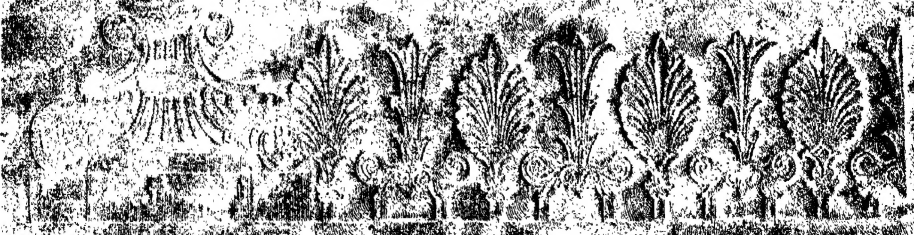

हरिलोकप्रभृतम्।

श्रीगुरुदेवकीर्तनसंग्रहसहितम्।

संस्कृत-संग्रह

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

[ગુજરાતી કૉપીરાયિટ વિભાગ]

અનુક્રમાંક ૧૪૨૦૭ વર્ગીક

પુસ્તકનું નામ હરિલીલામૃત-૨

વિષય 72282:22

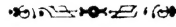

श्रीस्वामिनारायणो विजयतेतराम् ।

— श्रीहार्दिलीलासूतम् —

सनातनधर्मधुरंधराचार्यश्रीभगवत्प्रसादमहाराजान्मज-

श्रीविहार्दिलीलासूतम्

प्रथमो भागः ।

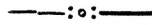
श्रीविहार्दिलीलासूतम्

सनातनधर्मधुरंधराचार्यश्रीविहार्दिलीलामहाराजान्मज-

श्रीविहार्दिलीलासूतम्

वृत्तालयमन्दिरमुख्याधिकारिणा चतुरभक्तेन

मुद्रितः प्रकाशनालयः श्रीविहार्दिलीलासूतम्

संवत् १९८४.

सन १९२८.

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય
અમદાવાદ
ગુજરાતી ડિપાર્ટમેન્ટ સંગ્રહ
૧૪-૨૦૭

પર ૨૬૪:૩૩

योऽसौ श्रीमानशेषश्रुतिविलयसमुद्रासिदिव्यानुभावो
नैकब्रह्माण्डसर्गस्थितिलयविहृतिव्याससङ्कल्पलेशः ।

धर्मत्राणाय भूमौ परमखनिलयादक्षरादाविरासीन्
सोऽयं श्रीधर्मरूपेण्ड्रहृद् कुशलं स्वामिनारायणो नः ॥ १ ॥

योऽसौ श्रीमानशेषश्रुतिविलयसमुद्रासिदिव्यानुभावो
नैकब्रह्माण्डसर्गस्थितिलयविहृतिव्याससङ्करूपलेशः ।

धर्मत्राणाय भूमौ परमखनिलयादक्षरादाविरासीत्
सोऽयं श्रीधर्मसूनुर्विन्तरतु कुशलं स्वामिनारायणो नः ॥ १ ॥

येनाचार्यपदं निजं प्रथयता ज्ञानादिभिः स्वैर्गुणै-
र्भूयानुद्धवसम्प्रदायमहिमा प्रख्यापितो भूतले ।

ध. धु. आचार्य श्रीविहारिलालजो म नराज.

विद्याधर्मपथप्रवर्तनरतं चेतो यदीयं सदा
जीयादेश विहारिलालगुराडाचार्यचूडामणिः ॥ १ ॥

श्रीस्वामिनारायणो विजयतेतराम् ।

धर्मधुरंधराचार्यश्रीविहारिलालजिमहाराजनुं जीवनचरित्र.

येनाचार्यपदं निजं प्रथयता ज्ञानादिभिः स्वैर्गुणैर्भूयानुद्धवसम्प्रदायमहिमा प्रख्यापितो भूतले ।
विद्याधर्मपथप्रवर्तनरतं चेतो यदीयं सदा जीयादेव विहारिलालगुरुराडाचार्यचूडामणिः ॥ १ ॥

(जेमणे पोताना ज्ञानादि गुणोथी पोताना आचार्यपदनी प्रसिद्धि करवा पूर्वक भूतळमां श्रीउद्धवसंप्रदायनो महिमा अतिशय प्रसिद्ध कर्यो छे, जेमनुं चित्त सदाकाळ विद्या अने धर्ममार्गने प्रवर्ताववामां तत्पर छे एवा आ आचार्यचूडामणि श्रीविहारिलालजी महाराज जयकारी प्रवर्तो १)

आ शुभ ग्रंथ ध. धु. आचार्यश्री श्रीविहारिलालजी महाराजे रचेलोछे. आ पूज्यपाद परम पुरुषनो शुभ जन्म पवित्र सरवार देशमां आवेला पोताना मौंसाळना ग्राम दुबोलीमां संवत् १९०८ ना चैत्र वदी अमावास्या पर्वने दिवसे थयो हतो. (तेमना पितानुं नाम कृष्णप्रसादजी हतुं अने मातानुं नाम चतुराशी हतुं.)

तेमनो जन्म सांभळीने भावि अर्थना विज्ञाता ध. धु. श्रीरघुवीरजी महाराज तथा गोपाळानंदमुनि विगेरे मुनिओ सुप्रसन्न थया हता. पिताथकी जातकर्मादि संस्कारो पाम्या अने केटलोक समय वीततां वडतालमां आवीने रखा. आठमे वर्षे सं. १९१६ माघ शुदी ५ पंचमीने दिवसे यज्ञोपवीत संस्कार पाम्या. अने श्रीरघुवीराचार्य थकी भागवती दीक्षा पाम्या. उमरेठना वेदवित् विप्र विष्णुराम पासे वेदनो केटलोक अभ्यास कर्यो. अने पंडित भोळानाथ तथा शास्त्री माधवदास पासे व्याकरण, काव्य, पुराण, धर्मशास्त्र वेदान्त (गीता, उपनिषद् व्याससूत्र विगेरे) नो अभ्यास करीने “कर्तव्यः सच्छास्त्राभ्यास आदरात्” आ श्रीजिनी आज्ञानी सार्थकता करी. बाल्यावस्थाथी सद्विद्या अने सत्समागमना परिचयथी मेळवेल विवेक, विनय, लावण्यता, सौजन्य, सौशील्य श्रद्धा, सद्धर्म, ज्ञान, वैराग्य, भक्ति, सत्सेवा विगेरे दैवी सद्गुणोथी आचार्य श्रीरघुवीरजी महाराज तथा सद्गुरुओ तथा त्यागी गृहस्थ भक्तीनी सुप्रसन्नता स्वल्प समयमां मेळवी. अने सर्व कोइतुं अंतर पोतामां आकर्षित कर्युं.

કેટલોક સમય વીતતાં પોતાના પિતા અક્ષરનિવાસી થયા. પછીથી પોતાના પિતામહ શ્રીગોપાલજી મહારાજે વિવાહસંસ્કાર કરાવ્યો. પછી આચાર્ય શ્રીભગવત્પ્રસાદજી મહારાજ પાસે અલ્ખંડ નિવાસ કરી રહ્યા. અને વિદ્યા વિનયાદિ સદ્ગુણોથી તેમને અતિ પ્રસન્ન કર્યા. તેમનામાં શ્રીજિજ્ઞે સત્સંગિજીવનમાં કહેલા આચાર્યપદને અલંકાર કરનારા સર્વ સદ્ગુણો જોઈને તેમજ સર્વ આશ્રિતોની તેમની ઉપર સુપ્રસન્નતા જોઈને શ્રીમદ્વિદ્યાસાગર મહારાજે સં. ૧૯૩૫ ના શ્રાવણ વદી ૮ અષ્ટમીને દિવસે મહોત્સવ કરાવા પૂર્વક પોતાના દત્તપુત્રપણે સ્વીકારી આચાર્યપદ આપીને પોતે તેજ દશમીને દિવસે અક્ષરનિવાસી થયા.

આચિનોતિ ચ શાસ્ત્રાર્થનાચારે સ્થાપયત્યપિ । સ્વયમાચરતે યસ્માદાચાર્યસ્તેન ચોચ્યતે ॥” ઇત્યાદિ સ્મૃતિમાં તથા “સંસ્થાપ્ય વિપ્રં વિદ્વાંસં પાઠશાલાં વિધાપ્ય ચ । પ્રવર્તનીયા સદ્વિદ્યા ભુવિ યત્સુકૃતં મહત્ ” ઇત્યાદિ શિક્ષાપત્રીમાં કહ્યા પ્રમાણે શ્રીજિસ્થાપિત સંપ્રદાયની સુસ્થિરતા કરવા પૂર્વક આચાર્યપદની સર્વપ્રકારે અન્વર્થતા કરવા લાગ્યા. પરા અને અપરા એવી બે પ્રકારની વિદ્યા છે. બ્રહ્મવિદ્યાને પરા વિદ્યા કહેછે અને વેદ, વેદાંગ, પુરાણ વિગેરેને અપરા વિદ્યા કહેછે. આ બંને વિદ્યાની પ્રવૃત્તિ કરવાનો વિચાર કરતાં પ્રથમ પોતાના પૂજ્ય પૂર્વજોએ સ્થાપેલી પાઠશાલામાં સુધારો કર્યો. દુર્ગપુરમાં એક વેદવિત્ત વિપ્રને રાખીને વેદશાલાની સ્થાપના કરી અને તેમાં કેટલાક બ્રાહ્મણબાલ્કો તથા બ્રહ્મચારી વિગેરેને રાખીને તેમને ઉત્તેજન આપી વેદ વેદાંગનો અભ્યાસ કરાવ્યો અને તેની સાથે સન્ધ્યાદિ નિત્ય કર્મનું પણ શિક્ષણ અપાવ્યું. તેમજ વડોદરાના સુપ્રસિદ્ધ શાસ્ત્રી ત્ર્યંબકનાથભાઈ તથા તેમના ચિરંજીવી શાસ્ત્રી વટ્ઠીનાથભાઈ પાસે કેટલાક બુદ્ધિમાન સાધુ બ્રહ્મચારીને રાખીને ઉત્તેજન આપી વિદ્યાભ્યાસ કરાવ્યો. તથા જુનાગઢના મદુશાસ્ત્રી, ઈંદોરના ગોપાલશાસ્ત્રી, દ્રાવિડ દેશના શ્રીરામાનુજ સંપ્રદાયસ્થ શાસ્ત્રી શ્રીકૃષ્ણાચાર્ય અને મધ્વસંપ્રદાયસ્થ પંડિત રંગાચાર્ય વિગેરે સદ્વિદ્વાનોને પાઠશાલામાં રાખીને બ્રાહ્મણબાલ્કો સાધુ બ્રહ્મચારી વિગેરેને ઉત્તેજન આપી વેદ વેદાંગ વેદાંત વિગેરે સદ્વિદ્યાનું સદાન અપાવ્યું.

તેમણે સમ્પ્રદાયશુદ્ધિ । દીક્ષાપદ્ધતિ । ઝનમત્તગજ્ઞામાહાત્મ્ય । શ્રીભગવત્પ્રસાદાચાર્યવિરચિત હરિલીલાપ્રદીપની ટીકા । સત્સંજ્ઞિજીવનની સંક્ષિપ્ત ભાવપ્રબોધિની ટીકા । વિગેરે સંસ્કૃત ગ્રન્થો કર્યા છે. શ્રીભગવદ્ગીતાની સરલ ગૌર્જરી ટીકા । કીર્તનકૌસ્તુભમાઢા (જેમાં રાગ વિશેષથી રસિક, ધર્મ જ્ઞાન ભક્તિ વિગેરેના વર્ણનથી સર્વોપયોગી પ્રિય પદો રચેલાં છે) આચાર્યોદય । (જેમાં સ્વપર્યન્ત પૂર્વાચાર્યોનું જીવનચરિત્ર તથા ઉપદેશાદિમાટે દેશવિચરણ વિગેરે વિષયો વર્ણવ્યા છે) છેવટમાં આ શ્રીહરિલીલામૃતથી ભરપુર સર્વોપયોગી રસિક વિસ્તૃત ગ્રંથ કર્યો. શ્રીભાગવતની શ્રીભગવત્પ્રસાદાચાર્યવિરચિત ભક્તમનોરંજની ટીકા છપાવી. એવી રીતે આચાર્યપદની મુખ્ય પ્રવૃત્તિને સાર્થક કરવા પૂર્વક સ્વસંપ્રદાયની ચિરકાલસુધી પરિપુષ્ટિના મુખ્ય હેતુભૂત સંસ્કૃત પ્રાકૃત સદ્ગ્રન્થો રચવા રચાવવા, લખાવવા, શોધવા, છપાવવા, તેનો ઉપદેશ, વિચાર કરવો વિગેરે વિહાર સદાકાલ કરવા પૂર્વક ભાવિ મનુષ્યોના કલ્યાણમાટે શ્રીજિકૃત ગ્રંથનિર્માણ સંકલ્પને ઉત્તેજન આપ્યું.

સત્સંગિજીવન કે જે સત્સંગિઓના જીવનરૂપ છે જેનો અપાર મહિમા તેના માહાત્મ્યમાં વર્ણવ્યો છે, તેનું પારાયણ સં. ૧૯૩૬ માં દુર્ગપુરમાં કરાવ્યું. ફરીથી રાજકોટમાં શ્રેઠ લક્ષ્મણદાસ યજમાનદ્વારા સ. પુ. બ્ર. અનન્તાનંદજી તથા સ. પુ. રઘુવીરચરણદાસપાસે કરાવ્યું તેમજ વડતાલમાં સ. પુ. બ્ર. બાલકૃષ્ણાનંદજી પાસે કરાવીને સત્સંગ-સમાજને જીવન દાન આપી શ્રીજિપ્રવર્તિત જપયજ્ઞની વિવૃત્તિ કરી.

જુનાગઢના મંદિર ઉપર કલ્કશ ચઢાવ્યા, ધોલેરામાં પ્રસાદીની જગ્યા ઉપર બેટક કરાવી તેમાં ચરણારવિંદ પથરાવ્યાં, સુરતના મંદિરમાં શ્રીધર્મ ભક્તિ ધનડયામ મહારાજની પ્રતિષ્ઠા કરી, મરુચમાં શ્રીધર્મભક્તિ વાસુદેવની પ્રતિષ્ઠા કરી. એવી રીતે ઘણે સ્થળે દેવસ્થાનો બંધાવી તેમાં શ્રીજિની મૂર્તિયો સ્થાપી ભાવિ મનુષ્યોના શ્રેયમાટે શ્રીજિકૃત મંદિર નિર્માણ સંકલ્પને ઉત્તેજન આપ્યું. ગઢડામાં લક્ષ્મીબાગમાં શ્રીજિના દેહોત્તરસંસ્કાર સ્થાન ઉપર થાલા સુશોભિત મંદિરમાં શ્રીજિમહારાજ તથા ઇચ્છારામ તથા રઘુવીરજી મહારાજની મૂર્તિઓની પ્રતિષ્ઠા કરી. આ પ્રતિષ્ઠોત્સવ અનુપમ, અમૂલ્ય અનુભૂતપૂર્વ પ્રશંસનીય અવર્ણનીય અને સર્વદા અનુસ્મરણીય થયો હતો.

સં. ૧૯૪૨ માં માણેજના પટેલ મુઠ્ઠીભાઈને ઉપદેશ કરી તેમની પાસે વડતાલમાં મોટો વિષ્ણુયાગ કરાવ્યો. તથા રાજકોટમાં મીસ્ટ્રી લક્ષ્મણદાસપાસે યજ્ઞ કરાવ્યો. તથા સાધીમાં શિવલાલભાઈ પાસે તથા છેડાસા પિંપલીમાં પટેલ હરિભાઈ પાસે તુલસીવિવાહનો મહોત્સવ કરાવ્યો.

વડતાલમાં પિતામહ શ્રીરઘુવીરાચાર્ય અને પોતાના પિતાશ્રી ભગવત્રસાદાચાર્ય મહારાજના દેહોત્તર સંસ્કારના સ્થાન ઉપર તેમના સ્મરણાર્થે સુશોભિત મંદિર કરાવ્યું.

રોગાર્તની પરિચર્યામાં મહાપુણ્ય જાળીને તેમની સારી સગવડતા માટે પૃથક્કે રૂંધાવાળા બંધાવ્યું. અને માંદાઓની દવા વિગેરેની અનુકૂળતા કરવાનો અર્પણ રહેલો સંકલ્પ પુત્રદ્વારા સફળિત થયેલો જોવામાં આવે છે.

અનાથ અબળાઓના ધર્મદિકનું પરિરક્ષણ થાય તેવા સ્થાનની સગવડ માટે લીંબડાવાળા બંદામાં વાસણ સુતારનું ઘર કે જે ઘણું પ્રસાદિનું હતું તે ટેકાળે એક વિશાલ હવેલી કરાવીને અબળાઓને આશ્રય આપ્યો.

છેવટમાં શ્રીજિજી સોદાવેલી અને ઉત્તરોત્તર આચાર્યોએ સુધારેલી ગોમતી સરોવરનું રાજુલાથી સુદૃઢ પાષાળો મંગાવી ઘણો વિત્તવ્યય તથા આયાસ લઈને ચિરકાલ-સુધી દૃઢ રહેવામાટે અર્પૂ અનુભૂત અનુપમ વિશ્વકર્માને પળ વિસ્મય કરનારું સુશોભિત બાંધકામ કરાવ્યું એવી રીતે તેમણે ઘણે સ્થળે અનેક સ્મરણીય દૃષ્ટકર્મો અને પૂર્તકર્મો કર્યા.

શ્રીજિની પ્રસાદભૂત દિવ્ય અમૂલ્ય વસ્તુઓનો અપાર મહિમા જાળીને તેને માટે મહેનત લઈને કેટલોક વિત્તવ્યય કરીને, કોઈ સ્થળે નિગ્રહાનુગ્રહ કરીને પણ મોટો સંગ્રહ કર્યો આ અવસરમાં કેટલાક અલ્પજ્ઞ અર્થીઓ તેમની ઉક્ત પ્રશ્નતિમાં ગુણગ્રાહી ન હતા

પણ પાછલથી તેનું સ્વરૂપ જાણવાથી તેમજ પ્રત્યક્ષ જોવાથી ગુણગ્રાહી થયા હતા. દિવ્ય વસ્તુઓનો સંગ્રહ સુરક્ષિત રહેવામાટે એક મન્ય સારા સ્થાનની ગોઠવણી કરવાનો અવશ્ય રહેલો સંકલ્પ પુત્રદ્વારા અક્ષરશુભન નામથી સુફલિત થયો પ્રત્યક્ષ જોવાયછે આ તેમની સુકૃતિ પ્રથમ નંબરે સર્વ કોઈને સંસ્મરણીય અને પ્રશંસનીય થઈ પડી છે.

ગાદીનસીન થયા પછી ઉપદેશમાટે દેશોદેશમાં કરેલા
વિચરણનું સાલવાર વર્ણન—

પોતે સંપ્રદાયની અભિવૃદ્ધિ માટે વિદ્વાન્ શાસ્ત્રીઓ સંતો બ્રહ્મચારીઓ અને પાર્ષ-
દોને સાથે લઈને આશ્રિતોને દર્શન, પૂજન, આલાપ ઉપદેશાદિક આપીને કૃતાર્થ કરવા
કષ્ટ સહન કરીને પણ અનેક દેશમાં વિચરતા હતા. સં. ૧૯૩૬ માં ગઢપુરમાં સત્સંગિ-
જીવનનું પારાયણ કરાવી, હરિજનોને કથામૃતનું પાન કરાવી ભાવનગર પધારી ત્યાંના
મત્કોને દર્શનાદિથી પ્રસન્નમન કર્યા. સં. ૧૯૩૭ માં નડીયાદ વિગેરે ગામોમાં વિચરી,
સાધીમાં પધારી તુલસીવિવાહનો મહોત્સવ કરાવી દર્શનાદિથી મત્કોને પ્રસન્ન કર્યા.
સં. ૧૯૩૮ માં રાજાના આમંત્રણથી વડોદરા પધારી ત્યાંના રાજાચક્રી રાજસભામાં
પામી હરિજનોને પ્રદર્શિત કરી, કાઠીયાવાડમાં રાજકોટ પધારી, ત્યાંથી લોધિકા, મેળગી,
ગોંડલ થઈ જુનાગઢ પધારી ત્યાંના મંદિર ઉપર કલશ સ્થાપનનો મહોત્સવ કરી, સરવાર
દેશમાં પધારી ત્યાંથી પાછા આવી, શરદ પૂર્ણિમાનો મહોત્સવ ધોળેરામાં કરી બેઠકમાં
ચરણારવિંદ પધરાવ્યાં. સં. ૧૯૩૯ માં સુરતના એક મંદિરમાં મૂર્તિપ્રતિષ્ઠામંત્ર કરીને
ત્યાંના પ્રેમી હરિજનોને દર્શનાદિ આપી પ્રસન્ન કરી, પાછા વડતાલ આવી પોતાના પિતા-
મહ અને પિતાના દેહોત્સર્ગ સ્નાન ઉપર દેવલ બંધાવ્યું. સં. ૧૯૪૦ માં બન્ને સમયે વડ-
તાલમાં કર્યા અને વસો વિગેરે ગામોમાં ફરી જુનાગઢ પધાર્યા. સં. ૧૯૪૧ માં અમરાલાચર
માંદા હોવાથી તેમને દર્શનાદિ દાનથી કૃતકૃત્ય કરવા ગઢડા પધાર્યા. સં. ૧૯૪૨ માં
માળેજના પટેલ પાસે વિષ્ણુયાગ કરાવી તેમની ઘણી સેવા સ્વીકારી તેમને રાજી કરી
પછી હંભાત, ધોળેરા, સારંગપુર, ગઢડા પીઠવડી પધારી ત્યાંના હરિજનોને ઉપદેશામૃત
પાઈને પ્રમુદિત કર્યા. સં. ૧૯૪૩ માં કાર્તિક સમયે વડતાલમાં કરી નગર દેશમાં
વિચર્યા. ત્યાંથી જુનાગઢ પધારી પુષ્પદોલોત્સવ કર્યો. સં. ૧૯૪૪ માં લૉર્ડ રે મુંબઈના
ગવર્નરસાહેબ વડતાલમાં દર્શનાર્થે આવેલા તેમનું યોગ્ય સન્માન કરી પછી જુનાગઢ થઈ
પંચતીર્થી કરીને માળાવદર થઈ લોજ માંગરોલ વિચર્યા. સં. ૧૯૪૫ માં રાજકોટમાં
મીસ્ત્રી લક્ષ્મણ પાસે મોટો યજ્ઞ કરાવી પાછા વડતાલ આવી, હિંદુસ્થાન જઈ ફરીથી લગ્ન
કરી પાછા આવી, સુરત મુંબઈ પધારી ત્યાંના હરિજનોને મહાસુત આપ્યું. સં. ૧૯૪૬ માં
કાનમ દેશને વિચરી પવિત્ર કરી, આચાર્ય શ્રીકેશવપ્રસાદજી મહારાજ માંદા હોવાથી
અમદાવાદ જોવા પધાર્યા. સં. ૧૯૪૭ માં બન્ને સમયે વડતાલ કર્યા અને શિવલાલના ના
આગ્રહથી સાધી પધારી તેમને મહાનંદ આપ્યો. સં. ૧૯૪૮ માં સુરત પધાર્યા. પોતાને
શરીરે વિશેષ મંદવાહ થયો પણ શ્રીજિણ રક્ષા કરી. સં. ૧૯૪૯ માં કાર્તિક સમયે વડ-

તાલમાં કરી વઠા વિગેરે ગામોમાં વિચરી ડના થઈ બાબરીયાવાડ દેશમાં વિચરી ત્યાંના ભાવિક મોઝા જનોને દર્શનાદિક મહાસુખ આપી. ગઢડા પધારી ત્યાં લક્ષ્મીવાગમાં મૂર્તિ-પ્રતિષ્ઠાનો મહોત્સવ કરી ધોલેરા થઈ વડતાલ પધાર્યા. તેજ વર્ષના ચૈત્રી સમૈયા પછી રાજકોટ પધારી સત્સંગિજીવનનું પારાયણ કરાવી ત્યાંના હરિજનોની સેવા સ્વોકારી તેમને બહુ રાજી કરી વઠતાં મૂઝીમાં દેવદર્શન કરી વડતાલ પધારી, સત્સંગિજીવનનું પારાયણ કરાવી સર્વને કથામૃત પાન કરાવ્યું. સંવત ૧૯૫૦ માં સુરત તથા વડોદરા પધાર્યા. ચરોત્તરમાંના ગામોમાં ફર્યા અને પછી ગઢડા જુનાગઢ પધાર્યા. સં. ૧૯૫૧ માં કાર્તિક સમૈયા પછી હિંદુસ્થાન જઈને ત્યાંથી પાછા આવી છેડાસા પીપ્પલીમાં પટેલ પાસે તુલસીવિવાહનો મહોત્સવ કરી, ડાસરા પધારી ત્યાંના હરિજનોને હર્ષ પમાડી આળંદ, સુરત અને ગઢડે પધાર્યા. સં. ૧૯૫૨ માં મરુચમાં ડગમળા એક મંદિરમાં મૂર્તિપ્રતિષ્ઠા કરી જંબુસર વિગેરે સ્થળમાં વિચરી સુરત પધાર્યા. સં. ૧૯૫૩ માં સલાહ રૂવાદ વિગેરે કાનમદેશમાં વિચરી તેને કૃતાર્થ કરી પાછા વડતાલ પધારી ધોલેરા થઈ રાજકોટ પધારી જુનાગઢના બ્રહ્મચારી શાંતાનંદજી પાસે સભામાં વ્યાખ્યાન કરાવી તે સાંમઝી પોતે પ્રસન્ન થયા. ત્યાંથી લોધિકા, મેંગળી, ગોંડલ થઈ જુનાગઢ પધાર્યા. સં. ૧૯૫૪ માં કાર્તિક સમૈયા પછી રૂંભાત, પેટલાદ, સોજિત્રા થઈ ડમરેઠ પધારી ત્યાંના હરિમત્કોને રાજી કરી પીંજ, મહેમદાવાદ, મહુધા, છેડા વિગેરે ગામોમાં ફરી પાછા વડતાલ આવી ત્યાંથી ધોલેરા ખીમનાથ સારંગપુર થઈ વઢે પધાર્યા. ત્યાંના રાજા બક્ષતસિંહજીએ કરેલું રાજસન્માન સ્વીકારી તેમને વસંતપંચમીનો ઉત્સવ કરી ઉત્સવ આપીને ત્યાંથી ડમરાઝા ગોપનાથ થઈ મહુધા પધારી ત્યાંના વૈષ્ણવોને પોતે ઉપદેશ આપી અપાવીને પ્રસન્ન મન કરીને ત્યાંથી વઢતાં ગઢડા પધારી ત્યાં રામનવમીનો સમૈયો કરી સારંગપુર ધોલેરા થઈ ચૈત્રિ પૂર્ણિમાનો સમૈયો વડતાલમાં કર્યો.

ઉપર પ્રમાણે આચાર્યશ્રી અલંકૃત કરીને પાઠશાળા સ્થાપી સદ્વિદ્યાનું સ્થિર ડાન આપી, અનેક સંસ્કૃત પ્રાકૃત ગ્રંથો રચાવી સત્સંપ્રદાયની પુષ્ટિ કરી, અનેક મંદિરોં કરાવી શ્રીજિની મૂર્તિયો સ્થાપી સર્વને ધ્યાનાવલંબ આપી, બીજાં અનેક સત્સંગોપયોગી ઇષ્ટાપૂર્ત કર્મ કરી, અનેક દેશોમાં વિચરી હરિજનોને ઉપદેશામૃત પાન કરાવી, સર્વને સંતુષ્ટ કરી સર્વ કોઈની ચિત્તવૃત્તિને પોતામાં આકર્ષિત કરી આચાર્ય પદવીની ચરિતાર્થતા કરી.

ઉપર પ્રમાણે સર્વાર્થ કરી કૃતકૃત્ય થઈ, સં. ૧૯૫૫ માં અનાદૃષ્ટિને લીધે લોકો ઉપર દયાવશાત ડીલગીર થઈ, શિક્ષાપત્ર્યુક્ત શ્રીજિ આજ્ઞાનું અનુસરણ કરી મરીબોને અન્નાદિક આપવા લાગ્યા. શ્રાવણ માસમાં મંદવાડનો ઉપક્રમ થતાં વધવા લાગ્યો, વૈદ્ય નાદારોએ ઉપાયો કર્યા છતાં આરામ નહિ જળાયાથી “વૈદ્યો નારાયણો હરિ:” એમ જાણી, સર્વથી વૈરાગ્ય પામી, આસન્ન અવસાન જાળીને, સુપ્રતિષ્ઠિત સદ્ગુરુઓ વિગેરે ત્યાગી યુદ્ધસ્થળે સત્સંગની મલામળ કરી, પોતે અપ્રજ હોવાથી પોતાના કાકા નારાયણદત્તના

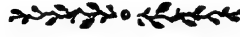
ચિરંજીવી લક્ષ્મીપ્રસાદજીને સ્વસ્થાને બેસાડવાની વ્યવસ્થા કરી, અવશેષ રહેલાં કાર્યો (પ્રસાદીનાં વસ્તુઓના સંગ્રહમાટે સારું સ્થાન કરાવવું, અપૂર્ણ ગૌમતી બાંધકામને પૂર્ણ કરાવવું, અપૂર્ણ આચાર્યોદય પૂર્ણ કરાવવો, હરિલીલામૃત છપાવવો વિગેરે) કરાવાની પળ મલામળ કરી, તેમાં પત્નીયોને પણ સહાયભૂત રહેવાનું કહીને, પોતે કૃતાર્થ થઈ “અન્તે નારાયણસ્મૃતિ” ઉપયોગી જાણી શ્રીજિની મૂર્તિમાં સંલગ્ન થઈ સં. ૧૯૫૫ ના માદરવા શુદી ૮ અષ્ટમીને દિવસે રાત્રિના આઠ વાગતાં ક્ષણિક ભૌતિક દેહનો ત્યાગ કરી અક્ષરનિવાસી થયા.

પોતે વિદ્યાવિહારિ અને વિદ્વાનોને લાડ લડાવનારા હતા, આચાર્યપદને શોભાડનારા શમાદિક સર્વ સદ્ગુણો તેમનામાં હતા. સંપ્રદાયના તથા વીજા આધ્યાત્મિક ગ્રંથોનો સિદ્ધાન્તાર્થ સમજાવાની અને ઉપદેશ કરવાની બુદ્ધિશક્તિ પૂર્વ ભવની હતી. સ્મરણશક્તિ તો એવી અનુપમ અન્ય દુર્લભ એશ્વરી હતી કે કોઈને એક વાર જોયો હોય કે તેનું નામ જાણ્યું હોય તો ઘણા વર્ષો વીતી ગયાં છતાં તેની વિસ્મૃતિ ન થતાં તેનું તેતે સમયે પ્રત્ય-ભિજ્ઞાન થતું જેથી ઘણા લોકો પણ ચકિત થતા હતા, વાણીની મધુરતા અને પ્રગલ્ભતા સર્વ કોઈને આકર્ષણ કરનારી અલૌકિક હતી. સ્વભાવ એવો સુશીલ (સરલ) અને મૃદુલ હતો કે સ્વપરિચયમાં કોઈને કશો ભય કે સંકોચ કે અંતરાય રહતો નહિ, તેમનામાં દયાલુતા અને ઉદારતા અદોષ અવ્યાજ અને અવિભાગી ભક્તિભાવો હતા. તેમનામાં સદા અદ્રોહવૃત્તિ અને સત્ત્વપ્રવૃત્તિ હતી. પોતાનું જીવન સાદું વિરજ અને સત્સંગીજીવન હતું. ક્ષમાશક્તિ પણ સુદૃઢ હતી કે ઘણીવાર અકારણ આક્ષેપો અને વિશ્લેષો આવ્યા છતાં ચલિત થઈ ન હતી, સૌજન્ય, દાક્ષિણ્ય, લાવણ્ય વિગેરે પણ અસાધારણ આદરણીય અને આદર્શ-રૂપ હતા. શરીરે સહજ પુષ્ટ અને શ્યામ હતા. સર્વ અવયવો અભિમત અનુરૂપ રમણીય હતા.

લિ. શાસ્ત્રી હરિજીવનદાસ, વડતાલ.

શ્રીસ્વામિનારાયણો વિજયતેતરામ્ ।

યત્સક્કલ્પાન્નપતિ તપનો વાતિ વાતઃ સમિન્ધે
વહ્નિર્ધસે ધરણિરુદ્ધિર્લક્ષ્મિતે નૈવ વેલામ્ ।
સોઽયં શ્રીમાન્ નિશ્ચિલજગતામન્તરાત્માઽવતીર્ણો
ધર્મે રક્ષન્ દિશતુ કુશલં સ્વામિનારાયણોઽયમ્ ॥ ૧ ॥

વિજ્ઞપ્તિઃ—

આ હરિલીલામૃત ગ્રન્થ અમૃતમૂર્તિ શ્રીહરિના કર્ણામૃત લીલામૃતથી ભરપૂર છે. આ લીલામૃત ક્ષીરસાગરમાંથી કાઢેલા અમૃતની પેટે સમસ્ત શાસ્ત્રરૂપી દુગ્ધાબ્ધિના મધ્યભાગમાંથી દૈવી જીવોને અજરામર કરવા પ્રાકૃતભાષામાં અમરમૂર્તિ શ્રીવિહારિલાલજી મહારાજે ઉદ્ધાર કરેલું છે.

આ લીલામૃતની ઉત્પત્તિ, એવી છે કે—એક સમયે વડતાલમાં સભામંડપમાં રામનવમીને દિવસે થયેલી મોટી સભામાં ગ્રન્થકર્તા આચાર્યશ્રી વિરાજમાન થયા હતા. ભાવિક ભક્તોએ સભામાં જ એવી પ્રાર્થના કરી કે શ્રીહરિની લીલાના ઘણા ગ્રન્થો છે પણ ગીર્વાણ વાણીમાં ગુંથાપણ હોવાથી તેને જાણનારાજ લાભ લઈ શકે પણ બીજાઓ લાભ લઈ શકે નહિ. જેમ પેટીમાં મિષ્ટ ફળો ભરીને પછી તેને તાણું વાસીને આગળ મુકે પણ જો કુંચિદાર ન હોય તો કોઈને ફળ મળી શકે નહિ તેમ કોઈ ભણેલા વાંચીને કહે તોજ બીજાઓને લાભ મળે, જો પ્રાકૃત વાણીમાં ગ્રંથ હોય તો સર્વને લાભ થાય. ગીર્વાણ વાણી મૂળને ઠેકાણે છે અને દેશીવાણી ઢાઢીયોને ઠેકાણે છે. વૃક્ષનાં મૂળ ધૂલમાં હોય છે અને મિષ્ટ ફળ ફુલ તો ઢાઢીયોમાં હોય છે આવો પ્રાકૃત ભાષામાં વિશેષ પણ છે. માટે સર્વની સુલભતા માટે પ્રાકૃત ગ્રંથ કરો. (આ એક અપૂર્વતા છે) વિશેષમાં પુનઃ પ્રાર્થના કરી કે શ્રીજિનાં અનેક ઉપયોગી ચમત્કારી લીલાઠ્યાનો વિસ્તાર મયથી કે બીજા કોઈ કારણોથી ગ્રંથોમાં નહિ લખાયા હોય અપ્રસિદ્ધ શ્રીજિના સહાનુયાયિ પરમ વૃદ્ધ ભક્તોના જાણવામાં છે. આ વૃદ્ધો ધામમાં ગયા પછી તે લીલાઠ્યાનો અદર્શ થશે માટે તેનો ગ્રંથમાં સંગ્રહ કરો (આ બીજી અપૂર્વતા છે.) બહી સંપ્રદાયની પુષ્ટિ અને આચાર્યની આચાર્યતા પણ ગ્રંથ ગ્રંથનથીજ છે. સર્વ ભક્તોની ઉપરની પ્રાર્થના અંગીકાર કરી પછી મોટા મોટા સદ્ગુણો વિગેરેને બોલાવી ઉક્ત વાત કહી સંભળાવતાં તેમણે પણ પ્રહર્ષથી પ્રોત્સાહન આપ્યું. ત્યાર પછી પોતે દેશો દેશમાંથી સંત હરિજનો દ્વારા અર્પણ લીલાઠ્યાનોનો સંગ્રહ કરી આ ગ્રંથ રચ્યો.

આ ગ્રંથમાં પરબ્રહ્મ પરમાત્મા પુરુષોત્તમ સ્વેદેવ શ્રીહરિનાં આવિર્ભાવથી અન્તર્ધાન સુષીનાં અસાધારણ અલૌકિક અદ્ભુત દૈશ્વર્યભરેલાં અપ્રાકૃત અનેક વિચિત્ર ચરિત્રોનું સંપૂર્ણપણે વિસ્તારથી સંકોચ વિના સરસ વર્ણન પ્રધાનપણે કરેલું છે તેથી આનું ‘હરિલીલામૃત’ એવું સાર્થક નામ

રાસ્યું છે. પ્રસંગે પ્રસંગે વેદાર્થ, વેદાન્તાર્થ, સ્મૃત્યર્થ, પુરાણાર્થ અને નીત્યર્થ વિગેરે સર્વોપયોગી સર્વ શાસ્ત્રાર્થ વર્ણવ્યો છે. પટલે વેદાદિકનો દુર્બોધ અર્થ પ્રાકૃતભાષામાં સુબોધ કર્યો છે. તેમાં પળ એક મોક્ષમાંજ ઉપયોગ થાય તેવાં સ્વધર્મ, આત્મજ્ઞાન, વૈરાગ્ય, ભક્તિ તેમજ તદુપયોગી સર્વ સરલ સાધનો વર્ણવ્યાં છે. વિશેષપણે સ્વેષ્ટદેવનું પરતરત્વ અને તેમની પ્રત્યક્ષ ભક્તિનો મહિમા વર્ણવ્યો છે.

આ ગ્રન્થની કવિતા અન્યત્ર અદૃષ્ટ શબ્દસૌષ્ઠવ, અર્થગૌરવ અને પદલાલિત્યવાળી હોઈને ગુર્જર ભાષાના ભૂષણરૂપ છે. અને અનેકવિધ અદ્ભુત આકર્ષક અલંકારો અને દૃષ્ટાન્તોથી અલંકૃત છે. વિવિધ વિચિત્ર છંદ પ્રબન્ધ વૃત્ત વિગેરેના નિવેશથી શ્રોતા વક્તાને સમાધિક આનન્દ આપનારી હોઈને સર્વને અતિશય આદરણીય છે.

આ ગ્રન્થના ૧૦ દશ કઠશ છે અને ૩૩૨ વિશ્રામ છે. ગ્રન્થોત્પત્તિ, પ્રત્યેક કઠશનો સંક્ષેપાર્થ, તાત્પર્યાર્થ અને ફ઼લેચ્છા વિગેરે પોતેજ પ્રસ્તાવનામાં બતાવ્યાં છે. આવો સર્વોત્તમ સર્વોપયોગી ગ્રંથ થોડા સમયમાં તૈયાર કરી સમામાં સુસ્વરવાળા જ્ઞાતા વક્તા પાસે કેટલીક વાર વંચાવ્યો. જેને સાંભળીને સર્વે જનો પ્રસન્ન થઈ ગ્રંથની પ્રશંસા કરવા લાગ્યા.

એવી રીતે ગ્રંથ કર્યો પળ તેની વિશેષ કોપી નહિ સંભવિત હોવાથી તેનો લાભ સર્વને નહિ મળી શકે એમ જાણીને છપાવાનો સંકલ્પ કર્યો, પરંતુ દુર્દેવે તેમાં અંતરાય આવતાં છપાવાની ભલામણ કરી અક્ષરનિવાસી થયા. પાછળથી તેમના સ્થાને વિરાજેલા શ્રીલક્ષ્મીપ્રસાદજી મહારાજે સદ્વિદ્વાનો પાસે શોધાવી સારા પ્રેસમાં છપાવી તેમનો સંકલ્પ સુફલિત કર્યો.

આ ગ્રન્થની પ્રસિદ્ધિ થતાં તેના રસજ્ઞોની માગણી દિન પ્રતિદિન વધી જતાં થોડા વર્ષમાં પુસ્તકો લખી જતાં મઠવાં દુર્લભ થયાં, થોડા દિવસ દુર્લભ અવસ્થામાં જતાં ધ. ધુ. આચાર્યશ્રી શ્રીપતિપ્રસાદજિમહારાજે આ પુસ્તક છપાવી તૈયાર કરાવ્યું, પ્રથમાવૃત્તિમાં પદચ્છેદ (શબ્દો છુટા) નહિ પાડેલા હોવાથી વાંચનારાને ભ્રમ અને ક્લેશ આવતો હતો તે પળ આ આવૃત્તિમાં શબ્દોને છુટા પાડીને દૂર કર્યો છે. વિસ્તારથી વિશ્લેષણ આપી છે. ગ્રંથ કર્તાનું જીવન ચરિત્ર યથાલબ્ધ યથાશ્રુત તેમની મુશોભિત છબી સાથે આપ્યું છે. તથા ગ્રન્થ પ્રતિપાદ્ય પરમેશ્વર શ્રીહરિની રમણીય સમોપવેશવાળી છબી આપી છે. ગ્રંથ વિશાળ હોવાથી બે ભાગ કર્યા છે પુસ્તક બહુ વિપુલ ન થાય માટે સહજ મોટી સાદૃશ્યમાં અને સહજ નાના ટાઇપમાં લીધું છે સારા પ્રેસમાં સારા કાગળ, ટાઇપ, બાર્ડર, બાંયડીંગ, છબીઓ વિગેરેથી સર્વોત્તમ કામ કરાવ્યું છે. તે તો જોવા ઉપરથી જણાશે. આ પુસ્તકને શોધવામાં કાંઈક દૃષ્ટિદોષ થયો હોય તો મુદ્રારી વાંચવાની વિનંતિ છે.

લિ. હરિજીવનદાસ શાસ્ત્રી.

श्रीस्वामिनारायणो विजयतेतरा ।

विषयानुक्रमणिका ।

कळश १ पहेलो.

ग्रंथोत्पत्ति, गोंडळना राजाओनुं आख्यान. वृत्तपुरी वर्णन.

ग्रन्थकर्ताए स्वग्रन्थनी निर्विघ्न समाप्ति माटे मंगळमूर्ति स्वेष्टदेव श्रीहरिना गुणमहिमातुं स्मरण करवा पूर्वक तेमने तथा 'यस्य देवे परा भक्तिः यथा देवे तथा गुरौ' 'भगवद्वन्द्वं स्वायं गुरुबन्धनपूर्वक' आ म्यायने अनुसारे गुरुपरंपरा अने संतोना गुणानुस्मरण पूर्वक तेमने केरला नमस्काररूप मंगळाचरणतुं शिष्यशिक्षामाटे ग्रंथमा गुंथतुं तथा ग्रंथप्रचनमा उपयोगी बुद्धियोगनी प्रार्थना १

श्रोता बाबजीभाई वक्ता भूमनंद मुनिनो मेळाप तथा हरिजनोए ग्रंथ करवानी करेली आचार्यश्रीनी प्रार्थना तथा प्रसंगात् कर्ताए कहेली संप्रदायना ग्रंथोनी यादी विगेरे. २

ग्रन्थ करवा मोटा मुनिओ विगेरेनी आचार्यश्रीए लोथेली संमति तथा सहाय. ३-४

श्रोता वक्तानो भावि समागम तथा ग्रंथ निर्माण स्थानना प्रसंगधी वडतालनो विस्तृत अमुक्त महिमावर्णन. ५

श्रोता अभेसिहना ग्रामवंशादिना वर्णन प्रसंगधी यादववंशी गोंडळना भक्त राजाओना वंशतुं वर्णन. देवाणि राजाए गोंडळमा श्रीजिनी करेली पषरामणी तथा प्रसादीस्थानतुं वर्णन. ६

गोंडळमा एक कुकूमो वेरागीनो श्रीजिहृत पराभव, हरिजनोए करेली श्रीजिना पषरामणी, जेठा महाराजनो श्रीजिए आपेळें बुद्धियोगतुं वरदान तथा राजाने कन्यारक्षणनो केरलो उपदेश विगेरे ७

नधुजीने आरंभीने भाणाभाह पर्यंत गोंडळना भक्त राजाओनुं श्रीहरिचरित्रणभित आख्यान. ८

संप्रामजी साथे मोंषीबाईनो विवाह, पुत्र पृथुमाना मरणधी शोकातुर थएला संप्रामजीने गुणातीतानंदमुनिए केरलो धैर्योपदेश. ९

गुणातीतानंदमुनिना आशीर्वादधी मोंषीबाईने भगवत्सिंह पुत्रनी प्राप्ति, मोंषीबाईनी प्रेरणाधी संप्रामजीए मुनिद्वारा आचार्यश्रीभगवत्प्रसादजीनी शिखरबंध मंदिर करवानी संमति मेळवी करेळें खात मुहूर्त तथा मुनिनो अक्षरवास. १०

संप्रामजीतुं पत्नी पुत्रसाथे वरतालमा दर्शने आवतुं, तेमनो अक्षरवास, मोंषीबाईए अपूर्ण मंदिर पूर्ण करावी प्रतिष्ठामाटे करेली प्रार्थनाधी श्रीभगवत्प्रसादजितुं गोंडळमा सपरिवार पधारतुं विगेरे. ११

सपरिवार आचार्यश्रीतुं करेळें राजसंन्मान तथा मूर्तिप्रतिष्ठानो महोत्सव. १२

गणोदना राजा अभेसिह तथा अचिल्यानंद वर्णिनो वडतालमा थएला मेळापप्रसंगधी वरतालनो महिमा वर्णन. १३

वडताल मंदिरनी अंदरना प्रसादी स्थानांतुं चरित्र साथे वर्णन १४

मंदिरनी आसपासना हरिसंडप, नारायण महोल, ज्ञानकूप, धर्मशाळा विगेरे प्रसादी स्थानांतुं वर्णन. १५-१६

मंदिरथकी बहार गामना प्रसीदीना घरो विगेरेतुं वर्णन. १७

राम महारना तथा सीमना प्रसादीना ज्ञानबाग, विद्याबाग, तळव, कुवा केतर विगेरे स्थानांतुं वर्णन. १८-१९

कळश २ बीजो.

बाळलीळा वर्णन.

धर्म भक्तिनो प्रादुर्भाव, तेमनो विवाह, रामप्रतापजीनो जन्म तथा श्रीहरिनो भक्तिमाताना गर्भमां आविर्भाव. १
आविर्भाव समये धर्मधेर आवेला ब्रह्मादि देवताओने श्रीहरिए तेजोदर्शन साथे करावेलें दिव्य स्वरूपनु दर्शन तथा तेमणे करेली स्तुति. २

भक्ति धर्मे करेली श्रीहरिनी स्तुति, तेमने आपेळें दिव्य रूपे दर्शन, श्रीहरिनो पुत्ररूपे प्रादुर्भाव तथा धर्मधेर आवेली नारीओए गाएलो मांगळिक धोळ. ३

काळीदत्ते प्रेरेली कोट्टरा कृत्याए करेळें बाळरूप हरिनुं हरण, उदासी भक्तिमाताए करेलो करुण विलाप तथा धर्मे भक्तिने करेलो धैर्योपदेश. ४

भक्तिए करेली स्तुतिथी आवेला कुळदेव हनुमानजीए करेलो कृत्यानो पराजय. ५

सुवासनीने श्रीहरिए वे बाळरूपे आपेळें दर्शन, तथा नारायण सरोवरे आवेला ब्रह्मादिक देवोए करेली स्तुति. ६

सुवासनीने पारणामां अनंतरूपे आपेळें दर्शन, पारणानो धोळ, श्रीहरिना बोलावाथी आवेला चन्द्रे करेली स्तुति. ७

काळीदत्त असुरकृत उपद्रव, लीळा दर्शनार्थे आवेला देवोनी स्तुति तथा श्रीहरिकृत काळीदत्तनो नाश विगेरे. ८

असुरोपद्रवथी भयभीत थएला धर्मदेवनुं सहकुटुंब अयोध्यामां आववुं. ९

भक्तिमातानी प्रार्थनाथी तेमने श्रीहरिए बतावेली स्वर्गादि धामो. १०

भक्तिमाताने अक्षरधामनुं तेना वर्णन साथे करावेलुं दर्शन. ११

अयोध्यावासीनो श्रीजिविषे वर्णवेलो प्रेम तथा रामप्रतापजीने मंदिरामां अनेक दिव्यरूपे आपेळां दर्शन. १२

भाभी सुवासनीनी अंगुठी चोवारूप दिव्य बाळचरित्र. १३

सुवासनी साथे तरगाम गएला श्रीहरिनी बाळलीळा चरित्रनुं वर्णन. १४

तरगाममां खोंपा तलावडीमां करेली श्रीहरिनी जळलीला तथा फरता प्रामोमां विचरण. १५

आंबलीया गाममां इच्छारामजीना विवाहनुं वागदान तथा विवाहनो धोळ विगेरे. १६

श्रीहरिमां रहेली चोसठ कळानुं वर्णन. १७

पिताए श्रीहरिनो करेलो उपवीत संस्कार, पिताथकी सर्व विधानो करेलो अभ्यास, श्रीजिए मातापिताने आपेली दिव्यगति, वैराग्य वेगथी घरनो त्याग करी वन विचरण तथा वनमां आवेला देवो तथा तीर्थोए करेली स्तुति. १८

कळश ३ त्रीजो.

मांगरोळवासपर्यन्त वनवासवर्णन.

श्रीहरिना विरही इच्छाराम तथा रामप्रताप तथा सुवासीनीए करेलो तेमनो करुण विलाप तथा श्रीजिनी प्रेरणाथी छपेयामां आवेला हनुमानजीए करेली तेमनी सात्वना. १

श्रीहरिना वनवासथी देवादि चराचर प्राणियोने थएला हर्षनुं वर्णन तथा वर्षा ऋतुनुं वर्णन. २

धेरथी नीकळी हिमालय तरफ जतां आवेला वनमां विचरतां आवेला नैमिशारण्यमां दर्शनातुर मुनिओने आपेळें स्वदर्शन, तथा आगळ बालतां आवेला श्रीपुर गाममां बाबांना मठ आगळ आवेला बाषने करावेली समाधि जोडने विस्मित थएला बावाने श्रीजिए आपेली वैराग्योपदेश तथा हरद्वार थड बदरीकेदार आववुं. ३

बदरीनारायणे श्रीजिनुं करेळें पूजन सन्मान तथा त्यां विप्रादिकने वेपे आवेला उदासी चार वेदोने आपेळुं तेमना तेमना धर्मस्थापनरूप वरदान. ४

हिमगिरि पार आवेला महाहृदने कांठे मळेल सिद्ध योगी तथा तेना शिष्य राजाने ज्ञानोपदेश करी, त्यांथी पुच्छाभ्रम थड, नेपाळ देशमां एक गामना राजाए मागेली सुवर्ण सिद्धिनो निषेध करी, ते राजाए मानेला भोंयरामां रहेला बार मासे बहिर निकळता झाडा पिधा बिना केवळ राजादिकना मानयीज श्रीजन गळनारा कोटा

ગુરુનું રાજાદ્વારા કરાવેલું માનસંહન તથા ત્યાંથી બુટોલ પત્તનમાં આવેલા શ્રીહરિએ તેના રાજા મહાદત્તનો તથા તેની મગિની મૈયાનો કરેલો મોક્ષ. ૫

મહાવનમાં થઈ ગોપાલ્યોગીને દર્શનાદિથી કૃતાર્થ કરી, આદિવારાહ થઈ, એક શાલીની જમાત મેઝા ચાલતાં આવેલા ગામના રાજાના પેટનું દરદ મટાડી તેને સુબોધ આપી તે રાજાએ કેદમાં પૂરેલા મેઝધારીઓની કરાવેલી મુક્તિ તથા વેગદેશમાં સીરપુર પધારવું. ૬

સીરપુરમાં સિદ્ધવલ્લભરાજા, ગોપાલદાસ સેવક અને એક તૈલંગી વિપ્રનું કાર્ય કરી, સિદ્ધોને સાથે ૪૬ કામ્પાથી પાસે આવેલા એક ગામના વામી અમિમાની પિતૃકનો પરામવ કરી, નવલક્ષા પર્વતમાં રહેલા નવ લાલ યોગિઓને અનેક રૂપ ધારી એક સાથે મઝીને તેમને કૃતાર્થ કરી તેમની સ્તુતિ સાંભળી, ત્યાંથી બાઢવા કુંડ ગંગાસાગર સંગમ થઈ કપિલા-શ્રમમાં કપિલમુનિએ અમુરથી પીઠા પામેલી ધૃષ્ટીએ કરેલો પોકાર સાંભળી પ્યાનમાં બેઠેલા શ્રીહરિની કરેલી સ્તુતિ. ૭

આગઢ ચાલતાં આવેલા એક ગામમાં મઢેલા જયરામદાસ (જિજ્ઞાસાનંદ) ને દિવ્ય ચરિત્ર બતાવી પાછઢઢથી મેગા થયેલા જયરામદાસની સાથે પુરુષોત્તમપુરીમાં શ્રીજિનું પધારવું. ૮

પુરુષોત્તમ પુરીમાં અમુરોનો પરસ્પર સંહાર કરાવી, પુરીમાં માવિ થનાર કઢીને, આગઢ ચાલતાં આવેલા એક રાજામાં રાજાને દૈવી આસુરી જીવની વ્યક્તિનો બોધ આપી તેને સ્વજ્ઞાન આપી, ત્યાંજ આવેલા વેરાગી પાસે રાજાએ શાલ્ક્રામ માગતાં નહિ આપવાથી શ્રીહરિએ જયરામદાસપાસે મગાવતાં તેને પણ નહિ આપવાથી બધા શાલ્ક્રામનું ગંઢકી નદીમાં જવા રૂપ શ્રીહરિનું અદ્વત ચરિત્ર તથા તે રાજાએ કરેલો બે હજાર અસુરનો સંહાર વિગેરે. ૯

પ્રસંગાત્ જયરામદાસનું જિજ્ઞાસાનંદ મુનિ થવાનું આલ્યાન. ૧૦

ત્યાંથી આગઢ ચાલતાં આદિકૂર્મ થઈ માનસપુરમાં સત્રધર્માં રાજાનો મોક્ષ કરી, તે દ્વારા અસુર સંહાર કરી, તૈલંગ દેશમાં વેંકટાદિ થઈ વનમાં મઢેલા રાક્ષસને પૂર્વ ભવનું જ્ઞાન આપી તેની પ્રાર્થનાથી રાક્ષસ દેહ છોઢાવી જેતપુરમાં રતાવસીયા નામે જન્મ આપી મળિ કરાવી કરેલો મોક્ષ વિગેરે. ૧૧

આગઢ ચાલતાં મઢેલા કૃતપ્રી સેવકરામનું આલ્યાન, તથા કાંચીપુરી, શ્રીરંગ, સેતુબંધ રામેશ્વર, સુંદરરાજ થઈ વચમાં આવેલા વનમાં થયેલો શિવપાર્વતીનો મેઢાપ, તથા મઢેલા એક સ્ત્રઢ ગુરુના ગુણનું વર્ણન વિગેરે. ૧૨

દુષાધારીના આલ્યાન પ્રસંગે શ્રીહરિએ કઢેલા સદ્ગુરુ અસદ્ગુરુના ગુણનું વર્ણન. ૧૩

મૃતપુરી, કુમારિકા ક્ષેત્ર. પદ્મનાભ, જનાર્દન, આદિકેશવ, મલયાચઢ, સાક્ષીગોપાલ કિર્કિક્ષા, પંપાસરોવર પંઢરપુર જનાવાદ, બુરાનપુર, માલેગામ દંઢકારણ્ય, નાસક ત્ર્યંબક થઈ તાપી નર્મદા ઉતરી શ્રીહરિનું મહીનદી પ્રત્યે આવવું. ૧૪

મહી કાંઠે શ્રીજિને મઢેલા નાવલીના પટેલ લાલદાસના પ્રસંગથી તેમના પુત્ર કસીયામાહનું કઢેલું આલ્યાન. તથા તેમને કુશંઢ દોષથી અમિમત થયેલા અદ્વૈતમતનું મગવદાનંદમુનિએ કરેલું સંઢન વિગેરે. ૧૫

પ્રસંગાત્ નાવલીમાં શ્રીરઢુવીરજીની સંતો સાથે થયેલી પધરામણીનું વર્ણન તથા તેમણે લ્યાગીઓ પાસે રેઢ્ઢી પાટીયોનો લ્યાગ કરાવ્યાનું વર્ણન વિગેરે. ૧૬

વામળગામ, ઢાકોર ઉમરેઢ વઢતાલ થઈ બોચાસળ સંભાત થઈ શ્રીહરિની કુષેજમાં પધરામણી. ૧૭

ત્યાંથી ગોરાઢમાં બીજલ કોઢીને અદ્વૈત દિવ્ય ચરિત્ર બતાવી, વઢ થઈ માર્ગમાં ચાલતાં મઢેલા મત્સીમાર લાસા કોઢીને અદ્વૈત ચરિત્ર બતાવી, ઢોલેરા પધારવું. ૧૮

ત્યાંથી વાગઢ, મીમનાથ, બઢવારા, સીહોર, માવનગર થઈ કુકઢમાં મગવત્સિહ રાજાને આપેલો દર્શન. ૧૯

પ્રસંગાત્ મુક્ત મગવત્સિહનું શ્રીહરિપ્રદર્શિત પ્રતાપગર્મિત કઢેલું આલ્યાન. ૨૦

દિયોર પધારેલા શ્રીહરિના ઉપદેશથી આશ્રિત થયેલા માવસાર મુઢ્ઢીમળનું પ્રસંગાત્ કઢેલું આલ્યાન. ૨૧

ત્યાંથી નાના ગોપનાથ, પિપરલા, તઢાજા ગોપનાથ થઈ મહુવા પધારવું. તથા ત્યાંના ક્ષેટ પિતાંબરનું આલ્યાન. ૨૨

ત્યાંથી પિપાલાવ્ય થઈ ઢાતરઢી નદીને કાંઠે તમરાના વૃક્ષતઢે આત્માનંદ મુનિના કરેલા ઉત્તર સંસ્કારનું સ્થાન જોઢને કીમર ગામ પધારી ત્યાંના લોમમૂર્તિ વાળીયાને શ્રીજિએ આપેલો ઉપદેશ. ૨૩

ત્યાંથી તુલ્સીશામ, ગુપ્તપ્રયાગ, ડના થઈ લોઢવામાં બાહ લઢુને મઢી તેને ઉપદેશ આપી તેષઢી આત્માનંદમુનિ તથા આત્માનંદમુનિ વિગેરેનું પૂર્વ કૃતાંત સાંભળી પ્રભાસ થઈ ડુનાગઢ પધાર્યા. ૨૪

ગિરનાર વિગેરે તીર્થોની યાત્રા કરી ત્યાંથી પિપ્પળાનામાં ત્રિસિંહ મહેતાને ત્યાં પધારી દિવ્ય ચમત્કાર બતાવ્યો. ૨૫
ત્યાંથી આજ્ઞા થઈ મહાદા પધારી ત્યાંના નિષ્કામી જેઠામેરનું કાર્ય કરી, માંગરોડ પધારેલા શ્રીહરિ પાસે આવેલા
ગોરધનભાઈનું આશ્વાન તથા ગુરુદ્રવ્યાપહરણથી યમપુરીમાં ગણી તેની ફોદ પુતળીબાનું આશ્વાન તથા શ્રીહરિએ ગુરુ-
દ્રવ્ય હરણમાં દોષ દર્શનપૂર્વક તે નહિ કરવાનો આપેલો ઉપદેશ તથા શ્રીહરિનું લોજપુર પધારવું વિગેરે. ૨૬-૨૭

કલશ ૪ ચોથો.

શ્રીહરિનાં અનુત્તર ચરિત્રો. મહાદીક્ષા તથા પટ્ટાભિષેક વિધિ.

શ્રીજિનો લોજમાં મુક્તાનન્દમુનિ સાથે થયેલો મેઝાપ તથા શ્રીજિએ પુછેલા પાંચ પ્રશ્નોના મુનિએ આપેલા ઉત્તરો. ૧
શ્રીજિને રામાનંદસ્વામીનાં દર્શનની થયેલી પ્રબલ ઇચ્છા. તથા જન્માષ્ટમીને દિવસે શ્રીજિએ પારળામાં અને સમામાં
બે રૂપે લોકોને આપેલાં અદ્ભુત દર્શન. તથા ત્યાંથી ધર્મોનો ઉપદેશ કરવા પૂર્વક મુક્તમુનિદ્વારા સ્ત્રીપુરુષોની સમા જુદી
પઠાવી તથા ગોસલો પુરાવ્યો તથા સ્ત્રીપુરુષને જવાનો માર્ગ જુદો પઠાવ્યો વિગેરે ચરિત્ર. ૨

વર્ણી શ્રીહરિની સાત્વના માટે સ્વામિપ્રલે મજનગર મુક્તમુનિએ લહેલો પત્ર તથા વર્ણિનો વિનંતિપત્ર, પત્ર વાંચી
સમામાં સ્વામીએ કરેલી વર્ણની પ્રશંસા, સ્વામીએ લખી આપેલો પત્ર લઈ મયારામ મટનું પાછું લોજમાં આવવું વિગેરે. ૩

શીલગામથી લોજમાં સો મળ ચીમડાં લાવ્યા તથા મુલાનંદ સાથે સમુદ્રજ્ઞાન કરતાં દેવા ભક્તને સમાધિમાં
અક્ષર ધામ બતાવ્યું તથા ધ્યાન કરતાં અન્યત્રમન થયેલા મુક્તમુનિને બોધ આપ્યો તથા તેમની સાથે વનમાં જઈ અશ્વંડ
ધ્યાન કરવાનો વિચાર કયો તથા ગામની માગોલે છાળ મેઝવતાં સ્ત્રીયોને પોદડા તલે વ્રજાંડ બતાવ્યું વિગેરે ચરિત્રો. ૪

લોજમાં શ્રીજિએ સાધુઓને શીશ્વેશી અષ્ટાંગ યોગની ક્રિયાઓનું વર્ણન. ૫

પિપ્પળાનામાં શ્રીજિને થયેલો રામાનંદસ્વામીનો મેઝાપ તથા પરસ્પર થયેલો સ્નેહાલાપ તથા સ્વામીએ શ્રીજિને
આપેલી મહાદીક્ષા તથા પિપ્પળાનાના મહિમાનું પદ વિગેરે. ૬

ઉદ્ભવસંપ્રદાયનું મૂલ્ય કહેતાં પ્રથમ શ્રીકૃષ્ણે સ્વધામ ગમન સમયે સ્વજ્ઞાન આપી બદરીકાશ્રમ મોકલેલા ઉદ્ભવજીએ
પૃથ્વીના રાજાઓ વિગેરેને બોધ આપી તે દ્વારા સ્થાપેલી ધર્મમર્યાદાનો કાઢક્રમે લેપ થતાં પીઢા પામેલી પૃથ્વીએ પોકાર
કરતાં નરનારાયણે કરેલી સાત્વના સમયે ઉદ્ભવ ધર્મ ભક્તિ મરીચ્યાદિક મુનિઓનું બદરીકાશ્રમમાં આવવું વિગેરે. ૭

નરનારાયણની વાર્તા સાંભળવામાં તણીન થતાં તે સમયે અકસ્માત આવેલાં ડુર્વાસાનું સન્માન નહિ થવાથી તેમણે
સર્વને આપેલો શાપ તથા નરનારાયણે સર્વની કરેલી સાત્વના તથા ઉદ્ભવજીનો અયોધ્યામાં રામશર્મા નામથી જન્મ. ૮

રામશર્મા ગૃહત્યાગ કરી તીર્થયાત્રા કરતાં રૈવતાચક્ષમાં આત્માનંદમુનિ પાસે દીક્ષા પામી રામાનંદ નામ ધારી
ગુરુને નિરાકારવાદી જાળી તેમનો ત્યાગ કરી સાકારવાદી સદ્ગુણી શોધ કરતાં સાક્ષાત્ રામાનુજાચાર્ય થકી મહાદીક્ષા
પામી ત્યાં ઉપદ્રવ થતાં શૃન્દાવનમાં આવી શ્રીકૃષ્ણને આરાધી તેથકી મહાદીક્ષામંત્ર પામી સોરઠ તરફ આવ્યા. ૯

આવતાં સારંગમાં પટેલને સાધુ કરી રામદાસ નામ ધરાવી સત્રાહામાં આત્માનંદમુનિને મળીને અદ્વૈતમત સંકેત
કરી વિશિષ્ટદ્વૈતને પ્રતિપાદન કરીને પછી આત્માનંદમુનિ રામાનંદસ્વામીને ધર્મધુર સૌંપી અંતર્ધાન થયા તથા ઉદ્ભવ
સંપ્રદાયની પ્રવૃત્તિમાટે રામાનંદસ્વામીનું પ્રતાપ પ્રદર્શન સાથે વિચરણ વિગેરે. ૧૦

રામાનંદસ્વામીનો નિષ્કામી મુક્તાનંદમુનિને થયેલો મેઝાપ તથા તેમનું આશ્વાન તથા રામાનંદે સ્થાપેલાં સદાશ્રી
તથા સ્વામીએ રામગલોલ (આનંદાનંદમુનિ) અને મુલ્કજી (મુકુંદાનંદ વર્ણી) ને નિષ્કામી કર્યાનું આશ્વાન. ૧૧-૧૨
શ્રોતાના પ્રશ્નથી વિશ્વંભરમટ (આત્માનંદમુનિ) નું. કહેલું ચમત્કારી જન્માશ્વાન. તથા વાલ્મીકી સાથે લઈને
કરેલો કાશી પ્રવાસ. તથા તેમણે ત્યાં ત્યાં બતાવેલાં અલૌકિક એશ્વર્ય. ૧૩-૧૪-૧૫

આત્માનંદનો રામાનંદને ધર્મધુર સૌંપીને થયેલો અક્ષરવાસ તથા રાણા વળાશ્વારનું આશ્વાન. ૧૬

રામાનંદસ્વામીથકી દીક્ષા પામ્યા પછી શ્રીહરિનું તેમની સાથે ગામોગામ વિચરણ તથા ત્યાં ત્યાં બતાવેલું એશ્વર્ય. ૧૭

સ્વામી સાથે શ્રીહરિનું સોરઠમાં વિચરણ તથા એશ્વર્ય પ્રદર્શન. ૧૮

સ્વામીએ ધર્મધુર સૌંપવાના પ્રસંગે શ્રીહરિના વર્ણવેલા સત્ય શૌચાદિક પંચાવન ગુણો. ૧૯

स्वामीए जेतपुरमा श्रीहरिने करेला पद्मभिषेकना प्रारंभनुं वर्णन. तथा मंडपारंभनुं वर्णन तथा पद्मभिषेक उपर आवेला हरिजन संघनुं वर्णन. तथा पद्मभिषेकनी क्रियानुं वर्णन. तथा ते उपर आवेला ब्रह्मादि देवताओए करेली स्तुति. तथा ते समये देवताओए अर्पण करेली भेट सामग्री. तथा ते समये हरिजनोए अर्पण करेली भेट सामग्री. तथा पद्मभिषेकमा तनमन घन सर्वस्वनी भेट अर्पण करनारा मोडा गामना रजपुत मोटाभाई (सखिदानंदमुनि) ना आख्यानप्रसंगथी मुनिए श्रीजिनी आज्ञा नहि छता वृष्टि करावेली तेनी कथा. तथा पद्मभिषेकमा थएला ब्रह्मभोजनुं वर्णन. तथा ते उपर आवेला सर्व कोइ जनोने करावेलो भोजननुं वर्णन विगेरे. २०-३०

कृतकृत्य थएला रामानंदस्वामीनुं फरेणीमा अंतर्धान. ३१

कळश ५ पांचमो.

वर्णाश्रमधर्मवर्णन, सोरठमां विचरण, मगनीरामनुं आख्यान.

जनोने धामदर्शन, ब्रह्मभोजन.

श्रीजिए रामानंदस्वामीनी उत्तरक्रिया कर्था पछी चौदामने दिवसे थएली मोटी सभामा आश्रितोने करेलो शोक संस्कारोना विवेचन साथे वर्णना सामान्य विशेष धर्मोना तथा चार आश्रमोना विशेष धर्मोना उपदेश. १-२

शितळदास (व्यापकानंदमुनि) नुं आख्यान तथा प्रसंगात् कहेलो स्वामिनारायण नामनो महिमा. ३

मुक्तानन्द मुनिने रामानंदस्वामीना विरही जनोने बोध आपवा भुजनगर मोकली पोते धोराजी पधारी स्वैश्वर्यथी स्वर्ग नरक बताथी नास्तिकोना करेलो पराजय. ४

रामानंदना विरही जनोने उपदेश करवा सोरठमां समाधि विगेरे ऐश्वर्य बतावा पूर्वक विचरण करतां पीपळणांमा आबी संघाइन वडमां रहेला अनेक भूतोना स्वनामध्रवणथी करेलो मोक्ष तथा जुनागढना जमादारेने करावेली समाधि. ५

अगत्राइमां श्रीजिए भीमभाइना संकल्पथी लाखो कीडीओना करेलो मोक्ष तथा श्रीजिनी आज्ञाथी भूमापुरुष पासे गएला व्यापकानंदमुनिनुं तेमणे करेलुं सन्मान तथा भीमभाइनी प्रार्थनाथी स्वरूपानंदमुनिने यमपुरीमां मोकली स्वामिनारायण नाम संभळावी करेलो नारकीनो उद्धार तथा त्यांथी मांगरोळ्मां पधारवुं. ६

त्यांथी राजाना भावथी माणावदर पधारेला श्रीहरिए करेलो फुलदोळनो उत्सव. उपाधिसोर रघुनाथदासने युक्तिथी गुजरातमां मोकलवुं. त्यांथी पिपळणा थइ पाछा मांगरोळ पधारी बाव्य खोदावी तेना पूर्वकर्ममां विप्रोने आपेला विष्णुरूपे दर्शन तथा मतवादीओने तेमना तेमना इष्टदेवरूपे आपेला दर्शन विगेरे. ७

रघुनाथदासे करेली उपाधि शमावा रामदासने गुजरात मोकल्या. तथा मांगरोळ्मां आवेला देवीना भक्त मगनीराम (अद्वैतानंदमुनि) नुं आख्यान. ८-९

मांगरोळ्मां तथा काळवाणीमां श्रीजिए बतावेलो समाधि विगेरे ऐश्वर्यप्रताप. १०

लोजमां पधारेला श्रीहरिए करेलो अन्नकूटनो उत्सव, तथा त्यां आवेला दिवबंदरना वाणीया (प्रभानंदमुनि) नो इतिहास, तथा वासनाथी सर्पनो कणो थएला शीतळदासनुं आख्यान. ११

काळवाणीमां श्रीजिए करेलो प्रबोधनीनो उत्सव तथा हरबाई वालबाईने बोध नहि मानवाथी विमुख कर्था. १२

आखा पिपळणा बन्ने गामोमां एक साथेज संत विगेरे साथे बे रूप धारी श्रीजिए करेलुं विचरण तथा ओझत नदीने कांटे छ मास सुधी ब्रह्मभोज साथे करेला विष्णुयागनुं वर्णन. १३

श्रीहरिए मेषपुर पधारी फरीथी सदाव्रतनी करेली प्रवृत्ति, तथा सदाव्रत आपवा रहेला साधुओ उपर क्षमा राखवानो लखेलो पत्र तथा देणदार विप्रनो करेली पीडा निवृत्ति तथा माणावदर थइ भांडेर पधारी त्यां करेला कपिला छट दीपोत्सव अन्नकूट विगेरे उत्सवो. १४

त्यांथी मोडा थइ अलैयामां पधारेला श्रीहरिनी समीपे अमदाबादथी रामदासभाइए रघुनाथदासनी उपाधिनो पत्र लइ मोकलेला हरिजनो मळतां कच्छ देशमां न जता पाछा वकी बंधिए आबी त्यां परीक्षा माटे छुंदरजी सुतार तथा डोसा वाणीयाने साधु थइ काशीए जवानुं कही. तेमने पाछा बोलाव्या विगेरे. १५

પાંચતલાવ વિગેરે ગામોમાં વિચરતાં કરીયાણામાં મીળવાઈને ત્યાં પધાર્યાં વિગેરે. ૧૬

મુક મીળવાઈનું આશ્વાન તથા શ્રીહરિનું દુર્ગપુરમાં પ્રથમ પધારવું. ૧૭

ત્યાંથી કારીયાળીમાં માંચામળને કૃતાર્થ કરી કુંડલમાં રાઈવાઈને કૃતાર્થ કરી બોચાસળમાં કાશીદાસને કૃતાર્થ કર્યાં. ષડતાલ્મા પાટીદારોને સંન્યાસીના વેષમાં મહેલા બદરીકાશ્રમના મુકે વર્ણવેલી બદરીની શોભા તથા વરદાન વિગેરે. ૧૮

ષડતાલમાં કુબેરદાસને ત્યાં શ્રીજિનું પધારવું, તથા જોબન પગીએ ઘોડાં ચોરવાનો કરેલો વ્યર્થ ગણેલો પ્રયત્ન. ૧૯

લક્ષ્મીનારાયણના મંદિર સ્થળે પૂર્વે લક્ષ્મીએ કરેલી તપશ્ચર્યા તથા ભગવાને આપેલું વરદાન તથા મુક્તમુનિએ ષડતાલ આવી કરાવેલો સત્સંગ. તથા ત્યાંથી જેતલપુર થઈ અમદાવાદ આવી રામદાસને મઠી શ્રીજિએ ચેરાગીઓ પાસે કરાવેલું રઘુનાથદાસનું માનચંદન. ૨૦

રઘુનાથદાસને વિમુક્ત કરી તે બાબતનો પત્ર લખી મોકલી. મહિયાવમાં ફૈવા રાણીને કૃતાર્થ કરી મેથાળ હલ્લવદ થઈ ભાદરામાં મુલ્કી ભક્તને કૃતાર્થ કરી શેલપાટમાં લાલજી સુતારને કૃતાર્થ કરી તેમનેજ સાથે લઈ માર્ગમાં ચોરનું વિષ ટાકી મહાપુરુષને જલપાન કરાવી ચારા સાગરમાં મીટું પાણી બતાવી આઘોઈમાં તેમને દીક્ષા આપી નિષ્કુલાનંદનામ આપી પોતે ધમડકા કંથકોટ આવી ળંજાર થઈ ળુજનગર પધારી હિંસામય યજ્ઞનું ચંદન કરી પાછા વળતાં હાલારમાં થઈને કંડોરડામાં આવી વ્રાહ્મણોની ચોરાસી કરાવી. ૨૧-૨૨

ફરેળી થઈ જુનાગઢમાં પૌંચીવાઈનો મનોરથ પુરી વનથલી થઈ પીપલાળા આલા અગત્રાઈ થઈ કાઠવાળીમાં ભીમ એકાદશીના સમૈયા ઉપર આવેલા સંતોને દેશ કાઢના સમાચાર પુછી અપ્રસન્ન થઈ સદાવ્રત બંધ કરાવી ળોજ માંગરોલ પંચાલ થઈ શ્રીહરિ ગળોદ પધાર્યાં. ૨૩

ત્યાંથી જાઠીયા ઉપલેટા ધોરાગી ફરેળી ગુંદાલા ગોંડલ કોટડા થઈ સરધારમાં આવી જન્માષ્ટમીનો ઉત્સવ કર્યો. ૨૪

સરધારમાં આવેલા માંચામળ શ્રીહરિનું કારીયાળી પધારવાનું વરદાન પામી પાછા વળતાં ગઢડામાં પોતાના મિત્ર સપરિવાર અભયરાજાને ઉપદેશ કરી શ્રીહરિનો નિશ્ચય કરાવી કારીયાળી આવ્યા, તથા શ્રીહરિનું કારીયાળીમાં પધારવું. ૨૫

શ્રીહરિએ સમાર્પિત માંચામળ વિગેરેને દિવ્યરૂપે આપેલાં દર્શન તથા તેમને કરેલી સ્તુતિ તથા ધીજીને પુછીને અભયરાજાને દુર્ગપુર લલ્લેલો પત્ર તથા દુર્ગપુરીમાં અભયરાજાને સ્વપ્નમાં શ્રીજિએ આપેલાં દર્શન વિગેરે. ૨૬

કારીયાળીમાં આવેલા સપરિવાર અભય રાજાને શ્રીજીનો મેળાપ તથા તેમને કરેલી સ્તુતિ તથા દુર્ગપુર પધારવાની કરેલી પ્રર્થના તથા વરદાન તથા શ્રીજિએ તલાવ લોદાવાનો કરેલો સમારંભ. ૨૭

કારીયાળીમાં તલાવ લોદાવી તેનું પૂર્તકર્મ કરી ત્યાં વિષ્ણુયાગ તથા અતિરુદ્ધ કરી. શ્રીહરિ દુર્ગપુરમાં પધાર્યાં. ૨૮

કલશ ૬ છટો.

દુર્ગપુરમાં નિવાસ, ગુજરાત, માલ, કાઠીયાવાડ, સોરઠ, હાલાર, તથા કચ્છ વિચરણ,

દુર્ગપુરમાં પ્રથમજ સમૈયા સાથે પધારેલા શ્રીહરિની શોભાનું વર્ણન તથા ત્યાં રહી કરેલા ઇત્સવોનું વર્ણન. ૧

શ્રીહરિએ દુર્ગપુરમાં શ્રીવાસુદેવનારાયણની પ્રતિમા સ્થાપવાનો કરેલો વિચાર તથા તેને અંગે કરેલો પ્રહયજ્ઞ. ૨

શ્રીહરિએ શ્રીવાસુદેવની પ્રતિષ્ઠાનો કરેલો મહોત્સવ તથા સેવાની કરેલી વ્યવસ્થા તથા સેવાના પ્રસંગથી સેવામાં થતા ભગવાનના અપરાધોનું તેના કુલ સાથે નિરૂપણ. ૩

યથાશ્રુત પૂજા કરવાનો ઉપદેશ તથા શ્રીહરિએ દેવવ્રવ્યનો અન્યથા ઉપયોગ નહિ કરવાના ઉપદેશ પ્રસંગથી ત્રિસિંહાનન્દમુનિએ કહેલી કથાનો કરેલો પ્રકાશ. ૪

પ્રસંગાત્ જન્માષ્ટમી રામનવમી પ્રબોધની વિગેરે વ્રતોત્સવોનો કહેલો સાંપ્રદાયિક નિર્ણય. ૫

શ્રીજિએ શ્રીવાસુદેવનારાયણની મૂર્તિનો કહેલો મહિમા તથા મલકુંડનું કરેલું રક્ષણ. ૬

શ્રીહરિ દુર્ગપુરથી નીકળી બોચાસળ આવી કાશીદાસને સાથે લઈ દાવોલ સંજીવાડા બાઠંડા દેવા વસો માતર ઉત્તરચંડા પીઝ ટુંડાવ્ય બામળોલી વિગેરે ચરોતરના ગામોમાં વિચરી ષડતાલ પધાર્યાં. ૭-૮

ત્યાંથી ડમરેટ ઘોઘાસર જેતલપુર મહિયાવ્ય થઈ ડુધેજમાં હરિતલાવ લોદાવી તેને તીર્થરૂપ કરી કહેલો મહિમા. ૯

ત્યાંથી ગોરાઢ કુંડલ કારીયાળી થઈ ગઢડા પધાર્યા. સભામાં અલખ્ય અક્ષરધામાધિપતિ મંગલાન મનુષ્ય જન્મ પારી સુલભ થાય છે તોપણ તેનો લાભ લેતા નથી તે ઉપર કહેલું એક સુલભ રાજાનું આશ્વાન. તથા સદાપરાધી જીવને નિષ્કપટ માફી માગવાથી થયેલી રૂપરકુપાથીજ સુખિ મેઠવાની કહેતા તે ઉપર બીજું રાજાનું કહેલું દ્રઢાંત તથા અગ-શ્રાહમાં જન્માષ્ટમી ઉત્સવ કરી પાછા આવ્યા વિગેરે. ૧૦

ગઢડામાં રહી શ્રીહરિએ શુકાનન્દમુનિ પાસે હરિજનો ઉપર ચૌદ લોકના વર્ણન સાથે મૂઢીપના સ્વળાદિ વર્ણન કરવા પૂર્વક ભરતલંકાની પ્રેષ્ટતા વર્ણવી તેમાં મનુષ્ય જન્મની દુર્લભતા વર્ણવી તેનાથી મોક્ષ કાર્ય કરી લેવાનો છલાવેલો ઔપદેશિક પત્ર. તથા તે પ્રસંગમાંજ વર્ણવેલું યુગોનું પરિમાણ તથા ચાર પ્રલયોનું નિરૂપણ ૧૧-૧૨

અનેક દેશમાં ફરીને આવેલા સંતોએ પોતાને ધાંગપ્રા વિગેરે સ્થલે થયેલા ઉપદ્રવનું શ્રીજી આગળ કરેલું વર્ણન તથા શ્રીજીકૃત તેમની સાંત્વના. ૧૩

ગઢડાથી પીપરડી નઢાલા થઈ સરધાર પધારી ત્યાંના બાળીયાની ડોસીને બતાવેલો માંકડના મોક્ષરૂપ ચમત્કાર તથા બોદા કમાનગરનું આશ્વાન. ત્યાંથી બંધિયા પધારી ત્યાં આત્માનંદે પુછેલા પ્રશ્નોનો કરેલો ઉત્તર. ૧૪

ત્યાંથી ગોંડલ થઈ મેવાસામાં બ્રહ્માનન્દમુનિ સાથે સત્સંગિ થવાના પ્રયત્નો કરી જેતપુરમાં પધારી ત્યાં બે વિપ્ર બાલકોને જનોઈ આપી ત્યાંથી ધોરાજી પધારી કરેલો પુષ્પદોલોત્સવ. ૧૫

ત્યાંથી જુનાગઢ પધારી ત્યાંના મક્તોને આનંદ આપી હરિનવમીનો મહોત્સવ કર્યો. તથા ત્યાં આવેલા ગાંધર્વને સમાધિ કરાવી આશ્ચર્ય બતાવી સાહુ કરી દેવાનન્દ નામ પાડયું. ૧૬

જુનાગઢના રાજા હામદલાને દરબારમાં શ્રીજીની કરેલી પધરામણી તથા સન્માન તથા દ્વેષિઓએ કરાવેલી સભામાં આવેલા વાદી નરસી પંચાનો નિલ્યાનન્દમુનિએ કરેલો પરાજય. તથા અંબાશંકરની પત્ની ઝાઝાઈને બતાવેલો ચમત્કાર તથા વાદિઓનો કરેલો પરાજય તથા જેતપુરના જીવા જોશીની કરેલી સાંત્વના તથા ત્યાંના ઝેઠામેરને પોતાનો સંધ નહિ લુંટવાની કરેલી મલામણ વિગેરે. ૧૭-૧૮

ત્યાંથી સૌરાષ્ટ્ર દેશના ગામમાં વિચરી ડુર્ગપુર આવી કરેલા અક્ષયતૃતીયા મીમં દાકાદશી વિગેરે ઉત્સવો. ૧૯

ત્યાંથી કરીયાળા પધારી જીવા ધાધલની પ્રાર્થનાથી કાલુભાર નદીને કાઢે વાંસઢી વાદન વિગેરે કરેલી ઢીઢાનું વર્ણન તથા કાઢા મકવાળાને જઢ્ઢાં તેના પ્રેત પૂર્વજો બતાવી તેની કરેલી સુખિ. ૨૦

ત્યાંથી ફરતા ફરતા શ્રીજી મુજનગર પધાર્યા, ઇંદરજીનું માન ઉતારવા એક પત્રથીજ મોટામોટા શેઠ શાહુકાર રાજા વિગેરેનું સાહુ-થઈ મુજનગર આવવું તથા તેમનું શ્રીજીએ કરેલું સન્માન વિગેરે. ૨૧

કચ્છમાં વિચરતા શ્રીહરિ માંડવીમાં પધારી ત્યાંના વેદાન્તી લેખ્યા ક્ષત્રીને વાદવિવાદથી જીતિને તેને આશ્રિત કરી સંતોને અમદાવાદ ફરવા મોકલી પોતે કચ્છ હાલાર સૌરાષ્ટ્રમાં વિચરી ગઢડા પધાર્યા. ૨૨-૨૩

રાજાની પ્રાર્થનાથી રાજકોટ પધારી ત્યાંથી મીજાં ગામોમાં વિચરી ડુર્ગપુર પધારી શ્રીહરિનવમીનો ઉત્સવ કર્યો. ૨૪

ગઢડાથી ક્ષીંસાવદર પહોંચતાં સીમાડામાં મઢેલા બાવાની અલેયે લોલી કરેલી ઠગાઈના પ્રસંગે શ્રીહરિએ કહેલું તુષ્ણાનું પ્રાબલ્ય તથા દીલીના પઢાળને શ્રીહરિએ બતાવેલો ચમત્કાર તથા મળો સાથે કરેલી માનુષી ઢીઢા વિગેરે. ૨૫

શ્રીહરિનું કારીયાળી સારંગપુર નાગડકા લોચા બોટાદ વિગેરે કાઢીયાવાડનાં ગામોમાં વિચરીને પાછું ગઢડા પધારવું. ૨૬

રથયાત્રા જન્માષ્ટમી ગઢડામાં કરી ત્યાંથી પાડાસળના સરતાનજી વઢાલના મેષોમાઈ સ્થામાના જેઠીમાઈ અને કાંકશીયાઢીના હકામાઈ આ ચાર મિત્રોને થયેલા સત્સંગનું વર્ણન તથા પીપઢીયામાં પધારેલા શ્રીહરિની સમીપે આવેલા હઢ્ઢવદના આઠ વિપ્રોને થયેલા સત્સંગનું વર્ણન તથા શ્રીજીનું ત્યાંથી કુંડલ પધારવું. ૨૭

શ્રીહરિએ કુંડલમાં કરેલાં દિવ્ય ચરિત્રોનું વર્ણન. ૨૮

કુંડલમાં અમરા પઢગલે ત્યાં પધારી કરેલી ઢીઢા તથા ત્યાંથી સારંગપુર પધારી અલાવળ મક્તોની કરેલી પરીક્ષા તથા ત્યાંથી બોટાદ થઈ ગઢપુર પધારી કરેલો પ્રબોધનીનો ઉત્સવ વિગેરે. ૨૯

श्रीस्वामिनारायणो विजयतेतराम् ।

प्रस्तावना.

वसंततिलका—श्रीधर्मनंद सुखकंद हरे मुकुंद, वंदूं सदा तव विभो चरणार-
विंद । प्रस्तावना हरिलिलामृत ग्रंथकेरी, हुं आदरूं उर रती धरिने घणेरी ॥१॥
(हुं बिहारिलालआचार्य श्रीहरिलिलामृत ग्रंथनी प्रस्तावना लखुंछुं)

प्रस्तावना, पोठिका अने उपोदघात, एटलां प्रस्तावनानां नाम छे, तेमां
ग्रंथनी उत्पत्ति, ग्रंथनी रचना, ग्रंथनुं तात्पर्य तथा ग्रंथ रचवानी फळेच्छा
इत्यादिकनुं विवेचन होयछे.

आ ग्रंथनी उत्पत्ति एवी रीते थइछे के उडवनो अवतार एवा श्रीरामा-
नंदस्वामी तेमणे श्रीउडवसम्प्रदायनी गादीना आचार्यनी पदवी श्रीसहजानंद
स्वामीने संवत् १८५७ अठार सो ने सत्तावननी सालमां कारतक शुदि ११ ने
दिवस जेतपर गाममां आपी, ते पदवी श्रीसहजानंदस्वामीए आचार्य श्रीअ-
योध्याप्रसादजीने तथा आचार्य श्रीरघुवीरजीने संवत् १८८९ अठार सो ने
व्याशीना कारतक शुदि ११ ने दिवस वरतालमां आपी. ते पदवी श्रीरघुवीर-
जी महाराजे संवत् १९१३ ओगणीसें तेरनी सालमां कारतक शुदि १५ ने दि-
वस भगवत्प्रसादजी महाराजने आपी. पछी संवत् १९३५ ओगणीसे पांत्री-
शनी सालमां श्रावण वदि ८ ने दिवस श्रीभगवत्प्रसादजी महाराजे ते उडव
संप्रदायना आचार्यनी पदवी मने आपी. तयारपछी केटलाक दिवस बीत्ये केट-
ला एक मोटा मोटा हरिभक्तोए अमने कछुं के श्रीजीमहाराजना चरित्रना सं-
स्कृतमां तथा व्रजभाषामां तथा गुजराती भाषामां घणा ग्रंथो थयाछे तोपण
श्रीजीमहाजनी लीळा अपार छे तेमांनी केटली एक लीळानी वातो वृद्ध साधुओ
तथा हरिभक्तो करेछे ते वातो बधी एकठी करावीने, अमने बाई भाइ सौने
समझण पडे एवी गुजराती भाषामां एक सारो ग्रन्थ आप रची आपो तो घणुं
सारूं. ते कहेवुं सांभळीने में विचार कयों के संप्रदायसंबंधी ग्रन्थ रचबा ते
आचार्यनुं मुख्य काम छे. पण प्राकृतभाषामां ग्रंथ रचवानुं कहेछे तो ते प्राकृत-
भाषामां ग्रंथ रचवानुं आचार्यनी पदवी धरावनारने योग्य छे के नहि ते विचा-
रतां वेदनुं अंग जे पाणीनीयशिक्षा कहेवायछे तेना एक श्लोकनुं मने स्मरण थयुं.
“त्रिषष्टिश्चतुःषष्टिर्वा वर्णाः संभवन्तो मताः । प्राकृते संस्कृते चापि स्वयं प्रोक्ताः
स्वयंभुवाः ” अर्थ—त्रेसठ अथवा चोसठ अक्षर संभवथी मानेला छे ते प्राकृत-
भाषानेविषे तथा संस्कृतने विषे पोते ब्रह्माये उच्चारण करेलाछे. ज्यारे ब्रह्माए
प्राकृत भाषामां अक्षरोच्चार करेलाछे तो आचार्यने प्राकृत भाषा उच्चारण
करवानी कांइ अडचण नथी, वळी श्रीमद्भागवतना एकादशस्कंधना सत्यावि-

શામા અધ્યાયમાં કહ્યું છે કે—સ્તવૈરુદ્રાવચૈઃ સ્તોત્રૈઃ પૌરાણૈઃ પ્રાકૃતૈરપિ । સ્તુત્વા પ્રસીદ ભગવન્નિતિ વંદેત દંડવત્ ॥૨૧॥ અર્થ—ઉંચે સ્વરે પુરાણમાં કહેલાં સ્તવનથી અથવા પ્રાકૃત સ્તોત્રથી પણ પરમેશ્વરની સ્તુતિ કરીને કહેવું કે હે ભગવન્ ! તમે પ્રસન્ન થજો. પછી દંડવત્ નમસ્કાર કરવો. એ વચન આચાર્યોને તથા શિષ્યોને સૌને વાસ્તે છે પણ કોઈ શાસ્ત્રમાં એવું લખ્યું નથી કે આચાર્યે પ્રાકૃત વાણી બોલવીજ નહિ અથવા પ્રાકૃત ગ્રંથ કરવા નહિ, પ્રાકૃત વાણી બોલવી કે કાગઝમાં લખવી તે બે બરોબર છે. તેમજ થોડું લખ્યું હોય તે કાગઝ લખ્યો કહેવાય અને જ્ઞાજ્ઞાં પાનાં લખેલાં હોય તે ગયાત્મક ગ્રંથ કહેવાય અને તે જો છંદ પ્રબંધમાં લખેલાં હોય તો પદ્યાત્મક ગ્રંથ કહેવાય. માટે થોડું લખેલું કે જ્ઞાજ્ઞું લખેલું તે બરોબર છે ને થોડું બોલવા લખવામાં વાધ નથી તો જ્ઞાજ્ઞું બોલવા લખવામાં પણ વાધ નથી. જે સમે ભરતચંડમાં સર્વે મનુષ્ય સંસ્કૃત બોલતા હતા ને સમ-જ્ઞતા હતા એવા સમયમાં કોઈ આચાર્ય એવો નિયમ રાખે કે મારે પ્રાકૃત વાણી બોલવીજ નહિ અથવા પ્રાકૃત ગ્રંથ કરવા નહિ તો તેવો નિયમ રાખી શકાય; પણ આ સમયમાં એવો નિયમ રાખે તો તેનાથી સર્વે મનુષ્યોને ઉપદેશ કરી શકાય નહિ અને ધર્મ જ્ઞાન સંબંધી વાર્તા સમજાવી શકાયજ નહિ. માટે આ સમયના આ-ચાર્યો ગમે તેવા વિદ્વાન્ હોય તો પણ પ્રાચીન આચાર્યના રચેલા ગ્રંથ અથવા પો-તાના રચેલા સંસ્કૃત ગ્રંથ વાંચીને તેનો અર્થ પ્રાકૃત ભાષામાં સમજાવે ત્યારેજ ઘણા શિષ્યોના સમજવામાં આવે છે નહિતો સમજાતું નથી. એટલા સારુ શ્રીપર-મેશ્વરનો અવતાર જે શ્રીસહજાનંદ સ્વામી તેઓ પણ પ્રાકૃત વાણીમાં ઉપદેશ કરતા હતા તે વચનોનો સંગ્રહ કરેલો તે વચનામૃત નામે મોટો ગ્રંથ છે. અને વઢી શ્રીજીમહારાજે કહ્યું છે કે રંટીયા કાંતનારી ઢોશીયો પણ સમજી શકે એવાજ ગ્રંથો અમારા સંપ્રદાયના થવા જોઈયે. તે વચન સંભારીને આ પ્રાકૃત ગ્રંથ રચ-વાનો મેં આરંભ કર્યો તે નિર્દોષ છે એમ હું ધારું. મેં સંસ્કૃત ગ્રંથ કેટલાક કર્યા છે ને બીજા પણ કરવાની મારી ઇચ્છા છે તે પરમેશ્વર જોગવાઈ મેઝવશે ત્યારે હું કરીશ. હવે ગ્રંથ રચના વિષે કહું છું. જે પ્રગટ પ્રભુની લીલાની કથા ભક્તજનને અમૃત જેવી લાગે છે તથા તે કથામૃતનું પાન કરનારને માથેથી પુનર્જન્મ મટી જાય છે. માટે આ ગ્રંથનું નામ હરિલીલામૃત રાખ્યું છે; જેમ અમૃતતનો ઘુંટડો મોંમાં લઈને ગળે ઉતારવો અને પછીથી બીજો ઘુંટડો ભરવો, એ બે ઘુંટડાનો જે અંતરાય કાઢ તેનું નામ વિશ્રામ કહેવાય. તેમજ આ હરિલીલામૃતની કથા-મૃતનું થોડુંક પાન કરીને પછી તેનું મનન કરવું તે રૂપી વિશ્રામ છે, એટલે અધ્યાયને ઠેકાણે આમાં વિશ્રામ નામ રાખેલું છે એવા કેટલા એક વિશ્રામ મઢીને એક પ્રકરણ થાય છે તે પ્રકરણનું નામ આ ગ્રંથમાં કઢશ રાખેલું છે.

આજ્ઞા ગ્રંથના દશ કઢશ છે તેની વિગત જે—

હરિભક્તોનાં વચન સાંભળીને આ ગ્રંથ રચવાનો મેં પ્રારંભ કર્યો ત્ય મંદિરો સંબન્ધિ કામ કાજ થયાં પોતાને માથે લઈને મને નિશ્ચિત ગ્રંથ રચવા અવકાશ આપ્યો એવા પરમ ભગવદી પાંચ કોઠારીયોએ કયા કયા કુલ્ જન્મ ધર્યો અને કેવી રીતે વૈરાગ્ય પામીને સાંહ્યયોગી થઈને મંદિરમાં આરંભ રહ્યા, તેનું વર્ણન આ ગ્રંથના પ્રથમ કલ્પશમાં છે. તથા પ્રહ્યાત નામાંકિત થઈ રાજ અર્ચિત્વાનંદજી, જેઓએ હરિસંભવ આદિક સંસ્કૃત ગ્રંથો ઘણા રચેલા તેઓએ પરમ સત્સંગી મહાધર્મનિષ્ઠ એવા સૌરાષ્ટ્રદેશમાં ગણોદપુરના રાજા અયસિંહજીને હરિલીલામૃતનું પાન કરાવ્યું છે, અર્થાત્ આ ગ્રંથમાં ઉપર લખેલા થઈ રાજનો ને રાજા અભયસિંહજીનો સંવાદ છે. તે અભયસિંહજી ગોંડલના માય હતા, તે ગોંડલના રાજાઓમાં કેટલા એક રાજાઓ પરમ ભગવદી થઈ ગયા ને તે જાદવવંશી છે, માટે તેની કથા સાંભળનારના અંતઃકરણને પશ્ચિ કરે એવી છે તે માટે તેનું કથામૃત પળ આ ગ્રંથના પ્રથમ કલ્પશમાં છે ને કલ્પશના વિશ્રામ વિશ છે. ॥ ૧ ॥

વિકારાલ કલ્પિકાલમાં અક્ષરધામના નિવાસી શ્રીપૂર્ણપુરુષોત્તમ ભગવાન શા કારણથી મનુષ્ય દેહ ધરવો પડ્યો તે તથા ધર્મ ભક્તિ ને મરીચ્યાદિક ક્રિયાઓએ જન્મ ધર્યા તથા શ્રીપરમેશ્વરનો પ્રાદુર્ભાવ જે સંવત્ ૧૮૩૭ ના ચૈત્ર શુદ્ધિ ના દિવસે છપૈયામાં જન્મ થયો, ત્યાંની અઢી વર્ષની લીલા અને તે પછી સંવ ૧૮૩૯ ના આસો શુદ્ધિ ૯ ના રોજ અયોધ્યામાં આવ્યા ને ત્યાં રહ્યા થકા જે બાઢલીલા કરી તથા માતા પિતાને દિવ્યગતિ આપી ને અગિયાર વર્ષ ને વ્ર માસને એક દિવસનું વય થતાં સર્ગાં કુટુંબિયોનો ત્યાગ કરીને સંવત્ ૧૮૪૧ ના આશાઢ શુદ્ધિ ૧૦ ને દિવસ વનમાં ચાલી નિકળ્યા એટલું લીલામૃત થઈ કલ્પશમાં છે ને તેના વિશ્રામ અઢાર છે. ॥ ૨ ॥

બ્રહ્મચારીને વેષે શ્રીજીમહારાજ બદરીકેદાર થઈને શ્વેતગિરિ જે હિમાલ તેમાં થઈને, પુલહાશ્રમમાં જઈ ત્યાં ઉગ્ર તપ કરીને બંગાળામાં સિરપુરમાં જઈ પોતાનો પ્રતાપ જણાવ્યો; ત્યાંથી કપિલાશ્રમમાં આવ્યા ને પછી પુરુષોત્તમપુરીમાં જઈને અસુરોનો નાશ કર્યો, ને ત્યાંથી શિવકાંચી, વિષ્ણુકાંચી થઈને સેતુબંધ રામેશ્વર આવ્યા, ને ત્યાંથી વિઢ્ડલનાથજીનાં દર્શન કરીને તાપી, નર્મદા, મહા સાગ્રમતી નદી ઉલંઘીને ભીમનાથ પધાર્યા, ત્યાંથી ભાવનગર, મહુવા થઈ પ્રભ સપાટળ પધાર્યા, પછી ગિરનાર થઈ માંગરોળ થઈને સંવત્ ૧૮૫૬ ના શ્રાવણ વદિ ૬ ને દિવસે લોજગામે પધાર્યા. એટલું લીલામૃત ત્રીજા કલ્પશમાં છે ને તે વિશ્રામ સત્યાવીશ છે ॥૩॥

લોજમાં રામાનંદસ્વામીના શિષ્ય મુક્તાનંદસ્વામી હતા તેમની પાસે શ્રી જીમહારાજ રહ્યા, ને ત્યાંના સાધુઓને અષ્ટાંગયોગમ્ની કલ્પા શીખવી, તથા

બીજો કેટલોક ચમત્કાર દેખાડ્યો ત્યારે મુક્તાનંદસ્વામીએ રામાનંદસ્વામીને શુજ કાગઝ લખ્યો તેથી શ્રીરામાનંદસ્વામી સંવત્ ૧૮૫૬ ના ડયેષ્ટ વદિ ૧૨ ના રોજ પીપલાળે આવ્યા ને ત્યાં નરસિંહ મહેતાને ઘેર શ્રીજીમહારાજને સંવત્ ૧૮૫૭ ના કારતક શુદિ ૧૧ ને દિવસ વૈષ્ણવી દીક્ષા આપી. તે રામાનંદસ્વામી ઉદ્ધવનો અવતાર હતા, તેમને તથા મરીચ્યાદિક ઋષિયોને બદરીકાશ્રમમાં દુર્વાસાએ શાપ દીધો હતો, તેથી તેમણે મનુષ્યનો દેહ ધારણ કર્યો હતો, ને તે રામાનંદસ્વામીએ આત્માનંદસ્વામી પાસે દીક્ષા લીધી હતી. પળ મનમાં શાંતિ થઈ નહિ તેથી સદ્ગુરુનો શોધ કરવા તોતાદ્રિ પર્વતમાં ગયા, ત્યાં શ્રીરામાનુજાચાર્યથી દીક્ષા પામી લોજ આવ્યા ને ઉદ્ધવી સંપ્રદાય દેખાઈ, તેમણે શ્રીજીમહારાજને પોતાની ગા-દીનો પદ્મભિષેક જેતપુરગામમાં સંવત્ ૧૮૫૮ ના કારતક શુદિ ૧૧ ને દિવસે કર્યો ને પોતે દિવ્ય ગતિ પામ્યા એટલું લીલામૃત ચોથા કલશમાં છે ને તેના વિશ્રામ એકત્રિશ છે. ॥ ૪ ॥

પછી શ્રીજીમહારાજે પોતાનું ऐश्वर्य જળાવવા સારુ સમાધિનું પ્રકરણ ચલાવ્યું, ને સોરઠમાં વિચર્યા, ને ચોરણોમાં નાસ્તિક મતનું ટુંડન કર્યું, ને માંગરોળમાં જઈને દેવીભક્ત મગનીરામ મહા અભિમાની હતો તેને પોતાનો પ્રતાપ દેખાડીને શિષ્ય કર્યો. પછી આલે, પીપલાળે ઓક્ત નદીને કાંઠે છ માસ પર્યંત વિષ્ણુયાગ કર્યો. પછી શ્રીજીમહારાજ વરતાલ તથા અમદાવાદ થઈને કચ્છમાં પધાર્યા, ને ત્યાંથી સોરઠમાં આવીને કંડોરડામાં ચોરાશી કરી, ને સરધારમાં જન્માષ્ટમીનો ઉત્સવ કર્યો, ત્યાં માંચે ભક્તે સ્તુતિ કર્યાથી કારિયાણી પધાર્યા ને ત્યાંથી અભય રાજાની વિનતિ સાંભળીને ગઢપુરમાં જઈને સ્થિતિ કરી. એટલું લીલામૃત પાંચમા કલશમાં છે ને તેના વિશ્રામ અઢાવિશ છે. ॥૫॥

શ્રીજીમહારાજે ગઢડામાં દાદાલાલના દરબારમાં રહીને શ્રીવાસુદેવના-વિષ્ણુનો પ્રતિમા સ્થાપી, પછી કેટલા પ્રકારથી દેવના અપરાધ થાયછે અને દેવનું ચોરી જ્ઞાનાર કેવી રીતે ભૂતનો દેહ પામે છે તેવિષે નૃસિંહાનંદ સ્વામીનું આખ્યાન કહ્યું, તથા વ્રતોત્સવ નિર્ણય કહ્યો. પછી ચોરણોમાં વિચર્યા ને પાછા ગઢડે પધાર્યા અને ભૂગોળવિષે તથા બ્રહ્માના આયુષ્યનું નિરૂપણ કર્યું અને ઝન્મ-સગંગાનેવિષે જે સહસ્રધારા તેનો મહિમા કહ્યો અને પછી ધોરજી જઈ ફૂલદો-લનો મોટો ઉત્સવ કર્યો, ને જુનાગઢમાં રામચંદ્રનો સમૈયો કર્યો, ને ત્યાંથી કરિયાણામાં અન્નુત લીલા કરી પછી ભાદરે જઈને કાઠી આદિ સરદારોને સાધુ થઈને આવનાની આજ્ઞા કરી. ને ત્યાંથી ગઢડે આવીને સારંગપુર મીમનાથમાં પાદપૂજા લીલા કરી, રૂપાદિ લીલામૃત છઠ્ઠા કલશમાં છે ને તેના વિશ્રામ ઓગણત્રિશ છે. ॥ ૬ ॥

જેતલપુરમાં યજ્ઞ કર્યા અને જોશીના મેમદાવાદમાં લોલંગર નામે શાવાનો

મદ હર્યો, તથા હાળામાં મોટો યજ્ઞ કર્યો, તેમાં ઘનું ऐश्वर्य દેલાહયું અને તેપછી ગઢામાં વાસુદેવની જોડે ભક્તિ ધર્મની સ્થાપના કરી તથા ગઢપુરનું માહાત્મ્ય કહ્યું, પછી વૌઠામાં સમયો કર્યો, પછી ધર્મપુર જઈને લીઝા કરી, પછી વરતાલમાં ફૂલદોઢનો મોટો ઉત્સવ કર્યો ને મુગટ ધારણ કર્યો, ને ઘીજા પળ મોટા મોટા સમયો ત્યાં કર્યા, તથા ચરોત્તરમાં આન્નરસોત્સવ કર્યો અને વેદાં-તાચાર્યનો પરાજય કર્યો અને જેતલપુરમાં ંક રાક્ષસને સદ્ગતિ આપી અને લોયામાં શાકઉત્સવ કર્યો ઇત્યાદિક લીઝામૃત સાતમા કઢશમાં છે ને તેના વિશ્રામ ૮૩ છે. ॥ ૭ ॥

અમદાવાદ, વરતાલ, મુજ, ઘોઢેરા, જુનાગઢ, ગઢડા આદિકમાં શિશ્વર-બંધ મોટાં મોટાં મંદિરો કરાવીને તેમાં પોતાની ને પોતાના અવતારોની મૂર્તિઓ સ્થાપી તથા પોતાના વે દત્તપુત્રોને આચાર્ય સ્થાપીને દેશ વિભાગ કરી આપ્યા તથા શિયાજી મહારાજના તેઢાવ્યાથી વઢોદરે જઈ આવ્યા અને શિક્ષાપત્રી રચી તથા સુરતમાં વિચરીને અરદેશર બહાદુરને પુજવા સારુ પાઘ આપી, ત્યાંથી આવીને દાદાઁાચરને મટવદર પરળાવી આવ્યા, પછી સચ્ચિદાનંદસ્વામી દ્વારિકાથી ગોમતી આદિક તીર્થ સહિત દ્વારિકેશને લાવ્યા, તેની ઘૃત્તાલયમાં સ્થાપના કરી ંટલું લીઝામૃત આઠમા કઢશમાં છે ને તેના વિશ્રામ ૬૩ છે. ॥ ૮ ॥

વરતાલમાં ફૂલદોઢનો ઉત્સવ કરીને ભાવનગર પધાર્યા ને ગઢડામાં રામનવમીનો સમયો કર્યો, ને ચોમાસું રહ્યા પછી વરતાલ પ્રબોધિની કરી આવીને મુંબઈના ગવરનર સાહેબે તેઢાવ્યાથી શ્રીજીમહારાજ રાજકોટ પધાર્યા ત્યાં પોતાનો પ્રતાપ જળાવીને પાછા ગઢડે આવ્યા અને આચાર્ય હસ્તક રળછો-ડજીની મૂતિ વરતાલમાં પધરાવી; ંટલું લીઝામૃત નવમા કઢશમાં છે ને તેના વિશ્રામ ૧૩ છે. ॥ ૯ ॥

અક્ષરમુક્તોં આવીને શ્રીજીમહારાજને ધામમાં પધારવાની પ્રાર્થના કરવાથી શ્રીજીં ધામમાં જવા સારુ આ જગતથી ડદાસીપળું દેલાહયું અને શરીરે મંદવાહ જળાવ્યો ને શ્રીરઘુવીરજી મહારાજને પોતાને પહેરવાની પાઢુકાઓ આપીને કહ્યું કે અમારા દેહોત્સર્ગના સ્થાને આ પાઢુકાઓ સ્થાપન કરજો ને સૌ ધીરજ રાઁવજો અમે પ્રત્યક્ષ છઈયે. આમ કહીને પોતે સંવત ૧૮૮૬ ના ડ્યેછ શુદ્ધિ ૧૦ ના દિવસે અંતર્ધાન થયા ને દત્તપુત્રોં ઉત્તરકાર્ય કર્યું અને વઢી દાદાઁાચર આદિકને અતિ શોકાતુર જાળીને પ્રત્યક્ષ દર્શન દીધાં તથા કેટલાંક ગામોમાં પળ દર્શન દીધાં અને શ્રીરઘુવીરજી મહારાજે દેહોત્સર્ગ સ્થાનને ઢેકાળે મંદિર કરી પાઢુકાઓ સ્થાપી ને વરતાલમાં જ્ઞાનયજ્ઞ કર્યો પછી બંને ગાદીના આચાર્યોં જેજે ગામમાં મોટાં મંદિરો કરાવી મૂર્તિયો સ્થાપી તથા ગોપાઢાનંદસ્વામીં સારંગપુરમાં હનુમાનજી પધરાવ્યા અને માળજ ગામના

भीमंत पाटीदारे वरतालमां विष्णुयाग कर्यो ते तथा आ ग्रंथनी फळश्रुति इत्या-
दिक लीळावृत दशमा कळशमां छे ने तेना विश्राम २० छे ए रीते दश कळशना
३३२ विश्राम छे.

ग्रंथनो तात्पर्यार्थ—आ ग्रंथ निष्पक्षपातथी अने शुद्ध अंतःकरणथी जे कोइ
वांचशे अथवा सांभळशे अने विचार करशे तो तेना मनने निश्चय थशे के
स्वामिनारायण पूरण पुरषोत्तम भगवान छे अने असंख्य जीवोना कल्याणने
वास्ते अने वेदधर्म प्रवर्त्ताववाने अर्थ तेमणे मनुष्य देह धारण कर्योछे, बीजुं
शास्त्रमां कळुंछे के बे प्रकारना जीव छे एक दैवी संपत्तिना अने बीजा आसुरी
संपत्तिना जीव छे. जेम हरणनुं के गायनुं बच्चुं जन्मतांज स्वाभाविक रीते
पोतानी माने धाववा वळगेछे, तेमज दैवी संपत्तिना जीव होय तेना मननुं
वलण स्वाभाविक रीते ईश्वर तरफ ने सद्धर्म तरफ होयछे अने सद्गुरुनो तेने
थोडोक उपदेश मळे तो पण तेने तरत ते वातनी घेड बेसी जायछे अने आसु-
री संपत्तिना जीव होय तेना मननुं वलण अधर्म तरफ ने नास्तिकभाव तरफ
स्वाभाविक रीते होयछे, कदापी तेने सत्संगनो घणो जोग थाय अने ते सत्संगी
होय तोपण तेने उपर उपरथी सत्संगनो रंग लागे पण अंतःकरणमां नास्तिक
जेवो रहे तथा तेना मनमां कुतर्क घणा थाय माटे शिक्षापत्रीमां श्रीजीमहाराजे
कळुं छे के आसुरी संपत्तिना जीव होय तेने आ शिक्षापत्री आपवी नहि,
तेमज हरिलीलामृतग्रंथ पण आसुरी संपत्तिना जीवने आपवा योग्य नथी,
तोपण ते ग्रंथनी घणी प्रवृत्ति थवाथी एवा आसुरी जीवना हाथमां पण आ
पुस्तक गया वगर रहेशे नहि, तेथी ते वांचीने कुतर्क करशे एवा नास्तिक
लोको पोतानी नजरे देखे अथवा पोतानी बुद्धि पहाँचे एटलीज वात साची
मानेछे, पण भगवानना अद्भुत चरित्रनी वात तेओ मानता नथी. पण तेओ
विचारता करता नथी के माणसमां केटली शक्ति परमेश्वरे मुकेलीछे, तेपण
आगळथी कळी शकातुं नथी, जेम के विजळीना तार, आगगाडी थयां नहोतां
त्यारे कोइ एवी वात करे के एक दिवसमां बसे अढीसैं गाउनी मुसाफरी करी
शके अथवा पा घडीमां हजार गाउ संदेशा पहाँचाडी शकाय एवी जुक्ति
माणस करी शके, तो ते वात कोइ माने नहि, पण ते वात आज आपणे
नजरे जोइये छइये, तो परमेश्वर अद्भुत चरित्र करे तेमां शुं आश्चर्य छे. तथापि
कुतर्क करनारा एवी वात मानी शके नहि अने दैवी संपत्तिना जीव होय ते-
ओने पण भमावे, माटे एवा पबित्र आत्मावाळाए विचार करवो के स्वामिना-
रायणमां केवुं सामर्थ्य हतुं, सामर्थ्य बे प्रकारनुं छे एक मायिक सामर्थ्य अने
बीजुं ईश्वरी सामर्थ्य, तेमां मायिक सामर्थ्य शरीरना बळथी तथा धनना बळथी
तथा चतुराईथी करेलां काम उपरथी जणायछे, जेम के आखी पृथिवीनुं राज्य

મેઢવબું ને ઘણાં માણસોને પોતાનાં તાવેદાર કરી લેવાં અથવા ચતુરાઈથી ચ-
મત્કારી કારીગરી બનાવવી તે માયિક સામર્થ્યથી થાયછે; પળ લાખો માણસોનાં
મન પોતાને વશ કરી લેવાં તેતો ईશ્વરી સામર્થ્યથીજ થાયછે. માણસ પોતાના
મનને પળ પોતે વશ કરી શકતો નથી તેથી તેનું મન તેને અવઢે રસ્તે લેંચી
જાયછે તેથી ચોરી, વ્યભિચાર વિગેરે નઢાઠં કામ કરીને કેદમાં જાયછે, આબરુ
લુણછે ત્યારે તેના મનમાં ઘણો પસ્તાવો થાયછે ને સોગન લાયછે કે હવેથી મારે
આવું કામ કરવું નહિ, તોપળ ફરીથી તેનું મન તેને એવે અવઢે રસ્તે લેંચી જાયછે;
તો લાખો માણસના મનને વશ કરીને નિયમમાં રાખી શકે તેતો ईશ્વરજ કરી
શકે. અંગ્રેજ સરકાર હજારો રૂપીયાના પગાર આપેછે તો પળ જો તે એવું કહે કે
હું પરમેશ્વર છું ને મારા નામની માઢા ફેરવો તો તેવાન કોઈનું મન કબુલ કરશે
નહિ. લાખો માણસ લરા અંતઃકરણથી એવી સાક્ષી પુરે કે આ મહત્પુરુષ પરમે-
શ્વરનો અવતાર છે, તોતે પરમેશ્વરનો અવતાર હોવોજ જોઈયે અને જો લાખો માણ-
સનાં અંતઃકરણ એવું કબુલ કરે કે આ પરમેશ્વર તો નથી પળ પરમેશ્વર પાસેથી
આવેલો કોઈ મુક્ત છેતો જરૂર તે પરમેશ્વર પાસેથીજ આવેલા હોવો જોઈએ.
પરમેશ્વરના અવતાર પવિત્ર ભરતલુંડમાંજ થાયછે તથાપિ બીજા દેશોના માણસો
ઢપર પરમેશ્વરની દયા જણાયછે તેથી જે દેશમાં માણસોનો ભક્ષ કરે એવાં માણસો
હોય તેવા દેશમાં પળ પોતાના કોઈ મુક્તને મોકલીને તેઓને કાંઈક ધર્મને રસ્તે
ચઢાવેછે. આજ પૃથ્વી ઢપર મોઢા મોઢા ઘણા દેશ છે અને કરોઢો માણસની વસ્તી છે,
પળ કોઈ ઢેકાણાના એવા સમાચાર સાંભલવામાં આવતા નથી કે અમુક દેશમાં
એક પુરુષ એવો છે કે લાખો માણસોનાં અંતઃકરણ એવું કબુલ કરેછે કે તે પરમે-
શ્વરની પાસેથી આવેલો છે અથવા તે પરમેશ્વરનો અવતાર છે, એવા અવતાર તો
ઘણે વર્ષે કોઈકજ ઢેકાણે થાયછે અને તેનું ઐશ્વર્ય એવું હોયછે કે માણસોથી બની
શકે નહિ એવું કામ તે કરેછે. સ્વામિનારાયણે સંવત્ ૧૮૩૭ ની સાલમાં છપ્પ-
યામાં જન્મ ધર્યો અને આશરે અગિયાર વર્ષની ઢમ્મર થતાં ઘરનો ત્યાગ કરીને
સાત વરસ સુધી તીર્થોમાં ફરીને સંવત્ ૧૮૫૬ અઢારસો ને છપ્પનની સાલમાં
સોરઢ દેશમાં લોજ ગામમાં આવ્યા. અને સંવત્ ૧૮૮૬ ની સાલમાં અંતર્ધાન
થયા. કચ્છ, સોરઢ ને ગુજરાતમાં ત્રિશ વર્ષ રહ્યા, તેમાં એવાં મોઢાંમોઢાં કામ
કર્યા કે તે પ્રત્યેક કામ કરતાં બીજાને ત્રિશ ત્રિશ વર્ષ લાગે. પોતે સોરઢમાં
આવ્યા ત્યારે એકલા હતા અને કોપીન ને તુંબઢીભર હતા, પળ લાખો રૂપૈ-
યાનાં મોઢાંમોઢાં મંદિરો કર્યા અને હજારો રૂપૈયા લલ્ચિને મોઢા મોઢા યજ્ઞ
કર્યા અને તેમની હયાતીમાં સંસ્કૃત ને પ્રાકૃત ઇટલા તો ગ્રંથ રચાયાછે કે જો
એકએક અધ્યાયની કથા રોજ વંચાય તો ત્રિશ વર્ષે પુરા વંચાઈ રહે નહિ. અને
જ્યારે તેમણે દેહ મુક્યો ત્યારે આશરે બે હજાર સાધુ હતા, તેમાં દેવાનંદસ્વામી

પદ્મનાભાનંદ સ્વામી જેવા કેટલા એક સંન્યાસીઓ મોટા બ્રહ્મજ્ઞાની હતા, પોતાનું મત છોડીને શ્રીજીમહારાજના આશ્રિત થયા. તથા કેટલાએક કવી-યા સાધુ તથા રામગલોલા જેવા મોટા જમાતધારી સ્વામીઓ તથા રામાનંદી ને જૈન મતવાળાઓ પોતપોતાનો મત છોડીને સાધુ થયેલાછે. અને બો-દના ભગોદોશી જે વિશા શ્રીમાઠી વાળીયા જે હડહડતા ટુંઢીયા હતા તે શ્રીજીમહારાજથી જ્ઞાનોપદેશ સાંભળીને તથા તેમનું અપરિમિત ऐश्वर्य જોઈને તે પોતાનો મત તજીને શ્રીજીમહારાજના અનન્ય આશ્રિત થયા. તેમજ બીજા ગા જૈનમતવાળા તથા વૈષ્ણવ મતવાળા ધંધુકાના વીશા મોઢવાળીયા હીમરા-શા તથા ઠાસરાના નાગરવાળીયાઓ પણ શ્રીજીમહારાજને સ્વરા અંતઃકરણથી તાના ઇષ્ટદેવ માનવા લાગ્યા અને સુરતના સ્વામીબહાદુર અરદેશર કોટવાળા ગા હુશીયાર હતા તેઓ શ્રીજીમહારાજની પાઘને પુજતા હતા, અચાપિ પર્યંત પાઘ તેમના ઘેર પુજાયછે અને શ્રીજીમહારાજના નામની માઠા ફેરવતા હતા. જા અને મુમના તથા હસનભાઈ જેવા વહોરા લોકો વિગેરે કેટલાક મુસલ-નો પણ પોતાનો મત છોડીને સ્વામિનારાયણનું ભજન કરતા હતા અને હજી-ા કરેછે. સ્વામિનારાયણે મોઠા લોકોને શિષ્ય કર્યા એમ નથી પણ વઢોદરાના ભારામશાસ્ત્રી તથા ત્રંબકનાથશાસ્ત્રી તથા રાજવૈદ્ય રામચંદ્ર તથા હરિચંદ્ર ગા આમોદના મદ્દ દીનાનાથ તથા લક્ષ્મીનાથ તથા સીયાળીના શિવરામ મદ્દ વા મોટામોટા વિદ્વાનોના અંતઃકરણમાં પોતાનું પરમેશ્વરપણું મનાવ્યું. અને વલ્લભમાં કેટલા એક પોતાની સ્ત્રીસાથે ટંટો થવાથી મુલ્કે મરવાથી વાવા જાયછે તે વાત જુદી છે. પણ સારું કુટુંબ છતાં ને સારો વૈભવ છતાં સ્વામિ-નારાયણના ઉપદેશથી વૈરાગ્ય પામીને ઘણા પુરુષો ત્યાગી થયાછે. એક સમયે સ્વા-નારાયણે મુજમાં રહીને કેટલા એક કાઠી તાલુકદારોને તથા ગરાશિયા વિ-ને એવી આજ્ઞાના કાગળો લખ્યા કે તમારે મુલ્કો મુંઢાવી ભગવાં પેરી સાધુ અમારી પાસે કચ્છમાં આવવું. તો તે આજ્ઞા માનીને તે જાગીરદારો સાધુ ને તેમની પાસે ગયા. આ વાત ઘણી પ્રસિદ્ધ છે છાની નથી. અને માણસોના ઉપર એટલી વધી સત્તા ચલાવવી તે પરમેશ્વર વિના બીજાથી બની શકે નહીં. જીવુબાઈ, લાડુબાઈ, રાજબાઈ આદિક રાજાની કુંવરીઓ તથા બીજી દલી એક બાઈયો સ્વામિનારાયણના ઉપદેશથી પંદર વર્ષની ઉમ્મરમાં સંસાર-સ્ર હરામ જેવું કરીને મોટા યોગીની પેઠે વરતતી, તે શું સ્વામિનારાયણનું થોડું શ્વર્ય છે ? માણસને પોત પોતાના વાપદાદાના ધર્મનો એટલો તો મમત હોયછે, મરવાનું કબુલ કરે પણ ધર્મ છોડવાનું કબુલ કરે નહિ. દીલીના એક પાદ-ાહે બે લાલ્લ હિંદુઓને એક હારે ઉભા રાત્રીને ઉઘાડી તરવાર ઉગામીને કહ્યું આ પલાવનો નવાલો ભરો, નહિ તો માથું કાપી નાલ્લશું. પછી જેઓએ

નવાલો ભર્યો નહિ તેઓનાં માથાં કાપી નાંખ્યાં. તે માથાં કપાતાં જોઈને પળ ઘળા હિંદુઓં મરવાનું કષ્ણ કર્યું પણ ધર્મ છોડવાનું કષ્ણ કર્યું નહિ. અને લાલ્હ હિંદુઓનાં માથાં કાપી નાંખ્યાં એવો ત્રાસ જોઈને કેટલાક મુસલમાનો થયા ધરા પણ ધરા અંતઃકરણથી થયા નહિ, તેઓ ધોજા મુમના અને મોલેસલામ કહેવાયછે. કાચી બુદ્ધિવાળા એક બે જળ કાંઈ સ્વાર્થને લીધે ધર્મ છોડે તે ઘાત જુદી છે પણ એક પુરુષ લાલ્હો માળસના અંતઃકરણને વશ કરે તેતો ઈશ્વરીસત્તા કહેવાય; જેમ મોજદાર, મામલતદાર, મુનસફ, જડજ, કલેક્ટર વિગેરે સરકારી કામ કરનારા સરકાર કહેવાયછે, તેમજ ઈશ્વરી સત્તા જેનામાં થોડી કે વધારે જોવામાં આવે તેને ઈશ્વર કહેવાનો હિંદુશાસ્ત્રમાં ચાલ છે, સ્વામિનારાયણને દેહ મુક્યાને સાઠ વરસ થઈ ગયાં તોપણ હજી કોઈકોઈ ઠેકાણે એવો ચમત્કાર જોવામાં આવેછે કે ડ્યારે કોઈ સત્સંગી દેહ મુકેછે ત્યારે સ્વામિનારાયણ તેને તેડવા આવેછે અને મરણ પધારી? સુતેલો માળસ એવું બોલેછે કે મને સ્વામિનારાયણ તેડવા આવ્યાછે વઢી કોઈ વચ્ચે તો તેના પાડોશી સત્સંગી ન હોય તેમને પણ તે સ્વામિનારાયણ તથા તેમના સાધુ દેખાયછે એ શું થોડી ઘાત છે ? કેટલા એક પ્રતિપક્ષી એવું બોલેછે કે એતો મરનાર ઢોંગ કરેછે પણ ઢાહ્યા માળસે વિચાર કરવો કે મરનાર માળસને કેટલી પીડા થાયછેત્યારે જીવ નિકલેછે. ગમે તેવો પાપી હોય તેને પણ તે વચ્ચે પાપનો પસ્તાવો થાયછે ને કોઈનો સાથે લજ્જો હોય તો માફ માગેછે, એવી અવસ્થામાં કોઈને ઢોંગ કરવાનું સુજે ધરું ? ઇત્યાદિ સ્વામિનારાયણનાં ચમત્કારી ચરિત્ર આ ગ્રંથમાં વરણવેલાંછે તે સાંભઢીને સાંભઢનારને નિશ્ચેથાય કે સ્વામિનારાયણ સાક્ષાત પરમેશ્વર છે, એજ આ ગ્રંથનું તાત્પર્ય છે.

આ ગ્રંથ રચવાની ફલ્લેછ્છા એવી છે કે માળસો પરમેશ્વરનો મહિમા સમજીને તેની ભક્તિ કરે અને તે પરમેશ્વરને પ્રસન્ન કરવા સારુ સદ્ધર્મ પાછે તો શાસ્ત્રમાં કહ્યું છે કે ધર્મે સહિત ભક્તિ કરે તેને આ લોકમાં તથા પરલોકમાં સુખની પ્રાપ્તિ થાય તે એવી રીતે કે ચોરી કરવી નહિ વ્યભિચાર કરવો નહિ તથા મચપાનાદિક વ્યસન કરવું નહિ કાંઈનો વિશ્વાસઘાત કરવો નહિ તથા અંતઃકરણથી ને દેહથી સ્વચ્છ રહેવું જો એવો સદાચાર પાછે તો તેના શરીરમાં રોગ થાય નહિ આલ્હસ આવે નહિ બુદ્ધિ વગડે નહિ તેથી આ લોકમાં તેને સુખ તથા યશ મલ્લે. વઢી માત પિતાની, ગુરુની, સંતની સેવા કરવી પરોપકાર કરવો ને સર્વ પ્રાણિપર દયા રાલ્હવી જો એવી રીતે આપણે વરતીએ તો આ લોકમાં આપણને તથા બીજાઓને સુખ થાય અને પરમેશ્વર પ્રસન્ન થઈને પરલોકમાં અક્ષય સુખ આપે. રાજાના ઢરથી માળસો ડપરથી સારી ચાલ ચાલે પણ છાની રીતે ચારી આદિકનું પાપ કરે પણ જો પરમેશ્વર ડપર તેની આસ્તા હોય તો તેના ઢરથી છાનુંછપનું પણ પાપ કરે નહિ અને જાણે કે હું આંખ્યો

મીચીને મનમાં સંકલ્પવડે પાપ કરીશ તેપણ પરમેશ્વર જાણશે. કોઈ કહેશે કે મીજા અવતારો થઈ ગયા અને તેમણે ગીતા આદિકમાં ધર્મ કહેલા છે, માટે તે માણે પાછો તો શું તેનું કલ્યાણ નહિ થાય ? તો તેનું એમ છે જે જ્યારે સત્પુ-
ષ્ણના ઉપદેશરૂપી બાળથી જેનું અંતઃકરણ વિંધાઈ ગયું હોય અને ईश्वर ઉપર
લેખેલી આસ્તા બેઠી હોય ત્યારેજ તેનાથી ધર્મ પાછી શકાય છે અને જેમ
પુરજ અસ્ત થયા પછી કેટલો એક કાલ જતાં અંધારું થઈ જાય છે તેમજ ભગ-
વાનનો અવતાર થઈ ગયા પછી કેટલેક કાલે શાસ્ત્રતો તેનાં તે હોય છે તોપણ
તેથી કાંઈ અસર થતી નથી અને અધર્મનું ઘણું જોર વ્યાપે છે ત્યારે ભગવાનને
રૂઠીથી અવતાર લેવો પડે છે તે ગીતામાં કહ્યું કે—यदायदा हि धर्मस्य ग्लानिर्भवति
भारत । अभ्युत्थानमधर्मस्य तदात्मानं सृजाम्यहम् ॥ ૧ ॥ અર્થ—હે અર્જુન ! જ્યારે જ્યારે
ધર્મ જાંતો પડી જાય છે અને અધર્મનો ઉપાડો થાય છે ત્યારે હું જન્મ ધરું છું.
કોઈ માણસ પોતાના મનવડે ઠેરાવ કરે કે હું ધર્મ પાછીશ અને પરમેશ્વરને
રાજી કરીશ પણ તે માણસના મનના વિચાર સ્થિર રહેતા નથી. અને તેના મનમાં
તર્કવિતર્ક થયા કરે છે માટે ભગવાને અવતાર ધરેલો હોય તેનાં પરાક્રમ સાંભ-
ળીને જો લેખેલી આસ્તા બેસે તોજ તેનાથી ધર્મ પાછી શકાય. ધર્મ વિના
ભક્તિ નિષ્ફળ છે ને ભક્તિ વિના ધર્મ નિષ્ફળ છે તે વાત સ્વામિનારાયણે સ્પષ્ટ
રીતે સમજાવી છે. અને તેનો પ્રત્યક્ષ દાખલો જુવો કે સ્વામિનારાયણના આશ્ર-
યથી તેના સાધુઓ કેવો ધર્મ પાછે છે, ભાંગ તમાકુ આદિક કોઈ પ્રકારનું
વ્યસન કરતા નથી, અષ્ટ પ્રકારે સ્ત્રીનો ત્યાગ રાખે છે, અને ધનનો સ્પર્શ કરતા
નથી. એજ રીતે શંકરસ્વામીએ પણ સંન્યાસીયોના ધર્મ કહેલા છે, પણ તે સંન્યા-
સીઓ આજ પાછી શકતા નથી, અને ઉપર કહેલા સાધુઓ પાછે છે, તે સ્વામિ-
નારાયણના પ્રતાપથી પાછી શકે છે એમ જાણવું. એજ રીતે તેમના લેખેલા
આશ્રિત ગૃહસ્થો છે તેપણ સ્વામિનારાયણને પ્રસન્ન કરવા સારું દૃઢ ધર્મ પાછે છે,
માટે એવા ઘણા લોકો સત્સંગી થાઓ અને આ લોકમાં તથા પરલોકમાં સુખ
પામો એજ આ ગ્રંથ રચવાની અમારી કલ્પના છે. આ ગ્રંથમાં કાંઈ ભૂલ ચૂક
રહી ગઈ હોય તો વિદ્વાન લોકો સુધારી લેશે. કહ્યું છે કે—“शास्त्रकर्ता-
भवद्वयासो लेखको गणनायकः । तयोश्च चलिता बुद्धिर्मेनुष्याणां तु का कथा ॥
અર્થ—વ્યાસજી શાસ્ત્ર કરતા હતા અને ગણપતી લખતા હતા, તે બેઉમાં ભૂલ
આવી, તો માણસની શી વાત કહેવી ।

ધ. ધુ. આચાર્યશ્રી વિહારિલાલજી મહારાજ.

ग्रन्थना प्रत्येक कळशना संक्षेपार्थ मंगळश्लोको—

जन्म्या कौशल देश वेष बटुनो लै तीर्थमांही कर्या, रामानंद मळ्या
 स्वधर्म चलव्यो ने यज्ञ मोटा कर्या। मोटां धाम रच्यां रक्षा गढपुरे बे
 देश गादी करी, अन्तर्धान थया लीळा हरीतणी संक्षेप ए उच्चरी ॥१॥
 बंदू श्रीहरिकृष्ण धर्म सदनै जै जन्म जेणे धर्यो, कृत्यानो वळि काळि-
 दत्त खळनो जेणे पराजै कर्यो। कीधां बाळचरित्र अद्भुत अती जैने
 अयोध्या प्रती, माताने पछि तातने पण दिधी दुर्लभ्य दिव्या गती ॥२॥
 बंदू श्रीवरणीन्द वेष धरीने जे तीर्थमांजै कर्या, दैवीने निजज्ञानदान
 दइने दुष्टो विनष्टो कर्यो। हीमाद्री पुरुषोत्तमाख्य पुरि जै श्रीसेतु-
 बंधे गया, कांचीथी गुजरात प्रांत थइने जे लोजमां जै रक्षा ॥३॥
 बंदू जे हरि लोजमांहि शिखवी अष्टांगयोगी कळा, रामानंद प्रती
 सुपत्र लखियो ते पीपळाणे मळ्या। देखाव्यो गुरुने प्रताप निजनो ने
 त्यांज दीक्षा लीधी, स्वामीए धुर संप्रदायतणी तो जै जेतपुरे दीधी ॥४॥
 बंदू जे हरिए प्रताप निजनो सौराष्ट्र देशे घणो, देखाव्यो करि मग्नि-
 राम जनने आश्रीत पोतातणो। धामो शुद्ध समाधिमां सुजनने देखा-
 डिया दृष्टिये, लाखो विप्र जमाडिया जन सुखी कीधा कृपादृष्टिये ॥५॥
 बंदू जे हरि दुर्गपत्तन रही त्यां भूपना धाममां, स्थापी उत्तम वासु-
 देव प्रतिमा रंगे रुडा शाममां, सौराष्ट्रादि विशेष देश फरिने दुर्गाख्य
 पूरे रक्षा, जेने आ जगमांहि दुर्गपुरना वासी विशेषे कक्षा ॥६॥
 जेणे जेतलपत्तने मख कर्यो लाचार लोलंगरो, कीधो जज्ञ डभा-
 णमां वळि भलो बौठे समैथो कर्यो। जैने धर्मपुरे स्वधर्म चलव्यो
 वृत्तालये आविने, कीधा उत्सव श्रेष्ठ तेह हरिने बंदू दिले लाविने ॥७॥
 जेणे सुंदर श्रेष्ठ धाम रचियां आचारजो स्थापिया, शिक्षापत्रि रची
 स्वधर्म सहुना जूदा कही आपिया। कीधो सूरतमां विजे वळि कर्यो वी-
 वाह राजातणो, बंदू ते प्रभुने अखंड उरमां उत्साह आणी घणो ॥८॥
 वृत्ताले करि पुण्यदोल विचर्या भावाख्य पुरे हरी, चैत्रेथि गढडे रक्षा
 वृत्तपुरे जै कार्तिकी त्यां करी। मुंबैना पतिने मळ्या नृपगढे आचार्य
 हस्ते वळी, स्थाप्या श्रीरणछोडजी वृत्तपुरे तेने नहुंळुं लळी ॥९॥
 आव्या अक्षरमुक्त त्यां स्तवन तो कीधुं हरिनुं घणुं, त्यारे धामविषे
 स्वयंविचरवा लीधुं उदासीपणुं। देहोत्सर्ग कर्यो जणाय न कर्यो प्रत्यक्ष
 दीठा तदा, लीळा अद्भुतकारी कृष्ण हरिने बंदू सदा सर्वदा ॥१०॥

श्रीस्वामिनारायणो विजयतेतराम् ।

हरिलीलामृतम्

ध. धु. श्रीविहारिलालाचार्यविरचितम् ।

अथ ग्रंथोत्पत्ति नाम प्रथम कलश प्रारंभः ।

शार्दूलविक्रीडितं वृत्तम्—श्रीमानक्षरनायकोऽखिलगुरुः षड्भिर्भगैः
संयुतः सर्वेशोऽखिलकारणं यदपरो नास्तीशिता कोऽपि वा । लीनत्वं समु-
पागतेऽथ निखिले मायापरे पूरुषे सोऽस्मिंस्तिष्ठति मे शुभं च कुरुता-
त्स्वीयैः समं क्रीडति ॥१॥ श्रीदिव्यांबरधारिणं जनमनःसन्तोषविस्तारिणं
भक्ताशर्मविदारिणं मनसिजव्यामोहसंहारिणम् । धर्मारक्षयकारिणं
श्रुतिमुनित्यक्ताकसंवारिणं तं ध्यायाभ्यवतारिणं मुहुरहं श्रीस्वामिनारा-
यणम् ॥२॥ योऽसङ्ख्यासुभृतां निजाक्षरपदप्रस्थापनाय क्षितौ जातः प्रा-
ज्यदयासुधार्द्रहृदयः स्वेच्छाधृतन्नाकृतिः । आत्मीयैश्चरितैर्षहूंश्च सुख-
यन्प्राणिब्रजान्सादरं तं वन्दे सुमुदेष्टदेवसहजानन्दाह्वयं स्वामिनम् ॥३॥
विश्वोत्पत्तिमुखक्रियासु यमयन्पाद्मांश्च विष्णूञ्छिवान्सक्तः कापि न
तासु दिव्यविभवः कारुण्यपूर्णेक्षणः । देह्यात्मीयविबोधिनीं ततमतिं वा-
णीशिता मे मुदा सर्वेशोऽक्षरधामनि स्वकवृतः संराजसे त्वं सदा ॥४॥
दिठ्यानेकगुणैकरत्नसदनं सर्वादिमीशेश्वरं सच्चित्सौख्यमयाकृतिं तनु-
धरैर्वेदैः स्तुतं सन्नतैः । नैकब्रह्मशिवादिगीतयशसं यस्मै सुराद्या बलि
सामन्ता इव चक्रवर्तिनमिह ध्यायेऽर्पयन्ति प्रभुम् ॥५॥

बोहरो—श्रीपुरुषोत्तम प्रगट प्रभु, भुवन सकलना भूप । सहजानंद समर्थ
हरि, नमो महामुनिरूप ॥१॥ प्रमाणिकावृत्त—नमो महात्माश्वरं, अधीश्वराधि ईश्वरं,

अनेकअंडकारणं, सुधर्मधूर्विधारणं ॥२॥ सदा सुबोधदायकं, नमो मुनींद्रनायकं ।
 कुपात्रतानिकंदनं, भजामि भक्तिनंदनं ॥३॥ अधर्मता उछेदनं, भवाब्धिभीतिभे-
 दनं । सुशास्त्रोतिशोधनं, यथार्थबोधबोधनं ॥४॥ सुमोक्षमार्गमंडनं, खलत्वपंथ-
 खंडनं । व्रतालये विराजितं, भजामि पूर्णभ्राजितं ॥५॥ सुभक्तसंघपूजितं, खगेश-
 कीर्तिकूजितं । सदा स्वदासपालकं, भजामि धर्मबालकं ॥६॥ अनंत संत अर्चितं,
 सुचंदनादिचर्चितं । सुपुष्पहारशोभितं, सुगंधभृंगलोभितं ॥७॥ शिरःकिरीट-
 धारिणं, नमामि कष्टहारिणं । मनोगिरा क्रिया मुदा, नमामि स्वामिनं सदा ॥८॥
 अहो प्रभु स्तुति करु, सु एटली इछा धरु ॥ तवाग्निनी स्मृति रहे, विहारि-
 लालजी कहे ॥९॥ उपजातिवृत्त—रहो स्मृति अंतरमां तमारी, अखंड इच्छा उर
 एज धारी । चरित्र चाही उचरुं तमारां, सदा हरो संकट जे अमारां ॥१०॥ विघ्नो
 निवार्यो वृष भक्ति केरां, हर्यो मुनीवृंद तणां घणेरां । जे विप्र हस्तितणुं दान लीधुं,
 तेनुं तमे पाप निवारि दीधुं ॥११॥ कृत्याथकी भक्त लिधो उगारी, तेवी रिते पीड
 हरो अमारी । परस्परे दैत्य लडी मराव्या, एवीरिते संत सुखी कराव्या ॥१२॥
 घणा जनोनां अति कष्ट काप्यां, अहो कृपाळो सुख सद्य आप्यां । दुषीजतां नाव
 तमेज तार्यो, संभारतां माणसने उगार्यो ॥१३॥ मही नदीमां करुणा करीने, उगारि
 लीधा रघुवीरजीने । संभारतां एमज सद्य आवो, अहो दयाळो दुःखथी बचावो
 ॥१४॥ नाजाशिरे ज्यां जसदेण भूपे, करी प्रतिज्ञा थइ क्रोध रूपे । तमे जई दर्शन
 सद्य दीधुं, ते भक्तनुं संकट नाश कीधुं ॥१५॥ वडोदरामां मुनि मुक्त ज्यारे, जीत्या
 सभा जै नृप पास त्यारे । सहायता त्यांपण सद्य कीधी, हैया विषे अद्भुत हाम
 दीधी ॥१६॥ हता शिशु श्रीभगवत्प्रसाद, पड्या रथेथी उपज्यो विषाद । तमेज
 तेनेपण झील लीधा, घणा जनोने सुखि एम कीधा ॥१७॥ आ ग्रंथनो पंथ पुरो
 न जाणुं, आशा तमारी उर एक आणुं । विघ्नो बधां दूर करो दयाळ, मागे मुखे
 एज विहारिलाल ॥१८॥ शार्दूलविक्रीडितवृत्त—बंदू रामप्रताप भ्रात हरिना जे आप
 निष्पाप छे, श्रीसंकर्षण जेहने जन कहे एवाज ते आप छे । जेणे श्रीहरिनी समीप
 रहिने लावो लिधोछे घणो, जेनामां शुचिता तथा सुजनता सर्वे दिसे सद्गुणो ॥१९॥
 इच्छारामजि श्यामना अनूज जे तेने नमुं नेहथी, रूडो उत्तम ग्रंथ एह रचवा
 जुक्ती जडे जेहथी । जेना वंशविषे धर्यो जनम में ए पास मागुं अहो, श्रद्धा जेवि
 जणाइ ग्रंथ रचतां ते अंतसुधी रहो ॥२०॥ दोहरो द्विअर्थी—जनम्या कौशल देशमां,
 द्विजाति कुळमां धीर । विदेशगत वधु भ्रात जुत, बंदू ते रघुवीर ॥२१॥ वसंतिलका—
 जेने महाप्रभुजिए पद आप आप्युं, जेनुं विशेष जनमां यश विश्व व्याप्युं । जेणे
 प्रसन्न परिपूर्ण कर्यो हरिने, बंदू सदा सदगुरु रघुवीरजीने ॥२२॥ आचार्यधर्म बहु
 मर्म सुकर्म जाणे, सुज्ञानवान अभिमान उरे न आणे । देता विशेष उपदेश कृपा
 करीने, बंदू सदा सदगुरु रघुवीरजीने ॥२३॥ जेणे मने निजकने रथमां लईने, कीधां

प्रयाण सुख सौ विधिनां दर्शने । दीधी शिखामण सुधासम उच्चरीने, बंदू सदा
सदगुरु रघुवीरजीने ॥२४॥ मालिनीवृत्त—हरि चरिततणो छे जाणिये ग्रंथ जेह,
सुखकर हरिलीलाकल्पतर्वाख्य तेह । रचित रसिक जेणे पूर्ण प्रेमे करीने, विनय
सहित बंदू श्रीरघुवीरजीने ॥२५॥ मुजंगप्रयातवृत्त—कृपासिंधुये मस्तके हाथ थाप्यो,
दया आणिने उत्तराखंड आप्यो । उरे एहना सद्गुणो आणि याद, नमुं प्रेमथी
श्रीअयोध्याप्रसाद ॥२६॥ रच्युं मूळिमां धाम उद्दाम जेणे, तथा श्रीछपैये कर्तुं धाम
तेणे । दर्ई बोध सौनो मटाडयो विषाद, नमुं प्रेमथी श्रीअयोध्याप्रसाद ॥२७॥
शार्दूलविक्रीडितवृत्त—जे वीरो त्रणथी कनिष्ठ वयमां श्रेष्ठत्व विद्याविषे, देवाचार्य
समान थाय गणना दक्षत्व एवुं दिसे । जेनी पंडितता सदा विनयदा दीठी नही
गर्वदा, सीताराम सुनाम धाम गुणना बंदू मुदा सर्वदा ॥२८॥ बंदू श्रीभगव-
त्प्रसाद भगुवद्वक्तिप्रयुक्तः सदा, शास्त्रज्ञानसमर्थ अर्थ सघळा जाणे जणावे मुदा ।
जेणे ग्रंथ रच्यो रुडो अति हरीलीलाप्रदीपाख्य छे, श्रीमद्भागवतोपरी वळि करी
टीकाऽन्वयार्थाख्य छे ॥२९॥ गांभीर्यादि गुणो न थाय गणना सौजन्यता शी कहूं,
काम क्रोध तथा न लोभ मनमां संसार जाणे सह । देवाचार्यसमान शुद्ध बचनो
मीठां मुखे उच्चरे, बंदू श्रीभगवत्प्रसाद पितरं जेनाथि स्वेच्छा सरे ॥३०॥ वसंत-
तिलकावृत्त—गोपाळजीतनुज कृष्णप्रसाद नाम, भाष्यादि काव्य वळि शास्त्रतणा
सुधाम । धर्मान्वये रविसमान विराजमान, बंदू सदैव सदबुद्धितणा निधान ॥३१॥
शिखरिणी—मुकुदानंदाख्य प्रगट प्रभुना पूजक सदा, नमुं तेने नित्ये महत्तगुरु
जाणी मनमुदा । विराजे वर्णींद्र प्रमुख हरिना सेवक विषे, कृपाकारी भारी अनघ
अविकारी दिल दिसे ॥३२॥ नमुं मुक्तानंद प्रभुपदतणा सेवक सदा, महाशां-
भ्यासी व्यरथ न गुमावे पळ कदा । करे वार्ता ज्यारे सुरसरित धारासम वहे,
कुसंगी सत्संगी सकळ जन चित्ते अति चहे ॥३३॥ सृग्धरावृत्त—साध्यो अष्टांग-
योग प्रगट हरितणी प्रीतिमाटे प्रयत्ने, शोधी वेदांततत्त्वो सकळ गृहिलिधां जेम
सिंधुधि रत्ने । आधि व्याधि उपाधि प्रणतजनतणी टाळि किधी समाधी, गोपाळा-
नंदस्वामी सकळगुणनिधि बंदू माया अबाधी ॥३४॥ जेने श्रीभक्तिपुत्रे निजजन
बहुना ऊपरी आप कीधा, बळे आचार्यकेरा उपरि करि बळी हाथमां हाथ दीधा ।
जेनो सद्बोध पामी वटपुरपतिये सार लीधो धरीने, गोपाळानंदस्वामी सकळगुण-
निधी बंदू प्रेमे करीने ॥३५॥ शार्दूलविक्रीडितवृत्त—ब्रह्मानंदमुनी कवी अतिभला जे
शीघ्र काव्यो करे, हेते हास्य रसे हसावि हरिने ध्याने छबी ते धरे । जेने श्याम
सखासमान गणिने राखे समीपे सदा, एवा ब्रह्ममुनीमुनिंद्र पदने बंदूज बंदू मुदा
॥३६॥ नित्यानंद मुनींद्र चंद्र प्रणमुं जे शास्त्र सर्वज्ञ छे, जेणे श्रीहरि पास शास्त्र
उच्चर्यां सर्वांपरि सुज्ञ छे । जेनी भक्ति अभंग अंग गणिने रीझ्या महाराज छे,
टीकाओ करि श्रेष्ठ शास्त्र उपरि प्रख्यात ए आज छे ॥३७॥ जेणे जीति सभा

अनेक पुरमां विद्वज्जनोनी वडी, देवाचार्य सदात्तपति उपमा जेने जुओ ठे जडी । जे प्रत्यक्ष प्रभुतणी सुनवधा भक्तितणुं पात्र ठे, जेने एक अनन्य इष्ट उरमां श्रीस्वामिजी मात्र ठे ॥३८॥ शिखरिणीवृत्त—स्वरूपे तो पोते त्रिगुणपर वृत्ति धरि रहे, करे वार्ता एवी सुणि कदि नही संशय रहे । जुओ जीती जेणे मनमथ अमर्षादिक चम्पा । गुणातीतानंद सकळ गुणकंदं नमुनमु ॥३९॥ मने सत्संगीना नियम शुभ आपी सुखि कर्यो, दया आणी वाणी वदि शुभ वळी संशय ह्यो । कर्यो एवो जेवो वृषकुळपतिने मन गमुं, गुणातीतानंद सकळ गुणकंदं नमुनमु ॥४०॥ सदा श्रीजीपासे रहिरहि रहस्यो सुणि लिधां, दया आणी वाणी वदि सुजनने ज्ञानज दिधां । सदाशांताकारं महत्तगुणवंतं मुनिवरं, शुक्रानंदस्वामि प्रणमुं प्रतिपन्न प्रियकरं ॥४१॥ शार्दूलविकीडित—भोळानाथ भलाज भक्त हरिना शास्त्री सुज्ञाणा घणा, रैक ज्ञाति सुजाण शास्त्र सघळां तत्वज्ञ तत्वोत्तणा । सारो शांत स्वभाव भाव प्रभुमां जे मूज विद्यागुरु, तेने नित्य प्रणाम प्रेम धरिने बे हाथ जोडी करुं ॥४२॥ वेंतालीयवृत्त—करुणा शुभ संतनी मळे, मनना सर्व मनोरथो फळे । मुनि सौ पद वंदना करुं, हरिलीलामृत ग्रंथ आदरुं ॥४३॥ इति श्रीविहारिलालजी आचार्य-विरचिते हरिलीलामृते प्रथमकळशे मंगळाचरणनाम प्रथमो विश्रामः ॥१॥

अथ ग्रंथोत्पत्तिकथनम् । शार्दूलविकीडित—जन्म्या कौशाळ देश वेष वटुनो तै तीर्थ-मांही कर्था, रामानंद मळ्या स्वधर्म चलव्यो ने यज्ञ मोटा कर्यो । मोटां घाम रच्यां रह्या मढपुरे बे देश गादी करी, अंतर्धान थया लीळा हरीतणी संक्षेप ए उच्चरी ॥१॥ श्रीवृत्तालयमां अचित्यमुनिए राजा अमेसिंहने, जे लीळामृत वृष्णनुं करि कृपा पायुं पमायुं जने । ते वर्णावरने नमुं वळि नमुं ते भूषती हंसने, तेना पूर्वज जे थया हरिजनो वंदू जद्वंशने ॥२॥ निर्यानंदतणा सुशिष्य सुमति ज्ञाता जनो सौ कहे, भूमानंदमुनि भला भगवदी वृत्तालये ते रहे । साधूना गुण ओष्ठ श्रीहरितणी लीळा सदा उचरे, बेशीने दृढ आसने प्रभुतणुं जे ध्यान नित्ये धरे ॥३॥ तापे श्रीकृष्णने तप्यां तन अति एवा अरण्ये खरा, मंगल नीर तरंगधी तनविषे ते शांति पामे खरा । ते रीते त्रण तापधी तपित जे आवे जनो आदरे, भूमानंदमुनीति वाणि सरिता ते ताप तेना हरे ॥४॥ जै बेठा हरिमंडपे हरितण्य ते ध्यानमां एकदा, पाटीदार वसो निवासि जन जे ते आधिया त्यां तदा । जेना तात अमीन दास तुलसी सद्भाग्यशाळी हता, एका वाघजीभाई आ समयमां सत्संगमां छे छता ॥५॥ श्रीजी निर्मित धर्मसेतु पर जे प्रीती सुरीली करे, श्रीजी स्थापित देव मादिपतिनो जे पक्ष पक्षो धरे । जेणे मुख्य रज्ज्यान्तेलाख्य मुनिनो सत्संग जैने कर्यो, सद्भक्तिश्रवणाख्यमां श्रुतसमो सद्भाव जेणे धर्यो ॥६॥ उपजाति—ते वाघजीभाई विवेकि सारा, प्रीते हरिमंडपमां पक्षर्या । भूमाख्य मोटा मुनिने निहाळी, लाम्या पगे मस्तक नेण ठाळी ॥७॥ त्यां ध्यानमांथी मुनि तेह

જાગ્યા, પ્રેમે લઢી વાઘજિ પાય લાગ્યા । હરિ સુલીલામૃત ગ્રંથ કેરી, કથા
 વલાળી મુનિએ ઘણેરી ॥૮॥ બોલ્યા તત્તાં વાઘજીમાહ વાળી, અહો કૃપાનાથ
 કૃપા સુઆળી । પુછું હવે ઉત્તર એહ આપો, સમર્થ છો સંશય સર્વે કાપો ॥૯॥
 હરિ સુલીલામૃત ગ્રંથ નામ, કેળે રચ્યો છે રહિ કેહ ઠામ । તે ગ્રંથ કેરી ઉત્પત્તિ
 જેહ, તમે કહો હે મુનિરાજ તેહ ॥૧૦॥ ઇચ્છા મને છે અતિ જાણવાની, સારાંશ
 એનો ઉર આણવાની । કહે મુનિ સાંભલ ભક્તરાજ, એ ગ્રંથ ઉત્પત્તિ સુણાવું આજ
 ॥૧૧॥ તે ગ્રંથમાં છે પ્રમુનાં ચરિત્ર, શ્રોતા જનો થાય સુણી પવિત્ર । શ્રીધર્મપુત્રે
 રઘુવીરજીને, આચાર્ય કીધા કરુણા કરીને ॥૧૨॥ તેણે વઢી જાણિ ગતપ્રમાદ,
 આચાર્ય કીધા ભગવત્પ્રસાદ । એણે પછી આણિ ઉરે વહાલ, સ્થાપ્યા નિજસ્થાન
 વિહારિલાલ ॥૧૩॥ તે એકદા સંતતણે સમાજે, આંહી સભામંડપમાં બિરાજે ।
 તારાવિષે શોભિત ચંદ્ર જેમ, શોભે સભામાં વૃષભંશિ તેમ ॥૧૪॥ તિથી હતી
 રામ જયંતિ જ્યારે, આવ્યાહતા સંઘ અનેક ત્યારે । ભાધીક તે ભક્ત વધા મઢીને,
 આચાર્ય પાસે ઉચર્યા લઢીને ॥૧૫॥ રથોદ્ધતા—હે દયાલુ દિલમાં દયા કરો, આ
 અમારિ વિનતી ઉરે ધરો । ગ્રંથ ધર્મસુતની લિલાતણા, વાંચ્યા ઉર ઉમંગ છે
 ઘણા ॥૧૬॥ જે ચરિત્ર પ્રગટ પ્રમુતર્ણા, છે લલેલ ગિરવાણમાં ઘણાં । તે ન વાંચિ
 શકિયે મળ્યા વિના, કેમ શાંતિ ધરિયે સુણ્યા વિના ॥૧૭॥ જેમ મિષ્ટ ફલ પેટિમાં
 ભરે, તાલું વાંચિ પછિ આગલે ધરે । જો ન હોય જન કુંચિદાર તો, લે શકે ન
 ફલ તે લગાર તો ॥૧૮॥ તેમ શાસ્ત્રિ જન વાંચિને કહે, તોજ સર્વજન સાંભઢી
 લહે । હોય ગ્રંથ શુભ દેશિ વાણિમાં, જ્ઞાન પ્રાપ્ત બહુ થાય પ્રાણિમાં ॥૧૯॥ દેશિ
 વાણિ સડ જેવિ ડાઢિયો, મૂઠ તેહ ગિરવાણ વાઢિયો । ધૂઠમાં તરુ સમસ્ત
 મૂઠ છે, ડાઢમાં ફલ તથા સુફુલ છે ॥૨૦॥ સંપ્રદાયતણિ શુદ્ધિ નામનો, ગ્રંથ
 સંસ્કૃત વિશેષ કામનો । છે રચ્યો ગુરુ તમે કૃપા કરી, વાસુદેવમટ નામને
 ધરી ॥૨૧॥ ગ્રંથ પ્રાકૃત લિલા સુસંગ્રહ, છે રચ્યો શુભ તમે દયા સહ । કૃત્ય
 આપ કરવાનું છે કર્યું, ધન્ય દેશિકપણું તમે ધર્યું ॥૨૨॥ ચોપાહ—સુણિ બોલ્યા
 આચાર્ય ઉમંગી, તમે સાંભાઢો સૌ સતસંગી । ગ્રંથ છે ઘણા તે શું ગણાવું, સંખ્યા
 મુખ્ય ગ્રંથની સુણાવું ॥૨૩॥ સતસંગીજીવન શુભ નામ, ગ્રંથ ગીર્વાણ છે સુખ-
 ધામ । રચનાર શતાનંદ સ્વામી, નથિ તેમાં રહી કાંઈ સ્વામી ॥૨૪॥ ધર્મશાસ્ત્ર
 ગણાય છે સારું, લીલા પ્રગટતણી કહેનારું । પૂરાં પ્રકરણ છે પાંચ જેમાં, સુણો
 શ્લોકની સંખ્યા છે તેમાં ॥૨૫॥ યથાવૃત્ત પ્રમાણે કહીશ, સાઢા સોઢ હજાર
 પચીશ । પળ લેલક ગણતી પ્રમાણે, શ્લોક સતર સહસ્ર સૌ જાણે ॥૨૬॥ વઢિ એથી
 અધિકતો ગણાય, સાતસેં ને સત્યાવીશ થાય । હરિલીલાકલપતરુ જેહ, રઘુવી-
 રજી રચનાર તેહ ॥૨૭॥ આશ્વા ગ્રંથના સ્કંધ છે બાર, વૃત્ત ઓગળાગ્રીશ હજાર ।
 એકી વઢી ઉપર જે છે, પૂરેપૂરા પોણા ત્રણસેં છે ॥૨૮॥ પળ લેલક ગણતી

પ્રકાર, તેના શ્લોક તે ત્રીશ હજાર । એકત્રીશ થસેં ઉપરાંત, તેમાં ખાસે નહં
 કાંઈ ખાંત ॥૨૯॥ એના માહાત્મ્યના જે અધ્યાય, ચૌદનો ગ્રંથ જૂદો જણાય
 શ્લોક લેખક સંખ્યા ગણીશ, સાતસેં ને ઉપર ઓગણીશ ॥૩૦॥ હરિવાક્યસુધા
 સિંધુ જેહ, શતાનંદે રચ્યો ગ્રંથ તેહ । વચનામૃત તેહનાં ગણી, કહું સંખ્યા સુણ
 તેહ તણી ॥૩૧॥ ગઢડે ઉચર્યા અવિનાશી, એકસો ઉપરાંત ચોરાશી । જાણ
 સારંગપુરનાં અઢાર, કારિયાણી તળાં કહું બાર ॥૩૨॥ છે અઢાર લોયાન
 વિખ્યાત, ગામ પંચાઢાનાં ગણો સાત । વરતાલતળાં વીશ જાણો, ત્રણ શ્રીપુરન
 ઉર આણો ॥૩૩॥ બધાં બાસઠ ને શત બેય, સંખ્યા સર્વ મઢી એવી છેય । શ્લોક
 નાના મોટા નિરધાર, દશ ઓછા છે આઠ હજાર ॥૩૪॥ શ્લોક લેખક સંખ્ય
 કહીશ, આઠ સહસ્ર શત એકત્રીશ । ગ્રંથ હરિદિગવિજય છે સાર, નિત્યાનંદમુર્
 રચનાર ॥૩૫॥ એના અધ્યાય નામ હુલાસ, પૂરી સંખ્યા ઓગણપંચાસ । છ
 નવ તથા ત્રણ હજાર, તેમાં વૃત્તનો છે નિરધાર ॥૩૬॥ શ્લોક લેખકનાજ પ્રમાણો
 સવાચાર હજાર છે જાણો । વઢી રઘુવીરજી મહારાજે, ગ્રંથ કીધો છે નિજજ
 કાજે ॥૩૭॥ દુર્ગપુરના મહાત્મ્યનો ગ્રંથ, તે છે પાવન મોક્ષનો પંથ । હરિવાક્યસુધા
 સિંધુ તળી, રચી છે ટીકા ઉત્તમ ઘળી ॥૩૮॥ સર્વમંગલનું ભાષ્ય કીધું, તેતો શિ
 ઘ્યોને જીવન દીધું । ભલા શ્રીભગવતપરસાદ, તેના ગ્રંથ કહું કરી યાદ ॥૩૯॥
 એક તો હરિલીલાપ્રદીપ, રચ્યો છે રમાનાથ સમીપ । અન્વયાર્થપ્રકાશિકા નામ
 ભાગવતપર ટીકા ઉદામ ॥૪૦॥ હરિલીલાકલપતરુકેરી, રચી છે ટીકા રઢી ઘળેરી
 હરિનો દિગવિજય છે ગ્રંથ, સજી તેની ટીકા શુદ્ધ પંથ ॥૪૧॥ વઢી સદ્ગુણોપાઢા
 નંદે, ઘળા ગ્રંથ રચ્યા ગુણવૃંદે । ભગવદ્ગીતા ને હશાવાસ્ય, ભલાં તેનાં કરેલાં છે ભાષ
 ॥૪૨॥ સ્કંધ બીજો અગ્યારમો દશમો, ભાગવતનો છે ભળવાને વશમો । તેની ટીક
 સુગમ કરી દીધી, વ્યાસસૂત્ર તળી ટીકા કીધી ॥૪૩॥ શ્રુતિ શાસ્ત્ર ઉપર દ્વિ
 સાંધી, વિષ્ણુયાગની પદ્ધતિ વાંધી । જ્ઞાલાવાઢમાં શીયાણી ગામ, ભલા ત્યાં હત
 ભટ શિવરામ ॥૪૪॥ ગ્રંથ સત્સંગિજીવન માંય, પાંચમું પ્રકરણ છે જ્યાંય । શિવ
 રામને શ્રીહરિ કેરો, સારો સંવાદ દિસે ઘળેરો ॥૪૫॥ થયા તેહ પછી બ્રહ્મચારી
 અલ્ખંડાનંદ સંજ્ઞા છે ધારી । એહ વર્ણિ તથા ગુણવૃંદ, સાધુ સોમપ્રકાશાનંદ ॥૪૬॥
 જેને ભક્તિસુતે કહ્યા ભાઈ, સાધુ એવા તે જન સુખદાઈ । રઘુવીરજીને પ્રભુ જ્યારે
 પદ આપ્યું આચારજ ત્યારે ॥૪૭॥ અલ્ખંડાનંદ સોમપ્રકાશ, મુક્યા જમળી
 ઢાબી પાસ । રચ્યો વર્ણિયે ગ્રંથ પવિત્ર, તેનું નામ છે હરિચરિત્ર ॥૪૮॥ તેની ટીક
 છે મન અભિરામ, તેનું તત્વાર્થબોધિની નામ । તેતો ગોપાઢજી સુત જેહ, રર્ચ
 કૃષ્ણપ્રસાદે તો તેહ ॥૪૯॥ જ્યારે હરિયે આચારજ થાપી, ગાદી અવધ્યપ્રસાદે
 આપી । વર્ણિ વાસુદેવાનંદનામી, સાધુ માહાનુભાવાનંદસ્વામી ॥૫૦॥ ભુજ દક્ષિ
 ને વામ સ્થાને, મુક્યા તે સમે શ્રીભગવાને । આચરજજી અયોધ્યાપ્રસાદે, શ્રુતિ

શાસ્ત્ર તળી મરજાદે ॥૫૧॥ ટીકા સત્સંગીજીવનતળી, રચી તેપણ છે શુભ ઘળી ।
વર્ણિ વાસુદેવાનંદે સીધ, ગ્રંથ સત્સંગભૂષણ કીધ ॥૫૨॥ તેની ટીકા તે વઢી
વાંચીયે, કરી કેશવપ્રસાદજીયે । ટીકા સત્સંગીજીવનતળી, હેતુ નામે છે ઉત્તમ
ઘળી ॥૫૩॥ રચનાર શુકાનંદસ્વામી, નથી તેમાં કશી પળ યામી । ચૈતન્યાનંદ-
સ્વામીયે જેમ, રચ્યો જ્ઞાનવિલાસ છે તેમ ॥૫૪॥ સીતારામજીભાઈયે સત્ય,
રચ્યો શ્રીહરિઆજ્ઞામૃત । વ્યાસસૂત્રતળું બીજું ભાષ્ય, મુક્તાનંદે કર્યું છે પ્રકાશ
॥૫૫॥ ભાષ્ય શાંઢિલસૂત્રજ તળું, નિત્યાનંદે કર્યું શુભ ઘળું । હરિસંભવાદિક રચ્યા
જેહ, અચિંત્યાનંદવર્ણિયે એહ ॥૫૬॥ યોગાનંદ થયા કબિરાજ, ગ્રંથો તેણે રચ્યા
જનકાજ । એ તો સંસ્કૃત ગ્રંથ ગણાવ્યા, મને જે કાંઈ સાંભરી આવ્યા ॥૫૭॥ ગ્રંથ
પ્રાકૃતનો નથી પાર, મુક્તાનંદ આદિક રચનાર । બ્રહ્માનંદ પ્રેમાનંદ સ્વામી,
નિષ્કુલ્લાનંદે રાખી ન યામી ॥૫૮॥ ગણતાં કેટલાક ગણાવું; જીભથી કેમ પાર
જણાવું । નિત્ય એક અધ્યાય વંચાવે, શત વર્ષે નહિ પાર આવે ॥૫૯॥ ઇંદ્રવંશ—સત્સંગિ
સર્વે વઢિ બોલિયા ફરી, છોજી કૃપાનાથ સુળો કૃપા કરી । આખ્યાન બીજાંય
અનેક છે સહી, તે ગ્રંથમાં ક્યાંઈ લખેલ છે નહી ॥૬૦॥ જે વૃદ્ધ ભક્તો હમણાં
હયાત છે, તેને મુલે એવી અનેક વાત છે । ઝ્યારે જનો તે હરિધામમાં જશે, આખ્યાન
એ સર્વ અદર્શ તો થશે ॥૬૧॥ અદ્ભૂત લીલા વઢી એકઠી કરો, તે સર્વ તેં
ગ્રંથવિષે તમે ધરો । તે ગ્રંથ ભાષા ભલિ ગુર્જરીવિષે, ગુંથાય તો સર્વ જનો
ખુશી થશે ॥૬૨॥ આચાર્ય જેજે પુરવે થઈ ગયા, તે ગ્રંથ તેના મતના રચી
ગયા । જેનાથી ગ્રંથો વધતા રચાય છે, આચાર્ય તો ઉત્તમ તે ગણાય છે ॥૬૩॥
આ લોકમાં ડંચિ ઘળી હમારતો, સારી રચે છે બહુ સાહુકાર તો । સદગ્રંથ મોટા
નિજ સંપ્રદાયના, આચાર્ય સાધારણથી રચાય ના ॥૬૪॥ હીરાતળું મૂલ જીવેરિ
જાણશે, બીજા જનો કંકર તે પ્રમાણશે । ગ્રંથોનું માહાત્મ્ય પુરુ પ્રવીણને, તે તુચ્છ
લાગે જન બુદ્ધિહીણને ॥૬૫॥ પુષ્ટિ વધે ગ્રંથધિ સંપ્રદાયની, છે એજ રીતી જગમાં
સદાયની । જે પંથના ગ્રંથ નહી પ્રકાસશે, અપ્રકાકિયા પંથ સમાન ભાસશે ॥૬૬॥
આ જે કરી પ્રાકૃત ગ્રંથ માગળી, તેતો દયાલુ તમને ભલા ગળી । જાણે ન જે
સંસ્કૃત નારી ને નરો, તે સર્વ માટે ઉપકારતો કરો ॥૬૭॥ કુવાનું પાળી ગુંગવાન
પામશે, નિરાશી થૈને ગુણંદીનતો જશે । ગંગા ગુણી નિર્ગુણીને નહીં ગણે, દે સર્વને
નીર દયાપણે ઘણે ॥૬૮॥ તેવી દયા દીલ ધરો તમે બહુ, સ્વશિષ્ય જાણો ન
અળ્યા અળ્યા સહુ । એવો રચો ગ્રંથ અપૂર્વ રંગથી, જે ગ્રંથ વાંચે જન સૌ ડમંગથી
॥૬૯॥ પુષ્પિતાગ્રા—કરિ સુવિનતિ એવિ એહ કાલે, સુણિ મનમાંહિ ધરી વિહારિ-
લાલે । નિજજન હિત ચિત્તમાં વિચાર્યું, દૃઢ કરી ગ્રંથ રચ્યાનું કામ ધાર્યું ॥૭૦॥
इति श्रीविहारीलालजीआचार्यविरचिते हरिलीलामृते प्रथमकण्ठे भूमानंदमुनीन्द्र बाघजीभाई संवादे

૧ દોરીવાલો. ૨ દોરી બીનાનો. ૩ ગુણી નીર્ગુણી એટલે દોરીવાલો અને દોરી બીનાનો.

ग्रंथरचनार्थे हरिभक्तकृत आचार्यविनतिनाम द्वितीयो विश्रामः ॥२॥

उपजाति—कहे भूमानंद मुनींद्र मुक्त, हे बाघजीभाइ सुणो सुभक्त । विहारिलाले मनमां विचारी, बोलाविया सद्गुरु बुद्धि सारी ॥१॥ तेनां कहुं निर-
मळ शुद्ध नाम, तथा कहुं सद्गुण एह ठाम । आचार्यपासे मुनि एह आव्या,
जोतां भला अंतरमांहि भाव्या ॥२॥ सग्वरा—ज्ञानी ध्यानी अमानी मुनिशिर-
मणि श्री अदभुतानंदस्वामी, जेणे कामादि जीत्या तजि तनममता तिन्न वैराग्य
पामी । सारी सेवा सजीने समय समयमां श्रीजिने राजि कीधा, पाव्या हार
प्रसादी चरण हरितणा छातिमां बांप्पि लीधा ॥३॥ गोपाळानंद केरा सुगुणि मुनि
हता शिष्य सारा अनेक, ते सौमां मुख्य तेतो सकळ जन कहे पूरुषानंद एक ।
जेणे कांई जुदाई लबसम न गणी श्रीरघुवीर साथे, साचुं सख्यत्व तेथी सतत
मन धर्युं तेह धर्माधिनाथे ॥४॥ शिखरिणी—अनंतानंदख्य प्रभुपदतणा पूजक
सदा, वडा ते वर्णिंद्र प्रगट हरिबार्ताकर मुदा । मुकुंदानंद तो निज सकळ
शिष्योपरि भण्या, विहारिलाले ते स्वमत पुछवा उत्तम गण्या ॥५॥ सग्वरा—
विज्ञानानंदस्वामी विदुषजनमणी हुं हतो तेह पास, निष्कामानंद वर्णि अति
शुभमतिमान् बाळमुकुंददास आव्या त्यां आठमा तो परम निपुण जे कृष्ण-
जीवनदास, आचार्य मान आप्युं मधुर वचनथी आप बेसारी पास ॥६॥ उपजाति—
भक्ती मळी बल्लभदास नाम, जे साधु छे सद्गुणना सुधाम । चैतन्य आनंदमुनिंद्र
केरा, ते शिष्य सारा मतिमान् घणेरा ॥७॥ लाग्या भला ते रघुवीरजीने, महान्त
कीधा गुणि ते मुनिने । सदैव काळे सत्संग केरो, ममत्व राखे मनमां घणेरो ॥८॥
सेव्या घणा सद्गुरु स्नेह आणी, तेथी थई तेनि विशुद्ध वाणी । ते संतने ग्रंथ
विचार काळे, बोलाविया पास विहारिलाले ॥९॥ केवा दिसे ते नव संत साथ,
जेवा बिराजे नव योगिनाथ । तेमां बिराजे वृषवंशिभूप, जेवा विदेही नृपति अनूप
॥१०॥ वैतालीय—मुनि ते नवने तहां सही, वृषवंशे बधि वारता कही । शुभ
प्राकृत ग्रंथ तो खरो, हरिभक्तो मुजने कहे करो ॥११॥ करुं प्राकृत के न आ
समे, उचरो शास्त्रप्रमाण ते तमे । सुणी वर्णि सुसंत बोलिया, न करो एम
कहेज भोळिया ॥१२॥ धर्माधिपतीपणुं धरी, समझावे मत प्राकृते करी । बळि
भागवते लखुं दिसे, शुभ एकादशकंधने विषे ॥१३॥ स्तुति प्राकृत संस्कृते
करी, करवाथी दिल रीझशे हरि । बळी वांची जुबो सुधियनी, शुभ शिक्षा
मुनि पाणिनीयनी ॥१४॥ शुभ प्राकृत संस्कृते धर्या, वरणोबार स्वयंभुये कर्या ।
नथी प्राकृतनी निषिद्धता, लाखि कोई मुनिये प्रसिद्धता ॥१५॥ बचनाम्हून विद्व-
लेशनां, व्रजभाषाकृत छे स्वदेशनां । जड प्राकृतने निषेधशे, पण पोते मुख
बोलतो हशे ॥१६॥ जन जे विदुषो न निर्दशे, खळ भिंदे कवि तेथी शुं थडो ।
मुखथी शुभ ग्रंथ आदरो, हरिभक्तो खुशी थाय ते करो ॥१७॥ सुणि ते वृष-

ગાદીના પત્ની, મુદ પામ્યા નિજ અંતરે અતી । પછી મુખ્ય સુકારભારીને, થઈ પુછ્યું મનમાં વિચારીને ॥૧૮॥ ઉપજાતિ—મુખ્યત્વે ગોવર્ધનદાસ નામ, છે ઠાસરા તેહનું જન્મઠામ । વિરૂપાત છે નાગર વૈદ્યનાતે, છે રાજનીતિ શુભ જાણ જાતે ॥૧૯॥ પેતાતપું નામ દયાઢજી છે, બ્રાતા વડા મોહનલાલજી છે । છે બાઈ બીજો પળ કૃષ્ણદાસ, પ્રીજોય પીતાંબર તેની પાસ ॥૨૦॥ ચતુર્થ તો જાદવજી ગણાય, તે પાંચ બાઈ સુખિયા સદાય । બે બેન તેમાં પળ એમ જાણો, સુભાગ્યશાઢી ન-વલ પ્રમાણો ॥૨૧॥ જે ઠાસરાના જન બાપુભાઈ, તેની સુપત્નિ સતિ તે ગણાઈ । સત્સંગિ બાઈ કઢલાલ કેરી, વાતો પ્રમુ કેરી કરે ઘણેરી ॥૨૨॥ તે એક કાઢે અ-વલેંજ આવી, સત્સંગની વાત ઘણી સુણાવી । તે સાંભઢીને નવલે વિચાર્યું, દા-સત્વ શ્રીજીતપું દીલ ધાર્યું ॥૨૩॥ તે નાત કેરા જન જે બધાય, સત્સંગનો દ્વેષ કરે સદાય । તે કારણે ગુસ મજે હરિને, પિતા પત્ની આદિકથી ઢરીને ॥૨૪॥ તેણે પ્ર-તિજ્ઞા કરિ એવિ આપે, જો પુત્ર પામું પ્રમુને પ્રતાપે । તો શ્રીહરીને ચરણે લગાડું, તે પુત્રને અન્ન પછી જમાડું ॥૨૫॥ દયાનિધિ સ્વામી દયા કરે છે, મનોરથો ભક્ત-તણા પુરે છે । તે બાઈ પોતે શુભ પુત્ર પામી, સ્વૂશી થવામાંહિ રહી ન સ્વામી ॥૨૬॥ સ્વૂશી થયું એથકિ આસું ગામ, માયે ધર્યું માધવલાલ નામ । બાઢી મલો એવું અવિષ્ય ખાસે, પરાક્રમી પુત્ર પ્રવીળ થાશે ॥૨૭॥ મોટા થયા માધવલાલભાઈ, પિતાથકી કીર્તિ કરી સવાઈ । અંગ્રેજ લોકોપણ માન આપે, રાજા ઘણા વેળ નહી ઉથાપે ॥૨૮॥ કર્યો મલો મૂપતિ કારભાર, સત્સંગમાં પ્રીતિ ઘરી અપાર । રહ્યા ગૃહસ્થાશ્રમમાં સદાય, તથાપિ જુદા જઢકંજ ન્યાય ॥૨૯॥ હવે કહું વાત દયા-ઢજીની, તેણે લિધિ આશ્રયતા હરિની । સુપત્નિ તેની અવલ પ્રમાણી, તેણે પ-તિને કહિ એવિ વાણી ॥૩૦॥ સત્સંગિ થાતાં મય છે અપાર, મુકે મઢી સૌ ઘર નાતવાર । સત્સંગ છાનો મનમાંહિ રાખો, કંઠી તથા તીલક કાઢિનાવો ॥૩૧॥ મારું કહું સ્વામિ જરૂર માનો, નૈતો મહાક્લેશ નક્કી થવાનો । બોલ્યા સુણી શેઠ દયાઢદાસ, તમે ન રાખો તૃણમાત્ર ત્રાસ ॥૩૨॥ સત્સંગ દૃઢ રાખવાવિષે—સર્વે થકી શ્રીહરિ છે સમર્થ, બિજાતણી બીક વધાનિ વ્યર્થ । શરીરને સંકટ શ્રેષ્ઠ થાય, તથાપિ સત્સંગ નહી તજાય ॥૩૩॥ ફળીંબ્રને તો મણિ પ્રીય લાગે, તે જીવતાં તો કદિયે ન ત્યાગે । સત્સંગ કીધો નિજ શીશ સાટે, નહી તજું, નાતતણે ઉચાટે ॥૩૪॥ પૂર્વે કર્યો છે સત્સંગ જેણે, તજ્યો નથી તે મય પામી તેણે । પ્રહ્લાદને દુઃસ્વ અપાર દીધું, સત્સંગ માટે સહુ સાંચિ લીધું ॥૩૫॥ વિભીષણે જો સત્સંગ કીધો, તે બ્રાત બીકે નહી ત્યાગિ દીધો । ઢર્યો નહી દૈહિક દુઃસ્વમાટે, સત્સંગ રાખ્યો નિજ શીશ સાટે ॥૩૬॥ નારી સતી જે પતિને વરે છે, તે ત્યાગ શું તે પતિનો કરે છે । મેં શ્રીહરિને તન ચિત્ત તેમ, અર્પિ દિધું તે લડં પાહું કેમ ॥૩૭॥ જો કોઈ રાજા કદિ કાંધ મારે, જો લોક ધિક્કાર ઘણા ઉચારે । સંબંધિ સર્વે પ્રતિકૂઢ થાય,

तथापि सत्संग नही तजाय ॥३८॥ जेने जणाणो व्यवहार खोटो, सत्संगमां माल गण्योज मोटो । ते ज्ञातिमाटे नही कंठि तोडे, बदाममाटे मणि कोण छोडे ॥३९॥ जेणे सुधापान कर्युंज लेश, ते थाय प्रत्येक रगे प्रवेश । पछी भले मस्तक जो कपाय, तथापि पीधुं न पिधुं न थाय ॥४०॥ एविज रीते सत्संग रंग, व्यापी रह्यो अंतर बाह्य अंग । आत्माविषे तो अतिरंग भासे, शरीर जातांपण ते न जाशे ॥४१॥ फरे कदापि बहु देश काळ, दशे दिशे दर्शित दुःख झाळ । जो दैवि माया मुजने डगावे, डगुं नही हुं कदिये डगाव्ये ॥४२॥ सती पत्नीसंग बळे जईने, नासे नही दुःखित ते थईने । तेथी रीते दुःख अथाग थाय, तथापि सत्संग नही तजाय ॥४३॥ मेरू चळे भूमि फणींद्र मूके, के वेद वाणी विधिदेव चूके । भानू उदे पश्चिम पास थाय, तथापि सत्संग नही तजाय ॥४४॥ धिरां रही धिरज चित्त धारो, सत्संग केरो महिमा विचारो । सारुं चणावे घर श्रेष्ठघाटे, तजाय शुं मच्छर दुःख माटे ॥४५॥ रथोद्धता—शेठ चार सुतने वराविया, ते गृहस्थ करीने ठराविया । पांचमे परणवानि ना कही, ब्रह्मचर्य धरीने रखा सही ॥४६॥ कृष्णदास सुत जे बिजो कह्यो, प्रेमचंद सुत तेहो थयो । शुद्धचित्त सत्संगतो धर्यो, थै बकील जय धर्मनो कर्यो ॥४७॥ रीझिया श्रीभगवत्प्रसादजी, अद्भुताख्य मुनि अप्रमादजी । जे पवित्र पछी नंदजी कह्या, एह आदिक प्रसन्न सौ थया ॥४८॥ ते पछी पण प्रधान ते थया, बाबिपास बड-शिणोरमां रखा । कृष्णभक्ति भलि भातथी करे, धर्मपक्ष शिरसाट ते धरे ॥४९॥ जादवाख्य सुत जेह चारमो, ते थयो नवर बीजि वारमो । स्त्री मुवा पछि विराग आवियो, सांख्ययोग निज चित्त भावियो ॥५०॥ त्यागमार्ग धरवा रूची धरी, तात केरि स्तुति वे सुने करी । तात आवि वरतालमां शिधा, वीर बेय रघु-वीरने दिधा ॥५१॥ हाथ जोडी करी शेठ वीनति, बेय पुत्र वितरागि छे अति । त्यागमार्ग तणी रूचि लाविया, तेथि लावि तमने भळाविया ॥५२॥ एवि वाणि कहि वेर ते गया, सांख्ययोगि सुत बेयतो थया । धन्यभाग्य सुत ने पितातणुं, शुं महात्म्य सुखथी कहुं घणुं ॥५३॥ चिक्कमार्क शक वर्ष संभवे, ओगणीश शत उपरे नवे । बेय भाइ वरताल आविया, भक्तराज गुरुचित्त भाविया ॥५४॥ उप-जाति—श्रीजीतणा जादवजी सुदास, रखा गुणातीत मुनींद्र पास । थोडेक काळे प्रभुने भजीने, मोक्षे गया ते तनने तजीने ॥५५॥ बीजानुं गोवर्धनदास नाम, तेतो रखा श्रीवरताल धाम । पोतातणी पुंजि समस्त जेह, सत्संगमां वावरि दीधि तेह ॥५६॥ संतो जमाड्या वळी वल्ल कीधां, चांदीतणां पात्र रचावी दीधां । ते पात्र अप्प्या रघुवीरजीने, प्रसन्न कीधा प्रभुने भजीने ॥५७॥ निष्काम निःस्वाद निराभिमान, सत्संगनि वृद्धि कर्यानुं तान । स्वाचार्यनो पक्ष प्रसिद्ध साचे, पेख्या असाधारण गूण पांचे ॥५८॥ श्रीलक्ष्मिनारायणदेव केरां, छे मंदिरो देश विशे

घणेरों। ते सर्वना उपरि कारभारी, तेनेज कीधा मति जोह सारी ॥५९॥ आचार्यजी श्रीरघुवीर जेह, स्वपुत्र तुल्ये गणताज तेह ॥ अनन्यदासत्व निहाळि अंग, विश्वास राख्यो उरमां अभंग ॥६०॥ पछी थया श्रीभगवत्प्रसाद, तेणेय राख्या गुण सर्व याद । तेथीज गोवर्धनदास केरो, विश्वास राख्यो हृदये घणरो ॥६१॥ कहे भूमानंद मुनींद्र वाणी, सुणो कहुं ते उर नेह आणी । दयाळजी केरुं कुटुंब केवुं, सुभक्त सर्व ब्रजवासि जेवुं ॥६२॥ प्रत्यक्ष केरो महिमा न जाणे, परोक्षने लोक पछी बखाणे । एवीज छे आ जगकेरि रीत, ज्ञानी करे चाहि विचार चित्त ॥६३॥ आख्यान आवां हरिभक्त केरां, कथा प्रसंगे सुणिये घणेरों । तो वासना अंतरमांथि तूटे, संसारनां बंधन छेक छूटे ॥६४॥ प्रत्यक्ष ज्यां श्रीहरि होय ज्यारे, एवा दिसे भक्त अनेक त्यारे । पछी पूरो पुण्य प्रताप जेने, तेवा तणुं दर्शन थाय तेने ॥६५॥ पुष्पिताम्रा—परम पुनित आ कथाप्रसंग, हरिजन कीर्ति कथानुं एह अंग । सुणि जन मन सद्य शुद्ध थाय, प्रभु महिमा पण एथकी जणाय ॥६६॥ इति श्रीविहारिलालजीआचार्यविरचिते हरिलीलामृते प्रथमकळशे भूमानंदमुनींद्रवाघजीभाइसंवादे कथाप्रसंगे ठासरानिवासी दयाळदासाख्यानकथननाम तृतीयो विश्रामः ॥३॥

उपजाति—कहे भूमानंद घणे बहाले, वळी महाराज बिहारिलाले । अंबाई-दासाख्य सुभक्त जेह, कोठारि तेड्या निजपास तेह ॥१॥ खेडातणा तेपण पाटी-दार, ज्यारे हता वर्ष बये अठार । वैराग्य पामी घरबार त्यागी, वृत्तालये आवि बढ्या सुभागी ॥२॥ अठारसें उपर तो अठाशी, ज्यारे भली विक्रम साल भासी । आचार्यजी श्रीरघुवीरजीये, तथा दया कीधि बघा मुनिये ॥३॥ वृत्तालना मंदीरनो उदार, भळावि दीधो कुल कारभार । ते काम तेणे निजशीश लीधुं, बखाणवा लायक तेह कीधुं ॥४॥ कोठारि श्रीजा पण ते प्रमाण, जे भीमजीभाइ भला सुजाण । ते मूळतो मोठ वणिक नाते, रखा सदा नैष्ठिक आप जाते ॥५॥ तेणे धर्यो जन्म शिहोरमांय, वशी रखा षोडश वर्ष त्यांय । ते ओगणीसें व्रणकेरि साले, त्यागी थया सत्वर तेह काळे ॥६॥ छे भालमांहि अणियाळि गाम, त्यां वाणिजा मोठ वसे सुठाम । थया पुंजाभाइ भलाज भक्त, श्रीजी छतां तेह थया विरक्त ॥७॥ समग्र पुंजी घरनी लइने, पोते पछी दुर्गपुरे जइने । श्रीजीपदे अर्पण सर्व कीधुं, त्यागि धवानुं पण मागिलीधुं ॥८॥ प्रसन्न थेने वृषवंशि राज, सोंप्युं बधुं मंदिरकेरुं काज । ज्यारे पछी श्रीजी गया स्वधाम, तथापि शेठे कर्तुं तेह काम ॥९॥ त्यागी थवा भीमजिभाइ आव्या, ते शेठना शिष्य तहां ठराव्या । ज्यारे पुंजोशेठ गया सुधाम, तेनुं करे भीमजिभाइ काम ॥१०॥ तेने वळी ग्रंथ विचारकाळे, बोलाविया पास बिहारिलाले । चतुर्थ कोठारि सुलक्ष्मिदास, संक्षेप एनो कहुं इतिहास ॥११॥ छे जन्मभूमी बढवाण मांय, श्रीमाळिनी नात दशा गणाय । पछी थया ते सतसंगि केम, कहुं हवे

कारण तेनुं जेम ॥१२॥ शालिनी—भीमो बोरु शेठ सत्संगि सारा, शीयाणां वास ते राखनारा । जेने धर्म प्राणकर्ता बहालो, तेने पुत्र प्राप्त ते शेठ लालो ॥१३॥ लक्ष्मीदासे तेतणो संग कीघो, त्यारे तेणे नित्य सद्बोध दीघो । श्रीजीकेरा त्यां थया ते उपासी, काया मायाथी थया ते उदासी ॥१४॥ लक्ष्मीदासे गेहथी नेह तोड्यो, साचा संतो तेहमां नेह जोड्यो । घोळेरामां श्रीरघुवीर आव्या, त्यां बे मित्रो दर्शनार्थे सिधाव्या ॥१५॥ त्यारे ते आचार्यने शेठ लाले, सोंप्या लक्ष्मी सत्तराकेरि साले । राख्या जाणी तेह सत्संगि सारा, तेतो सौने थै पड्या पूर्ण प्यारा ॥१६॥ घोळेराना धामनो कारभार, सोंप्यो सर्वे तेहने तेह वार । त्यां थै आव्यो एक बीजो बनाव, तेतो सर्वे सांभळो धारि भाव ॥१७॥ जूने दुर्गे जे हता काशिराम, कर्ता ते कोठारिके सुकाम । थोडां वर्षो ते कर्यो कारभार, आयुर्दानो आवियो त्यांज पार ॥१८॥ देह त्यागीने गया काशिराम, लक्ष्मीदासे किधुं तेनुंय काम । घोळेरानुं काम तो मुख्य कर्ता, जूनाणाना काममां दृष्टि धर्ता ॥१९॥ तोये चित्ते मान तेणे न आण्युं, भक्तीमाटे देह छे एम जाण्युं । एवा लक्ष्मीदासने ग्रंथकाळे, बोलाव्या आचार्य विहारिलाले ॥२०॥ उपजाति—छे पांचमा मंत्रि सुभक्त जीवो, जे वैश्य श्रीमाळिविषे सुदीवो । गढाळिमां जन्म घरी रहेलो, जेना पिता सज्जन शेठ घेलो ॥२१॥ संसारमांथी थईने वियोगी, रखा मुनीमां थई सांख्यजोगी । ते वारतातो कहि में उमंगे, कहुं बिजी वात कथाप्रसंगे ॥२२॥ भाइ भला श्रीरघुवीरकेरा । गोपाळजी नाम गुणी घणेरा । तेने कहुं पूर्ण कृपा करीने, श्रीजी स्वयं दुर्गपुरे ठरीने ॥२३॥ रहो तमे जै शरवार देश, तमो वडे कार्य थरो विशेष । संबंघियोनी करि पूरि आश, संभाळजो गाम तथा गरास ॥२४॥ आज्ञा हरीनी मन मानी लैने, रखा पछी ते शरवार जैने । संभाळियां गाम तथा गरास, संबंघि सौनी करि पूरि आश ॥२५॥ वैतालीय—गत संवत ओगणीशसें, उपरी वर्ष सुसोळमुं दिसे । शुभ त्यांसुधि काम त्यांतणुं, करतां काम बघी पड्युं घणुं ॥२६॥ पछि तेनी सहायताविषे, रघुवीरे निरधारि ते दिशे । गुण अंतरमांहि आणियो, जन जीवो अतिजोग्य जाणियो ॥२७॥ करुणा करि मोकल्यो तहां, जन जीव जश मेळव्यो जहां । स्वजनो वृषवंशिना घणा, जश बोले जिमथी जिवातणा ॥२८॥ वृषवंशि विहारिलालजी, रचवा ग्रंथ भलो विशाळजी । निजचित्त विचार आणिया, पुछवा लायक पांच जाणिया ॥२९॥ पुछि वात प्रधान पांचने, मन जाणे खुब खोंचखांचने । कहि तेह बघी कथा गणी, हरिभक्ते करी जेह मागणी ॥३०॥ सुणि काम नविन ग्रंथनुं, हितकारी प्रभुभक्ति पंथनुं । हृदये जन राजि ते थया, कर जोडी प्रतिउत्तरो कया ॥३१॥ करुणानिधि छो कृपा करो, अतिसारो गुरु ग्रंथ आदरो । रचवा शुभ ग्रंथ आ मते, वर्माचार्य तणुंज काम ते

॥३२॥ हरिना जन वृद्ध ज्यां वसे, जन जो त्यां तमपासथी जशे । लखि बात अपूर्व लावशे, हरिलीळानी जनो लखावशे ॥३३॥ शुभमां कदि कांइ द्रव्यनो, व्यय जो थाव गणाय सव्यनो । अपसव्य कहे न कोइये, जबरा ग्रंथ जरूर जोइये ॥३४॥ तट तीरथना बनाववा, अथवा ग्रंथ नवा रचाववा । हरि के मुनिकाज वावरे, धन ते धन्य मुनींद्र उचरे ॥३५॥ उचर्या सुणिने विहारिजी, शुभ छे धन्य मती त-मारिजी । गुणिता गणि जाणि ग्रंथनी, अति जेथी शुभ पुष्टि पंथनी ॥३६॥ पण सौ मळि एटलुं करो, सघलुं कार्ये बिजुं तमे धरो । मनवृत्ति अखंड जो धरुं, शुभ तो ग्रंथ अपूर्व आदरुं ॥३७॥ सुणि मंत्रि कहे सुणो तमे, करिये काम त्रि-पेढियी अमे । करशुं वळि एज रीतथी, सुखथी ग्रंथ रचो सप्रीतथी ॥३८॥ सुणि राजि विहारिजी थया, रचियो ग्रंथ दिले धरी दया । शुभ वर्णन ग्रंथमां धर्युं, सह पेलुं वरतालनुं कर्युं ॥३९॥ सुणजो मन शांतना सजी, कहुंछुं ते वळि भाइ बाघजी । वरणी नृपनो समागम, वरतालेज थयो कहुं त्यम ॥४०॥ पुष्पिताग्रा—कहि शुभ उतपत्ति ग्रंथकेरी, श्रवण कर्याथि सुज्ञांति दे घणेरी । वरणन वरताल केरुं थाशे, परम पवित्र सुग्रंथ ज्यां रचाशे ॥४१॥ इति श्रीविहारिलालजीआचार्यविरचिते हरिलीलामृते प्रथमकळशे भूमानंदमुनींद्रवाघजीभाइसंवादे ग्रंथोत्पत्तिकथननाम चतुर्थो विश्रामः ॥४॥

उपजाति—कहे भूमानंद सुणो सुभक्त, एकाग्र राखी मन इंद्रियुक्त । संवाद वर्णिंद्र नरेंद्र केरो, जे स्थानमध्ये प्रगटयो घणेरो ॥१॥ ते स्थाननुं वर्णन तेह काळे, कर्युं महाराज विहारिलाले । ते हुं हचेथी तमने सुणावुं, सुणाववा अंग उ-मंग लावुं ॥२॥ वरतालनुं वर्णन—आचार्य बोल्या हरिभक्त पास, सुणो तमे सौ वरतालनुं । वृत्तालनुं वर्णन हुं करुंछुं, मोटो महीमा मनमां धरुंछुं ॥३॥ शी वर्णनुं व्रतपुरिनि शोभा, जे देखवा दृष्टि दिसे सलोभा । श्रीलक्ष्मिनारायण ज्यां वसेछे, तेथीज सर्वोत्तम ते दिसेछे ॥४॥ वस्या जहां अक्षरना निवासि, ते तु-ल्यता कोण कहेज काशी । माहात्म्य तेनुं मनमां विचारे, द्वारावतीने वळती विसारे ॥५॥ नक्षत्र कोई रवितुल्य नावे, मेरुसमो पर्वत ना कहावे । चिंताम-णीथी धन सर्व छोटुं, सर्वेथि वृत्तालय तीर्थ मोटुं ॥६॥ गंगा रही गोमतिनेस्वरूपे, भानुसुता दैवत ज्ञानरूपे । सरस्वती गोपितळाव भावे, त्रिवेणिनुं तत्त्व घनातळावे ॥७॥ ए च्यार जे गोमतितीर्थ आदि, प्रत्यक्ष कृष्णे करी छे प्रसादि । तेथी महीमा अतिश्रेष्ठ एनो, विस्तारथी भेद कहीश तेनो ॥८॥ जुवो वळि उ-त्तम तीर्थ जेह, तडाग छे टाडण नाम तेह । श्रीभक्तिपुत्रे बहुवार स्नान, जेमां कर्युं जाहूवि ते समान ॥९॥ इंद्रवंश—श्रीनाथनुं मंदिर शोभितुं घणुं, वेगे करुं वर्णन आज तेतणुं । प्रकारनुं पूरव द्वार श्री धरे, जोवा निशानाथ दिनेश सं-चरे ॥१०॥ विघ्नेश सामा हनुमान त्यां रहे, भक्तोत्तमां संकट भागवा चहे ।

મૃતાદિ ચૂડેલ ડરેજ દૂરથી, વેગેથી નાસે વઢગાડ ડરથી ॥૧૧॥ ઉપજાતિ—શ્રી-
 ભક્તિપુત્રે કરુણા કરીને, તે મૂર્તિયો સ્થાપિ કરે ધરિને । તેથી ઘણું દૈવત તેહમાં
 છે, આશ્ચર્ય મોટાં બહુ એહમાં છે ॥૧૨॥ અમીચુણે મંદિરથિ દિસે છે, અલંકાર ના-
 રાયણમોલ એ છે । જહાં ચિરાજી અવના અરિયે, શિક્ષાનિ પત્રિ રચિ શ્રીહરિયે
 ॥૧૩॥ અહો નિહાલો શુભ નિંબ એહ, જનમ્યો હશે શું ઘટવંસિ તેહ । અસંખ્ય
 બ્રહ્માંડ તળા નિવાસ, પ્રત્યક્ષ બેઠા પ્રભુ જેનિ પાસ ॥૧૪॥ મંદિરનું વર્ણન—દેવા-
 લયે જે શિખરો દિસેછે, શું શૃંગ હીમાચલનાંજ એ છે । ધોઢી ભલી ધન્ય ધજા
 વિરાજે, વિશુદ્ધતા ચંચલતાથિ લાજે ॥૧૫॥ ધજા ફરુકે સમશાથિ જેમ, બો-
 લાવતિ હોય સમીપ તેમ । આવો અહિં સૌ જનને કહે છે, કલ્યાણતો આજ
 અહિં રહે છે ॥૧૬॥ પૂર્વાભિ છે મંદિર દ્વાર એહ, મુખ્યત્વ તેમાં ત્રણ લંકા તેહ ।
 સિંહાસનો રુક્મતળાં વિરાજે, તે દેશ્વિ ગોલોક નિવાસ લાજે ॥૧૭॥ જુઓ
 રુડો ઉત્તરલંકા જ્યાંય, રુડી દિસેછે ત્રણ મૂર્તિ ત્યાંય । શ્રીધર્મ ભક્તિ વલ્લિ વા-
 સુદેવ, ટાલે જનોનાં દુઃખ તર્તલેવ ॥૧૮॥ ભલો જુવો મધ્યમલંકા ભાઈ, વિશેષ
 તેમાં છબિ છે છવાઈ । જ્યાં લક્ષ્મિ નારાયણ છે ઉભાય । પાસે રુડા છે રણછોડ-
 રાય ॥૧૯॥ જુવો વલ્લિ દક્ષિણ લંકાધારી, રાધાજિ ઘંટાવનના વિહારી । તેનિજ
 જોડે હરિકૃષ્ણ રાજે, શય્યા જુદા લંકા વિષેજ છાજે ॥૨૦॥ જો મત્સ્ય માર્તંડ
 સુકૂર્મ રૂપ, શ્રીશેષશાયી નરસિંહ ભૂપ । વરાહની મૂર્તિ મનોહ્ર ભાસે, તે મૂર્તિયો
 મંડપમાં પ્રકાસે ॥૨૧॥ જો ધર્મવંશીતણિ આ હવેલી, રુડી રિતે છે રચના રચેલી ।
 છે ઇંદ્રના વૈભવતુલ્ય તેમાં । સર્વે પ્રકારે સુખસાજ જેમાં ॥૨૨॥ હતી તહાં શી-
 તલ નિંબ છાંય, પૂર્વે પ્રભુ ત્યાં કરતા સભાય । તે સ્થાનમાં તે થઈ છે હવેલી, વંદે
 મહર્ષિ મુનિ માન મેલી ॥૨૩॥ જો સંતનું આશ્રમ શુદ્ધ આ છે, મલું વિશાળા-
 શ્રમ તુલ્ય ભાસે । નિરબ્રમુક્તો સમ સાધુ સારા, યોગી વસે સાધન સાધનારા
 ॥૨૪॥ સિદ્ધાસને કોઈ કરે સમાધિ, પદ્માસને કોઈ તજે ઉપાધિ । કોઈક ઉંચા
 કર બે કરિને, જપે પ્રભુ એક પગે ઠરિને ॥૨૫॥ કોઈ હરીના ગુણ ઉચ્ચરે છે, કોઈ
 જનોને ઉપદેશ દે છે । બ્રહ્માંડ ને પિંડથકી વિરક્ત, ભલા પ્રભુનાજ અનન્યભક્ત
 ॥૨૬॥ વૈતાલીય—તપસી તપસા તહાં કરે, પ્રભુતા શ્રીપ્રભુની દિલે ધરે । રસના
 રસ નામ લે નહિ, ધનને બંધન તે ગણે સહિ ॥૨૭॥ દુઃખમાં દુઃખ માંનિલે નહિ,
 સુખને તે સુખ ના ગણે સહિ । હરિ હે હરિ નામ ભાવતા, તનથી પ્રીત નથીજ
 રાગતા ॥૨૮॥ ઉપજાતિ—કોઈ ભણે શાસ્ત્રિક શાસ્ત્ર શુદ્ધ, કોઈ ભણી ન્યાય બને
 સુવુદ્ધ । વેદાંત નિર્બીત ભણે ભણાવે, પુરાણ કોઈક સુણે સુણાવે ॥૨૯॥ કોઈ
 મુની શુદ્ધ સતાર વીણ, હૃદયાર્થિ વાજિત્રવિષે પ્રવીણ । વાજિત્ર લે ગાન શરુ કર્યું
 છે, જાણે મુનિ નારદ તુંબુ છે ॥૩૦॥ બહુજાદિ સાતે સ્વરભેદ જાણે, ત્રિગ્રા-
 મની રીત પુરી પ્રમાણે । છે મૂર્છનાઓ વલ્લિ એકવીશ, છ રાગ ને રાગણિ

जाण त्रीश ॥३१॥ जो तुंबियात्रो लटके घणोरां, भवाब्धिनं नाव मुमुक्षु केरां । कांतो अखंडामृत आपनारां, कमंडलु अक्षरथी उतार्या ॥३२॥ भलो सभामंडप पश्चिमे छे, शुं यज्ञशाळा अदभूत ए छे । महात्म्य तेनुं कहि शुं शकाय, ज्यां ज्ञाननो जज्ञ अखंड थाय ॥३३॥ रुडो हरीमंडप नैरुते छे, प्रसादिनुं स्थान पवित्र ए छे । जहां बिराजी जनने प्रबोधि, शिक्षानि पत्री घनश्याम शोधि ॥३४॥ आंही वसे नैष्ठिक वर्णिवृंद । भणे भला ऋग्यजु साम छंद । त्रिकाळ संध्या बळि वैश्वदेव, गायत्रिनो जाप जप्यानी टेव ॥३५॥ मंदीरथी उत्तरमां उदाम, आराम नारायणबाग नाम । बिराजिया ज्यां वृषवंश राज, साथे लई संततणो समाज ॥३६॥ तेमां अमे मंदिर छे कराव्युं, भलुं सुभक्तो मनमांहि भाव्युं । निहाळतां तेनि कृति नवीनी, स्मृति करावे रघुवीरजीनी ॥३७॥ त्यांथी बळी उत्तरमां अनूप, छे गोमती तीर्थ तडागरूप । द्वारावतीथी अहिं एह आव्यां, जे सच्चिदानंद मुनींद्र लाव्या ॥३८॥ जुवो बनी बेटक पूर्वतीरे, लीळा करी ज्यां नरदेव वीरे । वसंतमां रंग बहु रम्या छे, ज्ञानी जनोना मनमां गम्या छे ॥३९॥ सोपान शोभे सुघडेल सारां, पवित्र मुक्तीपद आपनारां । स्थळेस्थळे त्यां बहु तीर्थ थान, भावे करे स्नान सुभाग्यवान ॥४०॥ गंगाथि छे निर्मळ नीर जेमां, पेर्यां घणां पद्म पवित्र तेमां । हंसो वसे मानसरोवरे छे, ते देखि संदेह दिले धरे छे ॥४१॥ निरन्नमुक्तो मुनिवेशधारी, करे सदा स्नान अहिं पधारी । नाया जहां अक्षरना निवासि, ते तुल्य शुं थाय प्रयाग काशी ॥४२॥ स्त्रियो भरे नीर तडागतीरे, तेनां पडेछे प्रतिबिंब नीरे । शुं नागकन्या महिमा विचारी, पाताळमांथी अहियां पधारी ॥४३॥ पाणी भरी कावड कोई लावे, शुं तीर्थवासी करि तीर्थ आवे । आ तीर्थने अन्य तुलाथि तोले, आ तीर्थनुं पुण्य बहुत्व बोले ॥४४॥ त्यांथि बळी वायुदीशा विभाग, रुडो दिसेछे रघुवीर बाग । जहां बिराजि जगदीश आप, पुरो जणाव्यो जनने प्रताप ॥४५॥ वैतालीय—सदळी कदळी बळी फळी, नफळी वेष्ट लता नही दळी । अकळीत कळी मळीमळी, लतिका लुंबि रही लळिलळि ॥४६॥ फळ दाडम दाडिमीबिबे, रसदायी रसदार ते दिसे । दशनाकृति कृष्णनी हवी, कळि तेनी कळी शुं शके कवी ॥४७॥ कमळो विमळो स्थळो तणां, सुदिशे ने विदिशे दिसे घणां । कळना कळनार शुं करे, हठिलानी हठिलार्हने हरे ॥४८॥ निरखी निरखी उद्यानने, कहुं सृष्टि स्रज सृष्टिवानने । अजता अज तारि धन्य छे, रचना आ रचनाथि अन्य छे ॥४९॥ बहूं उदभव उद्भिजो धरे, गणना त्यां गणनार शी करे । नजरोनजरे निहाळतां, न वळे दृष्टि तहांथि वाळतां ॥५०॥ चकवा चकवी तहां ठरे, चरवानुं चरवा हरे फरे । सुर मानव मानवा सहि, खगजाति खग जाणवा नहि ॥५१॥ उपजाति—अशोक ने अंब कदंब छाजे, द्राक्षालता ने कदळी बिराजे । शीताफळी जामफळी अपार, बकुल जंबुफळ ने अनार ॥५२॥

નારંગિ પૂર્ણાફલ અંજિરો છે, અલ્ખોડ એલાફલ જંબિરો છે । બદામંદિ ને પ-
 નસો વહુ છે, લવિંગ શોભામય તે સહુ છે ॥૫૩॥ ચંપા જુઈ ચંદનવૃક્ષ ચારુ, ગુ-
 લાબ ને જાઈ વિશેષ ધારું । સુકર્ણિકા પુષ્કલ પારિજાત, ખલાં દિસે પુષ્પ અનેક
 ખાત ॥૫૪॥ મુંગાવઢી ત્યાં ભમતી ભમેછે, અનેક પુષ્પોથકી ગંધ લેછે । જાણે
 લિધો શ્રીહરિનો સુવાસ, ભમે બિચારા ધરિ એવિ આશ ॥૫૫॥ વૃક્ષોપરે કુંદલતા
 છવાઈ, જાણે શિરે પુષ્પ પછેડિ છાઈ । તે ખાઢીને ભક્ત ઉમંગ લાવે, શ્રીજીનિ
 મૂર્તિ સ્ફુરિ ઝર આવે ॥૫૬॥ જે વૃક્ષ પામ્યાં પ્રભુનો પ્રસંગ, ફૂલ્યાં તહાં શબ્દ કરે
 સુભંગ । પ્રભુ ન ભેટ્યા વનમાં વસેછે, શું તે જનોને તરુઓ હસેછે ॥૫૭॥ શુકાદિ
 પક્ષી સ્વર શુદ્ધ બોલે, શી ઉપમા શોભિત તેનિ તોલે । જાણે મુનીમંડલ ઠીક
 ઠાઠ, પ્રેમે પઢેછે શ્રુતિ સામ પાઠ ॥૫૮॥ સ્વર્ગાદિનાં સૌ સુખ સ્વરૂપ જાણી, મા-
 હાત્મ્ય મોટું અહિંનું પ્રમાણી । આશ્ચર્ય પક્ષી ઝરમાંહિ લાવે, માટે વહુ મસ્તકને
 ધુળાવે ॥૫૯॥ ઉંચે સ્વરે મોર મુખે ઉચારે, તેનું કવિ કારણ એમ ધારે । છે સ્નેહ
 તેને ઘનશ્યામ સંગે, માટે રટે નામ મહા ઉમંગે ॥૬૦॥ વાઢીવિષે હર્મ્ય દિસે વિ-
 શાલ, શું બ્રહ્મવિદ્યાતણી તે નિશાલ । વૈકુંઠથિ એક નિવાસ લાવી, જાણે મુ-
 ક્યોછે મહિમાં ઠરાવી ॥૬૧॥ પુરીથિ ઈશાન પ્રદેશ ભાગ, જ્યાં છે વિશાલાલ્ય
 વિશાલ ભાગ । જેનાં ફલો શ્રીહરિજી જમ્યાછે, વિરાજિને ત્યાં જનને ગમ્યા છે ।
 ॥૬૨॥ પુરીથકી પૂર્વ તડાગતીર, દેરિવિષે છે હનુમાન વીર । જહાં મહારાજ વિ-
 રાજિયાછે, પ્રસાદિની પાવન તે જગ્યા છે ॥૬૩॥ મહાપ્રભૂ મઝન ત્યાં કર્યુંછે, સુ-
 તીર્થ તેથિજ તહાં ઠર્યુંછે । પવિત્ર જે પુષ્કર તીર્થરાજ, આવિ વશું શું અહિંયાંજ
 આજ ॥૬૪॥ જ્યારે સમયો જનનો ભરાય, ત્યારે જનો તે પુરમાં ન માય । સમૂ-
 દ્રમાં ભર્તિ ભરાય જેમ, ચારે દિશે સંઘ છવાય તેમ ॥૬૫॥ નાવા મઢીને જન-
 જૂથ જાય, ઉંચે સ્વરે કીર્તન તેહ ગાય । શબ્દોથિ ભૂગોલ સ્વગોલ ગાજે, જોવા વિ-
 માને સુરશ્રદ્ધ છાજે ॥૬૬॥ જાતી જુદી દેશ જુદા વિશેષ, ભાષા જુદી ને વઢિ ભિન્ન
 વેષ । શું નાટકી નાટક વેષ લાવ્યા, પોતાતણો વેષ ખલા ભજાવ્યા ॥૬૭॥ ખાઢો
 પુરીથી વઢિ પૂર્વભાગ, બન્યો વહૂ સુંદર જ્ઞાનભાગ । મુનીશ જ્યાં શીશ કિરીટ
 ધાર્યો, તે મૂમિકાનો મહિમા વધાર્યો ॥૬૮॥ છે હોજ બે વિશ્વપ્રસિદ્ધ જેહ, રંગે ભ-
 રાવિ હરિરાય તેહ । હોરિ રમ્યા ત્યાં જનસાથ હેતે, લીઢા કરિ કૃષ્ણ કૃપાનિ-
 કેતે ॥૬૯॥ અહિં હતો અદ્ભુત આંમલો જે, સુભાગ્યશાઢી સડથી ખલો તે । જે
 નાથને જોગિ જનો ન ખાઢે । હેતે હિંચ્યા તે હરિ જેની ઢાઢે ॥૭૦॥ જ્યાં પીજ-
 વાસી શિવલાલ આવી, વહૂ રઢી બેઠક છે રચાવી । સત્સંગના સંઘ અસંખ્ય
 આવે, નારી નરો મસ્તક ત્યાં નમાવે ॥૭૧॥ પુષ્પિતામ્રા—વૃષજ ચરિત વર્ણવા વિ-
 ચારી, વૃષજ સદંધિ સરોજ ચિત્ત ધારી । પ્રથમ કથનયોગ્ય જે વિચાર્યું, વર્ણન વ્ર-
 ત્તપુરીતણું ઉચાર્યું ॥૭૨॥ ઇતિ શ્રીવિહારિલાલજીઆચાર્યવિચિતે હરિલીલામૃતે પ્રથમકલશે મૂમા-

नंदमुनींद्र वाघजीभाईसंवादे वृत्तपुरिवर्णननाम पंचमो विश्रामः ॥५॥

दोहरा—श्रोता सत्संगी सुणो, वदे बिहारीलाल । वर्णि भूप संवाद शुभ, कहुं हवे आ काळ ॥१॥ वळि ते वाघजिभाई प्रति, भाखे भूमानंद । सुणतां सुंदर ते कथा, उपजे उर आनंद ॥२॥ ज्ञानवागमां एक दिन, वर्णि अर्चित्यानंद । धर्म तनुजनुं ध्यान घरी, बेठा करुणाकंद ॥३॥ वर्णींद्रगुणकथन । शिखरिणी—अर्चित्यानंदाख्य प्रवर वरणीना गुण कहुं, भला योगाभ्यासी जगथकि उदासी दिल बहु । कर्यी काव्यो केवां सुखकर सुधासागर समां, सदा राखी वृत्ति प्रगट प्रभुकेरा भजनमां ॥४॥ करे वार्त्ता ज्यारे अमृतरस त्यारे मुख झरे, विरागी ने त्यागी सकळ श्रुतिना अर्थ उचरे । सदाचारी सारी मति सुहितकारी सहृदणी, मुखी विद्वानोना सकळ मुनियोना शिरमणी ॥५॥ वळी ते वर्णीने बहुबहु वखाण्या नरविरे, स्वहस्ते बेसार्या वटनगरमां मेंगळ शिरे । कहे श्रीजी पोते अधिक वरषो जेमज जशे, अमारा शिष्योमां सुरतरुसमा आ बहु थशे ॥६॥ पछी नित्यानंदे गुणजलधि गोपाळमुनिये, गुणातीतानंदे रघुविरजी आचारजजिये । अर्चित्यानंदाख्य सुरतरु उछेर्युं शुभ समे, पछी पोष्युं पाळ्युं भगवतप्रसादे वळी अमे ॥७॥ दोहरो—वळी एज वर्णींद्रनुं, कहुं बिजुं आ ठाम । कविवर कृष्णानंदजी, निर्मळ छे उपनाम ॥८॥ श्रोताआगमनकथन । उपजाति—ते ब्रह्मचारीनि समीपमांथ, आव्या अभेसिंह नरेश त्यांथ । ते कोण क्यांना कुळ कोण एनुं, करुं हवे वर्णन कांइ तेनुं ॥९॥ पवित्र छे जादववंश जेह, जेमां धर्यो श्रीहरिये स्वदेह । मार्यो मथुरांपति कंस मामो, सौराष्ट्र आव्या करी तेह कामो ॥१०॥ द्वारामतीमां जनने वसाव्या, अंते बधा जादवने मराव्या । ओखातणो नंदन वज्रनाभ, तेने मळयो त्यां नृपगादि लाभ ॥११॥ तेना पछी भूप थया अपार, कहुं बधातो बहु थाय वार । भूपो थया गोंडळ गादिकेरा, तेमां हरिभक्त भला घणेरा ॥१२॥ प्रभातमां नाम मुखे भणाय, तो प्राणि ते पूर्ण पवित्र थाय । तेमाट व्यासादि लखी घणेरी, वंशावळियो हरिभक्त केरी ॥१३॥ कुंभोजि जे गोंडळ गादिकेरा, स्वामी थया सज्जन ते घणेरा । बे पुत्र तेना सदबुद्धि धाम, संग्राम सांगोजि पवित्र नाम ॥१४॥ संग्रामजिने मळि गादि ज्यारे, सुकोटडा गाम सुखेथि त्यारे । सांगाजिने स्नेह सहित दीधुं, पोते सुखे श्रेष्ठ स्वराज्य कीधुं ॥१५॥ सांगातणो वंश वध्यो सुजेह, सांगाणि संज्ञाथी गणाय तेह । हालोजि संग्रामतणा सुपुत्र, तेणे वधार्युं वळि राज्यतत्र ॥१६॥ होथीजि भारोजी नथूजि जाणो, हालाजिना भाइ त्रणे प्रमाणो । ते भाइयोने मळियो गरास, नथूजिनो वंश करुं प्रकाश ॥१७॥ डोसोजि संतान नथूजिकेरा, तत्पुत्र दादोजी शुचि घणेरा । तेनुं खरुं नामज तेजमाल, तेना थया सामतसिंह लाल ॥१८॥ तत्पुत्र सद्भाविक मानसिंह, कदी न ते जाय कुपंथ दीह । गोपाळ-स्वामी उपदेश दीधो, यथार्थ ते अंतर धारि लीधो ॥१९॥ सत्संगनो रंग अभंग

लाग्यो, सुभक्तिनो अंग उमंग जाग्यो । गुणातीतानंदतणी कृपाय, अपार जेना उपरे गणाय ॥२०॥ नित्याख्यनंदे पण नेह आणी, सत्संगमां जेनि मती वखाणी पवित्र तेनी पुरि मंगणी छे, मधूपुरीथी शुचि में गणी छे ॥२१॥ ज्यां भक्त मोटा नृप मानसिंह, नही बिजो तेह समान सिंह । जेवा थया खाचर सोम सूर, एवा थया भक्त नही अधूरा ॥२२॥ हरीलिलाकल्पतरु कहीये, रुडो रच्योछे रघुवीर-जीये । तेमां शुकानंद नरेश मान, संवाद छे ते नृपनो निदान ॥२३॥ हालाजिनो वंश हवे कहीश, जेमां थया भक्त भला महीश । गादीपती गोंडळमां बिराजे, सुकीर्ति तेनी जगमांहि छाजे ॥२४॥ कुंभोजि हालाजितणा कुमार, पराक्रमी तेह थया अपार । सुण्याथि जेनुं शूरवीर नामे, सौराष्ट्रना सौ नृप त्रास पामे ॥२५॥ शत्रुनि सामे निजशस्त्र धार्युं, पोतातणुं राज्य घणुं वधार्युं । ते भीम ने अर्जुननी समान, पाम्यो पुरुं शूरपणानुं मान ॥२६॥ प्रजा बधी पुत्रसमान पाळी, कुहष्टिये तो न परखी भाळी । दातार झुझार गणाय एवो, नही बिजो कोई कुंभाजि जेवो ॥२७॥ कुंभो सुधासद्गुणनोज कुंभ, कुंभो थयो एकज आभ थंभ । कुंभो दिसे दुर्जननोज काळ, कुंभो गणे लोक गरीब पाळ ॥२८॥ कुंभाजिनो पुत्र पवित्र सारो, संग्राम संग्राम सुजीतनारो । संग्रामजीना सुत चार जेह, मूळजि देवोजि हठीजि तेह ॥२९॥ चतुर्थ तो पुत्र प्रवीण सारा, श्रीभावसिंह प्रभु सेवनारा । मूळजि पाम्या शुभ पूत्र बेय, हालाजि ने दाजि बिजा कहेय ॥३०॥ हालाजिनो वंश वध्यो न लेश, तेना पछी दाजि थया नरेश । अढारसं छप्पन केरि साले, दाजी गया स्वर्गविषे सुकाळे ॥३१॥ देवाजि काको पछी गादि पाम्या, जेना जनोमां जश खूब जाम्या । देवाजिना बे लघु भाइ खास, ते बेयने त्यां मळियो गरास ॥३२॥ घणाज शाणा हठिसिंह जाणी, देवाजीये अंतर प्रीत आणी । सेनापतीनुं पद श्रेष्ठ दैने, राख्या स्वराज्ये दिल राजि धैने ॥३३॥ शार्दूलविक्रीडित—शाणा ते हठिभाइये भलि रिते राज्ये सुधारो कर्यो, राजारैयत सर्वने प्रिय घणो तेथीज तेतो ठर्यो । साथे स्वल्प सुसैन्य लै स्थिति करी धोराजि मध्ये जइ, रामानंदगुरु तणी सुगमथी त्यां प्राप्ति तेने थइ ॥३४॥ सत्संगी थइने पछी नृपतिने सत्संगि सारा कर्यो, रामानंद पधारि गोंडळविषे संदेह सर्वे हर्यो । राजाये सतकार सारि रितथी स्नेहे कर्यो स्वामिनो, जाण्यो त्यां महिमा घणो सुगुरुनो निर्लोभि निष्कामिनो ॥३५॥ ज्यारे संवत तो अढार शत ने अष्टावनामां वळी, श्रीजीने गुरु स्वामिये निजतणी गादी समर्पि भली । त्यारे ते हठिसिंहने नृपतिये त्यां मोकल्या अश्व दै, तेणे उत्तम अश्व तेह हरिने भावे कर्यो भेट जै ॥३६॥ रामानंद गया स्वधाम पछिथी साख्या तणी सालमां, मोडा गामविषे प्रबोधिनि करी वालाजिये वालमां । त्यांथी कृष्ण गया सुगोंडलविषे पोते रुडी पेर त्यां, उतारो जइने कर्यो सुकडिया रत्नातणे घेर त्यां ॥३७॥ ते तो वर्ष द्वितीगया पछी वळी धोराजिमां श्रीजिने, तेडाव्या हठिभाइये बळि तहां

करी रीझिने । देवोजि दरबार प्यार धरिने तेणेय तेडाविया, तेथी गोंडळ-
महाप्रभु बिजी वारे तहां आविया ॥३८॥ उपजाति—श्रीमोंघिबा बास जहां
छे, ज्यां नित्य देवार्चन आदरेछे । हती तहां आगळ अश्वशाळा, त्यां उतर्या
त धर्मलाला ॥३९॥ तेना गुरु तेपण संखरेला, ते स्थानके तेपण उतरेला ॥
रणे ते दरबार मांय, पवित्र पृथ्वी गणतां गणाय ॥४०॥ जे संत मोटा मुनि-
जेवा, गयेल त्यांतो घणिवार एवा । देवाजिये आदर मान दीधुं, प्रेमे करी
न आप कीधुं ॥४१॥ धोराजिमां एक समे धरेश, संभाळवाने विचर्या स्व-
। महाप्रभुजि करिने महेर, आव्या बकाभाइ खिमाणि घेर ॥४२॥ ते वात
जि नरेश जाणी, इच्छा उरे दर्शन केरि आणी । खिमाणिने घेर कहाव्युं
हुं आवुंछुं दर्शन काज त्यांये ॥४३॥ अधीश आव्यातणि वात जाणी,
न करी चित्तविषे खिमाणी । जो घेर मारे नृपती पधारे, तो भेट देवी पड-
न भारे ॥४४॥ ते वात जाणी वदतां गिरामां, महाप्रभु त्यांथि गया परामां ।
नार भीमो हरिभक्त जूनो, हतो तहां शिष्य वडा गुरूनो ॥४५॥ त्यां तेहना
गणमां मजानी, छाया हती पारश पीपळानी । ओटो हतो ते फरतो विशाळ,
उतर्या जै वृषभक्ति लाल ॥४६॥ बिराजिया त्यां गुण पाथरीने, विचार एवो
मां करिने । आवे अही भूपति शुद्धभावे, मानी हसो तो नहि आंही आवे
॥७॥ श्रीजीतणां दर्शनकाज धारी, देवोजि चाल्या सजिने सबारी । साथे लिधी
ख आरबोनी, लीधी भली मंडळि मंत्रियोनी ॥४८॥ उंचे स्वरे आरब उखरेछे,
हार ते बंदुकना करेछे । दीसे भली नोबत ने निशान, कहे छडीदार महेरवान
॥९॥ खिमाणिना बास समीप आव्या, त्यां सांभळ्युं श्रीहरि तो सिधाव्या ।
भारने घेर जई बिराज्या, जवानी इच्छा करि त्यांय राजा ॥५०॥ प्रधान बो-
रो करि पूर्ण प्रीती, सुणो महाराज सुराज्य नीति । कुंभार जेवा हलका गणाय,
घातणे घेर न जाय राय ॥५१॥ राजा कहे श्रीहरि ज्यां बिराजे, जिज्ञासु ते
गान जतां न लाजे । जशुं प्रभुने मळवा अमेतो, न आवशो त्यां तमने गमेतो
५२॥ पछी न बोल्या मुखथी प्रधान, गया सह छे हरि जेह स्थान । सौवे प्रभु
व कर्या प्रणाम, आशीष आपि प्रभु पूर्णकाम ॥५३॥ त्यां ओटला उपर राय
ठा, बेठा बिजातो जन तेथि हेठा । माटीतणो गंज हतो जहांय, बेठा जइ मं-
त्रेजनां तहांय ॥५४॥ मालिनी—करि हरि शुभ वार्ता जे सुण्यानी अगत्य, ज-
त सकळ मीथ्या एक छे ईश सत्य । सुणि नरपति चित्ते वात ते सर्व घारी,
अन अमृत जेवां कृष्णनां कष्टहारी ॥५५॥ नृपतिसुत नथूजि अन्य कानोजि
मम, जुगल जण मळीने आविया एह ठाम । प्रभुपद प्रणमीने बापुनी पास बेठा,
सुणि बचन हरिनां तेहने चित्त पेठां ॥५६॥ नृपति धन मगाव्युं एकसो ने पचास,
नेज कर लइ मुक्युं कृष्णना पाव पास । नृपसुत नथुजीने पाणिनी प्यास लागी,

प्रभुनि समिप पेख्युं पाणि ते लीधुं मागी ॥५७॥ शुभ भुजपुर केरी मृत्तिकानी कठारी, कमडळ पण तेवुं तेविषे शित वारी । नृपसुत जळ पीधुं ठंडुं ते खूब जाण्युं, पछी नरपति पुत्रे पात्र प्रीते बखाण्युं ॥५८॥ नथिज सरस थातां पात्र आ ठाम एवां, सलिल बहु ठरेछे शोभितां वाह केवां । सुणि हरि शुभ स्नेहे पात्ररूपी प्रसादी, नरपति सुतने ते आपि पोतानि यादि ॥५९॥ पछी हरिनी रजा ले राय चाल्या सुपेर, प्रभुजि पण पधार्या क्षत्रि खीमाणि घेर । धन नृपति धरेलुं ते हरीये न लीधुं, गरिब जन हता जे तेहने वेंचि दीधुं ॥६०॥ वृषसुत हरिकृष्णे कीधुं एवुं चरित्र, श्रवण धरि सुणे तो थाय पापी पवित्र । घणि बखत पधार्या गोंडळे विश्वईश, विगत सहित वार्ता ते हवे हुं कहिश ॥६१॥ उपजाति—कहे वृषाचार्य विहारीलाल, सुणो सुभक्तो धरिने बहाल । महाप्रभु गोंडळमां पधारी, ज्यांज्यां रह्या ते कहुंछुं विचारी ॥६२॥ गुणातितानंद मुखे सुणेली, ते बात में अंतरमां धरेली । हवे कहुं आज प्रसंग पामी, श्रीधर्मना पुत्र पदे प्रणामी ॥६३॥ देवाजिये एक समे विचारी, तेडाविया गोंडळमां मुरारी । साधु तथा पार्षद सर्व साथ, पधारिया त्यां वृष वंश नाथ ॥६४॥ देवोजि राजा सनमुख आव्या, प्रेमे प्रभुने पुरमांहि लाव्या । छे बाग ज्यां पीपळ पारकस्य, त्यां उतर्या श्रीहरि जै अवदय ॥६५॥ ज्यां बंगलो आज जणाय सारो, ते ठाम कीधो हरिये उतारो । छे पीपळो त्यां निज अश्व राख्या, ते पीपळाना गुण शुद्ध भाख्या ॥६६॥ सभा भरिने हरि त्यां बिराज्या, स्वज्ञान देवा जनने निवाज्या । नावानि इच्छा थइ श्रीहरिने, नाया कुवा अंदर उतरीने ॥६७॥ एतो कुवानो महिमा अपार, जेमां कर्युं स्नान जगद्विहार । कमंडळु शुं अजनुं धर्युंछे, सुधासमाने जळ ज्यां अर्युंछे ॥६८॥ ब्रह्मांड सौ कृष्ण स्वरूपमां छे, तीर्थो बधां तेमज कूपमां छे । कुवो पुरां पुण्य करीज जाम्यो, प्रभुनि नाभी उपमत्व पाम्यो ॥६९॥ श्रीकृष्ण पादोदक कूप जाण्यो, मोटा मुनीये महिमा बखाण्यो । माहात्म्य जाणी जळपान थाय, तो प्राणीनां पातक सर्व जाय ॥७०॥ ते बागमध्ये फरि ठामठाम, पवित्र भूमि करी पूर्णकाम । भलां भुमीनां अतिभाग्य भाइ, प्रभू पदे बिह्मित जे जणाइ ॥७१॥ पुष्पिताग्रा—प्रभुपद रज होय जेह ठामे, अज भव आदि तहां स्वशिश नामे । पुनित करण तीर्थ त्यां गणाय, बहु महिमा मुखथी कखो न जाय ॥७२॥ इति श्रीविहारिलालजीआचार्यविरचिते हरिलीलामृते प्रथमकळशे भूमानंदमुनीद्रवाघजीभाइसंवादे गोंडळपुरे श्रीहरिप्रसादीस्थाननिरूपणनाम षष्ठो विश्रामः ॥६॥

उपजाति—देवाजिये हेत विशेष कीधुं, सौ संतने भोजन मिष्ट दीधुं । वृंताक त्यां मिष्ट विशेष धारी, कर्यो सुशाकोत्सव श्रीमुरारी ॥१॥ शिखरिणी—मगाव्यां ते टांगे वसुं मण सुवृंताक हरिये, तथा घी ते तुल्ये वसु मण नही न्यून जरिये ।

मसालो रूपाळो तज लविंग ईलायचि तथा, वघार्युं ते सारुं सरसपणनी शी कहुं
 कथा ॥२॥ हरिद्राने साटे घरमकुंवरे केसर धर्युं, स्वहस्ते संभाळी कदि नव करेला
 सम कर्युं । जथो जावंत्रीनो भलि वळि भुकी जायफळनी, सुगंधी फेलाइ सकळ
 पुरमां ते सकळनी ॥३॥ उडीने आकाशे परिमळ पहोंच्यो स्वरगमां, प्रशंसा तेथी
 थे सुरपति सुरोना वरगमां । स्वहाथे श्रीनाथे सुखद पिरशुं संत सहुने, जमा-
 ङ्या जुत्तीथी भलि विधि बिजा भक्त बहुने ॥४॥ उपजाति—देवोजि त्यां दर्शन
 काज आव्या, साथे भला चार कुमार लाव्या । नाथोजि कानोजि सुमोतिभाई,
 संज्ञा बिजि चंद्रसिंहे गणाई ॥५॥ छे भाणभाई सुचतुर्थ नाम, बेठा प्रभुने करि
 सौ प्रणाम । पुछ्युं प्रभु आप कुमार आ छे, राजा कहे ते सुत आपना छे ॥६॥
 त्यां मोतिभाई वळि भाणभाई, बे शीश मूक्यो कर सूखदाइ । आ बे कह्युं
 सेवक छे अमारा, आ बे बिजा ते सुत छे तमारा ॥७॥ ते बोलनो मर्म प्रभूज जाणे,
 जाणे न बीजो जन तेह टाणे । जेने कह्युं श्रीहरिये अमारा, तेतो थया बे सत-
 संगी सारा ॥८॥ प्रसादि दै ते सहुने जमाङ्या, वातो करी मोद घणा पमाङ्या ।
 हेते हरिने मनमांहि धार्या, सपुत्र राजा पुरमां पधार्या ॥९॥ सभा बिजे रोज
 भराई ज्यारे, भूपाळ आव्या प्रभुपास त्यारे । बेरागि आव्यो नरनाथ युक्त, छे
 नाम जेनुं वळि देवमुक्त ॥१०॥ पाखंडि पाखंड चलावतो ते, आचार्यनो ढोंग
 घरावतो ते । नहि भणेलो अभिमान भारे, पोतातणो पंथ नवो वधारे ॥११॥ श्री-
 जीतणा संतज नंद जेम, ते ढोंगिना संतज मुक्त तेम । श्रीमुक्त धीमुक्त श्रीराम-
 मुक्त, बैराग्यमुक्त प्रभुमुक्त युक्त ॥१२॥ आव्या जनो जे नरपाळ साथे, सौने दिधुं
 मान मुनींद्र नाथे । पाखंडिने शब्द भला सुणावी, बेसारियो आसन त्यां नखावी
 ॥१३॥ कर्ता हता वात कृपानिधान, ते सुणता सौ थइ सावधान । पाखंडि बोल्यो
 अभिमान आणि, नथी तमारी समझाति वाणी ॥१४॥ करे सुवार्ता मुनिमुक्त
 कांइ, तो जाणिये कांइक सारमांइ । बोल्या सुणीने मुनिमुक्त सोय, प्रभुनि वाणी
 श्रुतितुल्य होय ॥१५॥ ब्रह्मादिने दुर्गम अर्थ एनो, शुं जाणिये पामर प्राणि तेनो ।
 एवी रितेभार्मिक वेण मारी, पछी रह्या मौन मुनी विचारी ॥१६॥ त्यां श्रीजिये वात
 बळी उचारी, पाखंडि बोल्यो अभिमान घारी । हुं जे पुहुं उत्तर एह आपो, सर्व
 तणा संशय आप कापो ॥१७॥ एवुं कहीने बहु प्रश्न कीधा, ते श्रीजिये उत्तर सर्व
 दीधा । शास्त्रो तणी साक्षि अनेक आपी, तेणे न मान्युं जरिये तथापि ॥१८॥
 पाखंडि बोल्यो प्रभु सासुं एम, तमे धर्यो धर्म नविन केम । खोटा तमे छो नथि
 सत्यवादी, अमे धर्यो धर्म खरो अनादि ॥१९॥ बोल्या सुणि श्रीजी भविष्य वेत्ता,
 शुं मर्ममां उत्तर होय देता । खोटो खरो धर्म प्रसिद्ध थाशे, छ मास मध्ये सघळुं
 जणाशे ॥२०॥ देवाजिभूषे पण तेह ठार, तेनेज दीधो ठपको अपार । ते सांभळी
 उठि गयो अधर्मी । जणाइ आव्यो पछि ते कुकर्मी ॥२१॥ पापिष्ठ ते एक परस्त्रि

લૈને, નાશી ગયો વિઢ્ઢલ ચિત્ત થૈને । રહ્યો ન કાંઈ રૂતવાર ઇનો, તુડી પઢ્યો તે
 પછિ પંથ તેનો ॥૨૨॥ હવે કહું શ્રીહરિની કથાય, ત્રિજે દિને ત્યાં વૃષવંશિ રાય ।
 સારું અરીઠા તણું જાહ જોઈ, જમ્યા સ્વહસ્તે કરિ ત્યાં રસોઈ ॥૨૩॥ અષ્ટાંગના
 સાધન કેરિ રીત, સુસંતને શ્રીહરિ નિત્યનિત્ય । સ્નેહે કરી શીખવતા સદાય,
 એકાંતમાં સાધન તેહ થાય ॥૨૪॥ તે બાગમાં તો બહુ લોક આવે, તેથીજ ત્યાં
 શીખવતાં ન ફાવે । બોલ્યા મહીનાથ સમીપ માવો, એકાંત જગ્યા અમને બતાવો
 ॥૨૫॥ રાયે કહ્યું શ્રીહરિની હજૂર, આંહી થકી છે અધ ગાડ દૂર । આશાપૂરીનું
 શુભ થાન જેહ, આ ગામથી ઉત્તરમાંહી તેહ ॥૨૬॥ એકાંત જગ્યા અતિ એહ સારી,
 એવું સુણી ત્યાં વિચર્યા મુરારી । રાજાતણા આગ્રહથી નિવાસ, કર્યો તહાં શ્રીહરિ
 યુગ્મ માસ ॥૨૭॥ તહાં રહીને નિજભક્ત ઘેર, જતા હતા શ્રીહરિ રુઢિ પેર । તેતો
 પધારે પધરામણીમાં, જ્યાં હોય શ્રદ્ધા ઘરના ધણીમાં ॥૨૮॥ ત્યાં ગોંડલ્લી નામ
 નદી કિનારે, પ્રણામિનું મંદિર જેહ ઠારે । કુંભાર કેરું ઘર તેનિ પાસ, રહ્યા હતા
 ત્યાં હરિ રાત વાસ ॥૨૯॥ અજો તથા જે હરભંમ નામ, તે બેયને ઘેર પધારિ ડ્યા-
 મ । તેઓ તણે ઘેર જમ્યા મુરારી, તેની સુજાતી કહિયાનિ ધારી ॥૩૦॥ મેરાઈ
 રત્નો વઢિ એક વીરો, સત્સંગમાં શોભિત જેમ હીરો । પ્રસન્ન તેને પ્રભુજી થઈને,
 તેઓ તણે ઘેર જમ્યા જઈને ॥૩૧॥ સુજાતિ જાણો કળબીજ જેની, સુસાખ્ય તો
 કોટહિયાનિ તેની । તેને ઘરે જૈ શુભ ભાવ જોઈ, જમ્યા પ્રભુ ત્યાં કરિને રસોઈ
 ॥૩૨॥ છે ગામમાં દેવપરુ જહાંય, જોડો રહે એક સુતાર ત્યાંય । તેને ઘરે કૃષ્ણ
 મુલ્યા હિંડોલે, સુભાગ્યશાહી નહિ તેનિ તોલે ॥૩૩॥ સુતાર જેકર્મણ નામ જે-
 નું, છે તે પરામાં ઘરવાર તેનું । તેને ઘરે શ્રીપ્રભુજી પધાર્યા, હૈયાવિષે હર્ષ ઘણા
 વધાર્યા ॥૩૪॥ નદી ભલી ઉત્તરમાંથિ આવે, પ્રવાહ તો દક્ષિણમાં સિધાવે । વસેલ
 છે પશ્ચિમ તીર ગામ, ગુણી ભલું ગોંડલ જેનું નામ ॥૩૫॥ તેને કિનારે પળ ઠામ
 ઠામ, કરેલ છે મજ્જન મેઘડ્યામ । છે નામ નારાયણહૃદ જ્યાંય । છે હાથિયો પથ્થર
 એક ત્યાંય ॥૩૬॥ નાવા ગયા શ્રીહરિ જ્ઞાણિ વાર, માહાત્મ્ય એનું ગણિયે અપાર ।
 ત્યાંથી વઢી દક્ષિણ ભાગમાંય, જનો કહે સ્વલ્લલ્લયો સુ ત્યાંય ॥૩૭॥ મહાપ્રભુ
 મજ્જન ત્યાં કર્યું છે, સંઘ્યાદિ નિત્યાર્ચન આચર્યું છે । ત્યાંથી વઢી દક્ષિણ ભાગ
 લાગ, છે શ્રીહરિ મંદિરનો સુવાગ ॥૩૮॥ સંગ્રામજી ભૂષ થયા સુજાણ, દેવાર્થ તે-
 નેજ દિધો પ્રમાણ । ત્યાં છે ભલો જે નદિનો કિનારો, નાયેલ છે ત્યાં વૃષનો દુ-
 લારો ॥૩૯॥ બહુ સ્થલો પાવનતો કર્યા છે, સ્મૃતિ પ્રમાણે અહિં ઉચર્યા છે । વિ-
 શેષ તો સ્થાન કથાપ્રસંગે, કહિશ તે હું અદકે ઉમંગે ॥૪૦॥ શ્રીગોડ ત્યાં બ્રાહ્મણ
 એક જેઠો, તે બુદ્ધિમાં તો જન સૌથિ દેઠો । તથાપિ સત્સંગિ ઘણોજ સારો, દેવા-
 જિને તે દિલ પૂર્ણ પ્યારો ॥૪૧॥ શ્રીજીતણે કાજ તપાશિ જોઈ, રસાલિ તે તો
 કરતો રસોઈ । તેને પુછ્યું શ્રીપ્રભુયે પ્રભાતે, સત્સંગિ છે કોણ તમારિ નાતે ॥૪૨॥

विप्रे कष्टं कष्टं घणुं सहंछुं, श्रीगोडमध्ये हरिभक्तं हं छुं । श्रीजी कहे सिंह घणा न होय, अरण्यमां एकज होय कोय ॥४३॥ विप्रे कष्टं जे कष्टं वात साची, छे मारि बुद्धि प्रभु छेक काची । कोइ करे वादविवाद आधी, तो तेहने हं न शकुं हठावी ॥४४॥ एवं सुणी अंतर धारि लीधुं, दया करिने वरदान दीधुं । सरस्वती तूज मुखे वसाशे, विवादमध्ये तुज जीत थाशे ॥४५॥ पछी थयो भाषणकारि केवो, पूरो महारंपडित होय जेवो । छ शास्त्रवेत्ता कदि कोय होय, ते विप्रने जीति शके न तोय ॥४६॥ जे जेठियो नामथि ओळखातो, जेठो महाराज पछी गणातो । घणाघणाने जइ बोध दीधा, सारा जनोने सतसंगि कीधा ॥४७॥ एव, प्रभूना परचा अपार, प्रख्यात छे भूतळ ठारठार । तथापि जे आसुर संपदाना, तेणे प्रभूने प्रभुजी न मान्या ॥४८॥ महाप्रभू गोंडळमां बिराजी, कर्या जनोने बहु राजिराजि । देवाजि भूपाळ थया कृतार्थ, साधी लीधा सर्वप्रकारस्वार्थ ॥४९॥ पछी प्रभु त्यांथि थया विदाय, तेथी थया दील उदासि राय । तेने दिले सांतवना करावे, मुक्युं मुनी मंडळ एक मावे ॥५०॥ वळी हठीभाई करी सुप्यार, तेडाविया त्यां हरि चोथि वार । पोतातणा त्यां दरबारमां, आप्यो उत्तारो निजवास ज्यांय ॥५१॥ संतो तथा पार्षद वर्णि साथ, जम्या तहां श्रीवृषवंशनाथ । छे पश्चिमाभीमुख गोख त्यांय, बिराजिया श्रीहरि तेह मांय ॥५२॥ संते सजी पश्चिममां सभाय, सौने प्रभू सन्मुख त्यां जणाय । मेडीविषे राजजनो भराया, तेने प्रभू सन्मुख त्यां जणाया ॥५३॥ प्रश्नो जनो बेय दिशे पुछेछे, बन्ने मुखे उत्तर कृष्ण देछे । कळा हरीनी न कळेज कोय, आश्चर्य ब्रह्मादिकनेय होय ॥५४॥ कहे प्रभूजी हठिसिंह पास, क्षत्री करे पुत्रितणो विनाश । ते चाल तो बंध तमे करावो, सांखे नही ईश अधर्म आवो ॥५५॥ पुत्री हणयानुं अति पाप मोटुं, खरुं कहुंछुं नहि लेश खोटुं । गरीब शर्णागत बाळ जेह, तेने हणे तो नहि क्षत्रितेह ॥५६॥ क्षत्रीविषे जादव वंश श्रेष्ठ, तेने न शोभे अति काम नेष्ट । अमारि जो वात नही मनाय, मनावशे कोइ बळीष्ठ राय ॥५७॥ बोल्या हठिसिंहजि जोडि पाणी, मानी अमे नाथ तमारी वाणी । बिजा भरेला बहु स्वाभिमाने, ते तो कदी वात धरे न काने ॥५८॥ श्रीजी कहे आप कष्टं खरुं छे, साधुपणुं आज अमे धर्युं छे । माटे नही शस्त्र करे धराय, अन्य प्रकारेज थशे उपाय ॥५९॥ पछी प्रभू गोंडळथी पधार्थी, घणा जनोना मनअर्थ सार्थी । संकल्प जे श्रीहरि चित्त कीध, काळे करी तेह थयो सुसिद्ध ॥६०॥ पुष्पिताम्रा—जदुकुळजनने सुबोध दैने, निज सतसंगि कर्या घणाक जैने । हरिजन थइने सुता न मारी, धरमसुते अबळा घणी उगारी ॥६१॥ इति श्रीविहारिलालजीआचार्यविरचिते हरिलीलामृते प्रथमकळशे मूमानन्दमुनीद्रवाघजीभाइसंवादे गोंडळपुरे श्रीहरि देवाजीनृपतिप्रति कन्यारक्षणोपदेशकरणांम सप्तमो विश्रामः ॥ ७ ॥

उपजाति—देवोजी तो देवसमान राजा, ते गादिये वर्ष घणां बिराज्या । अ-
 ढारसें ने अडसठ साले, वैकुण्ठमां वास कर्यो नृपाळे ॥१॥ पाम्या नथूजि पछि
 राजपाट, तेनेज देवा सिरपाव माट । महाप्रभू गोंडळमां पधारी, कैलास बागे उ-
 तर्या विचारी ॥२॥ जै भूपने योग्य सुभेट दीधी, भूपे भली त्यां बरदाश कीधी ।
 सुभाग्य ते गोंडळनां विचित्र, जे पांचमीवार कर्युं पवित्र ॥३॥ गया प्रभू गोंडळ
 छट्टिवार, प्रसङ्ग ते हुं कहुं एह ठार । एकोन शीतेर तणो दुकाळ, थशे विचार्युं
 वृषभक्ति लाल ॥४॥ स्वभक्तने धान्य भरी रखावा, स्वयं हरि सोरठमां सिधा-
 व्या । चाल्या प्रभू दुर्गपुरीथि ज्यांय, गया रछुं गोंडळ कोश त्यांय ॥५॥ चाल्या
 तहांथीज शिधा जुनाणे, ते कोइये गोंडळमां न जाणे । सुतार कच्छी जन देवराम,
 छे गोंडळे तेनुं निवास ठाम ॥६॥ तेने घरे प्रस्तुत कांइ आव्युं, विप्रार्थ त्यां भो-
 जन तो कराव्युं । तयार थे शुद्ध रसोइ सारी, कहे पती आगळ तेनि नारी ॥७॥
 रसोइ तो एवी रुडी जणाय, जमे प्रभू तोय प्रसन्न थाय । शुं जाणिये श्रीहरि तो
 वसे क्यां, शुं जाणिये आ समये हशे क्यां ॥८॥ पुष्पिताम्रा—अखिल भुवन नाथ
 क्यांथि आवे, निज जनना सुमनोरथो पुरावे । प्रिय अतिशुभ क्यांथि भाग्य एवां,
 ब्रज वसनारी ऋषिनी नारि जेवां ॥९॥ वृषकुळपति जो समिप होय, लइजइ
 त्यांय जमाडुं थाळ तोय । मुज मन हरिकाज आज एवुं, प्रभु न मळे मुख अन्न तो
 न लेवुं ॥१०॥ मुज मन दढ जो हशेज भाव, जरूर पधारि जमे मुनींद्र माव । धरि
 मुज मन एक टेक एह, प्रभु न मळे तजवोज एह देह ॥११॥ वृषकुळपति जाणि
 एह वात, लइ निजसंग सुसंत मूर्ति सात । अवर सकळ संघ छोडि दीधो,
 प्रियजन घेर जवा सुपंथ लीधो ॥१२॥ हरिवर जइ देवराम घेर, दरशन दीध दूपा
 करी सु पेर । कहि घरधणि नाथ क्यांथि आव्या, तव पतनी मनभाव ताणि लाव्या
 ॥१३॥ मुनिसह हरि त्यां जम्या रसोइ, निज जननो अतिश्रेष्ठ भाव जोइ । पछि
 घरधकि दक्षणादि पास, प्रभु विचर्या वळि देवरामदास ॥१४॥ वळि कहि मुख
 वाणि मेघदयाम, शुभ थळ आंहि थशे सुश्रेष्ठ धाम । जनक जननि साथ मूर्ति
 मारी, अचळ थशे हरिकृष्ण नाम धारी ॥१५॥ कहि बळि हरिभक्तने कहेजो,
 वरस सुधीनुं विचारि अन्न लेजो । सुरपति मन कोप छे करेलो, नहि वरसे
 नहि थाय नीर रेलो ॥१६॥ पछि हरि निजसंघमां पधार्या, स्वजनतणे मन हर्ष
 त्यां वधार्या । विचरि विचरिने सुराष्ट्र मांय, हरिजन पास रखाव्युं अन्न त्यांय ॥१७॥
 उपजाति—कहुं वळी गोंडळनी कथाय, रखाज बे वर्ष नथूजि राय । शित्तेरनी
 सालविषेज तेह, स्वर्गे सिधाव्या तजिने स्वदेह ॥१८॥ कानोजि बेठा पछि राज-
 पाटे, नथूजिना ते लघु भ्रात माटे । ते सात वर्षे स्वरगे सिधाव्या, मोतिजि गादीपर
 आप आव्या ॥१९॥ शिखरिणी—सुकर्मी ने धर्मी रिपुसम अधर्मी जनतणा, करे

चूराचूरा रिपुदलन शुरापण घणा । पिता माता भ्राता सम निजप्रजाना सुखक-
रा, भला मोतीभाई नरपति सुक्षत्रीकुल खरा ॥२०॥ सुशाणा केवाणा अधिक
वखणाणा जनविषे, सुअंगी सत्संगी दिन निश उमंगी भन दिसे । दुखी प्राणी
जाणी तरत अति आणी उर दया, हरे पीडा एवा करण नृप जेवा नृप थया
॥२१॥ मुनी मुक्तानंदे प्रथम वयमां ते नृपतिने, करावेली पोते प्रगट प्रभुमां पूर्ण
रतिने । हता जेठो विप्र प्रथम प्रभु जेने वर दिधो, नृपाळे तेने तो निजसमिप बो-
लाबिज लिधो ॥२२॥ कष्टुं जा तुं भाई मुज सुगुरु ज्यां मुक्त मुनि छे, पुछी आ-
बो एवं मुजप्रति शि आज्ञा गुरुनि छे । कही जेठे जैने मुनिसमिप ते बात सघ-
ळी, मुनी मुक्तानंदे सुणी शुभ दिधो उत्तर वळी ॥२३॥ तमे राजापासे द्विजवर
जइ एटलुं कहो, सुणो मोती मोती विजळि झबकारे विणि लहो । पछी जैने
विप्रे नरपति कने एमज कष्टुं, सुणी शाणे राणे समजि लिधुं जे हारद रक्षुं ॥२४॥
जनोने जीव्यानुं विजळि झबकारा सम गण्युं, प्रभूने तेड्यानुं वचन मुनिये मा-
मिक भण्युं । लिधुं एवं जाणी नरपति विचार्युं मन वळी, प्रभूने तेड्यानुं पद शिर
नमावुं लळिलळि ॥२५॥ कष्टुं मंत्री प्रत्ये वृष तनुजने कागळ लखो, लखो रा-
धालक्ष्मीपति सुउपमा नून्य न रखो । सुणी मंत्री बोल्यो न लखुं उपमा ते म-
नुषने, गमे तो मंत्रीना पदथकि रजा चो नृप मने ॥२६॥ उपजाति—सुणी चडी
भूपति चित्त रीस, प्रहार कीधो निजमंत्रि शीश । तेने कयो नोकरिमांथि दूर,
कयो बिजो मंत्रि तहां हजुर ॥२७॥ कष्टा प्रमाणे उपमा लखावी, पत्री प्रभू आ-
गल्य मोकलावी । विवेक साथे विनती करीने, तेडाविया गोंडलमां हरीने ॥२८॥
आव्या प्रभू पार्षद संत लैने, मोतीजिये त्यां सनमुख जैने । कयो हरीनो
सतकार सारो, आप्यो भलो ते पुरमां उतारो ॥२९॥ संतो तथा काठि जनो
सहीत, जम्या रसोई हरि रुडी रीत । अस्वारि साथे नरनाथ आव्या, अनेक
वाजिप्र विचित्र लाव्या ॥३०॥ कष्टुं प्रभूने मुज अर्थ सारो, महाप्रभू राजगृहे
पधारो । पछी पधार्या दरबार मांय, चोपाट छे चारु विशाल त्यांय ॥३१॥ पूजा
प्रभूनी करि त्यां नृपाळे, अर्चा करी केसरनी कपाळे । अमुल्य वस्त्राभरणो ध-
राव्यां, सुपुष्प चंपादिकनां चडाव्यां ॥३२॥ धर्या प्रभू आगळ दीप धूप, मीठाइ
मेवा अरप्या अनूप ॥ संध्या समो आरतिनो विचारि, मोतीजिये आरति त्यां
उतारी ॥३३॥ नारायणाल्य ध्वनि संत कीधी, सर्वे जनोये पण झीलि लीधी ।
स्तुती हरीनी सकळे उबारी, छबी लिधी अंतरमां उतारी ॥३४॥ वात्सा करी
श्रीहरिये बिराजी, सुणी थया ते जन सर्व राजी । माग्युं नृपाळे वरदान एवं,
प्रभुजि मारा मनमां रहेवुं ॥३५॥ तथास्तु बोली प्रभुजी सिधाव्या, हतो उतारो
तहिं सर्व आव्या । बिजे दिने लै जन सर्व संग, नावा पधार्या नदिये श्रीरंग
॥३६॥ नाछा हरीने हरिभक्त संत, थै ते नदी पावन पुण्यवंत । तीर्थो थयां तो-

यतणे तरंगे, ते कृष्ण के कृष्णजन प्रसंगे ॥३७॥ त्यांची उतारे मुनिनाथ आव्या,
 बे चार दाडा रहिने सिधाव्या । सुभाग्य ते गोंडलनां अपार, जहां पथार्या प्रभु
 झाझिवार ॥३८॥ मोतिजि राजा हरिभक्त केवा, जनो कहे सौ जनकादि जेवा ।
 जाणे थयुं आरति टाणुं ज्यारे, चोपाटमां धुन्य करेज त्यारे ॥३९॥ जे बोलतां
 धुन्य दिले लजाय, तेने करे त्यांथि तदा विदाय । श्रीजीतणा संत मळे सुठाम,
 प्रेमे करे दंडवत प्रणाम ॥४०॥ पोते घरेला नियमो न मूके, माळा पूजा चित्तथकी न
 चूके । श्रीस्वामिनारायण नाम लेतां, लाजे न सौ लोकवचे कहेतां ॥४१॥ अढा-
 रसें वर्ष सताणुवामां, मोक्षे सिधाव्या नृप ते समामां । राजा थया ते पछि
 भाणभाई, सुकीर्ति तेनी पण तेवि छाई ॥४२॥ गोपाळस्वामि गुणवंत जेह, गुरु
 कर्षा गोंडळनाथ तेह । तेडाविने ते मुनिने नृपाळे, वातो सुणी तेहतणी त्रिकाळे
 ॥४३॥ ज्यां बाग छे पीपळ पारकस्य, गया तहां ते गुरु साथ शिष्य । स्वामि कहे
 आंहि हरि जम्याछे, आ बागमां तो सघळे भम्याछे ॥४४॥ आ कूपमां मज्जन
 आचर्युंछे, संध्यादि सत्कर्म अहीं कर्युंछे । श्रीजीनि लीळा स्मरणार्थ काम, देरी
 करावो शुभ एह ठाम ॥४५॥ राये पळी देरि रुडी रचावी, ते मांहि थाप्यां पगलां
 घडावी । देशी विदेशी जनसंग आवे, ते देरिने मस्तक तो नमावे ॥४६॥ लीळा
 प्रभूनी पछि पूछि लेछे, ते सांभळि अंतरमां धरेछे । ते भूमिनां भाग्य भलां
 वखाणे, महात्म्य मोटुं मनमांहि जाणे ॥४७॥ गोपाळस्वामि वळि भूपपास, वि-
 शेष किधुं वचन प्रकाश । तमे हरिमंदिर तो करावां, सुसंतने उतरवा ठरावो
 ॥४८॥ सुतार कच्छी जन देवराम, निवासथी दक्षिण दीश ठाम । जग्या हती
 मंदिर त्यां करावुं, भक्तोतणां अंतरमांहि भावुं ॥४९॥ भाणाजीये भाव भलो
 सजीने, आचार्यजी श्रीरघुवीरजीने । तेडावि तेनी सजि सारि सेवा, आ लोकमां
 लाभ अलभ्य लेवा ॥५०॥ गुणातितानंद मुनींद्र पास, वातो सुणी चित्त धरि हु-
 लास । विशुद्ध आत्मा मुनिनंद जेह, तेडाविया गोंडळमांहि तेह ॥५१॥ ते साधु
 श्रीभागवत प्रवीण, कथा सुणावी कृत आंति हीण । ते भूपतिना सुत सुखदाह,
 संग्रामजि ने वळि मुळुभाइ ॥५२॥ भला थया बेय प्रवीण पूरा, धर्मापणामांहि
 नहीं अधूरा । ज्यां ओगणीसें पर वर्ष सात, थयां वळी विक्रमनां विख्यात ॥५३॥
 स्वर्गे सिधाव्या शुभ भाण राजा, संग्रामजी गादिविषे बिराज्या । जेणे जनोमां
 जश खूब लीधो, सदैव सारा जन संग कीधो ॥५४॥ पुष्पिताम्रा—जदु कुळ हरि-
 भक्तनी कथाय, गुणगणि कांई सुणे भणे सुगाय । परम पुनित चित्त तेनुं थाशे,
 प्रगट प्रभूतणि भक्ति ते चहाशे ॥५५॥ इति श्रीविहारीलालजीआचार्यविरचिते हरिलालामृते
 प्रथमकळशे भूमानंदमुनींद्र बाघजीभाइसंवादे गोंडळपुरपति भाणाभाइमुपाळपर्यंत वृत्तांतकथननाम
 अष्टमो विश्रामः ॥८॥

उपजाति—संग्रामजी गोंडळ राज्यकार, तेना थया श्रीपथुभा कुमार । राणी

हती ते स्वर्गे सिधावी, कछुं प्रधाने नृपपास आवी ॥१॥ राजातणी नीति रुडा कविये, रचेलीछे जे जसु रामजीये । अष्टांग तो राज्यतणां गणाव्यां, न होय तो खंडित ते जणाव्यां ॥२॥ राजा तथा राणि तथा कुमार, प्रधान सेना बसती सुमार । बजीर शाणो सुकविप्रसंग, आठे कछां राज्यतणं सुअंग ॥३॥ राणी बिना राज्य रुडुं न दीसे, शुं आप आगे उचरूं अतीशे । माटे बरो उत्तम एक राणी, जे राजनी नीति सुजाण शाणी ॥४॥ झाला मिणा पूरतणा पती छे, सुनाम जेनुं सरतानजी छे । छे मोंघिबा नाम भली कुमारी, पवित्र गंगाजळ तुल्य सारी ॥५॥ ते साथ भूपे पछि लग्न कीयुं, सुमंत्रिनुं वायक मानि लीयुं । रुडी चुडा गाम तणा निवासी, औदीच नाते सुमति प्रकाशी ॥६॥ वैतालीय—हरजीवन नाम जे हता, अतिशाणा धरमिष्ठ ते छता । पटराणिनि साथ आविया, नृप संग्राम दिले सुभाविया ॥७॥ मतिमान विशेष जाणिया, निजमंत्री पछि तो प्रमाणिया । हरिभक्त थया नरेश ते, मुनिकेरो सुणि उपदेश ते ॥८॥ शिखरिणी—गुणातीतानंद प्रगट प्रभुना पूजक सदा, नृपे तेडावीने हरितणी सुवार्त्ता सुणि मुदा । गुरु कीधा पोते नियम धरि कंठी पण धरी, सुभावेधी भक्ति प्रगट प्रभुकेरी बहु करी ॥९॥ थया चारे पुत्रो हरजिवनना तेपण कहूं, भला भक्तो सारा समझण्य बळी उत्तम बहू । वडा तो जेभाइ अवर सुत तो माधवजि छे, त्रिजा तो तेमां छे नरसिंह तथा केशवजि छे ॥१०॥ थयां भक्तिवाळां कुशल कुंवरी धर्मपुरमां, थयां मोंघीबाई हरिजन सु तेवां स्वपुरमां । सुराणी ने राजा सचिव शुभ सुडां त्रण मळी, थयां सत्संगी ते सरस पयमां साकर भळी ॥११॥ घणे फेरे तेड्या रघुविरजि आचारजत-हां, जई पूजा लीधी भगवतप्रसादे पण जहां । शुक्रानंदादीने पण निजपुरे आदर दई, पूज्या प्रीते रीते सुगुण निजचित्ते धरि लई ॥१२॥ वित्यां वर्षा कांई कुंवर प-थुभा स्वर्गज गयो, रुदेमां राजाने विरह दुख अग्नी अति थयो । तज्युं खावुं पीवुं सुतविण न जीवुं मुख कहे, निसासा नांखीने रुदन करि नेत्रे जळ बहे ॥१३॥ दवे हजि-वंने नृप मनविषे शांतिज थवा, गुणातीतानंद प्रमुख मुनि तेड्या दुख जबा । मुनिये त्यां आवी सुरित समझाधी बहु कछुं, तथापि राजाने हृदय दुख तो तेमज रछुं ॥१४॥ जगत नाशवंतविषे । वैतालीय—नृप तें दुख तो बहू सछुं, सुण आ वात गुणा-तिते कछुं । मरवुं जननो स्वभाव छे, जनम्यो त्यांथि नकी ठराव छे ॥१५॥ अ-चळ स्थिति तो न कोइने, करवुं शुं अति रोइरोइने । जग आ जळनो प्रवाह छे, बहिजातो अतिशे अथाह छे ॥१६॥ बहुरे बहु कल्प थैगया, पण कोइ नथि को-इना थया । न सगो सुत तूज देहनो, नहि तुं कांई सपिंड तेहनो ॥१७॥ धरिने धन जेम हाथमां, मुजनुं छे कहि सर्व साधमां । पण ते नहि एम धारवुं, विचरे सर्व थळे विचारवुं ॥१८॥ जननुं तन मादिनो घडो, नथि ते काळ अखंड आपडो । रजथी उपज्योज मूळमां, बळि अंते मळिजाय धूळमां ॥१९॥ तन छे जळ झांझ-

વાતણું, સ્થિર તે તો ન રહે કદી ઘણું। નહિ મોહિત થાવું જોઈને, નહિ કલ્પાંત કરોજ
 રોઈને ॥૨૦॥ જગ સ્વપ્ન સમાન જાણવું, ગણિ સાચું ઉરમાં ન આણવું। ભવમાં પ્રભુ
 ભક્તિ સત્ય છે, સઘડી અન્ય ક્રિયા અસત્ય છે ॥૨૧॥ સ્વપ્ને મઠિ રિદ્ધિ સિદ્ધિ
 તે, સ્વપ્નામાં પછિ खोइ दीधि તે। થઈ જાગ્રત જો કુટે રુવે, જન તેની વડિ મૂ-
 ર્વતા જુવે ॥૨૨॥ ગત વિક્રમ ભોજ ભૂપતી, ન રહ્યો લંકાપુરી તણો પતી। પૃથિવી
 પળ નાશ પામશે, શશિ સૂર્યાદિ વિનાશ થે જશે ॥૨૩॥ ન રહે અજ ઇંદ્ર કોઈયે,
 ન રહે જેહ વિરાટ જોઈયે। બહુવાર થયા અને ગયા, સ્થિર તો કોઈ સદૈવ ના
 રહ્યા ॥૨૪॥ હતિ આયુષ લંકા વર્ષની, નહિ સીમા મનના અમર્ષની। પળ તે પ-
 ળમાં વહિ ગયા, નવ જાણે જન કોઈ ક્યાં થયા ॥૨૫॥ પગ પર્વત ઠેલિ પાડતા,
 નમ તારા નવથી ઉઘાડતા। કરિ અંજલિ સિંધુ પીજતા, નવ જાણે જન કોઈ ક્યાં
 હતા ॥૨૬॥ જનની જનકાદિ જેહ છે, તનના જન્મથકીજ તેહ છે। તન તો અ-
 ગણીત તે ધર્યાં, પળ તે સત્ય સપિંડ ક્યાં ઠર્યાં ॥૨૭॥ ચતુરે ચિત્તમાં વિચારવું,
 સતતો આત્મસ્વરૂપ ધારવું। તન તત્વતણાંજ થાય છે, ઉપજે ને લય પામી જાય છે
 ॥૨૮॥ જલબુદ્ધ જેમ ઉપજે, ક્ષણમાં આકૃતિ તેહ તો તજે। તન તેમજ થાય જા-
 યછે, મન મિથ્યા સુત તે મનાયછે ॥૨૯॥ રજ નીર પ્રવાહને વહે, મઠિ જામે વઠિ
 તે જુદી પડે। સુત ને જનકાદિ તે રિતે, મઠિ જામે વઠિ જોગ તે વિતે ॥૩૦॥
 જગમાં જન ભૂમિ ઉપરે, પળમાં તો બહુ ઉપજે મરે। તવિ ઉપર ધાણિ ફૂટતી,
 બહુ દીસે તનુ તેમ છૂટતી ॥૩૧॥ ફુલવાડિ વિષે જણાયછે, ફુલડાં નિત્ય નવાં
 ફુલાયછે। કઢિયો ચિલિને ચરી પડે, પછિ તેતો નહિ દૃષ્ટિયે ચડે ॥૩૨॥ નમ
 ઇંદ્રધનુષ દેખીયે, પળ બીલ્યા પછી તે ન પેખીયે। વઢી વાદલ કેરિ છાંયડી, પળમાં
 જાય ટકે નહીં ઘડી ॥૩૩॥ નિજનૂ તન એવું જોઈને, શિદ રોવું પછિ અન્ય કોઈને।
 વર પાછલ જેમ જાન છે, નિજ કાયા પછિ સૌ નિદાન છે ॥૩૪॥ જન ઉદ્ભવ નાશ
 થાયછે, રુચિ જેવી પ્રભુની જણાયછે। પ્રભુની રુચિમાં ચુશી થવું, પ્રભુ સાંધું નહિ
 વેર બાંધવું ॥૩૫॥ ફલ કર્મનું આપશે હરી, નહિ ઓહું અદકું કરે જરી। જન
 જો મઠને જ વાવશે, શુભ ચોલા પછિ ક્યાંથિ ચાવશે ॥૩૬॥ તન ઉદ્ભવ પૂર્વ
 ક્યાં હતું, વઠિ અંતે નહિ તે રહે હતું। વચલે વચલે જણાયછે, સ્વપ્ના તુલ્ય અદર્શ
 થાયછે ॥૩૭॥ ઘટ ને કથરોટ કોડિયાં, મૃતિકાનાં ઘડિ નામ જોડિયાં। ફુટતાં
 સહુ નામ તે ટલે, પરિણામે મૃતિકા વિષે મલે ॥૩૮॥ તનની ગતિ એવિ જાણવી,
 સ્થિરતાની નહિ આશ આણવી। જનનાં તન આ અનિત્ય છે, અસલી એજ અ-
 નાદિ રીત છે ॥૩૯॥ શિશુ જાય જુવાન જાયછે, ઘરડાનું પળ મૃત્યુ થાયછે।
 વઠિ કોઈક ગર્ભથી ગલે, પળ નક્કી કશિ રીત ના મલે ॥૪૦॥ જગ સર્વ ચલેણું
 કાળનું, નહિ તેને દુઃખ વૃદ્ધ બાળનું। મુખ ભક્ષણ સર્વનું કરે, દિલમાં લેશ નહી
 દયા ધરે ॥૪૧॥ અવની નમ બેય જાણવાં, પડ ઘંટી સમ તે પ્રમાણવાં। કળ

तुल्य जिवो जणायछे, वळि ओराय वळी दळायछे ॥४२॥ सगराख्य नरेशना छता, सुत तो साठ हजार जे हता । सघळा मृत एक काळमां, उगर्या कोइ न काळ झाळमां ॥४३॥ विकराळज काळ झाळ छे, सघळे व्यापि रही विशाळ छे । जन देव अदेव जोइये, पण अंते उगरे न कोइये ॥४४॥ निजनुं करि जे मनायछे, क्षय थातां दिल दुःख थायछे । ममता मनमां न होय तो, दिलमां दुःख धरे न कोइ तो ॥४५॥ सुत जन्म समे सुजोशिये, ग्रह जोया हरिभट्ट होंशिये ॥ग्रहनुं फळ जाणियुं अरे, मुख जोतां सुत के पिता मरे ॥४६॥ पछि ते द्विज काशिये जइ, लिध सन्यास उदास तो थइ । सुत षोडश वर्षनो थयो, रमवा बालक मंडळे गयो ॥४७॥ रमतां दडि वागि डोशिनै, दिधि गाळो रमनार जोशिनै । कहुं के उनमत्त तुं थयो, पण जै जो तुज बाप क्यां गयो ॥४८॥ न रहुं सुणि चित्त धारणे, सुत चाल्यो पितु शोध कारणे । जननी कल्पांत ज्यां कर्यो, सुतनी साथ पडोशि संचर्यो ॥४९॥ शत पंचक कोश ज्यां गया, रजनी वास सुगाममां रखा । उतर्या भय भ्रांति टाळिने, मठ संन्यासितणो निहाळिने ॥५०॥ सुत कोगाळेरुंज आवियुं, मन संन्यासि तणुं डरावियुं । लठ लै जति तेह ऊठियो, जण बे शीश विशेष रुठियो ॥५१॥ मठ बाहिर मारि काढियो, सुखथी वाशि कमाड पोढियो । पछि ते सुत त्यां गयो मरी, नहि संन्यासि दया दिले धरी ॥५२॥ जळ रे जळ बोलतो मुबो, नहि पासे नदि के नही कुबो । जतिये नहि नीर आपियुं, मन कीधुं अतिक्रूर पापियुं ॥५३॥ नभमां रवि देव ऊगियो, द्विज रोवा अतिशेज लागियो । मळिने जनजूथ पूछियुं, पछि वृत्तांत द्विजेंद्र भाखियुं ॥५४॥ निज पुत्रनुं नाम सांभळयुं, जतिनूं धैर्य बधुं पछी टळयुं । कुटि छाति विशेष रोइने, जन आश्चर्य धरेज जोइने ॥५५॥ निजनो न गण्योज ज्यां सुधी, दिलमां दुःख थयुं न त्यांसुधी । निजनो सुत ज्यांथि जाणियो, प्रजळ्यो पूर्ण पिडाधि प्राणियो ॥५६॥ ममता मनमांथि जो तजे, सुख शांती जन तो सदा सजे । ममता दुख केरं मूल छे, ममतामंज सहस्र शूल छे ॥५७॥ नृप वात बिजी कहुं वळी, करजो चित्त विचार सांभळी । कदि भूषण कोइनुं भलुं, धरवा मागि लिधा थकी मळ्युं ॥५८॥ पछि पाछुं जरूर मागशे, समझुने नहि दुःख लागशे । प्रभुये सुत ऊछिनो दीधो, वळि पाछो मरजी थकी लिधो ॥५९॥ दिलमां नहि दुःख आणवुं, परनुं द्रव्य हतुं प्रमाणवुं । हतुं जेहनुं तेहने गयुं, नधि ते कांइ अयोग्य तो थयुं ॥६०॥ उपदेश सु ए रिते कर्यो, मुनिये शोक नरेशनो हर्यो । मुनिनां वचनो विचारिने, सुख पाग्या नृप धैर्य धारिने ॥६१॥ पुष्पिताग्रा— नृपसुत गत मृत्युनी गतीने, कृत उपदेश मुनीश भूपतीने । सुणि जन मनमांहि जो विचारे, धिरज धरे वळि शोक सौ विसारे ॥६२॥ इति श्रीविहारिलालजीआचार्यविरचिते हरिलीलामृते प्रथमकळशे भूमानंदमुनींद्र वाघजीभाइसंवादे राजकुमारमरणे गुणातीतानंदस्वामिकृत धैर्योपदेशनाम नवमो विश्रामः ॥९॥

उपजाति—गुणातितानंद मुनिंद्र साथे, प्रीती करी गोंडळ राज्यनाथे । सु
 कथा कृष्णनी तेह ठाम, संग्रामजी छे शुभ जेनुं नाम ॥१॥ तेतो मुनी जीर्णग
 रहेता, दैवी जनोने उपदेश देता । तेडावता गोंडळनाथ ज्यारे, पधारता गोंडळ
 मांहि त्यारे ॥२॥ वर्णी अर्चिताख्य सुजाण जेह, तेने कदी मोकलताज तेह
 संग्रामजीने सुकथा सुणावे, सत्संग केरी दढता करावे ॥३॥ श्रीमोंघिबाये वी
 एक टाणे, तेज्या गुणातीत गुरु प्रमाणे । पूजा करावी निजनाथ पास, जणां
 पोतातणी जेह आश ॥४॥ मने मुनि आशिरवाद आपे, सुपुत्र पांशुं मुनिने ।
 तापे । पती मुखे ते सतिये कहाव्युं, बोल्या मुनी ते नृप चित्त भाव्युं ॥५॥ रु
 पुत्र थाशे भगवत्प्रतापे, प्रसन्न थाशो पति पत्नि आपे । विती गया ते पछि व
 मास, ते मोंघिबानी थइ पूर्ण आश ॥६॥ श्रीविक्रमार्कें शत ओगणीश, व
 थयां उपर एकवीश । श्रीमोंघिबा पुण्य उदे अपार, जे ईश्वरे एक दीधो कुमा
 ॥७॥ गुरु गुणातीत मुनींद्र जेह, तेडाविया जीर्णगढेथी तेह । मुनींद्र ते गोंडळ गा
 आव्या, भूपाळना अंतरमांही भाव्या ॥८॥ भूपे कछुं हे मुनि हेत लावो, आ पुत्र
 नाम तमे ठरावो । मुनी कहे श्रीभगवत्प्रसाद, तेनुं रहे नाम सदैव याद ॥९॥
 श्रीहरिनी शुभ गादिये छे, गुरु अमारा पण आज एछे । मारुं कछुं जो मनमां
 लावो, तो नाम रुडुं भगवद्वरावो ॥१०॥ पाडयुं पछी उत्तम नाम एवुं, सिंहां
 क्षत्रीकुळ योग्य जेवुं । रक्षा घणा वासर त्यां मुनीश, सेवा भली नित्य सजे ।
 हीश ॥११॥ विचार सारो उपज्यो सतीने, प्रेमे कछो ते निजना पतीने । कर
 विये उद्धवसंप्रदानुं, सुधाम ऋण्ये शिखरो भलानुं ॥१२॥ कराववा देव निवा
 जेह, राजातणो धर्म अनादि एह । तेनुं वळी खर्च नभे हमेश, आजीविका ए
 करो नरेश ॥१३॥ थया भला उन्नडभूप नाम, करावियुं दुर्गपुरे सुधाम । भ
 झिणाभाइ नरेश जेह, करी गया जीर्णगढेज तेह ॥१४॥ जुवो वळी ज्यां ध
 ळाख्य गाम, तहां पुंजाभाई कर्युं सुधाम । एवुं भलुं मंदिर तो करावो, म
 फरी क्यांथकि जोग आवो ॥१५॥ आचार्य संतो सहु साथ लावी, करे प्रतिष्
 निजहाथ आवी । तो मारि ईच्छा परिपूर्ण थाय, एवुं सुणीने उचर्या सुरा
 ॥१६॥ तमे कही ते बहु सारि वात, ए काममां पुण्य दिसे अघात । जैने गुणाती
 मुनी समीपे, कहीश हुं एम कछुं महीपे ॥१७॥ कही मुनिने जइ वात ज्यां
 बोल्या मुनी ते थइ राजि त्यारे । हे राय वृत्तालय हुं जईश, आ वात आचार
 जने कहीश ॥१८॥ एवुं कही जीर्णगढे सिधाव्या, ते वातने मास घणा वित
 व्या । राजा तथा राणि प्रधान त्यारे, लख्यो फरी कागळ तेह वारे ॥१९॥ अह
 मुनी केम लगाडि वार, क्यारे थशे मंदिर एह ठार । इत्यादि वाक्यो लखियां वि
 चारी, लखे भलो माधवजी सुधारी ॥२०॥ भाणेज हर्जिवन मंत्रि केरो, लै प
 जेशंकरनेज प्रेयों । घणा समाचार मुखे कहाव्या, लै पत्र ते जीरणदुर्ग आव

॥२१॥ मुनी गुणातीत समीप जैने, कथा समाचार सुपत्र दैने । ते स्वामिये पत्र लखावि आप्यो, आशा दर्ई सर्व उचाट काप्यो ॥२२॥ त्रेवीशमी साल थईज ज्यारे, चोखो हतो चैतर मास त्यारे । गुणातितानंद मुनींद्र जेह, पोते पधार्या वरताल तेह ॥२३॥ जे वात थै गोंडळमध्य सारी, आचार्य पासे सवळी उचारी । इच्छा धरेछे उर राणि राय, श्रीगोंडळे मंदिर मोटुं थाय ॥२४॥ करे प्रतिष्ठा भगवत्प्रसाद, तो उपजे अंतरमांहि स्वाद । बसे वळी वर्णि तथा सुसंत, तो कीर्ति व्यापे नृपनी दिगंत ॥२५॥ कथा तथा किर्त्सन नित्य थाय, जे सांभळ्याथी अघ सर्व जाय । आज्ञा करो तो करिये सुधाम, हुं आज आव्यो अहिं एज काम ॥२६॥ आचारजीये सुणि वाणि एह, सुणाववा हर्षनि वात तेह । बोलाविया श्रेष्ठ महांत संत, तथा गृहस्थो पण बुद्धिमंत ॥२७॥ शिखरिणी—शुकानंदस्वामी परम सुपवित्रानंदयती, तथाऽद्भुतानंद प्रमुख पुरुषानंद सुमति । विवेकी जे वर्णी निगमविद नारायण कहुं, तथा त्यां तेडाव्या बहु सुमति बीजा पण बहु ॥२८॥ हतो तेमां हुंय मुनिजन मळयुं मंडळ तहां, कहुं कोठारीमां प्रमुख गणि गोवर्द्धन जहां । हता अंबैदासे वळि हसनभाई पण मळ्या, वळि कोठारीजे हरिजन जगज्जिवन भला ॥२९॥ हता लक्ष्मीदासे धवलपुरना मंदिरतणा, तथा काशीरामे जिरणगढना उत्तम घणा । गृहस्थो तेडाव्या हरिजन भला तेपण कहुं, सुणी आज्ञा एवी सदनथकी आव्या जन सहुं ॥३०॥ भला भोलानाथ प्रगट प्रभुनां शास्त्र सुचवे, पुराणो ने शास्त्रो अखिल इतिहासो अनुभवे । तहां ते तेडाव्या भगवत्प्रसादे निजभणी, वळी बीजा भक्तो निजसमिप तेड्या गुणि गणी ॥३१॥ उपजाति—वसो निवासी जन पाटीदार, भाई भला जे तुलसी उदार । चतुर्दवे नाम भला चतूर, जाणे भली जुक्ति बधी जरूर ॥३२॥ श्रीसंजिवाडा शुभ गाम नाम, बारोट त्यांना प्रभुदास नाम । प्रल्हाद जेवा प्रभुभक्त सारा, सुस्नेह श्रीजीपद धारनारा ॥३३॥ वडोदरा पत्तनवासि जेह, सुभक्त रामेश्वरभाइ तेह । श्रीपीजवासी शिवलालभाई, सुबुद्धि जेनी जनमां जणाई ॥३४॥ कहुं कृपाराम रुडा घणेरा, निवासि तेतो नडियाद केरा । बिजा कृपाशंकर जेनुं नाम, आणंदमां जेनुं निवास ठाम ॥३५॥ बोटादना दोशि भगो सुभक्त, संसारथी अंतरमां विरक्त । बोलावि इत्यादिक आप पास, आचारजे वात करी प्रकाश ॥३६॥ राजी थया सौ जन सांभळीने, आप्यो अभिप्राय सहू मळीने । जो थाय त्यां मंदिर श्रेष्ठ एह, तो जाणवुं उत्तम काम तेह ॥३७॥ आचार्य बोल्या सहुना अधीश, गुणातितानंद सुणो मुनीश । तमे जई मंदिर त्यां करावो, पछी प्रतिष्ठा करवा कहावो ॥३८॥ आवी अमे त्यां करशुं प्रतिष्ठा, साथे लइ संतजनो वरिष्ठा । पछी मुनी त्यांथि रजा लइने, पोते रक्षा जीर्णगढे जइने ॥३९॥ आसोशुदि सातम डेदीयां, नकी करी गोंडलमां जवानी । अती रुडुं मंदिर ते करावा, स्वामी थया सज्ज तहां

सिधावा ॥४०॥ मालिनी—रघुविरचरणाख्यो दास छे जेनुं नाम, सुप्रत करि तेने जीर्णदुर्गाख्य धाम । सकळ वळि तहानुं काम तेने भळाव्युं, निजतन तजवानुं ते न तेने जणाव्युं ॥४१॥ उपजाति—स्वशिष्य जे बालमुकुंददास, तेनेय राख्या वळि आप पास । जे कृष्णसेवा युत दास नाम, वर्णी अचिल्याख्य सुबुद्धिधाम ॥४२॥ त्रणे तणां मंडळ साथ लैने, रक्षा मुनि गोंडळ गाम जैने । प्रधान राजा मुनिये मळीने, संतो कहे तेपण सांभळीने ॥४३॥ ठरावियुं मंदिरनुं प्रमाण, ठरावि जग्या मुनिये मुजाण । सुसंतने सुप्रत सर्व कीधी, कर्णानि जग्या पण चिंधि दीधी ॥४४॥ भूपाळ केरो बहु भाळि भाव, नक्की कर्णो मंदिरनो ठराव । राजी थया भूप तथा प्रधान, जाण्युं फळ्युं संतनुं वाक्यदान ॥४५॥ वैतालीय—दिन त्यां दसरा तणो थयो, अति आनंद छवाइने रखो । दरवारविषे नरेश्वरे, मुनि तेड्या अतिमान आदरे ॥४६॥ करि पूजन पूर्ण प्रीतथी, स्तुति उच्चारि सुशिष्य रीतथी । मुनिने चरणे सुलागिने, प्रभुभक्ती मुख लीधी मागिने ॥४७॥ दशमी दिन ए रिते गयो, दिन एकादशिनो पछी थयो । नृपने नृपना प्रधानने, मुनिये बात कही धिमानने ॥४८॥ सुणजो सहू सावधान थै, समझी ल्यो शुभ ज्ञानवान थै । निरधार नथी शरीरनो, भरुंसो शो कदि ओसं नीरनो ॥४९॥ वयमां पण वृद्ध हुं थयो, नजरे काळ घणो वही गयो । करुं हुं कदि त्याग देहनो, करशो शोक तमे न तेहनो ॥५०॥ तन ऊपर वस्त्र जेम छे, तन आत्मा थकि भीन्न तेम छे । तननो कदि त्याग ते करे, पण आत्मा कदिये नही मरे ॥५१॥ मुजनूं तन तेह हुं नही, पण हुं आत्मस्वरूप हुं सही । तन हुं तजि जाउं जाहरे, करशो शोक नहीज ताहरे ॥५२॥ हरिमंदिर तो रचावजो, शुभ सामान बधो मगावजो । बरणी मुनि आंहि जेह छे, करवा मंदिर काम तेह छे ॥५३॥ करशो शुभ ते अहीं रही, चित चिंता लव लावशो नहीं । मुजनो नहि शोक राखवो, दुखनो शब्द नहीज दाखवो ॥५४॥ पछि हाथ पगे मुकाविया, जन सौने नियमो रखाविया । पछि द्वादशि दीन आवियो, तनमां ताव जरा जणावियो ॥५५॥ तिथि थै वळि ज्यां त्रयोदशी, दिन वीत्यो अरधी गई निशी । हरिनुं धरि ध्यान अंतरे, विचर्या अक्षरमां स्वतंतरे ॥५६॥ जनने मन शोक तो थयो, पण आज्ञा स्मरतां मटी गयो । पछि मंदिर केरुं काम ते, करवा मांड्युं मळी तमाम ते ॥५७॥ पृथ्वी पथरा कढाविया, उपयोगी बहु वस्तु लाविया । गत वत्सर एक तो वही, थइ चोवीशमि साल तो सही ॥५८॥ महिनो शुभ माघ जे समे, करियुं खात मुहूर्त ते समे । करि सुप्रत मुख्य तो बहु, बरणीराज अचित्यने सहू ॥५९॥ पुष्पिताग्रा—हरिजन सगरामसिंह राजा, जदुवंशी जशसिंधु केरि माजा । निजपुर हरिनुं कराव्युं धाम, गणि मनमां अति पुण्यकेरुं काम ॥६०॥ इति श्रीविहारीलालजीआचार्यविरचिते हरि-

लीलामृते प्रथमकळशे भूमानंदमुनींद्र वाघजीभाइसंवादे गोंडळपुरेराजाकृतहरिमंदिरखातमुहूर्तनिरूपणनाम दशमो विश्रामः ॥१०॥

उपजाति—पचीशमी सालविषे विचार्युं, वैशाख वृत्ताल जवानुं धार्युं । राणी तथा राजकुमार लैने, चाल्या घराधिश्वर सज्ज थैने ॥१॥ साथे लिधा सुज्ञ दवे प्रधान, सेना सजी वासवंनी समान । देवाजि पासे हठिसिंह जेम, संग्रामजी पास सदैव तेम ॥२॥ हता अमेसिंह गणोदवाळा, सलाहकारी सुमती विशाळा । थोडा दिने ते वरताल्य आव्या, सारी जगोये सहुने बसाव्या ॥३॥ श्रीलक्ष्मिनारायण आदि केरी, मूर्ती चमत्कारि दिठी घणेरी । प्रेमे नृपाळे करीने प्रणाम, अमूल्य भेटथो धरी एह ठाम ॥४॥ तहां पगे कुंवरने लगाडया, उचाट सर्वे मनना मटाव्या । हता जहां श्रीभगवत्प्रसाद, राजा गया त्यां तजिने प्रमाद ॥५॥ प्रेमे कर्या दंडवत प्रणाम, बेठा समीपे नृप संगराम । संतो सहुने पण शीश नामी, राखी नही नम्रपणानी खामी ॥६॥ स्वपुत्रने शीखवि सारि रीत, पगे लगाडया सहुने समीत । बळी उचारी विनती अगर्वे, आश्चर्य पाम्या हरिभक्त सर्वे ॥७॥ निवास कीधो नृप दोढ मास, सुणयो सदा ज्ञानतणो विलास । आचर्य संतो सहुने रिझाव्या, पछी सुवृत्तालयथी सिधाव्या ॥८॥ छवीसमी विक्रम साल आवी, राजा वड्या स्वर्गविषे सिधावी । थया जनो सौ अतिशे उदासी, राणी तथा रैयत दास दासी ॥९॥ संग्रामजी सार्थक देह कीधो, आ लोकमां लाभ अलभ्य लीधो । जे थोडुं जीवे पण धर्म साथे, तो स्वर्गमां आयुष तेनि वाधे ॥१०॥ जीवे घणुं ने न सजे सुअर्थ, तो वर्ष तेनां शत जाय व्यर्थ । नाणुं कमावा परदेश जाय, बेशी रहे तो दिन व्यर्थ थाय ॥११॥ मनुष्यनो जन्म सुधर्म काज, एवुं कहे शास्त्र मुनी समाज । आयुष्य जे मोजविषे गुमावे, एतो अलेखे नहि अर्थ आवे ॥१२॥ विचार कीधो बळि मोंघिवाये, मुने कछुंछे मुज नाथराये । करावजो मंदिर एह पुरं, न राखशो ते जरिये अधुरं ॥१३॥ मनोर्थ पुरो करवो पतिनो, ते धर्म छे पुत्र तथा सतीनो । एवुं विचारी मनमां ठराव्युं, सुकाम तो मंदिरनुं चलाव्युं ॥१४॥ अढा-विशानी शुभ साल आवी, पुरं कर्युं मंदिर ते चणावी । मुहूर्त सारुं पछि जोवराव्युं, महाशुदी तेरश दीन आव्युं ॥१५॥ कंकोतरि युक्तिकरी लखावी, आचार्यपासे पछि मोकलावी । तेतो लखी राजकुमार नामे, जे वांचतां ते गुरु हर्ष पामे ॥१६॥ एवुं लख्युं जे गुरु सद्य आवो, साथे घणा संत सुभक्त लावो । श्रीधर्म भक्ती हरिकृष्ण केरि, तेलावजो मूर्ति भलि घणेरि ॥१७॥ राधा तथा कृष्णनी मूर्ति जोडे, आवो लईने दिन काई थोडे । मुहूर्तथी तो दश दीन आदी, आवो लईने द्विज वेदवादी ॥१८॥ भाणेज जे मंत्रितणा गणाय, नामे हरिशंकर ते लखाय । अस्वार साथे शुभ एक लैने, सुपत्रि आपी वरताल जैने ॥१९॥ वंचावि

कंकोतरि जेह बार, आचार्यजी राजि थया अपार । बळी थया सर्व प्रसन्न संत,
 सत्संगि सौ राजि थया अनंत ॥२०॥ तैयारि कीधी पछि त्यां जवानी, मूर्ति लिधी
 त्यां ऋण्य थापवानी । श्रीधर्म भक्ती हरिकृष्ण जेह, घातूतणी तो ऋण्य मूर्ति तेह
 ॥२१॥ रुग्देवादी उमरेठ वासी, अनन्य जे श्रीहरिना उपासी । श्रीलक्ष्मिनारा-
 यणदेव ज्यारे, स्थाप्या प्रतिष्ठा करि तेह वारे ॥२२॥ सुवेदमूर्ती हरिभाइ जेह,
 क्रिया करावी रहि पास तेह । आचार्य बेने वळि गादि आपी, हता हरिभाइ स्वयं
 तदापि ॥२३॥ तेना सुपुत्र द्विज विष्णुदत्त, तेडाविया ते गणि विप्र सत्य । सुवे-
 दमूर्ति वळि विप्र घेलो, हतो सु बे कार्यविषे पहेलो ॥२४॥ तेना थया पुत्र हरि-
 प्रसाद, जेने घणी श्रौत क्रियानी याद । तेडाविया गोंडळ लै जवाने, तेडाविया
 विप्र वळी बिजाने ॥२५॥ सुपूजवा लायक लक्ष्मिदत्त, गुणज्ञ गंगादत्त विप्र सत्य ।
 इत्यादि लीधा द्विज वेदवादी, साधु लिधा अद्भूतनंद आदि ॥२६॥ लिधो मने
 त्यांपण तेह संगे, तथा पवित्राख्य मुनी उमंगे । शुन्यातितानंद मुनि सुजाण,
 सुपूरुषानंद मुनि प्रमाण ॥२७॥ वडोदराना मुनि जे महांत, प्रज्ञानआनंद स्वभाव
 शांत । विज्ञान आनंद तथा प्रभूता, आनंदसंज्ञा गुणमां गुरुता ॥२८॥ निष्काम
 आनंद विवेकि वर्णी, कहे सह उत्तम जेनि कर्णी । इत्यादि जे उत्तम ब्रह्मचारी,
 साथे लिधा धर्म प्रवर्त धारी ॥२९॥ शालिनी—शास्त्री भोळानाथने साथ लीधा,
 तेनी सेवामां सुविद्यार्थि दीधा । ते शास्त्री तो छे सभाजीत शाणा, भूमां देवाचार्य
 तुल्ये गणाणा ॥३०॥ उपजाति—श्रीधर्मवंशी नर नारी जेह, हतां सुवृत्तालयमांहि
 तेह । ते सर्वने तो निजसाथ लीधां, पछी मळी सर्व प्रयाण कीधां ॥३१॥ श्रीदेव-
 कृष्णाख्य गृहस्थ व्यास, जेनो सदा गांफविषे निवास । ते संघसाथे खुशिथी
 सिधाव्या, आचार्यजी श्रीगढपुर आव्या ॥३२॥ शार्दूलविक्रीडित—सिद्धानंदमुनी
 तथा सदगुरु गोविंदस्वामी वळी, साधू अन्य अनूपमाख्य वरणी आनंद चाल्या
 मळी । वर्णी एक अनंतनाम कहिये तेनेय साथे लिधा, भक्तीवल्लभदास साधुज-
 नने तैयार त्यांथी किधा ॥३३॥ साधू श्रीधनश्यामदास विचर्या ते संघना संगमां,
 साधु श्रीमधुसूदनाख्य विचर्या उत्साहथी अंगमां । कोठारी हरिभाइ दुर्गपुरना
 साथे लिधा स्नेहथी, मोनोभक्त सुसंघ संग विचर्या संतो रिझ्या तेहथी ॥३४॥
 दादाखाचरना सुपुत्र कहिये ते बेय बोलाविया, शाणा भीमजिभाइ गोंडळ जवा
 साथेज सीधाविया । राधाकृष्ण तणी सुजोड प्रतिमा त्यांथी प्रसादी तणी,
 लीधी त्यां जइ थापवा सुभग ते शोभे अतिशे घणी ॥३५॥ उपजाति—सुमंडळी
 उत्सवियानि जेह, साथे लिधी दुर्गपुरेथि तेह । मुखे जगन्नाथजि नाम जेनुं, महा
 प्रभूमां दृढ चित्त तेनुं ॥३६॥ ओझा श्रिमाळी द्विज बेलजी छे, जेणे प्रभूभक्ति
 भली सजीछे । सुशेठ गोवर्द्धनदास नाम, वणीक बीजा वळि वीशराम ॥३७॥

સત્સંગિ સારા વઢિ શેઠ ફૂલો, વિચાર જેના મનમાં અમૂલો । કલ્યાણ ને જી-
વણ નામ જેહ, કંદોઈ બે કૃષ્ણડપાસિ તેહ ॥૩૮॥ સુતારમાં કેશવભાઈ જીવો,
તથા પુરુષોત્તમ વંશ દીવો । સુતાર ત્રીજા રણછોડ નામ, જેને ઘણા વલ્લભ મેઘ-
શામ ॥૩૯॥ હરી તથા માવજિ ને જ્ઞવેર, પ્રભૂ ભજે કાનજિ રુઢિપેર । કહું ભલા
ભાવિક ભાવસાર, તે એકતો ઠાકરશી ઉદાર ॥ ૪૦ ॥ જોજા સુ નારાયણ જેનું
નામ, જેનું પ્રધુમાં મન અષ્ટ જામ । કૃષ્ણાદિ આચારજ સાથ ચાલ્યા, તે સંઘમાં
સારિ રિતે મહાલ્યા ॥૪૧॥ બોટાદના વાસિ ભલા ઘણેરા, સુપુત્ર દોશી શિવલાલ
કેરા । તે એકતો કેશવલાલ નામ, બિજા છગનલાલ સુબુદ્ધિધામ ॥૪૨॥ ત્રિજા
ભલા જે હરિલાલભાઈ, ભક્તોવિષે જેનિ ઘણી ભલાઈ । મહાપ્રભૂના જન શેઠ મોતી,
જેણે લિધોછે સતસંગ ગોતી ॥૪૩॥ ભલા હકૂભાઈ સુકર્મકારી, સુપુત્ર નારાયણ
નામધારી । સુભક્ત ભાવીક ભલા મવાન, પારેલ તો રામજિ બુદ્ધિમાન ॥૪૪॥
પારેલ મોટા જન મૂલચંદ, જેઠો સુસોની પ્રિયનંદ નંદ । મેરાઈ બોધો પળ સંગ
આઘ્યા, આચાર્યજી એવિ રિતે સિધાઘ્યા ॥૪૫॥ આવે હરીભક્તતળાં સુગામ,
આઠે દશે કોશ કરે વિરામ । આચાર્ય આઘ્યા તળિ વાત જાણી, રાજી થયાં રાજ-
કુમાર રાણી ॥૪૬॥ ચાલ્યા સુણી રાજકુમાર સામા, વાજે વડા ઢોલ તથા દદામા ।
ગ્રાંસાં ઘુઈ ને સરણાઈ સારી, વાજિત્ર વાજે સજિ જ્યાં સવારી ॥૪૭॥ સજી લિધા
સૌ સરદાર સાથે, ભાલા ભલા છે શુરવીર હાથે । મેના રથો પાલતિ હાથિ ઘોડા,
ઘણાક લીધા સજિને સજોડા ॥૪૮॥ સાથે લિધી બેરલ આરવોની, સેના ઘણી
સાથ શિપાહયોની । પ્રધાનના પુત્ર તથા પ્રધાન, પૌત્રો વઢિ બુદ્ધિતળા નિધાન
॥૪૯॥ તેઓ તળાં નામ હવે ગણાવું, સાથે લિધા તે સરવે સુણાવું । છે વંશ તો
પુન્ય પવિત્ર તેનો, સત્સંગમાં રંગ અભંગ એનો ॥૫૦॥ વૈતાલીય—હરજીવન જે પ્રધાન
છે, સુત ચારે સદબુદ્ધિમાન છે । જયભાઈ વડા સદ્ગુણી, વ્રણના પુત્ર કહું હવે નકી
॥૫૧॥ સુત માધવજીતળા કહું, કરુણાશંકર સદ્ગુણી બહુ । નરસિંહ તળા તનૂજ
તે, સુજટાશંકર તો કહુંજ તે ॥૫૨॥ સુત કેશવલ લજી તળા, ગવરીશંકર છે
ભલા ઘણા । ભગિનીસુત જે દિવાનના, શુભ જેશંકર કૂપ જ્ઞાનના ॥૫૩॥ હરિ-
શંકર કાશિરામ છે, પ્રિય જેને પ્રધુ ॥૫૪॥ છે । વઢિ ગોંઢલવાસિ જે બહુ, જન
ચાલ્યા મઢિ મુખ્ય તે કહું ॥૫૪॥ હરિભક્ત સ્વાસ નાનજી, સુત તેનો કુરજી
ધિમાનજી । વઢિ સાજળ તે સ્વાસ છે, ઊર જેને પ્રધુનીજ આશ છે ॥૫૫॥ દ્વિજ
વલ્લભરામ નામ છે, મતિના પ્રાણજિવન ધામ છે । હરિભક્ત ભલા મુરારજી, વઢિ
વીરેશ્વર છે ઉદારજી ॥૫૬॥ દ્વિજ એક બહુ ભલાજ છે, અંબારામ સુભક્તરાજ છે ।
મલિ ભક્તિ પ્રભૂ તળી કરે, ચિત્તમાં શ્રીહરિને સદા ધરે ॥૫૭॥ કચરો પ્રધુરામ-
જી કહું, કહિયા ભક્ત ભલા હવે લહું । હરિભક્ત ભલાજ દામજી, વઢિ નારા-
યણભક્ત નામજી ॥૫૮॥ ઉપજાતિ—આણંદ જેઠો વિશરામ બેય, છે કાનજિ રામ-

જી ભક્ત તેય । છે શેઠતો લીમજિ ભક્ત સારા, પંચાણ સોની પ્રભુ સેવનારા ॥૫૯॥
 સોની બિજા તો મુઝજી પ્રમાણો, લુવાર મુખ્યે રણછોડ જાણો । ઇત્યાદિ સત્સંગિ
 ઘણા જણાય, ગણાવતાં ગ્રંથ વિશેષ થાય ॥૬૦॥ આચાર્યજી ગોંડલ પાસ આવ્યા,
 સામૈયું શ્રીરાજકુમાર લાવ્યા । પ્રેમે કર્યું પૂજન તેહ ઠામ, સૌયે કર્યા દંડવત પ્રણામ
 ॥૬૧॥ પુષ્પિતાગ્રા—નૃપસુત હરિભક્ત ને પ્રધાન, મુદિત થયા સહુ પામિ દર્શદાન ।
 હરિજન મનનો સુહર્ષ જોઈ, વરણન કેમ કરી શકેજ કોઈ ॥૬૨॥ ઇતિ શ્રીવિહારિલાલજી
 આચાર્યવિરચિતે હરિલીલામૃતે પ્રથમકલ્પે ભૂમાનંદમુનીંદ્ર વાઘજીભાઈસંવાદે આચાર્યશ્રીભગવત્પ્રસાદજી
 ગોંડલપુરગમનનામ એકાદશો વિશ્રામઃ ॥૧૧॥

ઉપજાતિ—સર્વોપરી ઉત્તમ હાથિ એક, અંબાડિયે નંગ જણ્યાં અનેક । બિ-
 રાજિયા ત્યાં ભગવત્પ્રસાદ, ત્યારે થયો ત્યાં જયશબ્દ નાદ ॥૧॥ કરે શિરે ચામર
 નંદકુંભા, જેને નહીં આ જગકેરિ તૃષ્ણા । તથા બિરાજ્યા શુભ તાવદાને, પ્રભુ-
 પ્રસાદ પ્રભુ રાખિ ધ્યાને ॥૨॥ હોદો ભલો હાથિતણો વિશાળ, વિરાજિયા ત્યાંજ
 વિહારિલાલ । તે પાસ નારાયણસુપ્રસાદ, વિરાજિયા સર્વ તજી વિષાદ ॥૩॥ મેના
 રથો પાલખિમાં સુસંત, વિરાજિયા જે મુનિયો મહંત । આચાર્યની ને નૃપપુત્ર કેરી,
 અસ્વારિ શોભે મઢિને ઘણેરી ॥૪॥ ત્રિવેણિકા સાગર પ્રાપ્ત જેમ, પ્રવેશ કીધો પુ-
 રમધ્ય તેમ । શ્વેતાંબરી જે જન છે અથાહ, તે જાણિયે ગંગતણો પ્રવાહ ॥૫॥ કૃ-
 ણ્ણાંબરી પોલિસના શિપાઈ, તે જાણિયે શું જમુનાં વહાઈ । રક્તાંબરી સંત અનંત
 જેહ, સરસ્વતી નીર સમાન તેહ ॥૬॥ સ્વારીતણું વર્ણન શું વચ્ચાણું, ધર્મિષ્ઠ છે ઉ-
 ત્તમ તેથિ જાણું । મઢ્યા હરિભક્ત મુની અપાર, શોભે ઘણા ત્યાં નૃપના સવાર
 ॥૭॥ હરિગીતછંદ—અસવાર સંગ અપાર જનની લાર લાંબી થાયછે, ગુણ ગાય વાજાં
 વાય જયજય થાય પુરમાં જાયછે । વાજે સુઢંકા જોધ વંકા ડર અંશકા ધારિછે,
 અમરેંદ્ર કે સુનરેંદ્ર આચાર્યેંદ્રની અસવારી છે ॥૮॥ ગજ અગ્ર પાઠા શસ્ત્રવાળા
 દિલ દયાળા છે ઘણા, બંદૂક છોડે ચાલિ જોડે માન મોડે અરિતણાં । બોકાનિ
 વાળી બહુ રુપાળી ભાળી લલિત ભયકારી છે, અમરેંદ્ર કે સુનરેંદ્ર આચાર્યેંદ્રની અ-
 સવારી છે ॥૯॥ ગણનાથ જેવા તરુણ તેવા ઇશં એવા મન હરે, ઉનમત્ત અંગે શ્યામ
 રંગે અતિ ઉમંગે સંચરે । મન મોહકારી સુંદ ભારી સારિ તે શણગારી છે, અમ-
 રેંદ્ર કે સુનરેંદ્ર આચાર્યેંદ્રની અસવારી છે ॥૧૦॥ ઘૂમે સુઘોડા થૈં સજોડા છે અ-
 છોડા હેમના, જ્ઞાંજ્ઞર સુદ્યમકે ધરણિ ધમકે ચરણ ઠમકે તેમના । ગઢ માઢની
 તન ઢાલની બહુ ચાલની બલિહારિ છે, અમરેંદ્ર કે સુનરેંદ્ર આચાર્યેંદ્રની અસવારી
 છે ॥૧૧॥ રવિઅશ્વ સારો પળ બિચારો દેલિ હાયોં દૂરથી, નિર્લેવા ઢૂકે ચાલ ચૂકે
 માન મૂકે ડરથી । મુલ્લવાણિયે શું વચ્ચાણિયે ગતિ જાણિયે ડરગારીછે, અમરેંદ્ર
 કે સુનરેંદ્ર આચાર્યેંદ્રની અસવારી છે ॥૧૨॥ સોનેરિ સાજે શુભ બિરાજે અંગ તાજે

बनि रहे, सहुये बत्ताण्या रत्न जाण्या क्यांथि आण्या आ कहे । रिपु सैन्य भं-
 जन गर्वगंजन स्वामिरंजन कारि छे, अमरेंद्र के सुनरेंद्र आचार्येंद्रनी असवारी
 छे ॥१३॥ वाजिन्न वाजे वृष्टि काजे मेघ गाजे जे रिते, भाला सुभलके ख-
 डग झळके तडित चळके ते रिते । मळि वाट घाट उचाट तजिने निरखतां न-
 रनारि छे, अमरेंद्र के सुनरेंद्र आचार्येंद्रनी असवारी छे ॥१४॥ छडिदार वारंवार
 जय उच्चार भक्त लखो करे, भू स्वर्गना अरिवर्ग अधरम सर्ग सुणि उरमां डरे ।
 शुं मेघ जाणी मोर बाणी ताणीने उच्चारि छे, अमरेंद्र के सुनरेंद्र आचार्येंद्रनी
 असवारी छे ॥१५॥ गुणवंत ज्ञानी निरभिमानी संत ध्यानी संचरे, व्रत बृहदधारी
 ब्रह्मचारी निर्विकारी परवरे, गंभीर मन सुस्थार फळ के नीरना आहारी छे,
 अमरेंद्र के सुनरेंद्र आचार्येंद्रनी असवारी छे ॥१६॥ उपजाति—अस्वारि सारी पुरमां
 पधारी, उत्कंठता सौ जननी वधारि । नारि नरो सौ लळि पाय लागे, आशीष
 आचार्य समीप मागे ॥१७॥ छे पौत्र साक्षात प्रभूजि केरा, निहाळि लोको हर-
 ख्या घणेरा । संतो महंतो सनकादि जेवा, क्यांथी मळे आ कळिमांहि एवा
 ॥१८॥ माहात्म्य एवुं मनमांहि जाणी, नमे प्रजा पूरण प्रेम आणी । कोई कहे
 आप भले पधार्या, अत्यंत आनंद उरे वधार्या ॥१९॥ कैलास नामे शुभ बाग
 ज्यां छे, सारी जग्या तेनि समीप त्यां छे । तैयार त्यां तंबु उभा करेला, त्यां
 गादियो ने तकिया धरेला ॥२०॥ त्यां सर्वने मंत्रि दिवो उतारो, लाग्यो सहुना
 मनमांहि सारो । राजी थयां अंतर राजमात, दिवां भलां भोजन भात भात
 ॥२१॥ रुडी रिते ते गइ बीति रात, बिजे दिने ज्यां प्रगट्युं प्रभात । प्रभूतणा
 मंदिरनी समीपे, रचावियो मंडप त्यां महीपे ॥२२॥ सुवेदवादी द्विज त्यां पधारी,
 शोभा सजावी वळि सौथि सारी । करावियो त्यां शुभ पद्मकुंड, बेठा द्विजो
 जाप जपे अखंड ॥२३॥ कोई करे पाठ सुशास्त्र केरा, वर्या द्विजो त्यां वरुणे घ-
 णेरा । धी खांड सामान घणा मगाव्या, पक्कामना गंज तहां कराव्या ॥२४॥ व्र-
 योदशी माघसुदी सुआबी, तिथी प्रतिष्ठा तणी ते सुहावी । आचारजे मंडपमां
 पधारी, करी क्रिया सौ निगमानुसारी ॥२५॥ द्विजो मळी आशिरवाद दीधो,
 वेदोक्त मंत्रो भणी होम कीधो । मध्याह्नी पूर्व सुहूर्त जाणी, सुणी द्विजोनी
 शुभ वेदवाणी ॥२६॥ आचार्यजीये करि पूर्ण प्यार, स्वहस्त थापी प्रतिमा उदार ।
 छे पश्चिमाभीमुखनुं रुपाळुं, मंदीर तेतो व्रण शीखराळुं ॥२७॥ सुधर्म भक्ती ह-
 रिकृष्ण जेह, स्थाप्या सुमध्यालय मांहि तेह । बळी दिशा दक्षिण खंड ज्यांय,
 स्थाप्या सुराधायुत कृष्ण त्यांय ॥२८॥ सज्या प्रसादीनि सुशोभमान, थापी भली
 उत्तर भाग थान । वाजीन्न वाजे बहु तेह टाणे, छोडावि तोपो पण ते प्रमाणे
 ॥२९॥ उत्साह एवो अति मोंघिबानो, उत्साह एवोज बधी प्रजानो । श्रीमोंघीबा

દર્શન કાજ આવ્યાં, કુમારને ત્યાં નિજસાથ લાવ્યાં ॥૩૦॥ પ્રધાન આવ્યા પરિ-
 બાર સંગ, સૌને વધ્યો અંગ ઘણો ઉમંગ । મધ્યાલયે શ્રીભગવત્પ્રસાદે, યામ્યાલયે
 તેમ પ્રભુપ્રસાદે ॥૩૧॥ સજ્યાલયે લાલ બિહારિલાલે, ઉતારિ ત્યાં આરતિ એહ
 કાલે । આચારજીયે સ્તુતિ દેવ કેરી, ઉચ્ચારિ ત્યાં પ્રીતિ ધરી ઘણેરી ॥૩૨॥ દો-
 ધક—જે જગનાયક દાયક મુક્તિ, જે પુરુષોત્તમ ઉત્તમ ઉક્તિ । મુક્ત અધીશ મુ-
 નીશ મુરારી, જે હરિકૃષ્ણ સદા સુખકારી ॥૩૩॥ જે મહિધારણ વારણ ત્રાતા,
 દુષ્ટ વિદારણ સન્મતિ દાતા । જે વૃષનંદન ચંદન ધારી, જે હરિકૃષ્ણ સદા સુખ-
 કારી ॥૩૪॥ ઈશ્વરના પળ ઈશ્વર આપે, પાપ ટલે પ્રભુ આપ પ્રતાપે । જે મધુસૂદન
 જે મદનારી, જે હરિકૃષ્ણ સદા સુખકારી ॥૩૫॥ અક્ષરથી પર અક્ષરધામી, સ્વામિ
 સ્વતંતર અંતરજામી । જે અવિકારી અહો અસુરારી, જે હરિકૃષ્ણ સદા સુખકારી
 ॥૩૬॥ જે અઘર્ષદંડન મંદન ધર્મ, જે ચલદંડન કર્તૃ સુકર્મ । નિત્ય ભજે ભવ ને
 ભવનારી, જે હરિકૃષ્ણ સદા સુખકારી ॥૩૭॥ જે અચિલેશ્વર જે અબિનાશી, જે
 પરમેશ્વર પૂર્ણ પ્રકાશી । જે ભવભીતિ વિભંજન ભારી, જે હરિકૃષ્ણ સદા સુખ-
 કારી ॥૩૮॥ જે જગનાયકના સુખરાશી, જે જગદાયક ગોંડલવાસી । આપ કરો
 સુસહાય અમારી, જે હરિકૃષ્ણ સદા સુખકારી ॥૩૯॥ જે નટ નાગર જે બહુનામી,
 જે સુખસાગર જે સુખધામી । જે જગદીશ્વર વિશ્વવિહારિ, જે હરિકૃષ્ણ સદા
 સુખકારી ॥૪૦॥ ઉપજાતિ—સ્તુતી કરી એવિ રિતે હુલાસે, આચાર્ય બોલ્યા સહુ
 શિષ્ય પાસે । શ્રીજી પધાર્યા અહિં જ્ઞાન્નિવાર, ધાર્યું હતું મંદિર એહ ઠાર ॥૪૧॥
 શ્રીજીનિ ઇચ્છાથકી આ થયુંહે, શ્રીમોંઘિબાનું વચને રહુંહે । સંગ્રામજીયે રુચિ ધારિ
 લીધી, તે મોંઘિબાયે પરિપૂર્ણ કીધી ॥૪૨॥ તે બાઈના ધન્ય પિતા સુમાતા, છે ધન્ય
 બુદ્ધિ વલ્લિ ધન્ય જ્ઞાતા । આ કામ કિધું પરમાર્થ કેરું, તે બાઈને પુણ્ય થશે ઘણેરું
 ॥૪૩॥ આ મંદિરે ઈશ્વરભક્તિ થાશે, સંતો સદા કીર્તન ગાન ગાશે । થશે વઢી
 જે તપ જાપ ધ્યાને, તે પુણ્યનો અંશ સુમોંઘિબાને ॥૪૪॥ લે રાજની ઉપજ જેમ
 રાય, આ પુણ્યની તેમ થશે સદાય । આક્ષેત્ર કેરો મહિમા ગણાશે, જતે દિને શ્રેષ્ઠ
 ઘણો જણાશે ॥૪૫॥ જેજે સ્થલે શ્રીહરિ વીચર્યા છે, માહાત્મ્ય તેનું મુનિ ઉચ્ચર્યા છે ।
 જાત્રા કરે જે જન એહ ઠામે, તેતો પુરાં ચાર પદાર્થ પામે ॥૪૬॥ સુણો કહું તે
 સતસંગિ સર્વ, ભલું પ્રતિષ્ઠાતણું આજ પર્વ । માટે હવેથી પ્રતિવર્ષે આજ, કરો
 ભલો ઉત્સવ દેવકાજ ॥૪૭॥ રજાદિવાળે વાર્ષિક ગાંઠધારી, જમે રમે સંજ્ઞ કરે
 સવારી । સદા કરો ઉત્સવ એવિ રિત્યે, ધરો ભલા ભોગ નવીન પ્રીતે ॥૪૮॥ ત્રયો-
 દશી માઘશુદીની જ્યારે, બંધાવવાં તોરણ સર્વદ્વારે । દિવાલિથી ઉત્તમ પર્વ જાણી,
 ભક્તિ કરો અંગ ઉમંગ આણી ॥૪૯॥ બોલ્યા જનો આપ બતાવ્યું જેમ, થશે સદા
 ઉત્સવ આંહિ તેમ । વર્ણી અચિંતાલ્ય પ્રતી વિચારી । આચાર્ય બોલ્યા અતિ નેહ

धारी ॥५०॥ तमे कर्यो छे श्रम पूर्ण आमां, छो सहुरु उत्तम आ समामां । गुणा-
तिते दीधि महान्ताइ, शोभावि तेतो सहुथी सवाइ ॥५१॥ श्रीजी छतां ना
बहु वासुदेव, करे जुनाणे प्रतिमानि सेव । तेना इशानंद सुशिष्य जेह, आंही
ज राखो गुरुशिष्य तेह ॥५२॥ तमे जुनाणे प्रभुवात भाखो, प्रसन्न थाशे सतसंग
आखो । आज्ञा सुणीने शिर धारि लीधी, कछा प्रमाणे स्थिति सर्व कीधी ॥५३॥
श्रीमोंघिबाये भली भेट लावी, प्रेमे प्रभु आगळ्य ते धरावी । वखो तथा भूषणनो
न पार, मोती हिरा हेमतणा सुहार ॥५४॥ आव्या हता कोइक राय राणा, आव्या
हता जे सरदार शाणा । सौये प्रभु आगळ भेट धारी, तेनां कहुं नाम हवे विचारी
॥५५॥ राजा अभेसिंहजि लोधिकाना, बिजा अभेसिंह गणोदमांना । तथा जुणो-
भाइ तहां निवासी, तथा पथोभाइ प्रभु उपासी ॥५६॥ नरेश श्रीमाधवसिंह
नाम, जेनो सदा मंगणीमां सुकाम । तेणे भली भेट घनादि धारी, सारो समो ते
चितमां विचारी ॥५७॥ पंचालये वास सुदाजिभाई, छे मोतिभाई पण त्यां सदाई ।
भाणोजि वागुदडमां वसेछे, मदार मांखावडमां दिसेछे ॥५८॥ बावो तथा जे
अमरो सुनाम, जेनुं सदा दुर्गपुरे सुधाम । श्रीगांफना व्यास सुबुद्धिमान, छे
देवकृष्णारूढ विवेकवान ॥५९॥ बोटादना जे हरिभक्त आव्या, इत्यादि सर्वे भली
भेट लाव्या । ते देवनी आगळ्य त्यां धरावी, भारे भलो अंतर भाव लावी ॥६०॥
श्रीमोंघिबाये धरि भाव त्यांय, आचार्य तेड्या दरबार मांय । पूजा कुमारे भलि-
पेर कीधी, भावे भली भेट असुल्य दीधी ॥६१॥ संतोनि पूजा करि सारी रीते,
ओढाडियां वख पवित्र प्रीते । मंदिरनुं खर्च नभे सदाय, जीवाई एवी करि आपि
त्यांय ॥६२॥ ते दीवसे राजकुमार माये, चोराशि कीधी भलि भात त्यांये ।
देशी विदेशी द्विजने जमाड्या, संतोष संतो सहुने पमाड्या ॥६३॥ जमाडिया
सौ हरिभक्त पाळा, जम्या जनो सौ दरबारवाळा । कुमार हस्ते बहु दान दीधां,
विद्वद् द्विजोनां सनमान कीधां ॥६४॥ पछीथी चाली पधरामणीयो, सत्संगिने घेर
थई घणीयो । स्वगेह तेड्या प्रथम प्रधाने, सन्मान कीधुं शुभ भेट दाने ॥६५॥
पछी महाराज करी महेर, पधारिया सौ जन घेरघेर । आनंद सौना उरमां बधा-
र्या, पछी सहू गोंडळथी पधार्या ॥६६॥ ज्यां जामराजा तणी राजधानी, त्यां
संचर्या सज्जन सूखदानी । पछी कर्यो जीर्णगढे प्रवास, आबी कर्यो आ बरताल
वास ॥६७॥ पुष्पिताम्रावृत्त—भगवत गुरु गोंडळे पधारी, प्रभु मुरती शुभ थापी
मोक्षकारी । वरणन करी ते कथा सूणावी, सुणि सतसंगि समस्त चित्त भावी
॥६८॥ इति श्रीविहारीलालजीआचार्यविरचिते हरिलीलामृते प्रथमकळशे भूमानंदमुनीद्रवाघजीभाइ-
संवादे गोंडळपुरे मूर्तिप्रतिष्ठापनकथानिरूपणनाम द्वादशो विश्रामः ॥१२॥

पूर्वछायो—भुमानंद मुनी 'कहे, सुणो लेहथी बाघजिभाई । हरिलीलामृते
ग्रंथनी, उतपति कहुं सुखदाई ॥१॥ चोपाई—कथा वक्ता श्रीअर्चिंत्यानंद, जे छे

वर्णि मंडळमां चंद । श्रोता भक्त अभेसिंहराय, तेनी जाणवा मूळ कथाय ॥२॥
 कह्युं गोंडळनुं आख्यान, जे छे जाणवा जोग्य निदान । जदुवंशमां राजाओ जेह,
 थया सत्संगि में कछा तेह ॥३॥ थया गोंडळना जे राजाजि, जेनुं नाम भलुंज
 देवाजी । तेना भाई हठीसिंह नाम, भावसिंह बिजा अभिराम ॥४॥ हठीसिंहनो
 वंश बखाणुं, सुत नोंवणजी एक जाणुं । थया पुत्र ते रवोजी तेना, मोटा पुत्र
 बखतसिंह जेना ॥५॥ छोटा दोलतसिंहजि जाणो, मोटाना हरिभाई प्रमाणो ।
 हठीसिंहनो वंश बखाण्यो, भावसिंहजिनो हथे जाणो ॥६॥ खेंगाभाई तथा मोड-
 भाई, त्रिजा भगवानजी पण न्यायी । भावसिंहना ते त्रण पुत्र, सतसंगी सऊ
 घरसूत्र ॥७॥ खेंगाजीना कुंवर सुखदाई, अभेसिंह तथा वजुभाई । अभेसिंह-
 तणा सुत जेह, नामे भगवतसिंहजी तेह ॥८॥ मोडभाई तणा जुणोभाई, तेना
 कुंवर कहुं हरखाई । रामसिंह हरिसिंह नाम, तेने वाला घणा घनशाम ॥९॥
 भगवानजीना पथोभाई, त्रण कुंवर तेना कहुं गाई । एक अमरसिंहजी भणीजे,
 बिजातो रत्नसिंह गणीजे ॥१०॥ नारसिंहजि त्रिजानुं नाम, त्रणे कुंवर ते सद-
 गुण धाम । सुत खेंगारजिना विख्यात, अभेसिंहतणी सुणो वात ॥११॥ पूर्वछायो—
 लायक छे हालारमां, एक गणोद गुणीयल गाम । भादर भली भागीरथी, स-
 रीता वहे ते ठाम ॥१२॥ चोपाई—जेमां नाह्याछे श्रीमहाराज, साथे लइ सउ
 संतसमाज । माटे तीर्थ गणायछे तेह, जाणे मर्म हरिजन जेह ॥१३॥ बळी पुरमां
 पधार्याछे नाथ, संत मंडळने लइ साथ । अभेसिंहजी नाम अनुप, भला तेतो
 गणोदना भूप ॥१४॥ जाते जे कछा जादववंशी, कोइ उत्तम देवना अंशी । कांतो
 मुक्ते लीघो अवतार, एम धारे देखी नरनार ॥१५॥ जाणे राजानी नीतिनी रीत,
 प्रभू प्रगट पदे पुरी प्रीत । धरे एक पगे उभा ध्यान, मोटा मुनिवर सिद्धसमान
 ॥१६॥ कथा श्रवण करे शुभ रीते, पृथुराय प्रमाणे ते प्रीते । रहे अंतर जगथी
 उदासी, जेवा जाणिये जोग अभ्यासी ॥१७॥ धन वावरे सत्संग अर्थे, कोडी एक
 न वावरे व्यर्थे । मळया लेने गुणातीतानंद, उपदेश कर्यो सुखकंद ॥१८॥ चडयो
 सत्संगनो बहु रंग, जेम साकर दूध प्रसंग । एक दिवस श्रीगोपाळानंद, साथे
 लेने मुनीतणुं वृंद ॥१९॥ गया चाहिने गाम गणोद, उपज्यो नृपने मन मोद ।
 पधराविया दरबार मांय, प्रेमे पूजी जमाडिया त्यांय ॥२०॥ पछी चोपाटमां सभा
 भरी, स्वामिये प्रभुवारता करी । वात स्वामिये भूपने कही, वरताल गयाछो के
 नही ॥२१॥ त्यारे भूप कहे कहुं छुंय, वरताल गयो नथि हुंय । सुणिने स्वामि
 बोलिया एम, एबी भूल करी तमे केम ॥२२॥ शिक्षापत्रि तो बांचोछो नित्य, तेनो
 अर्थ विचार्यो न चित्त । सतसंगी जे जन कहेवाय, तेतो द्वारिका तीरथे जाय ॥२३॥
 तेतो द्वारिकाना देव जेह, वरताले आबि वइया तेह । तहां गोमतिमां करि स्नान,
 छापो लेवी कहे भगवान ॥२४॥ छापो बीजे लेवानुं ज क्योई, नथि सत्संगना

थमांह । निज बे छबि पोताने हाथे, पधरावि त्यां वृषकुळनाथे ॥२५॥ छबि पो-
 ानी मंदिरमांह, पधरावि नथी बिजे क्यांहि । रामनवमी प्रबोधनि जेह, एवा श्रेष्ठ
 मैया बे तेह ॥२६॥ वर्षोवर्ष आविने सदाय, करता हरि वरताल मांय । उद्ध-
 १ संप्रदायना जेह, वरताले करे तीर्थ तेह ॥२७॥ अति उग्र माहात्म्य छे एवुं,
 थि तीर्थ वरताल जेवुं । माटे सर्व कुटुंब सहीत, करो जात्रा जई रुडो रीत
 २८॥ अभेसिंहे धार्युं एह काळ, जात्रा करवा जावुं वरताल । सजी संघने थया
 यार, साथे संचर्याबहु नर नार ॥२९॥ एक राणी रुडां कसलिबा, बीजी राणीनुं
 ाम अजीबा । रामबा कुंवरीतणुं नाम, साथे संचर्या जात्राने काम ॥३०॥ भला
 गवतसिंह कुमार, ताततुल्य ते भक्त उदार । सिंहना सुत सिंहज थाय, तेवो
 खलो सत्य देखाय ॥३१॥ भक्त भगवतसिंह गणाया, बाळापणथकी बहु व-
 णाया । सारा ते सुतने लिधा साथे, वरताल जतां नरनाथे ॥३२॥ जुणोभाई
 रिभक्त जेह, थया तैयार जात्राये तेह । केशाबां तेनी राणि पवित्र, रामसिंह
 रीसिंह पुत्र ॥३३॥ अभेसिंहे लीधां सहु संगे, चाली रैयत कोइ उमंगे । भूपे
 ॥री सजी असवारी, अस्त्र जस्त्र लिधां अंगे धारी ॥३४॥ घणा हणहणे चंचळ
 ाडा, रथ पाळा ने उंट सजोडा । जाणे जीतवा शत्रु कुसंग, भूपे सेना सजी
 तुरंग ॥३५॥ एम करता मुकाम मुकाम, आख्या भूपति वरताल घाम । त्यारे
 बुवीरजी महाराजे, सारी बरदाश करवा काजे ॥३६॥ दास गोवरधन तेडया
 ।स, बीजा कोठारी अंबाहदास । कळुं सारो उतारोज देजो, तमे हाजर बे जण
 हेजो ॥३७॥ लख्युंछे शिक्षापत्रीमां एवुं, देवुं मान जेने घटे जेवुं । माटे जो ते
 चन न लोपाय, श्रीजिमहाराज राजि तो थाय ॥३८॥ एवुं सांभळी बोल्या को-
 ारी, अमे मानशुं आज्ञा तमारी । पण बाईयो आविछे जेह, उतरीछे हवेलीमां
 ह ॥३९॥ हवेलीमां अमे न जवाय, माटे शी रीते बरदाश थाय । भला भक्त
 शामळभाई, जायछे तेतो हवेली माई ॥४०॥ ए छे इंद्रियजीत अतिशे, स-
 कादिक सरखा ते दिसे । माटे तेने समीप बोलावो, हवेलीतणुं काम भळावो
 ४१॥ दरबार तणेज उतारे, कामे जावुं पडे वारे वारे । जोशी उमरेठना वि-
 पुराम, तमे तेने सांयो तेह काम ॥४२॥ अमे राखशुं पूरो तपास, सारी रीते थशे
 रदाश । रघुवीरजीने वात भावी, कही बे जणनेय बोलावी ॥४३॥ सुणी पामि-
 । सर्व हुलास, सौनी सारी करी बरदाश । भूप मंदिरमांहि पधार्या, आपी सारो
 तारो उतार्या ॥४४॥ कर्षी दर्शन देवनां प्रिते, सभामां गया कुंवर सहिते ।
 तेभे भूपनो तो सादो वेष, धर्या भूषण कुंवरे विशेष ॥४५॥ रघुवीरजीने लाग्या
 ाय, उरमांहि उमंग न माय । दिसे केवा मुनीमां नरेश, मुनिमंडळमां मिथि-
 श ॥४६॥ हरि चरितनी खरचा कीधी, पछी आज्ञा ते सर्वनी लीधी । गोम-
 ामां जई कर्षुं स्नान, दिधां ब्राह्मणने बहु दान ॥४७॥ ज्ञानबागे गया गुण-

વૃંદ, જ્યાં છે વર્ણિ શ્રીઅચિંત્યાનંદ । રુઢિ જગ્યા પ્રસાદિની જોઈ, રુદે રાજી થયા
સહુ કોઈ ॥૪૮॥ પૂર્વછાયો—વર્ણિ સમીપે સંચરી, પ્રેમે કર્યો નરેશો પ્રણામ । ત્યારે તે
જાગ્યા ધ્યાનથી, મહા નૈષ્ઠિક જે નિષ્કામ ॥૪૯॥ ચોપાઈ—વેઢિ રાજાએ કીધો
પ્રણામ, ત્યારે બોલાવિયા લઈ નામ । વઢિ વર્ણિયે આશીષ દીધી, પછી ભગવત-
વારતા કીધી ॥૫૦॥ પછી બોલ્યા અમેસિંહ ભૂપ, સુણો વર્ણિ સદા સુખરૂપ । મને
સ્વામિશ્રી ગોપાલાનંદ, મળ્યા સાથે લઈ મુનિવૃંદ ॥૫૧॥ વરતાલનો મહિમા વ-
ચાળ્યો, અમે સાંભળિ અંતરે આળ્યો । સાથે લૈને કુટુંબ સમાજ, વરતાલે આવ્યા
અમે આજ ॥૫૨॥ વરતાલતણો મહીમાય, વઢી છે સુણવાની ઇચ્છાય । દયા-
સિંધુ દયા દીલ ધરો, મહીમા આંહી કેરો ઉચ્ચરો ॥૫૩॥ સુણી બોલિયા વરણીરાય,
સુણો વરતાલનો મહિમાય । ગુરુશ્રી ગોપાલાનંદજી છે, જેનાં હશ્વર દર્શન ઈચ્છે
॥૫૪॥ તેણે મહિમા કહ્યો મુજપાસ, તે હું આજ કહું સહુલાસ । બ્રહ્મા ઉચ્ચરેછે
મુખ ચારે, શેષ ઉચ્ચરે વદન હજારે ॥૫૫॥ મહીમા તણો પાર ન પામે, નેતિનેતિ
કહીને વિરામે । વાલો અક્ષર ધામના વાશી, વિચર્યાછે જહાં અવિનાશી ॥૫૬॥
ગામમાંઈ તથા સીમમાંઈ, નથી રમણરેતી વિના ક્યાંઈ । જાહે જાહે તથા વેરવેર,
વિચર્યા છે પ્રભુ રુઢી પેર ॥૫૭॥ વરતાલે કરી લોઢા જેવી, બીજે ક્યાંઈ કરી નથી
એવી । ધર્યો મણિમય મુગટ માથે, લીધી હેતથી મોરલી હાથે ॥૫૮॥ હરિ મુલ્યા-
છે સરસ હિંદોઢે, રંગ खेल કર્યો ફુલદોઢે । સમૈયા ઘણા વરતાલે કીધા, પરચા
ઘણા લોકને દીધા ॥૫૯॥ ઘણીવાર બોલ્યા ઘનશામ । મને વાલુંછે વરતાલ ધામ ।
દ્વારિકાપતિ રણછોડરાય, વડ્યા આવીને વરતાલ માંય ॥૬૦॥ એક ત્રાજવે તીર્થ
હજારે, બીજા ત્રાજવે વરતાલ ધારે । ધામ વૈકુંઠ આદિ ધરાય, તોય વરતાલ
તુલ્ય ન થાય ॥૬૧॥ બ્રહ્મા ભવ સનકાદિક જેવા, તીર્થ કરવાને આવે છે તેવા ।
આવે પુરુષ પ્રધાનસંયુક્ત, આવે અક્ષરધામના મુક્ત ॥૬૨॥ ધરી આવે તેતો દીવ્ય
દેહ, જન દેખે સમાધિસ્થ જેહ । હસ્તી પગલામાં સૌનાં સમાય, તીર્થ વરતાલ તેમ
ગણાય ॥૬૩॥ પુષ્પિતાપ્રાવૃત્ત—શૃત્તપુર મહિમા કહ્યો ન જાય, કદિ મુખ શેષ સહસ્ર
કલ્પ ગાય । શૃષ્ણસુતતણિ મુખ્ય ગાદિ જ્યાં છે, ત્રિભુવન તત્ત્વ અનેક તીર્થ ત્યાં
છે ॥૬૪॥ ઇતિ શ્રીવિહારિલાલજીઆચાર્યવિરચિતે હરિલીલામૃતે પ્રથમકલશે અચિંત્યાનંદવર્ણીંદ્ર અમ-
રસિંહનૃપસંવાદે વૃત્તાલયતીર્થમાહાત્મ્યકથનનામ ત્રયોદશો વિશ્રામઃ ॥ ૧૩ ॥

પૂર્વછાયો—ભૂપ કહે બ્રહ્મચારિને, અહો વિચક્ષણ વરણીશ । સ્થાન કહો વ-
રતાલનાં, જહાં જહાં ફર્યા જગદીશ ॥૧॥ ક્યાંક્યાં કૃષ્ણ બિરાજિયા, ક્યાં જમ્યા
સભા ભરી ક્યાંય । આપી પ્રસાદી ક્યાં રહી, કહો જેજે ક્રિયા કરી જ્યાંય ॥૨॥
ચોપાઈ—બ્રહ્મચારી કહે સુણો ભૂપ, તમે પૂછિયો પ્રશ્ન અનૂપ । ધન્યધન્ય છે બુદ્ધિ
તમારી, વાલા તમને છે વિશ્વવિહારી ॥૩॥ વરતાલ માંહિ જેજે સ્થાને, કરી ભિન્ન
ક્રિયા ભગવાને । તે હું સંક્ષેપે તમને સુણાવું, બધાં સ્થાન શી રીતે ચતાવું ॥૪॥

पासिंधु श्रीधर्मकुमार, बरताल आव्या घणीवार । गाममां सीममां सर्व ठाम,
 णीवार फर्या घनशाम ॥५॥ स्थळ जेजे प्रसिद्ध हुं जाणुं, तम आगळ तेह व-
 णाणुं । कळांछे ते फरी कहेवाशे, पुनरुक्ति तो तेथकि थाशे ॥६॥ पण कृष्णकथा
 हेवाय, पुनरुक्तिनो बाध न थाय । मोडुं मंदिर छे आज ज्यांय, पहेलां बदरी
 ती त्यांय ॥७॥ धर्मपुत्रे धरा शुचि धारी, घणीवार सभा सजी सारी । तहां
 गोरडो करि ततखेव, स्थाप्या नर ने नारायणदेव ॥८॥ त्यारे त्यांथकि पश्चिम
 ास, रहेता भाई श्रीरामदास । हती बे ओरडी तेह ठार, वालो बेठा तेमां घ-
 णीवार ॥९॥ मांडयुं मंदिर चणावाने ज्यारे, देव नर ने नारायण त्यारे । ओरडा
 हिंथी तो उठाव्या, एक ओरडीमां पधराव्या ॥१०॥ चाले चणवानुं काम जे
 ढे, सतसंगियो इंटो उपाडे । भक्ति भाव धरी करे संत, मनमां सौने ममत
 तयंत ॥११॥ श्रीजि पंडे जई इंटो लावे, अन्यने जोह उमंग आवे । मुख्य दे-
 ना मंदिर काज, लाव्या पंडे इंटो महाराज ॥१२॥ गणी संते तेतो साडव्रीश,
 डधीमां चणी पांतरिश । एक गोखलो छे पछवाडे, छांदी बेतो तेमां तेह दाडे
 १३॥ त्रणे खंडमां मूर्तियो भाटे, कर्या सिंहासनो शुभ घाटे । बेठा तेमां प्रथम
 बलाल, स्थिर थैने जम्या तहां थाळ ॥१४॥ त्रणे खंडना उमरा माथे, बेशी वात
 री जनसाथे । वचले उमरे तो विशेष, आपे बेठाछे श्रीअक्षरेश ॥१५॥ एक अ-
 सरे आनंदस्वामी, आव्या श्रीपुरथी मुद पामी । अन्नकूटनो सामान लाव्या, दे-
 ने भला भोग धराव्या ॥१६॥ मध्यभाग ने उत्तरभाग, ए बे खंड वबे रहे
 ाग । तहां बेशीने धर्मकुमार, अन्नकूट जम्या करी प्यार ॥१७॥ एज कोळी-
 णे अविनाशी, घणीवार बेठा सुखराशी । मध्यमंडपनुं जहां दीपे, तहां कूर्मना
 दन समीपे ॥१८॥ कृत गोमय गोवरधन, पूजा कीधीछे जगजीवन । वाराहा-
 ण्क जे अवतार, प्रतिमा छे मंदिर मोझार ॥१९॥ तेनी प्रत्येक ओरडीमांय, बि-
 ज्याछे प्रगट प्रभु त्यांय । देव वृसिंह शीश अगाशी, बेठा त्यां जई श्रीअ-
 वनाशी ॥२०॥ नथुभक्त पीता हरिभाई, बेने दीधां चरण हरखाई । ठाठ शिखर
 णे तणो कीधो, पायो घूमटनो पूरी लीधो ॥२१॥ तहां सौनां गाराळां शरीर,
 खी प्रेमे मळ्या नरवीर । दक्षणाहुं मंदिरतणुं द्वार, तहां बेशीने धर्मकुमार ॥२२॥
 ाक्ति संतोतणी भली भाळी, हैये चरण दीधां वनमाळी । रुपचोकी उगमणी
 ा ज्यांय, एक दिवस विराजिया त्यांय ॥२३॥ साधु भगवदानंद आदिक, भ-
 ानारा बोलाव्या अधिक । सौने श्रीमुखथी साक्षात, संभळावी त्यां अदभूत
 ात ॥२४॥ ध्याने धरवाने आत्मस्वरूप, अमे जग्या करावी अनूप । नाम राख्युं
 ारायणमहेल, जाणी एकांत रुडो रचेल ॥२५॥ आप्यो रामप्रतापने एह, ध्यान
 रवाने कारण तेह । हरिमंडप त्यारे कराव्यो, ध्यान धरवा ते सर्वने फाव्यो ॥२६॥
 गेठा संत तथा हरिभक्त, धरे ध्यान बिषयथी विरक्त । बिजा अक्षरधामना मु-

ક્ત, આવી ધ્યાન ધરે પ્રીતિયુક્ત ॥૨૭॥ અમે તેઓને પૃથ્વી ય્યારે, બોલ્યા મુક્ત મગન થઈ ત્યારે । અતિ ઉત્તમ એ જગ્યા છે, એને અક્ષરને એકતા છે ॥૨૮॥ આંહિ રૂપ તમારું છે જેહ, દિસે ત્યાંપણ તેહનું તેહ । આવી આ સ્થળે એટલા સારુ, ધ્યાન તો અમે ધરિયે તમારું ॥૨૯॥ કહે કૃષ્ણ સુણો મળનારા, કહું કલ્યાણ કાજે તમારા । ધ્યાન ધરજો તમે જઈ ત્યાંય, મનોવૃત્તી રાખી મુજમાંય ॥૩૦॥ પૂર્વછાયો— એવું સુણીને ઉચર્યા, મગવદાનંદ મળનાર । અલંકૃત્તી આપમાં, કેમ રાખિયે ધર્મકુમાર ॥૩૧॥ વૃત્તિ જો તમમાં રાખિયે, મળવાનું મૂલિ જવાય । જો મળવામાં રાખિયે, ત્યારે ધ્યાન અલંક ન થાય ॥૩૨॥ શ્રીજી કહે તમે સાંભળો, જેમ પાણિ ભરે પાણિયાર । પગ ધરેછે પાવટે, ધરે કુંભ કુવા મોઢાર ॥૩૩॥ ઘટ ઉપર ને પગમળી, મનવૃત્તિ રાખે બે ઠામ । ધ્યાનતણું મળવાતણું, તેમ કરવું તમારે કામ ॥૩૪॥ વિદ્યામળવાવિષે । શાર્દૂલવિક્રીડિતવૃત્ત—શ્રીજી સ્વામિ કહે સુસંત અમને વિદ્યા મળે તે ગમે, માટે સ્નેહ સમેત નિત્ય મળજો વિદ્યા વિશેષે તમે । પુષ્ટી સંતત સંપ્રદાય તણિતો વિદ્વાનથી થાય છે, જો વિદ્વાન ન હોય સાધુજન તો તે પંથ નિંદાય છે ॥૩૫॥ આવે વાંદિજનો વિવાદ કરવા જો તે મળેલા હશે, શાસ્ત્ર-જ્ઞાન વિના સુશાંતિ મનની તેની શિ રીતે થશે । સેનામાં સરદાર હોય સરસા તો સૈન્ય તે જીતશે, તે રીતે જય સંપ્રદાયતણું તો શાસ્ત્રી જનોથી થશે ॥૩૬॥ તે માટે વિદવાન સંત જનને વાલા વિશેષે ગણું, માનું પ્રાણસમાન સ્નેહિ મનમાં તેથી કહું શું ઘણું । જેને બુદ્ધિ વિશેષ હોય મુનિ તે ગીર્વાણ વાળી મળો, બીજા પ્રાકૃત ગ્રંથનોજ કરજો અભ્યાસ નિત્યે ઘણો ॥૩૭॥ પુષ્ટી શ્રીસતસંગનીજ કરવા ધારી હૃદે ધારણા, જો કાવ્યાદિ અનેક ગ્રંથ મળશો તેની નથી વારણા, તેતો કીર્તન-ભક્તિ તુલ્ય મનમાં માનીશ હુંતો મુદા, છાંડી આઠસ અંગથી સુજન સદ્વિદ્યા મળો સર્વદા ॥૩૮॥ ઉપજાતિવૃત્ત—સુણી થયા સૌ મળનાર રાજી, બોલિ ઉઠ્યા ગંભિરતાથિ ગાજી । પ્રસન્નતા નાથ થવા તમારી, વિદ્યા વિશેષે મળશું મુરારી ॥૩૯॥ એવે સમે મુક્ત મુની પધાર્યા, એણે વઢી શબ્દ મલા ઉચાર્યા । હું જ્ઞાન ગીર્વાણતણું ધરુંહું, ભાષાતણી કાવ્ય વઢી કરુંહું ॥૪૦॥ શ્લોક—ગીર્વાણવાણીષુ વિશેષબુદ્ધિ-સ્તથાપિ ભાષારસલોલપોઽહમ્ । યથા ત્વમર્ત્યા અમૃતેષુ સત્સુ, ગંગોદકે સંતિ સં-દૈવ લુબ્ધાઃ ॥૪૧॥ અર્થ—ગીર્વાણ વાણી રસ જાણ હું હું, તથાપિ ભાષાકવિતા કરું હું । સુધા છતાં સ્વર્ગનિવાસિ જેમ, કરે સુગંગોદક પાન તેમ ॥૪૨॥ બોલ્યા સુણીને વૃષવંશરાય, જેનો રુચી પ્રાકૃતમાં જણાય । તેતો સજે પ્રાકૃત ગ્રંથ સારા, કે કીર્તનો તે પ્રિય ભક્ત મારા ॥૪૩॥ ચોપાઈ—સુણો મૂપ ધરીને ઉમંગ, કથા મેં કહી પામી પ્રસંગ । હવે જગ્યાઓ બીજી બતાવું, કથા ચાલતી તેહ ચલાવું ॥૪૪॥ ધર્મદેવથી પૂર્વે છે વારી, તેહ સ્થાને બિરાજી મુરારી । કરીછે સંતપ્રત્યે જે વાત, વ-ચનામૃતમાં છે વિદ્યવાત ॥૪૫॥ જ્યાં છે ઉગમણી રૂપચોકી, જેની શોભા દિસેછે

रलोकी । तेनो दक्षणादो परथार, त्यां बिराजीने धर्मकुमार ॥४६॥ आप्या मि-
 त्रीयोने सरपाव, कहुं नाम सुणो धरी भाव । पुरुषोत्तम ने दामोदर, जेहनां व-
 पुरमांहि घर ॥४७॥ कहुं बीजा कुबेर श्रीपुरना, त्रणे शिल्पी श्रीहरि हजुरना ।
 डां कंठीयो पाघडी शाल, आप्यां राजी थइ ततकाळ ॥४८॥ त्यांज तेथि नि-
 णा परथारे, प्रभु बेठा सभा सजी भारे । बेठा गोपाळजी तहां आवी, तेने शामे
 म्माधि करावी ॥४९॥ रघुवीरजीना वडा आत, मोटा मुक्त तेतो साक्षात । रुप-
 गोकी उत्तरतणी धारो, तेनी नीचे खुणो पडे सारो ॥५०॥ रूपचोकीथि पूर्व
 देशाय, बहु बेसता त्यां हरिराय । चालतुं ते जोवा जता काम, पाछा बेसता आवी
 ठाम ॥५१॥ छत्री मंदिर पाछळ जे छे, जग्या परम प्रसादीनी ते छे । हतो
 थम त्यां सुंदर ओटो, महीमा तेनो जाणवो मोटो ॥५२॥ तहां बेसता श्रीघन-
 णाम, नीचे बेसता संत तमाम । वसोना जन जे वालाभाइ, तेनी पत्ति तो अव-
 ष्ठाई ॥५३॥ मळी बेय त्यां दर्शने आव्यां, बहुनामीये हेते बोलाव्यां । बोल्यां
 ॥५४॥ हे गरीब निवाज, मारे पुत्र नथी महाराज ॥५४॥ सुणी बोल्या अखिल आ-
 गार, आपुं तमने हुं पुत्र तैयार । एम बोलिने श्रीअविनाश, तेनो भत्रीजो जे
 तो पास ॥५५॥ त्रण वर्षनो तुलसीदास, तेने तेढ्यो करी मंद हास । वालाभा-
 ने खोळे बेसार्यो, बाइ अवलनो शोक निवार्यो ॥५६॥ कहुं बाई आ पुत्र तमारो,
 तसंगि थडो बहु सारो । एनुं पाळण पोषण करजो, पुत्रभाव एनापर धरजो
 ॥५७॥ एवुं सांभळिने राजी थयां, आज्ञा शिष्य धरी घेर गयां । सुणो भूप कहे
 म्माचारी, तेनी वात कहुं बीजी सारी ॥५८॥ साल अठोतेरा तणी ज्यारे, वाला-
 माईये धर्युं व्रत त्यारे । ज्यारे द्वादशीनो दिन आवे, पारणां संत सौने करावे
 ॥५९॥ वसोमां होय मंडळ जेवुं, द्वादशी दिन पारणुं देवुं । तुलसीभाईये पण तेह,
 त राख्युं सदा धरी स्नेह ॥६०॥ पुष्पिताम्रा—प्रभुपद रज होय जेह ठाम, सतत
 तसे जइ तीर्थ त्यां तमाम । अगम निगम सर्व एम गाय, परम पवित्र सुपृथ्वि
 र गणाय ॥६१॥ इति श्रीविहारीलालजीआचार्यविरचिते हरिलीलामृते प्रथमकळशे अर्चित्यानंद-
 र्णींद्र अभयसिंहनृपसंवादे वृतालये श्रीलक्ष्मीनारायणमंदिरे श्रीहरिप्रसादीस्थाननिरूपणनाम चतुर्दशो
 वेश्रामः ॥१४॥

पूर्वछायो—हे नृप जे ओटो कह्यो, मोटा मंदिर पाछळ ठार । सभा सजीने
 बेराजता, बहुवार त्यां जगदाधार ॥१॥ चोपाई—साल पंचोतेरा तणी ज्यारे, एक
 भोरडामां तेह वारे । नरनारायण पधराव्या, प्रबोधनिये फरि हरि आव्या ॥२॥
 थ्योतो त्यारे समैयो सारो, आव्याता हरिभक्त हजारो । त्यारे ओटा उपर हरि
 बेठा, बेठा संत हरिजन हेठा ॥३॥ बोल्या श्रीमुखे श्रीमहाराज, सुणो हरिजन
 संत समाज । अमे करता समैया ज्यारे, लखि पत्र तेडावता त्यारे ॥४॥ कर्यो
 आजथकी निरधार, करवा समैया बे आ ठार । हरिनौमी प्रबोधिनी ज्यारे, आंहि

आवजो सौ जन त्यारे ॥५॥ सुणी हरिजन सौ खुशि थया, दीनबंधु तणी दीठी दया । वसो निवासी तुळसीदास, आव्या श्रीपरमेश्वर पास ॥६॥ तेना पुत्र जे वाघजीभाई, तेनी उमर तो लघुताई । तेज्या वांसजीभाइये तेने, हरिचरणे लगाडिया एने ॥७॥ रुपैयो एक भेट मुकाव्यो, हरिनो शिर हाथ धराव्यो । केना पुत्र पुछ्युं सुखदाई, त्यारे बोलिया गोकळभाई ॥८॥ ते तो सोजितराना निवासी, पोते प्रगट प्रभुना उपासी । अहो नाथ प्रणत प्रतिपाळ, तुळसीभाईनो आ छे बाळ ॥९॥ कहे कृष्ण तेतो सारो थाशे, ताततुल्य ते भक्त गणाशे । सुणी राजी थया सर्वे जन, पछी सौ गया आप सदन ॥१०॥ हवे स्थान बिजातणी वात, कहूं ते तमे सांभळो भ्रात । मंदिरे छे प्रदक्षणा जेह, जाणो प्रभुपद अंकित एह ॥११॥ एक मास सुधी रुडी रीते, फर्या सोसो प्रदक्षणा नित्ये । निजदासने शिक्षण काम, करे एवी क्रिया घनशाम ॥१२॥ नारायण नामनो मोल जे छे, अति परम प्रसादिनो ते छे । प्रभु तेमां रही पूरी प्रीते, शिक्षापत्री रची शुभ रीते ॥१३॥ बंगलानी ओशरिये बिराजी, सौने रंग छांटथो थई राजी । मोल आगळ चोक रहेलो, तेतो छे प्रभुचरण अंकलो ॥१४॥ देवालय थकी दक्षीण भाग, जोह श्रीहरिये सारि जाग्य । बोल्या श्रीमुखे श्रीहरि त्याई, थाशे अक्षरभूवन आई ॥१५॥ मारि प्रसादी वस्तु अपार, स्थपाशे एह भुवन मोझार । नर नारियो दरशन करशे, मारि मूर्तिने अंतर धरशे ॥१६॥ हरिमंडप हाल छे ज्यांय, एक कोठो असल हतो त्यांय । पासे रहीने ते कोठो पडाव्यो, हरिमंडप हरिये कराव्यो ॥१७॥ जग्या ते छे प्रसादिनी सही, शिक्षापत्री शोधी तहां रही । हरिमंडपमां एक वार, बिराज्या हता धर्मकुमार ॥१८॥ त्यां तो अवध्यप्रसादजी आव्या, रघुवीर आव्या मन भाव्या । जण बेयने पुछियुं त्यारे, तमे देशमांथी आव्या ज्यारे ॥१९॥ उतर्या महीनो कीयो आरो, ए तो वात तमारी उचारो । कहे अवध्यप्रसाद हेशाम, हुं तो उतर्या बामणगाम ॥२०॥ पछी बोलिया श्रीरघुवीर, उतर्या हुंयपण तेह तीर । मने संकट पडियुं अपार, नोती जीव्यानी आशा लगा ॥२१॥ नदीमध्यहुं आवियो ज्यारे, लाग्यो तरत तणावाने त्यारे । कयूं स्मरण में त्यां तो तमारुं, एक नाव आव्युं मुज सारु ॥२२॥ मने झाली लिधो कर्णधारे, पछी मुक्यो उतारी आ आरे । तेनुं में पुछियुं नाम ठाम, कहे नामतणुं शुं छे काम ॥२३॥ पछी त्यांथकी नाव ते गयुं, जोतां जोतांमां अदरश थयुं । हशी बोलिया सुंदर शाम, कयूं ए तो अमे आवी काम ॥२४॥ सुणी बेयनां मन मुद पास्यां, धन्यधन्य कही शिर नाम्यां । एह जग्यानो महिमा अपार, भूप शुं कहूं वारंवार ॥२५॥ हरिमंडप थकी उत्तरमां, ज्ञानकूप छे चोक सुंदरमां । तहां सुधी हती जे हवेली, बेय माळनी रुडी रचेली ॥२६॥ ते हवेलीमां सर्व ठेकाणे, विचर्या हरी सौ जन जाणे । नीचे ओ-

डा त्यां हता बेय, बेशी तेमां प्रभु जम्या छेय ॥२७॥ बाई जमनां वसोनां
 नेवासी, पोते प्रगट प्रभुनां उपासी । गंगाबाई जेतलपुर तणां, रुडी करतां रसोई
 बे जणां ॥२८॥ अति हेते आरोगता नाथ, कोई समय सखापण साथ । कुवाथी
 गळि उत्तर भाग, तेर कदमसुधी हतो माग ॥२९॥ सभांमंडप थळ अडकेली, व्रण
 माळनी हती हवेली । ब्रह्मानंदमुनिये करावी, भाळी श्रीहरिने मन भावी ॥३०॥
 उष्णकाळ समामाटे एमां, जळ होज कर्या हता तेमां । ते हवेलीमां करता शयन,
 रमेश्वर प्राणजीवन ॥३१॥ हेठे ओरडे कडिया हिराजी, करता प्रतिमाओने
 गाजी । मत्स्य कच्छ नृसिंहादि जेह, अवतारनी मूर्तियो तेह ॥३२॥ नाखी खु-
 ण्णी बिराजता नाथ, मूर्ति उपर फेरवे हाथ । जोई ते कडियातणुं काज, हृदे
 राजी थता महाराज ॥३३॥ चोकमां ज्ञानकूप छे जेह, महाराजे खादाव्यो छे
 तेह । भाइ रामदासे निजहाथ, नवराव्या कुपोदके नाथ ॥३४॥ चरणामृत ते
 थुं लई, ज्ञानकूपमां नाखियुं जई । धन्यधन्य कहुं ज्ञानकूप, ए तो उत्तम तीर्थ
 मनूप ॥३५॥ हरिये दत्तपुत्रोने ज्यारे, बेय आचारजो कर्या त्यारे । हवेली
 ह्मी बेमाळी जेह, तेनो उगमणो चोक तेह ॥३६॥ तहां पाटयो बे सरस ठ-
 ठावी, गादी आचार्य बेनी ठरावि । स्थाप्या दक्षिणे श्रीरघुवीर, सामा अव-
 ष्यप्रराव्ही धीर ॥३७॥ वेदमंत्रे करी अभिषेक, बेची आपीया देश प्रत्येक ।
 गीतपोताना देशना जन, करे आचार्य केरु पूजन ॥३८॥ माळ बेनी हवेली उपर,
 ढाढामां बेठा हरिवर । पूजा थाय ते नजरे निहाळे, प्रभु दिसे प्रसन्न ते काळे
 ॥३९॥ एह पृथिवनो अति महीमाय, कहुं शुं तुज आगळ राय । दीक्षा जन्मभूमी
 हरिवरनी, पीपळाणानी ने जेतपरनी ॥४०॥ आचार्योनुं दीक्षा जन्मस्थान, तेम
 गानवुं एह मेदान । एक क्याराबिषे छोड बेय, हृद वावेली जेम दिसेय ॥४१॥
 एक उत्तरमां वधी जाय, बिजो दक्षिणमांहि फेलाय । मूळ बेयनुं तो एक क्यारो,
 उमझे एम समझु जे सारो ॥४२॥ बेय देशमां सतसंग थाय, तेनुं मूळ आ स्थान
 णाय । बेय देशतणा जन जेह, गणे उत्तम आ स्थान एह ॥४३॥ गाम माणजना
 गादीदार, मुळजीभाइ भक्त उदार । तेणे कराव्योछे तहां ओटो, तेनो जाणवो महि-
 रा मोटो ॥४४॥ जेने सतसंगनी वात भावी, तेतो जात्रा करे अहीं आवी । जाणे मा-
 हात्म्य मनमां सही, तेतो आव्या विना रहे नही ॥४५॥ ज्ञानकूपथि उत्तर मांय,
 एक दिन पाट उपर त्यांय । बिराज्या हता श्रीबहुनामी, सहजानंद अंतरजामि
 ॥४६॥ अन्नकुटतणो दिन जाणि, मळया संतोने सारंगपाणी । रुपचोकी उगमणि
 वेशाळ, तेथि उत्तरमां एक काळ ॥४७॥ हरिभक्त हीराजी शलाढ, घडे हनु-
 गान मूर्तिनो घाट । जोवा आव्या त्यां धर्मदुलारो, कहुं घाट घडयो घणो सारो
 ॥४८॥ प्रभु थैने प्रसन्न अपार, आप्यो पुष्पप्रसादिनो हार । वळी ते मुरतीना हृद-
 यमां, चांप्या चरण बे तेह समयमां ॥४९॥ तहां बोलिया मस्तक नामी, अक्षरा-

नंद आनंदस्वामी । नारायणमोल नीचेनो भाग, तहां ओरडो ओपे अथाग ॥५०॥
 पुतळां हीरामक्ते बनाव्यां, तेतो ते ओरडामां मुकाव्यां । रासमंडळनां पुतळां
 छे, सिंह वाघनां रूप रच्यांछे ॥५१॥ कोइ मंडपमां मुकवानां, कोइ मंदिरमां
 चणवानां । दीसे घाट घड्यो घणो सारो, जगजीवन जोवा पधारो ॥५२॥ पछी
 जोवा गया मुनिभुप, जोयां रासमंडळतणां रूप । कोइना करमां शोभे ताल,
 कोइ पासेछे वीणा विशाल ॥५३॥ करमां धर्युं कोये मृदंग, कोइये तो उपंग के चंग ।
 लीधुं भुंगळ कोइये बजावा, कोइये वांसळी कृष्ण रिझावा ॥५४॥ जोइ राजी
 थया महाराज, कहुं सारुंछे शिल्पनुं काज । जोतां खामी कशी नथि एमां, जी-
 वमात्र नथि एक तेमां ॥५५॥ होय जो जीव पुतळां विषे, शिल्पी स्रष्टामां शो
 भेद दिसे । कवी शिखाउ रस लावि जाणे, कोण सारा कवीने वखाणे ॥५६॥ हा-
 स्यमूर्ति ब्रह्मानंदस्वामी, आवि बोल्या पगे शिर नामी । आंहि जो कोइ ईश्वर
 आवे, तो आ पुतळामां प्राण लावे ॥५७॥ मांसनां पुतळांने रमाडे, केम पथथ-
 रनां न जीवाडे । पण जो करुणा उर आणे, एवी लीळा देखाडे आ टाणे
 ॥५८॥ एवां सांभळी मर्मवचन, मंदमंद हृदया भगवन । हती नेतरनी छडी हाथे,
 पुतळांने अडाडी ते नाथे ॥५९॥ जीवतां थइ नाचवा लाग्यां, वाजां विविध प्रका-
 रनां वाग्यां । सुणी जोवा आव्या घणा जन, थया निरखीने मनमां मगन ॥६०॥
 एवी लीळा करी ए ठेकाणे, मोटामोटा मुनीजन जाणे । एह स्थाननो महीमा
 अपार, शुं वखाणुं हुं वारमवार ॥६१॥ पुष्पिताग्रावृत्त—परम पुनित पृथिव प्रध्वि-
 पाळ, पुर वरतालतणी घणी रसाळ । पुनित सुपुरि सात जे गणाय, पण वरता-
 लसमान ते न थाय ॥६२॥ इति श्रीविहारीलालजीआचार्यविरतिचे हरीलीलामृते प्रथमकळशे अ-
 चित्यानंदवर्णीन्द्रअभयसिंहनृपसंवादे श्रीवृत्तालये प्रसादिस्थानवर्णननिरूपणनाम पंचदशो विश्रामः । १५।

पूर्वछायो—वळि कहुं वरतालमां, प्रभु प्रसादिनां जे स्थान । सुणो अभेसिंह
 स्नेहथी, हरिकृष्ण कथा धरी कान ॥१॥ चोपाई—गाम माणजना पाटीदार, नामे
 गोविंददास उदार । धर्मवंत बिजा धोरिभाई, गाम पीपलग गया चाई ॥२॥ तहां
 तेना सगानो निवास, तेनुं नाम तो श्रीधरदास । सतसंगी हता तेतो सही, तेणे
 सतसंगनि वात कहो ॥३॥ तयारे त्रणे जणा मळी संग, आव्या वरताले आणी
 उमंग । नारायणमोलनो ओरडो छे, तेनी आगळ चोक रुडो छे ॥४॥ तहां खू-
 रशिजे घनशाम, पोते बेठेला पूरणकाम । जई त्रणे जणा पगे लाग्या, छबि जोतां
 ज संशय भाग्या ॥५॥ थयां दर्शनथी मन शांत, तथा भागी गई मन भ्रांत ।
 निश्चे जाण्या एतो अविनाश, तयारे बोलिया गोविंददास ॥६॥ वसंततिलकावृत्त—हे
 कृष्ण तीर्थ करवा बहु हुं फर्योछुं, काशी प्रयाग मथुरां पुर संचर्योछुं । द्वारामती
 जइ स्वगेह वळी विराम्यो, कोइ स्थळे मनविषे नहि शांति पाम्यो ॥७॥ जात्रा
 करी अधिक संशय तो न जाय, कल्याणनो सुदृढ निश्चय तो न थाय । क्यां

जाउं केम करि मुक्ति अरे पमाय, एवा उवाट उरमांहि रहे सदाय ॥८॥ तीर्थाट-
नादि वळि यज्ञतणी समासि, ते सर्वनुं फल प्रभो तव पावप्राप्ति । जेने तमे प्र-
गट मूर्ति मळ्या महेश, तेने कशुंय करवुं रहियुं न शेष ॥९॥ जैने मळे सरित
जेह समुद्रमाई, तेने बिजे स्थळ जवानुं रखुं न क्याई । जो आपना चरणने जन
कोई पामे, एथी नथी अधिक उत्तम कोई ठामे ॥१०॥ चोपाई—एम बोलिया
गोविंदभाई, दया लावो दिले सुखदाई । वर्तमान नियम मने आपो, मने आपनो
आश्रित थापो ॥११॥ पछी प्रभुये नियम तेने आप्या, मंत्र आपीने आश्रित था-
प्या । सतसंगी थया धोरीभाई, शामे दिक्षा दीधी सुखदाई ॥१२॥ वळि बोलिया
धर्मदुलारा, पुत्र पौत्र जे थाशे तमारा । सारां सारां ते करशे काम, रहे जेथी
जगतमां नाम ॥१३॥ कयुं कृष्णे त्यां एवुं चरित्र, माटे ते स्थळ परम पवित्र । मं-
दिरेथी ते पूर्व दिशानी, हती बारी जवा आवधानी ॥१४॥ तहां मारग मोटो मु-
काव्यो, कृष्णे तहां दरवाजो कराव्यो । गणनाथ तथा हनुमान, निजहाथे थाप्या
एह स्थान ॥१५॥ दरवाजाथी उत्तर मांय, लीलो लींबडो छे एक त्यांय । सजी
शामे सभा घणीवार, तहां आप्याछे परचा अपार ॥१६॥ तहां वातो करी वळी
जेह, वचनमृत मांहि छे तेह । रुडुं बुरानपुर छे नाम, गाम सावदा ने मालेगाम
॥१७॥ धुळिया धुवा ने बरै जाणो, लखनोर शेहेर प्रमाणो । त्यांना हरिजननो
एह ठार, कयो पोशाग लै अंगिकार ॥१८॥ लींबडाथि पश्चिम दिश जोह,
सीतारामने दीधी जनोई । दिशा मंदिरथी तो ईशान, धर्मकुळनी हवेली ते स्थान
॥१९॥ ते हवेलीने मंदिरपासे, घणुं पाणी भरायुं चोमासे । प्रभु तेमां फर्या एक
वार, त्यारे विवर पडयुं तेह ठार ॥२०॥ तेमां नीर गयुं ते समाई, त्यारे बोल्या
सदा सुखदाई । अमारुं चरणोदक जाणी, शेषनागे पीयुं तेतो पाणी ॥२१॥ अभे-
सिंह सुणो घरी प्यार, सभामंडप छे जेह ठार । तहां तो एक खेतर हतुं, संघने
त्यां उतरवानुं थतुं ॥२२॥ जूनागढना वडोदरा केरा, उतर्या हता भक्त घणेरा ।
तेह जग्याविषे बहुवार, जम्याछे जई धर्मकुमार ॥२३॥ तेथी पृथ्वि प्रसादिनी
थैछे, ध्यानीना ध्यानमां रही गैछे । सभामंडपने वामभागे, कूबो संतनो सुंदर
लागे ॥२४॥ त्यांथी वायुनी दीश मोझार, एक कोठो हतो एह ठार । लखे शुक-
मुनि शास्त्रनो लेख, हरि राखता जै देखरेख ॥२५॥ संत कूबाथि पश्चिममांय,
हतो संतनो भंडार त्यांय । तेनी ओसरीये प्रभु आवी, धर्म भक्तिनी मूर्ति
ओपावी ॥२६॥ नारायणजि जे सारा सुतार, एह मूरतिना ओपनार । कोठा
पूरव पश्चिमकेरा, बेय शोभित सरस घणेरा ॥२७॥ धर्मशाळा बे वचे चणावी,
भाळी भक्तजनो मन भावी । तहां संतनी पंक्तियो थाय, प्रभु पोते पीरसवा
जाय ॥२८॥ मछीयावतणा दरबार, बापुभाई जे दिलना उदार । शेषदळ गाडां
बे भरी लाव्या, तेथी संताने तृप्त कराव्या ॥२९॥ त्यारेपण तेह धर्मशा-

ઠામાં, પ્રભુએ પીરશું તે સમામાં । ગામ ધૂવા તથા વરૈ નામ, ત્યાંના ભક્ત લુવાર તે ઠામ ॥ ૩૦ ॥ ધર્મશાઠાને પશ્ચિમભાગે, તેણે પૂજ્યા પ્રભૂ અનુરાગે । માથે મંડિલ મોટું બંધાવ્યું, વઢી વાંકડું તેતો ધરાવ્યું ॥ ૩૧ ॥ કેડે માથો વંધાવિયો વેશ, ધરાવ્યો નરસિંહનો વેશ । છાશિયાની સાલે વરતાલ, છેલી વારે આવ્યા વૃષલાલ ॥ ૩૨ ॥ હતો તે સમે કાર્ત્તિકમાસ, ઘણા દર્શને આવિયા દાસ । વટપત્તનના હરિ-જન, વનમાઠિ ને જગજીવન ॥ ૩૩ ॥ પ્રભુદાસ હશ્વર આદિ આવ્યા, તેતો સંતમાટે સીધૂ લાવ્યા । રુડા લાડુ જલેષી કરાવી, હરિકૃષ્ણ હાથે પીરસાવી ॥ ૩૪ ॥ એજ ધર્મશાઠાની મોજાર, પંગતી થઈતી તેહ વાર । પછી તે હરિભક્તોયે ત્યાંય, પૂજ્યા પ્રેમસહિત હરિરાય ॥ ૩૫ ॥ હેમ માદઢીયું પહેરાવ્યું, લક્ષ્મિવરને હરીયે ધરાવ્યું । એવી લીઠા કરી બહુવાર, તેથી તે સ્થલ મહિમા અપાર ॥ ૩૬ ॥ ધન્યધન્ય તે ધર્મ-શાઠાને, વાલો વિચર્યા બહુ એહ સ્થાને । ચારસેંય અને છત્રંવાર, કર્યા ત્યાં પ્રભુ પંક્તિ મોજાર ॥ ૩૭ ॥ પૂર્વ કોઠામાંહિ મુક્તાનંદ, રહેતા ડર ધારી આનંદ । ઘણી વાર ત્યાં ઘનશામ, પોતે વિચર્યાછે પૂરણકામ ॥ ૩૮ ॥ પૂર્વછાયાં—એજ ડગમળા બૂર્જથી, દક્ષિણાદિ દિશે હતું દ્વાર । ત્યાં સંતને આવતાં જતાં, અડચણ પડી ઘણી વાર ॥ ૩૯ ॥ ત્યારે સંતને જવા આવવા, વૃષનંદને કરિને વિચાર । ત્યાં દરવાજો બિજો કર્યો, એવા કૃષ્ણ કૃપાલુ અપાર ॥ ૪૦ ॥ ચોપાઈ—દ્વાર આગઠ ઓરડો જે છે, જેમાં પુસ્તક સંતોનાં રેછે । તે ઠેકાણે તો લીંબડો હતો, અતિસુંદર તેહ શોભતો ॥ ૪૧ ॥ ત્યાં કાંકરીનો હતો ગંજ, બેસતા બહુ ત્યાં ભયભંજ । ડેલું ગાડિયોનું જ્યાં છે આજ, સભા ત્યાં ભરતા મહારાજ ॥ ૪૨ ॥ આજ કોઠાર છે જેહ ઠાર, હતું મેદાન ત્યાં કોઈવાર । સભા ભરતા ભલી ભગવાન, સંત ગાતા ત્યાં સંગીત ગાન ॥ ૪૩ ॥ દેવો આવતા વેશી વિમાન, પુણ્યવૃષ્ટિ થતી તેહ સ્થાન । અહો ભાગ્ય અહો મહા-ભાગ્ય, એવી જગમાં જડે નહિ જાગ્ય ॥ ૪૪ ॥ આજ છે અન્નની સ્વહી જ્યાંય, વ્રણ્ય ઓરડા તો હતા ત્યાંય । રહેતા સંત માંદા તે ઠાર, જતા જાંવાને જગદાધાર ॥ ૪૫ ॥ ધર્મકુઠાની હવેલી મોજાર, એક કૂપ છે આજ જે ઠાર । હતો લીંબડો ત્યાં શુભ એક, કરી લીઠા ત્યાં હરિયે અનેક ॥ ૪૬ ॥ સભા સજતા ત્યાં ઘનશામ, પુરુ-ષોત્તમ પૂરણકામ । જમનાં બાઈયે એકવાર, શેલડી સુધારી કરી પ્યાર ॥ ૪૭ ॥ આતપુત્ર ચતુરદવે નામ, મોકલી તે સાથે તેહ ઠામ । ભલો ભાવ તે ભક્તનો માઠી, જમ્યા શેલડી ત્યાં વનમાઠી ॥ ૪૮ ॥ સ્વહી હવેલીની છે જ્યાંય, બિજો લીંબડો પણ હતો ત્યાંય । સભા ત્યાં સજતા કદિ શામ, પુરુષોત્તમ પૂરણ-કામ ॥ ૪૯ ॥ હવેલીની જગ્યા પાસે નક્કી, ચુનો પીલવાની હતી ચક્કી । આવિ બે-સતા ત્યાં ઘનશામ, જોતા જે ચાલતું તેહ કામ ॥ ૫૦ ॥ પદ અંકિત એ સ્થલ એથી, ધરે ધ્યાનમાં મુનિજન તેથી । પૂર્વ ચોક જે મંદિર કેરો, પ્રસાદિનો છે તેતો ઘ-ખેરો ॥ ૫૧ ॥ ત્યાં પૂરિ હતી દિપમાઠ, જોઈ રાજી થતા વૃષલાલ । સ્થાપ્યા લક્ષ્મિ-

नारायण ज्यारे, यज्ञकुंड कर्यो हतो त्यारे ॥५२॥ मोटो यज्ञ कर्यो मुनिनाथे, हुत-
द्रव्य होम्यां निजहाथे । एवी लीळा करी एह ठाम, कोटि जीव उद्धारवा काम
॥५३॥ सुणो भूप कहे ब्रह्मचारी, कथा में कहिछे सुखकारी । जग्या जेजे छे मं-
दिरपास, ज्यांज्यां बेठा फर्या अविनाश ॥५४॥ में तो संक्षेपमां वात कही, हशे
बीजी घणी बाकि रही । जन जात्राये आवे निदान, तेणे जाणवां एटलां स्थान
॥५५॥ तेते स्थळनी लीळाने संभारी, नमे प्रेम सहित नरनारी । जेजे जग्यामां
जै न शकाय, तेने वंदन दूरथी थाय ॥५६॥ जेम जनदेवदर्शन करे, अंगोअंग अंत-
रमां न धरे । तेतो दर्शन नव कहेवाय, लेशमात्र तेनुं फळ थाय ॥५७॥ तेम जा-
त्राये जे स्थळ जावुं, त्यांना स्थानथी जाणिता थावुं । पूछी कारण त्यां नमे ज्यारे,
थाय जात्रा तो पूरण त्यारे ॥५८॥ नही तो पशु तीर्थमां जाय, तेनुं फळ तेने
कांइक थाय । पण जाण्याथकी फळ जेवुं, अणजाण्याने नव थाय एवुं ॥५९॥ कथां
स्थान तेतो तीर्थ अंग, माटे जाणवां आणी उमंग । हवे गामविषे जेजे स्थान,
भावे बेठा फर्या भगवान ॥६०॥ कथा ते तमने हुं कहीश, सुणजो धरी स्नेह म-
हीश । वेरवेर फर्या घनशाम, स्थान मुख्यनां लैश हुं नाम ॥६१॥ पुष्पिताम्रावृत्त—
सुण नृप शुभ पामिने प्रसंग, पुर वरतालतणां सुतीर्थ अंग । वृषसुत कृत जे
प्रसादि थान, वरणन तेह करुं हवे निदान ॥६२॥ इति श्रीविहारिलालजीआचार्यविरचिते
हरिलीलामृते प्रथमकळशे अचिल्यानंदवर्णीन्द्रअभयसिंहनृपसंवादे वृत्तालये श्रीलक्ष्मिनारायणमंदिरसमीप
प्रसादिस्थाननिरूपणनाम षोडशो विश्रामः ॥ १६ ॥

पूर्वछायो—हवे मंदिरथकी बाहरे, वळि गामविषे जेह स्थान । जेजे प्रभुनी
प्रसादिनां, सुणो भूप थई सावधान ॥१॥ चोपाई—हनुमानना द्वार बहार, दक्षि-
णोत्तर ओटला सार । बहुवार प्रसंगने पामी, तहां बेठा उळ्या बहुनामी ॥२॥
त्यांथि दक्षिणमांहि रहेता, नाते साठोदरा डाह्या मेता । तेनुं घर छे प्रसादि
केरुं, पद अंकित पुनित घणेरुं ॥३॥ अहीं मंदिर नव हतुं ज्यारे, तहां उतरता
वर्णि त्यारे । वळि त्रीकमभाईनुं फळियुं, कृष्णे विचरीने कीधुं उज्वळियुं ॥४॥
त्यांथि दक्षिणमां धोरीभाई, भाईबानां छे घर सुखदाई । तेना फळियामां कृष्ण
फर्याछे, संत वर्णि सहित विचर्याछे ॥५॥ त्यांथि पश्चिममां पछि धारुं, घर शाम-
ळभाईनुं सारुं । प्रभुये ते कर्युं छे पावन, तेनां भाग्य भलां धन्यधन्य ॥६॥ वळी
अंटोळदासनं फळियुं, पुन्यशाळी ते जाणो प्रबळियुं । वसनदास ने दयाळदास,
तेनो ते फळियामां निवास ॥७॥ भाइजी राइजी पाटिदार, तेओनां घरपण तेह
ठार । महाराज धरी मन मेहेर । विचर्या छे ते प्रत्येक घेर ॥८॥ हनुमानना द्वा-
रथी पूर्वे, घर छे एक जाणेछे सर्वे । हतो त्यां शवदासनो वाडो, कृष्ण नाह्याछे
त्यां कोइ दाडो ॥९॥ बोचासणना वासि काशिदास, ज्यारे आवता श्रीप्रभुपास ।
शवदासने घेर उतरता, जमवा हरिने त्यां नोतरता ॥१०॥ शवदास तथा तेना

भ्रात, नामे नारणदास विख्यात । बेयने घेर श्रीबहुनामी, विचर्या सहजानंद
 स्वामी ॥११॥ तेनुं पाय्या तरत फळ तेह, कहुं आख्यान सांभळो एह । एक दिन
 शवदास शरीरे, मंदवाड वध्यो धीरेधीरे ॥१२॥ अंतकाळे लेवा जम आव्या, जीव
 लै जमपुरमां सिधाव्या । तेने जोई बोल्या धर्मराज, शिद लाव्या एने अहिं आज
 ॥१३॥ ल्यारे किंकरे त्यां वात कही, एनी आवरदा आधी रही । लेखुं पुन्य ने
 पापनुं लेवा, अमे लाव्या एने ततखेवा ॥१४॥ धर्मराय कहे सुणो दूत, प्रभु प्रगट
 थयाछे अच्युत । कह्यो तेणे अहिंसानो धर्म, शवदास सुणी लीधो मर्म ॥१५॥
 शवदास गया सीममांय, जीव मारतो पारधी त्यांय । शवदासे तेने समझाव्यो,
 पासलाभांथी मृगने मुकाव्यो ॥१६॥ कोई वाटे जता हता संत, तेणे जै कहुं ज्यां
 भगवंत । सुणी बोलिया धर्मकुमार, एनी आयुषनो आव्यो पार ॥१७॥ तजी देहने
 स्वर्गमां जाशे, जीव उगर्ग्यानुं फळ थाशे । कहे संत अहो परमेश, एवा जनने
 जीवाडो विशेष ॥१८॥ कोण विशेष जीववा योग्य तेविषे । उपजातिवृत्त—जेने दया छे
 दिलमां अपार, घणा जनोनो जन पाळनार । जे काम सारां करशे हमेश, एवा
 जनो तो जिवजो विशेष ॥१९॥ जेना जशो आ जगमां गवाय, जेने जनो सौ
 चितमां चहाय । कापे सदा जे परना कळेश, एवा जनो तो जिवजो विशेष ॥२०॥
 जे कोईनुं दील नहि दुखावे, कुकर्मथी अंतर लाज लावे । जेनाथि थाशे कुळमां
 उजेश, एवा जनो तो जिवजो विशेष ॥२१॥ ज्यां कांईये उत्तम काम थाय, त्यां
 लोक जेने समरे सदाय, सुकाममां जेम स्मरे गणेश, एवा जनो तो जिवजो
 विशेष ॥२२॥ कल्याण सौनुं चितमां चहाय, कोह तणा शत्रु कदी न थाय ।
 जेने अदेखाई दिसे न लेश, एवा जनो तो जिवजो विशेष ॥२३॥ चोपाई—
 जेणे पाशथि प्राणी मुकाव्यो, जेने धर्म अहिंसानो भाव्यो । जीव दैवि दिसे
 घणो सारो, एनुं आयुष्य नाथ वधारो ॥२४॥ तमे समरथ छो जगस्वामी,
 चाहो ते करो अंतरजामी । स्वामि शक्ति तमारी छे घणी, घणीनो कोईये नहि
 घणी ॥२५॥ गीरी शिखर टिंढोडीने काज, जळ प्रलय कयों महाराज । तमे
 तेना उपर दया आणी, जगप्रलय करी पायुं पाणी ॥२६॥ सुणी विनति बोल्या
 परमेश, जीवशे बार वर्ष विशेष । एम आयुष ईश्वरे आप्युं, कहो दुतो तमे केम
 काप्युं ॥२७॥ थशे श्रीहरिना गुनेगार, मूकी आवो शरीर मोझार । पछी दूतो
 लई गया त्यांय, शब बांध्युंतु ठाठडी मांय ॥२८॥ जमे जीवने देहमां घाल्यो,
 तेथी देह तेनो हाल्यो चाल्यो । त्यारे संबंधिये बंध छोड्या, हाथ सौए ते आगळ
 जोड्या ॥२९॥ स्वप्रवत् शवदासने थयुं, बंधु वृत्तांत सर्वने कयुं । यमराजे कही
 हती वात, तेथी जाण्या प्रभु साक्षात ॥३०॥ पछी तेतो दुरगपुर गया, दढ सत्संगी
 त्यां जई थया । भोळा लोके तो भ्रमणा जाणी, तेथी मानी नहि तेनी बाणी ॥३१॥
 बळि वासणनामे सुतार, प्रसादीनुं छे एनुं आगार । वासुदेव नारायण केरो, जे

હે ઓરહો પુનીત ઘણેરો ॥૩૨॥ ગઢપુર માંહિ તેતો પ્રમાણો, એવું વાસણનું ઘર
જાણો । ઘણીવાર સભા સજી શામ, ઘણી વાર જમ્યા તેહ ઠામ ॥૩૩॥ નહીયા-
ના નાગરનામ, ગંગારામ ને મોહનરામ । ઘેર વાસણને તે ઉતરતા, નાથને જમવા
નોતરતા ॥૩૪॥ તેમની બેન જે રેવાબાઈ, કરતાં રસોઈ સરસાઈ । ભાવથી જમતા
મગવાન, તેથી ઉત્તમ છે તેહ સ્થાન ॥૩૫॥ વઢી જાદવ નામે સુતાર, જાણો તેવુંજ તેનું
માગાર । નાગરાણી વઢોદરા કેરાં, મોંઘીલા ત્યાં ઉતરતાં ઘણેરાં ॥૩૬॥ ઘણીવાર તેણે
તેહ સ્થાન, જમવા તેહિયા મગવાન । ગોર વનમાલીનું ઘર જે છે, પ્રમુજીની પ્રસાદીનું
છે ॥૩૭॥ પૂર્વચોક મંદિરનો છે જ્યાંય, તેનું અસલ હતું ઘર ત્યાંય । શ્રીજીયે તેની
પાસેથી લીધું, તેને બીજું ચળાવીને દીધું ॥૩૮॥ તેની પુત્રી જે અવલબાઈ, જમાડ્યા
ણે ત્યાં સુખદાઈ । સતસંગના સંન્યાસી જેહ, તેને ઘેર ઉતરતા તેહ ॥૩૯॥ ઘ-
રેશાળા વઢેડ માતાની, પ્રસાદીની છે તે નથી છાની । મુક્તાનંદ આદિક મુનિરાય,
જાણી વાર ઉતરતા ત્યાંય ॥૪૦॥ રહેનાર જે બુધેજ ગામ, ચોડાભાઈ હઠીભાઈ
ગામ । તેઓને ધર્મશાળા મુકામે, સારો પર્વો દિધો ઘનશામે ॥૪૧॥ એજ ધર્મશા-
ળા તળી પાસ, હરીભાઈ નરોત્તમદાસ । તેઓનાં ઘર ત્યાંકણે જે છે, હરિ ચર-
ણી અંકિત એ છે ॥૪૨॥ ધર્મશાળાથી દક્ષિણ પાસ, જ્યાં છે કુબેરદાસ નિવાસ ।
ના ફઢીયા વિષે ઘણીવાર, વિચર્યા સંતસહિત મુરાર ॥૪૩॥ બોચાસણથી જ્યારે
ગવેલા, ત્યારે શ્રીહરિ ત્યાં ઉતરેલા । ત્યાં છે રણછોડદાસનું ઘર, તેમાં પળ ઉ-
પર્યા હરિવર ॥૪૪॥ રંગબાઈ તેની ઘરનારી, તેણે સેવા સજી ઘણી સારી । વિપ્ર-
પાસે રસોઈ કરાવી, જમાડ્યા પ્રમુને પ્રેમ લાવી ॥૪૫॥ રહે ત્યાંથકી પશ્ચિમ માંઈ,
લાભાઈ તથા જોરાભાઈ । તેનું ફઢીયું કર્યું છે પવિત્ર, વાલો વિચર્યા સાથે લઈ
મેત્ર ॥૪૬॥ નારાયણગર બાવાનો મઠ, પ્રસાદીનો છે તેતો જ્ઞપટ । ઘણીવાર બિ-
જ્યાછે સ્વામી, સહજાનંદ અંતરજામી ॥૪૭॥ ઘણીવાર જમ્યા ગિરધારી, ઘણી-
વાર સભા સજી સારી । માઢી ગોસાઈનો ભાવ સારો, મુક્તાનંદાદિ કરતા ઉતારો
૪૮॥ છછ માસસુધી કર્યો વાસ, કર્યો ત્યાં રહિ જ્ઞાનપ્રકાશ । નારાયણગરજી
ના ચેલા, પરશોતમગરજી થયેલા ॥૪૯॥ તેના રગનાથગર રૂપગર, સૌયે
વ્યા સદા હરિવર । મઠ છે રામચંદ્રગિરીનો, જાણો તેપણ છે પ્રસાદીનો ॥૫૦॥
મુ ત્યાં જઈ પેંડા જમ્યાછે, રામચંદ્રગિરીને ગમ્યાછે । મહામુક્ત મુઢજી સુતાર,
મતિચતુર તેના પુત્ર ચાર ॥૫૧॥ પુંજો બેચર ને ત્રીજો લાલો, ચોથો અંબાઈદાસ
યાઢો । ચારેને ઘેર જૈ મગવાન, કર્યા છે તે પ્રસાદિનાં સ્થાન ॥૫૨॥ જમ્યાછે
તેઈને ઘેર હરિ, કોઈને ઘેર જૈ સભા ભરી । પળી જોબનનું ઘર જે છે, અતિ અ-
ધેક પ્રસાદિનું એ છે ॥૫૩॥ નારાયણમોલને કહું જેવો, મહિમા તેના ઘરનો છે
વો । મેહીની ઉત્તરાદી જે બારી, ત્યાં બેસતા મવમયહારી ॥૫૪॥ નીચે મેદા-
માં સભા થાપી, ત્યાંથી વાતો વંચાતી । ઘણી લીઢા કરી તે ઠેકાણે, તેતો

सर्वे जुना जन जाणे ॥५५॥ सूर्जबा तथा रळियातबाई, सांख्ययोगी ते सारी गणाई । पगी जोबननी पुत्री बेय, महामूक्त सहू को कहेय ॥५६॥ पगी सुंदर ने पगी दलो, व्रीजो तो शकरो पगी भलो । तेओने घेर विचर्याछे हरी, कृपानाथ कृपा उर धरी ॥५७॥ पगी जोबनना घरमांय, भक्तभीड थनी हती त्यांय । त्यारे झालापगी तणे घेर । पोढता प्रभु जै रुडीपेर ॥५८॥ वन फरता आव्या हरि ज्यारे, पगी जोबनभाइये त्यारे । देवकरण पगीतणे मेह, जाणी एकांत उतर्या तेह ॥५९॥ जुहजी बखतो पगी जगतो, घेर तेडता हरिने ते भगतो । बळी घर जे वजापगी तणुं, प्रभुये कर्तुं पावन घणुं ॥६०॥ तेनी पुत्री जे अमरबाइ, सांख्ययोगी ते सारी गणाइ । पगी गुणीयल नामे गणेश, तेने घेर जता परमेश ॥६१॥ रामबाइ तेनी सुता जेह, सांख्ययोगी सारां हतां तेह । वामणोलिया उजम पगी, भजता प्रभुने ते उमंगी ॥६२॥ गंगाबाइ जेतलपुर तणां, वरतालमां आवतां घणां । ते पगीने ते फळिये उतरतां, महाराजने जमवा नोतरतां ॥६३॥ व्रण विप्रना पुत्रोने जोइ, दीधी श्रीहरिये त्यां जनोइ । तेह बाळकनां कहुं नाम, जोशी डभाणना दयाराम ॥६४॥ बीजा नागर माणसा गाम, एनुं नाम तो अनोपराम । व्रीजा वडथलना वलादरा, नामे जादवजी द्विज खरा ॥६५॥ शामे दीधी जनोइ ते ज्यारे, कर्यो उत्तम उत्सव त्यारे । विप्रकरी जमाडी चोराशी, धन्य अक्षर धामना वाशी ॥६६॥ समैयो ज्यारे सारो भरातो, त्यारे उतारो घेरघेर थातो । जमवा प्रभुजीने नोतरता, घेरघेर तेथि हरि फरता ॥६७॥ पुष्पिताम्रा—प्रभुपद परइया विनानुं क्यांइ, नथि धरतो वरतालगाम मांइ । पण घर अतिमुख्य ते गणाव्यां, स्मृति अनुसार सनेहथी सुणाव्यां ॥६८॥ इति श्रीविहारीलालजीआचार्यविरचिते हरिलोलामृते प्रथमकळशे अचिंत्यानंदवर्णींद्र अभयनृपसंवादे वृत्तालये श्रीहरिप्रसादीकृतगृहनिरूपणनाम सप्तदशो विश्रामः ॥१७॥

पूर्वछायो—वळि कहुं वरतालनं, गाम बहार जेजे स्थान । ज्यां विचर्या के ज्यां वइया, भक्तीतनुज भगवान ॥१॥ चोपाई—गामथी पूर्व दिशनुं तळाव, तेमां नाया मनोहर भाव । घणीवार त्यां नटवर नाथे, जळकेळी करी सखा साथे ॥२॥ हनुमाननी देरी छे तीर, तहां बेठाछे शामशरीर । हनुमान प्रसादिना कर्या, तेनी मूरति उपर कर धर्या ॥३॥ समैयाने दिने एकवार, आव्या दर्शने लोक अपार । हनुमानने धाबे बिराजी, कृष्णे दर्शन सौने दीधांजी ॥४॥ कुवो कांटे तळावने जेह, प्रभुनी छे प्रसादीनो तेह । प्रभु प्रथम पधार्या जे काळे, ते कुवाथकी पश्चिमपाळे ॥५॥ पोते बेठा हता धरी ध्यान, पगी जोबन आव्या ते स्थान । कोइ मोटा जोगीराज जाणी, गाममां लै गया भाव आणी ॥६॥ ते तलावथी खुण इशान, एक आंबो हतो शोभामान । अमदावादना हरिजने, दीधि रसोइ त्यां एक दने ॥७॥ रंगदार रंघोळि पुरावी, शामहस्ते सेवो पीरसाबी । जम्या संत तथा सहू

पाळा, प्रभु कीधी पवित्र रसाळा ॥८॥ एज आंबे हींडोळो बंधावी, मुल्याछे जग-
जीवन आवी । गामथी पूर्वमां ज्ञानबाग, प्रसादिनो छे एतो अथाग ॥९॥ हाल बे-
ठक छे जे जग्यामां, हतो आंबलो वायु दिशामां । न फळे एवी आंबली जेह,
कहेवायछे आंबलो एह ॥१०॥ तेनी डाळ तणी तो लंबाई, हती बेठक सुधी छ-
वाई । तेह डाळे हींडोळो बंधावी, अक्षराधीश मुल्याछे आवी ॥११॥ सजीने त्यां
सभा षणीवार, बिराज्या छे श्रीधर्मकुमार । चारे पास ते आंबला फरता, टांगी
झोळियो संत उतरता ॥१२॥ त्यांथि उगमणी बे आंबलियो, भभकादार दीसती
भलियो । तहां बेशीने भक्तिनो लाल, जम्या छे जगजीवन थाळ ॥१३॥ त्यांथि
पूर्वमां रायण हती, जम्या थाळ त्यां संतना पति । त्यांथि पूर्वमां एनीज ओळे,
आंबे नाथ मुल्याता हिंडोळे ॥१४॥ जुओ बेठकथी पूर्वभागे, होज बेजोतां सुंदर ला-
गे । रुडो तेमां भराविने रंग, रम्या श्रीहरि संतने संग ॥१५॥ होज पूर्वनो संतने
आप्यो, तेथि पश्चिमे पोतानो थाप्यो । अग्निखूणमां बेठकथकी, आंबा बेय रह्या-
हता झुकी ॥१६॥ बांध्यो हींडोळो त्यां बहु सारो, तेमां मुल्या छे धर्मदुलारो ।
फुलडोळनो दिवस ते हतो, थयो उत्सव श्रेष्ठ शोभतो ॥१७॥ त्यांथि बाळ
पश्चिममांय, माथे नोबत मूकता त्यांय । श्रीजि ज्यारे सभामां पधारे, ते नोबत
वजावता त्यारे ॥१८॥ कांतो उत्सवनी घडी आवे, चिदानंद नोबत बजावे । आं-
बलाथकी नैरुत मांय, केदारेश्वर छे शिव त्यांय ॥१९॥ कृपानाथे कृपा उर धरी,
तेनी जग्या प्रसादिनी करी । दिश बेठकथी जे इशान । कुवो मोईडियानो ते
स्थान ॥२०॥ कुवो मूळजी पटेल केरो, आज प्रख्यात छे ते घणेरो । बल्ल रंग-
वाळां धरी अंगे, तेमां नाह्याछे नाथ उमंगे ॥२१॥ दक्षिणादो बेठकथकी भाळो,
कुवो विख्यात बेरागीवाळो । प्रभुकेरी प्रसादिनो छेय, मोटा मुनिजन एम कहेय
॥२२॥ भलो गामथि ईशान भाग, रुडोछे जहां विशाळाबाग । हरिचरणथी अं-
कित ए छे, वृंदावन थकी उत्तम जे छे ॥२३॥ लक्ष्मिनारायण पधराव्या, कंकोतरि-
या त्यारे मोकलाव्या । त्यारे गायकवाडनी वती, नारुपंथ आव्या सेनापति ॥२४॥
विशाळाबागे कीधो उतारो, भाग भूमिनो भाळिने सारो । हेतथी त्यां तेडाविया
हरि, बागमां पधरामणी करी ॥२५॥ हाल मोटो कुवो छे जे ठाम, पधराविया त्यां
घनशाम । पुरा प्रेमवडे पूजा करी, हेत देखिने रीझिया हरि ॥२६॥ धन्यधन्य विशा-
ळाबाग, धन्यधन्य ते भूमिनां भाग्य । ध्यानी ध्यानमां तेने धरेछे, सदा तेह सम-
यने स्मरेछे ॥२७॥ मुजंगीछंद—बिजा बागमां झाडनां झुंड थाय, समो वीततां तेह
सुकाई जाय । शुची बागमां पुण्यनां बीज बावे, उगी नीकळे लक्षधा लाभ आवे
॥२८॥ भले होय हेमंत के ग्रीष्म रत्य, फळो बारमासी फळे त्यां अमृत्य । जई
जाणिने स्वाद ले एह ठामे, फरी जन्म के मृत्यु तेतो न पामे ॥२९॥ चोपाई—
नरसंडाथकी एकवार, आवता हता धर्मकुमार । विशाळाबागथी पूर्वभागे, एक

खेतर् सुंदर लागे ॥३०॥ वखतो जगतो पगी भ्रात, तेनुं खेतर् तेह विख्या
 तेनुं नाम उमैडावाळुं, रायणोथी दिसेछे रुपाळुं ॥३१॥ जीजीवा वखतातणी म
 तेतो ते अवसर हतां त्यांय । फळ रायणनां ते संघरतां, सूकवीने कोकडियो क
 ॥३२॥ बोल्यां ते प्रभुने शिर नामी, भले आविया अंतरजामी । क्यांथी भेट
 फळ सारां, फळ आतो छे डांस देनारां ॥३३॥ मारा मनमां तो छे घणो भ
 पण शुं करुं श्रीहरिराव । एवो भाळीने भाव अपार, बोल्या प्रीतम प्राण आ
 ॥३४॥ लावो तेतो छे फळ बहु सारां, हवेथी सदा सारां धनारां । हवे तेमां
 रहे डांस, देजो लक्ष्मिपतीने दशांश ॥३५॥ पछी डोशिये ते फळ दीधां, कृ
 नाथे कृपा करी लीधां । फळ रायणनां थयां मीठां, ते तो दृष्टिये बहुजने दी
 ॥३६॥ एक अवसरे श्रीमहाराज, रंग उत्सवनुं करी काज । पीपळादे कुवे
 नाह्या, तहां संतोये हरिगुण गाया ॥३७॥ प्रभु मज्जननुं जळ लैने, नांख्युं संत
 कृपमां जैने । तहां विप्र बे करता रसोई, तेणे धार्युं प्रभुसांजुं जोई ॥३८॥ ह
 उत्तम अन्न जो आज, बोलावि जमाळुं महाराज । कोदरा रोटलो मठ दाळ, ज
 केम कहुं धर्मलाल ॥३९॥ जाणी अंतरजामीये वात, विप्रपासे गया साक्षा
 दाळ रोटलो मागीने लीधो, भाव लाविने ब्राह्मणे दीधो ॥४०॥ जम्या जु
 तीये जगजीवन, मानी लीधुं ते उत्तम अन्न । भावथी ज रीक्षे भगवान, वि
 भावे तजे पकवान ॥४१॥ भावथी दान करवाविषे । उपजातिवृत्त—छे स्वाद तो आ
 भाव मांहि, धी गोळ के साकरमां न कांही । दे सूखडी ज्यां शुळीये चड
 मीठी छतां ते जरिये न भावे ॥४२॥ प्रेमे करीने जळ कोई पाय, मीष्टा
 स्वाद घणो जणाय । अभावथी जो जन दूध आपे, ते दूधमां स्वाद कशो न व
 ॥४३॥ माग्या विना दे पय ते प्रमाणो, मागी लीधुं ते जळतुल्य जाणो । अत्या
 खेंचि लिधुं निदान, ते जाणवुं शोणितनी समान ॥४४॥ जे भावथी दान
 कराय, ते दाननुं तो फळ श्रेष्ठ थाय । आपे अभावे वळि लोकलाजे, ते दान
 निष्फळताज काजे ॥४५॥ जे दान दे काम कशुं करावी । के दान दे वस्तु सडे
 लावी । के दान दै आप फुलाइ गाजे, ते दानतो निष्फळताज काजे ॥४६॥
 चोपाई—हवे सांभळो सुज्ञ राजन, प्रसादीनां कहुं स्थान अन्य । एक सोनार
 छे सारी, प्रसादीनी करीछे मुरारी ॥४७॥ वळी त्यां छे रुडा वंड बेय, जाणो
 प्रसादिना छेय । उमरेठथी आवता ज्यारे, वड हेठे उतरता त्यारे ॥४८॥ एज कु
 तणुं जळ पीता, तेथी जाणवी परम पुनिता । त्यांथी उत्तरे गोपीतळाव, तेमां ना
 मनोहर भाव ॥४९॥ पौवां दूध संतोने जमाळ्या, वळि रात्रिये रास रमाळ्या । ए
 लीळा करीछे अमुल्य, तेथी तेतो वृंदावनतुल्य ॥५०॥ रुडी सोनारकुइ जे का
 त्यांथी दक्षिणमां जुओ सही । खरी माता छे त्यां खोडियार, तहां विचर्यांछे ध
 कुमार ॥५१॥ रंग उत्सव गाममां करी, घोडे बेसी पधारिया हरी । पगी जो

आदिक मित्र, हता साथे ते परम पवित्र ॥५२॥ छांटयो जै खोडियारने रंग, कर्तुं रंगमां रसबस अंग । तेथी भक्त थई तेतो देवी । तेनी बात सुणो कहं केवी ॥५३॥ कोई भीछे जइ बाधा लीधी, पशु हणवानि मानता कीधी । तेने स्वप्नमां देवी देखाइ, कहं भक्त थइ हुंतो भाइ ॥५४॥ हवे हिंसा करे मुजपास, तेनुं काढिषा हुं सत्यानाश । इच्छा एवी देवीतणी जोइ, तहां हिंसा करे नहि कोइ ॥५५॥ रस्ते आवे जतां जोळय गाम, सरोवर शुभ टाडण नाम । तेमां संत सखा लई साथ, घणी वार नाछा मुनिनाथ ॥५६॥ तेनो पश्चिमनो जे किनारो, मध्यभाग किनारानो सारो । धर्मकुळतणो प्रथम मेळाप, कर्यो ते स्थळमां प्रभु आप ॥५७॥ धर्मकुळनां पुरुष अने नार, गयां आव्यां देशे घणीवार । कोईवार मळया लोयागामे, कदि तो कारियाणीने ठामे ॥५८॥ मळया दुर्गपुरे कोई वार, जुदा मेळापना छे प्रकार । पण प्रथम मेळाप जे थयो, तेतो टाडणने तीर कखो ॥५९॥ माटे ते स्थळ माहात्म्य मोटुं, नथी पुष्करराजथी छोटुं । पंपासरोवर तो शा हिसाबे, मानसरोवरने पण दाबे ॥६०॥ पुष्पिताम्रावृत्त—हरि विचरण भूमि होय जेह, परम पवित्र गणे मुनींद्र तेह । जप तप व्रत दान त्यां कराय, फळ अविनाशि अनंत तेनुं थाय ॥६१॥ इति श्रीविहारिलालजीआचार्यविरचिते हरिलीलामृते प्रथमकळशे अर्चित्यानंदवर्णींद्र अभयसिंहनृपसंवादे वृत्तालये सीमि श्रीहरिविचरणस्थाननिरूपणनामा अष्टादशो विश्रामः ॥१८॥

पूर्वछायो—बळि सुणो वरतालनी, शुचि सीमविषे जे स्थान । ज्यां जगजीवन विचर्या, भयभंजन श्रीभगवान ॥१॥ चोपाई—गामथी दिशा नैरुत मांय, धना नामे तळाव छे त्यांय । हरि त्यां बहु नाछा उमंगे, कोईवार रंगायेले अंगे ॥२॥ एकवार श्रीधर्मकुमार, माफो जोडावि कीधो तैयार । मुक्तानंदादि सद्गुरु जेह, मावे माफामां बेसार्यो तेह ॥३॥ श्रीजि पोते तो सारथी थया, नावा धनातळावे ते गया । हांक्यो अर्जुननो रथ जेम, हांक्यो संततणो रथ तेम ॥४॥ ते तळावनुं जाणवुं आम, बीजुं चंदनतळावडी नाम । पगी जोबने जग्या ते जोई, घणीवार त्यां दीधी रसोई ॥५॥ शावजी कुवो छे बळि सारो, करता प्रभु त्यांतो उतारो । पछी त्यांथी सजी असवारी, आवता वरताल मुरारी ॥६॥ तेनि पासेनां खेतर जेह, प्रभुचरण अंकित छे एह । संतमंडळ पण त्यां उतरतां, दीनबंधुना दर्शन करतां ॥७॥ पधराव्या लक्ष्मीपति ज्यारे, पगी जोबन भक्ते ते वारे । शावजीकुवाथी तो दक्षिणमां, कर्तुं खेतर भेट ते क्षणमां ॥८॥ पगीसाथे ते जोवाने काज, संतसहित गया महाराज । बहु राजी थया हरि जोई, दीधी त्यां ते पगिये रसोई ॥९॥ आखा खेतरमां प्रभु फर्या, अणवाणे पगेज विचर्या । बळि एम बोल्या अविनाश, तमे सांभळो जोबनदास ॥१०॥ अर्णुं ठाकोरने आ रुपाळुं, नाम आजधि ठाकोरवाळुं । राजी थै बोल्या सौ ततखेव, जय लक्ष्मीनारायणदेव ॥११॥ दिशा नैरुत मंदिरथकी, एक वत्सातळाव छे नक्की । दुर्गपुरे जतां एकवार, तहां

બેઠાતા ધર્મકુમાર ॥૧૨॥ ઘળી કેરિયો ત્યાં ભેટ આવી, નાથે સંતોને દીધી વે-
 ચાવી । એક કર્ણાપગી તળો કૂવો, બિજો અંદોઢદાસનો જૂવો ॥૧૩॥ ત્રિજો જં-
 ઙિયો જે કહેવાય, ફાજીવાઢો તે ચોથો ગણાય । તેને ચોરડીવાઢો કહેછે, કુવા
 સર્વે પ્રસાદિના એ છે ॥૧૪॥ ગંગાજઙિયો કુવો છે પ્રસિદ્ધ, પ્રભુયે તેને પાવન કીધ ।
 ત્યાંધકી સભામંડપ જ્યાં છે, જગ્યા સર્વે પ્રસાદિની ત્યાં છે ॥૧૫॥ મંદિરેથી જે ઉ-
 ત્તરભાગ, બન્યો જ્યાં છે નારાયણબાગ । જુઓ જગ્યા તહાંસુધી જે છે, હરિચર-
 ણથી અંકિત એ છે ॥૧૬॥ ગામ પટેલ આદિકે જ્યારે, આપી તેબાગની ભૂમિ ત્યારે ।
 શ્રીજીયે કહ્યું દાદાગુરુને, કરિ બાગ શોભાવો આ ભૂને ॥૧૭॥ પ્રભુતાનંદજી સંત
 જેહ, કહેવાતા દાદાગુરુ તેહ । કુવો ચોદાવ્યો શ્રીજીયે ત્યાંય, નાચ્યા તે જઙ્ઢથી
 હરિરાય ॥૧૮॥ સ્નાનનું જઙ્ઢ તે બધું રાહ્યું, દાદાગુરુયે તે કૂપમાં નાંહ્યું । તહાં
 બાગ બનાવિયો સારો, દેહી બોલિયા ધર્મદુલારો ॥૧૯॥ આનું નામ નારાયણબાગ,
 નારાયણકુપ જાળો આ જાગ । બાગ તે સ્થઙ્ઢમાં મન ભાવ્યો, પ્રભુયે પાસે રહિને
 કરાવ્યો ॥૨૦॥ તેનાં ફઙ્ઢ પરમેશ્વર જમ્યા, જમતા જનને મન ગમ્યા । આજ મં-
 દિર છે જેહ ઢામ, હતો તે સ્થઙ્ઢમાં તે આરામ ॥૨૧॥ તહાં ધર્મશાઙ્ઢા દિસે જ્યાંય,
 તેમાં ઉત્તમ ઓટો છે ત્યાંય । તહાં બેશી જમ્યાછે જીવન, તેતો જાળેછે સૌ મુનિ-
 જન ॥૨૨॥ નારાયણબાગની ભૂમિ જેહ, જાળો સર્વે પ્રસાદિની તેહ । મીઢો કૂવો
 છે બાગ બહાર, પ્રસાદિનો સદા સુખકાર ॥૨૩॥ ત્યાંથી વાયુની દિશા મોઙ્ઘાર
 હતું ધારું તઙ્ઢાવ તે ઢાર । પંચોતેરાની સાલમાં તેહ, આપ્યું ગામ પટેલોયે એહ
 ॥૨૪॥ અમ્લિચૂળની આપી જમીન, અતિ પ્રેમવિષે થઈ લીન । પ્રભુયે તે કરી
 અંગિકાર, અનુકંપા કરીને અપાર ॥૨૫॥ તે તઙ્ઢાવવિષે જઙ્ઢ કાજે, ચોદાવ્યો
 વિરઙ્ઢો મહારાજે । કર્યો ઓટો તઙ્ઢાવની પઙ્ઢે, સભા ત્યાં ભરતા તેહ કાઢે
 ॥૨૬॥ તેથી પ્રથમ તો જ્યાં જ્ઞાનબાગ, સભા ભરતા ભાઙ્ઢી ભલો ભાગ । અગ-
 ન્યાએશીનું વર્ષે આવ્યું, તારે ધારું તઙ્ઢાવ ચોદાવ્યું ॥૨૭॥ હતું ઙ્ઢાઙ્ઢ કદંબનું
 ત્યાંય, તેને થઙ્ઢ બેસતા જગરાય । ચાલતું જે ચોદવાનું કામ, જોતા ત્યાં રહી
 સુંદરશામ ॥૨૮॥ પૂર્વછાયો—એક સમે અક્ષરપતી, ભાઈ રામપ્રતાપ સહીત । કદંબ-
 તઙ્ઢે ડભા હતા, તેનું પ્રેમસચ્ચિયે કર્યું ગીત ॥૨૯॥ ચોપાઈ—પ્રધ્યભાગ તઙ્ઢાવનો
 જ્યાંય, ઙ્ઢાઙ્ઢ કાંઢીતળું હતું ત્યાંય । તહાં જૈ બેસતા ઘનશામ, જોતા ચોદવાનું
 ચાલે તે કામ ॥૩૦॥ તેહ જગ્યાનું માહાત્મ્ય જાળી, અતિ અંતરમાં મુદ આળી ।
 ભગવત્પ્રસાદે ભલી રીતે, એક ઓટો કરાવ્યો છે પ્રીતે ॥૩૧॥ દક્ષિણાદે કાંઢે આંબા
 બે છે, પ્રભુજીની પ્રસાદિના તે છે । ત્યાંધિ દક્ષિણમાં ઘીજા બેય, આંબા તે પ્રસા-
 દિતળા છેય ॥૩૨॥ ગોમતી કામ ચાલતું જ્યારે, એક ઙ્ઢુંપઙ્ઢી ત્યાં કરિ ત્યારે ।
 રહેતા તહાં માધવદાસ, તેમાં પોઙ્ઢ્યા જમ્યા અવિનાશ ॥૩૩॥ માટે તે અતિ ઉત્તમ
 સ્થાન, જહાં બેઠા ઘળું ભગવાન । જ્યારે આવી એકાશીની સાલ, માસ ચૈત્ર વસંત

रसाळ ॥३४॥ सच्चिदानंद स्वामी त्यां आल्या, ब्रारिकाथकी गोमती लाव्या । स्थिर धारुतळावमां स्थापी, प्रापती प्रभुपद तणि आपी ॥३५॥ त्यारे अदभूत उत्सव कीधो, डंको जीतनो देशमां दीधो । तेह दिवसथी त्यांज हमेश, सजता सभा श्रीपरमेश ॥३६॥ छत्रि गोमतीथी पूर्वे जे छे, अतिशेज प्रसादिनी ए छे । त्यांथि उत्तरमां खीजडो छे, दशरा दिने तेने पूज्योछे ॥३७॥ छत्रिथी तो आथमणे किनारे, हती रायणो बे अती भारे । तहांपण प्रभु बेसता क्यारे, काम थातुं तळावनुं ज्यारे ॥३८॥ त्यांथि पंदर पगलां उत्तरमां, हती कोठी त्यां ते अवसरमां । प्रभु जै बेसता तेने छांये, प्रथिव कीधी प्रसादिनी त्यांये ॥३९॥ गोमतीतणे उत्तर तीर, एक आंबो छे गेर गंभीर । बिराज्या छे तहां बहुनामी, अक्षरातीत अंतरजामी ॥४०॥ गोमतीथकी वायव्य भाग, रुडो छे त्यां रघुवीरबाग । पगी जोबन आदिक तणां, हतां खेतर त्यांकणे घणां ॥४१॥ वृषनंदन त्यां विचर्याछे, बधा खेतरमां ते फर्याछे । बागथी जे आथमणो छे कूवो, त्यांथि पूर्वदिशा जई जुओ ॥४२॥ हतो आंबो त्यां एक रूपाळो, गेर गंभीर विस्तारवाळो । तहां बर्याळी बाइये आवी, हिंदुस्ताननी रसोई बनावी ॥४३॥ जम्या भावसहित भगवंत, जमाड्या वळी सर्वे सुसंत । पोंक बाजरी आदिक केरो, जम्या बागमां हरि बहु फेरो ॥४४॥ गोमतीथी इशानमां जुवो, पगी सुंदरनो त्यां छे कूवो । जई नाछाळे श्रीहरि त्यांय, रंगखेल करी गाम मांय ॥४५॥ एह आदिक अगणीत स्थान, विचर्याछे अहिं भगवान । जेजे मारी स्मृतीविषे आल्यां, मुख्यमुख्य में तमने सुणाव्यां ॥४६॥ जात्रालुना धर्मविषे । उपजातिवृत्त—ज्यांज्यां फर्या कृष्ण कृपालु नाथ, ज्यांज्यां फर्या संत महांत साथ । ते स्थान तो उत्तम तीर्थ थाय, पवित्र ते तीर्थविषे थवाय ॥४७॥ रजे जळे थाय पवित्र तंन, माहात्म्यथी थाय पवित्र मंन । जे तीर्थजात्रा करवाज जावुं, माहात्म्य तेनुं सुणवा चहावुं ॥४८॥ माहात्म्यमध्ये शुभ होय ज्ञान अनित्यने नित्यतणुं निदान । ते ज्ञानथी तो प्रभुभक्ति भावे, बैराग्य तो अंतरमांहि आवे ॥४९॥ तो वासना अंतरमांथि तूटे, तेथीज भारे भवबंध छूटे । तीर्थे जई ज्ञान लीधुं न लेश, तो गंगमां गर्धवनो प्रवेश ॥५०॥ जो तीर्थमाटे घर छोडि चाले, तो ब्रह्मचर्यादिक व्रत पाळे । जो ते न पाळे फळ तो न पामे, तीर्थे करे ते दृढ पाप जामे ॥५१॥ जे अन्यक्षेत्रे कृत पाप होय, ते तीर्थ कीधाथि रहे न कोय । जो तीर्थमां पाप कदि कराय, ते कोई काळे नहिरे छुटाय ॥५२॥ तीर्थे जईने परअन्न खाय, तेनेज ते तीर्थनुं पुण्य जाय । तीर्थे जवुं त्यां जमि एकवारें, भोंय पथारी करवीज त्यारे ॥५३॥ तीर्थे जवुं त्यां सुणवी कथाय, जवा न देवी घडिये वृथाय । जई वळी तीरथ भूमिमाई, धंधो बिजो तो करवो न काई ॥५४॥ जग्या प्रसादी विण जेह होय, जवुं न जोवा शुभ होय तोय । नटादिना खेल तहां न जोवा, जो तीर्थ जईये निजपाप खोवा ॥५५॥ तीर्थे जवुं सद्गुरु गोतवाने, तीर्थे जवुं ते

प्रभु पामवाने । त्यां मोज के शोख करे जईने, ते आवशे पाप पुई लईने ॥५६॥ तीर्थे जईने नहि ज्ञान पाम्यो, तेणे बघो काळ वृथाज वाम्यो । प्रभूतणुं ज्ञान तहां पमाय, त्यारेज जात्रां परिपूर्ण थाय ॥५७॥ पुष्पिताम्रावृत्त—सुण नरपति बात पूछि जेह, मुज मति तुल्य कही विचारी तेह । गणिगणि तुजने कछां निदान, पुर वरतालतणां प्रसादि थान ॥५८॥ इति श्रीविहारिलालजीआचार्यविरचिते हरिलीलामृते प्रथम कळशे अर्चित्यानंदवर्णींद्रअभयसिंहनृपसंवादे वृत्तालये सीमनी श्रीहरिविचरणस्थाननिरूपणनामा एकोनविंशो विश्रामः ॥१९॥

पूर्वछायो—भाखे अमेसिंह भूपती, सुणो विनति वरणीराय । इच्छा अधिक उर उपजी, आप सुखथि सुणवा कथाय ॥१॥ चोपाई—प्रश्न पूछूं ते उत्तर आपो, मारा मनतणो संशय कापो । संप्रदाय आ उद्धवी केरां, मोटां मंदिर तो छे घणेरां ॥२॥ धातु पाषाणनि प्रतिमाय, भली भासेछे मंदिर मांय । श्रीजियेज स्वहस्ते जे थापी, क्यांक्यां प्रेमीने पूजवा आपी ॥३॥ अनुक्रमथी कहो मने आज, स्थापी प्रथमथी क्यां महाराज । बोल्या वर्णि राजी थई बहु, तमे सांभळो ते हवे कहूं ॥४॥ स्थाप्या प्रथम तो गढपुर ज्यांय, वासुदेवने ओरडामांय । धर्मभक्ति तेनी जोडे थाप्यां, एनां ऐश्वर्य विश्वमां व्याप्यां ॥५॥ ए छे ओरडो उत्तर द्वारे, तेनो महिमा मुनी मन धारे । पछी वरतालमां प्रभु आव्या, नरनारायण पधराव्या ॥६॥ अमदाबादमां बहुनामी, स्थाप्या नर ने नारायण स्वामी । संप्रदाय थवा दृढ धारी, स्थापि मूर्तियो जन हितकारी ॥७॥ भुजमां ते पछी तनखेव, स्थाप्या नर ने नारायण देव । वरतालविषे करी धाम, स्थाप्या लक्ष्मिनारायण नाम ॥८॥ बीजा खंडमां मात पितानी, त्रीजी मूर्ति तो थापी पोतानी । वृंदावनविहारी खंड त्रीजे, जोडे राधिका देवी कहीजे ॥९॥ पोतानी छबिने कृष्णसाथे, पधरावि छे पोताने हाथे । अवतारनि मूर्तियो त्यांय, पधरावी छे मंडप मांय ॥१०॥ मत्स्य कच्छ ने वळि वाराह, जन जोई कहे वाहवाह । शेषशायी ने नरसिंह नाम, स्थापी सूर्यनी मूर्ति ते ठाम ॥११॥ हनुमान तथा गणनाथ, थाप्या शंकर पार्वतिसाथ । हता नर ने नारायण जेह, तेमांथि नारायण छबि तेह ॥१२॥ शिवाशाह बुरानपुरवासी, तेने आपी बोल्या अविनाशी । करावो तमे मंदिर ज्यारे, तेमां थापजो मुर्ति आ त्यारे ॥१३॥ देश नीमाडमां धरगाम, त्यांना पटेल गोविंद नाम । तेने मूर्ति नरनी ते आपी, तेणे त्यांना मंदिरमांहि स्थापी ॥१४॥ राधिकाजी मदनमोहन, धोलेरामां कयां ते स्थापन । वळि स्थाप्या जुनागढ मांय, देव रणछोड त्रीकमराय ॥१५॥ राधारमण पूरव दिश खंडे, पधराविया श्रीहरि पंडे । वळि मूर्ति सिद्धेश्वर तणी, खंड पश्चिममां शोभे घणी ॥१६॥ पासे पार्वती ने गणनाथ, स्थाप्याछे हरिये निज हाथ । गढडामां गोपीनाथ जाणो, मध्य खंडमां तेतो प्रमाणो ॥१७॥ भक्ति धर्म वासुदेव जेह, स्थाप्या पश्चिम खंडमां तेह । वासुदेव हता ओ-

डामां, स्थाप्या ते लावी तेह समामां ॥१८॥ मूर्ति सूर्यनी सारी मगावी, पूर्वस्व-
मां ते पधरावी । कही एटली मूर्ति समस्त, स्थापी श्रीजीये तेतो स्वहस्त ॥१९॥
ळी रणछोडरायनी जेह, मूरती वरतालमां तेह । छाशीयामां रघुवीर हाथे, थ-
ावी ते धरमकुळनाथे ॥२०॥ जेजे मूर्तियो पूजवा काजे, आपी हरिजनने म-
राजे । हवे ते प्रतिमाओ गणावुं, भूप सांभळो तमने सुणावुं ॥२१॥ राधाकृ-
णी मूर्तियो बेय, गंगामाने तेतो आपी छेय । तेणे जेतलपुर निजघरमां, स्थापी
जवा सहू अवसरमां ॥२२॥ मछीयावतणा दरबार, बापुभाई छे नाम उदार । तेने
जवा लालजी आप्या, लैने ते दरबारमां थाप्या ॥२३॥ हीमराजशा सुंदरियाणे,
ताप्या लालजी जीवनप्राणे । माणावदर गजेफरखान, घणा समझु ने सदगुण-
ान ॥२४॥ कछुं तेणे मयारामजीने, जई अरज उचारो श्रीजीने । प्रसादीतणी
रती लावो, आंही मंदिरमां पधरावो ॥२५॥ भटजीये जई प्रभुपास, करी वात
। सर्व प्रकाश । त्यारे श्रीजीये लालजी आप्या, लावी माणावदर मांही थाप्या
२६॥ उना गामना शेठ गणेश, जेनो प्रभुपर प्रेम विशेष । आव्या गढपुरमां
ह ज्यारे, श्रीजि आगळ उचर्यो त्यारे ॥२७॥ मारे पुत्र नथि महाराज, त्यारे
गेल्या ते राजाधिराज । निज वारसो जेने सोंपाय, गणतां तेह पुत्र गणाय
२८॥ मात तात सुतादिक जाणो, भाव सर्व प्रभुमांही आणो । आपुं लालजी
ने सिधावो, हरिमंदिर करि पधरावो ॥२९॥ अतिबल्लभ मानजो एने, सर्व
ारसो सोंपजो तेने । शेठ लालजी लैने सिधाव्या, हरिमंदिर करि पधराव्या
३०॥ सर्व वारसो तेहने सोंप्यो, निज वंश अचळ एतो रोप्यो । रेवाशंकर
तिथोळकाना, तेतो सत्संगमां नथि छाना ॥३१॥ तेणे मूरतियो मागी लीधी,
ाधाकृष्णतणी छबि दीधी । श्रीजी धाम गया पछी तेह, स्थापी अवधप्रसादजी
ह ॥३२॥ पूर्वछायो—सुरतना सतसंगीयो, ज्यारे आव्या गढपुर गाम । मूरतियो
ागि थापवा, कछुं ते हरिजननां नाम ॥३३॥ चोपाई—भाइचंद ने लक्ष्मिदास,
च्छाबाई आव्यां प्रभु पास । तेणे मूरतियो मागी ज्यारे, कृपानाथे करि कृपा
पारे ॥३४॥ आपि पाषाणनी छबि सारी, देवी राधा ने राधाविहारी । अमे
ताप्या छे लालजी जेह, तेनी जोडेज स्थापजो तेह ॥३५॥ आज्ञा ते सुणी शीश
ावावी, मूर्ति लैने गया मनभावी । गया धाममां शामशरीर, पछि आचार्य
रघुवीर ॥३६॥ नित्यानंद ने गोपाळानंद, एह आदि मळी मुनिवृंद । छबि सु-
तमां पधरावी, सारुं मंदिर एक कराधी ॥३७॥ हरिभक्त बडोदरा केरा, गया
ढपुर मांही घणोरा । तेमां शास्त्री शोभाराम त्यांना, बिजा भक्त नारुपथनाना
३८॥ प्रेमानंद तथा बापुभाई, वैद रामचंदर गया धाई । हरिचंद्र ने लक्ष्मीराम,
ानदास वकीलनुं नाम ॥३९॥ दयाराम तंबोळी सुभक्त, प्रभुपदमां विशेष आ-
क्त । इत्यादिक जइने प्रभुपास, करी विनति अंतर घरी आश ॥४०॥ आपो मूर्ति

जो आपनी एक, अमे हरखिये भक्त अनेक । वटपुरमांही थापन करिये, नित्य आरति धून्य उचरिये ॥४१॥ सुणी श्रीहरिने स्नेह व्याप्यो, पंचरत्ननो गूढको आप्यो । हतो वैष्णवानंदे लखेलो । भूमानंदे ते रूढो रंगेलो ॥४२॥ अति स्नेहसहितं अविनाशे, घणुं राखेलो पोतानी पासे । कछुं ल्यो आछे गूढको अनूप, एने समझजो मारुं स्वरूप ॥४३॥ एक सिंहासने जई धरजो, आरती धून्य आगळ करजो । पछी ते सौये वटपुर जई, पधराव्यो सिंहासने लई ॥४४॥ नित्य सौ मळि दर्शन करे, आरती धून्य त्यांज उचरे । वित्यां कांईक वर्ष जरूर, नारुपंथ गया दुर्गपुर ॥४५॥ हरिने कछुं हे महाराज, आपो धातुनी मूर्तियो आज । नारायणजी सुतार बोलावी, कृष्णे मूर्तियो उभय करावी ॥४६॥ नारायणनी चतुर्भुजवाळी, बिजी लक्ष्मीनी मूर्ति रूपाळी । नारुपंथने दै रूढीपेर, कछुं पूजजो पधरावी घेर ॥४७॥ वळि योग्य समो आवे ज्यारे, पधरावजो मंदिरे त्यारे । पंचरत्नना गूढकाने ठाम, पधरावजो लै मुज नाम ॥४८॥ पुरना जनो दर्शन करशे, सौ आशिष तमने उचरशे । नारुपंथ गया निजघेर, पूजे नित्य छबि शुभपेर ॥४९॥ गयो कांई समय त्यारे लावी, गूढको हतो त्यां पधरावी । जनो दर्शन सर्व करेछे, नारुपंथने आशिष देछे ॥५०॥ आवी छाशियानी ज्यारें साल, धार्युं धाम जवा वृषलाल । मंदवाडनुं बानुं जणाव्युं, सौने धीरज धरवा सुणाव्युं ॥५१॥ त्यारे खंभाती भक्तसमाज, आव्यो कृष्णना दर्शन काज । सदांशीव ने माधवराम, भाईशंकर ने रूपराम ॥५२॥ लक्ष्मिराम ने नरभेराम, अमथाभाई एकनुं नाम । भला कणबी ते हीराभाई, मोटां हरिजन महाकोरबाई ॥५३॥ उमैया गिरजा ने दिवाळी, रामबाई भला भाववाळी । धनबाई ते बारोट जाते, बिजां रामबा कणबीनि नाते ॥५४॥ सौये हेतथी निरखिया हरी, पूजा त्यां नरभेरामे करी । कर्यो अर्पण चांदीनो थाळ, बीजा सर्वे बोल्या तेह काळ ॥५५॥ तमे सूरतथी साक्षात, प्रभु आव्याता ज्यारे खंभात । थई अश्व उपर असवार, एवो कीधो हतो त्यां उचार ॥५६॥ मारुं मंदिर आ ठाम करजो, एह आज्ञा अंतरमांही धरजो । माटे मंदिर मांडयुं करवा, प्रतिमाओ आपो पधरावा ॥५७॥ एवि विनति सुणी वृषलाले, करी करुणा घणी तेह काळे । आपि पोतानी प्रतिमा ते ठाम, शामरंगे हरिकृष्ण नाम ॥५८॥ नित्यानंदमुनी तणे हाथ, सोंपी बोलिया वृषकुळनाथ । अवकाश पामो तमे ज्यारे, छबि लै जजो खंभात त्यारे ॥५९॥ पधरावजो मारा वचनथी, आज्ञा मानजो तन ने मनथी । आज्ञा ए रिते जे फरमावी, मुनिये निजमाथे चडावी ॥६०॥ पुष्पिताम्रावृत्त—हरिवर निजहाथ मूर्ति थापी, निजजनने वळि थापवाज आपी । सुण नृप मुज पास पूछि जेह, सकळ कथा सुखथी सुणावी तेह ॥६१॥ इति श्रीविहारिलालजीआचार्यविरचिते हरिलीलामृते प्रथमकळशे अर्चित्यानंदवर्णींद्र अभयसिंहनृपसंवादे श्रीहरिप्रसादिप्रतिमास्थाननिरूपणनामा विंशो विश्रामः ॥२०॥

इति श्रीहरिलीलामृते ग्रंथोत्पत्तिनाम प्रथमकळशः समाप्तः ॥१॥

श्रीस्वामिनारायणो विजयतेतराम् ।

श्रीहरिलीलामृतम्

बालचरित्रनाम द्वितीय कलश प्रारंभः ।

शार्दूलविक्रीडितवृत्त—बंदू श्रीहरिकृष्ण धर्मसदने जै जन्म जेणे धर्यो, कृत्यानो वळि काळिदत्त खळनो जेणे पराजय कर्यो । कीधां बालचरित्र अद्भुत अती जैने अयोध्या प्रती, माताने पछि तातने पण दिधी दुर्लभ्य दिव्या गती ॥१॥ दोहा—
हरिलीळामृतनो हवे, बिजो कळश रसाळ । कहुं सुणो श्रोता सहु, कहे विहारिलाल ॥२॥ कहे अचिंत्यानंदने, अभयसिंह भूपाळ । कथा सुणावो शुभ मने, करुणा करी कृपाळ ॥३॥ धर्म भक्ति ने श्रीहरि, देहं धर्या जे देश । बाळलीळा बहुनामिनी, वरणन करो विशेष ॥४॥ भाव भाळि भूपाळनो, उचर्या वरणीराज । सुणवा इच्छो शुभ कथा, धन्य भक्त शिरताज ॥५॥ हरिचरित्र सुणवा तमे, चित्त धरोछो चाह । तो ते कहेवा छे मने, अंतरमां उत्साह ॥६॥ बीजा ग्रंथोमां बहु, छे जेनो विस्तार । विशेष वर्णन तेहनूं, नही कहुं आ ठार ॥७॥ अधिकपणे हुं आजतो, उचरीश अपूर्व वात । वृद्ध जनोना वदनथि, सुणेलि जे साक्षात ॥८॥ जेजे स्थाने जनमिया, धर्म भक्ति महाराज । कहुं कथा हुं ते विषे, विशेष कहेवा काज ॥९॥ वर्णिराजनां वचन सुणि, सुरसिक सुधा समान । भाविक भूपति भक्तनुं, चित्त थयुं गुलतान ॥१०॥ जेम लोभिने धन जडे, जडे अंधने नेण । तेम कथामृत प्राप्ति ते, दिल लागी सुखदेण ॥११॥ छीप स्वाति जळ झीलवा, उंची उछळे जेम । उछळे लोह चमकभणी, थयुं भूप मन तेम ॥१२॥ शंकर सम वर्णीय छे, भगीरथ सम नरनाह । वच्चे कथागंगा तणो, प्रगट्यो पुनित प्रवाह ॥१३॥ पावन कृष्णचरित्र जळ, धर्मज्ञानतट जाण । भेद भक्ति बैराग्यना, तरंग प्रौढ प्रमाण ॥१४॥ आख्यानो हरिभक्तनां, ते लघु गुरु जळ जंत । कमळ नाम हरिजन तणां, हंसरूप त्यां संत ॥१५॥ खळ धीवर आख्यानना, जे वेरी विकराळ । खंडन करवा नांखशे, कुतर्करूपी जाळ ॥१६॥ लघु संशय तटनां तरु, गुरु संशय गिरि जेह । प्रवाह सरित कथातणो, तोडे ततक्षण तेह ॥१७॥ सत्संगी जीवन भलो, सागर ग्रंथ गणाय । सरिताओ हरिचरितनी, तेमां सर्व समाय ॥१८॥ पावन करवा पतितने, करवा कुळ उद्धार । पाण्या गणोदना पती, चरित्र सरिता सार ॥१९॥ उपजातिवृत्त—कहे अचिंत्याख्य सुब्रह्मचारी, सुणो धराधीश्वर कर्ण

ધારી । શ્રીજીતળાં જન્મચરિત્ર જેહ, સ્નેહે કહું હું તમપાસ તેહ ॥૨૦॥ કહું રુઢો કૌશલ્ય દેશ જેહ, તેમાં વઢી ઉત્તરભાગ એહ । અતી ખલું એક ટટાર ગામ, પ્રખ્યાતિ પામ્યું ધરિ ધર્મધામ ॥૨૧॥ જ્યાં વર્ણ ચારે સુખમાં વસેછે, લક્ષ્મીતળી ત્યાં લહરી લસેછે । વિદ્વાન વિપ્રો બહુ ત્યાં નિવાસી, જાણે વશી આવી અહિંજ કાશી ॥૨૨॥ સર્વ તળે ઉત્તરને કિનારે, છે ગામ તે શોભિત ભવ્ય ભારે । સાવર્ણિ ગોત્રી દ્વિજ વેદ સામ, શાસ્ત્રા કહુ કૌથમિ જેનું નામ ॥૨૩॥ ત્યાં વિપ્ર છે શર્વરિયા સુજાણ, ત્રણે રુઢાં છે પ્રવરો પ્રમાણ । તે એક તો ભાર્ગવ નામ ભવ્ય, ષિર્જાંય સાવેતસ વૈતહવ્ય ॥૨૪॥ હતા રુઢા લક્ષ્મણશર્મા જેહ, તેના સુબંસીધર પુત્ર તેહ । તેના થયા નંદન વેદમાન, તેના થયા આત્મજ કલ્હિયાન ॥૨૫॥ વશ્યા હતા તે મિહદાવ ગામ, રાજા તહાંનો સુરનેત્ર નામ । તે ભૂપતી વંશ પરંપરાથી, મનાય તે પૂજ્ય સદા પુજ્યાથી ॥૨૬॥ છે તેની પાંડે અવટંક ખાસી, તે વિપ્ર રાધાવરના ઉપાસી । મળે સદા શાસ્ત્ર શ્રુતી પુરાણ, સુયજ્ઞ યાગાદિકમાં સુજાણ ॥૨૭॥ સુશીલ તેના સુત બાલશર્મા, શ્રીકૃષ્ણના સેવક શુદ્ધકર્મા । તે વેદ ને શાસ્ત્રવિષે પ્રવીણ, સુધર્મ ભક્તી ગુણથી ન હીણ ॥૨૮॥ બ્રહ્માતળા તે દ્વિજ અંશ આપ, જીભે જપે શ્રીહરિ મંત્ર જાપ । પવિત્ર આત્મા અતિ પુણ્યશાળી, શિષ્યો તળાં પાપ મુકે પ્રજાળી ॥૨૯॥ પાછે સદાચાર વિચાર રાખે, અસત્ય ભાષા કદિયે ન ભાખે । સદૈવ યજ્ઞાદિક કાર્ય કારી, સર્વે વચ્ચાણે જનબુદ્ધિ સારી ॥૩૦॥ વિદ્યા દયા શાંતિ સુશીલ લાજ, શ્રદ્ધાદિ સૌ સદ્ગુણનો સમાજ । જેને વિષે છે જન એમ જાણે, વઢી વિશેષે વિબુધો વચ્ચાણે ॥૩૧॥ સુરત્ન રત્નાકરમાં વસેછે, દિનેશમાં દીપ્તિ સદા દિસેછે । કારીગરીનો નિધિ વિશ્વકર્મા, સત્કર્મનો સાગર વાઙ્ગશર્મા ॥૩૨॥ માર્યા ખલી મારગ્યવતી સુનામ, તે દંપતી વાસ ટટાર ગામ । ત્યાં દેવશર્મા પ્રસન્નો સુપુત્ર, જે ધર્મનો છે અવતાર અત્ર ॥૩૩॥ શ્રી વિક્રમાદિત્યનું વર્ષ જાણો, શાસ્ત્રાંકવારેંદુ ગણી પ્રમાણો । પ્રબોધનીને દિન જન્મ પામ્યા, ઉત્સાહ જેથી જનમધ્ય જામ્યા ॥૩૪॥ તોટકવૃત્ત—અવતાર થયો પછિ ભક્તિતળો, જનને મન મોદ વધ્યોજ ઘણો । વઢી તેતળિ વાત વિશેષ સહી, તમ પાસ ઉચારિશ તેહ અહીં ॥૩૫॥ સરવાર વિષે છપિયા પુર છે, દશ કોશ અવધ્યથકી દુર છે । સરજ્યૂ થકિ ઉત્તર શુદ્ધ દિશે, દ્વિજ આદિ વસે જન એહ વિષે ॥૩૬॥ ઉપજાતિવૃત્ત—ત્યાં કૃષ્ણશર્મા દ્વિજ છે સુજાણ, મવાનિ તેની વનિતા પ્રમાણ । પવિત્ર છે શાંડિલ ગોત્ર તેનું, છે સામવેદી કુળ શુદ્ધ જેનું ॥૩૭॥ અઠાણુની કાર્તિક પૂર્ણમાસી, તેની સુતા થે શુભ રૂપરાશી । સંધ્યાસમે તે શુભ જન્મ ધારી, મોટી થઈ વર્ષ જતાં કુમારી ॥૩૮॥ જે કૃષ્ણશર્માનિ સુતા સુ એવી, ખલી કહે સૌ જન ભક્તિદેવી । તે સાથ ધર્મે સુવિવાહ કીધો, પ્રાચીન સંબંધ વિચારી લીધો ॥૩૯॥ માગી લિધો તે તક ભક્તિતાતે, વશ્યા છપૈયે વૃષ-

देव जाते । ज्यारे वित्यो ते पछि कांई काळ, ते प्रेमदाये प्रसव्यो सुबाळ ॥४०॥
जन्म्या सुसंकर्षण धर्मधाम, रुहुं धर्युं रामप्रताप नाम । बळी वित्यां कांईक वर्षे
ज्यारे, जन्म्या घनश्याम जनेश त्यारे ॥४१॥ विस्तार तेनो उचरुं बखाणी, स-
त्संगनुं जीवन एज जाणी । ज्यारे थयो जन्म महाप्रभुनो, त्यारे महा मोद व-
ध्यो सहूनो ॥४२॥ वसंततिलकावृत्त—वेदो वदे सुपुरुषोत्तम नाम जेनुं, ठेकाणुं नित्य
बळि अक्षरधाम एनुं । साकार सत्य शुभ सच्चिदहर्षरूप, ब्रह्मादि कोटि भुवने-
श्वर भूपभूप ॥४३॥ रथोद्धतावृत्त—जे सदा त्रिगुणथी जुदा रहे, निर्विकारि निग-
मागमो कहे । ब्रह्म विष्णु शिव आगन्या धरे, उद्भव स्थिति तथा प्रले करे ॥४४॥
दिव्यमूर्ति प्रभु देवदेव छे, जे अनंत अभवी अभेव छे । विश्वकोटि वपुमां बळी
धरे, ईशता कळि शके न अक्षरे ॥४५॥ जेथकी चतुर व्यूह थाय छे, वासुदेव
विगेरे गणायछे । केशवादि मुरति बळी कही, चोविशे सरस थायछे सही ॥४६॥
सूकरादि अवतार जे विभू । ते बधाय तणुं कारण प्रभु । श्रीनरोत्तम प्रमुख्य नाम
छे, ध्येय अक्षर सु तेनुं धाम छे ॥४७॥ जे क्षराक्षरथकी जुदा सदा, छे स्वतंत्र
परतंत्र ना कदा । श्रीसहस्रशिरषा लखायछे, ते विरादपण तेथि थायछे ॥४८॥
सिद्धि आठ अणिमादि जेह छे, दिव्यरूप पददासि तेह छे । षड्भगादि पण से-
वना करे, काळ जेनी द्रग द्रष्टिथी डरे ॥४९॥ जेहनो हुकम मानिने सदा, मारतंड
नभमां तपे मुदा । वायुदेव विचरे चराचरे, पृथ्वि पाणि उपरे तथा तरे ॥५०॥ चो-
विशे त्रिगुण तत्व नाम छे, सेवनार पद सर्व जाम छे । कोटि ईश्वर असंख्य श-
क्तिओ, ते करे नव प्रकार भक्तिओ ॥५१॥ मूर्तिमान श्रुति कीर्ति गायछे, मुक्त-
कोटि मनमां चहायछे । शेषनाग वदनो हजारथी, कीर्ति गाय परिपूर्ण प्यारथी
॥५२॥ चित्त वाचथि अगोचरा रहे, जे परात्पर कवीश्वरो कहे । अंतरस्थ सउ
जीव मात्रना, सर्वदा सुखद तो सुपात्रना ॥५३॥ भूमिना कण कदी गणी
लहे, आभना उडगणो गणी कहे । तोय कृष्ण अवतार ते गणी, शुं शकेज
मति होय जो घणी ॥५४॥ एम थाय अवतार जे घणा, अक्षरेश अवतारि
तेतणा । सर्वकारण तणाज कारण, आदिकृष्ण शुभनाम धारण ॥५५॥ अं-
डअंड अधिशो अनेक छे, सर्व ईशअधिनाथ एक छे । ते कृपालु कळि-
मार्ग कापवा, आविया स्वजन सौख्य आपवा ॥५६॥ धर्म भक्ति मुनिमुक्त
मंडळी, उद्धवादि लह आविया बळि । ज्यां प्रवेश वृषने रुदे कर्यो, तेजपुंज तन
तेहने ठर्यो ॥५७॥ प्रेमयुक्त वृष दृष्टि ज्यां करी, गर्भ प्रेमवतिये लिधो धरी । जे
जनोनि भवभीति भंजन, प्रेमिभक्ततणुं पापगंजन ॥५८॥ सच्चिदादि गुण जुक्त
जेह छे, मुक्तदेव मुनिस्तुत्य तेह छे । भूमिभार हरनार जे हरी, भक्तिये उदरमां
लिधा धरी ॥५९॥ रूप रंग अति अंगअंगमां, ओपियुं सखिजनो प्रसंगमां । जेम
दीपमणि काचपात्रमां, तेजपुंज प्रसराय रात्रमां ॥६०॥ जेम हेमगिरि श्रेष्ठ सौ

गणे, ते समाय प्रतिबिंब दर्पणे । कोटि अंड प्रतिरोममां ठसे, ते जनित्रि जठरे जुओ वसे ॥६१॥ धन्य धन्य अति धर्मनारिने, राखि लीध उदरे मुरारिने । साधना करि समाधि जो करे, तोय मूर्ति मनमां नहीं ठरे ॥६२॥ ज्यां सुगर्भ नव मासना थयो, तेजपुंज तननो वर्धी गयो । भाळि भक्तितन भाळवा रहे, छे अदीति सति तुल्य सौ कहे ॥६३॥ उपजाति—स्वरूपवाळी नहि अन्य एवी, आश्चर्य पामे दिववासि देवी । शुं रूप रुहुं कहुं कौशलानुं, शुं रूप श्रीदेवकनी सुतानुं ॥६४॥ निहाळिने रूपतणुं निधान, कोई कहे देवहुती समान । प्रभा प्रभानाथ विलोकवाने, टके विशेषे दिनमान बाने ॥६५॥ थशे प्रभु प्रादुरभाव जाणी, अर्बु जई एम उमंग आणी । पुष्पादि सामग्रि समस्त लैने, वसंत आव्यो शुभ सज्ज थैने ॥६६॥ पुष्पिताम्रावृत्त—वसुमतिपर विस्तर्यो वसंत, अवसर एह सुओपिओ अनंत । विगति सहित वर्णवुं वग्वानी, जंगपति जन्म समो पवित्र जाणी ॥६७॥ इति श्री-विहारिलालजी आचार्यविरचिते हरिलीलामृते द्वितीयकळशे अचिंत्यानंदवर्णीद्राभयनृपसंवादे धर्मभक्तिविषे श्रीहरिआविर्भावकथननाम प्रथमो विश्रामः ॥१॥

अथ श्रीहरिजन्मसमये वसंतागमनवर्णन । द्रुतविलंबित—उपवने पवने त्रिविधी धरी, सरसता रसतानि बहू करी । खग रुडां गरुडादि गणायछे, सुमनथी मनथी हर-खायछे ॥१॥ वनविषे नवि शेवतियो दिसे, बहु लसे हुलसे जन ते विषे । उचरती चरती वळि कोकिला, ठिक थती कथती जश शुं इलां ॥२॥ जनमती नमती लतिका बहू, अगणितो गणितो गणि शुं कहुं । अभव संभव संधिधि राखती । वनटकी नटकी किशुं नाचती ॥३॥ भ्रमरजी मरजी मनमां धरी, रव करे वकरे मधुता हरी । भजनमां जनमां मकलायछे, खचितथी चितथी गुण गायछे ॥४॥ कमळतो मळतो गुण संघरे, विमळता मळता तजीने धरे । अमितमां मितमां जळमां सही, वशि रहे शिर हेतुं करे नही ॥५॥ सकळियो कळियो सुपलाशनी, वनफुली न फुली कळि घासनी । द्रुमलता मळता रितुमां खिले, पथरना थर ना कदिये फुले ॥६॥ असुरनी सुरनी सहू संपदा, प्रसरवा सरवार विषे तदा । विदिशथी दिशथी वशि नेहथी, अचळ थै चळ थै खळ गेहथी ॥७॥ सुकवि तो कवितो रितुना करे, रचिरची चिर चित्तविषे धरे । वसुमती सुमती जन जे सजे, अचरना चरना पतिने भजे ॥८॥ उपजाति—वसंतमां संत तथा असंत, आनंद पामे उरमां अनंत । भानू प्रकाशे सुख थाय भारी, क्रिया जुदी सज्जन ने शिकारी ॥९॥ भक्तीतणा अंगनुं तेज जेह, वसंतथी ओप्युं विशेष तेह । ते जेम कांती जळ-जात केरी, भानू प्रकाशे प्रगटे घणेरी ॥१०॥ तेवे समे सौ सुर वज्रपाणी, प्रभु-तणो प्रादुरभाव जाणी । अजादि ते बेशि विमान आव्या, सुरांगनाओ पण संग लाव्या ॥११॥ गणेश गंगेश रमेश शेष, जळेश जक्षेश शशी दिनेश । दश

दिशाना दिगपाळ देव, तहां पधार्यो मळि तर्तखेव ॥१२॥ त्यां व्योममां वृंद विमान छायां, सुरांगनाये गुण गीत गायां । सर्वेनि दृष्टि व्रषधाममां छे, प्रीती घणी श्रीघ- नश्याममं छे ॥१३॥ त्यां तेजनो प्रादुरभाव भाळी, नेहे रखा निर्जेर सौ निहाळी । बाह्यांतरे जे स्थित अंधकार, ते सर्वेने तत्क्षण तोडनार ॥१४॥ कोट्यार्क अग्नी शशि जो प्रकाशे, ते सर्व खद्योत समान भासे । जे तेज छे सच्चिदहर्षरूप, सुशांत ने अद्रुतता अनूप ॥१५॥ ते तेज तो व्यास दशे दिशामां, आवी शके केम बधू कळामां । चराचरे अक्षरतेज जेम, व्यापी रखा अंतर बाह्य एम ॥१६॥ सुश्वेत ने घट्ट अषट्ठ शुद्ध, आश्चर्यकारी उचरे विबुद्ध । अपार अष्टावरणोधि पार, व्यापी थयुं अक्षर एकतार ॥१७॥ देखे मुनी सज्जन देवताओ, दिसे नही विश्व तथा दिशाओ । प्रकाशथी अंजन दृष्टि पामी, सही शके केम विमानगामी ॥१८॥ ते ते जनो मर्म चिते विचार्यो, प्रभूतणो प्रादुरभाव धार्यो । साकारनुं दर्शन सद्य थावा, स्तुति करी तेज तहां समावा ॥१९॥ हेते कहे सौ सुर जोडि हाथ, अहो दयाळु प्रभु दीननाथ । समग्र आ तेज अहीं समावो, अनादि मूर्ती अम दृष्टि आवो ॥२०॥

प्रहर्षिणीवृत्त—हेस्वामी भुवन समस्त भूपभूप, आत्माना परम पवित्र आत्मरूप । तेजस्वी अमित तमेज सर्वदा छो, मायाना तिमिरथि तो तमे जुदा छो ॥२१॥ चिसेथी मुनिजन चाय चाय चाय, खेहेथी श्रुति गुण गाय गाय गाय । भक्तीथी भवभय जाय जाय जाय, दृष्टीथी दुख दुर थाय थाय थाय ॥२२॥ जो ज्योति प्रकटित एक रोमकेरी, तो माया पुरुष शके न तेज हेरी । जे मूर्ती निजउर अक्षरे स्मरेछे, साक्षीत्वे सकळ सचेतमां ठरेछे ॥२३॥ आ ज्योती उदधि विषे अनेक अंड, बूडेलीं जळगत जाणिये अखंड । ते विश्वांतर गत आ सह्य अमेज, भासेछे अकळित तेज तेज तेज ॥२४॥ ना दीसे अवयव भिन्न जे अमारा, ना दीसे दिन-मणि सोम भोम तारा । ना दीसे अवनि महाब्धि मेरु एज, भासेछे अकळित तेज तेज तेज ॥२५॥ जो नेत्रे पट धरिये कदापि काळे, तो स्वात्मा हृदगत एज तेज भाळे । भ्रांतीमां पडि अमने न सृज काई, भासेछे शरण तमांक सुखदाई ॥२६॥ आ ज्योती अकळित पेखिने अपार, भूल्या सौ सुर नर सृजियो न सार । शी रीते स्तुति करिये अमे तमारी, ना पोची मति गति एविषे अमारी ॥२७॥ हेदेवा निजजन दीन दास जाणी, आ टाणे अधिक दया दयाळु आणी । आ ज्योती सकळ तमोविषे समावो, जे मूर्ती अजर अनादि ते बतावो ॥२८॥

इंद्रवंशा—सर्व सुरोये स्तुति एवि ज्यां करी, मुक्तेश्वरे ते स्तुति चित्तमां धरी । ते तेज सर्वे तनमां समावियुं, सौ दृष्टि साकार स्वरूप आवियुं ॥२९॥ जे देवियो देव मुनी मळ्या तही, ते सर्वेने गोचर ते थया सही । केवुं दिहुं रूप महाप्रभूतणुं, भावे सुणो ते तम आगळे भणुं ॥३०॥ गोलोकनामे सुप्रसिद्ध धाम छे, जेनुं वळी अक्षरधाम

નામ છે । જે રૂપ સાક્ષાત સદૈવ ત્યાં રહે, મૂર્તી અનાદી શ્રુતિ શાસ્ત્ર સૌ કહે ॥૩૧॥ બે છે ઋજા ને ધરિ બંસિ હાથમાં, રાધા ચિરાજે સજિ રૂપ સાથમાં । સર્વે સુરોયે પ્રભુ એમ દેવિયા, ભાવે અનન્યે નિજ ઈષ્ટ લેલિયા ॥૩૨॥ ઘંદાવને જે વર-
દાન આપિયું, જ્યારે શ્રીધર્મે હરિનામ જાપિયું । તે દંપતીયે દિલ એમ ધારિયું, તે રૂપ છે આજ અહિં પધારિયું ॥૩૩॥ છે આપ એ અક્ષરધામના પતિ, કીધી તથાપી કરુણા અંહો અતિ । જે પુત્રભાવે અમને જણાયછે, સર્વોપરી હિશ્વર તે ગણાયછે ॥૩૪॥ સર્વે સુરોને મન એમ ભાવિયા, આતો સ્વયં અક્ષરનાથ આવિયા । શ્રીધર્મ ભક્તી મુનિયો સમેતને, તે પાઠશો પૂરણ રાખિ હેતને ॥૩૫॥ એવું વિચારી સ્તુતિ દેવ ઉચ્ચરી, બે હાથ જોડી બહુ નમ્રતા ધરી । હેરાજરાજેશ્વર ભક્તરંજન । શ્રીરાધિકાનાથ નમો નિરંજન ॥૩૬॥ પ્રમાણિકાવૃત્ત—નમોનમો નિરંજન, સુરારિગર્વગંજન । નમોસ્તુ ભક્તવલ્લભ, દિનેશ શેષ દુર્લભ ॥૩૭॥ નમોસ્તુ આદિ કારણ । અનંત અંદ ધારણ । નમોનમો પરાત્પર, મુનીશ મંગલંકર ॥૩૮॥ અધર્મવંશનાશન, સુધર્મતા પ્રકાશન । વિદારવા સુરારિને, નિમિત્ત એજ ધારિને ॥૩૯॥ ધર્યો મનુષ્ય દેહ છે, સુધન્ય ધર્મ ગેહ છે । નમોસ્તુ પુત્ર ભક્તિના, સુસેવ્ય સર્વ શક્તિના ॥૪૦॥ અનાદિ આપ એક છો, વિશેષણે અનેક છો । તમારિ દૃષ્ટિ થાયછે, સુસૃષ્ટિ આ સૃજાયછે ॥૪૧॥ સ્વયંમુ વિષ્ણુ શંકરે, તમો થકી તનુ ધરે । નિદેશને અનુસરે, સૃજે સ્થિતી પ્રલે કરે ॥૪૨॥ તમેજ સર્વશીશ છો, તમેજ ઈશૈશ છો । સુભક્ત કષ્ટ કાપવા, અનેક સૌખ્ય આપવા ॥૪૩॥ દિલે ઘણી ધરી દયા, અમારિ દૃષ્ટિયે થયા । નમામિ સંતપાઠકં, ભજામિ ભક્તિવાઠકં ॥૪૪॥ ઉપજાતિ—જે નીર પૂર્વે નરમાંથિ થાય, તેથીજ તે નાર કર્વીંદ્ર ગાય । આધાર બ્રહ્માંડ ધરે અનેક, તે નારનો છે સમુદાય એક ॥૪૫॥ તેમાં સુવોછો કરિને વિરામ, વેદોક્ત નારાયણ આપ નામ । તેતો તમારું શુચિ એક અંગ, પ્રત્યક્ષ દીઠા પ્રભુ આ પ્રસંગ ॥૪૬॥ શાર્દૂલવિકીડિત—જો સ્વામી જન્મ ધરિને લીલા નવી ના કરો, આપીને સહવાસ વાસ જનને અજ્ઞાનતા ના હરો । શું જાણે જન વિશ્વનો અધિપતિ છે કોણ ને ક્યાં હશે, કીધાથી અનુમાન થાય ભ્રમણા સૃજે ન એકે દિશે ॥૪૭॥ ઉપજાતિવૃત્ત—છે કોઈ કર્તા જગનો સદાય, વિચિત્ર સૃષ્ટી થકિ સિદ્ધ થાય । ઘટાદિ પાત્રો નજરેજ જોઈ, જણાય કર્નાર કુંભાર કોઈ ॥૪૮॥ તથાપિ જેઓ ભ્રમમાં પડેછે, તેતો જનો પંથ જુદે ચડેછે । કર્તારકેરો નિરધાર તેને, થતો નથી નાસ્તિક બુદ્ધિ જેને ॥૪૯॥ ચરિત્ર જે જન્મ ધરી કરોછો, તેથી તમે સત્ય દિલે ઠરોછો । સુણે સુણાવે જન તે ચરિત્ર, પામે મહા મોક્ષ થઈ પવિત્ર ॥૫૦॥ ચરિત્રમાં નોય પ્રતીતિ જેને, કશો નહી નિશ્ચય થાય તેને । છે કોણ કર્તા બનિ કેમ સૃષ્ટિ, જાણી શકે શું જન ચર્મદૃષ્ટી ॥૫૧॥ જ્યોતિસ્વરૂપે પ્રભુ કોઈ જાણે, સ્વાભાવિકી સૃષ્ટિ વિજા વચાણે । કે કાઢથી કર્મથિ

कोइ गाय, निश्चे विना नास्तिक कोइ थाय ॥५२॥ ते पाप तेनां कदिये न जाय, भवाब्धिमां ते भटके सदाय । माटे प्रभुजी अवतार ल्योछो, साचुं तमे ज्ञान तमारुं थोछो ॥५३॥ एवा तमे देव दिसो दयाळ, विश्वेश विश्वात्मक विश्वपाळ । नमो नमो मंगळ मोदकारी, नमोनमो धार्मिक देहधारी ॥५४॥ स्तुती करी एम करी प्रणाम, ठरी रक्षा सौ सुर एज ठाम । श्रीधर्म भक्ति हरिरूप भाळी, स्तुती करेछे तनताप टाळी ॥५५॥ पुष्पिताम्रा—जननि जनक जुगम जोडि पाणि, वदिवदि मिष्ट विवेकजुक्त वाणी । स्तुति करि हरिकेरी पूर्ण प्रीते, सुण नृप तेह कहीश रुडि रीते ॥५६॥ इति श्रीविहारीलालजीआचार्यविरचिते हरीलीलामृते द्वितीयकळशे अचित्यानंद-वर्णीन्द्रअभयनृपसंवादे श्रीहरिआविर्भावसमये ब्रह्मादिदेवकृतस्तुतिवर्णननाम द्वितीयो विश्रामः ॥ २ ॥

दोहरो—धर्म भक्ति स्तुति उच्चरे, प्रेमे जोडी पाण । जयजय समस्त जीवन, प्रभु-जी जीवन प्राण ॥१॥ कोकिलवृत्त—वेदस्तुतिनुं । जयजय जीवना परम जीवन प्राण प्रभो, निजजन पाळ छो वरद विश्वनिवास विभो । निजकर मोरली धरण हेकरुणायतन, रमणिय राधिकारमण श्याम सुखायतन ॥२॥ मुनिपति मावजी अकळ ईश अ-जेश हरी, निजजनना मनोरथ प्रपूर्ण दिधाज करी । सदगुणना निधी जगदधीश जयाधिपति, तव पदपद्मने प्रणमिये प्रिय जाणि अति ॥३॥ भवभय भागवा भ-जन भक्त तमारुं करे, तव पद मानिने सुखद दील सदैव धरे । मुनि जन इंद्रियो वश करी तमनेज भजे, तव पद पामवा जगनि आश समस्त तजे ॥४॥ जय नव मेघना सम शरीर नवीन निधी, अमपर नेहनी नजर आप अमाप किधी । नख-मणि कोटिधा रवि शशांक समान लसे, हरिजनना सदा हृदयमांज निवास वसे ॥५॥ अज भव आदिने अति असह्य तमारि अजा, तव पदनावथी तरि शकाय तरे न भुजा । परम पवित्र ते चरण आज दिठांज अमे, अमपर रीझिया अधिक हेत धरीज तमे ॥६॥ श्रुतिगण सांग जे चरणना गुण गाय सदा, शरण लिधुं अमे चरणनुं मनमांहि मुदा । तजि न जशो कदी प्रणतपाळ दयाळ तमे, पद नमि मागिये वदनथी वर एज अमे ॥७॥ प्रभु तव रूपनो सुरधि निर्णय थाय नही, जुगजुग जन्मनुं धरण एज निमित्त अहीं । चरित रुडां करो स्वजनने सु-खदेण वळी, गुणगण गाय तो भवनि भीति गणाय टळी ॥८॥ दइ निज ज्ञानने जनतणी जडताइ हरो, सदगुरु सर्वना सुखद तेथि तमेज ठरो । भ्रमणनि भी-ति सौ जनतणी तमथीज टळे, अचळ निवास तो तव सुभक्तिथकीज मळे ॥९॥ उपजाति—माटे तमे सर्व शरण्य एक, एवुं कहेछे श्रुतियो अनेक । तमे करोछो उपकार जेह, बिजो करी कोइ शके न तेह ॥१०॥ अमे तमोथी फळ जे पमाय, ब्रह्मादिके ते फळ ना अपाय । एवुं तमारुं प्रभु पादपद्म, तेने नमुंछुं गणि सौ-ख्यसम ॥११॥ इंद्रादिको जो न शरण्य मागे, तो काळनो घ्रास कदी न भागे । माटे तजी भंगुर आश अन्य, शरण्य मागे तव तेज धन्य ॥१२॥ हे सर्वना स्वामि

પ્રભુ અમારા, તમો અમોને વર આપનારા । સત્ય પ્રતિજ્ઞા પ્રભુ છે તમારી, સંપૂર્ણ
 ઇચ્છા કરશો અમારી ॥૧૩॥ વ્યાપી રહ્યો છે કલિકાલ ધોર, જણાય પાર્શ્વદિ
 ગુરુનું જોર । ભૂપાલ આ કાલ થયા અધર્મિ, અન્યાયકારી કુટિલો કુકર્મિ ॥૧૪॥
 સુધર્મરક્ષા ટ્રિજથી ગણાય, તેતો થયા શાક્ત કુમાર્ગ જાય । ભૂપાલ જે રક્ષક ધર્-
 મના છે, કોઠાર તે આજ કુકર્મના છે ॥૧૫॥ આચાર્ય ડંધો ઉપદેશ દે છે, માર્યા
 સુતા શિષ્યનિ ભોગવે છે । સંન્યાસિ થૈ સંગ્રહ દ્રવ્ય રાખે, સંસારના સ્વાદ સ-
 મગ્ર ચાખે ॥૧૬॥ સંન્યાસિને કાંચન કોઈ આપે, તે કુંભિપાકે પડનાર પાપે । એવું
 લખ્યું શંકરસ્વામિ જેહ, રહ્યો નહીં લેશ સુધર્મ તેહ ॥૧૭॥ વેદાંતવાદી ગુરુવેષ
 ધારી, વેદોક્ત સત્કર્મ વિનાશકારી । કહે અહંબ્રહ્મ અધર્મિ આપ, નથી જગત્ કે
 નથિ પુણ્ય પાપ ॥૧૮॥ વલ્લિ વધ્યો છે વહુ કુંડપંથ, ગણે નહીં તે શ્રુતિશાસ્ત્ર ગ્રંથ ।
 કરે કરાવે જન જારકર્મ, જમે જમાડે તજિ જાતિધર્મ ॥૧૯॥ જોયા વઢી જૈન
 પ્રબોધ ધર્તા, તેતો કહે છે નથિ વિશ્વકર્તા । કર્મે કરીને જનમે મરે છે, જે થાય કૈ-
 વલ્ય પ્રભુ ઠરે છે ॥૨૦॥ અધર્મરૂપે કલિકાલ વ્યાપ્યો, સુધર્મને મૂલ્યથી ઉથાપ્યો ।
 માટે ધરો નાથ મનુષ્યરૂપ, ભૂભાર ભાગો મુનિ ભૂપભૂપ ॥૨૧॥ વસંતતિલકા—
 એવી ઘૂષે સ્તુતિ કરી મુનિ તે કૃપાળે, ઇચ્છા ચરિત્ર કરવા કરિ એહ કાળે ।
 બોલ્યા મહાપ્રભુ મુખે પછિ ધર્મપાસ, પૂર્વે દિવેલ વરદાન કર્યું પ્રકાશ ॥૨૨॥ હે-
 ધર્મદેવ મુનિ લ્યો શુભવાત મારી, આ ભક્તિ પત્નિપણ પૂરવની તમારી । ઘૂંદાવને
 મલ્લ કરી મુલ્લ માગિ લીધું, ત્યાં મેં પ્રસિદ્ધ તમને વરદાન દીધું ॥૨૩॥ જે આદિ-
 રૂપ મુજ અક્ષરધામમાં, તે રૂપથીજ તમને વરદત્ત ત્યાં । થૈ પુત્ર અગ્ર તવ
 રક્ષણ હું કરીશ, ભૂભારરૂપ સ્વલ્લનો ક્ષય આદરીશ ॥૨૪॥ તે વાતની સ્મૃતિ થવા
 તમને પિતાજી, દેશાદિયું સ્વરૂપ આ કરિને કૃપાજી । એવું કહી ધરિ ચાલ્યો
 રૂપ ત્યાં, પોઢ્યા પ્રભુ જનનિ પાસ પલંગમાં ॥૨૫॥ ચાલ્યો સ્વરૂપ અતિ અદ્ભુત
 પદ્મપાણી, પૂર્ણદુષ્ક્રમ વલ્લિ શું કહિયે વચાણી । દીસે દયામય નવીન સરો-
 જનેત્ર, માસે કપોલ શુભ ગોલ પ્રભાનું ક્ષેત્ર ॥૨૬॥ સોળે સુચિન્હ દરશે
 શુચિ પાદપદ્મ, જે છે મુનિદ્ર મન ભૃંગતણું સુસદ્મ । કાયાનિ નિર્લિ નજરે
 કમનીય કાંતી, માતા પિતા મનવિષે થઈ સદ્ય શાંતિ ॥૨૭॥ પુત્રસ્વરૂપ નિ-
 રલ્લે જનની પલંગે, રોમાંચ થાય તનમાં અતિશે ઉમંગે । ઇચ્છા થઈ પ્રભુતણી
 બનવા બનાવ, મૂલી ગયાં તરત દંપતિ દિવ્યભાવ ॥૨૮॥ જન્મ્યો સુપુત્ર જણ બે
 મઠિ એમ જાણ્યું, પોતાનું ભાગ્ય ઘૂષભક્તિ મલું વચાણ્યું । નિર્લે મનોહર સુસ્વા-
 ણિદિ મુસ્તારવીંદ, જોઈ રહે જનનિ જેમ ચકોર ચંદ ॥૨૯॥ તે જેમ લોભિજનનેજ
 જડે નિધાન, તે કોઈ અંધજનને ફરિ નેત્રદાન । કે કોટિ કલ્પ તપનું ફલ પ્રાપ્ત
 થાય, એવો થયો હરલ્લ અંતરમાં ન માય ॥૩૦॥ સંવત્પુરાણ શતઝપર સાડત્રીશે,

रुडो वसंत ऋतु ने मधुमास दीसे । छे शुक्लपक्ष नवमी शशिवार सार, त्यारे
 थया प्रगट प्रेमवती कुमार ॥३१॥ नक्षत्र पुण्य पणयोग कहे सुकर्मा, तेवे समे सुत
 दिठो द्विज देवशर्मा । आनंद एधि उपज्यो उरमां अपार, ते शारदा वरणवी नश-
 के लगार ॥३२॥ जो चैत्रमां विविध फूल घणां फुलाय, फूल्यानुं कारण जरूर हवे
 जणाय । श्रीराम तेम जनम्या हरि चैत्रमांय, ते गर्व चित्त धरि चैत्र फुले सदाय
 ॥३३॥ धारे धिमेंत जन कौशल देश धन्य, एना समान नहि उत्तम देश अन्य ।
 पूर्वे जहां प्रगटिया रघुवंशि राम, ते देशमां जनमिया प्रभु धर्मधाम ॥३४॥ आवी
 मळी नगरनी नव सात नारी, गृंगार स्वच्छ शरिरे नव सात धारी । प्रत्येक तेह
 वयमां नव सात वर्षे, चांद्रिकळा वदनमां नव सात दर्शे ॥३५॥ श्रीधर्म गेह जुवती
 जनजूथ आवे, आनंद मंगळ करी गुण गीत गावे । जेवो सुकंठ कलपे कवि कोकि-
 लानो, तेथी विशेष मधुरोस्वर प्रेमदानो ॥३६॥ राग धोल—सखि आज आनंद अती
 घणो, कोटि ब्रह्मांडना करतार अखिलना आधार; प्रगट यथा महाप्रभु । थाय
 उत्सवधर्मने आंगणे, हेते आव्यां हजारो हजार मळी नरनार; प्रगट थया महाप्रभु
 ॥३७॥ धन्य धन्य श्रीधर्मना धामने, धन्य धन्य छपैया गाम ज्यां पूरणकाम; प्रगट
 थया महाप्रभु । जुओ बाळक रूपे बन्या प्रभु, जेनुं जोगी जपे नित्य नाम ते श्रीघ-
 नशाम; प्रगट थया महाप्रभु ॥३८॥ आज सोनानो सूरज उगीयो, आज मोतिनो
 वरसेछे मेह ओपेअतिएह; प्रगट थया महाप्रभु । मोटा मुनिजन मळिमळि आ-
 विया, नमे प्रभुपदमां धरी नेह दिसे नरदेह; प्रगट थया महाप्रभु ॥३९॥ दिव्य-
 देहे आव्यां देव देवीयो, आव्या गुणनिधि देव गणेश महेश सुरेश; प्रगट थया
 महाप्रभु । ब्रह्मा सावित्रीस्तुति पधारीया, आव्या देह धरीने दिनेश सजी सारो
 वेश; प्रगट थया महाप्रभु ॥४०॥ आज मनना मनोरथ सौ फळ्या, आज आनंद
 उभरायो जाय न मनमां समाय; प्रगट थया महाप्रभु । सखी सुखनो सागर
 आज रेलीयो, आज क्रोड दिवाळी देखाय शी उपमा अपाय; प्रगट थया महा-
 प्रभु ॥४१॥ आज तोरण बांध्यांछे टोडले, धर्या कळश पताका द्वार ओपेछे
 अपार; प्रगट थया महाप्रभु । रुडा केळना थंभ रोपावीया, सौये सजिया सरस
 शणगार हैये हेमहार; प्रगट थया महाप्रभु ॥४२॥ आज नाचे आकाशमां
 अप्सरा, गुणी गांधर्व हरिगुण गाय हैये हरखाय; प्रगट थया महाप्रभु । आज
 वृंदभि बांजेछे देवनां, आज सरणाइना सोर थाय वधामणी जाय; प्रगट थया
 महाप्रभु ॥४३॥ जे छे क्षर ने अक्षरकेरा आत्मा, एने कवि कहे काळना काळ
 प्रणत प्रतिपाळ; प्रगट थया महाप्रभु । ब्रह्मा भव ने भवानी जेने भजे, जे छे
 विश्वाचरीजीलाल ते दीनदयाळ; प्रगट थया महाप्रभु ॥४४॥ ॥ पद ॥ सखी
 आजनी शोभा शी वर्णवुं, मळी मानिनी मंगळ गाय वरणव्यो न जाय; आनंद
 अती घणो । आज अवसर आव्यो नवाईनो, आवो अबसर रहे जो सदाय मागे

मुनिराय; आनंद अति घणो ॥४५॥ भलां भाग्य उदय थयां भूमिनां, महाराजे करी मोटि मैहेर थई लीला लेहेर; आनंद अति घणो । हरि जन्मया तेथी आखा जगतमां, आज शोभेछे गामं ने शेहेर वध्यो घेर घेर; आनंद अति घणो ॥४६॥ सारा हाथी घोडा शणगारीया, शणगारियुं सुंदर गाम छपैया छे नाम; आनंद अति घणो । वाट छांटीने फुलडां बेरीयां, ठीक ठाठ रच्यो ठामोठाम नाचे नटवाम; आनंद अति घणो ॥४७॥ आज जो सखी धर्मने आंगणे, आव्या आव्या अमर नरनाग मळे नह्नीं माग; आनंद अति घणो । धर्मदेवे दिधां दान विप्रोने, दीधां जाचकने शेलां पाग अमुल्य अथाग, आनंद अति घणो ॥४८॥ आवि आशीव आपे मुनीजनो, घणुं जीवजो जगदाधार भक्तिना कुमार; आनंद अति घणो । पीता मातानी प्रतिमा पाळजो, वळी पाळजो स्वजन अपार सदा सुखकार; आनंद अति घणो ॥४९॥ मूर्तिमान चारे वेद आवीया, गाय हरिवरना गुणगान सुणे सहू कान; आनंद अति घणो । आव्या अज भव आदि जाचक थई, चित्ते चाहिने दर्शनदान धरी हरिध्यान; आनंद अति घणो ॥५०॥ भेट घरवा माटे भला भावथी, कईक लावे मोती मणी माळ ते विमळ विशाल; आनंद अति घणो । कईक लावे सारां शेलां पाघडी, कईक लावेछे शाल दुशाल मोंधामोंधा माल; आनंद अति घणो ॥५१॥ कुळदेवने दीधां बधामणां, पूजी अरचीने मागेछे एम रहेजो पुत्रक्षेम; आनंद अति घणो । ताते जातक कर्म भलुं कर्युं, निर्विं लाल विहारिने जेम जथाविधि तेम; आनंद अति घणो ॥५२॥ पद २—सखी अदभुत भाग्य छे आपणां, पुरुषोत्तम प्राण आधार जे छे परापार; ते प्रभुजी पधारीया । जेने नेतिनेति निगमो कहे, जेनी किरति करेछे उच्चार जे वदनहजार; ते प्रभुजी पधारीया ॥५३॥ जेनां दर्शन दुर्लभ देवने, धरे शंकर जेहनुं ध्यान करे गुणगान; ते प्रभुजी पधारीया । जेने शारदा वर्णवे सर्वदा, मुनी नारद सनक समान शोभेछे निदान; ते प्रभुजी पधारीया ॥५४॥ जेने अरथे जोगी जप तप करे, करे अष्टांग जोग अभ्यास बशी वननास; ते प्रभुजी पधारीया । जाग जज्ञ करे जेने पामवा, कोई सुख तजी लेछे संन्यास दिले थै उदास; ते प्रभुजी पधारीया ॥५५॥ भजे प्रकृति पुरुष भला भावथी, पण समजे नही जेनो सार पामे नहि पार; ते प्रभुजी पधारीया । ब्रह्मा विष्णु ने भव ते भुला पडे, जेनो न करी शके निरधार के केवो आकार; ते प्रभुजी पधारीया ॥५६॥ जेना तन एक रोमना तेजमां, कोटि सूर्य शशी लीन थाय न जरिये जणाय; ते प्रभुजी पधारीया । छेक रोमतणा एक छिद्रमां, आवां विश्व असंख्य समाय गण्यां न गणाय; ते प्रभुजी पधारीया ॥५७॥ मोटा मुक्त भजे जेने भावथी, भजे अक्षरपुरुष अनेक धरी दृढ देऊ, ते प्रभुजी पधारीया । जेनी तुल्य बिजो नब जाणीये, एना जेवा तो एज छे एक छते जोतां छेक; ते प्रभुजी पधारीया ॥५८॥ जेनी आझाथकी जुओ जगतमां, शशी सुरज फरेछे आकाश करेछे प्रकाश, ते

प्रभुजी पधारीया । महासागर मरजादमां रहे, जेने पाळय नथि एके पास बसे स्थिरवास, ते प्रभुजी पधारीया ॥५९॥ मेघ वृष्टि करे आखी सृष्टिमां, तेतो जेहना हुकम प्रमाण करी निरमाण; ते प्रभुजी पधारीया । सुखकारि विहारीलालजी, जे छे सुंदर शाम सुजाण सदा सुखखाण; ते प्रभुजी पधारीया ॥६०॥ पद ॥३॥ सखी आज बधमाणी सांभळी, भक्तिदेविनां भाग्य विशाळ प्रगट थया लाल; उत्सव आज थायछे । दहीं हळदीनो रंग छंटायछे, भावे भरिभरी मोतीना थाळ बधावेछे लाल; उत्सव आज थायछे ॥६१॥ आज साकर वेंहेचेछे सर्वने, बळी वेंहेचेछे फोफळ पान करी सनमान; उत्सव आज थायछे । करे पुष्पनी वृष्टि आकाशथी, मोटा सुरबर चडीने विमान बडा गुणवान; उत्सव आज थायछे ॥६२॥ घामधूम मची धर्मधाममां, त्यांतो वाजेछे ताल मृदंग उपंग ने चंग; उत्सव आज थाय छे । बाजे भेरी नफेरी ने भुंगळो; बाजे सरणाई नोबत संग बधेछे उमंग; उत्सव आज थायछे ॥६३॥ बोले बंदीजनो बिरदावळी, कोई कविजन बोले कवीत नवीन रचीत; उत्सव आज थायछे । सूत मागध वांवे वंशावळी, धर्मदेव सुणे घरी चित्त आपे वळि वित्त; उत्सव आज थाय छे ॥६४॥ जेजेकार थयो आखा जगतमां, थयां सज्जननां मन शांत भागी गई भ्रांत; उत्सव आज थायछे । भाळी भाग्य उदय भक्तिमातनो, हता मुनिजन जेह महांत ते समझ्या सिद्धांत; उत्सव आज थायछे ॥६५॥ थयां निर्मळ नीर नदीतणां, थयो आ समे स्वच्छ आकाश जुओ चारे पास; उत्सव आज थायछे । अग्निहोत्रिना अग्नि उज्वळ थया, मट्यो धूम ने प्रगट्यो प्रकाश ने हरख्यो हुताश; उत्सव आज थायछे ॥६६॥ लाग्या पाखंडी गुरुओ पस्ताववा, पडी पापीना पेटमां फाळ जाणे आव्यो काळ; उत्सव आज थायछे । कइक जाणे हवे नाशी कयां जशुं, झंपलाउं जाणे दवझाळ के पेसुं पाताळ; उत्सव आज थायछे ॥६७॥ नटबरतणी मूर्ति निहाळीने, दैवीने दिले उपज्युं वहाल थयाछे निहाल; उत्सव आज थायछे । शोभे भगवत भक्तिना भुवनमां, परमात्मा प्रणतप्रतिपाळ विहारीजी लाल; उत्सव आज थायछे ॥६८॥ पद ॥ ४ ॥ पुष्पिताम्रावृत्त—प्रभुभवथकि हे नरेश आम, मुदमय उत्सव थाय ठामठाम । हरख हरख विश्वमां जणाय, जयजयकार मुनींद्र देव गाय ॥६९॥ इति श्रीविहारिलालजी-आचार्यविरचिते हरिलालामृते द्वितीयकळशे अचिंत्यानंदवर्णींद्र अमर्यासिंहनृपसंवादे श्रीहरिजन्मोत्सववर्णननाम तृतीयो विश्रामः ॥३॥

अथ असुरोपद्रवकथन । वसंततिलकावृत्त—दैवी जनोनि दिलमां थइ शुद्ध बुद्धि, छे इंदुमां अमृतता थइ तेनि वृद्धि । हर्ख्या मुनींद्र वळि सौ नर नाग देवो, जन्म्या जगत्पति बध्यो अति हर्ष एवो ॥१॥ जेओ अधर्मि गुरुओ धन धूतनारा, जन्म्या हता असुरअंश महा नठारा । श्री धर्मना तनुजनो अवतार जाणी, पाम्या विशेष परिताप उदासि आणी ॥२॥ पाखंडि नाशि गत पर्वतनी गुफामां, ने कू-

डपंथि पडिया जइने कुवामां । नास्तीक झाळ दवनी वच झंपलाय, वामी विशे
 शेष दुखथी विख खूब खाय ॥३॥ जे मंत्र जंत्र अभिचार विचारवाळा, तेतो
 थया वदन ने तन वर्ण काळा । वेदांत शुष्क मतवादि मुआ बळीने, शोधे उपाय
 वळि कोइ खळो मळीने ॥४॥ पापी कळी निजतणो परिवार लैने, भानू कर्तुं नि-
 कळवा तन सज्ज थैने । जे काम क्रोध मद मोह अधर्मवंश, बीना बघाय हरि-
 जन्मथि जेम कंस ॥५॥ उपजातिवृत्त—संस्कार जिह्वापरिमार्जनाख्य, बीजो सु-
 मेधाजननाख्य दाख्य । ते जातसंस्कार करी कराय, ताते कर्मा जेम जथार्थ थाय
 ॥६॥ देवो करी दर्शन सौ सिधाव्या, मांचीविषे श्रीहरिने धराव्या । आनंदमां
 बासर बीति जाय, माता पिताने पळमात्र थाय ॥७॥ छट्टे दिने पूजन षष्ठिकानुं,
 कर्माथि हैयुं हरखुं पितानुं । तेवे समे दानव काळीदत्त, प्रसिद्ध जे मांत्रिकमां
 प्रमत्त ॥८॥ श्रीकृष्णनो शत्रु गणाय एह, लेवा थयो तत्पर बैर तेह । कहे अभे-
 सिंह अहो सुधर्मी, एते हतो कोण महा अधर्मी ॥९॥ शिखरिणीवृत्त—कहे वर्णी
 बाणी अभयनृपती ते कहुं तने, तमे पूछोछो ते प्रथम पण पूछयुं हरिजने । नृसिं-
 हानंदे ते प्रगट मुखवार्ता कहि हती, हवे ते वार्ता हुं करिश तमपासे पण छती
 ॥१०॥ उपजातिवृत्त—जे काळनामे यवन प्रतापी, श्रीकृष्णनो शत्रु प्रसिद्ध पापी ।
 दृष्टी पड्याथी मुचुकुंद केरी, बळी मुओ आसुर विश्ववेरी ॥११॥ हतो जरासंध-
 तणो सुमित्र, तेथी थयो श्रीहरिनो अमित्र । श्रीकृष्णसाथे मथुरां पुरीये, जुद्धे
 गयो ते मति आसुरीये ॥१२॥ आप्यानि इच्छा नहि मुक्ति तेने, कृष्णे बताव्युं
 नहि आस्य एने । मार्यातणो अन्य उपाय जाणी, नाशी गया रैवत चक्रपाणी
 ॥१३॥ मरावियो त्यां मुचुकुंदपासे, पाय्यो न मुक्ति अतितित्र आशे । ते कृष्ण-
 नो उद्धव आज जाणी, पापी थयो तत्पर गर्व आणी ॥१४॥ कृत्यातणुं साधनमंत्र
 साधी, कर्तुं विशे करवा उपाधी । लै मद्य मांसो बळिदान दीधां, ते कोटरा-
 दीक प्रसन्न कीधां ॥१५॥ कार्यार्थ मागी मुखबोल लीधो, पछीथि ते अर्थ प्रकाश
 कीधो । कछुं मुखे आदिक कोटराने, हणो सुभक्तिसुत शामळाने ॥१६॥ मूर्खें
 विचार्युं मनमां न एम, किडीथकी मेरु पडाय केम । नहीं उलेचाय समुद्र चांचे,
 कृत्याथि नावे हरि अंग आंचे ॥१७॥ छट्टीनि ज्यारे गइ मध्य रात, कृत्या कर्मा
 वेष विचित्रभात । कोईतणा छे विकराळ दंत, जोतां डरे सौ जन जीवजंत
 ॥१८॥ ते दांत दीसे मुशळ प्रमाणे, के कोइ जोई हळदंत जाणे । माथे छुटा केश
 जणाय केवा, घुंचो वळेला वडवाई जेवा ॥१९॥ आंख्यो दिसे निर्जळ कूप जेवी,
 भासे छजुं होय अकूटि तेवी । शुं कान छे के जुग सूपडां छे, बे गाल निस्तोय
 तळावडां छे ॥२०॥ नासा दिसेछे नळिया समाने, राता थया होठ रुवीर पाने ।
 गळे धरि आंतरडांनि माळा, बीजीं बळी खोपरिनी विशाळा ॥२१॥ कोइ करे
 खप्पर छे लिधेलुं, त्रिशूळ कोई करमां धरेलुं । गोळा प्रमाणे बहु पेट मोहुं, म-

लीन दीसे तन खूब खोदुं ॥२२॥ कोई कहे आगळ घाउंघाउं, कोई कहेछे वळि
 वाउंखाउं । कीक्यारि कर्ती वृषघेर पेठी, ज्यां पुत्र लै मात पलंग बेठी ॥२३॥
 जे मुख्य कृत्या वळि कोटरा छे, जेने नही लेश दिले दया छे । ते श्रीहरिने झ-
 ङपेथि झाली, आकाशमार्गे अति ऊडि चाली ॥२४॥ ते जेम चिंतामणि जे क-
 हावे, लै हाथमांथी समळी सिधावे । के लुंटनारो मळि बादमांय, लुंटी लइने धन
 नाशि जाय ॥२५॥ समुद्र कोटी गिरि मेरु कोटि, घणी नदी सिंधुसमान मोटी ।
 एवी घणी वस्तु घटे भरेली, ते पंविणी एक लई उडेली ॥२६॥ ते गामथी उत्तर-
 भाग मांय, छे अर्धगाउ सर एक त्यांय । अत्यंत भीतीमय त्यां अगाडी, छे झा-
 ङना झुंडनि झाझि झाडी ॥२७॥ मुक्यो प्रभुये अति भार एवो, ते कोटरा सांखि
 शके न तेवो । ज्यारे महाभारथकि मुझाणी, पड्या मुक्या भूतळ पझपाणी ॥२८॥
 त्यां पीपळानुं तरु एक मोदुं, छे तेह मोटा वडथी न छोटुं । पड्या प्रभू पीपळ
 झाड पास, ते जोई पाम्या सुर सर्व त्रास ॥२९॥ एवे समे श्रीहरियेज प्रेयां,
 भाव्या तहां पार्षद धामकेरा । झीली लई पिप्पळनी प्रभामां, पोढाडिया पुष्पत-
 गी सज्यामां ॥३०॥ स्तुती करी पार्षद एम बोले, कृत्यादि तो छे तृणमात्र तोले ।
 वरित्र भक्तोद्धित आचरोछो, सेवांगिकार प्रभुजी करोछो ॥३१॥ एवे समे शेष
 स्वयं पधार्या, जोइ प्रभुने मनमां उतार्या । केवा दिठा श्रीहरि एह टांगे, ते शेष
 गोते वदने बखाणे ॥३२॥ शार्दूलविक्रीडित—सारुं सागरतुल्य एह सर छे तेमांथि
 शुं नीसर्युं, ताजुं कल्पतरु स्वरूप पण शुं आ पिपळानुं धर्युं । पोढ्या तेह तळे
 मसु जळनिधी मंथ्याथकी थाकीने, जोतां भाव जणाय एह सरखो जो जोईये
 नाकिने ॥३३॥ कांतो अक्षरधाम एह तरुने रूपे थईवे रझुं, रे तुं पिप्पळ घन्यघन्य
 प्रतिशे सौ देवताये कझुं । छे ब्रह्मांड अनेक जेह हरिनी छाया अमायाविषे,
 गोढ्या ते परमेश आज तुजनी छायाविषे आ दिसे ॥३४॥ रे तारो महिमा वि-
 शेष बधशे यात्रा घणी जामशे, जे जात्रा करशे जरूर जन ते प्राप्ती भली पामशे ।
 पूजी पर्वदिने फरे प्रदखणा तेना मनोर्थो फळे, एवुं उच्चरिने अर्हीद्र विचर्या पा-
 नाळ पृथ्वीतळे ॥३५॥ उपजातिवृत्त—ते कोटरा त्यां फरि पाछि आवी, इच्छा हरिने
 इणवानि लावी । त्यारे प्रभुये करि क्रूर दृष्टि, त्यां कंपवा लागि समग्र सृष्टि ॥३६॥
 ते दृष्टि तो बज्र समान लागी, ते कोटरा त्यां भय पामि भागी । आदित्यने देखि उ-
 द्भूज जेम, संताई पेसे गई दुष्ट तेम ॥३७॥ हे भूपती सांभळ एक बात, केवी स्थिति
 नेतक भक्तिमात । उदासि एने उपजी अमाप, प्रभू विजोगे करती विलाप ॥३८॥
 भक्तिमातानो विलाप । कावे संदेशो व्रजनारे; मथुराना वासि । ए रांगे छे—माता भक्ति करेछे
 विलापरे अरे आ ते थयुं शुं । मारां पूर्वनां प्रगाटियां पापरे अरे आ ते थयुं शुं; मारा
 ऊरमांही ऊपज्यो ऊतापरे; अरे आ ते थयुं शुं । अरे दैव आ कयां गयोरे, पवित्र मारो
 पुत्र । कुळदिपक कुंवर बिना, मारुं शोभे नहि घरसुअरे; अरे आ ते थयुं शुं ॥३९॥

क्यां जाउं केने कहुरे, कोण हरे आ कष्ट । क्यां थकि आ आवि चड्युं, मारुं क्यां
 हुतुं आवुं अट्टरे; अरे आ ते थयुं शुं ॥४०॥ वारी विजोगे माछलीरे, वत्स
 विजोगे गाय । तनुज विजोगे टळवळे, महा दुखथकि तेमज मायरे; अरे आ ते
 थयुं शुं ॥४१॥ नेणां जेम कीकी विनारे, जीव विना जेम काय । पुत्र वियोगे मा-
 वडी, तेतो मृतक समान जणायरे; अरे आ ते थयुं शुं ॥४२॥ पुत्र विजोगे जीव-
 चुंरे, ए तो छे धिक अवतार । प्राण जीवन पुत्र ते जतां, मारो व्यर्थ थयो संसाररे;
 अरे आ ते थयुं शुं ॥४३॥ नेणां भरी हुं निरखतीरे, जेम सुचंद्र चकोर । जीवन-
 दोरी जाणती, मारो क्यां गयो चित्तनो चोररे; अरे आ ते थयुं शुं ॥४४॥ स्वपनामां
 सुख सांपड्युरे, वीत्युं स्वपना मांय । दुखनो दरियो रेलियो, हवे एके न सुझे
 उपायरे; अरे आ ते थयुं शुं ॥४५॥ सुत मारुं दुःख सांभळोरे, दिलमां थइने
 दयाळ । मात तमारी टळवळे, आवो विश्वविहारिलालरे; अरे आ ते थयुं शुं
 ॥४६॥ पद ॥१॥ अरे आ शुं क्युं तें आजरे अरे निर्दय दैव, तें तो कोप क्यो शा
 काजरे अरे निर्दय दैव, मारो क्यां गयो सुखनो समाजरे अरे निर्दय दैव । टेक ।
 असुर उपद्रवनां अमेरे, सांख्यां कष्ट अपार । में जाण्युं जे आवियो, हवे सुखनो
 समय आ वाररे; अरे निर्दय दैव ॥४७॥ आज मने मेडी माळीयारं, गमतुं नथी
 आ गाम । दश दिश खावा घायछे, मारो क्यां गयो सुत घनशामरे; अरे निर्दय
 दैव ॥४८॥ चंद्र तुं चाले आकाशमारं, चळकेछे चारे कोर । तुं देखतां मारा तनु-
 जने, कहे कोण चोरी गयो चोररे; अरे निर्दय दैव ॥४९॥ पवन तुं प्रत्यक्ष देव छेरे,
 पसरछे चारे पास । दुखीयारी मने देखीने, मारा पुत्रनो कर तुं तपासरे; अरे निर्दय
 दैव ॥५०॥ तारा मंडळ तमे सौ मळीरे, ओपी रछाछो आकाश । खबर कहो मा-
 रा पुत्रनी, मने ते विना उपजेछे त्रासरे; अरे निर्दय दैव ॥५१॥ भडको भासे छे चंद्र-
 मारे, तारा अंगारातुल्य । विछी जेवा चटका भरे, मने चंपा चमेलीनां फूलरे; अरे
 निर्दय दैव ॥५२॥ रोज तो रात वही जतीरे, भासतुं तरत प्रभात । दिवस हवे
 क्यारे उगशे, क्यारे वीतशे वेरण रातर; अरे निर्दय दैव ॥५३॥ रे रुडा पोपट पंखी-
 यारे, विचर तुं वाट ने घाट । विश्वविहारीलालनो, लाज्य संदेशो सुखने माटरे; अरे
 निर्दय दैव ॥५४॥ पद ॥२॥ तमे क्यां गया करुणानीधानरे मारा कुंवर कोडीला,
 हवे थो मने दर्शन दानरे मारा कुंवर कोडीला, आवो तनुज केरो स्तनपानरे मारा
 कुंवर कोडीला । टेक । मनहुं मारुं तम वीनारे, आकुळ व्याकुळ थाय । जावा लाग्यो-
 छे जीवडो, हवे धीरज केम धरायरे; मारा कुंवर कोडीला ॥५५॥ सुकृत जन्म सह-
 स्रनारं, उदय थयां अद्भुत । सुखनिधि त्यारे सांपड्या, तम सरखा सुजाण सपूतरे;
 मारा कुंवर कोडीला ॥५६॥ सुकृत सौ आवी रछारं, काढिये केनो वांक । लखियां
 कर्मना लेखमां, आवा वांका वीधाताये आंकरे; मारा कुंवर कोडीला ॥५७॥ वि-
 चारहीन विधातरारे, करे नकारां काज । आवा कपाळमां आंकडा, एने लखतां

न आवी लाजरे; मारा कुंवर कोडीला ॥५८॥ काळ कर्म माया तणोरे, भासे नहीं कांइ भार । आ तो छे कृत्य तमे कर्तुं, जोवा धीरज धर्मकुमाररे; मारा कुंवर कोडीला ॥५९॥ अती धीरहनी वेदनारे, नहीं खमाय आ ठाम । आवो अनुकंपा करी, घणी थइछे हवे घनशामरे; मारा कुंवर कोडीला ॥६०॥ काचुं छे माहं काळजुरे, जाणो छो जनप्रतिपाळ । घणी परीक्षा नवकरो, आवो विश्वविहारीला-लरे; मारा कुंवर कोडीला ॥६१॥ पद ॥३॥ हवे दृष्टीए क्यारे देखीशरे मारा बाळूडा बालक, क्यारे नेणां भरीं निरखीशरे मारा बाळूडा बाळक, क्यारे हैडामां हुं हरखीशरे मारा बाळूडा बाळक । क्यारे हुं मारा कुंवरनेरे, भूजा भरी भेटीश । क्यारे हुं मन शीतळ करी, मारा तनना उताप मेटीशरे; मारा बाळूडा बाळक ॥६२॥ लोचन मारां लई गयुरे, कोण आवीने बेय । दुखमां डूब-ती देखिने, मने कोण लावी हवे देयरे; मारा बाळूडा बाळक ॥६३॥ भरदरियामां भागियुरे, वमळ वचे पडी बहाण । खूटीया खेडू खारवा, हवे केम वचे मारा प्राणरे, मारा बाळूडा बाळक ॥६४॥ पांखो विनानी पंखणीरे, झुरिझुरि मरे जेम । पुत्र विजोगे हुं पडी, माहं तर्फेडेछे तन तेमरे; मारा बाळूडा बाळक ॥६५॥ ओ भुंडी कृत्या अभागणीरे, निर्दय अधम अजाण । केम तें कुंवरने लई जतां, मारा प्रथम न लीधां प्राणरे; मारा बाळूडा बाळक ॥६६॥ में नथी लाड लडावियारे, लावो न लीधो लगार । मनना मनोरथ माहारा, तेतो रहि गया मन मोझाररे; मारा बाळूडा बाळक ॥६७॥ शांति शेणे करी ऊपजेरे, लागीछे तनमां लहाय । भासे चेतारण सेजडी, मने मंदिर खावाने घायरे; मारा बाळूडा बाळक ॥६८॥ दिवस हरखना कयां गयारे, कयांथि आव्यो आवो काळ । विश्वविहारीलालजी; योने दर्शन दीनदयाळरे; मारा बाळूडा बाळक ॥६९॥ पद ॥४॥ उपजातिवृत्त—भक्तीत-णी सूणि धिलाप बाणी, धर्म तहां धीरज ऊर आणी । स्वपत्निने धीरज त्यां ध-रावा, सुणाव्युं धैर्याष्टक शांति थावा ॥७०॥ धैर्याष्टक । मालिनीवृत्त—समज समजु नारी चित्तमां जो विचारी, विलपि विलपी रोये नोय पीडा जनारी । चतुरं जन विवेकी चित्तमांही विचारे, विषम समय जाणी सुझ तो धैर्य धारे ॥७१॥ सुख दुख दुनियामां सर्वने शीश आवे, स्थिति सरखि सदा तो कोइनी ना रहावे । वध घट दिनमाने सूर्य जो मास बारे, विषम समय जाणी सुझ तो धैर्य धारे ॥७२॥ शशिपण नभमांही जो वधे ने घटेछे, करम लिखित लेखो कयां मटाड्या मटेछे । रुदनथकि न लागे कष्ट ओळुं लगारे, विषम समय जाणी सुझ तो धैर्य धारे ॥७३॥ हिमत तजि दिवाथी दुःख झाडुं जणाय, दुखित अधिक देखी शत्रु-ओ राजि थाय । सुर नर दुख वेळ्यां जो पुराणो अढारे, विषम समय जाणी सुझ तो धैर्य धारे ॥७४॥ रघुपति वनवासे जै बड्या राज्य छोडी, हरण हवुं सितानुं ते पिडा नोय थोडी । अधिक धिरज धारी जानकीनाथ त्यारे, विषम समय जा-

णी सुझ तो धैर्य धारे ॥७५॥ वळि नळ दमयंती पामियां पूर्ण कष्ट, उजड वन
 वझ्यां जै थे भलां राज्यभ्रष्ट । नृपति नृपतिनारी भोगव्यां दुःख भारे, विषम
 समय जाणी सुझ तो धैर्य धारे ॥७६॥ वळि दुख बहु वेळ्यां द्रौपदी पांडवोये,
 पण रुदन न कीधुं तेमणे क्यांइ तोये । रुदन बहु कर्पाथी कोण कष्टो निवारे, वि-
 षम समय जाणी सुझ तो धैर्य धारे ॥७७॥ सुर नर मुनि सर्वे सुख दुःखो सहे-
 छे, विधिकृत विधि जाणी राजि राजि रहेछे । वदन रुदन टाळी तेम रेवुं तमारे,
 विषम समय जाणी सुझ तो धैर्य धारे ॥७८॥ उपजातिवृत्त—आनंदमां गर्व उरे न
 थाय, विपत्तिमां धीरजता धराय । एवुं कहुं ते पद चित्त धारो, आवो समो छे
 पण ते जनारो ॥७९॥ संध्या समे सूरज अस्त थाय, थते प्रभाते वळि ते जणा-
 य । एवीज रीते सुख दुःख केरा, आवे अने जाय दिनो घणेरा ॥८०॥ रामे सिता
 एकं समे गुमावी, लंका लिधी ते पळ पाछि आवी । जे पांडवोये वनवास कीधो,
 तेणे वळी दुर्गम दुर्ग लीधो ॥८१॥ पुष्पिताम्रावृत्त—प्रिय निज कुळ देव वायुपुत्र,
 स्मरण करो उर आवडोज अत्र । सुणि पतिवचनो विचारि नारी, स्तुति हनुमंत
 तणी तहां उचारी ॥८२॥ इति श्रीविहारिलालजीआचार्यविरचिते हरेलीलामृते द्वितीयकळशे
 अचिंत्यानंदवर्णोद्गम अभयसिंहनृपसंवादे कृत्याधर्मपुत्रहरणभक्तिमाताकृतविलापकथननामा चतुर्थो वि-
 श्रामः ॥४॥

उपजातिवृत्त—धर्मप्रिया पुत्र विजोग पामी, तेथी थयो खेद रही न खामी ।
 करी तहां तो स्तुति तर्तखेव, जेजे दयाळू हनुमंत देव ॥१॥ अथ हनुमंताष्टक—वसंत-
 तिलकावृत्त—जेजे दयाळू हनुमंत पवित्र देव, स्नेहे सजे सकळ देव तमारि सेव ।
 छो कष्ट नष्ट करनार सहायकारी, हेरामदूत हनुमंत विपत्तिहारी ॥२॥ सीतातणी
 तरत सूध तमेज लीधो, लंकापुरी पण तमेज प्रजाळि दीधो । लीधो विभीषण
 सुभक्त तमे उगारी, हेरामदूत हनुमंत विपत्तिहारी ॥३॥ द्रोणाचळे पवनपुत्र तमे
 रेखाव्या, बूटी चिह्नाव्या बळवंत लाव्या । पीडा तमे तरत लक्ष्मणनी निवारी,
 हेरामदूत हनुमंत विपत्तिहारी ॥४॥ ऐरावणे वळति सानुज राम लीधा, पाता-
 लमां विचरि त्रास विशेष दीधा । त्यां जै तमे भलुं पराक्रम कीध भारी, हेराम-
 दूत हनुमंत विपत्तिहारी ॥५॥ जेजे करे स्मरण संकट सौ हरोछो, भीती मटाडि
 बधि निर्भयता करोछो । छोजी तमे परम नैष्ठिक ब्रह्मचारी, हेरामदूत हनुमंत
 विपत्तिहारी ॥६॥ कीधी तमे स्थिति कपिध्वजनी धजामां, कीधो जई सुजय कौर-
 वनी प्रजामां । सेना समस्त रिपुनी रणमां विदारी, हेरामदूत हनुमंत विपत्तिहारी
 ॥७॥ छोजी कृपाळु कुळदेव तमे अमारा, पूज्यां अमे चरण चित्त धरी तमारां ।
 माटे हरो सकळ आ विपदा अमारी, हेरामदूत हनुमंत विपत्तिहारी ॥८॥ आवे
 समे समरतां ततकाळ आवो, ज्यां होय त्यांथी मुज बाळक तर्त लावो । कृत्या
 कुपात्र हरि लै गईछे नठारी, हेरामदूत हनुमंत विपत्तिहारी ॥९॥ उपजातिवृत्त—

स्तुती सुणी त्यां हनुमान आव्या, भक्तीतणा ते मनमांहि भाव्या । कपीशने सर्व
 कही सुणाव्युं, ते सांभळीने उर शौर्य आव्युं ॥१०॥ माता कहे हे हनुमंत देव,
 कृत्या लई गै सुत तर्तखेव । तमोथि जो लावी शकाय तेह, लावो जईने मुज बाळ
 एह ॥११॥ पूर्वछायो—अंजनिमुत एवुं सुणी, धरि उरमां हरिनुं ध्यान । उचर्या
 माता आगळे, मनमां धरी अभिमान ॥१२॥ चोपाई—माता एवुं शुं वचन उचारो,
 तमे शुं मने निर्बळ धारो । कृत्या पेठी गमे त्यां होय, पण पकडीश तेने हुं तोय
 ॥१३॥ कदी गई होय ते कैलास, तोय त्यां जइ उपजावुं त्रास । पेसे सातमे जई
 पाताळ, तोय तेने हणुं ततकाळ ॥१४॥ हुंतो पाम्योळुं प्रभुनो प्रताप, करुं काम
 मोटां तेथी आप । कहो तो विंध्याचळने उखाडुं, कहो तो मेरुपर्वत पाडुं ॥१५॥
 आप आज्ञा आपो जो मात, तो हुं सागर शोषुं सात । कहो तो घरा आळी
 घुजावुं, कहो तो रविरथ अटकावुं ॥१६॥ करुं जो हुं पराक्रम सारुं, तारा आका-
 शकेरा उतारुं । एवां काम करुं भारि भारि, त्यारे कृत्या ते कोण बिचारी ॥१७॥
 माता हरल्यां सुणी एवी गाथ, मुकयो हनुमानने शिर हाथ । बळि आशिषमुखथी
 उचारी, तारुं रक्षण करशे सुरारी ॥१८॥ पुत्र जाओ करो रुडुं काम, मने लावी आपो
 घनशाम । वेला आवजो हनुमंत वीर, धारी शक्ती नथी हुं तो धीर ॥१९॥ जाय पळ
 एक कल्पप्रमाण, वार लागशे तो जाशे प्राण । कहे हनुमंत चिंता मेलो, माता
 आविश हुं वेलोवेलो ॥२०॥ एम कहि शिर नामी सिधाव्या, कृत्या शोधता सी-
 ममां आव्या । हती सीममां कृत्या रखडती, प्रभू दृष्टिथी दूर आथडती ॥२१॥
 दीठा दृष्टिये हनुमान वीर, त्रास पामी तजी तन धीर । त्यारे कृत्या जइ तेणि
 वार, लावी सहचरी साथे अपार ॥२२॥ युद्ध करवाने हनुमान साथे, अस्त्र शस्त्र
 धर्या बहु हाथे । लीधां तोमर ने तरवार, लीधां कामठां तीर कटार ॥२३॥ हळ
 मुशळ ने मुद्गर लीधां, भालां बरछि कोइये सज्ज कीधां । लीधी भोगळ ने
 भीदीपाळ, कोये लीधा कुहाडा कराळ ॥२४॥ कोइये चक्र त्रिशुळ धर्या छे,
 नेण क्रोधथी रक्त कर्या छे । कोइये ढाल धरीछे हाथे, पेहेर्या बखतर टोप छे
 माथे ॥२५॥ पीने मदिरा थई उनमत्त, खुशी थईने करे कोई नृत्य । कइक मुख-
 थी करे किकियारी, भासे फोज भयंकर भारी ॥२६॥ हनुमाने ते दुरथी दीठी,
 लागी क्रोधनी उरमां अंगीठी । करी हुंकार ने हाक मारी, पगे जोरथी प्रथवी
 प्रहारी ॥२७॥ घरा धूजी ने सळकियो शेष, डोल्यो मेरु ने जाग्या महेश । त्यांतो
 खळभळथा सागर सात, आखा जगमां थयो उतपात ॥२८॥ डोल्या दिग्गज ने
 दिगपाळ, जाणे आव्यो प्रलयनो काळ । बीक सुरनर सर्वने लागी, जाणे ब्रह्मांड
 पडशे भागी ॥२९॥ त्यांतो कृत्याओ क्रोधे भराई, धीर वीरनी सनमुख धाई ।
 कईके नाख्यां त्रिशुळ ने तीर, कईके फेंक्या पथर कपिशिर ॥३०॥ कईके घोची
 शरीरमां सांग्य, केम वागे जेनुं वजरांग । पछी हाक मारी हनुमान, गदा लईने

घुम्या गुणवान् ॥३१॥ कहनां माथां फोड्यां गदा भारी, कहने पुंछडाथी ज प्रहारी
 कहकने पाडी ग्रहीने केशे, कहने उडाडि पगनी ठेशे ॥३२॥ कईक दुष्टाना दांतज
 तोड्या, कहकना तो वळी डोळा फोड्या । काप्यां कहक नठारीनां नाक, एम सौने
 चडावी चाक ॥३३॥ कईने लमणामां मार ते लाग्या, कहक पापिणीना पग भा-
 ग्या । जीववानी रही नहि आश, त्यारे कहक नाठी घरी त्रास ॥३४॥ सहचरि-
 योने नासती जाणी, त्यारे कोट्टरा क्रोधे भराणी । आवी हठ करि हनुमान सामी,
 जुड करवामां राखी न खामी ॥३५॥ ज्यारे तेपण लडिलडि हारी, त्यारे क
 जोडि बोली बिचारी । महावीर अहो हनुमान, तमे छोजी बहु बळवान् ॥३६॥
 जगमां तमने कोण जीते, तमे समरथ छो सहू रीते । अमे तो छैये अबळा नारी,
 तमे नैष्ठिक छो ब्रह्मचारी ॥३७॥ कर जोडिने कहिये तमने, हवे जीवती जवाद्यो
 अमने । नहि आविये कदि आस्थान, तेना साक्षी शशी भगवान् ॥३८॥ एवी विनति
 तेणे करी ज्यारे, कृपा उपजी कपीशने त्यारे । दीन जाणी तेने जवा दीधी, पछी सूध
 श्रीहरिनी लीधी ॥३९॥ जोताजोता ज्यां वनमां जाय, पुष्पसेजे पोढ्या दीठा त्यांय
 मुक्त अक्षरधामना जेह, करे चमर उभाउभा तेह ॥४०॥ हनुमाने हरिपास आ-
 धी, करी विनति त्यां शीश नमावी । बाळरूप हे परम पवित्र, तमे चरित क
 रोछो विचित्र ॥४१॥ होय आपनी इच्छा जेम, कृत्य कृत्या करी शके तेम । हरि
 आपनी इच्छा न होय, एवुं करवा समर्थ न कोय ॥४२॥ अमे सजिये तमारी
 सेवा, एवी लीला करो सुख देवा । जयजय जय जगपतिराय, एम कहिने प्रीत्ये
 लागा पाय ॥४३॥ पछी मुक्तोये बाळमुकुंद, सोंप्या हनुमानने सुखकंद । गया
 मुक्त ते अक्षरधाम, चाल्या हनुमान वृषने गाम ॥४४॥ भक्तिमाता तो जूवेछे
 वाट, नाव्या हनुमान थाय उचाट । बने आंखेथी आंसु पडेछे, घाट मनमां
 अनेक घडे छे ॥४५॥ हवे सुत मळवानी शी आशा, एवुं धारीने नाखे नि-
 सासा । मारां भाग्य जो होय भलांय, रत्न सांपड्युं ते शीद जाय ॥४६॥
 कांतो हनुमान कृत्याथी हार्यो, कांतो कुंवरने कृत्याये मार्यो । कांतो असुरे
 रची कांई माया, तेथी हनुमान त्यांज रोकाया ॥४७॥ हमणां आविश कहि
 गयो हर्षे, हुंतो जाणुंछुं वहि गयुं वर्षे । एणे आपी मने जूठी आश, वांदरानो
 ते शो विश्वास ॥४८॥ कांतो चाली शक्यो नहि लूलो, कांतो वाटविषे प-
 ड्यो भूलो । कांतो कोइनुं करवाने काम, गयो तेथी न आव्यो आ ठाम ॥४९॥
 कोइ तेल सिंदुर चडावे, तेनुं पण काम करवा सिधावे । एवी चिंता करे मा-
 ता ज्यांय, दीठा दुरथी हनुमान त्यांय ॥५०॥ ऐरावणतणा घरथकी जेम, आ-
 वतो होय ते दिठो तेम । धर्मतनुजने लीधाछे तेडी, जाणे आवीयो असुरने
 फेडी ॥५१॥ आवी हनुमाने कुंवर ते आप्यो, क्लेश धर्म ने भक्तियो काप्यो ।
 छीप स्वातिनुं जळ ले जेम, माये तरत लीधो सुत तेम ॥५२॥ कर्तुं चुंबन ते रुडी

रीते, स्तनपान करावियुं प्रीते । हनुमाननां मीठडां लीधां, तेने विविध वधामणां दीधां ॥५३॥ बहु हरख्या घरमदेव तात, हर्या रामप्रतापजी आत । सर्वे हर-
खिया सुर नर नाग, सौने आनंद उपज्यो अथाग ॥५४॥ हनुमान गया स्वस्थान,
भावे बंदीने श्रीभगवान । हवे कोटरानी कहुं वात, तेने माथे मोटी गई घात ॥५५॥
उपजातिवृत्त—ते कोटरा पाछि थई प्रमत्त, गई जहां छे खळ काळिदत्त ।
उच्चार क्रोधे अतिक्रूर कीधो, दाढो दबावी बहु त्रांस दीधो ॥५६॥ जे सूर्यसामी
रजने उडावे, पोतातणे मस्तक पाछि आवे । कृत्या तहां तेमज आवि लागी,
पाम्यो विशेषे भय ते अभागी ॥५७॥ कृत्या कहे हे खळ दुष्ट पापी, ते धर्मनो
बाळक छे प्रतापी । न कोइ एने हणवा समर्थ, ते साथ तूं वेर वधार्य व्यर्थ ॥५८॥
आदित्यने केम उलूक जीते, करी शके शुं भय कोइ रीते । गरुडने मारि शके
न मांखी, हारी रहे हीमत व्यर्थ नांखी ॥५९॥ आव्या बळी त्यां हनुमान आत,
त्यांतो अमारा झट जीव जात । तें मोकली जीव जवा अमारा, लेहुं अमे सां-
प्रत प्राण तारा ॥६०॥ एवुं सुणीने असुरे विचार्युं, थयुं नहि काम कशुंय धार्युं ।
करी स्तुती त्यां करिने प्रणाम, एवुं नहि सोंपुं कदापि काम ॥६१॥ कृत्या गई
त्यांथि करी विरोध, तथापि दुष्टे न लीधो सुबोध । जो खेद पामे बहु खाय ख-
त्ता, तथापि माने खळ आप सत्ता ॥६२॥ वर्णींद्रने प्रभ्र महींद्र पूछे, कृत्यातणुं
छेवट शुं थयुंछे । प्रभुतणो तेपण जोग पामी, मोक्षे जशे के नहि जाय स्वामी
॥६३॥ वर्णी कहे सांभळ भूमिपाळ, तेनो थशे ज्यां तन अंतकाळ । त्यारे हशे
तेहनि बुद्धि जेवी, गती थशे तेनि तहांथि तेवी ॥६४॥ पुष्पिताम्रावृत्त—पुनित च-
रित कृष्णनां कक्षां में, श्रवण सुमुखु करे सुबुद्धि पामे । बळि मन धरि सांभळो
महीश, हरिकृत बाळचरित्र हुं कहीश ॥६५॥ इति श्रीविहारिलालजीआचार्यविरचिते
हरिलालामृते द्वितीयकळशे अचिंत्यानंदवर्णींद्रअभयसिंहनृपसंवादे कृत्यापरामभवकथननामा पंचमो
विश्रामः ॥५॥

पूर्वछायो—हे अभेसिंह सुणो हवे, कहे वर्णि अचिंत्यानंद । जे संस्कार वृषे क-
र्या, ते कहुं घरी आनंद ॥१॥ चोपाई—जातसंस्कार पेहेलो जाणुं, जिन्हामार्जन
बीजो प्रमाणुं । मेधाजनन श्रीजो कहेवाय, ते में तमने कखाछे राय ॥२॥ चोथो
संस्कार पयपान जे छे, मास बीजो बेसे त्यां करेछे । शुदि दशमी गुरुवार ज्यारे,
पयपान करावियुं त्यारे ॥३॥ शुदि वैशाखनी एकादशी, भृगुवारी पिता मन व-
शी । त्यारे पारणे पोढाड्यो बाळ, पांचमो संस्कार नृपाळ ॥४॥ विश्वकर्मा ते
पारणुं लाव्या, दीसे हीरा हजारो जडाव्या । तेनुं वर्णन अधिक उमंगे, संभळा-
बीश बीजे प्रसंगे ॥५॥ चोथा मासमां शास्त्र प्रमाणे, क्युं नामकरण शुभ टाणे ।
मास अषाढ छे निरधार, वदी सातम ने गुरुवार ॥६॥ मास पांचमो ते बेठो
ज्यारे, शुदी एकादशी आवी त्यारे । भूमि उपर प्रथम बेसार्या, ए॥ संस्कार सात

સુધાર્યા ॥૭॥ છટે માસે આસોશુદિ બીજે, આઠમો સંસ્કાર કહીજે । અન્નપ્રાશન
 પ્રથમ કરાવ્યું, જેવું વેદે વિધાન બતાવ્યું ॥૮॥ શરદ પૂનમ ને ગુરુવાર, કર્ણવેધ
 કર્યો સંસ્કાર । આવ્યો જનમ દિવસ વઢિ જ્યારે, કર્યો અદ્ભુત ઉત્સવ ત્યારે ॥૯॥
 ક્રિયા સર્વે તે શાસ્ત્ર પ્રકાર, કરીને દાન દીધાં અપાર । લેવા દાન જાચક બહુ
 આવ્યા, ધર્મ ભક્તિયે સૌને રિદ્ધાવ્યા ॥૧૦॥ ઉપજાતિવૃત્ત—શ્રીદેવશર્મા તણિ ભક્તિ
 દારા, દેહે ઘણાં દાન થઈ ઉદારા । કરે જનો જાચક વારતા છે, સુદારતા સાથ
 ઉદારતા છે ॥૧૧॥ દિધાથકી દાન વઢી વિશેષ, કીર્તિ વધી ત્યાં સરવારદેશ ।
 ઘણા દ્વિજોની મનવૃત્તિ એવી, પોતાનિ કન્યા વૃષધેર દેવી ॥૧૨॥ દવે દ્વિજાતી
 વઢદેવ નામ, રહે ઠરીને તરગામ ઠામ । તેણે સુતા નામ સુવાસનીને, દિધી પછી
 રામપ્રતાપજીને ॥૧૩॥ સુપુષ્પમાં જેમ મઢે સુવાસ, મઢી રહે દામિનિ મેઘપાસ ।
 મઢી રહે સાકર દૂધ જેમ, મઢી રહ્યાં દંપતિ ચિત્ત તેમ ॥૧૪॥ સુતા દવેજી વ-
 ઢદેવની છે, પર્ણી સુમૂર્તી વઢદેવની છે । જેમાં મતી નિર્બઢ દેવની છે, દાતા મતી
 શંબઢ દેવની છે ॥૧૫॥ સુવાસિની શ્રીહરિને રમાડે, જુક્તી કરી અન્ન મહું જ-
 માડે । શું રેવતી શાંત્ય રહી અધૂરી, સ્વેચ્છા કરેછે સહુ આજ પૂરી ॥૧૬॥ જે
 અક્ષરાતીત અગમ્ય જે છે, તે ધર્મના આંગણમાં રમેછે । દોઢે પડે ઠીંચળખેર ચાલે,
 નાસે હસે દીપક દેશિ શાલે ॥૧૭॥ જે જોગિના ધ્યાનવિષે ન આવે, માતા લઈ
 લાઢ બહુ લઢાવે । સુભાગ્ય જોજ્યે પુરવાસિ કેરાં, આપે સદા સૂઝ પ્રભુ ઘણેરાં
 ॥૧૮॥ સ્ત્રિયો લઈ જાય રમાડવાને, રમાડવા વાર મઢે ન માને । કરી તિરસ્કાર
 વહુ નિવારે, તથાપિ આવે જન વારવારે ॥૧૯॥ સર્વે રહેછે મુઝ સામુ જોઈ, કરે
 નહીં ત્યાં ઘરકામ કોઈઁ । કહે મઢીને જન ઠામઠામ, વેલું કર્યું આ સુત આશું
 ગામ ॥૨૦॥ મુલેથકી કિલ્કિલ્શબ્દ બોલે, આનંદ એથી ઉપજે અતોલે । કોઈ
 સમે જૈ નિજમાત આગે, મંમં કહીં ભોજન મિષ્ટ માગે ॥૨૧॥ પૂર્વછાયો—હેનરપતિ
 હરિ મૂર્તિમાં, આશ્ચર્ય અનેક જણાય । વઢિ હરિની માયાથકી, દિવ્યભાવ મૂલી
 જણાય ॥૨૨॥ ચોપાઈ—જેજે આશ્ચર્ય વાઢકરૂપે, મલાં દેલાજ્યાં વૃષકુઢમૂપે ।
 તેનો કહેતાં ન આવે પાર, માટે તેમાંથિ કહિશ લગાર ॥૨૩॥ એક દિવસે સુવા-
 સિની વાઈ, પારણેથી તેજ્યા સુખદાઈ । તેતો લઈ ગયાં દૂર સેલાવા, ભક્તિમાતા
 આવ્યાં ધવરાવા ॥૨૪॥ માયે પારણું જોયું નિહાઢી, તેમાં સૂતા દિઠા વનમાઢી ।
 ધવરાવા વેઠાં પાસે જૈને, ત્યાંતો આવ્યાં સુવાસિની લૈને ॥૨૫॥ દીઠાં વે રૂપ હ-
 રિનાં જ્યારે, પામ્યાં અદ્ભુત અવરજ ત્યારે । હતું માતાના ચોઢામાં રૂપ, બીજું
 તેમાં મઢી ગયું મૂપ ॥૨૬॥ એવાં ચરિત્ર કરે અદ્ભૂત, એ છે અકઢ અજર અ-
 ચ્યૂત । મલો આવ્યો ભાદરવો માસ, કર્યો એકાદશી ઉપવાસ ॥૨૭॥ ભક્તિ-
 માતે સુવાસીની વાઈ, બીજી વહુ મઢી સ્ત્રી હરગ્વાઈ । માયે તેહી લિધા મહારાજ,
 ચાલ્યાં સૌ મઢી મજ્જન કાજ ॥૨૮॥ આજ મંદિરથી પૂર્વમાંય, મૂપ એક તઢાવ

छे त्यांय । तेथी दक्षिण दिशने ठाम, रुडुं छे नारायणसर नाम ॥२९॥ ज्यारे प-
 र्बणिनो दिन आवे, पुरवासि त्यां नावा सिधावे । जळझीलणीनो दिन जाणी,
 इच्छा नावानि उरमां आणी ॥३०॥ वाटे करतां हरिगुण गान, सर्वे नारीये
 जह कर्तुं स्नान । प्रभुने पण त्यां नवराव्या, सर्वे सुंदरीने मन भाव्या ॥३१॥
 एक कमळतणुं फूल लावी, नमी हाथमां हरिने धरावी । एक तेह तळावने
 तीर, आसोपालव गेर गंभीर ॥३२॥ तेनी शोभा दिसे घणी सारी, आखा विश्व-
 थकि एतो न्यारी । विश्वकर्माये नवराश लावी, जाणे कारीगरी छे बनावी ॥३३॥
 तेनी शाखानी शोभा छे भारी, जाणे संघाडे होय उत्तारी । रंग लीलो ललित
 पांढडानो, कोण जाणे ए ते रंग क्यांनो ॥३४॥ छाया शीतळ तेनी रहेछे, वायु
 मंद सुगंधी वहेछे । जई त्यां पाथर्युं पट एक, पड कोमळ कीधां अनेक ॥३५॥
 प्रभुने ते उपर पधरावी, जळक्रीडा ते करवा सिधावी । एवे अवसरे त्यां अणघार्या,
 ब्रह्मा विष्णु ने रुद्र पधार्या ॥३६॥ आवी उभा प्रभूजीनि पासे, तेनां रूप तेजो-
 मय भासे । महातेजनुं पेखीने पूर, पडे झांखा शशांक ने सूर ॥३७॥ एहुं तेज
 जोई सहु बाई, पामी अचरज अंतरमांई । भूली सर्वे शरीरनुं भान, स्थिति पामी
 समाधि समान ॥३८॥ ब्रह्माआदिक भुवनना राय, तेणे पूजीया प्रभुजीना पाय । दि-
 व्य भूषण वस्त्र धराव्यां, स्नेहे फरिफरि शीश नमाव्यां ॥३९॥ कर जोडीने स्तुती उ-
 चारी, अहो श्रीहरि करुणाकारी । तमे भूमिनो हरवाने भार, लीधो अबनी उपर अ-
 वतार ॥४०॥ नाराचवृत्त—धर्युं शरीर श्रीहरी अधर्मने उखाडवा, स्वदासनी समस्त
 भीति मूळथी मटाडवा । अनेक दुष्ट आ समे करे अधर्म कर्मने, विदारि धर्मवेदनो
 चहाय कौलधर्मने ॥४१॥ करे कृपात्रमात्र भूत प्रेतनी उपासना, सदैव मय मांस
 खाय शत्रु कृष्णदासना । मलीन देवना विशेष मंत्र जंत्र साधिने, मनुष्यने करे
 ज आधि व्याधिनी उपाधिने ॥४२॥ अनेक दुष्टमध्य मुख्य एक कालिदत्त छे, कुक-
 र्मनोज कूप पापरूप ते प्रमत्त छे । डरे दिले बधाय देव देवि दैत्य दानवी, डरे महेश
 शेष तेथि कोणमात्र मानवी ॥४३॥ घणी थई हवे कृपा करो तमे कृपानिधि, घणाक
 काळ तेहने तमे प्रभू क्षमा किधी । विना सुशस्त्र अस्त्र एह दुष्टने विदारने, हवे
 जरूर उरमांहि ए विचार धारवो ॥४४॥ अनंत संत एहनी पिडाथकी पिडायछे,
 विनाशकार त्रासथी उदास उर थायछे । अभंग अंग एहनुं न भंग थाय कोइये,
 मुरारि दुःखहारि छो तमारि वाट जोइये ॥४५॥ तमो विना सहायता अमारि आज
 को करे, विदारि श्रेष्ठ दुष्टने अमारुं कष्ट को हरे । जुगे जुगे तमेज देव देव देह-
 धारिने, सुखी करो स्वदास त्रासकारि दुष्ट मारिने ॥४६॥ तमेज धर्मसर्गने अभी-
 ति आपनार छो, तमेज कष्ट नष्टकारि तुष्टि पुष्टिकार छो । सहायता स्वभक्तनी
 कृपाळ आ समे करो, कहे सुरेश साथ नाथ हाथ मस्तके धरो ॥४७॥ उपजातिवृत्त—
 सुणी कहे श्रीहरि शुद्ध वाणी, अहो पिनाकी अज चक्रपाणी । जे दुष्ट पीडा

તમને કરેછે, તે સાધુને તો અતિ દુઃખ દેછે ॥૪૮॥ કૃત્યાપત્રી તે બહુ કષ્ટ પામ્યો, તથાપિ તે પાપિ નહીં વિરામ્યો । તેને ન આવી હજિ કાંઈ શુદ્ધિ, વિનાશકાળે વિપરીત બુદ્ધિ ॥૪૯॥ જેજે હતું જોર કરી ચુક્યોછે, મમત્વ તોયે હજિ ક્યાં મુક્યોછે । બેઠી જવા તેની બધી સમૃદ્ધિ, વિનાશકાળે વિપરીત બુદ્ધિ ॥૫૦॥ દિવા-વિષે અંગ પતંગ પાડે, દેશી પડે મૂરખ જેમ રાહે । એવી થઈછે મતિ એની ડંધી, વિનાશકાળે વિપરીત બુદ્ધિ ॥૫૧॥ થશે હવે સાંપ્રત નાશ એનો, તમે ન રાહો ભય કાંઈ તેનો । સ્વધામમાંહી સુલભી સિધાવો, સૌને દિલે ધિરજતા ધરાવો ॥૫૨॥ બાઝા હતી જેહ તલાવમાંય, આવી મઢીને પ્રભુપાસ ત્યાંય । પુછ્યું સુરોને ત્રણ કોણ છો જી, કથા તમારી અમને કહોજી ॥૫૩॥ કહે સુરો હેકરુણાસમુદ્ર, અમે વિધાતા બલિ વિષ્ણુ રુદ્ર । સર્વેતણું સંકટ સંભઢાવા, માજી અમે શ્રીહરિપાસ આવ્યા ॥૫૪॥ આ છે પ્રભૂ અક્ષરધામવાશી, મનુષ્યનું રૂપ રહ્યા પ્રકાશી । તે છે તમારા સુત શ્રીમુરારી, ભૂમીતણો માર વિનાશકારી ॥૫૫॥ આશ્ચર્ય એવું સુણિ સર્વે પામી, જાણ્યા પ્રભૂને સકલેશ સ્વામી । ગઈ હરીને લઈ ગામમાંતે, ગયા વિધાતા-દિ સ્વધામમાં તે ॥૫૬॥ પુષ્પિતાપ્રાવૃત્ત—પછિ પરિજન ધર્મપાસ જૈને, સકલ કથા સુકહી પ્રસન્ન થૈને । સુણિસુણિ મનમાંહિ સર્વે ફૂલ્યાં, પ્રભુનિ અજાણિ પછીથી વાત મૂલ્યાં ॥૫૭॥

इति श्रीविहारीलालजीआचार्यविरचिते हरिलीलामृते द्वितीयकलशे अक्षित्यानंदवर्णीद्र-अभयनृपसंवादे बाळचरित्रे नारायणसरे ब्रह्मादिआगमनवर्णननामा षष्ठो विश्रामः ॥६॥

પૂર્વછાયો—ભૂપ કહે વર્ણિન્દ્રને, અનુકંપા કરો બલિ આજ । અદ્ભુત લીઢા હરિતણી, સંભઢાવો મને મુનિરાજ ॥૧॥ ચોપાઈ—વરણીંદ્ર કહે સુણ રાય, કહું પારણાની રચનાય । જેમાં પોઢેછે સુંદર શામ, તેતો છે ઘળી શોભાનું ધામ ॥૨॥ સાવ સોનાનું શોભે અથાગ, માંહિ કોતર્યા સુર નર નાગ । માંહિ કોતર્યા ચિત્ર વિચિત્ર, ઘૃષ્ઠ વેલી ને પુષ્પ પવિત્ર ॥૩॥ માંહિ પર્વત મેરુરહેછે, માંહિ સાગર સરિતા વહેછે । હંસ પોપટ ઉપર જે છે, જાણે પક્ષી સજીવન તે છે ॥૪॥ જોઈ ચિત્તમાં કરતા વિચાર, ભાસે બ્રહ્માંડનોજ આકાર । મોરવાયા દીસેછે બે કેવા, ધ્રુવ ઉત્તર દક્ષિણ જેવા ॥૫॥ ઢાંડી છે શિશુમાર સમાન, તેમાં હીરા છે તેજ-નિધાન । શોભે ક્રુમર સૂરજ ચંદ, હીરા તેતો તારાતણાં ઘુંદ ॥૬॥ તેમાં પારણું પૃથ્વી અનૂપ, દોરી હીરાની શેષ સ્વરૂપ । આશ્વા વિશ્વના અંતરજામી, તેતો પોઢ્યાછે પારણે સ્વામી ॥૭॥ ડંચે નીચે તેને ચારે પાસે, મળી માણેક જડિત પ્રકાશે । એક સમય સુવાસિની બાઈ, લેવા હરિને ગયાં હરલાઈ ॥૮॥ જઈ પારણામાં જોયું જ્યાંય, અતિ અચરજ દોઢુંછે ત્યાંય । ઘળા હીરામાં હરિવર કેરાં, પ્રતિબિંબ પડ્યાંછે ઘળેરાં ॥૯॥ ઉપજ્યો ડર સંભ્રમ એવો, કયા બાઢકને તેડિ લેવો । તેતો બાઈ છે બુદ્ધિનિધાન, તેણે કેમ જાણ્યા ભગવાન ॥૧૦॥ જમણે ગાલે ટિલકડી છે જેહ, પ્રતિબિંબે ઢાબે દોઢી તેહ । તેથી સત્ય સ્વરૂપને જાણી, તેડી લીધા અતિ-

મ આળી ॥૧૧॥ સુણિ બોલ્યા અભેસિહ ભૂપ, અહો આશ્ચર્ય ઇતો અનૂપ । ધન્ય-
 ન્ય સુવાસિની બાઈ, ધન્યધન્ય તેની ચતુરાઈ ॥૧૨॥ એવો ડંડો મરમ કોણ જાણે,
 ખેજા તો પહે ભ્રમણાની જાણે । વઢી વર્ણિ કહે શુભ વાત, તમે સાંભળો નૃપ
 ાક્ષાત ॥૧૩॥ પોઢે હરિવર પારણે જ્યારે, પ્રેમે માતા મુલાવેછે ત્યારે । ગીત ગા-
 છે પુરની બાઝ, પોઢ્યા પારણે ભક્તિનો લાલ ॥૧૪॥ સોનાનાં બોર મુલે નંદકિશોર ।
 રાગ છે—ભક્તિનો લાલ હરિકૃષ્ણ કૃપાઝ, પોઢ્યા પારણિયે ભક્તિનો લાલ ।
 ક—સાક્ષાં જતન કરી માતા મુલાવે, નેળાં ભરીને થાય નિરંજી નિહાલ; પોઢ્યા
 રણિયે ભક્તિનો લાલ ॥૧૫॥ વારે વારે મૂલ માતાજી નીરંજી, ગોરા રૂઢા છે
 ારધારીના ગાલ; પોઢ્યા પારણિયે ભક્તિનો લાલ ॥૧૬॥ શોભાનું ધામ શામ
 ારા શોભેછે, જેને જોતાં જાય જગની જંજાઝ; પોઢ્યા પારણિયે ભક્તિનો લાલ
 ૧૭॥ પુરની નિવાસિ નારી આવી વધાવે, મોતી ભરીને લાવી સોનાના થાઝ;
 ાદ્યા પારણિયે ભક્તિનો લાલ ॥૧૮॥ મહા મનોહર માવાની મૂરતી, જોઈ રહેછે
 દ્વ જુવાન બાઝ; પોઢ્યા પારણિયે ભક્તિનો લાલ ॥૧૯॥ જમલું પેહેર્યું છે માથે
 ાતીની ટોપી, રાજે છે રેશમી રૂઢો રુમાલ; પોઢ્યા પારણિયે ભક્તિનો લાલ
 ૨૦॥ સોના રૂપાનાં શોભે રૂઢાં રમકડાં, મેના પોપટ મોર ઢેલો મરાલ; પોઢ્યા પાર-
 ણિયે ભક્તિનો લાલ ॥૨૧॥ માતા પિતાને અતિ પોતાના પ્રાણથી, વહાલા લાગેછે
 શ્વવિહારીલાલ, પોઢ્યા પારણિયે ભક્તિનો લાલ ॥૨૨॥ પદ ॥ ૧ ॥ ધર્મકુમાર
 ાક્ષરનો આધાર, પોઢ્યા પારણિયે ધર્મકુમાર । ટેક—જે છે વ્યાપક આપ્ર સૌના
 િતરમાં, જેને કદાપિ નહિ વઢગે વિકાર; પોઢ્યા પારણિયે ધર્મકુમાર ॥૨૩॥
 ાધી અષ્ટાંગ જોગ જોગી ન દેલે, ઇતો વશ્યા છે આવી ધર્મ આગાર; પોઢ્યા
 રણિયે ધર્મકુમાર ॥૨૪॥ આવો આવીર્ભાવ આજ સુધીમાં, થયો નથિ ને વઢી
 થી થનાર; પોઢ્યા પારણિયે ધર્મકુમાર ॥૨૫॥ ભારતના પુત્રભાવે નિહાળે,
 ણ ઉતારે વઢી વારમવાર; પોઢ્યા પારણિયે ધર્મકુમાર ॥૨૬॥ ચુંબન કરીને માતા
 ષ્ણે હુલાસે, હેતે લઢાવે કરી હૃદયાનો હાર; પોઢ્યા પારણિયે ધર્મકુમાર ॥૨૭॥
 ાકાશમાં ચંદ્ર દેલી ચઢકતો, હઠ લઈ માત પાસ માગે મુરાર; પોઢ્યા પારણિયે
 ધર્મકુમાર ॥૨૮॥ માતા કુંવરનું મનડું મનાવે, અંજલિ જુક્તિના કરી ઉચ્ચાર; પોઢ્યા
 રણિયે ધર્મકુમાર ॥૨૯॥ બાઝરૂપે બની લાલવિહારી, બાઝચરિત્ર એમ કરે અ-
 ર; પોઢ્યા પારણિયે ધર્મકુમાર ॥૩૦॥ પદ ॥ ૨ ॥ શ્રીધનશામ આજ ધર્મને
 ામ, શોભે પારણિયે શ્રીધનશામ । ટેક—પારણું લાવ્યાછે વિશ્વકરમા કરીને,
 ારીગરીનું ઘણું કીધું છે કામ; શોભે પારણિયે શ્રીધનશામ ॥૩૧॥ હીરા માણેક
 ાતી જડિયાં પારણિયે, રૂઢું રચ્યું છે સાવ સોને તમામ; શોભે પારણિયે શ્રીધ-
 નશામ ॥૩૨॥ આ લોકમાં એવું ન મળે પારણિયું, દેતાં હજાર લાલ કરોડ દામ;
 ામે પારણિયે શ્રીધનશામ ॥૩૩॥ રીઝ્યા ધરમદેવ દેલિ પારણિયું, આપ્યું

અલોકિક મોહું ફનામ; શોભે પારણિયે શ્રીઘનશામ ॥૩૪॥ તે પારણામાં મહાપ્રભુ જુલેછે, જે છે હરિજનોનું ઠરવાનું ઠામ; શોભે પારણિયે શ્રીઘનશામ ॥૩૫॥ ભાવ મ્હાલથી મક્તિમાતા જુલાવે, પામે નહીં પલમાત્રે વિરામ; શોભે પારણિયે શ્રીઘનશામ ॥૩૬॥ માતા પિતાના ફલ્યા મનના મનોરથ, પૂરી થઈછે તેના હૃદયાની હામ; શોભે પારણિયે શ્રીઘનશામ ॥૩૭॥ વિહારીલાલજીની મૂર્તિ બિલો-કી, પ્રેમે કરેછે વારેવારે પ્રણામ; શોભે પારણિયે શ્રીઘનશામ ॥૩૮॥ પદ ॥૩॥ માતાની પાસ પ્રભુ પામી જુલાસ, પોઢ્યા પારણિયે માતાની પાસ । ટેક—દેવાંગનાઓ દીનબંધુ પ્રભુને, આપે આશીષ ચઢી આવી આકાશ; પોઢ્યા પારણિયે માતાની પાસ ॥૩૯॥ ઉદ્ભવ આદિક નિજજનના અંતરની, આવ્યાછે પોતે હરિ પુરવાને આશ; પોઢ્યા પારણિયે માતાની પાસ ॥૪૦॥ જાણે અજાણે જે હરિને જુએછે, તેનાં તો પાપ સર્વ પામેછે નાશ; પોઢ્યા પારણિયે માતાની પાસ ॥૪૧॥ ચંપા ચંબેલી જાઈ જુઈ ને ગુલાબનાં, સારાં ફુલોની ત્યાં પસરે સુવાસ; પોઢ્યા પારણિયે માતાની પાસ ॥૪૨॥ દશે દિશાના દિગપાઠ દેવતાઓ, એવા દિસેછે જેના દાસાનુદાસ; પોઢ્યા પારણિયે માતાની પાસ ॥૪૩॥ કાલાંકાલાં વેળ વહાલો બોલેછે, જેમાં સુધાથિ ઘણી સારી મિઠાશ; પોઢ્યા પારણિયે માતાની પાસ ॥૪૪॥ દાઢમ કઢી સમ દંતુડી દેહીયે, ફેતે કરેછે જ્યારે હરીવર હાસ; પોઢ્યા પારણિયે માતાની પાસ ॥૪૫॥ જોજ્યો સહી આજ ધર્મના ધામમાં, નવલ વિહારીલાલ કરે વિલાસ; પોઢ્યા પારણિયે માતાની પાસ ॥૪૬॥ પદ ॥૪॥ પૂર્વછાયો—ભૂપ અભેસિંહ સાંમઢો, કહે વર્ણિ અંચિત્યાનંદ । કહું ચરિત્ર શ્રીકૃષ્ણનાં, ઊરમાં ઘરી આનંદ ॥૪૭॥ ચોપાઈ—વર્ષ બીજાતળી કહું વાત, આવી શરદ પુનમની રાત । ફલિયામાં પલંગડી ઢાઢી, માયે પોઢ્યા ત્યાં વનમાઢી ॥૪૮॥ માતા લાલને લાઢ લઢાવે, સામું જોઈ હશીને હસાવે । પાસે બેઠાં સુવાસિની બાઈ, બેઠાં પરિજન પળ હરખાઈ ॥૪૯॥ કેવા શો-ભેછે શ્રીવૃષનંદ, દિસે તારાવિષે જેમ ચંદ । ચઢી આવ્યો ત્યાં ચંદ્ર આકાશે, જાણે આવ્યોછે દર્શન આશે ॥૫૦॥ કાલુકાલુ બોલી ધર્મલાલે, માગ્યો રમવાને ચંદ્ર તે કાઢે । માગ્યો માતાપાસે હઠ લઈને, ત્યારે માતા બોલ્યાં યુશી થઈને ॥૫૧॥ નવ આવે અમારે બોલાવ્યે, તમે બોલાવો તો શશી આવે । માઢી ચંદ્ર સામું ભગવાન, નિજ આંગઢીની કરી સાન ॥૫૨॥ જેની ઇચ્છાના અલ્પ પ્રકાશે, કોટિ બ્રહ્માંડ ઉપજે ને નાસે । જેની આજ્ઞાથી શેષ સુરેશ, રહે હાજર દેવ હમેશ ॥૫૩॥ એની ઇચ્છા છે જાણીને એમ, પાસે ચંદ્ર આવે નહિ કેમ । નરરૂપ તેજોમય ધારી, સાથે લેને સત્યાવીશ નારી ॥૫૪॥ વઢી પોતાના પાર્ષદ લેને, ચંદ્ર આવ્યો ચિસે રાજિ થેને । માતમાતનાં મૂષળ લાવી, ધર્મકુંવરને ખેટ ધરાવી ॥૫૫॥ રામા રોહિણી આદિક જેહ, લાવિ જમલાં ને ટોપિયો એહ । પૂજી અર્ચિને લાગિયાં પાય, ત્યારે રીઝિયા ત્રિભુવનરાય ॥૫૬॥ મુલે બોલિયાં શ્રીમક્તિમાત, તમે કોણ છો તે કહો

वात । हुं छुं चंद्र वसुंछुं आकाशे, आव्योछुं अहिं मोक्षनि आशे ॥५७॥ घणा देवोनां दर्शन कीधां, घणां तीर्थोतणां जळ पीधां । रोज रखडुंछुं ठामोठाम, पण पाम्यो न अक्षरधाम ॥५८॥ शार्दूलविक्रीडितवृत्त—माता हुं धरि मोक्ष आश मनमां वारीधिगर्भे बइयो, त्यां तीर्थोधि मळयो न मोक्ष मुजने त्यारे हुं त्यांथी खइयो । सेवी शंकरनी जटा बळी बइयो विघ्नेशना भालमां, पाम्यो मोक्ष नहीं रख्यो रखडतो कल्पो घणा काळमां ॥५९॥ उपजातिवृत्त—आ छे प्रभू अक्षरना नि-वासी, मने नहीं ते करशे निराशी । हुं एवि इच्छा उरमां घराबुं, आ देह छुइये प्रभुधाम आवुं ॥६०॥ एवुं कहीने बळि श्रीहरीनी, स्तुती करी मुक्तितणा पतीनी । वांछीत तेने बरदान आप्युं, ने कल्प कोटीतणुं कष्ट काप्युं ॥६१॥ पुष्पिताम्रावृत्त—सहित सकळ पत्नि चंद्र चाल्यो, निजगतिनो नभमांहि मार्ग झाल्यो । अगणित हरिनां चरित्र एवां, भवजळ पार करे पवित्र तेवां । ६२॥ इति श्रीविहारिलालजी आचार्यविरचिते हरिलीलामृते द्वितीयकळशे अचिंत्यानंदवर्णींद्रअभयनृपसंवादे श्रीहरिबाळचरित्रे चंद्रआगमननामा सप्तमो विश्रामः ॥ ७ ॥

पूर्वछायो—वर्णि कहेछे वारता, तमे सांभळो सुझ नरेश । वर्ष त्रिजे उता-रिया, हरिना प्रथम शिरकेश ॥१॥ चोपाई—बदी पांचम जेठनी आवी, सगां बहालां ने नात तेडावी । तेडया कुळगुरुने पण प्रीते, चौळ करम करावा सुरीते ॥२॥ दिशा दक्षिणमां गाउ चार, नदीमनवर छे जेह ठार । मखोडा तीर्थमां तहां जैने, चौळ कर्म कर्तुं राजि थैने ॥३॥ घेर आविने सौने जमाड्या, घणा द्वि-जने संतोष पमाड्या । सौनी सरभरामां रद्यां मांय, भुल्यां पुत्रनि संभाळ त्यांय ॥४॥ रख्यो बे घडी दिवस ते ज्यारे, आवि बाळक मंडळी त्यारे । वये कोइ किशोर कुमार, तेडया श्रीप्रभुने करी प्यार ॥५॥ रमतां रमतां गयां पुरबार, दिशा पूर्वना बाग मोझार । एक आंबाना वृक्षने तळे, बाळकृष्ण बेसार्या ते पळे ॥६॥ गयां तरुवरनां फळ लेवा, जम्यां आंबु जांबु आदि मेवा । लाग्यां रमवाने बाळ समस्त, थयो ए समे आदित्य अस्त ॥७॥ उपजातिवृत्त—एवा समामां खळ काळिदत्त, स्त्रीने कहे वात थई प्रमत्त । हुं आज जाउं हरिकृष्णपास, निश्चित तेनो करि आवुं नाश ॥८॥ नारी कहे हेपति प्राणनाथ, जीते न कोई हरिकृष्ण-साथ । छे आपणे घेर घणी समृद्धि, ते भोगवो एवी तजी कुबुद्धि ॥९॥ बेठां जबा आगज बाज राज, बेठां जबा सौ सुखसाज लाज । हेस्वामि चेतो चितमां न चूको, मानो कछुं मारुं ममत्व मूको ॥१०॥ जजो भले आगज बाज राज, जजो भले सौ सुखसाज लाज । भले कदी आयूष थाय टूंकुं, तथापि हुं केम ममत्व मूंकुं ॥११॥ जाण्युं स्त्रीये छे विपरीत काळ, पडी गळामांहि ममत्व जाळ । जो कोटि ब्रह्मा मळीने मनावे, आवे समे बुद्धि भली न आवे ॥१२॥ साबुं कहे तेपर द्वेष आणे, उंघू कहे ते जन मित्र जाणे । पूर्वे जवुं पश्चिममांहि जाय, माथुं फरे वात

नही मनाय ॥१३॥ एवं गणी चित्त कर्तुं निवृत्त, चाल्यो त्वराथी खळ काळिदत्त ।
 गई हती बाळक टोळि ज्यांय, गयो अधर्मि ततकाळ त्यांय ॥१४॥ चोपाई—रमतां
 ते गयां दूर बाळ, भूल्यां श्रीहरिनी ते संभाळ । त्यांतो दुष्ट काळिदत्त आव्यो, पोते
 बाळक वेश बनाव्यो ॥१५॥ बाळ भेळो ते रमवाने भळियो, कोइ बाळके एने न
 कळियो । पछी आव्यो प्रभू बेठा त्यांय, मारवानी इच्छा मनमांय ॥१६॥ पूर्वे कृत्या
 गई छे जे हारी, तेनुं वेर राख्युं छे संभारी । रची आसुरी माया ए ठार, कर्यो कारमो
 त्यां अंधकार ॥१७॥ मेघ आकाशमां चढी आव्यो, मोटो गगडाट त्यांतो मचाव्यो
 थया कारमा त्यां तो कडाका, भारे तोपना जेवा भडका ॥१८॥ जाणे तुटीने पडशे
 आभ । झट्या सिंहणियो तणा गाभ । घणी बीजळियो सळकेछे, जाणे अग्नि प्रलयनो
 एछे ॥१९॥ कलपांतनो पवन गणाय, एवो वायु भयंकर वाय । जळ उपल त्यां वर
 सवा लाग्या, भारे वृक्ष घणां पडि भाग्यां ॥२०॥ शैलनां शीखरो तुटि पडे, घमवे
 धरणि तेहवडे । पशु पक्षीयो नो थयो नाश, आखा देशमां उपज्यो त्रास ॥२१॥
 काळिदत्त आकाशमां चडियो, हता कृष्ण ते तरुपर पडियो । पडी भागी आं
 बातणी डाळ, बाळकृष्णने आवी न आळ ॥२२॥ त्यारे विकराळ वेश करीने
 आव्यो दुष्ट ते हणवा हरीने । करी हरिये तेना सामी दृष्टि, जेम रुद्र दहन को
 सृष्टि ॥२३॥ त्यारे दुष्ट ते दाझवा लाग्यो, भय पामीने त्यांधकी भाग्यो । एने
 उंचे चडावे ने पाडे, जेम बाळ दडाने पछाडे ॥२४॥ वळी वृक्ष साथे अथडाय
 पीडा पामे कहे हायहाय । कायामां बहु कंदक वागे, भच्चोभच्च भाला जेवा लागे
 ॥२५॥ एक हाथ गयो एनो तुटी, बेय आंखो गइ वळी फूटी । मुखमां बहु धूळ
 भराणी, मुके पोक मागे पाणीपाणी ॥२६॥ कृष्णसाथे करे जे जे वेर, तेतो पीड
 पामे आवी पेर । महाकष्टी काया पीडाय, मागेपण झट मोत न थाय ॥२७॥
 बहु भटक्यो ठेकाणे ठेकाणे, पाम्यो मोत पछी तेज टाणे । उडी गइ एनी आसुर
 माया, त्यारे तारा आकाशे देखाया ॥२८॥ सर्वे बाळकने आव्युं भान, लाग्या शो
 धवा श्रीभगवान । नाम लहने बोलावेछे बहु, कलपांत करे बाळ सह ॥२९॥ त्यांतं
 धर्मनी द्वादश नारी, श्रद्धा आदिक सर्व पधारी । लीधा श्रीहरिने धवरावा, प्र
 बार रूपे थई धाव्या ॥३०॥ एवी लीळा निहाळवा काज, सुरसहित आव्या सुरराज
 आव्या अज भव शेष महेश, आव्या गिरिजा ने देव गणेश ॥३१॥ छायां वैमा
 आकाश दीश, पुष्पवृष्टि करी प्रभु शीश । स्तुति करवा लाग्या जोडी हाथ
 नमो जेजे निरंजन नाथ ॥३२॥ त्रिभंगीछद—जयनाथ निरंजन खळबळ गंजन ज
 नभय भंजन भगवंता, जयजय सुखधामा निर्मळनामा श्रीधनशामा शोभंता
 जयजय वृषलाला मौक्तिकमाळा कृष्णकृपाळा सुखकारी, जय नरतनुधारी विश्व
 विहारी अज अविकारी असुरारी ॥३३॥ जयजय महाराजा गरिबनिवाज
 संत समाजा पद सेवे, तव गुण उर धारी श्रुतिआकारी कीर्त्ति उच्चारि अजजेवे

आ असुरप्रमत्ता काळीयदत्ता हति निजसत्ता विस्तारी, जय नरतनुधारी विश्व-
विहारी अज अविकारी असुरारी ॥३४॥ रावण रण रोळ्यो चाणुर चोळ्यो
गिरिवर तोळ्यो नाथ तमे, तेथीपण भारी पीड अमारी श्याम बिदारी आज समे ।
मधुमांसाहारी कृत्याकारी हतो सुरारी दुःखकारी, जय नरतनुधारी विश्वविहारी
अज अविकारी असुरारी ॥३५॥ इंद्रादिक देवा कहिये केवा अज भव जेवा भय
राखे, एवो महापापी प्रौढप्रतापी मंत्रो जापी बळ भाखे । कर शस्त्र न धारी आप
अघारी दिवो बिदारी भयभारी, जय नरतनुधारी विश्वविहारी अज अविकारी अ-
सुरारी ॥३६॥ बळि शाम अमारो भय संहारो विनती धारो निज उरमां, कळिजुग
बहु व्याप्यो धर्म उधाप्यो अधर्म व्याप्यो पुरपुरमां । ए पिडा अमारी हरो मुरारी
हरी तमारी बलिहारी, जय नरतनुधारी विश्वविहारी अज अविकारी असुरारी
॥३७॥ सौ तीर्थ करीने चरण धरीने शुद्ध करीने सुख आपो, असुरोनी टोळी
क्षितिमां खोळी रणमां रोळी दुःख कापो । श्रुतिमार्ग बतावो जन समझावो
धाम रचावो मनधारी, जय नरतनुधारी विश्वविहारी अज अविकारी असुरारी
॥३८॥ आचारज थापो प्रजळे पापो अतिसुख आपो निजजनने, ते करवासाह
तमे तमारुं छे प्रभु धार्यु नरतनने । हरि हवे पधारो काज सुधारो चित्ते चिचारो
ब्रह्मचारी, जय नरतनुधारी विश्वविहारी अज अविकारी असुरारी ॥३९॥ जय
अश्वरधामी अंतरजामी अकळ अकामी मुक्तपती, जय भवजळसेतु वृषकु-
ळकेतु हरिजनहेतु हंसगती । जगथी स्थिति न्यारी नाथ तमारी खगडरगारी
अनुचारी, जय नरतनुधारी विश्वविहारी अज अविकारी असुरारी ॥४०॥ पूर्व-
छायो—स्तुति करीने देवता, बळि प्रभुपद करीने प्रणाम । मूर्ति मनोहर मन धरी,
गया पोतपोताने धाम ॥४१॥ चोपाई—नरपाळ सुणो धरी प्रेम, कहुं गामबिषे
थयुं जेम । जोतां शाम जड्या नहि ज्यारे, गयां बाळक गाममां त्यारे ॥४२॥
ज्यारे जाण्युं जे कृष्ण खोवाया, लोको धर्मना घरभणी धाया । ज्यारे जाणी खो-
वायानी वात, रुवे परिजन मात ने तात ॥४३॥ भक्तिमाता वदे मुख वेण, बळि
आव्युं संकट दुःखदेण । कहुं बाळके सौ वृत्तांत, सुणी माता करे कलपांत ॥४४॥
सुख देखी फूले जन जाते, नव जाणे शुं थाझे प्रभाते । एवी दैवती छे गति न्यारी,
कळी कोण शके नरनारी ॥४५॥ एम कहिने करे पसतावो, कहे श्रीहरीने शोधी
लावो । पछी सउ नरनारी सम्राज, चाल्यां कृष्णने खोळवा काज ॥४६॥ करी
दिवीयो फानसे दीवा, पळ रोकाय नहि जळ पीवा । लीची लाकडी कोइये हाथे,
लीची तरवार कोइये साथे ॥४७॥ लीचां कामठां ने तीर भाला, थड चंचळ चों-
पथी चाल्या । चाल्या शिथिलतने धर्मतात, साथे सम प्रतापजी भ्रात ॥४८॥ बीजा
परिजननो नही पार, सौने नेणे वहे जळधार । चाल्यां भक्ति स्त्रियो लइ साथ,
झाल्या बे स्त्रिये माताना हाथ ॥४९॥ घनशाम अहो घनशाम, कही खोळी वळ्यां

ठामोठाम । खोळे नानां मोटां छुटां पडी, थयां आतुर सौ तेह घडी ॥५०॥ काळी रात मळी घमघोर, त्यांतो थई रण्यो शोर बकोर । कोह कोहनी नजरे न आवे, सगां एकबिजाने बोलावे ॥५१॥ दोहरो एकाक्षरी—कीका कीका कैक के, कीकी कीकी कोक । काका काका कैक के, काकी काकी कोक ॥५२॥ चोपाई—एम बूमो बहु जन पाडे, कोह रस्ते सीधे कोह आडे । कगांय दीठा न धर्मकुमार, थयां दिलगीर सह नरनार ॥५३॥ आंबो भागी पडेलो छे जेह, बघा बाळकोये दीठो तेह । बोल्यां बाळक सौ तेह ठाम, अहीं बेठा हता घनशाम ॥५४॥ सुणी सौ जनने लाग्यो त्रास, मूकी कृष्ण मळयातणी आश । आवा आंबातळे चगदाय, तेतो बाळके केम जीवाय ॥५५॥ तेवे टाणे श्रीहरिनी मामी, जह उभी रही आंबासामी । श्रद्धा आदिक माताओ जेह, मूकी कृष्णने गह दूर तेह ॥५६॥ मामीये लीधा बाळ-मुकुंद, अतिशे उर उपज्यो आनंद । जैने माताने सोंप्यो कुमार, माये आपियो मोतीनो हार ॥५७॥ हख्यां मातपिता अने भ्रात, हख्यां सौ नरनारी जात । जेम नेण गयां फरी पामे, घन जेम गयुं फरी जामे ॥५८॥ जेम दे कोह जीवत दान, बध्यो आनंद एज समान । बळि वृक्ष तपाशियां फरी, दीठो दैत्य गयेलो त्यां मरी ॥५९॥ पुछयुं बाळकोने ते वृत्तांत, त्यारे तेणे भागी कांई भ्रांत । जाण्युं सौये जे हरिने प्रतापे, मुओ दैत्य ते पोताने पापे ॥६०॥ पूर्वछायो—दीठुं शब ज्यारे दैत्यनुं, कान नाक गयेल कपाई । एक सखी सखिने कहे, एने हतां के न हतां बाई ॥६१॥ उत्तर आप्यो विचारिने, तेतो सखी छे चतुर सुजाण । नाक ने कान जो होत तो, शीद आवत खोवा प्राण ॥६२॥ एक समे ज्यांथी उगरे, मांड मांड मुकीने मान । फरी ते रस्ते जाय तो, तेने जाणो नथी नाक कान ॥६३॥ इंदु उग्यो आकाशमां, त्यारे सौ जन आव्यां वेर । द्विजने भोजन दान तो, दीधां प्रभातमां बहु पेर ॥६४॥ विघ्न वित्युं प्रिय पुत्रनुं, मुओ काळीदत्त विकराळ । निजसुतनुं सामर्थ्य ते, जाण्युं मातपिताये ते काळ ॥६५॥ पुष्पिताम्रावृत्त—जननि जनक दिव्यभाव देखे, स्मृति मटि जाय सुपुत्र सत्य लेखे । सुरनर मुनि शुं जुवे चिकीत्सा, अकळ गणाय महाप्रभूनि इच्छा ॥६६॥ इति श्रीविहारिलालजीआचार्यविरचिते हरिलीलामृते द्वितीयकळशे अर्चित्यानंदवर्णादिअभयसिंहनृपसंवादे काळीदत्तवधोनामा अष्टमो विश्रामः ॥८॥

उपजातिवृत्त—अनेक विघ्नो असुरे कराव्यां, ते दंपतीने दिलमां डराव्यां । धर्मे विचार्युं मनमांहि आवुं, हवे रहेवा पुर अन्य जावुं ॥१॥ नीतीविवे धर्मे घणा सुजाण, तेथी तपादयां वचनो प्रमाण । तेमां कखांछे कविये घणोरां, केवां दिसे लक्षण मूर्खकेरां ॥२॥ मूर्खविवे—आ कामनो शो परिणाम थाडो, पूर्वथी ते कांई नहीं तपासे । दे छे गमे त्यां दग मीचि दोटो, ते जाणवो जे जन मूर्ख मोटो ॥३॥ पोतातणी शक्ति नही बिचारे, खर्चे घणुं फोगट फूल्य घारे । तोटो घणो ले जह

लाभ छोटी, ते जाणवो जे जन मूर्ख मोटो ॥४॥ वैरीतणो जे विश्वास राखे,
 बेठातणी डाळ विदारि नाखे । बाळे बधी वातविषेज गोटो, ते जाणवो जे जन
 मूर्ख मोटो ॥५॥ ज्यां जीवीका तो न मळेज लेश, ज्यां आपना शत्रु वसे विदोष ।
 ते वास छोडे नहि जाणी खोटो, ते जाणवो जे जन मूर्ख मोटो ॥६॥
 एवां नितीनां बघनो विचारी, घमें सतिने मळि वात धारी । हवे अर्ही-
 नी तजी छेक आश, जैने अयोध्या करवो निवास ॥७॥ जे मंत्र पाणीघ-
 हणे भणेछे, सती पतीनां मन बे मळेछे । जे एकने वात गमी जणाय, तेमां
 बिजातुं मन राजि थाय ॥८॥ ठराव बन्ने मळीने ठराव्यो, गाडाविषे भार बधो
 भराव्यो । जमी प्रभाते करि नित्यकर्म, बेठा रथे रामप्रताप धर्मे ॥९॥ सुवासिनीने
 सति भक्तिमाय, बेठां जुदां बे सुखपालमांय । मातानि पासे घनशाम शोभे,
 शुं व्योमपासे घनशाम शोभे ॥१०॥ चाल्यां सह वात थई प्रकाश, सौ गामनां
 लोक थयां उदास । जाणे छपैयापुर देहरूप, आत्मा गयो श्रीवृषवंशभूप ॥११॥
 लोको मळि सौ पुरवार आव्यां, प्रवासि सौने स्थिर त्यां रखाव्यां । सर्वे मळ्या
 पूरुष धर्मसाथे, हेते कर्तुं वंदन जोडि हाथे ॥१२॥ नारी नरो बाळक गामवासी,
 दीसे तहां सौ दिलमां उदासी । फरीफरी श्रीहरिमूर्ख भाळे, सौ आंखमांथी
 बहु आंसु ढाळे ॥१३॥ मातासमीपे पुरनारि आवी, वाणी वदेछे दग नीर लावी ।
 अमे अभागी अबळा समाज, जशो अमोने तजि आप आज ॥१४॥ सखी कारतक
 केम करी जाय मोहन मेली गया । ए राग छे—माता अमने मेलीने आज तमे दूर थाओछो,
 सौना जीवन छे महाराज तेने तेडी जाओछो । माजी जीव विनानी काय कहो
 केम रही शके, एतो गणतां नकामी गणाय झाझा दिन नव टके ॥१५॥ अमने
 आपी अलोकिक सुख अधिक सुखियां कर्तुं, हवे देवा इच्छोछो दुःख अभागी
 अमे ठर्यो । नेणे निरखी तमारो लाल हरख उर आणिये, हवे जीववामां कांइ
 माल अमे नव जाणिये ॥१६॥ अमे जाण्युं जे सुखमां सदाय अमोने निभावशे, नोतुं
 जाण्युं प्रथम अमे माय आवा दिन आवशे । लागे विरह विजोगनी लाय ते केम
 टाळि नांखिये, एनो शीखवो अमने उपाय अमे शीखी राखिये ॥१७॥ माजी चाल-
 शुं चालशुं एम वारेवारे शुं कहो, आवां क्रूर थयां तमे केम घडिक उभां रहो । सुख-
 सागर शामतुं मूर्ख फरी क्यारे देखशुं, क्यारे भागशे मननी मूर्ख जीवन धन्य लेखशुं
 ॥१८॥ अमे जाण्युं जे जगमां एक अमेज सभागियां, हवे थइ पख्यां छतमां छेक
 अमेज अभागियां । अमे पळपण पडतां दूर त्यारे दुखियां थतां, देतां दैवने ठबको
 जूर एवां अधिरां हतां ॥१९॥ अमने जभलां के टोपीरूप नही सरजाडियां, तने
 धिक सत्यलोकना भूप पलक जुदां पाडियां । धन्य मोजडीनो अवतार रहे हरि-
 चरणमां, अमने सज्यो नही सजनां एके उपकरणमं ॥२०॥ करी अद्भूत जेवां
 काज मोहनि जाळे पाडियां, हवे मेली चाल्या म. नाराज लंचेथी पछाडियां । आज-

सूधी अमोपर उर भलो राख्यो भावजो, हवे भरदरियाने पूर मेली बाल्या मा ॥२१॥ हरिना विरहनी झाळे आ काय बळीने रख्या थजो, तेनुं काजळ व माय हरिनि आंखे आंजजो । क्यारे आवा गोरा रुडा गाल फरी निरखा क्यारे विश्वविहारीलाल अही फरी आवशे ॥२२॥ पूर्वकायो—वेण सुणी पुरवाहि माने उपजी दिलमां दयाय । बोल मिठामिठा बोलिने, दीधी धीरज सौने ॥२३॥ चोपाइ—धर्मेपण सौने धीरज दीधी, बात सौ जने सांभळी लीधी । धीरज धरो तमे उर, नथी जातां अमे देश दूर ॥२४॥ अमे रहेशुं अयो मांही, तमे आवजो कोइ समे त्यांही । कृष्ण तमने तजी नही जाशे, उ अंतरमांही जणाशे ॥२५॥ धर्म पाळजो थइ सावधान, वळी धरजो आ सुर ध्यान । अमे रहीये अयोध्यामां जई, एवी इच्छा श्रीहरिनी थई ॥२६॥ भक्त भला जे गणाय, हरि इच्छाविषे राजी थाय । एम समजीने सुर्ग थावुं, नहि अंतरमां अकळावुं ॥२७॥ जुदा पडतां जो मनमां मुझाय, सुख थम लिखेलुं ते जाय । जेम राखे प्रभु तेम रहेवुं, कदी कुत्सित कथन न ॥२८॥ एम समझाविने शोक टाळ्या, सर्व पुरजनने पाछा वाळ्या । प्रेमे करीने प्रणाम, ठरीने रखा लोक ते ठाम ॥२९॥ धर्म भक्तिये आशीष व पछी वाट अयोध्यानी लीधी । लोके दीठो नही रथ ज्यारे, गया पुरमां निरा त्यारे ॥३०॥ सौए हरिनां चरित्र संभारे, नित्य नियमथि नाम उच्चारें । दुंब श्रीधर्म सिधाव्या, तेतो तीर्थ मखोडे आव्या ॥३१॥ जळपान करी च वाटे, जइ पहोचिया मीरन घाटे । वळी त्यां करीने विश्राम, एक नाब मगाव ठाम ॥३२॥ कर्णधार हतो दैवी कोई, लीधां प्रभु पदमां चिह्न जोई । एणे छळ्या अंतरजामी, स्तुति मनमां करी शिर नामी ॥३३॥ धर्म देखाड्युं गाडुं, पुछ्युं शुं लेशो नावनुं भाडुं । धर्मप्रत्ये बोल्यो कर्णधार, भाडुं नहि लउ इ जाउं पार ॥३४॥ दोउ ठाडे कदम बाकि छेयां ए राग छे—नहीं लउ हुं नावनुं पार सामे मफत पहोचाडुरे । नहीं लउ हुं नावनुं भाडुं; टेक—हुं कर्णधार सरजु नदीनो, साचुं कही देखाडुरे । नहीं लउ हुं नावनुं भाडुं ॥३५॥ आ धार छे भवराष्ट्रां, ते बाळने हुं रमाडुरे । नहीं लउ हुं नावनुं भाडुरे ॥ भाडाने बदले रमाडवा थो, मानीश मोटुं सपाडुरे । नहीं लउ हुं नावनुं ॥३७॥ ते कर्णधार ने हुं कर्णधार छुं, नामने केम लजाडुरे । नहीं लउ हुं भाडुरे ॥३८॥ नातिले नातनुं भाडु न लेवुं, ते केम रीत मटाडुरे । नहीं ल नावनुं भाडु ॥३९॥ भाडु लीधु नही गुहराजाये, बाल नवो केम पाडुरे । लउ हुं नावनुं भाडु ॥४०॥ कुटुंबसहित हुं तमने उतारुं, कहोतो उतारुं गा नहीं लउ हुं नावनुं भाडु ॥४१॥ लाल धाममां जातां, आवे न कांई आडुरे । नहीं लउ हुं नावनुं भाडु ॥४२॥ पद ॥१॥ उपजातिवृत्त—ते कर्ण

कहियो सुमर्म, ते सार सर्वे समज्याज धर्म । नावे बधो भार पछी भराव्यो, कु-
मार ते नाविकने अपाव्यो ॥४३॥ संभाळजे स्नेह सहीत एने, ताते कछुं ते तक एम
तेने । श्रीधर्मने सौ परिवार साथे, नावे चडाव्या तहिं नावनाथे ॥४४॥ सूर्यबिषे
नाव पछी चलाव्युं, त्यां ते नदीमां जळपूर आव्युं । जाण्युं वृषे जे प्रभुपाव घोवा,
सूर्य अधीरी थह दोष खोवा ॥४५॥ नीरे अडाडयो प्रभुपाव ज्यारे, मदी गयुं ते
जळपूर त्यारे । आश्चर्य पाग्या जन सर्व जोई, करे न एवुं प्रभु पाखि कोई ॥४६॥
सूर्यतणो घाट पवित्र भारी, जेने कहेछे जन स्वर्गद्वारी । त्यां नाव आव्युं तरि
तीर ज्यारे, सामान है सौ उतर्याज त्यारे ॥४७॥ सोंप्या सतीने हरि नावनाथे,
नाविकने त्यां हरि आप हाथे । करी समझ्या बहु न्याल कीधो, स्वधाम देवा कर
कोल दीधो ॥४८॥ ते तीर्थमां खान क्युं सहूये, प्रसन्न कीधो सरिता प्रभूये ।
संध्यादि कर्मो करी तात पुत्र, दिधां द्विजोने बहु दान तत्र ॥४९॥ पूर्वछायो—
नारी छपैयानी तहां, एक नातिति निरमळ नीर । तेणे छपैये जै कछुं, हरि जोया
में सरजु तीर ॥५०॥ राग प्रथमनो—तीरे तीरे तीरेरे सखी जोया में सरजु तीरे,
श्रीहरि शाम शरीरेरे; सखी जोया में सरजुतीरे । टेक—सरजु किनारे सुंदर शोभे,
गिरधर गुणगंभीरेरे; सखी जोया में सरजु तीरे ॥५१॥ आनंद बळी अदको उ-
पजाव्यो, शीतळ मंद समीरेरे; सखी जोया में सरजु तीरे ॥५२॥ माताये त्यां
हरिने नवराव्या, नदीना निरमळ नीरेरे; सखी जोया में सरजु तीरे ॥५३॥ श्री-
हरिनुं माये शरीर ल्युं, चंपक वरणा वीरेरे; सखी जोया में सरजु तीरेरे ॥५४॥
तेमनी पासेथी लह बळि तेढ्या, रामप्रतापजी वीरेरे; सखी जोया में सरजु तीरे
॥५५॥ माळण एक छाब भरी लावी, फळ अनार अंजीरेरे; सखी जोया में स-
रजु तीरे ॥५६॥ भक्तिमाताये ते भेट लीधी, पछी चाल्यां धीरे धीरेरे; सखी जोया
में सरजु तीरे ॥५७॥ लाल विहारिनी टोपी भरेली, माणेक मोती ने हीरेरे; स-
खी जोया में सरजु तीरे ॥५८॥ पद ॥२॥ उपजातिवृत्त—हेभूप त्यां अस्त दिनेश
लाग्या, देवालयोमां बहु घंट बाग्या । कोई करे पूजन सूर्यकेरूं, महात्म्य जाणी
मनमां घणेकूं ॥५९॥ श्रीधर्म त्यांथी पुरमां सिंघाव्या, ते रामघाटे सकुटुंब
आव्या । पदं तहां सुंदर बर्हटा छे, ज्यां आपनी जूनि भली अटा छे ॥६०॥ पु-
ष्पिताम्रावृत्त—स्वभुवन विचरी निवास कीधो, निज सुतने वृषदेव तेडि लीधो ।
सुणि बहु वृषशिष्य चाली आव्या, भलिभलि वस्तु विशेष भेट लाव्या ॥६१॥
इति श्रीविहारिलालजीआचार्यविरचिते हरिलीलामृते द्वितीयकळशे अचिंत्यानंदवर्णीद्रअभयसिंहनृपसं-
वादे सकुटुंबश्रीधर्मअयोध्यागमननामा नवमो विश्रामः ॥९॥

पूर्वछायो—स्नेह कहे अभेसिंहजी, रुडां वचन विचारि विवेक । दंतकथा
लोकोतणी, तेमां बात सुणी छे एक ॥१॥ चोपाई—ज्यारे शाम छपैये रखाता, त्यारे
गायोने चारवा जाता । तेथी त्यां कहे छे गौघाट, तमे ते न कछुं शामाट ॥२॥

बळी चीभडिना हता वेला, तेने हरिये निकंद करेला । लीळा ते तमे नहि उच्चा-
री, तेनुं कारण कहो ब्रह्मचारी ॥३॥ ब्रह्मचारी कहे सुण भ्रात, एतो भासे अ-
संभववात । अढी वर्ष छपैये रखाय, केम गायो ते चारवा जाय ॥४॥ मुनि सुव्रते
पण नथी भाख्युं, बिजा कोइ मुनिये नथी दाख्युं । तेमां सत्य छे केटली वात,
ते हुं तमने कहुं साक्षात ॥५॥ एवां नानां चरित्र अपार, आवे केतां आयुष्यनो
पार । माटे में नथी कही ते वात, हवे पुछोछो तो कहुं भ्रात ॥६॥ छपैयाथकी उत्त-
रमांय, नामे गौघाट गाम छे त्यांय । काका भक्तिना दुंद तिबारी, तेतो ते गाम-
ना अधिकारी ॥७॥ तेनी पुत्री हती एक जेह, तेने भक्तीसाथे घणो स्नेह । माटे
मळवाने तेणे तेडाव्यां, हरिने लइ भक्ति सिधाव्यां ॥८॥ रखां दिवस तहां त्रण
चार, बध्यो पुरो परस्पर प्यार । त्यांथी उत्तरमां अधकोश, नदी बीसुही छे निर-
दोश ॥९॥ ते गौघाट समीपे वहेछे, माटे गौघाट तेने कहेछे । एक दिवस मळी
सहु बाइ, गइ नावाने ते नदिमांइ ॥१०॥ करी स्नान दिधां बहु दान, नवराव्या
तहीं भगवान । वर्ष बेनी उमर त्यारे हती, पण मूर्ति मनोहर अती ॥११॥
एटलीज छे वात तहांनी, तेतो छेक नथी कांइ छानी । तमे चीभडीनी पुछी
वात, तेतो तरगामनी लीळा भ्रात ॥१२॥ माटे उचरीश एह प्रसंगे, कहुं
बिजां चरित्र उमंगे । अयोध्यामां रही अघहारी, करे बाळलीला बहु सारी
॥१३॥ वर्ष पांचमुं बेठुं जे वारे, बहु बुद्धि बधी बळि त्यारे । पुरना जन अच-
रज पामे, एज वात करे ठामेठामे ॥१४॥ कहे छोटो छे धर्मकुमार, पण अद्भुत
बुद्धि अपार । देवदर्शने तातनी साथे, जाय हेतथी बळगीने हाथे ॥१५॥ कथा सां-
भळवा घरे कान, समझु जन वृद्धसमान । नावा सर्जुमां साथे सिधावे, भाळी
सौ जनने मन भावे ॥१६॥ देवपूजा पिता करे जेम, प्रभु पोते करे पूजा तेम ।
बीज चैत्रशुदी शुक्रवारे, ताते अक्षर शीखव्या त्यारे ॥१७॥ शीक्षा कल्प ने जो-
तिष छंद, व्याकरण निरुक्त छे वंय । खट वेदनां अंग गणाय, भक्तिपुत्र ते भावे
भणाय ॥१८॥ पिता पुत्रने प्रेमे भणावे, सर्व अर्थसहित समझावे । महाभाष्य
अढार पुराण, शीख्या काव्य ने शास्त्र सुजाण ॥१९॥ उपजातिवृत्त—सर्वे तणा छे
गुरु सर्वज्ञाता, ब्रह्मादिकोने पण ज्ञातवाता । तथापि मानुष्य चरित्र कारी, विद्या
प्रेतापात्र भण्या मुरारी ॥२०॥ वर्णाश्रमोना शुभ धर्म जेह, शिख्या पितापात्र
समग्र तेह । स्त्रियोतणा धर्मतणो प्रकार, सुणी लीधो मातमुखेथी सार ॥२१॥ एवो
धमत्कार अपूर्व जाणी, लोको वदेछे मुख एम वाणी । आ बाळ छे अद्भुत
भाग्यशाळी, विद्यानि एणे हद खूब वाळी ॥२२॥ भले भणे सौ पण रीत न्यारी,
विद्या भणेछे बहु देहधारी । जेने प्रभूनी करुणा जणाय, तेनेज विद्या फळीभूत
थाय ॥२३॥ संस्कार जेने भव पूर्वनो छे, कयां श्लोक तेने बहु गोखवोछे । जो बी-
जने नीर मळ्युं जणाय, जाति स्वभावे तर तेवुं थाय ॥२४॥ जो एक विद्या भणि

लेख मागे, ले एक सन्मान नृपाळ आगे । कोइ भणे अल्प घणुं जणाय, घणुं भणे
चित्त ते गणाय ॥२५॥ वर्णी कहेंछे नृप हे पवित्र, सुणो बळी अद्भुत सच्चरित्र ।
गर्गादि छे सुंदर धाम जेह, माने बताव्यां कहूं वात तेह ॥२६॥ श्रीश्यामने त्यां बळी
क काळे, खोळे लई मा मुखडुं निहाळे । देखी शशी सिंधु भराय जेम, वघ्यो
नेता उर प्रेम तेम ॥२७॥ एवे समे श्रीहरिनी इच्छाये, माहात्म्य धार्युं मनमां-
माये । ब्रह्मादिके जन्म समे सुवाणी, कही हती ते स्मृति सच आणी ॥२८॥
द्यां हरीने पछि वाक्य एवां, हरो सुस्वर्गादिक धाम केवां । कृपा कृपासागर कांइ
षो, ते धाम सर्वे मुजने बतावो ॥२९॥ ते सांभळी पूरण प्रीत वाधी, माने करा-
प्रभुए समाधी । किशोरमूर्ति करुणानिधान, तेजस्वि कोटी सुरजो समान ॥३०॥
चालती मूर्ति जणाइ जेम, चाल्यां पछी पाछळ भक्ति तेम । सुरेशना धाम-
षे सिधाव्या, इंद्रादिको सन्मुख चाली आव्या ॥३१॥ ते धाममां ज्यां रचना
तीशे, सुवर्ण सिंहासन दिव्य दीसे । पूज्या प्रभूने पधरावि त्यांय, धर्या सु-
व्यांवर अंगमांय ॥३२॥ अमूल्य आभूषण ते धराव्यां, स्नेहे घणे शीश पदे
गव्यां । ते देखि माता मनमोद पाय्यां, शोभा तहांनी निरखी विराम्यां ॥३३॥
ांथी जनीत्री निजपुत्र संगे, गयां महर्लोक महा उमंगे । त्यांथी सिधाव्यां ज-
शोकमांय, त्यांथी निहाळ्यो तपलोक त्यांय ॥३४॥ ज्यांज्यां गयां त्यांपण एज
ते, पूज्या सह्ये प्रभु पूरि प्रीते । गयां सती ने सुत सत्यलोके, छे आप सर्वे-
र कोण रोके ॥३५॥ ते मूर्तिनी पाछळ माय जाय, आवे न एने लव अंतराय ।
मा प्रभूने नजरे निहाळी, आवी नम्यां त्यां अभिमान टाळी ॥३६॥ सभा सू-
ज पुरुष केरी, ते धाममध्ये विलसे घणेरी । महा मुनी ज्यां सनकादिको छे,
गश पुरो प्रसरी रखोछे ॥३७॥ ते पुरुषे श्रीहरिने प्रणाम, कर्या निहाळी तन
शाम । बेसारि सिंहासन दिव्यमांय, पूजा करी प्रेमसमेत त्यांय ॥३८॥ अ-
स्य वस्तु बहु भेट दीधी, स्तुती पछी बे कर जोडि कीधी । नमामि नारायण
क्षरेश, नमामि पद्मेश परात्परेश ॥३९॥ शार्दूलविक्रीडितवृत्त—हेपद्मेश परात्परा
लकरा भूतेश्वरा भूधरा, वंसीवाद्यधरा खरा हितकरा हेनिर्दरा निर्जरा । स्था-
जीव चरास्थिरा तनुधरा देवासुरा किन्नरा, वंदू नौतम नागरा गिरिधरा सर्वे-
रा श्रीधरा ॥४०॥ स्वामी दर्शन आपना पदतणां कयांथी अमे पामिये, दीधां
ज भलेज दर्शन तमे सखामना धामिये । अर्धी आवरदा गई मुजतणी दीठा
आज छे, हेराजेश्वर राज आज सघळां सिध्यां हवे काज छे ॥४१॥ तेणे एम
गे करी फरी फरी आशा धरी आदरी, वाणि प्रेम भरी मनोज्ञ मधुरी उंचा
री उच्चरी । पाणी जोड करी पदे शिर धरी के एक पावे ठरी, सर्वे पुरुष सुं-
ने मुद् भरी त्यां दर्शने संचरी ॥४२॥ उपजातिवृत्त—आश्चर्य पाय्यां अविलोकि
प, त्यांथी पछी कृष्ण थया विदाय । चोवीश तत्त्वोतणि ज्यां स्थिती छे, ते

ધામ પ્રત્યેક કરી ગતી છે ॥૪૩॥ તત્ત્વોત્તરનાં દૈવત મૂર્તિમાને, પૂજ્યા પ્રભુને કરી કીર્તિંગાને । પછી ગયાં જ્યાં પુરુષ પ્રધાન, થતું હતું ત્યાં હરિકીર્તિંગાન ॥૪૪॥ માતા સુળીને મન મોદ પામે, સ્વપુત્રમાં પ્રીતિ વિશેષ જામે । તે જેમ માનુષ્ય કરે પ્રવાસ, પામે વિશેષે સુમતિ પ્રકાશ ॥૪૫॥ પ્રધાનનાથે ઊર પ્રીતિ આણી, પૂજ્યા પ્રભુને નિજ દૃષ્ટ જાણી । તે નારિને ભક્તિ કહે વિચારી, કહો તમે કોણ પવિત્ર નારી ॥૪૬॥ હુંહું અહો માત પ્રધાન નામ, આ સ્વામિ મારા સ્થિતિ આજ ઠામ । આ જે તમારા સુત નિર્વિનાશી, તેનાં અમે નિર્મિત દાસ દાસી ॥૪૭॥ અમો સરી-લાં બહુ જોડલાં છે, કોટાન કોટી કવિયે કહ્યાં છે । તે સર્વનું કારણ મૂઢ માયા, તેના પતી મૂઢપુરુષ રાયા ॥૪૮॥ આજ્ઞા તમારા સુતની પ્રમાણે, તેઓ કરે કામ સદૈવ ટાળે । સામર્થ્ય જે છે સુતમાં તમારા, જયાર્થ તે તો નહિ જાણનારા ॥૪૯॥ સર્વાંપરી આ સુતને પ્રમાણો, જેનો નિયંતા નહિ કોઈ જાણો । પામ્યાં સુળીને અતિ મોદ માય, ગયાં પછી મૂઢપુરુષ જ્યાંય ॥૫૦॥ તેની પ્રિયા જે પ્રકૃતી પ્રમાણ, તે દંપતી સર્વકલા સુજાણ । પૂજ્યા પ્રભુને અતિ પ્રીત આણી, વધ્યાં પછી સુંદર મૂલ વાળી ॥૫૧॥ ભલે પ્રભૂ દર્શન આજ દીધાં, તમે કૃપાનાથ કૃતાર્થ કીધાં । તમારું તો દર્શન ક્યાંથિ થાય, જે ઇચ્છતાં કોટિક કલ્પ જાય ॥૫૨॥ વર્ણી કહે સાંભ-લ મૂમીપાઠ, માયે દિટું કૌતક તેહ કાઢ । અસંખ્ય જોડાં નરનારિ કેરાં, તે-જસ્વિ ત્યાં તો નિરખ્યાં ઘણેરાં ॥૫૩॥ સુવર્ણના થાઢ કરે ધરેલા, પૂજાનિ સામ-ગ્રિથકી ભરેલા । ચારે દિશે મૂઢપુરુષ પાસે, ઉભાં રહ્યાં પૂજન કાર્ય આશે ॥૫૪॥ બિજા વઢી પાર્ષદ છે અનેક, લેખું ગણ્યાથી ન ગણાય છેક । સૌ દ્વંદ્વથી શ્રેષ્ઠ પળે જણાયા, ભક્તી ગયાં જ્યાં હતિ મૂઢ માયા ॥૫૫॥ માયા કહે હેસતિ ભક્તિમાત, પૂછો મને જે પૂછવાનિ વાત । માતા કહે આ નરયુક્ત નારી, અસંખ્ય તે કોણ કહો વિચારી ॥૫૬॥ માયા કહે તે પુરુષપ્રધાન, પ્રત્યેક બ્રહ્માંડતણા નિદાન । અસંખ્ય તે પુત્ર બધા અમારા, સૌ દાસ દાસી સુતના ત-મારા ॥૫૭॥ હું મૂઢમાયા પ્રકૃતી ગણાડું, આ મૂઢપુરુષનિ પત્નિ થાડું । અનેક બ્રહ્માંડતણા નિદાન, કહે અમોને શ્રુતિશાસ્ત્રવાન ॥૫૮॥ જોયું તમે આજ અમારું ધામ, દેશે ન તેને અજ દ્વંદ્વ વામ । અવાય આંહી નહિ દેવતાથી, આવ્યાં તમે આ હરિની કૃપાથી ॥૫૯॥ આ શ્રીહરી જે સુત છે તમારા, સદા નિયંતા પ્રભુ તે અમારા । એનીજ આજ્ઞા ધરિયે અમે તો, છે કૃષ્ણ સર્વેશ્વર આપ એતો ॥૬૦॥ જે કૃષ્ણઆદી અવતાર થાય, તે સર્વનું કારણ આ ગણાય । એ છે પ્રતાપી પરમાત્મ પોતે, જાણી શકે શું કુમતી જનો તે ॥૬૧॥ એ છે પુરુષોત્તમ પાપહારી, ક્ષરાક્ષરોથી છબિ એનિ ન્યારી । જેનો નિયંતા નથી કોઈ જાણો, સ્વતંત્ર તે આ સુતને પ્રમાણો ॥૬૨॥ ઇ-ત્યાદિ માહાત્મ્ય કહ્યું અતીશે, હૈયું સુળીને જનનીનું હીસે । પછી પૂજ્યાં તે સતિ દંપતીયે, પ્રસન્ન કીધાં પરમ સ્તુતીયે ॥૬૩॥ પુષ્પિતામ્રાવૃત્ત—સરસ સરસ વક્ષ મૂ-

षणो त्यां, मणिमय माल दिधो बळी घणो त्यां । लइ सति सुत साथ त्यांथि चाल्यां, जइ पछि अक्षरधाममां महाल्यां ॥६४॥ इति श्रीविहारिलालजीआचार्यविरचिते हरिलीलाष्टके द्वितीयकळशे अर्चित्यानंदवर्णीद्रअभयसिंहनृपसंवादे भक्तिमातुः स्वर्गादिधामदर्शननामा दशमो विश्रामः ॥१०॥

वसंततिलकावृत्त—वर्णी कहे मन धरी सुण भूप वात, चाल्यां गयां सुतनि मूर्तिनि साथ मात । जोयुं जई अकळ अक्षर धाम ज्यांय, शोभा समस्त थळथी अति दीठि त्यांय ॥१॥ कोटान कोटि रवि चंद्रतणो प्रकाश, खद्योत तुल्य न जणाय ज जेनि पास । जेने सदैव श्रुति ब्रह्मपुरी कहेछे, मुक्तो अनंत पण अक्षर ज्यां रहेछे ॥२॥ ज्यां जै शके न कदिये पण काळ माया, ज्यां क्रोध काम कदी लोभ नथी जणाया । आनंदयुक्त दरसे गुण सच्चिदादि, जे छे अनंत अवि-कारि अने अनादि ॥३॥ ज्यां ज्योतिरूप वळि चिन्मय सर्व चीजो, दीसे न पृथ्वि पवनादि पदार्थ बीजो । अग्नी नहीं जळ नहीं नहि अन्न व्योम, तारा नहीं घन नहीं नहि सूर्य सोम ॥४॥ ज्यां दंपती नहि तथा नहि पुत्र माता, ज्यां कर्मना कदि न लेख लेखे विधाता । जेनूं जथार्थ कदि वर्णन ना कराय, बाणी तथा मुनितणां मन थाकि जाय ॥५॥ जेनो कदापि श्रुति पार नथीज लेती, जेने कहे निगम आगम नेतिनेति । ज्यां जाय ते पुनर जन्म कदी न पामे, ते व्याधि आधि तणि बाधि उपाधि बामे ॥६॥ आ अष्ट आवरण पृथ्वि प्रमुख्य जेह, छे एकथी दशगणां वधतांज तेहं । ए आठ सर्व मळि अंड गणाय एक, तेतो जहां रजसमान उडे अनेक ॥७॥ शोभे तहां अमित चिन्मय सौध सारा, जोतांज मुक्तजनने मुद आपनारा । ते सौध सर्व वळि बैभवथी भर्याछे, स्वेच्छाथी मुक्तहित श्रीहरिये कर्पाछे ॥८॥ जे मुक्त जेम मनमांहि मनोर्थ धारे, तेबुं स्वरूप निजनु बनि जाय त्यारे । देखी कृपालु प्रभु थाय प्रसन्न माटे, कोई सजे निज-स्वरूप सुपात्र घाटे ॥९॥ कोईक मुक्त मणि माणक रूप थाय, कोईक देवतरु तुल्य तहां जणाय । कोई पलंग नवरंग निजांग भासे, कोई ध्वजा कळश रूप धरी प्रकासे ॥१०॥ कोई धरे सुरथ के हय हाथीरूप, कोई बने कनककेरि छडी अनूप । बाजित्र रूप वळि कोई धरे विचित्र, जेमां गवाय हरिना गुण के चरित्र ॥११॥ थै पादुका प्रभुतणा पद कोई चाय, कोईक छत्र थइ शाम शिरे छवाय । सर्वे स्वतंत्र परतंत्र तहां न कोई, आनन्दमग्न अतिशे हरिमूर्ति जोइ ॥१२॥ वर्णि सुणो महिपती मुखथी कहेछे, ते सर्व मुक्त हरिना वशमां रहेछे । तारे स्वतंत्र सुख केम गणाय एह, टाळो तमे सकळ संशय आज तेह ॥१३॥ वर्णी कहे निज तणा मनने गमेछे, तेनेज प्राणि सरवे सुख मानि लेछे । कोईक केफ करिने अति उंची जाय, तेमांज श्रेष्ठ सुख ते गणशे सदाय ॥१४॥ तेवी रिते हरिविषे जइ लीन थावुं, वेदांतियो मन गणे सुख श्रेष्ठ आवुं । जे कृष्णना पद

उपासक लक्ष्मि जेवा, सर्वोपरी सुख गणे करि ज्ञान सेवा ॥१५॥ दृष्टान्त एक वळि सांभळ चित्त राखी, छे राजनीति कविये जनकाज भाखी । पंडीत मूर्ख सुखकारण शुं करेछे, केवी रिते समय बे जण वावरेछे ॥१६॥ वाजित्र साथ हरिकीर्तन उच्चरीने, काढे सुकाळ बुध हर्ष दिले धरीने । उंघे लडे वळि करे व्यसनो बिशेषे, तेमांज मूर्ख जनतो सुख मानि लेशे ॥१७॥ सुता रही सुख गणेज दरिद्रि जेम, इच्छे न भक्त सुख भक्तिरहीत तेम । जे चित्तमां विषयना सुखने चहाय, तेतो कदापि जन अक्षरमां न जाय ॥१८॥ जीवात्मवश्य वरते सुखि जेम काया, सर्वेशवश्य धरते वळि जेम माया । ते आपने न परवश्य कदी प्रमाणे, मुक्तो सदैव हरिवश्य स्वतंत्र जाणे ॥१९॥ जे धाममां न जड वस्तु कशी जणाय, चैतन्यनांज तरु वेलि तमाम त्यांय । प्राकार द्वार पण चिन्मय ते-हठार, आकार रंग पलटे पलमां अपार ॥२०॥ ते मुक्त ज्यां गति करे तहिं जै शकाय, आवर्ण आहुं कशुंये कदिये न थाय । ब्रह्मांड कोटि पण ते नजरे निहा-ळे, जाणे थवानुं धयुं तेपण सर्व काळे ॥२१॥ ते मुक्त सर्व वळि जाण समर्थ केवा, ब्रह्मांड कोटि उपजावि शकेज एवा । आज्ञा थकी अवतरे जह लोकमांय, पूजाय आप पुरुषोत्तम तुल्य त्यांय ॥२२॥ ब्रह्मांड कोटि रजतुल्य जहां उडेछे, एवुं कहुं प्रथम अक्षरधाम ए छे । एवुं समर्थ नहि अक्षरधाम एक, एवा समर्थ वळि मुक्त तहां अनेक ॥२३॥ ते सर्व मुक्त पुरुषोत्तमना उपासि, राधाजि लक्ष्मिसम शक्ति अनंत दासी । सेवे सदैव प्रभुना पद चित्त धारी, पामे न पार हरिनो महिमा विचारी ॥२४॥ ते धाममां सकळ मुक्त किशोर भासे, कोट्यर्क इंदुसम तेनि प्रभा प्रकासे । सर्वा गणाय सह अक्षरमुक्त एह, देखाय कोइ नहि न्यून विशेष तेह ॥२५॥ ते धाममांहि बहु जे सुख छे सदाय, शेषादिके सकळ ते न कही शकाय । ऐश्वर्य सर्वतणुं त्यां कहिये अपार, शुं शारदा कहि शके सकळ प्रकार ॥२६॥ ते धाम देखि नजरे सति भक्तिमात, आश्चर्य पामि हरख्यां उरमां अघात । देखी समुद्र मनमां सर तुच्छ लागे, धामो बिजां अल्प अक्षर-धाम आगे ॥२७॥ ते धाममध्य वळि मंदिर एक दीठुं, सर्वोपरी सरस ते मन लागयुं मीठुं । चैतन्ययुक्त मणिना बहु थंभ त्यां छे, संख्या न थाय गणतां शुभ द्वार ज्यां छे ॥२८॥ मातीतणां सरस तोरण त्यां दिसेछे, बांध्यां उलेच मणियो पण तेविषे छे । जेनू जथार्थ कदि वर्णन ना कराय, जोतांज जुक्ति जुगना जुग बीति जाय ॥२९॥ सिंहासन प्रभुतणुं वळि दीठुं एक, जेमां जडेल मणियो निरख्या अनेक । छे द्वार सोळ वळि थंभ छनेउ छाज, ते सर्व चिन्मय रूडी रितना विराजे ॥३०॥ तेऊपरेज घन डंबर छत्र एक, आश्चर्य देखि उपजे उरमां अनेक । ते छत्रमांथि वळि चंदन वृष्टि थाय, ते मंदमंद पण गंध दिशांत जाय ॥३१॥ सिंहासने मयुर पोपट हंस जेह, बेठा जणाय पण अक्षरमुक्त एह । श्रीस्वामिने अति

प्रसन्न कर्पाज काज, एवां स्वरूप धरियां मळिं मुक्तराज ॥३२॥ सोपान दिव्य वळि त्यां मणिनांज सारां, जोतांज मुक्त मनने मुद आपनारां । सिंहासने सरस गादि अमूल्य जोड, जेनूं कही नव शके कदि मूल कोइ ॥३३॥ त्यां भक्तिये निरखिया निजपुत्र बेठा, बेठा अनेक मळि मुक्त तहांथि हेठा । कोई उभा प्रभु-समीप छडी धरीने, कोई करे चमर हाथ धरी हरीने ॥३४॥ राधादि शक्ति घणी त्यां कर धारी झारी, सेवा निमित्त थइ सज्ज उभी विचारी । तेणे शरीर सणगार रुडा धर्याछे, कोई करे कनक थाळ फुले भर्याछे ॥३५॥ वाजित्रमांहि सखि कोइ करे सुगान, कोई करे सरस नृत्य नदीसमान । कोई करे प्रभुनूं पूजन प्रेम आणी, कोई करे स्तुति मुखे वदि मिष्ट वाणी ॥३६॥ जे धर्मघेर धरि जन्मचरित्र थाय, ते कैक तो कवित कीर्तन जोडी गाय । मायों कुपात्र महिमां खळ काळिदत्त, ते गायछे गुणिजनो करि कोइ नृत्य ॥३७॥ कोईक मुक्त प्रभुनी छबिने निहाळे, कोईक पद्म सरखा पगने पखाळे । जे पावमां सरस षोडश चिह्न शोभे, ते निखवा स्थिति करी मनभ्रंग लोभे ॥३८॥ नृपूर छे चरणमां चळकीत नंगे, पीळुं धर्युं रुचिर रेशम वस्त्र अंगे । केडे जडित्र मणि माणक मेखळा छे, कांती सुशांत अति शुं शशिनी कळा छे ॥३९॥ नाभी उंडी ललित वर्तुल जेम कूप, ते उपरे वळि दिसे त्रिवली अनूप । आवी रही उदर उपर मोतीमाळ, श्रीवत्स चिह्न शुभ छे उर छे विशाळ ॥४०॥ कंठे अमूल्य मणि कौस्तुभ छे धरेलो, जाणे समुद्र मथवाथकि नीकळेलो । तेवुं स्वरूप धरि त्यां स्थित मुक्त कोइ, वंदे समस्त मळि अक्षरमुक्त जोई ॥४१॥ भक्तोतणा भयहरा भुजदंड भाळ्या, त्यां बाजुबंध बहु नंगजड्या निहाळ्या । कांडे कडां कनकनां अति कांतिवाळां, छे वेढ वींदि दश आंगळिये रुपाळां ॥४२॥ हाथेळि रक्त जळजात समान भासे, रेखा रुडी निरखतां भवत्रास नासे । अत्यंत तेज निरख्युं नख पंक्तिकेरुं, कोटान कोट शशि सूर्य थकी घणेरुं ॥४३॥ ग्रीवा मनोहर दिसे शुभ शंख जेवी, छे होठ रक्त कहुं विद्रुम कांति केवी । देखी सुदंत वळि कुंदकळि लजाय, नासा निहाळि शुक्नी उपमा अपाय ॥४४॥ जे जेनि अंग हरिने उपमा अपाय, ते कोइ कृष्णतनतुल्य कदी न थाय । ते जेम चित्र रविनुं करिने बतावे, आवो जणाय रवि ते कदि तुल्य नावे ॥४५॥ नेत्रो नवीन कमळो कवियो कहेंछे, त्यां भ्रंगरूप भमरयो मळती रहेछे । जे वांकडी भ्रकुटिथी वळि काळ त्रासे, ते देखिने हरिजनो मनमां हुलासे ॥४६॥ बे कानमां कनक कुंडळ छे रुपाळां, तेतो दिसे मकर बेय समुद्रवाळां । तेमां मणी सरस मुक्त बनी रखा छे, शुं पूछवा रुचि हरीनि तहां गयाछे ॥४७॥ बे पुष्पगुच्छ हरिने श्रवणे विराजे, तेनी छबी रवि शशांक समान छाजे । पाखंडिये कुमत भूतळमां चलाव्या, शुं कष्ट ते उचरवा शशि सूर्य आव्या ॥४८॥ शोभे भलुं तिलक केसर भाल कीधुं, तेमध्य चंद्रसम कुंकुम धारि लीधुं । जाणे

સદૈવ જનમંગલ છે વિચાર્યું, તેમાટ ચિહ્ન શુભ મંગલકેરું ધાર્યું ॥૪૯॥ માથે ધર્યો મુકુટ મોરસમાન સારો, મોતી મણિતળી ઘણીજ જણાય હાર્યો । પ્રત્યક્ષ મેઘ શુભ શું પ્રભુને પ્રમાણી, આવ્યો મયૂર મનમાં અતિમોદ આણી ॥૫૦॥ તોરા મુક્યા કુસુમના દરસાય કેવા, ગંગાપ્રવાહ શિવજીની જટાધિ જેવા । એવું સ્વરૂપ સુતનું સતિયે નિહાલ્યું, કોટાન કોટિ રતિનાથ થકી રૂપાલું ॥૫૧॥ ત્યાંતો દિઠા હરિતળા અવતાર સર્વે, મત્સ્યાદિ જે થઈ ગયા જગમધ્ય પૂર્વે । તેઓ મઠી સ્તુતિ કરે ઘનશામ કેરી, થૈ દીન પાવ પ્રણમે હરિરૂપ હેરી ॥૫૨॥ સૌ લીન તે થઈ ગયા હરિતેજમાંય, નક્ષત્ર જેમ રવિ આગલ લીન થાય । ત્યાં વેદ ચાર નિરખ્યા વઢિ મૂર્તિમાન, તેતો કરે હરિતળા ગુણ કેરું જ્ઞાન ॥૫૩॥ વાળી વદે રુદ્રાક્ષ વઢિ શારદા ત્યાં, ગાયે ગુણો અમિત તુંવરુ નારદા ત્યાં । શ્રીદોષનાગ પળ આપ સહસ્ર વક્ત્ર, કીર્તી કહે પ્રભુ તળી તજિ માન તત્ર ॥૫૪॥ જેને કહે પરમ શંકર મૂર્તિમાન, તે નૃત્ય ત્યાં કરિ કરે હરિકીર્તિ ગાન । બ્રહ્મા ચતુર્મુખવડે શ્રુતિયો મળેછે, તે સર્વ મુક્ત પળ સ્નેહ ધરી સુળેછે ॥૫૫॥ એવા અનેક અજ રૂપ ત્યાં જણાય, તે કોઈથીજ ગણતાં ગણતી ન થાય । સૌને દયાલુ હરિદર્શન આપ દેછે, સ્વેચ્છાથી લીન નિજ તેજવિષે કરેછે ॥૫૬॥ એવો અપૂર્વ મહિમા હરિનો નિહાળી, મોરે સમૃદ્ધિ વઢિ અક્ષરકેરિ ભાળી । પામ્યાં અપાર મુદ ત્યાં મનમાંહિ માય, તેતો ન કોટિ કવિયોથિ કહી શકાય ॥૫૭॥ આશ્ચર્ય પામિ અતિશે પુલકાયકાયા, પ્રેમાશ્રુબિંદુ પડતા દગથી જણાયા । પોતાતળા તનુજનો મહિમા વિચારે, સદ્ભાગ્ય તેથી નિજનાં અતિ ધન્ય ધારે ॥૫૮॥ જાગ્યાં પછી સતિ ત્યાં ઉતરી સમાધી, દેહી સ્વપુત્ર વઢિ ત્યાં અતિ પ્રીત વાધી । વૃત્તાંત સર્વ કહિયું પછિ ધર્મ પાસે, તે સાંભળી તરત ધર્મ બહુ હુલાસે ॥૫૯॥ તે દીવ્યભાવ વઢિ દંપતિ મૂલિ જાય, રૂચ્છા પ્રભૂની સુતભાવ વઢી જણાય । એવાં ચરિત્ર બહુ બાલપણે કર્યાંછે, હેમૂપતે મુજતળા મનમાં મર્યાંછે ॥૬૦॥ પુણ્યતાપ્રાપ્ત—પ્રભુગુણ ગણતાં ન પાર આવે, કહિકહિ જો જુગના જુગો ગુમાવે । નભ ગતિ કરિ કોઈ પાર જાય, પળ પ્રભુના ગુણનો ન પાર થાય ॥૬૧॥

इति श्रीविहारिलालजीआचार्यविरचिते हरिलीलामृते द्वितीयकलशे अचिंत्यानंदवर्णानंदरामभयसिंहनृपसंवादे भक्तिमातुः अक्षरधामदर्शननामा एकादशो विश्रामः ॥११॥

પૂર્વછાયો—વર્ણિ કહે નૃપ સાંભળો, કહું શ્રીહરિકૃષ્ણચરિત્ર । સાંભળતાં સુખ ઉપજે, અને તન મન થાય પવિત્ર ॥૧॥ ચોપાઈ—કહી પાંચ વરસની વ્યવસ્થા, અને ઉતરી કુમાર અવસ્થા । છઠ્ઠા વર્ષનો આરંભ થાય, વય પૌર્ણમી તે કહેવાય ॥૨॥ શુદિ વૈશાખી બીજ ગણાઈ, ત્યારે જન્મ્યા રૂચ્છારામ ભાઈ । ગુણે જાણિયે પ્રયુક્ત જેવા, અતિ સમરથ પળ તે એવા ॥૩॥ એની વાત પછી ઉચરીશ, હવે કૃષ્ણચરિત્ર કહીશ । બાલરૂપ દિસે વલ્લવંત, ગુણ ઉત્તમ ગણતાં અનંત ॥૪॥ દેવમંદિર જ્યાં કહેવાય, હરિ ત્યાં નિત્ય દર્શને જાય । દેહિ શ્રીહરિને તે સદાય, દેશપ્રતિમા

प्रसन्न जणाय ॥५॥ ज्यांज्यां जाय हरि ततखेव, धन्य भाग्य गणे सहू देव । तेना पूजक पण राजी थाय, हरिरूपमां चित्त चोराय ॥६॥ फळ फूळ आपे ललचावा, जाणे निरखीये आवा ने आवा । पळ एक वियोग न इच्छे, प्यारा प्राण बराबर प्रीच्छे ॥७॥ देवदर्शने आवेला लोक, जोवा उभा रहे थोकेथोक । जेम जोइ रहे चंद्र चकोर, एवि मूर्ति दिसे चित्तचोर ॥८॥ चाले उतावळा घनशाम, जाणे करवां घणां होय काम । वळि कोइ कवी कहे एम, चित्तचोर उभो इहे केम ॥९॥ उंडो मर्म तो कोइ प्रमाणे, बीजा चाल स्वभाविक जाणे । ज्यांज्यां वेसे जइ हरिराय, जोवा लोकोनी भीड भराय ॥१०॥ होय चित्रमां चितर्यां जेम, जोवा हरिने उभां रहे तेम । ज्यारे चौटामां चाले मुरारी, सर्व जोइ रहेछे वेपारी ॥११॥ रहे ब्राजवां हाथमां झाली, चालता जन नव शके चाली । भूले धारण ते तोळ-नारा, घाट घडवो भूले घडनारा ॥१२॥ नामू लग्ननार भूलेछे नामु, सर्व जोइ रहे हरि सामु । जाय पनघटपर अघहारी, देखि भान भूले पाणियारी ॥१३॥ कोइ एक घडो शिर धारी, बीजो भूलिने चाले बिचारी । कहे एक बीजीने आ भाळो, केवो दिसेछे कुंवर रूपाळो ॥१४॥ जाय सज्युतटे घनशाम, मळे पंडित जोवा ते ठाम । करे कल्पना कोटि प्रकार, कहे विष्णुतणो अवतार ॥१५॥ कहे कोइ आतो धर्मरूप, कहे कोइ आ कैलास भूप । कहे कोइ आ साक्षात ज्ञान, कांतो बैराग्य छे मूर्तिमान ॥१६॥ कहे कोइ तपे देह धार्यो, कांतो साक्षात वेद पधार्यो । एम आपे जुदा अभिप्राय, प्रभू कोइथकी न कळाय ॥१७॥ कहे कोइक मनमां तपाशी, आणे घेलां कर्मां पुरवासी । जेम चमक भणी चळे लोह, तेम जनमन पामेछे मोह ॥१८॥ जाणे घरनो धंधो दैये छोडी, दृष्टि एमांज राखिये जोडी । विद्या भणवी भूल्या भणनारा, वस्त्र वणवा भूल्या वणनारा ॥१९॥ सोनी घडवा भूल्या भला घाट, एज बात चाली हाटोहाट । धर्मदेवना आंगणा मांय, भीड माणसनी न समाय ॥२०॥ जोवा श्रीहरिनुं मुख आवे, पण बानां तो बीजां बतावे । दीवो करवा मिशे कोइ बाई, श्रीजे पोर आवे तहां घाइ ॥२१॥ भक्तिमाता कहे अरे घेलीं, केम आवि संध्याकाळ पेहेली । कहे कोई आवुं गाय दोवा, जाय एवे मिशे प्रभू जोवा ॥२२॥ कोइ आवेछे पुछवा बात, एवे बाने जुए नरभ्रात । हरिरूपमां रहे गुलतान, नव भावे भोजन ने पान ॥२३॥ देवताओ कहे ते तपाशी, धन्यधन्य अवधपुरवासी । एना पुन्यतणो नहि पार, जुवे दिनदिन जगदाधार ॥२४॥ पूर्वछायो—वर्णि कहे वसुधापती, सुणो अदभुत लीळा एक । तमप्रतापजी भाइने, देखा-ज्यां रूप अनेक ॥२५॥ ते लीळा तमने कहुं, एतो दिव्यचरित्र गणाय । जे सुणतां जन जातिने, अति अचरज एह जणाय ॥२६॥ एक दिवस संध्यासमे, हरिदर्शन करवा काज । गया पछी घणिवार थइ, घेर आव्या नही महाराज ॥२७॥ माताये रामप्रतापने, कहुं रात विती एक जाम । घोर अंधारं थयुं घणुं, केम आव्या नहीं

घनशाम ॥२८॥ जे छे उपद्रव असुरनो, तेतो तमे जाणो छो वीर । शोधि लावो घनशामने, हुंतो धरी शङ्कु नहि धीर ॥२९॥ मणिधरे कदि मणिथकी, पळ एक जुदां न पडाय । जळथी जुदी माछलि, पडी तरफडी जीव जाय ॥३०॥ श्रीघनशामने निर-
खतां, आडी पांपणो आवी जाय । त्यारे कहुं करतारने, नथि चतुर तुं ब्रह्माय ॥३१॥
नेणनो तारो माहरो, वळी मुज हैयानो हार । ते घनशामने शोधिने, तमे तेडि
लावो आ वाद्र ॥३२॥ ते सुणि रामप्रतापजी, तेनो करवा चाल्या तपास । जोइ जई
हनुमानगढि, त्यां दिठा श्रीअविनाश ॥३३॥ कथा रामायणतणी, त्यां बंचाति
हति ते वार । सांभळवा श्रोता थई, बहु बेठां हतां नरनार ॥३४॥ भाइ कहे
भगवानने, घेर माता जुएछे वाट । अत्यार सूधि न आविया, तेथि अति करेछे
उचाट ॥३५॥ क्यारे आव्याछो अहिं तमे, एम पुछ्युं जेणीवार । संध्या समयना छे
अहीं, एम बोल्यां सौ नरनार ॥३६॥ स्नेहे कहे घनशामजी, जेजे देवनां दरशन
काज । नित्य नियम राख्यो तमे, जइ आवो वळि अहिंयांज ॥३७॥ एटलामां तो
थइ जशे, आ पुरो कथानो प्रसंग । घेर जशुं माता कने, आपणे मळी बे संग
॥३८॥ पछि ते रामप्रतापजी, गया धरी हरिनुं ध्यान । रत्नसिंहासन नामनुं,
शुभ ज्यां छे देव स्थान ॥३९॥ त्यां पण श्रीमदभागवत, बंचातुं हतुं ते वार ।
बेठा दिठा घनशामजी, वळी बीजां घणां नरनार ॥४०॥ पूछे रामप्रतापजी, अहीं
क्यारे आव्या महाराज, संध्यासमयना छे अहीं, एम बोल्हो सकळ समाज
॥४१॥ विस्मित थइने विचारमां, पड्या रामप्रतापजी भ्रात । आ ते स्वपन भासे
मने, के जाग्रतनी हशे वात ॥४२॥ घेर चालो घनशामजी, कहे रामप्रतापजी
वेण । जइ आवो बिजे दर्शने, एम शाम बोल्या सुखदेण ॥४३॥ रामप्रतापजी
पछि गया, नामे कोपभुवन सुरस्थान । एक पगे उभा हरी, त्यां तो मंत्र जपे
धरि ध्यान ॥४४॥ क्यारे अहिं आव्या हरी, एम पूछी लोकने वात । संध्या सम-
यना छे अहीं, एम कहे सौ जनजात ॥४५॥ विचर्य एम बीश मंदिरे, दिठा
सर्वस्थळे हरिराय । अचरज उरमां उपज्युं, ते तो वरणव्युं नव जाय ॥४६॥
रामप्रतापे विचारियुं, जाउं हनुमानगढि मोझार । त्यां श्रीहरि छे के नही,
तेनो निश्चय करुं निरधार ॥४७॥ ज्यारे जोयुं वळि त्यां जई, त्यांतो दिठा
जगदाधार । रामप्रतापजि भाइये, त्यारे किधो चित्त विचार ॥४८॥ अक्रूरने
जमनाजीमां, दिधां दर्शन जुगम स्वरूप । अनेक रूपे नारदे, दिठा द्वारामतीना
भूप ॥४९॥ एज रीते करुणा करी, मुज उपर कृष्ण कृपाळ । अनेक रूपे आप
थइ, दिधां दर्शन मुजने दयाळ ॥५०॥ भाळी मोटाभाइने, घनशाम कहे शुभपेर ।
कथाप्रसंग पुरो थयो, हवे चालो जैये निजवेर ॥५१॥ भाइ बंने निज भुवनमां,
त्यांथी आव्या रुडी रीत । भक्तिमाये भगवानने, चांप्या छातिमां प्रीत सहीत
॥५२॥ दीधो वळी ठपको घणो, सुणो लाडकवाया लाल । रात वेळाना एकला,

क्यांइ जावुं नही कोइ काळ ॥५३॥ घणो उपद्रव असुरनो, आज दिसे अयोध्या
मांय । वेळासर घेर आववुं, राते रोकावुं नहि क्यांय ॥५४॥ चार घडी रजनी
जतां, कदि जो नहि आवो कुमार । घरमां नहि दउं पेसवा, नहि उघावुं घरनां
शर ॥५५॥ एम कहिने कुंवरने, वाळु करावियुं ते वार । पछि पलंगे पोढाडिया,
जगजीवन जगदाधार ॥५६॥ पछि परीजन आगळे, बेशि रामप्रतापजी श्रात ।
बहुरूपे दर्शन थयां, ते वात करी विरुपांत ॥५७॥ ते सुणतां जन सर्वने, अति
अचरज उपज्युं उर । सौए श्रीघनशामने, पुरुषोत्तम जाण्या जरूर ॥५८॥ व-
ठती हरीये विचारियुं, मने जाणशे जो सर्वेश । तो सुख पुत्रपणातणुं, नहि
उइ शके लवलेश ॥५९॥ पछि कयो परमेश्वरे, निजमायानो विस्तार । भुली गयां
दिव्यभावने, सौ मात पिता परिवार ॥६०॥ बिजे दिने पण रात्रिये, आव्या
मोडा श्रीमहाराज । माताने विनती करी, द्वार उघाडवाने काज ॥६१॥ प्रेमवती
रण प्रेमथी, कहे कोण बोलेछे बार । जामनी जाम विती गई, कोइ हशे चोर
वखार ॥६२॥ श्रीहरिये संभळावियां, निजनाम त्यां रुढी रीत । वक्रोक्तिमां
वाळिया, माये उत्तर प्रीत सहीत ॥६३॥ शार्दूलविक्रीडितवृत्त—माता हुं घनशाम तो
घनविषे जै सारी वृष्टि करो, माता हुं निलकंठ तो गिरि चढी उंचे स्वरे उचरो ।
माता हुं हरिकृष्ण सिंह कदिये काळो न भाळयो अमे, माता हुं वृषपुत्र धुवृष-
नि तो धारो जईने तमे ॥६४॥ हुं हुं धर्मतनूज पुत्र न हतो ते भीमना भाइने,
माता हुं हरि हुं वसो स्वरगमां तो चित्तमां चाइने । हुं हुं भक्तितनूज भक्ति
मुत तो वैराग्य ने ज्ञान छे, वक्रोक्ती सुणि स्नेहयुक्त हृदये रीझ्या कृपावान छे
॥६५॥ पुष्पिताम्रावृत्त—पछि उठि जननी उघाडि द्वार, निजउर साथ लगाविने
कुमार । लइ निज घरमां कराव्युं वाळु, चितवन योग्य चरित्र आ रूपाळुं ॥६६॥
इति श्रीविहारीलालजीआचार्यविरचिते हरिलीलामृते द्वितीयकळशे अचिंत्यानंदवर्णीद्रअभयसिंहनृपसं-
शोदे श्रीहरिअनेकरूपदर्शननामा द्वादशो विश्रामः ॥१२॥

पूर्वछायो—एक समे अलबेलडे, चोरि भाभीनी अंगुठी जेह । ते लीळा त-
मने कहुं, नरनाथ सुणो धरी नेह ॥१॥ चोपाई—एक समय मळी सह मित्र, गया
नावाने सज्युं पवित्र । नाइ वख पवित्र पहेरी, देवदर्शने चाल्या लहरी ॥२॥ वळी
करतारमत रुढीपेर, प्रभुजी आव्या पोताने घेर । घेर बीजुं दिटुं नही कोई, करतां
हतां भाभी रसोई ॥३॥ तेनी पास जईने ते स्थान, माग्युं भोजन श्रीभगवान ।
एनां वचन अमृत समान, सुण्यां भाभीये स्नेहथी कान ॥४॥ पछी बोल्यां सुवा-
सीनी बाई, बेसो भोजन आपिश भाई । थावा आवि रसोइ तैयार, पण कांईक
छे हजि वार ॥५॥ एवां सांभळी वचन विचित्र, इच्छया करवा मनुष्यचरित्र ।
कणुं लागीछे मुजने भूख, आपो खावा तो उपजे सुख ॥६॥ त्यारे बोल्यां सु-
वासिनी बाई, चणा पौवा खावा आपुं भाई । कहो तो आपुं सुखडी सारी, आपुं

मगदळ जाउं बलहारि ॥७॥ सुणी बोलिया शाम श्री मुख, आपो पेंडा तो भा-
गेज भूख । बोल्यां सुवासिनी तेह ठाम, पेंडा घरमां नथी घनशाम ॥८॥ पछी
भाभी सुवासिनी केरी, एक मुद्रिका हरिये हेरी । हती भाभीनी पासे पडेली,
साव सोनानी नंगे जडेली ॥९॥ लइ मोहने बाळीछे मुठी, त्यारे भाभी पकड-
वाने उठी । दोड्या श्रीहरी चंचळ थैने, भाभी पकडेछे पाछळ जैने ॥१०॥ जे छे
सर्वजगतना त्राता, परमेश्वर नथि पकडाता । भाभी अंगुठी लेवाने ताक्यां, पण
पाछळ दोडीने थाक्यां ॥११॥ कहे अंगुठी लइने शुं करशो, ठाला चोर तमे शीद
ठरशो । कहे श्रीहरि चौटे जईश, आपी अंगुठी पेंडा लईश ॥१२॥ अमो मित्रो
मळीने ते जमशुं, पछी राजि थइ भेळा रमशुं । कहे भाभी जशो पत खोइ,
एवुं काम करे नहि कोइ ॥१३॥ तमे चोरी करी कहेवाशे, वात विश्वविषे ते
बंचाशे । लोक केशे अंगुठीनी चोर, नाम पाडशे नगुणो नठोर ॥१४॥ गामोगाम
आ चोरी गवाशे, तेथी लज्जा तमारी तो जाशे । आवो करशो तमे अन्याय,
कोण देशे पछीथी कन्याय ॥१५॥ भव आखो रहेशो ब्रह्मचारी, निंदा करशे
घणां संसारी । केशे बाळपणे चोरी कीधी, तेथी कन्या कोइये नव दीधी ॥१६॥
हशि बोल्या त्यारे हरिराय, नथि जोती अमारे कन्याय । चोरी छो गामोगाम
गवाय, तेथी लज्जा अमारी न जाय ॥१७॥ आवां करुं चरित्र हुं ज्यारे, मने सं-
भारे सौ जन त्यारे । माटे विचरिने ठामोठाम, एवां करवा इछुंहुं हुं काम ॥१८॥
एवां वचनमां मर्म छे जेह, जाणे तत्वज्ञ मुनीवार तेह । वळी भाखे भलां ते
भोजाइ, मानो मारुं कहुं सुखदाइ ॥१९॥ भाइ खीजशे तमने तमारा, माटे मानो
दियरजी मारा । बहु खीजशे तमने बापो, माटे समजीने अंगुठी आपो ॥२०॥
माताजी मार मारशे तमने, माटे आपोजि अंगुठी अमने । एम कहीने पुर्या
घरमांय, कर्या बारणां बंध ते त्यांय ॥२१॥ हरिने आवरण नव आवे, एम वेद
पुराण बतावे । रखां बारणां बंध ते ठाम, दिठा चोकविषे घनशाम ॥२२॥ लइ
मुद्रिका करमां देखाडे, एम भाभीने मोह पमाडे । हुतुं जाळियुं घरतुं एक, जोयुं
भाभीये त्यां जइ छेक ॥२३॥ त्यांतो घनशामने दीठा घरमां, उभा अंगुठी देखाडे
करमां । अति अचरज उरमां पमाडयुं, त्यारे भाभीये बार उघाडयुं ॥२४॥ हरि
नाठा अंगुठी लइने, भाभी पकडी शक्यां नहि जइने । दिव्यभावथी अचरज आवे,
वळी ते हरि माया भुलावे ॥२५॥ गया चौटामां श्रीहरि शीघा, आपि अंगुठीने पेंडा
लीघा । पछी मित्रोनी मंडळी मळी, गया बाडिये एकांते वळी ॥२६॥ जम्या त्यां स
खा सौ मळी साथे, पेंडा पिरस्या हरिबरे हाथे । ब्रह्मादेकने छे दुर्लभ जेह, जम्या
सर्वप्रसादीने तेह ॥२७॥ मन बाणी अगोचर जे छे, तेतो बाळचरित्र करेछे । जेने
आगम निगम वखाणे, तेने मूर्ख जनो नहि जाणे ॥२८॥ हठजोगे न देखे हठि-
ला, करे ते प्रभु मनुष्य लीळा । जोगी जेमाटे वनमां भमेछे, ते तो बाळको

साथ रमेछे ॥२९॥ बेसे बाळक मंडळी मळी, आपे सर्वेने उपदेश वळी । धर्म
ज्ञान वैराग्यनी बात, संभळावे हरि साक्षात ॥३०॥ जन जाणे जे रमत करेछे,
प्रभु पूजाविधी शिखवेछे । क्यारे कोइने ध्यान धरावे, कोइने तो समाधि करावे
॥३१॥ तेने गोलोक आदिक धाम, सर्व देखाडे श्रीघनशाम । करे जागीने बा
ळक बात, प्रभु धामनी ते साक्षात ॥३२॥ जनो सुणवा रहे तेह ठामे, मोटा पं-
डित अचरज पामे । कोइ टाणे रमत एवी करे, पोते श्रीपुरुषोत्तम ठरे ॥३३॥
थाय बाळक एक ब्रह्माय, बीजो विष्णुरूपे वळी थाय । त्रिजो तो कहे शंकर हुं
हुं, प्रलेकाळमां प्रलय करुंहुं ॥३४॥ कोइ नारद उद्धव नाम, कोइ वरुण ठरे तेह
ठाम । कोइ तो कहे हुं हुं गणेश, कोइ तो कहे हुं हुं सुरेश ॥३५॥ कोइ तो कहे हुं
शेष नाग, कहुं हरिनां चरित्र अथाग । थाय कोइ कुबेर भंडारी, कोइ सूर्य शशी
नाम धारी ॥३६॥ थाय बाळ बीजा देवो जेवा, सर्व श्रीहरिनी करे सेवा । घन-
शामनी आज्ञा प्रमाणे, सहु काम करे तेह टाणे ॥३७॥ रहे आज्ञाविषे ते आधीन,
करे कोइ स्तुति थह दीन । कोइ तो कहे हे महाराज, अमारा ब्रह्मांडमां आज
॥३८॥ कळिकाळ अति घणो व्याप्यो, तेणे वेदनो धर्म उथाप्यो । घणा पावंडि
चाल्याछे पंथ, गुंथ्या मद्यना महिमाना ग्रंथ ॥३९॥ गुरुओ करेछे व्यभिचार, व-
ळी आचरेछे अनाचार । माटे आप कृपा उर धारो, आज ब्रह्मांडमांहि पधारो
॥४०॥ सत्यवेदनो धर्म ते थापो, अति घोर अधर्म उथापो । स्तुति एवि सुणि
जगदीश, आपे वरदान आपे आशीश ॥४१॥ एवी रमत निहाळवा आशे, आवे
अमर चढीने आकाशे । खेल देखीने अचरज पामे, पुष्प वृष्टि करे तेह ठामे
॥४२॥ एम उचरे देवो आकाशी, धन्यधन्य अवधपुरवासी । तेनां पुन्यतणो
नहि पार, खेले ज्यां हरि जगदाधार ॥४३॥ करे खेल नवानवा नित्य, रहे
निरखवा इंदु आदित्य । हुं ते केटला कही संभळावुं, न गणाय गण्या शुं
गणावुं ॥४४॥ छोटा भाइ छे जे इच्छाराम, तेने तेनी रमाडेछे शाम । वळि
रामप्रतापना पुत्र, नंदराम छे परम पवित्र ॥४५॥ पांच वर्षनी ऊमर एनी, पण बु-
द्धि सारी बहु तेनी । टाणे जमवाने आवे ते ज्यारे, कहे बाइ सुवासिनी त्यारे ॥४६॥
कृष्ण काकाने बोलावी लावो, साथे बे जण जमवाने आवो । पछि जाय तहां
नंदराम, तेनी साथे आवे घनशाम ॥४७॥ जेवी जोडी अश्वीनिकुमार, तेवी
जोड शोभे तेह ठार । चंद्र सूर्यनी जोड गणाय, एवी जोड ते बेनी जणाय ॥४८॥
बने जगनी छे उमर मळती, भली प्रकृति पण आवे भळती । तेथी उपजी पर-
स्पर प्रीत, साथे रमे जमे रुडी रीत ॥४९॥ वसंततिलकावृत्त—जेनो स्वभाव मळतो
वळि एक जात, धर्मादि एक मळती वळि रीत भात । तुल्ये जणाय वयमां म-
ळतांज चित्त, तो तेहमांहि उपजे परिपूर्ण प्रीत ॥५०॥ हेभूप एक वळि बात
भली सुणावुं, छे जाणवा सरखि ते तुजने जणावुं । एवां चरित्र हरिनां श्रुति

शास्त्र गाय, जे सांभळी परम भक्त प्रसन्न थाय ॥५१॥ सुवासिनी सति सुभाग्यवती गणाय, जे शामनां चरण चित्तविषे चहाय । श्रीकृष्णने कदिक मज्जन ते करावे, प्रत्यंग पेखि रमणीय रुदे ठरावे ॥५२॥ त्यां एकदा चरणमां शुभ चिह्न जोड, जाण्युं महापुरुष आ सदभागि कोड । बे हाथ जोडि हरिनी विनती उचारी, लेजो प्रतापि थड सुद्ध तमे अमारी ॥५३॥ छे आपना चरणमां शुभ चिह्न केवां, राज्यादि श्रेष्ठ अधिकार मळेज एवां । त्यारे कहे हरि कदी मळशे सुराज, सां-पीश तेह तव पुत्र करे समाज ॥५४॥ विद्वान् सूर्ख नर छे शुभ के नठारो, संतोषि के अधिक लालच राखनारो । दैवी तथा असुर अंशज जीव ए छे, ते चिह्नथी जन परीक्षक जाणि लेछे ॥५५॥ जो दिव्यभाव निरखे मन जादु जाणे, वैराग्यवान् निरखी कपटी प्रमाणे । वाचाळ छे बहु कहे उपदेश देतो, आसूरि सत्पुरुषनो नथि गूण लेतो ॥५६॥ पुष्पिताम्रावृत्त—अति जुगजुग जन्म नाथ लेछे, कविवर एम पुराणमां कहेछे । तदपि नहिज सूर्ख लोक माने, मुनिमुख बात सुणे कदी न काने ॥५७॥ इति श्रीविहारिलालजीआचार्यविरचिते हरिलीलामृते द्वितीयकळशे अर्चित्या-नंदवर्णीद्रिअभयसिंहनृपसंवादे श्रीहरिमुद्रिकाहरणनामा त्रयोदशो विश्रामः ॥१३॥

उपजातिवृत्त—सुणो बळी प्रीत धरी घणेरी, लीळा कहुंछुं तरगाम केरी । बहु कयांछे हरि बाळवेशे, दया करीने सरवार देशे ॥१॥ ज्यांज्यां जईने हरिपाव धार्यो, तेते स्थळोनो महिमा वधार्यो । पवित्र तेतो पृथिवी गणाय, ते मर्म दैवी जनने जणाय ॥२॥ सारुं वसेछे तरगाम ज्यांय, वसे दवेजी बळदेव त्यांय । त्यां सासरुं रामप्रतापजीनुं, छे जन्मनुं स्थान सुवासिनीनुं ॥३॥ विचारियुं ते बळदेव बापे, तेडावुं हुं पुत्रि जमाइ आपे । मळया पछी छे षट वर्ष वीत्यां, सुखी हशे के दुखमां रही त्यां ॥४॥ मा तेनि तेने मळवा चहेछे, तेडाववानुं मुजने कहेछे । नांखे निसासा थईने निराश, करुंज तेनी परिपूर्ण आश ॥५॥ सुपुत्र लागे प्रिय तो पिताने, पुत्री विशेषे प्रिय होय माने । जे पुत्रीकेरी मरिजाय माय, पिता छतां पीयर व्यर्थ थाय ॥६॥ एवी घणी अंतर बात आणी, लक्ष्मीप्रसादाख्य सुपुत्र जाणी । कहुं अयोध्यापुरमां सिधावो, कुटुंब सुद्धां वृष तेडी लावो ॥७॥ श्रीधर्मने भाखि प्रणाम मारो, प्रेमे कहेजो मळवा पवारो । मळया पछि वासर कैक बित्या, माटे करेछे मळवानि चिंता ॥८॥ पूरी वधेछे मळवाधि प्रीत, सदैव संसारिक एवि रीत । मळया विना हेत नहीं जणाय, सगाइ जाते दिन जूनि थाय ॥९॥ लक्ष्मीप्रसादे उर बात धारी, पछी अयोध्यापुरमां पवारी । वृत्तांत सर्वे कहि धर्मपास, बळी कय्यो त्यां दिन चार वास ॥१०॥ एणे घणो आग्रह एम कीधो, त्यारे वृषे उत्तर एक दीधो । जाओ लई रामप्रतापजीने, सपुत्र ते साथ सुवासिनिने ॥११॥ आज्ञा दिधी रामप्रतापजीने, शीक्षातणां वाक्य रुडां कहीने । कुटुंब लै सांसरिये सिधावो, थोडा बसी वासर घेर आवो ॥१२॥ जो सासरे

ાસ વિશેષ જાય, તો આઠસૂ તેનું શરીર થાય । જો વિષ્ણુ જૈ ક્ષીરસમુદ્ર પાસ,
 િદિ રહેછે તહિં ચાર માસ ॥૧૩॥ સન્માન લે આઘ દિને જમાઈ, બિજે દિને તેનિ
 હીં નવાઈ । જાણે ત્રિજે વાસર કેદિ જાય, ચીથે દિને તો તૃણતુલ્ય થાય ॥૧૪॥
 ામાં ભલાં છે તરગામ કેવાં, દૃષ્ટાંત એને ન ઘટેજ એવાં । તથાપિ જ્ઞાતું નહિ ત્યાં
 હેવું, સુજાણને શું વધતું કહેવું ॥૧૫॥ જો સાસરે સાસુ સુખ્યમાન, પામે ભલું
 ળેજ જમાઈ માન । સાસુ વિના સાસરિયુંજ કેવું, મિઠા વિના ભોજન મોલું જેવું
 ૧૬॥ એવી સુળી શીખ લિધી પિતાની, આજ્ઞા લિધી જૈ વઢિ ભક્તિ માની ।
 િવાસિની ત્યાં વદિ સ્નેહભાવે, હુંતો જડં જો ઘનશામ આવે ॥૧૭॥ ત્યાં ભક્તિ-
 ાયે કરુણા કરીને, જવાનિ આજ્ઞા કરી શ્રીહરિને । માયે કહ્યું સર્વસ વ્રવ્ય મારું,
 ત્યક્ષ તેતો ઘનશામ ધારું ॥૧૮॥ આ મૂર્તિને દેખિશ હુંચ જ્યારે, નિરાંત થાશે
 જ ચિત્ત ત્યારે । માટે જઈને દ્વદ્ધ વેર આવો, સંભાલિ સારે શુકને સિધાવો
 ૧૯॥ તે દંપતિયે મઢિ માત પાસ, એવી વઢી વાણિ કરિ પ્રકાશ । ત્યાં કોઈને
 ળેકલશો અહીંથી, તેસાથ સર્વે વઢશું તહીંથી ॥૨૦॥ સુવાસિની લે જુગ બાઢ
 યાંય, સાથે ચિરાજ્યાં સુખપાલ માંય । સાઢો બનેવી ચઢિ જોડ ઘોડે, સ્નેહે સિ-
 ાવ્યા સુખપાલ જોડે ॥૨૧॥ સર્જનદીને તટ સ્વર્ગદ્વાર, ત્યાં નાવમાં બેસિ ગયાં
 ડુપાર । આવ્યું જતાં શેર નવાબગંજ, રૂઢું દિસેછે અતિ ચિત્તરંજ ॥૨૨॥ તે મા-
 ગે થૈ કરિને પ્રવાસ, કંઢૈલગંજે કરિ રાત વાસ । બિજે દિને તો તરગામ આવ્યાં,
 ર્વે સગાંને સુખ ઉપજાવ્યાં ॥૨૩॥ જમે રમેને હરિકિર્તિ ગાય, આનંદમાં વાસર
 ળિતિ જાય । મહાપ્રભુનું સુખડું નિહાઢી, ભાવે રહેછે પુરલોક ભાઢી ॥૨૪॥ ધ-
 ાઢ્ય છે તે બઢદેવ આપે, સુકિર્તિ પામ્યા ઘનને પ્રતાપે । તે પ્રાંતમાં છે બહુ ગામ
 ામ, સગાં સનેહી જન ઠામઠામ ॥૨૫॥ મેમાનને ઉત્તમ માન દેવા, આવે જનો
 ળોજનનું કહેવા । બે પક્ષસુધી બઢદેવજીયે, માન્યૂ ન આમંત્રણ તે કદીયે ॥૨૬॥
 યાં બાઢકોમાં હરિ જૈ રમેછે, તે ગામનાં સૌ જનને ગમેછે । દીસે પ્રભુની છબિ
 ચેત્તચોર, જોવા જનોનો બહુ થાય નોર ॥૨૭॥ સર્વે જનો જોઈ પ્રસન્ન થાય, પો-
 ાતણે આંગળ તેડી જાય । ત્યાં બાઢની મંડલિને રમાડે, પાડોશિને હર્ષ ઘણો
 ામાડે ॥૨૮॥ તેવી રિતે તે તરગામ માંહી, ફર્યા હર્યા શામ સમર્થ ત્યાંહી । કો-
 ાતણે ઘેર જમ્યા જઈને, કોઈતણે ઘેર રમ્યા રહીને ॥૨૯॥ ઘરોઘરે ને વઢિ વાટ
 ાટે, શેરી બજારે વઢિ ચોક હાટે । પ્રસાદિની ત્યાં રજ સર્વ કીધી, પવિત્રતા અ-
 તરતુલ્ય દીધી ॥૩૦॥ હેમૂપ ત્યાં અદ્ભુત એક કામ, કર્યું પ્રભુ તે કહું આજ ઠામ ।
 ાઢિયો શ્રીહરિ દિવ્યભાવ, લિધો તહાંના જન શ્રેષ્ઠ લાવ ॥૩૧॥ રથોદ્ધતાવૃત્ત—
 ાઢિ રૂઢિ બઢદેવજી તળી, ગામપાસ દિશિ નૈરુતી ભળી । એક કાઢ મઢી સર્વ
 યાં ગયા, દેખિ રૂઢિ રચના રુશી થયા ॥૩૨॥ આંબુ જાંબુ કદઢી અપાર છે,
 મંજિરો પનસ ને અનાર છે । પુષ્પછેલ પળ ભાતભાતના, સાગ આંદિ તરુ જા-

तजातना ॥३३॥ त्यां उजाणि करीने सहु जम्या, नंदराम हरि बाळमां रम्या । ज्यां हती अधिक वावि चीभडी, त्यां गयाज घनशाम ते घडी ॥३४॥ ते स्थळे मजुर नींदता हता, त्यां करी हरिवरे मनुष्यता । खेंचिखेंचि जड चीभडी तणी, नाश कीधि तहीं वेलडी घणी ॥३५॥ ते मजुर जन ज्यां जुए जई, दीठि नाश बहु चीभडी थई । त्रास पामि मनमां मुंझाईने, जै कछुं तरत ज्येष्ठभाईने ॥३६॥ ज्येष्ठभाई अति रीस आपिने, पास तेडि पछि पद्मपाणिने । त्रास आपि कथनो घणां कछां, श्याम आंखथकि आंसुडां वछां ॥३७॥ लागि लालतणि काय कं-पवा, जीव थीर नव थाय जंपवा । सत्य वात ठरी जे गुनो कर्यो, एक शब्द नव जाय उच्चर्यो ॥३८॥ जेनि दृष्टिथकि काळ तो डरे, ते प्रभूजि भय भाईनो घरे । केवि छे अकळ इश्वरी कळा, भूलि जाय मुनियो भलाभला ॥३९॥ भाई सोदी धरि हाथ मारवा, लागिवा हरिमुखे उचारवा । में कशुंय मधि काम ते कर्नु, ए मजूर मळि जुठ उच्चर्युं ॥४०॥ बोलियो मजुर साक्षि छे सहु, सत्य वात सम खाईने कहुं । होय जूठ कदि शब्द माहरो, दंडयोग्य नकि तो ठरूं खरो ॥४१॥ भाई साथ घनशामने लई, ते स्थळे तरत जोहयुं जई । अल्पमात्र नुकशान ना दिटुं, वेण ते मजुरनुं पडयुं जुटुं ॥४२॥ सौ मजुर मनभ्रांति थै गई, साजि केम सहु वेलियो थई । वात एक मजुरे तहां कही, बाळ देव नकि मानवी नही ॥४३॥ साजि थाय नहि वेल आपथी, ते थई कुंवरना प्रतापथी । बोली बोल बहु नम्र बापडा, सौ मजुर प्रभूने पगे पड्या ॥४४॥ आतचित्त झट मर्म आवियो, दिव्य-भाव हरिये जणावियो । घेर आवि बधि वारता कही, हर्षमां न कशिये मणा रही ॥४५॥ वात सर्व पसराई गाममां, तेथि लोक बळदेव धाममां । आविआवि हरिने बहु नमे, भीड थाय घरपास ते समे ॥४६॥ पुष्पिताम्रावृत्त—हरिवर तरगा-ममां रहीने, पुनित करी तरगामनी महीने । अधिक चरित ते तने कहीश, न-रपति जो अति नेहथी सुणीश ॥४७॥ इति श्रीविहारिलालजीआचार्यविरचिते हरिलीलामृते द्वितीयकलशे अर्चित्यानंदवर्णीद्रअभयसिंहनृपसंवादे हरिस्वप्रतापदर्शननामा चतुर्दशो विश्रामः ॥१४॥

पूर्वछायो—हेराजा सुण स्नेहथी, वळि वर्णवुं बाळचरित्र । तरगाममां रहि श्री-कमे, करी लीळा ललीत विचित्र ॥१॥ चोपाई—तरगामथी नैरुत भागे, एक सारी तलावडी लागे । गंगाजळ जेवुं निरमळ नीर, तरुवर घणां तेहने तीर ॥२॥ प्रसु बाळक मंडळि लहने, जळकेळी करे तहां जहने । एक दिवस गया त्यां नावा, बहु बाळ आव्याता बोलावा ॥३॥ पेशि जळमां सखा संग प्रीते, जळकेळी करी रुडी रीते । कोइ तो मत्स्यनी पेरे अंग, उंडा नीरमां मारे सळंग ॥४॥ कोइ जळ-कुकडी सम थाय, मारी डुबकी दूर देखाय । मगरी जेम पुंछ पछाडे, तेम बी-जाने पाडुडी मारे ॥५॥ कोइ काचबा तुल्ये विचरे, कोइ हाथ उंचा पगे तरे । जेम विप्र करे उपस्थान, शोभे ते बाळ तेह समान ॥६॥ कोइ दादुरनी पेरे कूदे,

ગોઈ જાય તરી પથ જૂદે । કોઈ સર્પપેરે વાંકો ચાલે, કોઈ વગસમ બીજાને શાલે
 ૭॥ કોઈ હંસ બરાબર થઈ, બેસે કમલની ઉપર જઈ । કોઈ ભરથઈ કરે ગાન,
 ૧૮॥ રીણેછે શ્રીભગવાન ॥૮॥ કરે હોડ અનેક પ્રકાર, કોણ જલમાં રહે શાશી
 ૧૯॥ કોણ તરતાં આગલ વધિ જાય, કોણ પકડતાં નવ પકડાય ॥૯॥ ડંધી લા-
 ૨૦॥ લીનેજ આકાર, કોઈ તો તરેછે શાશી વાર । તરે કોઈતો પલાંઠિ વાઢી, થાય
 ૨૧॥ શ્મિત સૌ જન ભાઢી ॥૧૦॥ શાડ ઉપર ડંચે ચઢેછે, ત્યાંથી લાઈ ગોલાંડ પ-
 ૨૨॥ ઢે । જલકેઢી તે જોવાની આશે, આવે અમર ચઢિને આકાશે ॥૧૧॥ આવે
 ૨૩॥ ર્શને મુનિવર ઘૂંડ, લીઢા દેખીડે પામે આનંદ । કોઈ મુક્ત બની વાઢ અંગ,
 ૨૪॥ ઢ કેઢી કરે હરિસંગ ॥૧૨॥ કાઢીદત્ત તણો કોઈ સગો, આવ્યો હરિસંગ કર-
 ૨૫॥ ને દગો । માયા આસુરી તે જાણનારો, જંત્ર મંત્ર જાણે જાદુગારો ॥૧૩॥ કા-
 ૨૬॥ નિદત્તનું વાઢવા વેર, પાપી આવ્યો શાશું ધરી શેર । જલકેઢી કરે હરિ જ્યાંય,
 ૨૭॥ ઠો તાકીને તે લલ ત્યાંય ॥૧૪॥ તરુ ઉપર વાઢકો ચઢે, પછી તે પાણી ડંડા-
 ૨૮॥ ાં પડે । ચઢ્યા જે શાડપર પરમેશ, તેમાં પાપીયે કીધો પ્રવેશ ॥૧૫॥ કરી લ-
 ૨૯॥ ગના સરલો લાંપો, કૃષ્ણકેરા સાથલમાં ચાંપ્યો । તસુ પેઠો તે તરુ મોશ્વાર,
 ૩૦॥ ાઢતાં વાલી લોહીની ધાર ॥૧૬॥ હરિ હલવેશું ઉતર્યા હેઠા, મઢી મિત્ર તરુ-
 ૩૧॥ ઢે બેઠા । પાટો વાંધી લીધો રૂઢી પેર, પછી સૌ મઢીને ગયા ઘેર ॥૧૭॥ જાણ્યું
 ૩૨॥ રિયે અસુરનું એ કામ, તોય ક્રોધ ન કીધો તે ઠામ । એમ ધાર્યું શ્રીધર્મને લાલે,
 ૩૩॥ ને ફલ મલશે કોઈ કાલે ॥૧૮॥ ક્ષમાસાગરે વહુ ક્ષમા કીધી, એવો કોણ બીજો
 ૩૪॥ માનિધિ । દશ દિવસે તે રુસાયો ધાય, પળ ચિહ્ન પઢિ રહ્યું ત્યાંય ॥૧૯॥ જ્યારે
 ૩૫॥ વહુ તે દેવતા સ્વામી, ત્યારે લોલતા અંતરજામી । જ્યારે ચિહ્ન આ નજરે ચઢેછે,
 ૩૬॥ ારે તે તરુ સર સાંભરેછે ॥૨૦॥ પૂર્વછાયો—તરુપી તરગામ છે, હરિ જોવા ઉ-
 ૩૭॥ ટર્યું ત્યાંય । શૂપ કહે શું રત થર્યું, કહે વર્ણિ પ્રભુ પદમાંય ॥૨૧॥ લીઢા કહી
 ૩૮॥ રગામની, મેં ભાવ ધરીને વ્રાત । આસપાસ ગામમાં, વઢિ વિચર્યા તે કહું
 ૩૯॥ ત ॥૨૨॥ લોહી સગાં વલ્લદેવનાં, જેઓ રહે જુદેજુદે ગામ । તેઓ શ્રીરામપ્ર-
 ૪૦॥ પને, આવે નોતરું દેવા કામ ॥૨૩॥ ભોજન કારણ ભાવથી, સહ કુટુંબ તેઢી
 ૪૧॥ ાય । શ્રીહરિની છબિ જોઈને, ગામોગામ વધ્યો મહિમાય ॥૨૪॥ નામ કહું તે ગામ-
 ૪૨॥ ાં, તમે સુણો અભેસિંહ વ્રાત । મુંઢાઢીહા એક છે, બીજું બેશહુ પુર પ્રખ્યાત ॥૨૫॥
 ૪૩॥ હું રણિયાપુર વઢી, ફરશીરામ પુર છે નામ । સુહેલવા ને વેણિપુર, વઢી ચૌરી અકમા
 ૪૪॥ તમ ॥૨૬॥ ભમૈચા ને ભેટવરા, ગામ કીનકી આંદિક જેહ । ભોજન કાજ પધારીને,
 ૪૫॥ ર્યાં પાવન પ્રભુયે તેહ ॥૨૭॥ દક્ષિણમાં તર ગામથી, એક આંબલીયા છે ગામ ।
 ૪૬॥ ત્ર વસે વલ્લદેવના, તેનું મંછામિશર છે નામ ॥૨૮॥ સુત તેનો શિવદીન છે, બીજો
 ૪૭॥ ફલ પળ શુરવીર । તાતે કહ્યું તે બેયને, તેઢી લાલો ધરમકુલ ધીર ॥૨૯॥ તેતો
 ૪૮॥ યા તરગામમાં, સૌને નોતરું દેવા કામ । આગ્રહ ત્યાં અતિશે કર્યો, તેઢી જવા

आंबलिया गाम ॥३०॥ कुटुंब सहीत पधारिया, रामप्रताप ते ठाम । भमैचा किनकी थई गीया, चौरी आंबलीया गाम ॥३१॥ ज्यांज्यां थई हरि जायछे, वधे आनंद त्यां आसपास । सूरजनो रथ संचरे, त्यां पडेछे जेम प्रकाश ॥३२॥ मूर्ति मनोहर मावनी, जोवा लोचन मन लोभाय । माणस के पशु पक्षी पण, छवि निरखवा स्थिर थाय ॥३३॥ आंबलियामां एक दिन, सौने राख्यां रुडी रीत । भावतां भोजन पान दीधां, पूरि धरी मन प्रीत ॥३४॥ बीजे दिन सनमान दै, पछी कीधां सौने विदाय । उत्तरमां खजुहा सरोवर, नाया जइने त्यांय ॥३५॥ त्यांथी कमळ कमनीय लइ, हेते आप्युं हरिने हाथ । वळि विचरिने आविया, तरगाममां सौ साथ ॥३६॥ चोपाई—भक्तिमातामी बेन वसंता, भाग्यशाळी भली गुणवंता । गाम अशोकपुरमां रहेली, बलधी दवेने परणेेली ॥३७॥ कांइ संकट आवियुं त्यांय, वइयां बलमपडरी मांय । तेओ आवियां तेडवा काज, तरगाममां ज्यां महाराज ॥३८॥ बीजी बेहेन जे चंदन नाम, तेना सासरांनुं कहुं गाम । प्रगणुं तरहर परमाणो, गुदहाबरवी गाम जाणो ॥३९॥ सरदार पांडे तेना स्वामी, आव्या तेडवा ते मुद पामी । भक्तिमाततणा जेह भाई, जेनी गेलही संज्ञा गणाइ ॥४०॥ तेना पुत्र जे बे कहेवाय, गवरी अने बदरी गणाय । आव्या लोहसिसागाम थकी, धर्मवंशीने तेडवा नकी ॥४१॥ कहे सौने श्रीरामप्रताप, अमे आवशुं जाओ जी आप । एम कहिने विदाय ते कर्पा, पछी रामप्रताप संचर्या ॥४२॥ साथे पत्तिने श्रीघनशाम, कर्पा पडरीये प्रथम विराम । त्यांथी लोहसीसे पछी गया, त्यांतो बे व्रण दिवस ते रखा ॥४३॥ असुरांश हतो तहां एक, आळ करतो हरिने अनेक । तेने एक समे मुनिनाथे, पकडिने पछाडियो हाथे ॥४४॥ तेथी कांडुं तेनुं खडी गयुं, तेणे जैने जनोपासे कहुं । वात कोइथकी न मनाय, कहे बाळकथी ते शुं थाय ॥४५॥ महीमा प्रभुनो जेह जाणे, तेतो वात ते साची प्रमाणे । पछी त्यांथी करिने प्रयाण, पडरी गया पांडे सुजाण ॥४६॥ त्यांथी गोंडे गया गुणागार, गया टेडीनदी तणे पार । गुदहाबरवी गाम गया, तरगाम आवी पाछा रखा ॥४७॥ पूर्वछायो—भक्तिमाता भगवानने, मळवाने मन अकळाय । वारेवारे कहे धर्मेने, हवे तेडवाने कोण जाय ॥४८॥ तनुज कालु त्रिवाडिना, जेनुं नाम रुडुं विश्राम । ते मळवा वृषदेवने, पोते आव्या अवधपुर धाम ॥४९॥ भारेत्ताता तेने कहे, तमे विचरो मारा वीर । तेडी लावो तरगामथी, हरि विना धराय न धीर ॥५०॥ रुडा रामप्रतापने, तेडी लावो कुटुंबसहीत । आव्यानी अवधथकी थयाछे, वासर अधिक व्यतीत ॥५१॥ चोपाई—एवुं सांभळी भक्तिना भाइ, बोल्या जइश हुं तेडवा बाइ । एक साथे लिधो सुखपाल, चाल्या विश्रामजी ततकाळ ॥५२॥ वाटे जातां करेछे विचार, आज भेटदो भक्तिकुमार । सुखसागर सुंदरशाम, केवा देखीश हुं घनशाम ॥५३॥ जेनी मूर्तिविषे मन प्रोई, जन जाती रहे सह जोई । मेंतो दीठा हता छेक छोटा,

वे तो ते थया हशे मोटा ॥५४॥ छपैयामां चमत्कार करी, लीधां सर्वेतणां मन
री । छपैयाना रुडा समाचार, मने पूछशे धर्मकुमार ॥५५॥ हेते हरिने खोळामां
रीश, बळी चुंबन गाले करीश । आबी उभा रही मुज सामा, मने कहेशे
हाप्रभु मामा ॥५६॥ ए छे जगदिश जगदाधार, एनो पामे नहीं कोइ पार । ज्यारे
प्रभु मुजने मळशे, मारा ताप त्रिविधिना टळशे ॥५७॥ बळि जाणीश हुं तेणी
र, मारो सुफळ थयो अवतार । बळी मळशे श्रीरामप्रताप, जे छे देव संकर्षण
प ॥५८॥ हुंतो हरखाउं छुं मनमांथी, आवा श्रेष्ठ सगा मळे क्यांथी । एवुं
। श्वरता विशाराम, पछी ते पहोच्या तरगाम ॥५९॥ मळया भावथी बेउ भाणेज,
मां ओळख्या घनशाम एज । लइ छातिये तरत लगाव्या, आंखे प्रेमनां आंसूडां
। व्यां ॥६०॥ जेम चिंतामणी पामे कोय, तेना हर्षनी हृद नव होय । एबो उप-
यो आनंद अपार, कही नव शके बदन हजार ॥६१॥ कहे कृष्ण मामा क्यांथी
। व्या, मारी सारु कहो शुं शुं लाव्या । हरि अक्षर जे उचरेछे, जाणे मुखथकी
। ती झरेछे ॥६२॥ कहे मामो अयोध्याथी आव्या, धर्म बापाये तमने तेडाव्या ।
म कही बळि छातीमां चांपी, हेते हाथमां सुखडी आपी ॥६३॥ मळया रामप्र-
प ते ठाम, तेना पुत्र मळया नंदराम । मळया बळदेव पुत्रसहीत । घणी बाधी
। स्पर प्रीत ॥६४॥ छपैयाना पुछ्या समाचार, पुछ्युं क्षेम अयोध्या मोझार ।
गा सौनी कुशळता जाणी, सौये अंतरमां शांति आणी ॥६५॥ छपैयाथी आ-
ग विशाराम, एवी वात चाली गामोगाम । सगां स्नेही जे बळदेवकेरां, तेतो
ळवाने आवे घणेरं ॥६६॥ सरिताओ सागर भणि धाय, तेम जन बहु तरगाम
। य । कोई हळि मळि थाय विदाय, कोई एकाद दिवस रोकाय ॥६७॥ कोई
ळवानुं बानुं बतावे, पण हरिमुख निरखवा आवे । दर्शनीय पुरुष कोई जाणे,
इ पूरण ब्रह्म प्रमाणे ॥६८॥ पुष्पिताम्रावृत्त—हरिवर तरगाममां बिराजी, जनमन
व कर्पाज राजिराजी । सुरवर मुनि सर्व एम बोले, नहि तरगाम निवासि भा-
। तोले ॥६९॥ इति श्रीविहारिलालजीआचार्यविरचिते हरिलीलामृते द्वितीयकळशे अचिंत्यानंद-
र्षिद्विअभयसिंहनृपसंवादे श्रीहरितरग्रामतडागे जळकेळीकरणादिवर्णननामा पंचदशो विश्रामः ॥१५॥

पूर्वछायो—थयुं आंबलीया गाममां, इच्छारामनुं सगपण जेह । तेह कथात-
ने कहुं, नरपति सुणो धरी नेह ॥१॥ सगा जाणी बळदेवना, विश्रामने मळवा
। आंबलीयाथी आविया, जेनुं मंछामिशर छे नाम ॥२॥ पुत्रि तेने एक व-
नी, तेनुं नाम छे वरियाळी बाइ । तेना पिताये इच्छा करी, वृषवंशमां करवा
गाइ ॥३॥ उत्तम कुळ वृषदेवनुं, दीठा सगा तेना कुळवंत । तेथी सगा करवा
णी, उर उपजि चाह अत्यंत ॥४॥ वात पुछी बळदेवने, मन जाणीने निज मित्र ।
पण बोल्या ते सुणी, वृषवंश छे परम पवित्र ॥५॥ कन्या देवा योग्य छे, माटे
रो सगाइ शुभ पेर । भाग्य भलां होय आपणां, त्यारे आवे एवां सगां घेर

॥૬॥ ઉત્તમકુલના કુંવરને, દેવા ઇચ્છે ઘણા કન્યાય । મોટો કુંવારો નવ મળે, શિશુપળવિષે વરિજાય ॥૭॥ તેમાટે શિશુપળવિષે, સહુ કન્યાનિ કરેછે સગાઈ । લગ્ન કરેછે તે પછી, જ્યારે લગ્નલાયક થાય બાઈ ॥૮॥ તેમાટે તમે આજથી, શુભ કરવા ધાર્યું કામ । મુજને પળ મનમાં ગમ્યું, એવું ન મળે બીજું ઠામ ॥૯॥ ઉપજા-તિવૃત્ત—શ્રીમંતની જે દુહિતા ગણાય, ગરીબને ઘેર નહીં સમાય । જે સિંધુ હીમા-ચઢ કેરી જાઈ, તઢાવમાં કેમ રહે સમાઈ ॥૧૦॥ કન્યા દિસે જેવિ ગરીબ ગાય, જ્યાં દાન દે ત્યાંજ બિચારિ જાય । જોતે જઈ ત્યાં બહુ દુઃખ લેછે, દેનારને શાપ હમેશા દેછે ॥૧૧॥ જો કોઈ સારું કુલ તો ગણાય, તથાપિ ત્યાં પુત્રિ સુખી ન થાય । સંસારમધ્યે પડિ સાક્ષિ એવી, તે ઘેર કન્યા કદિયે ન દેવી ॥૧૨॥ કન્યા જુવેછે વર રૂપરેલો, માતા જુવે દ્રવ્ય પિતા ભળેલો । સગા જુવે ઉત્તમ વંશવાન, બિજા જનો ઉત્તમ સ્થાન પાન ॥૧૩॥ પોતાતણી કીર્તિ વધારવાને, જો બાપ નાંખે દુઃખમાં સુતાને । તેતો પિતા પુત્રિતળોજ ઘાતી, પાપી પુરો તેનિ કઠોર છાતિ ॥૧૪॥ એવું સુણી સર્વ નકી કરીને, પછી પુછ્યું રામપ્રતાપજીને । ત્યારે કહે રામપ્રતાપ એમ, પિતાજિ જાણે કહું કાંઈ કેમ ॥૧૫॥ જો પુત્ર પામે વય વૃદ્ધ કોય, તથાપિ જો તાત હયાત હોય । પુછ્યા વિના કામ કરે ન કાંઈ, પડે કરે તો કદી કષ્ટમાઈ ॥૧૬॥ ચોપાઈ—ઈચ્છા હોય જો આપના ડરમાં, આવજોજી અયોધ્યા પુરમાં । એવો એહને ઉત્તર દીધો, તેણે સાંભઠી મન ધરિલીધો ॥૧૭॥ જવા તે પછી પોતાને ઘેર, કરી રામપ્રતાપે સુપેર । વઢદેવની વિનતી કીધી, રજા ઘેર જવા માગી લીધી ॥૧૮॥ વસ્ત્ર ભૂષણ દહ લાગિ પાય, સૌને વઢદેવે કીધા વિદાય । બોલ્યા મંછામિશર તે-હ ઠામ, ચાલો સર્વે આંબલિયા ગામ ॥૧૯॥ જડ્યો ત્યાં થઈને તમે ઘેર, તેમાં જ્ઞાણો નહીં પડે ફેર । સમજાવીયા સહુને આમ, ગયા તેડી આંબલિયા ગામ ॥૨૦॥ રૂઢી રીતે રાખ્યા એક રાત, સૌની સેવા કરી ભલી ભાત । થયો પ્રેમ પરસ્પર ઘણો, મંછામિશ્રને વૃષવંશતળો ॥૨૧॥ ધર્મવંશ છે રૂપનિધાન, જેવું રૂપ તેવા ગુણવાન । ઘનશામનું રૂપ ઘણું છે, જેમાં જન ચિત્ત ચોરપણું છે ॥૨૨॥ મંછામિશ્રની સ્ત્રી દેવ-જાની, તેતો સમજુ દિસે સોઢે આની । તેણે ચિત્તમાં વાત વિચારી, મારી છે રૂ-ડી કન્યા કુંવારી ॥૨૩॥ આવા કુલમાં તે કન્યા દેવાય, એવાં ભાગ્ય ઉદે વ્યાંથિ થાય । કર જોડીને સ્તુતિ ઉચ્ચરી, કુલદેવની માનતા કરી ॥૨૪॥ આવા મઢશે સગા જો અમને, તો હું પ્રેમથી પૂજીશ તમને । ચાલ્યા થિજે દિવસ મેમાન, જહ પહો-ચ્યા અવધપુર સ્થાન ॥૨૫॥ માત તાતને સૌ જહ મઢિયા, તેથી તનમનના તાપ ટઢિ-યા । માયે કૃષ્ણનાં મીઠડાં લીધાં, હૈયે ત્રાંપીને ચુંબન કીધાં ॥૨૬॥ ગામ આંબલીયા કેરી વાત, કહી સૌયે સુણી માત તાત । રૂપ કન્યાનું સૌંવ વચ્ચાણ્યું, રહું રત્ન તે ઘ-રજોગ જાણ્યું ॥૨૭॥ વસી થોડા વાસર વિશ્રામ, ગયા મામો તે છપૈયે ગામ । કહ્યા શ્રીહરિના સમાચાર, સુણી હરણ્યાં સકલ નરનાર ॥૨૮॥ હવે આંબલિયે જે રહેછે,

પત્નીને કહેછે । સ્વામી અવધપુરીમાં સિધાવો, કન્યાનું સગપણ કરિ
 ત્વો ॥૨૯॥ મંછામિશ્ર બોલ્યા તેહ ઠામ, ઘણું છે હમણાં ઘરકામ । છોને માસ
 ગિજ જવાતું, હાલ લગ્ન નથિ વહી જાતું ॥૩૦॥ ત્યારે ક્રોધ કરી કહે નારી, જા-
 । આજ ને આજ વિચારી । બિજાં કામ જો બગડે બિશેષ, તેની ચિંતા ન રા-
 થી લેશ ॥૩૧॥ વસંતતિલકાવૃત । સ્ત્રીની હઠિલાઈ વિષે—જાણે ન ટાઢ તડકો ન ગ-
 જ વૃષ્ટી, જીવત્વ કોણ ગણતી ન ગણેજ મૃષ્ટી । શું સૂઝ દુઃખ કદિ હાનિ હ-
 ર થાય, સ્ત્રી ધાર્યું કામ કરવા સહસા ચહાય ॥૩૨॥ તેહાવિયા તરત ત્યાં
 ઠઢેવ મિત્ર, બંને ગયાં વૃષ્ટતણા પુરમાં પવિત્ર । શ્રીધર્મ પાસ નમિને વઢઢેવ બો-
 ॥, જે જે મનોર્થ મનના તર્હિ સર્વે સ્વોલ્યા ॥૩૩॥ દેવા વિચારિ ઝિજ આ તથ
 કન્યા, છે યોગ્ય વાત સઘડી નથિ કાંઈ અન્યા । જો દૂધ સાકર ભઠે વધ-
 મિઠાશ, આ વાઈથી કુઠવિષે વધશે પ્રકાશ ॥૩૪॥ એવાં અનેક વચનો કહિ
 પઢાવી, શ્રીમક્તિને વઢતી વાત વધી મનાવી । ધર્મે કશું, તનુજનો સુત
 હરામ, તેની સગાઈ કરિ બેઠાહુપૂર ગામ ॥૩૫॥ આ પુત્ર એક ઘરમાં ઘનશામ જે
 , સંસારથી અતિ સદેવ વિરક્ત તે છે । ઇચ્છાસુરામ સુત છે વય છોટિ છેક, જેને
 ધું વરસ તો શુભ સાર્થે એક ॥૩૬॥ મંછા કહે મુજસુતા પળતે સમાન, છે તેજ
 ાજ કરિયે શુભ વાગદાન । દૈવજ્ઞ પાસ પછિ શુદ્ધ મૂર્હત્ત લીધું, વાગદાન વેદ
 ધિયે તતકાઠ કીધું ॥૩૭॥ તેહી સગાં સ્વજનનાં સનમાન કીધાં, સૌને ગુલાબ
 ઢ તાંબુઢ આદિ દીધાં । વાજિત્રનાદ વૃષના ઘરપાસ થાય, ગૌરી મઢી પુરનિ
 ગઢ ગીત ગાય ॥૩૮॥ ભમરા પેહેલો વધાવો મારે આવિયો । એ રાગનું ઘોઢ—સજની
 ાજ શ્રીધર્મકેરે આંગણે, અતી આનંદ ઉત્સવ થાયરે; વિવાનાં જોને વાજાં વાગે
 ઢાં વધાઈનાં । કર્યું સગપણ ઇચ્છારામભાઈનું, રૂઢી વરિયાઢી નામે છે કન્યા-
 રે; વિવાનાં જોને વાજાં વાગે રૂઢાં વધાઈનાં ॥૩૯॥ વેવાઈ શ્રીમંત સારા મંછા-
 ાશ્ર છે, જેનું ગુણિયલ છે આંબલિયા ગામરે; વિવાનાં જોને વાજાં વાગે રૂઢાં વધા-
 નાં । જેવા વેવાઈ છે તેવાં વેવાળ છે, જેનું દેવજાની છે નિર્મલ નામરે; વિવાનાં જોને
 જાં વાગે રૂઢાં વધાઈનાં ॥૪૦॥ ધર્મદેવનાં ભાગ્ય ધન્યધન્ય છે, એતો વિશ્વ આ-
 ામાં વલ્લભાયરે; વિવાનાં જોને વાજાં વાગે રૂઢાં વધાઈનાં । ભાઈ રામપ્રતાપ રૂઢે
 ઢીયા, માતા ભક્તિનો હરખ ન માયરે; વિવાનાં જોને વાજાં વાગે રૂઢાં વધા-
 નાં ॥૪૧॥ વેવાઈ બંને ચિરાજ્યા ઉત્તમ આસને, પૂજ્યા પ્રેમથી ગુણનિધી ગણના-
 રે; વિવાનાં જોને વાજાં વાગે રૂઢાં વધાઈનાં । કીધી પૂજા પરસ્પર વઢી કંકુયે,
 ાપ્યાં હઢદર ને સોપારી હાથરે; વિવાનાં જોને વાજાં વાગે રૂઢાં વધાઈનાં ॥૪૨॥
 સરે વરને તિલક કીધું ભાલમાં, મુક્યું હાથમાં શ્રીફલ સોનામોરે; વિવાનાં
 ાને વાજાં વાગે રૂઢાં વધાઈનાં । વેદમંત્ર ભણેછે વિપ્ર વેદીયા, સર્વે વિધિ કરાવે
 ઢના ગોરરે; વિવાનાં જોને વાજાં વાગે રૂઢાં વધાઈનાં ॥૪૩॥ સ્વસ્તિવાચન કીધું

विप्र सौ मळी, बेद चारेना आप्या आशीर्वादरे; विवानां जोने वाजां वागे रुडां वधाइनां । मळी मानिनी गाय मधुरे स्वरे, सुणतां सर्वेने लागे सारो स्वादरे; विवानां जोने वाजां वागे रुडां वधाइनां ॥४४॥ ससरे आपी जमाइने सोना सां-कळी, सगां सर्वेनुं कर्युं सनमानरे; विवानां जोने वाजां वागे रुडां वधाइनां । धाणा गोळ ने वेहेची त्यां साकर वळी, दीर्घां द्विजने बहु दक्षणा दानरे; विवानां जोने वाजां वागे रुडां वधाइनां ॥४५॥ घूमे सारी सभामां घनशामजी, जेनि चपळ छे हंसजेवी चालरे; विवानां जोने वाजां वागे रुडां वधाइनां । सर्वे साजन तेना साखुं जोइ रहे, बाला लागे विश्वविहारिलालरे; विवानां जोने वाजां वागे रुडां वधाइनां ॥४६॥ पद ॥१॥ सजनी आजनी शोभा शी हुं वर्णवुं, धूम मचीछे धर्मेने दरबाररे; नगरां वागे धीन्नां धीन्नांरे कडकडकड धीन्नां । घणा हाथि ने घोडा सणगारिया, सज्या सर्वे जनोये शणगाररे; नगरां वागे धीन्नां धीन्नांरे कडकडकड धीन्नां ॥४७॥ लीलां तोरण बांध्यां रुडां टोडले, धरी धजा पताका भली भातरे; नगरां वागे धीन्नां धीन्नांरे कडकडकड धीन्नां । पूर्या चोरुमां मोतीतणा साथीया, जोतां जनमन थाय रळीयातरे; नगरां वागे धीन्नां धीन्नांरे कडकडकड धीन्नां ॥४८॥ छ-जां माळियां अगाशी उपर चडी, नाचे मनमां मगन थइ मोररे; नगरां वागे धीन्नां धीन्नांरे कडकडकड धीन्नां । वाजे ढोल त्रांसां ने भेरी भुंगळो, थाय शरणाइना अतिशे शोररे; नगरां वागे धीन्नां धीन्नांरे कडकडकड धीन्नां ॥४९॥ भाट चारण बोले बिरदावळी, करे गुणीजन मळी गुणगानरे; नगरां वागे धीन्नां धीन्नांरे कडकडकड धीन्नां । नाचे आकाशमां आवीने अप्सरा, तेतो ताथेइ ताथै तोडे तानरे; नगरां वागे धीन्नां धीन्नांरे कडकडकड धीन्नां ॥५०॥ आज तो उपज्यो आनंद आखा शहरमां, आज तो दुधडे वरसेछे मेहरे; नगरां वागे धीन्नां धीन्नांरे कडकडकड धीन्नां । भेट लइने भला जन आवे भेटवा, धर्मेतात आगळ धरे तेहरे; नगरां वागे धीन्नां धीन्नांरे कडकडकड धीन्नां ॥५१॥ हार तोरा ने गजरा रुडा गुंधीने, लावी माळण भरी मोटी छाबरे, नगरां वागे धीन्नां धीन्नांरे कडकडकड धीन्नां । तेमां फूल फोरेछे जाइ जुहनां, वळी गुलदाउदीने गुलाबरे; नगरां वागे धीन्नां धीन्नांरे कडकडकड धीन्नां ॥५२॥ लाव्यो तंबोळी पण पडा पानना, लाव्यो दोशिडो सारां शोलां पागरे; नगरां वागे धीन्नां धीन्नांरे कडकडकड धीन्नां । हीरा मोती लइ झवेरी आविया, आपी मूल ने ते लीधां अथागरे; नगरां वागे धीन्नां धीन्नांरे कडकडकड धीन्नां ॥५३॥ आपे ज्यारे घरेणुं घनश्यामने, तेतो जोइने तजेछे ततकाळरे; नगरां वागे धीन्नां धीन्नांरे कडकडकड धीन्नां । मायातीत तेथी जनोये जाणिया, विश्वेश्वर छे विश्वविहारी लालरे; नगरां वागे धीन्नां धीन्नांरे कडकडकड धीन्नां ॥५४॥ पद ॥२॥ सजनी जे हुं जाणुंहुं ते तने कहुं, जेवा रुडा छे इच्छाराम भाइरे; वर कन्या केरी जोवा जेवी रुपाळी जोड छे । एक एकथी ओहुं के अधिक नथी,

સરસી સદગુણની છે સરસાશ્રે; વર કન્યા કેરી જોવા જેવી રુપાઢી જોડ છે ॥૫૫॥ જેવી જોડ સૂરજ રસાદે તળી, જેવી જોડ રતી ને રતીનાથરે; વર કન્યા કેરી જોવા જેવી રુપાઢી જોડ છે । શોભે ઇંદ્ર ઇંદ્રાણી જેમ સ્વર્ગમાં, શોભે રો-
હિણી જેમ શશી સાથરે; વર કન્યા કેરી જોવા જેવી રુપાઢી જોડ છે ॥૫૬॥ જેવી ઇશ્વર ને પારવતીની જોડ છે, જોડ બ્રહ્મા સાવિત્રીની ગણાયરે; વર કન્યા કેરી જોવા જેવી રુપાઢી જોડ છે । જોડ બુદ્ધિ ને ગુણનિધિ ગણેશની, જોડ વ-
રુણ ને પદ્મણી જણાયરે; વર કન્યા કેરી જોવા જેવી રુપાઢી જોડ છે ॥૫૭॥ જેવી વિષ્ણુ ને લક્ષ્મીજીની જોડ છે, ઇચ્છારામ ને વરિયાઢીની જોડરે; વર કન્યા કેરી જોવા જેવી રુપાઢી જોડ છે । નવરે દિવસે બ્રહ્માયે નીપજાવીયાં, નથી એકમાં
કાંઈ યામી યોડરે; વર કન્યા કેરી જોવા જેવી રુપાઢી જોડ છે ॥૫૮॥ જેમ કું-
દનમાં હીરો જડાયછે, શોભે ઘણે મઢીને તે સદાયરે; વર કન્યા કેરી જોવા જેવી રુપાઢી જોડ છે । જેમ જીવને કાયા યે શોભે મઢી, તેમ દંપતી મઢીને દેખાયરે;
વર કન્યા કેરી જોવા જેવી રુપાઢી જોડ છે ॥૫૯॥ આપે આશિષ સર્વે મઢી સું-
દરી, જોડ રહેજો અલંકાર સદા એહરે; વર કન્યા કેરી જોવા જેવી રુપાઢી જોડ છે । ધર્મ ભક્તિની સેવા કરજો સર્વદા, નિત્ય રાખજો નવોનવો નેહરે; વર કન્યા કેરી જોવા જેવી રુપાઢી જોડ છે ॥૬૦॥ મલાં ભાગ્યશાઢી થજો તે ભૂમીમાં,
કીર્તિ વિસ્તારજોજી દેશોદેશરે; વર કન્યા કેરી જોવા જેવી રુપાઢી જોડ છે । કરજો પર ઉપકાર ઘણા પ્રેમથી, ઘઢી વૈભવ પામજો વિદોષરે; વર કન્યા કેરી જોવા જેવી રુપાઢી જોડ છે ॥૬૧॥ ત્રણે માહ્યો તેતો ત્રિમૂર્તિ જોડ છે, તેમાં
કૃષ્ણ છે કાઢકેરા કાઢરે; વર કન્યા કેરી જોવા જેવી રુપાઢી જોડ છે । હરી
ક્ષર ને અક્ષરના છે આતમા, ઘાલો એ છે વિશ્વાવેહારીચિત્તરે; વર કન્યા કેરી જો-
વા જેવી રુપાઢી જોડ છે ॥૬૨॥ પદ ॥૩॥ સજની છોડ ચંપાનો છોટો મેં દીટો, જેનું
નામ છે રૂઢું ઇચ્છારામ; સુહાગણ સજની વૃષની ઘાઢીમાં ચંપો મોરીયો । છોટા-
પણમાં ચંપાની પસરી વાસના, જેના ગુણ ગવાય આંબલીયા ગામરે; સુહાગણ સ-
જની વૃષની ઘાઢીમાં ચંપો મોરીયો ॥૬૩॥ ચંપો આવી ઉગ્યોછે અક્ષરધામથી,
રૂઢો કહીને વચ્ચાણે રાણારાયરે; સુહાગણ સજની વૃષની ઘાઢીમાં ચંપો મોરીયો ।
ચંપો રૂપે ને રંગે દીસે રાજવી, ચંપો નિરસીને હૈડું હરલાયરે; સુહાગણ સજની
વૃષની ઘાઢીમાં ચંપો મોરીયો ॥૬૪॥ ચંપો મનમાં ગમ્યો મંછા વેવાહને, તેણે સ-
ત્કાર કીધો સારી રીતરે; સુહાગણ સજની વૃષની ઘાઢીમાં ચંપો મોરીયો । ચંપા
જેવી ઘઢગાઢી સારી વેલડી, તેધે દેશાદો વિદોષ શોભીતરે; સુહાગણ સજની
વૃષની ઘાઢીમાં ચંપો મોરીયો ॥૬૫॥ ચંપો પૂરી મોટાહ જ્યારે પામશે, થાશે પ્ર-
થવી આશીમાં તે પ્રહ્યાતરે; સુહાગણ સજની વૃષની ઘાઢીમાં ચંપો મોરીયો ।
ચંપો ફેલાશે રૂઢી જરાતમાં, ઘઢી નોરઠમાંહે મલી ખાતરે; સુહાગણ સજની

वृषनी बाडीमां चंपो मोरीयो ॥६६॥ सजनी चंपाना अंगथी चंपा थशे, जेम दी-
बाथी दीबा प्रगटायरे; सुहागण सजनी वृषनी बाडीमां चंपो मोरीयो । तेवा ते-
जस्वी तेथा गुणवान ते, सर्वे सदगुणे सरखा जणायरे; सुहागण सजनी वृषनी
बाडीमां चंपो मोरीयो ॥६७॥ चंपो मालीक थाशे अर्धा मुलकनो, करशे कोटिक
लोकनां कल्याणरे; सुहागण सजनी वृषनी बाडीमां चंपो मोरीयो । एना गुण
तो गुंथाशे मोटा ग्रंथोमां, आखा विश्वमां पामशे वखाणरे; सुहागण सजनी वृ-
षनी बाडीमां चंपो मोरीयो ॥६८॥ चंपो पूजाशे हीरा माणक मोतीये, मोटा म-
हिपति देशे मोटुं मानरे; सुहागण सजनी वृषनी बाडीमां चंपो मोरीयो । जे
कोइ लेशे आ चंपानी सुवासना, थाशे अमर ते अक्षरसमानरे; सुहागण सज-
नी वृषनी बाडीमां चंपो मोरीयो ॥६९॥ सजनी भगवान आ चंपाना भाइ छे, जे
छे दीनबंधु दीनदयाळरे; सुहागण सजनी वृषनी बाडीमां चंपो मोरीयो । प्रेमे ते
प्रभु आ चंपाने पाळशे, बालो जे छे विश्वविहारीलालरे; सुहागण सजनी वृ-
षनी बाडीमां चंपो मोरीयो ॥७०॥ पुष्पिताम्रावृत्त—शुभ सगपण एबि रीत कीधुं,
जमण सुमिष्ट जमाडी मान दीधुं । पछि हळीमळीने सगां बधांय, निजनिजगाम ज-
वा थयां विदाय ॥७१॥ इति श्रीविहारिलालजीआचार्यविरचिते हरिलीलामृते द्वितीयकळशे अचि-
त्यानंदवर्णीद्रअभयसिंहनृपसंवादे श्रीइच्छारामजीनिमित्तवाग्दानकरणनामा षोडशे विश्रामः ॥१६॥

पूर्वछाये—सुणो अभेसिंह भूपति, हरि कृष्णनां चरित्र विचित्र । ब्रह्मा भव
सनकादि मुनि, सुणि करेछे कर्ण पवित्र ॥१॥ चोपाई—प्रभु पेखे कळा कोइ पास,
एनो अल्प कर्पाथी अभ्यास । तेतो सर्व शिखी लेछे आप, जन आश्चर्य पामे
अमाप ॥२॥ कळा चोसठ जे कहेवाय, तेतो सर्वे शिख्या हरिराय । ए छे सर्वज्ञ
सर्वना स्वामी, अक्षरातीत अंतरजामी ॥३॥ ए छे अनंत कळाओनुं पात्र, कळा
चोसठ ते कोणमात्र । जनजातिने जाणवा काम, कळा चोसठनां कहुं नाम ॥४॥
ज्यारे एवी कळाओने जाणे, तेने विश्वना लोक वखाणे । मोटा माणस दे सनमान, सु-
खे पामे सदा धन धान ॥५॥ पेहेली गानकळा ते गणाय, जेथी जनमन रंजन थाय ।
जन गाइ जाणे रुडो राग, उपजे सहजने अनुराग ॥६॥ रागे बाळकपण रहे छानुं,
रागे रीझेछे मन देवतानुं । कळा गाननी क्लेश हरेछे, अति आनंद अंग करेछे ॥७॥
बीजी वाद्यकळा कहेवाय, शीखे ते जन चतुर जणाय । नरघां ने सारंगी सतार,
शीखे एवां वाजित्र अपार ॥८॥ त्रीजीनुं नृत्यकळा छे नाम, ए छे चतुरपणानुं
काम । प्रभु आगळ नाचवुं गावुं, गमे इश्वरने पण आवुं ॥९॥ चोथी नाट्यकळा
भली भाई, रहे एमां घणी चतुराई । जेम दोर उपर नट चाले, वळी विविध रिस्ते
अंग वाळे ॥१०॥ कळा पांचमी आलेख्य कहिये, तेतो स्नेहसहित शीखी
लहिये । सारा अक्षर लग्नवानुं काम, उपयोगि छे तेतो तमाम ॥११॥ भाले तिलक
रहुं करी जाणे, वळी तेमां विचित्रता आणे । तेतो छट्टी कळा कहेवाय, बिशे-

ल्लेख नाम लखाय ॥१२॥ कळा तांदुळकुसुम जे छे, बळिदानतणुं स्थळ ते छे ।
 रो साथियो आंगणे करे, पाडि बुढा भला रंग भरे ॥१३॥ कळा आठमी पुष्पा-
 रण, तेतो छे रुडी जनमन हरण । भली पाडीने शोभिती भात, जाणे पाथरी
 पनी जात ॥१४॥ करी जाणे उत्तम अंगराग, कळा नवमी कहे सदभाग्य । दांते
 ब्रे चडावे जे रंग, करी लेपन शोभावे अंग ॥१५॥ मणिभूमिका नाम भणाय,
 ठा ते शुभ दशमी गणाय । तेतो काम हीरा जडवानुं, चतुराई घणी एमां मानुं
 ६॥ कळा शयनरचन छे उत्तंग, चतुराईथी भरवो पलंग । तेमां मोर पुतळी-
 पाडे, मनोरंजन करी देखाडे ॥१७॥ जळवायकळा जन जाणे, कळा बारमी
 तो वखाणे । काच प्याला जळे भर्या जेह, जळतरंग वाजुं छे तेह ॥१८॥ कळा
 मी तो जळघात, जळमां तरवुं साक्षात । उंडा पाणीतणो लावे ताग, चतु-
 र छे एतो अथाग ॥१९॥ कळा चौदमी छे चित्रयोग, चित्र चीतरवानो उद्योग ।
 तां छे अतिशे चतुराई, शीखे चतुर मनुष्य चहाई ॥२०॥ पुष्पग्रंथनवि-
 ष्या जाणो, कळा पंदरमी ते प्रमाणो । पुष्पटोपी पछेडी करेछे, फूलमंडळी सारी
 छे ॥२१॥ शेखरापीड योजन जेह, कळा सोळमी कहिये तेह । गुंथे तोरा ने
 नना गुच्छ, पाघ बांधी जाणे बळि स्वच्छ ॥२२॥ कळा सतरमि नेपथ्यनाम,
 णे शणगार सजवानुं काम । चक आदिक पडदा रचाय, तेमां पण चतुराई
 गाय ॥२३॥ कर्णपत्रतणी चतुराई, कळा एतो अठारमी भाई । फूल पांखडी
 प्रमाणे, कोइ कागळ कोतरी जाणे ॥२४॥ कळा युक्ति सुगंधनी करवी, ओ-
 णीशमी एतो उचरवी । भातभातनां अत्तर बनावे, पडो पांदडी पण रचि लावे
 ५॥ कळा वीशमी भूषण घडवां, सौने मनगमतां थइ पडवां । एमां ओछी
 तो चतुराई, भलुं डहापण छे एतो भाई ॥२६॥ एकवीशमी तो इंद्रजाळ, कळा
 कळे ते वृद्ध के बाळ । होय कांइ ने कांइ देखाडे, जनने मन मोह पमाडे ॥२७॥
 ठा बावीशमी कौतुमार, क्रिया तेतो रसायन सार । मारी जाणे भीलामां ने
 ते, मारे धातु ने हिंगळो सारो ॥२८॥ हस्तलाघव जे कहेबाय, कळा त्रेविशमि
 गणाय । हाथ चाळवणी एवी होय, देखीने न कळी शके कोय ॥२९॥ रुडी
 रसोइ बनावे, कळा चोवीशमी ते कहावे । करे विविध प्रकारना पाक,
 सारा मशाला ने शाक ॥३०॥ भेद पच्चीशमी सुकळाना, करी जाणे पदार्थ
 शाना । सारो सरसत ते करि घरशे, कावो बुंद के चाहनो करशे ॥३१॥ कळा छ-
 शमी शिववानी, सारी रीते शिखी राखवानी । सारा चाकळा सुजनी रजाइ,
 वे पोशाग जन सुखदाइ ॥३२॥ सूत्रक्रीडा कळा कहेबाय, सत्यावीशमी तेतो
 गाय । सूत्र करमां धरे सूत्रधार, नाचे पूतळां तेने आधार ॥३३॥ अठाविशमी
 लिका कहिये, अर्थ समजी गूढार्थना लहिये । जेम खट पद सत्तर नेण, कहो
 ण ते शिव सुखदेण ॥३४॥ कळा ओगणवीशमी जाणो, प्रतिमाळा तेनाम

પ્રમાણો । મોતિ આદિક પ્રત્યેક માઝા, તેનાં ગાંઠળ ગાંઠે રૂપાઝાં ॥૩૫॥ દુર્વચ-
 કતણો જોગ જે છે, કઝા જાણવી ત્રીશમી તે છે । વદે જો કોઈ મર્મની વાણી,
 તેતો તેનાથી ન રહે અજાણી ॥૩૬॥ એકત્રીશમી વાચનકઝા, ગ્રંથો વાંચી જાણે
 મલામલા । અક્ષર વાંચતાં નવ અટકાય, સચ અર્થ તેનો સમજાય ॥૩૭॥ નાટ-
 કાલ્યાયિકાદર્શન, કઝા વત્રીશમી તે પાવન । હોય નાટકનાં આલ્યાન, દેલાડે
 તે પ્રત્યક્ષ સમાન ॥૩૮॥ કઝા કાવ્યની સમસ્યાપૂર્ણ, આવે અંતરમાંહિ સ્ફૂર્ણ ।
 અળમઝતાં ચરણ રચી આપે, તેને જે મઝતાં કરી સ્થાપે ॥૩૯॥ પદ્ધિદેહલાજ-
 વિકલ્પ, કઝા તેપણ કાંઈ નથી અલ્પ । ગુંથે નેતરના ઘળા ઘાટ, તથા તીર રચે યુદ્ધ-
 માટ ॥૪૦॥ કઝા પાંત્રીશમી તર્કકર્મ, તેનો જાણે ચતુર જનમર્મ । કરે તાર્કિક કામ
 અનેક, જેનો છેડો આવે નહિ છેક ॥૪૧॥ કઝા છત્રિશ તક્ષણકામ, કાઠ કોતરી
 જાણે તમામ । ઘૂઘા પૂતઝાં બેશ બનાવે, જોતાં જોનારને મન ભાવે ॥૪૨॥ વાસ્તુવિદ્યા
 કઝા સાડત્રીશ, તેતો જાણવી સર્વને શીશ । રચે મંદિર મેડી હવેલી, છજાં જાઝિયાં
 સુંદર મેલી ॥૪૩॥ રૂપ્યરત્નની પરીક્ષા જેહ, કઝા છે આડત્રીશમી એહ । તેતો પરણી
 જાણે રૂપાનાળું, અશ્વ આદિક રત્નપ્રમાણું ॥૪૪॥ ધાતુવાદકઝા જે કહી છે, એતો ઓ-
 ગળચાઝીશમી છે । સર્વે ધાતુની કરવા પરીક્ષા, શીશી રાણે તેની વધી શીક્ષા ॥૪૫॥
 કઝા ચાઝીશમી અભિધાન, રૂઢું જે મણિરાગનું જ્ઞાન । પરિક્ષા મણિ માણેક કેરી,
 કરી જાણે તે કહિયે ધ્રુવેરી ॥૪૬॥ એકતાઝીશે આકરજ્ઞાન, એતો જાણે મહાબુદ્ધિ-
 માન । જ્ઞાણ ધાતુની કે પથરાની, પરિક્ષા જાણે એવી ધરાની ॥૪૭॥ ઘૂઘાયુર્વેદજોગ
 છે જેહ, કઝા કહિયે ચેતાઝીશ તેહ । ચેતી વાડીનું કામ ચચીત, જાણે જ્ઞાઢ ડ-
 છેર્યાની રીત ॥૪૮॥ મેષકુક્કુટલાવક યુદ્ધ, તેની રીત જાણે જન બુદ્ધ । લડે અજ
 કુકઢાં ને શ્વાન, દાવ પેચે લડે તે સમાન ॥૪૯॥ શુક સારિકાનું પ્રલાપન, જાણે
 તે કઝા ચાતુર જન । મેનાં પોપટને તે પઢાવે, સારી રીતે સુશબ્દ શિખાવે ॥૫૦॥
 ઉત્સાદનની કઝા કહેવાય, પીસતાઝીશમી તે ગણાય । કરી સાંગઢા કેરો પ્રકાર,
 તેથી ઉચકે ભાર અપાર ॥૫૧॥ કેશમાર્જનકૌશલ તેય, છેતાઝીશમી તે કઝા
 છેય । ચોઝી ઓઝી માથાતળા કેશ, ગુંથી જાણે વધારી વિશેષ ॥૫૨॥ કઝા અક્ષ-
 રમુષ્ટીકથન, જન જાણે કરીને જતન । વર્ણ ક્રમ વિના કોઈ બતાવે, આલો શ્લો-
 ક તે કહી સંમઝાવે ॥૫૩॥ મ્લેછિતક જે છે તર્ક વિતર્ક, તેતો જાણે જે જોશી-
 નો અર્ક । કઝા રમઝની તે કહેવાય, વઝી તાજક તેમાં ગણાય ॥૫૪॥ દેશભાષા-
 તળો જે અભ્યાસ, કઝા તેતો ઓગળપંચાસ । ઘળા દેશની ભાષાઓ જાણે, વસુ-
 ધાપતિ તેને વજાણે ॥૫૫॥ પુષ્પશકટી નિમિત્તનું જ્ઞાન, જાણે તેતો કઝા ગુણવાન ।
 પુષ્પલોબાન આદિક કેરાં, માંઢી શગડી ને પાઢે ઘળેરાં ॥૫૬॥ યંત્રમાત્રિકાધા-
 રણ નામ, એકાવનમી કઝા બુદ્ધિધામ । વર્ણયંત્રવિષે ગોઠવાય, ચંત્રકલ્પ તેને
 કહેવાય ॥૫૭॥ કઝા સંવાચ્ય છે વાવનમી, જાણે તેણે જ જાણ્યું છે જનમી । મલું

षण लांबुं उचारे, सुणनार सदा ते संभारे ॥५८॥ काव्य जाणे करी मानसिक,
 ठा त्रेपनमी तेतो ठीक । नव दीदुं सुण्युं कोइ दीन, करे वर्णन एवुं नवीन ॥५९॥
 ठा चोपन अभिधान कोश, जाणे वाणी थावा निरदोष । जेमां स्थिरचरनाम
 वेक, एवा ग्रंथ भणे सविवेक ॥६०॥ कळा पिंगळ पंचावनमी, जाणे तेने नमे
 अनमी । जाणे छंद अनेकनी जात, भणे पिंगळ जो भलि भात ॥६१॥ क-
 छपने क्रियाविकल्पा, सुखदायी जो जाणिये स्वरूपा । क्रियामांहि कुशळता
 य, कारीगर कहे जन सह्य कोय ॥६२॥ कळा छळितयोगा कहेवाय, जाणे ते
 रायो न जाय । केधी रीते ठगेछे ठगारा, तेतो जाणे कपट कळनारा ॥६३॥
 षा वस्त्रगोपन छे नाम, वस्त्र संकेलवानुं ते काम । वेडेवेड ते एवी बेसारे,
 जो थाकी ते कामथी हारे ॥६४॥ वळी द्यूतकळा कहेवाय, एतो ओगणसाठ-
 थाय । शतरंजी बाजी रमी जाणे, तेमां हारे नही कोइ टाणे ॥६५॥ कळा
 ठमी आकर्षक्रीडा, जेथी हर्ष वधे मटे पीडा । खेंचे पकडे परस्पर मित्र, रमी
 ने ते रमत विचित्र ॥६६॥ बाळक्रीडननी कळा जेह, एकसठमी गणायछे
 । मोइ डंडो दडी ने भमरडी, रमी जाणे भमावे चकरडी ॥६७॥ विद्या वैना-
 णी जेह जाणे, कळा बासठमी ते प्रमाणे । वस्तू दूरनी गुप्त मगावे, जाणे वीर
 ई लइ आवे ॥६८॥ विद्या वैजयिकी कहेवाय, कळा त्रेसठमी तें गणाय ।
 । काममां विजय ते पामे, वळी विजय करे संग्रामे ॥६९॥ कळा वैतालिका
 णी कहुं, तेमां तो चमत्कार छे बहु । अकस्मात दे काम बनावी, जाणे भूते कर्णुं
 । आंवी ॥७०॥ एक रातमां देवळ चणे, बनी न शके मळी बहु जणे । कळा
 सठ एतो उचारी, सर्वे संसारी जन कहे सारी ॥७१॥ पुष्पिताम्रावृत्त—अगणित
 ळा प्रविण शाम, जगत विचित्र रच्यां अनेक ठाम । अज हरि हरथी क-
 न जाय, अकळित अक्षरनाथनी कळाय ॥७२॥ इति श्रीविहारीलालजीआचार्यविर-
 हरिलीलामृते द्वितीयकळशे अचिंत्यानंदवर्णीद्राभयसिंहनृपसंवादे चतुष्पाष्टिकळाकथननामा स-
 णो विश्रामः ॥१७॥

उपजातिवृत्त—हेभूपती सांभळ खेह आणी, कहुं चरित्रो हरिनां वखाणी । जे
 मळीने सुख सर्व पामे, अपार संसार विकार वामे ॥१॥ श्रीशामने अष्टम वर्ष
 रे, आव्यो भलो फागण मास त्यारे । शुदी तिथि तो दशमी गणाय, दीधुं
 ने उपवीत त्यांय ॥२॥ विस्तारी ते वर्णन जो कराय, तो ग्रंथ आ श्रेष्ठ विशेष
 । । माटे नही हुं बहु वर्णवीश, अपूर्व लीळा तुजने कहीश ॥३॥ सर्वज्ञ छे
 हरि ब्रह्मचारी, तथापि छे मानव देहधारी । सर्वे जनोनुं हित चित्त जाणी,
 णा विशेषे जनके वखाणी ॥४॥ विद्या भणवा विषे । हे पुत्र विद्या भणवी विचारी,
 णा भण्याथी सुख थाय भारी । पशु मनुष्यो वच भेद ए छे, विद्या भली मा-
 । ते भणेछे ॥५॥ भणे गणे पंडित ते गणाय, भणे नही ते जन मूर्ख थाय ।

बाळापणे जे न भणेज जैने, जरूर पस्ताय जुवान थैने ॥६॥ जे पत्र निर्जीव दिठे जणाय, विद्वाननी पास सजीव थाय । आकाश पाताळ भविष्यवात, कही बतावे जडपत्र जात ॥७॥ जे पुत्रने तात नहीं भणावे, बाळापणे लाड घणां लडावे । ते पुत्रनो शत्रु पिता गणाय, जुवान थातां सुतने जणाय ॥८॥ आंखो विनानो जन होय जेवो, पांखो विनानो वळि पंखि केवो । पाणी विना केवुं सर प्रमाणो, विद्या विनानो जन एम जाणो ॥९॥ विद्या भणे जो जन द्रव्यवान, तो भाग्य-शाळी नहि ते समान । पांखो तथा बे पग दोडवाना, क्यांथी मळे भूतळ बेय वाना ॥१०॥ पक्षी छतां पोपट जो भणेछे, तो भूपतुं ते सनमान लेछे । तयारे भणेलो जन जेह थाशे, तोते कहो केम नहीं मनाशे ॥११॥ विद्या भणीने विनयी न थाय, तो तेनि विद्या पण व्यर्थ जाय । जो झेर पंचामृतमां जणाय, तो कोइ तेने चित ना चहाय ॥१२॥ अपूर्व विद्यातणि खाण ए छे, विशेष ते वावरतां वधेछे । खर्चें नहीं संघरवा चहाय, खचीत तो ते झट खूटि जाय ॥१३॥ छे शस्त्रविद्या वळी शास्त्रविद्या, ए बेयनी कीर्ति दिसे-अछिया । तथापि आद्या वय थाय त्रीजी, तारे नकामी सुखदायि बीजी ॥१४॥ न चोर चोरे नृपती न लूटे, न भागभाई खरच्युं न खूटे । न भार लागे न पडेज खोटुं, छे सत्य विद्याधन सौथि मोटुं ॥१५॥ शार्दूलविक्रीडितवृत्त—माता तुल्य सदा सुपोषण करे पाळे पितानी पठे, कांतातुल्य विनोदकारी वळि ते ना आपदामां हटे । विस्तारे जश द्रव्यदान बहु दे सन्मान आपे घणुं, विद्या छे शुभ कल्पवृक्ष सरखी शा गूण तेना गणुं ॥१६॥ उपजातिवृत्त—छे चार वेदो षड अंग गाय, विद्या मिमांसा वळि जाण न्याय । सद्धर्म शास्त्रो पछि छे पुराण, ते चौदविद्या समझे सुजाण ॥१७॥ शिक्षा तथा कल्प निरुक्त छंद, ज्योतीष ने व्याकरण प्रबंध । षडंग ते वेदतणां गणाय, एवी रिते सर्व मुनीश गाय ॥१८॥ अनेक विद्या प्रभु आप जाणे, तथापि इच्छा भण-वानि आणे । पितानि पासे रहिने भणेछे, विद्यातणा सद्गुण ते गणेछे ॥१९॥ शास्त्रोतणो संग्रहि सारसार, राख्यो रचीने गुटको मुरार । कही पिताये कुळधर्म शिक्षा, दीधी वळी वैष्णवमार्गदीक्षा ॥२०॥ लिधो प्रभू नीयम एम धारी, सदा थवुं नैष्ठिक ब्रह्मचारी । तीर्थो विषे जै फरवुं विशेष, देवो जनोने शुभ ऊपदेश ॥२१॥ वळी विचारी उरमांहि वात, मारे विजोगे मुज मात तात । दुखी थशे ने दिलमां दक्षाशे, एके घडी ते जुग जेवि जाशे ॥२२॥ माता पिता जो गति दिव्य पासे, तो ते पछी जाउं प्रवास कामे । एवुं गणी त्यांज थया निवासी, रहे तथापी हृदये उदासी ॥२३॥ ज्यां साल आवी अडताळिशानी, काया पडी भौ-तिक भक्तिमानी । प्रबोधिनीनो दिन पूर्व जेह, हतो तिथीमां शनिवार तेह ॥२४॥ श्रीभक्तिमाता धरि दिव्यदेह, रखां सदा श्रीहरि पास तेह । बे भाई बीजा अतिशे रुएछे, ते देखि लोको पुरना कहेछे ॥२५॥ कोइ तणीये कदि विश्वमांय, बा-

छापणामं मरशो न माय । घेनु मुआथी दुखि बत्स जेम, माता विना बाळक दुःखि तेम ॥२६॥ भले पिता भूप समर्थ होय, मातानि तुल्ये न गणाय तोय । मातातणी विश्वविषे सगाई, सर्वोपरी श्रेष्ठ सदा गणाई ॥२७॥ माता विना सर्व हता उदासी, आबी चतुर्थी वदि ज्येष्ठमासी । ताते तज्यो त्यां निजदेह तेह, सेवे प्रभुने धरि दिव्यदेह ॥२८॥ रुप घणा रामप्रताप आदि, शिष्यो रवे दीक्षित पूरुषादि । लोको कहे छे मुख बाणि एम, पिता सुए शोक न थाय केम ॥२९॥ जो पुत्र पोते वयवृद्ध होय, इच्छे पितानुं सुख तेह तोय । पितास्वरूपी शिरछत्र जेने, संताप ओछो तनमांहि तेने ॥३०॥ जुदो कदी पुत्र पिताथि थाय, तथापि देखी हरखे पिताय । जुए शशीने नभमांहि ज्यारे, निधी खुशी धै उभराय त्यारे ॥३१॥ पछी घनश्याम रुदे विचारी, घणा जनोनुं हित चित्त धारी । प्रभातमां मज्जनने मिशे ते, सद्यः सिधाव्या सरजू दिशे ते ॥३२॥ भक्ती तथा वेदं वसू शशांक, बेठो नवो विक्रम वर्ष अंक । अषाढमासी दशमी शुदीमां, नाया हरी जै सरजू नदीमां ॥३३॥ अग्यारवर्षो व्रण पूर्ण मास, कर्यो गृहे वासर एकवास । श्रीशामने त्यां हणवानुं धारी, आव्यो वळी एक महा सुरारी ॥३४॥ नाख्या हरीने जळपूर मांय, शरीर तेमांहि तणायुं त्यांय । सुए महासागरमध्य जेह, प्रभु बुडेशुं जळमांहि तेह ॥३५॥ इच्छा हरीनी हरिप्रेरणाथी, गरुड आव्या हरिधाममांथी । उपाडि लीधा प्रभु तेहवारे, मुक्या उतारी नदि कोश बारे ॥३६॥ पुष्पादि पूजा गरुडे सुकीधी, करी प्रसादि प्रभु पाछी दीधी । नमी प्रभुने पद तेह ठाम, सिधाविया ते गरुड स्वधाम ॥३७॥ नाख्या असुरे जळमां हरीने, तेतो गणे शाम गया मरीने । जे काळना काळ सदा कहावे, तेने कदापी नहीं आंच आवे ॥३८॥ श्रीकृष्णनी दृष्टिथकी दझातो, पापी मुओ खूब पछाड खातो । प्रभूथकी वैर करी कुपात्र, पाग्या न कोई सुख लेशमात्र ॥३९॥ चाल्या नदीने तट कोश बेय, त्यां एक मोटो वड वृक्ष छेय । त्यां बेशिने कांइ कर्यो विराम, समग्र आव्या सुर तेह ठाम ॥४०॥ तीर्थो नदी पर्वतं मुख्य जेह, आव्या घरी मानवरूप तेह । सौए प्रभुने पद शीश धारी, सुनम्रताथी विनती उचारी ॥४१॥ अष्टपदी—स्वजनतणा सुखसागर, नटनागर ए । अमळ उजागररूप, जय घनशाम हरे । संकट सकळ निवारण, जगकारण ए । भवजळतारणभूप, जय घनशाम हरे ॥४२॥ मुर्ति रुचिर मनरोचन, दुख मोचन ए । सरसीज लोचन शाम, जय घनशाम हरे । जय निजजनमनस्फूरण, भय चूरण ए । प्रियजन पुरणकाम, जय घनशाम हरे ॥४३॥ इश्वरना पण इश्वर, जगदीश्वर ए । सकळ कवीश्वर गाय, जय घनशाम हरे । जय वृषवंशदिनंकर, अभयंकर ए । शंकरसेव्य सदाय, जय घनशाम हरे ॥४४॥ निर्गुण मुनिजननायक, खळघायक ए । दायक अति सुखदान, जय घनशाम हरे । दुर्मति दुर्जनदंडन, श्रुतिमंडन ए । खंडन खळगुरुमान, जय घनशाम हरे ॥४५॥ दहनकरण अघका-

नन, कमळाननए । गुण चतुरानन गाय, जय घनशाम हरे । गुणनिधि आप
रीधर, अवनीधरए । श्रीधर सुखद सदाय, जय घनशाम हरे ॥४६॥ अरुण
रण जुग चरण छे, सत्य शरणदए । निजजनकरण निहाल, जय घनशाम ।
परम धरम धुर धारीछो, सुखवारिदए । विश्वविहारिलाल, जय घनशाम
॥४७॥ उपजातिवृत्त—तीर्थो कहे हे हरिकृष्णदेव, हवे पधारो प्रभु तर्तखेव ।
निजांग्री रज श्रीमुरारी, पवित्रता नाथ करो अमारी ॥४८॥ देवो कहे देश
पधारो, सद्धर्म सर्वे स्थळमां वधारो । अधर्मना पंथ प्रभु उथापो, दुष्टो हा
जनकष्ट कापो ॥४९॥ कहे प्रभु सत्वर ते करीश, भूमीतणो भार हवे हरी
तमे तमारे स्थळ सौ सिधावो, स्वचित्तमां धैर्य हवे धरावो ॥५०॥ एवं सुणी
जन सर्व कीधुं, नैवेद्य भीठां फळ आदि दीधुं । करी प्रभुना पदने प्रणाम,
सुरो तीर्थ सह्य स्वधाम ॥५१॥ निजक्रिया त्यां करीने मुरारी, आहार कीधो
ळनो विचारी । सर्जुतटे ते वटवृक्ष पास, कर्यो प्रभुये रजनी निवास ॥५२॥
त्यप्रती नीरखवा हरीने, एवी प्रतिज्ञा हनुमानजीने । तेथी पधार्या कपि धर्मध
दीठा नहीं श्रीहरि तेह ठाम ॥५३॥ जोयुं पछी ज्यां मनध्यान धारी, सर्जुतटे
दिठा मुरारी । पुरी अयोध्याथकी चौद कोश, गया हनुमान तहां अदोष ॥५४॥
करी नमस्कार महाप्रभूने, सर्वेश्वरोना गुरुना गुरुने । पछी कछुं हेप्रभु मेघश
मने बतावो निज कांइ काम ॥५५॥ कहे हरी मूज सगां समाज, कर्ता हशे हे
विशेष आज । मारे विजोगे मनमां मुंझाशे, तमे पधारो कपि तेह पासे ॥५६॥
ज्यारे जई पश्चिम देश मांय, बांधीश मोटां शुभ धाम त्यांय । कुटुंबियोने ।
तेडि लैश, नहीं कदि छेक विसारी दैश ॥५७॥ एवं कही धीरज आप आ
सगां सहकेरि उदासि कापो । एवं कहीने वृषवंशराय, कर्यो तहांथी कपिने
दाय ॥५८॥ पुष्पिताम्रावृत्त—रजनि विगत थै थयुं सवार, पछि हरि त्यांथि व
वळी विहार । सुण नरपति हुं कहीश जेह, स्थिति थई शाम जतां सगांनि
॥५९॥ इति श्रीविहारिलालजीआचार्यविरचिते हरिलीलामृते द्वितीयकळशे अचित्यानंदवर्णीद्रअ
सिंहनृपसंवादे श्रीहरिगृहत्यागकरणनामा अष्टादशो विश्रामः ॥१८॥

इति श्रीहरिलीलामृते बाळचरित्रनामा द्वितीयकळशः संपूर्णः ॥२॥

શ્રીસ્વામિનારાયણો વિજયતેતરમ્ ।

શ્રીહરિલીલામૃતમ્

વનવિહારનામ તૃતીય કલશ પ્રારંભઃ ।

શાર્દૂલવિક્રીડિતવૃત્ત—ઘંદૂ શ્રીવરણીંદ્રવેષ ધરીને જે તીર્થમાં જૈ કર્યા, દૈવીને નિજજ્ઞાનદાન દહને દુષ્ટો વિનષ્ટો કર્યા । હીમાદ્રી પુરુષોત્તમાશ્રય પુરિ જૈ શ્રી સે-
તુધંધે ગયા, કાંચીથી ગુજરાત પ્રાંત થઈને જે લોજમાં જૈ રહ્યા ॥૧॥ ઉપજાતિવૃત્ત—
વર્ણિ કહે સાંભઝ ભૂપ આત, કહું અયોધ્યાપુર કેરી વાત । શ્રીશામ ઝ્યારે ઘરથી
સિધાબ્યા, પ્રભૂતજા મિત્ર પછીથી આવ્યા ॥૨॥ ઝ્યારે ન જોયા ઘરમાં હરીને, જો-
યાં ષિજાં સ્થાનક તે ફરીને । સરીસ્ટે ને સુરમંવિરોમાં, ક્રીડા કર્યાની સઘઢી
જગોમાં ॥૩॥ આશા મઢયાની મનથી તજીને, કહું જઈ રામપ્રતાપજીને । જોયું
અંમે સ્થાન વધે ફરીને, દીઠા નહીં કોઈ થઢે હરીને ॥૪॥ તે સાંભઢીને પઢી પેટ
ફાઢ, લાગી રૂદેમાં વિરહાગ્નિ જ્વાળ । મોજાઈ ભાઈ મયમીત થૈને, રૂપ ઘણાં સાસ
ઉસાસ લૈને ॥૫॥ પછી જઈ રામપ્રતાપજીયે, જોયું પુરીમાં વઢતી નદીયે । જોઈ
જઈને સહુ ફૂલવાડી, જોવાતણી સર્વ મળા મટાડી ॥૬॥ પછી ઉદાસી થઈ ઘેર
આવ્યા, પ્રભૂતણી ભાઢ કશી ન લાવ્યા । કુટુંબ સૌને ઉપજ્યો કલેશ, રહી નહી
ધીરજ ચિત્ત લેશ ॥૭॥ થયા ઉદાસી પુરવાસિ લોક, સૌને થયો ચિત્ત અથાગ
શોક । રહ્યાં ઘરોઘેર સુઅન્ન રાંધ્યાં, શોકે સહુ ઝર ઘાળ સાંધ્યાં ॥૮॥ દિસે
અયોધ્યાપુર આજ કેવું, આત્મા વિના હોય શરીર જેવું । રૂવે જનો ઘાઢક ને જુ-
વાન, વૃદ્ધોતણી તો ગઈ શુદ્ધ સાન ॥૯॥ રૂપ અતિશે વઢિ ભાઈ છોટા, ભાઈ
ગયા કર્યાં મુજથી જ મોટા ॥ માતા પિતા તો ગતવાઢ મેલી, મૈં જાણ્યું મારો
ઘનશામ બેલી ॥૧૦॥ તે પાઢશે સૌ મુજ લાઢ કોઢ, મનોર્થ મારા ફઢશે ક-
રોઢ । લગાડિ તેણે તજતાં ન વાર, દયા ન આવી દિલમાં લગાર ॥૧૧॥ ઇચ્છારા-
મભાઈનો વિલાપ । લલમળા જાગને હોજિરે વંધવા બોલ દે એકવાર, એ રાગ છે—હવે હું કર્યાં
જડું હોજીરે સુખનિધિ કર્યાં મઢે ઘનશામ । ટેક—સગાં તજીને શ્રીહરિ ગયા તી-
રથ કરવા કામ, છાતિ ફાટે તેમ છેક રૂણે અનુજ ઇચ્છારામ; હવે હું કર્યાં જડું
હોજીરે સુખનિધિ કર્યાં મઢે ઘનશામ ॥૧૨॥ અધર ફરકે અને વહેછે આંસે આં-
સુડાની ધાર, મુખે વિરહની વેદનાનો કરે ઘળો પોકાર; હવે હું કર્યાં જડું હોજીરે
સુખનિધિ કર્યાં મઢે ઘનશામ ॥૧૩॥ મિત્રપ્રેમ મરતાં મને હતી અંતર એવી

आश, श्रीहरि लाड लडावशे मने राखी पोतानी पास; हवे हुं क्यां जउं होजीरे सुखनिधि क्यां मळे घनशाम ॥१४॥ आने सदा सांभाळजो एम कही गयां मात तात, माता पितानां वचन ते केम भुली गया तमे आत; हवे हुं क्यां जउं होजीरे सुखनिधि क्यां मळे घनाशाम ॥१५॥ बाळपणामां मुक्यो रखडतो दया न आवी दयाळ, हेकृष्ण तमने कोण कहेशे प्रणत जन प्रतिपाळ; हवे हुं क्यां जउं होजीरे सुखनिधि क्यां मळे घनशाम ॥१६॥ मुखे मागुं ते आपता घणो नेह जणावता नाथ, रुदन करतो देखता त्यारे चांपता छातिसाथ; हवे हुं क्यां जउं होजीरे सुखनिधि क्यां मळे घनशाम ॥१७॥ मारी आंखे आंसु आवतां त्यारे नेणे भरता नीर,^१ आज आंसु लुवा आवता नथी बालप क्यां गइ वीर; हवे हुं क्यां जउं होजीरे सुखनिधि क्यां मळे घनशाम ॥१८॥ छेक छोडो मुने जाणिने हरि राखो रुदेमां वहाल, मुजने लाड लडाववा आवो विश्वविहारीलाल; हवे हुं क्यां जउं होजीरे सुखनिधि क्यां मळे घनशाम ॥१९॥ पद ॥१॥—हरि तमे क्यां गया होजीरे तम विना टळवळुंछुं हुंय । टेक—मुज विना नव बेसता कदि भोजन करवा काज, हवे भोजन केम भावशे अरे मुज विना महाराज; हरि तमे क्यां गया होजीरे तम विना टळवळुंछुं हुंय ॥२०॥ दर्शन करवा देवनां मने तेडी जता निजसाथ, कठण करीने काळजुं केमनाशी गया तमे नाथ; हरि तमे क्यां गया होजीरे तम विना टळवळुंछुं हुंय ॥२१॥ दिवसे दिल नथी गोठतुं ने राते रछुं नव जाय, शाम विना अति सुनुं लागे मने मंदिर खावा धाय; हरि तमे क्यां गया होजीरे तम विना टळवळुंछुं हुंय ॥२२॥ संकट बीजां सांखीये पण आ दुख अपरमपार, जगतमां केम जीविये गयो जीवननो आधार; हरि तमे क्यां गया होजीरे तम विना टळवळुंछुं हुंय ॥२३॥ मेडि मंदिर ने माळियां वळी चौटा चोक बजार, तम विना त्रिभुवनपति मने भासे बधुं भयंकार; हरि तमे क्यां गया होजीरे तम विना टळवळुंछुं हुंय ॥२४॥ रोहं आंखो राति थइ ने नेणनुं खुटयुं नीर, दुःख सागरमां डुबतां करो सहाय शामशरीर; हरि तमे क्यां गया होजीरे तम विना टळवळुंछुं हुंय ॥२५॥ पाळि पोषी मोटो कयो पछी मार्यो विरहनां बाण, हेजगजीवन तम जतां केम जीवाय जीवनप्राण; हरि तमे क्यां गया होजीरे तम विना टळवळुंछुं हुंय ॥२६॥ आग्यथकी अति आकरी लागे वीर वीरहनी झाळ, उतावळा आवी ओलावी नाखो विश्वविहारिलाल; हरि तमे क्यां गया होजीरे तम विना टळवळुंछुं हुंय ॥२७॥ पद ॥२॥—हवे हुं शुं करुं होजीरे हरि विना केम में रहेवाय । टेक—भणकारा मने भाइना वागे जाणुं करेछे साद, पळेपळे पुरुषोत्तम केरा आवे गुण मने याद; हवे हुं शुं करुं होजीरे हरि विना केम में रहेवाय ॥२८॥ मने मुकी तमे बांधव मारा नहि पिता कदि नीर, एवो अपुरव स्नेह सदानो केम विसार्यो वीर; हवे हुं शुं करुं होजीरे हरि

विना केम में रहेवाय ॥२९॥ में जाण्युं मने परणावशे हरि अंग घरीने उमंग,
 नोतुं जाण्युं नीलकंठजी आम रंगमां करशो मंग; हवे हुं शुं करं होजीरे हरि
 विना केम में रहेवाय ॥३०॥ भाइ मने भली विद्या भणावशे एवी हति घणी
 आश, हाम हैयानी रही हैयामां कीधो अतिशे उदास; हवे हुं शुं करं होजीरे
 हरि विना केम में रहेवाय ॥३१॥ वांक करमना आंकनो एमां करी शके शुं कोय,
 बाळपणे शीद माता मरे जो करममां सुख होय; हवे हुं शुं करं होजीरे हरि
 विना केम में रहेवाय ॥३२॥ मात पिता वीसयीं हतां मने देखी हरिनुं हेत, तेतो
 हरि मने तजि गया तेथी आज थयोछुं अचेत; हवे हुं शुं करं होजीरे हरि विना
 केम में रहेवाय ॥३३॥ विवेकहीन तुं दिसे विधाता मनमां न राखे मेहेर, वाला
 विरानो विजोग लखीयो कयीं तें काळो केर; हवे हुं शुं करं होजीरे हरि विना
 केम में रहेवाय ॥३४॥ कोण जाणे हवे केटलो जाशे विर विजोगे काळ, मने
 फरीथी क्यारे मळशे विश्वविहारिलाल; हवे हुं शुं करं होजीरे हरि विना केम
 में रहेवाय ॥३५॥ पद ॥३॥—धीरज केम धरं होजीरे विरहनी वेदना न खमाय ।
 टेक—पांखोवाळां पंखियो तमे विचरो देश विदेश, भाइ तमारो टळवळे एम
 शामने कहो संदेश; धीरज केम धरं होजीरे विरहनी वेदना न खमाय ॥३६॥ उ-
 च्चरजो वळी एटलुं जे घेर आवो घनशाम, तम विना त्रिभुवनपति अति रुएछे
 इच्छाराम, धीरज केम धरं होजीरे विरहनी वेदना न खमाय ॥३७॥ दया करीने
 दयानिधि क्यारे देशो दर्शनदान, भुजा भीडीने भावथी क्यारे भेटशो श्रीभग-
 वान, धीरज केम धरं होजीरे विरहनी वेदना न खमाय ॥३८॥ विरहनां नव
 विसरे वाला वालपकेरां वेण, नाथ क्यारे निरखावशो रुडां नेह भरेलां नेण; धी-
 रज केम धरं होजीरे विरहनी वेदना न खमाय ॥३९॥ सांभळ पोपट पंखिया
 तने आपिश दाडम द्राख, जै जगजीवन आगळे मारं दुख देखिने दाख्य, धीरज
 केम धरं होजीरे विरहनी वेदना न खमाय ॥४०॥ कोइतणुं दुःख देखी न शकता
 तेवी तमारी टेव, आहुं दुःख मने आपतां केम कठण दील कर्युं देव; धीरज केम
 धरं होजीरे विरहनी वेदना न खमाय ॥४१॥ रुदन इच्छारामनुं सुणी लोक करे
 त्रायत्राय, निरखीने नर नारीयो सौ दिलथी दिलगीर थाय; धीरज केम धरं हो-
 जीरे विरहनी वेदना न खमाय ॥४२॥ भोजन जळ भावे नहि रुए वृद्ध तरुण ने
 बाळ, कहे जनो निरदय थया केम विश्वविहारीलाल; धीरज केम धरं होजीरे विरह-
 नी वेदना न खमाय ॥४३॥ पद ॥४॥ उपजातिवृत्त—वळी रुए रामप्रताप आप, घणे प्र-
 कारे करिने विलाप । कहे गया कयां घनशाम भाई, शुं तोडि चाल्या पळमां सगाइ
 ॥४४॥ कर्ताहता वात वने जवानी, तथा तहां जै तपसी थवानी । हुं जाणुं जे हरि ए-
 जकाज, लीघी हशे शुं वनवाट आज ॥४५॥ रामप्रतापभाइकृत विलाप । ललितवृत्त—अरर
 भाइरे कयां तमे गया, दिलथकी तजी केमरे दया । तम विना अमे केम जीवशुं, नव

विचारियुं ते तमे कशुं ॥४६॥ अधवचें तज्यां सिंधुमां तमे, उगरशुं हवे केमरे अमे सुखद शामने क्यां हवे मळुं, विरह आगनी झाळमां बळुं ॥४७॥ वरत वाढियं कूपमां घरी, नव घटे तने भ्रात हेहरी । अधिक सूखनी आश आपिने, सुख तणां गयो मूळ कापीने ॥४८॥ सुखतणा हता दीन ते गया, दुखतणा हवे सिं रेलिया । अमपरे अरे दैव कोपियो, दुखतणो शिरे दर्भ रोपियो ॥४९॥ जलधि मां जतां नाव भागियुं, जरूर कष्ट आ एवुं जागियुं । खुटल थै पड्या खेडु खा रवा, नव रद्या उभा नाव तारवा ॥५०॥ हरि तमे क्रिया एवि आचरी, कठणां दिले क्रूरता घरी । अरर आवडुं नोतुं जाणियुं, उरविषे अमे हेत आणियुं ॥५१॥ प्रिय गणी अमे प्राण सोंपिया, तदपि हेहरी केम कोपिया । जळ विना रही मत्स तो मरे, धिरज ते घरी केम ऊगरे ॥५२॥ नव लई गयो साथ मूजने, तरि जतां गम्युं केम तूजने । करत सेवना वाट घाटमां, पडत हुं नही आ उचाटम ॥५३॥ अमतणां तमे चित्त चोरियां, तपित तेलमां आज ओरियां । धिरज अं तरे केम आणिये, मरण आथकी मिष्ट जाणिये ॥५४॥ विरहवेदना केमरे खम् सुखद शोधवा क्यां हवे भुं । परम शांति ते केम पामिये, हरि विना हवेक्य विरामिये ॥५५॥ दुखद दैवरे शुं तने गम्युं, कइ रिते जशे दुःख आ खम्युं । सुखतणां अरे स्वप्न थै गयां, स्मरण रूपि तो दाह दैगया ॥५६॥ नव मळी कद वस्तु जेहने, बळतरा नही तेनि तेहने । प्रथम प्राप्त थै जो पछी टळे, सतत सां भरे काळजुं बळे ॥५७॥ सुत सुता तथा नारि सांपडे, जगतमां हिरा मोति त जडे । सरव वस्तुनी खामि तो टळे, पण अरे सगो भाइ क्यां मळे ॥५८॥ विनविषे हरी जो गया हशो, वननिवासि त्यां शी रिते थशो । जइ उजाडमां के म गोठशो, सम बये सखा कोण त्यां हशो ॥५९॥ वय तमारि छे छोटि छेको नथि गया कदी कोश एकरे । वन विलोकिने बीक लागशे, मृदुल पावमां अं वागशे ॥६०॥ वनविषे बसे सिंह सिंहणो, रवितणो तपे ताप त्यां घणो । मृदुल पावमां मोजडी नथी, फिकर तो मने थाय तेहथी ॥६१॥ कठण कांकर खूब खुंचशे, चरण कंटको कोण काढशे । समिप होत जो सेवको अमे, धर चालतां हाथ ते समे ॥६२॥ धरत शीश तो छत्र शामने, करत चित्तनी पूं हामने । सरज दैव जो वादळुं मने, जइ करुं शिरे छांय कृष्णने ॥६३॥ अति सुभाणि तो गूटको थयो, बळगिने खमे साथ ते गयो । विधि मने नही केम कर्यो, अति अभागियो एधि हुं ठरयो ॥६४॥ विचरतां वने थाक लागशे, चरण ते समे कोण चांपशे । समिप होत हुं दास तत्र तो, करत साथरो केळ पत्र तो ॥६५॥ तरश लागशे मुज वीरने, तरत आपशे कोण नीरने । वळति लागशे भुंडि भूखडी, सरस आपशे कोण सूखडी ॥६६॥ रुदन हुं करुं दीन रातडी, नथिज फाटती केम छातडी । मुज जतो नथी केम प्राणियो, अधिक जीर्

शो लाभ जाणियो ॥६७॥ विलपि ए रीते बीर त्यां रडे, उभय आंखथी
 आंसुडां पडे। पुरजनो रडे दुःख जोडने, नव रङ्ग दिले धैर्य कोडने ॥६८॥ सकळ
 शोकना सिंधुमां पड्या, अति उचाट तो चित्तमां चड्या। पण उपाय तो कांइ ना
 सुजे, अधर फर्फडे अंग तो धुजे ॥६९॥ विरवधू रूप त्यां सुवासिनी, मुरति सां-
 भरे सुख राशिनी। अधिक आंखथी आंसुओ झरे, विरहनी मुखे वाणि उचरे
 ॥७०॥ अथ सुवासिनीकृत विलाप। राग वणझारानो—अमने तजी तमे कयां गया प्राण
 प्यारारे, आवा कठण थयाछो केम दियरजी मारारे। आबी रीते दुख आपियुं
 प्राणप्यारारे, दयावंतने न घटे एम दियरजी मारारे ॥७१॥ मुर्ती तमारी माधुरी
 प्राणप्यारारे, वालां लागे मीठां मुख वेण दियरजी मारारे। पळ एक पण केम वि-
 सरे प्राणप्यारारे, रुडां नेहभरेलां नेण दियरजी मारारे ॥७२॥ अरुण वरण बे
 चरण छे प्राणप्यारारे, चित्त चोरे चटकती चाल दियरजी मारारे। चरण बिषे
 सोळ चिह्न छे प्राणप्यारारे, हुंतो निरखीने थाती निहाल दियरजी मारारे ॥७३॥
 उभय उरु कदळी समा प्राणप्यारारे, घरे शंकर जेहनुं ध्यान दियरजी मारारे।
 सिंहना सरस्वी केड छे प्राणप्यारारे, नाभी ब्रह्मानुं जन्मस्थान दियरजी मारारे
 ॥७४॥ पोषणिपत्र शुं पेट छे प्राणप्यारारे, जेमां ब्रह्मांड रहेछे अनेक दियरजी
 मारारे। सुंदर छाती विशाल छे प्राणप्यारारे, एमां श्रीवत्स चिह्न छे एक दिय-
 रजी मारारे ॥७५॥ लांबा भला भुज दंड छे प्राणप्यारारे, नखपंक्ति मनोहर लाल
 दियरजी मारारे। होठ राता रळियामणा प्राणप्यारारे, शोभे गोरा रूपाळा गा-
 ल दियरजी मारारे ॥७६॥ दांत दाडमनां बीज छे प्राणप्यारारे, शुकना जेवुं
 नमणुं नाक दियरजी मारारे। लोचन पद्मनी पांखडी प्राणप्यारारे, एनी
 शोभा तो कह्ये अथाग दियरजी मारारे ॥७७॥ भ्रुकुटी भमरनी पांख छे प्राण-
 प्यारारे, सारुं शोभेछे भाल विशाल दियरजी मारारे। तिलक केसर केरुं
 कयुं प्राणप्यारारे, वच्चे कंकुनो चांदलो लाल दियरजी मारारे ॥७८॥ वाम
 करणमां चिह्न छे प्राणप्यारारे, हुंतो जीवती तेने जोइ दियरजी मारारे। जीव-
 नदोरी माहरी प्राणप्यारारे, तेतो नांखी खरे खरी खोइ दियरजी मारारे ॥७९॥
 आंहीं फरी क्यारे आवशो प्राणप्यारारे, क्यारे दर्शन देशो दयाळ दियरजी
 मारारे। आग ओलाशे उरतणी प्राणप्यारारे, ज्यारे पेखीश जनप्रतिपाळ दिय-
 रजी मारारे ॥८०॥ आ जगमां धिक जीवुं प्राणप्यारारे, दीनबंधु थकी थइ
 दुर दियरजी मारारे। जीवन जो नहि आवशो प्राणप्यारारे, जशे जीव जरूरा
 जरूर, दियरजी मारारे ॥८१॥ धाम मने खावा धाय छे प्राणप्यारारे, भासे शेहेर
 भयंकर रान दियरजी मारारे। भोजन तो भावे नही प्राणप्यारारे, मने गमतां
 नथी गीतगान दियरजी मारारे ॥८२॥ रसकस विष सरखा थया प्राणप्यारारे,
 भासे शुळी समो संसार दियरजी मारारे। आबो मने सुख आपवा प्राणप्यारारे,

मारा आतमाना आधार दियरजी मारारे ॥८३॥ जीवन मुख जोया बिना प्राण-
प्यारारे, मारे पळ एक जुग जेवी जाय दियरजी मारारे । मळवा रहुं मन टम-
टमी प्राणप्यारारे, जीव आकुळ व्याकुळ थाय दियरजी मारारे ॥८४॥ आ दुख
सहन थतुं नथी प्राणप्यारारे, हुंतो इच्छुं देहनो अंत दियरजी मारारे । जीवनी
वात जाणो तमे प्राणप्यारारे, वळी छोजी दिले दयावंत दियरजी मारारे ॥८५॥ आ-
वो हरी एकवार तो प्राणप्यारारे, झाझी ओलावो विरहनी झाळ दियरजी मारारे ।
वळति विचरजो वनविषे प्राणप्यारारे, वाला विश्वविहारीलाल दियरजी मारारे
॥८६॥ वसंततिलकावृत्त—कीधो विलाप अति ते सुणि कष्ट थाय, जेथी कठोर पण
पथ्थर फाटि जाय । ते सांभळी दश दीशे दिगपाळ डोल्या, त्यां त्राहित्राहि
मुखथी सुर सर्व बोल्या ॥८७॥ जाण्युं जरूर सतिनो झट जीव जाशे, कांतो
प्रले विरहपावकधीज थाशे । चिंताविषे जन पड्या वळि सर्व देव,, आल्या तहां
सुर कपीश्वर तर्तखेव ॥८८॥ तेणे कहेलि हरिनी मुखवात कीधो, देखी दुखी
स्वजन धीरज खूष दीधी । जै गूजरात रचशे हरि धाम ज्यारे, तेडावशे स्वजनने
निजपास त्यारे ॥८९॥ जेवी प्रभुनि मरजी स्वजने रहेवुं, जो दुःख सूख उपजे
सह ते सहेवुं । कंकास क्लेश करतां अति कष्ट थाय, राजी रहे श्रीकम तेम रहो
सदाय ॥९०॥ श्रीशामकेरुं धरशो उर ध्यान ज्यारे, देशे सदैव तमने हरि दर्श
त्यारे । चिंता तजी मन प्रसन्न सदा रहेजो, श्यामे मने मुख कहुं जइने कहेजो
॥९१॥ तीर्थो पवित्र करवा वनमां गया छे, स्नेही सगां उपर श्रीहरिनी दया छे ।
कार्यो अनेक करवा हरि जन्मियाछे, तेथी सनेह तजि शाम सिधावियाछे ॥९२॥
ते सांभळी स्वजन धीरज चित्त धारी, मेली उदासि मननी मनथी विसारी ।
इच्छा हरीनि उरमां समजी लईने, छानां रक्षां स्वजन स्वस्थ सह थईने ॥९३॥
पुष्पिताम्रावृत्त—पछि हनुमत त्यांथि ते घडीमां, तरत गया हनुमाननी गढीमां ।
स्वजन सकळ सर्वदा हरिने, स्मरण करे छवि ध्यानमां धरीने ॥९४॥ इति श्रीविहा-
रिलालजीआचार्यविरचिते हरिलीलामृते तृतीयकळशे अचित्यानंदवर्णीन्द्रअभयसिंहनृपसंवादे श्रीहरिव-
नगते संबंधिजनविलापकरणनामा प्रथमो विश्रामः ॥१॥

पूर्वछायो—हेनरपति हुं हवे कहुं, हरिना विचरणनी वात । चाल्या प्रभू वट
वृक्षथी, थयुं प्रगट ज्यारे प्रभात ॥१॥ चोपाई—ज्यारे विचर्या वने महाराज, त्यारे
हरखियो सुरनो समाज । प्रभु तीर्थोने पावन करशे, सउ असुरतणो मद हरशे
॥२॥ वेदधर्मनो करशे प्रकाश, थशे देवोनां संकट नाश । सर्व दुष्टनो करशे सं-
हार, भूमिकेरो उतारशे भार ॥३॥ प्रभु चाल्या ज्यां करवा प्रवास, सर्वे असुरने
उपजियो त्रास । थइ पृथ्वी तो मनमां प्रसन्न, मने पद रजे करशे पावन ॥४॥
तीर्थ लाग्यां हरख मन धरवा, प्रभु आवशे पावन करवा । मन निश्चे करे शेष-
नाग, मारां प्रगटियां पूरण भाग्य ॥५॥ जे में पृथ्वी धारीछे शीश, तेना उपर

फरशे मुनीश । पृथिव करशे चरणरजरूप, सदा ते शिर धरिश अनूप ॥६॥ वसे नभमां जे सुरज बंद, एने उर्पज्यो विशोष आनंद । प्रभु पोढता मंदिर मांय, त्यारे नव थतां दर्शन त्यांय ॥७॥ वन विचरशे वस्तिने त्यागि, तेथी दर्शननी आड भागी । हवे सांभळो नृप चित्त धारी, चाल्या जायछे वनमां मुरारी ॥८॥ जथा इच्छा हिमाचळ भणी, वाट लीधी उत्तर दिशतणी । जेजे मारगे श्याम पधारे, रस्तो ते आवी पवन सुधारे ॥९॥ बळी मेघ करे छंटकाव, भलो प्रभुपदमां धरि भाव । बळि मंद सुगंध ने शीत, एवो वायु वहे हरि हीत ॥१०॥ ज्यारे सुरजनो ताप तपेछे, शिर छाया त्यां मेघ करेछे । ज्यारे वादळां नभमां छ्वाय, त्यारे दर्शन रविने न थाय ॥११॥ शोषे मेघनुं जीवन भानु, तेतो वेर ते कारण मानु । पशु पक्षी वसेछे जे वनमां, देखी हरिने ते हरखेछे मनमां ॥१२॥ मूर्ति मावनी छे चितचोर, जुए सौ जेम चंद्र चकोर । कोइ प्राणी समाधिमां जाय, हरि धाम देखी हरखाय ॥१३॥ कोइ पामे पूरव भवज्ञान, कोइ तो धरे मूर्तिनुं ध्यान । पोत पोतातणी भाषा मांय, पशु पक्षी हरिगुण गाय ॥१४॥ डोले पवनथी झाडनी डाळी, जाणे नाचेछे नाथने भाळी । नानी डाळखि पवने फरेछे, जाणे कृष्णने चमर करेछे ॥१५॥ पत्र पुष्प के फळ पडे आवी, जाणे प्रभुजीने पूजा चढावी । पक्षी उचरे मधुर स्वर एम, पूजा मंत्र भणे विप्र जेम ॥१६॥ करे मोर त्यां मोटो उच्चार, जेम बोले मुखे छडिदार । वनवासीने ते चेतावेछे, निघा राखो निहाळो कहेछे ॥१७॥ लीलां घास दिसे मनहरणां, जाणे पाथर्यां होय पाथरणां । नभे मेघे अखाडो मचाव्यो, जाणे इंद्र ते दर्शने आव्यो ॥१८॥ ताण्युं इंद्रे धनुष आकाश, जाणे तजियो असुरनो त्रास । हवे हरिनी सहायता जाणी, रण्यो असुर उपर चाप ताणी ॥१९॥ करे विजळी बहु सळकारा, जाणे खडगतणा चळकारा । गाजे व्योमबिषे वरसाद, जाणे नोबतनो एतो नाद ॥२०॥ हरिने शिर वरसेछे मेह, अभिषेक करेछे शुं एह । चाल्या नाना प्रवाह ते त्यांय, मळ्युं हरिचरणोदक मांय ॥२१॥ तेतो जइ मळिया सरिताने, जेम पुत्र कभाइ दे माने । सतिने मळे जो वस्तु सारी, तेतो स्वामिने सोपे विचारी ॥२२॥ तेम नदि चरणोदक लैने, सोपे सागरने सर्व जैने । नीची भूमिका ज्यांज्यां जणाय, जळें त्यांत्यां जइने भराय ॥२३॥ जेम नम्रता जेह धरेछे, तेमां सदगुण जैने ठरेछे । अभ्रवृंद आवे अने जाय, जेम दर्शने सुर समुदाय ॥२४॥ कळो पुरीने मोर नाचेछे, जाणे मुगट थवाने इच्छेछे । घणा दादुरना शब्द थाय, जाणे हरिजन हरिगुण गाय ॥२५॥ इंद्रगोप नजर बहु आवे, जाणे सुर मणि लाले वधावे । प्रभु पेखी पापी बळि जाय, तेम सर्वे जवासा सुकाय ॥२६॥ घरा उपर धूळ न भासे, जेम प्रभु परसे अघ नासे । जळ नव रहे खंडित सरमां, जेम गुण न रहे खळ नरमां ॥२७॥ जळ थांय मेलुं महिसंग, जाणे संगनो लाग्योछे रंग । शोभे धान्य अंकुर शुभपेर, जाणे लक्ष्मी-

नी एतो लहेर ॥२८॥ बहु उपज्या दिसे जीवजंत, धर्या देहशुं मुक्त अनंत ।
 पुण्यशाळी न होय जो प्राणी, केम दर्शन दे पद्मपाणी ॥२९॥ ब्रह्मा भव जेह
 दर्शन चहाय, पूरा पुण्य विना क्यांथि धाय । ज्यारे चाल्या प्रभू जूग जाम, त्यारे
 आव्युं त्यांतो एक गाम ॥३०॥ पूर्वछायो—पाणी पीवा प्रभुजी गया, गाम पासे
 सरोवर तीर । गामनी नारी अनेक मळी, भरती हती त्यां नीर ॥३१॥ त्यांथी तट
 एकांत जै, गळी लीधुं जळ ततकाळ । शालग्रामने ते धरी, पछी पीधुं दीनदयाळ
 ॥३२॥ चोपाई—त्यांतो आवी चडी एक नारी, तेणे दीठा बटुक ब्रह्मचारी । रुडी
 मूर्ति मनोहर जोई, घणीवार रही चित्त प्रोई ॥३३॥ पछी जै कही बीजीने वात,
 एक अचरज छे साक्षात । चालो निरखो बटुक ब्रह्मचारी, छबि तेनी त्रिलोकथी
 न्यारी ॥३४॥ एतुं सांभळीने सहु बाइ, बेडां मूकी ते जोवाने धाइ । रांक सोनुं
 ते लुंढवा जाय, तेम सर्व उतावळी धाय ॥३५॥ कोइ दोडती भोंय पडेछे, उठी
 तरत फरीने दोडेछे । जई निरखिया ते ब्रह्मचारी, देखी विस्मित थइ सौ नारी
 ॥३६॥ छबि अद्भुत छे एम जाणी, वनिता एक उच्चरी वाणी । आतो छे कोइ राज-
 कुमार, कांतो देवतणो अवतार ॥३७॥ जेह मात आयो पुत्र पामी, तेना भाग्य-
 विषे नहीं खामी । पुरां पुण्य कर्मां होय ज्यारे, आवो पुत्र तो पामिये त्यारे ॥३८॥
 त्यारे बोली बीजी एक बाइ, कर्मांथी आव्यो हशे एह भाइ । कांतो क्यांइ जतां
 भुलो पडियो, तेथी आ ठेकाणे आवि चडियो ॥३९॥ पडेछे मारा मनमांहि भ्रांत,
 माता करती हशे कलपांत । आवुं रत्न ते खोवायुं जेनुं, धरे धीरज मन केम तेनुं
 ॥४०॥ श्रीजी बाइ बोली मर्म एवो, आनो वेष छे एमीना जेवो । कोइ जोगिये
 करवाने चेलो, भूति नाखी हशे भ्रमावेलो ॥४१॥ पछी त्यांथी हशे लाग फाव्यो,
 त्यारे नाशीने आ गाम आव्यो । त्यारे बोली वळी एक नारी, एने पूछिये वात
 विचारी ॥४२॥ एवो अंतरमां मर्म धारी, कछुं बोलो बाळा ब्रह्मचारी । कहो तमने
 केणे भरमाव्या, कहो क्यां थकी आ गाम आव्या ॥४३॥ तमे वास वसो किये
 गाम, कहो शुं छे तमोतणुं नाम । तमे जनमिया ते कह जात, कहो कोण छे मात
 ने तात ॥४४॥ केम देशनो त्याग कर्पोछे, केम जोगिनो वेष धर्पोछे । हजू उम्मर
 छे छोटि छेक, क्यांथि आव्या तमे एकाएक ॥४५॥ कोइ धूतारे देखाडी माया,
 केशुं मातपिताथी रिसाया । केशुं भामीये मेणलुं मार्युं, तेथी हेत सगानुं उतार्युं
 ॥४६॥ अति कोमळ दिसेछे अंग, केम शोध्यो न कोइनो संग । नथी केम पगर-
 खां पगमां, केम चाली शक्याज मारगमां ॥४७॥ चालो गाममां बाळक बावा,
 देशुं माखण रोटलो खावा । दीसे दूधिया दांत तमारा, तमे छो परण्या के कुंवारा
 ॥४८॥ पुरां वख नथी तम पासे, केम नीसर्या भर चोमासे । ज्यारे चोमासु
 जगतमां थाय, त्यारे जन परगाम न जाय ॥४९॥ जाय वेपारी परदेश जेह, आवे
 घेर चोमासे तो एह । राजा जीतवा जाय विदेश, वसे चोमासे आवी स्वदेश

॥५०॥ जोगी पण ज्यारे चातुरमास, वसे एक स्थळे स्थिर वास । पंखि माळो रची स्थिर थाय, दुर देश चोमासे न जाय ॥५१॥ तमे निसर्या उतावळा आम, एवुं शुं छे उतावळुं काम । साचे साची कहो वात अमने, नहितो जवा नहि दैये तम-
ने ॥५२॥ पत्र लखशुं तमारा सगाने, तेथि आवशे ते तेडवाने । एवां उचार्या वचन अनेक, आप्यो हरिये न उत्तर एक ॥५३॥ त्यारे एक कहे सुणो बाह, कांतो बाळ गयो गभराह । कांतो भूतिथि मन छे भ्रमातुं, तेथी बोली नथीज शकातुं
॥५४॥ एक प्रमदा पकडवा धाय, त्यारे जीवन वेगळा जाय । नथी गमतो नारीतन गंध, नथी गमतो बोल्यानो संबंध ॥५५॥ नथी गमतुं ज वस्तिमां वसवुं, नथी गमतुं कोइ साथे हसवुं । चाल्या चपळ गती ब्रह्मचारी, तेने पकडी शकी नहि नारी ॥५६॥ ज्यारे दीठा नहीं अविनाश, वळी पाछी थडने निराश । पण मूर्त्ति वशी मनमांय, तेतो कदीये न बीसरी जाय ॥५७॥ सदगुण तेना सांभरे ज्यारे, स्नेह उपजे अंतरे त्यारे । एवी रित्ये ज्यांज्यां हरि जाय, कोटि जीवनां कल्याण थाय ॥५८॥ जेना मनमां वसे प्रभु आप, तेनां पळमां प्रलय थाय पाप । अंत-
काळे जो सांभरी आवे, एतो अक्षरधाम सिधावे ॥५९॥ पुष्पिताम्रावृत्त—हरिवर विचरी तहांथि दूर, रजनि रक्षा वनमां जई जरूर । असुर अधिक आवता बि-
लोकी, दिगपति देव करे सदैव चोकी ॥६०॥ इति श्रीविहारिलालजीआचार्यविरचिते हरि-
लीलामृते तृतीयकळशे अर्चित्यानंदवर्णाद्रिअभयसिंहनृपसंवादे श्रीहरिवन्दविचरणे वर्षावर्णननामा द्वितीयो विश्रामः ॥२॥

उपजातिवृत्त—हे भूपती श्रीहरि छे सुजाण, प्रभातमां ऊठि करे प्रयाण । क-
दापि मागे जनपास भीक्षा, कदापि देछे वळि सारि शीक्षा ॥१॥ आहार क्यारे फळनो करेछे, क्यारेक तो पेट जळे भरेछे । करे प्रभुजी दिवसे प्रवास, वसे नि-
शाये वनमांज वास ॥२॥ एवी रिते ते विचर्या विदेश, उलंघियां गाम पुरो वि-
शेष । वीत्या घणा वासर एम ज्यारे, ते नैमिषारण्य गयाज त्यारे ॥३॥ कालींदि गंगांतर भाग एह, गणायछे पृथिव पवित्र जेह । ज्यां निर्मळी घेनुमती नदी छे,
निवास त्यां सौ सुरसाथ इच्छे ॥४॥ मुनीतणां आश्रम त्यां अनेक, मळ्या मु-
नी सौ गणि इष्ट एक । लेतां सगां दर्शनसूख जेह, दीधुं मुनीने लह त्यांथि तेह ॥५॥ सर्वे मुनीने मन धैर्य दीधुं, विजोगनुं कष्ट विनाश कीधुं । करी तहां वा-
सर चार वास, पछी पधार्या करवा प्रवास ॥६॥ आव्युं जतां श्रीपुरनाम गाम, आ-
दित्य अस्तांगत फह ठाम । समीप दीठोमठ एक सारो, त्यां ओटले आवि कर्णो उतारो ॥७॥ महान्तजी ते मठमां रहेछे, ते आविने श्रीहरिने कहेछे । हेब्रह्मचारी मठमांहि आवो, कांतो तमे गामविषे सिधावो ॥८॥ आवो जमो भोजन रुडि-
भाते, सुबो सुखेथी मठमांहि राते । भासे निशामां भय सिंह केरो, ते प्राणिनो नाश करे घणेरो ॥९॥ कहुं दया अंतरमांहि आणी, मानो महाराज अमारी वा-

णी । कहे हरि कांइ घरं न त्रास, वस्तीविषे तो न गमे निवास ॥१०॥ इच्छा न-
थी भोजननी अमारे, शुं काम छे तो मठमांहि त्यारे । आ ओदले ठीक अमे
सुबाशे, भविष्यमां जेह थवानुं थाशे ॥११॥ अथ मृत्युविषे—संताइ पेठे नहि मो-
त मूके, चुकाववाथी नहि मोत चूके । अनेक दोरा दशि हाथ बांधे, आयुष्य तूटे नहि
कोइ सांघे ॥१२॥ राजा जुओ वैद्य अनेक राखे, आरोग्य थावा बहु बीज चाखे ।
जीवाडवा जत्न घणां करेछे, तेतो घणा बाळपणे मरेछे ॥१३॥ मूर्खा जनो मोत-
थकी डरेछे, ते शुं डर्याथी कदि उगरेछे । मोडुं वहेलुं मरवानुं जाणे, तो ते सु-
आनो भय शीद आणे ॥१४॥ ज्यां मोत आवी ग्रहशे जरूर, जवा नहीं दे डग एक
दूर । त्यारे विचारी दृढ चित्त थावुं, ज्यारे मळे तत्क्षण ऊठि जावुं ॥१५॥ बाटे मळे
के कदि नीर घाटे, नहीं सुंझावुं मन मोतमाटे । तैयार थै नित्य जने रहेवुं, खमो घडी
एम नहीं कहेवुं ॥१६॥ आत्मा कदीये मरतो नथीज, सदा शरीरे ठरतो नथीज ।
ज्ञानी सुआथी डरतो नथीज, ते हर्ष शोके करतो नथीज ॥१७॥ जेने मरीने
हरिधाम जावुं, तो शीद शोकातुर चित्त थावुं । जेने नथी निश्चय त्यां जवानो,
तेने सदा शोक घणो थवानो ॥१८॥ एवुं सुणीने उचर्यो महान्त, वृद्धोतणां छे व-
चनो अभ्रान्त । मेरू डगे के रवि राह चुके, महीश जोगी हठ तो न मूके ॥१९॥
महान्त सूतो मठमां जईने, ते झारनां जोड कमाड दईने । पडी निशा ने पुरझार
बाशी, सूता सहु ते पुरना निवासी ॥२०॥ गया निशाना जुग जाम ज्यारे, आख्यो
प्रभू आगळ सिंह त्यारे । पाडे बहु ब्राह्म-प्रमत्त तेह, जाग्या महान्तादिक लोक जेह
॥२१॥ जाण्युं मरायो लघु ब्रह्मचारी, जोयुं उघाडी अति उंचि भारी । दिठो प्रभू
आगळ सिंह बेठो, त्यारे थयो कांइक जीव हेठो ॥२२॥ उंचे रही घोरज ऊर धारी,
जुए तमासो चित्तमां विचारी । जोयुं प्रभूए निजदृष्टि सांधी, ते सिंहने तो थइ
त्यां समाधी ॥२३॥ अपूर्व आश्चर्य निहाळी एवुं, न सांभळेलुं नव दीठुं जेवुं ।
महान्त ने शिष्य करे विचार, आ ते हशे शंकर के मुरार ॥२४॥ समर्थ आ तो
अतिशे जणाय, आवी क्रिया माणसथी न थाय । अरण्यनो सिंह दिसे अजाण्यो,
ते केम आ बाळकथी लजाणो ॥२५॥ बीती निशा ने प्रगटयुं प्रभात, जाग्या
पशु पक्षि मनुष्यजात । दूरे रहीने जन सिंह देखे, आश्चर्य मोडुं उरमांहि लेखे
॥२६॥ बाणी वदेछे जन सर्व एम, आ वर्णिने छे वश सिंह केम । तो सिंहजेवो
जुलमी जणाय, मनुष्य तो वश्य अवश्य थाय ॥२७॥ बीजो कहे पश्चिम देश ज्यां
छे, काठीतणो त्रास घणोज त्यांछे । जो वर्णि आ सोरठ देश जाय, जरूर
काठीजन वश्य थाय ॥२८॥ जे लोकनी संपति लूटि लेछे, जेनो बधी भूमिविषेज
भे छे । छे क्रूर ते बाघथकी विशेष, हत्या करे पाप गणे न लेश ॥२९॥ गायो
हरेछे द्विजकेरि ज्यारे, दोडावतां मार अपार मारे । तेनाथी भ्रूजी रहि आखि
धर्त्ती, करी शके शुं नृप चक्रवर्त्ती ॥३०॥ पूर्वछायो—एवी रीते जन जोइने,

हहे आ तो अपूर्व छे बात । ईश्वरनो अवतार छे, एह जोगी नहि जनतात ॥३१॥ चोपाई—पछी त्यांथी चाल्या महाराज, नदीने तट नावाने काज । सिंह प्रीहरि पाछळ जाय, जेम गोवाळ पाछळ गाय ॥३२॥ कहे सिंहनं श्रीअभि-
 ाशी, जाओ वनमां तमे वनवासी । पछी बाघ चाल्यो गयो वनमां, चाली
 ात तेतो पुर जनमां ॥३३॥ त्यारे दर्शन करवाने काज, चाल्यो पुरमांथी
 तननो समाज । कहे लोक करीने प्रणाम, रहो नाथ अमारेज गाम ॥३४॥
 पांतो आव्या बावो मठधारी, घणे आग्रहे विनति उचारी । चालो सोंपीडा हुं
 ाठ तमने, शेर अन्नज आपजो अमने ॥३५॥ लक्ष द्रव्यनी तो छे पेदाश,
 ळी छे बहु दासी ने दास । थाओ सर्वेना मालीक तमे, दान पुन्य करो जेम
 मे ॥३६॥ सुणि बोलिया श्रीहरि त्यारे, नथी वैभव जोतो अमारे । अमे
 ने जशु तीर्थमां फरवा, सारा संतनो सत्संग करवा ॥३७॥ उपजे जेने साचो
 राग, तेतो राज्यनो पण करे त्याग । प्रभुचरणने चित्त चहाय, तेतो लक्ष्मीधि
 व ललचाय ॥३८॥ साचा वैराग्यविषे । उपजातिवृत्त—संसार छोडी जन भेख धारे,
 तो दिसेछे त्रिविधि प्रकारे । भाखुं हवे सांमळ भेद भाई, क्रोधे सुबोधे करजे
 झाई ॥३९॥ संसार छोडे करी जेह क्रोध, ते त्यागि थैने करशे विरोध । स-
 संगकेरो महिमा न जाणे, निमित्त अल्पे अति क्रोध आणे ॥४०॥ सुजे नही
 यम देवुं थाय, मुझाह जोगी थह मागि खाय । ते तेहना लक्षणथी जणाशे,
 दार्थ के स्वाद सदा चहाशे ॥४१॥ संसार तो सर्व असार जाणी, ज्ञानी तजे
 ह विराग आणी । जो अंतरेथी उलटी कराय, ते पाखुं खावा चित्त शुं चहाय
 ४२॥ सद्योगि सौने नमतो रहेछे, ते श्रीहरिने गमतो रहेछे । दशेंद्रियोने दमतो
 हेछे, मानापमानो खमतो रहेछे ॥४३॥ जे जोगि इंद्रासम तुच्छ जाणे, ते द्रव्य-
 च्छा उर केम आणे । स्वात्माथकी भीम शरीर धारे, इच्छे नहीं दैहिक सुख
 यारे ॥४४॥ एवुं कही श्रीहरि तो सिधाव्या, जोतां जनोनी नजरे न आव्या ।
 ाश्चर्य पाव्या पुरना निवासी, विजोगथी सर्व थया उदासी ॥४५॥ उलंघि मोटुं
 न वाटकेरुं, क्षुधादि संकष्ट सही घणेरुं । बीती गया वासर कैक धारे, गया
 रझार दयाळु त्यारे ॥४६॥ ज्यां गुप्तगंगा प्रभु त्यां पधार्या, ज्योतिर्मठे जै जन
 क तार्या । श्रीपूरथी संचरि मेघशाम, रखा जईने बदरीश धाम ॥४७॥ प्रमिताक्ष-
 वृत्त—बदरीश पास नदि गंग वहे, सुरलोकवासि पण चित्त चहे । तनना उ-
 ाप बळि पाप हरे, जळथि पवित्र पळमांहि करे ॥४८॥ बहु लोकसंघ सजि जाय
 हां, जपवाथि थाय जप सिद्धि जहां । तटमां तपस्वि जन वास करे, हठजोग
 ाधि हरिध्यान धरे ॥४९॥ बळि वेदपाठि ऋषि वेद भणे, घरबार छोडि रहि
 णिपणे । ऋषि कोइ गंगतट यज्ञ करे, उर स्वर्गवासतणि आश धरे ॥५०॥
 रख्या समस्त हरिने मिरखी, सरिता विशेष सद्गुथी हरखी । कहि धन्यधन्य

सुत धर्मतणा, सतकार कीध मळि सर्व घणा ॥५१॥ घनहीन होय घन जेम जडे, हरखाय रंकजन राजवडे । उर सर्वनेज मुद एम थयो, कविधी कदापि नव जाय कळो ॥५२॥ अज ईश नीशदिन ध्यान घरे, मळवानि आश मनमांहि करे । कदि कल्प कोटिपण जाय वही, हरिमूर्ति तोय दरशाय नही ॥५३॥ करुणानिधान करुणा करिने, मळिया सुदेह नरनो धरिने । जनजन्म धन्य सुर सर्व गणे, सद्भाग्य भूरि सुरभूप भणे ॥५४॥ प्रभु नाहि गंगजळ पान कर्युं, सरितानुं सर्व मळ शाम हर्युं । प्रभु धन्यधन्य सरिता उचरी, मुजने पवित्र अति आज करी ॥५५॥ पूर्वछायो—निर्मळ नारदकुंड छे, तसकुंड तहां छे एक । उर्वशिसंगम छे वळी, एवां एवां छे तीर्थ अनेक ॥५६॥ चोपाई—शीला एक छे नारदी नाम, वैन-तेयी बिजी तेह ठाम । त्रिजी वाराही नाम विशुद्ध, नारसिंही चोथी जाणे बुद्ध ॥५७॥ नरनारायणी शिला जे छे, तेतो पांचमी गणतां गणेछे । शिला पांच ते तीर्थ प्रमाणो, वळी त्यां अग्नितीर्थ छे जाणो ॥५८॥ तीर्थ त्यां छे कपालमोचन, तैमिंगिल बीजुं तीर्थ पावन । इंद्रपद तीर्थ छे एक सावं, मानसोद्भव तीर्थ उचारं ॥५९॥ कामतीर्थ तथा बसुधार, पंचधारा छे तीर्थ सार । तीर्थ सोमकुंडायन जाणुं, द्वादशादित्य तीर्थ वखाणुं ॥६०॥ चतुःश्रोत आदिक घणां एह, प्रभुये कयां पावन तेह । शांतमूर्ति छे श्रीभगवान, तसकुंडे कर्युं ज्यारे स्नान ॥६१॥ तसकुंडने तो टाढो पाड्यो, अग्नितीर्थनो ताप मटाव्यो । शिला पांच कठण हती जेह, पद स्पर्शो मृदुल थइ तेह ॥६२॥ पुष्पिताम्रावृत्त—हरिवर बदरीश पास जैने, नमि कर जोडि प्रसन्नचित्त थैने । निजजन मनने अभीत कीधां, निरभय वाक्य वळी सुणावि दीधां ॥६३॥ इति श्रीविहारिलालजीआचार्यविरचिते हरिलीलामृते तृतीयकळशे अचित्यानंदवर्णीद्रअभयसिंहनृपसंवादे श्रीहरिवदरीकेदारगमननामा तृतीयो विश्रामः ॥३॥

पूर्वछायो—मंदिर बदरीनाथनुं, तहां आसन करिने एकांत । ध्यानमुद्राये धर्मसुत, बेठा शरीर मन करि शांत ॥१॥ चोपाई—एवे अवसरे बदरीनाथे, पूरा हेतथी पोताने हाथे । धर्मपुत्रनुं पूजन कीधुं, धूप दीप ने नैवेद्य दीधुं ॥२॥ पछी आरती हरिनी उतारी, स्तुति स्नेहसहित उचारी । अहो अक्षरपति महाराज, धर्युं तन धर्मस्थापन काज ॥३॥ भरतभूमिमां सघळे फरशो, सर्वे तीरथ पावन करशो । सारो उद्धवनो संप्रदाय, प्रसरावशो पृथ्वीमांय ॥४॥ तजे अष्ट प्रकारे जे नारी, एवा करशो साधु ब्रह्मचारी । तमे पश्चिमदेश विचरशो, मोटां मंदिर सुंदर करशो ॥५॥ भरतखंडमां आज ठेकाणे, मारी मूर्ति ते कोहक जाणे । माटे गूजरात मध्ये विचारी, पधरावशो मूर्ति अमारी ॥६॥ वळी लक्ष्मीनारायण आदी, पधरावशो कृष्णराधादी । एवां वचन करिने उचार, थया अंतरधान ते ठार ॥७॥ उपजातिवृत्त—एवे समे त्यां वळि विप्र एक, आबी सुवाक्यो उचर्यो अनेक । उदासि आत्मा अतिशेज एनो, दुःखे दिसे दुर्बळ देह तेनो ॥८॥ आंखेथि आंस्तू

अतिशे वहेछे, कष्टे भरेलां कथनो कहेछे । एवुं विलोकी प्रभु एम पूछे, रे कोण तुं छे तुज दुःख शुं छे ॥९॥ ते विप्र बोल्यो करिने प्रणाम, हेस्वामि मारुं सतयूग नाम । मारा समानो नथि धर्म आज, हुं दुःखि छुं तेथकि राजराज ॥१०॥ धर्म प्रवर्त्तावननेज काज, तमे धर्योछे प्रभु देह आज । आशा करुं किंकर हुं तमारो, स्थापो प्रभुजी शुभ धर्म मारो ॥११॥ मारे समे सौ तप साधु कर्त्ता, बने बशीने तब ध्यान धर्त्ता । ते धर्म थापो वर एज मागुं, प्रभु तमोने लळि पाय लागुं ॥१२॥ सुणी प्रभुये दिल धारि लीधुं, ते यूगने त्यां वरदान दीधुं । स्थापीश हुं सांप्रत धर्म तारो, ब्रणे युगोधी पण तेह न्यारो ॥१३॥ करीश हुं साधु तपस्वि केवा, आ काळमां क्याइ जडे न एवा । माधुकरी भीख जमेज मागी, गोळा जळे मिश्रित स्वाद त्यागी ॥१४॥ वसे निशाये वनमांज वास, दिले सदा विश्वथकी उदास । उपोषणे देह दमे विशेष, इच्छे नही दैहिक सूख लेश ॥१५॥ राजी थयो ते जुग सांभळीने, गयो प्रभुने चरणे ढळीने । त्यां आवियो ते पछि क्षत्रि कोई, करे मुखे खूब विलाप रोइ ॥१६॥ कहे प्रभु हे नर कोण तुं छे, करे घणुं रोदन कष्ट शुं छे । सुणो कहुं हे हरी सर्ववेत्ता, जाणो मने तो जुगनाम ब्रेता ॥१७॥ मारे समे सौ जन यज्ञ कर्त्ता, तेथी सुरो संकट सर्व हर्त्ता । हे नाथ भूमां मुज धर्म थापो, एवुं मने तो वरदान आपो ॥१८॥ कहे हरी यज्ञ घणा करीश, हुं धर्म तारो अति आचरीश । ज्यां भक्तवाळो बहु भूमिभाग, विशेष थाशे तहिं विष्णु-याग ॥१९॥ एवुं प्रभुये वरदान आप्युं, ब्रेतातणुं संकट सर्व काप्युं । त्यां वैश्य रूपे नर एक आव्यो, पोकार संकष्टतणो सुणाव्यो ॥२०॥ तेने बळी श्रीहरि एम पुछे, शुं कष्ट छे ने नर कोण तुं छे । त्यारे कहे द्वापर नाम मारुं, इच्छुं सदा हुं शरणुं तमारुं ॥२१॥ मारा समामां तजि अन्यचर्चा, सौ लोक कर्त्ता सुरमूर्ति अर्चा । सद्धर्म साथे शुभ भक्ति मार्ग, हतो हणी तेह कयो कुमार्ग ॥२२॥ आ काळमां भक्ति-पथे जनारा, ते धर्मथी भ्रष्ट दिसे थनारा । कहुं अधर्मी तणि भक्ति केवी, नदी निहाळी जळहीन जेवी ॥२३॥ मारा समानो शुभ मार्ग जेह, तमे चलावो जनमध्य तेह । मोटां रुडां मंदिर तो रचावो, तेमां सुरोनी मुरति स्थापावो ॥२४॥ उपासना मार्ग अमूल्य थापो, हे नाथ एवुं वरदान आपो । कहे प्रभु तुं सुण बोल मारो, स्थापीश हुं भूतळ धर्म तारो ॥२५॥ मोटां रुडां मंदिर तो रचावुं, घणे प्रकारे प्रतिमा पुजावुं । उपासना मार्ग अमूल्य एह, थापीश सद्धर्म समेत तेह ॥२६॥ एवुं हरिनुं वरदान लीधुं, तेणे पछी त्यांथि प्रयाण कीधुं । एवे समेत्यां नर भील्ल आव्यो, शोकातुरे शोक घणो जणाव्यो ॥२७॥ कहे हरी तुं वद नाम तारुं, शुं कष्ट छे ते वद तो विचारुं । हे नाथ जाणो कळिकाळ हुंय, तमारि आशा बशवतिं छुंय ॥२८॥ तुमारे सौ रचनार आप, सौथी तमारो परम प्रताप । तमारी इच्छा विण विश्वमाई, कोईथकी थैज शके न काई ॥२९॥ तमारि शक्ती प्रभु काळ माया, सौना

नियंता हरि विश्वराया । सौनी तमे छे मरजाद बांधी, चाले सहु तेमज दृष्टि सांधी ॥३०॥ मर्याद बांधी दिन ने निशानी, मर्याद बांधी ऋतुओ बधानी । मर्याद बांधी जुग चार केरी, तमे निभावो निजशक्तिप्रेरी ॥३१॥ बिजा जुगोनां बहु वर्ष कीधां, मने पूरां पंच लखे न दीधां । तेमां हरोछो बळि जोर मारुं, आ कष्ट क्यां जै हरि हुं उचारुं ॥३२॥ मारे समे ज्ञान विराग जाय, कुसंप ने क्लेश विशेष थाय । हे नाथ जो भूतळ धर्म थापो, मने तमे आश्रय क्यांइ आपो ॥३३॥ कुसंप ने क्लेश कुमार मारा, छे प्राणथि बे मुज पूर्ण प्यारा । कहो बिचारा जइ क्यां रहेसो, ज्यारे जनो ज्ञान विराग लेसो ॥३४॥ जाणे जहां मायिक वस्तु फोक, मानापमाने नहि हर्ष शोक । ज्यां नित्य संतोष वसे विशेष, कुसंप के क्लेश रहे न लेश ॥३५॥ कहे हरी धर्म रुडो धरीश, शिक्षानि पत्री शुभ हुं रचीश । जे लोक ते पत्रिप्रमाण चाले, तारे जवुं त्यां नहि कोइ काळे ॥३६॥ करेज उल्लंघन वाक्य मारुं, त्यां वासजे सर्व कुटुंब तारुं । थयो सुणीने कळीकाळ राजी, गयो तहांथी निज सैन्य साजी ॥३७॥ जे भूखना दुःखथि भेख धारे, ते स्वादने मान चहे वधारे । एवा तणां छे बहु झुंड ज्यांय, गयो पछी ते जळजळ त्यांय ॥३८॥ लडे मरीने बहु मान माटे, कुसंप राखे तुछ वस्तु साटे । परस्परे वांस घसाइ जेम, बळी मरे भेख मुवाज तेम ॥३९॥ हता अधर्मि बळि ज्यां नरेश, वदया जई तत्र कुसंप क्लेश । जेबो दिसे वह्नि विनाशकारी, तेवाज ते बे कळिपुत्र भारी ॥४०॥ राजा कळीने प्रभु-येज दीधी, पोतानि इच्छा परिपूर्ण कीधी । केदार नामे बदरीश ज्यांय, कृष्णे कथुं एवुं चरित्र त्यांय ॥४१॥ चोपाई—थोडा दिन रहि धर्मकुमार, पछी त्यांथी कयोछे विहार । प्रौढ वनमां करीने प्रवास, पोच्या पर्वत काळानी पास ॥४२॥ चाल्या तेनी तळाटी मोझार, व्रण दिन नव पाम्या आहार । फळ जळ पण न मळ्युं छेक, आबी चोथे दिवस नदी एक ॥४३॥ स्नानादिक करिने जळ पीथुं, मोटा बडतळे आसन कीथुं । त्यांज रात रह्या भगवान, आबी चोकी करे हनुमान ॥४४॥ जोजो अचरज एक विशाळ, कीडी कुंजरनी रखवाळ । वडे रहेतो भेरव विकराळ, कोटि भूत तणो ते भूपाळ ॥४५॥ राते कृष्णने पीडवा आव्यो, हनुमाने ते मारी नसाव्यो । बीती रात दिवस थयो ज्यारे, हनुमान लाव्या फळ त्यारे ॥४६॥ नित्यकर्म करी जम्या नाथ, प्रसादि आपी हनुमंत हाथ । पछी हनुमंतने हरिराय, कर्या अवध्यपुरीमां विदाय ॥४७॥ पछी चालीया श्रीअविनाश, पडे रजनी त्यां करता निवास । एम दिन केटलाक विताव्या, त्यारे श्वेत-गिरि पासे आव्या ॥४८॥ जोजो हरिनां मनुष्यचरित्र, पापी पण थाय सुणतां पवित्र । दिशा सांधीने चालता नाथ, नहि रस्तो के नहि कोइ साथ ॥४९॥ आडा विकट त्यां पर्वत आव्या, जोलां रस्तो जडयो नहि जावा । एवे टाणे सुरज थयो अस्त, पेठां माळामां पक्षी समस्त ॥५०॥ हिमाचळ नरनुं रूप धारी, स्तुति कृष्णनी

आवी उच्चारी । अहो ईश्वर अंतरजामी, तमे छो सचराचर स्वामी ॥५१॥ तमे व्यापक सर्व प्रदेश, नथी तमथी अजाण्यु तो लेश । भूत भविष्य ने वर्तमान, त्रणे काळनुं तमने छे ज्ञान ॥५२॥ तमे मारगे सौने चडावो, भूलेलाने तमे ठाम लावो । मळे तमने ते मोक्ष सिधावे, तमने कोण मार्ग बतावे ॥५३॥ जनहित नरनाटक धारी, नरचरित्र करोछो मुरारी । एम कहि एक रस्तो बताव्यो, भाळी भगवानने मन भाव्यो ॥५४॥ गुफामाथी आवे गंगा सामी, तेना सन्मुख चालवुं स्वामी । ज्यारे पामशो पर्वत पार, त्यारे आवशे मारग सार ॥५५॥ एम कहि थयो अंतरधान, नदी सामा चाल्या भगवान । फोडी पर्वत आवे प्रवाह, जोर आंगळी तूट अथाह ॥५६॥ सामे पुरे चाल्या घनशाम, ज्यारे जामिनी गइ एक जाम । त्यारे पामिया पर्वत पार, हृद उंडो आव्यो एह ठार ॥५७॥ जेमां छे बहु मगरनी जात, तेने कांठे रखा हरि रात । प्रभु जागिया ज्यारे प्रभात, करि नित्यक्रिया भली भात ॥५८॥ हृदकांठे मेवानां छे वृक्ष, फळ लाग्यां तेने घणां लक्ष । कर्यो हरिये तहां फळाहार, पछी चालिया थैने तैयार ॥५९॥ पुष्पिताम्रावृत्त—प्रभु हिमगिरिमां करे प्रवास, बनचरनो न धरे तथापि त्रास । वय लघु पण काम कीध भारी, सुण नृप तेह चरित्र खेह धारी ॥६०॥ इति श्रीविहारिलालजीआचार्यविरचिते हरिलालाष्टते तृतीयकळशे अचिल्यानंदवर्णाद्रिअभयसिंहनृपसंवादे श्रीहरिश्चेतगिरिपारमहाहृदगमननामा चतुर्थो विश्रामः ॥४॥

पूर्वछायो—भूप अभेसिंह सांभळो, कहुं हरि चरित्रनी बात । महाप्रभु महाहृदथकी, पछि चाल्या उठीने प्रभात ॥१॥ चोपाई—हृदकांठे चाल्या दिनरात, मळी त्यारे जोगीनी जमात । शत पांच दिगंबर दीसे, गुरु एक मोटो तेहविषे ॥२॥ तेणे साधेलो जोग कहावे, सर्व शिष्योने जोग सधावे । एक शिष्ये कही एवी बात, गुरु सिद्ध छे आ साक्षात ॥३॥ एणे सिद्ध कर्यो हठजोग, माटे नव नडे काळ के रोग । ज्यारे काळ लेवा तेने आवे, ब्रह्मरंध्रे ते प्राण चडावे ॥४॥ तेथी काळ न फावे लगार, थयां जोगीने वर्ष हजार । मळ्या जोगीने श्रीघनशाम, पांच दिवस ठर्या तेह ठाम ॥५॥ एक दिवस ते बोल्या जोगीश, गाम छे अहिंथी कोश वीश । त्यांनो राजा महासिद्ध जे छे, मोटो शिष्य अमारोज ए छे ॥६॥ हठजोग तो साध्यो छे एणे, नथी राखी कचाशज तेणे । क्रिया जेजे करुंहुं हुं अत्र, तेतो जाणे राजा रघो तत्र ॥७॥ क्रिया जेजे करेछे ते राय, अहिं बेठां मने ते देखाय । मळ्या आपणे वे साक्षात, तेतो राजाये जाणीछे बात ॥८॥ माटे निखवा मूर्ति तमारी, नृप आवेछे सजि असवारी । त्यारे पूछे पोते हरिराय, तमे कोण ने बिचरोछो क्यांय ॥९॥ सिद्ध बोल्यो त्यारे शिर नामी, तमे जाणोछो अंतरजामी । तोय पूछोछो नरतनु धारी, माटे हुं कहुं बात अमारी ॥१०॥ आ छे हिमगि तटनो प्रदेश, कोइ जननो न थाय प्रवेश । आंहिं आव्याता अर्जुन

आपे, तेतो पूरण कृष्ण प्रतापे ॥११॥ थोडां छे अहिं नगर ने गाम, वसे वस्ति
 पवित्र तमाम । योगभ्रष्ट होय जन जेह, आहिं जन्म घरे आंधी तेह ॥१२॥ अ-
 हिं जोग साधी सिद्ध थाय, श्वेतद्वीप आदिकमां जाय । दुरवासाना शिष्य अ-
 नेक, योगभ्रष्ट रक्षा अमे छेक ॥१३॥ तेथी आहिं धर्या अवतार, अमे साधिये
 योग आठार । दीधुं छे ऋषिये वरदान, मळ्या तेथि तमे भगवान ॥१४॥ हवे
 पामिये अक्षरधाम, करो एवं तमे घनशाम । एम करतां थइ थोडी वार, त्यांतो
 आव्यो राजा तेह ठार ॥१५॥ तेणे नखशिख हरिने निहाळ्या, सोळ चिह्न ते
 चरणमां भाळ्यां । दीठुं छातिमां श्रीवत्स चिह्न, एम मूर्ति जोइ अबिछिन्न ॥१६॥
 गुरुशिष्ये करिने विचार, जाण्या पुरुषोत्तम निरंधार । कीधी पूजा घणी प्रेम धारी,
 स्तुति स्नेहसमेत उचारी ॥१७॥ दीक्षा वैष्णवी वर्णिये दीधी, तेतो समजीने सौ
 जने लीधी । कहे कृष्ण सुणो जन सर्व, हठजोगनो धरशो न गर्व ॥१८॥ प्राण
 रुंधी समाधिमां जाय, हठजोग तेने कहेवाय । प्राण रुंध्या विना धरि ध्यान,
 जन प्रेमी प्रेमातुरवान ॥१९॥ हरिमूर्ति समाधिमां देखे, राजजोग तेने मुनी ले-
 खे । एतो उत्तम जोग छे जाणो, हठजोगथि अधिक वखाणो ॥२०॥ वळी व-
 र्णिये वाणी उचारी, धरो ध्यानमां मूर्ति अमारी । थोडा वर्षमां तन परहरशो,
 सतसंगमां अवतार धरशो ॥२१॥ थशो कोइ गृहस्थ के त्यागी, मारा चरणविषे
 अनुरागी । पछी पामशो अक्षरधाम, थशो सौ तमे पूरणकाम ॥२२॥ सुणी
 हरख्या जोगी अने राय, पछी भूप बोल्यो नमी पाय । मारा नगरमां नाथ प-
 धारो, वस्ती सर्वनो हर्ष वधारो ॥२३॥ सुणी एवं बोल्या घनशाम, मारे कर-
 वानां छे घणां काम । ज्यांत्यां एम रोकाउं हुं ज्यारे, काम सर्व पुरां थाय क्यारे
 ॥२४॥ एम कहि हरि त्यांथी सिधाव्या, जतां कोइनी नजरे न आव्या । थया
 सर्व विजोगे उदासी, पण इच्छा प्रभुनि तपाशी ॥२५॥ धरिने उर मूर्तिनुं ध्यान,
 गया पोतपोतातणे स्थान । हरि चाल्या गिरि वन जोता, पुलहाश्रममां आवी
 पोता ॥२६॥ नदी गंडकी चक्रआकार, नाया त्यां जइ जगतआधार । मुक्तनाथनुं
 दर्शन कीधुं, पछी तप करवा व्रत लीधुं ॥२७॥ दीधुंछे युगने वरदान, भारे तप
 आचर्युं भगवान । त्यारे त्यांना निवासियो जेह, तप करवा लाग्या सहु तेह
 ॥२८॥ सतयुगनो धरम एम धार्यो, तपनों घणो महिमा वधार्यो । तपे रीझिया
 सूरज देव, आव्या प्रत्यक्ष त्यां ततखेव ॥२९॥ स्तुति धर्मकुंवरतणी करी,
 निजधाम गया रवि फरी । पछी चालिया त्यांथि दयाळ, त्यांतो आवियो देश
 नेपाळ ॥३०॥ व्याप्यो त्यां कळिकाळ जणाय, गुरु धूर्त ने स्वारथो राय । आव्युं
 त्यां एक सुंदर गाम, राजा राज्य करे तेह ठाम ॥३१॥ उपजातिवृत्त—जोगी जर्ताने
 नृप अन्न देछे, सुवर्णसिद्धी मळवा चहेछे । सदाव्रते कोइक सिद्ध आवे, सुवर्ण-
 सिद्धी मुजने बतावे ॥३२॥ ते भूप भोळा मननो जणाय, घणा धुतारा धन धूति

जाय । ते भूपतिनो गुरु एक जे छे, ते भोंयरामां वनमां बसेछे ॥३३॥ आसो शुदी पूनम दीन चार, त्यारेज तेतो निसरे बहार । त्यां तेहनां दर्शन तो कराय, मेळो घणो तेथि तहां भराय ॥३४॥ मेळातणा वासर बीति जाय, ते भोंयरामां गुरुजी समाय । एवी रित्ये वर्ष दशोक बीत्यां, ते सिद्धनी कीर्ति घणी बधी त्यां ॥३५॥ भूपाळ तो भाव विशेष राखे, पूजि सदा पावडि अन्न खाखे । संतोष तो तेथि नहीं जणाय, सिद्धो बिजानी पण शोध थाय ॥३६॥ जे एक जोगी नृप-पास छेय, ते तीर्थवासीतणि सुद्ध लेय । जो कोइ सिद्धाई करी जणावे, तो जोगि ते जै नृपने सुणावे ॥३७॥ तेणे दिठा श्रीहरि ब्रह्मचारी, मूर्तीं अलौकीक प्रमोदकारी । आप्युं भलुं भोजन पान लावी, ते भूपने वात जई सुणावी ॥३८॥ छे बाळजोगी पण श्रेष्ठ जाणुं, विशेष शी वात कही बखाणुं । मळो तमे आणि उमंग उर, सुवर्णसिद्धी मळशे जरूर ॥३९॥ ते भूपतीये प्रभुपास आवी, प्रणाम कीधो शिरने नमावी । कहुं प्रभुने मुज कष्ट कापो, सुवर्णसिद्धी मुजनेज आपो ॥४०॥ धूर्तजोगीविषे—कहे हरि सांभळ हेनरेश, लोभी जनोने नहि बुद्धि लेश । अत्यंत लोभी जन ज्यां बसाय, त्यां धूर्तनुं पेट पुरं भराय ॥४१॥ सुवर्णसिद्धी नहि प्राणियोमां, एतो कही वात कहाणियोमां । नहीं कळीमां नजरे जणाय, तथापि भोळा जन भोळवाय ॥४२॥ सुवर्णसिद्धी करनार जोगी, दिसे भिखारी नहि भव्य-भोगी । धनार्थ पोते परदेश घाय, तथापि भोळा जन भोळवाय ॥४३॥ सुवर्णसिद्धी करी कोइ ठाम, कयुं नहीं कांचनकेरुं धाम । सून्या घणा जे धन धूति जाय, तथापि भोळा जन भोळवाय ॥४४॥ श्रीमंतने धूर्त जई कहेछे, आ भोंयरे साप बडो रहेछे । त्यां द्रव्य छे ते तमने अपावुं, भोळाय भोळा सुणि बेण आवुं ॥४५॥ कोई कहे हुं नथि अन्न खातो, कोई कहे हुं नथि शौच जातो । कोई कहे वात भविष्य जाणुं, भोळा जनोनुं ठगि जाय नाणुं ॥४६॥ कोई कहे हुं धन पुत्र आपुं, कोई कहे मारणमंत्र जाणुं । एवाथकी कांइ नथी धवानुं, ते काम तो छे धन धूतवानुं ॥४७॥ कोई करेछे तप ईश्वरार्थे, कोई करे धान्य तथा धनार्थे । कोई चहेछे दधि दुग्धपान, कोई चहेछे जनमध्य मान ॥४८॥ जे सद्गुरु ते शुभ ज्ञान आपे, भवाब्धिनां संकट सर्व कापे । जे पुत्र के संपत आपनारा, न साधु जाणो जन ते ठगारा ॥४९॥ इत्यादि कृष्णे कही वात सारी, सुणी धराधीश लिखी विचारी । जीवेश मायातणुं ज्ञान जेह, दिधुं प्रभुये श्रुतितत्त्व तेह ॥५०॥ राजातणो भाव दिठो अपार, रक्षा हरी त्यां पछि पक्ष चार । एकादशी आश्विन शुक्ल आवी, वास्तां नृपे श्रीहरिने सुणावी ॥५१॥ राजा कहेछे गुरुजी अमारा, छे भोंयरामां निसरे न बारा । आसो शुदी पूनम दीन चार, त्यारेज ते दर्शन आपनार ॥५२॥ न बख धारे नहि ग्वान पान, छे भोंयरामां शबनी समान । जे वासरे त्यांथकि नीसरेछे, त्यारे फळाहार सदा करेछे ॥५३॥ ते पूनमे त्यांज भराय मेळो, घणो

थशे त्यां जनसंघ भेल्लो । कहे प्रभु ते तजि खान पान, जीव्यातणुं कारण जाण मान ॥५४॥ जो तेह टाणे जन त्यां न जाय, तो मान तेनुं अति भंग थाय । जो मान आधार हशे जिव्यानों, तो जीव तेनो तनथी जबानो ॥५५॥ भूपे परीक्षा करवा विचारी, जवा न दीधां नर कोइ नारी । ते भोंयरथी निसर्यो बहार, दीठां नहीं माणस तेह ठार ॥५६॥ जोगी थयो तेथकि मानभंग, छुटी गयुं तत्क्षण तेनुं अंग । ज्यारे नरेशे बधि वात जाणी, वर्णीशमां पूर्ण प्रतीति आणी ॥५७॥ तेनेज सर्वोपरि श्रेष्ठ जाण्या, श्रीकृष्ण प्रत्यक्ष नृपे प्रमाण्या । श्रीकृष्णनो आश्रय एक कीधो, बिजो बधो मारग छोडि दिधो ॥५८॥ त्यांथी महाराज पछी सिधाव्या, बुटोलनामे पुरपास आव्या । त्यांनो महादत्त महींद्र जेह, राख्या हरीने सजिने सनेह ॥५९॥ ते भूपकेरी भगीनी उदार, छे तेनुं मैया शुभनाम धार । तेणे सजी स्नेहसमेत सेवा, श्रीकृष्ण सर्वोपरि जाणि एवा ॥६०॥ पुष्पिताम्रावृत्त—नरपति भगिनी सुप्रभ कीधा, सुणि हरि मर्मजवाब सर्व दीधा । सुणिमुणि उपदेश कृष्ण-केरा, जन हरिभक्त थया तहां घणेरा ॥६१॥ इति श्रीविहारिलालजीआचार्यविरचिते हरिलालामृते तृतीयकलशे अचित्यानंदवर्णींद्रअभयसिंहनृपसंवादे श्रीहरिबुटोलनगरप्रासनामा पंचमो विश्रामः ॥५॥

पूर्वछायो—भूप सुणो अभेसिंहजी, चाल्या बुटोलथी बळवंत । आवियुं एक अरण्य त्यां, जेनो जोतां जडे नहि अंत ॥१॥ चोपाई—चाल्या ते वनमां अविनाश, जनजातिनो ज्यां नहि वास । वसे मृगलां ने शशलां शिंगाळ, वसे बाघ वरु बिकराळ ॥२॥ वसे अजगर अरणा पाडा, वसे वानर केरा अखाडा । वसे हाथी हजारो हजार, पशु वनचरनो नहि पार ॥३॥ क्यांइ झाडी दिसे चारे पास, तेमां न पडे रवीनो प्रकाश । आवे क्षारभूमी वळि क्यांय, नहि झाड के तृण पण त्यांय ॥४॥ उंचा डुंगर क्यांइक दीसे, क्यांइ कोतर उंडां अतिशे । क्यांइ भूत ने प्रेत भमेछे, क्यांइ राक्षस रणमां रमेछे ॥५॥ शिखरिणीवृत्त । उल्लेखालंकार—जटा-धारी जाणी परवतसुतावाहन नम्या, निहाळीने वज्र प्रभुपद गजोने मन गम्या । धनुर्धारी धारी निरखि कपि भाटू खुशि थया, दिठो हस्ते दंडो महिष यम जाणी नमि गया ॥६॥ चोपाई—तपे ज्यारे सूरजनो ताप, त्यारे अवनी तपेछे अमाप । शशी शीतळ चिह्न छे पगमां, तेथी पग न तपेज मारगमां ॥७॥ एम चालतां ते वनमांय, कैक बीति गया दिन त्यांय । दीठो त्यां वटवृक्ष निरोगी, हता त्यां एक गोपाळजोगी ॥८॥ तेतो अष्टांगजोगने साधी, प्रभु समरे सजीने समाधी । तेने हरिये कष्टुं धरी नेह, करो त्याग आ भौतिक देह ॥९॥ निजज्ञान आपी घनशाम, पछी मोकल्या अक्षरधाम । पंचरत्ननो गोठको जेह, हतो गोपाळजोगीनो तेह ॥१०॥ देह तजतां प्रभुने ते दीधो, हेत जाणीने हरिये ते लीधो । अंते ते गुठको मुनिनाथे, सोंप्यो मुक्तानंदजीने हाथे ॥११॥ बळी ते स्वामीये पण नेट,

रघुवीरजीने कयों भेट । कहे वर्णि सुणो नरराज, ते छे वरतालमां हजि आज ॥१२॥ लख्योछे तेमां गीतानो सार, निज अक्षरे जगतआधार । करी गोपाळ-जोगीनुं काम, पछी त्यांथी चाल्या घनशाम ॥१३॥ गया पूर्वदिशामांहि पोते, वीत्या वासर बहु वन जोते । आव्युं तीरथ आदिवराह, एथी आनंद उपज्यो अथाह ॥१४॥ त्रण वासर ते स्थळ ठरी, तेह तीर्थने पावन करी । त्यांथी चालिया पूर्वदिशामां, जई नाया ते मोदी गंगामां ॥१५॥ त्यांथि उतर्या बेशि झोलामां, पछि चालिया पूर्व दिशामां । केटलाक दिवस वाटे थया, पुखरा शोहेरमां त्यारे गया ॥१६॥ एतो कहेवाय उत्तरकाशी, वसे ज्यां बहु विद्या अभ्यासी । रेणोपण बहेछे त्यां सारी, तेमां नाया जई ब्रह्मचारी ॥१७॥ जोई विद्यानी शाळाओ घणी, रीत भात दीठी तेह तणी । हता वेदपाठी साक्षात, तेने वेदतणी पुछी बात ॥१८॥ कोइ ज्योतिष पिंगल जाणे, प्रश्न पूछियां तेह प्रमाणे । शब्दशास्त्र जाणे कोय न्याय, तेने तेवुं पुछे हरिराय ॥१९॥ जाणे सर्वविद्यातणो सार, लोक अचरज पाम्या अपार । लोको पूछेछे वर्णिनुं नाम, वर्णि नाम कहे घनशाम ॥२०॥ करे बात सरव नरनारी, एक आव्या बहुक ब्रह्मचारी । एनी उम्मर छोटि छे छेक, पण जाणेछे शास्त्र अनेक ॥२१॥ शार्दूल-विक्रीडितवृत्त—विद्या वेदतणी घणी भणि भली प्रत्यक्ष ब्रह्मा दिसे, विद्या खाण पुराण जाण सरवे शुं व्यास पोते हशे । दीसे देवगुरु ज एज सघळी त्वेद्यातण धाम छे, शंभु सत्य सुयोगशास्त्र विषये वर्णी घनश्याम छे ॥२२॥ उपजातिवृत्त—शिवालये कृष्ण कयों निवास, आव्यो तहां पंडित एक पास । शंकराष्टे शंकर चित्त लावी, सुकाव्य एके स्तुति संभळावी ॥२३॥ द्विर्थी—जटा तथा चंद्रक चारु धारी, कामारी योगाष्टकसिद्धकारी । सदा दिसेछे वृष आप साथ, नमुनशुं श्रीनिलकंठ नाथ ॥२४॥ चोपई—स्तुति सांभळीने महाराज, कयुं तेना कल्याणनुं काज । पछी पूरव दिशामां सिधाव्या, गंगा नारायणी तट आव्या ॥२५॥ वळी वाट पूरव दीशे लीची, भूरी गंगानि जै भेट कीधी । त्यांथी त्रिशूली गंगाये गया, देखी तीर्थदेवो राजी थया ॥२६॥ एम तीर्थोविषे करी स्नान, चाल्या आगळ श्रीभगवान । मळि खाखीनी रस्ते जमात, तेना भेळा चाल्या नरभ्रात ॥२७॥ जतां सांभळी त्यां एवी पेर, आंहि आहुं आवे एक शोहेर । त्यांना भूपनुं पेट पिडाग, तेतो नव मटे करतां उपाय ॥२८॥ कोइ आवी चडे भेख-धारी, तेनी सेवा सजे घणी सारी । पछी कहेछे करी सनमान, वसे भेखमां श्रीभगवान ॥२९॥ माटे रोग मटाडो आ मारो, कांतो बंधीखानामां पधारो । पूर्या केदमां पांचसे बावा, नथी देतो ते तेओने जावा ॥३०॥ एवुं सांभळीने सड खाखी, बोल्या भूपतिनो भय राखी । एवा शोहेरविषे शीद जैये, मोत शामाटे मागीने लैये ॥३१॥ आशा जीव्यानी होय जरूर, तो ते शोहेर तजी दैये दूर । हतो उपरी जमातनो जेह, घनशामशुं राखतो खेह ॥३२॥ वृषलालनां लक्षण जोई,

तेतो जाणतो छे सिद्ध कोइ । माटे पूछि श्रीहरिने बात, त्यारे बोल्या प्रभू सा-
क्षात ॥३३॥ त्यागीना धर्मविषे । उपजातिवृत्त—जे मोत जाणी डरि जाय योगी,
जोगी नही भूतळ तेह भोगी । जे देहने तो तृणतुल्य जाणे, ते मोतनो त्रास उरे
न आणे ॥३४॥ दुःखे डरे तो घर शीद छांडे, जोगी मरे तो नहि रांड रांडे ।
जेने मरीने हरिधाम जावुं, तेने नही मोतथकी मुझावुं ॥३५॥ ज्यां खान ने पान
मळे विशेष, जोगी रहे जो जइ ते प्रदेश । तो बासना तेनि नथी जवानी, अंते
वळी मुक्ति नथी थवानी ॥३६॥ संसार छोड्यो तपकाज जेणे, न इच्छवुं दैहिक
सुख तेणे । वस्तु हरे के अपमान थाय, जोगी तणी कीमत त्यां जणाय ॥३७॥
रामा तथा द्रव्य रसासवाद, तेथी सुंडो मान वडो निवाद । माने घणा पंडित
प्रौढ मार्या, जोगी जनोने वनमां विदार्या ॥३८॥ जो आपणुं त्यां अपमान थाशे,
तो आपणुं शुं जर जोखमाशे । जो आपणा ते तनने तजावे, तथापि आत्मा नहि
हाथ आवे ॥३९॥ माटे सिधो मारग शीद मेलो, चालो तहां त्रास नथी रहेलो ।
थवानुं जे निर्मित तेज थाशे, जवानुं ते जत्न करेय जाशे ॥४०॥ पूर्वछाये—सां-
भळि बात श्रीहरितणी, मन हिमत आणि महान्त । शामने जाण्या समर्थ छे,
तेथी भासी नही मनभ्रान्त ॥४१॥ सर्व जमात ते संचरी, ज्यां छे सुंदर शहर
विशाळ । वाटे मळे जन ते कहे, केम आव्यो तमारो काळ ॥४२॥ केद कर्याछे
कैकने, केद करशे तमने राय । मोतना मुखमां जाओछो, तेनुं कारण शुं
कहेवाय ॥४३॥ एवुं सुणी सौ खाखियो, राखे महान्तनो विश्वास । महान्त
राखे हरितणो, तेथी तेने न लाग्यो त्रास ॥४४॥ शहरमां ते सौ गया, राये
जाण्युं जे आवि जमात । सारो उतारो आपियो, दिधां भोजन ते भलि भात
॥४५॥ राये छडीदार मोकल्यो, मुख्य खाखीने तेडवा काज । पछी गया दरबारमां,
मळी महान्त ने महाराज ॥४६॥ आसन आप्यां बेसवा, भूप, नम्यो करी सन-
मान । पछी कछुं कर जोडीने, होय भेखविषे भगवान ॥४७॥ माटे दरद मारुं हरो,
नहि हरो तो केद करीश । पुर्याछे बहु भेखधारियो, अंते सर्वना प्राण हरीश
॥४८॥ सुणि बोल्या घनशामजी, राय हठ न करिये एम । नियम बांध्या ईश्वरे, ते
कहो मटाडे केम ॥४९॥ कर्मफळविषे । उपजातिवृत्त—जे कर्म तो पूर्वभवे कर्तुंछे, प्रारब्ध
ते आ तननुं ठर्युंछे । अभक्त के भक्त भले गणाय, कर्म प्रमाणे सुख दुःख थाय
॥५०॥ भक्ति कर्मे कष्ट हरी घटाडे, शुळी लखी सोयवडे मटाडे । हठे करी जे
प्रभुपास मागे, तेनुं कदी कष्ट प्रभू न भागे ॥५१॥ त्राणुं कर्माथी नहि तेह आवे,
डरे नही ते जन जो डरावे । पोते मरे के परने विदारे, हरी न तेथी दुःखथी उगारे
॥५२॥ जो आत्महत्या करि कांइ मागे, के संतने संकट देण लागे । तेथी हरी
संकट जो हरेज, करे जनो सर्व उपाय एज ॥५३॥ हरी समीपे छरि कंठ
घाले, हरी कदापी नहि हाथ झाले । नथी बितो ते कदि बी बराव्ये, नथी

बितो ते अपकीर्ति आव्ये ॥५४॥ तथापि जे हुं कहुं ते प्रमाणो, स्वतंत्र छे इश्वर एम जाणो । करे कर्णानुं न कर्णानुं काम, स्वेच्छाथकी ते कदि कोइ ठाम ॥५५॥ एवुं कहिने जळ त्यां मगाव्युं, स्पर्शे प्रसादी करि पीवराव्युं । राजातणुं कष्ट गयुं कपाइ, ते वर्णिनी जाणि घणी वडाई ॥५६॥ तेज्या हता वैद्य विदेशी देशी, रक्षा हता सर्व उदासि बेशी । विप्रे अनुष्ठान कर्णी विशेष, कोइथकी रोग टळ्यो न लेश ॥५७॥ जोगी जतीथी न मट्योज जेह, कृष्णे मटाड्यो झट रोग तेह । राजा स्वचित्ते अति हर्ष लाव्यो, जाणे नवे हुं अवतार आव्यो ॥५८॥ जीव्यानि आशा न हतीज लेश, एवो हतो रोग वडो विशेष । ते रोग कृष्णे पळमां निवार्यो, राये महीमा अति चित्त धार्यो ॥५९॥ राजा कहे बोल नही उधापुं, मागो मुखे ते धन आदि आपुं । दिथुं तमे जीवन वर्णिराय, तेनो नही में बदलो वळाय ॥६०॥ बोल्या विचारी वर्णिद्र त्यारे, धनादि कांई न खपे अमारे । जे केद कीधा बहु भेख-धारी, छोडी मुको एज रुची अमारी ॥६१॥ एवुं सुणी भूप प्रसन्न थैने, छोडी मुक्या भेख सुमान दैने । पूजा करी वर्णि महान्त केरी, वळी उचारी विनती घणेरी ॥६२॥ भूपाळने श्रीहरि शिष्य कीधो, सुज्ञान दै वैष्णवमंत्र दीधो । राये कहुं आंही करो निवास, कहे प्रभूजी करशुं प्रवास ॥६३॥ राजा कहे छो मुकुमार देह, तेमाट आपुं सुखपाल एह । वर्णी कहे में व्रत लीथुं आवुं, जे तीर्थ-जात्रा पग चालि जावुं ॥६४॥ पुष्पिताम्रावृत्त—पछि हरिवर गुप्त त्यांथि चाल्या, वन नग वाटविषे वळी महाल्या । बहु दिन गत बंगदेश आव्यो, सिरपुरमांही मुकाम जै ठराव्यो ॥६५॥ इति श्रीविहारिलालजीआचार्यविरचिते हरिलीलामृते तृतीयकळशे अचिल्यानंदवर्णीद्रअभयसिंहनृपसंवादे श्रीहरिबंगदेशे सिरपुरगमवनामा षष्ठो विश्रामः ॥६॥

पूर्वछायो—श्रीहरि रहि सिरपुरविषे, मतवादीनुं हर्युं अभिमान । सिद्धवल्लभ भूपाळने, तहां आप्युं पोतानुं ज्ञान ॥१॥ चोपाई—नदीतट कर्णु आसन जैने, बेठा ध्यान धरी स्वस्थ थैने । नदीमां आव्युं पाणीनुं पूर, तोय आसन नव कर्णु दूर ॥२॥ जन जाणे तेतो बुडि गया, पण श्रीहरि अविचळ रक्षा । हतो सेवक गोपाळदास, टाळ्यो तेहनो अभिचारत्रास ॥३॥ गज काळपुरुषनुं दान, एक विप्रे लीथुं तेह स्थान । हरिशरणे ते ब्राह्मण आव्यो, तेने पापथी कृष्णे मुकाव्यो ॥४॥ रक्षा त्यां हरि चातुरमास, पछी त्यांथकी कीधो प्रवास । केदलाएक सिद्ध उमंगे, चाल्या श्रीघनशामने संगे ॥५॥ आवी पर्वत वनतणी झाडी, रहे तेमां अघोरी अनाडी । तेतो माणसने खाई जाय, पण कृष्णने देखी बळाय ॥६॥ पछी जै परशुरामकुंड, नाया नाथ ने सिद्धनुं झुंड । त्यांथी पूर्वना वनमां सिधाव्या, देवी कामाक्षी छे तहां आव्या ॥७॥ तेनी पासे वसे एक गाम, तेना बागमां कीधो विराम । गाममां एक विप्र छे वामी, सर्व जादुगरेज्जे ते स्वामी ॥८॥ कैक जोगी जतीने हराव्या, कैक पंडित द्विजने डराव्या । तेनुं नाम प्रसिद्ध पिबेक, जेणे जितेला सिद्ध अ-

नेक ॥९॥ तेने श्रीहरिये जीती लीघो, पछी शिष्य पोतातणो कीघो । सर्वे सिद्धने वीदाय करी, त्यांथी एकला चालिया हरी ॥१०॥ नामे नवलखो पर्वत जेह, हरिये दीठो दूरथी तेह । जेमां कळियुग न करे प्रवेश, एवो ए छे पवित्र प्रदेश ॥११॥ जेमां जोगी वसे नव लक्ष, करे फळ जळ पत्रनो भक्ष । तप ज्ञान ने बैराग्यवत, सत्यवादी सदाचारी संत ॥१२॥ सदा अष्टांगजोगने साधे, एक इष्ट श्रीहरिने आराधे । ज्ञानयज्ञ करे सदाकाळ, एम वीतियो काळ विशाळ ॥१३॥ कदी दर्शन हरिनुं न पांम्या, तोय तपथी न तेह विराम्या । धूणी सळगे त्यां नव लाख लेखे, दिव्यदृष्टिवाळा जन देखे ॥१४॥ जोगी सर्वे एवुं मन धारे, मळशे प्रभु आवीने क्यारे । एवामां थइ आकाशवाणी, लेजो सर्वे सिद्धो तमे जाणी ॥१५॥ पुरुषोत्तम श्रीप्रभु जे छे, सदा अक्षरधामे वसेछे । तेणे धार्यो भूतळ अवतार, थया भक्तिधरमना कुमार ॥१६॥ तेतो वर्णितणो वेष धारी, अहि आवेछे देव मुरारी । एवुं सांभळी सौ सिद्ध हरल्या, त्यांतो दूरथी कृष्णने निरल्या ॥१७॥ उर उपज्यो प्रेम अपार, थया नव लक्ष मळवा तैयार । सौनो देखीने प्रेम अनूप, धार्यो हरिये त्यां नव लाख रूप ॥१८॥ एक काळे तें सर्वने मळिया, सिद्ध सौना मनोरथ फळिया । थई एकरूपे महाराजा, एक आसने आवि बिराज्या ॥१९॥ मनमोहन मूर्त्ति रूपाळी, सिद्ध सर्व रख्या सामुं भाळी । दीठुं मूर्त्तिमां अदभूत तेज, कोटि सूर्यशशी सम एज ॥२०॥ तेज व्यापियुं ब्रह्मांड पार, गयुं अक्षरधाम मोझार । सिद्ध सर्व समाधिस्थ थई, जुए अक्षरधाममां जइ ॥२१॥ सिंहासन उपरे एह ठाम, तेजोमय निरल्या घनशाम । स्तुति मुक्त अनंत उचारे, सेवे शक्ति हजारो हजार ॥२२॥ कोटि अज हरि हर थइ दीन, सेवे श्यामने थइ आधीन । चारे वेद त्यां मूरतिमान, करे श्रीहरिना गुणगान ॥२३॥ सिद्धे जोयुं समाधिथी जागी, दीठा सन्मुख शाम सुहागी । अति आनंद अंतरे धारी, स्तुति बे कर जोडी उचारी ॥२४॥ अष्टपदी । जलधरसुंदर मदनमनोहर । ए राग छे—जय जगकारण भवजळतारण नरकनिवारण परमपती, मुनिगणनायक जनसुखदायक स्वजनसहायक अकळगती । शिरसि जटाधर हरिणत्वचाधर सकळकळाधर असुर अरी, जय जगदीश्वर मुक्तमुनीश्वर धृतवरणीश्वर वेष हरी ॥२५॥ श्रुतिपथमंडन कुपथविखंडन दुर्जनदंडन दिव्य सदा, जनसुखकारक दुःखनिवारक भवजळ तारक परममुदा । जय कमळायन सकळसुखायन थाय पळायन पाप डरी ॥ जय जगदीश्वर मुक्तमुनीश्वर धृतवरणीश्वर वेष हरी ॥२६॥ जय करुणाकर वदनसुधाकर भुवनप्रभाकर भीतिहरा, निजजन अंतर वास निरंतर श्याम स्वतंतर धर्मधरा । सदगुणमंदर मुक्तपुरंदर सुखनिधि सुंदर मूर्ति धरी, जय जगदीश्वर मुक्तमुनीश्वर धृतवरणीश्वर वेष हरी ॥२७॥ जय वृषबाळक प्रियजनपाळक पापप्रजळक आप प्रभु, जय हरिनामक अविषळधामक

विश्वनियामक वरद विभू । जय जनवल्लभ स्वेच्छितसुर्लभ दर्शनदुर्लभ यज्ञकरी,
जय जगदीश्वर मुक्तमुनीश्वर धृतवरणीश्वर वेषहरी ॥२८॥ तवकरुणाधन श्रेष्ठ-
सुसाधन अचलअबाधन शांतितुंग, जय तपरक्षक जळफळभक्षक लेसुख-
दक्षक देखि घणुं । मुनिमनभावन जनमनधावन कृतमहिषावन वनविचरी, जय
जगदीश्वर मुक्तमुनीश्वर धृतवरणीश्वर वेषहरी ॥२९॥ शेषसुरेश्वर चंद्रदिनेश्वर
देवमहेश्वर नित्यभजे, दोषविदारण प्रभुतवकारण नृपहयवारण राज्यतजे । वृत्ति
अखंडित तवपदमंडित एजसुपंडित भूउपरी, जय जगदीश्वर मुक्तमुनीश्वर धृ-
तवरणीश्वर वेषहरी ॥३०॥ हेगरुडासन करिखळशासन कळिबळनाशन कार्य
करो, पूर्णप्रभानिधि वेदऋचानिधि हेकरुणानिधि कष्टहरो । प्रभुधरणीधर अमि-
तमतीधर संततश्रीधर सिद्धिधरी, जय जगदीश्वर मुक्तमुनीश्वर धृतवरणीश्वर वेष-
हरी ॥३१॥ शुभमतिर्जनेन कुमतिविसर्जनेन खळजन तर्जनेकारी तमे, हेवृषनंदन
कष्टनिकंदन तवपदवंदन कारी अमे । जयजगकारक गिरिवरधारक अधमउधारक
ख्यातिखरी, जयजगदीश्वर मुक्तमुनीश्वर धृतवरणीश्वर वेषहरी ॥३२॥ दोहा—वार
वार वर मागिये, स्तुति उच्चरि आ ठाम । अखंड अंतरमां रहो, आ छवि सुंदरशाम
॥३३॥ ते सुणतां त्यां तो थया, प्रसन्न श्रीभगवान । सौ सिद्धोने आपियुं, मनवांछि-
त वरदान ॥३४॥ वळि ते पर्वत उपरे, दीठा कुंड अनेक । प्रभुये स्पर्श करी कर्या,
पावन ते प्रत्येक ॥३५॥ उष्णोदक के शीत जळ, कोइ विषे देखाय । कोइ कुंडथी
उछळता, पावक पवन जणाय ॥३६॥ ते देखी त्यांथी पछी, चाल्या सुंदरशाम ।
जोयो तेनि तळाटिमां, कुंड बालवा नाम ॥३७॥ पावक पाणी पवननो, समूह
दीठो त्यांय । ते तीर्थे त्रण दिन रखा, थई राजी मनमांय ॥३८॥ प्रभुजी त्यांथी
परबर्या, पवित्र पावक दीश । गंगासागर संगमे, जै पहोच्या जगदीश ॥३९॥
बालम त्यां त्रण दिन वशी, वळती कर्यो विहार ॥ कपिल मुनीने जै मळ्या, क-
पिलाश्रम मोझार ॥४०॥ प्रेमसहित पूजा करी, कपिल मुनिये त्यांय । जोयुं स्थळ
एकांतनुं, रीझ्या हरि मनमांय ॥४१॥ प्रभु बेठा पद्मासने, स्वात्मानुं धरि ध्यान ।
समाधिमां गत सप्त दिन, भूल्या जगनुं भान ॥४२॥ देवो दिल चिंता करे, बेठा हरि
धरि ध्यान । क्यारे करशे नाश ते, कळियुगनुं तोफान ॥४३॥ वामी ने कामी-
तणो, अधरम बध्यो अपार । असुरतणा उतपातनो, भूमि सहे नहि भार ॥४४॥
भार सहे नहि शेषण, श्वासे निसरे झाल । वारेवारे विश्वमां, तेथी पडे दुकाळ
॥४५॥ थाय पापना भारथी, वारवार भूकंप । राजा के रैयततणा, जिवमां न मळे
जंप ॥४६॥ अधर्म देखीने करे, वृद्धि अल्पवरसाद । गोरसमांथी रस गयो, गयो
अन्नथी स्वाद ॥४७॥ पाषंडी गुरु शिष्य सौ, करे व्यसन व्यभिचार । सत्य गयुं
संताडने, बध्युं असत्य अपार ॥४८॥ ए पापे अकळाडने, करवाने पोकार । आवी
अबनी हरि कने, धारि धेनु आकार ॥४९॥ दीठा हरिने ध्यानमां, त्यारे थई उ-

દાસ । કષ્ટ કહ્યું પોતાતણું, કપિલ મુનીની પાસ ॥૫૦॥ સંકટ ભૂનું સાંભળ્યું,
કપિલ મુનીયે કાન । કરી સ્તુતી કર જોડિને, જગાડવા ભગવાન ॥૫૧॥ વસંત-
તિલકાવૃત્ત—હેધર્મલાર જનપાઠ કૃપાઠ જાગો, ભૂમીતણો વિષમ ભાર અપાર
ભાગો । આચારબ્રહ્મ કુલબ્રહ્મ જનો થયા છે, વૈરાગ્ય જ્ઞાન વસુધાતલ્લથી ગયાછે ॥૫૨॥
થાપો સુધર્મ અધર્મ અધર્મ ટાઢી, ચો જ્ઞાનદાન ભગવાન દયાથી ભાઢી । લીધો
તમે જનમ છે પ્રભુ એજ કાજ, બેઠા સમાધિ કરિ કેમ નચિત આજ ॥૫૩॥ મોટા
કહે ઘડિ પછી કૃત જે થવાનું, તે કામને વરસ તો સહજે જવાનું । આપ્યો અ-
ગસ્ત અવધી હજિ છે અધુરો, મોટાનિ એક ઘડિ તે જુગ થાય પૂરો ॥૫૪॥ પીઢાય
સંત વઢિ સર્વ સુરો પિઢાય, પૃથ્વી પિઢાય મુલથી અતિદુઃખ ગાય । પાર્શ્વિ પૂજિ
નરકે જનજૂથ જાય, ક્યારે પ્રભૂજિ પછિથી કરશો સહાય ॥૫૫॥ જો શેષનાગ
અતિભાર થકી મુંઢાશે, તો પૃથ્વી ત્યાગ કરશે જગનાશ થાશે । કેની સહાય
કરશો કરુણાનિધાન, બેઠા અહિં અચલ થૈ ધરિ આપ ધ્યાન ॥૫૬॥ સૂકાય
કર્ષણ પછી જલવૃષ્ટિ થાય, પ્રાણાંત થાય પછિ ઓસડના ઉપાય । જેવે સમે જ-
રૂર તે સમયે ન આવે, તે વસ્તુ વ્યર્થ ગત વિશ્વવિષે કહાવે ॥૫૭॥ ઇત્યાદિ વાક્ય
સુણિને જગદીશ જાગ્યા, વાળી મુલે ઉચરવા તતકાલ લાગ્યા । હું તીર્થભૂમિ
વિચરી મનમાં ધરીશ, ભૂમીતણો અધિક ભાર હવે હરીશ ॥૫૮॥ હું જાણું છુંજ
પુરુષોત્તમપુરી જ્યાં છે, પાર્શ્વમંડનતણાં અતિ ઝુંડ ત્યાં છે । તેઓવિષે કલહ પ્રે-
રિશ હુંજ જ્યારે, અન્યોન્ય ઇથિ લડિને મરશેજ ત્યારે ॥૫૯॥ ઇત્યાદિ વાક્ય કહિ
ધીરજ રૂબ દીધો, પૃથ્વી પ્રસન્ન કરી ત્યાંથી વિદાય કીધી । રાજી થયા હૃદય-
માં સુર નાગ સર્વ, જાણ્યું દિવાલ્લિસમ ઉત્તમ આજ પર્વ ॥૬૦॥ પુષ્પિતામ્રાવૃત્ત—ક-
પિલમુનિ સમીપ એક માસ, નટવર નાથ રહ્યા કરી નિવાસ । અતિ સુખ મુનિને
પ્રભૂજી આપ્યું, બહુ દિનકેરું વિજોગ કષ્ટ કાપ્યું ॥૬૧॥ ઇતિ શ્રીવિહારિલાલજીઆચાર્ય-
વિરચિતે હરિલીલામૃતે તૃતીયકલશે અચિંત્યાનંદવર્ણીદ્રામયસિંહનૃપસંવાદે શ્રીહરિકપિલાશ્રમગમન-
નામા સપ્તમો વિશ્રામઃ ॥૭॥

પૂર્વછાયા—હેનરપતિ સુણ સ્નેહથી, જેથી ઉપજે અંતર જ્ઞાન । જન જિજ્ઞા-
સાનંદનું, એક કહું ભલું આલ્યાન ॥૧॥ પછી કપિલાશ્રમથકી, જ્યારે ચાલિયા
સુંદરશામ । જ્ઞાડીમાંથી નિસર્યા, ત્યાંતો આવ્યું વઢી એક ગામ ॥૨॥ ચોપાઈ—રહે
તે ગામમાં બે વેરાગી, એક સંજોગી ને એક ત્યાગી । તેમાં ત્યાગીનું મંદિર જાણી,
જઈ ઉતર્યા ત્યાં પદ્મપાણી ॥૩॥ હતો જેહ મહાંત તે ઠામ, તેણે નિલ્ખિયા શ્રીઘન-
શામ । જોહ મૂર્તિ મનોહર સારી, જાણ્યું જે કોહ છે અવતારી ॥૪॥ માટે સ્નેહથી
વિનય કરીને, રાલ્યા પોતાની પાસ હરીને । બિજો વેરાગી જે ઘરબારી, તેને પુત્રિયો
બેય કુંવારિ ॥૫॥ તુલસીકૃત રામચરિત્ર, કરે અભ્યાસ તેનો પવિત્ર । નિત્ય ત્યાગીને
મંદિર આવે, તેને મોટો મહાંત મળાવે ॥૬॥ એમાં આવે જે દુર્ઘટ અર્થ, નહિ જાણવા

बाबो समर्थ । तेथी उलटो अरथ समझावे, तयारे कृष्णने उर दया आवे ॥७॥ पछी आज्ञा बावातणी मागी, शुद्ध अर्थ करी शंका भागी । जई बाइयो माबाप पास, सर्व बात करी ते प्रकाश ॥८॥ एक आव्या बाळा ब्रह्मचारी, दीसे देवतणा अवतारी । तेतो छे सर्व शास्त्र सुजाण, एनां शां घणां करिये बखान ॥९॥ अर्थ रामकथाना बताव्या, सुणी महान्तने मन भाव्या । एवुं सांभळीने तेनो बाप, गयो तेडवा कृष्णने आप ॥१०॥ घणि विनति करी पगे लागी, घळी आज्ञा महान्तनी मागी । निजमंदिरे कृष्णने लाव्यो, करी विप्रे त्यां थाळ घराव्यो ॥११॥ पुत्र बावानो जयरामदास, तेने सोंप्यो महाप्रभू पास । कष्टुं हेप्रभु करुणा लावो, मारा पुत्रने शास्त्र भणावो ॥१२॥ कांइ दिवस वड्या हरि वास, विद्या भणतो ते जयरामदास । एक अवसरे रजनी मोझार, प्रभु देखाड्युं तेज अपार ॥१३॥ पुत्र पुत्रियो मात पिताय, तेज देखीने विस्म्रीत थाय । तेमां मूर्ति दिठी हरीतणी, कोटि सूर्यथि शोभित घणी ॥१४॥ घणुं तेज जे प्रथम जणायुं, तेतो मूर्तिमां सर्वे समायुं । प्रभुनो देखी पूर्ण प्रताप, जाण्या एज श्रीकृष्ण छे आप ॥१५॥ तेथी नित्यप्रत्ये घरी प्रीत, पूजे प्रत्यक्ष इष्टनी रीत । जमाडिने रसोइ रसाळ, पछी ठाकोरने धरे थाळ ॥१६॥ गाम पासे सरोवर एक, तेमां उपजे कमळ अनेक । एक जयरामदासनो मित्र, नाम कृष्णतंबोळी पवित्र ॥१७॥ बंने नित्य सरोवरे जई, आवे अधिक कमळ फळ लई । लावी श्रीहरि आगळ धरे, प्रभु भावधी भक्षण करे ॥१८॥ पूर्वछायो—एक समे घनश्मामजी, एम उचर्या धरीने उमंग । कमळ काकडी कारणे, अमे आवशुं त्यां तम संग ॥१९॥ त्रणे मळीने त्यां गया, महा मोटुं सरोवर ज्यांय । फरवा लाग्या नीरमां, एक त्रापा उपर चडी त्यांय ॥२०॥ शोभे केवा हरि ते समे, जेम क्षीरोदधी मोझार । शेष उपर आसन कर्णु, अज हर समीप उदार ॥२१॥ कमळकाकडी कोडधी, लहलह जमे जगवंद । विनोद करता विषविषे, अति उर धरे आनंद ॥२२॥ सामो तट बहु दूर छे, अति अगम्य छे वळि एह । श्रीहरिये ते तटभणी, सद्य त्रापो चलाव्यो तेह ॥२३॥ पाछा वळो हवे महाप्रभु, एम मुखे कहे बे मित्र । वात न मानी वीठले, एक करवा दीव्यचरित्र ॥२४॥ श्रीहरिये शुं धायुंछे, तेनो जन शुं जाणे मर्म । ब्रह्मादिक नव कळि शके, एवुं अकळ कृष्णनुं कर्म ॥२५॥ त्रापो ते सामे तट गयो, त्यां उतरिया त्रण वीर । चालो विचरिये वनविषे, एम बोल्या शामशरीर ॥२६॥ मित्र कहे हे महाप्रभु, त्यां छे भारि भयंकर रान । रींछ ने वाघ वरु वसे, जन जाय नहि तेह स्थान ॥२७॥ ते सुणिने कहे श्रीहरी, तमे तजो ने मनथी त्रास । आपणने ते शुं करे, जेओ वसे सदा वनवास ॥२८॥ उपजातिवृत्त—शरीर जोरे न गणो समर्थ, बुद्धि विनानुं बळ सर्व व्यर्थ । जो सिंह सर्पो कपि रींछ हाथी, नाचे बिचारा जनना कष्टाथी ॥२९॥ बळिष्ठ झांनुं बळ जो करेछे, तो एकना प्राण कदी हरेछे ।

जो बुद्धि प्रेरे जन बुद्धिमान, उजाडिदे इंद्रपुरी समान ॥३०॥ एवं सुणीने मळि मित्र चाल्या, अघोर वाटे वनमां महाल्या । निश्चित चाले मृगराज जेम, त्रणे फरेछे वनमध्य तेम ॥३१॥ त्यां एक जोरावर रींछ जोई, ते बे जणे धीरज दीधि खोई । पोकार कीधो चित्तमांहि चेती, हेकृष्ण हेमाधव हेसखेती ॥३२॥ आबी पडयुं संकट आज भारी, सहायता श्याम करो अमारी । फेडो प्रभु फोगटनी फजेती, हेकृष्ण हेमाधव हेसखेती ॥३३॥ सदा करो भक्ततणी सहाय, कळा त-मारी न कदो कळाय । वेदो कहे वर्णन नेतिनेति, हेकृष्ण हेमाधव हेसखेती ॥३४॥ तजी तमोने परने भजेछे, ते काच लै कांचनने तजेछे । न तेल पामे पिलवाधि रेती, हेकृष्ण हेमाधव हेसखेती ॥३५॥ आ रींछ तो जीव जरूर लेशे, झाडे चड्याथी नहि छोडि देशे । नथी हवे धीरजता रहेती, हेकृष्ण हेमाधव हेसखेती ॥३६॥ कहे हरी धीरज चित्त धारो, विश्वास राखो उरमां अमारो । ते रींछ छे दैविक देहधारी, नथी जनोने कदि कष्टकारी ॥३७॥ पछी प्रभुये कर ज्यां हलाव्यो, ते रींछ तेथी हरिपास आव्यो । उभो रखो आगळ छेक आबी, आंसूनि धारा द्रगथी चलावी ॥३८॥ ज्यां सामसामी शुभ दृष्टि सांधी, परस्परे प्रीति विशेष वाधी । दया धरी एम कसुं दयाळे, थशे तमारुं शुभ अल्प काळे ॥३९॥ आज्ञा हरीये कहि एम दीधी, रींछे सुणीने वनवाट लीधी । मित्रो त्रणे ते पुर मध्य आव्या, सौ-ने दिले श्रीघनशाम भाव्या ॥४०॥ पुरीविषे वात थई प्रकाश, ते वात चाली पुर आस पास । व्यापी रहे सूर्य प्रकाश जेम, ते वात सर्वत्र जणाइ तेम ॥४१॥ वध्यो प्रभूनो महिमा वधारे, आवे जनो दर्शनकाज द्वारे । त्यां एक टाणे जयरामदास, पूछे नमीने घनशाम पास ॥४२॥ कहो हतो कोण सुरींछ एह, शाथी जणायो दिलगीर तेह । कहे हरी जे रींछ जांबुवान, ते मित्र तेनो सदबुद्धिमान ॥४३॥ कृष्णावतारे मुजने मळेलो, तथापि सौ संशय ना टळेलो । पछीथि पाम्यो परि-ताप भारी, न ओळख्या में हरि देहधारी ॥४४॥ आकाशवाणी थई तेह काळ, थशे प्रभुजी वृषभक्तिबाळ । तेनां वळी दर्शन तुं करीश, तेने प्रतापे भवने तरीश ॥४५॥ हवे तजीने तनु रींछ तेह, लेशे रुडे घेर मनुष्य देह । भली रिते ते मुज भक्त थैने, अंते रहेसो मुज धाम जैने ॥४६॥ वसंततिलकावृत्त—वर्णी कहे अभय-सिंह सुणो नरेश, वैराग्यवंत जगथी हरि छे हमेश । आ स्नेहपाश तजिने विचरुं विदेश, एवं विचारि निशिमां निसर्या जनेश ॥४७॥ चोपाई—राते छाना उठ्या हरिराय, पुछ्या वगर थया ते विदाय । पुरुषोत्तमपुरि मन धारी, चाल्या मारगे देव मुरारी ॥४८॥ जन जाग्या प्रभातमां ज्यारे, घनश्याम दीठा नहि त्यारे । पत्तो लाग्यो न करतां तपास, त्यारे उर थयां सर्वे उदास ॥४९॥ जेम सर्वस्व कोइनुं जाय, तेनुं अंतर अति अकळाय । थया दिलगिर जयरामदास, मात तात तेनां धरे त्रास ॥५०॥ जेम चिंतामणी प्राप्त थाय, पछी खोवाथी खेद पमाय ।

हरि विचर्ये अयोध्यानिवासी, जेम दिलमां थयांतां उदासी ॥५१॥ तेम विरह व्याकुळ जन सह, गुण समरी रुदन करे बहू । त्यारे जयरामदासनि माय, पाणी न पीये अन्न न खाय ॥५२॥ कहे शोधवा हरिने सिधावो, होय ज्यां त्यांथी ते-डीने लावो । गया बहु जन गोतवा काज, क्यांई न मळ्या श्रीमहाराज ॥५३॥ बोल्यो बावो महांत ते त्यारे, हरि प्रथम आव्या होता ज्यारे । अमे पृच्छुं हतुं शिर नामी, क्यांथी आव्या ने क्यां जशो स्वामी ॥५४॥ त्यारे बोल्या होता घन-शाम, जाशुं पुरुषोत्तमपुरि घाम । माटे ते दिशे करशो तपास, त्यारे मळशे न-कि अविनाश ॥५५॥ पछी जयरामदासनी मात, कहे पुत्रने प्रेमथि वात । पुरुषो-त्तम पुरी भणि जाओ, खर्चि आपुं ते वाटमां खाओ ॥५६॥ आज्ञा मातनि मस्तक धरी, चाल्यो पुत्र ते शोधवा हरी । एक गाममां सांभळि वात, हरि आंहि रखाहता रात ॥५७॥ वीश वासर कीधो प्रवास, त्यारे भेटिया श्रीअविनाश । कर जोडिने विनति उचारी, कळुं पाछा बळो सुखकारी ॥५८॥ मारां मात पिता रोड मरे, इच्छा आपने मळवानो धरे । घणो शोध कर्यो अमे स्वामी, आज म-ळियाछो अंतरजामी ॥५९॥ सुणी बोलिया शोधवा, चालो पुरुषोत्तमपुरि घाम । जेने जात्रा जरूर त्यां करिये, बीजी वात बधी परहरिये ॥६०॥ छोजी दैवी तमे साक्षात, माटे तमने कळुं एक वात झाझो संबंधियोमां सनेह, नव राखवो अविचळ एह ॥६१॥ पुष्पिताम्रावृत्त—सुणि हरि मुखकेरी वात । एह, समिप रह्यो जयरामदास तेह । निजजन गणि नाथ एम धार्युं, निजप्रभुताह जणाववा विचार्युं ॥६२॥ इति श्रीविहारिलालजीआचार्यविरचिते हरिलीलामृते तृतीयकळशे अक्षित्यानंदवर्णीद्रामय-सिंहनृपसंवादे श्रीहरिजयरामदासपुरुषोत्तमपुरीप्रतिगमननामा अष्टमो विश्रामः ॥८॥

चोपाई—ब्रह्मचारि कहे सुण भूप, कळुं हरिनां चरित्र अनूप । जाण्यो मुक्त छे जयरामदास, अंते राखवो छे तेने पास ॥१॥ एह द्वाराये जीव अपार, तार-वानो छे हरिनो विचार । निजमहिमा जणावाने माटे, राख्यो श्रीहरिये साथे वाटे ॥२॥ चाल्या कृष्ण ने जयरामदास, तीर्थभूमिमां करता प्रवास । एक झाडीमांहि दीठो कूप, तेनुं नीर बखाण्युं अनूप ॥३॥ जयरामने कहे नरबीर, भरो एह अ-वाडीमां नीर । पछि भरियुं अवाडीमां पाणी, बोळ्यो हरिये चरण दया आणी ॥४॥ आव्यां शशलां हरण ने शियाळ, आव्यां बाघ ने सिंहना बाळ । पाणी सौए मळी साथे पीधुं, जातिवैर विसारीज दीधुं ॥५॥ जुए श्रीहरिने दृष्टि सांधी, सर्वे प्राणिने थड त्यां समाधी । सौने जगाडीने अविनाशी, कहे जाओ चाल्यां वनवाशी ॥६॥ गया प्राणी चाली चारे पासे, जोयुं नजरे ते जयरामदासे । दीठो इयामनो महिमा अपार, तेथी निश्चे थयो निरधार ॥७॥ तोय मात पिता वृद्ध जाणी, तेनी सेवाविषे प्रीत आणी । जाण्युं तेओ जशे मोक्ष ज्यारे, स्वामी संगे रहीश हुं त्यारे ॥८॥ त्यांथी चालिया पोते बे मित्र, शिवमंदिर आव्युं पवित्र ।

त्यां छे धर्मशाळा अने झाडी, तोय त्यां रही रात्रि विताडी ॥१॥ इच्छा जय-
 रामदासने आवी, तेथी हरिये समाधि करावी । एने देखाडयुं अक्षरधाम, पूजे
 प्रभुजिने मुक्त तमाम ॥१०॥ मळि मूरति पोताने जेह, दीठी अक्षरधाममां तेह ।
 ब्रह्मा विष्णु ने शंभु अपार, उभा स्तवन करेछे उच्चार ॥११॥ पछी जाग्या स-
 माधिथी ज्यारे, कर्या दंडप्रणाम ते त्यारे । स्तुति हाथ जोडीने उच्चारी, तमे अ-
 क्षरातित मुरारी ॥१२॥ मने अ.ज कृतारथ कीधो, मारो संशय सौ हरिलीधो ।
 पछी त्यांथि विचरिया बे वीर, गया मोटी खाडीतणे तीर ॥१३॥ जयरामने कहे
 जगदेव, नावे भाडु करो ततखेव । गयो जयराम भाडुं ते करावा, लागुं खाडीनुं
 पाणी उतरवा ॥१४॥ पूर्वछायो—चार लागी जयरामने, एक नावे बेठा घनशाम ।
 नाव बधां उपडी गयां, जयराम रह्यो तेह ठाम ॥१५॥ वस्तुना मूल्यविषे । उपजाति-
 वृत्त—सुणो अभेसिह नरेश एह, पस्ताय पूरो जयराम तेह । हुं केम भाडुं ख-
 रचुं विशेष, एवुं गण्याथी उपज्यो कलेश ॥१६॥ विशेष के किंचित मूल्य थाय,
 समा प्रमाणे समजो सदाय । जे वस्तुकेरो खप जेह टाणे, ते वस्तुनुं मूल मळ्या
 प्रमाणे ॥१७॥ गंगाकिनारे जळनुं न मूल्य, खारा रणोमां पण ते अमूल्य । ज्यां
 प्राण जातां जळ कोह पाय, सहस्र म्होरो पण स्वल्प त्यांय ॥१८॥ जेने न जेनो
 खप होय ज्यारे, अमूल्य वस्तु पण व्यर्थ त्यारे । हाथी मळे एक टके कदापी, ग-
 रीब लैने शुं करे तथापी ॥१९॥ नावे जनारा जन जेम लागे, नावीक न्यूनाधिक
 भाडु मागे । जाणुं नहीं ते जयरामदासे, तेथी रह्यो सागरतीर पासे ॥२०॥
 चोपाई—नावे वेशीने नाथ सिधाव्या, पुरुषोत्तमपूरिमां आव्या । इंद्रधूम्र सरोवर
 नाम, कर्यो त्यां जहने विशराम ॥२१॥ पुरुषोत्तम प्रभु कहेवाय, पुरुषोत्तमपुरि-
 मां रछाय । पुरुषोत्तम होय ते जाणे, पुरुषोत्तम विण न पिछाणे ॥२२॥ वित्या
 बासर व्रणच्यार ज्यारे, आव्यो जयरामदास ते त्यारे । रह्यो सेवामां श्रीहरिपास,
 कर्यो त्यां दश मास निवास ॥२३॥ पुरुषोत्तमपूरि मोझार, आवि असुर रहेला अ-
 पार । दीसे सर्व बेरागीने रूपे, तेनो नाश कर्यो जगभूपे ॥२४॥ एवीबुद्धि प्रभुजिये
 आपी, लडी मुआ परस्पर पापी । एक अवसरे जयरामदास, बेठा महाप्रभुजिने पास
 ॥२५॥ कहे जयरामने हरि आप, मुनि सुव्रत भूपप्रताप । तेनो संवाद आ ठारथाशे,
 मारा चरित्रनो ग्रंथ रचाशे ॥२६॥ पछी श्रीहरि त्यांथि सिधाव्या, एक राजाना रा-
 जमां आव्या । प्रभु साथे छे जयरामदास, गया एक मोटा वडपास ॥२७॥ घणा बेरा-
 गी त्यां उतरेला, दीठा प्रभुपर द्वेषे भरेला । गया हरि नृपना बागमांय, पूछी माळी-
 ने उतरया त्यांय ॥२८॥ महाजोगी जाणी साक्षात, कही माळिये भूपने वात । रा-
 जा आवियो दर्शन काजे, तेने वात कही महाराजे ॥२९॥ दैवीआसुरी जीवविषे । रथोद्धता-
 वृत्त—हे नृपाळ सुण चित्त तुं धरी, बे प्रकार जन दैवि आसुरी । ते तणां अलप
 लक्षणो कहुं, ओळखाय निजलक्षणे सह ॥३०॥ दैवि जीव दिलमां दया धरे, क्रूर

कर्म कदि ते नही करे । जन्मथीज शुभ लक्षणौ दिसे, पापबुद्धि नहि लेश ते-
विषे ॥३१॥ दोष देखि दिलमां सदा डरे, धर्म कर्म निज चित्तमां धरे । ते कदापि
रहि दुष्ट संगमां, रंगि थाय नहि दुष्ट रंगमां ॥३२॥ क्रोध लोभ नहि झाझि कामना,
ते तजे न कदि शास्त्र आमना । पुण्यवान मनमां पवित्रता, साधुसंग अति नित्य
मित्रता ॥३३॥ जेम जाय ध्रुव मत्स धूमणी, दैवि चाय दिल सत्यता घणी ।
दुःखि थाय परदुःख देखतां, नाशि जाय लव पाप पेखतां ॥३४॥ लाज शर्म अति
लोकनी धरे, मान पामि अभिमान ना करे । होय श्रेष्ठ पण सर्वने नमे, नित्य-
कर्म परमार्थनुं गमे ॥३५॥ सौख्य साज परलोकनो सजे, भाव राखि भगवानने
भजे । क्लेश वैर व्यसनादिथी डरे, सर्व काळ मनं शांतता धरे ॥३६॥ कष्टकाळ
उर धैर्य आदरे, दोष देखि परना क्षमा करे । गंभिराई गुण होय जेहने, दैवि
जीव कहियेज तेहने ॥३७॥ जीव होय जगमध्य आसुरी, राजि थाय परनुं बुरं
करी । काम क्रोध मद लोभ मानमां, थै निमग्न खुशी खान पानमां ॥३८॥ लेश-
मात्र दिलमां नही दया, लाज शर्म नहि मित्रता मया । स्वार्थकाज परप्राणने हरे,
धर्मकर्म पण दंभथी धरे ॥३९॥ आसुरी कदि वसे सुसंगमां, तांय होय ख-
ळताई अंगमां । जेम ताम्रघट हेमथी रसे, अंत ताम्रपणुं ते खुलुं थशे
॥४०॥ व्याळ वाघ वरु तुल्य आसुरी, ते तणी बहुज रीत छे बुरी । ते
कृतघ्नि गुण दोष ना गणे, पाळनार पतिने खिज्यो हणे ॥४१॥ हेनरेश उपदेश
आ धरी, जाणजोजि जन दैवि आसुरी । दैविसंग प्रभुपास मागजो, आसुरी
जन कुसंग त्यागजो ॥४२॥ एम वात कहिने वळी कही, आत्मज्ञान परमात्मनी
सही । ज्ञानवात हरिनी घणी गमे, नित्य भूप प्रभुने पगे नमे ॥४३॥ चोपाई—
कहे वर्णि अमेसिह भूप, कथा एक कहुंछुं अनूप । कीधुं अदभुत हरिये चरित्र,
सुणो वर्णन तेनुं पवित्र ॥४४॥ वडे उतर्या वेरागी जेह, तेमां एक महान्त छे
तेह । घणा राखतो शाळग्राम, तेनी पूजा करे तेह ठाम ॥४५॥ एक अवसरे
आव्यो नरेश, दीठा शाळग्राम विशेष । करी विनति शाळग्राम माग्या, सुणी महान्त
ना केवा लाग्या ॥४६॥ गयो राजा निराश ते काळे, एवी वात सुणी वृषलाले ।
कहे जयरामदासने श्याम, मागो जइ तमे शाळग्राम ॥४७॥ सुणी जयराम-
दास सिधाव्यो, वडा वेरागी आगळ आव्यो । कर जोडी करीने प्रणाम, एक
मागीया शाळग्राम ॥४८॥ करी क्रोधने तेणे ना पाडी, वळी त्यांधकी मुक्यो
उठाडी । प्रभु आगळ जइ कही वात, पछी ज्यारे गइ मध्य रात ॥४९॥
एवी इच्छा करी घनशाम, तेथी ते सर्व शाळग्राम । वड आगळथी झट
ऊज्या, नदी गंडकीमां जइ बुड्या ॥५०॥ पछी जाग्या वेरागियो ज्यारे, नव
दीठा शाळग्राम त्यारे । जाण्युं राजाये चोरी करावी, लीधा शाळग्राम चो-
रावी ॥५१॥ पूर्वछायो—राजा तथा रैयत घणी, करे श्रीहरिनो सतसंग । देखी श्री-

હરિની સમર્થતા, થયા આશ્રિત ધંરિને ઉમંગ ॥૫૨॥ તેહથકી શ્રીહરિતણો, કરે વેરાગી દ્વેષ અપાર । રાતે હરિને મારવા, મઠી આવ્યા તે જુગમ હજાર ॥૫૩॥ ઓટા ઉપર જે બાગમાં, પોહ્યા હતા શ્રીધર્મકુમાર । પથરા ફેંક્યા પાપિયે, તેનો ગંજ થયો તે ઠાર ॥૫૪॥ પાપી થાકિ પાછા ગયા, રહ્યા કુશલ શ્રીજગદીશ । જાણી તે વાત પ્રભાતમાં, ચઢી રાય રૈયતને રીસ ॥૫૫॥ વેરાગી અતિ ઉનમત્ત છે, ઘણાં શસ્ત્ર અસ્ત્ર ધરનાર । શાલગરામને કારણે, ચાલ્યા લૂટવા નૃપ દરબાર ॥૫૬॥ જુદ્ધ થશે એમ જાણિને, કર્યું પ્રભુયે ત્યાંથી પ્રયાણ । વેરાગી બેય હજારનો, વાલ્યો નૃપસેનાયે ઘાણ ॥૫૭॥ શ્રીહરિને જયરામ તે, ગયો ઉભાંગડ વનમાંય । જલ્લ તરશ લાગી ઘણી, જયરામદાસને ત્યાંય ॥૫૮॥ જાડ ઉપર ચઢી જોઈયું, એક દીડું સરોવર દુર । પાણી લેવાને પરવર્યો, જયરામદાસ જરુર ॥૫૯॥ સર્પ અનેક સરોવરે, જોઈ પાછો વલ્યો જયરામ । જલ્લસરપમાં વિષ નહિ, એમ બોલ્યા શ્રી-ઘનશામ ॥૬૦॥ જેષ્ટિકાયે કરિ વેગલ્લા, જલ્લ ભરી લાવ્યો જહ તેહ । પાન કર્યું પુરુષોત્તમે, અતિભાવ જાણીને એહ ॥૬૧॥ પુષ્પિતાગ્રાવૃત્—પછિ ગતિ કરિ કોશ પાંચ ડ્યારે, નજર પડ્યું શુભ ગામ એક ત્યારે । જહ તહિં રજની નિવાસ કીધો, વલ્લિ જયરામજિને સુબોધ દીધો ॥૬૨॥

હિત શ્રીવિહારિલાલજીઆચાર્યવિરચિતે હરિલીલા-મૃતે તૃતીયકલ્પે અચિંત્યાનંદવર્ણીદ્રાઅમયસિંહનૃપસંવાદે શ્રીહરિપુરુષોત્તમપુરિપ્રાન્તવિચરણનામા નવમો વિશ્રામઃ ॥ ૯ ॥

ઉપજાતિવૃત્—કહે અભેસિંહ અહો સુનીશ, કહો કથા સ્નેહ ધરી સુણીશ । તમારિ વાણી અતિ મિષ્ટ લાગે, ઇચ્છા સુણ્યાની ઉગજે અથાગે ॥૧॥ વર્ણી કહે ભૂપતિ ધન્યધન્ય, ભક્તી તમારી નિરસ્વી અનન્ય । શ્રદ્ધા ઘણી કૃષ્ણકથા સુણ્યાની, સુરીતિ દીઠી વલ્લિ તે પુછ્યાની ॥૨॥ શ્રવણમક્તિવિષે—કથા સુણે તે કહિ આદિ ભક્તિ, તેથી વધેછે નવધાનિ વિક્તિ । હતા જનો જે જગમાં કુકર્મી, કથા સુણ્યા-થીજ થયા સુધર્મી ॥૩॥ શરીરનો મેલ જઠેથિ જાય, કથા સુણ્યાથી મન શુદ્ધ થાય । હરીકથા જે ન સુણેજ કાન, તેને હરિનું નવ થાય જ્ઞાન ॥૪॥ દીઠી અમે ઉત્તમ એક દેવી, તેની દિસે રીત નવાઈ જેવી । આહાર તે કાનવડે કરેછે, તો પુષ્ટિ પામે નહિ તો મરેછે ॥૫॥ અન્ને યથા જીવથકી જિવાય, ભક્તિતણું જીવન છે કથાય । જે અન્ન છોડે નહિ તેનિ આશ, કથા તજે ભક્તિ થશે વિનાશ ॥૬॥ પ્રાણી પિયેછે પ્રતિદીન પાણી, તોયે અરુચી ઉપજી ન જાણી । કથા સુણે એકજ વારવાર, ન ભક્ત પામે અરુચી લગાર ॥૭॥ સમીપ આવે મરવાનું ડ્યારે, ધિમેધિમે અન્ન તજાય ત્યારે । સત્સંગમાંથી પડવાનું થાય, ધિમેધિમે કૃ-ષ્ણકથા તજાય ॥૮॥ જેને કથાકેરું અર્જિર્ણ થાશે, કથા સુણ્યાની રુચિ ઝઠિ જાશે । આલ્સ્ય આવે સુણતાં લગાર, તો જાણવું અંગ થયો વિકાર ॥૯॥ શ્રીમુખ વાક્યામૃતમાં કહ્યુંછે, તે વાક્ય મારી સ્મૃતિમાં રહ્યુંછે । જેને કથા અંતરમાં ન આવે,

नहींज तेमां गुण श्रेष्ठ आवे ॥१०॥ सत्संगनो कृष्णकथाज पायो, जो ते कदापी
मबळो जणायो । सत्संगरूपी शुभ तो हबेली, पडी जवानी गणवी बहेली ॥११॥
आहारनो भाव जणाय जेने, थशे शरीरे अति पुष्टि एने । भासे कथा ऊपर उग्र
भाव, सत्संगनो अंग थशे चडाव ॥१२॥ कथाविषे जो रुचि छे तमारी, तेथी क-
हेछे मनवृत्ति मारी । सत्संगमध्ये अति श्रेष्ठ थाशो, भक्तोविषे मुख्य तमे मना-
शो ॥१३॥ चोपाई—सुणो भूप अभेसिंह भ्रात, कहुं जयरामदासनी बात । सगां
संबंधिमां तेने स्नेह, तलभार तुट्यो नहि तेह ॥१४॥ दीवो हरिये घणो उपदेश,
तोय ओछो थयो नहिं लेश । बारेबारे कहे प्रभुपास, मारे गाम चालो अविनाश
॥१५॥ करो त्यांज निवास सदाय, मारा संबंधि तमने चहाय । मने मोकल्योछे
एम कही, पाछो आवजे कृष्णने लही ॥१६॥ सुणी बोलिया श्रीपरमेश, मारे
करबां छे तीर्थ विशेष । बळी छे घणां करवानां काम, नहिं आहुं तमारे हुं गाम
॥१७॥ जवुं होय तो पाछाज जाओ, ज्यारे जगतथी उदासी थाओ । उर ऊपजे
सत्य बैराग, त्यारे करजो संबंधिनो त्याग ॥१८॥ पछी आवजो पश्चिमदेश, पासे
राखीश तमने हमेश । उर राखजो एवो विचार, नथि देहतणो निरधार ॥१९॥
सगां संबंधि साथे जे स्नेह, दृढ मायानो पाश छे तेह । अति दुःखदायक छे अंते,
माटे सय तज्योछे ते संते ॥२०॥ एम कही जयराम बळाव्यो, पाछो पुरुषोत्तम
पुरी आव्यो । आव्यो ताव त्यां कर्मसंजोग, थयो शीतळानो बळी रोग ॥२१॥
एथी आंखे दरद थयुं एने, कहे कष्टनी बात ते केने । घणी पीडा पांभ्यो घणा
मास, थयुं अंतर त्यारे उदास ॥२२॥ निजदेह जाण्यो नाशवंत, घडे घाट अंत-
रमां अनंत । जाणे जो हवे साजो हुं थाउं, पाछो घेर फरी नहिं जाउं ॥२३॥
पंज्ये पश्चिमदेश जईश, स्वामिकेरी सेवामां रहीश । मने हरिये कही घणी वाणी,
पण मुजने तेतो न मनाणी ॥२४॥ सगां संबंधिमां जीव जोड्यो, तेथी श्रीहरिनो
संग छोड्यो । जाण्युं हमणां हुं घेर रहीश, पछी श्रीहरिपास जईश ॥२५॥
क्षणभंगुर देह न जाण्यो, तेथी एवो विचार में आण्यो । एम करतां साजो थयो
ज्यारे, चाल्यो पश्चिमदेशमां त्यारे ॥२६॥ हता लोजमां सुंदरशाम, मळ्यो त्यां
जइ ते जयराम, तेने शामे पुछया समाचार, कहि बात करी विसतार ॥२७॥ बळी
हेने बोल्यो जोडी हाथ, तमे मुजने कथुं घणुं नाथ । पण मुजथी न बात मनाणी, हवे
बात जथारथ जाणी ॥२८॥ क्षणभंगुर जाणीयो देह, सगां संबंधिथी तज्यो स्नेह ।
तेथी आवियो छुं तमपास, सदा सेवामां रहेवानी आश ॥२९॥ एवी बात सुणी
भगवान, बळी जाण्युं छे बैराग्यवान । तेथी साधु कर्मा घनशामे, धर्युं जिज्ञा-
सासाधन नामे ॥३०॥ धन्यधन्य तेनां माततात, जेने समजाणी प्रगटनी बात ।
बळी उपज्यो खरो बैराग; तेथी कीधो संसारनो त्याग ॥३१॥ पूर्वज्ञायो—जे जि-
ज्ञासानंदलुं, आ उचरशे आख्यान । तेना उपर राजी थशे, भक्तीतनुज भग-

વાન ॥૩૨॥ વર્ણવ્યું ત્રણ વિશ્રામથી, એમાં ડંડો છે મર્મ અપાર । સુણી મનન મન જે કરે, તેતો સમક્ષે સાર અસાર ॥૩૩॥ આ સંસાર અસારથી, એને ઉપજશે વૈરાગ । પ્રીતિ થશે પ્રભુને પદે, અને ભલું ગણાશે ભાગ્ય ॥૩૪॥ અંતે તે અક્ષરધામમાં, જહ પામશે સુખ અપાર । જન્મમરણની વેદના, તેને નહિ નહે કોઈ વાર ॥૩૫॥ આપત્તિમાં ર્શ્વર સાંભરવાવિષે । ઉપજાતિવૃત્ત—આવી પડે આપતકાઠ જ્યારે, આવે ડરે શ્રીહરિનામ ત્યારે । તે કારણે જે પરમાર્થ પ્રીછે, તે ભક્ત તો આપતકાઠ ઇચ્છે ॥૩૬॥ જ્યારે ઘણું દૈહિક દુઃખ થાય, અસત્ય સંસાર તદા જણાય । સર્વે પ્રકારે સુખ હોય જ્યારે, અત્યંત ભક્તી નવ નાથ ત્યારે ॥૩૭॥ ભક્તો ભલા દૈહિક દુઃખ દેખે, ત્યારે કૃપા શ્રીહરિકેરી લેખે । વાહે નહિ માયિક સુખ ચિત્ત, બ્રહ્માંડ ને પિંડવિષે ન પ્રીત ॥૩૮॥ આખ્યાન આ જે સમજૂ સુણેછે, તે ઇટલો સાર વિચારિ લેછે । સંસાર મિથ્યા હરિભક્તિ સાચી, કાયા મટોડી ઘટ જેવિ કાચી ॥૩૯॥ માટે પ્રભુની કરિલેવિ ભક્તિ, સંસારથી રાખી સદા ચિરક્તિ । જેને ન આવે ડર એવું જ્ઞાન, મનુષ્ય તે પશ્ચિ પશુસમાન ॥૪૦॥ ગુપ્તિતામ્રાવૃત્ત—લલિત અમૃતકેરિ આ લહેરી, કહિ સુકથા જિગનાસુનંદકેરી । જનમન મઠહારિ જાણિ લેશે, ગતિ અતિ દિવ્ય દયાલુ દેવ દેશે ॥૪૧॥ ઇતિ શ્રીવિહારિલાલજીઆચાર્યવિરચિતે હરિલીલામૃતે તૃતીયકલશે અર્ચિત્યાનંદવર્ણીદ્રઅમયસિંહનૃપસંવાદે જિજ્ઞાસાનંદઆખ્યાનકથનનામા દશમો વિશ્રામઃ ॥૧૦॥

પૂર્વછાયો—વર્ણિ કહે નૃપ સાંભળ્યો, રતાશશિયાનું કહું આખ્યાન । જે સુણતાં સમજાયછે, કેવા સમરથ શ્રીભગવાન ॥૧॥ ધર્મતનુજ નરતન ધરી, વન વિચરતા વિખ્યાત । આદિકુરમ જ્યાં તીર્થ છે, ત્યાં આવ્યા પ્રભુ સાક્ષાત ॥૨॥ ચોપાઈ—ત્યાંથી માનસપુર ગયા લાલ, સત્રધર્મા છે ત્યાંનો સુપાઠ । તેની ડપર ડર દયા લાવી, તેને સચ સમાધિ કરાવી ॥૩॥ એને દેલાડયું અક્ષરધામ, કર્યો આશ્રિત સુંદરશામ । નૃપદ્વારે વઢી તેહ ઠાર, કર્યો અસુર ઘણાનો સંહાર ॥૪॥ ગયા શ્રીહરિ તૈલંગદેશ, કર્યો ત્રિપદીપુરમાં પ્રવેશ । ત્યાંતો હઠ ને મુશઠ ધરનાર, દીઠી ચાલાજિની છવિ સાર ॥૫॥ તેનાં આદરે દર્શન કરી, બેંકટાદ્રિવિષે ગયા હરી । વઢી ત્યાંથી વાલો વિચરતા, એક જાહીવિષે ગયા ફરતા ॥૬॥ તેમાં મૂલા પળ્યા ભયહારી, કર્યું મનુષ્યચરિત્ર મુરારી । આવિ ભૂમિ ભયંકર છેંક, સુતો દીઠો ત્યાં રાક્ષસ એક ॥૭॥ તેના મસ્તકમાં લાત મારી, ત્યારે ડખો થયો તે સુંહારી । હતો ક્રોધી વિરોધી તે ઘણો, પદપર્શ થયો પ્રભુતણો ॥૮॥ વઢી હરિની ઇચ્છા ચઢવાન, પૂર્વભવનું થયું તેને જ્ઞાન । પુરુષોત્તમ પ્રભુને પિછાળ્યા, જગદીશ્વર સાક્ષાત જાળ્યા ॥૯॥ કર્યો પ્રેમથી દંડપ્રણામ । સ્તુતિ ઉચ્ચારી ઉચ્ચર્યો આમ । કૃપાનાથ તમે કૃપા કરી, મને આવી મળ્યા આજ હરી ॥૧૦॥ સ્વામી છો સર્વજ્ઞ સુજાણ, તોય આપું મારી ઓઠલાણ । પૂર્વજન્મે હતો હું નરેશ, પ્રીતે પાઠતો તૈલંગદેશ ॥૧૧॥ એવે અવસરે બે ઢિજ લડિયા, ન્યાય લેવા રાજદ્વાર ચડિયા । તેમાં એકનું જયદેવ નામ,

कन्या कुंवारी तेहने धाम ॥१२॥ बीजो नामे मुकुंददेव सारो, तेने एकज पुत्र कुंवारी । शिशुपणमांहि सगपण कीयुं, बागदान ते जयदेवे दीयुं ॥१३॥ वित्यां पांच बरस पछी ज्यारे, शीळी नीकळी वरने त्यारे । एतो आंखे थयो अंध एथी, जयदेवने नव गम्यो तेथी ॥१४॥ त्यारे तेसाथ सगपण तोडी, बीजा साथे सगाइ ते जोडी । पिता वरनो मुकुंददेव जेह, आव्यो राजसभ्य मध्य एह ॥१५॥ मुजपास माग्यो एणे न्याय, सुतमाटे ते मागी कन्याय । कहे केम मुकाय सगाई, खाधा बहु दिन मेवा मीठाई ॥१६॥ अमे भूषण वसन चढाव्य, करी जीर्ण पाछां मोकलाव्यां । अहो छो तमे नृप धर्मराय, एवो अन्याय ते केम थाय ॥१७॥ एवुं सुणीने मुनि कृतमात्र, जोयां विचारी बहु धर्मशास्त्र । एमां तो एवी बात जणाई, करी होय कन्यानी सगाई ॥१८॥ पछी जो बर अपंग थाय, तो ते कन्या तेने न देवाय । बल्ल भूषण जीरण जेवां, होय ते तेने पाछांज देवां ॥१९॥ एवी रीते कर्यो अमे न्याय, त्यारे बोलियो वरनो पिताय । धर्मशास्त्रनी बात शुं धारो, लाचार छे एवो अमारो ॥२०॥ कोइ रीते सगाइ न छूटे, वर नाश पामे तोज तूटे । शास्त्राचार थकी कुळाचार, बळवान छे विश्व मोक्षार ॥२१॥ एवी तेणे करी तकरार, मने तो गम्यो शास्त्राचार । तेथी तेवो हुकम में कीधो, वरताते मने शाप दीधो ॥२२॥ बळे विप्र पवित्र ते एवा, समरथ वर के शाप देवा । वरतात कहे नव मासे, नृप तुं मोटो राक्षस थादो ॥२३॥ एवी वाणी सुणी शापतणी, में तो जोयुं कन्यापिता भणी, त्यारे तेणे ते विचारी लीयुं, दया आणीने वरदान दीयुं ॥२४॥ तने मळशे प्रगट भगवान, त्यारे थादो पूरबभव ज्ञान । तजावीने ते राक्षसदेह, गति उत्तम आपशे एह ॥२५॥ नव मासे मटी भलो भूप, थयो हुं पछी राक्षसरूप । घणा राक्षसने राक्षसी, रखां मारा ताबामांहि वशी ॥२६॥ उपजातिवृत्त—बे माणसो मध्य लडाइ थाय, बळे जणा ते नृपपास जाय । ते थाय जेना गमता प्रमाणे, ते भूपनो न्याय भलो बखाणे ॥२७॥ धार्याथकी जो उलटुंज थाय, एतो कहे आज थयो न न्याय । बळे जणाना मनमांहि भावे, एवो कदी न्याय बनी न आवे ॥२८॥ जे राय अन्याय कही करेछे, अंते जई ते नरके ठरेछे । जे पक्ष के पात करे नरेश, ते ऊपरे कोप करे महेश ॥२९॥ चोपाइ—एवो समय आव्यो प्रभु मारे, पाम्यो राक्षसनो देह त्यारे । वळी बीजुंसंकट आवि पडियुं, ते तो निश्चे मने घणुं नडियुं ॥३०॥ एक राक्षस नाम बैताळ, सर्वे राक्षसनो ते भूपाळ । तेणे मेळवी राक्षस नाम, गया सर्वे त्यां राक्षस जात ॥३१॥ मुजपासे हता घणा जेह, गया राक्षस राक्षसी तेह । रखो हुं एकलो मुज वनमां, त्यांतो भूख लागी मारा तनमां ॥३२॥ विप्रपुत्र चतुरभुज नाम, जतो हतो ते जात्राने काम । कांचीपुरिये जवानुं छे मनमां, जतां भूलो पडयो मारा वनमां ॥३३॥ तेने पकडयो में करवा आहार, त्यारे तेणे कर्यो त्यां लखार । मारी भगिनी कुंवारी छे बेध, कन्यादान देवां तेनां छेय

॥३४॥ कांचीपुरमां मोटा जन पासे, हुंतो जाऊंछुं द्रव्यनी आशे । मारी बेहेनो जोशे घेर वाट, नहीं जाउं तो करशे उचाट ॥३५॥ मारा माता पिता वृद्ध छेक, पाळनार तेने हुं छुं एक । मने मारीश तो थशे पाप, तने लागशे माहरो शाप ॥३६॥ पड्यो अजगरसभ तुं रहीश, पंडे पीडा घणीज पामीश । एवां वचन कक्षां तेणे लक्ष, तोय कीधो में तेहनो भक्ष ॥३७॥ तेथी पाम्यो पीडा हुंतो भारी, थइ अजगरसभ स्थिति मारी । तमे मुजने मळया महाराज, अति कीधो अनुग्रह आज ॥३८॥ हवे राक्षसदेह छोडावो, गति उत्तम मुजने अपावो । एवुं सांभळीने घन-शाम, तेनो देह तजाव्यो ते ठाम ॥३९॥ कछुं जा हवे सोरठमांय, जेतपुर छे बाळानुं ज्यांय । काठि बशियाना कुळ मोझार, घरजे जइने अवतार ॥४०॥ रतो नाम तारुं कहेवाशे, तने मारो समागम थाशे । मारी भक्ति करी तेह ठाम, पछी पामीश अक्षरधाम ॥४१॥ कहे वर्णि सुणो अबनीश, बोल्या घेण जेजे जग-दीश । बनी बात ते एज प्रमाणे, सत्संगी सरव जन जाणे ॥४२॥ भलो भक्त थयो रतोबशियो, सदा श्यामसमीपे ते बशियो । पूर्वभवनुं हतुं तेने ज्ञान, बात करतो थई सावधान ॥४३॥ एनां लक्षण एवां जणाय, पूर्वभवनो ते भक्त मनाय । करी उत्तम भक्तिनुं काम, अंते पाम्यो ते अक्षरधाम ॥४४॥ पूर्वसंस्कारविषे । उप-जातिवृत्त—त्रण प्रकारे हरिभक्त जाणो, मुक्तो तथा योगच्युत प्रमाणो । संस्कार पूर्वे शुभ कांइ थाय, साधूतणी बात सुणी मनाय ॥४५॥ जे मुक्त मोटा नरदेह घारी, संसारथो रीत समग्र न्यारी । अखंड मूर्ती प्रभुकेरि देखे, देहादि वस्तू तृणतुल्य लेखे ॥४६॥ सत्संग पामे जन जोगभ्रष्ट, गणे नहीं ते कदि कायकष्ट । मंड्यो रहे ते हरिभक्तिमांही, करे न आस्था स्थळ अन्य क्यांही ॥४७॥ जे स्वल्प संस्कारतणे प्रतापे, सत्संग सेवे थइ भक्त आपे । मंड्यो रहे उत्तम भक्त थाय, कु-संग पामे जड मूळ जाय ॥४८॥ संस्कार जो पूर्वतणो न होय, सत्संगी सारो नव थाय कोय । उंडी न पेसे उरमांहि बात, जाती बिना जेम पडे न भात ॥४९॥ मळे हरी के हरिना मळेला, सत्संगी जे तेहथकी थयेला । तेओ तणां उत्तम अंग जेवां, परंपरा अंग न होय एवां ॥५०॥ चोपाई—कहे वर्णि अहो सुण राय, रता-बशियानुं आख्यान आय । कोइ शीखे सुणे के जो गाशे, प्राप्त चारे पदारथ थाशे ॥५१॥ घणा राजी थशे घनशाम, अंते आपशे अक्षरधाम । मोटो भक्ततणो म-हीमाय, प्रीते सुणतां पवित्र थवाय ॥५२॥ दीधुं राक्षसने ज्ञानदान, एवा समरथ श्रीभगवान । तेनी भक्ति करे नहिं जेह, मोटो मूरख माणस तेह ॥५३॥ पुष्पि-ताम्रावृत्त—वृषसुत हरि छे कृपाळु केवा, अवर न कोय दयाळु देव एवा । अगणित अघ टाळि मोक्ष आपे, करि निजदास अनेक कष्ट कापे ॥५४॥ इति श्रीविहारि-लजीआचार्यविरचिते हरिलालामृते तृतीयकळशे अचिंत्यानंदवर्णीद्राभयसिंहनृपसंवादे रताबशिया-ख्यानकथननामा एकादशो विश्रामः ॥११॥

चोपाई—ब्रह्मचारी कहे सुण भूप, कथा पावन परम अनूप । वेंकटाद्रिनुं वन छे विशाल, तेमां विचरेछे दीनदयाळ ॥१॥ मळयो साधु त्यां सेवकराम, तेनी साथे चाल्या घनशाम । भागवत तो भण्यो हतो एह, पछी रस्ते मांदो पड्यो तेह ॥२॥ सेवा श्रीहरिये करी एवी, बीजो कोइ करे नहिं तेवी । पछी जाण्यो ते कृतघ्नी ज्यारे, तेनो त्याग कर्णो हरि त्यारे ॥३॥ कृतघ्नीविषे । उपजातिवृत्त—कृतघ्निने तो गुण जे कराय, ते सर्व तेनो भ्रम व्यर्थ जाय । कृतघ्नि तो गूण कशो न जाणे, अंते वळी ते उर बेष आणे ॥४॥ जो भक्तनो वेष धरे तथापि, कृतघ्नि जेवो नहिं कोइ पापी । कृतघ्नि लेशो जळ अन्न जेनुं, अंते बगाडे अति काम तेनुं ॥५॥ कृतघ्निनुं दील दीसे दगाळुं, कृतघ्निनुं मो करियेज काळुं । कृतघ्नि जेवो जन जे जणाय, तो संग तेनो तजिये सदाय ॥६॥ जे अन्नदातानि अकीर्ति गाशे, कल्याण तेनुं कदीये न थाशे । करे कृतघ्नी तप जाप जेह, तीर्थादि यात्रा सउ व्यर्थ तेह ॥७॥ कृतघ्नि जो सेवकराम जाण्यो, तो पापि पुरो प्रभुये प्रमाण्यो । एवो कृतघ्नी जन जेह थाशे, जरूर तेथी हरि दूर जाशे ॥८॥ चोपाई—कहे वर्णि सुणो महिपाळ, गया कांची पुरीमां कृपाळ । त्यांथी श्रीरंगक्षेत्रमां गया, मास बे त्यां थई स्थिर रखा ॥९॥ गया त्यांथकी श्रीभगवान, सेतुबंधरामेश्वर स्थान । मास बे त्यां रही महाराज, गया ज्यां विष्णु सुंदरराज ॥१०॥ पछी श्रीहरि त्यांथी सिधाव्या, घोर वन एकमां वळी आव्या । तेमां चाल्या प्रभु दिन चार, जळ फळ नव पाय्या लगार ॥११॥ पांचमे दिन विचरतां पाव, एक आवियुं छोटुं तळाव । स्नानादीक कर्णुं त्यां घनशाम, संध्या करि पूज्या शाळग्राम ॥१२॥ परबोळियानी फळी चार, शेकीने कर्णो तेनो आहार । रात एक प्रहर गइ ज्यारे, चाल्या त्यांथकी श्रीहरि त्यारे ॥१३॥ छठे दिवस थयो मध्यान, वड वनमां दिठो तेह स्थान । एक कूपमांथि जळ लीथुं, नाहीने नित्यनुं कर्म कीथुं ॥१४॥ एक पात्रमां शाळगराम, बेसार्या नवरावाने काम । जळ नाम्युं भरीने कठारी, तेतो शोषी गया बथुं वारी ॥१५॥ वळी नीर नाम्युं घणुं जेम, शोष्युं शाळगरामे ते तेम । त्यारे विचारियुं घनशामे, घणुं जळ पीथुं शाळग । मे ॥१६॥ एवी तरश लाभी तेने ज्यारे, हशे लागी क्षुधा पण त्यारे । नथि नैवेद्य कांइये घरवा, लाग्या एम विचार ते करवा ॥१७॥ एवे अवसरे आव्या महेश, अंगे कापडीनो घरी वेश । बेठा नंदी उपर सिद्धनाथ, सती पारवती हतां साथ ॥१८॥ दोहरो—विषधरसुत छे भालमां, कंठे विषधर वास । विषधर आव्या वनविषे, विषधरसम तनु पास ॥१९॥ चोपाई—शिवे मीठुं ने साथवो धर्यो, हरिकृष्णे अंगीकार कर्णो । तेतो शाळगरामने घरी, हेते सहित जम्या पोते हरी ॥२०॥ कहे भूप अहो वरणीश, आव्या शा कारणे उमाईश । तेनुं कारण कहि समजावो, मारो संशय तेतो तजावो ॥२१॥ कहे वर्णि सुणो चित्त घरी, हता ज्यारे छपैयामां हरि । माता भक्ति प्रभुने लइने, नारायणसर नायां

जहने ॥२२॥ ब्रह्मा विष्णु ने शंकर देव, त्यांतो आव्या हता ततखेव । कथा ते कहीछे तमपास, पछी शंभु गया कैलास ॥२३॥ दीठी मूर्ति ते ध्यानमां लावी, बेठा शंभु समाधि चडावी । लागी लगनी प्रभुपद भारी, घणे काळे जाग्या त्रिपुरारी ॥२४॥ एवे आव्या नारदमुनि राय, बंधा भव ने भवानीना पाय । शिबे पूछ्या समाचार ज्यारे, मुनि नारद बोलिया त्यारे ॥२५॥ मृत्युलोक जईने हुं आव्यो, एक सारा समाचार लाव्यो । जे छे अक्षरधामना वासी, पुरुषोत्तम परम प्रकाशी ॥२६॥ सर्व अवतारना अवतारी, जेनां दर्शन दुर्लभ भारी । तेणे भूमिनो हरवाने भार, धर्मचेर धर्यो अवतार ॥२७॥ धरी वर्णिनो वेष ते तनमां, फरे दक्षिण देशना वनमां । तेनां दर्शननो लाभ लई, अर्ही आव्यो कृतारथ थई ॥२८॥ सुणी वात बोल्या त्रिपुरारी, अमे निरख्याछे भवभयहारी । नातां दीठा नारायणसरमां, धरी मूर्ति में एज अंतरमां ॥२९॥ गयाछे हरि तीर्थमां फरवा, हवे जैश त्यां दरशन करवा । सुणी बोल्यां पारवती राणी, मारी विनति सुणो गूळपाणी ॥३०॥ व्रत यज्ञ के तीर्थ आचरवुं, साथे पत्तिने राखीने करवुं । सर्व शास्त्रमां लखियुंछे एम, पाळता नथी ते तमे केम ॥३१॥ नारायणसर दर्शन काज, गयो जे समे सुरनो समाज । त्यारे साथे न लइ गया अमने, तेम करवुं ते नव घटे तमने ॥३२॥ एकवार हरीनो प्रसाद, मने मूकी तमे कयों स्वाद । त्यारे कलह थयो तो अतिशे, कथा तेह पुराणमां दीसे ॥३३॥ आव्या अक्षरधामना धामी, जेनां दर्शन दुर्लभ स्वामी । मने मेली जो एकला जाशो, प्राणनाथ पछी पसताशो ॥३४॥ माटे राखो मने निजसंग, मने दर्शननो छे उमंग । सुणी शंकर समझ्या ते मनमां, आव्या पारवती सुधां वनमां ॥३५॥ कृपानाथनुं दर्शन करियुं, त्यारे शैलसुता मन ठरियुं । करी पूरी उमाकेरी आश, गया शंकरदेव कैलास ॥३६॥ कहे वर्णि तमे पुछ्युं जेह, शिव आव्यानुं कारण एह । संभळाव्युं तने साक्षात, हवे श्रीहरिनी कहुं वात ॥३७॥ पूर्वछायो—बालम विचर्या त्यांथकी, आव्यो अज्ञेयनो कांई पार । गाम रखुं गाउ च्यार त्यां, मोटा सिद्ध दीठा ते ठार ॥३८॥ दूधाचारी एक छे, अन्न फळ न करे आहार । बावो दिशाये जाय नहि, नव रहे वस्ती मोझार ॥३९॥ तेथी तेनी मानता, बहु विस्तरि देश विदेश । राजा तथा रहयत घणी, आवे दर्शन काज हमेश ॥४०॥ भेट धरे जन भावथी, बावा आगळ धन के धान । शिष्य कहे एथी पाळीये, अमे चकलियो ने श्वान ॥४१॥ बावे मुनिव्रत मुख धर्युं, नव बोले कदिये बोल । शिष्य तेना सात आठ ते, एवुं कही बघारे तोल ॥४२॥ कपट कोइ न कळी शके, घणा भोळा जन भोळवाय । उपज तेने तेथकी, नित्य शत रुपैया थाय ॥४३॥ बडतळे खणी खोतरी, करी राख्युं भोंयरं एक । अन्न आदिक एमां भरे, वळी अवर वस्तु अनेक ॥४४॥ ढांकणुं ढांकीने करे, पछी एह उपर आसन । बावा आगळ कशुंये नथी, जोइ एम कहे सौ जन ॥४५॥ चोपाई—

ब्रह्मचारी कहे सुण भूप, कहुं वर्णवि बावानुं रूप । साथे छे सात आठक चेला, रहे गांजाने केके छकेला ॥४६॥ धूणी सळगती राखे अखंड, महाकुर्मनो एज कुंड । मोटो चीपीयो पावडी राखे, चित्ते काळी रोटी अभीलाखे ॥४७॥ पाळे कुतरां पांच के सात, बघे स्नेह ते जेम स्वजात । पडी त्यां रहे गांजानी थेली, बळी त्यां दिसे चलमो भरेली ॥४८॥ गांजो भांग्य पीये अने पाय, घणा विप्र आवी वटलाय । राती आंखो बावानी जणाय, बळीने कंठ घोघरो थाय ॥४९॥ घणा धूमना गोटा उडेछे, जाणे बादळां मेघनां ए छे । सारुं माणस त्यां जाय जेह, नाके वस्त्र आहुं घरे तेह ॥५०॥ दीसे ढोंगीतणो केवो ढंग, चोळी अधमण राखोडी अंग । माथे देखायछे जटा मोटी, बाळ सांधीं बघारेली खोटी ॥५१॥ बाळे कोपीन नम्र जणाय, तोय निर्लज ते न लजाय । आवे नारियो दर्शने ज्यारे, घणी सिद्धाई दाखवे त्यारे ॥५२॥ माइमाइ कही देखे मान, हैये कामना होळीसमान । दोरा चीठी घणी करी आपे, कोइने तो चेली करी थापे ॥५३॥ बावो कोइने आपे भभूत, कहे आथी थाशे तारे पूत । कहे पुरुषने मंत्र हुं जाणुं, तारी नारीने वश करी आपुं ॥५४॥ आपे कोइने तो जडीबूटी, लेछे एम ठगी धन लूटी । कहे कोइने कीमीयो जाणुं, एम कहीने ठगी लेछे नाणुं ॥५५॥ ज्यारे होय घणी स्त्रीजात, कहे कामरु देशनी वात । अमे कामरुदेश गयाता, खट मास त्यां जेने रखाता ॥५६॥ स्त्रियाराज छे त्यांतो सदाय, जोतां पुरुष न कोइ जणाय । श्वेत बगलो जो बेठो देखाय, जाणी पुरुषने नारियो घाय ॥५७॥ उडी जाय ते बगलो आकाश, वळे नारियो थइने निराश । नर कोइ कदी हाथ भावे, तेने दिवसे तो बळद बनावे ॥५८॥ एवी गण्णो चलावे विशेष, तेमां साबुं नहीं लवलेश । एकटंगीया देशनी वात, भाखे भोळानी आगळ आत ॥५९॥ भक्त-माळनी वात सुणावे, साधुनो महिमा समझावे । तनमन धन साधुने दैये, माइ त्यारे कृतारथ थइये ॥६०॥ कहे सिद्धाई गुरुनी अपार, थयां वर्ष गुरुने हजार । शतवर्ष सेव्यो गिरनार, सेव्यो आबु धरस शत चार ॥६१॥ शतवर्ष हिमाळा मां फरिया, बीजां वर्षोमां तीर्थे विचरिया । हतो आ ठाम सागर ज्यारे, गुरु आव्याहता अहिं त्यारे ॥६२॥ उपजातिवृत्त—शिव्यो बघारे गुरुनी बडाई, कुचाल ढांकी गुणगान गाई । ते पापनो कुंभ भराय ज्यारे, पडे उघाडी बघि वात त्यारे ॥६३॥ एकांत वेशी शिरवस्त्र छाई, बेसे गुरुजी बहु ध्यानमाई । ते घाट केवा मनमां घडेछे, अंते उघाडुं सघळुं पडेछे ॥६४॥ स्वभावथी सज्जन सर्व भासे, तेनी परिक्षा तपस्वथी थाशे । भासे भलुं पीतळ हेम जेवुं, तापे तपे तो न रहेज तेवुं ॥६५॥ पुष्पिताग्रावृत्त—नहि कदि जळपूर मध्य घावुं, नहि कदि बुद्धि छतांय मूर्ख थावुं । नहि ठग गुरुथी कदी ठगावुं, नहि विषनेय पियूष जाणि खावुं ॥६६॥ इति श्री-विहारिलालजीआचार्यविरचिते हरिलीलामृते तृतीयकळशे अचित्यानंदवर्णीद्रअभयसिंहनृपसंवादे

खल्लगुरुगुणकथननामा द्वादशो विश्रामः ॥१२॥

पूर्वछायो—वर्णि कहे नृप सांभळो, हवे कहुं हरीनी बात । दूधाधारी बड-
तळे छे, रखा हरी त्यां रात ॥१॥ ज्यारे त्यां हरि आविया, त्यारे आदित्य पाम्यो
अस्त । जाओ साधुराम गाममां, एम बोलया बावा समस्त ॥२॥ डर घणो अहिं
बाघनो, वळि भासे भयंकर भूत । राते अहिं तो रहि शके, कोइ जोगी बडा
अवधूत ॥३॥ हरि कहे नहि जाऊं हुं, गाम छे अहिंथी गाड चार । रहो भले
बावे कहुं, जाणी बाळक तन सुकुमार ॥४॥ चोपाई—सुता श्रीहरि आसने ज्यारे,
बावे जाण्युं ते उंघ्याछे त्यारे । भोंयरामांथी सामान लावी, सारी रीते रसोइ
बनावी ॥५॥ तेनां शिष्य बिजा जण चार, वेष विप्रतणो धरनार । दिवसे तो
रहेछे ते दूर, राते आवे बावानी हजूर ॥६॥ गाममांथी जणश लावी देछे, बाबो
राते हिसाब पुछेछे । बेठा जमवाने ते सह्यु ज्यारे, बाळ वर्णिने बोलाव्या त्यारे ॥७॥
पण पापीना हाथनुं अन्न, लेवा नाथ न थया प्रसन्न । तेथी जमवानी ना कही दीधी,
बावे ताण झाझी नव कीधी ॥८॥ बाबा जमतां करे बहु बात, सुता सांभळे हरि
साक्षात । कहे रोटी तो खानी सकरसें, ओर दुनियां तो खानी मकरसें ॥९॥
सीधा चाले तेतो न पोसाय, बांकी आंगळिये घी चटाय । कळिजुगना छे लोक
कठोर, ढोंग वगर न दे एक बोर ॥१०॥ चंद्र बीजनो बांको जणाय, तेथी मान
पामे ने पुजाय । बाबा उठ्या करीने आहार, गया गामविषे जण चार ॥११॥
एक शेठने घेर गया ते, पाड्युं खातर अरधी राते । जेजे माल मत्ता हाथ आवी,
भोंयरामां भरी तेतो लावी ॥१२॥ चित्ते हरिये विचार्युं त्यां एवुं, आवा पापीनी
पासे न रेवुं । पछी रात रही घडी चार, कयों त्यांथकी हरिये विहार ॥१३॥ पड्युं
खातर राजाये जाण्युं, त्यारे अंतरमां एम आण्युं । जेना राजविषे चोरी थाय,
तेतो राजा घणोज निदाय ॥१४॥ कहे चोकीबाळाने भूपाळ, लावी आपो तेनो
बधो माल । थशे नहि तो तमारोज दंड, पीडा भोगतशो तमे पंड ॥१५॥ पछी
पगिये पगेरुं चलाव्युं, तेतो बावानी आगळ आव्युं । भलो डायो हतो कारभारी,
उपडावी बावानी पथारी ॥१६॥ जटा तेनी खेंचावी त्यां ज्यारे, सांघे सांघे छुटा
पड्या त्यारे । भोंयरथी मळयो बधो माल, बांध्या बावाने त्यां हालहाल ॥१७॥
बेडी पगमां वळी पहेरावी, पूर्या केदखानामां हि लावी दूधाधारीनुं कपट जणाणुं,
भोंयरेथी मळ्युं घणुं नाणुं ॥१८॥ कारभारी ते लै गयो त्यांय । मर्युं भूपना भंडार
मांय । करी अरजी मळी महाजन, एक विनति सुणो हेराजन ॥१९॥ बघो
चोरीनो माल मळ्योछे, वळी बावानो दंड कयोंछे । अमे कहिये छैये कर जोडी,
हवे मुको बाबाजीने छोडी ॥२०॥ महाजनतणुं राखवा मान, कहुं छोड्युं ते
बंधीवान । गया महाजन ते सर्व ज्यारे, राये हुकम कयों एम त्यारे ॥२१॥ दू-
धाधारीनी मुंड मुंडावो, तेने माथे चुनो चोपडावो । एक भागनी मुंडवी डावी,

बीजा भागतणी मूछ काढी ॥२२॥ नांखो खासडांनी गळे माळा, मुखसहित
 करो गाल काळा । मुखे अवळे गधाडे चडावो, तेनुं पूछडुं कर पकडावो ॥२३॥
 ढोल एनी पाछळ बगडावो, आखी नगरीवीषे फेरवावो । काढी मूको दक्षिण
 दरवाजे, आवुं करतां बिजा जन लाजे ॥२४॥ एवो हुकम सुणी अनुचर, लाव्या
 जइने तरत एक खर । वेष बावानो वरवो बनाव्यो, तेने अवळे गधाडे चडाव्यो
 ॥२५॥ बाबा आगळ ढोल बजावे, जोवा टोळे टोळां जन आवे । घणां बाळक
 कांकरा मारे, महुडी महुडी ते उचारे ॥२६॥ एवुं वचन कहे कोइ नारी, एणे धूती
 लीधी मुडी मारी । मारा पीठ्या तारो छेडो वाळुं, भले कीथुं तारुं मुख काळुं
 ॥२७॥ बावो मुखथकी बडबडे आम, केसी बुद्धि भई मेरे राम । पुरो मनमां करे
 पसतावो, जाण्युं नहि दिन आवशे आवो ॥२८॥ पछी काढी मुख्यो पुर बहार,
 थइ तेनी फजेती अपार । जेओ बावाना शिष्य थयाता, बधा तेतो फरे शरमा-
 ता ॥२९॥ असंत संतविषे । उपजातिवृत्त—जे ढोंग धारी जन धूती खाशे, अंते फजेती
 अति तेनि थाशे । तेनां फळो भोगवशे जरूर, आ लोकमां के जमनी हजूर
 ॥३०॥ जेणे तजी अष्ट प्रकार नारी, जेणे तज्यांछे व्यसनो विचारी । न द्रव्य
 राखे नहि गाळ भाखे, एवा गुरु सेवन शास्त्र दाखे ॥३१॥ असंत ने संत स-
 मान जाणे, तेतो जनो जाण पशु प्रमाणे । विवेकनी दृष्टि विनाश थाय, ते लोक
 एवा ठगथी ठगाय ॥३२॥ सारुं नठारुं समजूज जाणे, श्रीकार वस्तू परखी व-
 खाणे । अज्ञानीने तो सगळुं समान, श्रीकार के होय विकारवान ॥३३॥ शास्त्रो-
 विषे संत असंत केरां, लख्यां दिसे लक्षण तो घणेरां । तथापि ते दीपक हाथ
 लैने, पडे कुवामां जडबुद्धि जैने ॥३४॥ साधूतणां लक्षण होय केवां, ते सांभळीने
 दिल धारी लेवां । बैराग्य साचाथकि साधु थाय, तेनाथकी साधुपणुं पळाय ॥३५॥
 बैराग्य साचो उर होय जेने, कदी रजोगूण गमे न तेने । त्यागी झिणां वस्त्र धरे
 न अंगे, धरे न रंगेल विचित्र रंगे ॥३६॥ दीवो वसे फानस मध्य ज्यारे, देखाय
 बाहार प्रकाश त्यारे । जो कामना अंतरमां वसेछे, देहे रजोगूण तदा दिसेछे ॥३७॥
 पूजाविषे वस्त्र मूल्यवाळुं, राखे नही रेशमनुं रुपाळुं । जे राखशे शोभित वस्तु
 पासे, तो वासना तेहविषे जडाशे ॥३८॥ आज्ञा करी छे हरि आप एम, साधु
 रहे आर्षभ विप्र जेम । कल्याण काजे जन साधु थाय, आज्ञा प्रमाणे वरते स-
 दाय ॥३९॥ बैरागिने तो तपशा गमेछे, ते एकवारे दिनमां जमेछे । जे भूखना
 दुःखथि साधु थाय, ते पुष्ट थावा बहुवार खाय ॥४०॥ शरीरने साधु असत्य जाणे,
 इच्छा घणां औषधनी न आणे । दैहीक दुःखे दुखिया न थाय, ते साधु साचा श्रु-
 तिशास्त्र गाय ॥४१॥ शरीर साजुं निजनुं नकी छे, तो अंतरे वाहनने न इच्छे ।
 जो चाय संसारिक सुख त्यागी, संसार शा माट तज्यो अभागी ॥४२॥ स्त्री
 पुत्र त्यागी वितरागी थाय, चेलाविषे वृत्ति पछी जडाय । ममत्व राखे मनमां

धरीने, तो शुं कर्तुं ते भगवां करीने ॥४३॥ त्यागी थयो ने घरबार छोड्युं, शरीर सूखे वळि चित्त जोड्युं । गम्युं न तीर्थे घर तो लगाड्युं, बळे प्रकारे निजनुं बगाड्युं ॥४४॥ जती थया विश्व असत्य जाणी, देहांत श्रद्धा नहि ते रखाणी । धिमेधिमे वल्ल धर्या रूपाळां, राख्यां गृहस्थो सम पेदि ताळां ॥४५॥ अतीत तो विश्वव्यतीत थेने, वड्या हता ते वनवास जैने । धिमेधिमे त्यागीपणुं गयुंछे, गृहस्थ माथे भगवुं रचुंछे ॥४६॥ माया महापाप लगाडनारी, धिमेधिमे धर्म बगाडनारी । जोगी जने जाग्रत थे रहेवुं, चेताय तो अंतर चेति लेवुं ॥४७॥ कहे गुरु वीकृत वेष धारो, सभा विना लोकगृहे पधारो । भीक्षा सभा कारणधीज जाय, आज्ञा न लोपे हरिनी कदाय ॥४८॥ दैवी तथा आसुरि जीव जाती, जो होय ते बे सरखी जणाती । सत्संगमां जो कदि ते रहेछे, जातिस्वभावे गुणने ग्रहे छे ॥४९॥ शार्दूलविक्रीडितवृत्त—आंबा आंबलि लींबडा सरगवा शीताफळी शेलडी, द्राक्षा दाडम कोठ कौच कदळी वृक्षो तथा वेलडी । सर्वे एकज पृथिवुं जळ पीये सर्वे समीपे रहे, जेवो जातिस्वभाव होय जगमां तेवा गुणो ते लहे ॥५०॥ शिखरिणीवृत्त—सती थावा चाली पछिथि पति साथे नव बळे, शुरो संग्रामे जै अधिक डर देखी घर वळे । तजीने संसार प्रथम पछी देहे सुख चहे, व्रणेने धिक्कार क्षिति-तळ मनुष्यो सुर कहे ॥५१॥ पुष्पिताम्रावृत्त—सुगुरु कुगुरुना गुणो विचारी । नृप तुज पास कछा सुपात्र धारी । कुगुरु कपटि एम जाणि लेजो, सुगुरुतणा सत्संगमां रहेजो ॥५२॥ इति श्रीविहारिलालजीआचार्यविरचिते हरिलीलामृते तृतीयकळशे अचिंत्यानंदवर्णीद्रअभयसिंहनृपसंवादे कुगुरुसुगुरुगुणकथननामा त्रयोदशो विश्रामः ॥१३॥

पूर्वछायो—वर्णि कहे नृप सांभळो, रुडी कथा सुणावुं कान । वन विचरता आविया, भूतपुरीविषे भगवान ॥१॥ त्यां बे दिवस वशी पछी, गया क्षेत्र कुमारिका मांय । पछी पाम्या पद्मनाभने, गया त्यांधी जनार्दन ज्यांय ॥२॥ चोपाई—गया आदिकेशव जगदीश, हतो त्यां सुमती अबनीश । तेने देखाड्यो आप प्रताप, कर्यो शिष्य थयो निष्पाप ॥३॥ मळयाचळमां गया माव, दीठो अद्भुत त्यांनो देखाव । पछी झाडी विलोकी विशाळ, गया ज्यां विष्णु साक्षिगोपाळ ॥४॥ करी त्यां पांच दिवस निवास, किष्किंधा गया अविनाश । पंपासरने पाम्या पछी हरी, पछी पंदरपुर गति करी ॥५॥ चंद्रभागा नदी त्यां वहेछे, देव विठ्ठलनाथ रहेछे । दैवी जीवने करवाने दास, महाराज रखा त्यां बे मास ॥६॥ वळी त्यांथकी लाग्या विचरवा, घणा जीवनां कल्याण करवा । रुडी इच्छा धरी अति-उर, प्रभु चालिया बूरानपूर ॥७॥ आव्युं प्रथम जनाबाद गाम, एक विप्र मळयो तेह ठाम । घेर तेडी गयो ततखेव, दहिं सांकर त्यां जम्या देव ॥८॥ आव्या तापिये शामशरीर, दीसे बूरानपूर सामे तीर । जोयो दक्षिणतट तापी केरो, दिसे शोभीत सरस घणेरो ॥९॥ नदी मौनांनो संगम ज्यां छे, लान करवानो महीमा

त्यां छे । हतो दिवस एकादशि तणो, मेळो तेथी भरायेलो घणो ॥१०॥ नावा
 आवेलां बहु नरनारी, सौये निरखिया हरि सुखकारी । कर्तुं स्नान त्यां धर्मकि-
 शोर, अति मूर्ति दिसे चित्तचोर ॥११॥ शिवाशाह ने शेट गोविंद, तेणे निरख्या
 हरि सुखकंद । जेम लोह चमकभणी जाय, तेम तेओनी वृत्ति तणाय ॥१२॥
 जेम चंद्रने देखे चकोर, जेम मेघध्वनी सुणे मोर । तेम तेओनुं चित्त तणाणुं,
 तेथी माहात्म्य मनमां जणाणुं ॥१३॥ तेथी प्रगट प्रभुने पिछाण्या, जोगी राजने
 जगदीश जाण्या । पछी विनति करी बहुपेर, घनशामने लै जवा घेर ॥१४॥
 अनुकंपा करो प्रभु आज, मारे घेर आबो महाराज । तापि उत्तरीने ततकाळ, तेने
 घेर पधार्या दयाळ ॥१५॥ विप्र बापु तथा भगवान, रामकृष्ण त्रिजा गुणवान ।
 शेठे मित्र पवित्र ते जोइ, तेनी पासे करावी रसोइ ॥१६॥ जम्या श्रीहरि त्यां
 साक्षात, करी ज्ञानविज्ञाननी व्रात । प्रेम देखी प्रेमी जन पास, कर्तुं त्यां हरि
 रजनी नीवास ॥१७॥ बीजे दिवस वळी भगवान, राजघाटे जइ कर्तुं स्नान ।
 दैवी जीव ते आश्रित थया, प्रभु त्यांथी मालेगाम गया ॥१८॥ गामथी दिशा
 पश्चिम मांय, सारुं एक शिवालय त्यांय । पांच रात्रि रखा त्यांज वास, नदी मो-
 सम गंगा छे पास ॥१९॥ तेमां स्नान कर्तुं घनशामे, तेथी तीर्थ थयुं तेह ठामे । कहे
 वर्णि सुणो तमे राय, गंगा मोसम धन्य गणाय ॥२०॥ उपजातिवृत्त—जेने जळे श्री-
 जगदीश नाया, तेना गुणो ग्रंथविषे गवाया । ए तो थई आज पवित्र अंगा, ते धन्य
 छे मोसमनाम गंगा ॥२१॥ भले नदी होय अथाह मोटी, न तीर्थ तो छेक गणाय
 छोटी । प्रभुप्रतापे थइ जे उतंगा, ते धन्य छे मोसमनाम गंगा ॥२२॥ माहात्म्य
 जाणी जन जेह नाशे, जरूर तेनुं मन शुद्ध थामे । कीर्ती थई भूतळमां अभंगा, ते
 धन्य छे मोसमनाम गंगा ॥२३॥ जेने थयो श्रीहरिनो प्रसंग, एथी वहेछे धरिने उमं-
 ग । पवित्र तेना तनना तरंगा, ते धन्यछे मोसम नाम गंगा ॥२४॥ चोणई—त्यांथी
 वेगळे अव गाड ठाम, नदी बीजी छे गिरना नाम । एक दिवस प्रभु तहां जई,
 नाया तेथी ते पावन थई ॥२५॥ मालेगामथी प्रभु परवरिया, डंडकारण्य वनमां
 विचरीया । आव्या नाशकपुर भगवान, कर्तुं गोदावरिमांहि स्नान ॥२६॥ ब्रंबके-
 श्वर दर्शन करी, आव्या सूरत बंदर हरी । अखाडो निरवाणनो ज्यां छे, गोडिया
 तणुं मंदिर त्यां छे ॥२७॥ तेने ओटले उतर्या जैने, त्रण दिवस रखा थिर थैने ।
 नित्य पूछे महांतनी पासे, राजभोग धयाछे के थामे ॥२८॥ कहे उत्तर महांत
 काका, आज तो थया कोरा कडाका । त्रण लांघण एम करावी, चोथे दीवसे
 मालण आवी ॥२९॥ तेणे आपियुं हरिने अन्न, रांधी भावे कर्तुं त्यां भोजन ।
 चाल्या त्यांथकी श्रीहरि ज्यारे, आव्या अश्विनीकुमार आरे ॥३०॥ हतुं तापीमां
 नीर अत्यंत, तोय तेमां चाल्या भगवंत । तेमां पडतां लोके बहु वार्या, पाणी उपर
 तोय पधार्या ॥३१॥ जळ उपर रहे पद्म जेम, चाल्या नीर उपर हरि तेम । लोक

देखीने विस्मित थाय, प्रभु पाछळ तो न जवाय ॥३२॥ एम संचर्या पाछळीर, नाथ आविया नर्मदा तीर । त्यांथी नावमां बेशीं विचरिया, अश्वमेधने आरे डतरिया ॥३३॥ भृगु टेकरिये रखा रात, वालो जाणे भविष्यनी वात । अहीं मंदिर सुंदर थाशे, मारुं धाम ते मोटुं बंधाशे ॥३४॥ कर्यो बे दिन त्यां विश्राम, गया त्यांथी पिंपळिये गाम । एक क्षत्री हतो गुरवीर, नाम गुलाबसिंह सुधीर ॥३५॥ तेणे मूर्ति मनोहर भाळी, तेथी जाणिया श्रीवनमाळी । त्यारे तेडी जवा निज घेर, करी विनति तेणे बहु पेर ॥३६॥ घेर नव गया धर्मकुमार, गया तेना खळांमां ते वार । शीधुं लईने रसोई करी, एक झाडतळे जम्या हरि ॥३७॥ त्यांथी तवरे गया भगवान, कर्तुं नर्मदामां वळि स्नान । शुक्लतीरथमां त्यांथी गया, बावा प्याराने घाट ते रखा ॥३८॥ गया त्यांथी प्रभुजी अंबाळी, अनसूया भली देवी भाळी । अंबाळीमां मुमुक्षु छे एक, राजबाई विशेष विवेक ॥३९॥ तेने दर्शन देवाने काज, घेर चाली गया महाराज । पाटीदार जे केशवदास, आज जेनो शिणोरमां वास ॥४०॥ अंबाळीमां रहेता ते वार, राजबाई तेनी घरनार । तेणे मूर्ति मनोहर भाळी, तेथी जाण्या जे छे वनमाळी ॥४१॥ प्रभुने दुध पायुं सुप्रीते, कष्टुं पाईश रोज आ रीते । महाराज वसो अहीं वास, सुणी एवुं बोल्या अविनाश ॥४२॥ अनसूयामां जैने रहीश, पय पीवाने रोज आबीश । कही एम महा प्रभु गया, अनसूया स्थाने जई रखा ॥४३॥ नित्य नर्मदामां करे स्नान, अंबाळीमां करे पयपान । एम सात दीवस कर्यो वास, संचर्या पछी श्रीअविनाश ॥४४॥ जोयुं जै पछी व्यासनुं स्थान, सामे पार छे शुक गुणवान । एवी रीते नरमदा तीर, कर्यो तीरथ शामशरीर ॥४५॥ गया चाणोद थैने कन्याळी, जैने त्यांथी डभोई निहाळी । वाघनाथ महादेव मांय, रात वासो रखा हरि त्यांय ॥४६॥ विचर्या वळी त्यांथी वसाई, गया वटपत्तने सुखदाई । चौटा वषेछे मांडवी ज्यांय, रात वासो रखा हरि त्यांय ॥४७॥ दिसे मूर्ति मनोहर सारी, जोवा अधिक मळे नरनारी । कहे कोई छे राजकुमार, कहे कोई अमर अवतार ॥४८॥ कहे कोई छे हरि साक्षात, करे एम परस्पर वात । वळी कोई कहे मुख एम, कहुंछुं मने भासे छे जेम ॥४९॥ पुरनाथनी नजरे जो आवे, नकी दरबारमां पधरावे । सारी रीते करे सनमान, मागे देव जाणी वरदान ॥५०॥ वळी कोई कहे प्रभुपास, करो आ नगरीमां निवास । त्यारे उत्तर आपेछे हरी, कोई अवसरे आवशुं फरी ॥५१॥ तमे राखोछो भाव जो सारो, थशे सुफळ मनोर्थ तमारो । एवां मर्मनां वचन उच्चारी, पछी त्यांथी चाल्या गिरधारी ॥५२॥ महि नदीये आव्या महाराज, करी स्नान कर्तुं नित्यकाज । रुडो देखि नदीतट ठाम, कर्यो बे घडी त्यां विशराम ॥५३॥ पुष्पिताम्रावृत्त—उदित अधिक भाग्य ते नदीनां, पदजुग पामि पवित्र जे हरीनां । गुण गणि गणि शुं कहुं ज गाई, सुरसरिता समतुल्य ते गणाई ॥५४॥ इति

इति श्रीविहारिलालजीआचार्यविरचिते हरिलीलामृते तृतीयकण्ठे अचित्यानन्दवर्णाद्रिअभयसिंहनृप-
संवादे श्रीहरि महीनदीप्राप्तनामा चतुर्दशे विश्रामः ॥१४॥

पूर्वछायो—कहे अचित्यानन्दजी, सुणो भुपति थै सावधान । भक्त सुकशीया-
भाइनुं, एक कहुं भलुं आख्यान ॥१॥ चोपाई—चरोतरमां छे नावली गाम, ला-
लदासरहे तेह ठाम । नाते लेउवा ते पाटीदार, करे खेती नेघीनो वेपार ॥२॥ घृत
कुंभी भरीने विशेष, कयों वाकळ प्रांत प्रवेश । तेथी लाभ घणैरो ते लाव्या, मही
उतरी उत्तरे आव्या ॥३॥ महीतटमां परम पावन, भाठामां छे बावळतणुं वन ।
इच्छा थइ लालदासने त्यांही, ब्रह्मभोज्य करावुं हुं आंही ॥४॥ आसपासना विप्र
बोलावी, रुडी रीते रसोइ करावी । थयुं भोजननुं टाणुं ज्यारे, एक जोग बन्यो
भलो त्यारे ॥५॥ जेम सोनानी रज शोधनार, पामे सोनानो मेरु ते ठार । जेम
इच्छे पदारथ कांई, कल्पवृक्ष तेने मळे त्यांई ॥६॥ पुन्य अल्पनो आदर कीधो,
पण लाभ अलभ्य ते लीधो । जे छे अक्षरधामना वासी, पुरुषोत्तम परम प्रका-
शी ॥७॥ जेने अर्थे जोगी जोग साधे, उमाईश ते जेने आराधे । मही उत्तरीने
मुनीवेषे, आव्या श्रीहरि एज प्रदेशे ॥८॥ लालदासे दीठा ब्रह्मचारी, कर जोडी-
ने विनती उच्चारो । करो भोजन वरणिराय, माकं द्रव्य सुफळ त्यारे थाय ॥९॥
एवुं वचन सुणी उर लीधुं, ब्रह्मचारीये भोजन कीधुं । करी इच्छा एवी हरिराय,
एने पुत्र पवित्र ते थाय ॥१०॥ मारी भक्ति भली करनार, आखा कुळनो करे ते
उद्धार । एवी इच्छा करी धर्मलाल, पछी बीती गयों कांई काळ ॥११॥ लालदा-
सना घर मोक्षार, एक मुक्ते लीधो अवतार । पाडयुं नाम ते कशियाभाई, वधे
प्रतिदिन बुद्धि सवाई ॥१२॥ सोळ वर्ष थयां तेने ज्यारे, संग वेदांतिनो थयो
त्यारे । थया अद्वैतमत माननार, जाणे इश्वरने निराकार ॥१३॥ परमेश्वर जे क-
हेवाय, जीवरूपे ते एज जणाय । एवी विपरीत बुद्धि ते थई, सत्यवातनी सम-
झण्य गई ॥१४॥ जोजो संगतणुं बळ केवुं, मुक्तजनने भमावेज एवुं । माटे कदिये
कुसंग न करवो, समझणनो गरव परहरवो ॥१५॥ कुसंगविषे । उपजातिवृत्त—कुसं-
गिनो सज्जन कोइ संग, करे चढे अंग कुसंग रंग । जो ऊजळुं वस्त्र विशेष होय,
काळुं थडो काजळसंग तोय ॥१६॥ पवित्र जाशे अपवित्र पासे, जरूर तो ते
अपवित्र थाशे, जो कुंभ गंगाजळनो जणाय, ते मद्य छंटाय अशुद्ध थाय ॥१७॥
कुसंगिसंगे सुजनो पिडाय, ते संगनो दोष सदा गणाय । लोही पिने मांकड
नाशि जाय, ते संगथी मार पलंग खाय ॥१८॥ सारो छतां स्वल्प कुसंग थाय,
तो रूप तेनुं बदलाइ जाय । जो दूधमां स्वल्प पडेज छाश, मीठाश जैने प्रगटे
खटाश ॥१९॥ कुपात्रने संग सुपात्र जाय, कुपात्रमां तो गणतां गणाय । जो
अंधमां देखक एक होय, ते अंधटोळीज गणाय तोय ॥२०॥ चोखातणुं छे नर-
जाति नाम, जो दाळमां जै करशे विराम । तो तेहनुं सौ पुरुषत्व जाशे, खरेखरी

तो खिचडी गणाशे ॥२१॥ कुसंग जो अंग करे प्रवेश, धर्मीतणो धर्म रहे न लेश ।
जो धर्मराजा बहु जाणनार, जुगारिसंगे रमिया जुगार ॥२२॥ शार्दूलविक्रीडितवृत्त—
वारी वारिद एकथी वरशियुं जे छीपमां जै पड्युं, तेनुं मोति थयुं थई
शरकरा जे शोलडीमां चड्युं । पेठुं वांसविषे थयुं कपुर ते सर्पास्य झेरी
थयुं, जेवो संग जणाय तेवुं जगमां जे नीर ज्यांज्यां गयुं ॥२३॥ चोपाई—
कयो शुष्कवेदांतिनो संग, चढ्यो तेथी तेने तेवो रंग । भला ते पछी कशिया-
भाई, थया हरिजन ते कहुं गाई ॥२४॥ एक अवसरे भगवदानंद, फरता हता
लै मुनिवृंद । आव्या नावली गाममां ज्यारे, कशियाभाई जै मळया त्यारे ॥२५॥ पोते
अद्वैतनो पक्ष घारी, साधु साथे कयो वाद भारी । एक दिवस ने रजनी एक, प्रश्न
उत्तर कीधा अनेक ॥२६॥ घणा दिननो चडेलो जे मेल, एतो उतरवो मुशकेल
मेल संशयरूपी ते जेह, काढनार मळया गुरु तेह ॥२७॥ ईश्वर जीवरूपे थाय नही
तेविषे । उपजातिवृत्त—स्वामी कहे हे समजो सुजाण, विचारीने वात करो प्रमाण ।
अछेद्य छे ईश्वर एक जेह, जीवस्वरूपे नव थाय तेह ॥२८॥ जो थाय ते गर्धभ
घूड श्वान, अज्ञान आदीक विकावरान । तो केम तेने कहिये समर्थ, एतो दिसेछे
अतिवाद व्यर्थ ॥२९॥ इच्छाथि जो रूप अनेक धारे, सर्वज्ञता तोय तजे न क्यारे ।
जो नाटकी नारी बने कदापि, भुले नहीं पुरुषता तथापी ॥३०॥ स्वतंत्र छे ईश्वर
एक स्वामी, जीवो विचारा परतंत्रगामी । सर्वज्ञ सर्वेश्वर छे सदाय, अल्पज्ञ जीवो
प्रभु केम थाय ॥३१॥ विज्ञान पामी प्रभु जो थवाय, तेनाथी तो सृष्टि नवी स-
जाय । हुं भूप हुं निश्चय एम जाणे, प्रजा न तेने नृपति प्रमाणे ॥३२॥ पाषाणने
पारस जो मनाय, तेनाथकी कांचन केम थाय । जो जीवने ईश्वररूप जाणे, ऐश्वर्य
एवुं पण क्यांथि आणे ॥३३॥ हुं हुं प्रभू ले मन एम मानी, तेने कदापी कहिये
न ज्ञानी । हुं दास हुं ने प्रभू देव मारो, सुजाण तो एमज जाणनारो ॥३४॥ छे
जीव ब्रह्मांश श्रुती कहेछे, तेमां उंडो अर्थ खरो रहेछे । राजातणो हाथ प्रधान
जेम, छे ब्रह्मनो अंशज जीव एम ॥३५॥ अंते जीवो ब्रह्मविषे समाय, ते वात
साची श्रुति एम गाय । जळे समाया जळजंतु जेम, ते ब्रह्ममां लीन थशेज तेम
॥३६॥ जो नीरमां क्षीर मळ्युं जणाय, तथापि ते एक कदी न थाय । आत्मा
तथा जे परमात्म छेय, मळया दिसे तो पण भिन्न बेय ॥३७॥ आ देहमां जे सुख
दुःख भोगी, ते जीव छे ईश सदा अरोगी । आत्माविषे अंतरयामिरूप, प्रका-
शदाता प्रभु छे अनूप ॥३८॥ निराकृती ने सरवत्र होय, तेनुं प्रतिबिंब कहे न
कोय । अछेद्य आदीक गुणोथि एवुं, छे जीवनुं रूप परात्म जेवुं ॥३९॥ पोते गुरु
ने बळि शिष्य पोते, एवुं करे मूर्ख गणाय तो ते । शीक्षा वदे स्वप्रतिबिंबपासे,
गांडो हशे बाळक कां गणाशे ॥४०॥ चोपाई—एबी वात सुणीते अपार, कशि-
याभाई समजिया सार । पोते छे मुक्तनो अवतार, चिसे आवियो सत्य विचार

॥४१॥ साची साधुनी वात मनाणी, धर्या नियम ने मुकियु पाणी । भला भक्त थया ते अनन्य, एने वात गमे नहि अन्य ॥४२॥ मणि कादवमां लपटाय, गये कादव चळकित थाय । रवि ढंकाय वादळां पास, जाय वादळुं प्रगटे प्रकाश ॥४३॥ परवतभाइ कहिये जेवा, कशियाभाइ पण थया तेवा । नित्यानंद ने गोपाळानंद, शुक्रानंद गुणातितानंद ॥४४॥ आचरजजी रघुवीर जेह, कृपापात्र गणे सर्व तेह । मांदा साधुओनी करे सेवा, घृत आदिक आवे ते देवा ॥४५॥ सेवो पापड के वस्तु सारी, तेतो साधुने आपे संभारी । नवुं द्रव्य ते जेजे कमाय, घरखर्च तेमांथी कराय ॥४६॥ कर कसर करीने उगारे, सतसंगमां खर्चवुं धारे । निज देव आचारज संत, एने अर्थे ते खर्चे अत्यंत ॥४७॥ रघुविरजीने तो तेडाव्या, घणीवार घेरे पधराव्या । सद्गुरुने मंडळसहीत, पधराव्या पुरी धरी प्रीत ॥४८॥ जोग पर्वणीनो वळी जोई, घणी संतने दीधी रसोई । दंडवत हरिभक्तने करे, महीमा मोटो मनमां धरे ॥४९॥ दंडवत करतां कोइ वारे, राते छाना करे जइ त्यारे । हरिमंदिरमां झाडु काढे, नित्य नाथ जइ जळ टाढे ॥५०॥ सेवा भक्ति करे भली केवी, एतो जाणिये अमरीष जेवी । एनी भक्ति तो उत्तम लागे, एवी भक्ति मोटा मुनि मागे ॥५१॥ पुष्पिताम्रावृत्त—सनक जनक कीधि भक्ति जेवी, करि कशियाजी भलीज भक्ती एवी । मुनिजन पण विश्वमां वखाणे, हरिजन सर्व जथार्थ वात जाणे ॥५२॥ इति श्रीविहारिलालजीआचार्यविरचिते हरिलीलामृते तृतीय-कळशे अर्चित्यानंदवर्णींद्रअभयसिंहनृपसंवादे नावलीग्रामनिवासीकशियाभाइप्रति भगवदानंदस्वामि-अद्वैतमतखंडनकरणनामा पंचदशो विश्रामः ॥१५॥

पूर्वछायो—वर्णि कहे वसुधापति, सुणो अंतर धरीने उमंग । वळी कहुं एक वारता, शुद्ध जाणि कथानो प्रसंग ॥१॥ चोपाई—थयो विक्रम वसुधाधीश, वीत्यां वर्ष तो शत ओगणीश । पछी सोळमी साल गणार्ह, मास चैत्र आव्यो सुख-दाई ॥२॥ कशियाभाइये करी प्रीत, रघुवीर तेज्या रुडी रीत । जाण्यो भक्तनो भाव ते ठाम, आचारज गया नावली गाम ॥३॥ भाइ सदगुरु आतमानंद, शुक्र-मुनी गुणातीतानंद । अद्भुतानंद आनंदानंद, अक्षरानंद पवित्रानंद ॥४॥ वर्णि नारायणानंद नाम, हतो हुं पण साथे ते ठाम । हतां संतनां मंडळ घणां, वृंद पाळा ने हरिजनतणां ॥५॥ सौनी सेवा घणो स्नेह धरी, कशियाभाइये बहु करी । एक अवसरे परभातमांय, कथावात्तां थती हती त्यांय ॥६॥ एक चोपडी कीर्त्त-नकेरी, जेमां रेशमी पाटी घणेरी । लह बेठा हता साधु कोइ, आतमानंद स्वा-मीये जोइ ॥७॥ त्यारे बोल्या उंचो स्वर ताणी, सुणो सदगुरु सौ मुज वाणी । सर्व छैये श्रीजीना मळेला, धर्म श्रीजीमुखे सांभळेला ॥८॥ दत्तपुत्रप्रभुतणा जेह, बिराजेछे आ प्रत्यक्ष तेह । तेम छतां रजोगुण लेश, करे त्यागीमंडळमां प्रवेश ॥९॥ एतो अति अघटित कहेवाय, घटे संततणो महीमाय । रवि किरणो छतां अंध-

कार, ज्यारे व्यापे ते मुलक मोझार ॥१०॥ त्यारे किरणोनो शो महिमाय बोलशे लोक बघाय । संते मायाने कीधी खुवार । वेर वाळवा ते छे ॥११॥ कळिजुग रह्यो लाग तपासे, फावशे तो ते बळवान थाशे । सतर करशे प्रवेश, माटे चेतता रहेवुं हमेश ॥१२॥ एक अवसरे साधुमां कोई, वा लाग्या छत्रियो जोई । त्यारे गोपाळस्वामिये आवी, सौनी छत्रियो करावी ॥१३॥ एम रेशमि पाटी ते आज, जुओ राखेछे संतसमाज । ए छे गीने त्यागवा जेवी, आज न घटे प्रवृत्ती तो एवी ॥१४॥ ज्यारे आपण छ आम, रजोगुण करशे आवी ठाम । त्यारे आगळ शी गति थाशे, नकी त्य नो धर्म लोपाशे ॥१५॥ सुणी बोल्या गुणातीतानंद, सत्य वात कहोछो मु आपे राखशुं गफलत लेश, नकी कळिजुग करशे प्रवेश ॥१६॥ माटे टाळी थतो रोग, जेथी बघवानो पामे न जोग । रघुवीरजीये सुणी वात, प्रभुपुत्र ल्या साक्षात ॥१७॥ सर्व साधुनी चोपडी लावो, पाटी रेशमनी उखेळावो । संते पाटी तजी छेक, मोटो ढगलो थयो तेनो एक ॥१८॥ आचारजजीये कीधी, बघी पाटी बळावी ते दीधी । धन्यधन्य ते संत विरागी, धन्य आच बडभागी ॥१९॥ एम धर्मनुं रक्षण करे, संत हरिजन आगन्या धरे । गुरु त्रि नो छे एज धर्म, होय समझु ते समझेछे मर्म ॥ २०॥ आचार्यना अंकुशविषे । तिवृत्त—जो धर्म आचारजजी रखावे, अधर्मनुं जोर कदी न फावे । आज्ञा शिष्य स्वतंत्र थाय, तेनाथकी धर्म नहीं पळाय ॥२१॥ जेनो नहीं कोई तपास बगाड ते वस्तुतणो थनार । राजा विना ऊजड देश थाय, जनो लुटारा जर जाय ॥२२॥ जो नावने नांगळ नोय भाई, तो सिंधुमां नाव जशे तणाई । तुटे जाय पतंग जेम, गुरु विनाना जन जाति तेम ॥२३॥ मायीक छे आ इंद्रि जेह, मायाविषे जाय तणाइ तेह । अंकूश आचारजनो न होय, तो घ पंथ नभे न कोय ॥२४॥ शास्त्रो तथा सद्गुरु होय जेह, अंकूश आचारज एह । स्वतंत्र तो कोई समे न थावुं, सिद्धांत आ सत्य कही बतावुं ॥२५॥ नेवां वळीयो अनेक, आधार एनो पण मोभ एक । आचार्यथी तेमज संप्र टोया विना तेतर खेत्र खाय ॥२६॥ राजावडे सैन्य सदा नभेछे, सेनावडे पणुं रहेछे । ए रीत आचारज संप्रदाय, नभे मळी धर्म भलो पळाय ॥ चोपाइ—एम नावली गाममां आवी, त्यागी पासेथी पाटी तजावी । वात प्र थइ सहू ठाम, रह्युं नावलीनुं पण नाम ॥२८॥ धन्यधन्य ते कशियाभाई, भक्ति भली बखणाई । धन्यधन्य एनो अवतार, धन्य मात पिता परिवार ॥ एनो अंतसमो आव्यो ज्यारे, रघुवीरजीने तेज्या त्यारे । तेने सर्वस्व अर्पण व स्त्रिने अर्थे थोडुं राखी लीधुं ॥३०॥ अंते तेडवाने हरि आव्या, साथे मु मंडळ लाव्या । कैक लोकनी दृष्टिये थया, एवी रीते ते धाममां गया ॥

હેતવા તેની નારીનું નામ, સતસંગી ને સદગુણધામ । એણે પળ કર્યું એજ પ્રમાણે, તેતો જગતમાં જન બહુ જાણે ॥૩૨॥ જીવીકા જેટલુંજ સંઘર્યું, બીજું સર્વસ્વ અર્પણ કર્યું । હતાં વરમાં ઘરાણાં જેહ, ભક્તિમાતાને અર્પિયાં એહ ॥૩૩॥ દંપતી જ્યારે ધામ પધાર્યો, થયાં ઉત્તર કારજ સારાં । લાવ આ લોકમાં પળ લીધો, અંતે અક્ષરમાં વાસ કીધો ॥૩૪॥ ભક્તી એવી તો ઉત્તમ કીધી, થઈ સતસંગમાંહિ પ્રસિદ્ધી । એવા ભક્તનું આખ્યાન ગાય, એનું અંતર નિર્મલ થાય ॥૩૫॥ આવાંઆવાં સુણે જે આખ્યાન, થાય પવિત્ર તેહના કાન । તનશુદ્ધિ તો તીરથ સ્નાને, મનશુદ્ધિ આવાં આખ્યાને ॥૩૬॥ એવા થાય હરિજન જેહ, તેનો સુફલ થયો નરદેહ । સુણી ચોલ્યા અભેસિંહ ભૂપ, કશિયાભાઈ ભક્ત અનૂપ ॥૩૭॥ પરમેશ્વરને પાય લાગું, એવું ભક્તપણું મળું માગું । જેહ અક્ષરના હોય મુક્ત, એજ થાય એવા મલા ભક્ત ॥૩૮॥ અહો બ્રહ્મચારી મહારાજ, આપે કીધી કૃપા ઘણી આજ । આવાં સાંભળતાં આખ્યાન, નથી તૃપ્ત થતા મુજ કાન ॥૩૯॥ સુધાસરસ્વી છે આપની વાણી, પીયે તેતો અમર થાય પ્રાણી । અનુકંપા ઘણી ઊર લાવો, વઢી કૃષ્ણકથા સંભળાવો ॥૪૦॥ પુષ્પિતાગ્રાવૃત્ત—મુનિમુલ્લથકિ જે સુધા શ્રવેછે, મહિપતિ પ્રેમ કરી કરી પિવેછે । બહુ જન સુણિ શુદ્ધ બુદ્ધિ થાશે, પરઉપકાર અપાર તે ગણાશે ॥૪૧॥

ઈતિ શ્રીવિહારિલાલજીઆચાર્યવિરચિતે હરિલીલામૃતે તૃતીયકલ્પે અર્ચિત્યાનંદવર્ણોદ્દિઅભયસિંહનૃપસંવાદે નાવલી-ગ્રામનિવાસીકશિયાભાઈગ્રહે રંધુવીરાચાર્યકૌશેયપટ્ટિકાદહનનામા ષોડશો વિશ્રામઃ ॥૧૬॥

પૂર્વછાયો—વર્ણિ કહે નૃપ સાંભળો, કહું કૃષ્ણકથા સુલ્લસંદ । જે સુણતાં જન જાતિના, ટલે જન્મ મરણના ફંદ ॥૧॥ ચોપાઈ—લાલદાસનું કલ્યાણ કરી, મહિકાંઠેથી ચાલિયા હરિ । આવ્યા બામળગ્રામની પાસ, ઉભા ભાગોલમાં અવિનાશ ॥૨॥ વિપ્ર સ્ત્રોડો પંડયો કહેવાય, ગામમાંથી આવી ચઢ્યા ત્યાંય । તેણે ભાલ્યા તપસ્વી તે મારી, પદ બંદિને વિનતિ ઉચારિ ॥૩॥ મારે ઘેર ચાલો મહારાજ, મારા પૂરો મનોરથ આજ । એવું સાંભળી દેવના દેવ, તેને ઘેર ગયા તતલેવ ॥૪॥ પંડયે પાટ ઉપર પધરાવ્યા, પછી નીર ઊને નવરાવ્યા । હેતે પૂજિને હાર ચઢાવ્યો, ભાવે ભોજનથાલ ધરાવ્યો ॥૫॥ રોટલો અને મઠની દાલ, જમ્યા ભાવથી જનપ્રતિપાલ । કોટિ જજ્ઞતણું ફલ આપ્યું, જન્મમરણનું સંકટ કાપ્યું ॥૬॥ ત્યાંથી સંચર્યા શ્રીઘનશામ, આવ્યા ગુણનિધિ આણંદ ગામ । ત્યાંથી નાથ ગયાછે ઢાકોર, દીઠા ઢાકોરના તે ઠાકોર ॥૭॥ કરી રણછોડરાયની ભેટ, ત્યાંથી નાથ ગયા ઉમરેટ । જાગનાથની જગ્યા છે જ્યાંય, રાત વાસો રહ્યા હરિ ત્યાંય ॥૮॥ શિવદર્શને સાયંકાલ, આવ્યા વિપ્ર ત્યાં બે સેડાવાલ । એક તો દેવનરભેરામ, બીજા ઠાકર તે રૂપરામ ॥૯॥ પ્રેમે શંકરને પગે લાગે, ભગવાનને મળવાનું માગે । દીઠા તેઓયે શ્રીઘનશામ, મનવૃત્તિ તણાણી તે ઠામ ॥૧૦॥ જેમ લોહ ચમકભળી ચલે, સરીતા તો સાગર ભળી વલે । તેમ જીવ-જે દૈવી જણાય, પ્રભુમાં તેનું

चित्त तणाय ॥११॥ बन्ने ब्राह्मणोये तेह ठाम, प्रेमे कीधो प्रभुने प्रणाम । फळा-
हार मगावीने दीधो, कृपानाथे अंगीकार कीधो ॥१२॥ बिजे दिवस तजी तेह
स्थान, आव्या भाळज श्रीभगवान । वळी त्यांथी आव्या बरताले, प्रभु बेठा
तळावनी पाळे ॥१३॥ पगी जोबने ते जोगी जाणी, पद बंदि कही एम वाणी ।
आपुं ओरडी करी आ ठाम, जोगीराज रहो आज गाम ॥१४॥ सुणी श्रीहरि
लाग्या उचरवा, मारे जावुंछे तीरथ करवा । अमे आवशुं वळतां ज्यारे, गाम
रहेशुं तमारेज त्यारे ॥१५॥ पछी जै ते पगीने भवन, भावे रांधीने किधुं भोजन ।
देवकरण पगी तणे घेर । पोढ्या एकांतनी जाणी पेर ॥१६॥ ब्रह्मचारि कहे सुण
भूप, कथा एटली परम अनूप । पगी जोबन मुखसाक्षात, एतो सांभळेली छे में
भ्रात ॥१७॥ मारा अंतरमां स्मृति रही, तेथी में तमने आज कही । चाल्या त्यां-
थकि धैर्यनिधान, गया बोचासणे बळवान ॥१८॥ जोई त्यांना तळावनी पाळ, एक
बावानि जग्या विशाळ । प्रभु उतर्या जै तेह ठाम, प्रेमे बावाये कीधो प्रणाम ॥१९॥
पाटीदार रुडा कानदास, बोचासणमांहि तेनो निवास । तेणे ते दिवसे रुडी पेर,
सर्व विप्र जमाडिया घेर ॥२०॥ देवा नोतरुं बावानी पास, सुत मोकल्यो जे
काशिदास । तेणे बावाजीने नोतरिने, वळी नोतरुं दीधुं हरीने ॥२१॥ तेने घेर ते
बावानी साथ, गया जमवा मुनीजननाथ । बावो जै फळीयामांहि बेठा, घर ओसरी
आगळ हेठा ॥२२॥ काशीदासनी मा नानीबाई, दैवी जीव ते दीलनी डाई । तेणे
श्रीहरिनी छबि दीठी, मनडामां लागी बहु मीठी ॥२३॥ तेणे मुक्त मोटा कोई
धार्या, तेथी ओशरीमांही बेसार्या । पीरसाबी रसोइ मगावी, लाडु बे पीरस्या
द्विजे लावी ॥२४॥ भलां पिरशियां दाळ भात, घणां शाक जुदीजुदी जात ।
भगवाने भर्या बेज ग्रास, पछी उठवानी करी आश ॥२५॥ काशिदासतणी काकी
जेह, गाय दोती हती तहां तेह । तेनी साधुं जोयुं हरि ज्यारे, काशिदासनी मा-
ताये त्यारे ॥२६॥ पीरसाव्युं प्रभुजिने दूध; जम्या भात ने दूध ते शुद्ध । जमीने गया
हरि साक्षात, रह्यां बावानी जग्यामां रात ॥२७॥ भानु उगतां भवभयहारी,
गया देवाण देव मुरारी । नानीबाइतणी कहुं वात, सुणो भूप अभेसिंह भ्रात
॥२८॥ पूर्वछायो—निर्मळ मन नानीबाइनुं, तेमां श्रीहरि छबि साक्षात । निश्चळ
थइने ठरी रही, जेम पडे पटोळे भात्य ॥२९॥ चोपाई—रटना तो रही आखी रात,
जाणे प्रगटशे क्यारे प्रभात । जोगीराजने घेर तेडावुं, फरी भोजन भावे करावुं
॥३०॥ वारेवारे जई घर बहार, जुवे तारामंडळनो आकार । बाकी जामिनी झा-
झी जणाय, जई सज्या उपर सुइ जाय ॥३१॥ पण नेणमां नीद्रा न थाय, अति
अंतरमां अकळाय । थइ जामिनी तो जुग जेवी, मोटी कदीये दिठी नहि एवी
॥३२॥ वळी अंतरमां एम आणे, रात मोटी हती रास टाणे । एम आज विधा-
ताये आवी, खट मासनी रात ठरावी ॥३३॥ एवुं धारी नांखे ते निश्वास, जाणे

क्यारे बिते खट मास । एवामां सुण्यो कुर्कटराग, एथी आनंद उपज्यो अथाग ॥३४॥ काशीदासने जाणे बोलावुं, जोगीराजने जमवानुं कहावुं । वळि उरमां विचारेछे एम, वाळो जोगी जगाडीये केम ॥३५॥ एम करतां समो थयो प्रात, काशीदास प्रत्ये कहे मात । पुत्र जाओ ते जोगीनी पास, कहो जमवानुं आपणे वास ॥३६॥ काशीदास सुणीने सिधाव्या, एतो बाबानी जग्यामां आव्या । जोगीराज गया एवुं जाणी, एनी आंखमां आवियां पाणी ॥३७॥ नानीबाइने नव रही धीर, गयां तेह तळावने तीर । एणे पण सांभळी एवी वात, गया जोगी उठीने प्रभात ॥३८॥ ज्यांज्यां हरिये भरेलांछे डगलां, पडयां पातळी रेतीमां पगलां । सोळे चिह्न दिठां ~~रुद्धता~~, तेथी जाणिया देव मुरारी ॥३९॥ खूब खोळ चारे दीश करी, नव जाण्युं जे कयां गया हरी । नानीबाई थयां ते निराश, आव्यां आंसु ने नांखे निश्वास ॥४०॥ काशीदास कहे हेमात, घरो घैर्य रहो रळियात । कृपानाथे जो कृपा छे करी, तो ते आधीने मळशे फरी ॥४१॥ राखे आपणने हरि जेम, राजी थैने रहेवुंज तेम । राखे कोइ समे तो हजूर, वळी कोइ समे करे दूर ॥४२॥ तोय मनमां कदी न मुझावुं, राखे तेम सदा राजी थावुं । एवामां थई आकाशवाणी, मळशे फरी सारंगपाणी ॥४३॥ एवुं सांभळी धीरज धारी, दिलमांथी उदासी विसारी । उरमां अति आनंद लाव्यां, माता पुत्र मळी घेर आव्यां ॥४४॥ कथा कृष्णनी कहुं हवे धारी, गया देवाण देव मुरारी । राजा बादरसिंहजी ज्यांय, गया श्रीहरि दरबारमांय ॥४५॥ बोल्या भूप प्रत्ये महाराज, केणे आप्युंछे तमने राज । सुणी भूपे कयों त्यां उच्चार, मने राज्य तमे आपनार ॥४६॥ सुणी हेते बोल्या पछी हरि, राज्य करजो प्रभुथकी डरी सुणी भूप कहे बहु सारुं, शिर धारीश वचन तमारुं ॥४७॥ नाथे आप्युं तेने निजज्ञान, कयुं भोजन त्यां भगवान । अनुकंपा करी अविनाश, कयों त्यां एक रात निवास ॥४८॥ बीती रात ने प्रगट्युं प्रभात, प्रभु त्यांथी पधार्या खंभात । हरिदासनो ज्यांछे अखाडो, रखा त्यां हरि रात दहाडो ॥४९॥ हरिदास एवुं व्रत घरे, कोई आपे तो भोजन करे । हतो ते दिन तो उपवास, आपनार मळ्यो नहि दास ॥५०॥ अन्न जाच्युं जइ महाराजे, कहुं कोरा कडाका छे आजे । सुणि बोलिया श्रीअविनाश, अमेपण करशुं उपवास ॥५१॥ नारेसर छे सरोवर नाम, नाछा त्यां जइ सुंदरशाम । त्यांथी नगरे गया मुनीनाथ, भेट्या ब्रह्मानी मूरती साथ ॥५२॥ गया बुधेज ते बळवान, कयुं त्यांना तळावमां खान । एक दैवी जने त्यांतो आबी, घौनो पोंख आप्यो ताजो लाबी ॥५३॥ संध्या पूजा आदिक क्रिया करी, घणे हेते जम्या पोते हरी । जळ काढी कुवांमांथी पीधुं, पछि गामने पावन कीधुं ॥५४॥ गयां संवत शतक अठारे, पंचावननी हुताशनी ज्यारे । गया बुधेजमां बहुनामी, जे छे अक्षरधामना धामी ॥५५॥

हता राठोड त्यां खोडाभाई, गया तेहना दरबारभाई । बेठा लखता हता तेतो
नामुं, पृछयुं शामे जोइ तेना सामुं ॥५६॥ सदाव्रत अहीं क्यांथी मळेछे, कसुं
जाओ सामे घेर देछे । एवुं सांभळीने शुभपेर, गया नाथ तेने सामे घेर ॥५७॥
जाच्युं अन्न तहां अविनाशी, त्यारे बोली त्यां रळियात दासी । हुं छुं काममां
धीरज धरो, हमणां अहियां फेरा फरो ॥५८॥ सात फेरा फर्या त्यारे हरी, एम
ओशरी पावन करी । कहुं लोढानुं लटकतुं भाळी, झाली उभारखा वनमाळी
॥५९॥ त्यारे दासीये दीधी जुवार, नव जाण्या जगतकरतार । कहे कृष्ण अमे
आ शुं करिये, शिधुं आपो रसोइ आदरीये ॥६०॥ त्यारे दासी ते लागी कहेवा,
घणा आवे जोगी तम जेवा । शिधां सौने पुरां केम थाय, अपातुं होय एज
अपाय ॥६१॥ कहे कृष्ण छे जोगी अनेक, अमो जेवा छैये अमे एक । सुणी
दासी लागी समझावा, बीजा आवेछे बहुबहु बावा ॥६२॥ उंचा तमथी ने तम-
थकी जाडा, जेवा पाळेला उन्मत्त गाडा । मोटामोटा ते चीपियावाळा, माथा
उपर मोटि जटाळा ॥६३॥ कोटे बांधे मोटामोटा पारा, रोज पाशेर गांजो पि-
नारा । आखे अंगे भभूत लगावे, नाना बाळकने बिबरावे ॥६४॥ एवो वेष दीसे
विकराळ, मोटां टीलां करेलां कपाळं । वांझियाने ते छोकरां आपे, दोरा चीठी
करी दुख कापे ॥६५॥ जोगी आवेछे अवधूत एवा, तमे जोगी नथी एह जेवा ।
लेवी होय तो ल्यो ते जुवार, नहि तो जाओ अहींथी बाहार ॥६६॥ एवी दासी-
नी सांभळी वाणी, पांच दाणा जम्या पद्मपाणी । कुवाकांटे गया गाम बाहार,
पाणी पीधुं हतुं जेह ठार ॥६७॥ शमी झाड उपर पारेवां, बोलतां हतां जाचक
जेवां । मावे जाण्युं मागेछे आहार, तेथी तेओने नांखी जुवार ॥६८॥ भावे सां-
भळो तमे भूपाळ, हरिकृष्ण छे एवा कृपाळ । सौना अंतरनी गति जाणे, दुखी
देखी दया दिल आणे ॥६९॥ पुष्पिताम्रावृत्त—अवगुण उर जीवना न आणे, हरि-
गुण एह मुनीश्वरो वखाणे । जन गुण लव श्रेष्ठ मानि लेछे, करी करुणा अवि-
नाशि सुख देछे ॥७०॥ इति श्रीविहारिलालजीआचार्यविरचिते हरिलालामृतं तृतीयकळशे
अचिंत्यानंदवर्णीन्द्रअभयसिंहनृपसंवादे श्रीहरिबुधेजग्रामप्राप्तनामा सप्तदशो विश्रामः ॥ १७ ॥

पूर्वछायो—वर्णि कहे नृप सांभळो, चाल्या बुधेजथी बळवंत । गाम गोराड
गया हरी, जेनो अंत न पामे अनंत ॥१॥ चोपाई—गामथी दिशा दक्षिण मांय,
एक सारुं तळाव छे त्यांय । हतो पीपळो पण तेह ठाम, बेठा ते तळे सुंदरशाम
॥२॥ एक कोळी ते बीजल नाम, कोस हांके रथो तेह ठाम । पाणी थोडुं ते कुवा
मोझार, हतुं उंडुं ते हाथ अठार ॥३॥ तेनुं कारण जाणवुं एवुं, हतुं वर्ष दुकाळना
जेवुं । घनशाम गया कूपतीर, एवे टांणे उंडुं आव्युं नीर ॥४॥ लीधुं नाथे कम-
डलु भरी, दीठुं बीजले द्रष्टिये करी । नीर भरती हती घणी नारी, दीठुं तेणे उंडुं
चड्युं वारी ॥५॥ पाणी पीने चाल्या परमेश, चाली गाममां वात विशेष । कहे

कोइ आव्या भगवान, कहे कोइ छे शंभुसमान ॥६॥ सुण सौ जन अचरज पामे,
 एज बात करे ठामोठामे । पण आसुरी जन जेह जाणे, जंत्र मंत्र के जाडु प्र-
 माणे ॥७॥ दैवी तो धरे दर्शन आश, पटल शामजी ने प्रभुदास । क्षत्रि कांधोजी
 पण त्यां आव्या, प्रभुपाछळ पंथे सिधाव्या ॥८॥ सामे गामथी भरवाड आव्यो,
 तेने घणे मळीने बोलाव्यो । कछुं तपसी मळ्या तने कोई, सुणी बोल्यो ते सन्मुख
 जोई ॥९॥ एक तपसी अधर चाल्यो जाय, तेने तमथी नहीं पहाचाय । सुणी सर्वे
 निराश ते थया, पाछा गाम पोतातणे गया ॥१०॥ प्रभु पादरा पास निकळ्या, अदे-
 सींह गराशिया मळ्या । कछुं तेणे हेतपसीराज, चालो गाममांही रहो आज ॥११॥
 नथी रहेबुं हरी कहे रात, रस्तो घोळेरानो कहो भ्रात । कहे वरणि सुणो तमे राय,
 लीळा नाथनी केम कळाय ॥१२॥ उपजातिवृत्त—कोई समे अद्भुतता जणावे, कोई समे
 मानव भाव लावे । सर्वज्ञता कोइ समे जणाय, क्यारे पुछी पंथ प्रवीण थाय ॥१३॥
 जे कृष्णकेरा भ्रकुटी विलासे, अनेक विश्वो उपजे विनासे । क्यारेक ते माणसथी
 डरेछे, एवी क्रिया मानवनी करेछे ॥१४॥ चोपाई—अदेसींह बोल्यो तेह ठाम, जजो
 आंहिथकी रुणीगाम । त्यांथी तो वडगाम बिचरजो, शीकोतरतणे आरे उतरजो
 ॥१५॥ एम थैने घोळेर सिधावो, सीधो रस्तो में सारो बताव्यो । एज रस्ते चाल्या
 घनशाम, रुणी मुकी आव्युं वडगाम ॥१६॥ जोयो त्यांना तळावनो आरो, बेठा
 त्यां वड देखीने सारो । एक कानजी कुवो छे पासे, पाणी मीटुं तेनुं भलुं भासे
 ॥१७॥ जळ लेवा गया जगदीश, हती नारी त्यां बीश पचीश । तेणे श्रीहरिनी
 छबी भाळी, नवरसमय मूर्ति निहाळी ॥१८॥ दीठा कोइये रूप शृंगार, कोटि
 कामनो मद हरनार । हास्यरूपे दीठा कोइये हरी, हसावेछे हरि हास्य करी ॥१९॥
 जेम गोपकुमारीनां चीर, चोरी लीधां हतां बळवीर । तेम दोरडुं कांतो इंधाणी,
 लइ नासेछे सारंगपाणी ॥२०॥ कहे कामनियो तेह काळ, आ छे कोण अडपलो
 बाळ । कहे कोइ जुवो एनी हांसी, जाणे होय शुं मोहनी फांशी ॥२१॥ दीठा
 कोइये करुणारूप, अति कोमळ गात्र अनूप । कहे एक सुणो सौ नारी, आनी
 काया छे कोमळ सारी ॥२२॥ पण पगमांही नथी मोजडियो, आ ते बाळ क्यांथी
 आविचडियो । खुंचता हशे कांकरा पाय, मारा दिलमां दया घणी थाय ॥२३॥
 वळी कोईक बाइ कहेछे, रुद्ररूप आ कोइ दिसेछे । एनी आंख्यो दिसे अति
 राती, जाणे होय शुं क्रोधे तपाती ॥२४॥ जेम कंसने मारवा काज, क्रोध कीधो
 हतो ब्रजराज । एवो कीधोछे क्रोध अपार, जाणे टाळशे भूमिनो भार ॥२५॥
 बीजी बाइ बोली कूपतीर, दिसे बाळक आ शूरवीर । एना हैयामां छे घणी हाम,
 जाणे करशे मोटांमोटां काम ॥२६॥ वळी बोली तहां एक नारी, आ तो भासे
 भयंकर भारी । नरसिंह जेवो विकराळ, आते शुं हशे काळनो काळ ॥२७॥
 नारी एके त्यां कयो उच्चार, आतो दिसेछे राजकुमार । पण कोपिन ने मृगछाळ,

केम शोभे एने जटाजाळ ॥२८॥ तेथी भासेछे बीभत्सरूप, तोये अंतरे लागे अनूप । एके अद्भुत रूप निहाळ्युं, प्रतिरोममां ब्रह्मांड भाळ्युं ॥२९॥ अहोहो बाइ आ शुं देखाय, एम उच्चरी मूर्छित थाय । रस शांतरूपे कोइ देखे, सनकादिक साक्षात लेखे ॥३०॥ एम नव रसमय छबि दीठी, मनडामां लागी घणी मीठी । एटलामां अदर्श ते थया, नव जाण्युं जे क्यां जोगी गया ॥३१॥ तिर्थ धनका छे खाडीने तीर, गया त्यां शुभ शामशरीर । तीर्थ पर्वणिनुं हतुं टाणुं, घणुं मानवीवृंद भराणुं ॥३२॥ घणे वर्षे ते पर्वणि थाय, त्यारे पाणी पाळुं हठी जाय । दीसे स्थापित शंभु अनेक, पासे पाणीनो कुंड प्रत्येक ॥३३॥ एवा तीर्थने पावन करी, मीठा पाणीमाटे चाल्या हरी । त्यांथी उत्तरमां एक ठाम, रामसर छे तळावडी नाम ॥३४॥ त्यांना कूपमांथी जळ लीधुं, घरी देवने ते पछी पीधुं । चाल्या त्यांथी शिकोतर आरे, कांठो थोडे छेटे रखो ज्यारे ॥३५॥ त्यांतो सामो मळयो लाखो कोळी, तेनी पासे हती एक झोळी । तेने पूछे प्रभु कोण तुं छे, तारी झोळीविषे वळी शुं छे ॥३६॥ त्यारे बोल्यो ते मन करी स्वच्छ, हुं छुं कोळी छे झोळीमां मच्छ । एवुं सुणीने कहे हरीराय, कोळी शूद्रमां श्रेष्ठ गणाय ॥३७॥ कोळी तो कैक भक्त थयाछे, तेना दिलमां विशेष दया छे । केम आटलां मत्स तें मार्यां, क्यां तुं छुटिश कर्म ते तारां ॥३८॥ आवा मार्यां तें जीव अनेक, लेशे वेर ते प्राणी प्रत्येक । अकराकर तें केम कीधो, डर ईश्वरनो तजी दीधो ॥३९॥ प्रभु पूछशे तुजने ज्यारे, तुं शो उत्तर आपीश त्यारे । सौने माथे नकी सरवानुं, नथी आंही सदां ठरवानुं ॥४०॥ एवां वेण घणां संभळाव्यां, सुणी आंसु तेनी आंखे आव्यां । कंपी त्रासथी थरथर काया, बोल्यो वंदी अहो जोगीराया ॥४१॥ आज देशमां छे दुष्काळ, अन्न मोंधुं छे दीनदयाळ । तेथी कर्म हुं आवुं करुंछुं, जेम तेम आ पेट भरुंछुं ॥४२॥ कहो पापथी छुटुं हुं केम, करुं जेम तमे कहो तेम । सुणी बोलिया विश्वआधार, करेछे जेओ अन्न आहार ॥४३॥ तेने ईश्वर अन्न पुरेछे, विप्र वणिक क्यां भूखे मरेछे । एम कही शुभ धर्म सुणाव्या, पछि नीयम तेने घराव्या ॥४४॥ मत्सने अडक्या हरि ज्यारे, थयां सर्व सजीवन त्यारे । नदीनीरमां मत्स नखाव्यां, कोळीपासेथी तरत तजाव्यां ॥४५॥ दीधुं कोळीने त्यां वरदान, तने मळशे सदा अन्नपान । पछी कोळी कहे महाराज, वडगाम रहो रात आज ॥४६॥ थवा आव्यो हवे संध्याकाळ, रस्तो वशमो छे दीनदयाळ । पूर्वमांथी मही नदी आवे, सांभ्र उत्तरमांथी सुहावे ॥४७॥ अहीं बत्ते समुद्रमां भळे, तेथी रस्तो जवा नव मळे । वांस जेटलुं छे उंडुं वारी, उतरी न शके नरनारी ॥४८॥ जळ छे गाड अध जेटलामां, घणुं कठण जवुं एटलामां । सामे पार जइ आवे जाय, त्यांतो जाळ्योनी झाडी जणाय ॥४९॥ वडा वाघ तेमांहि वसेछे, धोळेरासुधी उझड ए छे । रात जाशे घणी महाराज, मारे घेर रहो प्रभु आज ॥५०॥ सुणी बोलिया श्रीघनशाम, मोटी

नदियो दिठी बहु ठाम । एह उतरीने अमे आढ्या, नव डरिये नदीना डराव्या ॥५१॥ केवी रीते उतरिये अमे, जोबुं होय तो त्यां चालो तमे । एम कहीने तेने लह साथ, शिकोतरने आरे गया नाथ ॥५२॥ त्यांतो भरती आवी हति भारी, तिथि पूनमनी हती सारी । रवि आथम्यो पश्चिम पासे, थयो चंद्रनो उदय आकाशे ॥५३॥ घणां घूववे नदियोनां नीर, छुटे धीरजवाननी धीर । मोजा आवेछे जोर करीने, जाणे स्पर्शवा इच्छे हरीने ॥५४॥ बोले दादुर त्यां चारे पास, बोले तमरां घरे जन त्रास । मारे मगर जळमां उछाळा, कोण जइ शके हींमतवाळा ॥५५॥ कोळी भक्त कहे कृपानाथ, मारे घेर चालो मुजसाथ । काले भरती आ उतरी जाशे, त्यारे सामे कांठे उतराशे ॥५६॥ कांतो रस्ते बीजे मुनिनाथ, धोळेरा सुधी आवीश साथ । बोलया एवुं सुणीने अच्युत, परमेश्वरवश पंच भूत ॥५७॥ होय ईश्वरनी जो सहाय, पंच भूतथकी ते शुं थाय, राखे ईश्वर जो साजा सारा, शुं करे वरु वाय बिचारा ॥५८॥ कहे भक्त जशो जेह वार, शाधी जाणुं जे उतर्या पार । सुणी शाम बोलया खुशी थैने, वस्त्र वींझीश हुं पार जैने ॥५९॥ तेथी जाणजो पार उतरिया, एम कही वृषलाल विचरिया । जळ ऊपर ते चाल्या जाय, कांडासूधीज चरण बोळाय ॥६०॥ वस्त्र वींझीयुं जै सामे पार, भक्ते जाण्या जगत करतार । कोळी भक्त गयो वडगाम, करी बात प्रकाश ते ठाम ॥६१॥ क्षत्री जीभाइ भीमजी जेह, त्रिजा बारोट मूळजी तेह । बात प्रथम कही तेनी पास, पछी थै ते प्रजामां प्रकाश ॥६२॥ अति अदभूत बात विचारी, पाम्यां अचरज सौ नरनारी । चाल्या धोळेरे श्रीघनशाम, पुरुषोत्तम पूरणकाम ॥६३॥ दीसे जाळ्योनी अदभूत झाडी, तेमां वाय रह्या बहु त्राडी । तजी त्रास चाल्या तेह स्थान, गया भडियादमां भगवान ॥६४॥ व्यास गोविंदरामने घेर, दूध थूली जम्या रुडीपेर । चाल्या त्यांथि हरी साक्षात, गया धोळेरे प्रगटे प्रभात ॥६५॥ खांडेश्वर महादेवमां गया, दैवी पुरुष कोई भेळा थया । जेनी जाती क्षत्री कहेवाय, तेतो तेडी गया चोरामांय ॥६६॥ अति अंतरमां हेत आव्युं, प्रभुजीने त्यां टिमण कराव्युं । दैवी जीवोये दर्शन कीधुं, नरदेहतणुं फळ लीधुं ॥६७॥ पुष्पिताम्रावृत्त—निजजनतणि एम सूध लीधी, धवळपुरी प्रभुये पवित्र कीधी । उपरथकि जणाय काम एक, अकळित कृत्य बिजां करे अनेक ॥६८॥ इति श्रीविहारिलालजीआचार्यविरचिते हरिलीलामृते तृतीयकळशे अचित्यानंदवर्णींद्रअभयसिंहनृपसंवादे श्रीहरिसाभ्रतटे अद्भुतचरित्रकरणधोळेराबंदरप्राप्तनामा अष्टादशो विश्रामः ॥१८॥

पूर्वछायो—धोळेराथकी धर्मसुत, चाली गया गोरासे गाम । पश्चिम तीर तळावने, खोडियार देवी जे ठाम ॥१॥ चोपाई—रहे त्यां सेवागर गोसाईं, दीसे दैवीपणुं दिलमाई । प्रभु त्यां रह्या रजनी निवास, जम्या रांधीने रोटलो छाश ॥२॥ गया त्यांथकी बागड गाम, हतो एक कुंभार ते ठाम । राणो बावळवोज

વિખ્યાત, તેને ઘેર રહ્યા હરી રાત ॥૩॥ ઘણી મૃત્તિકા ત્યાં પડી હતી, સૂતા તે ઉપરે પ્રાણપતી । કુંભકારે તો ગોદડું દીધું, પળ તે ધર્મપુત્રે ન લીધું ॥૪॥ બીજે દિવસ ઊઠી બઢવાન, ભીમનાથ ગયા ભગવાન । નીલકા નદીમાં કર્યું સ્નાન, કરી નિત્યક્રિયા તેહ સ્થાન ॥૫॥ ભીમનાથનાં દર્શન કરી, સદાવ્રત લઈને જમ્યા હરિ । ગયા પોલારપર અવિનાશ, જેઠા બનાળી કળબીને વાસ ॥૬॥ તેજ દિવસ તેનો માતાનું, હતું લ્વર્ચ જનોને જમ્યાનું । જોગીરાજને તપશી જાણી, આપી ઉત્તમ સૂઝડી આળી ॥૭॥ ગયા લૈને તઢાવને તીર, કાઢયું ત્યાંના કુવામાંથી નીર । સ્ત્રીજડા તઢે આસન કીધું, જમ્યા સૂઝડી ને જઢ પીધું ॥૮॥ પછી બાકી પ્રસાદીનું પાળી, નાણ્યું તે કૂપમાં કૃપા આળી । પુરવાસી કરે જઢપાન, થાય નિર્મઢ બુઢિ નિદાન ॥૯॥ તે કુવાને પ્રસાદિનો જાળી, મહિમા મોટો મનમાં આળી । સુત ત્રીકમ ને શા શ્વેર, તેણે બંધાવ્યોઢે રૂઢીપેર ॥૧૦॥ શરવાઢે ગયા ગિરધારી, દીઠી દેરી નદીતટ સારી । ગામ કુંઢઢ ડ્યાંથી જવાય, રહ્યા તે દેરીમાં મુનીરાય ॥૧૧॥ રૂઢી રીતે રહી એક રાત, પ્રશુ ઊઠીને ચાલ્યા પ્રભાત । વઢા ગામ ગયા વનમાઢી, નાથે પ્રાચીન જગ્યા નિહાઢી ॥૧૨॥ ત્યાંથી શામ શિહોર પધારી, બ્રહ્મકુંઢે ગયા બ્રહ્મચારી । નરનારીની ગઢબઢ માઢી, માટે નાયા નહીં વનમાઢી ॥૧૩॥ ત્યાંથી દક્ષિણે ગૌતમ-કુંઢ, પછી ત્યાં ગયા બાઢમુકુંદ । સ્નાન સંધ્યા કરી તેહ સ્થાન, ગયા પૂર્વ દિશે ભગવાન ॥૧૪॥ ગૌતમેશ્વર પૂજન કીધું, ત્યાંના વર્ણિયે ભોજન દીધું । રહ્યા ત્યાંજ પ્રશુ એક રાત, ગયા ભાવનગર પરભાત ॥૧૫॥ ભક્ત દેવજીની ધર્મશાઢા, રહ્યા ત્યાં જઈ દીનદયાઢા । ત્યાંના બાવાજીયે કરી સેવા, અન્ન પાળી અને દીધા મેવા ॥૧૬॥ દીધો બાવાજીને ઉપદેશ, તેથી જાળ્યા તેણે પરમેશ । બાવે તો વિનતી કરી ઘળી, તમે થાઓ આ જગ્યાના ધળી ॥૧૭॥ ધર્મપુત્રે તો તેની ના પાઢી, પળ ત્યાં ત્રણ રાત વિતાઢી । ગયા કુકડ ત્યાંથી કૂપાઢ, હતા ભગવાનસિંહ ભૂપાઢ ॥૧૮॥ સ્વોજા જીવો ઠકર કામદાર, ઘેઠા બંને તે ઢેલી મોઢાર । ડમા ત્યાં જઈ શ્રીઘનશામ, પુછ્યું નરપતિયે નામ ઠામ ॥૧૯॥ કહે હરિ ફરતા અમે ઢૈયે, અનિર્દેશ-વિષે અમે રહિયે । જન્મકર્મથી નામ અનંત, ગળતાં કોઈ પામે ન અંત ॥૨૦॥ ગળતાં બઝુ જુગ વહી જાય, મુજથી પળ તે ન ગળાય । એટલું કહીને હરિ ગયા, કારભારી તે વિચારી રહ્યા ॥૨૧॥ હતો મંત્રી મહામતિમાન, તેણે જાળિયા જોગી મહાન । તેથી અંતરમાં ગુળ આળી, વઢ્યા ભૂપની આગઢ વાળી ॥૨૨॥ ઉપજાતિવૃત્ત—તે જોગિ મોટા જન કોઈ હોય, મોટા વિના એમ કહે ન કોય । કયો ન તેનો સતકાર જેહ, સ્વોયો સ્વરો લાભ અલભ્ય તેહ ॥૨૩॥ કહે ગૃહસ્થાશ્રમ શાસ્ત્ર એવું, અતીથિને અન્ન સદૈવ દેવું । કદી મહાપૂરુષ કોઈ આવે, તો જન્મમૃત્યૂથકિતે મુકાવે ॥૨૪॥ જો વિપ્ર ઘે કોઈક મેઘધારી, અન્નાર્થિ આવે વઢિ જે મિલ્હારી । ગૃહસ્થને ઘેર નિરાશિ જાય સમર્થને તો અતિપાપ થાય ॥૨૫॥ જો સર્વને અન્ન નહીં અપાય, તથાપિ રાણે દિલમાં

दयाय । जे दीलथी तो सतकार देछे, गृहस्थनो उत्तम धर्म ए छे ॥२६॥ चोपाई—
मोटो तपसी निराशी ते गयो, एतो अघटित अन्याय थयो । एम मंत्रिये बाणी
उचारी, राये सांभळी उरमां उतारी ॥२७॥ जण बेय गया नदीतीर, आंबा हेठे
हता मुनी धीर । भूप प्रणमीने उचर्या बचन, जोगीराज जमो मुज अन्न ॥२८॥
करो जो मुज अन्न आहार, मारो थाय सुफळ अवतार । आप्युं एम कही अन्न
आणी, जम्या रांधीने सारंगपाणी ॥२९॥ वनमाळीये कीधो विचार, आ छे उ-
त्तम भक्त थनार । जमीने आपी प्रसादी शेष, जम्या मंत्री ने जमिया नरेश ॥३०॥
त्यांथी विचर्या पछी वृषलाल, गया गाममां मंत्री भूपाळ । धन्यधन्य एवा का-
मदार, कळो भूपने सत्य विचार ॥३१॥ प्रधानना गुणविषे । उपजातिवृत्त—आ लोकनुं
ने परलोक केरुं, नरेशनुं हीत चहे घणेरुं । आपे सुबुद्धि नृपने निदान, ते धन्य
पृथ्वीपतिना प्रधान ॥३२॥ अनीति मार्गे नरनाथ जाय, जुक्तीथि तेनो अटकाव
थाय । नौका गती जेम करे सुकान, ते धन्य पृथ्वीपतिना प्रधान ॥३३॥ जनान-
खाने बऊधा न जाय, दासीतणी दोस्ति दिले न चाय । परस्त्रि जाणे जनिता
समान, ते धन्य पृथ्वीपतिना प्रधान ॥३४॥ पोतातणो अर्थ कदी विसारे, राजा-
तणुं श्रेय सदैव धारे । जाणे बधां नीतितणां विधान, ते धन्य पृथ्वीपतिना प्रधान
॥३५॥ सदा खुशी राज सुधारवामां, राजी नहीं बैर बधारवामां । करे नहीं
मादककेरुं पान, ते धन्य पृथ्वीपतिना प्रधान ॥३६॥ कदी न ले लोकनि लांच लेश,
करे नहीं पापपथे प्रवेश । धरे नहीं अंतर स्वाभिमान, ते धन्य पृथ्वीपतिना प्रधान
॥३७॥ जो भूपतीनी अपकीर्ति थाय, सुमंत्रि तेतो दिलमां दशाय । सदैव रा-
जापर प्रेमवान, ते धन्य पृथ्वीपतिना प्रधान ॥३८॥ आलस्य दीसे नहिं लेश अंग,
करे नहीं जे कदिये कुसंग । बधारवा कोश सदैव तान, ते धन्य पृथ्वीपतिना प्र-
धान ॥३९॥ चोपाई—जीवो ठक्कर एवा प्रधान, जेणे आप्युं नरेशने ज्ञान । पेट
अन्न प्रसादिनुं गयुं, बीजबळ तेनुं अदभुत थयुं ॥४०॥ हतो भूपने प्रथम कुसंग,
चड्यो भारे कुसंगनो रंग । पछी पुन्य प्रगट थयुं ज्यारे, भारे भक्त थया तेह
त्यारे ॥४१॥ सुकी अबनी उनाळे तो भासे, उगे अंकुर अधीक चोमासे । काळ
पुन्य उदयतणो आवे, त्यारे तेहने सतसंग भावे ॥४२॥ तेम भगवानसिंह भू-
पाळ, ज्यारे पाम्या पुण्योदय काळ । त्यारे श्रेष्ठ थया सतसंगी, पाम्या भक्ति
प्रभूनी अभंगी ॥४३॥ सुणी बोल्या अभेसिंह भूप, अहो वर्णिजी परम अनूप ।
केम भगवानसिंहने अंग, चड्यो हतो कुसंगनो रंग ॥४४॥ वळी भक्ति पाम्या
केम एवी, एतो वात छे अचरज जेवी । कथानो छे प्रसंग आ स्थान, माटे एनुं
कहो आख्यान ॥४५॥ एतो सांभळवाने अत्यारे, थइ आतुरता उर मारे । करु-
णानिधि करुणा लावो, स्नेहे तेह कथा संभळवो ॥४६॥ पुष्पिताम्रावृत्त—सुणि व-
रणि कहे सुणो सुराय, कहुं भगवानजिसिंहनी कथाय । सुणि जनमन प्रेमभक्ति

પામે, સુધરમ જીવવિષે વિશેષ જામે ॥૪૭॥ ઇતિ શ્રીવિહારિલાલજીઆચાર્યવિરચિતે હરિ-
લીલામૃતે તૃતીયકલશે અચિત્યાનંદવર્ણીદ્રામયસિંહનૃપસંવાદે શ્રીહરિકુર્કટગ્રામપ્રાપ્તનામા એકોનવિંશ-
તિતમો વિશ્રામઃ ॥૧૯॥

પૂર્વછાયો—વર્ણિ કહે અમેસિંહજી, તમે સુણો થઈ સાવધાન, ભૂપતિ ભગ-
વાનસિંહનું, એક ઉત્તમ કહું આશ્વાસન ॥૧॥ ચોપાઈ—ભૂપ ભગવાનસિંહજી જેહા
ગામ કૂકડના ધણિ તેહ । ક્ષત્રિ ગોહેલ કુલના ગણાય, બુદ્ધિમાન તે જોતાં જણા-
ય ॥૨॥ પળે ઈશ્વરનું નહિ જ્ઞાન, રહે સંસારમાં સાવધાન । એક ચારણ મલ્લિયો
તેને, વેર શ્રીહરિ ઉપર એને ॥૩॥ મહા અસુરતણો અવતાર, પળે વાણીથી મનહ-
રનાર । આડું અવલું એણે સમજાવ્યું, વેર શ્રીહરિસાથે ઠરાવ્યું ॥૪॥ હરિને નિત્ય
પ્રાતઃકાલ, દેતો ચારણ તે શત ગાલ । ભૂપ સાંભલ તો કરી હાસ, જમે તે પછી
વેશી વે પાસ ॥૫॥ પીયે હોકા ને ત્રાય અપીળ, બેય એમ થયા મતિહીન । આપે
ચારણને તે પગાર, હરિનો ડર ન ધરે લગાર ॥૬॥ એક અવસરે રાતને ટાળે, ભૂપ
સુતેલો શયન ઠેકાળે । કાંઈ સ્વપ્ન ને કાંઈક જાગ્યો, ત્યાંતો દેખાવ અદ્ભૂત લા-
ગ્યો ॥૭॥ દીઠા સુંદર શ્રીધનશામ, વસ્ત્ર ભૂષણ અંગે તમામ । સોટી હાથમાં લી-
ધીછે સ્વામી, મહીનાથના સામી ઉગામી ॥૮॥ કૃષ્ણ બોલ્યા કરી ઘણો ક્રોધ,
કેમ રાખોછો અમશું વિરોધ । તમારું શું બગાડ્યુંછે અમે, ગાલો કેમ ભંડાવો-
છો તમે ॥૯॥ દૂત જમના કહો તો દેખાડું, જમપુર કહો તો પહોંચાડું । અમ ઉ-
પર રાખે જે વેર, પામે પીડા તેતો ઘણી પેર ॥૧૦॥ દેવરાવશો જો હવે ગાલ,
નકી જાણજો આવિયો કાલ । સુણી ઉપજ્યો ભૂપને ત્રાસ, કાયા કંપે ને નાચે
નિશ્વાસ ॥૧૧॥ પદ વંદી બોલ્યા તેહ સ્થાન, ભૂલ્યો ભૂલ્યો હું હે ભગવાન । જા-
ણ્યા તમને મેં ઈશ્વર આજ, વાંક માફ કરો મહારાજ ॥૧૨॥ કહો જેમ હું તેમ
કરીશ, આજ્ઞા આપની શીશ ધરીશ । કહે શામ હુકમ ધારો મારો, વર્તમાન
નિયમ તમે ધારો ॥૧૩॥ મઘ માંસ અને ચોરી જારી, સદા તે તજો સમજી વિ-
ચારી । આપ્યાં એમ કહી વર્તમાન, થયા શ્રીહરિ અંતરધાન ॥૧૪॥ વીતી રાત
ઉગ્યો રવિજ્યારે, આવ્યો ચારણ ઝઠીને ત્યારે । હરિને તેણે ગાલો ઉચારી, ત્યારે ભૂ-
પતિયે રાખ્યો વારી ॥૧૫॥ કહ્યું રાત્રિ તણું ત્યાં વૃત્તાંત, ભૂપે ચારણની ભાગી
ભ્રાંત । સર્વ વાત તે જૂઠી ઠરાવા, લાગ્યો ચારણ બહુ સમજાવા ॥૧૬॥ પળે
ચારણને ઉપદેશે, સતસંગ તજ્યો ન નરેશે । જમ્યા હતા પ્રસાદી જરૂર, એના ઉદય
થયા અંકુર ॥૧૭॥ કહે ચારણને અવનીશ, જો તું સ્વામીની નિંદા કરીશ ।
કાઠી મૂકીશ તો નકિ તને, સતસંગ થયો હવે મને ॥૧૮॥ ઉપજાતિવૃત્ત—શુની-
તણું જોર જણાય જેવું, કુસંગતીનું બલ હોય એવું । કચાશ દેશે બલ ત્યાં
કરેછે, ત્રાસથી તો દિલમાં ઢરેછે ॥૧૯॥ હૈયાવિષે હિંમત જો ધરાય, શ્રીજી કરે
તેની સદા સહાય । જો શ્યામનો આશ્રય છોડિ જાય, કુસંગતી તો કરડીજ ત્રાય

॥२०॥ चोपाई—भाळ्यो भूपनो निश्चय भारी, त्यारे चारण बोल्यो विचारी । तमे नियम धर्या स्वामीपास, त्यारे हुंपण स्वामीनो दास ॥२१॥ चालो गढपुर आपणे जैये, पद परसीने पावन थैये । बळे अश्वे थया असवार, गया ते गढपूर मोझार ॥२२॥ जीवो ठक्कर निज कामदार, सगा तेना ते पुर मोझार । लाधो ठक्कर नाम छे जेनुं, उतर्या घर पूछिने तेनुं ॥२३॥ अश्व बांधीने एने आवास, गया बे जण श्रीहरिपास । पद बंदि बेठा गुणवान, आप्युं मोहने आदर मान ॥२४॥ बळे जणनी परीक्षा लेवा, जणाया हरि माणस जेवा । दिव्यभाव न काई जणाव्यो, तेथी बळेने संशय आव्यो ॥२५॥ गया लाधो ठक्करने घेर, पछी चालवानी करी पेर । लाधो ठक्कर बोलिया एम, चालवानुं तरत थाय केम ॥२६॥ रजा श्रीहरिनी लइ आवो, पछी घेर सुखेथी सिधावो । आप आव्याछो दर्शन करवा, सर्व संशयने परहरवा ॥२७॥ राजी थैने रहो तमे रात, सुणो सद्गुरुओ तणी वात । महाराजनी मूर्ति निहाळो, पूछी प्रश्नने संशय टाळो ॥२८॥ सुणी सांझे चाल्या रजा लेवा, भूप घाट घडे मन एवा । हवे जाउं त्यारे मुनिनाथ, झाले जो जमणो मुज हाथ ॥२९॥ अहीं बेसो कहीने बेसारे, तेने साचा प्रभु गणुं त्यारे । कहे चारण वात विचारो, वळी कांइ एवुं बीजुं धारो ॥३०॥ एक वानु कदी बनी जाय, बीजुं थाय तो सत्य गणाय । कहे भूप आपे मने हार, तो हुं जाणुं ते जंग करतार ॥३१॥ वद्यो चारण ते समे वाचा, श्रीजुं धारो ते थाय तो साचा । त्यारे भूपे धारी श्रीजी वात, रहो जो कहे बे प्रण रात ॥३२॥ एज रीतना शब्द उच्चार, मानुं हुं परमेश्वर त्यारे । एवुं धारी सभामांहि गया, दीनबंधुये दिल घरी दया ॥३३॥ एना अंतरनी वात जाणी, हाथ जमणो झाल्यो तेनो ताणी । अहीं बेसो कहीने बेसार्या, तेथी कांइक समरथ धार्या ॥३४॥ हरी पासे हतो नहीं हार, चित्ते चारणे कीधो विचार । हार आपशे क्यांथकी आणी, माटे व्यर्थ थशे नृपवाणी ॥३५॥ हार हरिये नरेशने दीधो, कोण जाणे ते क्यांथकी लीधो । जोया बेय चमत्कार एवा, तेथी जाण्या ते ईश्वर जेवा ॥३६॥ रजा मागी जवातणी ज्यारे, मुखे बोल्या महाप्रभु त्यारे । रहो राय हजी प्रण रात, सुणो संतना वात ॥३७॥ मनना सर्व संशय टाळो, पाकी निश्चयनी गांठ बाळो । सुणी भगवानसिंह उचरिया, मारा अंतरमां आप ठरिया ॥३८॥ तमे सर्वोपरी सरवेश, पुरुषोत्तम श्रीपरमेश । सर्व अवतारना अवतारी, कोटि ब्रह्मांड रचना तमारी ॥३९॥ एवी अंतरमां गांठ बाळी, हवे नहिं टळे कोइनी टाळी । मनना थया संकल्प सिद्ध, नथी बाकी रक्षा कोइ वीध ॥४०॥ वर्तमान नियम मने आपो, नाथ हाथ मारे शिर थापो । कहे हरि हरिभक्त छो तमे, वर्तमान धराव्यां छे अमे ॥४१॥ सुणी राजा कहे हेशाम, साची वात छे ते सुखधाम । स्वपनामां दिधां वर्तमान, आज प्रत्यक्ष थो भगवान ॥४२॥ जेथी आपने आंशरे थाउं, नित्य गुण तमारा हुं गाउं । सुणी स्वा-

मिये नियम धराव्या, श्रेष्ठ भक्त पोताना ठराव्या ॥४३॥ बोल्या भक्तितनुज भग-
 थान, कांइ मागो मुखे वरदान । सुणी भूप कहे हेस्वामी, मारे संसारसुख नथी
 खामी ॥४४॥ तमे एरुषोत्तम परमेश, तेमां संशय थाय न लेश । एज मागुं मुखे
 वरदान, भक्त जाणी आपो भगवान ॥४५॥ मागो मागो बीजुं वळी कांई, एम
 शाम बोल्या सुखदाई । मने निश्चे तमारो न जाय, एज मागुं बीजी वार राय
 ॥४६॥ मागो कृष्णे कहुं त्रिजी वार, तोय एज कर्पो त्यां उचार । सुणी बोलि-
 या ईशना ईश, धन्यधन्य तमे धरणीश ॥४७॥ मुक्तानंद भणी मुख करी, वळी
 हेनथी बोलिया हरी । अमे मागो कहुं त्रण वार, भूपे एमज मागुं आ ठार ॥४८॥
 माटे छे एतो प्रह्लाद जेवा, मारा भक्त अनन्य ते एवा । ध्रुवनी पेरे अविचळ स्थान,
 नव मागुं एवुं वरदान ॥४९॥ एक अविचळ निष्ठाज मागी, माटे धन्य ते भक्त
 सुभागी । एनी भक्ति भली वखणाशे, एनुं आख्यान ग्रंथे लखाशे ॥५०॥ वळी
 भूप कहे प्रेम आणी, वरदाता सुणो मारी वाणी । मारो तात हता भोळाजन, हतुं
 मृगयानुं तेने व्यसन ॥५१॥ पुन्य आज समैयानुं एने, आपुं तो मळे सदगति तेने ।
 सुणी बोलिया शाम सुरंगी, तमे ज्यारे थया सतसंगी, ॥५२॥ गया तयारथी तात
 तमारो, जहां छे ब्रह्म मोल अमारो । जोवा होय तो तमने देखाडुं, समाधीमां
 तहां पहोंचाडुं ॥५३॥ अवनीश कहे अविनाश, मने आपनो छे विशवास । माटे
 मानुंछुं हुं सत्य वात, दिव्यधाम गया मुज तात ॥५४॥ बोल्यो चारण जोडीनें
 हाथ, मने आपो नियम मुनिनाथ । सुणी एवुं कहे हरिराय, वर्तमान तमे न पळाय
 ॥५५॥ जुदी रीतनो जीव तमारो, गमे आश्रय केम अमारो ॥ आवा जोगमां आ-
 व्याछो तमे, फळ उदय थशे कोइ समे ॥५६॥ वदे वर्णि अचित्यानंद, सुणो भूप
 चतुर जनचंद । भक्त भगवानसिंह जे कल्या, एतो उत्तम हरिजन थया ॥५७॥
 राखी बाळमुकुंदनी सेवा, पाळे आचार उत्तम एवा । सतसंगी भलो द्विज जोई,
 तेनी पासे करावे रसोई ॥५८॥ घरी नैवेद्य ते पछी जमे, बीजा कोइनुं रांध्युं न
 गमे । तजी हुंगळी होको अफीण, भले निंदा करे मतिहीण ॥५९॥ तजी भूपप-
 णानुं ते मान, गाय प्रगट तणा गुणगान । सारी साधुतणी सेवा करे, निजमाथे
 चरणरज धरे ॥६०॥ एवा जननुं सुणे आख्यान, थाय पवित्र तेहना कान । सारा
 तीर्थतणुं फळ जे छे, सुणे आख्यान तो फळ ते छे ॥६१॥ दोहरो—कुंकडपति भग-
 वानने, भेट्या श्रीभगवान । धाम मळ्युं भगवाननुं, कर्यी कपड भगवान ॥६२॥
 पुष्पिताम्रावृत्त—उर धरि हरिनुं सदा स्वरूप, भजन करे भगवानसिंह भूप । कहि
 मुद धरि तेहनी कथाय, हरिजन राजि थशे सुणी सदाय ॥६३॥ इति श्रीविहा-
 रिलालजीआचार्यविरचिते हरिलीलामृते तृतीयकळशे अचित्यानंदवर्णीद्रअभयसिंहनृपसंवादे कुंकट-
 ग्रामाधिपतिभगवानसिंहआख्यानकथननामा विंशतितमो विश्रामः ॥ २० ॥

पूर्वछायो—कुंकडगामथी चालिया, गया दियोर गाम दयाळ । जैने चोरा-

मां उतयो, जन जोवा मळ्यां वृद्ध बाळ ॥१॥ उपजातिवृत्त—प्रभू तहां पथर जोड
 बेठा, बेठा बिजा त्यां बहु लोक हेठा । दयानिधीये उपदेश दीधो, श्रोता जनो-
 ये सुणि सर्व लीधो ॥ २॥ संसार आ स्वप्नसमान जाणो, पापो तथा पुण्य खरां
 प्रमाणो । आ लोकमां ईश्वरभक्ति साची, तेना विना वात समस्त काची ॥३॥
 स्वप्नाविषे द्रव्य मळ्युं जुवेछे, ते जाय तो छाति कुटी रुवेछे । जाग्या पछी द्रव्य
 नथी जणातुं, छाती कुठ्यातुं नथि दुःख जातुं ॥४॥ संसारकेरुं सुख सत्य जा-
 णी, करे सुखार्थे बहु पाप प्राणी । ते सुख स्वप्नावत नाश थाय, जे कर्म कीधां
 नहिं तेह जाय ॥५॥ माटे कदी पाप करो न कोई, मुवा मरेछे जन तेह जोई ।
 करो सदा ईश्वरभक्ति भावे, भवाब्धिनो जेथकि पार आवे ॥६॥ चोपाई—वात
 सांभळीने शुभ पेर, जनो चाल्या गया निज घेर । भावसारनी भामिनी एक,
 जेना उरमां विशेष विवेक ॥७॥ तेनो बाळक मूळजी नाम, बन्ने उमां हतां एह
 ठाम । कर्यो बाइये चितमां विचार, तपसी रखाछे निराहार ॥८॥ पुछे भोज-
 ननुं नहीं कोई, आणि आपुं हुं एने रसोई । लेवा तपसीने विनती करी, लावी
 आप्युं बेहुं जळ भरी ॥९॥ प्रीते पोताना पुत्रने संगे, शीधुं मोकल्युं अधिक उ-
 मंगे । जम्या रांधीने ईश अनादी, आपी एहने शिष्ट प्रसादी ॥१०॥ अवशेष प्र-
 सादि ते लई, माता पुत्र जम्यां घेर जई । पुत्रपासे सांझे केवराव्युं, जोगी पो-
 ढो पलंग हुं लावुं ॥११॥ त्यागिना धर्मविषे । उपजातिवृत्त—कहे महाराज सुणो
 सुभक्त, संसारथी होय सदा विरक्त । इच्छे न संसारिक सुख अंगे, पोढे नहीं
 कष्ट विना पलंगे ॥१२॥ मांदा थयानो मिश ऊर आणी, पोढे पलंगे जन त्यागि
 जाणी । ठगे जनोने प्रभु शुं ठगाशे, जोगी यथानुं फळ व्यर्थ जाशे ॥१३॥ अ-
 संत एतो नहि सत्य संत, आवे न एने भवदुःख अंत । सेवा सजे एनि सुसंत
 जाणी, न पुण्य पामे पस्ताय प्राणी ॥१४॥ जोगी थईने भरतादि जेम, बर्त्या सदा
 जे वरते न तेम । गृहस्थने जोग्य पदार्थ अर्थ, जो तेह इच्छे व्रत तेनुं व्यर्थ ॥१५॥
 संसारकेरुं सुख सर्व छोड्युं, तेवा सुखोमां बळि चित्त जोड्युं । मानापमाने
 सुख दुःख थाय, तो त्यागि साचो नहिं ते गणाय ॥१६॥ जो वृद्ध के आतुर ते
 न होय, बेसे जती वाहनमां न कोय । काया करी कृष्णप्रसन्न काज, घरे नहीं ते
 लव लोकलाज ॥१७॥ चोपाई—कह्या श्रीजिये त्यागीना धर्म, जन समष्टु ते स-
 मझि ले मर्म । कहे भूप अहो धर्मवान, कहो मूळजीनूं आख्यान ॥१८॥ जम्या
 हरिनी प्रसादी ते जेह, केवा भक्त थया पछी तेह । एतो सांभळवाने चहुंछुं, कहो
 वर्णिजी विनति करुंछुं ॥१९॥ बोल्या एवुं सुणी ब्रह्मचारी, घरणीश सुणो मन
 धारी । थया मूळजी ज्यारे जुवान, दीधुं संते तेने ज्ञानदान ॥२०॥ थयुं भक्तपणुं
 अति भारी, धन्यधन्य कहे नरनारी । सारी वस्तु जेजे मळि आवे, जैने स्वामिने
 भेट धरावे ॥२१॥ मूळजीने मळे हरि ज्यारे, त्यारे श्रीमुखे पम उबारे । मुक्त

અક્ષરધામના આ છે, અમસંગે ત્યાંથીજ આવ્યાછે ॥૨૨॥ સુણો ભૂપ અમેસિંહ
 શ્રાત, કહું મૂઝજી ભક્તની વાત । એક અવસરે મૂઝજીમાઈ, ચાલ્યા ગઢપુર ચિત્ત
 ચઢાઈ ॥૨૩॥ દીઠો રસ્તામાં આંબો રસાઢ, ઘણી તેનો હતો રાવવાઢ । રૂપામોર
 એને એક દીધી, મોંઘામાં મોંઘી કેરીયો લીધી ॥૨૪॥ પ્રભુપાસે જઈ તેણે નેટ, કરી
 ભાવથી કેરીયો મેટ । દાદાલાચર આદિક જેહ, લાગ્યા કેરી વાલાણવા તેહ ॥૨૫॥
 ભાવ મૂઝજી ભક્તનો ભાઢી, બહુ મનમાં રિધ્યા વનમાઢી । કહે મૂઝજીને મ-
 હારાજ, મુલે માગો તે આપું હું આજ ॥૨૬॥ કર જોડીને મૂઝજી કહે, જહાંસુધી
 આ કેરીયો રહે । જમો નિત્ય તે જનપ્રતિપાઢ, એજ માગુંહું દીનદયાઢ ॥૨૭॥
 આપ્યું એજ વચન ધરી ટેક, જમ્યા નિત્ય કેરી એની એક । જમતાં રસ તેનો વ-
 લાણે, રસ ભક્તના ભાવમાં જાણે ॥૨૮॥ બોર શવરીનાં સ્વાદિષ્ટ જેવાં, માન્યાં
 મૂઝજીનાં ફઢ એવાં । મલી લાગી વિદૂરની માજી, એમ કેરી જમી થયા રાજી
 ॥૨૯॥ સ્વાદ ભક્તના ભાવમાં જાણે, વિના ભાવ ન સ્વાદ વલાણે । આવી સૃષ્ટિ
 તણા સ્વજનારા, એજ આંબાનાં ફઢ રચનારા ॥૩૦॥ એવી વસ્તુ નથી વિશ્વમાંઈ,
 જેની શ્રીહરિ જાણે નવાઈ । દેવા ભક્તને આનંદ ભારી, કોઈ વસ્તુ વલાણે મુ-
 રારી ॥૩૧॥ પૂર્વછાયો— કહે અચિત્યાનંદજી, સુણો ભૂપ ધરીને સ્નેહ । મૂઝજી ભ-
 ક્તની ભાવના, વાઢિ કહું વરણવી તેહ ॥૩૨॥ ચોપાઈ—ગામ દીયોરમાં વળનારા,
 વળે બોરીના ચોપાઢ સારા । દીઠો મૂઝજીયે મલો જ્યારે, ધાર્યું અંતરમાં એમ
 ત્યારે ॥૩૩॥ સારો ચોપાઢ એક વળાવું, છેડે સોનાના તાર મુકાવું । પછી ગઢ-
 પુર જૈ રૂઢી રીતે, મારા હૃદયે ઓઢાડું પ્રીતે ॥૩૪॥ કેવું શોભશે વસ્ત્ર રૂપાઢું,
 ઘણા નેહથી મૂર્તિ નિહાઢું । રાત્રી અંતરમાંહિ ઉતારી, કોઈ કાઢે ન મેલું વિસારી
 ॥૩૫॥ એવો અંતરમાં ભાવ આણ્યો, પછી સારો જે વળકર જાણ્યો । તેને જૈને
 કહ્યું તતકાઢ, વળી આપો સરસ ચોપાઢ ॥૩૬॥ જેવી જાણો તમે ચતુરાઈ, એવી
 કારીગરી કરો માઈ । સૂત્ર સારામાં સારું વાવરજો, છેડા કંચન કસબના કરજો
 ॥૩૭॥ કશી લામી ન રાવશો લેશ, મૂલ માગ્યાથી દૈશ વિશેષ । મહારાજા
 અધીરાજ જે છે, તેને મેટ કર્યાસારુ તે છે ॥૩૮॥ મને મઢશે ઇનામ અથાગ,
 મઢશે તને તેમાંથી ભાગ । તેતો લાતાં કદી નહિ લૂટે, કોઈ ચોર લૂઢારા ન
 લૂટે ॥૩૯॥ એમ કહિને મરમ સમજાવ્યો, બહુ સારો ચોપાઢ વળાવ્યો । ગયા
 ગઢપુર દર્શન કાજ, જહાં રાજે રાજાઅધિરાજ ॥૪૦॥ હતો દિવસ સમૈયાનો સારો,
 મઢ્યા હરીજન સંત હજારો । સભામાં બેઠા સુંદર શામ, ગયા મૂઝજી ભક્ત તે
 ઠામ ॥૪૧॥ હરિની કરી પૂજા ઉમંગે, પછી ચોપાઢ ઓઢાવ્યો અંગે । પછી આરતી
 પોતે ઉતારી, છાંચિ અંતરમાં લીધી ધારી ॥૪૨॥ સ્તુતિ ગદગદ સ્વરથી ઉચ્ચરે, આંસુ
 પ્રેમનાં આંખથી લેરે । ભાવ મૂઝજી ભક્તનો ભાઢી, રહ્યા હરિજન સંત નિહાઢી
 ॥૪૩॥ સભામાં બેઠા રાણા ને રાય, જોઈ ચોપાઢ વિસ્મિત થાય । કહે ચોપાઢ કે-

णे बनाव्यो, के शुं स्वर्गपुरी थकी आव्यो ॥४४॥ मृत्युलोक समस्त मोझार, आवो कोइ नथी करनार । आनी आगळ शाल दुशाला, वखाणे ते कहेवाय काला ॥४५॥ एम उच्चरे सौ नरनारी, रीझ्या भक्त उपर भयहारी । तेथी देखाड्युं दिव्यस्वरूप, कोटि सूर्यशशीथी अनूप ॥४६॥ हती चोफाळे चोकडी ज्यांज्यां, कोटि सूर्य शशी दीठा त्यांत्यां । तेज शीतळ ने सुखकारी, जुवे मूळजी ते धारी धारी ॥४७॥ रहे अक्षरधाममां जेम, दीठी मूर्ति ते तेजमां तेम । एवं बे घडीसुधी जणायुं, पछी तो हतुं तेवुं देखायुं ॥४८॥ धर्मसुत नरनाटक धारी, करे दिव्यचरित्र सुरारी । भक्त मूळजीने भगवान, दीथुं दिव्य ते दर्शनदान ॥४९॥ एवा भक्त रहे जेह जाग्य, धन्यधन्य ते भूमिनां भाग्य । धन्य मातपिता परिवार, धन्य कुळ ज्यां धर्यो अवतार ॥५०॥ कहे वर्णि सुणो राजान, कछुं मूळजिनुं आख्यान । संभळावे सुणे जन जेह, पामे चारे पदारथ तेह ॥५१॥ पुष्पिताम्रावृत्त—हरि हरिजननी सुणे कथाय, धरि तनु धन्य बिजा बधा बृथाय । मुनिजन पण ते कथा सुणेछे, अवसर धन्य अमूल्य ते गणेछे ॥५२॥ इति श्रीविहारिलालजीआचार्यविरचिते हरिलीलामृते तृतीयकळशे अचिंत्यानंदवर्णीन्द्रिअभयसिंहनृपसंवादे दियोरग्रामनिवासीभावसारमूळजी-भक्तआख्यानकथननामा एकविंशतितमो विश्रामः ॥२१॥

पूर्वछायो—दीनदयाळ दियोरथी, चालीगया लाकडीये गाम । चौटावचे त्यां चालिया, हसते मुखे घनशाम ॥१॥ ठक्कर खोजा प्रेमजी, हाटे बेठा हता ते वार । घासनी गुंथेल सादडी, पाथरी हती घणी सार ॥२॥ हे नृप ओळखो एहने, कारभारी श्रीहरिना जाण । लाघो ठक्कर गढपुरतणा, भाइ प्रेमजी तेना प्रमाण ॥३॥ तेने हशिने कोइये कछुं, आपो जोगीने सादडी एह । प्रेमजी कहे महाजोगि जो, कोइ मळे तो आपु तेह ॥४॥ हशीने बोल्या श्रीहरि, जोगि जोइ वळो सहु ठार । अम जेवा जोगी नहि मळे, कोटि ब्रह्मांडनी मोझार ॥५॥ एम कही हशि चालिया, हरि गया नाने गोपनाथ । जळ चडावी शंभुने, गया पीपरले मुनिनाथ ॥६॥ त्यां एक द्विज तीर्थवासिने, नित्य आपतो हतो आमान । तेने जई हरिये कछुं, आपो अमने तो सिद्धान्न ॥७॥ त्यारे ते द्विजनी नारिये, कर्यो रोटलो हरिने काज । पछी तेमां घी पूरिने, कछुं जमो तमे महाराज ॥८॥ चोपाई—बेठा जमवाने जीवन ज्यारे, मुखकमळ विकाशियुं त्यारे । नर नारिये नेहे निहाळ्युं, आखुं ब्रह्मांड तेमध्य भाळ्युं ॥९॥ दीठी नदियो ने सागर सात, दीठो पर्वत मेरु प्रख्यात । साते पाताळ पण दीठां एमां, दीठां कैलास बैकुंठ तेमां ॥१०॥ दीठा सूर्य शशी ग्रह तारा, दीठा मेघ वृष्टि करनारा । दीठां थावर जङ्गम प्राणी, दीठां वन नग पृथ्वी अजाणी ॥११॥ एवी रचना निहाळी अपार, पाम्यां अचरज ते नरनार । कर्युं उरमां एवं अनुमान, नरदेह धर्यो भगवान ॥१२॥ करी बिनति रहेवा बे मास, तोय त्यां कर्यो बे दिन वास । गया त्यांथी तळाजे गाम, नाछा

शेषुजीमां घनशाम ॥१३॥ एक बावानी जग्या निहाळी, उतर्या जई त्यां बन-
 माळी । एक बाणिये ए स्थळ आवी, शीधुं शामने आपियुं लावी ॥१४॥ जम्या रां-
 धीने श्रीजगदीश, दैवी जाणिने दीधि आशीष । गगो शेट थया सुत तेना, सदगुण
 शा बखाणिये एना ॥१५॥ हरिभक्त थया अतिभारी, जाणे सौ हरिजन नरनारी ।
 चाल्या रात रहीने मुरारी, गोपनाय गया गिरधारी ॥१६॥ शिवमंदिरे कीधो उता-
 रो, हतो त्यांनो महान्त ते सारो । तेणे सेवा सारी रीते करी, रांध्युं विप्रे जम्या तहां
 हरी ॥१७॥ राख्या प्रेम करी पांच रात, नाह्या सिंधुमां हरि साक्षात । नीर खारा
 मीठाना छे कुंड, नाह्या तेविषे बाळमुकुंद ॥१८॥ एम तीरथ पावन करी, झांझ-
 मेर गया पछी हरी । करी विप्रने वेर आहार, त्यांथी कृष्ण गया कळसार ॥१९॥
 रद्या रात त्यां जगजीवन, पण कोइये आप्युं न अन्न । सुवा दीधा न निर्दय थई,
 शाम सूता खळामांही जई ॥२०॥ कतपर गया उठी सवारे, लीधो महुवानो
 मारग त्यारे । नदी माळण त्यां जतां आवी, भक्तिपुत्रतणे मन भावी ॥२१॥
 शामे त्यांज कर्तुं खानादिक, आव्यो महुवेथी एक वणीक । नाम शेट पीतांबर
 एह, दशा श्रीमाळी श्रावक तेह ॥२२॥ महुवामां एतुं घरबार, अधवारुं हतुं कळ-
 सार । गाडुं एक वसाणानुं भरी, आव्यो माळण नदी उतरी ॥२३॥ तेणे मोटा
 तपस्वी ते दीठा, लाग्या अंतरमां अति मीठा । प्रेमे पदजुग वंदन करी, भेट
 टोपरां साकर धरी ॥२४॥ धरी ठाकोरने फळाहार, जम्या ते पछी जग करतार ।
 शामे शीष्ट प्रसादी ते दीधी, खेहे शेट पीतांबरे लीधी ॥२५॥ कहे कृष्ण रहो
 किये गामे, कहो जाओछो तमे शा कामे । सुणी शेटे कर्यो त्यां उचार, मारुं
 छे महुवे घरबार ॥२६॥ हुं छुं दुर्बळ दीनदयाळ, रही कळसारे काहुंछुं काळ ।
 आव्यो हतो वसाणुं हुं भरवा, कळसारमां वेपार करवा ॥२७॥ सुणी बोलिया
 जगजीवन, महुवामां रहो महाजन । जशे दुर्बळता ते तमारी, मारुं वेण लेजो
 शिर धारी ॥२८॥ कुग्राममां न वसवाविषे । उपजातिवृत्त—जे गाममां लोक वसे उदार,
 वेपार धंधा वळि ज्यां अपार । तहां रहेवुं सुख जो चहीजे, कुग्राममां वास कदी
 न कीजे ॥२९॥ जे ग्राममां निर्दय लोक होय, सुणे नहीं कृष्ण कथाज कोय ।
 तहां वश्याथी कदि कष्ट लीजे, कुग्राममां वास कदी न कीजे ॥३०॥ जे गाममां
 पुष्कळ होय पाणी, पाळे प्रजा भूपति प्रेम आणी । विचारिने वास तहां वसीजे,
 कुग्राममां वास कदी न कीजे ॥३१॥ ज्यां आपणा वेरि विशेष होय, सगो नहीं
 के नहिं मित्र कोय । तो ते तजीने जवुं गाम बीजे, कुग्राममां वास कदी न
 कीजे ॥३२॥ जे ग्राममां वैद्य वसे न कोय, विद्यानि शाळा पण ज्यां न होय ।
 तहां रहीने सुख शुं लहीजे, कुग्राममां वास कदी न कीजे ॥३३॥ जडे न ज्यां
 सज्जननो प्रसंग, जहां रद्याथी निजधर्म भंग । वश्याथकी ज्यां व्यसनी बनीजे,
 कुग्राममां वास कदी न कीजे ॥३४॥ ज्यां आपणो उद्यम तो न थाय, करे न

को संकटमां सहाय । नाणुं छतां ज्यां नहि वस्तु लीजे, कुग्राममां वास कदी न कीजे ॥३५॥ कुग्राममां वास कुपात्रसेवा, कुटुंबमां क्लेश कुमित्र एवा । पत्नी कुभार्या जडि होय जेने, प्रत्येक पांचे परिताप तेने ॥३६॥ चोपाइ—बोल्या शेट पीतांबर वेण, शीर धारीश आपनुं केण । महुवामां हवेथी वसीश, कांई वेपार सारो करीश ॥३७॥ शेट एम कहीने सिधाव्या, महुवामां महाप्रभु आव्या । अभेसिंह बोल्या सुद आणी, अहो वर्णि सुणो मुज वाणी ॥३८॥ शेटे आप्यो प्रभुने आहार, एना पुण्यतणो नहि पार । पुण्य प्रकट थयुं होय जेह, महाराज कहो मने तेह ॥३९॥ बोल्या वर्णि थई रळियात, सुणो भूप अभेसिंह वात । राख्यो श्रीहरिनो विश्वास, महुवामां कयों शेटे वास ॥४०॥ तेथी दुर्बलता थई दूर, पाम्या धान्य ने धन भरपूर । आप्यो श्रीहरिने फळाहार, तेनुं प्रगटियुं पुण्य अपार ॥४१॥ पुण्यशाळी पाम्या त्रण पुत्र, सतसंगी थयुं घरसुत्र । पुत्र एकनुं नरसिंह नाम, बीजा दामजी सद्धर्मधाम ॥४२॥ ग्रीजां तेतो जेठोभाई जाणुं, हवे वात विशेष बखाणुं । सद्गुरु परमानंद जेह, मळया दामजी शेटने तेह ॥४३॥ सार धर्मतणो उर धर्यो, जैन मत तजी सतसंग कयों । खीमो शेट मामो मन भाव्यो, तेने पण सतसंग कराव्यो ॥४४॥ सुत मामातणो फुलचंद, फेड्यो तेनो अज्ञाननो फंद । सगावाला कर्या सतसंगी, बीजा पण कर्या भक्त अभंगी ॥४५॥ नातीलये उपद्रव कर्यो, तेनो डर दिलमां नव धर्यो । आव्युं चोमासुं उत्तम ज्यारे, बड्या वरतालमां शेट त्यारे ॥४६॥ एक दिन महुवा बंदरथी, लख्यो पत्र सगाओये घरथी । तज्यां सगां तज्यां माततात, केम वरतालमां बड्या भ्रात ॥४७॥ एवो कागळ वांचियो ज्यारे, शेटे उत्तर लखियो त्यारे । ते हुं भूपति तमने सुणावुं, अचरज मनमां उपजावुं ॥४८॥ शार्दूलविक्रीडितवृत्त—लक्ष्मीनाथ पिता रमा जननि छे माशीं गणुं गोमती, भ्राता वायुकुमार पुत्र शिवनो ए छे सहायी अती । पुत्री पुत्र दुहित्र नित्य नियमो भायां सदा संग छे, छे वृत्तालयमां कुटुंब सघळुं आनंद उत्संग छे ॥४९॥ चोपाई—लख्यो उत्तर ते एवि रीते, वरतालविषे वसे प्रीते । दामाशेटे धर्यो एवो धर्म, सारो समजीने शास्त्रनो मर्म ॥५०॥ शेट पीतांबरे करी प्यार, आप्यो कृष्णने फळ आहार । तेनुं पुण्य उदय थयुं एवुं, कोटी जज्ञतणुं फळ जेवुं ॥५१॥ कोइ भाव भलो उर धरे, तुळसीपत्र अर्पण करे । तोय तेने करेछे निहाल, एवा छे हरि दीनदयाळ ॥५२॥ ज्यारे सोनानी लंका लुटांय, त्यारे उंच अभागीने थाय । निधि अमृतनो उभराय, तोय तरशो अभागियो जाय ॥५३॥ तेम हरिये करी लीलालेर, कर्युं कल्याण तो टके शेर । तोय लेवा न आवे अभागी, न जुवे मोहनिद्राथी जागी ॥५४॥ पुष्पिताम्रावृत्त—करि अति करुणा कृपानिधान, नरतनु धारि दिधुं सुदर्श दान । पण जन अति जेह पुण्यशाळी, नमन करे प्रभुने प्रतापि भाळी ॥५५॥ इति श्रीविहारिलालजीआचार्यविर-

चिते हरिलीलामृते तृतीयकळशे अर्चित्यानंदवर्णीद्रअभयसिंहनृपसंवादे श्रीहरिमहुबाबंदरप्रासनामा द्वा-
विंशतितमो विश्रामः ॥२२॥

दोहा—कर जोडी नरपति कहे, अहो अर्चित्यानंद । कहो कथा हरिकृष्णनी,
सुणी टळे दुःखदंड ॥१॥ कहे अर्चित्यानंदजी, धन्यधन्य धरणीश । श्रवण भक्ति
भलि भाळिने, आपुं शुभ आशीष ॥२॥ आठ भुजा ने आठ पद, खट मुख लो-
चन बार । तुज मनमां व्रण मूर्ति ते, सदा वसो करि प्यार ॥३॥ एक सहस्र ने
उभय मुख, षट कर ने पद चार । ते तमारि रक्षा करे, पुच्छ एक धरनार ॥४॥
चोपाई—सुणो भूप अभेसिंहभाई, कहुं कृष्णकथा सुखदाई । महुवामां गया म-
हाराज, कैक जीवनां कल्याण काज ॥५॥ तहां लक्ष्मीनारायण केरुं, एक मंदिर
सारुं घणेरुं । हनुमाननी देरी छे ज्यांय, दीठुं आंबलीनुं झाड त्यांय ॥६॥ कर्तुं ओ-
टले त्यांज आसन, वड्या व्रण दीन प्राणजीवन । बावे एक दीवस दिधुं शीधुं,
बीजे दिन एक वाणिये दीधुं ॥७॥ बावा फुलवणकेरि जग्याथी, बीजे दिवस मळ्युं
शीधुं त्यांथी । नदी माळणने तट सारो, तलगाजरडानो छे आरो ॥८॥ कोठो
बावानो छे तेह स्थान, नाह्या बे दिन त्यां भगवान । नदी माळण पावन करी,
जोगसाधन त्यां कर्तुं हरी ॥९॥ मवाबंदरने महाराजे, तीर्थरूप कर्तुं जनकाजे ।
गाम डोळिये जै हरि खम्या, विप्र विठ्ठलने घेर जम्या ॥१०॥ गाम पटवे गया
त्यांथी माव, त्यां छे पूर्वमां एक तळाव । तेने पूर्वतटे विना वाड्य, रुडुं एक रो-
हणनुं छे झाड ॥११॥ थोडी वार बेशी तेह ठाम, गया गुणनिधि चांचवे गाम ।
त्यांथी पुर्वे तळाव छे त्यांनुं, पूर्वतट तरु छे रुखडानुं ॥१२॥ बेठा बे घडी त्यां
बळवंत, पछी त्यांथी चाल्या भगवंत । गाम डुंगरे त्यांथी आव्या, पिपावाव्ये
तहांथी सिधाव्या ॥१३॥ पीपा भक्ततणीज जग्याथी, लीधुं शामे सदाव्रत त्यांथी ।
जमीने गया वावेरे गाम, शिवमंदिर दीठुं ते ठाम ॥१४॥ तेना धावा उपर बेय
रात, रह्या शामसुंदर साक्षात । त्यांथी राजुले थई वडगाम, एज गामथी उत्तर
ठाम ॥१५॥ एक मशीद छे तेनी पास, रात वासो रह्या अविनाश । रामपर वि-
चर्या वनमाळी, गामथी पूर्व खीजडो भाळी ॥१६॥ बेठा बे घडी त्यां करी दया,
पछी गामथी पश्चिमे गया । बेतो वारीनो वोकळो दीठो, लाग्यो मोहनने मन मीठो
॥१७॥ उंधमतियो छे एहनुं नाम, तेमां स्नान कर्तुं घनशाम । गया गाममां थइने
लेरी, दुर चांचुडा शिवनी देरी ॥१८॥ नदी धातरवडी वहेछे, झाड तमरतणुं एक
जे छे । आत्मानंद स्वामीने ते ठार, कर्तुं हतो उत्तरसंस्कार ॥१९॥ सर्व जाणेछे
अंतरजामी, जग्या जोगामां राखी न खामी । नदी उत्तरीने तेह ठाम, गया कृ-
ष्णजी कोवैये गाम ॥२०॥ त्यां छे सागरतट रुचिर, आदिबाराहजीनुं मंदिर ।
त्यांना देवनां दर्शन करी, रातवासो रह्या तहां हरी ॥२१॥ गांगडागामे वड हेठ
जई, पाणी पीधुं कुवामांथी लई । सामतेज जई रह्या रात, शामकुंडे नाह्या सा-

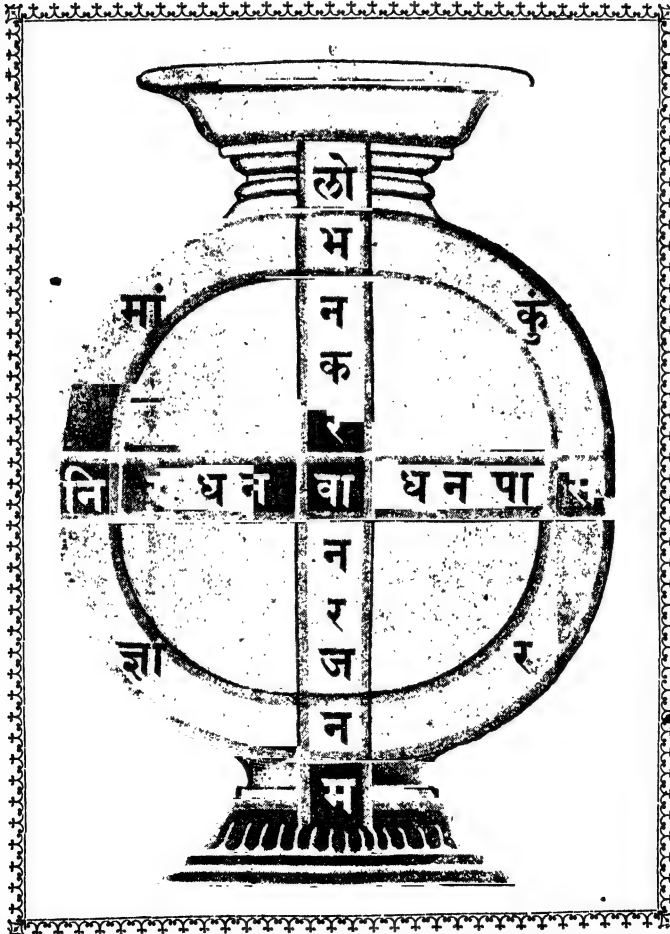
क्षात ॥२२॥ गया शीमर ऊठी सवारे, एज गामने दक्षिण द्वारे । सूर्य कुंडे नाखा
साक्षात, एते रखा रात ॥२३॥ एक आव्यो वणिक ते स्थान, दीसे
लोभ ते मूरतिमान । अगे फाटेल वस्त्र धरेलां, घणां मेलाने जुवो भरेलां ॥२४॥
बोभीविषे । उपजातिवृत्त—लोभी पुं पेट भरी न खाय, लोभीथकी पुण्य नही क-
राय । मांदो पळ्याथी कदि जीव जाय, पैसो नही ओसडनो अपाय ॥२५॥ लो-
भी कने जो बहु द्रव्य होय, फरेज धैने अति रांक तोय । चिंता धरे ते निजमृत्यु
काळे, रखे चितामां बहु काष्ठ बाळे ॥२६॥ लोभी न जाणे मन पुण्य पाप, जाणे
महिमा धननो अमाप । मांखीतणो संग्रह जेम जाय, लोभीतणुं द्रव्य पछी लुं-
टाय ॥२७॥ लोभी न राखे दिलमां दयाय, ते क्रोधि कामी सरखो गणाय । छे
पापनुं मूळ सदैव लोभ, छे छापकं धारक जेम मोभ ॥२८॥ लोभी तणुं द्रव्य कु-
मार्ग जाय, चौराग्रिके भूप कचेरि खाय । माता पिताने नहि लोभि पाळे, लोभी
प्रजानुं पण पेट बाळे ॥२९॥ जोगी जतीने जन लोभी सेवे, जाणे मने ते जडि-
बुद्धि देवे । ज्यां लोभीया लोक वसे घणाय, त्यां धूर्तकेरुं गुजरान थाय ॥३०॥
चोपाई—महालोभी ते एवो वणीक, तेणे जाण्युं जे जोगि छे ठीक । सोळे चिह्न
निहाळ्यांछे पगमां, तेथी जाण्युं आवा नथी जगमां ॥३१॥ माटे सेवा करुं सारी
रीते, तो ते रीझशे मुजपर प्रीते । सारुं सारुं करावुं भोजन, तो ते आपशे पु-
ष्कळ धन ॥३२॥ जोगीने जई वंदन कीधुं, पछी जमवानुं नोतरुं दीधुं । उर द्र-
व्यनी इच्छा छे एने, बीजो अर्थ कशो नथी तेने ॥३३॥ सर्व जाणेछे शाम मुजा-
ण, पण करवुंछे तेनुं कल्याण । माटे जमवानुं नोतरुं मान्युं, मन राजी थयुं वा-
णियानुं ॥३४॥ विप्र पासे रसोइ करावी, दुधपाक ने पुरी बनावी । बहु स्वादिष्ट
शाक कराव्यां, भातभातनां भजियां तळाव्यां ॥३५॥ बेठा जमवाने श्रीहरि
ज्यारे, बेठो वाणियो वेगळो त्यारे । जमि आसने जइ रखा रात, पछी ऊठीने चाल्या
प्रभात ॥३६॥ चाल्यो वाणियो साथे वळावा, इच्छा अंतरे श्रीमंत थावा । एक गाउ
सुधी साथे गयो, धार्यो स्वारथ सिडन थयो ॥३७॥ वळो पाछा कबुं हरि ज्यारे, बोल्यो
वाणियो वाणि ते वारे । कृपानाथ कृपा ऊर धरो, मने सर्वथी श्रीमंत करो ॥३८॥ मुजने
अगणित धन आपो, दयाळु मुज दारिद्र कापो । मोटा जाणी करीछे में सेवा, नथी
जोगी बीजा तम जेवा ॥३९॥ सुणि बोलिया सुंदरशाम, तने आपुंहुं अविचळ धाम ।
आपुं वैकुंठ गोलोकवास, सुख आपुं तने अविनाश ॥४०॥ धनमां तो नथी कशो
माल, धन लैने शुं थैश निहाल । सुणी बोलियो वाणीयो वाणी, मने द्रव्य आपो
दया आणी ॥४१॥ बीजी वात कशी नव जाणुं, आपो नाथ मने घणुं नाणुं । द्रव्य-
तुल्य बीजुं नव्य मळे, द्रव्ये मुनीवरनां मन चळे ॥४२॥ द्रव्यविषे । उपजातिवृत्त—
नाणाथकी यज्ञ घणा कराय, नाणावडे स्वर्गविषे जवाय । नाणाथकी संकट तो
टळेछे, नाणावडे वस्तु बधी मळेछे ॥४३॥ मदत्व केवुं कनके रहेछे, जो धंतुरानुं

પણ નામ તે છે । આશ્ચર્ય મોટું અતિ એક એ છે, નામપ્રમાણે મદ તે કરેછે ॥૪૪॥ ન કોઈનો કિંકર કોઈ જાણો, પૈસાતળા કિંકર સૌ પ્રમાણો । ગરીબ શ્રીમંત જનો જણાય, એવી સ્થિતી સૌ ધનથી ગણાય ॥૪૫॥ જેને ઘણું દ્રવ્ય કુલીન એહ, ઢાણો તથા સર્વ ગુણજ તેહ । તેનેજ સૌ કો નમવા ધસેછે, સર્વે ગુણો કાંચનમાં વસેછે ॥૪૬॥ બનેવિ કો નિર્ધનનો ન થાય, સાલો થવાને ધનિનો ચહાય । જો ગાંડું ઘેલું ધનવંત બોલે, સર્વે વચ્ચાણે શ્રુતિવાક્ય તોલે ॥૪૭॥ પુત્રો સત્વા પત્નિ તથા પિતા છે, આ લોકમાં સૌ ધનના સગા છે । પૈસાવડે છે જનની વડાઈ, ખાસે મુખે સૌ જન ભાઈભાઈ ॥૪૮॥ વિદેશ જાશે જન દ્રવ્યમાટે, માથું કપાવે વઢિ વિત્તસાટે । ડંડે સમુદ્રે જઈને પડેછે, જાણે અહિં મોતિ મને જડેછે ॥૪૯॥ પૈસો પ્રભૂતા જગમાં ધરેછે, જૈ જંગલે મંગલ તે કરેછે । પૈસા વસે પુષ્કલ જેની પાસ, દેખાય તેના જન સર્વે દાસ ॥૫૦॥ વિદ્યાતળી તો ન રસોઈ થાય, ગુણોતળાં શું બચકાં ભરાય, કીર્ત્તી સુણી ભૂલ કદી ન જાય, સર્વોપરી તો ધન છે સદાય ॥૫૧॥ જો માનતા દેવતળી કરેછે, રોગાદિ પીડા જનની હરેછે । દેવો રિશ્નેછે ઘણું દ્રવ્યદાને, છે દ્રવ્ય તો દુર્લભ દેવતાને ॥૫૨॥ વિના પગે જે જગમધ્ય ચાલે, વિના કરે હિચ્છિત લાવે આ-લે । નિર્જિવ છે તોય બલિષ્ઠ જે છે, આ વિશ્વનું જીવન દ્રવ્ય એ છે ॥૫૩॥ જો લક્ષ્મિ-દાતા કદિ લાત મારે, લાગે નહીં દુઃખ દિલે લગારે । મારી ભૃગુયે હરિનેજ લાત, ન કોપ કીધો ગણિ લક્ષ્મિતાત ॥૫૪॥ વસંતતિલકાવૃત્ત—લક્ષ્મી વિના જગતમાં જન હોય જ્યારે, ચોલાવશે જન બધા મુલ્યથી ટુંકારે । જે કાનુંડો વ્રજવિષે મહિ ચોરિ ચાય, લક્ષ્મી મલ્યાથકિ થયા રણછોડરાય ॥૫૫॥ અથ ધનનિષેધવિષે । ઉપજાતિવૃત્ત—કહે હરી દ્રવ્ય ઘણું નઠારું, કુલુદિને ક્લેશ વધારનારું । જો દ્રવ્યનો કાંઈ રહ્યો ન પાર, તો ધર્મરાજા રમિયા જુગાર ॥૫૬॥ લઢાવિ મારે ધન ભાઈભાઈ, લઢાવિ મારે સસરા જમાઈ । અધર્મ અન્યાય અનેક થાય, જો દ્રવ્યમાં દોષ ઘણા જણાય ॥૫૭॥ જ્યાં દ્રવ્ય છે ત્યાં રિપુ હોય જ્ઞાણા, જુના મટે તો વઢિ થાય તાજા । જે માનવીનો ન સરેજ અર્થ, નિંદા કરે મૂકિ કલંક વ્યર્થ ॥૫૮॥ ઘણું શરીરે મધ ચોપડાય, મંકોડિ માંચી કરડીજ ચાય । શ્રીમંતને તેમજ દુઃખ છેક, સ્વાર્થી મઢિને કરડે અનેક ॥૫૯॥ જો દ્રવ્યમધ્યે સુખશાંતિ હોય, તો તુચ્છ જાણી ન તજેજ કોય । ભર્તૃહરી આદિ નૃપો થયાછે, તે દ્રવ્ય ત્યાગી વનમાં ગયાછે ॥૬૦॥ સંભાલ વિશ્વ-ભર સૌનિ લેછે, તે અન્ન વસ્ત્રો પરિપૂર્ણ દેછે । કોઈથકી જ્ઞાણું નહીં ચલાય, શ્રીમંત સ્વાદુ જમિ રોગિ થાય ॥૬૧॥ પેદા કર્યામાં શ્રમ છે અપાર, તે સાચવ્યામાં ભય છે હજાર । કદી મઢેલું ધન નાશ થાય, મૃત્યુસમું સંકટ તો જણાય ॥૬૨॥ જે કોય અંતે ધન મૂકિ જાય, જેને મઢે તે જન રાજિ થાય । શ્રીમંત ચિંતા દિનરાત રાખે, રાખે મને કોઈક મારિ નાંખે ॥૬૩॥ જેને હશે વૈભવ જો વિશેષ, તેને દિલે થાય વિશેષ ક્લેશ । શ્રીમંતને ડંચ સુખે ન આવે, તે દ્રવ્યહચ્છા જન મૂર્ખ લાવે ॥૬૪॥

जो पंथ चाले सबळे रमा छे, जो ऊलटे मार दिसे सदा छे । तेमाट लक्ष्मीतणी आश छोडो, प्रीती प्रभूना पदमांहि जोडो ॥६५॥ चोपाई—सुणी बोलियो वाणी-यो वाणी, द्रव्य आपो मने दया आणी । मोटा जाणी जमाझ्या में तमने, करो नाथ अनुग्रह अमने ॥६६॥ बोल्या सुंदरशाम वचन, बहु छे धनमांहि बंधन । तोय छे अति इच्छा तमारी, माटे सांभळो वाणी अमारी ॥६७॥ द्रव्य जेटलुं जोग्य जणाशे, तेटलुं तमने प्राप्त थाशे । एवी आशीष सांभळी लइने, गयो वणिक ते राजी थइने ॥६८॥ दोहरा—बाटे जातां वाणियो, करी विचार विशेष । आपे लाग्यो आपवा, निज मनने उपदेश ॥६९॥ भलो ज्ञानरसकुंभ छे, श्रीप्रभु-पदतळपास । तेहविषे तुं मानिले, मनवा भलो निवास ॥७०॥

कळशप्रबंध—लोभ न करवा नरजनम, निरधन वा धनपास ।

मानि ज्ञानरस कुंभमां, मनवा भलो निवास ॥७१॥

पुष्पिताम्रावृत्त—अघटित घटितादि पात्र जाणे, विभव करे प्रभु प्राप्त ते प्रमाणे । निजजन हितकारि ते हरि छे, सुख करवाज सदैव आप इच्छे ॥७२॥ इति श्रीवि-
हरिलालजीआचार्यविरचिते हरिलीलामृते तृतीयकळशे अचित्यानंदवर्णीद्रअभयसिंहनृपसंवादे शीमर-
ग्रामनिवासीलोभिवणिजाख्यानकथननामा त्रयोविंशतितमो विश्रामः ॥२३॥

पूर्वछायो—शिमरगामथी संचरी, गया श्रीहरि तुळसीशाम । त्यांथकी गुस-
प्रयाग जै, कुंड उत्तरे कीधो विराम ॥१॥ चोपाई—भली रायणतळ शीला भाळी,
कर्यु आसन श्रीवनमाळी । जन जे निज आगळ आवे, तेने शास्त्रनी वात सुणावे ॥२॥ नित्य कुंडविषे करे स्नान, तीर्थ पावन करवानुं तान । विप्र त्यांतो हतो एक
सारो, देलवाडाविषे वसनारो ॥३॥ हतो नाते ते नागर गोर, अनोपाठक द्विज-
शिरमोर । नित्यप्रत्ये प्रभु तेने घेर, जमी आवे जई रुडपेर ॥४॥ तेणे पुछ्युं तमा-
रुं शुं नाम, भावि नाम कहुं तेह ठाम । मारुं नाम छे सहजानंद, सुणी उपज्यो
अधिक आनंद ॥५॥ शेषशायी मंदिर ब्रह्मचारी, जमाडे हरीने साधु धारी । तेनुं
नाम छे नृसिंहानंद, तेनी आगळ बोल्या मुकुंद ॥६॥ तीर्थ जग्या ने कुंड छे
सारो, जोग साधवाजोग्य किनारो । सुणी बोल्या वळी ब्रह्मचारी, तीर्थ जग्या
तो छे घणी सारी ॥७॥ पण जळ नथी रेतुं उनाळे, आपजेवा जो करुणाथी भा-
ळे । कुंडे नीर रहे बारे मास, सुणी बोलिया श्रीअविनाश ॥८॥ हवे रहेशे
घणाकाळ पाणी, थइ सुफळ ते शामनी वाणी । एवी रीते रखा दोढ मास, की-
धो आप प्रताप प्रकाश ॥९॥ त्यांथी उने गया नरवीर, त्रण दिवस वड्या सर-
तीर । पुरथी वळी पश्चिममांय, सारी वाव्य दीठी एक त्यांय ॥१०॥ तेमां जै हरिये
कर्यु स्नान, वळी प्रीते कर्युं जळपान । हंसराज ने शेठ गणेश, प्रीते सेव्या तेणे
परमेश ॥११॥ तेनो देखीने पूरण प्यार, शामे सेवा करी अंगिकार । त्यांना
लोकोने चमतकार, देखाळ्यो हरिये एह वार ॥१२॥ कोइये विराटरूप निहाळ्युं,
कोइये रूप चतुर्भुज भाळ्युं । धार्याकोइये प्रगट मुरारी, कहे कोई पुरुष अवतारी
॥१३॥ प्रभाते उठी मारगे चड्या, खोळतां जनोने नव जड्या । गाम डोळाहे
वालो विचरिया, भरवाडने घेर उत्तरिया ॥१४॥ शीधुं आप्युं तथापि न लीधुं,
दुध गायनुं प्रेमथी पीधुं । गुरु भरवाडनो एक बावो, एज भरवाडने घेर आव्यो
॥१५॥ राते बावो ने श्रीअविनाश, सूता एक स्थळे पासपास । कहुं बावे स्वभावे
हेराम, दीधो होंकारो श्रीघनशाम ॥१६॥ एज रिते बीजी त्रिजी बार, दीधो
होंकारो धर्मकुमार । कहे बावो तमे छो शुं राम, केम होंकारो योछो आ ठाम
॥१७॥ कहे कृष्ण बावा सुणी लैये, नकी जाणो अमे राम छैये । पछी रामरूपे
भगवान, दीधुं बावाने दर्शनदान ॥१८॥ बावे राम जथारथ जाण्या, हरिकृष्णने
हेते वखाण्या । त्यांथी छांना चाल्या घनशाम, गया गोविंद लोढवे गाम ॥१९॥
नाते चारण त्यां लखुबाई, तेने घेर रखा सुखदाई । लखुबाई छे समाधिनिष्ठा,

ज्ञान वैराग्यमां ते वरिष्ठा ॥२०॥ मत अद्वैतने माननारी, जाणे ईश्वरने निरा-
कारी । साधुओने सदाव्रत देती, तपनी परिक्षा करी लेती ॥२१॥ तेने मोटा
तपस्वी ते जाण्या, सनकादिकतुल्य प्रमाण्या । तेथी राख्या पोतातणे घेर, स्नेहे
सेवा सजे सारीपेर ॥२२॥ विठ्ठलानंद ने बालानंद, ब्रह्मचारी हता निर्द्वंद । तेनी
पासे रसोई करावे, महाराजने थाळ घरावे ॥२३॥ घेर भेंशोतणुं खांडु हतुं, नित्य-
नित्य घणुं दूध थतुं । दूधनी तर साकर साथ, जमता नित्य त्यां मुनिनाथ ॥२४॥
घणो भाव भाळी अविनाश, त्रण मास रखा त्यां निवास । त्यांथी प्राचीये ना-
वाने काज, कोई दिवस जता महाराज ॥२५॥ सर्व जाणे हरी साक्षात, तोय पूछी
ते बाहने वात । भक्तिदिक्षा तमे कथांथी धारी, कहो कोण छे आ ब्रह्मचारी
॥२६॥ कहे बाह गुरु तो अमारा, आतमानंदजी हता सारा । आग्या आ गाममां
तेह ज्यारे, घणा शिष्य तेना थया त्यारे ॥२७॥ विप्र विठ्ठल अहिं रहेनारो, तेनो
शिष्य थयो घणो सारो । थयो ते द्विजनारीनो काळ, मूकियो त्रण मासनो बाळ
॥२८॥ आत्मानंदने विठ्ठले पुछ्युं, बाळ देखीने दाक्षी मरुंछुं । मळतुं नथी धव-
रावनाहं, एने केम करीने उगाहं ॥२९॥ सुणी कहे आत्मानंदस्वामी, धवराव तुं
आनंद पामी । जहांसुधि ते बाळक धावे, स्तन ताराविधे दूध आवे ॥३०॥ एवुं
द्वीधुं एने वरदान, धवरावे ते मातसमान । ज्यारे बाळके धावण मूक्युं, स्तन-
मांथी त्यारे दूध सूक्युं ॥३१॥ दश वर्षनो सुत थयो ज्यारे, गुरुने कछुं विठ्ठले
त्यारे । दयावंत दया दिल धारी, अमो बेने करो ब्रह्मचारी ॥३२॥ सुणी गुरु-
जीये करुणा कीधी, दीक्षा ते जण बेयने दीधी । विठ्ठलानंद ने बालानंद, एवां
नाम धर्यां सुखकंद ॥३३॥ तेओने गुरुये कछुं एवुं, लखुबाइनी पासे रहेवुं ।
वळि गुरुये मने कहि वाणी, आ बे राखजो आपना जाणी ॥३४॥ सदाव्रत वि-
ठ्ठलानंद देशे, भेंशो चारवा बिजो रहेशे । कहे बाह अहो तप धारी, बेप छे एज
आ ब्रह्मचारी ॥३५॥ आत्मानंदस्वामी छे जेह, अमे मानिये ईश्वर तेह । तेने
भजिये छैये भाव आणी, दाता कल्याणना एज जाणी ॥३६॥ बीजी वात कहुं
एक वळी, तमे स्नेहथी लेजो सांभळी । मोटा संत रामानंदनाम, गया श्रीरंगक्षे-
त्रने ठाम ॥३७॥ रामानुजथकी दीक्षा लीधी, पाछी सोरठमां गति कीधी । आत्मा-
नंदसाथे वाद धर्यो, वाद अद्वैत खंडन कर्यो ॥३८॥ स्वामीये शिष्य सौने बोलावी,
सारी रीते कछुं समझावी । रामानंदस्वामी कहे जेम, सर्वे जन तमे वर्तजो तेम
॥३९॥ एनी समझण छे घणी सारी, माटे जाणजो जनहितकारी । एम कही
आत्मानंद तेह, जइ रामपरे तज्यो देह ॥४०॥ तेना शिष्य सरव जे रखा,
रामानंदतणा शिष्य थया । मत माने विशिष्टाद्वैत, नव माने कदी ते अद्वैत ॥४१॥
पण हुं अने आ ब्रह्मचारी, त्रण जण तो रखां टेक धारी । आत्मानंदने ईश्वर
गणिये, मत अद्वैत ते भलो भणिये ॥४२॥ रामानंदे तो आग्रह कर्यो, अमे श-

बद्धवण नव धर्यो । तेणे अमने कर्याछे विमूख, तेनू अमने नथी कांइ दुःख ॥४३॥ अहींना हरिजन नरनारी, ते तो मानेछे वात अमारी । संप्रदाय गादीपती जेवी, मने मानेछे सौ जन तेवी ॥४४॥ धर्मपुत्र छे अंतरजामी, तोय वात पुछी लीधी स्वामी । करुणानिधि करुणा करी, लखुबाइ प्रत्ये कहे हरी ॥४५॥ सत्य मानो विशिष्टाद्वैत, मत सत्य नथीज अद्वैत । व्याससूत्र तथा जे वेदांत, संभळावी तेनी भागी भ्रांत ॥४६॥ ऋण जणने कर्या निजमतनां, काळ्यां खोदिने मूळ असतनां । लखुबाइने कहे भगवान, तमे मागो मुखे वरदान ॥४७॥ कहे बाइ सुणो तपधाम, मारो पुत्र जे छे वीरो नाम । सुत ते अने भेंशो छे जेह, सदाकाळ सुखी रहे तेह ॥४८॥ सुणी भाखे मुखे भगवंत, तेतो माग्युं तमे नाशवंत । वरदान बिजुं मुखे मागो, पशुपुत्रनी वासना त्यागो ॥४९॥ लखुबाइ वळी एम कहे, आ अखंड सदाव्रत रहे । एज मागुंछुं हुं वरदान, आपो एटलुं करुणानिधान ॥५०॥ सुणी बोलिया त्यारे श्रीहरी, नाशवंत माग्युं तमे करी । मागो एवुं जे नाश न थाय, रहे अक्षय काळ सदाय ॥५१॥ माग्यो बाइये श्रीप्रभुपास, अंते अक्षरधाममां वास । वरदान पछी एज आइयुं, कष्ट जन्ममरणतणुं काप्युं ॥५२॥ कहे वर्णि सुणो वसुधेश, लखुनी कहुं वात विशेष । रामानंदने हरि मळया ज्यारे, कयुं हरिये प्रयत्न तो त्यारे ॥५३॥ लखुने सतसंगमां लेवा, जुओ कृष्ण कृपाळु छे केवा । पण माने नहीं लखुबाई, समाधीतणा गर्वे भराई ॥५४॥ कहे शिष्य थवाथी लजाउं, रामानंदनी शिष्य न थाउं । रामानंद रह्या साक्षात, तेणे मानी न त्यांसुधी वात ॥५५॥ पण श्रीहरिने अनुसरी, अंते अक्षरधाम विचरी । ज्यारे जीवमां ममत भराय, सत्य वात न त्यारे मनाय ॥५६॥ हवे कृष्णतणी कहुं वात, लोढवाथी चाल्या जगतात । पुर पाटण नाम प्रक्षास, ऋण रात्रि कर्यो त्यां निवास ॥५७॥ नदी हीरण ने सरस्वती, मळे त्रीजी तहां मधवती । तेथी नाम त्रिवेणी गणाय, नाह्या तेविषे त्रिभुवनराय ॥५८॥ वळी सागरने तट जई, जम्या त्यांथी सदाव्रत लई । पुर पाटणथी पूर्व ठाम, एक भलकां तळावडी नाम ॥५९॥ त्यां छे पीपळानुं झाड जेह, जहां कृष्णे तज्यो हतो वेह । कृष्ण सूता हता जेवि रीते, तेम शाम सूता तहां प्रीते ॥६०॥ आव्यो त्यां एक ब्राह्मण कोई, बोल्यो चरणविषे चिह्न जोई । तमे कृष्ण दीसोछोजी आप, माटे मुजने करो निष्पाप ॥६१॥ कृष्णरूपेज दर्शन आपो, मारा मनतणो संशय कापो । सुणी करुणा करी मुनिभूषे, दीधुं दर्शन कृष्णस्वरूपे ॥६२॥ एह ब्राह्मणनुं करि काज; आव्या पाटणमां महाराज । एम पुनित करी तेह स्थान, गया भंडुरिये भगवान ॥६३॥ उतर्या त्यां लुहारने घेर, तेणे सेवा करी सारीपेर । पछी माळिये धै महाराज, शेरगढ रह्या निज जनकाज ॥६४॥ शीमाशीने चोरे रही नीश, जुनेगढ गया श्रीजगदीश । रैवताचळ नजरे निहाळ्यो, पदस्पर्श तेनो मळ टाळ्यो

॥६५॥ पुष्पिताम्रावृत्त—गिरिवर पर पाव धारि दीधो, गिरि गिरनार पवित्र आप कीधो । प्रभुपद प्रणम्यां सुतीर्थ देवो, अवसर जाणि लिधो अमुल्य एवो ॥६६॥ इति श्रीविहारिलालजीआचार्यविरचिते हरिलीलामृते तृतीयकलशे अर्चित्यानंदवर्णीद्रअभयसिंहनृपसंवादे श्रीहरिरैवताचलप्राप्तनामा चतुर्विंशतितमो विश्रामः ॥२४॥

पूर्वछायो—वर्णि कहे वृष सांभळों, करुं कृष्णकथा उच्चार । पावन करवा तीर्थने, गिरधारि गया गिरनार ॥१॥ चोपाई—भली रीते प्रथम भगवान, कयुं कुंड दामोदरे स्नान । पछी रेवतीकुंडमां नाछा, कुंड पावन करवा चहाया ॥२॥ दामोदरजीने मंदिर जई, कयों दर्शन हर्षित थई । त्यांना पूजारिये करी सेवा, जाणि हरिने महाजोगि जेबा ॥३॥ कखुं आंहि रहो तमे रात, सुणी बोल्या हरि साक्षात । आज तो एवी इच्छा छे मनमां, वसवुं निशाये जइ वनमां ॥४॥ त्यारे पूजारि कहे प्रभुपास, वनमां बहु वाघनो त्रास । घणा आंहि अघोरी फरेछे, तेतो जनतणो भक्ष करेछे ॥५॥ बळि बोलिया विश्वआधार, कोई अमने नथी हणनार । एम उच्चरी त्यांथी सिधाव्या, मुचुकुंदनी जग्याये आव्या ॥६॥ बळी त्यांथकी पश्चिम पास, वड्या देरीविषे रात वास । रात अरधी जतां वाघ आव्यो, प्रभुमां तेणे प्रेम ठराव्यो ॥७॥ प्रभुपासे रख्यो आखी रात, जन जोवा मळ्या परभात । वाघ जोइ रहे हरिसामे, जन जोइने अचरज पामे ॥८॥ पछी श्रीहरिये सान करी, गयो वनमां प्रदक्षिणा फरी । दामोदरजीना पुजारी जेह, तेणे दीठो चमतकार तेह ॥९॥ प्रभुपद जइ कीधो प्रणाम, तेडी गया दामोदरधाम । राख्या त्यां हरिने त्रण रात, भावे सेवा करी भली भात ॥१०॥ तेने देव दामोदररूपे, दीधुं दर्शन वृषकुळभूषे । पछी त्यांथकी वीदाय थया, भगवान भवेश्वरे गया ॥११॥ पछी वाव्य चडानी छे ज्यांय, गया ते समे त्रीकम त्यांय । त्यांथी आव्यो गिरिनो चडाव, दीठो हुंगरकेरो देखाव ॥१२॥ उपजातिवृत्त—ज्यारे हतो श्रावण शुद्ध मास, प्रभु पधार्या गिरनार पास । शोभा बनी ते अति शी वखाणुं, अपूर्व ए उत्तम जोग जाणुं ॥१३॥ गिरी दिसेछे घनशाम जेवो, आव्यो चडी त्यां घनशाम एवो । भला पधार्या घनशाम भूप, त्रणे विराजे घनशामरूप ॥१४॥ वैतालीयवृत्त—गिरिये घननी घटा धरी, विलसे जेम शिरे जटाधरी । सुरचाप तहां पसारियुं, जटिले जेम त्रिपुंड धारियुं ॥१५॥ गिरिमां वनवृक्ष छे घणां, शुभशुं रोम दिसे गिरीतणां । हरख्यो हरिने मळी घणुं, तन रोमांच थयुं गिरितणुं ॥१६॥ जळनां झरणां घणां झरे, कवि तेनी शुभ कल्पना करे । गिरि छे अतिशो उमंगमां, उपज्यो स्वेद विशेष अंगमां ॥१७॥ शिखरे चडि मोर उच्चरे, सुणि एवी कवि कल्पना करे । प्रभुने अति चित्त प्यारथी, गिरि शुं आदर दे उचारथी ॥१८॥ फळ फूल फळयां अने फुल्यां, तरुबल्लीपर ते रख्यां झुल्यां । गिरिये तरुने मिशे करी, हरिने शुं भलि भेट ते धरी ॥१९॥ शिखरे घन गर्जना करे, अव-

लोकी कवि ऊपमा धरे । गणिने अति हर्षनी घडी, वज्रडावे गिरि नोबतो बडी ॥२०॥ चळके चपळा दिशो दिशे, असिधारा गिरिराजनी हशे । खग दादुर शब्द उचरे, गिरिसेना जयकार शुं करे ॥२१॥ घन डंबरतुल्य त्यां वळी, हरिने शीश मुकी सुवादळी । त्रिविधी गति वायु संचरे, प्रभुने शुं गिरि पंखबो करे ॥२२॥ रथोद्धतावृत्त—रैवताख्य गिरि शैलराज छे, ज्यां विशेष सुरनो समाज छे । कृष्णदर्शतणी चाहना करी, शुं वसेल अहि शंभुनो गिरी ॥२३॥ धातु रत्नतणी खूब खाण छे, पेखि पूर्ण निधियो प्रमाण छे । ज्यां हता जदुकुलेश संचर्या, त्यां विशेष वृषपुत्र वीचर्या ॥२४॥ ज्यां वसे बळि अपार जोगियो, भाळि शैल हरखा-य भोगियो । ज्यां वनस्पति अठार भार छे, सिंह वाघ वरुओ अपार छे ॥२५॥ छे घणीक तरुओतणी घटा, जेवि होय शुभ शंभुनी जटा । गौमुखी सुसरिता शिरे रहे, जाणिये प्रगट जाह्नुवी वहे ॥२६॥ बीटियो अधिक वादळे करी, शुं विभूति तन शंकरे धरी । चंद्र होय शिखरेज जे समे, भाल चंद्रसम भाळतां गमे ॥२७॥ हस्तितुल्य दरसाय पूनमे, घंट सूर्यशशि सांजने समे । देखि देवगज क्षोभ पा-मियो, तेथि भूमि तजि स्वर्गमां गियो ॥२८॥ शैल शीश बहु छे लिलोतरी, लीलि झूल शुभ शुं गजे धरी । हस्ति शीश चडनार भूपती, तेम शैल शिर संतना पती ॥२९॥ श्यामरंग गिरिनो जणाय छे, देखी एम अनुमान थाय छे । कृष्ण कीर्ति लखवा गिरीमिशे, पूंज काजळतणो कयों हशे ॥३०॥ चोपाई—एवो देखाव गि-रिनो निहाळी, रुदे राजी थया वनमाळी । गिरि उपर चढ्या अविनाश, गया गौ-मुखी गंगानी पास ॥३१॥ तहां रहेता हता बहु बावा, तेणे हरिने दीधुं नही नावा । दीधुं दर्शन वामन थई, त्यारे सवें पगे लाग्या जई ॥३२॥ वळी गंगा विषे नव-राव्या, चर्चि चंदन हार चडाव्या । रहो आंहि एवा बोल कल्या, पण श्रीहरि त्यां नव रक्षा ॥३३॥ दत्तात्रीतणी जग्या छे ज्यांय, गया श्रीहरि त्यांथकी त्यांय । एक तपशी दीठो तेह ठार, तप करतां वित्यां वर्ष बार ॥३४॥ तेने एम कळुं हरिराय, कहो शी छे तमारे इच्छाय । सुणी बोल्यो तपस्वि ते त्यारे, इच्छा एकज छे उर मारे ॥३५॥ दत्तात्रीतणां-दर्शन थाय, नथी बीजी इच्छा उरमांय । सुणी करुणा करी जगभूषे, दीधुं दर्शन दत्तात्रीरूपे ॥३६॥ निजरूपनो निश्चे कराव्यो, तेने जन्म मरणथी मुकाव्यो । गिरि ऊपरथकी ऊतरी, जुनागढमां पधार्या श्रीहरी ॥३७॥ गया नाथ गोधा वाव ज्यां छे, धर्मदासतणी जग्या त्यां छे । थतुं त्यां हतुं ब्रह्मभोजन, बेठा त्यां जइ जगजीवन ॥३८॥ त्यांथी अन्न मळ्युं नहि ज्यारे, हाटकेश्वरमां गया त्यारे । आव्यो नागर दर्शनकाज, तेणे दीठा तपस्वीराज ॥३९॥ जाणया जोगीने विद्वान जेवा, पूछया प्रश्न परिक्षा ते लेवा । दश प्रश्नना उत्तर बेज, उभी पंक्ति करी लख्या एज ॥४०॥ शार्दूलविक्रीडितवृत्त । बहिर्लपिका— — —

गि रा जोयो शैल कियो भला गुरु किया ब्रह्मासुता सिंधुजा, केवुं सि-
 र मा धुसमीप होय सर ते झीणी कहो भूमिजा । शु. नाणुं तनने न-
 ना नु बीन अरथे केना पछी दौ घरी, शंभू शशु सुकंठि कोण सुणिने
 र ज बे पंक्ति उभी करी ॥४१॥ चोपाई—जोइ उत्तर अचरज पामी, कयुं
 वंदन निजशिर नामी । अति प्रेम बध्यो एने उर, जाण्युं छे महापुरुष
 जरूर ॥४२॥ तेना मुखथी सुण्यो उपदेश, थयो घमनो सनमां प्रवेश । घेर जै शी-
 रोपुरी करावी, हेते हरीने जमाडीया लावी ॥४३॥ तेने रात्रिविषे मुनिभुपे, दीधुं
 दर्शन शंकररूपे । हाटकेश्वरमां रखा रात, भूतनाथे पधार्या प्रभात ॥४४॥ कयुं
 दर्शन शंभुनुं भावे, पीधुं जळ जह खंगार बावे । गया त्यांथकी वणथळी गाम,
 सूर्यकुंडे नाछा घनशाम ॥४५॥ जम्या त्यांथी सदाव्रत लई, रात वासो रखा राजि
 थई । गई रात ने उग्यो दिनेश, पीपळांणे गया परमेश ॥४६॥ उनेवाळ जे वर-
 सि महेता, पीपळाणामां तेतो रहेता । तेने घेर गया हरि ज्यारे, पुजा करता हता
 मेतो त्यारे ॥४७॥ करता हता पाठ गीतानो, आंगणे हतो पुत्र पोतानो । नाम क-
 ल्याणजी कहेवाय, मागी भीक्षा तहां हरिराय ॥४८॥ कहे कल्याणजी तेह वार,
 नथी घरमां रसोई तैयार । आवो बेसो रसोई करावुं, भलुं भोजन तमने घरावुं
 ॥४९॥ कहे कृष्ण खोटी नहि थाउं, तीर्थ करवा उतावळो जाउं । विप्रपुत्र बोल्यो
 तेह ठाम, बावा होय कल्याणनुं काम ॥५०॥ बीजे तीर्थ जवानुं न धारो, लोजमां
 महाराज पधारो । रामानंदस्वामीतणा चेला, मुक्तानंदजी त्यां छे रहेला ॥५१॥
 तेनी पासे पचास छे संत, महावैरागी ने ज्ञानवंत । जेने होय कल्याणनी आश,
 तेने जावुं एवा संतपास ॥५२॥ सुणो भूष अभेसिंह भ्रात, एवामां बनी अद्भुत
 वात । मेता नरसिंह तो तेह ठाम, पूजता हता शाळग्राम ॥५३॥ घणुं प्रगटियुं
 तेमांथी तेज, थयुं लीन हरिविषे एज । एवुं अचरज देखी निदान, एतो भूल्या
 शरीरनुं भान ॥५४॥ चाली निसर्या सारंगपाणी, वात ते मेता नरसिंहे जाणी ।
 त्यारे पुत्रप्रत्ये बोल्या एम, मोटा जोगी जावा दीधा केम ॥५५॥ पछी पाछळ जई
 भलीपेर, तेंडी लाव्या प्रभू निजघेर । कहुं बेसो रसोई करावुं, भला भावथी थाळ
 घरावुं ॥५६॥ कहे कृष्ण न वार लगाडो, होय तैयार तेज जमाडो । तहां दूध
 जुवारनुं धान, जम्या भावथी श्रीभगवान ॥५७॥ त्यां तो हरिये चतुर्भुजरूप, दीधुं
 दर्शन तेने अनुप । प्रेमे महेताये परणाम कीधो, निजभाग्य उदय गणि लीधो
 ॥५८॥ रामानंदे कहुं हतुं जेह, त्यारे महेताये संभार्युं तेह । हुं छुं उद्धवनो अव-
 तार, प्रभु छे पछीथी आवनार ॥५९॥ आव्या एज प्रभू साक्षात, एवी अंतरमां
 धारी वात । गिरनारमां आकाशवाणी, सांभळी हती ते स्मृति आणी ॥६०॥
 वाणी सुफळ थई ते आज, मारे घेर आव्या महाराज । करुणा मुज उपर कीधी,
 मारी श्रीहरिये सार लीधी ॥६१॥ पूर्वछायो—भूष कहे वरणींद्रजी, कथा कहो एतो

મુજ પાંસ । ક્યારે અને કેવી રીતે, વાળી થઈ હતી આકાશ ॥૬૨॥ ચોપાઈ—બ્રહ્મ-
ચારી કહે સુળો ભ્રાત, મેતા નરસિંહની કહું વાત । હતા પૂર્વના મુક્ત તે ભારી,
ભાવ ભગવાન ઉપર ધારી ॥૬૩॥ ટેક વાળપણાથકી ધારે, ભગવાનને મઠવુંછે
મારે । એમ કરતાં વરષ કાંઈ ગયાં, પ્રભુનાં દર્શન નવ થયાં ॥૬૪॥ ત્યારે ત્યાગ
કરી ઘરવાર, ચાલ્યા શોધવા વિશ્વ આધાર । જાણ્યું ગિરનાર ઉપર જાડું, કોઈ
જોગીનો સેવક થાડું ॥૬૫॥ હોય ખેલવિષે ભગવાન, ત્યાં હું પામીશ દર્શનદાન ।
જો હું દર્શન નહિ પામીશ, તો આ દેહનો ત્યાગ કરીશ ॥૬૬॥ એવું ધારિ ગયા
ગિરનાર, જોયા સિદ્ધ ને જોગી અપાર । પરમેશ્વર તો નવ મઢિયા, તેથી તાપ
હૃદયના ન ટઢિયા ॥૬૭॥ પિંડ પાડવા કીધો વિચાર, વાળી આકાશ થે ઘ્રણવાર ।
મેતા ચિંતા તજો સર્વપેર, હરિ આવશે તમારે ઘેર ॥૬૮॥ ઘ્રણ્ય વાર સુણ્યો શબ્દ
ડ્યારે, આઘ્યો અંતરે વિશ્વાસ ત્યારે । એજમાટે અહો ભૂમીપાલ, દીધું દર્શન દીન-
દયાલ ॥૬૯॥ પ્રભુ મઠવા કરે શ્રમ ઘણો, શ્રમ વ્યર્થ ન થાય તે તણો । એવો છે
શ્રીહરિનો ઠરાવ, જુવે અંતરનો શુદ્ધ ભાવ ॥૭૦॥ જમીને વિચર્યા સુખરાશી,
ગામ આશ્વાભળી અવિનાશી । મેતો ચાલ્યા વઢાવવા માટે, જતાં દીઠો ચમત્કાર
વાટે ॥૭૧॥ દીઠા હરિ પુરુષોત્તમરૂપ, કરે સ્તુતિ બ્રહ્માંડોના ભૂપ । ત્યાંતો દીઠા
દશે અવતાર, થયા લીન શ્રીહરી મોજાર ॥૭૨॥ એથી ઉપડ્યો આનંદ ભારી, જાણ્યા
અવતારના અવતારી । કરી આજ્ઞા તે શામ સુજાણે, મેતો પાછા ગયા પીપઢાણે
॥૭૩॥ આશ્વા ગામે ગયા ગિરધારી, જેનું ધ્યાન ધરે ત્રિપુરારિ । વેદ નેતિનેતી ઉ-
ચરે છે, પ્રભુ તે ભુમિમાં વિચરેછે ॥૭૪॥ પુષ્પિતાગ્રાવૃત્ત—દ્વિજવર નરસિંહ જે મહેતા,
પ્રગટ ઉપાસનકારિ બ્રહ્મવેત્તા । કહિ અતિ શુભ તેનિ આ કથાય, સુણિ નરનારિ
પવિત્ર સચ થાય ॥૭૫॥

શ્રીવિહારિલાલજીઆચાર્યવિરચિતે હરિલીલામૃતે તૃતીયકલશે
અચિંત્યાનંદવર્ણીદ્રઅમયસિંહનૃપસંવાદે પીપઢાણાગ્રામે શ્રીહરિવિપ્રનરસિંહમહેતામિભ્નનામા પંચવિશે
વિશ્રામઃ ॥૨૫॥

પૂર્વછાયો—અનુપ આશ્વા ગામ છે, તેને પાદર પૂરવ દીશ । આંબલિયોનાં જા-
ડ છે, બેઠા બે ઘડી ત્યાં મુનિર્દેશ ॥૧॥ ચોપાઈ—ત્યાંથી મઢડે ગયા મહારાજ, જે-
ઠામેરનું કરવાને કાજ । જેઠામેર ઉપર કરી મેર, ઘનશામ રહ્યા તેને ઘેર ॥૨॥
તેણે સેવા સજી ઘણી સારી, પાઠે નિષ્કામવ્રત નરનારી । સુતા રાત્રીમાં શ્રીઘન-
શામ, જેઠામેરે જોયું તેહ ઠામ ॥૩॥ બ્રહ્મા શંભુ ને ઇંદ્ર અપાર, આવેલા વંદવા
તેહ વાર । રમા રાધા આદિ ઘણી શક્તિ, સજે ભાવ ધરી ભલી ભક્તિ ॥૪॥ કો-
હતો થાઠ ધરેછે લાવી, કોહ આરતી ઉતારે આવી । કોહ તો ગુણગાન કરેછે, કોહ
સ્નેહે સ્તુતિ ઉચ્ચરેછે ॥૫॥ જેઠામેર અને તેની નારી, નિરખે મુરતી ચિત્ત ધારી ।
ત્યારે બ્રહ્માયે વેળ ઉચાર્યા, ધન્ય માત ને તાત તમારાં ॥૬॥ ઘણા જન્મ કર્યું તપ
જેહ, આજ આવી મઠ્યું ફઠ એહ । ધન્યધન્ય તમે નર નારી, ભલાં કીધાં તમે

प भारी ॥७॥ अभेसिंह कहे मुनिराय, मने एतो सुणावो कथाय । जेठोमेर त-
 १ तेनी नारी, तेणे तप शुं कर्तुं एवुं भारी ॥८॥ जेथी ब्रह्माये तेने बलाण्यां,
 ति उत्तम सर्वथी जाण्यां । कहे वर्णि सुणो धरणीश, जेठामेरनी बात कहीश
 १॥ श्रीजीमहाराज मुख ए बात, मेतो सांभळी छे साक्षात । तम आगळ ते
 उचारुं, श्रोतामां सर्वोपरि धारुं ॥१०॥ कृतयुगधकी ते नरनार, धर्या भूतळ
 ऊ अवतार । पति पत्नि थयां बधे ठाम, व्रत पाळ्युं सदा निष्काम ॥११॥ आ-
 कळियुगमां पण एम, पाळ्युं निष्काम तो व्रत तेम । बाळ जोबन के वृद्धजा-
 , ब्रह्मचर्य पाळ्युं भली भाते ॥१२॥ नरनारी रखां ऊर्ध्वरेता, रहे कोइ बडा
 ह्यवेत्ता । एज पुन्य उदय थयुं ज्यारे, मळ्या प्रगट प्रभु तेने त्यारे ॥१३॥ निष्का-
 विषे । वसंततिलकावृत्त—लीळा तपस्वि बउधा जगमध्य जोई, निष्कालुल्य तप-
 ने न गणाय कोई । जो ब्रह्मचर्य व्रत कोइ अखंड पाळे, तो पाप पूर्व भवनां
 गळ्यां प्रजाळे ॥१४॥ कामे तपस्वि जनने तपमांथि पाड्या, जोगीशने तरत जोग-
 की जगाड्या । ब्रह्मादिने पण घणाक फजेत कीधा, कामे महेश सरखाय हरावि
 तेधा ॥१५॥ राज्यादि छोडि करवो वनमां निवास, के अन्न छोडि करवा उपवास
 पास । तेतो कदापि जन कोइथकी करायं, संकल्प कामसुखनो न तज्यो तजाय
 ॥१६॥ संग्राममां जइ कदी मरवुं सहेलुं, दीठी घणीक सति जे तनने दहेलुं ।
 नाकाश मापविण छे कदि ते मपाय, संकल्प कामसुखनो न तज्यो तजाय
 ॥१७॥ वेदादिशास्त्र भणिने विद्वान थाय, जीते विदेश विचरी सघळी सभाय ।
 श्रव्यादि चोजतणि ते चतुराई जाणे, हैये अनंग जितवा नहि हाम आणे ॥१८॥
 ते कामथी सुर नरो मुनिश्रेष्ठ हार्या, गर्विष्ठना गरव ते सरवे उतार्या । ते कामने
 श करे जगमां रही जे, साक्षात एज जन ईश्वरतो कहीजे ॥१९॥ साधी समाधि
 जिने सघळी उपाधी, आराधि इष्ट तननी तजि सर्व व्याधी । आकाशमध्य
 वेचरे दवमांहि पेसे, दीसे बळिष्ठ पण कामथि हारि बेसे ॥२०॥ ज्ञानी बनी
 अधिक ज्ञान जिभे कहेछे, ते कामथी बउबऊ बळता रहेछे । जेने विशेष पुरु-
 शोत्तमनी कृपाय, तेना थकीज रतिना पतिने जिताय ॥२१॥ चोपाई—एवो काम
 लिष्ठ छे जेह, जेठामेरे जित्यो हतो तेह । तेने पुण्ये प्रभू मळ्या आवी, तमे पूछी
 बात सुणावी ॥२२॥ जेठाभक्ततणुं करी काज, मांगरोळ गया महाराज ।
 देशा पश्चिममां डोसावाव्य, कर्यो आसननो त्यां ठराव ॥२३॥ आव्यो त्यां एक
 शकुमार, नाम गोवरधन निरधार । पासे बेडीने कीधो प्रणाम, घणी बातो
 हरी घनश्याम ॥२४॥ प्रभुने मोटा पुरुष प्रमाणी, बोल्यो वाणियो ते मुख वाणी ।
 तमो तो चोखी सूखडी लावुं, गाममां जइने झट आवुं ॥२५॥ भाव भाळीने
 कही ज्यारे, जइ लाव्यो ते सूखडी त्यारे । भगवान जम्या भली भात, पछी
 छी ते बाळने बात ॥२६॥ आवी क्यांथी ते सूखडी आणी, सुणी बोल्यो ते

વાણિયો વાણી । મારી ફરેનું ચરચ છે આજ, ત્યાંથી લાઘ્યોહું હેમહારાજ ॥૨૭॥
 હતી પૂતળી નામે તે સારી, કહો ક્યાં હશે તે ફરે મારી । કહે હરિ જમહાથ
 ચઢીછે, કુંભીપાકમાં જઈને પડીછે ॥૨૮॥ સુણી બોલ્યો ગોવર્ધન એમ, પહે એતો
 નરકમાં કેમ । રામાનંદજી છે પ્રભુ જેહ, તેનાં ભક્ત એકાંતિક એહ ॥૨૯॥ પ્રભુ
 ભજતાં નરકમાં જાય, એવી વાત તે કેમ મનાય । સુણી બોલ્યા મુલે મુનિરાજ,
 જોવી હોય તો દેશ્વાહુ આજ ॥૩૦॥ તેણે જોવાની ઇચ્છા જણાવી, ત્યારે શામે
 સમાધિ કરાવી । જોયા કુંડ નરકતળા જઈને, કુંભીપાકમાં દીઠી ફરેને ॥૩૧॥
 ફરેયે ગોવર્ધનને જોઈ, કાલાવાલા કર્યા થડ રોઈ । કાઢ્યકાઢ્ય અરે મારે મને,
 દયા આવતી હોય જો તમે ॥૩૨॥ કાઢી કુંડમાંથી તેને ડ્યારે, જમના દૂત આવિયા
 ત્યારે । માર્યો ગોવર્ધનને માર, નાચી વાઈને કુંડ મોહાર ॥૩૩॥ જમદૂત કહે ક્રોધ
 આણી, પાછો જા મૃત્યુલોકના પ્રાણી । ધર્મને નવ પુછ્યું લગાર, કેમ વારેને કાઢી
 ચહાર ॥૩૪॥ પછી વાણિયે દેહમાં આવી, મહારાજને વાત સુણાવી । વઢી વિનતિ કરી
 શિર નામી, મારી ફરેને મુકાવોને સ્વામી ॥૩૫॥ ભગવાન મઢ્યા મને તમે, મારી ફરે
 કેમ ત્યાં દુઃખ ભમે । સુણિ ઉચર્યા વિશ્વઆધાર, તમે કાઢો જઈ બિજીવાર ॥૩૬॥
 બોલ્યો વાઢક હે અચ્યૂત, મને મારે ત્યાંતો જમદૂત । કહે કૃષ્ણ ફરીથી જો જાશો,
 મારા વજનથી બલવાન થાશો ॥૩૭॥ જમદૂતથી કરજો લઢાઈ, મુક્ત આવીને
 થાશે સહાયી । પછી તેતો સમાધિમાં ગયો, ફેરે કાઢવા તતપર થયો ॥૩૮॥ જ-
 મનો દૂત એક ત્યાં આવ્યો, તેણે ગોવર્ધનને ડરાધ્યો । ત્યારે કાયા ધરી અદ-
 ભૂત, દેશ્વી નાઠો તેતો જમદૂત ॥૩૯॥ પૂર્વછાયો—દૂતે જઈ જમરાયને, કહ્યા સર્વ-
 વિધી સમાચાર । ક્રોધ કરી જમપતિ કહે, જમ જાઓ મઢીને હજાર ॥૪૦॥
 ચોપાઈ—સુણી સજ્જ થયા જમદૂત, મારે રૂપ ધર્યાં અદભૂત । આવતા તે ગોવર્ધન
 માઢ્યા, દીસે કાજલ તુલ્ય તે કાઢા ॥૪૧॥ ઉંચા ઉંચા તે પર્વત જેવા, માઢી લાગે
 મયંકર એવા । મુલ શૈલગુફા અનુમાન, દાંત શૈલના શિખર સમાન ॥૪૨॥ મુલે
 માણસનાં શબ ચાવે, તેને દિલમાં દયા નવ આવે । નાહ્યાં કોટમાં બહુ આંત-
 રડાં, લાલ લોચન લાગેછે કરડાં ॥૪૩॥ માથાં જનતળાં કરમાં ઉછાઢે, મલો
 લેદ દડાજેવો માઢે । લીધાં લપ્પર લોહી ભરેલાં, દીસે શોણિત પાન કરેલાં ॥૪૪॥
 કંઠે કોઈને માથાની માઢા, નીસરે કોઈને મુલ જવાઢા । હાથ જાણીયે સર્પની
 ફેળ, અસ્ત્ર શસ્ત્ર ધર્યાં દુઃખદેળ ॥૪૫॥ ધર્યાં ગુપતિ ગદા ને ત્રિશૂલ, ધર્યાં લોહ-
 ના દંડ પ્રથૂલ । ધર્યાં મારિ મયંકર માલા, કરે ક્રોધે મયંકર ચાઢા ॥૪૬॥ તર-
 વાર છરા અને છરી, માંસ તોડવા સાળસી ધરી । લીધી કોઈયે હાથમાં ફરશી,
 જનનું લોહી પીવાને તરશી ॥૪૭॥ આવે ઉચ્ચરતા ચાઉચાઉ, લોહી પીને કહેછે
 ધરાઉ । પ્રલેકાઢનાં વાદળાં જેવાં, તન દીસેછે દોડતાં તેવાં ॥૪૮॥ કોઈ સિંહ-
 મુલો જમદૂત, કોઈ રીંછમુલો અદભૂત । કોઈનું મુલ તો જેવું શ્વાન, મુલે કોઈ

जार समान ॥४९॥ कोइ घुडमुखो ते जणाय, कोइ गर्धभमुखो गणाय। कोइ मुखो बळि एमां, कोइ मर्कट-खण तेमां ॥५०॥ आव्या गोवरधनने पकडवा, गया जोर करी बहु लडक्क। त्यारे गोवरधनतणो देह, थयो गोवरधनसम एह ॥५१॥ पगे पीलीने कैकने मार्या, ढींका पाटुए कैने संहार्या। जमदूतनां लै हथिर, मार्या कैकने तो तेह ठार ॥५२॥ करे होंकारा गोवरधन, जाणे भागशे चौ-सुवन। हरि आगळ छे तेनो देह, लाग्यो होंकारा करवा तेह ॥५३॥ हाथ बीं-ने पाव पछाडे, सिंह केसरिनी पेठे त्राडे। लोको देखीने अचरज आणे, सा-मर्म तो श्रीहरि जाणे ॥५४॥ जम नाठा ते पामीने त्रास, कही वात ते धर्मनी स। यमराजा चड्या क्रोध धारी, करी पाडा उपर असवारी ॥५५॥ लोहदंड लीधो धो पाश, चौद कोटि लीधा साथे दास। मोटा सिंह पाडे त्राड जेवी, जमराय डे त्राड एवी ॥५६॥ भारे फोज आवी चडी ज्यारे, डर पाम्यो गोवरधन त्यारे। हे संभार्या श्रीअविनाशी, आव्या मुक्त अक्षरना निवासी ॥५७॥ जमराज देखी पाम्यो, हाथ जोडि उभो रख्यो सामो। कहे मुक्तप्रत्ये जमराय, केम एने क-छो सहाय ॥५८॥ महापापीणी नारी छे जेह, तेने लै जवा आव्योछे एह। एने ओछो रही जाय, कुंभीपाकथी केम कढाय ॥५९॥ त्यारे मुक्त कहे सुणो य, प्रभु प्रगट्याछे भूतळमांय। तेनी आज्ञाथी आव्योछे एह, तमथी अटकाय तेह ॥६०॥ धर्मराये पछी स्तुति कीधी, तेनी कैयाने लइ जवा दीधी। गया कपोतातणे स्थान, आव्यां बे जण ज्यां भगवान ॥६१॥ कहे बाइने सुंदरशाम, जै बद्रिकाश्रम धाम। थोडा काळसुधी तप करशो, पछी सत्संगमां देह शो ॥६२॥ अंते पामशो अक्षरधाम, एम कहीं मोकली तेह ठाम। समाधीथी वरधन जाग्यो, करी वात ने संशय भाग्यो ॥६३॥ पुष्पिताम्रावृत्त—अकळ चरित। कृष्णकेरां, गणि न शकाय सुणेले छे घणेरां। हरिजन हित आ कथा उचा-परम पवित्र तथा पवित्रकारी ॥६४॥ इति श्रीविहारिलालजीआचार्यविरचिते हरिलीलामृते। यकळशे अचिंत्यानंदवर्णींद्रअभयसिंहनृपसंवादे श्रीमांगरोळनिवासीभक्तगोवरधनाख्यानकथननामा विंशतितमो विश्रामः ॥२६॥

पूर्वछांयो—वणिक गोवरधन कहे, सुणो श्रीपुरुषोत्तम आप। फइ मारी हरि-न छतां, एवुं मोडुं करेल शुं पाप ॥१॥ चोपाई—तेने ईश्वरनुं हतुं ज्ञान, नित्य ती प्रभूतनुं ध्यान। नाम मंत्रतणो जप करती, व्रत विविध प्रकार आचरती ॥२॥ घणां तीर्थनुं सेवन कीधुं, मोटा संतने भोजन दीधुं। कर्या पुण्य तेणे घणां, कुंभीपाकविषे पडी केम ॥३॥ सुणी बोल्या हरि साक्षात, तेना पापतणी कहुं त। धरमादातनुं धन जेह, हता पासा सोनातणा तेह ॥४॥ रामानंदस्वामिये वि-री, एह बाइने सोंप्या संभारी। तेने विति गया घणा मास, पासा स्वामीये गया ते पास ॥५॥ त्यारे बोली वचन ते बाई, नथी मारी पासे धन काई। सोनुं

पाछुं आप्युं छे में तमने, खाली करशो फजेत न अमने ॥६॥ दीधो स्वामीये
 बहु उपदेश, तोय मान्युं नहि लवलेश । एवुं कांचन छे महापापी, बुद्धि जननी
 बगाडे कदापी ॥७॥ घरबार तजी वन जाय, तोय धनथी कदी ललचाय । हरिभक्त-
 पणुं भलुं धरे, तन मन धन अर्पण करे ॥८॥ तेने पण धन धर्मथी पाडे, कुंभीपाकनां
 दुःख देखाडे । गुरुनुं सोनुं ओळव्युं एणे, कुंभीपाकविषे पडी तेणे ॥९॥ भक्ति-
 पुत्र कहे भगवान, सुणो गोवरधन गुणवान । कहुं पापतणा बे प्रकार, धर्मशा-
 ख तणे अनुसार ॥१०॥ उपपातक जे पाप छोटां, महापातक जे पाप मोटां ।
 मांसभक्षण ने गौघात, उपपातकमां छे ते भ्रात ॥११॥ महापातक पांच गणाय,
 मद्यपान ने ब्रह्महत्याय । त्रीजुं गुरुपत्नी संग करे, चोथुं हेम गुरुतणुं हरे ॥१२॥
 एवानो अति संगी छे जेह, पांचमो महापापी छे तेह । लख्युंछे जे मिताक्षरा-
 मांही, ते हुं तमने सुणावुंछुं आंही ॥१३॥ गायो सोने हाथे हणे ज्यारे, महा-
 पापी तो ते थाय त्यारे । महापाप करे एकवार, गायो सो वधतुल्य धनार ॥१४॥
 गुरुनुं धन हरवामां एवुं, महापातक छे जुवो केवुं । गुरुनुं कांइ काम कराय, ते-
 मां छानी दलाली खवाय ॥१५॥ कांइ वस्तु गुरुतणी चोरे, पकडे तेने जमदूत
 जोरे । गुरुने रही बागवगीचे, तेनां फळ फूल चोरीने वेचे ॥१६॥ गुरुसाथे करे
 जे ठगाई, तेनुं पाप भयंकर भाई । त्यागी साधुनी थापण राखे, तेने रौरव नर-
 कमां नांखे ॥१७॥ वस्तु त्यागीने जे बेची आपे, नाणुं तेमां थकि काइ कापे ।
 एह त्यागी ने एह गृहस्थ, लागे बेयने पाप समस्त ॥१८॥ पापनाश थवा निज-
 केरां, देखे देवने द्रव्य घणेरं । एमांथी अण हकनुं जे खाय, पाप देनारनुं तेने
 जाय ॥१९॥ देवमंदिरमां चोरी करे, कुंभीपाकमां तेहने धरे । देवमंदिरनो माल
 जेह, छानो आपीदे कोइने तेह ॥२०॥ काम चोरीनुं ते कहेवाय, करनार ते नर-
 कमां जाय । गुरु मोकले जो परदेश, वाट खरची आपीने विशेष ॥२१॥ जुठुं खर्च
 लखी धन राखे, महापापी मुनि तेने भाखे । वस्तु खावानी चोरीने खाय, तोय
 चोरी करि कहेवाय ॥२२॥ माळा फेरवे ने ध्यान धरे, देवसाथे ठगाई जो करे ।
 एनुं केम थाशेज कल्याण, नथी अंतरजामी अजाण ॥२३॥ करे एकादशी उप-
 वास, वसे तीर्थविषे जइ वास । कोटीकोटी करे जो उपाय, गुरुद्रोहनो दोष न
 जाय ॥२४॥ तारी फैये क्युं काम एवुं, कोटी जज्ञे मटे नहि जेवुं । कुंभीपाकमां
 ते थकी गई, तेने छोडावि तें आज जई ॥२५॥ गुरुनुं धन चोरनारविषे । उपजातिवृत्त—
 कहे सुगोवर्धनने कृपालु, जे द्रव्य चोरे गुरुदेववाळु । सुणो कहुंछुं वळि पाप एनुं,
 नथीनथी वारण कांइ तेनुं ॥२६॥ स्त्री ब्रह्महत्या कदि जो कराय, व्रतो कर्माथी
 कदि ते छुटाय । जो चोरि कीधी गुरुदेवतानी, नथी क्रिया ते अध छूटवानी ॥२७॥
 वैराग्य पामी घर छोडि दीधुं, पछी गुरुनुं धन चोरि लीधुं । धिक्कार तेने श्रुतियो
 कहेशे, मुवा पछी ते गति केवि लेशे ॥२८॥ शुरो जइने रणमांथि नासे, सती

चित्तानो दब देखि त्रासे । त्यागी थईने नहि त्याग पाळे, ते शुं जिवेछे मुख आप
काळे ॥२९॥ अन्यत्र ठामे अघ जे मळेछे, ते तो गुरुसेवनथी टळेछे । जो लेश-
मात्रे गुरुद्रोह थाय, ते पाप टाळयाथि नही टळाय ॥३०॥ संसार छोडे दुख
पामवाथी, ते थाय त्यागी सुखनी स्पृहाथी । तेतो गुरुना धनने तकावे, छोडे
नही जो कदि हाथ आवे ॥३१॥ जो कोइ चोरी गुरुद्रव्य खाशे, जरूर तेतो
नरकेज जाशे । अनंत कोटी जुग बीति जाय, तथापि तेनो छुटको न थाय ॥३२॥
गुरुनि चोरी करि सांभळीने, मुखे घरेछे जम आंगळीने । पाताळ पृथ्वी नथि
केम जाती, आवी क्रिया केम हशे खमाति ॥३३॥ पृथ्वीतणो भार गणे न शेष,
मेरुतणो तो न गणेज लेश । गुरुनि चोरी करनार पापी, तेनो नही भार सहे
तथापी ॥३४॥ चोरी गुरुनी करि होय जेणे, मातापितानी हणि लाज तेणे ।
जे वंशमां ते जनभ्यो जणाय, ते वंशने लांछन तो गणाय ॥३५॥ एवातणो
जे करशे प्रसंग, अशुद्ध थाशे बहु तेनुं अंग । पापीतणा संगथि पाप लागे, दब
प्रसंगे दब जेम जागे ॥३६॥ न संग कीजे व्यभिचारी कोय, न संग कीजे जन
चोर होय । न संग कीजे कदि नास्तिकोनो, प्रसंग कीजे जन आस्तिकोनो ॥३७॥
वसंततिलकावृत्त—जो होय सत्य उर आस्तिकता लगारे, तो धर्मद्रव्य हरतां बहु
बीक धारे । धर्मिं जणाय पण नास्तिक होय जेह, धर्मार्थनुं धन कदी हरनार तेह
॥३८॥ धर्मार्थनुं धन हळाहळ झेर जेवुं, ते चोरिने समझुये कदिये न लेवुं । ते
द्रव्य तो सकळ सौख्य विनाशकारी, कल्पांत कोटि लगि दायक दुःख भारी
॥३९॥ जो खाइ जाय जन कोइ अपक पारो, तेतो जरूर तनमां कदि फूटनारो ।
ते तुल्य छे गुरुतणुं धन एम धारो, जे चोरि खाय जन ते दुखियो धनारो ॥४०॥
त्यागी थई गुरुतणुं धन चोरि खाय, ते आसुरी जन समो जगमां जणाय । कां तो
महा असुरनो जन एज अंश, बूडाववा अवतर्यो निजतातवंश ॥४१॥ जे त्यागि
होय गुरुनुं धन चोरनारो, तेथी गृहस्थ गणीये हरिभक्त सारो । धर्मार्थकाज अरपे
धन ते कमाई, त्यागी थयो पण गयो मुळमांथी भाई ॥४२॥ चोरी तथा जगतमां
व्यभिचार जे छे, भुंडां महा करम तो अति एज बे छे । जेणे करी जनमिने कदि
चोरि जारी, तेतो गयो नरतनू धरि व्यर्थ हारी ॥४३॥ निर्लज्ज एज जन लोकविषे
जणाय, ते जीवतो मृतकतुल्य सदा गणाय । आ लोकमां अपजशे मुख शाम
थाय, अंते जई नरकमां अति मार खाय ॥४४॥ ज्यारे प्रवृत्त कळिकाळ विशेष
थाशे, त्यारे असाधु पुरुषो जगमां जणाशे । जो पुण्य जाणि जन भोजन पान
देशे, तेमांथी साधु घृत साकर चोरि लेशे ॥४५॥ मिष्टान्न खाइ मनमां नहि ते
धराय, लाडू जलेबि दळ आदिक चोरि जाय । ते गुप्त राखी बळते दिन छानुं
खाशे, एवा असाधु कळिकाळविषे जणाशे ॥४६॥ चेला विचारि करवा गुरुर्ये
सदाय, बैराग्य सत्य उरमां जनने जणाय । जाण्या विना गुण गुरु करि शिष्य

लेशो, तो ते कदापि गुरुने पण झेर देशे ॥४७॥ चोर्युं न होय गुरुनुं धन जो कदार्य
 मिथ्यापवाद धरशे जन तेह पापी । आ लोकमां प्रभुतणो पण चोर ए छे, निर्दोष
 ना उपर जे जन दोष देछे ॥४८॥ एवी विशेष हरिये शुभ बात कीधी, गोवर्ध
 सुणि बधी मन धारि लीधी । तेने अनन्य हरिये निजभक्त कीधो, प्रीतेथि लोउ
 पुरनो पछि पंथ लीधो ॥४९॥ पुष्पिताम्रावृत्त—सुण नृप हरि छे समर्थ एवा, नहि
 नथि कोइ समर्थ कृष्ण जेवा । अति अघ करनार कोइ होय, पलक बिषे
 करे पवित्र तोय ॥५०॥ इति श्रीविहारिलालजीआचार्यविरचिते हरिलीलामृते तृतीयकलशे ३
 चित्यानंदवर्णीन्द्रअभयसिंहनृपसंवादे मांगरोळनिवासीभक्तगोवर्धनाख्यानकथननामा सप्तविंशतित
 विश्रामः ॥२७॥

इति श्रीहरिलीलामृते वनविहारनामा तृतीयकलशः संपूर्णः ॥३॥

श्रीस्वामिनारायणो विजयतेतराम् ।

श्रीहरिलीलामृतम्

दीक्षानाम चतुर्थः कलशः ।

शार्दूलविक्रीडितवृत्त—बंदु जे हरि लोजमांहि शिखबी अष्टांगयोगी कळा,
रामांतंजना सुपत्र लखियो ते पीपळाणे मळया । देखाड्यो गुरुने प्रताप निजनो
ने त्यांज दीक्षा लीधी, स्वामिये धुर संप्रदायतणी तो जै जेतपूरे दीधी ॥१॥ पूर्व-
छायो—वर्णि कहे नरपति सुणो, धरी श्रीहरि वरणी वेश । फरता फरता लोजमां,
आव्या सुंदर सोरठ देश ॥२॥ चोपाई—गयां संवत शतक अढार, आषाढादि
छपन मोझार । हती श्रावणी छळ्य अंधारी, प्रभाते आव्या लोज मोरारी ॥३॥
फर्या सात वरस एक मास, अगियार दिवस वनवास । लोजथी दिशा उत्तर-
मांय, दीठी वाव तथा वड त्यांय ॥४॥ कथुं वावविषे जई स्नान, वडहेटे गया भ-
गवान । भली एक शीला मोटी भाळी, बेठा तेपर श्रीवनमाळी ॥५॥ जनमनने
हरण करे जेवी, दीसे मूर्ति मनोहर एवी । पशु पक्षी जोवा लचाय, केम ज-
नमन नही लोभाय ॥६॥ दृष्टि चंद्रे चकोरनी जाय, तेतो पाछी बाळी न वळाय ।
लोहने तो चमक खेंचे जेम, जनमन हरिमां जाय तेम ॥७॥ जळ भरवा आवे
घणी नारी, रहे मूर्तिविषे दृष्टि धारी । लीधा कोईये जळघट माथे, कोइ माथे
अने एक हाथे ॥८॥ मूर्ति देखी रही स्थिर ठरी, जाणे चित्रमां होय चित्तरी ।
ध्यानमुद्राये धर्मकुमार, बेठा स्थीर थई तेह ठार ॥९॥ जोई बोले परस्पर नारी,
आ ते कोण हशे ब्रह्मचारी । एनी काया दिसे सुकुमार, कोइ भासेछे राजकु-
मार ॥१०॥ केम लीधो हशे वैराग, एतो अचरज दीसे अथाग । पुत्ररत्न खोयुं
जेणे एवुं, तेनी माताने दुःख हशे केवुं ॥११॥ क्यांथो आव्या ने क्यां जशे एह,
आबो पुछिये आपणे तेह । एम सुंदरियो सहू मळी, बोलावे हरिने वळी वळी
॥१२॥ जंगल वसाव्युरे जोगिये—ए रागनु पद । बोलो बोलोरे जोगी बालुडा, क्यांथि
आविया आपजी । देह धर्यो किया देशमां, कोण माय ने बापजी; बोलो बोलोरे
जोगी बालुडा ॥१३॥ बाळपणामां बहूक तमे, केम लीधो वैरागजी । सगां सं-
बंधीतणो तमे, कहो केम कयों त्यागजी; बोलो बोलोरे जोगी बालुडा ॥१४॥
माता पिताये प्रेमे करी, न लडाव्यां शुं लाडजी । के काई भाई भोजाड्यो,
रीसाया करी राडजी; बोलो बोलोरे जोगी बालुडा ॥१५॥ काया तमारी छे को-

मळी, पादुका नथी पायजी । वाटे कांटा अने कांकरा, तमे केम चलायजी; बोलो बोलोरे जोगी बाळुडा ॥१६॥ टाढ ने तडको बहू पडे, केम सहन करायजी । झडियो पडे बरसादनी, कहो केम खमायजी; बोलो बोलोरे जोगी बाळुडा ॥१७॥ पृथ्वि उपर पोढता हशो, पाथर्यो न पलंगजी । खरेखरं खुंचतुं हशो, आवे को-मळे अंगजी; बोलो बोलोरे जोगी बाळुडा ॥१८॥ कोण सेवा सजतुं हशो, साचो राखीने स्नेहजी । भूख तरश वेठता हशो, दीसे दुर्बळ देहजी; बोलो बोलोरे जोगी बाळुडा ॥१९॥ कमळ के पुष्प गुलाबनुं, एवुं शोभे शरीरजी । देखी दया अमने उपजे, आवे नेणमां नीरजी । बोलो बोलोरे जोगी बाळुडा ॥२०॥ चंद्र के इंद्र दिनेंद्र छो, के शुं शंभु स्वरूपजी । के शुं अक्षरपति आप छो, कोटि भुव-नना भूपजी; बोलो बोलोरे जोगी बाळुडा ॥२१॥ छत्र चमर योग्य छो तमे, भा-ग्यवंत छो भ्रातंजी । ते जोगी थई जगमां फरो, एतो अचरज वातजी; बोलो बोलोरे जोगी बाळुडा ॥२२॥ हाथी घोडा रथ पालखी, तमने वाहन होयजी । ते तमे विचरोछो एकला, केम कळी शके कोयजी; बोलो बोलोरे जोगी बाळु-डा ॥२३॥ जे तन उपर जोइये, हीरा मोतीना हारजी । तन ते ढांक्युं मृगच-र्मथी, सज्या नथी सणगारजी; बोलो बोलोरे जोगी बाळुडा ॥२४॥ जे शिर उ-पर जोइये, मणिजडित मुकुटजी । ते शिर उपर जणायछे, जोतां भाज जटाजु-टजी; बोलो बोलोरे जोगी बाळुडा ॥२५॥ कांचन झारी कटोरियो, जळ पीवाने जोगजी । ते तमे राख्युंछे तुंबडुं, तज्या वैभव भोगजी; बोलो बोलोरे जोगी बा-ळुडा ॥२६॥ वर्णि लागोछो वाला घणा, आवो अमारे घेरजी । जुगती करीने जमाडिये, रसोई रुडी पेरजी; बोलो बोलोरे जोगी बाळुडा ॥२७॥ आशीष आ-पने आपीये, धरी उरमां बहालजी । नित्य तमारुं रक्षण करो, विश्वविहारीला-लजी; बोलो बोलोरे जोगी बाळुडा ॥२८॥ चोपाई—कछुं ए रीते सर्व सुंदरिये, काई काने धर्युं नहि हरिये । आखा नगरमां बिस्तरी त्रात, मोटा संत छे कोई साक्षात ॥२९॥ कांतो ईश्वरनो अवतार, थयो भूमिनो हरवाने भार । आव्याछे तेतो आपणे गाम, वडपासे कर्पोछे विराम ॥३०॥ जोवा उलट्यां सकळ नर नारी, बाळ वृद्ध तरुण तनुधारी । टोळे टोळां मळी जोवा जाय, छबि निरंखतां तूस न थाय ॥३१॥ रामानंदजी स्वामीना चेला, भलां शास्त्र पुराण भणेला । सारुं जेनुं सुखानंदनाम, खान काज आव्या तेह ठाम ॥३२॥ तेणे दीठा महाराज केवा, सुणो भूप कहुंछुं हुं एवा । जोतां एवुं तो रूप जणाय, तेनी तुल्य न कोई गणाय ॥३३॥ दीसे श्रीजिमां साधुता केवी, अन्यजनमां जणाय न एवी । जन जेविषे साधुता दी-से, तेनी रीत तो जूदी अतीशे ॥३४॥ शालिनीवृत्त—साधूतानी चाल जूदीज जा-णो, साधूतानी वाणि जूदी प्रमाणो । साधूतानुं ढोळ जुदं जणाय, साधूता तो आंख्यमां ओळखाय ॥३५॥ शार्दूलविक्रीडितवृत्त—माथे मंजुल धीकणा चळकता भूरा

મલા કેશ છે, તેજસ્વી સુવિશાળ મ્હાલ ધિલસે નેત્રો બહુ બેશ છે । નાસામે ધરિ દૃષ્ટિ તે નવ ચઢે નાસા દિસે નિર્મળી, શોમેછે મુખ ચંદ્રબિંબ સરખું તે મં-
દહાસ્યે મળી ॥૩૬॥ લોહી માંસ રહું ન તીવ્ર તપથી અસ્થિ ત્વચા દેહ છે, રાત્રે
તો પળ પ્રીત નિત્ય તપમાં એવા મુની એહ છે । ઉનાળે વરષા સમે શિશિરમાં જે-
જે તપો છે કર્યો, તેનાં ચિહ્ન જુદાં જુદાં શરીરમાં ધર્માત્મજે છે ધર્યો ॥૩૭॥ ના-
હી જાળ જળાય અંગ સઘળે કાયા દિસે દુર્બળી, જીત્યાં ઇન્દ્રિય નિર્વિકાર મન છે
તૃષ્ણા ગઈછે ટળી । ઓપે આપ અતર્ક્યે ઈશ્વરપણું જેમાં દિસેછે ઘણું, ધારેલું મૃ-
ગચર્મ દંડ કરમાં શી તેની શોભા મળું ॥૩૮॥ કંઠી માલ કમંડલું વઢિ ધર્યો
સચ્છાસ્ત્રનો ગૂટકો, શાળગ્રામ તથા સુપાત્ર જમવા પાસે ન પૈસો ટકો । પાળી
ગાળળ વસ્ત્ર કોપિન તથા ઘીજું બહિર્વાસ છે, કૂવેથી જલ કાઢવા સુતરની દોરી
હરી પાસ છે ॥૩૯॥ ઉપજાતિવૃત્ત—એવા તપસ્વી નિરહી હરીને, કહે સુખાનંદ સ્તુતી
કરીને । કહો તપસ્વી નિજ સત્ય વાત, ક્યાં જન્મ ધાર્યો કુળ માત તાત ॥૪૦॥
ક્યાં સૌ તમારા સ્વજનો રહેછે, તમારું શું નામ જનો કહેછે । કેને ગળોછો ગુરુ કોળ
દેવ, બોલ્યા સુણિ શ્રીહરિ તર્તલેવ ॥૪૧॥ ગુરુ નહી તે નહિ તે સ્વમ્નાતા, પિતા
નહી તે નહિ તેહ માતા । ન દેવતા કે પતિ તે કહાવે, જે જન્મમૃત્યુ થકિ ના મુ-
કાવે ॥૪૨॥ હું હું અજન્મા અવિનાશિ આપ, તો ક્યાંથિ માતા વઢિ ક્યાંથિ બા-
પ । સદૈવ વ્યાપી સરવત્ર હું હું, આત્માતણા અંતરમાં રહુંહું ॥૪૩॥ તે સાધુને શ્રી-
હરિયે સ્વચિત્તે, વિદ્વાન જાણ્યા ઉચર્યાનિ રીતે । ઇચ્છા થઈ કાંઈક પૂછવાની, બો-
લ્યા દયાલુ પ્રભુ સૌખ્યદાની ॥૪૪॥ છો આપ વિદ્વાન જળાય એવું, માટે રુએછે
મુજને કહેવું । જે પ્રશ્ન હું પાંચ વિચારી પૂછું, તમોથકી ઉત્તર તે ચહુંહું ॥૪૫॥
જીવો તથા ઈશ્વર રૂપ કેવું, માયા તથા બ્રહ્મતણું કહેવું । તથા બતાવો પરબ્રહ્મ
રૂપ, એ પાંચ પ્રશ્નો અતિ છે અનૂપ ॥૪૬॥ હું પાંચ પ્રત્યક્ષ પ્રમાણ પેવું, તે સર્વ
હસ્તામલ તુલ્ય લેવું । વિચારિને ઉત્તર આપ આપો, શાસ્ત્રપ્રમાણે કહિ સત્ય થા-
પો ॥૪૭॥ સુણિ સુખાનંદ ચિત્તે વિચારે, આ છે મહાત્મા વિદ્વાન ભારે । સુસ્નેહ
આળી મન રાહી શાંત, કહે સુખાનંદ સુણો મહાંત ॥૪૮॥ શાર્દૂલવિક્રીડિતવૃત્ત—
રામાનંદ ગુરુજિ જે અમતણા છે કચ્છમાંહી સહી, મુક્તાનંદ સુશિષ્ય તેહ ગુરુના
છે લોજમાંહી અહી । ચાલો તેમનિ પાસ આપ મુનિજિ એ ઉત્તરો આપશે, પ્રશ્નો
જે શુભ પૂછશો સુલ્લઘ્નકી તે સંશયો કાપશે ॥૪૯॥ એવું સાંભળિ સંતસાથ
મુનિની પાસે પ્રમુજી ગયા, પાંચે પ્રશ્ન પૂછ્યાં જઈ પ્રમુજિયે રાજી સુણીને થયા ।
મુક્તાનંદ કહે યથાર્થ ઉચરે કચ્છે ગુરુ તે વસે, આપું શાસ્ત્રપ્રમાણ ઉત્તર સુણો
મારાથિ જેવા થશે ॥૫૦॥ અથ જીવાત્માસ્વરૂપકથન । વસંતતિલકાવૃત્ત—જે જ્ઞાનશક્તિ
ઘરનાર જિવ પ્રમાણો, દીસે ન જ્ઞાનલવ તે જડ વસ્તુ જાણો । આત્મા અદર્શ્ય
અણુથી અતિ છેક છોટો, વ્યાપે સમગ્ર તન જો કદિ દેહ મોટો ॥૫૧॥ છે કાષ્ઠમાં

અનઝ તે નજરે ન ભાસે, તેતુલ્ય જીવ તનમાં સઘઢે પ્રકાસે । જન્મ્યો નથી ન મરિ જાય અનાદિ એ છે, માયાવિષે પ્રલયકાઢ સમે રહેછે ॥૫૨॥ જે ઇન્દ્રિયો મન-વહેજ ક્રિયા કરેછે, ભોક્તા કર્યાં કરમનો પણ તે ઠરેછે । છે તે અછેચ અણમેચ નિરંશ એવો, સૂકાય કે બઢિ શકે ન સહે ન તેવો ॥૫૩॥ છે ક્ષેત્ર આ શરિર તે નિજજીવ જાણે, ક્ષેત્રજ્ઞ નામ જિવનું શ્રુતિયો પ્રમાણે । કૈવલ્યરૂપ હૃદયે રહિને સ્વદેહ, વ્યાપે શિલાનલસુધી સરવજ્ર તેહ ॥૫૪॥ દેશાય વાયુ નહિ તે તરુને હલાવે, તે દેશિને જન કહે તહિ વાયુ આવે । દેશાય જીવ નહિ તેનિ ક્રિયા જણાય, છે આત્મ એથિ જનને મનમાં મનાય ॥૫૫॥ એ છે અનાદિ વઢી સંચિતકર્મવાઢો, છે જ્ઞાનરૂપ પણ તે પરિણામિ ભાઢો । ઓઢું વિશેષ જિવમાં કદિ જ્ઞાન જાણો, અલ્પજ્ઞ જીવ સરવજ્ઞ પ્રભુ પ્રમાણો ॥૫૬॥ આત્મા સદૈવ પરતંત્ર જુવો જણાય, જે છે સ્વતંત્ર પરમાત્મ પ્રભુ ગણાય । ભક્તિ કર્યાંથિ ભવબંધન છૂટિ જાય, આત્મા તથાપિ પરમાત્મ કદી ન થાય ॥૫૭॥ આત્મા સદૈવ શુભ ઈશ્વરનું શરીર, ચૈત-ન્યશક્તિ પ્રભુની પણ એજ ધીર । સર્વેન્દ્રિયો મનથકી પણ નિત્ય ન્યારો, શાસ્ત્રાનુ-સાર ઇતિ આત્મસ્વરૂપ ધારો ॥૫૮॥ અથ ઈશ્વરસ્વરૂપકથન । શાર્દૂલવિકીઢિતવૃત્ત—માગું ઈશ્વરનું સ્વરૂપ સુણજો દૈવત્વ કેવું દિસે, ચૌદે લોક મઢી વિરાટમુરતી આ વિશ્વ તેમાં વસે । તેતો સ્થૂઢ શરીર ઈશ્વરતણું વેદાદિ શાસ્ત્રો કહે, તેમાં સૂક્ષ્મ શરી-રૂપ સઘઢે સૂત્રાત્મ વ્યાપી રહે ॥૫૯॥ ત્રીજો કારણ દેહ ઈશ્વરતણો અવ્યાકૃ-તાશ્યા કહી, ઉત્પત્તિ સ્થિતિ નાશ ઈશ્વર કરે તે મધ્ય વ્યાપી રહી । આ બ્રહ્માં-ઢતણું સદૈવ ગણવું વૈરાટ તે નામ છે, બ્રહ્મા વિષ્ણુ મહેશ આદિ સુરનાં તેમાં રૂઢાં ધામ છે ॥૬૦॥ તે સર્વોપરિ એકને ભજિભજી એવા સમર્થો થયા, એવા ઈશ્વરકોટિ તે સ્થિર થઈ બ્રહ્માંઢપ્રત્યે રહ્યા । જાણેછે નિજ વિશ્વની ગતિ ઘષી સર્વજ્ઞ તે જાણિયે, નીર્યંતા નિજવિશ્વના પણ સ્વરા એવા ડરે આણિયે ॥૬૧॥ અથ માયાસ્વરૂપકથન । માલિનીવૃત્ત—અકઢ ત્રિગુણ આત્મા જાણવી એવિ માયા, જહ ચિદમય છે તે છાય અજ્ઞાનછાયાં । નિગમ પણ કહેછે શક્તિ શ્રીકૃષ્ણ કેરી । જનમ મરણ હે-તૂ જીવની એજ હેરી ॥૬૨॥ નથિ જનમજ લેતી નામ એનું અજા છે, મન સમ-જવિ માયા જેહ અજ્ઞાનતા છે । શરિર શરિરકેરાં સર્વ સંબંધિયોમાં, અસત મમત-કારી એજ છે પ્રાણિયોમાં ॥૬૩॥ સદ અસદ વિષે તો મોહ માયા કરેછે, અમિત તિમિર રૂપી એજ આપે ઠરેછે । પ્રગટ સકઢ માયા કાર્યહેતૂ જણાય, ભજન વિ-ધન કારી એજ આપે ગણાય ॥૬૪॥ ડપર ડપર જોતાં સચ દેશાય સારી, ગ્રહણ કરિ જુવે ત્યાં તે દિસે કષ્ટકારી । અમિત મતિ કરેછે જીવની એજ માયા, સુર નર મુનિ મોટા હારથ પામ્યા ગણાયા ॥૬૫॥ હરિ શરણથકી તે મોહમાયા જિ-તાય, જપ તપ વ્રત કીધે તેહ જીતી ન જાય । નૃપપદ તજિ કોઈ જંગલે જૈ વસે-છે, વહિ સરપણિ માયા ત્યાં જઈને ઢસેછે ॥૬૬॥ જઢ મહિ દવ આદિ ભૂત છે

પાંચ જેહ, ઘ્રણવિધિ અહંકારો ને મહત્ત્વ તેહ । સમઝ સકઝ માયા શાસ્ત્ર-
નો એજ સાર, વઢિ વિવિધ પ્રકારે તે કરેછે વિકાર ॥૬૭॥ સતત અચઝ એ છે
નાશ પ્રાપ્તી ન તેને, પરમપુરુષ પ્રેરી અક્ષરદ્વાર એને । જગત જનનિ વાંછા ઘેનુરૂપે
પુરેછે, સ્થિર ચર ઉતપત્તી એજ માયા કરેછે ॥૬૮॥ રજ તમ સત રૂપે એજ માયા
રહેછે, નહિ લવ હરિજ્ઞાની તે જિવો ભોગવેછે । પછિથિ અધિક પ્રાણી બંધને તે
પડેછે, વઢિ દુઃખમય માયા જીવને તે નડેછે ॥૬૯॥ તજિ હરિપદ માયા વચ્ચે જે
જીવ થાય, પ્રભુપણ તજિ તેને દૃષ્ટિથી દૂર જાય । દિનકર કર દેખી જાયછે અં-
ધકાર, પ્રભુ પરમ નિહાળી તેમ માયા વિકાર ॥૭૦॥ અથ બ્રહ્મસ્વરૂપકથન । વૈતાલીય-
વૃત્ત—શુભ લક્ષણ બ્રહ્મનું કહું, શ્રુતિશાસ્ત્રોથકિ સર્વ તે લહું । ચિદ છે પરિપૂર્ણ
સત્ય છે, અવિકારી સુઅનંત નિત્ય છે ॥૭૧॥ મુરતી વિણ મૂર્તિમાન છે, હરિકે-
રું વસવાનું સ્થાન છે । અવિનાશક ને અલંબ છે, સડ તેમાં સ્થિત બ્રહ્મઅંબ
છે ॥૭૨॥ મુરતિ વિણ વ્યાપિને ઠરે, ધરિ મૂર્તી હરિસેવના કરે । શુભ અક્ષરધા-
મ નામ છે, નહિ સીમા સ્થિતિ સર્વ ઠામ છે ॥૭૩॥ સહુ તે નિજ શક્તિથી ધરે,
વઢિ માયાદિ પ્રકાશ તે કરે । રવિકીર્ણ જણાય શું જહાં, શશિ અગ્રીપણ શું
કરે તહાં ॥૭૪॥ શ્રુતિ બ્રહ્મપુરી સદા કહે, જહ ત્યાં જન્મ જરા નહી લહે । અ-
જરામર ધામ એવું તો, નથિ જાણ્યું પુર બ્રહ્મ જેવું તો ॥૭૫॥ નથિ ત્યાં દુઃખ કે ક્ષુ-
ધા તૃષ્ણા, નથિ ત્યાં સ્થૂલ તથા નથી કૃશા । નથિ ત્યાં વિષયાદિ વાસના, નથિ
ત્યાં પાપ તથા ન ત્રાસના ॥૭૬॥ ગુણ માયિક ત્યાં નથી કશો, નથિ ત્યાં ક્લેશ
કદી જઈ વચ્ચો । નથિ ત્યાં દિવસો તથા નિશા, નથિ ત્યાં પૂર્વ તથોત્તરા
દિશા ॥૭૭॥ વઢિ તે કહું બ્રહ્મના ગુણો, સદભાગી વરણીંદ્ર તે સુણો ।
અતિ અદ્ભુત એનું કૃત્ય છે, નિજના સર્વ મનોર્થ સત્ય છે ॥૭૮॥ પરમેશ્વરની રજા-
થકી, સઘળે ઠામ પ્રકાશ દે નકી । પ્રભુની ચિદરૂપ શક્તિ તે, પ્રભુની નિત્ય કરે
સુભક્તિ તે ॥૭૯॥ નથિ ત્યાં બઝ કાઝ કર્મનું, નથિ ત્યાં કૃત્ય કશું અધર્મનું ।
સુખ વૈભવ કૃષ્ણતુલ્ય છે, મણિ માણિક્ય તહાં અમુલ્ય છે ॥૮૦॥ અથ પરબ્રહ્મ-
સ્વરૂપકથન । રથોદ્ધતાવૃત્ત—જે ગણાય પ્રભુ સર્વ ડપરી, સર્વશક્તિ નિજમાં રહ્યા ધરી ।
રૂપરાશિ ગુણ સર્વથી ઘણા, બ્રહ્મઆદિ સહુ દાસ તેતણા ॥૮૧॥ મૂર્તિમાન પ્રભુ
પૂર્ણકામ છે, બ્રહ્મ એજ નિજકેરું ધામ છે । લેશમાત્ર નહિ કોઈની સ્પૃહા, છે સમર્થ
પ્રભુ સર્વથીમહા ॥૮૨॥ બ્રહ્મઆદિ સહુના સુઆતમા, સેવનારી બહુ રાધિકા રમા ।
જ્ઞાન તેજ બઝ તો અનંત છે, જેહનો ન કદિ આદિ અંત છે ॥૮૩॥ સેવનાર બહુ મુક્ત
સંત છે, કીર્તિ ગાય શ્રુતિયો અનંત છે । કૃષ્ણદેવ કરુણાનિધાન છે, અક્ષરોદિ સહુના
નિદાન છે ॥૮૪॥ સર્વ સદ્ગુણતણા નિધાન છે, કોઈ બીજું નહિ તે સમાન છે । શેષનાગ
ગુણપાર ના લહે, નેતિનેતિ નિગમાગમો કહે ॥૮૫॥ ધામકેરું નર નામ જાણવું, નાર
તત્ર સ્થિતનું પ્રમાણવું । તેવિષે વઢિ નિવાસ જે કરે, નાર ને અયન નામ તે ઠરે ॥૮૬॥

સર્વ ઠામ સ્થિત તેજ જેહનું, વાસુદેવ પળ નામ તેહનું । સ્વપ્રકાશ વલ્લિ તે સ્વતંત્ર છે, એજ નાથ સહુના નિયંત્ર છે ॥૮૭॥ દિવ્ય સૂતિ પરબ્રહ્મ એજ છે, કૃષ્ણદેવ પરમાત્મ તેજ છે । અક્ષરેશ હરિ વિષ્ણુ નામ છે, શ્રીમુકુંદ પ્રભુ મેઘશામ છે ॥૮૮॥ અચ્યુતાચ્ય વલ્લિ તે અનંત છે, માધવાચ્ય બહુ શક્તિમંત છે । જે પરેશ પુરુષોત્તમાચ્ય છે, સત્યસંકલ્પ અવ્યયાચ્ય છે ॥૮૯॥ સર્વજાણ મુદરૂપ છે સદા, કાઠ કર્મ વલ્લગે નહી કદા । સર્વકર્મફલદાયિ એહ છે, આત્મનાથ પળ આત્મ તેહ છે ॥૯૦॥ મત્સ આદિ અવતાર જે ઘણા, એજ કારણ ગણાય તેતણા । જેહનો ઉપરિ કોઈયે નથિ, એજ એક પ્રભુ શ્રેષ્ઠ સર્વથી ॥૯૧॥ મંદમંદ મુલ્લ જેનું હાસ્ય છે, જીવ ર્શ સહુના ઉપાસ્ય છે । કાઠ જેનિ બ્રહ્મદીથકી ઢરે, સર્વ દેવ શિર આગન્યા ઘરે ॥૯૨॥ આદિસૃષ્ટિ રચવા ર્ચ્છા ધરે, કાઠ કર્મતણિ પ્રેરણા કરે । તેથિ વિશ્વ કરતા ગણાય છે, કલ્પનાથિ જગ કોટિ થાયછે ॥૯૩॥ કાઠ કર્મ નિજભાવ ને અજા, તેવડે પ્રગટ તે કરે પ્રજા । તોય નિત્ય નિરલેપ તે રહે, તેથકી અકરતા શ્રુતિ કહે ॥૯૪॥ જેહના ઢરથી વાયુ સંચરે, શેષનાગ શિર પૃથ્વિને ધરે । સાગરો ન હદ છોડિને સ્વસે, સૂર્ય ચંદ્ર નભમાં સદા વસે ॥૯૫॥ એ પ્રભુજિ શુભ ધર્મ થાપવા, ભૂમિભાર હરિ કષ્ટ કાપવા । દેહ ધારિ જગમાં કદી ફરે, મુક્ત કોટિ જનને તદા કરે ॥૯૬॥ રૂપ એમ પરબ્રહ્મનું કહ્યું, જેમ શાસ્ત્ર શ્રુતિયોવિષે રહ્યું । લેશ સંશય કદાપિ જો હશે, કચ્છમાંથિ ગુરુ આવી ટાઢશે ॥૯૭॥ પુષ્પિતા-ગ્રાવૃત્ત—સુખ્ય નૃપ પરમેશ આપ જે છે, ધરિ નરદેહ સુપ્રશ્ન તે પુછેછે । નથિનથિ લવ માત્ર તે અજાણ, પળ સુચરિત્ર કરે જન પ્રમાણ ॥૯૮॥ ઇતિ શ્રીવિહારિલલજી-આચાર્યવિરચિતે હરિલીલામૃતે ચતુર્થકલ્પશે અચિંત્યાનંદવર્ણીદ્રિઅભયસિંહનૃપસંવાદે લોજનગરે શ્રીહરિ-મુક્તાનંદમુનિપંચપ્રશ્નોત્તરકથનનામા પ્રથમો વિશ્રામઃ ॥ ૧ ॥

પૂર્વછાયા—પ્રશ્નતણા ઉત્તર કર્યા, નિજ યતિયે મુક્તાનંદ । તે સરવે સુણિ પામિયા, વૃષ્ણનંદન ઊર આનંદ ॥૧॥ ચોપાઈ—બોલ્યા નીલકંઠ બ્રહ્મચારી, ધન્ય સાધુજી બુદ્ધિ તમારી । ઘણા સંતોની મેં મતિ જોઈ, આવા ઉત્તર આપે ન કોઈ ॥૨॥ તમે સદ્ગુરુ સેવ્યા જણાય, આવા ઉત્તર તેથકી થાય । આંહિ દિસેછે ઉત્તમ ધર્મ, અંશમાત્રે નથિજ અધર્મ ॥૩॥ ગાંજા ભાંગ પીતા નથી કોઈ, સુંઘવાની તમાકુ ન જોઈ । તમપાસે રહે ઘણા સંત, દીસેં સર્વે તે વૈરાગ્યવંત ॥૪॥ સૌનાં નિર્મલ સ્વચ્છ છે ચિત્ત, નથી પંચ વિષયપર પ્રીત । ઘણાં જોયાં અમે તીર્થ ધામ, નથી સંત આવા કોઈ ઠામ ॥૫॥ શાળા સદ્ગુરુ જે છે તમારા, હશે પ્રૌઢપ્રતાપી તે સારા । નહિ તો શુદ્ધ આ સંપ્રદાય, કલ્લિકાઠમાં વ્યાંથી જણાય ॥૬॥ સુણી બોલિયા મુક્તાનંદ, આપ છોજી મુનિવર ચંદ । આવાં પ્રશ્ન ભલાં પુછનાર, તમ જેવા નથી કોઈ ઠાર ॥૭॥ ગુરુજી રામાનંદ છે જેહ, અવતાર હિશ્વરનો છે તેહ । તેને મલ્લશો તમે વલ્લિ ડ્યારે, થશે હર્ષ પરસ્પર ત્યારે ॥૮॥ સુણી બોલિયા સુંદરશામ, રામાનંદનું

જાણું છું નામ । એ છે ઉદ્ધવનો અવતાર, નથિ સંશય એમાં લગાર ॥૧॥ ધર્મદેવ
 પિતા મુજ જેહ, રામાનંદતણા શિષ્ય તેહ । બાઝાપણમાં મને સાક્ષાત, મુજ તાતે
 કહી હતી વાત ॥૧૦॥ મને સ્મરણ થયું હવે એનું, માટે ઇચ્છું છું દર્શન તેનું । મુ-
 ક્તાનંદજી બોલ્યા હુલાસે, ગુરુ આવશે દર્શન થાશે ॥૧૧॥ વસો આંહિ કરીને
 વિરામ, ઇચ્છા પૂરશે પૂરણકામ । સુળી હરિયે વિશ્રામ ઠરાવ્યો, ત્યાંતો જન્મા-
 છમી દિન આવ્યો ॥૧૨॥ દેશદેશના હરિજન આવ્યા, ખલી મેટ સામગરી લા-
 વ્યા । આંધિ અછમી સૌ જન જાણે, કર્યો ઉચ્છવ શાસ્ત્રપ્રમાણે ॥૧૩॥ સળગાંરિ-
 યું મંદિર સારું, દીસે સૌને આનંદ દેનારું । ધર્યાં કલશ પતાકા તે દ્વાર, બાંધ્યાં
 તોરણ શોભિત સાર ॥૧૪॥ રોપ્યા થંભ તે કદલી કેરા, થાય વાજિત્રનાદ ઘણે-
 રા । વાજે વીણા ને તાલ મુદંગ, વાજે ઢોલ ને ચંગ ઉપંગ ॥૧૫॥ વાજે ઘાંસાં ઘુ-
 ર્ણે શરણાઈ, શોભા નિરખતાં લાગે નવાઈ । તાઢિ પાઢિને હરિજન ગાય, સૌના
 હૈયામાં હરખ ન માય ॥૧૬॥ જેમ આવે પ્રજાપતિ પાઢ, ત્યારે પ્રથમ જણાય મ-
 શાલ । તેમ અરધિ નિશાયે આકાશ, પૂર્વે ચંદ્રનો પ્રગટ્યો પ્રકાશ ॥૧૭॥ રાશિ
 વૃષભ આકાર જણાયો, જાણે બઢદ તે રથનો દેખાયો ॥ ચંદ્ર સાથે છે રોહિણી
 રાણી, જાણે આવ્યાં હરિજન્મ જાણી ॥૧૮॥ મઢી હરિજન સૌ નરનારી, કર્યો
 જન્મનો ઉત્સવ ભારી । પારણામાં જુલે પરમેશ, ચામી શોભાવિષે નથિ લેશ ॥૧૯॥
 એવામાં થઈ અદ્ભુત વાત, સુળો ભૂપ અભેસિંહ આંત । પારણામાં જુલે નરનારી,
 દીઠા નીલકંઠ બ્રહ્મચારી ॥૨૦॥ નવ દેખાય બાઢમુકુંદ, થાય વિસ્મિત સૌ જન-
 બૃંદ । વઢિ જોવા સભામાંહિ જાય, વર્ણિ ત્યાંપણ બેઠા જણાય ॥૨૧॥ એવો મોટો
 ચમત્કાર જોઈ, જાણ્યા વર્ણિ છે ઈશ્વર કોઈ । સારો એમ સમૈયો તે કરી, નિજ-
 વેર ગયા જન ફરી ॥૨૨॥ જીવરાજજી શેઠનો ઢેલો, હતો મંદિર પાસ ચણેલો ।
 મુક્તાનંદ મુનિ તહાં જઈ, કથા કરતા હતા રાજી થઈ ॥૨૩॥ સુળતાં મઢીને બા-
 ઈ ખાઈ, સભા ત્યાગી ગૃહસ્થ ભરાઈ । દીઠી તે રીત શ્રીજિયે જ્યારે, બોલ્યા ડં-
 ચે સ્વરે કરી ત્યારે ॥૨૪॥ સંતો ચાલો મંદિરમાંહિ ફરી, સંભઢાવીશ હું કથા
 કરી । બાઈ ખાઈ મઢે એક ઠાર, નહિ ત્યાગીનો ધર્મ લગાર ॥૨૫॥ એમ કહી ગ-
 યા મંદિરમાં, સર્વે સાધૂ ડઢીગયા ત્યાંય । મુક્તાનંદ બોલ્યા તેહ ઠામ, બાઢ્યો
 છેલા હવે રામરામ ॥૨૬॥ એજ વરણી કહેશે જેમ, કરવું પડશે હવે તેમ । ગયા
 મંદિરમાં એમ કહી, વર્ણિરાજ બોલ્યા વેળ તહી ॥૨૭॥ ત્યાગિયે સ્ત્રીનો પ્રસંગ તજવા-
 વિષે । ઉપજાતિવૃત્ત—સંતો કરો ચિત્તવિષે વિચાર, આ રીત સારી નથિરે લગાર ।
 સ્ત્રિયોત્તણો કાંઈ પ્રસંગ જે છે, ત્યાગિજનોને ભયકારિ તે છે ॥૨૮॥ જે સ્કંધ એ-
 કાદશમાં કહ્યું છે, તેમાં સ્વરં તત્ત્વ ઘણું રહ્યું છે । ત્યાગી કરે નારિતણો પ્રસંગ,
 જરૂર તેનું વ્રત થાય મંગ ॥૨૯॥ પ્રત્યક્ષ છે કામિનિ દેવમાયા, જોનાર તો વશ
 થયા જણાયા । દીવે પડે અંધ પતંગ જેમ, સ્ત્રીમાં નરોની મનવૃત્તિ તેમ ॥૩૦॥ સુ-

रा पिवाथी मद थाय चित्ते, स्त्रीने निहाळया थकि एज रीते । तेमाट नारीथकि दूर थावुं, स्त्रीपास त्यागीजनने न जावुं ॥३१॥ जुवे नही चित्रनि कामिनीने, अडे नही पूतलि काष्ठनीने । त्यागीतणो छे शुभ एज धर्म, संतो विचारो सुणि शास्त्रमर्म ॥३२॥ छे अष्टधा उत्तम ब्रह्मचर्य, जाणो तमे ते सह साधुवर्य । नारीनि साथे सुणतां कथाय, ते ब्रह्मचर्यव्रत भंग थाय ॥३३॥ स्त्रीदेह छे पावक होय जेवो, घीनो घडो छे नरदेह एवो । पासे रक्षाथी पिगळीज जाय, त्यागीतणो धर्म विनाश थाय ॥३४॥ रहे मळीने दब दारु केम, रहे न नारी नर धर्म तेम । लोहुं चळे चुंबक लोहसंगे, त्यामी चळे नारीतणे प्रसंगे ॥३५॥ मयूर जागे सुणी मेघनाद, मनोज जागे सुणि नारी साद । भीत्यंतरे नारितणो निवास, त्यागी वसे तो व्रतनो विनाश ॥३६॥ नारीतणो देह अरण्य जाणो, मनोज त्यां सिंहसम प्रमाणो । तेतो नरोने मृगतुल्य जाणे, जरूर मारे निजनेत्र बाणे ॥३७॥ विश्वास नारीतननो न थाय, खत्ता घणा ते करनार खाय । जेणे वगोव्या अज चंद्र इंद्र, नचाविया नारदजी मुनींद्र ॥३८॥ जीत्या नही जो त्रिपुरारि जेवा, जीतुं कहे ते जन मूर्ख केवा । दाराथकी दूर रहे डरीने, ते ऊगरे जै शरणे हरिने ॥३९॥ तपस्विने ते तपमांथि पाडे, समाधिमांथी सिधने जगाडे । छे कामिनी तो अति कष्टकारी, शरीरनुं शोणित शोषनारी ॥४०॥ छे नारि तो निर्लज एम जाणो, ते पापमूर्ति प्रगट प्रमाणो । छेदावियुं नाक सुवर्णकाज, तेने पछी शी रहि लोकलाज ॥४१॥ छे चोटलोके शिर साप काळो, छे राक्षसीना सम नेत्र चाळो । जो जीववानी उर आश होय, तो कामिनी पास जशो न कोय ॥४२॥ जेने पगे नेवळ नाखियांछे, बे हाथमां बंधन राखियांछे । छे नाकमां तो दृढ नाथ घाली, तथापि ते जाय स्वतंत्र चाली ॥४३॥ ज्यां सुंदरीना शबने बळाव्युं । ते स्थानमां त्यागिजने न जावुं । जो राख ऊडी निज अंग लागे, तेथी कदी मन्मथ झाल जागे ॥४४॥ हाथी जतां घंटध्वनी सुणाय, नारी जतां नेपुर नाद थाय । चेताववानी जुगती प्रकाशी, अरे जजो सौ जन दूर नाशी ॥४५॥ समुद्रमां चुंबक शैल ज्यां छे, सिकंदरे पुतळि राखि त्यां छे । तेनाथकी दूर जवुं डरीने, श्यामाथकी तेमज संचरीने ॥४६॥ बाळिष्ठ छे ने अबळा गणाय, जेना कटाक्ष नर वश्य थाय । छे लाजहीणी पण लाज ताणे, जो थाय भुंडी हरिजाय प्राणे ॥४७॥ जे उंदरोथी डरि दूर चाले, ते केसरीना पण कान झाले । जे दोरडो देखि दिले डरेछे, भोरींग माथे पग ते घरेछे ॥४८॥ कोदाळि झाली कदि ना जणाय, ते छोट तोडि घन चोरी जाय । दीतुं नही भोंयरुं कोइ दाडे, पाताळमां एज सळंग पाडे ॥४९॥ जीवे कदी जे सरपे डशेला, जीवे कदी जे दबमां धशेला । जेने स्त्रीये अंतर वंश दीधा, तेने करी चर्वण चूर्ण कीधा ॥५०॥ जे ब्रह्मचर्यव्रत शुद्ध पाळे, ते शास्त्रनो मार्ग सदैव झाले । हरीकथा कीर्तन थातुं होय, स्त्रीनी सभामां नव

य तोय ॥५१॥ हरीकथा कीर्तन गाय बाबा, जो चाहिने सुंदरिने सुणावा ।
 त्यागिनो तत्क्षण धर्म जाय, तेने प्रभु केम प्रसन्न थाय ॥५२॥ चोपाई—एवी
 । बहुविधि करी, संते सर्वे लीधी मन धरी । कष्टुं बेठी हशे स्त्रियो ज्यांय,
 । सुणिये कथा जई त्यांय ॥५३॥ एवामांहि बर्नी बिजी वात, कहुं ते तमे
 मळो भ्रात । दीठो गोखलो त्यां एक ठाम, रहे पाछळ गृहस्थ हजाम ॥५४॥
 । देवता लेवा ने देवा, राख्यो गोखलो कारणे एवा । जोई श्रीहरिये कष्टो मर्म,
 श्री त्यागिनो नव रहे धर्म ॥५५॥ वळि एम बोल्या वरणींद्र, आ तो धर्ममां
 गवुं छिद्र । सुण्यो मियांनो गोखलो जेवो, जाणो आपण गोखलो एवो ॥५६॥
 भेद श्रीहरिये भाख्यो, गोखलाने पुराबिज नांख्यो । जुवो कृष्णतणी रीत
 । साधुजन सहये जाणि लेवी ॥५७॥ होय धर्ममां छिद्र जणातुं, तेतो देखी
 न नथी थातुं । वळी दीठो ते जग्यानी मांय, एक रस्तो ज्यां जुवतीयो जाय
 ॥५८॥ पछी तेपण बंध कराव्यो, स्त्रीनो मारग जूदो ठराव्यो । कहे साधुओ प्रत्ये
 हरि, कहुं वात ते ल्यो मन धरी ॥५९॥ संते एकला क्याई न जावुं, फाटि
 ह्यवाळा नव थावुं । सभा भीक्षा विना कोइ पेर, नव जावुं गृहस्थने घेर ॥६०॥
 । नारीथी दूर रहेशो, तोज साधननी सिद्धि लेशो । एवो दिघो घणो उपदेश,
 । तेमांथकी कांइ लेश ॥६१॥ पुष्पिताम्रावृत्त—हरिवर उपदेश एम देखे, सुणि
 संत दिले उतारि लेछे । प्रतिदिन उपजे विशेव प्रेम, प्रगट कर्यो प्रभुये प्रताप
 ॥६२॥ इति श्रीविहारिलालजीआचार्यविरचिते हरिलीलामृते चतुर्थकळशे अर्चित्यानंदवर्णी-
 त्सिंहनृपसंवादे श्रीहरिश्रीमुखे स्त्रीनिंदाकथननामा द्वितीयो विध्यामः ॥ २ ॥

पूर्वछायो—लोजविषे हरिये कर्यो, केटलाक मास निवास । एक समयमां
 र्या, पोते मुक्तानंदमुनि पास ॥१॥ चोपाई—नव आव्या रामानंदस्वामी, रक्षा
 गुरु त्यांज विरामी । गयुं चोमासुं ने शीतकाळ, गयो फागण नाव्या दयाळ
 । मन मळवाने आतुर थाय, हवे विरहथी नव रहेवाय । अमे कच्छ जवाने
 रशुं, गुरुनां जई दर्शन करशुं ॥३॥ त्यारे बोलिया मुक्तानंद, रहो आंहि
 ने आनंद । कच्छमां तो तमे न जवाय, वाटमां घणां विन्न जणाय ॥४॥
 । आवे समुद्रनी खाडी, नडे रस्तामां असुर अनाडी । माटे आंहि रहो करि
 । पत्र मोकलिये गुरुपास ॥५॥ करशे गुरुआज्ञा ते जेम, पछी आपणे करशुं
 । एम कहि मुनि मुक्तानंद, लख्यो पत्र अधिक आनंद ॥६॥ बिजो पत्र लख्यो
 राजे, तेतो कच्छ मोकलवाने काजे । तेमां सरवे लख्युं वृत्तांत, जेथि लेश
 नहि भ्रांत ॥७॥ पत्र लहने मयारामदेव, कच्छदेश विषे गया झट । मुज-
 हे मल्ल गंगाराम, रघुवंशुं छे तेने धाम ॥८॥ भटे स्वामिने निरख्या केवा,
 । भूप कहुंछुं हुं तेवा । सभामांहि शोभे सुखकंद, जेम तारामंडळ वचे चंद
 । शोभे गौर ने पुष्ट शरीर, गुणे सुरगुरुसम गंभीर । पडे त्रिवळी उदरपर

एवी, जाणे होय त्रिवेणी ते जेवी ॥१०॥ शोभे सुंदर भाल विशाळ, तेमां तिलक ने कंठे छे माळ । स्वर गंभीर मेघसमान, दिसे ज्ञान विज्ञान निधान ॥११॥ दयासागर शांत स्वभाव, पद भवजळतारण नाव । मयाराम भटे तेह ठाम, आप्या पत्र करिने प्रणाम ॥१२॥ मुखे सर्वे कल्या समाचार, कछुं वर्णिनुं वृतांत सार । रामानंदने ते पत्र भाव्या, चांफि छातिये शीश चडाव्या ॥१३॥ मुक्तानंदे लख्यो पत्र जेह, वांच्यो प्रथम उखाळीने तेह । पत्र वांचीने बोलिया वळी, हवे चिंता अमारे तो टळी ॥१४॥ बांध्यां सदाव्रतो जेने माट, जेनी जोता हता अमे वाट । आव्या ते सतसंगना घणी, आज धन्य घडी अमे गणी ॥१५॥ एतो प्रत्यक्ष पुरुष छे मोटा, एनी आगळं अन्य छे छोटा । सुणी हरिजने पुछी वात, ए छे केवा मोटा साक्षात ॥१६॥ छे शुं पर्वतभाइ समान, नाता एथी अधिक ज्ञानवान । सूखानंद जेवा हशे सारा, ज्ञान एथि अधिक धरनारा ॥१७॥ मुक्तानंद जेवा हशे मोटा, एनी आगळ तेपण छोटा । हशे शुं समरथ तम जेवा, अमे पण समरथ नथि एवा ॥१८॥ प्रभूताई जणावशे ज्यारे, तमे जाणशो सर्व ते त्यारे । एम वात करी जनजोग, स्वामि हरख्या जे टळशे वियोग ॥१९॥ शालिनीवृत्त—रामानंदे जेम स्वामीवियोग, रामानंदे तेम स्वामीवियोग । रामानंदे जेम रीझेज कामी, रामानंदे तेम रीझ्या अकामी ॥२०॥ चोपाई—पछी उखेळ्यो वर्णिनो पत्र, थयुं अचरज अद्भुत तत्र । पत्रमांहिथि प्रगट्यो प्रकाश, व्याप्यो तेतो पाताळ आकाश ॥२१॥ जन सर्वने थै त्यां समाधी, वीसरी गई तननी उपाधी । अवलोकियुं अक्षरधाम, दीठी त्यां मूरती घनशाम ॥२२॥ कोटि मुक्त मळी स्तुति करे, कोटि शक्तियो आगन्या धरे । पछी जाग्या समाधिधी ज्यारे, अति अचरज पामिया त्यारे ॥२३॥ रामानंदने पूछी ते वात, त्यारे बोल्या गुरु साक्षात । दीठी धाममां मूरती जेह, एतो आव्याछे वर्णींद्र तेह ॥२४॥ हुं छुं उद्धवनो अवतार, ए छे अखिलब्रह्मांडआधार । एना पदनुं हुं ध्यान घरुंछुं, एनुं भजन हुं नित्य करुंछुं ॥२५॥ एवी सांभळीने शुभ वात, जनहृदय थया रळिपात । पछि पत्रना उत्तर जेह, लख्या स्वामीये सुंदर तेह ॥२६॥ मुक्तानंदने लखियुं एम, राखो वर्णिं राजी रहे जेम । वळि वर्णिप्रत्ये लख्यो पत्र, भले आप पधारिया तत्र ॥२७॥ हवे तप नव करशो भारे, घणां करवां छे काम तमारे । घणां उद्धारवां नरनार, देहरक्षण करजो उदार ॥२८॥ रुढी अष्टांग जोगनी रीत, सौने शिखबजो धरि प्रीत । मुक्तानंद कहे तेम करजो, एनी आज्ञाविषे अनुसरजो ॥२९॥ तमे आवशो नहि अमपासे, अमे आवशुं वैशाख मासे । आप्या कागळ भटने ते वार, वळि मुखधी कल्या समाचार ॥३०॥ भट जाओ तमे जेजे गाम, सर्व हरिजनने कहो आम । लोज नगरमां सर्वे विचरजो, जैने वर्णिनां दर्शन करजो ॥३१॥ एम कहि कर्पा भटने विदाय, जेजे गाम गया । खेजरए । कछुं हरिजन सर्व समाज, जजो वर्णिनां

दर्शन काज ॥३२॥ रामानंदनी आज्ञा छे एवी, सर्वे हरिजने शिर धरि लेवी। एम कहिने गया लोजगाम, आप्या पत्र करिने प्रणाम ॥३३॥ पत्र वांचीने धयो आनंद, जाण्युं आवशे श्रीरामानंद । गामोगामथी जनना समाज, आवे वर्णिनां दर्शन काज ॥३४॥ देशोदेशमां फेलाई बात, वर्णि ईश्वर छे साक्षात । शेखपाट नामे एक गाम, त्यांना लालजी सूतार नाम ॥३५॥ पछी छोड्यो हतो जेणे फंद, नाम धार्युंतुं निष्कुळानंद । रामानंद उपर घणी प्रीत, तेणे एम विचारि चित्त ॥३६॥ रामानंदना करतां विशेष, वध्यो वर्णिनो महिमा आ देश । बात स्वामिनी पास उचारं, करे काई उपाय तो सारं ॥३७॥ एवुं जाणी लालजी सूतार, गया ते भुजनगर मोझार । रामानंदने कीधो प्रणाम, त्यारे स्वामि बोल्या सुखधाम ॥३८॥ कहो भक्त आव्या केम आज, आव्यो आपनां दर्शन काज । सुणी स्वामि बोल्या धरी दया, तमे लोजमां केम न गया ॥३९॥ मयारामभटे शुं न कथुं, के शुं वचन ते वीसरी गथुं । आव्या छे त्यां मोटा मुनिराज, इच्छे दर्शन देवसमाज ॥४०॥ कहे लालजी मोटा ते केवा, दत्तात्रि के ऋषभदेव जेवा । के शुं छे रामचंद्र समान, रामानंद कहे सुणो कान ॥४१॥ जेम कृष्ण मोटा सरवेथी, तेम आ छे मोटा बळी एथी । आ छे अवतारना अवतारी, घणुं शुं कहिये विस्तारी ॥४२॥ जेनुं ध्यान महामुनि घरे, जेनो जश शेषनाग उचरे । एवा मोटानां दर्शन मूकी, केम आव्याछो कच्छमां चूकी ॥४३॥ जाओ लोजनगरमां विचरो, एवा वर्णिनां दर्शन करो । सुणी लालजी त्यांथि सिधाव्या, लोजमां हरिदर्शने आव्या ॥४४॥ सांभळ्या हता वर्णिने जेवा, दीठा दृष्टिये साक्षात तेवा । दंडवत कर्पाळे प्रणाम, आव्यां प्रेमनां आंसु ते ठाम ॥४५॥ आप्यो हरिये आशिर्वाद एवो । पामो बैराग्य शुकजी जेवो । लालजीने आशीर्वाद भाव्यो, घणा स्नेहथि शीश चढाव्यो ॥४६॥ पछी भुजमां बनेली बात, तेतो लालजीये भलि भात । मुक्तानंदनी पासे उचारी, सुणी उपज्युं अचरज भारी ॥४७॥ भावे नित्यप्रति भगवान, मीढीयावळनुं करे पान । जमे रोटलो बाजरा केरो, साथे मरचांनो भुको घणेरो ॥४८॥ अभिप्राय अंतरमां एह, करवो निज दुर्बळ देह । दिशा पश्चिममां गाम बहार, बिजी बाव छे त्यां एक ठार ॥४९॥ घणीवार त्यां आसन करे, पछि मंदिरमां परवरे । एम रेचकनी क्रिया करी, कर्पो देहने दुर्बळ हरि ॥५०॥ लोजथि पश्चिमे शील गाम, तहां कावड फेरवे शाम । वचमां नदी छे तेने तीर, साथे जोगकळा नरवीर ॥५१॥ एक देवो अने जुठो नाम, वाणिया बेय सदगुणधाम । मुक्तानंदे मुक्या हरिपास, सेवा करवा सारा हरीदास ॥५२॥ करे वर्णि मनुष्यचरित्र, क्यारे दिव्यचरित्र विचित्र । तेने केम कळी शके कोई, बहु मोह पामे जन जोइ ॥५३॥ पुष्पिताम्रावृत्त—अकळित हरिनी कळा अनेक, कळि न शकाय कदापि कांई एक । सुर अज भव इंद्र भूलि जाय, कशि गणती जनजाति त्यां गणाय ॥५४॥

इति श्रीविहारिलालजीआचार्यविरचिते हरिलीलामृते चतुर्थकलशे अचिंत्यानंदवर्णीद्रअभयसिंहनृपसंवादे रामानंदस्वामिप्रतिपत्रलेखननामा तृतीयो विश्रामः ॥३॥

पूर्वछाये—श्रीहरिये लोजपुरमां, करीं दिव्य चरित्र विचित्र । वर्णिं कहे नृप सांभळो, कहुं आव्यान एह पवित्र ॥१॥ चोपाई—लोजगामथकी गाउ बेय, शील नाम ते गामनुं छेय । आव्या त्यांथकि बे हरिजन, कस्यां मुक्तमुनीने वचन ॥२॥ मारा वाढविषे तो आ वार, थयां चीभडां अपरमपार । कोइ साधुने मोकलो लेवा, गाडुं भरी हुं आविश्वा देवा ॥३॥ रामानंदजी आवशे ज्यारे, थशे सारो समैयो ते वारे । चीभडानुं जो थाय अथाणुं, मारा अंतरमां हर्ष आणुं ॥४॥ मुक्तानंदे एवी वात जाणी, सुखानंद प्रत्ये कही वाणी । हरिभक्तने गाम सिधावो, जैने त्यांथकि चीभडां लावो ॥५॥ सुणि बोलिया श्रीमहाराज, लेवा चीभडां हुं जैश आज । साथे आवशे सेवक देवो, बीजो कोई साथे नथि लेवो ॥६॥ बोल्या मुक्त मुनी धरि नेह, तमे दुर्बळ कीघोछे देह । माटे तमथकी त्यां न जवाय, नहि चीभडां तमथी लवाय ॥७॥ एवी वाणि घणिज उच्चरी, तोय देवाने लै गया हरि । ज्यारे वाढमां ते बेय आव्या, गाडुं एक हरिभक्त लाव्या ॥८॥ त्यारे बोलिया सुंदरशाम, नथि गाडानुं कांईये काम । लांबो पोळो चोफाळ मगावो, तेमां गांसडो एक बंधावो ॥९॥ बोल्या हरिजन श्रीहरिपासे, मोटो गांसडो केम बंधावो । हठ जोगीनो जोइ ते वार, बिजा बोलाविया जण बार ॥१०॥ मोटो चोफाळ त्यां एक लाव्या, चीभडां मण सोळ भराव्यां । तेनो गांसडो एक बंधाव्यो, जण बारे मळी उपडाव्यो ॥११॥ हेठे हरिये धर्यो हाथ ज्यारे, रख्यो गांसडो अद्वर त्यारे । तोळयो हतो गोवरधन जेम, रख्यो गांसडो अद्वर तेम ॥१२॥ पाम्या अचरज सौ जन जोई, आवुं तो न करी शके कोइ । वध्यां वेमण चीभडां जेह, बीजी गांसडीमां बांध्यां तेह ॥१३॥ मुक्ति तेतो देवाभक्त माथे, लई चालिया ते बेय साथे । देवो भक्त तो पाछळ चाले, मोटो गांसडो अधर निहाळे ॥१४॥ गाउ एक गया जेह वार, देवाभक्तने तो लाग्यो भार । त्यारे बोल्या प्रभु अलबेलो, गांसडांपर गांसडी मेलो ॥१५॥ पछी उंची जग्यापर चडी, मुकी गांसडापर गांसडी । शोभे गिरिपर शीखर जेम, शोभे गांसडी तेपण तेम ॥१६॥ एम आविया लोजपुरिमां, पेठा मंदिरनी खडकीमां । पड्यो गांसडो खडकी बहार, गया मंदिरमां हि सुरार ॥१७॥ कहुं मुक्त मुनीने ते वार, चीभडां पड्यां खडकी बहार । कहो साधुने ते लेवा जाय, मुजथी चिभडां न लवाय ॥१८॥ मुक्तानंदजी तो जोबा गया, जोई गांसडो विस्मित थया । कोण लावियुं गांसडो एह, एम पुछ्युं धरीने संदेह ॥१९॥ देवे भक्ते कही बधी वात, थया विस्मित सौ जनजात । जाण्युं वर्णिनुं दिव्य चरित्र, एनि लीला छे परम पवित्र ॥२०॥ पछी साधुओ सोळ बोलाव्या, छोडी गांसडो चीभडां लाव्या । जोगीराजने जगदीश जाण्या, पुरुषोत्तम प्रगट

प्रमाण्या ॥२१॥ पूर्वछायो—वर्णि कहे नृप सांभळो, वळि कहुं अवर आख्यान । दिव्यचरित्र दयाळनां, लागे सुणतां पियूषसमान ॥२२॥ चोपाह—एक अवसरे श्रीमुनिनाथ, देवा भक्त सुखानंद साथ । मळीने गया सागरतीरे, कर्युं स्नान ते सुंदर नीरे ॥२३॥ सखाभाव करी तेह स्थाने, जळकेळी करी भगवाने । अन्यो-अन्यने जळमां डुबावे, मारे जळमां घका जेम फावे ॥२४॥ मार्यो हरिये घको बहु बळमां, नाख्यो देवाने त्यां उंडा जळमां । एतो बूडी गयो एज ठार, क्यांई दीठो नही बीजी वार ॥२५॥ खूब खोळ करी जळमांई, पण देवो जडयो नहि क्यांई । ज्यारे मळवानी नव रही आश, सुखानंद थया ते उदास ॥२६॥ पछी नीसरीया जळ बाहार, चाल्या पुरभणी धैने तैथार । सुखानंदे त्यां वाणी उच्चारी, तमे सांभळो श्रीब्रह्मचारी ॥२७॥ केवुं मुख लई गाममां जाशुं, वात करतां विशेष लजाशुं । हत्या बेठी आ आपणे शीश, केम छटशुं हेवरणीश ॥२८॥ लोको संशय बहुधा करशे, मार्यो केम एवुं ते उच्चरशे । भलो भक्त हतो तेह देवो, बीजो भक्त भलो नथि एवो ॥२९॥ सगां वालां एनां शुं कहेशे, दोष आपणे शीर ते देशे । एम कहेतां नेणे आव्यां नीर, होठ फरके ने धुजे शरीर ॥३०॥ त्यारे देवाने हरिये बोलाव्यो, जळमांथी ते नीसरी आव्यो । सुखानंदे पुछयुं तेने त्यांय, देवाभक्त हता तमे क्यांय ॥३१॥ देवाभक्त बोल्या तेह ठाम, मंतो जै जोयुं अक्षरधाम । दीठा त्यां आज वर्णि स्वछंद, उभा चमर करे रामानंद ॥३२॥ ब्रह्मा भव ने इंद्रादिक घणा, गुण गाय आ वर्णीव्रतणा । हुंतो आनंदमां हतो मग्न, मन प्रभुपदमां हतुं लग्न ॥३३॥ महाराजे मने तो बोलाव्यो, त्यारे धाममांथि झट आव्यो । एवी अदभुत सांभळी वात, सुखानंद थया रळियात ॥३४॥ मुक्तानंद आदिकनी पास, करी वात ते जैने प्रकाश । सौंये जाण्युं जे आ वरणीश, धाम अक्षरना छे अधीश ॥३५॥ एवी नित्य नवी लीला करे, प्रभु हरिजननां मन हरे । प्रभु प्रौढप्रताप जणावे, गुण शारद नारंद गावे ॥३६॥ पूर्वछायो—भूप अभेसिंहजी सुणो, कहे वर्णि अचित्यानंद । लोजविषे वृषलालजी, रही लीला करेछे स्वछंद ॥३७॥ चोपाई—जाय मुक्तमुनि जेजे गाम, त्यारे साथे जता घनशाम । एक दिन काळवाणीये गया, साधुनी ओरडीमांही रया ॥३८॥ राजोभाई ने परवतभाई, बीजा सत्संगी बहु भाई बाई । जथाजोग्य सेवा सड करे, उपदेश अंतरमांही धरे ॥३९॥ पाणी पीवानी तुंबडी सारी, मुक्तानंद मुनीए सुधारी । रुद्धा रंगथी तेने रंगेली, तडके ते सुकावाने मेली ॥४०॥ पछिथी पदमासन करी, बेठा मुक्तमुनि ध्यान धरी । तेनी जोडेज एवे आकार, बेठा ध्यानमां धर्मकुमार ॥४१॥ श्वास पूरक कुंभक जेह, करे रेचकनी क्रिया तेह । निजदृष्टिने नासाग्र धरी, धरे ध्यान एक स्थळ ठरी ॥४२॥ मुक्तानंद घड्यो मनघाट, थयो तुंबडी केरो उच्चाट । रखे कोई जनावर आवे, सारी तुंबडीने अभडावे ॥४३॥

જાણી અંતરજામિયે વાત, ત્યારે સઘ બોલ્યા સાક્ષાત । સ્વામિ શ્રીહરિમાં
 ધ્યાન રાखો, તુંબડીની ફિકર તજિ નાંખો ॥૪૪॥ માલ છે હરિધ્યાનમાં જેવો, નથી
 તુંબડીમાં માલ તેવો । મુક્તાનંદ એવું સુણી જાગ્યા, પ્રેમે શ્રીહરિને પાય લાગ્યા ॥૪૫॥
 કહ્યું છો તમે અંતરજામી, મનઘાટ જાણ્યો બહુનામી । પછી સાધુ સર્વેને બોલાવી,
 શામે તુંબડી સૌની મગાવી ॥૪૬॥ રંગદાર રજોગુણી લાગી, તેતો બોલી કરી કાંઠા
 ભાગી । સંતો પ્રત્યે બોલ્યા સુખકારી, જેણે સંસાર મેલ્યો વિસારી ॥૪૭॥ તેતો
 વસ્તુ રજોગુણવાળી, પાસે રાखે ન જાણી રૂપાળી । એમ શ્રીહરિ શર્મ ન રાखે, ભૂલ
 સર્વના મનતણી ભાखે ॥૪૮॥ કહે જ્યાં મન સંતનું જાય, જતાં તે મારી નજરે
 જણાય । ધ્યાન ધરતાં ઉંચે સંત કોઈ, ત્યારે શ્રીજી કહે તેને જોઈ ॥૪૯॥ રામા-
 નંદરૂપે ભગવાન, તેનું પામ્યાછો દર્શનદાન । તોય તેવિષે વૃત્તિ તમારી, કેમ શકતા
 નથી તમે ધારી ॥૫૦॥ અને ઉંચ આવેછે તે કેમ, મને આશ્ચર્ય લાગેછે એમ । રામા-
 નંદ મેંતો નથી ભાલ્યા, તેણે મારા ત્રિગુણ નથી ટાલ્યા ॥૫૧॥ તોય કાઢનો ત્રાસ
 તપાશી, અતિ અંતર રહેછે ઉદાસી । રાતે શયન કરુંછું જે વાર, નથી આવતી ઉંચ
 લગાર ॥૫૨॥ રાખે આવે અચાનક કાઢ, પડેછે એવી પેટમાં ફાઢ । ધ્યાન ધરતાં
 આવે ઉંચ તમને, એતો અદ્ભુત લાગેછે અમને ॥૫૩॥ એમ સંતોને ઉપદેશ દેતા, મોટા
 મુક્તપ્રમાણે રહેતા । પોતે છે પરબ્રહ્મ સ્વરૂપ, સર્વના ગુરુ સર્વના ભૂપ ॥૫૪॥ પળ
 સૌને શોખવવાને કાજ, રાखે વૈરાગ્ય ઊર મહારાજ । મુક્તાનંદ સાથે કોઈ વાર,
 મઢીને એમ કરતા વિચાર ॥૫૫॥ રામાનંદ સ્વામિતણી ડ્યારે, મને મેટ કરાવશો
 ત્યારે । આજ્ઞા આપણે સ્વામિની લૈયે, ધરશું ધ્યાન વનવિષે જૈને ॥૫૬॥ ડ્યારે
 ધ્યાનમાં બેશીએ અમે, મારો દેહ સંભાળજો તમે । તમે ધ્યાનમાં બેસશો ડ્યારે,
 તમને હું સંભાળીશ ત્યારે ॥૫૭॥ વઢી તે મુક્તાનંદજી પાસ, ઉચર્યા મુખથી અવિ-
 નાશ । વાસ કરવા મહાવન કેરો, મારે તો છે અભ્યાસ ઘણેરો ॥૫૮॥ જ્ઞાત્રી જ્યાં
 હતી વૃક્ષની જાડી, હતા ત્યાં બહુ હાથી અનાડી । વરુ વાઘ ને રીંછનાં ઘૂંદ, ફરતા
 પાડા અરણા સ્વછંદ ॥૫૯॥ જનને જવાના નહીં રસ્તા, રાતદિન અમે એવામાં
 વસ્તા । વનમાં વસવું મને ભાવે, વસ્તીમાં અકઠામણ આવે ॥૬૦॥ એવી એવી ઘણી
 ઘણી વાત, કરતા શ્રીહરિ સાક્ષાત । મુક્તાનંદ સુણી એ પ્રસંગ, પામ્યા ઉત્તમ વૈરાગ્ય
 અંગ ॥૬૧॥ એથી ઈચ્છા કરે એવી મનમાં, વશોયે શ્રીજી સાથેજ વનમાં । એમ કરતાં
 દિવસ કાંઈ થયા, કાઢવાણિથી લોજમાં ગયા ॥૬૨॥ રહિ ત્યાંપણ જ્ઞાન અત્યંત,
 હરિમુખથી સુણે સહુ સંત । એક દિન હરિ એમ ઉચરિયા, અમે દેશ અનેકમાં
 ફરિયા ॥૬૩॥ મોટાં મોટાં જોયાં જંઙ રાજ, જોયા સંન્યાસી સાધુ સમાજ । જોયા
 બ્રાહ્મણ ને બ્રહ્મચારી, જોયા ત્યાગી તથા તપધારી ॥૬૪॥ જોયા સર્વ તે માયામાં
 મોહ્યા, સાચા સંત તો આ સ્થળે જોયા । મીઠ્યાવાદી ઘીજા અભિમાની, દીસે
 ધૂર્ત પુરા વક્રધ્યાની ॥૬૫॥ કાંતો વ્યસની કાંતો વ્યભિચારી, જોયા ઉદરભરણ

अधिकारी । रामानंदतणो संप्रदाय, ते विना बीजे शांति न थाय ॥६६॥ दैवीजन जंगमां हता जेह, आ ठेकाणे आवी वइया एह । बळी जेजे दैवी जन थाशे, मन तेनां तो आंहि तणाशे ॥६७॥ माटे हुंपण आंही रहींश, टेल नीचामां नीची करीश । एम बोलता श्रीघनशाम, कहेता सरजुदास नाम ॥६८॥ संत जाणे जे पारखुं लेवुं, तेथी काम भळावियुं केवुं । नित्य गामने गोंदरे जइने, छाणां थापो झाझुं छाण लइने ॥६९॥ एवी आज्ञा चडावीने माथे, मेळव्युं छाण जइ मुनिनाथे । गायो पादर ज्यां भेगी थाय, नित्य त्यां जगजीवन जाय ॥७०॥ बहु बाइयोपण होडेहोडे, देखे छाण त्यां लेवाने दोडे । धर्मपुत्र जई धमकावे, लेतां छाण एने अटकावे ॥७१॥ पड्यो पोदळो ले कोइ नार, हेठे ब्रह्मांड देखे ते ठार । शैल सागर सरिताओ भाळे, चौदलोकनी रचना निहाळे ॥७२॥ देखे सुर नर नागनी सृष्टि, देखे वादळां विद्युत वृष्टि । मेले पोदळो पाछो ठेकाणे, सर्जुदासनुं जादु ते जाणे ॥७३॥ तेथी तरुणियो कृष्णथी घासे, हरिने दूरथी देखी नासे । छबिलो छाण लै ज्यारे जाय, त्यारे त्यां नारियो भेळि थाय ॥७४॥ वळि एक बीजीने डरावे, कहे ओ सरजुदास आवे । एवी रीते पोताने प्रतापे, प्रभु छाण लेइ छाणां थापे ॥७५॥ मुक्तानंद कहे धन्यधन्य, छतां निःस्पृही पाळ्यु वचन । तजाव्युं पछी तो तेह काम, करे सौ संत प्रेमे प्रणाम ॥७६॥ क्यारे क्यारे अलौकिकपणुं, देखे श्रीघनशाममां घणुं । वळि एक समे अविनाश, बोलया मुक्तमुनीतणी पास ॥७७॥ रामानंदनी मूर्ति छे जेवी, तमे ध्यानबिषे धरो तेवी । तम द्वाराये हुं निरखीश, जेवां चिह्न हशे ते कहीश ॥७८॥ पछी बेय बेठा ध्यान करी, मुक्तानंदे छबी मन धरी । प्रभुये कर्यो मनमां प्रवेश, नखशिख छबि निरखि विशेष ॥७९॥ पछी ध्यानथकी बेय जाग्या, केवि छे छबि कहेवा लाग्या । मुक्तानंदे कस्यां चिह्न मोटां, हरिये कस्यां मोटां ने छोटां ॥८०॥ सुणी सौ जन विस्मित थाय, लीला कोईथकी न कळाय । करे एवां चरित्र उदार, नव आवे उचरतां ते पार ॥८१॥ पुष्पिताम्रावृत्त—प्रतिदिन प्रभुजी चरित्र एवां, नव नवभाति करे अपूर्व जेवां । कहि कहि कदि कोटि कल्प जाय, तदपि समग्र नही कही शकाय ॥८२॥ इति श्रीविहारिलालजीआचार्यविरचिते हरिलीलामृते चतुर्थकळशे अचिंत्यानंदवर्णींद्राभयसिंहनृपसंवादे श्रीलोजपुरे श्रीहरिअद्भुतलीलाकथननामा चतुर्थो विश्रामः ॥४॥

पूर्वछायो—वर्णि कहे अभेसिंहजी, सुणो कृष्णकथा धरी प्रीत । साधुओने हरि शीखवे, रुडी अष्टांगयोगनी रीत ॥१॥ योगतणां आठ अंग छे, तेनां लक्षण कहे वृषलाल । अभ्यास तेनो आदरी, शीखे साधुजनो तेह काळ ॥२॥ यम नियम आसन तथा, प्राणायाम ने प्रत्याहार । धारणा ध्यान समाधि छे, अंग आठ छे एह प्रकार ॥३॥ चोपाइ—योग साधन करवानुं धारे, तेने पाप करमथी

નિવારે । યોગમાં સ્થિર વૃત્તિ રહેછે, યમ તો તેનું નામ કહેછે ॥૪॥ યમના કહું
 બાર પ્રકાર, સુણો સંતો પુરો ધરી પ્યાર । અહિંસા તથા સત્ય અસ્તેય, વઢી અં-
 સંગ ને લજ્જા છેય ॥૫॥ અસંચય અને આસ્તિકપણું, બ્રહ્મચર્ય મુનિવ્રત ગણું ।
 સ્થિરતા ક્ષમા નિર્ભય જેહ, યમ બાર પ્રકારના તેહ ॥૬॥ કામ્યધર્મથી વૃત્તિ ઉ-
 થાપે, મોક્ષધર્મવિષે સ્થિર થાપે । તેનું નામ નિયમ નિરધાર, કહું તેનાય બાર પ્ર-
 કાર ॥૭॥ એક તો બાહ્ય જે શૌચાચાર, બિજો અંતર શૌચ પ્રકાર । જપ તપ હોમ
 ને શ્રદ્ધા જાણો, અતિથીતળી પૂજા પ્રમાણો ॥૮॥ પ્રભૂપૂજા ને તીર્થઅટન, વઢિ
 પરઉપકાર પાવન । સદા સંતોષ ને ગુરુસેવા, ભેદ બાર નિયમના છે એવા ॥૯॥ જોગી
 જોગની સિદ્ધિને કાજે, જેવી રીતે સુખેથી બિરાજે । એનું નામ તો આસન જાણો,
 અંગ જોગનું ત્રીજું પ્રમાણો ॥૧૦॥ જાણે આસન બહુ જોગાભ્યાસી, તેમાં મુખ્ય
 ગણાય ચોરાશી । તેમાં પળ મુખ્ય ત્રીશ પ્રકાર, તેવિષે ચૌદ સારમાં સાર ॥૧૧॥
 નામ સ્વસ્તિક ગોમુખ એહ, વીરયોગ ને પદ્મ છે તેહ । વઢિ કુર્કટ કુર્મ ને ચાપ,
 મયૂરાસન તે જાણો આપ ॥૧૨॥ પછી પશ્ચિમતાનકાસન, શવ સિદ્ધ અને સિંહા-
 સન । ભદ્રાસન મલું નામ મળાય, એતો આસન ચૌદે ગણાય ॥૧૩॥ રૂડી તેની
 કહું હવે રીત, શીખો સંતો તે સ્નેહે સહીત । બન્ને પગનાં જે તલ્લિયાં જાણો, બન્ને
 જાનુ સાથઢ વચે આણો ॥૧૪॥ પછી સરલ થઈ બેસો જ્યારે, સ્વસ્તિકાસન તો થાય
 ત્યારે । ઢાબા પગની ઘુંટી કહેવાય, ધરો જમણા તે પડલામાંય ॥૧૫॥ ઘુંટી
 જમણા ચરણની છે જેહ, ઢાબા પડલા વિષે ધરો તેહ । ગોમુખાસન તેહ ગણાય,
 મોટા સિદ્ધ મુખે એમ ગાય ॥૧૬॥ એક સાથઢપર પગ કરીયે, બિજા પગપર સા-
 થઢ ધરીયે । તેનું નામ વીરાસન જાણો, તેની રીત અંતરમાં આણો ॥૧૭॥ બેય
 ચરણની ઘુંટિયો મઢી, રાખો જોડીને અવઢા સવઢી । તેણે રોકીને ગુદા બેસે છે,
 યોગાસન નામ તેનું કહે છે ॥૧૮॥ પગ જમણો ધરે ઉરુ ઢાબે, ઉરુ જમણું ઢાબે
 પગે ઢાબે । વાંસે બે હાથની આંટી ઘાલે, બેય પગના અંગૂઠાને જાલે ॥૧૯॥ પછી
 સરલપણે બેસે જ્યારે, પદમાસન તે થાય ત્યારે । પદમાસન એ રીતે કરી, ઉરુ
 જાનુ વચે હસ્તો ધરી ॥૨૦॥ બેય હાથ ભૂમીપર ધારે, રાખે કાયા અધર પછી જ્યારે
 કુર્કટાસન તે કહેવાય, યોગશાસ્ત્રવિષે એમ ગણાય ॥૨૧॥ કુર્કટાસન એમ બનાવી,
 કંઠ ઉપર બે કર લાવી । વાઢે આંકડા તે જોગી જન, સુવે ચીતો તે કુરમાસન
 ॥૨૨॥ ઢાબા સાથઢના મુઢમાંઈ, પગ જમણો તે મુકવો માઈ । બેય જાનુને બાહર
 પાસે, જમણો કર વીટયો જણાશે ॥૨૩॥ એજ હાથેજ કરીને જ્યારે, પગ જમણાનો
 અંગુઠો ધારે । ઢાબે હાથે જાલે ઢાબો કાન, ધનુશાસન તે ગુણવાન ॥૨૪॥ બેય હાથ
 ધરાપર ધરે, નાભિ પડલે બે કોણિયો કરે । દંડસમ દેહ અધર રાખે, મયૂરાસન
 તે મુનિ માંખે ॥૨૫॥ બેસે બે પગને લાંબા કરી, બેય હાથે બે અંગુઠા ધરી । ધરે
 શિર જાનુપર મુનિજન, તેતો પશ્ચિમતાનકાસન ॥૨૬॥ ચીતો થૈ પૃથવીપર સુબે,

નવ હાલે ચાલે નવ જુવે । ઉપાડે તો દીસે શબાકાર, શર્ષાંસન નામ તે નિરધાર ॥૨૭॥
 લિંગ નીચે છે નાડિકા જેહ, શિવની નામ સૌ કહે તેહ । ઢાઘી પાનીયે
 તેને દબાવે, ઘુંટીપર જમણી ઘુંટી લાવે ॥૨૮॥ એવિ રિત્યે સિદ્ધાંસન થાય, સારા
 સિદ્ધ તે કરવા ચહાય । શીવનીને ઢાઘે પાસે ઝ્યારે, ઘુંટી જમણી દબાવે તે ત્યારે
 ॥૨૯॥ ઢાઘિ ઘુંટી બિજે પાસે લાવે, નાડી શીવની તેથિ દબાવે । જાનુ ઉપર હથે-
 ળીયો ધારે, રાંચે લાંબી આંગળિયો તે વારે ॥૩૦॥ જુવે નાસાગ્રને મુખ પાડે,
 સિંહઑંસન એમ દેખાડે । શીવની નાડીને બેય ભાગે, ઘુંટી પગની અનુક્રમે લાગે
 ॥૩૧॥ પછવાડે બંને હાથ ધરી, ફાલે બે પગ બે હાથે કરી । તેનું નામ મદ્રાંસન
 માર્દ, કઠ્યાં ચૌદ આસન સુખદાર્દ ॥૩૨॥ પૂર્વછાયો—નાડી શોધનની જે ક્રિયા, હવે
 કહુંછું રુડી રીત । પ્રાણાયામની સિદ્ધિ તે, જેથી થાયછે પરમ પુનિત ॥૩૩॥
 વોપાર્દ—ધોતી બસ્તી ને નેતી છે નામ, વળિ ત્રાટક નોળિ તે ઠામ । ક્રિયા છટ્ટી છે
 કપાળભાતી, જુદાં લક્ષણે જુદી જગાતી ॥૩૪॥ ચાર આંગળ વચ્ચ પહોળું, હાથ
 પંદર લાંબું ને ધોળું । ધીરેધીરે ગળીને કઢાય, ધોતી નામની તે છે ક્રિયાય ॥૩૫॥
 એતો જોગીને રાંચે આરોગ્ય, ટાળે ઉધરસ આદિક રોગ । નાભિમાત્ર ઉંડે જળે
 જર્દ, ગુદાયે જળને ચેંચી લર્દ ॥૩૬॥ પેડુનો ભાગ ક્ષાલન કરે, પાળું જળ ગુદાયે
 પરહરે । જાણો બસ્તી ક્રિયા એનું નામ, તેતો ટાળેછે રોગ તમામ ॥૩૭॥ લિંગે ચેંચીને
 લિંગે કઢાય, અથવા તે ગુદાયે તજાય । બસ્તી બિજા પ્રકારનિ એ છે, તેતો રોગ
 હરેક હરેછે ॥૩૮॥ મુચ્ચે ચુચ્ચ કરી જળપાન, પાળું કાઢે તેતો ગુદાસ્થાન । તેતો શં-
 ચ્ચપ્રક્ષાલન નામ, ત્રીજો ભેદ છે બસ્તીનો આમ ॥૩૯॥ નાકે પીને મુચ્ચેથી કઢાય,
 ગજકરણી તે બસ્તી ગણાય । દોરો કોમળ નાકે ઘલાય, મુચ્ચમાંથિ તે ચેંચી કઢાય
 ॥૪૦॥ નકી નેતીક્રિયા નામ તે છે, શિર નેત્રનો રોગ હરેછે । સૂક્ષ્મ વસ્તુ સામું જોઈ
 રહે, ઝ્યાંસુધી આંસુ આંચ્ચોથી વહે ॥૪૧॥ ક્રિયા ત્રાટક નામની તે છે, તેતો નેત્રનો
 રોગ હરેછે । નળને જમણે ઢાઘે ભાગે, અતિવેગે ફેરવવા લાગે ॥૪૨॥ તેતો નોળિ-
 ક્રિયા કહેવાય, વાત પિત્ત ને કફ ધુઃચ્ચ જાય । મંદઅગ્નિપણું તે મટાડે, ઘણાં રોગનાં
 મૂળ ઘટાડે ॥૪૩॥ અતિ વેગે કરી શ્વાસ તાળે, અતિ વેગે તજે તેહ ટાળે । કહું
 તે ક્રિયા કપાળભાતી, ક્રુફઆદિ પીડા જેથી જાતી ॥૪૪॥ નાડિશોધન એ રીતે
 કરે, પ્રાણાયામ પછીથિ આદરે । તેની રીત કહુંછું વિચારી, સંતો લ્યો સુણી અંતરે
 ધારી ॥૪૫॥ દેહમાં જેહ વાયુ રહેછે, જોગી નિગ્રહ તેનો કરેછે । પ્રાણાયામ તેને કહે
 વેદ, ગર્ભ સહિત રહિત બે ભેદ ॥૪૬॥ જપધ્યાનસહિત તે સર્ગર્ભ, જપધ્યાનરહિત
 તે અગર્ભ । અતિ ઉત્તમ તો ગણો એમાં, જપધ્યાન રહું હોય જેમાં ॥૪૭॥
 નાસા ઢાઘીમાં શ્વાસ વહેછે, ઇંડા નાડીમાં તે તો રહે છે । જમણીમાંહિ પિંગળા
 જાણો, મધ્યભાગે સુષુમ્ણા પ્રમાણો ॥૪૮॥ શશિ સૂર્ય હુતાશન જેછે, ક્રમે નાડીના
 દેવતા તે છે । વામ ભાગે વાયુ ઉંચો આણો, તેનું નામ તો પૂરક પ્રમાણો ॥૪૯॥

प्राणवायुने रुंधी रखाय, क्रिया कुंभक ते कहेवाय । नासा जमणीये वायु उतारे, थाय रेचकनी क्रिया त्यारे ॥५०॥ नही लेबो के मुकबो श्वास, तेनुं शुन्यक नाम प्रकाश । अति उत्तम एतो गणाय, मोटा सिद्धथकि ते सधाय ॥५१॥ ज्यारे ज्यारे प्राणायाम थायें, घाट संकल्प सौ मटि जाय । मन चंचळता नव धरे, एक इश्वरमां स्थिर ठरे ॥५२॥ इंद्रियोने विषयथकी वारे, स्थिर अंतःकरणमां धारे । प्रत्याहार तो ते कहेवाय, तेथी इंद्रिने वश न थवाय ॥५३॥ हवे धारणानी कहुं रीत, संतो सांभळो स्नेहसहित । आधारादिक चक्र छे ज्यांय, मन प्राण करे स्थिर त्यांय ॥५४॥ अथवा छे हृदय मोक्षार, कृष्णमूर्ति महासुखकार । मन प्राण तेमां स्थिर राखे, भल्लुं नाम ते धारणा भाखे ॥५५॥ षट चक्रनां नाम ने स्थान, सुणो संतो थई सावधान । गुदा स्थानविषे जे रहेछे, मुळाधार ते चक्र कहेछे ॥५६॥ बिजुं चक्र उपस्थस्थान, तेनुं नाम छे स्वाधीष्ठान । त्रीजुं नाभीप्रदेशे प्रमाणो, तेनुं नाम मणीपुर जाणो ॥५७॥ चोथुं चक्र हृदयमां बिराजे, तेनुं नाम अनाहत छाजे । चक्र पांचमुं कंठे छे भ्रात, तेनुं नाम विशुद्धि विख्यात ॥५८॥ आज्ञाचक्र ते छहुं गणाय, बेय भमरोनी वखे मनाय । एतो धारणानी कहि रीत, कहुं ध्याननी रीत खचित ॥५९॥ यम आदि कक्षां षट अंग, तेनो पामिने पुरो प्रसंग । मन शुद्ध ते जोगीनुं थाय, मोक्षबाधक संचित जाय ॥६०॥ पछी प्रसुपद प्रेम वधारे, एवुं ध्यान जोगीजन धारे । किये स्थानके कृष्णने धारी, धरे ध्यान ते कहुंछुं विचारी ॥६१॥ सग्वरावृत्त—नाभिस्थाने रहेलुं अमळ कमळ छे पत्र तो अष्टवालुं, जे रंभाकोश जेवुं रवितसुसमनी नाळवालुं रूपालुं । हेतुं छे आस्य एनुं प्रणवस्वरथकी उर्ध्व आस्ये फुलेलुं, ध्यानी त्यां ध्यान धारे धरी रूप हरिनुं ज्योती मध्ये रहेलुं ॥६२॥ पृथ्वीमां जे प्रभुये अमित तनु धरी तेनुं प्रत्यंग यान, तेनां वस्त्रादिकोनुं रचित छबितणुं ध्यान नेते समान । के प्रत्यक्ष प्रभूनां कर पद मुखनुं ध्यान ते योगि धारे, भेदी आवर्ण अष्टे भवजळ तरिने ब्रह्मधामे पधारे ॥६३॥ चोपाई—हरिमूर्ति अखंड संभारे, अंग जुदां जुदां नहि धारे । एने अंगीसमाधि कहेछे, तेना पण सांभळो भेद बे छे ॥६४॥ ध्यान धरवाने योग्य सदाय, एवा कृष्णनी मूर्तिमांय । मन तैलधारा सम राखे, समाधि ते संप्रज्ञात भाखे ॥६५॥ चित्तनी सर्व वृत्तियो जेह, थाय मूर्ति विषे मग्न तेह । असंप्रज्ञात ए छे समाधी, सिद्ध थाय महायोगि साधी ॥६६॥ एम अष्टांगयोग सधाय, तेतो जोगी स्वतंत्र गणाय । रहे ब्रह्मांडमां वस्तु कांई, नाडीद्वारे देखे दिलमांई ॥६७॥ पुष्पिताम्रावृत्त—वृषसुत हरि एम योग अंग, मुनिजनने शिखवे धरी उमंग । कृत मुनिजन कैक सिद्ध साधी, सुखथि करेज स्वतंत्र थै समाधी ॥६८॥ इति श्रीविहारिलालजीआचार्यविरचिते हरिलीलामृते चतुर्थकळशे अचित्यानंदवर्णीन्द्रिअभयसिंहनृपसंवादे अष्टांगयोगप्रकरणनामा पंचमो विश्रामः ॥५॥

पूर्वछायो—कहे अचित्यानंदजी, सुणो भूप अमेसिंह आप । रामानंदने हरितणो, हवे वर्णवि कहुंलुं मेळाप ॥१॥ चोपाई—करि लोजनगरमां विराम, घणी लीळा करी घनशाम । कर्यो दिव्यचरित्र अनेक, नव आवे उचरतां छेक ॥२॥ जळझीलणी दसरा दिवाळि, एज रीते प्रबोधिनी भाळि । वळी वसंतनी जे पंचमी, फूलदोळ ने रामनवमी ॥३॥ भीमएकादशी कहेवाय, कर्यो एटला उत्सव त्यांय । रामानंदस्वामी नव आव्या, भुजमां हरिभक्ते रोकाव्या ॥४॥ थया श्रीहरि तेथी उदास, बोल्या मुक्तानंद मुनिपास । वईशाखनो वायदो गयो, स्वामीकेरो मेळाप न थयो ॥५॥ रामानंदजी आवशे क्यारे, क्यारे मेळाप थाशे अमारे । सुणी बोलिया मुक्तानंद, रहो उरमां धरी आनंद ॥६॥ स्वामि आवशे आज के काल, धरो धीरज दिलमां दयाळ । पछी संवत शतक अढारे, साल छप्पनमी हति त्यारे ॥७॥ जेठ कृष्ण दशम दिन टाणे, रामानंद आव्या पीपळाणे । ज्यारे आकाशे उग्यो दिनेश, त्यारे गाममां कीधो प्रवेश ॥८॥ मेता नरसींह द्विज उनेवाळ, उतर्या तेने घेर दयाळ । एक विप्र कुंवरजी नाम, तेने मोकलियो लोजगाम ॥९॥ कहुं संतनो सर्वसमाज, मळी आवजो दर्शन काज । जैने विप्रे समाचार कह्या, सुणी संत सरव राजी थया ॥१०॥ उग्यो चंद्रमा पाछली राते, चाल्या संत सरव भली भाते । मळवानी आतुरता धरी, सौए उतावळि गति करी ॥११॥ वर्णीद्रनो दुर्बळ देह, तेथी थाकी गया अति तेह । कहे संत यो आज्ञा अमने, अमे तेडीने चालिये तमने ॥१२॥ सुणी बोलिया सुंदरशाम, तेडी चालवानुं नथि काम । हरि चालिया धरीने ध्यान, वेगे चालता तीर समान ॥१३॥ वळि वायुतणो वेग जेवो, कर्यो श्रीहरिये वेग तेवो । सर्वे संत तो पाछळ रह्या, हरि ओझतने तट गया ॥१४॥ तेमां आवियुं पाणीनुं पूर, देखि हाथियो पणडरे उर । घणी वारीनी वृष्टि थयेली, सरिता थई तेथकी घेली ॥१५॥ जळजोरे करे घुघवाट, जवा कर्याई जडे नहि वाट । प्रभुये कर्यो जळमां प्रवेश, अंगे आंच आवि नहि लेश ॥१६॥ जळ उपर कमळ रहे जेम, चाले श्रीहरि जळपर तेम । सिधा तीरनी पेठे उतरिया, सामे कांठे जई हरि ठरिया ॥१७॥ थयो ते समे प्रातसकाळ, दिन एकादशिनो विशाळ । साधु सर्वे ते पाछळ आव्या, तटे आविने त्रापा मगाव्या ॥१८॥ महा कष्टे सामे पार गया, हरिने जोइ विस्मित थया । करि नित्यक्रिया संते त्यांय, पछी सर्वे गया गाममांय ॥१९॥ रामानंदपासे घनशाम, दंडवत थई कीधो प्रणाम । रामानंदे तरत उभा थई, चांप्या छातिये उपाडी लई ॥२०॥ वाणी गदगद कंठे उचारी, वह्यां बेयना नेत्रथी वारी । आवे मळवा गमे तेवो होय, चांपी छातिये मळता न तोय ॥२१॥ तेणे एवुं मोटुं मान दीधुं, मन सर्वेनुं विस्मित कीधुं । सर्व संत नम्या पुरी प्रीते, बेठा जेम घटे तेचि रीते ॥२२॥ पाट उपर तो गुरु बेठा, हरि बेठा आसनपर हेठा । अन्योअन्य जोडी दृष्टि प्रीते, तेतो चंद्र चकोरनी रीते ॥२३॥

रामानंदे पछी रुडी रीते, पुछी सौनी कुशळता सुप्रीते । मुक्तानंदने पूछीयुं त्यारे,
 ब्रह्मचारी आ. आव्याछे क्यारे ॥२४॥ मुक्तानंद बोल्या तेह वारे, आव्या श्रावण
 वद छठ ज्यारे । वळी स्वामि बोल्या तेह ठाम, सदाव्रत आपणे घणे गाम ॥२५॥
 करी राख्यां हतां जेने काज, एतो आविया आ महाराज । थया एम कहीने प्रसन्न,
 मोद माय नही निजमन ॥२६॥ पछी पूछ्युं प्रभुप्रत्ये धारी, कहो कयांधी आव्या
 ब्रह्मचारी । जगन्नाथ आदी तीर्थ करता, अहीं आव्याछैये अमे फरता ॥२७॥
 रामानंद कहे जशो कयांय, त्यारे बोलिया श्रीहरि त्यांय । आपना सतसंगमां
 रहेशुं, बिजे कयांइ जवानुं न कहेशुं ॥२८॥ रामानंद कहे सुणो वात, जेजे छे
 जगमां जनजात । वसेछे सारुं जाणी ठेकाणुं, सारुं ते जेने ज्यां समजाणुं ॥२९॥
 केने शहेर के गामडुं गमे, वनमां मन कोइनुं अमे । जन जननी छे समजण न्यारी,
 समजीने वसे नरनारी ॥३०॥ तमे शुं समजी आंही रहेशो, साधुने संगे शुं सुख
 लेशो । तप करवुं पडे साधु संगे, सुख अल्पे न इच्छाय अंगे ॥३१॥ वरताय न
 स्वेच्छा प्रमाणे, मिताहार मळे कोइ टाणे । वळी करवी पडे नीची टेल, संतमां
 वसवुं नथी सेल ॥३२॥ मानअपमान सांगवुं पडे, मन नाशी जवा घाट घडे ।
 रहेवुं सर्वना शिष्य थैने, प्रकृती तननी तजी दैने ॥३३॥ तमे शुं समजी
 मुनिराज, अहीं रहेवाने इच्छोछो आज । सुणी बोलीया श्रीघनशाम, दीसे
 कल्याण तो आज ठाम ॥३४॥ बहु हुं फर्यो देश विदेश, कयांई कल्याण
 दीठुं न लेश । नथी दैहिक सुख जोतुं मारे, नथी मानने इच्छतो क्यारे
 ॥३५॥ कहेशो तमे तेम करीश, राग्वशो आप तेम रहीश । मोटा शहेरना चौटा
 मोझार, कहो तो वेसुं जै वर्ष बार ॥३६॥ कहो तो वसुं जै घोर वनमां, सुख
 आज्ञामां मानीश घनमां । नथी अंतरायां अन्य आश, इच्छुं कल्याण आ-
 पनि पास ॥३७॥ बोल्या श्रीहरि एवां वचनने, तेतो समजावाने दैवी जनने ।
 पोते छे सउना परमेश, नथी साधन साधवुं लेश ॥३८॥ रामानंद कहे मुनिराज,
 नकी कल्याणनुं होय काज । करो तीरथ द्वारिका केरुं, तेथी पामशो पुण्य घणेरुं
 ॥३९॥ सुणी बोल्या श्रीजीवेण सारां, थयां दर्शन आज तमारां । तीर्थजात्राओ
 सौ थई पूरी, नथी ए बिषे एके अधूरी ॥४०॥ तीर्थयात्राबिषे । उपजातिवृत्त—तीर्थे जवुं
 ते सतसंग काम, ज्यारे मळे सद्गुरु जेह ठाम । त्यारे थयां तीरथ सर्व पूरां, ज्ञानी
 जनो तो न गणे अधूरां ॥४१॥ चिंतामणीनी थइ प्राप्ति जेने, बदामनी गर्ज रहे
 न तेने । जेने मळे सद्गुरुजी समर्थ, कल्याणनां साधन सर्व व्यर्थ ॥४२॥
 गंगातणा ज्यां जळना तरंग, पामेज तेनो जन जे प्रसंग । कूबो तटे त्यां खणवा
 चहाय, गमार पूरो जन ते गणाय ॥४३॥ सत्संगथी जो नहि शांति थांय,
 कल्याणमां संशय जो जणाय । कांतो नही सद्गुरु तेह साचो, कां शिष्य ज्ञानी
 कहियेज काचो ॥४४॥ काढी लिधा तांदुळ शाळमांथी, शरीर पामे सुख जे

जम्पाथी । खांडे पछी फोगट फोतरांने, तेने महा मूरख सर्व माने ॥४५॥ जो सद्गुरु ईश्वर आप होय, जेजे कहे ते करवुंज तोय । अधर्म के धर्म गणे न छेक, आज्ञा गुरुनी शुभ धर्म एक ॥४६॥ दही बलोवी नवनीत लीधुं, हतं कर्मानुं कृत तेह कीधुं । बलोवशे छाश विशेष तोय, जाणुं महा मूरख तेह होय ॥४७॥ सत्संगि थे भाव भलोज भाखे, जे अन्य आस्ता उरमांहि राखे । तो मर्म तेतो समज्यो न कांई, भले पड्यो ते सतसंगमांई ॥४८॥ चोपाई—आज्ञा आपनी शीश धरीश, कहेशो आप तेम करीश । एवां सांभळी यचन रसाळ, रामानंद रीझ्या तत-काळ ॥४९॥ रामानंद बोल्या बळी बाणी, मुक्तानंद सुणो मुद आणी । बीजा जुगमां प्रभू एम करता, भक्तरक्षण चक्रने धरता ॥५०॥ कळिजुगमांही चक्र ते आज, नथी मुक्ता केम महाराज । आज भक्त नही होय एवा, बीजा जुगमां हता भला जेवा ॥५१॥ के शुं कृष्णे कृपा ओछी करी, चिंता भक्तनी नहि आज धरी । एनो उत्तर समजीने आपो, केम कोइनो संशय कापो ॥५२॥ मुक्तानंद कहे गुरुराय, नहि मुजथी ते उत्तर थाय । आज आव्याछे आ ब्रह्मचारी, आपे उत्तर एह विचारी ॥५३॥ पछी पूछीयुं वर्णिने ज्यारे, बोल्या ते ब्रह्मचारीजी त्यारे । बीजा जुगमां हता भक्त जेह, अंबरीष आदिक नृप तेह ॥५४॥ एथी उत्तम आजना जन, रक्षा दैहिक ईच्छे न मन । काम क्रोध लोभादिक दुष्ट, तेथी रक्षाथकी रहे तुष्ट ॥५५॥ होय हथियारबंध हजार, तोय रक्षा न तेथी थनार । चक्र ज्ञानरूपी बळवान, तेज आदित्य अयुत समान ॥५६॥ तेने मुकेछे श्रीमहाराज, निजभक्तना रक्षण काज । मोटो अज्ञाननो अंधकार, ज्ञानचक्र थकीज जनार ॥५७॥ एवुं चक्र प्रभु जो न सूके, कोइ धर्म पाळी नव शके । काम क्रोधथकी न उगार्या, हर ब्रह्मा ने नारद हार्या ॥५८॥ बीजा जुग करतां पण आज, दया अधिक धरे महाराज । भक्तो मागेछे रक्षण जेवुं, करेछे प्रभु तरतज तेवुं ॥५९॥ एवी वातो विविध प्रकार, रामानंदे करी एह वार । जेम चंद्र उदय ज्यारे थाय, अति सागर जळ उभराय ॥६०॥ स्नेहसागर त्यां उभरायो, मर्म कोइथकी न कळायो । पछी वर्णिने पूछी वात, कोण मात तात कोण जान ॥६१॥ कया देशमां धर्योछे देह, वर्णिराज कहो सर्व तेह । सुणी बोलिया सुंदर शाम, धर्यो देहतो छपैया गाम ॥६२॥ धर्म भक्ति पिता अने मात, विप्र शरवरिया विख्यात । रामानंद कहे ते तमारां, मात तात छे शिष्य अमारां ॥६३॥ मोटुं तीर्थ प्रयाग छे ज्यांय, अमे आप्योछे उपदेश त्यांय । तेना पुत्र तमे छो पावन, दीसो सद्गुण केरा सदन ॥६४॥ तप तीव्र करोछोजी तमे, साध्यो अष्टांगयोग आ समे । भले आव्या तमे महाराज, अति राजि थया अमे आज ॥६५॥ कहे वर्णि सुणो हेराय, हरि समरथ सौथी गणाय । गणे स्वामिने निजथी विशेष, शिष्यभावे रक्षा परमेश

॥६६॥ जेजे प्रश्न ते वार्णि पुछेछे, रामानंदजी उत्तर देछे । एज अवसरे श्रीअविनाश, पुछ्युं प्रश्न रामानंद पास ॥६७॥ तमे ईश्वर छो सनातन, के शुं आज्ञाकारी भगवान । सुणि स्वामि बेठा मुख फरी, बीजा भक्त साथे बात करी ॥६८॥ बळि वार्णि सासुं जोयुं ज्यारे, फरी पूछियुं ते प्रश्न त्यारे । नव उत्तर दीधो लगार, त्यारे पूछियुं त्यां त्रीजी वार ॥६९॥ कांइ मीश लई उठी गया, फरी आवि विराजित थया । बेठो एक जमादार आवी, स्वामिये त्यां समाधि करावी ॥७०॥ एने देखाड्युं अक्षरधाम, अल्लारूपे दीठा घनशाम । घणा उभा छे अल्लाना दास, रामानंद उभा एक पास ॥७१॥ आव्यो ते पछी देहमां ज्यारे, उंचा स्वरथकी उच्चर्यो त्यारे । आ शी हिंदुनी उलटी रीत, घणी लागेछे ते अघटीत ॥७२॥ मुरसद उंचे आसने बेठा, अने अल्ला तो बेठा छे हेठा । रामानंदे त्यां वाणी उचारी, ए छे रीत असलनी अमारी ॥७३॥ उंचा बेसता विप्र वसिष्ठ, नीचा बेसता राम वरिष्ठ । एवां वचन सुणी वृषलाल, मंदमंद हृदया ततकाळ ॥७४॥ पगे लागी गयो जमादार, थयुं अचरज सौने अपार । रामानंदजी बोल्या वचन, सुणो सौ संत ने हरिजन ॥७५॥ आज आव्या रुडा योगीराज, योगिनी छे एकादशी आज । करी उत्सव हरखित थइये, नदी ओझते न्हावाने जइये ॥७६॥ वाजां विधविधकेरां मंगावो, संतो ताल मृदंग बजावो । पगे चालता चालता जैये, घणा जज्ञतणुं फळ लैये ॥७७॥ आज उत्तम दिवस छे एवो, महा तपफळ पामिये तेवो । आज सूर्य आ केवो प्रकासे, नही तीव्र ने निर्मळ भासे ॥७८॥ वायु त्रिविधि प्रकारनो वाय, मंद शितळ सुगंध जणाय । हर्ष उभरायछे आज टाणे, तेनुं कारण तो हरि जाणे ॥७९॥ न्हावा जावाने तत्पर थया, वाजते गाजते सहु गया । जेम यज्ञ पुरो थाय ज्यारे, करे स्नान अवभ्रथ त्यारे ॥८०॥ मळ्या प्रत्यक्ष सारंगपाणी, जोगयज्ञ पुरो थयो जाणी । नदी ओझतमां रामानंदे, स्नान अवभ्रथ किधु आनंदे ॥८१॥ हरि सासुं जुए वारेवारे, सूरती मनमांहि उतारे । जाणे आज सुकृत फळ फळियुं, कोटि जज्ञतणुं फळ मळियुं ॥८२॥ आवे पूर्वथी जळनो प्रवाह रामानंद बेठा एह राह । बेठा पश्चिम दिश तेनी पास, मुक्तानंद ने श्रीअविनाश ॥८३॥ करे स्नान ने कीर्तन गाय, जळ छाती समाणुं जणाय । थयुं कीर्तन ते पुरुं ज्यारे, घनशामे पुछ्युं प्रश्न त्यारे ॥८४॥ कहो ईश्वर छो तमे केवा, जहुनाथ के रामजी जेवा । रामजीये तो रावण मार्यो, गादीये बिभीषणने बेसार्यो ॥८५॥ रामे काम कर्यो एवां एवां, तमे शां काम कीधांछे तेवां । त्यारे बोल्या रामानंद तेह, कहुं काम कर्यो अमे जेह ॥८६॥ राजा जनक ते मननेज जाणो, मनवृत्ति ते सीता प्रमाणो । वासना जे विषयनी सजोर, कहुं धनुष ते शिवनुं कठोर ॥८७॥ अन्य तोडी शके नही एने, अमे तरत तोडी नांल्युं तेने । जाणो आत्मा अमारो ते राम, तेने सीता वरावी ते ठाम ॥८८॥ कहुं रावण ते अहंकार, थयो सीताने हरवा

पियार । देहरूपी लंकानो ते राय, जेने कोइथकी न जिताय ॥८९॥ महापापी ते
 पोताना पुरमां, ईच्छे सीताने राखवा उरमां । अमे ज्ञानाग्नि प्रगट करीने, बाळी
 राखी लंका नगरीने ॥९०॥ विभीषण तेतो जाणो वैराग, तेने वैर रावणशुं अ-
 गग । अमे रावण राक्षस मार्यो, विभीषण राजपाटे बेसार्यो ॥९१॥ वात एह जेजे
 जन जाणे, एतो ईश्वर अमने प्रमाणे । स्वामिनां एवां सुणिने वचन, हरख्या संत
 भने हरिजन ॥९२॥ पछी नीरथी नीसरी बहार, कोरां वख धर्यो तेह वार । दि-
 यं विप्र सुपात्रने दान, गणि दिन महापर्व समान ॥९३॥ दीठो वड एक गेरगं-
 भीर, बेठा त्यां जइने थइ स्थीर । वड संघाईनो तेनुं नाम, ठंडी छाया भली तेह
 ग्राम ॥९४॥ सभा संत ने सत्संगीकरी, सजी त्यां तेतो शोभे घणेरी । जाणे ए
 भवसर एह ठाम, आवीने वश्युं अक्षरधाम ॥९५॥ स्वामि बोल्या वळी शुभ वा-
 गी, सुणो सौ उर उत्साह आणी । आज आ जोगी आव्याछे जेवा, नथी ब्रह्मां-
 इमां अन्य एवा ॥९६॥ माटे आजनो दिन गणो एवो, जन्माष्टमीनो दिन जेवो ।
 ज्यारे वर्षमां आ दिन आवे, महा पावन पर्व कहावे ॥९७॥ थयो योगीनो योग
 भा ठाम, योगीनी आ एकादशी नाम । आवी सत्संगी सौए आ स्थान, करवुं
 नदी ओझते खान ॥९८॥ दान विप्र सुपात्रने देवुं, होय जे जनने धन जेवुं । वळी
 संतोने पूजवा प्रीते, तेथी रीक्षे प्रभु रुडी रीते ॥९९॥ पछी आव्या सह्य पुरमांय,
 राजां वाजे ने कीर्तन गाय । एवि रिते उतारामां आव्या, करी उत्सव मुद उ-
 त्ताव्या ॥१००॥ बीजे दिन पारणुं कर्तुं प्रीते, वास त्यांज वशा रुडी रीते । स-
 नावनमी पछी साल आवि, देवपोढणी जनमन भावी ॥१०१॥ पूर्वछायो—आवी
 हरीजन्माष्टमी, कर्षो उत्सव रुडी रीत । आवि गणेश चतुर्थिका, पूज्या गणपती
 वरी प्रीत ॥१०२॥ चोपाई—जळझीलणी तो आवि ज्यारे, थयो सारो समैयो ते
 शारे । देशदेशना हरिजन आव्या, भली भेट सामग्रियो लाव्या ॥१०३॥ रामा-
 नंदे पूज्या गणपती, थयुं अचरज ए समे अती । सौए दीठा गणेशने ठाम, ध-
 र्मपुत्र प्रभू धनशाम ॥१०४॥ कोटी सूर्य शशी सम तेज, दीठुं शीतळ सुंदर एज ।
 यणी वार ते तेज जणांयुं, पछी वर्णिना तनमां समांयुं ॥१०५॥ सौने अचरज
 शायुं अतीशे, वरणीनो प्रताप ते दीसे । गया ठाकोर जळ जळ्याटे, गणना-
 थने पधराववाने ॥१०६॥ वरघोडो चळ्योघणो सारो, मळ्या जोवाने लोक हजारो ।
 राजां विविध प्रकारनां वाजे, तेथि अबनी ने आकाश गाजे ॥१०७॥ वाजे त्रां-
 सा ने ताल मृदंग, सरणाई उपंग ने चंग । कोई गाय बजाविने ताळी, रचना
 थइ रुडी रुपाळी ॥१०८॥ बहु उडे अबीर गुलाल, थयो आकाश एथकी लाल ।
 वळि त्यां बहु बंदूको छुटे, जेम घाणी कडाइमां फूटे ॥१०९॥ नदी ओझत तीर
 बिचरी, जळ झिलवानी क्रिया करी । गणनाथने त्यां पधराव्या, पछी सौ मळी
 पुरमां आव्या ॥११०॥ समैयो करीने शुभ पेर, जन सर्व गया निजघेर । दस-

रानो दिवस पछी आव्यो, त्यारे उत्सव सारो कराव्यो ॥१११॥ एज रीते शो-
भावी दिवाळी, अन्नकूट दिने हृद वाळी । एम करतां प्रबोधिनी आवी, हरीमक्तना
मनमां ते भावी ॥११२॥ देश देशधकी संघ आव्या, घणी भेट मली विध लाव्या ।
एज दिवसे रामानंद पास, कर जोडी कहे अविनाश ॥११३॥ तमे विज्ञानवान
विभू छो, मारा मातपिताना गुरु छो । महादीक्षा मने आज आपो, मारे माथे
तमे हाथ थापो ॥११४॥ सारी सांभळिने तेवी वात, रामानंद थया रळीयात ।
बोल्या दीक्षा ते देवानुं धारी, धन्यधन्य तमे ब्रह्मचारी ॥११५॥ तीव्र वैराग्य धन्य
तमारो, तमे संसार जाण्योछे खारो । तमे जन्मथी छो ऊर्ध्वरेता, तमतुल्य नथी
ब्रह्मवेत्ता ॥११६॥ तमे दीक्षा लीधा विना आप, कोटि जनने करो निष्पाप । एवा
समरथ छो श्रीहरी, करो उबार संकल्पे करी ॥११७॥ तमे स्थाप्योछे वेदनो धर्म,
तेनो मूळ विचारीने मर्म । सौने शिखववानेज काज, दीक्षा लेवा इच्छो महा-
राज ॥११८॥ एम किधी प्रशंसा ते सारी, दीक्षा देवा समय निरधारी । हरिजन
मळी उत्सव कर्यो, उरमां अति आनंद भर्यो ॥११९॥ पछी शास्त्रतणो करि विधि,
महामंत्रनी दीक्षा ते दीधी । धार्युं नाम श्रीसहजानंद, नारायणमुनी नाम स्वछंद
॥१२०॥ आपी वेदोक्त वैष्णवी दीक्षा, आपी सद्गुरु थे वळी शिक्षा । धर्म पाळजो
रही निष्कामी, वळी सौने पळावजो स्वामी ॥१२१॥ जेम हीराने ओप चढाव्यो,
एम धर्मिने धर्म बताव्यो । जेजे धर्म ने नियम बताव्या, महाराजे ते मनमां ठरा-
व्या ॥१२२॥ दोहरो—हतुं सरोबर ते थयुं, सागरनुं सरदार । मेरुने मस्तक जुओ,
मुक्यो हाथ गिरनार ॥१२३॥ पीपळाणाना महिमानी गरबी । नारायण नाम ले ने तुं प्राणीरे ।
ए राग—परम शुभ धाम छे पीपळाणुरे, मोटो महिमा मुखे शुं वखाणुं; परम शुभ
धाम छे पीपळाणुं रे । रामानंद ने श्रीहरी आपरे, तेनो प्रथम थयो त्यां मेळापरे ।
पुरो देखाव्यो प्रगट प्रताप, परम शुभ धाम छे पीपळाणुं रे ॥१२४॥ जेमां भक्ति-
तनुज भगवाने रे, देहे धारी महादीक्षाने रे । तेथी तीर्थ थयुं तेह स्थाने, परम
शुभ धाम छे पीपळाणुं रे ॥१२५॥ आप अक्षरधामना धामी रे, पीपळाणामां दीक्षा
पामी रे, यथा श्रीसहजानंद स्वामी, परम शुभ धाम छे पीपळाणुं रे ॥१२६॥ धर्यो
जन्म छपैयामां जेमरे, पीपळाणे दीक्षा धरी तेमरे । बेमां ओहुं अधिक कहुं केम,
परम शुभ धाम छे पीपळाणुरे ॥१२७॥ दीसे सोरठ देशमां सांकरे, पुं प्रगट प्रभुने
छे प्यांकरे । बडां तीर्थ तेनापर वांरुं, परम शुभ धाम छे पीपळाणुरे ॥१२८॥ मेता
नरसिंहने धन्यधन्यरे, एतो भक्त प्रभुना अनन्यरे । एना जेवा जोया नहि अन्य,
परम शुभ धाम छे पीपळाणुरे ॥१२९॥ जेने घेर रखा घनदयामरे, कर्यो कोटिक
जीवनां कामरे । धारो ते जेतुं धर्मनुं धाम, परम शुभ धाम छे पीपळाणुरे ॥१३०॥
दयासागरे दिल दया लावीरे, कैक जनने समाधि करावीरे । दिवां बहु निजधाम
बतावी, परम शुभ धाम छे पीपळाणुरे ॥१३१॥ नदी ओक्षत छे एह ठामरे, व-

ધેવાર નાચ્યા ઘનશામે । તેથી ત્યાં વસે તીર્થ તમામ, પરમ શુભ ધામ છે પી-
પ્પાણુરે ॥૧૩૨॥ દ્વારિકા મથુરાં હરદ્વાર રે, એવાં તીર્થ તો ત્યાં છે અપાર રે ।
ત્રિમાસ કાશી ને કેદાર, પરમ શુભ ધામ છે પીપ્પાણુરે ॥૧૩૩॥ જન
નમીને જગત મોહારે, ત્યાં ન તીર્થે ગયો એક વારે । એનો એલે ગયો અવતાર,
ત્રિમાસ શુભ ધામ છે પીપ્પાણુરે ॥૧૩૪॥ તીર્થશ્રાદ્ધ ત્યાં જૈ જન કરશે, એના પૂ-
જા નિશ્ચે ઉદ્ધરશે । સ્થિર અક્ષરમાં જહ ઠરશે, પરમ શુભ ધામ છે પીપ્પા-
ણુરે ॥૧૩૫॥ કરે ત્યાં જપ તપ વ્રત દાનરે, સંતાનાર્થ પામે સંતાનરે । ધનઅર્થ
મે ધનધાન, પરમ શુભ ધામ છે પીપ્પાણુરે ॥૧૩૬॥ પામે જેવું જે ચિત્તે ચહેછેરે,
લક્ષ્મીઅર્થ તો મોક્ષ લહેછેરે । રઘુવીરસુતસુત કહેછે, પરમ શુભ ધામ છે પીપ્પાણુરે
૧૩૭॥ પદ ॥ ૧ ॥ પુષ્પિતામ્રાવૃત્ત—અતિ મતિ ગતિવંત નાથ જે છે, સકલ ગુરુ સ-
કલેશ આપે છે । નરતનુ ધરીને ચરિત્ર કેવાં, અકલ કરે વલ્લિ તીર્થ થાન તેવાં
૧૩૮॥ इति श्रीविहारिलालजीआचार्यविरचिते हरिलीलामृते चतुर्थकलशे अचित्यानंदवर्णाद्विअ-
र्षसिंहनृपसंवादे पिप्पलग्रामे श्रीहरिवैष्णवीमहादीक्षाग्रहणनामा षष्ठो विश्रामः ॥६॥

પૂર્વછાયો—ભૂપ કહે વર્ણ સુણો, તમે કથા સુણાવી સાર । રામાનંદ તમે ક-
ા જે, ઉદ્ધવનો અવતાર ॥૧॥ ચોપાહ—ધર્મ સ્થાપવા ભૂમિ મોહાર, ક્યારે આ-
ા કરી કરતાર । ઉદ્ધવી સંપ્રદાય ચલાવ્યો, તેનું મૂલ મને સમજાવો ॥૨॥ જુ-
ા શાસ્ત્રમાં જો હોય બાત, સંભળાવો મને સાક્ષાત । વલ્લિ ઉદ્ધવે ક્યાં દેહ ધ-
ર્મ, અને કેને તેણે ગુરુ કર્યો ॥૩॥ જન્મ ધરવાનું કારણ શુંય, તેતો જાણવા ફ-
હું હુંય । દયાસિંધુ દયા દિલ લાવો, મને તે કથા સર્વ સુણાવો ॥૪॥ સુણી
વું બોલ્યા બ્રહ્મચારી, કથા તે સાંભળો મન ધારી । સ્થાપ્યો જે ઉદ્ધવી સંપ્રદા-
ય, મૂલ શ્રીમદ્ભાગવતમાંય ॥૫॥ અઠાવીશમા દ્વાપર અંતે, બહુ પૃથ્વીને પીઢી
સંતે । ભૂપરૂપે થયા ભૂમિમાર, તેણે કીધા અધર્મ અપાર ॥૬॥ ઘરા ઘેનુતળું રૂપ
રી, હંદ્ર બ્રહ્મા પાસે પરવરી । કર્યો પીઢાનો બહુ પોકાર, સર્વ દેવે સુણ્યો તેહ વાર
૭॥ સૌયે કૃષ્ણની પ્રાર્થના કરી, દયાસાગરે દીલમાં ધરી । આપે હચ્છયા લેવા
વતાર, ભારે ભૂમીનો હરવાને ભાર ॥૮॥ ઉપજાતિવૃત્ત—ભૂમીતણો ભાર ઉતારવા-
ય, ઘરામિષે ધર્મ પ્રસારવાને । ધર્યાં વસુદેવથી શરીર, શ્રીકૃષ્ણ ને શ્રીબ-
લેખ વીર ॥૯॥ શ્રીઅર્જુને તો કુરુ કૂલમાંય, ધર્યો ઘરામાં નરદેહ ત્યાંય ।
ઘણ્ય વીરે અસૂરો વિદ્યાર્ય, ભૂમીતણા ભાર ઘણા ઉતાર્યા ॥૧૦॥ સ્વધામ જાવા
રિયે વિચાર્યું, ત્યારે વઢી અંતર એમ ધાર્યું । રણો હજી જાદવવંશ શેષ, તે ભા-
ને સંહારનો અશેષ ॥૧૧॥ ઋષિતણા શાપમિષે વિચારી, સંહાર તેનો કરવાનું
ારી । જાણ્યું સ્વહચ્છીત પુરું કરીશ, સ્વધામ પ્રત્યે પછિ સંચરીશ ॥૧૨॥ વઢી
વિચાર્યું ઘરમાંહિ ત્યારે, વિનાશ થાશે જડુવંશ જ્યારે । સ્વધામ હું દેહ તજી પ-
ત્તું, આપીશ કેને અર્હિ જ્ઞાન માલું ॥૧૩॥ સુધર્મ કરો શુભ સંપ્રદાય, કેનાવડે

भूतलमां स्थपाय । भासे गुणोथी मुजतुल्य जेह, करी शके ज्ञान प्रसार तेह ॥१४॥
 जेथी घणा माणस मोक्ष पामे, जरा तथा मृत्युनुं कष्ट वामे । एवा घणा ऊर वि-
 चार आण्या, स्वतुल्य तो उद्धवनेज जाण्या ॥१५॥ जाणे अभीप्राय समग्र मारा,
 छे आत्मज्ञानी मुज भक्त सारा । प्रसारशे ते मुज संप्रदाय, माटे रहे उद्धव पृथ्वि-
 मांय ॥१६॥ ते वात तो स्कंध त्रिजाविषे छे, सत्संगनुं मूळ तहां दिसेछे । पछी
 प्रभूये निजज्ञान दीध, ते स्कंध एकादशमां प्रसिद्ध ॥१७॥ बळी कष्टुं उद्धवने उ-
 मंगे, रहो तमे जै बदरीश संगे । द्वारावतीमां थइ वात तेह, जाणे भणेला जन
 होय जेह ॥१८॥ चोपाइ—पछी सर्व जादव संगे लैने, कयों नाश प्रभासमां जइ-
 ने । कयुं पीपळा पास आसन, निजधाम जवानुं छे मन ॥१९॥ आव्या मैत्रेय ज्ञान-
 निवास, नमी बेठा श्रीकृष्णनी पास । कृष्ण कहेता हता ज्ञान ज्यांय, आव्या
 उद्धवजी पण त्यांय ॥२०॥ वळि सांभळ्युं ते ज्ञान तेणे, मीठा अमृत सरखां वेणे ।
 कृष्णे उद्धवने दास मानी, तेने पादुका आपी पोतानी ॥२१॥ वळि ज्ञानना आचार्य
 कयों, तेना अंतरमां पोते ठर्यो । गया कृष्ण स्वधाम ते समे, गया उद्धव बद्रीका-
 श्रमे ॥२२॥ मळ्या वीदुर जमनाने आरे, कळ्या कृष्णना त्यां समाचारे । पछि
 त्यांधकी उद्धव गया, बद्रीकाश्रमे जइ रह्या ॥२३॥ जेजे मुक्त छे त्यांना निवा-
 सी, गुणातीत ने जगथी उदासी । घरीधरि हरिवरनुं ध्यान, पाम्या सारि स्थिती
 ज्ञानवान ॥२४॥ वळि उद्धव तेओनी पास, करे कृष्णनुं ज्ञानप्रकाश । योगसा-
 धना साधी समाधी, पाम्या सिद्धगती निरुपाधी ॥२५॥ पछी भरतनी भूमि मो-
 जार, कृष्णचंद्रनी आज्ञानुसार । स्थापवा उद्धवी संप्रदाय, समो आव्यो ते कहुं-
 छुं कथाय ॥२६॥ हरिनो दिगविजय प्रबंध, तेमां छे आ कथानो संबंध । नित्या-
 नंदमुनी रचनार, जाणे जे सर्व शास्त्रनो सार ॥२७॥ करी भरत भूमिमां विशेष,
 कयों उद्धवे बहु उपदेश । प्रभुपादुका मस्तके धरी, देशोदेश विषेज विचरी ॥२८॥
 घरी अंतरे कृष्णनुं ध्यान, चारे वरणने आपियुं ज्ञान । थया आश्रित जेजे भू-
 पाळ, तेनी संख्या कहुंछुं आ काळ ॥२९॥ जेजे उद्धव आश्रित थया, भवपार ते
 उतरी गया । भूप इक्ष्वाकुवंशना वीश, वीश हयहयवंशी महीश ॥३०॥ चोवी
 पंचाळ देशना राज, शक देशना पण एटलाज । भूप कलिगना एकत्रीश, वि-
 तिहोत्र गोत्री नृप वीश ॥३१॥ शूरसेनना बाविश जाणो, सत्यावीश तो मि-
 थिल प्रमाणो । कुरुकुळना पांत्रीश पुरा, थया आश्रित क्षत्रिय शूरा ॥३२॥ तेओ
 मुक्तपणानेज पाम्या, भवभ्रमणथकी ते विराम्या । पछी बदरीपतीनी पास, क-
 यों उद्धवे जइने निवास ॥३३॥ पछी भरतखंडे थया भूप, अति कामांध पापस्व-
 रूप । मोटा संतोनी मशकरी करे, शास्त्र उपर आस्ता न घरे ॥३४॥ महापद्म थ-
 यो राय एक, तेणे मारिया भूप अनेक । थयो तेपण अंत्ये अधर्मी, थया ब्राह्म-
 णो कुटिल कुकर्मी ॥३५॥ महापद्म पछी थया राय, नंद नामे ते आठ गणाय ।

दश मौरीनामे नृप थया, दश शृंगनामे थइ गया ॥३६॥ त्रीश अंधराजा ते प्रख्यात, पछी आभीर नृप थया सात । पछी दश थया गर्दभीराय, सोळ कंक नामे कहेवाय ॥३७॥ थया त्रेवीश यवन नरेश, एतो धर्मविरोधी विशेष । महापद्म पछी जेजे थया, कोइ धर्मी ने अधर्मि गह्या ॥३८॥ कोइ उद्धवना शिष्य ढाया, कोइ शिष्यना शिष्य गणाया । रह्या उद्धवजी जइ जेह, बदरीस्थळमां वळि तेह ॥३९॥ तनुक्कषि ने दलुजीराय, गाम कळापना कहेवाय । एह आदिक जे गुणवान, एने आपियुं उडवे ज्ञान ॥४०॥ कळियुग तणां वर्ष सुमारे, सडताळीशसें गयां ज्यारे । अति घोर कळीजुग व्याप्यो, असुरे मळी अधरम थाप्यो ॥४१॥ वेदमारगने तो विदार्यो, वाममारगने विस्तार्यो । गुरुरूपे थया दैत्य आवी, तेणे पापनी रीत चलावी ॥४२॥ नृपपण तेओना शिष्य थया, तेना दिलमां मळे नहि दया । गुरु आपे उंधो उपदेश, जेमां धर्म नहि लवलेश ॥४३॥ करे पापीयो पाप अपार, थयो भूमि उपर बहु भार । वारेवारे पडे दुष्काळ, शेष वदनथी नीकळे झाळ ॥४४॥ वारेवारे भूमिकंप थाय, प्रजा पृथिव उपर पीढाय । वध्यो झाझो कुसंप कलेश, सगामांहि विरोध विशेष ॥४५॥ भारे पृथिव आकुळ अति थइ, मरीच्यादि मुनिपासे गई । इंद्र ब्रह्मा अने वासुदेव, तेनि पासे गई ततखेव ॥४६॥ सुणि सर्वे बोल्या सुखदाई, बदरीकाश्रमे जा तुं बाई । नारायणने तुं विनति करजे, तांरुं कष्ट सकळ उचरजे ॥४७॥ अमे पण सउ आवशुं त्यांय, घरजेतुं धिरज मनमांय । पछी पृथ्वी विशाळामां गई, प्रणमी प्रभुने दीन थई ॥४८॥ नरनारायण बेउ भ्रात, हता ध्यानमां ते साक्षात । कर्यो पृथ्वीये कष्ट पोकार, करी गदगद कंठे उच्चार ॥४९॥ अष्टपदी—पृथ्वी कहे परमेश्वर, स्वजनेश्वर ए । भारत वर्ष भुपाळ, हरिवर कष्ट हरो । सांभळी ल्यो मुज संकट, अति वीकट ए । दुखहर दीनदयाळ, हरिवर कष्ट हरो ॥५०॥ अवतरिया छे असुरजन, दुष्ट दुर्जन ए । गुरु थइ विचरे गमार, हरिवर कष्ट हरो । कीघोछे श्रुतिमत खंडन, कौळमंडन ए । सहि न शकुं बहु भार, हरिवर कष्ट हरो ॥५१॥ आत्मा परमात्मा एक छे, न अनेक छे ए । एवो आपे उपदेश, हरिवर कष्ट हरो । पाप के पुण्य कशुं नथि, तुं के हुं नथी ए । नथि स्वर्ग नरक प्रवेश, हरिवर कष्ट हरो ॥५२॥ कळियुग केरा गुरुजन, हरेछे धन ए । वळि करेछे व्यभिचार, हरिवर कष्ट हरो । ज्ञान वैराग्य गया मरी, शुं कहुं हरि ए । अष्ट थयां नरनार, हरिवर कष्ट हरो ॥५३॥ वैरागी घरबारी थया, त्यागथी गया ए । वळि थया व्यसनी विशेष, हरिवर कष्ट हरो । भांग्य अफिण गांजा पिये, धूति धन लिये ए । लाज नहिं लवलेश, हरिवर कष्ट हरो ॥५४॥ नरनारियो थयां नास्तिक, नथि आस्तिक ए । प्रसयुंछे पाप अपार, हरिवर कष्ट हरो । विप्र करे सुताविक्रय, लेछे निष्क्रय ए । मद्य नेमांस आहार, हरिवर कष्ट हरो ॥५५॥ न्याय करे नहि

नरपति, अधर्मि अति ए । ब्राह्मण संत पिढाय, हरिवर कष्ट हरो । न करे प्रजा
तणुं रक्षण, करे भक्षण ए । खेतने बाण्य खाय, हरिवर कष्ट हरो ॥५६॥ भू
पडावेछे खातर, राखे पातरथ ए । राणीतणो करे त्याग, हरिवर कष्ट हरो । रा
जबिजक नथी राजन, अघभाजन ए । ए उतपात अथाग, हरिवर कष्ट हरो ॥५७॥
वैश्य सुबिश्वास घातक, थया आतक ए । कपट करे बेपार, हरिवर कष्ट हरो
आपेली ओळवे थापण, तजि शाहपण ए । सत्यतणा तजनार, हरिवर कष्ट
हरो ॥५८॥ शूद्र त्रिवर्ण सेवा तजी, कुमती सजिए । चोरीतणुं करे काम, हरि
वर कष्ट हरो । चारे वर्ण एम चूकिया, धर्म मूकिया ए । अधर्म व्याप्योछे आम
हरिवर कष्ट हरो ॥५९॥ हेप्रभु विश्वविलासन, गरुडासन ए । कळिरिपु कृष्ण
कृपाळ, हरिवर कष्ट हरो । छोजी प्रणत जन पाळक, दुख टाळक ए । बळ कळ
बुद्धि विशाळ, हरिवर कष्ट हरो ॥६०॥ भार हयों जदुनंदन, खळदंडन ए । तोर
रखो अवशेष, हरिवर कष्ट हरो । भार थयो मुज ऊपर, क्यां कहुं पर ए
सहन करे नहि शेष, हरिवर कष्ट हरो ॥६१॥ केने कहुं कष्ट क्यां जउं, क्य
सुखी थउं ए । तम विना कोण सहाय, हरिवर कष्ट हरो । आ दुखथी अकळा
छुं, सुख चाहुंछुं ए । दिल धरो नाथ दयाय, हरिवर कष्ट हरो ॥६२॥ रुदन सुर्ण
पृथ्वीतणुं, दुःखनुं घणुं ए । डोलिया दश दिगपाळ, हरिवर कष्ट हरो । सागा
साते उछळया, गिरियो चळया ए । खळमळयां सात पाताळ, हरिवर कष्ट हरो
॥६३॥ रवि शशिना रथ अटकिया, वायु बटकिया ए । अटकियां देवविमान
हरिवर कष्ट हरो । शेष सरपपति सळकियो, मेरु ढळकियो ए । धुर्जटिनुं छुट
ध्यान, हरिवर कष्ट हरो ॥६४॥ जाण्युं जे जगत प्रले थशे, ते थकी दीसे ए । सु
नर सर्व उदास, हरिवर कष्ट हरो । जागिया नरनारायण, सुकृपायण ए । जगपति
जगत निवास, हरिवर कष्ट हरो ॥६५॥ उपजातिवृत्त—विपत्ति पृथ्वीतणि सुषि
लीधी, नारायणे सद्य सुशांत कीधी । सुणावि सद्वाक्य सुधासमान, दीधुं भक्त
निर्भय वाक्यदान ॥६६॥ मुनीमरीच्यादिक जे सुहाव्या, समस्त अव्याशि सहस्र
आव्या । बे भाइने सौ निजशिर नामी, बेठा समीपे सुखशांति पामी ॥६७॥ त्य
धर्म भक्ति मळी बेय आव्यां, भलां सहना मनमांहि भाव्यां । ते धर्मनो दुर्बल
देह दीसे, जाणे पिडेला असुरे अतिशे ॥६८॥ बेठा दिसे छे बहु गाल बेय, नाई
बधी खुल्लि जणाय छेय । न मांस के शोणित देहमांय, त्वचा मढ्युं पिंजर तं
जणाय ॥६९॥ देखायछे धर्म शरीरमात्र, शिथील दीसे बळि सर्व गात्र
भक्ति दिसे तेथि दिले उदासी, जाणे थई छे जगथी निराशी ॥७०॥ नारा
यणे पूछ्युं मुनी जनोने, क्यांथि पघार्या मुजने कहोने । मुनी कहे भारत
वर्षमांथी, आव्या फरीने बहु तीर्थ त्यांथी ॥७१॥ पापीतणां वृंद बधे ठर्य
छे, मलीन तीर्थो सयळां कयां छे । सर्वत्र त्यांतो कळिकाळ व्याप्यो, पावळि

योये श्रुतिपंथ काप्यो ॥७२॥ धामी बध्याछे बहु आज टाणे, तेतो सुता के भगिनी न जाणे । जेजे प्रकारे तहि पाप थाय, तेतो अमे सर्व कक्षां न जाय ॥७३॥ धर्मे कहुं हेप्रभु सत्य एह, तेथीज छे दूर्बळ मूज देह । पीडा करे पापि जनो मने तो, त्यांतो हवे हुं नथि शांति लेतो ॥७४॥ बोल्या सुणीने बदरीश नाथ, सुणो मुनी सौ वृष भक्तिसाथ । कर्यो घराये अतिशे विलाप, सही शके केम बिचारी पाप ॥७५॥ पुष्पिताग्रावृत्त—कळिजुग अति दुष्ट कष्टकारी, सुधरम मार्ग हण्यो मळी सुरारी । सहि नथि शकतीज भूमि भार, रुदन करे अकळाइने अपार ॥७६॥ इति श्रीविहारिलालजीआचार्यविरचिते हरिलीलामृते चतुर्थकळशे अर्चित्यानंदवर्णीद्रव्यभयसिंहनृपसंवादे मरीच्यादिमुनिबदरिकाश्रमे मीलनपृथ्वीविलापकरणनामा सप्तमो विश्रामः ॥७॥

पूर्वछायो—वर्णि कहे नृप सांभळो, बळी कहुं विशाळानी बात । दुर्वासाये शापिया मुनि, तेह कहुं साक्षात ॥१॥ चोपाह—नारायणमुनि उच्चरे बात, मरीच्यादि सुणे साक्षात । थया बातमां सउ लेलीन, धर्म भक्तिये बात आधीन ॥२॥ दशा उपशम सहुनी थई, तननि शुद्धि विसरी गई । गिरि कैलासथी एज टाणे, दुरवासा आव्या ते ठेकाणे ॥३॥ आपे रुद्रनो अंश गणाय, जेनो क्रोध वरणव्यो न जाय । आबी उभा ते सभानी पास, दीठा नहि कोइये दुरवास ॥४॥ मुनि उभा रखा घडीबार, न कर्यो कोइये सतकार । त्पारे जाणियुं एम निदान, आतो कीधुं मारुं अपमान ॥५॥ तेथि कारमो क्रोध चढाव्यो, जाणे रुद्र प्रलेकाज आव्यो । दिसे क्रोधे भर्या लाल डोळा, धिखता जेवा लोढाना गोळा ॥६॥ अकुटी भयंकर अथाक, जाणे शंभुनुं होय पिनाक । डसे होठ दिसें विकराळ, जाणे कोपियो साक्षात काळ ॥७॥ क्रोधे थरथर धूजे शरीर, जाणे उछळे सागरनीर । रोम उभा थया अंगे एवा, होय लोहना गरजा जेबा ॥८॥ जाणे जगतनो करशे विनाश, कांतो देशे त्रिलोकिने त्रास । पछी बोल्या उंचो करी साद, जेबो प्रलयना मेघनो माद ॥९॥ तमे सांभळो मुनिजन सर्व, तप विद्यानो तमने छे गर्व । धर्मपण थया आज अधर्म, मारा मनमां हुं समझ्योछुं मर्म ॥१०॥ हुंतो उभो रख्यो घणीबार, न कर्यो कोइये सतकार । घणुं तमने चढ्युं अभिमान, तेथि मारुं कर्तुं अपमान ॥११॥ ज्यां त्यां पामोछो सतकार घणो, हवे मुजने तमे शीद गणो । मेली शास्त्रतणी मरजाद, बध्यो पंडमां पुरो प्रमाद ॥१२॥ यथायोग्य सनमान देवाविषे । उपजातिवृत्त—शास्त्रोविषे साफ लखेल एवुं, सौने यथायोग्य सुमान देवुं । आवेलने आदर जे न आपे, तेतो पछी आप पिडाय पापे ॥१३॥ बैकुंठथी पार्वद विष्णुकेरा, पड्या पिडाय्या बळि ते घणेर । जो शाप पाग्या सनकादिकोनो, गर्वे थयो गंजन गर्वियोनो ॥१४॥ सन्मान दुर्जोधनने न दीधुं, भीमे हस्तीने अपमान कीधुं । तेथी थयुं संकट श्रेष्ठ केवुं, माटे सहने सनमान देवुं ॥१५॥ शंभुनुं दक्षे अपमान कीधुं, तो यज्ञकेरुं फळ केवुं लीधुं । माटे यथायोग्य

सुमान देवुं, विवेकिये एम विचारि लेवुं ॥१६॥ पशू तथा पक्षि समस्त प्राणी
 क्रोधे चढेछे अपमान जाणी । क्रोधी विरोधी बहु जे जणाय, सन्मान कीषायवि
 शांत थाय ॥१७॥ पुष्पिताम्रावृत्त—विपरित समये विवेक जाय, सुजन तणी प
 बुद्धि भ्रष्ट थाय । अवदित घटितादिनो विचार, विपरितमांहि रहे नही लगा
 ॥१८॥ प्रसरित कळिकाळ केरि सेना, मुनि तमनेय उड्या शुं बिंदु एना । शुभ
 मति तजिने कर्युं अकाज, मुज अपमान कर्युं विशेष आज ॥१९॥ मुनिजन ववि
 धर्म भक्ति आप, सह्य सुणजो तमने दउंछुं शाप । अवनि उपर सर्व देह धारो
 असुर मळी अपमान दे हजारो ॥२०॥ सुणि ऋषिमुखवाप वाक्यबाण, वृष मुनि
 सर्व उभा थया सुजाण । करि अति विनती वळी उचार्युं, नथि अपमान आं
 कर्युं तमारुं ॥२१॥ प्रभुमुखतणि वातमध्य ध्यान, ऋषि अमने विसर्युं शरीरभान
 खबर न पडि जे तमे पधारो, नहि सतकार अमे थयो तमारो ॥२२॥ अनुग्र
 करिये ऋषीजि आप, विण अपराध दिधो तमेज शाप । सुणि ऋषि उचर्या सु
 सत्य मानो, नहिं मुज शाप कदी वृथा थवानो ॥२३॥ नहिनहि ऋषि अंगिरा ।
 थाउं, नहिनहि गौतमतुल्य हूं गणाउं । प्रलयकरण रुद्रअंश हूं छुं, सुर नर ग
 सदैव हूं हरुंछुं ॥२४॥ फारि नव करशो अयोग्य आम, तजि मरजाद कदापि आ
 काम । अनुग्रह बदरीशथी कराशे, मुनि वृष तो मुजशापथी मुकाशे ॥२५॥ पति
 ऋषि विचर्या महेशवास, वृष मरिच्यादि थया घणा उदास । पछि प्रभु बदरीश
 ज्ञानवान, धर्युं निज मूळस्वरूप केरुं ध्यान ॥२६॥ वचन सुपुरुषोत्तमे उचार्युं, जन
 धर्यानुं अमेज आज धार्युं । मिश ऋषिवर शापनो प्रमाणो, मुजरुचि हेतु जरु
 सर्व जाणो ॥२७॥ बहु मुज कळअंश जन्म लीधा, नहि बहु जीव अनन्य मु
 कीधा । अति कळिवळ आज टाळि दैश, सकळ कळा धरि हुंज जन्म लैश ॥२८॥
 वृष मुनि सह्युने सुधैर्य आपो, कहि मुजवात उदासि सर्व कापो । वळि वृषप्रा
 बोलजो विशेषे, तव गृह कृष्ण अनादि जन्म लेशे ॥२९॥ बदरिश पछि ध्यान
 मांथि जाग्या, मुनिमन कष्ट मटाडवाज लाग्या । उदित वचन अक्षरेश जे
 सकळ कथा सह्युने सुणावि तेह ॥३०॥ तदपि न मुनि पामियाज शांति, रहि
 नमांहि अनेक वात भ्रांति । क्षिरनिधि थकि मुक्त युक्त एवा, बदरिश पास मळ
 सुवासुदेवा ॥३१॥ अज सुर रावे चंद्र इंद्र आव्या, निजनिज पत्निसमेत ते सुह
 व्या । सह्य निजनिज वाहने चडीने, विचरि नम्या प्रभुपावमां पडीने ॥३२॥ शि
 पण वृषपीठ स्वार थैने, गिरितनया गणनाथ साथ लैने । अति उर हरखी तहां
 आव्या, सहचर भूत विशाच वृंद लाव्या ॥३३॥ गगन अवनि वीरहाक गाउं
 डमरु विशेष विषाण डाक वाजे । त्रिनयन गळधारि रुढमाळा, तनपर तेम ध
 भुजंग काळा ॥३४॥ बदरिशपदने नम्या पुरारि, सकळ सभासदने नमो उचारी
 बहु मुद धरिने तहां विराज्या, जयजयकार कहे सह्य समाजा ॥३५॥ पति

बदरिश बोलिया बिचारी, बनि हति बात बधीय ते उचारी । नरतनु घर-
 शोज अक्षरेश, सुणि सहु देव खुशि थया विशेष ॥३६॥ बळि गिर कहे श्वे-
 तक्षीपवासी, मुनिजन सर्व सहस्र छो अठ्याशी । वृष वृषपतनी सुणो सुएह, जइ
 मुद धारि धरो मनुष्यदेह ॥३७॥ परमपुरुष अक्षरेश आप, तनु धरि पूर्ण जणा-
 वशे प्रताप । वृषघर हरि एज जन्म लेशे, तम सहुने सुख ते अनंत देशे ॥ ३८ ॥
 तमकर करि कैक काम सारां, प्रभु करशे बहु लाड त्यां तमारां । हृदय अधिक
 एधि राजि थावुं, नहि मनमां लवमात्रये मुझावुं ॥३९॥ जनतन धरशे अनेक
 मुक्त, जय करशोजि तमो समस्त युक्त । मुगत कहक तो गृहस्थ थाशे, कह थह
 त्यागि रही प्रभूनि पासे ॥४०॥ मुनिजन सरवे तमेय तेम, प्रभुपद सेवन पाम-
 शोज एम । प्रथम मनुज उडवे थईने, निजमत शुद्ध प्रसारवो जईने ॥४१॥ सुणि
 प्रभुमुख केरि बात आम, सुर मुनि सर्व सिधाविया स्वधाम । धरि नरतनु उद्वे
 महीश, पुनित कथा तुजने हुं ते कहीश ॥४२॥ वृष वृषपतनी तथा हरि छे, ज-
 नम लिधानि कथा तने कहोछे । नरतनु धरि जेम उद्वे तो, सुण नृप एह कथा
 कहुं हवे तो ॥४३॥ अवधनगर गोत्र काश्यपेय, शरवरिया ऋगवेदि विप्र तेय ।
 अजय सुमति तात मात नाम, परम पवित्र उदार धर्मधाम ॥४४॥ सतर शतक
 नेउ पांच ज्यारे, वरष हतुं नृप विक्रमार्क त्यारे । तिथिपण शुभ कृष्णजन्मनी
 छे, रवि उदये तनु उद्वे धरीछे ॥४५॥ कृत निजजनके सुजातकर्म, धृत शुभ
 नाम विचारि रामशर्म । वय वसु वरषे जनोइ दीधी, वरणि थई पछि तीर्थवाट
 लीधी ॥४६॥ मुनिजन वृषआदि जन्म लेशे, कळितणुं जोर बधुं मटाडि देशे ।
 कळिजुग पण एवि बात जाणी, निज उर बीक अपार एधि आणी ॥४७॥ पछि
 निजपरिवारने कहेछे, मुज मन बीक बहूबहू रहेछे । हरि मुनि हरशे तमारुं राज,
 प्रथम विचारि करो उपाय आज ॥४८॥ सुणि पछि उचर्यो अनंग आपे, करिश
 प्रवेश हुं आपने प्रतापे । सुर नर मुनि कोईये लगार, नथि मुजने जगमांहि
 जीतनार ॥४९॥ पछि बळि उचर्यो विचारि क्रोध, कदि हठशे रणमांहि काम
 जोध । पण करि बळबुद्धि हुं हरीश, मुनिजननां व्रत भंग हुं करीश ॥५०॥ सुणि
 मुख उचर्यो पछीथि लोभ, हठि धरशे कदि काम क्रोध क्षोभ । पण महितळ-
 मांहि कोइ वार, नथिनथि कोइ मनेज जीतनार ॥५१॥ शुध बुध सघळी विनाश-
 कारी, नथि मुजतुल्य बिजो सुण्यो सुरारी । स्वजन स्वजनमां करुं कुसंप, जर-
 अरथे न थवा दज्जं जंप ॥५२॥ कुरुकुळपण में विनाश कीधुं, पण धन कांइज
 हाथमां न दीधुं । मृगजळवत दूथी बत्तावुं, करि मतिहीण सगां सगां लडावुं
 ॥५३॥ सुणि बळि उचर्यो मुखेथि मान, नथि मुजतुल्य शूरो सुण्योज कान ।
 जदुकुळ पण में विनाश कीधुं, सकळ सुजाणपणुं भुलाडि दीधुं ॥५४॥ तन धन
 घरवार लाज जाय, अति अपकीर्ति जनोविषे जणाय । तन तजि यमलोकमां

જવાય, તદપિ કદી મુજને નહીં મુકાય ॥૫૫॥ તજું તન અભિમાન એમ બોલે,
તજતાં ગિરિ મેરુગંગા ઢોલે । અવર સરવને સુબોધ આપે, પળ અભિમાન નિઃ
તરેજ વ્યાપે ॥૫૬॥ રજ તમ ગુણ ને રસાસવાદ, પરંરુષા મદ મોહ ને પ્રમા
નિનજનિઃ બઢનાં વલ્લાળ કીધાં, કઢિજુગ તેહ સુણી સમસ્ત લીધાં ॥૫૭॥ ડ
પતિ હરિયે હળેલ જેહ, અસુર અનેક સવાસનીક તેહ । સકલ અસુર તેહ
લેવા, જનમ ધર્યાં દુઃખ સંતનેજ દેવા ॥૫૮॥ મુનિજન વૃષ ભક્તિ ધારિ કાય,
થમ કથા તમને સુણાવિ રાય । મહિતલ મત ઉદ્ભવે ચલાવ્યો, પુનિત પ્રસંગ
હીશ ચિત્ત ભાવ્યો ॥૫૯॥ હિત શ્રીવિહારિલાલજીઆચાર્યવિરચિતે હરિલીલામૃતે ચતુર્થક
અચિત્યાનંદવર્ણીદ્રઅમયાસિંહનૃપસંવાદે ઉદ્ભવજન્મકથનવદરિકાશ્રમે દુર્વાસઃ શાપકથનનામા આ
વિશ્રામઃ ॥૬૦॥

પૂર્વછાયો—વર્ણિ કહે વસુધાપતી, કહું રામાનંદની વાત । તીરથ કરવા સંચા
દ્વારાવતિવિષે વિખ્યાત ॥૧॥ ચોપાઈ—રુડા નિરંખીને રણછોડરાય, થયા ત્યાંધ
તેહ વિદાય । ગયા જ્યાં ગિરિ છે ગિરનાર, કરી જાત્રા તેની સુખકાર ॥૨॥ વ
સાંમઢી ત્યાં એવી વાત, એક સદ્ગુરુ છે સાક્ષાત । આતમાનંદ તે ગુરુરાજ, શ્રં
ગામમાં છે એતો આજ ॥૩॥ પછિ ત્યાં જઈ તેઓને મઢિયા, કાંઈ મનના મન
રથ ફઢિયા । મુક્તાનંદ તથા મુક્તાનંદ, તેના શિષ્ય હતા જનવંદ ॥૪॥ હરબ
અને વાલભાઈ, સતસંગી હતો બહુ ઢાઈ । આતમાનંદે વાળી ઉચારી, તમે ક્યાં
આવ્યા બ્રહ્મચારી ॥૫॥ રામશર્મા કહે મહારાજ, આવ્યો દ્વારાવતી થઈ આજ
ઘણા તીરથમાંહિ હું ફર્યો, ક્યાંઈ જીવ મારો નવ્ય ઠર્યો ॥૬॥ ધારી પ્રભુ મઢવા
આશ, થયો સર્વ સ્થલે હું નિરાશ । ક્યાંઈ સદગુરુ દીઠા ન કોઈ, ઠર્યું અંતર ।
મનેજ જોઈ ॥૭॥ રુડી દીઠી તમારી મેં રીત, જ્ઞાની ધ્યાની છો પરમપુનીત
આતમાનંદે મુમુક્ષુ તે જાણી, સતકાર કર્યો ભાવ આળી ॥૮॥ રામશર્માને રાવિ
યા ત્યાંય, મુદ પામ્યા સહુ મનમાંય । પછી દીક્ષા દીધી સુખકંદ, ધર્યું નામ તે
રામાનંદ ॥૯॥ રામાનંદે કહ્યું ગુરુપાસ, મને હરિદરશનની છે આશ । આતમાનં
બોલ્યા ગુણવાન, મારી સાથે બેશી ધરો ધ્યાન ॥૧૦॥ બેઠા બેઘ તે ધ્યાન મોજા
દીઠું ધ્યાનમાં તેજ અપાર । પછિ ધ્યાનથી જાગિયા જ્યારે, રામાનંદે કહ્યું વા
ત્યારે ॥૧૧॥ દીઠું ધ્યાનમાં તેજ તો ઘણું, રૂપ દીઠું નહીં હરિતણું । આતમાનંદ ક
સુણો સંત, તમે દીઠું જે તેજ અત્યંત ॥૧૨॥ નિરાકાર નિરંજન જાણો, પ્ર
પત્યક્ષ એજ પ્રમાણો । નથિ ઈશ્વરને તો આકાર, એતો વ્યાપક છે સર્વ ઢાર ॥૧૩॥
એવી વાત સુણી દુઃખદાઈ, રામાનંદ ગયા ગભરાઈ । ગભરાટથી મૂરછા થઈ, તન
શુદ્ધિ વીસરિ ગઈ ॥૧૪॥ પાહું માન આવ્યું જેહ વાર, ત્યારે ચિત્તમાં કીધો નિ
ચાર । જેનું વેદ તો સ્તવન કરેછે, તેતો શ્રીહરિ કાન ધરેછે ॥૧૫॥ વઢી મુક્ત
અક્ષર જેવા, જેના ચરણતળી કરે સેવા । એવા ઈશ્વરના જે આકાર, વેદમાં લક્ષ

बारम्बार ॥१६॥ तेने कोण कहे निराकार, एतो वेदविरुद्ध विचार । तेज दीडुं में
 ध्यानमां जेह, गुरुषोत्तम तो नहिं तेह ॥१७॥ ज्यांसुधी नथि मूर्ति जणाती, त्यां-
 सुधी नथि शांतीज थाती । आवा गुरुधी नहिं सरे अर्थ, मैतो आवा गुरु कर्मा
 व्यर्थ ॥१८॥ अज्ञानीगुरुने तजवाविषे । उपजातिवृत्त—जे ज्ञान शास्त्रोधि विरुद्ध आपे,
 आकार जे ईश्वरना उथापे । जेथी हरिनुं नहि ज्ञान थाय, तेवा गुरुने तजिये स-
 दाय ॥१९॥ ते ब्रह्मवैवर्त्तपुराणमां छे, श्रीविष्णुधर्मोत्तरमां तथा छे । तेनी स्मृ-
 ती तो मुजने थई छे, तो कोण एवा गुरुनेज ईच्छे ॥२०॥ सद्वर्मधी जे गुरु ब्रष्ट
 थाय, कुबोध तो ते करता जणाय । जो ईच्छिये आपनुं श्रेय उर, तेवा गुरुने
 तजिये जरूर ॥२१॥ जाणे नही कार्य अकार्य जेह, कां तो दिसे जो गर्विष्ठ तेह ।
 कुमार्गमां कांई जणाय राग, तेवा गुरुनो करियेज त्याग ॥२२॥ जे ज्ञान भक्ति-
 थकि होय हीन, ते तो गुरु योग्य न कोइ दीन । तेने तज्यामां नहिं कांई पाप,
 कहे सुखाद्यन एम आप ॥२३॥ पिता गुरु पुत्र सखा नरेश, भ्राता भले ते
 स्वपना न लेश । प्रभुविषे प्रेम नही करावे, तेतो सगा सर्व वृथा कहावे ॥२४॥
 विश्वास शिष्यो गुरुनो घरावे, कुमार्गमां ते गुरु तो चडावे । ते कुंभिपाके गुरु
 जे वसेछे, ज्यांसुधि भामू शशि ते दिसेछे ॥२५॥ कामी गुरु वैष्णव वेश राखे,
 शिष्यांगनानो पण स्वाद चाखे । पापिष्ठ बुद्धि विषयानुराग, तेवा गुरुनो करि-
 येज त्याग ॥२६॥ छे पाप झाडुं व्यभिचार केरुं, शिष्यांगनानां अतिशे घणेरुं ।
 गुरुस्त्रीसंगे अति पाप जेवुं, शिष्यांगनानुं पण पाप तेवुं ॥२७॥ स्वधर्म छोडी
 मुखज्ञान भाखे, भक्ती भले ते नवधाय राखे । स्त्रीवश्य आत्मा बळि होय
 जेनो, करे सुशिष्यो परित्याग तेनो ॥२८॥ आसक्त नारीतनमांहि जे छे,
 एवा गुरुने गुरु जे करेछे । तो ज्ञान भक्ती नहिरे पमाय, नपुंसके जेम प्रजा न थाय
 ॥२९॥ तपस्वि कामी बळि क्रोधि होय, लोभी अहमी गुरु होय कोय । आकार
 खंडे हरिनो हमेश, तेवा गुरुने तजिये विशेष ॥३०॥ चोपाई—अज्ञानं ज्ञानं सौ
 गुणसार, पण खंडे हरिनो आकार । रामानंदे विचारीने बात, तेनो त्याग कर्मा
 साक्षात् ॥३१॥ चाल्या सदगुरुनी खोळ करवा, दिश दक्षिणमां तीर्थ फरवा । ग-
 या तोताद्रि पर्वत पास, बेठा ध्यानमां पासी हुलास ॥३२॥ सर्व वैष्णवाचार्य
 गणाय, रामानुज मिजनाम भणाय । तेणे प्रत्यक्ष दर्शन दीधुं, रामानंदनुं कारज
 सीधुं ॥३३॥ करुणानिधि करुणा कीधि, वैष्णवी महादीक्षा ते दीधी । रामानंदे
 कहुं दया लावो, कृष्णदर्शन मुजने करावो ॥३४॥ तमे छो शेषनो अवतार, गी-
 ताभाष्य तमे करनार । व्याससूत्रनुं भाष्य उचार्युं, गिरिवरधैत मत विस्तार्युं
 ॥३५॥ मार्ग उपासनानो जेह, ज्यारे नाश थयो हतो तेह । फरीधी तमे स्थापन
 कर्मा, अतवादीतणो मद हर्मा ॥३६॥ एवा सदगुण छेजी तमारा, करो पूर्ण म-
 नोरथ मारा । सुणी बोल्या रामानुज वाणी, तमे तो नथी प्राकृत प्राणी ॥३७॥

कृष्णना छो एकांतिक भक्त, नामे उद्धव परम विरक्त । तेथी पाम्या मारुं दरशन, नव पामे ते प्राकृत जन ॥३८॥ कृष्णमंत्र बे तमने दीधा, मुजपासथकी तमे लीधा । तेनो करजो जथाविधि जाप, देशे दर्शन श्रीहरि आप ॥३९॥ मारा आश्रित मुख्य छो तमे, माटे आपिये आगन्या अमे । मुमुक्षुने करो उपदेश, विचरो वळि देश विदेश ॥४०॥ मारा संप्रदायी जन जेह, बहु करशे अदेखाई एह । जोशे प्रौढ प्रताप ते ज्यारे, तमने दुख देशे ते त्यारे ॥४१॥ संप्रदाय जुदो तमे करजो, ऊर्ध्वपुंड्र चारे अंगे धरज्यो । वच्चे कुंकुम चंद्रक सारो, गळे तुळसीनी माळ बे धारो ॥४२॥ कृष्णे आप्युंछे तमने ज्ञान, प्रसरावजो सघळे स्थान । एटलि करजो नवी रीत, मारी आज्ञा ते धारीने चित्त ॥४३॥ संप्रदाय तमारो स्थपाय, उद्धवी संप्रदाय गणाय । एम कहि थया अंतरधान, रामानंद थया गुलतान ॥४४॥ पछी त्यां करि पोते निवास, कर्यो शास्त्रविद्यानो अभ्यास । वळि देवा लाग्या उपदेश, थया तेथकि शिष्य विशेष ॥४५॥ जन वैष्णव जेजे गणाय, तेने पूजवाजोग्य जणाय । घणो प्रौढ प्रताप निहाळी, जूना साधु शक्या नहि भाळी ॥४६॥ कहेछे मत जुहुं तमारुं, तजो कंठी ने तिलक अमारुं । तमे साधुनी निंदा करोछो, गांजा भांग्यने देखी डरोछो ॥४७॥ एवुं पाखंड चलवोछो तमे, माटे तमने न मानिये अमे । लेशुं बाळमुकुंद झंटावी, सिंहासन भागी नाखशुं आवी ॥४८॥ एवा एवा उपद्रव कीधा, वळि मारवाना डर दीधा । सर्व सहन कर्युं क्षमा आणी, पण केडे पड्या पापी प्राणी ॥४९॥ त्यारे त्यांथकि विचर्या विदेश, धर्यो कोइ न जाणे ते वेश । वृंदावनमां कर्यो जइ वास, मंत्रजपतणो कीधो अध्यास ॥५०॥ धरि बेटा समाधिमां ध्यान, दीधुं कृष्णे त्यां दर्शनदान । बोल्या श्रीकृष्ण करीने प्यार, तमे उद्धवनो अवतार ॥५१॥ दुरवासानो पामिया शाप, तेथि नरतनु धार्युंछे आप । तमे भक्त एकांतिक मारा, वळि छो मुजने बहु प्यारा ॥५२॥ रामानुजथकी दीक्षा लीधी, पण पापीये बहु पीडा कीधी । माटे मारग जुदो चलावो, उद्धवी संप्रदाय फेलावो ॥५३॥ दिले डर नव धरशो लेश, नाश पामशे दुःख अशेष । महामंत्र नवा आपुं बेय, रामानुजनाथि ते जुदा छेय ॥५४॥ दैवि जिवने ते मंत्र देजो, निजशिष्य तेने गणि लेजो । एम कही मंत्र बेय बताव्या, रामानुजना हता ते तजाव्या ॥५५॥ पुष्पिताम्रावृत्त—हित धरि हरिये सुमंत्र दीधा, वळि सतसंग विषे प्रमुख कीधा । कहि शुभ तुजने कथा महीश, वळि अवशेष कथा हवे कहीश ॥५६॥ इति श्रीविहारिलालजीआचार्यविरचिते हरिलीलामृते चतुर्थकलशे अचित्यानंदवर्णीद्रअभयसिंहनृपसंवादे वृंदावने श्रीकृष्णात् रामानंदमहामंत्रप्राप्तिनामा नवमो विश्रामः ॥९॥

पूर्वछायो—कृष्णे महामंत्र आपिने, वळि उद्धवने कशुं एम । भक्ति भलि प्रवर्तावजो, ते धर्मसहित होय जेम ॥१॥ चोपाई—करो सोरठमां जै निवास, ध-

णा त्यां आवशे दैवी पास । ऋषि शापथी मुनियो जेह, धरामां धर्याछे नरदेह ॥२॥ तेओ पण त्यांज आविने मळशे, तमारा संप्रदायमां भळशे । वळि हुं नरदेह धरीश, आवि सोरठमांहि मळीश ॥३॥ घणां करजो वळी अन्न-सन्न, आवि मळशे मुमुक्षु ते तन्न । मारि भक्ति कर्मानो हमेश, तेने आपजो सद उपदेश ॥४॥ एम कहि थया अंतरधान, रामानंद थया सावधान । पछी आनंदथी एक मास, वृंदावनमांहि कीधो निवास ॥५॥ आपे मुमुक्षु-ने उपदेश, कृष्णभक्ति करावे विशेष । ज्यारे धरे श्रीकृष्णनुं ध्यान, हरि आपेछे दर्शनदान ॥६॥ फळ पुष्प आदिक जे धरे, तेतो कृष्ण अंगिकार करे । पोते उद्धव छे साक्षात, हरिहृच्छाथि ते जाणि वात ॥७॥ भगवाननां वचन संभारी, सतशास्त्रना मत अनुसारी । उद्धवी संप्रदाय चलाव्यो, देशदेशमां ते प्रसराव्यो ॥८॥ पछी तीर्थ प्रयागमां गया, एकपक्ष तहां स्थिर थया । करुणानिधि करुणा कीधी, कैकदैविने दिक्षा ते दीधी ॥९॥ धर्म भक्ति आवि चड्यां त्यांय, जात्रा करवाने तीरथ मांय । रामानंदतणी सुणि शिक्षा, लीधी भागवती भली दीक्षा ॥१०॥ उद्धवी संप्रदायनो सार, गुरुये समझाव्यो ते बार । कछुं दैवीओने दीक्षा देजो, कृष्णभक्ति कर्मानुं कहेजो ॥११॥ त्यांथि चालिया श्रीरामानंद, जवा सोरठ देश स्वच्छंद । महीकांठे छे कानम देश, आवि तेविषे कीधो प्रवेश ॥१२॥ गाम सारंगनी सीममांय, हळ हांकतो कणवी त्यांय । तेने उत्तम उपदेश दीधो, घणो वैराग्य उत्पन्न कीधो ॥१३॥ वळि कीधो गुरुये उच्चार, भाई संसार जाणो असार । माटे मोक्षनुं साधन करवा, चालो अमारी साथे विचरवा ॥१४॥ पछी बळद ने हळ तजी तेह, रामानंद साथे चाल्या एह । राख्या साधु करी निज पास, रुडं नाम धर्युं रामदास ॥१५॥ त्यांथि आव्या ते तळाजे गाम, थोडा दिवस कर्यो त्यां विराम । रामानुजतणी जग्या मोझार, उतर्या सदगुण भंडार ॥१६॥ त्यांथि गाम सत्राहे ते गया, आत्मानंदस्वामी भेळा थया । कर्यो ते साथे बादविवाद, सुणी संतने उपजे स्वाद ॥१७॥ विशिष्टाद्वैत मत शुभ जेह, कर्युं शास्त्रथी स्थापन तेह । मत अद्वैतखंडन कर्युं, सौना अंतरमांहि उतर्युं ॥१८॥ आत्मानंदे सौ शिष्य तेडाव्या, गुरुआज्ञाथी तत्क्षण आव्या । लखुचारण लोढवा केरी, तेनी वात में कहीछे घणेरी ॥१९॥ तेनेपण सतराहे तेडावी, अति आनंदे ए पण आधी । आत्मानंदे कछुं सौने एम, करजो रामानंद कहे तेम ॥२०॥ ए छे इश्वर केरोज अंश, पाप पंथनो करशे विध्वंश । तमो सर्वतणा गुरु ए छे, वेदशास्त्रनो सार जाणेछे ॥२१॥ विशिष्टाद्वैत मानजो सत्य, बीजा सर्व छे वाद असत्य । वात सौए गणी सुखदानी, लखुचारणे पण नव मानी ॥२२॥ आत्मानंदे रामपरे गम, जइ देह तज्यो तेह ठाम । रामानंद तो सत्राहे हता, कथा बारता त्यां रही करता ॥२३॥ बेठा गादिये

श्रीरामानंद, पाप्म्या हरिजन सर्व आनंद । विशिष्टाद्वैतनो उपदेश, दीधो स्वामिये सौने विशेष ॥२४॥ पूर्वछायो—पछि रामानंद स्वामिये, चलाव्यो उडवीसंप्रदाय । केवो प्रताप प्रगट कर्यो, हवे कहुंछुं तेह कथाय ॥२५॥ चोपाइ—आत्मानंदना ज्यां शिष्य होता, स्वामि त्यां फरवासार जाता । कर्यो अद्वैतमत खंडन, कर्युं विशिष्टाद्वैत मंडन ॥२६॥ बळि देश विदेश पधायो, घणा पोताना शिष्य वधायो । पण सोरठ ने कच्छदेश, वसता जइ त्यांतो विशेष ॥२७॥ गाम लोज तथा पीपळाणुं, मुख्य स्थानक स्वामिनां जाणुं । फरवाने जाता गुजराते, झालावाड विषे भली भाते ॥२८॥ काठियावाडमां एज कामे, स्वामि फरवा जाता गामोगामे । दैवी जीव होता तेह स्थान, तेने भगवतनुं देता ज्ञान ॥२९॥ करी कैकनी वासना नाश, करि साधु राखे निजपास । महादीक्षा ते वैष्णवी आपे, बळि संशय सर्व ते कापे ॥३०॥ जेजे स्वामिना आश्रित थाय, घणी तेने करे करुणाय । तेने प्रौढ प्रताप देखाडी, नांखे कामादि मूळ उखाडी ॥३१॥ निषकामी कर्या दइ ज्ञान, कहुं जो तेहनां आख्यान । बडो ग्रंथनो विस्तार थाय, माटे संक्षेपमां कहेवाय ॥३२॥ तेमां प्रथम करुं प्रख्यात, भटजी मयारामनि वात । गाम माणावदर मोझार, रामानंद होता एकवार ॥३३॥ त्यांतो आव्युं बळेवनुं पर्व, बांधे राखडियो द्विज सर्व । मयारामे ऋषीने आराधी, रामानंदने राखडि बांधी ॥३४॥ वाणी बोल्या रामानंद एवी, आपुं दक्षिणा तमने हुं केवी । द्रव्य आपुं नहिं नाशवंत, आपुं जे रहे काळ अनंत ॥३५॥ दीधुं एम कही वरदान, काम शत्रु महाबळवान । तेनो आजथकि तजो त्रास, तुज कामरिपु थशे नाश ॥३६॥ जेवा नर ने नारायणस्वामी, एवा कोइ नथि निषकामी । तेम तमने नडे न अनंग, कदी जो करो नारी प्रसंग ॥३७॥ सुणी राजी थया मयाराम, कर्यो स्वामिने स्नेहे प्रणाम । एज दिवसथको एना मननी, मदी वासना सर्वे मदननी ॥३८॥ फरी परणवानी रुचि होती, तेतो ते दिनथी रही जती । नानी वयमां नारी थइ नाश, तोय परणवानी तजी आश ॥३९॥ बोले चाले ते नारीयो संगे, कदी व्यापे नहि काम अंगे । एम अंतरमां जाणे आप, रामानंदनो एं छे प्रताप ॥४०॥ रामानंदनो सुणि महिमाय, घणा लोकोने अचरज थाय । सुणो स्नेहे अभेसिंह भ्रात, बळि एवी कहुं एक वात ॥४१॥ हतो वेरागी मोहनराम, तेतो जीतवा ईच्छतो काम । तेणे वांचियुं गीता मोझार, काम क्रोध नरकनां छे द्वार ॥४२॥ कामवासना छेक न झूटे, जन्म मृत्यु न त्यांसुधि छूटे । उपवास करे लुरुं खाय, जाणे तेथकि काम जीताय ॥४३॥ तपथी कर्युं दुर्बळ तन, तोय मनथी मट्यो न मदन । घणां सेवियां तीरथ स्थान, घणुं कीधुं गंगाजळ पान ॥४४॥ घणा वर्ष कर्यो वनवास, तोय नव थयो काम बिनाश । त्यारे अंतरे धारियुं एवुं, मोटा सद्गुरु शोधीने सेवुं ॥४५॥ मळे आ अवनिनी मोझार, कर्याई ईश्वरनो अवतार । राजि थैने ते वरदान आपे, काम जीताय तेने प्रतापे ॥४६॥

पछी सद्गुरु शोधवा काम, बहु स्थळ फर्यो मोहनराम । मोटा मोटा ते सिद्धने मळ्यो, पण मनमांथी काम न टळ्यो ॥४७॥ पुछे प्रश्न करिने प्रणाम, मनमांथी मटे केम काम । एनो उत्तर आपे न कोई, घणा देश फरी वळथो जोई ॥४८॥ आव्यो सोरठमां लोज गामे, रामानंद हता तेह ठामे । प्रेमे प्रणमीने पुछीयुं आम, कहो स्वामि टळे केम काम ॥४९॥ काम टाळवा हुं बहु फर्यो, घणा सद्गुरुनो संग कर्यो । प्रश्न पुछि वळ्यो बहु ठार, एनो उत्तर न मळ्यो लगार ॥५०॥ कूपानाथ करो करुणाय, कहो काम मटथानो उपाय । सुणि स्वामि बोल्या तेह समे, जीव दैवी जणाओछो तमे ॥५१॥ छोजी कल्याणना खपवाळा, दीसे बुद्धि तमारि विशाळा । माटे दउं तमने वरदान, नाश पामशे काम निदान ॥५२॥ वरदान सफळ ते थयुं, तेनी कामनानुं मूळ गयुं । थया बंध संकल्प विकल्प, पडथो तेमां प्रयास न अल्प ॥५३॥ जाण्या स्वामिने श्रीभगवान, तेनी पासे लीधुं दीक्षा दान । रक्षा सेवामां स्वामिनी पासे, आपकेरा कल्याणनी आशे ॥५४॥ एवा स्वामिना परचा अनेक, कखे पार न पामिये छेक । कहे सांभळे जे कोइ जन, थाय पावन तेहनं मन ॥५५॥ पुष्पिताम्रावृत्त—प्रभु भजिभजि सिद्धि एवि पाम्या, वधनवडेज विकार सर्व वाम्या । अति समरथ कृष्णभक्त एवा, प्रभु हरिकृष्ण कहुं समर्थ केवा ॥५६॥ इति श्रीविहारिलालजीआचार्यविरचिते हरिलीलामृते चतुर्थकळशे अचिंत्यानंदवर्णाद्वयभयसिंहनृपसंवादे रामानंदस्वामिप्रतापवर्णननामा दशमो विश्रामः ॥१०॥

पूर्वछायो—रामानंद प्रतापथी, मुक्तानंदमुनि गुणवान । निश्चळ निष्कामी थया, हवे एनुं कहुं आख्यान ॥१॥ चोपाई—अमरांपर नामे छे गाम, देश सोरठमां सुखधाम । वसे त्यां हरिजन मुळदास, साधुतागुण शुभ जेनि पास ॥२॥ तेनी बाळकी जे राधाबाई, बहु रूपे गुणे वखणाई । पिताये एम मनमां विचार्युं, मळे वर विद्वान तो सारुं ॥३॥ एक विप्र जे आनंदराम, अमरेलीमांहि तेनुं घाम, जोइ विद्वान ने गुणवान, मूळदासे दीधुं कन्यादान ॥४॥ पछी तेने थयो एक पुत्र, तेथि तेनुं शोभ्युं घरसूत्र । बहु बुद्धि ने रूप प्रकाश, धर्युं नाम तो मुकुंददास ॥५॥ महामुक्त छे तेह निदान, हरि इच्छाये भूल्या छे ज्ञान । तेर वर्षना तेथया ज्यारे, परणाव्या पिताजिये त्यारे ॥६॥ भण्या शास्त्र भलां रुढी रीत, एथि वैराग्य उपज्यो खचीत । धारी त्यागी थवा तणी बात, थवादे केम मात ने तात ॥७॥ तेनो करवाने उपाय कांई, फर्यो गांडा थई गाममांई, । जाणी जोई सुल्या तनभान, करावे तो करे खान पान ॥८॥ ज्यां त्यां रवडे दिवस ने रात, घेर खोळि लावे मात तात । राते शेरिये शेरिये जाय, जई कोइना आंगणामाय ॥९॥ खाटलो पाटलो पडथो होय, वस्तु हलकी के भारे तोय । तेतो त्यांथी उपाडी लहने, मुके अन्यने आंगणे जैने ॥१०॥ करे एवी घणी ते रंजाड, लावे लोकतणी बहु राड । वस्तु निजघरनी लेइ कांई, नाखी आवे जई गाममांई ॥११॥

मात तातने कायर कीधां; मेणां नारीने लोकोये दीधां । त्यारे सौये एहुं मन धायुं, जाय परदेश तो घणुं साहं ॥१२॥ जाणुं हेत गयुं मनमांथी, त्यारे चालिने निकळ्या त्यांथी । पण संकल्प विकल्प थाय, कामवासना ते न जिताय ॥१३॥ जाणुं जो मोटा सद्गुरु मळे, कामवासना तो सर्व टळे । मळे तेने पुछे प्रश्न आवो, तमे सद्गुरु क्यांइ बतावो ॥१४॥ दिधो कोइये उत्तरत्यारे, जावुं भ्रां-गधरामां तमारे । त्यां छे बेरागी द्वारकांदास, कामवासना करशे विनाश ॥१५॥ एहुं सांभळी दास मुकुंद, गया त्यां उर धारी आनंद । कीधो बेरागिने ते प्रणाम, पुछ्युं केम टळे कहो काम ॥१६॥ बोल्यो बेरागी ते एवी पेर, मच्छुकांठे जे छे वांकांनेर । त्यां छे बैरागी कल्याणदास, तमे जैने नमो तेनी पास ॥१७॥ जो ते दिलमां दया कांइ धरशे, कामवासनानो नाश करशे । गया त्यांथी ते मुकुंददास, वांकांनेरना बैरागी पास ॥१८॥ पूर्वखायो—मुकुंददासे त्यां जह, केवो दीठो बैरा-गीनो वेष । कांईक ते तमने कहुं, सुणो निर्मळचित्त नरेश ॥१९॥ चोपाई—केडे पीतळ सांकळ पेहेरी, कीधी लंगोटी पीतळ केरी । त्यांतो वाशेलुं लोढानुं ताळुं, दीसे पुष्ट शरीर रूपाळुं ॥२०॥ आखे अंगे भभुत लगावी, जटा बांधेली माथे ब-नावी । मोटा मणिकानी माळा धरेली, हत्ती पावडी पासे पडेली ॥२१॥ गोपी-चंदने तिलक करेलुं, माथे मोरनुं पीछुं धरेलुं । हाथे चीपीयो लैने हलावे, बेठोबे-ठो होको गगडावे ॥२२॥ उडे धूमाडाना गोटेगोटा; दीसे बावाना नितंब मोटा । वाघचर्मनुं आसन कर्युं, दीसे क्यारेक तो ध्यान धर्युं ॥२३॥ बावो देखाडे बहु सिद्धाई, वधी लोकमां तेथी वडाई । चाली वात एवी ठामठाम, बावे कबजे करे-लो छे काम ॥२४॥ दास मुकुंदे कीधो प्रणाम, पुछ्युं जे केम जीताय काम । पछी बावे बोलावी एकांत, भागी तेहना मननी भ्रांत ॥२५॥ कळिजुगमांहि काम जी-ताय, एवि वात कदी न मनाय । काशिजात्रानो करवा प्रवास, गयो हुं ज्यारे उ-जेण पास ॥२६॥ एक बाइने रस्तो पुछाव्यो, कर लटकुं करीने बताव्यो । पेटुं लटकुं ते अंतरमांई, हजी वीसरतुं नथी भाई ॥२७॥ वर्ष पांत्रिश पांच विशेष, वीत्यां तोय न वीसरे लेश । वर्ष अंशीनी उमर थाय, कामवासना तोय न जाय ॥२८॥ मळे भग-वाननो अवतार, कांतो तेनि पासे रहेनार । एवा सद्गुरु सांपडे ज्यारे, कामवासना तो टळे त्यारे ॥२९॥ गाम सरधारमां तमे जाओ, एक साधु छे ते भेळा थाओ । तेनुं नाम छे तुळसीदास, कामवासना कीधीछे नाश ॥३०॥ एवा सांभळी तेना उचार, गया त्यांथी पछी सरधार । गया तुळसीदासनी पास, सारां जाणीने त्यां कर्यो वास ॥३१॥ गुण रूप अलौकिक देखी, बावो वश्य थयो मुक्त लेखी । नि-जजग्याना कीधा महान्त, सोंप्युं सर्व रही नहीं भ्रांत ॥३२॥ हता त्यांज स्वामि रामानंद, तथा तेमना साधुनुं वृंद । जग्या बांधी रुढी त्यां रहेता, अन्नकेरं सदा-व्रत देता ॥३३॥ कथा वारता त्यां नित्य थाय, जन सर्वना संशय जाय । वात

सांभळी मुकुंददासे, बेसे नित्य जइ स्वामिपासे ॥३४॥ चित्ते विचारे दास मुकुंद,
 साचा सद्गुरु छे रामानंद । जेवा सद्गुरु शोधवा माटे, फर्यो हुं बहु वाटे ने घाटे
 ॥३५॥ एवा तो मोटा सद्गुरु ए छे, ज्ञानदान ते उत्तम देखे । माटे राखे जो मु-
 जने पास, रहुं थै एनो दासानुदास ॥३६॥ स्वामि आगळ विनति उचारी, मने
 सेवामां राखो तमारी । कहे स्वामि सुणो संत तमे, पासे राखिये तमने जो अमे
 ॥३७॥ तुळसीदासने दुख लागे, तेथी द्वेष कदि नहि त्यागे । कथा सांभळवातणी
 आशे, कदी आवशो नहि अमपासे ॥३८॥ एम कही कर्या त्यांधि विदाय, तोय
 गुप्त रीते नित्य जाय । बेसे वाढाविषे ते संताई, कथावात सुणे हरखाई ॥३९॥
 मध्यरात सुधी कथा थाय, रहि त्यांसुधि जग्याये जाय । दीठा एक समे चोकी-
 वाळे, चोर जाणीने पकड्या ते काळे ॥४०॥ तेनो शोर सुणी गया स्वामी, जाणुं
 कारण अंतरजामी । पछी स्वामिये कीधो विचार, बावो ईरषा करशे अपार ॥४१॥
 माटे तरत तजीने आ ठाम, जावुं आपणे बंधिये गाम । एवो निश्चय अंतर धारी,
 जवा कीधी प्रभाते तयारी ॥४२॥ वात जाणी ते मुकुंददासे, पोते आविया स्वा-
 मिनी पासे । हेते विनति करी जोडी हाथ, हुंतो आवीश आपनी साथ ॥४३॥
 कहे स्वामि सिधावशुं अमे, गाम बंधिये आवजो तमे । रजा आपे जो गुरु त-
 मारो, कोइ वांक न काढे अमारो ॥४४॥ तेनो पत्र लखावी लवाय, तो त्यां रा-
 खिये तमने सदाय । एम कहिने गया रामानंद, गया स्वस्थान दास मुकुंद ॥४५॥
 दास तुळसीने कायर करवा, मांडयुं द्रव्य विशेष वावरवा । झुंड वेरागीनुं कोइ
 आवे, तेने शीघां तो पाकां अपावे ॥४६॥ कोइ आवे भिक्षा मागनार, तेने देतां
 न राखे विचार । कछुं त्यारे तो तुळसीदासे, आवि रीते पुरुं केम थाशे ॥४७॥
 कहे दास मुकुंद थशे शुं, दान देवाशे त्यांसुधी देशुं । ज्यारे भंडार थै जाशे
 नरवा, त्यारे तो जशुं तीरथ करवा ॥४८॥ बोलया त्यां तुळसीदास बावो, एवुं
 धारो तो आज सिधावो । त्यारे बोलया मुकुंद ते तत्र, लखी आपो मने एक पत्र
 ॥४९॥ मळे कोइ मने राखनार, ते उपर नहि दावो लगार । पछी पत्र एवो लखी
 दीधो, लैने बंधियानो पंथ लीधो ॥५०॥ रामानंदजी आगळ जैने, कर्तुं बंदन का-
 गळ दैने । पत्र वांचीने आनंद पामी, बोलया एम रामानंदस्वामी ॥५१॥ मारी
 आज्ञा जो अंतरे धारो, खरो जाणुं वेराग्य तमारो । वेष कणबीनो कायाये लई,
 हांको हळ मुळुभाईनुं जई ॥५२॥ सुणी बोलया पदे शिर नामी, कहो तेम क-
 रीश हुं स्वामी । पछी खेडुनां बळ मगाव्यां, दास मुकुंदने पहेराव्यां ॥५३॥ हळ
 आप्युं ते लै ज्यारे चाल्या, पाछा स्वामिये तरतज वाळ्या । जाण्युं आतो अ-
 नन्य छे दास, पछी राख्या पोतातणी पास ॥५४॥ दीक्षा वैष्णवी दीधि ते ठाम,
 मुक्तानंदजी धारियुं नाम । नित्ये स्वामिनी वात सांभळी, कामवासना ते गई
 टळी ॥५५॥ जाण्या स्वामिने श्रीभगवान, तेने पूजे तेनुं धरे ध्यान । एम कैकने

નિષ્કામી કર્યા, એવા સ્વામિ તે સમરથ સ્વરા ॥૫૬॥ વધ્યો દિનદિન પ્રબલ પ્રતાપ, તોય ઈશ્વરને ભજે આપ । જે છે અક્ષરધામના ધામી, તેનું ધ્યાન ધરે મુદ પામી ॥૫૭॥ ઘડે અંતરમાં શુભ ઘાટ, પ્રભુ આવવાની જુવે વાટ । આવશે તીર્થવાસીને રૂપે, એવું જાણિયું તે મુનિભૂપે ॥૫૮॥ તેમાટે કેવાં સાધન સાધ્યાં, ઠામઠામ સદાવ્રત બાંધ્યાં । કર્યું કામ એવું જેજે ગામ, તેનાં તમને કહીશ હું નામ ॥૫૯॥ પુષ્પિ-તાગ્રાવૃત્ત—કહિ શુભ મુનિ મુક્તકેરિ વાત, સુણિ મન શુદ્ધ થશે મનુષ્ય જાત । અતિ મતિ ધરિ ચિત્તમાં વિચારે, વિવિધ પ્રકાર કુવાસના વિદારે ॥૬૦॥ હિત શ્રી-વિહારિલાલજીઆચાર્યવિરચિતે હરિલીલામૃતે ચતુર્થકલશે અચિત્યાનંદવર્ણીદ્રઅમયસિંહનૃપસંવાદે મુક્તા-નંદારૂપાનકથનનામા એકાદશો વિશ્રામઃ ॥૧૧॥

પૂર્વછાયો—કહું કથા રામાનંદની, વલ્લિ તેણે કર્યાં જે કામ । બાંધ્યાં સદા-વ્રત બડાં ભલાં, ગણિ કહું તે ગામનાં નામ ॥૧॥ ચોપાઈ—ગામ લોજ તથા માં-ગરોલ, આપે ત્યાં લોટ દાઢ ધી ગોઢ । માળાવદર ને અગત્રાઈ, મેઘપર ને ધો-રાજી માંઈ ॥૨॥ ગામ સાંકલિ ને પીપલાળું, જામવાલિ ને ખાડેર જાળું । ફળેણી જેતપર સરધાર, સદાવ્રત નવાનગર મોજાર ॥૩॥ કોટડું ગઢડું કારિયાળી, આપે પુષ્કલ ત્યાં અન્ન પાળી । ગામ માળકવાડા મેથાળ, ગુજરાતે જેતલપુર જાળ ॥૪॥ અમદાવાદમાં કર્યું જેમ, બીજાં પણ બડાં ગામમાં તેમ । રાખ્યા સાધુઓને અન્ન દેવા, આવે તીર્થવાસિયો લેવા ॥૫॥ આપી અન્નને દે ઉપદેશ, દૈવિને દીલ થાય પ્રવેશ । વસ્તુનિત્ય અનિત્યનું જ્ઞાન, પામી થાય તે વૈરાગ્યવાન ॥૬॥ સુણી સ્વામિનો મહિમા વિશેષ, રહે કૈક તો ત્યાંજ હમેશ । દીક્ષા વૈષ્ણવી લેવા ચહેછે, સાધુ થે સ્વામિપાસ રહેછે ॥૭॥ અયોધ્યામાં અલાહો છે જેહ, નામે રામગલોલાનો તેહ । રહે વેરાગી તેમાં અનેક, ઉપરી તો મહાંત છે એક ॥૮॥ મુખ્ય શિષ્ય તો લક્ષ્મણ-દાસ, તેને દ્વારિકા જાવાની આશ । સાથે વૈરાગી પચાશ લીધા, ડંડ ઘોડા ગુરુજીયે દીધા ॥૯॥ સૌયે હથિયાર પકડ્યાં હાથે, બીજો સામાન બહુ લીધો સાથે । ચાલ્યા દ્વારિકા જાત્રાને કામ, સુણ્યું રસ્તે રામાનંદ નામ ॥૧૦॥ જ્યાં છે સુંદર સોરઠ દેશ, લોજમાં તે વસેછે વિશેષ । એ છે ઈશ્વરનો અવતાર, તેના સામર્થ્યનો નથિ પાર ॥૧૧॥ પર અંતરની વાત જાણે, મન ચંચલ તે સ્થિર આણે । એનો આશ્રય જેને મળેછે, કામવાસના તેની ટલેછે ॥૧૨॥ એનું પૂરણ તેજ પ્રકાસે, ખાઢતાં ભલું એશ્વર્ય ખાસે । મહિમા એવો સાંભળ્યો જ્યારે, ઇચ્છા દર્શનની થઈ ત્યારે ॥૧૩॥ પછી તેહનાં દર્શન કાજ, લોજ ગામે ગયો તે સમાજ । રામાનંદનું દેહી સ્વરૂપ, થયો આધીન વેરાગી ભૂપ ॥૧૪॥ પાંચ દિવસ કર્યો ત્યાં નિવાસ, કથા સાંભળી સ્વામીની પાસ । ડરમાં ઉપડ્યો વૈરાગ, થઈ મનથી તો વાસના ત્યાગ ॥૧૫॥ જવા સોબતી આકલા થાય, ચોટયું ચિત્ત તે કેમ જવાય । કહે ચાલશું સાંજે પ્રભાત, એમ કરતાં ચિત્યા દિન સાત ॥૧૬॥ જવા

बिजाये बहु हठ लीधो, तेने छेल्लो उत्तर एवो दीधो । जाओ जो जवुं होय तमारे,
 अठे द्वारिका छेजी अमारे ॥१७॥ जेनो जीव जेमां जोडायविषे । उपजातिवृत्त — जोडाय
 जेनुं मन जेनि जोडे, छोडावतां ते कदिये न छोडे । ले काष्ठ जे हालर हाथ मांय,
 छोडावतां प्राण छुटेज त्यांय ॥१८॥ प्रीती करे दीपकमां पतंग, बळे तथापी अ-
 रपेज अंग । जो चंद्रमां प्रीति करे चकोर, प्रीती करेछे घनमांहि मोर ॥१९॥ वैरा-
 ग्य साचो उपजेज जेने, संसारनो संग गमे न तेने । जो तुंबडीने जळमां दबावे,
 तथापि ते ऊपर पाछि आवे ॥२०॥ जो व्याघ्र बच्चुं उछरे अजामां, ते वृंदमध्ये
 विचरे मजामां । स्वजातिनी संगत थाय ज्यारे, जतुं रहे जातिविषेज त्यारे ॥२१॥
 जो आसुरीमां जन दैवि कोय, मळी रहेलो बहु काळ होय । जो तेहने सद्गुरु संग
 थाय, न आसुरी साथ रही शकाय ॥२२॥ जो येळ पामे भ्रमरी प्रसंग, तो उडवा
 पांख पमाय अंग । स्वयं स्वरूपे भ्रमरीज थाय, ते येळ मध्ये वसवा न जाय ॥२३॥
 तेवी रिते जो सतसंग थाय, कुसंगमां केम रही शकाय । सत्संगिने सत्य सगा
 प्रमाणे, कुसंगिने नित्य विजाति जाणे ॥२४॥ स्वजाति मध्ये वसवुं गमेछे, वि-
 जातिमांथी खसवुं गमेछे । जो श्वानने तो भसवुं गमेछे, मनुष्यने तो हसवुं गमेछे
 ॥२५॥ चोपाई—जूदी जातिना जूदा स्वभाव, रहि भेळान थाय निभाव । जेने सद्गुरु-
 नो रंग लागे, तेतो संसारीनो संग त्यागे ॥२६॥ एवुं जाणिने लक्ष्मणदासे, कछुं पो-
 ताना सोबती पासे । हुंतो. आंही रहीश हमेश, तमे जात्रा करी जाओ देश
 ॥२७॥ हुंतो द्वारिका ने हरद्वार, गयो पुष्कर काशि केदार । वडां अडसठ तीर्थ व-
 खाणुं, रामानंदना चरणमां जाणुं ॥२८॥ बिजा तीर्थें तो तन घोवाय, मननो मळ
 आ स्थळे जाय । एम कहि शणगार उतार्यो, खरा वैराग्यनो वेष धार्यो ॥२९॥ हती
 कंठमां कनकनी माळा, कडां वींटी ने वेढ रुपाळा । ल्यो आ जैने गुरुजीने देजो,
 मारा छेल्ला प्रणाम कहेजो ॥३०॥ एवां वाक्य विशेष सुणाव्यां, सुणी सर्वने
 आंसुडां आव्यां । हता दैवी तेतो त्यांज रह्या, बीजा द्वारिका तीरथे गया ॥३१॥
 रामानंद गुरुजीनी पासे, लीधी दीक्षा ते लक्ष्मणदासे । नाम धार्युं ते आनंदा-
 नंद, महामुक्त थया जगवंद ॥३२॥ बीजा पण जन उत्तम एवा, स्वामिपासे रह्या
 आवी केवा । तेनी बात कहुं छुं विशेष, सुणो स्नेहसहित नरेश ॥३३॥ गुजरा-
 तमां मछियाव गाम, वसे औदिव विप्र ते ठाम । नामे ते मध्य मूळजी एक,
 जेमां सद्गुण शोभे अनेक ॥३४॥ बाळपणधी प्रभुभक्ति गमे, नहि रमत रमे कोइ
 समे । जन जोहने करतां विचार, आ छे मुक्ततणो अवतार ॥३५॥ आठ वरषे
 तो उपवित दीधुं, ताते परणाववानुं मन कीधुं । तात आगळ बोल्या ते आम,
 मेंतो संसार कीधो हराम ॥३६॥ हुंतो नैष्ठिक व्रत दृढ धारी, रहुं अंतसुधी ब्रह्म-
 चारी । मने कयांई मळे जगदीश, खांते खूब ते खोळ करीश ॥३७॥ एवुं सांभळीने
 कहे तात, सुत सांभळो स्नेहनी बात । ज्यारे जगतमां कळिजुग होय, नहि रहि

शके नैष्ठिक कोय ॥३८॥ जुवानी वयमां ज्यारे थाशो, पछी पुत्र पुरा पसताशो । माटे आगळ्थीज विचारो, शुभ धर्म गृहस्थनो धारो ॥३९॥ कहे मूळजी सांभळो तात, तमे जे कही ते सत्य वात । पण वैराग्य जो होय साचो, तेतो कदिये पडे नहि काचो ॥४०॥ दृढ वैराग्य एम देखाडी, पोते परणवानी ना पाडी । खरा सद्गुनी खोळ करवा, चाल्या द्वारिका तीर्थ विचरवा ॥४१॥ सुणुं रस्ते रामानंद नाम, गया तेथी पोते लोज गाम । नम्या स्वामिने जै साक्षात, वळि सांभळी ज्ञाननी वात ॥४२॥ गळे दूधमां साकर जेम, गळ्युं ज्ञानविषे मन तेम । करुणा घणी स्वामिये कीधी, महादीक्षा ते वैष्णवी दीधी ॥४३॥ राख्या वर्णिरूपे जगबंद, नाम धार्युं श्रीमुकुंदानंद । अंतसुधी रह्या ऊर्ध्वरेता, वखणाया वळि ब्रह्मवेत्ता ॥४४॥ एवा केटलाकनी कहुं वात, केतां पार न पामिये भ्रात । अति एवा समर्थ ते स्वामी, जेनी कीर्त्ति दशो दिश जामी ॥४५॥ देखी दाझे अदेखा वेरागी, एना अंतरमां लाय लागी । पछि लाग्या ते हरकत करवा, रामानंदतणुं मान हरवा ॥४६॥ जाणुं आ जे सदाव्रत देळे, तेनुं मान तो तेथी वधेछे । माटे आपणे सौ करो एम, तेनां तुटे सदाव्रत तेम ॥४७॥ एवो निश्चय करी निरधार, पीडा करवाने मांडी अपार । झुण्ड वेरागीनां बहु आवे, आपनारने ते अकळावे ॥४८॥ रहे साधु सदाव्रत देवा, तेने लागे तेतो जम जेवा । कोई गाळो उच्चार गमार, मारे चीपियानो कोई मार ॥४९॥ कोई मागे तमाकु अफीण, मागे गांजो कोई मतिहीण । कोई तो मागे साकर खांड, न मळे तो बोले जेम भांड ॥५०॥ कहे कोई वळि अहंकारी, एक गाममां छे मठधारी । तेनो दंड अमे लीघो जेम, लेशुं दंड तमारोय तेम ॥५१॥ नहीं आपो तो मारशुं मार, लुटी लेशुं भरेलो भंडार । संतोये एवां संकट सही, स्वामि आगळ जै वात कही ॥५२॥ बांध्यो स्वामिये एवो प्रबंध, कर्या सर्वे सदाव्रत बंध । पछी प्रकरण तपनुं चलाव्युं, तेनुं कारण तमने सुणावुं ॥५३॥ पूर्वजायो—एक समे यूथ संतनुं, आव्युं फरीने सोरठ देश । स्वामिये तेमां एकनुं, दीटुं शरीर पुष्ट विशेष ॥५४॥ चोपाइ—स्वामि तेह प्रत्ये कहे त्यांय, तमे जै आव्या सोरठमांय । त्यांना भक्त छे भाविक सह्य, लाडु तमने जमाडिया बह्य ॥५५॥ जमी पुष्ट शरीर जणाय, आम इंद्रियो केम जीताय । काम आदिकनां बिज जेह, सदा देहविषे रहे तेह ॥५६॥ जेम अबनि उपर उष्णकाळे, बीज घासनां कोई न भाळे । पण वृष्टि भली थाय एक, उगी नीकळे घास अनेक ॥५७॥ तेम रस कस भोजन थाय, त्यारे इंद्रियो पुष्ट जणाय । तेथि त्यागीनो नव रहे धर्म, एतो समझो खरेखरो मर्म ॥५८॥ माटे आजथी संतो अमारा, थाओ पाशेर अन्न लेनारा । एथि कदिये न जमवुं विशेष, रसकस नव चाखवो लेश ॥५९॥ एवुं व्रत ज्यारे संतोये धार्युं, हरिभक्तोये एम विचार्युं । ज्यारे संते लीधुं व्रत एवुं, त्यारे आपणे ते व्रत लेवुं ॥६०॥ हरिभक्ते लीधुं व्रत ज्यारे, आवि

स्वामिने उर दया त्यारे। व्रत संतोने तेतो तजाव्युं, त्यारे भक्तोने पण अन्न भा-
व्युं ॥६१॥ धन्य संत ने हरिजन धन्य, एवा होय नही स्थळ अन्य। सुणो भूप
क्षत्रीकुळचंद, स्वामि पूजता बाळमुकुंद ॥६२॥ मोडा गाम पासे एक गाम, गं-
गाजळियुं छे तेहनुं नाम। नाते रावळ त्यां बाई पाली, तेने मूर्ति ते स्वामिये
आली ॥६३॥ जलो भक्त ते पालीनो पुत्र, तेना घरमां ते मूर्ति छे तत्र। पाली
बाईने ते पछी ज्यारे, मळया श्रीसहजानंद त्यारे ॥६४॥ जलाभक्तने करवाने
त्यागी, सोंप्या श्रीहरिने पगे लागी। धन्यधन्य ते भक्तनी माता, थई पुत्रने क-
ल्याणदाता ॥६५॥ पुष्पिताम्रावृत्त—प्रथम प्रगट संप्रदाय कीधो, सदगुरु थे उपदेश
शुद्ध दीधो। नहि कदि विसरेज नाम जेनुं, नृप तुज पास कछुं चरित्र तेनुं
॥६६॥ इति श्रीविहारिलालजीआचार्यविरचिते हरिलीलामृते चतुर्थकळशे अचिंत्यानंदवर्णीद्रअभ-
यसिंहनृपसंवादे सद्गुरुश्रीरामानन्दस्वामिआख्यानकथननामा द्वादशो विश्रामः ॥१२॥

पूर्वछायो—भूप कहे ब्रह्मचारीने, आत्मानंदनुं कहो आख्यान। देह धर्यो
किया देशमां, केणे दीक्षानुं दीधुं दान ॥१॥ चोपाइ—सुणी बोलया अचिंत्यानंद,
सुण भूप धरीने आनंद। आत्मानंदनुं कहुं आख्यान, सुणतां थाय पावन कान
॥२॥ गोपनाथ महादेव जे छे, मूळस्थानक तेमनुं ए छे। माटे उत्पत्ति एनी ब-
तावुं, सारो महीमा कही संभळावुं ॥३॥ शहेर सूरतमां शेठ एक, हतो धर्मि ने
परम विवेक। संत विप्रनी सेवा ते करतो, महिमा मनमां घणो धरतो ॥४॥ एक
दीवस तेने घेर धारी, आव्या तैलंगना ब्रह्मचारी। तेनुं नाम ते गोविंदानंद, दे-
वअंशी ते विचरे स्वच्छंद ॥५॥ शेठे तेनी सजी सारी सेवा, जाण्युं अन्य जो-
गी नथी एवा। तेने घेर हती एक गाय, नित्य धणमां ते चरवाने जाय ॥६॥ ह-
ती पुष्ट तने रुडी पेर, देती दूध प्रथम दश शेर। पछी तो ओळुं काढवा लागी,
दोवा जाय त्यांतो जाय भागी ॥७॥ पुछ्युं गोवाळने शेठे एम, हवे दोवा देती
नथि केम। कांतो कोइ तेने दोही लेछे, एवो संशय अमने रहेछे ॥८॥ पाकी सं-
भाळ राखजो भाई, नहीं तो नहीं दैये चराई। सुणि बोलियो तेह गोवाळ, ह-
वे राखीश हुं ए संभाळ ॥९॥ पछी गोवाळे राखि तपास, जती दीठी ते सागर
पास। उंडा जळमां घणे दूर जई, पाछी घणमां आवी मळी गई ॥१०॥ गोवा-
ळे कही शेठने वात, एतो अचरज लाग्युं अघात। शेठे गोविंदवरणी पास, क-
र्युं वृत्तांत तेह प्रकाश ॥११॥ कांइ तेनुं अजाण्युं तो नथी, तोय बोलिया पोते
मुखथी। चालो आपणे जोईये जई, गाय जाय आवे कियां थई ॥१२॥ बन्ने म-
छवामां बेशिने गया, गाय चालि तेने केडे थया। होय छबछबियां जळ जेम,
गाय चाले समुद्रमां तेम ॥१३॥ आवि टेकरी वेगळे तही, तेना ऊपर जे उभी
रही। चारे स्तनमांथि दूधनी धार, ते ठेकाणे वही तेह वार ॥१४॥ दूध सर्व श्र-
वी रछुं ज्यारे, गाय पाछी वळी घेर त्यारे। वणिके कछुं मस्तक नामी, आनुं

कारण शुं हशे स्वामी ॥१५॥ सुणि बोल्या गोविंद सुजाण, आंही शंकरनुं ह-
 शे बाण । पछी खोदिने जोइयुं ज्यारे, दीठुं शंकरनुं बाण त्यारे ॥१६॥ कहे व-
 र्णि भलो धरि भाव, रुडुं मंदिर आंहीं चणाव्य । शेठे आज्ञा करी अंगिकार,
 गया बन्ने ते सुरत मोक्षार ॥१७॥ पछी शेठे शिवालय कीधुं, एज वर्णिना ता-
 बामां दीधुं । गोपनाथ धर्युं शिवनाम, घणो महिमा वध्यो तेह ठाम ॥१८॥ शि-
 ष्य गोविंद जोगिना जाणो, एक आनंदानंद प्रमाणो । विजा शिष्य जुनेगढ र-
 हेता, नाते नागर नरसिंहमेता ॥१९॥ आनंदानंदना शिष्य जेह, गोपाळानंदजी
 थया तेह । गोपाळानंदना आत्मानंद, थया वेदांतवादि स्वछंद ॥२०॥ कहुं तेनुं
 जनम वृतांत, सुणो भूप धरी खुब खांत । कथा ते छे सांभळवा जेवी, सर्व सां-
 भळी समझी लेवी ॥२१॥ पूर्वछायो—देश भला हालारमां, धुंवाव नामे शुभ गा-
 म । रुपारेल नदी वहेछे, निर्मळ जळ ते ठाम ॥२२॥ चातुरवेदी मोढ त्यां, एक
 विप्र वसे विद्वान । नाम तेनुं कल्याणजी, जगजीवनसुत सुखदान ॥२३॥ नारी
 जगजीवनतणी, तेनुं नाम कहुं नानबाई । विश्वंभरभट सुत थया, तेनि प्रौढ दि-
 से प्रभुताई ॥२४॥ संवत् सत्तरसें पछी, ज्यारे त्रिशतणी थइ साल । दसराने
 दिन जनमिया, गुरुवारे ते सायंकाळ ॥२५॥ कांइक समय गया पछी, तेना ता-
 तनुं थयुं तन नाश । मा दिकरे कंक देशमां, कयों गारियाधार नीवास ॥२६॥
 आठमे वरसे आपियुं, विश्वंभरने त्यां उपवीत । द्विज आत्माराम आगळे, भ-
 ण्या वेद ते अर्थसहित ॥२७॥ वीश वरसनुं वय थतां, गृहस्थाश्रम चाही चित्त ।
 एक आणंदजी विप्र केरी, परण्या पुत्री पुनीत ॥२८॥ वळि रुडा कंकदेशमां, शु-
 भ आंसोदर एक गाम । वड्या विश्वंभर त्यां जई, घणा शिष्य कर्या ते ठाम
 ॥२९॥ गोपीभट भानुभट तथा, जयदेव ने आत्माराम । सदृणी चारे सुत थया
 एक सुता आणदी नाम ॥३०॥ चोपाई—वळि पालीताणामां रछाता, गोपनाथं
 पूजवा जाता । वर्णि गोपाळनो उपदेश, स्नेहे सांभळयो त्यांतो विशेष ॥३१॥ ते
 थि तेह तणा शिष्य थया, तोय विप्रने वेषे ते रछा । आंसोदरमां हता जजमा
 न, तेणे तेडाव्या दर्ईने मान ॥३२॥ तेथि त्यां जइ कीधो निवास, रहे संसारथि
 तो उदास । दैवी जीवने दे उपदेश, हरिभक्ति करावे हमेश ॥३३॥ कोइ गा
 जतां एकवार, रस्ते काठी मळ्या व्रण चार । मुख्य तेमां तो ओढो खुमाण, शू-
 रवीर ने परम सुजाण ॥३४॥ साथे साथे ते चालिया सह, जतां दीठा त्यां वीं
 छियो बहु । त्यारे काठी कहे महाराज, आ शुं देखायछे कहो आज ॥३५॥ बो-
 ल्या विश्वंभर द्विजजन, एक शेठनुं जायछे धन । खप होय तो गांठे ते बांधो
 एमां कांइ नहीं पडे बांधो ॥३६॥ हशि बोलिया काठीयो एह, तंमे राखो महा
 राज तेह । भटे पावरामां भरी लीधा, पछी पंथे सिधाबिया सिधा ॥३७॥ वळि
 ज्यां जइ कीधो विराम, ठलव्यो पावरो तेह ठाम । सोनामोरनो ढगलो थयो

त्यारे संशय काठिनो गयो ॥३८॥ करी वेहेंचि लेवा तकरार, त्यारे चालि विछी-
तणी हार । महापुरुष ते विप्रने जाण्या, शिष्य थइने गुरुजी प्रमाण्या ॥३९॥ व-
ळि त्यांथि आंसोदर आव्या, हरिभक्तना मनमां भाव्या । तेना जजमाननि सु-
ता एक, बालबाई जे जाणे विवेक ॥४०॥ तेनि जाणजो कणबी जात, खोळती
हरिने साक्षात । भेखमां मळशे भगवान, एम जाणति ते अनुमान ॥४१॥ मा-
नगर एक गोसांई जेह, हतो शिष्य ते भटनो तेह । तेने साधु जाणी सुखदाई,
कोई दिवस जमाडती बाई ॥४२॥ एक दिवस ते बाई कहेछे, भेखमां भगवान
रहेछे । एवं जाणि जमाडुंछुं तमने, कहो कयां मळशे हरि अमने ॥४३॥ सुणि
बोलिया तेह गोसांई, कहुं सत्य ते सांभळो बाई । विश्वंभरभट गोर तमारा,
एज इश्वरअंश छे सारा ॥४४॥ वात बाईये मानी ते साची, तलमात्र तेमां नही
काची । मानगरजीनो विश्वास आव्यो, भट ऊपर भाव धराव्यो ॥४५॥ पुष्पि-
ताम्रावृत्त—जनमथि जन दैवि जे जणाय, धरमनि वात सु तेहथी मनाय । पण ज-
न अति आसुरीज जेह, प्रतित धरे नहिं संत केरि तेह ॥४६॥ इति श्रीविहारिलाल-
जीआचार्यविरचिते हरिलीलामृते चतुर्थकळशे अचित्यानंदवर्णाद्रिअभयसिंहनृपसंवादे विश्वंभरभटज-
न्मकथननामा त्रयोदशो विश्रामः ॥१३॥

पूर्वछायो—वर्णि कहे नृप सांभळो, आत्मानंदनुं कहुं आख्यान । विश्वंभर
भट नाम छे, करे प्रभुतणां गुणगान ॥१॥ चोपाई—बालबाईये ते घणा वहाले,
विश्वंभर भटने एक काळे । नोतरुं देइ जमवा तेडाव्या, पछी ते ज्यारे जमवा
आव्या ॥२॥ तमे ईश्वर छो एम कही, बाई गुरुपद पकडी रही । बोल्या विश्वं-
भरभट तैये, अमे विप्र ते ईश्वर छैये ॥३॥ नथि एमां तो कांई नबाई, मूकोमूको
मारा पग बाई । तोये पग नव मूकिया ज्यारे, भटे चरण उंचो कयो त्यारे ॥४॥
चांप्यो अंगुठो एने कपाळे, थई तेने समाधि ते काळे । खट चक्र भेदी जीव च-
डियो, ब्रह्मरंध्र उपर जइ अडियो ॥५॥ भूलि गई निज देहनुं भान, सूति थैने ते
शबनी समान । भटे पुछि जोयुं तेनी माने, आवुं थायछे के कदि आने ॥६॥ त्यारे
माताये जोईने कहुं, आवुं तो आने आजज थयुं । कहे भट एनि चिंता विमारि,
एने एकांते मुको सुवारी ॥७॥ पछी माताये एकांते घरी, गया भटजि तो भो-
जन करी । गया वासर बे एम वही, समाधि तोय ऊतरी नही ॥८॥ माये भट-
जीने जमवा तेडाव्या, ज्यारे ते वळि जमवाने आव्या । माये आंखमांथि आं-
सु पाडी, स्थिति पुत्रिनी तेने देखाडी ॥९॥ चांपि चरणनो अंगुठो भाले, तेने त-
रत जगाडी ते काळे । अति जोई चमत्कार एवा, जाण्या भटजीने ईश्वर जेवा
॥१०॥ बालबाइ ते वैराग्यवाळी, तेणे नृणा संसारनि टाळी । दीनदिन निजदे-
हने दमे, रस कसविण भोजन जमे ॥११॥ बाळापणमां हती परणेली, पाछी सासरे
तो न गयेली । तेडुं आवशे सासरातणुं, सुणि एवं दाझे दिल घणुं ॥१२॥ करि एवि प्र-

तिज्ञा आप, नर सर्वे मारे भाई बाप । विश्वं भर भटने कही बात, गोर छोजी तमे मारा
 तात ॥१३॥ दीलमां दया मुजपर लावो, मने काशिनी जात्रा करावो । गोरे आप्युं एने
 वाक्यदान, कराविश तने गंगास्नान ॥१४॥ गोपनाथ पछी गोर गया, मंत्र लै महा-
 दीक्षित थया । दीक्षा गोपाळजोगिये दीधी, आतमानंद संज्ञा कीधी ॥१५॥ भेख
 भगवो धरी तेह ठाम, पाछा आव्या आंसोदर गाम । चाल्या काशिये धारी उमंग,
 वालबाईये चालियां संग ॥१६॥ मात तातनी आज्ञा लइने, शाणी बाई चाल्यां
 सज्ज थैन । लाठि गाममां आवियां ज्यारे, भगवां कर्यो बाईये त्यारे ॥१७॥ धी-
 मेधीमे ते काशिये गयां, धर्मशाळाविषे जई रह्यां । मळी त्यां तो बीजी एक बा-
 ई, नाम ठाम तेनुं कहुं भाई ॥१८॥ देश नाघेरनी हति नारी, तेनो त्याग वैरा-
 ग्य छे भारी । हरबाई छे तेहनुं नाम, जाते कुंभार पण गुणधाम ॥१९॥ भळि
 बे बाईयो तेह ज्यारे, नाम ठाम पुछी लीधां त्यारे । गिरनारनी छायामां गाम,
 जाण्यां बेयतणां तेह ठाम ॥२०॥ थयो स्नेह ते स्वदेशी जाणी, वालबाई बोल्यां
 मुख वाणी । केम आव्यां तमे तजी देश, तेनुं कारण तो कहो लेश ॥२१॥ त्यारे
 बोलियां ते हरबाई, हरि मळवानी इच्छाये धाई । जाण्युं भेखमां छे भगवान,
 कांतो छे जहां तीरथ स्थान ॥२२॥ पण जोया काशीना निवासी, दीठा भ्रष्ट
 घणाक संन्यासी । कामी क्रोधी लोभी थया संत, देखि उपजेछे दुःख अत्यंत ॥
 ॥२३॥ घणां तीर्थविषेज हुं फरी, मनवृत्ति तो क्यांइ न ठरी । मने ईश्वर प्राप्त
 न थया, दीनबंधुये नव करी दया ॥२४॥ वालबाई बोल्यां धरि नेह, आतमानं-
 दस्वामि छे जेह । ए छे ईश्वरनो अवतार, नथि संशय एमां लगार ॥२५॥ ज्यारे
 तेनो समागम करशो, त्यारे शांति अंतरमां धरशो । पछी तेणे समागम कर्यो,
 थई धारणा ने जीव ठर्यो ॥२६॥ बळि पेखिने प्रौढ प्रताप, एने जाणिया ईश्वर
 आप । तेनी पासे लीधो उपदेश, धर्यो तनपर भगवो वेश ॥२७॥ पूर्वछायो—त्र-
 ण्ये मळी त्यांथी चालियां, आव्यां व्रजमां गोकुळगाम । अभ्यागतनी जायगा ह-
 ती, तेमां कर्यो विश्राम ॥२८॥ बेरागी बहु त्यां वसे, सौनो उपरी एक महंत ।
 जात्रालु जन आवे घणा, आपे रसोई जमे सौ संत ॥२९॥ वारो रसोई दीधात-
 णो, मळे नहि दिवस बहु जाय । त्यारे सामान रसोइनो, दइ पोताने पंथ पळाय
 ॥३०॥ शीधां लई साकरतणां, भरे कोठारी कोठार मांय । भेखने पिरसे भाखरा,
 पुण्य पाप गणे नहि कांय ॥३१॥ सारुंसारुं पोते जमे, निजसेवकने पण देय । होय
 गवाक्षीक गायनुं, जेम पाडा भक्ष करेय ॥३२॥ तेथकि ते कोठारिनी, बहु निंदा
 जगतमां थाय । मुखोमुख नहि कहि शके, पण पाछळ अपजश गाय ॥३३॥ घर-
 डा मांदा संतने, जेनिपासे न देखे दाम । काढि मुके जग्याथकी, कहे रहो बीजे जै
 ठाम ॥३४॥ करवा परीक्षा तेहनी, आत्मानंदे कीधो विचार । बेय पगे पाटा बांधिया
 मध चोपडी तेह ठार ॥३५॥ माखियो बहुबहु वणवणे, कोइ उभुं रहे नहि पास ।

सूग बडे जन सर्वने, बसबा न दे कोइ वास ॥३६॥ काबुं शिषुं कोठारिये, अपी कबुं तजो आ स्थान । बळि बिजा बेराभीये, आबी कयुं घणुं अपमान ॥३७॥ घमकी दई धका मारिया, काढि मुकवा कीधो उपाय । आत्मानंद कहे आज तो, मुज मंदाथकी न जबाय ॥३८॥ महांतना मनमां दया, कांइ उपजी एणी बार । आजनी रात रहो भले, एबो एणे कयो उबार ॥३९॥ मंदिरना जनकारणे, कयो मालपुका दुधपाक । भजियां पण भातभातनां, घणां सुंदर स्वादु शाक ॥४०॥ पंगते वीरशुं जे समे, त्यारे पात्र पुराबी महंत । अरप्युं आत्मानंदने, कबुं जमो तमे छुचि संत ॥४१॥ दृष्टि करी दुधपाकमां, बोल्या आत्मानंदजी एम । आमां तो जीव असंख्य छे, कहो कराय भोजन केम ॥४२॥ पछी दीठा सौ साधुये, बधा भोजनमां बहु जंत । खाडो खोदाविने दाटियुं, रखा मुख्या निशा पर्यंत ॥४३॥ चोपाइ—आत्मानंद त्यां रहि रात, चाल्या मारगे उठि प्रभात । सर्वे साधुये किधो विचार, एतो ईश्वरनो अवतार ॥४४॥ साधुओने शिखामण देवा, एतो आव्या हता थइ एवा । होय भोजनमां कयांथि जंत, एनुं ऐश्वर्य एतो अनंत ॥४५॥ पछी खोळबा तेने निकळिया, पण कोइने ते नब मळिया । आत्मानंद आव्या गुजरात, अमदावाद छे ज्यां बिल्यात ॥४६॥ शिष्य नागर दश बार थया, पछी विसळनगरमां गया । बडनगर गया एह बार, घणा शिष्य कयां बेय ठार ॥४७॥ बळतां आविया मळियाव, राणी फईवनो भाळ्यो आव । कापुसिंहजी ठाको तणां, एह माता विवेकी घणी ॥४८॥ तेने पोतानी आश्रित करी, कैक भरवाडे शिष्यता धरी । राजकोट गया महाराज, कैक जीवनं त्यां कयां काज ॥४९॥ दैवी जीव जे डोसोकुंभार, बैश्य मावजी समझे सार । तेओने भला उपदेश दीधा, सारा शिष्य ते पोताना कीधा ॥५०॥ असपासना गामोमां कयां, घणा दैविने आश्रित कयां । आत्मानंद कयुं एबुं काम, किधुं शिष्य कोठारियुं गाम ॥५१॥ अंकागाम बधुं शिष्य थयुं, तेमां कोइ अशिष्य न रधुं । जुगतानंद मुक्तानंद, बेय साधु कयां जगबंद ॥५२॥ जुगतानंद समाधि करे, अनुवृत्ति मुक्तानंद धरे । निजमत प्रसरावबा काज, चाल्यो पांचे जणानो समाज ॥५३॥ सरधारमां जै शिष्यो कयां, कोटडामां पछी परबयां । नामे उकरडो राजगर, थयो शिष्य ते ए अबसर ॥५४॥ गाम छत्रासना सर्व जन, शिष्य थे करे नित्ये भजन । पछी त्यांथि आब्या पीपळाणे, मेता नरसी रहे ते ठेकाणे ॥५५॥ तेने शिष्य कयां तेह ठाम, कयुं शिष्य आखा आखुं माम । लोढवामां थई शिष्य काई, लखुचारण नामे गणाई ॥५६॥ मेखाटीबी नामे एक गाम, रहे आहिर बहु तेह ठाम । आत्मानंद तहां परबयां, घणा आहिरने शिष्य कयां ॥५७॥ पुष्पिताम्रावत—नरतनु धरि ईश्वरांश आप, सद उपदेश दई हर्या त्रिताप । परमत करि बाट जीति लीधा, बहु जनने समझावि शिष्य कीधा ॥५८॥ इति

શ્રીવિહારિલાલજીઆચાર્યવિરચિતે હરિલીલામૃતે ચતુર્થકલ્લશે આંચિત્યાનંદવર્ણોદ્ગમયસિંહનુસંવાદે આત્માનંદસ્વામિપ્રવાસવિચરણનામા ચતુર્દશો વિશ્રામઃ ॥૧૪॥

પૂર્વછાયો—મૂપ અમેસિંહ સાંમલો, ચારુ કથા ધરીને ચિંત । ऐश्वर्य आत्मानंदनुं, संभळायुं स्नेहसहित ॥१॥ चोपाइ—गाम मेखाटीबी मोझार, आत्मानंद रहे करि प्यार । थया आहिर शिष्य अमेक, रहे आज्ञाविषे धरी टेक ॥२॥ गाम ध्राफाविषे एक काळे, कयो मेळो मोटा पंथवाळे । लखी कंकोतरी गामोगाम, तेमां आहिर तेड्या तमाम ॥३॥ वळि एम लळ्युं तेहमांय, सगा स्नेहीने लाव-जो त्यांय । त्यारे आहिरोये मळी आवी, आत्मानंदने वात सुणावी ॥४॥ स्नेही-सहित तेडाव्या छे अमने, साचा स्नेहि तो गणिये तमने । तमे आवशो सहित समाज, मेळे तोज जशुं अमे आज ॥५॥ गुरुजी कहे आवशुं अमे, जवा तत्पर थाओजी तमे । सुणि आहिर सर्व सिधाव्या, आत्मानंदजीने साथे लाव्या ॥६॥ वालबाई अने हरबाई, मेळो जोवा चाल्यां हरखाई । मुक्तानंद अने जुक्तानंद, बेयने कहे आत्मानंद ॥७॥ मतवादी जगतमां जेह, करे छे द्वेष आपणो एह । मेळामां जाशुं आपणे ज्यारे, अति करशे अबिद्या ते त्यारे ॥८॥ माटे आपणो वेश छुपावो, सारो क्षत्रिनो वेश बनावो । कोइ ओळखे नहि एम करवुं, पछि आहिर साथे विचरवुं ॥९॥ एवां वचन कहि मरमाळां, पेयीं धोतियां लांबां प-नाळां । रुडी रेशमनी कोर राजे, अंगे अंगरखां मोटां छाजे ॥१०॥ जामनगर-नां जरियानवाळां, माथे धोतियां बांध्यां रुपाळां । ढालो तलवारो पण धरी ली-धी, धारी बरछियो पण भली बीधी ॥११॥ जुगतानंद ने मुक्तानंद, आत्मानंद स्वामि स्वछंद । थया घोडले ते असवार, मळि चाल्या आहिर मोझार ॥१२॥ आव्या एवि रीते ध्राफा गाम, दिठि मंडळियो ठामेठाम । खडताळ मृदंग ब-जावे, नरनारी मळिने त्यां गावे ॥१३॥ कोइ तो सखी थइने नाचे, नरनारियो निखीने राचे । कोइ तो एकतारो बजावे, स्वर उंचेथी साबळ्यो गावे ॥१४॥ ज-नमां जन्म साहेब लेशे, बावो कांकरिये देरा देशे । एवि वात भविष्यनी गाय, तेनो मर्म नहीं समझाय ॥१५॥ गाम पादर तंबु छे ताण्या, मळ्या लोक हजारो अजाण्या । कोइ पाठ पूजा आदरे छे, कोइ तो ज्योत प्रगट करे छे ॥१६॥ एक पंगते बेझीने खाय, जातिभेद जुदो न जणाय । नर नारीनी भीड भराय, कैक-नां अंग तो कचराय ॥१७॥ अडके परपुरुषनां अंग, तेथी थाय पतिव्रतभंग । दी-से बावाना क्याई अखाडा, गांजा भांग्यना ऊडे धुमाडा ॥१८॥ तेना जेवा ते तो भळि जाय, धर्मवाळाथि तो न भळाय । स्वामि उतर्या जोई एकांत, पछि तेथकी लोकोने भ्रांत ॥१९॥ कहे कोइ आव्यो ब्रह्मि बावो, मोय तेह विना धर्म आवो । बोली चाली अने रीत भात, ब्रह्मि बावानी छे साक्षात ॥२०॥ गांजो भांग्य कशुं नथि पीता, रहे नारीना तनथकी बीता । आखा विश्वविषे एवा कोय,

। बाबा बिना नब होय ॥२१॥ माटे काई उपाय करावो, एने आहिथी । मुकावो । नाखशे भुरकी ए जरूर, कैकने करशे गांडातूर ॥२२॥ असंतमां
 ज्ञाना न रहे ते विषे । उपजातिवृत्त—जो हंस, बेठा बगमध्य होय, छुपावतां छुपि
 न तोय । आहार जूदा थकी ओळखाय, मोती मराळो बग मत्स खाय ॥२३॥
 कदि कोकिल काग संगे, जणाय जोतां सरखांज अंगे । उच्चार ज्यारे मुख-
 कराय, कोकील ने काग जुदां जणाय ॥२४॥ जो काचकेरा कडका अनेक,
 हि हीरो कदि होय एक । पडे पछी ते नजरे घणानी, हीरातणी जोत रहे
 गनी ॥२५॥ तपस्विनो वेष नरेश धारे, जो चोळिने खाख जटा वधारे । भले
 । कोपिन होय वाळी, जणाय तोये जन भाग्यशाळी ॥२६॥ असंतना मंडळ-
 हे संत, बेसे जईने कदि ज्ञानवंत । जुदाज ते आचरणे जणाय, छाना रहे तो
 ओळखाय ॥२७॥ चोपाह—आत्मानंदे छुपाव्यो छे वेश, पण धर्म छुपे केम
 । । आचरण जुदां जोईने एह, लोके जाण्या ब्रह्मी बावो तेह ॥२८॥ गभराट
 यो मेळे आखे, रखे नरने गांडा करि नांखे । पछी मेळाना धणिये विचारी,
 त्मानंदने बात उचारी ॥२९॥ संप्रदायधि छो तमे न्यारा, तमे सौनी निंदा क-
 रा । गांजो भांग्य पिता नथी तमे, वळी रीत अमारी न गमे ॥३०॥ अमे
 ने नथीज तेडाव्या, वणतेडया तमे केम आव्या । हवे सामे मोढे पाछा जा-
 , वणअर्थे फजेत न थाओ ॥३१॥ आत्मानंद कहे सुणो तमे, वणतेडया आ-
 । नथि अमे । आ छे आहिर शिष्य अमारा, आव्या तेपर पत्र तमारा ॥३२॥
 गा स्नेहिने लावजो साथे, तमे एवुं लख्युं हतुं हाथे । साचा स्नेहितो अमने
 ाव्या, तेथी साथे तेओ तेडी लाव्या ॥३३॥ मेळो वेराशे त्यारेज जाशुं, शीधुं
 हे थो तो गांठनुं खाशुं । हवे झाशुं न बोलशो तमे, नहि मानिये कांइये अमे
 ॥३४॥ एवुं सांभळीने उठि गया, गुरु शिष्य घणा भेळा थया । घणी घूळनी
 णि भरावी, स्वामी ऊपर आवी नखावी ॥३५॥ कोई दूरथीकांकरा मारे, कोइ
 । दुरेदुरे उचारे । आहिरोये त्यां तरवारो ताणी, बोल्या आत्मानंदजी वाणी
 ॥३६॥ कोई उपर घाव जे करशे, गुरुद्रोहि वधनद्रोहि ठरशे । आपणे सहेवुं अ-
 मान, भाळी रीस्ते तेथि भगवान ॥३७॥ कहे वर्णि अभेसिहराव, हतो आहि-
 ने उर भाव । मोटा पंधिने जाणता सारा, तेने देखाडवाने नठारा ॥३८॥ मेळे
 ाव्या हता महाराज, गुण दोष देखाडवा काज । चाल्या आहिरो रीसाई ज्यारे,
 आत्मानंद चाल्या संग त्यारे ॥३९॥ अघ गाउ गयो तेह वात, थयो मेळाविषे
 तपात । आव्यो वंदोळियो बडी एक, उडे घूळ ने पथरा अनेक ॥४०॥ वाय
 ायु महा । वंक ाळ, जाणे आव्यो प्रलयनो काळ । देरा तंबु ते उब्ब्या आकाश,
 ाणे उडी पडाई चोपास ॥४१॥ घणा पथरा आकाशथी पडे, भाग्यां कैकनां
 ाथां तेवडे । बळि भागियां कैकनां अंग, खडताळ ने भाग्यां मृदंग ॥४२॥ भा-

ग्या मंजिरा ने एकतारा, बुमो पाडे त्यां बाबा बिचारा । कैक बावाना भागिया
 कूला, पग भाग्याथी कै थया लूला ॥४३॥ कैनी आंख्यमां घूळ भराई, रामकी-
 ने के कहां गई माई । हिंदुस्तानी बोले कोइ आम, ऐसा क्या हुवाओ मेरे राम
 ॥४४॥ कैक प्रपण्यो रडवडे, कैक बावानां छोकरां रडे । नरनारी करे नासा-
 नास, सौने अंतरे उपज्यो त्रास ॥४५॥ ज्योत ज्योतने ठेकाणे रही, पाठपूजा
 पूरी थई नहीं । रांध्यां घान थयां घूळघाणी, पीवा नव मळ्युं कैकने पाणी ॥४६॥
 मूख्या तरश्या गया लोक भागी, बळि बोलिया कैक वैरागी । ब्रह्मीबाबो जाणे
 जादु बिद्या, माटे एणे करी आ अविद्या ॥४७॥ आत्मानंदजी त्यांथि सिधाव्या,
 देश बाबरियाबाडे आव्या । कर्यो रामपरामां विराम, घणा शिष्य कर्यो तेह ठा
 म ॥४८॥ पूर्वछायो—विचरी नाघेर देशमां, आतमानंदे ठामोठाम । पोताना शि-
 ष्य घणा कर्यो, जइजइने गामोगाम ॥४९॥ रहेवाशी राजकोटना, शेठ मौवजी
 डोसो कुंभारं । आत्मानंदने तेडवा, गया नाघेर देश मोझार ॥५०॥ तेडीने व-
 लता आविया, नाना मोटा मांडवा गाम । साथे हरबाई वालबाइ, मुक्तानंद
 मुक्तानंद नाम ॥५१॥ शेलडीना एक वाढमां, जइ बेठो सर्वसमाज । वाढना घ-
 णिये जाणियुं, आंतो ब्रह्मी बाबो आव्यो आज ॥५२॥ बीक लागी एने बड्ड, ना-
 खी भुरकी हरशे भान । जाओ अमारा वाढथी, एम कहि कर्युं अपमान ॥५३॥
 आत्मानंदजी उच्चर्या, आ छे विश्वपतीनो वाढ । बेठा मुसाफर छे बिजा, केम
 अमने अहिंथि काढ्य ॥५४॥ बळी बदे घणी वाढनो, तमे जादुगारा छो जरूर ।
 गांडा करोछो लोकने, माटे आंहिथकि जाओ दूर ॥५५॥ आत्मानंद उठि चा-
 लिया, साथे लइ पोताना जन । नीरनुं नेहेरुं आवियुं, त्यां करवा रद्या मज्जन
 ॥५६॥ जे वाढमांथी नीसर्या, तेमां फरतो हतो एक कोल । वाढ घणी जाणतो
 हतो जे, सारो उतरशे गोळ ॥५७॥ रस रेलाई चालियो, जेम कोसनो चाले प्र-
 वाह । काई न उतरे पाण्डेमां, करि जोया उपाय अथाह ॥५८॥ आवियो एक अ-
 तीत त्यां, जंत्रमंत्रतणो जाणनार । जीभनुं शोणित छांटियुं, कर्यो घूप ने घ्यान
 अपार ॥५९॥ तोपण अर्थ सय्यो नहीं, त्यारे अतीत बोल्यो एह । जेनो तमे अप-
 राध कर्यो, कोइ मोटा पुरुष तो तेह ॥६०॥ मागो अनुग्रह एहनो, जइ प्रेमे करी-
 ने प्रणाम । ते करशे करुणा घणी, तोज थशे तमारुं काम ॥६१॥ वाढतणा ते
 कणबिये, पछी जइ आत्मानंद पास । कर जोडी विनती करी । कछुं टाळो अ-
 मारो त्रास ॥६२॥ अमे न तमने ओळख्या, आप मोटा पुरुष छो आज । जे
 अपराध अमे कर्यो, ते माफ करो महाराज ॥६३॥ कुंडीमां रस पडतो नथी, क-
 री जोतां कोटि उपाय । कृपा करो करुणानिधि, रस कुंडिविषे तो भराय ॥६४॥
 अवर मागुं एटलुं, मारे घेर रहो चार मास । कल्पाण करवा आविया, अने हुं हुं
 तमारो दास ॥६५॥ आग्रह अति जोइ एहनो, एक मास बढ्या तेने घेर । रस

कुंडीमां उतर्यो, यह अधिक लीला लेर ॥६६॥ आतमानंदने उतरवा, तेणे जग्या करावी त्यांय । कोइक अवसरे आविने, स्वामि उतरता तेमांय ॥६७॥ पुष्पिताम्रा-
वृत्त—महतगुरुष अत्र देहधारी, विविध प्रकार विवेकथी विचारी । दुरमति हरि
आत्मज्ञान देखे, भवजळ पार मुमुक्षुने करे छे ॥६८॥ इति श्रीविहारिलालजीआचार्यवि-
रचिते हरिलीलामृते चतुर्थकळशे अर्चित्यानंदवर्णाद्रिअभयासिंहनृपसंवादे आत्मानंदस्वामिऐश्वर्यकथन-
नामा पंचदशो विश्रामः ॥१५॥

पूर्वछायो—चाल्या मांडवा गामथी, आतमानंदसहित समाज । रह्या जई
राजकोटमां, निज आश्रितना हितकाज ॥१॥ चोपाइ—पछी त्यांथकि चालिया
फरवा, कैक जीवनां कल्याण करवा । गया फरता ते गाम छत्रासे, घणा भक्त
वसे त्यां निवासे ॥२॥ रामानंदस्वामि आवि मळिया, करी चर्चा ने संशय ट-
ळिया । विशिष्टाद्वैत मत कर्तुं साबुं, मत अद्वैत तो ठर्युं काबुं ॥३॥ ब्रह्मचारि
कहे हे राय, तेतो तमने कहिछे कथाय । रहि शेष ते बात कहुंछुं, मारा मनमां
हुलास लहुंछुं ॥४॥ आतमानंद धारि आनंद, कहे सांभळो हेरामानंद । मारो
वृद्ध थयोछेज देह, माटे तजवाने जैश हुं तेह ॥५॥ रामानुजगुरुथी तमे दीक्षा,
लीधीछे वळि सारी शिक्षा । वृंदावनमां श्रीकृष्णथी जेम, मंत्रदीक्षा लीधीछे ते-
म ॥६॥ दिशेष्टाद्वैत मतनुं ज्ञान, मारा शिष्योने देजो निदान । मत अद्वैत खं-
डन करजो, मारा त्रिज्योक्त संशय हरजो ॥७॥ रामानंद बोल्या शब्द सारा,
जिह्वाज छे परम गुरु मारा । तेनो प्रताप अंतरे आणी, वळी कृष्णप्रताप ते
जाणो ॥८॥ हेये राखीने पूरण हाम, कहोछो ते करीश हुं काम । जेजे छे जन
शिष्य तमारा, तेने शिष्य करीश हुं मारा ॥९॥ बिजापण बहु शिष्य करीश,
विशिष्टाद्वैत हुं मनावीश । कृष्णआज्ञाथी आव्योछुं हुंय, माटे काम ते करवा
इच्छुंय ॥१०॥ पछी हरबाइ ने बालबाइ, तेने गुरुये कछुं हरखाई । रामानंद कहे
तेम करजो, एनि आज्ञा अंतरमां घरजो ॥११॥ जुक्तानंद मुक्तानंद जेह, हवे हुं
सुधां व्रण जण तेह । जशुं नावेर देश मोझार, तन त्यागछुं जै तेह ठार ॥१२॥
रहे के पडे जो तनु त्यांय, तोय खोळ न करशो क्यांय । खोळशे ते गुरुद्रोहि
थाशे, अंते घोर नरकमां जाशे ॥१३॥ एम कहि जण व्रण सिधाव्या, लोढवे
लखुने घेर आव्या । त्यांथि पचीश गाउ ऊपर, गाम नाम रुहुं रामपर ॥१४॥
घणा शिष्य रहे निज त्यांय, कछुं एकने स्वपनासांय । गाहुं लई तेडवा आव्य
तुंय, तारी साथे त्यां आविश हुंय ॥१५॥ राणो.वणझर शिष्यनुं नाम, जाते आ-
हिर सद्गुणधाम । हतो तेतो समाधीनिष्ठ, वळि शिष्य गणातो वरिष्ठ ॥१६॥ कहे
वर्णि सुणो हेमरेश, एनि वरणबुं बात विशेष । आत्मानंदे तज्यो ज्यारे देह, रामा-
नंदे कर्यो शिष्य तेह ॥१७॥ मेल्यो अद्वैतमतने विसारि, विशिष्टाद्वैतनी टेक धारी ।
नामे कुंभो तेनो सुत थंयो, तातना मतमां तेह रख्यो ॥१८॥ कर्तुं एबुं तो भक्तिनुं

काज, तेने रीझ्या श्रीजी महाराज । भोजो पुत्र भलो थयो तेनो, अति उत्तम सत्संग एनो ॥१९॥ कांई कारणधि रामपर, तजी कीधुं समढियाळे घर । भोजाभक्तनुं समढियाळुं, पड्युं नाम तो तेथी रुपाळुं ॥२०॥ भोजो भक्त भारे सतसंगी, एनी प्रभुपद प्रीत अभंगी । रघुवीरजीने रुडीपेर, घणिवार तेढ्या निज घेर ॥२१॥ भाळी भक्ति भली तेहतणी, आचारजी कृपा थई घणी । नित्यानंद ने गोपाळानंद, तेने घेर पधार्या स्वछंद ॥२२॥ गुणातीत मुनि केहवाय, तेना तो मुख्य शिष्य गणाय । घणां राखता निजघेर घोडां, बिजां वाहन पण नहि थोडां ॥२३॥ घणां घोडां तो देवने दीघां, आचारजजीने अर्पण कीघां । घरे भेंशो राखे घणी एवी, भली होय हाथणियो जेवी ॥२४॥ जुनागढना मंदिरमांय, देव राधारमण छे त्यांय । भारे भेंशो तहां भेट धरी, साजी ताजी तने पुष्ट करी ॥२५॥ देवने दहिं दुघ घराय, तेनुं पुण्य गण्युं न गणाय, घातुपात्र ने प्रौढ पलंग, करी वस्तुओ भेट अभंग ॥२६॥ करी ईश्वरे लीला लहेर, घणी रिद्धि सिद्धि दीघी घेर । पाम्या सतसंगमांहि प्रख्याती, धन्यधन्य कहे जनजाती ॥२७॥ एतो वंश कछोज विस्तार, एनो जाणी प्रसंग आ ठार । राणा वणझरनी कहुं वात, सुणो भूप थई रळियात ॥२८॥ गाडुं लै राणो लोढवे आव्या, आत्मानंदने अंतरे भाव्या । जुक्तानंद मुक्तानंद पास, गुरुये क्युं वचन प्रकाश ॥२९॥ लखुबाईपासे तमे रहो, थोडा दिन पछी सदगति लहो । एम कहिने रामपरे आव्या, आसपासना शिष्यो तेढाव्या ॥३०॥ पछी बीती गई ज्यारे रात, बिजा दिवसनुं प्रगट्युं प्रभात । नदी घातरवडीये नावा, सर्व शिष्यसमेत सिधाव्या ॥३१॥ हतुं तमरतरू पावन, वेठा नाहीने त्यां सड जन । आत्मानंद उचर्या त्यारे, मारो देह छुटि जाय ज्यारे ॥३२॥ लावी मुकजो आ स्थळ एह, नव बाळशो दाटशो तेह । एम कही निजचरण झलाव्या, पछी सौ मळि गाममां आव्या ॥३३॥ पूर्वछायो—पछी आत्मानंदस्वामिये, ज्यारे त्याग कर्षो निजदेह । कछा प्रमाणे मुकिया, जइ तमरतरू तळ तेह ॥३४॥ जुक्ता ने मुक्तानंद जे, रछा हता लोढवे गाम । तेमणे पण सौ शिष्यने, तहां आपी प्रतिज्ञा आम ॥३५॥ तजिये तन अमे जे समे, त्यारे तमे अमारा देह । वनविषे जै मूकजो, नव बाळशो दाटशो तेह ॥३६॥ आत्मानंदने बीतिया, ज्यारे मरण पछी दिन सात । तारे ते बेय साधुओना, पिंडतणो थयो पात ॥३७॥ शिष्य मळी ते शरीरने, मुकी आव्या वन मोझार । वणिं अर्चित्यानंद कहे, सुणो भाविक भुभरतार ॥३८॥ आत्मानंदतणि कथा, तमने सुणावी जेह । सद्गुरु परमानंदमुख, में सांभळी हती तेह ॥३९॥ पुष्पिताम्रावृत्त—वृपति समिप सर्व सौख्यदानी, कहि शुभ वात गुरुपरंपरानी । दृढ मन धरि जे सुणे सुणावे, थइ हरिभक्त विराग ज्ञान लावे ॥४०॥ इति श्रीविहारिलालजीआचार्याविरचितेहरिलालाष्ट्रते चतुर्थकळशे अर्जुनसंहारोद्धारमयसिंहनृपसंवादे

आत्मानंदस्वामिदेहत्यागकरणनामा षोडशो विश्रामः ॥१६॥

पूर्वछायो—भूप कहे वरणींद्रने, तमे कथा सुणावी सार। हवे हुं पूछुं ते कहो, अनुकंपा करीने अपार ॥१॥ स्वामि रामानंद आगळे, महादीक्षा लीधो महाराज। त्यारपछीनी जे कथा, मुजने सुणावो आज ॥२॥ वसंततिलकावृत्त—वर्णी कहे रुचि धरी सुण सुश राय, श्रीधर्मनंदनतणी कहुंहुं कथाय। दीक्षा लिधो गुरु थकी पुर पीपळाणे, सारे प्रबोधिनि दिने जन सर्व जाणे ॥३॥ आव्या हाता दरशने जन्मसंध जेह, सौ पूर्णमासि सुधि त्यां ठरियाज तेह। आनंद उत्सव करे गुणगान गाय, वर्णींद्रनां दरशने नहि तृप्त थाय ॥४॥ मूर्तिविषे निरखि अद्भुतता अपार, दीठां बळी चरण षोडश चिह्न सार। जाणे घणाक जन अक्षरधामकीसी, प्रत्यक्ष एज पुरुषोत्तम सुप्रकाशी ॥५॥ कोईकनां नजरथी चित्त चोरि लीधां, कोईकने सहज दर्शन दिव्य दीधां। देखाडियुं कइकने निजकेरुं धाम, बाध्यो प्रताप जनमध्य विषेज आम ॥६॥ बीती गई पुनित पूनम एह ज्यारे, पोतातणे पुर गया जनसंध त्यारे। वर्णींद्रनां अधिक दर्शन आपवाने, कीधो विचार गुरुये फरवा जवाने ॥७॥ बेठा रथे वृषज उडव धर्मवंत, गाडीविषे विदित मुक्त मुनीश संत। घोडे चव्या घरघणी बळि सांख्ययोगी, पाळा विशेष विचरे विषये वियोगी ॥८॥ वाजे मृदंग बळि ताल उपंग चंग, गावे गुणो हरिजनो धरिने उमंग। नारी नरो मळि घणां विचर्यां बळावा, नीर्खा हरिमूरतिने मनमां ठरावा ॥९॥ तेमांहि मुख्य जन तो नरसींहेमता, कल्याणजी तनुज तेपण ब्रह्मवेत्ता। जै गाम बार गुरुये करियो उचार, पाछा बळो पुरजनो करशो न वार ॥१०॥ चोपाई—पछी पाछा बळ्या पुरवाशी, आखा गामे गया सुखराशी। गंगाधर विप्रनुं त्यां घर, पश्चिमाभिमुखे ते सुंदर ॥११॥ फळियामांहि पीपळो सारो, रामानंदे कर्यो त्यां उतारो। सजि त्यां सभा संतसमाजे, आव्या हरिजन दर्शन काजे ॥१२॥ रामानंदे त्यां वाणी उच्चारि, महापुरुष छे आ ब्रह्मचारी। एवे अवसरे जासुल नाम, आव्यो मेमण एक ते ठाम ॥१३॥ तेणे जोया श्रीहरिने ज्यारे, थई तरत समाधी त्यारे। जोई मुरति ते धाममां जेवी, जोई जागीने एवि ने एवि ॥१४॥ जोयुं श्रोवत्सं चिन्ह जेवुं, दीठुं प्रत्यक्ष तेपण तेवुं। कर जोडी बोल्यो गुणवान, सहजानंद छो भगवान ॥१५॥ एम कहिने ते चाल्यो गयो, सौना मनमां अचंबो थयो। गंगाधरनामे विप्रने घेर, जम्या सर्वे तहां सारी पेर ॥१६॥ अगत्राईना हरिजन जेह, आव्या स्वामिने तेडवा तेह। स्वामिये विनती सुणी लीधो, मुक्तादंष्ट्रा ने आज्ञा दीधो ॥१७॥ आज जाओ अगत्राई तमे, काले आवशुं त्या पछी अमे, साथे लईने श्रीहरि सुखदाई, मुक्तानंद चाल्या अगत्राई ॥१८॥ हरिभक्तो बळाववा गया, हरिने जोई विस्मित थया। दीठुं अकळ ने अद्भुत तेज, मुरतीमांहि समायुं एज ॥१९॥ तेथि मूर्तिमां चोटियुं चित्त, कोई पाछा बळे न खचीत। मुक्तानंद कहे हरिदास, तमे शामाटे थाओ

उदास ॥२०॥ रामानंद छे ईश्वरमुरती, जई जोडो तेने बिषे सुरती । घणा आग्र-
हथि पाछा बाळया, प्रभु संतो तणी साथे चाल्या ॥२१॥ भक्त आळ्या रामानंद
पास, छरी परचानी बात प्रकाश । स्वामि बोलिया बात विचारी, महापुरुष छे
ए अवतारी ॥२२॥ बिजे दिवसे तो तत्पर थया, रामानंद अगत्राई गया । रहे प
टेल त्यां भीमभाई, तेने घेर रखा सुखदाई ॥२३॥ मळ्या त्यां मुनि मुक्तानंद
मळ्या श्रीहरि आनंदकंद । भीमभाई ने पर्वतभाई, पासे बोलया गुरु सुखदा
॥२४॥ आ छे वर्णि ने वेष सुजाण, पुरुषोत्तम प्रगट प्रमाण । सुणी बात ते पर्वत
भाई, कर्यो निश्चय मन हरखाई ॥२५॥ स्वामि धोळिये आंवे ते जई, बेसता स-
भामां सज्ज थई । रामानंद गुरु तो गणाता, सौनां मन तो हरीमां तणातां ॥२६॥
कैक जीवना अर्थ सुधार्या, पछी त्यांथकी मढडे पधार्या । उतर्या जेठामेरने घेर
तेने बात कही रुडी पेर ॥२७॥ बळि हरिये अनुग्रह कर्यो, चमत्कार देखाडियं
खरो । तेथी निश्चय तेहने थयो, सर्व संशय मनतणो गयो ॥२८॥ रामानंद
शामशरीर, नावा जाय नदीतणे तीर । योग अष्टांग त्यां ते आचरे, ध्यानधार
णा समाधि करे ॥२९॥ त्यांथी परवर्या जनप्रतिपाळ, काळबाणीये आळ्या कृ-
पाळ । त्यांतो धर्मशाळा शुभ अति, रामानंदे करावेलि हती ॥३०॥ कर्यो
मास तेमां निवास, निजजननी पुरी करी आश । शामने तन स्वेद वळावा, पा-
टा आवळकेरा बंधाव्या ॥३१॥ पूर्वछायो—सत्तावनतणी सालनी, शुभ वसंतपं-
चमी जेह । कर्यो उत्सव काळबाणिये, थयो सारो समैयो तेह ॥३२॥ ताल मृ-
दंग वजाविने, रामानंदस्वामी पद गाय । रेचेल मुक्तानंदनां, सुणी सौ जन रार्ज
थाय ॥३३॥ केसरकेसु पतंगना, रुडा रचावि जुदा रंग । रामानंदे छांटिया, रं-
रंग हरिजन अंग ॥३४॥ ते उपर बळी ते समे, मुठि मुठीये नाख्यो गुलाल
सुंदर शोभे तेथकि, आकाश अबनी लाल ॥३५॥ सुंदर छबि धनतामनो, जं
निरखिने हरखाय । जोई रहे दिन जामनी, पण लोचन तृप्त न थाय ॥३६॥
छबि अंतरमां धरी, जन गया निजनिज देश । कृष्णसहित काळबाणिमां, रखा
रामानंद विशेष ॥३७॥ तपेकरी तन हरीतणुं, हतुं कांडक वक वळेल । माटे गु-
चोळावता, तन उपर मीणनुं तेल ॥३८॥ कस्तुरी पण खवरावता, बळी करता अ-
नेक उपाय । पौष्टिक पाक करावता, जेथि शरिरे पुष्टी थाय ॥३९॥ करी अनाद
देहनो, सोनामुखी पीये हरिराय । बहु मरचां ने रोटलो, लह खुशी थई हरि खा
॥४०॥ विचरीने काळबाणीथी, गयुं मंडळ ते मांगरोळ । आणंदजी संघाडियाने, वे-
कर्यो कल्लोल ॥४१॥ त्यां गोवरधन भक्तजन, सहज जाणे समाधिबान । ध्यान धं-
धर्मपुत्रनुं, निश्चे जाणी तेने भगवान ॥४२॥ आणंदजी संघाडिये, कथुं रामानं-
दनी पास । तमने तजी धर्मपुत्रनुं, घरे ध्यान गोवरधनदास ॥४३॥ सुणी रामा-
नंद बोलिया, ध्यानयोग्यछे धर्मकुमार । ते तमे जन सौ जाणशो, उपारे जोश

प्रताप अपार ॥४४॥ एवि रीते मांगरोळमां, बइपा पंदर दिवस निवास । लान कयुं सागरविषे, साथे लइ सकळ निजदास ॥४५॥ शार्दूलविनाशिक—पेठा श्रीवृ-
षपुत्र प्रेम धरिने नावा निधीने जळे, आवे नीरतरंग अंग उपरे छोळ्यो घणीउ-
छळे । ए आकार दिसे फणीतणि फणा बारिधिबारीविषे, सुताक्षीरसमुद्रमां सुख
धरी शुं शेषशायी दिसे ॥४६॥ चोपाइ—पछी त्यांथकि सर्व सिधाव्या, अति आ-
नंदे लोजमां आव्या । आसपासना गाममां वास, एतो दर्शने आविया दास ॥४७॥
रामानंद हरख मन धरे, कथा वारता ते नित्य करे । बहु अवळपान मगावे, व-
रणीने शरीरे बंधावे ॥४८॥ जीव आसुरी रघुनाथदास, बोल्हो ते सहु हरिजन-
पास । स्वामि कर्म खोटुं आचरेछे, लीलां झाडनो नाश करेछे ॥४९॥ मांदो वर्णि
छे ते मरी जाशे, साजो थाशे तो क्याई पळाशे । तयारे पाप आ शामाटे करबुं,
झाड कापतां दोषथी डरबुं ॥५०॥ स्वामि वर्णिने बइय थयाछे, दयाधर्म तो भूली
गयाछे । रामानंदे ते सांभळी बात, दुःख पाय्या पोते साक्षात ॥५१॥ पछी ह-
रिजन सौने बोलावी, स्वामिये मुखवात सुणावी । एतो वर्णि छे अक्षरातीत,
एनो महिमा छे अकळ अमोत ॥५२॥ कोटि ब्रह्मांडना प्राण हरिये, एने अर्थे जो
लोपरी करीये । तोय पाप न लागे लगार, उलटुं थाय पुण्य अपार ॥५३॥ दैत्य-
अंश छे रघुनाथदास, एना अवगुण थाशे प्रकाश । वरणीमां छे ऐश्वर्य केबुं, तमे
जाणशो आगळ एबुं ॥५४॥ सुणी सौ जने ते साबुं मान्युं, साच जूठ रहे नहि
छानुं । एक अवसरे धर्मकुमार, साथे साधु लई त्रण चार ॥५५॥ नदी छे गामथी
पूर्वदीश, गया नावाने त्यां जगदीश । योगसाधन त्यां बहु करी, पाछा मंदिरमां
आव्या हरी ॥५६॥ जमवा संत पंगती थई, रामानंद बेठा तेमां जई । चणा पी-
रसबा रह्या हरी, रामानंदे त्यां वारता करी ॥५७॥ आज पीरसेछे भगवान, ज-
मो संतो थई सावधान । एम करता विनोद विलास, कयों पंदर दिन त्यां निवा-
स ॥५८॥ पुष्पिताम्रावृत्त—मनुषस्वरूप श्रीहरी जणाय, तरत न बात मनुष्यथी म-
नाय । गुरु निजमन ए रिते विचारी, मरमविषे समजाववानि धारी ॥५९॥ इति
श्रीविहारिलालजीआचार्यविरचिते हरिलीलामृते चतुर्थकळशे अचित्यानंदवर्णीद्रअभयसिंहनृपसंवादे
श्रीहरीसमंजसप्रसन्नोद्गुरविचरणां समाप्तदशो विश्रामः ॥१७॥

पूर्वछायो—गमन करी लोजगामथी, गया माणावदर महाराज । भोजन भट
मयारामने घेर, करत सहित समाज ॥१॥ सत्तावनानी सालनी, करी हुताशनी
ते गाम । हरिजनो गामो गामना, बहु आवि मळ्या ए ठाम ॥२॥ माणावदरना
महिपति, जेनुं नाम गजनफरखान । बांटवामां रहेता हता, गुणजाण हता गुण-
वान ॥३॥ कोई जने जईने कळुं, आव्या छे एक पुरुष प्रख्यात । पोते खुदा क-
हेवायछे, अति अचरजनी ए बात ॥४॥ नवाबसाहेब ते सुणी, जोबा मोकलि-
या निजजन । आविने रामानंदने, कक्षां तेओये मुखवचन ॥५॥ खुदा तमे कहे-

बाओछो, ए ते खरी के खोटी बात । सुणी रामानंद बोलिया, अमे फकिर छै-
 ये आत ॥६॥ गादिनी इच्छा सौ करे, राजगादी खाली न जणाय । खालि गा-
 दि खुदातणी, जोइ अमे थया अल्लाय ॥७॥ अल्ला आव्याछे आ अवसरं, एनि
 इच्छा थशे जे वार । एनि गादी पाछी आपशुं, अमे एम कयोंछे विचार ॥८॥
 एम कही बळी तेहने, चमत्कार देखाड्यो काई । अचरज पाग्या अति घणुं, म-
 हीनाथना जन मनमाई ॥९॥ नवाबसाहेब पास जइ, कही बात हैये हरखाई ।
 आवियाछे जे पुरुष ते, खरेखात छेज खुदाई ॥१०॥ चोपाइ—कहे वर्णि सुणो
 नरनाथ, गयो मेघपुरे संतसारथ । हरिभक्त सोनी जीवराज, नारायण तथा जस-
 राज ॥११॥ चोथा भक्त जेनुं नाम राम, तेणे उतार्या पोताने धाम । एज जग्या
 उपर हेराज, हरिमंदिर छे शुभ आज ॥१२॥ रंगपंचमीनो दिन आव्यो, रंग उ-
 त्सव सारो कराव्यो । हरिभक्त मळेला अपार, रामानंदे कयों त्यां उच्चार ॥१३॥
 जुओ आ वरणी अति मोटा, एनी आगळ छे सहु छोटा । एम कहिने प्रशंसा
 करी, हरिभक्ते सुणी मन घरी ॥१४॥ रहे त्यां बेय लाडकीबाई, समाधिनिष्ठ
 बेय गणाई । एक भाट ने ब्राह्मणी एक, धरे सत्संगनी घणी टेक ॥१५॥ बंने बाई
 ते समाधिनिष्ठ, ज्ञान बैराग्यवाळी वरीष्ठ । रामानंद ने श्रीहरिराय, जमवा ते-
 ओने घेर जाय ॥१६॥ जमे भाटने घेर ते ज्यारे, करे हाथे रसोइ ते त्यारे । कां-
 तो ब्राह्मण पासे करावे, थाळ ठाकोरजीने धरावे ॥१७॥ नारणजीनी स्त्री रुक-
 माई, जेनी माता छे लाडकी बाई । तेणे कहि निजमातने बात, जे आ वर्णिरूपे
 साक्षात ॥१८॥ ज्यारे हुंज समाधिमां जती, आने वनमांहि देखती हती । एम
 कहेतां समाधी थई, रुक्माई गोलोकमां गई ॥१९॥ राधाकृष्णनां दर्शन करी, आवी
 देहमां ते पाछी फरी । निज मातने ते कही बात, जाण्या वर्णि प्रभु साक्षात ॥२०॥
 स्वामि त्यांथी चाल्या शुभपेर, भली रीते गया ते भाडेर । जमनावड त्यांथि
 सिधाव्या, त्यांथि धोराजीये हरि आव्या ॥२१॥ राजा गोंडळना भायात, हठी-
 भाई भला प्रख्यात । तेणे हरिने जथारथ जाण्या, पुरुषोत्तम प्रगट प्रमाण्या ॥२२॥
 सनमान कयुं घणुं सारुं, जाण्युं कल्याण थाशे अमारुं । मतवादी घणा मळी
 आव्या, तेने वादमां हरिये हराव्या ॥२३॥ रामानंदनी आज्ञा धरी, नावा नदिये
 पधारिया हरी । आव्या साधु कबिरिया बेय, छरा हाथमां लीधेला छेय ॥२४॥
 मारवाने हरिने ते धाया, त्यारे श्रीहरिये रची माया । रूप देखाडियुं विकराळ,
 कोपवान जेवो होय काळ ॥२५॥ देखी थरथर धूजीयां अंग, भयथी थइ धीरज
 भंग, छरा हाथमांथि छूटि पडिया, गया नाशीने कयांइ रखडिया ॥२६॥ हरि
 आव्या रामानंद पास, करी बात ते सर्व प्रकाश । स्वामि सांभळी दिलगीर थया,
 चाली कबिरने मंदिर गया ॥२७॥ कष्टुं आतो खोटुं कयुं काम, महापुरुषने दु-
 खव्या आम । एतो वर्णि समर्थ छे केवा, तमे आगळ जाणशो एवा ॥२८॥ खरी

लेशो खबर तमकेरी, लेशो घोडांनी घुमरे घेरी । एम कहि निज आश्रमे आव्या,
समाचार ते सौने सुणाव्या ॥२९॥ सुणो भूप अभेसिंह भ्रात, सत्य करवाने
स्वामिनी बात । बेठा गादिये श्रीहरि ज्यारे, शत अस्वार लै संग त्यारे ॥३०॥
गढवाथि करीने विहार, धोराजी गया धर्मकुमार । सुराखाचर आदिक जेह,
गया घाम कबीरने तेह ॥३१॥ कछु चर्चा चलावा तो आवो, जोर होय तो आज
बतावो । रामानंदे कछु हतुं जेह, साबुं करवा आव्या अमे एह ॥३२॥ नव उत्तर
आप्यो लगार, त्यारे चाल्या गया असवार । कहे वर्णि अभेसिंह राय, रामानं-
दनी कहुं कथाय ॥३३॥ धोराजी थकि स्वामि सिधाव्या, फणेणी दुधिवदर आ-
व्या । गया त्यांथि कंडोरडे गाम, त्यांथि गोंडळ सुंदरशाम ॥३४॥ बंधिये थइ
खोखरी आव्या, सांकळि जेतपर सिधाव्या । भीम एकादशी करी त्यांय, रिझ्या
हरिजन सौ मनमांय ॥३५॥ जेठी पूनम जे कहेवाय, जळयात्रानो उत्सव थाय ।
करीं उत्सव ते तहां ठरी, सत्तावनतणी साल उतरी ॥३६॥ अष्टावननी लीला
उच्चारुं, धर्मपुत्रने ध्यानमां धारुं । हरिसहित रामानंदस्वामी, गामोगाम फरे बहु-
नामी ॥३७॥ देव पोढणी जे एकादशी, करी तेतो भाडेरमां वशी । पाछा त्यांथी
घोराजिये आव्या, थोडा दिवस रहिने सिधाव्या ॥३८॥ गया गिरधर गाम फ-
णेणी, तहां वशिषा दिवस अने रेणी । जेतपुर थइ सांकळी गाम, गया भाडेर
श्रीघनश्याम ॥३९॥ पोपळाणे थई आखे आव्या, अगत्राईये शाम सिधाव्या ।
काळवाणी थई मांगरोळ, आव्या आनंद घारी अतोळ ॥४०॥ जनमाष्टमी उत्सव
जेह, अष्टावननी सालनो एह । मांगरोळमां एतो आदर्यो, त्यांज गणपति उत्सव
करीं ॥४१॥ पछी त्यांथकि लोजमां गया, आदपक्ष सुधि तहां रखा । रामानंदजी
बोलता आप, भक्तो छे आतो छेल्लो मेळाप ॥४२॥ तेनो भर्म न उर कोइ आणे,
एक पर्वतभाईज जाणे । तेओ जो कोइ आगळ कहे, कोई माने न संशय रहे ॥४३॥
स्वामि त्यांथकि आव्या पंचाळे, छवि श्यामनी लोको निहाळे । गामथी पूर्वमांहि
छे बाव्य, बेठा त्यांज करीने टकाव ॥४४॥ पूर्वछायो—राजा मनुभा त्यां रहे, भला
कुंवर झीणाभाई । बिजा कुंवर गगाभाई ते, पण सामा आव्या हरखाई ॥४५॥
सारी रीते सनमानथी, तेडी गया गाम मोझार । आप्यो उतारो अति भलो, हैये
धारीने हेत अपार ॥४६॥ पूजा करी रामानंदनी, तथा श्रीहरिनी शुभ रीत ।
भोजन दई भातभातनां, परिपूर्ण जणावी प्रीत ॥४७॥ रामानंदे नृपने कछुं, बेय
कुंवर तमारा जेह । अति चमतकारी थशे, काम उत्तम करशे तेह ॥४८॥ एम
कहिने मूकिया, बेय कुंवरने शिर हाथ । श्रीहरि कहे साबुं कहोछो, संतमंडळना
नाथ ॥४९॥ श्रीहरिये झीणाभाईनां, बळी कीर्धां बलाण अत्यंत । थाशे एमना
हाथथी, सतसंगमां काम अनंत ॥५०॥ रामानंद नृपने कहे, में तमने कछुं हतुं
जेह । सर्वोपरी प्रभु आवशे, आज आव्याछे वरणी एह ॥५१॥ ते सुणिने श्री-

हरितणी, घरी मूरती जनमन मांय । रटण रात दिवस करे, पळ एक व्यरथ नव जाय ॥५२॥ बे दिन रहिने त्यांथकी, रामानंद समाजसहीत । माणावदरमांति गया, रक्षा भटने घेर रुडी रीत ॥५३॥ त्यांथि चाल्या त्यारे हरिजने, कष्टुं वेला आवजो संतसाथ । स्वामि कहे फरी आववुं, हवे तेतो छे हरिने हाथ ॥५४॥ देहनो निरधार नहि तेविषे । उपजातिवृत्त—लांबा विचारो मनुषो करेछे, तृष्णा घणी अंतर ते घरेछे । ते जोडने काळ हश्यो रहेछे, आवि अजाण्यो जिवने ग्रहेछे ॥५५॥ जाणे बिजुं काम करीश काल, जोतो नथी जे शिर काळझाळ । मनोरथो सौ मनमां रहेछे, आ देह छोडी रसतो लहेछे ॥५६॥ पंखीतणो जेम भराय मेळो, सूर्यास्तकाळे सउ थाय भेळो । जुदांजुदां ते पछि ऊडि जाय, एवोज मेळो जननो जणाय ॥५७॥ काले कर्णानुं शुभ जेह काज, तेतो त्वराथी करवुंज आज । आ देहकेरो नहि नीरधार, न थाय पूरा मनना विचार ॥५८॥ गया बघा पांडव कौरवोये, जो जादवो श्रेष्ठ रक्षा न कोये । आ पिंड ब्रह्मांड विनाश थाय, कोई चिरंजीवि नही जणाय ॥५९॥ श्रीरामकृष्णादिक देह धारे, स्वधाममां ते पण सौ पधारे । कर्णो प्रभूयेज ठराव एवो, देखाय ते दृश्य नहीं रहेवो ॥६०॥ नहीं रहे सागर शैल कोय, धरा चळा छे अचळा न होय । नहीं रहे सूर्य शशांक तारा, अंते सह नाश नकी थनारा ॥६१॥ सदा न जीवे सुर के सुरेश, हयात ब्रह्मा न रहे हमेश । घणुं जिव्यानां वरदान होय, ते जाय अंते तन त्यागि तोय ॥६२॥ पूर्वछायो—दर्शन करिल्यो दृष्टिये, लेवो होय ते लइल्यो लाव । गयो दिवस आवे नहि, कोण जाणे भविष्य बनाव ॥६३॥ माणावदरथी चालिया, गया पीपळाणे ते गाम । नावडे थई मेघपुर जई, पछी भाडेर कीधो विराम ॥६४॥ दसरानो उच्छव करी, गया घोराजिये गुरु धीर । त्यांथी गया कंडोरडे, पछि बंधिये गुणगंभीर ॥६५॥ राजा उन्नड जेतपुरतणा, तेणे पत्र लखी रुडी पेर । रामानंदने ते डाविया, अति आग्रहथी निजघेर ॥६६॥ मोवइये थई जेतपुर, गया रामानंद गुरुराय । आश्विन शुक्ल चतुर्दशी, अठावननी ते कहेवाय ॥६७॥ भाणा कापडिया कणबीने, घेर रक्षा ते रुडीपेर । उगमणे बार ओरडामां, उतर्या करीने महेर ॥६८॥ आथमणी बारी पडेछे, ओरडामां जे ठाम । त्यां बेशिने भोजन कर्तुं, रामानंद ने श्रीघनशाम ॥६९॥ पुष्पिताम्रावृत्त—निश दिन हरिने न दूर राखे, सदगुरु एम घणो सनेह दाखे । हरिजन समिपे सदा वखाणे, निजजन जेम जथार्थ बात जाणे ॥७०॥ इति श्रीविहारिलालजीआचार्यविरचिते हरिलीलाष्टके चतुर्थकळशे अचित्यानंदवर्णाक्षमय-सिंहनृपसंवादे श्रीहरिरामानंदस्वामिसहविचरणनामा अष्टादशो विश्रामः ॥१८॥

पूर्वछायो—वाळातणा जेतपुरविषे, रामानंदस्वामीये जेह । सोंपी गादी जे श्रीहरिने, कथा कहुं हवे तेह ॥१॥ चोपाई—रामानंदनां दर्शन करवा, हरिने जोइ हैयामां ठरवा । आव्या हरखथि उन्नडराय, नम्या प्रेमथि बेयने पाय ॥२॥ रामा-

नंदे ते रायनी पास, कर्यो गुण श्रीहरीना प्रकाश । वळि विविध प्रकारे बखाण्या,
तोये राये जथार्थ न जाणया ॥३॥ बेटो हतो त्यां रघुनाथदास, सुणतां थयो ते
तो उदास । रामजश सुणी रावण जेम, दाइतो हतो ते दाइयो तेम ॥४॥ कांइ
मार्मिक शब्द उचार्यो, त्यारे स्वामिये बहु तेने वार्यो । कणुं सूर्य सामी धूळ
नाखे, एतो आविपडे निज आंखे ॥५॥ साचुं कदि जुंठुं थाय नहि तेविषे । उपजाति-
वृत्त—करे हिरानी अपकीर्ति कोय, तो मूल ओळुं कदिये न होय । अज्ञा-
नता तेहतणी जणाय, मनुष्यमां मूरख ते गणाय ॥६॥ जो विश्वमांही घनवृष्टि
थाय, वनस्पती सर्व खुखी जणाय । जोतां जवासा प्रजळें ज जाय, वृष्टीतणो
दोष नहीं गणाय ॥७॥ जे शर्कराने कडवी कहेछे, तो जाणवुं जे जन रोगि ते
छे । मनुष्य कोई कडवी न माने, निंदा करे निंदकनी निंदाने ॥८॥ देखी रवी थाय
उलूक अंध, भावे नहीं भानुतणो संबंध । निंदे रवीने थइ दुष्टेनेने, घटे न तेथी
महिमा रवीनो ॥९॥ जे सत्य ते सत्य सदा जणाशे, असत्य ते अंत्य असत्य
थाशे । छुपावि राखे कदि कोय छानुं, प्रसिद्ध अंते पळमां थवानुं ॥१०॥ जो राम
ने कृष्ण प्रभु हता तो, ऐश्वर्यथी आप थया छता तो । वळी मुवा रावण कंस
जेवा, घळ्या न तेनाथि प्रताप तेवा ॥११॥ साचो रुपैयो जगमध्य चाले, जूठो क-
हेवा जन हाम घाले । ते मूर्ख मोटो जगमां जणाय, जे सत्य ते सत्य सदा ग-
णाय ॥१२॥ जो कोइने पारस प्राप्त थाय, तेने तजीने अवगुण गाय । अकर्मि ते
होय मनुष्य मांई, ते पार्श्वनुं मूल घटे न कांई ॥१३॥ जो दुष्टमां लक्षण शुद्ध
दीसे, भणी गणी वाद वदे अतीशे । तथापि तेथी नहि मोक्ष थाय, पाषाणने ना-
व नहीं तराय ॥१४॥ सुलक्षणो जे जन धूर्त होय, वेदया घरे लाज विशेष कोय ।
दीसे भलां निर्मळ नीर खारां, तथापि जाणो त्रण ते नठारां ॥१५॥ पूर्वछायो—
ए रित्ये रघुनाथदासने, दीधो ठपको रामानंद । पथरपर पाणी पड्युं, पलळ्यो
न ते मतिमंद ॥१६॥ शरद पुनम बिजे दिन थई, त्यारे पोढी उठीने प्रभात । भा-
दरमां नावा गया, संतमंडळ लइ संघात ॥१७॥ वाजित्र बाजे विधविधे, संत-
मंडळ कीर्तन गाय । नावा जतां रस्ताविषे, अति आनंद उत्सव थाय ॥१८॥
उत्तरमां उंडो धरो, तेमां निर्मळ सुंदर नीर । खान कर्तुं जनसाथ जइ, रामानंद
ने शामशरीर ॥१९॥ त्यांना उन्नड रायने, खान करतां जळमोझार । दर्शन श्री-
शेषशायीनां, दीधां दया करी ते वार ॥२०॥ जेवी छबि जोइ जळविषे, तेवुं दी-
ठुं श्रीहरिनुं रूप । तेथी हरिने जाणिया, कोटि ब्रह्मांड केरा भूप ॥२१॥ ते पछी
वाजले गाजते, आव्यो गाममां सर्व समाज । पोताना दरबारमां, तेडी गया उन्न-
डराज ॥२२॥ विप्रपासे रंधाविने, सौने करावियां भोजन । सांशे शरद पूनमत-
णो, कर्यो उत्सव मळि सौ जन ॥२३॥ चोणई—बिजे दिवसे रामानंदस्वामी, पो-
ताने मन आनंद पामी । संत हरिजन मुख्य बोलाव्या, मुक्तानंद आदिक सौ

આવ્યા ॥૨૪॥ રામદાસજીભાઈ વિરક્ત, કારિયાળીતણા માંચો ભક્ત । મીમભા-
ઈ ને પરવતભાઈ, આવ્યા મટ મયારામ ત્યાંઈ ॥૨૫॥ મેતા નરસિંહ જે હરિજન,
માંગરોઝના ગોવરધન । ઇત્યાદિકને કહે ગુરુ એહ, હવે શ્રુદ્ધ થયો મુજ દેહ ॥૨૬॥
માટે સતસંગની ધુર સારી, કેને સોંપું કહો તે વિચારી । બોલ્યા સૌ તે કરિને
વિચાર, ધુરયોગ્ય છે ધર્મકુમાર ॥૨૭॥ રામાનંદ બોલ્યા ગુરુરાય, મારો પળ
એજ છે અભિપ્રાય । મારા હૃદયવિષે જે રહ્યું, તમો સર્વોયે પળ તે કહ્યું ॥૨૮॥
પંચાવન ગુણ હરિના જે છે, સહજાનંદસ્વામિમાં તે છે । તેની વિગત સુણા-
વું તમને, જેમ અંતર ભાસેછે અમને ॥૨૯॥ સર્વ પ્રાણિતણું હિત થાય, એવું સત્ય
સદા ઉચ્ચરાય । ગુણ સત્ય છે જેહનું નામ, તેતો હરિમાં રહે કરી ધામ ॥૩૦॥
શૌચ ગુણ તે બિજો ગણાય, એનો અર્થ એવો સમજાય । રાખે અંતઃકરણને શુદ્ધ,
દેહાદિકને રાખે શુદ્ધ બુદ્ધ ॥૩૧॥ પારકું દુઃખ સહન ન થાય, તેનું નામ દયા ક-
હેવાય । દુઃખ ટાલવાને દિલ ધરે, તન મન ધનથી દુઃખ હરે ॥૩૨॥ ક્રોધ ચઢ-
વાનું કારણ હોય, ચિત્તે ક્રોધ ચઢે નહિ તોય । ક્ષાંતિ નામ તો તેનું લખાય, ભ-
ગવાનમાં તેતો જણાય ॥૩૩॥ વસ્તુ માયિકનો અનાદર, પૂરણકામપણું અંતર ।
તેનું નામ તો કહિયે ત્યાગ, રાખે ભાવિક જન બહાગ ॥૩૪॥ નિજ આનંદે પૂ-
ર્ણતા રાખે, તેનું નામ તો સંતોષ દાખે । તન મન વાળો પરને નમે, ગુણ આર્જવ
સંતને ગમે ॥૩૫॥ મન પ્રાકૃત વિષયથી વાળે, એતો શમ ગુણ સંત સંભાળે । દેહે
પ્રાકૃત વિષય ન ઇચ્છે, દમ ગુણ પ્રભુના જન પ્રીછે ॥૩૬॥ કૃચ્છ્રવ્રત આદી સહેજે
કરે, તેનું નામ તો તપ ઉચ્ચરે । હોય વિષય જે સાર અસાર, પળ માયિકનો તિર-
સ્કાર ॥૩૭॥ ગુણ સામ્ય તેને કહે સંત, એને ઇચ્છેછે મોટા મહંત । સુખ દુઃખ સહન
જો થાય, તિતિક્ષા ગુણ તે કહેવાય ॥૩૮॥ પ્રયોજન વિના કાંઈ ન કરે, નામ ઉપ-
રતિ તેનું ધરે । સર્વ શાસ્ત્રનું જ્ઞાન યથાર્થ, શ્રુત ગુણ તણો એજ છે અર્થ ॥૩૯॥
જીવ ઈશ્વરનાં રૂપ જાણે, જ્ઞાન નામ તો તેનું પ્રમાણે । વિના કૃષ્ણ ન ક્યાંઈ આ-
સક્તિ, તેને વેદ વદેછે વિરક્તિ ॥૪૦॥ જેને વશ સડ લોક રહેછે, ગુણ ऐश्वर्य એ-
જ કહેછે । નિજકેરા સ્વભાવને જીતે, ગુણ શૌર્ય કહો રૂડી રીતે ॥૪૧॥ કોઈથી
ન પરાભવ પામે, ગુણ તેતો કહું તેજ નામે । સર્વ પ્રાણીને નિયમમાં રાખે, ડાહ્યા
પુરુષો તેને બલ દાખે ॥૪૨॥ યોગ્ય કામનું અનુસંધાન, સ્મૃતિ નામ કહે વિદવા-
ન । જેને કોઈની ગરજ ન હોય, ગુણ કહિયે સ્વતંત્રતા સોય ॥૪૩॥ કોઈ સર્વ ક્રિ-
યા કરી જાણે, નામ કૌશલ્ય તેનું પ્રમાણે । સૌના મન હરે એવું સ્વરૂપ, તેને કાં-
તિ કહે કવિભૂષ ॥૪૪॥ વેઠા વિષમમાં પળ દૃઢ રહે, ધૈર્ય નામ તેનું કવિ કહે ।
જેનું કોમલ ચિત્ત જણાય, ગુણ માર્દવ તે મુનિ ગાય ॥૪૫॥ દીસે સારી વચન
ચતુરાઈ, ગુણ પ્રાગલ્ભ્ય તે કહે ભાઈ । મોટા આગલ વિનયતા રાખે, ગુણ પ્રશ્રય
પંડિત ભાણે ॥૪૬॥ સદા દીસે સ્વભાવ જે સારો, શીઘ્ર ગુણ એનું નામ ઉચારો ।

जुषो मनतणुं डहापण जेह, सहगुण कहेछे सउ तेह ॥४७॥ ज्ञान इंद्रियोनुं डहापण,
एने ओज कहो ते आपण । कर्म इंद्रियोनी चतुराई, बल गुण कहिये तेने भाई ॥४८॥
ज्ञानादिकथी अधिकपणुं जेह, भग गुण कहेछे मुनि तेह । जेनो मरम न जाणे कोय,
गुण गांभीर्यता तेतो होय ॥४९॥ जेमां चंचळता न जणाय, गुण स्थैर्य एतो बख-
णाय । सत शास्त्र तणो विश्वास, एतो आस्तिक गुणनो प्रकाश ॥५०॥ जेनो जश
जगमां बिख्यात, गुण कीर्त्ति एतो साक्षात । हरि बीना वदे नहि वाणी, गुण मौन
लेजो एतो जाणी ॥५१॥ गुणनुं अभिमान न आणे, गुण एतो अगर्वता जाणे ।
दुराहंकार नहि एके आनी, एतो गुण कहिये निरमानी ॥५२॥ कोईने कदि नहि
ठगनार, निरदंभी तेतो नरनार । मिताहार ते अल्प आहार, दक्ष हितउपदेश
देनार ॥५३॥ सौने विश्वासलायक थाय, एतो मैत्री सुगुण कहेवाय । जेह सर्वनो
उपकार करे, तेतो सर्वोपकारीज ठरे ॥५४॥ अनायासे विषय प्राप्त थाय, तोय
तेमां ते नहि बंधाय । अक्षोभितता कहेछे तेने, धन्यधन्य एवा गुण जेने ॥५५॥
तन मनथी के वाणिये करी, कोईने पीडा नव करे जरी । एनुं नाम तो अद्रोह
जाणो, गुण उत्तम ते उर आणो ॥५६॥ यथायोग्य जे सन्मान देय, मानदत्व एतो
गुण छेय । षट्ऊर्मि बिजय गुण सारो, तेनी विगत कहुं ते विचारो ॥५७॥ खान
पान शोक मोह थाय, जरा मृत्यु छ ऊर्मी गणाय । देवनी पेठे विप्रने जाणे, गुण
ब्रह्मण्य एतो प्रमाणे ॥५८॥ आवे शरण तेने सुख देखे, शरणत्व तो तेने कहेछे ।
कशा फळनी न ईच्छा जेने, गुण कहिये अनीहतो तेने ॥५९॥ धनादिकनो न संग्रह
करे, अपरिग्रह एने उचरे । नवधा हरिभक्ति छे जेह, भक्ति नामे भलो गुण तेह
॥६०॥ छेल्लो गुण छे गुरुनी सेवा, गुण जाणो पंचावन एवा । बिजा छे गुण अप-
रमपार, सहजानंदस्वामि मोक्षार ॥ ६१ ॥ पुष्पिताम्रावृत्त—सकळ सुगुणवंत संत
एवा, नथि जगमां निलकंठवर्णि जेवा । परम धरम धुर्वरे सदाय, गुण गणतां
अति योग्य ए जणाय ॥६२॥ इति श्रीविहारिलालजीआचार्यविरचिते हरिलीलामृते चतुर्थकळशे
अर्चित्यानंदवर्णीद्रअभयसिंहनृपसंवादे श्रीहरेः पंचपंचाशद्गुणवर्णननामा एकोनविंशो विश्रामः ॥१९॥

पूर्वछायो—स्वामि रामानंद वळि कहे, सुणो हरिजन संत सुजाण । प्रथम
हुं कहेतो हतो, तम आगळ एवी वाण्य ॥१॥ चोपाई—हुंतो लाव्यो गणेशनो
वेष, खेल करनार छे जे विशेष । तेतो पाछळ छे आवनार, एज जाणो आ धर्म-
कुमार ॥२॥ एतो पुरुष छे अकळ अनादि, माटे एनेज सोंपवी गादी । मुक्तानंद
आदिक सहु संत, सुणी राजी थया ते अत्यंत ॥३॥ वळि बोल्या रामानंदस्वामी,
तमे सांभळो सौ निष्कामी । अभिमानी आ रघुनाथदास, घणी करशे उपाधि प्र-
काश ॥४॥ अमे जाशुं स्वधाममां उपारे, उपद्रव करशे अति त्यारे । तमे सउ रहेजो
सावचेत, तेनी साथे न थाशो फजेत ॥५॥ नथि सत्संगमां रहेनार, राखजो रहे
तेटली वार । पछी सांझ समो थयो उपारे, सभा संततणी थइ त्यारे ॥६॥ मळया

मोटामोटा मुनिजन, सभामां बेठा धर्मनंदन । रामानंद बोल्या साक्षात, नारा
यणमुनि सांभळो बात ॥७॥ हरिजन जे गृहस्थ के त्यागी, नर नारी दैवी ब
भागी । सौने सद्धर्म नियम पळावा, तमे समरथ छो गुरु थावा ॥८॥ माटे मा
नीने मारुं वचन, मारे स्थान वेसो भगवन । मारी गादीलायक लीधा जोई, बीड
तम बिना दीठा न कोई ॥९॥ थयुं दर्शन ज्यांथि तमारुं, त्यारथी मन मान्युं
मारुं । बिनती मारी अंतर धरो, परिपूर्ण इच्छा मारी करो ॥१०॥ सुणी बोल्य
नारायणस्वामी, निजशिर गुरुने पद नामी । धनस्त्रीनो प्रसंग छे जेह, अति व
धनकारि छे एह ॥११॥ एम शास्त्र सकळ उचरेछे, माटे मन मारुं तेथि डरेछे
रामानंद कहे बडभागी, तमे छो अति तिव्र वैरागी ॥१२॥ तेतो हुं मारा मन
जाणुंछुं, पण एवो विचार आणुंछुं । मारा धर्मनी धुर शके राखी, एवो कोई
थी तम पाखी ॥१३॥ होय सुवर्णना जो अंबार, होय नारी हजारो हजार । त
ये तमने न बंधन थाय, तमे तो निरलेप सदाय ॥१४॥ जेम छे पंचभूतनो वार
तोय निर्लेप छे आकाश । जेम जळधिमां वडवानळ, निरलेपरहेछे सबळ ॥१५॥
तमे छो प्रभु निर्लेप तेवा, तमने अमे जाणीये एवा । सर्वे त्यागियोनुं हित ध
री, धर्युं नैष्ठिक व्रत ब्रह्मचारी ॥१६॥ नारायण तमे छो निरधार, तमने तो म
न विकार । स्वामिना शब्द सांभळि एवा, कही हा हरिये धुर लेवा ॥१७॥ र
मानंद सुणी थया राजी, बोलाव्या मोटा जोशी बावाजी । सारुं मुहुरत स
जोवराव्युं, प्रबोधीनीने दिवसे ते आव्युं ॥१८॥ कंकोतरियो लखी देशदेश, त
डाव्या हरिजनने अशेष । केवी रीते लख्युं ते लखाण, कहुं सांभळो सर्व ह
जाण ॥१९॥ कंकोतरीनुं धोळ—कंकु घोळी लखावी कंकोतरी, वसे हरिजन दे
विदेश; अवसर रुडो आवियो । नाम ठाम ने गाम लखावीयां, वळी उप
लखावी विशेष; अवसर रुडो आवियो ॥२०॥ हरिभक्त भलां भाई बाईयो, व
ळ तरुण वळी वृद्ध जेह; अवसर रुडो आवियो । जेनी लगनी लागीछे श्रीव
ष्णमां, तमे सहु जन जाणजो तेह; अवसर रुडो आवियो ॥२१॥ जेतपरथीत
खे रामानंदजी, वांचो अचळ अमारी आशीष; अवसर रुडो आवियो । एक स
रा समाचार जाणजो, आज ऋठिया अक्षर ईश; अवसर रुडो आवियो ॥२२॥
नारायणमुनि जेहनुं नाम छे, जेमां उत्तम गुण छे अपार; अवसर रुडो आ
वियो । तेने सत्संगनी शुभ गादीनो, अमे आपहुं सौ अधिकार; अवसर रुडो अ
वियो ॥२३॥ गयां विक्रम वरस अठारसैं, अठ्ठावननी छे साल विख्यात; अ
सर रुडो आवियो । तिथि कार्तिक शुक्ल एकादशी, आव्युं मुहुरत अति आ
दात; अवसर रुडो आवियो ॥२४॥ सह कुटुंब तमे सर्व आवजो, सगा स्नेहि
लावजो संग; अवसर रुडो आवियो । ए छे उत्सव उत्तम सर्वथी, ए छे उत्स
सौथी उमंग; अवसर रुडो आवियो ॥२५॥ स्वर्गलोकथी सुर सर्व आवशे, व

इंद्र इंद्राणिसहित; अवसर रुडो आवियो । ब्रह्मा सावित्री पण सत्यलोकथी, आवशे धरी पूरण प्रीत; अवसर रुडो आवियो ॥२६॥ शैल कैलासथी शंभु आवशे, साथे लावशे गौरी गणेश; अवसर रुडो आवियो । निजपत्नियो सहित पधारशे, शशी शेष घनेश दिनेश; अवसर रुडो आवियो ॥२७॥ सनकादिक मुनिवर सौ मळि, आवशे धरी हैयामां हेत; अवसर रुडो आवियो । महामुक्त जे अक्षरधामना, आवशे सर्व शक्ति समेत; अवसर रुडो आवियो ॥२८॥ निधि नव अने अष्ट महासिद्धि, ततो आवशे प्रगट प्रमाण; अवसर रुडो आवियो । मूर्तिमान चारे वेद आवीने, अति करशे उत्सवनां वखाण; अवसर रुडो आवियो ॥२९॥ पत्र वांची तमे तरत आवजो, घडी एकनी करशो न धार; अवसर रुडो आवियो । तमो आव्ये मंडप सारो शोभशे, तमो आव्ये आनंद अपार; अवसर रुडो आवियो ॥३०॥ लखुं थोडुं घणुं करी मानजो, तमे छो सर्व बुद्धि विशाल; अवसर रुडो आवियो । तमो ऊपर हृदयमां रीझशे, वालो विश्वविहारीलाल; अवसर रुडो आवियो ॥३१॥ चोपाइ—लखी कंकोतरी एवी रीते, शिरनाम लख्यां पुरी प्रीते । जीवा जोशी रहे जेतपर, बीजा तो भट अजरामर । त्रिजा वामन गोर बोलावी, कंकोतरीयो तो तेने अपावी ॥३२॥ श्लोक—रामानंद कहे विप्रो, जरा हाम धरी जजो । बधे जै झट आव्यानी, हा कहिने पथे थजो ॥३३॥ एक विप्र बोल्यो सर्वतोभद्र ।

उत्तर ॥ ज रा हा म म हा रा ज ॥

॥ रा ख शुं ज ज शुं ख रा ॥

॥ हा शुं म हा हा म शुं हा ॥

॥ म ज हा म म हा ज म ॥ ३४ ॥

चोपाइ—गया विप्र कही मुखे एम, चाल्या वेगे पवन चाले जेम । घणो पंथ करी दा-

डीदाडी, कंकोतरियो बधे पहोचाडी ॥३५॥

रामानंदे रुदेमां विचार्युं, मोटामोटाने पूछवा धार्युं । पूछि मोटाने काम कराय, तेतो सर्वोपरी शुभ थाय ॥३६॥ पंचने पूछीने काम करवाविषे । उपजातिवृत्त—जो धारिये कारज कोइ ऊर, डाखा जनोने पुछिये जरूर । मळे घणानी मति जेह ठाम, तो श्रयछे उत्तम तेह काम ॥३७॥ बहे जहां एकज कोस पाणी, बे कोसनुं तेथि विशेष जाणी । विशेष कोसे बघतुं जणाय, बारी वच्ये काम विशेष थाय ॥३८॥ विचार झाझा जनना जणाय, ते सौ मळे तो शुभ काम थाय । ते राजनीतीतणुं छे प्रमाण, जडो न जाणे समझे सुजाण ॥३९॥ विभीषणादिक रुडा प्रधान, वज्रांग ने अंगद बुद्धिमान । इत्यादिनी राम सलाह लेता, पोते हता तो बहु नीतिवेत्ता ॥४०॥ जे वृद्ध जाते वळि घर्मवाळा, जेनी वळी बुद्धि बहु विशाला । स्वभाव गंभीर जणाय जेनो, लैये सदा पूछि विचार तेनो ॥४१॥ पूछी करेलुं कदि खोडुं थाय, तो दोष सौने शिर ते गणाय । ते एकनी भूल जनो न भाखे, इच्छा हरिनी गणि शांति राखे ॥४२॥ पोतानि बुद्धीनुं धरी गुमान, पुछ्या विना काम करे निदान । पस्ताय पुरो पछि कोइ काळे, समृद्धि सर्वे निजकेरी टाळे ॥४३॥ डाखा घणाना मत पूछि लीजे, थोडा कहे ते मत छो-

डि दीजे । घणा कहे ते करियेज काम, छे राजनीतीनुं प्रमाण आम ॥४४॥ जे काममां जेह नही सुजाण, तेने पुछ्युं ते न पुछ्या प्रमाण । त्यागी न जाणे व्यवहारनीती, गृहस्थ जाणे नहि त्यागिरीती ॥४५॥ जे राखवा आपणनेज राजी, कहे सुणीने मुख हाजिहाजी । सुजेज तेबुं उचरे न साहुं, तेने पुछ्युं ते सरवे न-काहुं ॥४६॥ नीतीविषे नागर तो प्रवीण, सर्वे कळामां नहि एक हीण । मळे भलो नागर जो प्रधान, तो काम तेनुं सुघरे निदान ॥४७॥ चोपाह—एवा नागर भट मयाराम, करी जाणे मोटां मोटां काम । कदी होय श्रीलोकनुं राज, करी जाणे तेनुं राजकाज ॥४८॥ माटे तेने बोलावुं हुं पास, करुं कारज सर्व प्रकाश । भक्त पर्वतभाई छे एवा, जाते कणबी छे पूछवा जेवा ॥४९॥ कणबीवडे राजानुं राज, करी जाणे मोटां मोटां काज । कैक तो एमां होयछे एवा, मोटा भूप इच्छे मत लेवा ॥५०॥ आपे मोटामोटा अधिकार, कोई देशाह के पाटीदार । कोई तो एमां होय अमीन, रहे अधिपति एने आधीन ॥५१॥ मोटामोटा थया पादशाह, तेतो लेता एवानी सलाह । तेहुं पर्वतभाईने आज, पुछी जोउं आकरवानुं काज ॥५२॥ भला भक्त एवा भीमभाई, तेनी समझणनी सरसाई । शेठ गोवरधन जे वणीक, मांगरोळना वासी छे ठीक ॥५३॥ वात पुछवा योग्य छे तेह, तेमां लेश न-धीज संदेह । वाणियामां विशेष विवेक, कळा वाणियामांहि अनेक ॥५४॥ वाणिया विद्या जे नव भण्यो, तेतो भण्यो तथापि न गण्यो । होय वणिकमां आगम बुद्धि, तंत ताणे नहि अंतसुधी ॥५५॥ देश काळने ओळखी जाणे, चाले समजिने समय प्रमाणे । एक समय निची मुछ करे, दाव आव्ये शिरे पग घरे ॥५६॥ वाणिये न कर्तुं राजकाज, गयुं रावणनुं तेथि राज । हीरजीभाई भुजना सुतार, ए छे राजकाज करनार ॥५७॥ कळाकुशळ छे सदगुणवान, मोटा भूप करे सनमान । ए छे डापणनो दरियाव, एने पूछे सलाह श्रीराव ॥५८॥ जेजे हरिजननां लीधां नाम, अहिं आव्याछे दर्शन काम । माधुमां रामदासजीभाई, मुक्तानंद मुनी सुखदाई ॥५९॥ साते बुद्धिना सागर केवा, सात सागर जगतमां जेवा । स्वामिये निजपासे तेढाव्या, सुणी आज्ञा ते तरतज आव्या ॥६०॥ स्वामि बोल्या धरीने विवेक, हरिने थशे पट्टाभिषेक । पांडवे राजसू जज्ञ जेवो, कर्यो आ जज्ञपण थशे एवो ॥६१॥ करवो शतयज्ञ समान, छुटे इंद्रनुं पण अभिमान । आवशे जनसंघ अथाह, माटे तमने पुछुंछुं सलाह ॥६२॥ शोशो जोशो तेमांहि सामान, केम थाशे बंधुं समाधान । हवे मुहुरत हुंकडुं आव्युं, नथी सौधुं तैयार कराव्युं ॥६३॥ लाखे लेखां तो लोक भराशे, सौनी चाकरि श्री रीते थाशे । निरविघ्न पुरुं काम थाय, एवाएवा बतावो उपाय ॥६४॥ पुष्पिताम्रावृत्त—सुणि गुरुमुखकेरि सारि बात, भली विधि तेह विचारि भक्त सात । निजमुख उचर्या अहो महीश, विगत सहीत हवे तने कहीश ॥६५॥ इति श्रीविहारिलालजी-

આચાર્યવિરચિતે હરિલીલામૃતે ચતુર્થકલ્લશે અર્ચિત્યાનંદવર્ણીદ્રામયસિંહનૃપસંવાદે શ્રીહરિપદ્માભિષેક-
પ્રારંભનામા વિંશતિતમો વિશ્રામઃ ॥૨૦॥

પૂર્વછાયો—સાત શાળા સતસંગિને, રામાનંદે પુછી જે વાત । ઉત્તર આપ્યા
અનુક્રમે, તે સુણો અમેસિંહ આત ॥૧॥ ચોપાઈ—બોલ્યા પ્રથમ તો ભટ મયારામ,
જહાં આદરિયે મોટું કામ । ત્યાંના રાજાની લઈયે સહાય, સારો પ્રથમ તો એજ
ઉપાય ॥૨॥ નૃપનું મન હોય જો છોટું, તો ત્યાં કામ આદરિયે ન મોટું । ચોક્કી
પોરાતણો બંદોબસ્ત, તેતો રાજાનું કામ સમસ્ત ॥૩॥ જગ્યા જોઈયે વાવરવાને
ઘણી, તેતો આપે તે ગામનો ઘણી । તંબુ રાવટિયો અને દેરા, આપે એવા એવા
ઘણેરા ॥૪॥ હોય અધિપતિ જો અનુકૂલ, મહાસુખનું તે જાણવું મૂલ । પુરપાલને
પ્રથમ બોલાવો, આગેવાન તો એને ઠરાવો ॥૫॥ કર્મકાંડી ઢિજોને તેડાવો, માંદ-
વાનું સુદૃઢ કરાવો । વિપ્ર વરુણ કરીને બેસારો, જપે જપ જેમ શાસ્ત્રનો ધારો
॥૬॥ સતસંગી સારાસારા જેહ, તેડાવો ને આગલથીજ તેહ । તેને ઘાટે કરાવા
રસોઈ, તેડાવો ઘડી બાઈયો કોઈ ॥૭॥ મને જેજે મઠાવશો કાજ, તે હું તરત
કરું મહારાજ । તન તમ અરથેજ છે ધર્યું, કદી આલસ અલ્પે ન કરું ॥૮॥ મયા-
રામજીની સુણી વાત, રામાનંદ થયા રહ્યાત । કહું ભટ છો તમે ધન્યધન્ય,
તમે તો સતસંગી અનન્ય ॥૯॥ પછી બોલ્યા પર્વતભાઈ, સુણો વાત અહો સુખ-
દાઈ । ઘણા સામાનના ગંજ હોશે, ઘણાં ગાડાં ને ઘુંગળ જોશે ॥૧૦॥ આસપા-
સના ગામમાં જૈને, કહો તો લાવું તત્પર થૈને । બધા સંઘ જમાડવા સારુ, ઘૂત
લાવિયે જઈને ધરાય ॥૧૧॥ મારું તન મન ધન છે જેહ, તમને અરપણ કર્યું તેહ ।
સ્વામિ ચિંતા ન ધરશો ચિત્ત, સ્વરી વાત કહુંહું સ્વચીત ॥૧૨॥ રામાનંદ કહે
હરસાઈ, ધન્યધન્ય છો પર્વતભાઈ । જેમ પર્વત અચલ ગણાય, તેમ અચલ તમે
મક્તરાય ॥૧૩॥ ભીમભાઈ બોલ્યા ધરી ભાવ, કરો આપણે એવો ઠરાવ । હરિ-
જન જે રહેછે આ ગામ, તેને સોંપો જુદાંજુદાં કામ ॥૧૪॥ પોત પોતાના કામમાં
ચિત્ત, તેથી રાખશે સર્વ સ્વચીત । ગાદલાં ગોદડાં ને પલંગ, જોશે એવાં તો અગ-
ણિત નંગ ॥૧૫॥ ગામોગામથી લાવવાં પડશે, જઈ લાવિયે તો ઘણાં જડશે । સ-
તસંગી સરવ છે એવા, અતિશેજ વચાણવા જેવા ॥૧૬॥ આપ જેજે બતાવશો
કામ, તેતો કરશે તરત તે ઠામ । અમેપણ રહી આપની પાસ, કામમાં નહિ કરિ-
યે કષ્ટાશ ॥૧૭॥ તમઅર્થે ધર્યો છે આ દેહ, એમાં લેશ નથીજ સંદેહ । સુણી સ્વા-
મિ બોલ્યા કરી હાસ, ભીમભાઈ તમોને સાચાસ ॥૧૮॥ તમે છો અતિ ઉત્તમ
મક્ત, દેહ ગેહથકી છો વિરક્ત । આવા ઉત્સવમાં ઠ મઠામ, તમ જેવાનું પડશેજ
કામ ॥૧૯॥ બોલ્યા શેઠ ત્યાં ગોવરધન, ભાતભાતનાં લાવિયે અન્ન । લાવી અ-
રિયે મોટા કોઠાર, નવ સ્વરચતાં સૂદે લગાર ॥૨૦॥ સ્નાંદ સાકર ને ઘૂત ગોઠ,
સ્વૂષ લાવિયે તે કરી સ્નોઠ । આપ મોકલો ત્યાં મારે જાવું, જૈને લંકાથકી માલ

लावुं ॥२१॥ सस्तो ने सारो लावीश माल, नहीं करुं कोईने दलाल । माल बधशे तेतो वेशी देशुं, घणो लाभ तेमांथीये लेशुं ॥२२॥ अमे बाणिया एधुं आदरिये, मळे लाभ तेवुं काम करिये । कर कसरथी करिये काम, सारुं दीसे ने ऊगरे दाम ॥२३॥ माल बगडे नहीं तलभार, एवी राखीश खबर अपार । लखी राखवा खर्च पेदाश, लखनारा राखिश मुजपास ॥२४॥ रामानंदजी बोल्या वचन, शेट गोवरधन तमे धन्य । धन्यधन्य छे बुद्धि तमारी, तमे आपी सलाह छे सारी ॥२५॥ पछी बोलिया हीरजीभाई, सुणो सदगुरुजी सुखदाई । राजरीती तो हुं कांई जाणुं, आव्युं उपयोग करवानुं टाणुं ॥२६॥ जन आवशे आवरुदार, तेनी सरभरा हुं करनार । सारासारा उतारा शोधावो, केने क्यां देवो तेह ठरावो ॥२७॥ केम करवुं केनुं सनमान, तेनुं छे मने पूरण ज्ञान । राखी जाणुंछुं हुं सौने राजी, तजो चिंता ते मातपिताजी ॥२८॥ भूख तरशनुं भूलीने भान, एज काम मां राखीश ध्यान । सुणी बोल्या गुरु सुखदाई, धन्यधन्य छो हीरजीभाई ॥२९॥ भले बुद्धि दयालुये दीधी, तमे आज सुफळ सर्व कीधी । रामदासजी बोलिया बाणी, मारी बात सुणो स्नेह आणी ॥३०॥ घणो आवशे संत समाज, कैक करशे ते मन धरी काज । सदगुरुओ देशे उपदेश, तेथी सतसंग वधशे विशेष ॥३१॥ थशे आसन ते किये ठार, करी राखवो ते निरधार । कहो भंडार ते क्यां कराशे, मोटी पंगतो ते क्यां समाशे ॥३२॥ दीसे अद्धा जे साधुनी सारी, करो एवा भलाने भंडारी । मतवादीयो पूछशे आवी, देशुं तेने अमे समजावी ॥३३॥ वळी आपनी आज्ञा प्रमाणे, करशुं अमे काम ते टाणे । तज्योछे अमे संसार जेह, तमने राजी करवाने तेह ॥३४॥ रामानंद बोल्या करी हास, धन्यधन्य तमे रामदास । तमे अक्षरधामना मुक्त, तमे छो महा ऐश्वर्य युक्त ॥३५॥ मुक्तानंद कहे महाराज, मारी बात सुणो हवे आज, मोटामोटा हरिभक्त जेह, राखो प्रथम तेडावीने तेह ॥३६॥ अंगना माणसो विषे । उपजातिवृत्त—जे काममां होय मनुष्य सारां, ते काम तो सिद्ध सदा थनारां । खामी जणावा कशिये न देय, सारा जनो ढांकरुणरूप छेय ॥३७॥ स्वदेहने तोडि कपास जेम, सदैव ढांके परकाय तेम । सारा जनो संकट आप पामी, ढांके सदाकाळ पराई खामी ॥३८॥ सामान जो होय कदी अमापे, तथापि नादान अकीर्ति आपे । सामाननी जो कदि खोट आवे, सारा जनो सारुं करी बतावे ॥३९॥ स्वअंगनां माणस जो न होय, न कीर्ति आवे धन होय तोय । भले घणेरं खरचेज दाम, न थै शके मोटुं कदापि काम ॥४०॥ नाणांवडे शत्रु नही जिताय, नाणांवडे राज्य नही रखाय । करी शके यज्ञ नहीज कोय, स्वअंगनां माणस जो न होय ॥४१॥ बिजा जनो भोजनकाज आवे, जमी रमीने सुखथी सिधावे । तेनाथकी काम नहीं कराय, स्वअंगनां माणसथीज थाय ॥४२॥ विवाहकाळे समशान काळे, मोटेवरे के रिपु बेर वाळे । थै अंगपीडा अति

જેહ ઠામ, ત્યાં અંગનાં માણસનુંજ કામ ॥૪૩॥ ચોપાઈ—માટે સત્સંગી જે સારા-સારા, પ્રીતિ તમમાં પુરી રાખનારા । ધર્મવાળાને વિશ્વાસયોગ, જેને આઠસનો ન સંયોગ ॥૪૪॥ વ્યવહારમાં ધર્મમાં ડાહ્યા, હોય આશરુદાર ગણાયા । એવાએવાની યોગ કરાવો, તેને આગળથીજ તેડાવો ॥૪૫॥ રક્તનંદનો સાંભળી વાણી, રા-માનંદ બોલ્યા હેત આણી । સ્વામિ બુદ્ધિ તમારી છે ધન્ય, તમ જેવા ડાયા નહિ અન્ય ॥૪૬॥ સર્વ સંતમાં મુખ્ય છો તમે, એવું અંતરે જાણિયે અમે । વઢિ બોલ્યા ગોવર્ધનભાઈ, કહું નામ વણિકનાં હું ગાઈ ॥૪૭॥ એટલા સતસંગી જો આવે, સીધું સામાન તો સચ લાવે । માંગરોઝમાં કેવલરામ, માવજી તથા વાસળ નામ ॥૪૮॥ દેવકરણ તથા રામચંદ્ર, મૂલચંદ નથુ સુરચંદ । દામોદર હરજી ને મેઘજી, કુરજી તથા જાણો રતનજી ॥૪૯॥ માળાવદરના શેઠ ભાણો, બીજા જાદવજી એક જાણો । પરશોતમ પોરબંદરના, બીજા તો ચાલાગામ અંદરના ॥૫૦॥ જેનું આ-ળંદજી એવું નામ, નાંયો શેઠ છે અજાવ્ય ગામ । શ્રાંશ્રમેરમાં સ્ત્રીમજી જેઠો, પાડોદરમાં ઓઘવજી છે બેઠો ॥૫૧॥ કાઠવાણીમાં જેઠો ને ઘેલો, જીવરાજ વઢી છે રહેલો । જુનાગઢમાં છે વીરજી જેહ, ચાંપણી ને મંગલજી તેહ ॥૫૨॥ જાઢી-યાના અમરશી જાણો, ડેરડીના લાધો પરમાણો । વઢી સ્ત્રીમો ને રૂપણી ત્યાં છે, શેઠ રાઘવ ગોંડલમાં છે ॥૫૩॥ ધારીમાં ધનો ઉદ્ભવ રહે, નાથો વસતો જીરામાં કહે । ગુંદાઢાના આળંદજીભાઈ, બિજા કર્મશીની છે ભલાઈ ॥૫૪॥ જુઠો ઢોસો તથા હંસરાજ, ગામ બંધિયામાં વસે આજ । કણ્યાં બીજાનાં પળ બહુ નામ, આવે એટલા તો સરે કામ ॥૫૫॥ વસ્તુ વેચાતી તે લાવી જાણે, જેને વેપારી સર્વે વચાણે । એતો મોટા છે આશરુદાર, વઢી સત્ય ધરમ ધરનાર ॥૫૬॥ પછી તેઓને તેડવા કામ, મુક્યાં માણસ તે ગામોગામ । પછી બોલિયા પર્વતભાઈ, રામાનંદ સુણો સુખદાઈ ॥૫૭॥ કળબી વિના પૈડું ન રહે, કામ કળબી વડે પાર પડે । બીજા હારીને બેસે જે ઠામ, કળબી તે કરી શકે કામ ॥૫૮॥ પુષ્પિતાગ્રાવૃત્ત—સુણ નરપતિ રાજ-નીતિવેત્તા, કળબી પવિત્ર જહાંજહાં રહેતા । પરવત ઉચર્યા સુનામ જેહ, પુનિત-કથા તુજને કહીશ તેહ ॥૫૯॥ ઇતિ શ્રીવિહારિલાલજીઆચાર્યવિરચિતે હરિલીલામૃતે ચતુર્થકલશે

પૂર્વછાયો—પવિત્ર પર્વતભાઈયે, કણ્યાં મુખ્ય નામ । વર્ણિ કહે નૃપ સાંભળો, કહું તેહતણાં નામ ઠામ ॥૧॥ ચોપાઈ—રૂઠું ગોરવિયાઢી છે ગામ, રહે હીરો પટેલ તે ઠામ । ભગો નામે છે તેનો ભાણેજ, તહાં મૂઢો ને હરજી રહેજ ॥૨॥ ભાયો રૂઢો સ્ત્રીમો ને જેરામ, રહે રાજોપટેલ તે ઠામ । એક આહિર ભક્ત છે સારો, એજ ગામબિધે રહેનારો ॥૩॥ નાગજી માળાવદર વસે, સ્ત્રીમજી શવજી તે ત્યાં હશે । આંબો રાજો અને જેરામ, મૂલજી અત્તે કલ્યાણ નામ ॥૪॥ નાથો નરસી ને રાઘવ જાણો, માવો મેઘો ને કુરજી પ્રમાણો । ભલા કાનજી કેશવ કહું, વઢિ

વસ્તો ને શામજી લહું ॥૫॥ જીવો અરજણ છે એજ ગામ, પીપઢાણામાં કળશી છે રામ । બીજાપણ જેજે કળશી ગણાવ્યા, સૌને સ્વામીયે તર્ત તેડાવ્યા ॥૬॥ વઢી સ્વામિયે કીધો ઉચાર, સુણો હીરજીભાઈ સુતાર । તમે મંડપ આરંભ કરો; તેમાં શોભા સરસ ઘણી ધરો ॥૭॥ આજથી જો આરંભ કરાય, શુદિ આઠમે પૂરણ થાય । જનનો બહુ થાશે ભરાવો, માટે મંડપ મોટો કરાવો ॥૮॥ સુણી બોલિયા હીરજીભાઈ, કરશું મંડપની સરસાઈ । તેને માટે સામાન મગાવો, બિજાપણ કારીગરને તેડાવો ॥૯॥ કુંડસિદ્ધિ ને મંડપસિદ્ધી, બળી જાણે જેઓ ભલી-વિધી । રાજવલ્લભ આદિક ગ્રંથ, પૂરો જાણે તેનોપણ પંથ ॥૧૦॥ ધારીને ધ્રુવતા-રાની ગમથી, પ્રાચીસાધન કરશું પ્રથમથી । ભૂમિશોધન પળ ભલી માતે, પાસે રહિને કરાવશું જાતે ॥૧૧॥ નારાયણજી સારા છે સુતાર, વિશ્વ કર્માનો તે અવતાર । જેની જન્મભૂમિ ભુજમાં છે, આજ તો જુનાગઢમાં રહ્યા છે ॥૧૨॥ પૂરો તમમાં છે તેહનો પ્રેમ, અમે સૌ જન જાણિયે એમ । દેવરામ ને અજરામર, કહ્યા તે છે ત્રણે સહોદર ॥૧૩॥ મારો ભાઈ સુંદરજી જે છે, આંહી આવેલો દર્શને તે છે । ગામ જાઢિયાના વિશરામ, કહું બિજા છે ફળેળી ગામ ॥૧૪॥ એક કૃષ્ણજી વીરજી બીજા, તથા રામજી સૂતાર શ્રીજા । હરજી વીરજી વળથઢિયે, વસે કરસન ગામ સાંકઢિયે ॥૧૫॥ બીજા સુતારનાં કહ્યાં નામ, સૌને તેડાવિયા તેહ ઠામ । પછી બોલિયા મટ મયારામ, કોણ કરશે રસોઈનું કામ ॥૧૬॥ જ્યારે મંડપ આરંભ થાશે, થોડેથોડે મનુષ્ય ભરાશે । નિત્ય કરવી રસોઈ બેટાણે, ભલી બાઈયો તે કરી જાણે ॥૧૭॥ રામાનંદ બોલ્યા સાક્ષાત, જાણે બાઈયો રસોઈની વાત । ગંગાબાઈ જેતલપુરવાઢાં, રાંધી જાણે છે અન્ન રસાઢાં ॥૧૮॥ પાકશાસ્ત્રે પ્રવિણ છે પૂરાં, નથી તે કામમાં તે અધૂરાં । જમ્યા ઢૈયે તેઓની રસોઈ, એવી તો ન કરી શકે કોઈ ॥૧૯॥ એ છે નાગર વીસઢનગરાં, બહુપાક બનાવામાં જબરાં । કરે છે તો રસોઈ બઘાય, પળ નાગરની વલ્લણાય ॥૨૦॥ કેમ કરવી ઘટે પાકશાઢા, કેમ કરવા વિધી-ધ મશાલા । મીમપાક તથા નઢપાક, તેમાં છે તેની રીત અથાક ॥૨૧॥ રસોઈ કરવાવિધે । ઉપજાતિવૃત્ત—વરો કરે તે ઘણિ તો વિચારી, સામગ્રિ આપે સહુ સારિસારી । રસોઈ સારી કરનાર નોય, વરો વલ્લાણે નહિ લોક કોય ॥૨૨॥ ધનાઢ્ય દ્વારું ધન વાવરે છે, આશા ઉરે તો જશની ધરે છે । સારી રસોઈ નહિ જો કરાય, તો વાવરેલું જર વ્યર્થ જાય ॥૨૩॥ કોઈક તો ધાન સુધારિ જાણે, કોઈ વગાડે ફિકરે ન આણે । કુધાનનું કોઈ કરે સુધાન, સુધાનનું કોઈ કરે કુધાન ॥૨૪॥ છે પાકવિધ્યા પળ એક મોટી, જરૂર જાણો નહિ છેક છોટી । અભ્યાસ કીધાથકિ આવડે છે, અભ્યાસ છોડે વિસરી પડે છે ॥૨૫॥ અભ્યાસ કીધો નહિ કોય દાડે, તે કાશું રાલે અથવા દક્ષાડે । કાં ઢોઢી નાલે નિજ અંગ દાસે, દક્ષાય તેતો તન કાઢ દાસે ॥૨૬॥ જો ઢોંઘ અંગે લલ્લતાં કરાય, જો રાંધતાં દેહ કદી દક્ષાય । અશ્વાર જે અશ્વથકી

પહેલા, તે જાણવા પૂર્ણ નહીં શિખેલા ॥૨૭॥ મિઠૂ મશાલા વધતાં નચાય,
 કાં અલ્પ કે મૂદલ ભૂલિ જાય । કાં આકરો તાપ કરે અતિશે, કાં તો ચુલામાં
 અગની ન દીસે ॥૨૮॥ ચોપાઈ—ગંગાબાને પછી કેવરાવ્યું, ત્યારે તેમણે પાછું કહાવ્યું ।
 થોડાં માણસને હું દેખીશ, ત્યાંસુધી તો રસોઈ કરીશ ॥૨૯॥ જન વધતા થશે જેમ-
 જેમ, પહે બાઈયોનો ચપ તેમતેમ । સીધું તૈયાર કરવું તમામ, ઘણી બાઈયો તણું તે છે
 કામ ॥૩૦॥ સતસંગી છે સ્ત્રીના સમાજ, માટે તેઓને તેડાવો આજ । શાળી બાઈ
 રહે જેજે ગામ, ગંગાબાએ કહ્યાં નામ ઠામ ॥૩૧॥ આલા નામે છે ઉત્તમ ગામ, ના-
 રાયણદવે છે તેહ ઠામ । તેની પત્નિ છે દેવકીબાઈ, સુતા તેની મીઠી ને જીબાઈ ॥૩૨॥
 પીપલાનામાં છે લાડુબાઈ, મેતા નરસીની પુત્રી ગણાઈ । નારાયણદવે છે આલા
 ગામે, તેના પુત્ર છે નરસીંહ નામે ॥૩૩॥ લાડુબાઈ તેને પરણી છે, પીપલાનામાં
 જેહ ગણી છે । માનુબાઈ તો બેહેન છે તેની, સારી સમજણ છે ઘણી તેની ॥૩૪॥
 નારાયણમેતા નરસીના બાઈ, તેની પત્ની રૂઢી રૂકમાઈ । લાડકી તેની માતાનું
 નામ, જાણે સારું રસોઈનું કામ ॥૩૫॥ મેતા નરસીંહનું અધવારું, મેઘપરમાં છે
 એમ હું ધારું । માટે ત્યાં પળ ચબર કઢાવો, બાઈ જ્યાં હોય ત્યાંથી તેડાવો ॥૩૬॥
 સુત નરસીનો કલ્યાણજી છે, બાઈ કુંવર તેની પુત્રી છે । વઢી બીજી જે બાઈયો
 ગણાવી, પછી તેઓને તરત તેડાવી ॥૩૭॥ વઢી બોલિયા મટ મયારામ, પડશે
 ઘણા વિપ્રોનું કામ । જન મઠશે હજારો હજાર, વિપ્ર જોશે ઘણા રાંધનાર ॥૩૮॥
 જ્ઞાણ માણસો જ્યાં મેઢાં થાય, ત્યારે બાઈયોથી કેમ રંધાય । ઘણું રાંધે ને પિરસે
 તમામ, ઘણા પુરુષોતણું તેતો કામ ॥૩૯॥ નારાયણદવે આલા ગામે, તેના પુત્ર
 છે કૂરજી નામે । ગંગાધર તથા અંબારામ, રહે ગોર્વીંદજી તેહ ઠામ ॥૪૦॥ દવે
 નરસિંહ ને લાધો જોશી, મેતા ઇંદરજી છે પાડોશી । મૂઢજી તથા જૂઠો છે નામ,
 તેનો પુત્ર છે ભલો જેરામ ॥૪૧॥ દવે દેવજી પરમાણંદ, બાઈ બે સતસંગી સ્વછંદ ।
 પીપલાને મેતા નરસી છે, સુત કલ્યાણજી વાલજી છે ॥૪૨॥ રઘુનાથ ને રવજી
 જેહ, મેતા નરસીંહના સુત તેહ । નારાયણમેતા તેહના બાઈ, તેના ચિત્તમાં બહુ
 ચતુરાઈ ॥૪૩॥ જેઠો માણજી રવજી જેહ, મેઘપુરમાં રહેછે તેહ । બીજાપણ બહુ
 વિપ્ર ગણાવ્યા, સ્વામિયે તેને તર્ત તેડાવ્યા ॥૪૪॥ રામદાસજી વાણિ કહેછે, જે-
 તપરમાં જે ભક્તો રહેછે । સ્વામિ તેઓને પાસે બોલાવો, કાંઈ કાંઈક કામ બ-
 ઢાવો ॥૪૫॥ સુણી સ્વામિયે તેને તેડાવ્યા, આજ્ઞા સાંભળી તે સહુ આવ્યા ।
 સુણો ભૂપ તેનાં કહું નામ, મોટા મુક્ત તે સદગુણધામ ॥૪૬॥ રાજા ઉન્નડ જે
 ગુણવાન, તેને પ્રગટ પ્રસન્ન છે જ્ઞાન । મુઢુવાઢા તથા દેવાબાઢા, ઘણા સમજુ સારા ક-
 રમાઢા ॥૪૭॥ ભગવાન કાપડિયો ને હરજી, માણો પટેલ અને લાલજી ।
 ભલા ભક્ત ઠાકરશી લુવાર, નથુ શ્રીકમ આંબો ઉદાર ॥૪૮॥ વેલો જેઠો ને
 પુતઢીબાઈ, જીવા જોડીનાં પત્ની ગણાઈ । રામબાઈ આદિક હરિજન, સૌને

બોલાવી કહ્યું વચન ॥૪૯॥ વરણીને થશે અભિષેક, ત્યારે આવશે સંઘ અનેક
સૌની ચાકરી કરજો સારી, કરો શીઘ્રાની સર્વે તૈયારી ॥૫૦॥ જેજે જોઈયે
વસ્તુ મગાવો, વડી પાપડ શેવો કરાવો । રાવડી તથા તંબુ ને દેરા, ડ્યાંથી ત્યાં
થી મગાવો ઘણેરા ॥૫૧॥ મુઠ્ઠાવાળા ને ઉમ્મડરાય, સુણી બોલીયા તે સમે ત્યાંય
દેરા રાવડી તંબુઓ સારા, ઘણા દરબારમાં છે અમારા ॥૫૨॥ કેટલોએક બીજ
સામાન, તેતો તૈયાર છે આ સ્થાન । તન મન ધન જે છે અમારાં, તેતો જાણજ
સર્વે તમારાં ॥૫૩॥ એમ કહિને ગયા સૌ ઘેર, સ્વામી રાજી થયા શુભપેર । વૈદ
કળાશી ને સુતાર જેહ, વિપ્ર તરત તેડાવેલા તેહ ॥૫૪॥ સહુ આવી મળ્યા તે
ઠાર, ચાલ્યું કામ ત્યાં ધમધોકાર । કોઈ સામાન જઈ લઈ આવે, કોઈ સારી રી
તે સચવાવે ॥૫૫॥ ભાણા પટેલના ઓરડા છે, ઉત્તરાભિમુખે જે રુઢા છે । કમ
મંડપ આરંભ ત્યાંય, સૌને હરખ ઘણો મનમાંય ॥૫૬॥ જેને જેહ મળાવેલું કામ
જન તેતે કરેછે તમામ । કરે મંડપનું કામ કોઈ, કરે વિપ્ર મળીને રસોઈ ॥૫૭
વડી પાપડ બાઈયો કરેછે, જીભે હરિકીરતન ઉચ્ચેછે । રહ્યાં ગીત તે ગગનમાં ગ
જી, સુણી દેવ થયા સહુ રાજી ॥૫૮॥ ચાલે મંડપકામ જે ઠાર, જાય જોવા સ્વા
મી ઘ્રણ વાર । જે જે સામાન જોઈયે જેને, સ્વામી તરત અપાવેછે તેને ॥૫૯॥ હ
રજીઆદિ જે સૂત્રધાર, સ્વામી તેને કહેછે તે ઠાર । જેવી કારીગરી કરી જાણ
તેવી કરવામાં કસુર ન આણો ॥૬૦॥ સુણી બોલિયા હીરજીભાઈ, રામાનંદ સુણ
સુખદાઈ । સારું કામ કરે ધનસાટે, આ તો છે મુક્તિલાભને માટે ॥૬૧॥ બ
અક્ષરધામનિવાસી, નરદેહ ધર્યો સુખરાશી । તેને કરવા છે પૂર્ણ પ્રસન્ન, તે
ધામમાં જાવાનું મન ॥૬૨॥ આશા એવી મોટી છે સ્વામી, કેમ કરવામાં રાખ
સ્વામી । એવા સ્નેહના સુણિ ઉચાર, આપ્યા સ્વામીયે હૈયેથી હાર ॥૬૩॥ હોંશેહોં
કરે સહુ કામ, જાણે રીક્ષશે શ્રીઘનશામ । સ્વામીને જો નજરમાં ન આવે, આ
દીનનું ચણેલું પડાવે ॥૬૪॥ આપે ધીરે રહીને સુબોધ, પળ ન કરે લગારેય ક્રોધ
એવા સ્વામી છે દીલના દયાળ, નિજદાસતણા પ્રતિપાળ ॥૬૫॥ પુષ્પિતાગ્રાવૃત્ત—સુ
નૃપ હરિનાં રુઢાં ચરિત્ર, પરમ પવિત્ર વિશાળ છે વિચિત્ર । સુર નર મુનિ મુ
નિત્ય ગાય, તદપિ કદાપિ ન તૃપ્ત તેહ થાય ॥૬૬॥ इति श्रीविहारिलालजीआचार्यविरचित
हरिलीलामृते चतुर्थकण्ठशे अचित्यानंदवर्णीद्रअभयसिंहनृपसंवादे श्रीहरिपट्टाभिषेके मंडपारंभना
द्वाविंशतितमो विश्रामः ॥२२॥

પૂર્વછાયો—કહે અચિત્યાનંદજી, સુણો ભૂપ અભેસિંહભાઈ । લીલા કહું જે
પરતણી, સુણતાં અધિક સુખદાઈ ॥૧॥ ચોપાઈ—હરિમક્ત મળી ઘણા નર, કા
મંડપનો તે આદર । સૂત્રધાર સામાન મગાવે, હરિમક્તો ઉમંગથી લાવે ॥૨॥ ઘ
મ્મડપથી ધમધમ ચાલે, જાણે ઉન્મક્ત મેંગલ મહાલે । સિંધુપર સેતુ રચવાને જે
કપિવુંદ મચ્યાં હતાં તેમ ॥૩॥ એકએકથી આગળ ઘાય, લાવી આપેછે વસ્તુ

त्यांय । एक बीजाथि अधिक ते ठाम, काम करवाने राखेछे हाम ॥४॥ जुवे लोको जे रस्ते जनार, जोई अचरज पामे अपार । जुवे टोळे टोळां जन मळी, तेतो झडप वखाणेछे वळी ॥५॥ बीजे ठेकाणे जोवाने जाय, पाकशाळानो आदर था-
य । लैने पावडा कोश कोदाळी, मजुरो मंड्या काछडा वाळी ॥६॥ जाणे संचित कर्म कोठार, तेतो खोदीने काढेछे बहार । कोई खोदेछे चूल के क्यारी, कोई कोठियो डाढेछे भारी ॥७॥ शीरो भरवा अवाडा करेछे, घृत भरवाना कुंड धरेछे । करे सीधु सामान तैयार, कर्योछे बळतणनो अंभार ॥८॥ छांया करवाने थांभला रोपे, जाणे मोक्ष निसरणियो ओपे । उंचां बांधेछे बुंगण लावी, जाणे शरदनी वाढळी आवी ॥९॥ चरु रंगाडां ने देघ मोटा, लावि मुक्या तेना नथी तोटा । कथरोट कुंडां ने कडाओ, झारा डोया तथा कडछाओ ॥१०॥ एवां वा-
सण अपरमपार, लावी मुक्यां ते जग्या मोझार । काम चालेछे धमधोकार, एम वितिया दिन दशबार ॥११॥ एवामां काळीचौदश आवी, हनुमान पूज्या हेत लावी । घणा संत हरिजन आव्या, जोइ आरंभ मनमुद लाव्या ॥१२॥ उपजा-
तिवृत्त—आनंद छे ज्यां अभिषेक केरो, दीवाळि आव्याथि वध्या घणेरौ । प्रवाह गंगाजितणो सु जेम, मळयाथि कालिंदि वधेज तेम ॥१३॥ दीसे घणा दीपक ठा-
मठाम, शुं देव आव्या तजि स्वर्गधाम । निहाळवा शुं वृषवंशिराज, धर्या धराये बहु नेत्र आज ॥१४॥ दीपोत्सवी तो बहु आवि जाय, आवो कदी उत्सव तो न थाय । कहे जनोने जन एक कोई, आवी दिवाळी कदिये न जोई ॥१५॥ आव्या नथी ने नथि आवनार, छे जे प्रभू अक्षरब्रह्म पार । ते आविया छे नरदेह धारी, तेथी दिसे आज दिवाळि सारी ॥१६॥ आनंद छे अक्षरमांहि जेवो, भू-
लोकमां आज जणाय एवो । जे देह पाम्या जन आज टाणे, सुभाग्य तेनां वि-
बुधो वखाणे ॥१७॥ भलो कर्यो उत्सव अन्नकूट, पकान ने शाक कर्यो अखूट । ठाकोरजी आगळ ते धरावी, पंक्ति पछी संततणी करावी ॥१८॥ पोते गुरु पी-
रसवा रहेछे, महाप्रभूजी पण पीरसेछे । जे हाथमांथी कणिका पडेछे, प्रसादि ब्र-
ह्मादि सुरो चहेछे ॥१९॥ चोपाइ—अन्नकूटतणो दीन गयो, शुदि बीज तणो दीन थयो । जेतपरना जनोने तेडावी, स्वामिये एवी वात सुणावी ॥२०॥ समैयो हवे हुंकडो आव्यो, केटलोक सामान कराव्यो । बीजुं तो बधुं तैयार थाशो, पण उतारा क्यां क्यां कराशे ॥२१॥ कैक आवशे राणा ने राय, आवशेज गृहस्थ घणाय । सतसंगी तो आवशे सहु, बीजा पण जन आवशे बहु ॥२२॥ राखवी सहुनी बर-
दाश, तेमां करवी न काई कचास । मूळुवाळा बोल्या पछी त्यांय, देवावाळा ने उन्नडराय ॥२३॥ मोटामोटा छे मोल अमारा, तेतो जाणजो सर्व तमारा । उतारा तो ठरावशुं अमे, तेनी चिंता न राखशो तमे ॥२४॥ यथायोग्य पलंग तळाई, वळि सेवामां देशुं सिपाई । जेतपरना बिजा हरिजन, कहेछे जे अमारां भुवन ॥२५॥

हरिजनने उतरवाने देशुं, बळि सेवामां तत्पर रेशुं । एम कहि जन सर्व सिधा-
 व्या, देरा तंबुओ ऊभा कराव्या ॥२६॥ रुडी रावटीयो अने पाल, बांधि चंदनि-
 ओ त्यां विशाळ । तंबु उपर कळश सोनाना, चळके सरखा चंद्रमाना ॥२७॥
 मांहि जाजमो शुभ पथरावी, मुकी खुरशीयो विधविध लावी । गादि तक्रिया
 पलंग तळाई, गाल मसुरियां ने रजाई ॥२८॥ जेजे जोइये ते राख्यां तैयार, जे-
 म आपतां लागे न वार । आव्यो अष्टमीनो दिन ज्यारे, थयो मंडप तैयार त्यारे
 ॥२९॥ स्वामिने कहे हीरजीभाई, जुओ मंडपनी सरसाई । पछी मंडप जोवा प-
 धार्या, साथे जन लैने सारासारा ॥३०॥ वैतालीयवृत्त—छबि मंडपकेरि शी कहुं,
 भभकदार बनी भली बहु । सजिया शुभ हेमथांभला, तखता श्रेष्ठ धर्या तहां
 भला ॥३१॥ हृद बेहृद काचहांडियो, करवा दीपककाज मांडियो । बहुभात
 उलेच बांधिया, शुभ तेमां जरितार सांधिया ॥३२॥ बहु झूमर त्यां झुमी र-
 ह्यां, सुविमानोनि समान ते कथां । छबिला गलिचा बिछाविया, चितरोमां सुर
 चीतराविया ॥३३॥ मणि मोतितणां सुतोरणो, बहु बांध्यां जनचित्त चोरणो ।
 शुक्र सारिक शब्द उच्चरे, मुनिकेरा मननेय ते हरे ॥३४॥ धरिया पचरंगि वाव-
 टा, अति छाजे शुभ तेहनी छटा । नभमां कृत जेम मेहनां, धनुसादृश्य सुरूप
 तेहनां ॥३५॥ शुभ कुंड तहां करावियो, करवा होम भलोज भावियो । कदळी
 सदळी बळी लही, स्थिर त्यां स्थंभ रुडा रच्या सही ॥३६॥ चोपाई—स्वामि नि-
 रखीने शोभा अथाह, वारेवारे कछुं वाहवाह । अमे धार्यो हतो जेवो करवा,
 तेथी सरस थयो मनहरवा ॥३७॥ धन्यधन्य नारायण भ्रात, विश्वकर्मा तमे सा-
 क्षात । तमे प्रत्यक्ष छो रचनार, केम खामी रहे त्यां लगार ॥३८॥ एम राजी
 थईने अपार, आप्या उरथी प्रसादिना हार । पछी जोवा गया पाकशाळा, त्यांतो
 विप्रो विशेष निहाळ्या ॥३९॥ पीपळाणाना नरसींहेमता, पाकशाळाना उपरी
 हता । पुत्र कल्याणजीआदि जेह, मंड्या करवा रसोई तेह ॥४०॥ कोइये काछ-
 डा लीधाछे वाळी, कोइये वाळी बोकानी रुपाळी । कोइये कडछा लीधाछे कर-
 मां, कोइ भींजाया परशेवा भरमां ॥४१॥ कोइये पातळां ने कोइये जाडां, ला-
 डु खांडवा लीधांछे आडां । हळदीवाळा कोईना हाथ, तेनो रंग लाग्यो अंग-
 साथ ॥४२॥ जाणे खेलीने आव्या वसंत, तेनो रंग लाग्योछे अत्यंत । चुल्यो उ-
 पर देघो चडावी, घणी घीनी अवाडी भरावी ॥४३॥ लाडु खांडे करे बळ भारे,
 रामानंदनी जय उच्चारे । कोई पाडे भलां पकवान, तेनुं लागी रछुं तेमां ध्यान ॥४४॥
 रामानंद बोल्या गुणवान, करी राखो रुडां पकवान । द्वादशी दिने जमवानुं धर-
 जो, दाळ भात तो ते दिन करजो ॥४५॥ करो नागरने खपे एवी, जूदी दूधनी
 रसोई तेवी । बोल्या विप्रो अमे तेम करशुं, आप आज्ञा सुणी अनुसरशुं ॥४६॥
 जोइ ब्राह्मणनो श्रम भारी, रामानंद रिझ्या मुद धारी । भुजसमशा करी भली

વિધી, સર્વ વિપ્રોને આશીષ દીધી ॥૪૭॥ પછી સ્વામિજી ત્યાંથી પધાર્યા, જોયા જઈને સમસ્ત ઉતારા । બંદોબસ્ત નિહાળીને સાર, સ્વામિ રીફ્યા રૂદેમાં અપાર ॥૪૮॥ કર્યું આશ્રમે જઈને આસન, વઢી વાત વિચારીને મન । મુક્તાનંદ તથા રા-
નદાસ, રામાનંદે તેજ્યા નિજપાસ ॥૪૯॥ કહ્યું સાંભળો સદગુણી સંત, હું છું તમ-
ચ્છે આજ નર્ચિત । મારે યજ્ઞમાં બેસવું પડશે, આજ સંઘ ઘણા આવી ચડશે ॥૫૦॥
પાંચજો સહુની બરદાસ, કશી વાતે ન રાખો કચાશ । વઢી જ્ઞાનતણો ઉપદેશ,
તમે સર્વને કરજો વિશેષ ॥૫૧॥ સંતમંડલ આવે આ કાલ, તેની લેજો તમે સં-
માલ । સુણી બોલિયા તે સંત બેય, તેતો કામ અમારુંજ છેય ॥૫૨॥ વઢી સ્વામિ-
યે વાળી ઉચારી, સુણો સ્નેહે મુકુંદ બ્રહ્મચારી । વરણી નીલકંઠની પાસ, રહો
ચઈને નિરંતર દાસ ॥૫૩॥ એની આજ્ઞા સદા અનુસરજો, જેજે સેવા બતાવે તે કર-
જો । બોલ્યા તે સમે તે બ્રહ્મચારી, સદા વર્તિશ આજ્ઞાનુસારી ॥૫૪॥ એજ અષ્ટ-
મેને દિનરાય, સંત મંડલ આવિયાં ત્યાંય । નવમી દિન આવિયો જ્યારે, આવ્યા
સંઘ અનેક તે વારે ॥૫૫॥ દેશ સોરઠ કાઠિયાવાડ, ખાલ ગુજરાત ને જ્ઞાલાવા-
ડ । કછદેશ આદીક અપાર, આવ્યાં હરિજન નર અને નાર ॥૫૬॥ સંઘ ઋતર્યો
ગામમાં કોઈ, કોઈ તંબુ દેરા રૂડા જોઈ । કોઈ ગામમાં હરિજન ઘેર, ઉતર્યા જો-
ને રૂડી પેર ॥૫૭॥ મળ્યા લોક હજારો હજાર, ચાલવાનો ન માગ લગાર । આ-
ચ્યા છત્રપતી કૈક વંકા, તેના વાજેછે નોબતે હંકા ॥૫૮॥ ઢલે ચમર ને ફરકે નિ-
શાન, છઢીદાર બોલે ગુણવાન । ઘોડા હળહળે ચિઃકારે હાથી, ગામ ગાજી રહ્યું
તર્જનાથી ॥૫૯॥ આપ્યાં ઋતરવા શુભ સ્થાન, પછી આપિયાં ભોજન પાન । બહુ
હરી સહુની બરદાશ, તેમાં કાંઈ ન રાખી કચાશ ॥૬૦॥ પુષ્પિતાગ્રાવૃત્ત—પુરપુરથ-
કે સંઘ શ્રેષ્ઠ આવે, મુનિવર મુક્ત હરીકથા સુણાવે । દરશન કરિ કૃષ્ણનાં ગુરુનાં,
નન મુદવંત થયાં જનો સહુનાં ॥૬૧॥ હિત શ્રીવિહારિલાલજીઆચાર્યવિરચિતે હરિલીલામૃતે
ચતુર્થકલશે અર્ચિત્યાનંદવર્ણીદ્રામયસિંહનૃપસંવાદે શ્રીહરિપદ્મામિષેકે હરિજનસંઘાગમનનામા
યોવિંશતિતમો વિશ્રામઃ ॥૨૩॥

પૂર્વછાયો—કાર્તિક શુદી નવમી તળી, રહિ પાછલી છ ઘડી રાત । રામા-
નંદજી જાગિયા, રૂદયે થયા રઢિયાત ॥૧॥ શૌચક્રિયા ને સ્નાનવિધિ, કરી
નેત્યક્રિયા નિજ જેહ । સંધ્યા પૂજા પાઠ જપ, સહુ તરત કીધું તેહ ॥૨॥ ચોપાઈ—
પ્રભામાં પછિ જૈ બેઠા સ્વામી, અતિ અંતરે આનંદ પામી । દેશાંતરથકી તેડાવે-
શ, હતા વેદિયા જેહ આવેલા ॥૩॥ તેઓ પ્રત્યે બોલ્યા તતલેવ, તમે સાંભળો
સહુ મુદેવ । નીલકંઠ છે આ બ્રહ્મચારી, તેને આપશું ગાદી અમારી ॥૪॥ વિધિ
વેદોક્ત મંત્ર જે જાણે, ક્રિયા કરવી છે શાસ્ત્ર પ્રમાણે । સુણિ બોલિયા ઢિજ શિર
ગામી, ચારે વેદના વિપ્ર છે સ્વામી ॥૫॥ માટે વેદવિધાન છે જેમ, કામ સર્વ કરા-
વશું તેમ । નિરવિઘન પૂરું થવા કાજ, પૂજો ગણપતિને મહારાજ ॥૬॥ અતિ છે

शुभ लग्न अत्यारे, यज्ञशाळामां वर्णि पधारे । वळी आप पधारोज त्यांय, मो-
 टो हर्ष धरी मनमांय ॥७॥ पछी स्वामी ते शाळामां आव्या, साथे श्रीघनशाम-
 ने लाव्या । यज्ञकार्यमां प्रेरला जेह, मुकुन्दानंद वरणी तेह ॥८॥ बळि आविया
 भट मयाराम, विप्र वेदिया सहित ते ठाम । वाजां विविध प्रकारनां वाजे, वसु-
 धातळ ने व्योम गाजे ॥९॥ पछी वेदोक्त मंत्र उचारी, पूज्या गणपतिने पूज्य
 धारी । कर्तुं मातृकपूजन प्रीते, नांदिश्राद्ध कर्तुं रुढी रीते ॥१०॥ स्वस्तिवाचन
 विप्रोये कीर्तुं, तेना कळशतणुं जळ लीर्तुं । चारे वेदनी भणी आशीष, छांटयुं
 ते यजमानने शीश ॥११॥ द्विजने पछी दक्षिणा दीधी, विप्रनी वरुणी पछि की-
 धी । पूज्या आचार्य ने ब्रह्माय, करी ऋत्विजनी त्यां पूजाय ॥१२॥ बेठा विप्रो
 करे अनुष्ठान, स्वामी शिष्य गया स्वस्थान । वीत्यो वासर ने वीती रात, थयुं
 उज्वळ उदय प्रभात ॥१३॥ व्रत दिवस एकादशी जाणी, भद्रा नावा जवा इच्छा
 आणी । रामानंद ने श्रीघनशाम, संघसहित तो भट मयाराम ॥१४॥ संत सह
 साथे मुक्तानंद, वर्णि सौ साथे वर्णि मुकुंद । भद्रा तीर्थमां नावा सिधाव्या, सा-
 थे राय राणा बहु आव्या ॥१५॥ हाथी घोडा ने रथ छे अपार, वाजे वाजिन्न
 विविध प्रकार । कोई ताल मृदंग बजावे, संतमंडळ कीर्तन गावे ॥१६॥ जेजेकार
 बोले छडीदार, जोवा टोळे मळयां नरनार । कर्तुं भद्राविषे जई स्नान, करी नि-
 त्यक्रिया दीधां दान ॥१७॥ जेवी शोभाथी नदिये सिधाव्या, तेवी शोभाथी मं-
 दिरे आव्या । यज्ञशाळामां आसन करी, पूज्या विप्र ने गणपति फरी ॥१८॥ एक
 वेदी उपर एज ठार, स्थाप्यां राधा ने कृष्ण तेवार । करी स्नेहे षोडश उपचार,
 पूज्या मंत्र करीने उच्चार ॥१९॥ पछी कुंडमां पावक धर्यो, कृष्णमंत्रवडे होम
 कर्यो । जव तिल मध ने फळ फूल, होम्या चंदनकाष्ठ अतुल्य ॥२०॥ घृत हो-
 म्यां घणां परनाळे, भक्त भावीक भावथी भाळे । एम देखाडियो वेदधर्म, मोटा
 मुनिजन जाणे ते मर्म ॥२१॥ उपजातिवृत्त—ते कुंडथी दक्षिण दीश पासे, पवित्र
 ब्रह्मासन केवुं भासे । श्रीजीतणी नाभि समीप जेवुं, पवित्र दिसे तिलचिन्ह तेवुं
 ॥२२॥ शोभीत सिंहासन सौथि सारुं, जेनुं नही मूल्य अमूल्य धारुं । ते विश्व-
 कर्मा विधिये घडेलुं, हीरा तथा माणकथी जडेलुं ॥२३॥ शुं आप छे अक्षर ब्रह्म
 एह, स्वेच्छाथि एवो धरियो स्वदेह । सर्वत्र व्यापी शुभ जेनुं तेज, शोभीत सिं-
 हासनरूप एज ॥२४॥ त्यां वेदना मंत्र द्विजो उचारे, स्वामी हरीनो कर हाथ
 धारे । सिंहासने श्रीहरि तो बिराज्या, जेजेतणा शब्द विशेष गाज्या ॥२५॥
 आनंद आनंद बध्यो अतीशे, आकाश तो निर्मळ स्वच्छ दीसे । नदी तळावे
 पण स्वच्छ नीर, सुगंध ने शीत वहे समीर ॥२६॥ ज्यां कुंडमां पावक तो बि-
 राजे, त्यां ते भलो धूम्र रहीत छाजे । संतोतणां निर्मळ चित्त भासे, भानु भ-
 लो व्योमविषे प्रकासे ॥२७॥ आकाशमां देवविमान छायां, गांधर्ववृन्दे गुणगीत

गायां । नाचे मळीने नभ देवनारी, थे पुष्प ने चंदन वृष्टि सारी ॥२८॥ वाजित्र
वाजे विविध प्रकार, ब्रह्मांडमां हर्ष वध्यो अपार । त्रिनेत्र तो तांडव त्यां करे-
छे, कीर्ती कथा नारद उच्चरेछे ॥२९॥ बैरी सदा सिंह अजादि जेह, प्राणी थ-
या सौ निरवैर तेह । धर्मी जनो तो हरल्या विशेष, अधर्मीने तो उपज्यो कलेश
॥३०॥ आचार्य ब्रह्मादिक विप्र जेह, करे हरिने अभिषेक तेह । मंत्रो श्रुती चार-
रतणा उच्चारे, स्वहस्त तीर्थोदक दर्भ धारे ॥३१॥ एवे समे अक्षरमुक्त आव्या,
अमूल्य ने अद्भुत भेट लाव्या । प्रभुपदे मस्तकने नमावी, स्नेहे सुकाव्योथि स्तुती
सुणावी ॥३२॥ सुनंद ने नंद गरुड आव्या, साथे वळी विश्वकसेन लाव्या । धर्या
सह्ये शुभ दीव्य देह, देखे जनो लोचन दिव्य जेह ॥३३॥ ब्रह्म तथा विष्णु महेश
शेष, गणेश ने सूर्य शशी सुरेश । पधारिया सर्व स्वपत्निसाथ, नम्या हरीने निज
जोडी हाथ ॥३४॥ दशे दिशाना पति जेह देव, त्यां आविया सौ मळि तर्तवेव ।
समग्र देवो वळि स्वर्गवासी, आव्या लईने निजदासदासी ॥३५॥ गंगा तथा पुष्कर-
राज आदी, कार्लिदि सिंधू गलकी गयादी । ते सर्व तीर्थो अभिषेक नीरे, रह्यां
मळी दिव्य शुची शरीरे ॥३६॥ छ शास्त्र ने वेद गणाय चार, प्रत्यक्ष आव्या मळि
एह ठार । नारीस्वरूपे पृथिवी पधारी, निहाळवा श्रीहरि ब्रह्मचारी ॥३७॥ देशां-
तरोना जनसंघ जेह, निहाळिने श्रीहरि रूप तेह । तथा रुडा मंडपने निहाळी,
आनंदनी तो अति हृद्य वाळी ॥३८॥ सजी शरीरे सणगार सार, एकत्र बेठी
अबळा अपार । आनंद एना उरमां न माय, गौरी मळी मंगळ गीत गाय ॥३९॥
मंडपनुं वर्णन । प्रभुनी पूजा मानसीरे, ए राग छे—मोटा मंडपनी शोभा ते शी वरणबुरे,
जोवा इंद्रादिक देवो ललचायरे; रंगमंडप छायो मोतीयेरे । जेवो पांडवोनो इंद्र-
प्रस्थ ओपतोरे, एवी मंडपने उपमा अपायरे; रंगमंडप छायो मोतीयेरे ॥४०॥
उपर कनकना कळश चडावीयारे, ध्वजा पताका चडावी चारे पासरे; रंगमंडप
छायो मोतीयेरे । बांध्यां तोरण मनोहर मणि मोतिनारे, तेनो चारे दीसे प्रसरे
प्रकाशरे; रंगमंडप छायो मोतीयेरे ॥४१॥ उंचा उलेख बंधाव्या जादर चीरनारे;
झाझां झूमर लटकाव्यां हारोहाररे; रंगमंडप छायो मोतीयेरे । हेमसांकळे लट-
कावी घणी हांडीयोरे, मांड्या काचतणा तखता अपाररे; रंगमंडप छायो मोती-
येरे ॥४२॥ भीते चतुर चीतारे चित्र चीतरीरे, तेमां चीक्या चारु चोवी अबताररे,
रंगमंडप छायो मोतीयेरे । संतो साथे श्रीहरिनी सभा चीतरीरे, ठरी रहे जन
जोवा ठारोठाररे, रंगमंडप छायो मोतीयेरे ॥४३॥ नीचे जाजमो गालीचा पथ-
रावीयारे, मांडी खूरशीयो सुंदर शोभीतरे; रंगमंडप छायो मोतीयेरे । गादी
तकिया रुडा कोइ ठामे गोठव्यारे, पोपट पांजरां लटकाव्यां रुडी रीतरे; रंगमं-
डप छायो मोतीयेरे ॥४४॥ त्यांतो आविने बिराज्या राणा राजवीरे, रामानंद साथे
शोभे घनशामरे; रंगमंडप छायो मोतीयेरे । वाजां वजाडीने संत गुण गायछेरे,

जोवा उलट्युछे त्यांतो आखुं गामरे; रंगमंडप छायो मोतीयेरे ॥४५॥ हवे हो-
मतणी शोभा हेते हुं कहुरे, कर्यो कुंड तेमां कसर न कांधरे; रंगमंडप छायो
मोतीयेरे । त्यांतो रंभाकेरा थंभ रुडा रोपियारे, वेदविधि करे विप्रो बेटा त्यांयेरे;
रंगमंडप छायो मोतीयेरे ॥४६॥ पछी सिंहासने शामने पधरावियारे, वेदमंत्रवडे
कीधो अभिषेकरे; रंगमंडप छायो मोतीयेरे । मुक्तो अक्षरना निरखवा आवियारे,
आव्या इंद्रादिक अमर अनेकरे; रंगमंडप छायो मोतीयेरे ॥४७॥ सखी आज तो
सोनाना सूरज उगियारे, आज मोतीडाना वरसेछे मेहरे; रंगमंडप छायो मोती-
येरे । सखी धन्यधन्य भाग्य छे जो आपणारें, आवे अवसरे आव्यो जनदेहरे;
रंगमंडप छायो मोतीयेरे ॥४८॥ जेनां दरशन दुर्लभ छे देवनेरे, तेने निरखीने
थइये निहालरे; रंगमंडप छायो मोतीयेरे । सखी सभामां शोभेछे घनशामजीरे,
वालो वृषवंशी विश्वविहारिलालरे; रंगमंडप छायो मोतीयेरे ॥४९॥ चोपाइ—एवी
रीते रामा गाय गीत, धरी प्रभुपद पूरण प्रीत । रामानंदस्वामी छे सुजाण, प्रभुने
जाणे प्रगट प्रमाण ॥५०॥ सर्वना गुरु सर्वना ईष्ट, सहजानंद सौथी वरीष्ट । भजे
जेने अक्षरमुक्त जेवा, रामानंदजी जाणेछे एवा ॥५१॥ तोय राखवाने लोकाचार,
उपदेश दिधो तेणी वार । वर्णिराज सुणो शुभ मर्म, तमे पाळजो वेदनो धर्म
॥५२॥ शोभावो उद्धवीसंप्रदाय, जेथी जीवोनां कल्याण थाय । सर्वे शिष्योने
धर्म पळावो, ज्ञान वैराग्य उर उपजावो ॥५३॥ करो करावो वैष्णवयाग, घणुं
खरचीने द्रव्य अथाग । बळी मंदिर मोटां करावो, राधाकृष्णादि मूर्ति स्थापावो
॥५४॥ बाई भाई गृहस्थ के त्यागी, भक्त थावा ईच्छे बडभागी । तेने तो तेवी
दीक्षा घरावो, धर्मसहित सुभक्ति करावो ॥५५॥ जन दीसे कुपात्र जरूर, करजो
संप्रदायथी दूर । संप्रदायना ग्रंथ रचावो, उंडा पाया तो एज नखावो ॥५६॥ कदी
मंदिरतो पडी जाय, देशपण कदी उज्जड थाय । पण ग्रंथ सदैव देखाय, एथी
अचळ रहे संप्रदाय ॥५७॥ शिष्य अर्पे वसन अलंकार, सुखे करजो तेतो अंगि-
कार । नहीं तमने करी शके बाध, दीसे शक्ति तमारी अगाध ॥५८॥ एवो उप-
देश सांभळी सार, उचर्या श्रीहरि उँकार । रामानंदे उमंग धरीने, वस्त्राभरण
घराव्यां हरीने ॥५९॥ कडां वेढ वींटीयो कुंडळ, हीरा मोतीना हार नवल । धूप
दीपक आगळ धारी, पछी आरति गुरुये उतारी ॥६०॥ पुष्पिताम्रावृत्त—करि हरितणुं
पूजनादि प्रीते, गुरुजि रक्षा निज आसने सुरीते । पछि वृष सुर सर्व स्नेह धारी,
करि अरचा हरि आरती उतारी ॥६१॥ इति श्रीविहारिलालजीआचार्यविरचिते हरिलीलामृते
चतुर्थकळशे अचित्यानंदवर्णाद्रिअभयसिंहनृपसंवादे श्रीहरिपट्टाभिषेकक्रियावर्णननामा चतुर्विंशतितमो
विश्रामः ॥२४॥

पूर्वछायो—मंडप मध्ये महाप्रभु, केवा शोभेछे ते शुभ रीत । विगतथी ते
वरणवी, गाय रामा मधुरां गीत ॥१॥ मोहनजीये मोकल्युरे मोसाळुं, ए राग छे—श्रीजी

સ્વામિ માંડવામાં બિરાજે, છબિલાની છબી ભલી છાજે; શ્રીજી સ્વામિ માંડવામાં બિરાજે । ટેક । સહી જોને આ શ્રીઘનશામ, પુરુષોત્તમ પૂરણકામ; શ્રીજી સ્વામિ માંડવામાં બિરાજે । એનાં ચરણકમલ મને ગમે, મારું મન ત્યાં ભ્રમર થઈ ભમે; શ્રીજી સ્વામિ માંડવામાં બિરાજે ॥૨॥ જંયા જુગલ રંભાર્થંભ જેવી, એતો ગરુડ ઉપર શોભે એવી; શ્રીજી સ્વામિ માંડવામાં બિરાજે । પેરું પીલું પીતાંબર અંગે, હુંતો નિરહું અધીક ઉમંગે; શ્રીજી સ્વામિ માંડવામાં બિરાજે ॥૩॥ ઓપે અતિ ભલું અંગે અંગરહું, હુંતો જોઈ જોઈને હૈયે હરહું; શ્રીજી સ્વામિ માંડવામાં બિરાજે । ધર્યાં વેઢ ને વીંટિ આંગઢિયે, જોતાં જરૂર આ જગનાં તો ટઢિયે; શ્રીજી સ્વામિ માંડવામાં બિરાજે ॥૪॥ પેર્યાં હેમ કઢાં બેડ હાથે, પેરી પોંચિયો નડવર નાથે; શ્રીજી સ્વામિ માંડવામાં બિરાજે । બાંહે બાધિયાં બહુ રુડાં બાજુ, કાનમાંહિ કુંડલિયાં છે કાજુ; શ્રીજી સ્વામિ માંડવામાં બિરાજે ॥૫॥ હૈયે હીરા ને મોતીના હાર, ખાઢી ખાસે સંસાર અસાર; શ્રીજી સ્વામિ માંડવામાં બિરાજે । મુખચંદ્ર દિસે ચિત્તચોર, જુવે મુનીજન જેમ ચકોર; શ્રીજી સ્વામિ માંડવામાં બિરાજે ॥૬॥ નેળ કમલ પાંખડલી પ્રમાણ, વારું તેપર તન મન પ્રાણ; શ્રીજી સ્વામિ માંડવામાં બિરાજે । ખાસે ખમર્યાં ચારુદંદ્ર ચાપ, ટઢે નિરહતાં ત્રિવિધિના તાપ; શ્રીજી સ્વામિ માંડવામાં બિરાજે ॥૭॥ જોઈ તિલકતળી સરસાઈ, છુટે સંસારી સાથે સગાઈ; શ્રીજી સ્વામિ માંડવામાં બિરાજે । પાઘપર રુડાં છોગલાં ધરિયાં, આવી ઉંડાં અંતરમાં ઉતરિયાં; શ્રીજી સ્વામિ માંડવામાં બિરાજે ॥૮॥ મઢ્યા અક્ષરધામના વાસી, કોળ જાય કેદાર ને કાશી; શ્રીજી સ્વામિ માંડવામાં બિરાજે । વેર બેઠાં મહાપ્રભુ મઢિયા, મારા મનના મનોરથ મઢિયા; શ્રીજી સ્વામિ માંડવામાં બિરાજે ॥૯॥ મનહરણ કરી લીધું હરિયે, હવે સંસારને તે શું કરિયે; શ્રીજી સ્વામિ માંડવામાં બિરાજે । હરીવર મારા હૈયાનો હાર, મારા પ્રાણનો એજ આધાર; શ્રીજી સ્વામિ માંડવામાં બિરાજે ॥૧૦॥ કર્યો નિશ્ચે વિચારીને બાઈ, નથી મોઢપણાથી ભ્રમાઈ; શ્રીજી સ્વામિ માંડવામાં બિરાજે । સદા ધ્યાનમાં રાહશું ધારી, વાલો વૃષસુત વિશ્વવિહારી; શ્રીજી સ્વામિ માંડવામાં બિરાજે ॥૧૧॥ પૂર્વછાયો—વર્ણિ અર્ચિત્યાનંદજી, કહે સુણો ભુમિ ભરતાર । સુર મુનિ મઢિને સ્તુતી કરી, હવે તેનો કહું વિસ્તાર ॥૧૨॥ વસંત-તિલકાવૃત્ત—રાહી સનેહ ઉચરે ઋષિનો સમાજ, હે રાજરાજ ઋષિપાઠ કૃપાજ-હાજ । શ્રીધર્મપુત્ર ધરણીપર દેહ ધારી, રક્ષા અધર્મકુઢથી કરશો અમારી ॥૧૩॥ જે કામ આદિ રિપુ અંતરમાં ઢરેછે, તે અંગ આવી ઋષિના તપનો કરેછે । એ છે અજીત અતિશોજ કરે અનર્થ, તેને સ્વવશ્ય કરવા હરિ છો સમર્થ ॥૧૪॥ સાક્ષાત આપ પ્રભુ અક્ષરના નિવાસી, સર્વાવતારતણં કારણ સૌખ્યરાશી । કીર્તી તમારિ નિગમાગમ નિત્ય ગાય, એવા દયાલુ તમને નમિયે સદાય ॥૧૫॥ નામી સ્વશીશ મુનિ નારદજી કહેછે, મેં પંચરાત્રકૃતિમાં કહિ ભક્તિ જે છે । તેવી પ્રવર્તનવિષે

न समर्थ कोय, ते काम अक्षरपती तमथीज होय ॥१६॥ छे सर्वकाळ महिमा अवितर्क्य जेनो, एवा तमे महत् सेवक हुं छुं तेनो । मूर्ती तमारि मन धारि सदा भमुंछुं, प्रत्यक्षरूप प्रभु हुं तमने नमुंछुं ॥१७॥ इंद्रे कष्टुं अखिल विश्वतणा अधीश, हुंतो थयो तम प्रतापथी स्वर्गईश । आज्ञा तमारि धरि वृष्टि वळि करुंछुं, प्रेमे प्रभूजि पद मस्तकने धरुंछुं ॥१८॥ नाथेल बेल घणिने वश होय जेवा, ब्रह्मादि देव सरवे तमवश्य तेवा । हिंसादि यज्ञ करवा खळअंश गोर, केता हताज करता जन जे कठोर ॥१९॥ तेथी सुकाइ कृश देह थया अमारा, पांम्या हवे प्रभु अमे चरणो तमारा । हिंसारहीत बहु यज्ञ करी कृपाळ, देशो विशेष सुख हे वृषभक्तिलाल ॥२०॥ ब्रह्मा कहे सुतळमां असुरांशियोये, कीधो प्रवर्त्तन अधर्म गुरुजियोये । ते टाळवा सुगुरुने करशस्त्र आपी, पापीष्ठ कूळ करशो निरमूळ कापी ॥२१॥ द्यो संत हाथ निगमागमरूप चाप, सुज्ञानखड्ग पण तीक्ष्ण जे अमाप । निष्कामआदि नियमो बहु तीव्र बाण, आज्ञा तमारि विजयध्वजने प्रमाण ॥२२॥ माहात्म्य आपतणुं अक्षय वज्र जेवुं, संग्राममां विचरतां मुनिहाथ देवुं । ते संतमंडळ घणां निजसंग लैने, देशो हरावि खळ देश विदेश जैने ॥२३॥ ल्यारे अधर्मि गुरुओ अति पामी त्रास, संताइ गुप्त थळमां करशे निवास । आप प्रतापथकि जे यति आपकेरा, पाखंड पंथ हणशे हिमते घणेरा ॥२४॥ सौ प्राणिनुं हित धरी तव भक्ति जेह, विस्तारशे अधिक धर्मसहीत तेह । जेजे जणाय असुरांश गुरु थयेला, बीजा कुपात्र मद मत्सरना भरेला ॥२५॥ सौने सुसंत तम जोरथी जीति लेशे, सुज्ञानदान जनने शुक्रतुल्य देशे । प्रौढ प्रताप अवलोकि प्रभू तमारो, आश्चर्यवंत सुरसाथ थयो अमारो ॥२६॥ आ काळमां अवनिमां नरनाट्य धारी, छोजी अनेक जनना प्रभु मोक्षकारी । सर्वेश पूर्ण पुरुषोत्तम प्राणदाता, वंदु समस्त विधि विश्वतणा विधाता ॥२७॥ सावित्रि देवि उचर्यो उर स्नेह आणी, हेप्राणनाथ पुरुषोत्तम पद्मपाणी । विद्या विहीन वनिता वळि नीच देह, थाशे समाधिधर आप प्रताप तेह ॥२८॥ एवा प्रतापि प्रभु छो अवतारि आप, सर्वावतारथि विलक्षण छे प्रताप । माहात्म्य आपतणुं अंतरमां धरुंछुं, बे हाथ जोडि वळि वंदन हुं करुंछुं ॥२९॥ प्रत्येक विश्वपति छे अज विष्णु ईश, संख्या गणी नव शके मनमां मुनीश । ते ईश्वरो हरितणी स्तुति उच्चरेछे, पोतातणां शिर प्रभूपदमां धरेछे ॥३०॥ विष्णु कहे अखिलना अवतारि आप, जे थाय अन्य अवतार अहीं अमाप । तेतो कळा तमतणी अथवा सुअंश, तेणे कर्यो न कदि छेक अधर्म ध्वंश ॥३१॥ थोडाकमांहि श्रुतिउक्त सुधर्म थाप्यो, के रावणादि खळनो वळि वंश काप्यो । हेनाथ आप धरि प्रौढ प्रताप बुद्धि, धर्म प्रवृत्ति करशोज दिगंत सूधी ॥३२॥ प्रहर्षणीवृत्त—जे जीवो भववनमां सदा भमेछे, मृत्यु ने जनमतणां दुखो खमेछे । तेओनी तरत तमेज सार लेशो, हेस्वामी निजपद पास

આસ દેશો ॥૩૩॥ બ્રહ્માંડાધિપતિ અનેક ઈશ જે છે, આજ્ઞામાં તમતણિ નિત્યપ્ર-
 પ તે છે । પામીને તમથકિ વિશ્વપોષ્ય શક્તિ, પોષુંહું જગત સુજાણિ દાસ્ય ભ-
 ક્તે ॥૩૪॥ સર્વેના હરિ અવતારિ દિવ્યધામ, સ્વચ્છંદ પ્રભુ પરમાત્મ પૂર્ણકામ ।
 તેતામાં સહુ અવતાર દર્શ દેશો, સર્વેનાં મન નિજમાં ધરાવિ લેશો ॥૩૫॥ ગો-
 ગેકાદિક નિજધામમાં ચિરાજે, તે મૂર્તી સહુ તમમાં જણાય આજે । ऐश्वर्यો નિ-
 જનને જણાવશોજી, કામાદી પ્રબલ રિપૂ હણાવશોજી ॥૩૬॥ જે જીવો જગ-
 વિવેજ અલપ જેવા, અજ્ઞાની જપતપહીન હોય એવા । તેઓને નિજ નજરે કરી
 આધી, દેખાડો અખિલ તજાવિને ઉપાધી ॥૩૭॥ મુક્તીનો પથ ધરિ દેહ ઈશ્વ-
 યે, દેખાડ્યો નિજજનનેજ જેહ હોયે । તે ઈશ દરશિત છે સમાધિ જેહ, દાસો-
 ન કરથિ કરાવશોજિ તેહ ॥૩૮॥ જે શક્તી દરશિત શ્રેષ્ઠ ઈશ્વરોમાં, તે શક્તી
 ન તવ પામશે જનોમાં । આવો તો જનમ થયો નથી ન થાશે, તે માટે સરવથિ
 શ્રેષ્ઠતા ગણાશે ॥૩૯॥ તેજસ્વી અમિત મણી જડીત જેહ, સિંહાલ્યા સુભગ સુ-
 ગાસનસ્થ તેહ । સેવેલા અગણિત મુક્તના સમાજે, દેખાડો નિજજનને સુધામ
 ગજે ॥૪૦॥ કોઈ તો તવ પટ માલ સોડિ જોઈ, તેમાંથી તરત સમાધિનિષ્ઠ હો-
 । જૈ જોશે પ્રભુ તવ અક્ષરાદિ ધામ, ऐश्वर્યો અતિ નિરલેખ એજ ઠામ ॥૪૧॥
 । ભક્તો મહિતલ વિશ્વવંચ થાશે, સૌથી તે પરમ સુખી સદા જણાશે । કોઈ
 ને ચરિત તમારું સાંભળીને, મુક્તીમાં તરત જશે તજી કઢીને ॥૪૨॥ વસંતિ-
 કાવૃત્ત—પૂર્વે થયા પ્રભુતણા અવતાર જેહ, પામ્યા તમારિ છબિમાં સડ લીન તે-
 । કોઈવિષે તથ છબી નહિ લીન થાય, તેથી તમેજ સડના અવતારિ રાય ॥૪૩॥
 સર્પાધિનાથ શ્રુતિ અક્ષરમુક્ત સર્વ, કીર્તી તમારિ ઉચરે તજિ સર્વ ગર્વ । પૂર્ણ
 તાપ પ્રભુનો મનમાં ધરુંહું, સર્વેશ્વરા સુલકરા તમને નમુંહું ॥૪૪॥ માલિનીવૃત્ત—
 ળતિ લલિત લક્ષ્મી હેતથી જોડિ હાથ, સ્તુતિ હરિનિ કરેછે હે કૃપાસિંધુ ના-
 । અખિલ સુલદ એવા દાસને મોક્ષદાતા, તમ શરણથિ પામે પ્રાણિયો સુલ-
 ળાતા ॥૪૫॥ તવ ચરણ તજીને જે મને તો ભજેછે, જડ જન નિજ સાચા સ્વાર્થને
 । તજેછે । તવ વિમુલ્કિ પાસે હું કદીયે ન જાઉં, તમથકિ જુદિ થાતાં જ્ઞાણિ
 તો મુશ્કાલ ॥૪૬॥ ભગવત તજિ ભક્તી અન્યની આદરેછે, વિભવસુલ્કની આ-
 ળા અંતરે તે ધરે છે । જલ મથનથકી તો તત્ત્વ કાંઈ ન જામે, તમથિ વિમુલ્ક પ્રાણી
 મ કાંઈ ન પામે ॥૪૭॥ તવ પદરત જે છે સર્વ તે સૂલ્ક લેછે, અમિત કલપ વિ-
 યે કાલથી ક્યાં ઢરે છે । તવ જન જગમધ્યે દેવને વંચ થાય, જન તન તજિ અંતે
 ગમમાં સથ જાય ॥૪૮॥ અલ્પ સુલ્ક મલ્લે છે તે મલા ભાગ્યશાલ્કી, વિબુધ પળ
 ત્વાળે કીર્તિ તેની વિશાલ્કી । અવર સુરથકી તો એવિ પ્રાસી ન થાય, મૃગજલ
 તમ તેના વૈભવો ઝડિ જાય ॥૪૯॥ મરમ સકલ જાણી અંતરે શુદ્ધ એવો, તવ
 દરતિ રાહી ત્યાગિને અન્ય દેવો । જનહિત અવતારી આદિ છો ઈશ એક, પ્રભુ

तव पद मारी वंदना छे अनेक ॥५०॥ शालिनीवृत्त—शंभू बोलया आपिने उर खेह,
 पाय्यो शक्ती आप आपेलि जेह । जे आज्ञा यो मस्तके ते धरुं छुं, आज्ञाधी आ
 सृष्टिने सहरुं छुं ॥५१॥ सौ संपत्ती आप पाये रहे छे, लक्ष्मी आदी शक्ति जेने
 चहे छे । जेनुं नित्य ध्यान हुंतो धरुंछुं, वारेवारे वंदनाओ करुंछुं ॥५२॥ गौरी
 बोलयां हेगुणातीत देव, जे नारीयो सज्जशे आप सेव । तेने देशो धाममां वास
 तेह, देवोने छे दुर्लभा प्राप्ति जेह ॥५३॥ जे नारीये वासना सर्व छोडी, प्रीती पू-
 री आपने पाव जोडी । मोटा मुक्तो जे समाधी न पामे, ते नारीयो ते स्थितीमां
 विरामे ॥५४॥ एवी रीते जन्म बीजाधि भारे, ऐश्वर्यो तो आपमां छे बधारे । दे
 आनंदो चित्तने कानने ते, मोटा मुक्तो आदरे गानने ते ॥५५॥ सौधी सारां आ-
 पनां छे चरित्र, श्रोता वक्ताने करे ते पवित्र । सर्वस्वामी आपने जाणि एवा,
 वंदुंछुं हुं दासि देवाधिदेवा ॥५६॥ रथोद्धतावृत्त—पृथिव बोलि प्रभु हे कृपानिधी,
 आज आप अतिशे कृपा किधी । भाव लावि मुज सामु भाळशो, किंकरीनुं बहु
 कष्ट टाळशो ॥५७॥ धर्मभंग करीने अधर्मिये, पापपंथ प्रगट्या कुकर्मिये । खूब
 भार नहि ते खमी शकुं, शेषशीश थिर शी रीते टकुं ॥५८॥ क्रोधि कामि गुरु-
 ओ घणा मळी, वाममार्ग पसरावियो वळी । मद्यपान करि मांस खाय छे, तेथि
 पंड मुजनो पिडाय छे ॥५९॥ दैत्यअंशि थइ शिष्य तेतणा, भाररूप मुजने नडे
 घणा । देव रक्षण करो दया करी, भागशोजि भय भारने हरी ॥६०॥ दास घ्रा-
 स झट नाशकारि छो, धर्मपुत्र दृढ धर्मधारि छो । दुष्टअंशि गुरु शिष्य सर्वने,
 जीतशो तरत तोडि गर्बने ॥६१॥ जे अधर्म मुज शीश थाय छे, जेथि पंड मु-
 जनो पिडाय छे । मूळमांथि खणि खोदि नाखशो, धर्म थापि सुखमां हिराखशो
 ॥६२॥ स्वाश्रितोनि सघळी विपत्तियो, तोडि नाथ करशो निवृत्तियो । संतवृंद
 लइ साथ संचरो, मेल टाळि मुज निर्मळी करो ॥६३॥ संतवृंद मळि चंदने करी,
 चर्चितांघि मुज ऊपरे धरी । चिह्न अंकित करो कृपानिधी, मानि लैश मुजने नि-
 धी दिधी ॥६४॥ लै समाज फरशोजि जाहरे, हुं सनाथ शुभ थैश ताहरे । श्रेष्ठ
 सर्व गुण भूजमां थशे, तीर्थभूमि गणि सर्व इच्छशे ॥६५॥ नाथ योग तव पा-
 वनो थशे, विश्वमध्य मुज कीर्त्ति बाधशे । वासवादि वसवा विचारशे, धन्य
 भाग्य मुजनांज धारशे ॥६६॥ नाथ मूज महिमा घणो थशे, सत्यलोकपतिआदि
 वंदशे । विश्वदेव मुजने वखाणशे, सर्व लोकथकि श्रेष्ठ जाणशे ॥६७॥ दिव्यधा-
 मपति आप जे समे, आवियाजि कपिलाश्रमे तमे । आप दासितणि प्रार्थना सु-
 णी, हेकृपाळु करुणा करी घणी ॥६८॥ प्राणनाथ अखिलेश आप छो, वासुदेव
 बळि विश्वव्याप छो । आपमूर्ति दृढ चित्तमां धरुं, बारबार पदवंदना करुं ॥६९॥
 पुष्पिताम्रावृत्त—स्तुति अज भव आदिके करी ते, नृप तुजपास कथा सु उच्चरी ते ।
 पछि यम वरुणादिके उचारी, सुण नृप एह कथा कहीश सारी ॥७०॥ इति श्री-

वेहारिलालजीआचार्यविरचिते हरिलीलामृते चतुर्थकळशे अर्चित्यानंदवर्णीद्रअभयसिंहनृपसंवादे श्री-
हरिपट्टाभिषेके ब्रह्मादिककृतस्तुतिनामा पंचविंशतितमो विश्रामः ॥२५॥

पूर्वछायो—स्तुति करी ब्रह्मादिके, तमने सुणावी तेह । हे नरनाथ हवे कहुं, यम-
भादिक कृत स्तुति जेह ॥१॥ उपजातिवृत्त—बळी वदेछे यमराज बाणी, अहो कृपाळु
प्रभु पद्मपाणी । कल्याणकारी शुचि जे तमारुं, श्रीस्वामेनारण्य नाम सारुं ॥२॥
भावे कुभावे हसवा प्रमाणे, ते नाम लेशे सुणशे अजाणे । हशे महापापि तथापि
नेह, नहीज पामे मुज घ्रास एह ॥३॥ तेतो बळी मुक्तिपदे जनार, एवो तमारो म-
हेमा अपार । गिरा बिचारी नहि पार पामे, तो शुंकहुं हुं हरि एह ठामे ॥४॥ धर्मप्र-
वृत्ती करशोज ज्यारे, घणाक पापी घटशोज त्यारे । हेनाथ हुं ने बळी दूत मारा,
निरांत पामी नबरा थनारा ॥५॥ भक्ती कर्यानो अवकाश घारी, विशेष भक्ती
करशुं तमारी । जेथी जशे आ कळिकाळकेरुं, संकष्ट शुद्धत्व थशे घणेरुं ॥६॥
मिताक्षरावृत्त—पछि लोकपाळ वरुणादिक जे, अलकानिवासि घनदादिक जे ।
स्तुति हाथ जोडि हरिनो उचरे, पुलकीत देह दृग नीर झरे ॥७॥ अमने दयाळु
बळदत्त तमे, तमथी सदैव डरियेज अमे । मरजी तमारि मनमां धरिये, दिश
गळवानि करणी करिये ॥८॥ सकळेश आप वश सर्व अमे, कहि लोकपाळ ज-
नजुथ नमे । सुखना निघान निधि कीर्त्तितणा, तमने प्रणाम करियेज घणा
॥९॥ शिखरिणीवृत्त—वदे सर्वे देवो नथिज तम जेवो अधिपती, तमे सर्वातीत प्र-
गळ तमकेरी गति अति । तमारी मोटाई अमथकि कळाई नहि हरि, बहुनामी
वामी नमु अचळधामी स्तुति करी ॥१०॥ तमारी मायाये हरण करियुं ज्ञान
सकळे, अमो देवो एवातव पदतणुं ज्ञान न मळे । तथापी हेनाथ स्तुति सुणिसुणी
मंतर धरो, स्वदासो जाणीने तन धरि तमे रक्षण करो ॥११॥ शार्दूलविक्रीडितवृत्त—
त्वो सर्व मळी बळी स्तुति करे हेकृष्ण हेमाधवा, सृष्टी पूर्व समे अमे न शक्तियां
पराटने सर्जवा । त्यारे अंतर्यामिताथि अममां प्रेरी स्वशक्ती तमे, एवा अक्षर-
गमना अधिपतीने वंदिये सौ अमे ॥१२॥ वसंततिलकावृत्त—वैराजपुरुष कहे प्रभु
वैश्वपाळ, संकष्ट सर्व हरनार हरे दयाळ । सामर्थ्यदत्त तव विश्व बंधुं धरुंहुं,
शक्तिमान पदवंदन हुं करुंहुं ॥१३॥ बोल्या प्रधानपुरुष प्रभु पाय लागी, आज्ञा
तमारि वश हुं चरणानुरागी । आपेलि शक्ति प्रभु आपतणी धरुंहुं, ब्रह्मांड एक
उतपन्न सुखे करुंहुं ॥१४॥ सर्वावतारि सकळेश स्वतंत्र स्वामी, आनंदकंद वृषनंद
प्रनंतनामी । वंदे सदा सुर नरो, मुनियो समस्ते, छो संतसाथ मुनिनाथ नमो
रमस्ते ॥१५॥ मंदाक्रांतावृत्त—प्रेमे बोल्या प्रभुपद नमी मूळपुरुष बाणी, हेसर्वेशा
मुखनिधि मने आपनो दास जाणी । पोते शक्ती लवमित मने जे दया लावि
रीधी, तेथी तो में अमित भुवनो केरि उत्पत्ति कीधी ॥१६॥ आज्ञा मानी प्रभु
रमतणी कार्य मोटां करुंहुं, जाणी मोटो अमित महिमा ध्यान नित्ये धरुंहुं । हुं

तो स्वामी चरणरजनी तुल्य छुं स्वल्पमात्र, प्रेमे बंदु प्रणमि प्रणमी हेकूपाना सु-
पात्र ॥१७॥ वसंतिलकावृत्त—मुक्तो विशेष मळि अक्षरधाम केरा, प्रेमे करे प्रभुतणी
स्तुतियो घणेरा । हेनाथ सद्गुण दयादिकना समुद्र, छो काळना पलयकारकरूप
रुद्र ॥१८॥ पाम्या अमे करि उपासन आपकेरुं, धेने निरावरण जाणपणुं घणेरुं ।
सेवा सजे धरमआदि गुणो अमारी, जाणी शकाय नहि तोय गती तमारी ॥१९॥
जाणे न जेम जळजंतु समुद्रपार, लैये न तेम तव अंत अमे लगार । सर्वावतार
अवतारि तमे प्रभू छो, अत्यंत श्रेय करवा जनम्या विभू छो ॥२०॥ जे जीव आप
पद आश्रय धै रहेछे, तेतो अमारि तुलनी पदवी लहेछे । देखाय एवि दिनबंधु
दया तमारी, उचारवा सकळ शक्ति नथी अमारी ॥२१॥ वाक्यो ज्ञानदेह प्रजा
इति आदि एह, छे जे मुनीश करभाजननांज जेह । ते वेण सत्य करवा कळि-
मध्य चाही, धार्यो सुदेह प्रभु भारत भूमिमांही ॥२२॥ जे धर्म उत्तम घणा दि-
नथी बिनाश, पाम्यो प्रभुजि फरिथी करशो प्रकाश । हे सर्वसद्गुणनिधी अव-
तारी आप, सर्वेथकी अधिक आपतणो प्रताप ॥२३॥ संतो मळी सतत प्रार्थित
हेमुरारी, आणी कृपा अधिकछोनरनाथ्य धारी । सर्वावतार तमसाथ गती करेछे,
श्रीचक्रवर्त्ति सह जेम नृपो फरेछे ॥२४॥ ते धन्यधन्य धरणी पदचिह्नवाळी, स्व-
र्गादि लोकथकि ते भलि भाग्यशाळी । जे स्थानमां वळि थशेज लिला तमारी,
लेशे तहांनि रज सौ सुर शीश धारी ॥२५॥ देवो नरो तब कृपा विण तो कदापी,
पामे न दर्शन करी तप जाप जापी । तेवा तमो निरखशे नरनारि जेह, छे धन्य-
धन्य अतिधन्य समस्त तेह ॥२६॥ वैराग्यवान मुनियो तव भक्तिमान, ते मुक्ति
चार गणशे तरणा समान । मायीक वस्तु सुखने कदि केम ह्छे, तेतो समस्त
सुख आप समीप प्रीछे ॥२७॥ पृथ्वीविषे सकळ जीवतणा हितार्थे, धार्यो सुदेह
परमात्म प्रभू परार्थे । छोजी परात्पर तमे निजदास पाळ, पामो सदैव जयकार
अहो कृपाळ ॥२८॥ साधू समस्त मुरती मनमां धरेछे, कल्याणकारि गुणकीर्तन
ते करेछे । हेभूमिना परम मंगळकारी शाम, पामो सदैव जयकार समस्त ठाम
॥२९॥ निर्वासनीक मुनियो पद नित्य सेवे, सेवेल तेम शिवतुल्य तपस्वि जेवे । देवो
गणे अधिक दुर्लभ दर्श जेनुं, तेवा तमे बहु थजोजि जयत्व तेनुं ॥३०॥ जे जीव
आवि प्रणमे प्रभु एकवार, तो पाप सर्व भव मृत्यु मटी जनार । छोजी तमे अ-
तिदयाळु समर्थ एवा, बंदु सदैव तमने दिनबंधु देवा ॥३१॥ जे आ समग्र उपनी-
षदना समूह, ब्रह्मा शिवादि करि तत्त्वतणाज ऊह । एवा तथा अबर अक्ष-
रमुक्त जेह, बोले सदैव तब सद्गुणकीर्ति तेह ॥३२॥ पामे न नाश कदि एवि महा
अविद्या, छे प्राणिना मनविषे जडता अछिद्या । तेतो छुटे प्रभु तमारि उपासनाथी,
तेवा तमे जय करो निजनी प्रभाथी ॥३३॥ मूर्ती तमारितणुं ध्यान करेज जेह,
तो प्राणिबृंद सुखि थाय सदैव तेह । लौकीक सुख वळि जे परलोक केरां, देनार

देव जयकार्य करो घणेरं ॥३४॥ संतापनाशकर दर्शन छे तमारुं, जेथी विशेष मन शांत थयुं अमारुं । छे दिव्य आपतणुं चारु चरित्र जेह, कल्याणकारि करजो जयकार तेह ॥३५॥ उपजातिवृत्त—वर्णि कहे सांमळ हेनरेश, एवी रित्ये सौ मळिने विशेष । देवो मुनीयो बळि मुक्तराय, स्तुती करी श्रीहरिनी तहांय ॥३६॥ सिंहासने शाम बिराजमान, ताराविषे पूर्ण शशीसमान । जो शारदा शेष सदैव गाय, तथापि ते वर्णन तो न थाय ॥३७॥ श्रीधर्मभक्ति धरि दिव्यदेह, सदा वसे कृष्णसमीप तेह । स्तुती सुणीने निजसर्ग सोतां, राजी थयां उत्सव एह जोतां ॥३८॥ अमूल्य वस्तू लइ सारिसारी, सौये प्रभू आगळ भेट धारी । निहाळिने भक्तितणा कुमार, राजी थया सौ हृदये अपार ॥३९॥ मुक्तादिके अंचळ दीव्य दीधां, कृपानिधाने करुणाधि लीधां । अपूर्व ए उत्सव जोह भारी, राजी थया सौ नरदेव नारी ॥४०॥ नक्षत्रमाळा अति सारि लावी, मुक्तो मळी श्रीहरिने धरावी । मोतीतणी एक अमूल्य माळ, धरावि ते मूळ नरे विशाळ ॥४१॥ प्रधानना नाथ पुरुष जेह, माळा दिधी लाल मणीनि तेह । तत्वाभिमानी सुर वैजयंती, माळा धरावी लइ गूणवंती ॥४२॥ वैराजपुरुष किरीट एक, जेमां हिरा मोति जड्या अनेक । महाप्रभूने शिर ते चढाव्यो, भक्तोतणा ते मनमांहि भाव्यो ॥४३॥ सोनातणुं सुंदर ऊपवीत, ब्रह्माजिये तो करि पूर्ण प्रीत । ते धर्मना नंदनने धराव्युं, जाणे स्वहस्ते विधिये बनाव्युं ॥४४॥ दिधो रुडो कौस्तुभ ते रमेशे, माळा दिधी स्फाटिकनी उमेशे । सुवर्ण सिंहासन तो कुबेरे, कर्णुं भलुं अर्पण रुडि पेरे ॥४५॥ गंगा तथा शेषसमान सीत, सुवर्णना दंड रुडा सहीत । सुछत्र एवुं वरुणे धराव्युं, शुं होय गोलोकविषे घडाव्युं ॥४६॥ वायु सुरे चामर सखिशाल, धर्मे धरावी शुभ मोती-माळ । इंद्रे धराव्यां अतिशे रुपाळां, सुवर्णनां कुंडळ नंगवाळां ॥४७॥ ऐश्वर्य जे नाश कदी न थाये, आप्युं घणुं श्रीहरिने रमाये । आप्यो शिवा एक सुवर्ण हार, अमूल्य तेजस्वि दिसे अपार ॥४८॥ मणीतणी माळ अमूल्य लागे, धरी हरि आगळ शेषनागे । धर्या धराये रस मिष्टमिष्ट, प्रत्यक्ष जाणी प्रभु आपइष्ट ॥४९॥ दिधी मळिने सऊ देव देवी, सुपद्ममाळा न सुकाय एवी । सुवर्णनो कुंभ सुधा भरेलो, दिसे हरिने शशिये धरेलो ॥५०॥ शिक्षा कर्णानो शुभ लोहदंड, यमे समर्थ्यो प्रभुने अखंड । नंगे जडेली रथ जे बनाव्या, ते विश्वकर्मा प्रभुपास लाव्या ॥५१॥ श्रीसूर्यदेवे जरियान बाळां, वस्त्रो दिधां मूल्य घणे रुपाळां । तहां ऋतुराज वसंत आव्यो, नानाविधीना फुलहार लाव्यो ॥५२॥ मुनीमळी आशिरवाद देछे, थजो प्रतापी प्रभुने कहेछे । ऋषीश दिव्याभरणो धरावे, छबी निहाळी मनमोद लावे ॥५३॥ समस्त मुक्तादिक जे मळेला, आनंदमां मग्न अति थयेला । ते सर्व सामी धरि सौम्य दृष्टी, करी प्रभूये करुणानि वृष्टी ॥५४॥ मुक्तादि ऊभा निजहाथ जोडी, मूर्तीविषे निश्चळ चिस चोडी । कृतार्थ तेतो सरवे

થયેલા, સુખાર્ણવે મગ્ન થઈ રહેલા ॥૫૫॥ આનંદ એ સર્વ કશો ન જાય, જો શારદા શેષ મહેશ ગાય । બ્રહ્માંડ આજે અતિ હર્ષ વ્યાપ્યો, અપૂર્વ આનંદ દયાલુ આપ્યો ॥૫૬॥ જન્મોત્સવે હર્ષ જણાય જેવો, પટાભિષેકે પળ હોય એવો । પુરાતની એવિ જણાય રીતી, નરેશની છે પળ એજ નીતી ॥૫૭॥ આનંદ આનંદ દિસે અતીશે, ન કોઈને લેશ કલેશ દીસે । દશે દિશા નિર્મલ ઝજઝી છે, છયે ક્રતૂ ફુલિ તથા ફઝી છે ॥૫૮॥ પુષ્પિતામ્રાવૃત્ત—કૃત હરિવરને પટાભિષેક, સુરવર મેટ ધરી મલી અનેક । નરપતિ તમને કહી કથાય, સુણિ જન પાપિ મટી પવિત્ર થાય ॥૫૯॥

इति श्रीबिहारिलालजीआचार्यविरचिते हरिलीलामृते चतुर्थकण्ठशे अचित्यानंदवर्णोद्भिअभयसिंहनृपसंवादे श्रीहरिपट्टाभिषेके ब्रह्मादिदेवउपायनार्पणनामा षड्विंशतितमो विश्रामः ॥२६॥

उपजातिवृत्त—हेभूपती सांभळ भाव आणी, श्रीधर्मना पुत्र चरित्र वाणी । पूज्या सह संत मळी मुरारी, आनंदधी आरति तो उतारी ॥१॥ स्तुती करी ते पछि पूर्ण प्रीते, ते हुं सुणावुं सुण रुडि रीते । मुखेथी बोल्या मुनि रामदास, ते हुं करुं प्रथम प्रकाश ॥२॥ रथोद्धतावृत्त—रामदास मुनि भाइ जेह छे, श्रीहरीनि स्तुति गाय तेह छे । हेकृपाळु कळिजोर टाळशो, पापपंथ पळमां प्रजाळशो ॥३॥ पापि दंभि गुरुओ थई करे, जे ठगाई ठगवा घणी करे । क्रोधि कामि अतिलोभि होयछे, तत्वज्ञान अभिमानि तोय छे ॥४॥ कूट तर्क करि वाद ते वदे, मोह मान भरियुं घणुं रुदे । एक ब्रह्मतणी वात उचरे, जीव ईश जड एकता करे ॥५॥ ते गुरुनि जडवाणि सांभळी, वेदमार्ग थकि जे गया टळी । ते जनोनि उपरे कृपा करी, नाथ आज अगनानता हरी ॥६॥ लक्षकोटि जन एम तारशो, शब्दजाळथकि तो उगारशो । छो दयाळु अति ए रिते तमे, शीश नामि पद वंदिये अमे ॥७॥ ते पछीथि मुनि मुक्त उचरे, हेभ्रभूजि करुणा करो अरे । धर्मभ्रष्ट जन भेख धारियो, वेदमार्ग मळिने विदारियो ॥८॥ दंभ वेष धरि लोकने ठगे, द्रव्य नारि हरिले घणे दगे । एह दुष्ट थकि रक्षण प्रभो, सर्वकाळ करशो अहो विभो ॥९॥ आपवाणि सरिता सुधा भरी, ज्ञाननीर भरि शुद्ध संचरी । केवळत्वतणं ज्ञान उर्मियो, तेनुं पान न करे कुकर्मियो ॥१०॥ संशयादि तरु तोडनारि छे, मंगळादि गुण तीर भारि छे । पद्मरूप विरती वसे जहां, हंस छे परममुक्त ते तहां ॥११॥ सेवतां त्रिविधि तापने हरे, सर्वकाळ सुख शांति ते करे । एवि वाणि वदनार छो तमे, नाथ पाव नमिये सदा अमे ॥१२॥ उपजातिवृत्त—कहे शतानंद अहो मुनीश, प्रकाश राशीमय छो अधीश । ब्रह्मादि छे ईश्वर सर्व जेह, पूजे तमोने विधिपूर्व तेह ॥१३॥ जे धाममां अक्षरतुल्य मुक्त, तेओ पुजे प्रेम पुरा प्रयुक्त । राधादि सेवे वळि आदरीने, एवा तमोने नमिये हरीने ॥१४॥ कहे सुखानंद कृपानिधान, देनारि भक्ती तब मुक्तिदान । तेने तजी जे जन शुष्कज्ञान, निर्भांगि ईछे मुरखा समान ॥१५॥ ते दृझणी गाय सदा तजेछे, बरोळनुं सेवन

તો સજેછે । તેના થકી સૂઝ કદી ન થાય, સદૈવ તેનો શ્રમ વ્યર્થ જાય ॥૧૬॥ તમેજ સર્વે સુખના નિધી છો, તમેજ સદ્ધર્મતણા વિધી છો । હુંતો તમારાં પદમાં રમુંછું, મહાપ્રભુ હું તમને નમુંછું ॥૧૭॥ મુકુંદવર્ણી વચનો કહેછે, જે પાર ગ્રણ્યે ગુણથી રહેછે । એવા મહામુક્ત સજેજ સેવા, તમેજ સર્વેશ્વર છોજિ એવા ॥૧૮॥ ઉત્પત્તિ બ્રહ્માંડ અનેક કેરી, સ્થિતી પ્રલેના નિયમે ઘણેરી । તેતો લિઝા-માત્ર તમે કરો છો, સર્વેતણા વંચ તમે ઠરોછો ॥૧૯॥ કથે સુકીર્તી ઉપનીષદા-દી, તમેજ સર્વેશ્વર સર્વઆદી । તમે પુરુષોત્તમ સર્વવ્યાપ, સર્વેતણા છો અવતા-રિ આપ ॥૨૦॥ વેદો તમારો નહિ પાર પામે, થાકી રહી નેતિ કહી વિરામે । તમે જુદા અક્ષરથી સદાય, એવા પ્રભુને પ્રણમુંજ પાય ॥૨૧॥ શિલ્પિણીવૃત્ત—સ્વરૂપાનં-દાશ્વ્ય પ્રભુપદ નમીને સ્તુતિ કરે, ઠગારા જ્ઞાનીનો ધરિ અધિક આહંબર અરે । શ્રુતીકેરા અર્થો વિપરિત કરી રૂપાપન કર્યા, અમે એવા ક્ષેત્રી મતથિ તમ યોગેજ ઉગર્યા ॥૨૨॥ તમારી જે વાણી અમૃતસમ જાણી મન ધરી, અમે તેથી જીવ્યા નહિતર ન આશા હતિ જરી । અનંગ ક્રોધાદી દહનથિ દિલે દાહન થતા, તમે શાંતી કીધી તવ પદ નમીયે જગપિતા ॥૨૩॥ સ્તંધરાવૃત્ત—માયાથી પાર છે જે રુ-ચિર રુચિર શ્રીઅક્ષરાદીક ધામ, ત્યાં જેજે મૂર્તિયો છે વિવિધ તમતણી પાર્શ્વદો તેહ ઠામ । તે એશ્વર્યાદિ સુઙાં અહિં નિજજનને આપ દેલાડનારા, એવા સામર્થ્ય-વાળા સકલસુખદ છો પાવ વંદુ તમારા ॥૨૪॥ આનંદાનંદસ્વામી ધિનતિ વલ્લિ કરે શામ સર્વજ્ઞ આપ, છે આધારે તમારે જહચિદ સરવે સર્વના આપ બાપ । જીવોના શ્રેયમાટે નરતન ધરિયું મુક્ત લૈ સર્વ સાથ, એવા એશ્વર્યવાળા પ્રભુ તવ પદને વંદિયે જોડિ હાથ ॥૨૫॥ ઉપજાતિવૃત્ત—સંતોતણાં મંડલ સૌ મઢીને, મહા-પ્રભુના પદમાં ઢલ્લીને । ઉચ્ચારિ હેતે સ્તુતિ હાથ જોડી, સંસારથી સ્નેહ સમસ્ત છોડી ॥૨૬॥ પુષ્પોતણા હાર લઈ ધરાવે, ગુંજાની માલ્લા કરિ કોઈ લાવે । કોઈક શૃન્વાદલ્લ કેરિ માલ્લા, કોઈ મુની ગુચ્છ ધરે રૂપાલ્લા ॥૨૭॥ કોઈ ધરાવે ફલ્લની બનાવી, કોઈ કરે માલ્લ કપૂર લાવી । કોઈ રચે હાર રતાંજલ્લીના, કોઈ કરેછે ફુલની કલ્લીના ॥૨૮॥ કોઈ પછેડી ફુલની બનાવે, તોરા બનાવી વલ્લિ કોઈ લા-વે । કોઈ ધરાવે ગજરા બનાવી, પુષ્પોતણાં કુંડલ્લ કોઈ લાવી ॥૨૯॥ પ્રમાણિકા-વૃત્ત—હવે હરી જનો મઢી, સ્તુતી ઘણી કરે વઢી । સુણો નૃપાલ્લ તે કહું, સનેહથી વદે સહુ ॥૩૦॥ નમોનમો દયાનિધી, તમે કૃપા ઘણી કિષી । અનંત જીવ તાર-વા, અધર્મને વિદારવા ॥૩૧॥ નૃદેહ ધારિયો તમે, પદાન્ન વંદિયે અમે । બ્રહ્માંડ કોટિના ઘણી, અનંત શક્તિ જેતણી ॥૩૨॥ તમામ વશ્ય તે રહે, સદૈવ દાસ હું કહે । સુબ્રહ્મધામમાં વઢી, અનંત મુક્ત મંડલ્લી ॥૩૩॥ અનાદિ દિવ્ય દેહ છે, સદ્ગુથી શ્રેષ્ઠ તેહ છે । મનોહર સ્વરૂપ છે, અનેક ભૂપભૂપ છે ॥૩૪॥ તમારિ ભક્તિ તે કરે, દિલે તમોથકિ ડરે । ન પાર આપનો લહે, અપાર છો સદા કહે ॥૩૫॥

नमो पतीततारणं, समस्त जन्म कारणं । विपत्तिना विदारणं, अनंतशक्तिधारणं ॥३६॥ सदैव दिव्य देह छो, अजन्मवान एह छो । दयादि सद्गुणाब्धि छो, सदा महासुखाब्धि छो ॥३७॥ मनुष्यना समाजमां, चरित्र दिव्य आजमां । तमे क-
 र्यांज जे रिते, बिजे भवे न ते रिते ॥३८॥ अधिक सर्वथी तमे, उचारिये सह
 अमे । तमोथकी विशेषता, बिजे नथीज लेशता ॥३९॥ अनंत विश्ववास छो,
 तमेज स्वप्रकाश छो । शरण्य सर्वना तमे, गणी उपासिये अमे ॥४०॥ कल्याण
 ठाम एक छो, धरी कळा अनेक छो । विनाशकारी पापनुं, अतुल्य नाम आपनुं
 ॥४१॥ अनंत छे पराक्रमो, गणी न जाणिये अमो । अनंतवीर्य शक्ति छे, करे भवा-
 दि भक्ति छे ॥४२॥ स्वभक्तना मनोरथो, पुरी करो कृतारथो । समर्थ एम छो तमे,
 विभूजि वन्दिये अमे ॥४३॥ श्रुति तणा अभ्यासको, अद्वैतना उपासको । अद्वैत
 आपने भणे, न तुल्य अन्यने गणे ॥४४॥ तमारि जे अजाथकी, विमोह पामिया
 नकी । अतर्क्य एथकी तमे, प्रभूजि वंदिये अमे ॥४५॥ समस्त जीव अंतरे,
 रक्षा तमे स्वतंतरे । नियंतु निर्विकारि छो, अखंड ज्ञानधारि छो ॥४६॥ शरण्य
 सर्वना हरी, अधर्म सर्गना अरी । करे सुरादि वंदनं, नमामि भक्तिनंदनं ॥४७॥
 कदापि काळ के अजा, करी शके नही कजा । स्वरूप एवुं आपनुं, तजावनार
 तापनुं ॥४८॥ अनंत जीव तारवा, सुधर्मने वधारवा । नृदेह धारियो तमे, प्रणाम
 कीजिये अमे ॥४९॥ वसंतिलकावृत्त—हेनाथ जाणि न शकुं तव रूप केवुं, छे के-
 टला गुण नकी न कळाय एवुं । ऐश्वर्य नाम तव भूति चरित्र जेह, मोटा मुनी-
 श्वर सुसिद्ध अजाण एह ॥५०॥ ते जाणवा प्रभु अमेज समर्थ क्यांथी, आश्चर्य
 पामि रहिये निज चित्तमांथी । एवा समर्थ हरि अद्भुततानिधान, बे हाथ जोडि
 नमिये बहु शक्तिमान ॥५१॥ ब्रह्माविषेज तव शक्ति करी प्रवेश, ब्रह्मांडकैरि उत्त-
 पत्ति करे हमेश । विष्णु विषे वशिज तेनि स्थिती करेछे, शंभूविषे वशि षळी जग सं-
 हरेछे ॥५२॥ स्नेहे करी अमित पार्षद पाव सेवे, छो सर्व व्यापक रही निजधाम एवे ।
 आव्या तमेज नरदेह भलो धरीने, प्रेमे प्रणाम करिये स्तुति उच्चरीने ॥५३॥ ऐश्वर्य
 शौर्य विदवानपणुं सुशील, सौभाग्य चातुरपणुं सुगुणो अखील । तेना समुद्र
 वळि आभरणो अनंत, लीळा विचित्र करनार महात्म्यवंत ॥५४॥ हे देवदेव हरि
 कृष्ण महाकृपाळ, मायाधिनाथ वृषनंदन काळकाळ । राजाधिराज मुनिराज बि-
 राजमान, स्नेहे सदा प्रणमिये सुखना निधान ॥५५॥ हे प्राणना पति पुराणपुरुष
 एक, सेवा सजे सतत मुक्त मळी अनेक । सर्वज्ञ सर्वभव कारणरूप आप, दि-
 व्याकृती प्रभु तमेज धरो अमाप ॥५६॥ पीडा समग्र शरणागतनी हरो छो, सा-
 क्षी स्वरूप थइ अंतरमां ठरोछो । मुक्तोविषे मळि सदैव करो विहार, छोजी उदार
 नमिये पद वारवार ॥५७॥ कीधा तमे स्वजन स्वांतर शत्रु नाश, संसाररूप कृत
 नाश दुरंत पाश । नीरे सहीत घनशाम सदा स्वरूप, पामो सदा विजय हे हरि

भूपभूप ॥५८॥ गर्विष्ठ काळ मद सर्व तमे हरो छो, पूर्ण प्रकाश बळि मोक्ष पथे करो छो । पार्षडमार्ग हणनार पुरो प्रताप, जोगी जनेश जपिये तव नाम जाप ॥५९॥ बे हाथमां प्रभु वराभय धारनारा, भक्तोनि छातिपर अर्पित पाव सारा । स्नेहे सहित मुखथी करि मंदहास, पीडा करी स्वजनना मननी विनाश ॥६०॥ हे भक्तिपुत्र भगवान भवान्धिनाव, छो भक्तवत्सळ दयाळु पवित्र पाव । शाथी वखाण करिये नथि शब्द झाझा, धारी गुणो प्रणामिये वृषवंशराजा ॥६१॥ पूर्वछायो—एवी रीते स्तुति उच्चर्यो, हरिभक्त भलो धरि प्यार । भेट धरी भगवानने, पछि जेनो जेवो व्यवहार ॥६२॥ चोपाइ—जेतपरना जे उन्नडराय, मुळूवाळा तथा कहेवाय । इत्यादिक मळिने मोटा जन, आप्यां उत्तम जाति वसन ॥६३॥ महामूल्यनी मोतिनी माळ, धरी श्रीहरिने ततकाळ । पछी बेठा ते सजन सभामां, मन धारी प्रभुनी प्रभामां ॥६४॥ पछी गोंडळना नरपाळ, नाम देवोजी बुद्धि विशाळ । तेनी तरफथी आवेला त्याई, जेनुं नाम भलुं हठीभाई ॥६५॥ एणे अश्व समर्पियो एक, सजी भूषण अंगे अनेक । माणावदरना नृप गुणवान, जेनुं नाम गजनफरखान ॥६६॥ तेणे अंतरमां हेत लावी, पूजा मंत्रिनी पासे करावी । दीधुं उत्तम पृथ्विनुं दान, बीजुं दान न एह समान ॥६७॥ मांगरोळ छे जेने आधीन, एवा नरपति वजरूदीन । तेणे रथ एक आप्यो रूपाळो, जरिया-नना पडदा बाळो ॥६८॥ रुडा सोनाना कळश बिराजे, सणगारेला बळदो छाजे । माणावदरमां जेनुं ठाम, भला ब्राह्मण भट मयाराम ॥६९॥ तेना गोविंदरामजी भाई, बेनी भक्तपणामां भलाई । करे नित्य ते वैदिक कर्म, धरे सरस एकांतिक धर्म ॥७०॥ वेदमंत्र उच्चार करिने, तेणे पूजिया प्रेमे हरिने । चारे वेदनां ललित लखेलां, लावी पुस्तक आगळ मेल्यां ॥७१॥ वेदधर्मनो करवा उद्धार, जाणे सूचना ते कीधी सार । रुदे राजी थया महाराज, करवुं छे पोताने ते काज ॥७२॥ पीपळाना नरसिंह महेता, नारायणजी आखागाम रहेता । तेणे आप्यां पीतांबर सारां, पात्र पूजानां मन हरनारां ॥७३॥ पंचपात्र आषमनी त्रभाणुं, दीवी आरति धूपियुं जाणुं । अगत्राईना परवतभाई, भीमभाई हैये हरखाई ॥७४॥ प्रेमे पूजा प्रभुजीनि कीधी, वस्त्र बळद तथा गायो दीधी । भुजना हीरजी सूत्रधार, बीजा सुंदरजी रथकार ॥७५॥ नारायणजी तथा देवराम, अजरामर पांचमुं नाम । तेओये उर धारी उमंग, आपी खूरशियो ने पलंग ॥७६॥ आपी पेटियो आप्या पटारा, जेना घाट घणा दिसे सारा । गंगाराम प्रमुख मळी मल्ल, करी मल्लकिया त्यां प्रबळ ॥७७॥ एने आप्या प्रसादिना हार, आपी पाघ अने शोलां सार । कारियाणिना खाबर मांघो, जेने अंतरे संतसंग साचो ॥७८॥ किनखाबनी आपी तळाई, आप्यां ओशीकां रुडी रजाई । तोगोजी सरधारना राय, बेरोजी त्यांना बासी गणाय ॥७९॥ तेणे आप्युं सारुं एक घर, करवाने हरीनुं मंदीर । अम-

दावादन नथुभट, दामोदर साथे आबिया झट ॥८०॥ हीराभाई गोरा लालदा-
स, चोकशी आव्या श्रीप्रभुपास । घणी कीमतनो कीनखाब, तेना बख्तणी
भरी छब ॥८१॥ सुरवाळ ने डगली सारी, धर्मनंदनने भेट धारी । रायघणजी
धमणकाना घणी, आपी भेट एणे अश्वतणी ॥८२॥ मूळजी द्विज जे भादरा-
ना, तेना सुंदरजी भाई नाना । बन्ने लाग्या प्रभुजीने पाय, भली भेट करी एक
गाय ॥८३॥ रामानंद लाग्या त्यां कहेवा, छे आ विप्र मोटा मुक्त जेवा । सुणी
हशिया हरी साक्षात, उर आणी भविष्यनी वात ॥८४॥ एक थाशे गुणातीता-
नंद, शिवानंद बीजा जगबंद । कथा सांभळीने एवी सारी, अभेसिंहे त्यां वाणी
उचारी ॥८५॥ गुणातीतानंद गुरु मारा, उपदेश मने आपनारा । एनी सांभळीने
आवी वात, मने उपज्यो आनंद अवात ॥८६॥ अर्चित्यानंदजी ब्रह्मचारी, अ-
ति मिष्ट छे वाणी तमारी । आवा बोलोछो बोल असुल्य, मने लागे छे अमृ-
ततुल्य ॥८७॥ पुष्पिताम्रावृत्त—मधुर अधिक वाणी आपकेरी, मुज मन चाह
धरी सुणुं घणेरी । सुणिसुणि लव नृसि तो न थाय, सुर नहि जेम सुधा पीतां
धराय ॥८८॥ इति श्रीविहारिलालजीआचार्यविरचिते हरिलीलामृते चतुर्थकळशे अर्चित्यानंदवर्णीद्र-
अभयसिंहनृपसंवादे श्रीहरिपट्टाभिषेके हरिजनकृतउपायनार्पणनामा सप्तविंशतितमो विश्रामः ॥२७॥

चोपाइ—सुणो भूप कहे ब्रह्मचारी, संभळावुं वळी कथा सारी । गाम पं-
चाळाना झोणाभाई, जेनी सत्संगमां सरसाई ॥१॥ तेणे पूजा प्रभुजिनी करी,
अति अंतरे आनंद धरी । सारी बंधावी सोनेरी पाग, जेनी कीमत कहिये अ-
थाग ॥२॥ शिरपेच सोनानो घडेल, हीरा माणेक मोती जडेल । पाग ऊपर प्रीते
बंधाव्यो, तारो मोतीनो त्यां लटकाव्यो ॥३॥ शेखपाटना भक्त सुतार, नामे
लालजी सम जे सार । तेणे प्रगट प्रभुपासे आवी, भेट भारे मजूस धरावी ॥४॥
आप्यो उत्तम एक डामचियो, दीसे बहु चतुराईथि रचियो । कर्यो भक्तनां गुरुये
वखाण, सुणी समजीया शाम सुजाण ॥५॥ जाण्युं जे आतो साधुज थाशे, ना-
म निष्कुळानंद धराशे । गाम मेथाणना रहेनारा, भक्त काकुजी पुंजोजि सारा
॥६॥ तेणे रूपानो थाळ भरीने, कर्यो भेट रूपैया हरीने । ते पछी मछियावना
राय, बापुभाइ जे नाम गणाय ॥७॥ तेणे हेमजडीत्र हींडोळो, सारो उंचो ने
लांबो पहोळो । जोतां विश्वना लोक वखाणे, तेवो भेट कर्यो तेह टाणे ॥८॥ गाम
बंधियाना मुळुभाई, तथा सुरोजी आबिया धाई । तेणे लायक वस्तुओ लावी,
धर्मपुत्रने भेट धरावी ॥९॥ हीरोभाई ते जालिया केरा, आप्या अन्नना गंज घ-
णेरा । घांची माणावदरना जेह, आलशी ने अलारख तेह ॥१०॥ एणे अत्तर
अर्क फुलेल, भरी शीशीयो भेट घरेल । पछी पठाण शेखजी नामे, रहे ते सदा
गोंडळ गामे ॥११॥ तेणे पोतातणां घरबार, कर्यो अर्पण सर्व प्रकार । नव रा-
ख्युं कशुं लवलेल, हरिपासे रखा ते हमेश ॥१२॥ धन्यधन्य एनो अबतार,

वन्य माता उदर धरनार । गाम कुंडलना पटगर, काठी त्रणे सगा सहोदर ॥१३॥
 नाम हार्थियो मामैयो राम, धरी भेट करीने प्रणाम । रामपरना राणो वणझर,
 तेणे भेट कर्युं घणुं जर ॥१४॥ काठी धरैनो राम मांझरीयो, अश्व तेणे तो
 अर्पण करियो । मोदी भक्त जे द्वारीकादास, झिझुडामांहि तेनो निवास ॥१५॥
 नामे लाकडीयुं एक गाम, त्यांना ठक्कर प्रेमजी नाम । ए बेये शेलां पाघडी ला-
 की, भगवानने भेट धरावी ॥१६॥ अजो सोनी मोडा गाम बाळा, आप्या एणे
 तो वेढ रुपाळा । व्यास इंद्रजी मेवासा बाळा, तेणे पेराधि पुष्पनि माळा ॥१७॥
 पूर्वछायो—सुंदर सोरठ देशमां, गुणवंत छे मोडागाम । त्यां रजपूत गराशिया,
 वसे मोटाभाई शुभ नाम ॥१८॥ तेणे प्रभुने ते समे, कर्या अर्पण तन मन धन ।
 वैराग्यवंत अत्यंत ते, जेने जाणे सकळ मुनिजन ॥१९॥ थोडांक वर्ष विते थयां,
 साधु सच्चिदानंदजी नाम । पर्वो तेना प्रख्यात छे, पृथ्वी उपर ठामोठाम ॥२०॥
 वर्णि कहे नृप सांभळो, शुभ जाणि कथानो प्रसंग । पर्वो सच्चिदानंदनो, एक
 कहुं धरिने उमंग ॥२१॥ चोपाई—एक अवसरे संत समाज, चाल्यो जनने प्रबो-
 ववा काज । दुष्ट वेरागी मारवा आव्या, पण कोईये जै न मुकाव्या ॥२२॥ एवो
 निरखी महा अन्याय, कोप्यो सृष्टि उपर सुरराय । त्यारे मेघने आगन्या करी,
 ओण जळ नव वरसशो जरी ॥२३॥ गयो असाड श्रावण आव्यो, तोय वर-
 साद नव वरसाव्यो । नड्युं पापीनुं सर्वने पाप, थयो प्राणियोने परिताप ॥२४॥
 सुका साथे लीलुं बळि जाय, पापी साथे अपापी पिडाय । एनो करवाने काई उ-
 पाय, मळ्या भक्तो दुरगपुर मांय ॥२५॥ सोमलो अने खाचर सुरो, दादोखाचर
 प्रेममां पुरो । वळी अलैयो खाचर आव्या, साथे मांतरो घाघल लाव्या ॥२६॥
 लावो ठक्कर ठक्कर हरजी, पुंजो ठक्कर करवाने अरजी । आव्या अक्षर ओरडी मांय,
 महाराज बिराजता त्यांय ॥२७॥ प्रेमे प्रभुपद करीने प्रणाम, पछी सौ मळी उ-
 च्छर्या आम । नथी वृष्टि थनी महाराज, एथि प्राणि पिडायछे आज ॥२८॥ घास वगर
 मरेछे ढोर, चोरी करवाने मंडिया चोर । कोइ पापीनां प्रगटियां पाप, सारा जन-
 पण पामे संताप ॥२९॥ चाले मंदिर चणवानुं काम, एमां पण घणी अडचण
 आम । पाणा दुरथी लाववा काज, गाडां बळद मळे क्यांथि आज ॥३०॥ कोस
 जोडवा कणबियो लाग्या, कोण आपे बळद भाडे माग्या । विश्वमां वृष्टि जो
 नहीं थाय, प्राणी पामशे सर्व पीडाय ॥३१॥ सुणी बोलिया श्रीमहाराज, इंद्रने
 क्रोध चडियोछे आज । माटे वृष्टि नही करे भाई, खोटी आशा न राखशो काई ॥३२॥
 सुणी बोलिया जनो थई दीन, इंद्र छे आपनेज आधीन । ब्रह्मा विष्णु ने शेष महेश, गौ-
 री गंगा ने देव गणेश ॥३३॥ आशा आपनी काई न तोडे, आप आगळ सौ कर जोडे ।
 आप आज्ञाथी वायु बहेछे, मरजादामां सिंधु रहेछे ॥३४॥ माटे दिलमां दया काई
 लावो, थवा वृष्टि हुकम फरमावो । सुणि बोलिया सुंदर शाम, सोंप्यांछे में जु-

વાંજુદાં કામ ॥૩૬॥ સુરોની મતી છે ઘણી સારી, કરતા હશે કામ વિચારી । જેજે
 કરતા હશે તે ઠીક, નથી કહેવાનું કાંઈ અધીક ॥૩૬॥ ફરી બોલશો નહિ હવે
 બોલ, બોલશો તો ગુમાવશો તોલ । પછી ભક્તોયે નવ કરી અરજી, જાણ્યું જે
 પ્રભુની નથી મરજી ॥૩૭॥ ઉઘ્યા સૌ ત્યાંથી થેને નિરાશ, ગયા ગોપાલાનંદજી
 પાસ । વરસાદ વિના દુઃખ જેહ, સંભળાવ્યાં બહુબહુ તેહ ॥૩૮॥ વઢી બોલ્યા
 નમી સહુ પાય, વરસાદ કરો મુનિરાય । ચક્રવર્તિનો હોય પ્રધાન, તેની આજ્ઞા કરે
 સહુ માન્ય ॥૩૯॥ તમે છો પ્રભુના કારભારી, ઇંદ્ર માનશે આજ્ઞા તમારી । મુની
 બોલ્યા મુલે કરી હાસ, કરો વિનતિ મહાપ્રભુપાસ ॥૪૦॥ કહે ભક્તો અમે
 કરી અરજી, પળ નવ દિઠિ શ્રીજીની મરજી । સુણી વચન બોલ્યા મુની આવું,
 આજ્ઞા વગર જો વૃષ્ટિ કરાવું ॥૪૧॥ મારા ઉપર મહાપ્રભુ સ્વીજે, માટે કામ એવું
 કેમ કીજે । ઉઘ્યા ભક્ત થઈને નિરાશ, ગયા સ્વદાનંદની પાસ ॥૪૨॥ જેના
 દિલમાં ઘણી છે દયાય, પરદુઃખ દેહી ન સ્વમાય । તેના ચરણમાં મસ્તક ધારી,
 નિજકષ્ટની વાત ઉચારી ॥૪૩॥ સચ્ચિદાનંદ બોલ્યા વચન, તમે સાંભળો
 સૌ હરિજન । જૈને ઇંદ્રને હું ધમકાવું, આજ્ઞા વિશ્વમાં વૃષ્ટિ કરાવું ॥૪૪॥ પળ
 શ્રીજી જો રીસ ચડાવે, કોણ જૈ સમાધાન કરાવે । કહે હરિજન આપ સિધાવો,
 કહિ ઇંદ્રને વૃષ્ટિ કરાવો ॥૪૫॥ ક્રોધ કરશે કદી ભગવાન, અમે જૈને કરશું સ-
 માધાન । કરી સચ્ચિદાનંદ સમાધી, ગયા સ્વર્ગમાં છાંડી ઉપાધી ॥૪૬॥ જહ સુ-
 રપતિને મારી લાત, પછી વરસાતની કહી વાત । કેમ વરસાવતો નથી વારી, હરિ-
 ભક્ત પીડાયછે ભારી ॥૪૭॥ કહે ઇંદ્ર ક્ષમા કરો દેવ, વરસાવું વારી તતલેવ ।
 પછી મેઘને આજ્ઞા તે દીધી, મેઘે જૈ વિશ્વમાં વૃષ્ટિ કીધી ॥૪૮॥ ગઢપુરની ઉપર
 મેઘ ચઢિયો, ઘણા જોરથી ગડગડિયો । થાય વીજલિના ચમકારા, વરસે મેઘ
 મુશાલ ધારા ॥૪૯॥ ત્યારે અક્ષર ઓરડી માંય, પ્રભુ પોઢી રહ્યાહતા ત્યાંય । જાગ્યા
 સ્ત્રબકી તે દાસને પુછે, જુઓ કલ્પિયામાં તોફાન શું છે ॥૫૦॥ બ્રહ્મચારી મુકુંદ
 કહેછે, વરસાદ એતો વરસેછે । ચઢ્યો શ્રીજીને ક્રોધ અપાર, ઉઠી બોલ્યા કરીને
 હાંકાર ॥૫૧॥ વરસાદ આ વરસાવ્યો કેળે, અતિ ઉદ્વતતા કરી એળે । મારી તોડી
 એળે મરજાદ, રજા વગર કર્યો વરસાદ ॥૫૨॥ હતા તે સમે ઇંદ્ર આવાસ, સચ્ચિ-
 દાનંદ ઇંદ્રની પાસ । શબ્દ સાંભળ્યો શ્રીજીનો જ્યારે, આવી જાગ્યા સમાધિથી
 ત્યારે ॥૫૩॥ મોટીવાના વંડામાંહિ જઈ, બેઠા છાનામાના ચુપ થઈ । પછી વરસાદ
 પળ બંધ થયા, શ્રીજી સંત સભામાંહિ ગયા ॥૫૪॥ ઓરડા છે ડગમળે બાર, સભા
 સજી ચિરાજ્યા તે ઠાર । ગોપાલાનંદ આદિક સંત, બેઠા હરિજન આવી અનંત
 ॥૫૫॥ પછી મહાપ્રભુયે તેડાવ્યા, સચ્ચિદાનંદ તેથી આવ્યા । તેને બહુબહુ સ્વી-
 જિયા હરિ, કેમ વૃષ્ટિ રજા વિના કરી ॥૫૬॥ દાદાજી આદિક જેહ, હાથ જો-
 ડીને બોલ્યા તેહ । ક્ષમા કરોજી પ્રાણ આધાર, નથી સાધુનો વાંક લગાર ॥૫૭॥

अमे कही निज कष्ट कहाणी, एही उरमां दया एणे आणी । पछी सुरपति पास सि-
वावी, आखा विश्वमां वृष्टि करावी ॥५८॥ ए छे सरवे अमारोज वांक, एनो वांक
नथी एक टांक । खीजो तो प्रभ अमनेज खीजो, सच्चिदानंद उपर रिझो ॥५९॥ अमे
शळक छैये तमारा, करो अवगुण माफ अमारा । सुणी शांत थया महाराज,
बळी बोलया शिखामण काउ ॥६०॥ मारी आज्ञा विना आवुं काम, कोई करशो
नहीं कोई ठाम । सुणी बोलियो संतसमाज, नहि करिये कदी महाराज ॥६१॥
ब्रह्मचारि कहे सुण भूप, एवी अदभुत वातो अनूप । सच्चिदानंदनी छे अनेक, एमांथी
संभळावी में एक ॥६२॥ सुणी भूप कहे शिर नामी, अहो निर्मळमन निषकामी ।
बुधासरखी कथा संभळावी, सुणतां मुजने भली भावी ॥६३॥ पुष्पिताम्रावृत्त—
हरि हरिजन केरी जे कथाय, कहि सुणि कोण कदापि तृप्त थाय । अहिपति उचरे
अनंत काळ, मुनिवर मुक्त सुणे घरी बहाल ॥६४॥ इति श्रीविहारिलालजीआचार्यवि-
चिते हरिलीलामृते चतुर्थकळशे अचिंत्यानंदवर्णीद्रुअभयसिंहनृपसंवादे सच्चिदानंदमुनिकृतवृष्टिकथ-
नामा अष्टाविंशतितमो विश्रामः ॥२८॥

पूर्वछायो—कहे अचिंत्यानंदजी, सुणो भूप अभेसिंह आत । सोरठमां मोडा
गामना, भक्त पुंजाजीनी कहुं वात ॥१॥ चोपाई—रहे रुडा मोडा गाममाई, दा-
जीभाई अने पुंजाभाई । रजपूत गराशिया नाते, भजे भगवानने भली भाते
॥२॥ तेणे खेतर ने घरबार, भेट कीधां हरिने ते वार । केटलाक बत्सर बीती ग-
या, एक तो अक्षरानंद थया ॥३॥ कर्या वरतालना ते महांत, सारी बुद्धि स्वभा-
वमां शांत । धन्यधन्य तेनां मात तात, रही विश्वमां विख्यात वात ॥४॥ पुंजोजी
गण गढपुर जई, रक्षा सेवामां पार्षद थई । मोटीबा तणो बंडो छे जेह, कहेवातो
पुंजाजीनो तेह ॥५॥ पुंजाजीये रुडी जग्या जोई, आपी त्यां संत हरिने रसोई ।
जलेबी साटा लाडु कराव्या, थाळ मेशुबकेरा भराव्या ॥६॥ शाक पाक भलां दाळ
भात, राईतांनी जुदीजुदी जात । तिथि नरसिंह चौदश हनी, सौने अंतरे आ-
नंद अती ॥७॥ उपजातिवृत्त—पछी थयो काळ प्रदोष ज्यारे, नृसिंहजन्मोत्सव थाय
ज्यारे । पुंजाजिये केसर चंदनेथी, पूज्या प्रभू प्रेम अती घणेथी ॥८॥ नृसींहनुं अंग
जणाय जेवुं, चर्चुं भलुं चंदन अंग एवुं । चोफाळ अपर्यो बळि बोरीकेरो, नृ-
सिंह आकार बन्यो घणेरो ॥९॥ श्रीजीतपुं त्यां नरसिंहरूप, सभा बधीये निरख्युं
अनूप । ते रूप तो बे घडि त्यां जणायुं, पछी प्रभुना तनमां समायुं ॥१०॥ पछीथि
गोपाळमुनी कहेछे, प्रह्लादजी तो जिवता रहेछे । नृसिंहना भक्त प्रमुख्य ए छे,
पुराणमां एबि कथा लखेछे ॥११॥ आख्यान राजा बळिनुं जहां छे, एवी बळी
शत लखी तहां छे । छोडाबवाने नृपती बळीय, आव्या हता त्यां प्रह्लादजीय
॥१२॥ तो तेहनुं दर्शन आज कोई, पामे जनो के न शकेज जोई । अहो कृपालु
हरीने कृपाय, कहो तमे संशय जेम जाय ॥१३॥ श्रीजी कहे जे तमतुल्य संत,

અષ્ટાંગયોગે પરિપૂર્ણવંત। સ્વેચ્છાથિ જૈ તેહ સમાધિમાંય, પ્રહ્લાદજીને નિરલ્પે સદાય ॥૧૪॥ ગોપાલસ્વામી વલ્લભી વદેછે, સમાધિમાં તો સયલું દિસેછે । પ્રત્યક્ષ-મૂર્તિ નજરે જણાય, તો સર્વના પૂર્ણ મનોર્થ થાય ॥૧૫॥ એવીજ ઇચ્છા સરવેની જાણી, કૃપા પ્રભૂએ અતિ ઊર આણી । હસ્તાંગુલીયે ચપટી બજાવી, પ્રત્યક્ષ ચારે તર્હિ મૂર્તિ આવી ॥૧૬॥ તુર્સિંહ પ્રહ્લાદ વલ્લભી નૃપાલ, ચોથા વલ્લભી વામનજી દયાલ । પ્રેમેકરી શ્રીહરિને પ્રણામ, ઊભા કરેછે સ્તુતિ એહ ઠામ ॥૧૭॥ તુર્સિંહ ને વામન એમ ગાય, સર્વેતણા સ્વામિ તમે સદાય । તમારિ આજ્ઞાવશવર્તિ છેયે, જે કામ સોંપો કરિ તેહ દૈયે ॥૧૮॥ પ્રસિદ્ધ છે જે પુરુષપ્રધાન, સેવે સદા સેવકની સમાન । બિ-જાનિ તો શી ગણતી ગણાય, તમેજ સર્વેશ્વર છો સદાય ॥૧૯॥ જેજે બિજા સૌ અવતાર થાય, તમોબિલે લીન થતા જણાય । તમે બિજામાં નહિ લીન થાઓ, સર્વાવતારીજ તમે ગણાઓ ॥૨૦॥ સુણી સ્તુતિ શામ થયા પ્રસન્ન, રિદ્ધિયા મહારાજ વિશેષ મન । ત્યાં સચ્ચિદાનંદ મુર્તિદ્ર આવ્યા, રંભાદલે દાહમ બીજ લાવ્યા ॥૨૧॥ જમી હરીયે પછિ મુષ્ટિ ચાર, તે ચારને આપી થઈ ઉદાર । મહા પ્રભુજીનિ પ્રસાદિ જાણી, ચારે જમ્યા તે ઊર પ્રેમ આણી ॥૨૨॥ વૈતાલીયવૃત્ત—પ્રભુને પદ વંદના કરી, છબિ ચિત્તે છબિલાતણી ધરી । પ્રભુમાં પ્રભુ લીન થયા, વલ્લભ પ્રહ્લાદ નિજસ્થલે ગયા ॥૨૩॥ જન વિસ્મિત જોઈ સૌ થયા, ગૃહિ સંતો લલિતા તથા જયા । સર-વોપરિ શામ જાણિયા, મહિમા શ્રીહરિના વચ્ચાણિયા ॥૨૪॥ જનમોત્સવ દેવનો કરી, જમિયા હેત ઘણું ધરી હરી । પછિ સંતનિ પંક્તિ તો થઈ, પિરસે શ્રીપ્રભુ પંક્તિમાં જઈ ॥૨૫॥ જમિને જન તૃપ્ત સૌ થયા, હરિ સંતો નિજ આસને ગયા । સઘલે સ્થલ વાત સંચરી, દૃઢ પ્રીતી પ્રભુમાં જને કરી ॥૨૬॥ પૂર્વછાયો—આ આ-ર્યાન પુંજાજીનું, એતો પાવન પરમ ગણાય । સ્નેહે સુણાવે સાંભલે, એનું અંતર પાવન થાય ॥૨૭॥ ચોપાઈ—કહે વર્ણિ સુણો સ્નેહ લાવી, એમ ભક્તોયે ભેટ ઘરાવી । રામાનંદ રુદે મુદ આણી, તાલ્લી પાડિને બોલિયા વાણી ॥૨૮॥ સુણો સર્વ ગૃહસ્થ ને સંત, આ છે વર્ણિ સમર્થ અત્યંત । કહેતો હતો તમને હું જેહ, આવનાર છે ઈશ્વર તેહ ॥૨૯॥ એજ આ સહજાનંદ આવ્યા, સંપ્રદાયના સ્વામિ ઠરાવ્યા । એની આજ્ઞા સહુ અનુસરજો, સેવા સર્વ પ્રકારથી કરજો ॥૩૦॥ આવ એ છે અઘમ-ઉદ્ધાર, એ છે કલ્યાણનાજ દાતાર । મારે સ્થાને બેસાર્યાછે તેને, ગુણે મુજથી અ-ધિક ગણો એને ॥૩૧॥ મુક્તાનંદ આદિક મુનિરાય, કરી તેને એવી આજ્ઞાય । તમે કીર્તન ગ્રંથ જે કરજો, તેમાં એમનો મહિમા ઉચરજો ॥૩૨॥ સુણો સ્નેહે મુકુંદ બ્રહ્મચારી, તમે માનો આ આજ્ઞા અમારી । નિલકંઠ છે વૈરાગ્યવાન, વેદાદિકનું નથી એને જ્ઞાન ॥૩૩॥ જેમ સેવોછો અમને સદાય, તેમ સેવજો વૃષકુલરાય । સદાકાલ સમીપમાં વસજો, કોઈ દિન પળ દૂર ન લ્હસજો ॥૩૪॥ અક્ષરચિંતામણી । વૈતાલીયવૃત્ત—ભગવાન હમેશ ભાવથી, મંજતાં રોજ નવીન લાવથી । ગુરુ દેવપત્ની

विभू मुदा, सहजें न दे गुंलें भेंजो सदा ॥३५॥ शीलेंथी पांमो ते बाँ । चोपाइ—बोल्या हरिजन संतसमाज, आपे आज्ञा करी जेम आज । भक्तिपुत्रने भगवान जाणी, अमे भजशुं भलो भाव आणी ॥३६॥ रामानंद थया सुणी राजी, जेजेकार रस्यो शब्द गाजी । आपी आज्ञा घरी उर दया, सर्वे निजनिज आसने गया ॥३७॥ कथा कीर्तन करी उपवास, कर्युं जाग्रण श्रीहरिपास । ताळ मृदंग आदि बजावी, कर्णो उत्सव आनंद लावी ॥३८॥ थयुं द्वादशि दिननुं प्रभात, करि नित्यक्रिया भली भात । रामानंद तथा हरिराय, पछी यज्ञमंडपमां जाय ॥३९॥ कृष्णनी पूजा उत्तर कीधी, द्विजवृंदने दक्षिणा दीधी । आप्यां कैकने अक्षयदान, कोण आपी शके ए समान ॥४०॥ आप्यां वस्त्र ने भूषण भलां, आप्यां पात्र अधिक ऊजळां । पाकशाळाना ऊपरी जेह, मेता नरसिंह आदिक तेह ॥४१॥ कसुं स्वामिये साद पडावो, हवे पारणां सौने करावो । साद सांभळी ब्राह्मणो आव्या, मोटा पडिया ने पत्राळां लाव्या ॥४२॥ गोळे लडवाने सज्ज थईने, जाणे आव्या छे ढालो लईने । जइ भादरमां स्नान कर्णो, द्विजे अंगे अबोटियां धर्यो ॥४३॥ घोया पछी न बोटेलुं होय, कहेवातुं अबोटियुं सोय । पण एतो अशल वात गई, आज तो रीत उलटी थई ॥४४॥ होये ग्रहणने दीन घोयेलुं, घणुं गंधातुं मेळुं थयेलुं । नहि बोटेवा जोग्य जणाय, एवुं अबोटियुं ते गणाय ॥४५॥ जेम अखाद्य एम अपेय, एवां अबोटियां एतो छेय । विप्र एवा अबोटियांवाळा, चोळी भस्म करे बहु चाळा ॥४६॥ एतो आळसु अभण अधूरा, बीजा विप्र पवित्र छे पूरा । सारो पाळे आचार विचार, एवापण दिसे अपरमपार ॥४७॥ कैक लालसु भोजन केरा, एवापण द्विज दीसे घणेरा । तेतो पडता आखडता घाय, रखे लाडवा लुंटाई जाय ॥४८॥ बोले कैक उंचे बहु घांटे, कैक तो लडे आसन माटे । द्विजनी थई पंक्तियो घणी, गणनार शके नहि गणी ॥४९॥ वाक्य स्वामिये उचार्युं एवुं, हरिभक्ते पीरसवा रहेवुं । बीजा सर्वने जमवा बेसारो, जेथी माल न बगडे अमारो ॥५०॥ भर्यो गाढामां अन्न विचित्र, ताणे गाढां ते विप्र पवित्र । पकवान घणां पिरसाय, दोडादोड करे द्विजराय ॥५१॥ वाळी काछडा केड कडोली, करमां कथरोट लिधेली । बहु झडपथी पीरसेछे सोय, शाक पाक भुले नहि कोय ॥५२॥ पिरसाई रसुं बघे ज्यारे, आपी जमवानी आगन्या त्यारे । रामानंदनी जय उखरी, सहजानंदनी कहे फरी ॥५३॥ फरे साटा जलेबी ने लाडु, जमे विप्र जुवे नहि आडुं । एवामां घृत मागेछे कोई, पीरसे लावीने बटलोई ॥५४॥ शाक भजियां ने राइतां रुडां, पीरसे भरी लावीने कुंडां । लाडु पिरसे कहे शब्द एवो, कांजी लाडु तमारे भुदेवो ॥५५॥ विप्र जमतां रसोइ बखाणे, जमवानी उलट उर आणे । पुछे अन्योअन्ये हरखाई, पडोच्या के टला गाउ भाई ॥५६॥ गाउ पडोच्या कहे दसवार, कोई तो कहे सतर अठार । शाक दाळमां देवो न हाथ, लडवुं तो एकज घणी साथ ॥५७॥ जळपान करे बहु कोई,

बीजो वारे छे तेहने जोई । जळपान करीने धराशो, पछी लाडु ते शी पेरे खाशो ॥५८॥ जमतां जमतां जिव जाय, खरो वीर ते विप्र गणाय । देह खोटा जाणिने खचित, जमो लाडु करी बहु प्रीत ॥५९॥ कोह तो स्मृतिवचन उच्चार, घणुं जमवुं नहीं एम वारे । धर्मशास्त्रे कहुंछे ते करवुं, अर्ध उदर तो अन्नथी भरवुं । एक भागमां नीर समाय, चोथा भागमां श्वास लेवाय ॥६०॥ श्लोक—तुंदस्य पूरयेद्भागौ द्वावघ्नेनैकमंबुना । शेषयेदेकमेवं हि मितभुग् ब्राह्मणो भवेत् ॥१॥ चोपाई—एवुं सांभळी बीजो कहेछे, श्लोक सांभळो हुं कहुं जे छे । हांहां हुंहुं कहे तो पिरसवुं, आंगळी हलावे नव खसवुं ॥६१॥ माथुं धुणावे वारंवार, तोय पिरसवुं तेह ठार । गर्जना करे सिंह समान, नव पिरसवुं पकवान ॥६२॥ आधुनिक श्लोक—हांहां दद्यात् हुंहुं दद्यात्, दद्यात्तर्जनितर्जने । शिरःकंठे पुनर्दद्यान्न दद्यात्सिंहगर्जने ॥२॥ चोपाई—सारीपेठे जमी रह्या ज्यारे, थया विप्र प्रसन्न ते वारे । करवा लाग्या श्लोक उच्चार, कहे श्रीजीनो जयजयकार ॥६३॥ जम्या भूदेव भात ने दाळ, कर्णु ते पछी मुख प्रक्षाळ । कैक तो अतिशे जमवाथी, उभा थै शकता नथी त्यांथी ॥६४॥ बीजा जणने खभे धरी हाथ, उभा थैने चाले तेनी साथ । कर उदर उपर फेरवेछे, ओडकार वारेवारे लेछे ॥६५॥ अन्योअन्य पुछे हरखाई, लाडु केटला जमिया भाई । मेंतो राते कर्णो फळाहार, तेथी आज जमायुं लगार ॥६६॥ एम जमवानी वात उच्चार, पहोच्या मांडमांड उतारे । वारेवारे करे जळपान, वखाणे जमेलां पकवान ॥६७॥ पुष्पिताग्रावृत्त—द्विजवर जमिने थया प्रसन्न, विविध प्रकार वखाणता सुअन्न । सुरवर खुशि आहुतीथि जेभ, द्विजवर तृप्त थयाथि राजि तेम ॥६८॥ इति श्रीविहारिलालजीआचार्यविरचिते हरिलीलामृते चतुर्थकळशे अचित्यानंदवर्णीन्द्रअभयसिंहनृपसंवादे श्रीहरिपट्टाभिषेके ब्राह्मणभोजनवर्णननामा एकोनत्रिंशत्तमो विश्रामः ॥२९॥

पूर्वछायो—कहे अचित्यानंदजी, भावे सुणो अभेसिंह भ्रात । पार्षद संतनी पंक्ति थइ, जमवा ते वर्णवुं वात ॥१॥ चोपाई—संतो पंक्ति सजी बेठा ज्यारे, नारायणधुन्य उचर्या त्यारे । रामानंद श्रीजीमहाराज, आव्या तेतो पिरसवा काज ॥२॥ शाक पाक तथा पकवान, भावथी पीरसे भगवान । संत एकज पात्रमां लेछे, बधुं चोळीने भेलु करेछे ॥३॥ व्रण अंजळी नाखेछे नीर, एवा निःस्वादि गुणगंभीर । मुखे प्रत्येक कोळियो धारे, स्वामिनारायण ते उच्चार ॥४॥ प्रभु ताण्य करी पीरसेछे, मुनि तो मिताहार चहेछे । जमे जाणी प्रभुनो प्रसाद, नथी इच्छता अंतरे स्वाद ॥५॥ संतना मुणविषे । उपजातिवृत्त—खावुं पिवुं बेसवुं सूवुं जोवुं, चाल्याजवुं के वळि नावुं धोवुं । संतोनि एवी सयळी क्रियाय, कुसंगि देखी सतसंगि थाय ॥६॥ संतोतणा चंचळ नोय नेण, संतोतणा विहळ नोय वेण । संतोनि वृत्ती स्थिर तो जणाय, कुसंगी देखी सतसंगि थाय ॥७॥ रजो तमो गुण जरी न भासे, न काम के क्रोध कदी विकासे । मानापमाने समता सदाय, कुसंगि देखी सतसंगि

थाय ॥८॥ जो संत चित्ते अभिमान भासे, के काम क्रोधादि कदी बिकासे । जीह्वातणा स्वाद जरी जणाय, ते संतनो शो महिमा मनाय ॥९॥ जेवा सुसंतो शुक्र नारदादि, एवाज संतो मुनि मुक्तआदी । प्रत्यक्षरूपे प्रभु होय ज्यांय, त्यां संत एवा नहि अन्य क्यांय ॥१०॥ चोपाई—जोह संतोनी जमवानी रीत, जननां थयां निर्मळ चित्त । दीठी वैराग्यमां नहि मणा, सतसंगी थया जन घणा ॥११॥ जमी उठ्या साधु पाळा ज्यारे, वहेंधी बरियाळी ते वारे । संत सौ निज आसने गया, कथा वार्त्तामां तत्पर थया ॥१२॥ एक विप्रे रसोई करेली, ताजी सुंदर थाळे धरेली । जमाडीने ते बाळमुकुंद, जम्पा श्रीहरि ने रामानंद ॥१३॥ देशोदेशथी आवेला जेह, हरिभक्त के कुसंगि तेह । सौने खेह सहीत जमाड्या, परिपूर्ण संतोष पमाड्या ॥१४॥ नोतर्यु हतुं सवळुं गाम, हिंदु मूसलमान तमाम । बाळ वृद्ध सकळ नर नारी, होय राय के होय भिखारी ॥१५॥ जमाड्या जन एम अपार, बोले जन सड जयजयकार । अन्न मांडयुं प्रभातधि देवा, रात अरधी सुधी आव्या लेवा ॥१६॥ मागे अन्नारथी अन्न आवी, एने आपेछे हेते बोलावी । होय हिंदु के मुसलमान, तोय देखे तेने अन्नदान ॥१७॥ आपो आपो ने ल्योल्हो पोकारे, नहि कोइ नकार उच्चारे । करे चित्तमां लोक विचार, न भणया के मुल्या शुं नकार ॥१८॥ अनुष्टुप—मागे अन्नारथी आवी, ल्योल्हो दे अक्षरो कथी । केम नाकार जाकार, अक्षरो आपता नथी ॥१९॥ जाकार सहजानंदे, ना नारायणमां रहे । केम ते अक्षरो बन्ने, कोइने आपवा चहे ॥२०॥ चोपाई—मेमानोनी करी बरदास, तेमां कांइ न राखी कचाश । सौनी देखि भली सभैराय, राजा राणाये विस्मित थाय ॥२१॥ जन सर्व कहेछे ते जोई, आवुं तो न करी शके कोई । घणा देतां पगारना दाम, नोकरो न करे आम काम ॥२२॥ आतो लेता नथीज पगार, तोय आळस न करे लगार । नथी भूख तरशतणुं भान, सदा सेवाविषे सावधान ॥२३॥ भासे परचो भलो एतो भाई, रामानंदनी ईश्वरताई । एम जाणिने आश्रित थया, भगवाने करी तेने दया ॥२४॥ एम निर्विघ्न उत्सव थयो, संघ सर्व पुनमसुधी रखो । जेतपरना हरिजने आवी, रामानंदने विनती सुणावी ॥२५॥ गाममां अतिवृद्ध रहे छे, तेओ दर्शन करवा चहेछे । आंही आवी शके नहीं एने, दयाथी आपो दर्शन तेने ॥२६॥ स्वामिये ऊर अरजी धारी, पूर्णिमाने प्रभाते विचारी । सजी शोभे एवी असवारी, भद्रा नावा जवा निरधारी ॥२७॥ हाथी ऊपर बन्ने बिराज्या, छडीदार बोले अधिराजा । बन्ने शिर चम्पर ढळे, रविशशिसम मुख झळमळे ॥२८॥ मोटा संत मेनामां बिराजे, वाजां विविध प्रकारनां वाजे । रथ अश्वतणो नहीं पार, पाळा चाले हजारो हजार ॥२९॥ आखा गाममां फरि असवारी, करे दरशन सौ नरनारी । नदी भद्रामां जै कर्णु स्नान, आव्यां तीर्थ सरवे ते स्थान ॥३०॥ स्तुति श्रीहरिनी त्यां उच्चारी, कखो भद्रानो

મહીમા ભારી । કરી સ્નાન મંદીરમાં આવ્યા, નિજનિજને ઉતારે સિધાવ્યા ॥૩૧॥ રામાનંદ બેઠા એક ઠામ, હતા પાસે તો ભટ મયારામ । નિજ ધોતિયું જીર જાણી, બિજું ધારવાની રુચિ આણી ॥૩૨॥ કહ્યું કોઠારીને તમે આવો, બી ધોતિયું બદલવા લાવો । લાવ્યા કોઠારી ધોતિયું એવું, ખુબ જાડું તે સ્વાદીના જે ॥૩૩॥ બોલ્યા ભટજી માનો કહ્યું મારું, એને બદલે બિજું લાવો સારું । વઢિલિયા ભટ મયારામ, આવા કોઠારી છે સડ ઠામ ॥૩૪॥ કરે કસર અનેક પ્રકાર નવ સમજે વિવેક લગાર । કહું દૃષ્ટાંત તેનું વિચારી, કેવો છે શિવજીનો કોઠા ॥૩૫॥ સમધરાવૃત્ત—આ લોકે સ્વર્ગલોકે સકલ થલ જુઓ સર્વ કોઠારિ એવ કીધો કોઠારિ રૂંશે અલકપુરપતી સોંપિ મંડાર કેવા । તે મંડારે ભરેલા સઘ ળનિધિ છતાં લોભ કેવો કરેછે, શંભૂને વસ્ત્ર વાસ્તે વપુર ગજનું વાધનું વ દેછે ॥૩૬॥ ચોપાઈ—વઢિલિ વર્ણિ કહે સુણ રાય, કહું ચાલતી જેહ કથાય । સાં સમયે રુડી સભા ભરી, રામાનંદ તથા બેઠા હરી ॥૩૭॥ તેથી મંડપ વહુ ભર શોભે, ઇંદ્ર આદિકનું મન લોભે । કોઈ હાર ચઢાવાને આવે, કોઈ પૂજાનો સામા લાવે ॥૩૮॥ કોઈ વસ્ત્ર ને ભૂષણ ધરે, હરિની કોઈ આરતી કરે । સભામાં બે છે વહુ સંત, તથા બેઠા ગૃહસ્થ અનંત ॥૩૯॥ સ્ત્રિયોની થઈ દૂર સભાય, જે સ્વામિની વાત સુણાય । તાઢી પાઢી બોલ્યા રામાનંદ, તમે સાંભળો સૌ જન ॥૪૦॥ કહી એમ જેતપુર કરો, કહ્યો સ્વામિયે મહિમા ઘણેરો । હવે તે તમને કહીશ, મન રાખીને સુણજો મહીશ ॥૪૧॥ પુષ્પિતાગ્રાવૃત્ત—ગુરુપદ હરિને દિ ગુરુયે, શુભપદ ધારિ લિધું મહાપ્રભુયે । સકલ મનુષ ત્યાં જમ્યાંજ આવી, ન પતિ તેહ કથા તને સુણાવી ॥૪૨॥ ઇતિ શ્રીવિહારિલાલજીશ્રાચાર્યવિરચિતે હરિલીલામૃતે ચ ર્થકલશે અચિત્યાનંદવર્ણદ્રામયસિંહનૃપસંવાદે શ્રીહરિપદાભિષેકે સકલજનકૃતભોજનવર્ણનના ત્રિંશતમો વિશ્રામઃ ॥૩૦॥

પૂર્વછાયો—સ્વામિ રામાનંદે કહ્યો, જેતપુરનો મહિમા જેહ । ભૂપ અભેસિં સાંભળો, તમને સુણાવું તેહ ॥૧॥ ચોપાઈ—સભામધ્યે રામાનંદ સ્વામી, કહે ર જનને મુદ પામી । મહિમા જેતપુરનો જેહ, તમે સાંભળો સૌ ધરિ સ્નેહ ॥૨॥ છાં યા વિષે જનમ્યા હરી, પીપ્પલાણામાંહિ દીક્ષા ધરી । જેતપુરમાં પામ્યાં પદ્મદા માટે ટ્રણેનો મહિમા સમાન ॥૩॥ ડ્યારે જનમ્યા છપૈયે ગામ, પડયું નામ તા ઘનશામ । પીપ્પલાણામાં દીક્ષા લીધી, સહજાનંદ સંજ્ઞા તે કીધી ॥૪॥ સ્વામીપ પ્રભુ પામિયા આહીં, મોટો મર્મ ધરો મનમાંહી । જેતપુર મોટું તીરથ જેવું, નાં કાશિ કે કેદાર તેવું ॥૫॥ કરે તીરથ જો ધરી પ્યાર, થાય અધમનો આંહિ દ્વાર । સતસંગી વસે જેહ દૂર, એક વાર તો આવે જરૂર ॥૬॥ કરી તીર્થ ળ લીઢા સંભારે, તેતો ઉતરે ભવજલ પારે । ભદ્રા ગંગાનો મહીમા મોટો, ગંગા ગં મતિનો તેથી છોટો ॥૭॥ જેમાં નાયા જગત આધાર, અમે નાયા એમાં ધણી વાર

नाया हरिजन संतसमाज, थयुं तेथी आतो तीर्थराज ॥८॥ आंही श्रद्धाथी श्राद्ध
जे करशे, घणा पूर्वज एना उद्धरशे । करी स्नान ने करशे दान, तेनुं फळ थशे
मेरुसमान ॥९॥ जमाडे आंही ब्राह्मण संत, फळ तेनुं तो थाय अनंत । जप
तप व्रत आंही कराय, तेना सिद्ध मनोरथ थाय ॥१०॥ करे एक तीरथ उपवास,
फळ तो उपवास पचास । संप्रदायनुं मूळ आ स्थान, एम समझे जे जन मति-
मान ॥११॥ महिमा उच्चरी एवी रीते, पछी श्रीजीप्रत्ये बोल्या प्रीते । मने वालो
छे सोरठ देश, तेमां हुं विचर्यो छुं विशेष ॥१२॥ माटे प्रीती तेनापर धरजो,
सतसंग वधे तेम करजो । एनो महिमा वधारजो आप, मोटो प्रगट जणावी प्र-
ताप ॥१३॥ घणां तीर्थ स्थळो आंही करजो, झाझी वार ते स्थाने विचरजो ।
एवी वात करी जे उच्चार, करि श्रीहरिये अंगिकार ॥१४॥ रामानंदे करी घणी
वात, कळुं संघ सिधावो प्रभात । पछी सभा विसर्जन थई, सुता निजनिज आ-
सने जई ॥१५॥ पूर्वछायो—पडवे दिन परभातमां, उठि नित्य क्रिया करी त्यांय ।
मंडपमांही बिराजिया, रामानंद अने हरिराय ॥१६॥ संघना जन दर्शन करी,
थया स्वदेश पंथ विदाय । लीळा संभारी शामनी, कहे सांभळे ने हरखाय
॥१७॥ हता तेडाव्या जेहने, करवा उत्सवनुं काम । हीरजी गोवरधन तथा, प-
रवत ने भट मयाराम ॥१८॥ इत्यादिकने भेटिया, रामानंद भलो धरी भाव ।
भूषण वस्त्र प्रसादिनां, दई उरमां आप्या पाव ॥१९॥ माथे कर कोइने मुक्यो,
कळां कोइने मिष्ट वचन । हरिये करुणा दृष्टिथी, कर्यो सौ जनमन रंजन ॥२०॥
गंगा आदिक बाइने, प्रसादिना अपाव्या हार । वखाण कोइनां विधविधे, रा-
मानंदे कर्यो ते वार ॥२१॥ आज्ञा आपी सर्वने, जवा पोत पोताने गाम । कर
जोडी नरनारियो, करे वारंवार प्रणाम ॥२२॥ मुरति मनोहर मावनी, क्षणमात्र
मुकी न जवाय । ते मुकी घरभणी जतां, केम उपडे जनना पाय ॥२३॥ प्रेमी
जन एवा आगळे, ज्यारे चाल्युं हरिनुं स्वरूप । पाछळ ते जन परवर्यो, एतो
अद्भुत वांत अनूप ॥२४॥ आ उत्सव केरी कथा, स्नेहे सुणे सुणावे जेह । भूत-
ळमां सुख भोगवे, पामे अंत्ये अक्षरपद एह ॥२५॥ जेतपरना महिमानी गरबी । वंदु
दुर्गपुर धाम सुंदर शोभे घनशामनुं जो, ए राग छे—घन्य जेतपुर धाम गाम काठिवाळा-
तणुं जो । नदि वहेछे ते ठाम नाम भद्रा भली भणुं जो ॥२६॥ भक्तिपुत्र भ-
गवान स्नान तेमां कर्युं सही जो । तेथी तीर्थ ते समान स्थान बीजे नहीं कहीं
जो ॥२७॥ प्रभूनी छपया जेम जन्मभूमी ते जाणवी जो । पीपळाणामां तेम
दीक्षा भूमी प्रमाणवी जो ॥२८॥ थयो पट्टाभिषेक जेतपुरमांही जेथकी जो ।
धाम त्रैणे प्रत्येक तुल्य जाणोज तेथकी जो ॥२९॥ शुक सनकादि संत मुनि ना-
रदादि नेहथी जो । आवे तीर्थे अनंत देव देवी दिव्य देहथी जो ॥३०॥ एवो मो-
टो महिमाय जेतपुरतणो जाणवो जो । जीमे वरण्यो न जाय एतो अंतरमां

આળવો જો ॥૩૧॥ ધન્ય ત્યાંના ભૂપાલ ધન્ય ત્યાંના નિવાસીયો જો । ભદ્રા ન
 ય સદાકાલ ધન્ય દાસ તથા દાસીયો જો ॥૩૨॥ સજી અસ્વારી સારી ફર્યા શા
 આલા શહેરમાં જો । નેહ ધારી નરનારી લાલ નિરુપા લેહેરમાં જો ॥૩૩॥
 ન્યધન્ય નરદેહ તેણે ધાર્યો ધરાતલે જો । ટાણું તો અમૂલ્ય તેહ મુલ્ય ત્રવેં વ્ય
 થી મલે જો ॥૩૪॥ સારો સત્સંગી હોય વાસ હોય દેશ દુરમાં જો । આવી એ
 વાર તોય જાત્રા કરે જેતપુરમાં જો ॥૩૫॥ ધરિ દેહ નરનાર અહિં જાત્રા વ
 નહીં જો । ગયો વ્યર્થ અવતાર એમ જાણો જનો સહી જો ॥૩૬॥ એવું અતિ ઓ
 મ્મત મન માહાત્મ્ય ધારિને જો । રઘુવિરસુતસુત વદે વાણી વિચારીને જો ॥૩૭॥
 પૂર્વજાયો—વાર્ણી કહે વસુધાપતી, રામાનંદની કહુંછું કથાય । જે જન સુણશે રું
 હથી, તેનાં જન્મમરણ દુઃખ જાય ॥૩૮॥ ચોપાહ—સ્વામિ બેશીને એકાંત ઠા
 કરી ધ્યાનને કીધો વિચાર । પુરુષોત્તમતણી ઇચ્છાથી, દુરવાસાનો શાપ થય
 થી ॥૩૯॥ જેહ કરવા મેં જનતન ધર્યું, તેતો કામ મેં પૂરણ કર્યું । પુ
 રુષોત્તમ પ્રગટ પધાર્યો, મારી ગાદિયે તેને બેસાર્યો ॥૪૦॥ દુરવાસાનો પામિ
 શાપ, જેજે જનમિયા છે મુનિ આપ । તેનાં સંકટ શ્રીહરિ હરશે, શાપથી મુ
 સર્વને કરશે ॥૪૧॥ એવો અંતરમાં ઉઠે આણિ, કૃતકૃત્ય પોતાને તે જાણી
 તન તજવાનો કીધો વિચાર, કર્યો કાંઈક તાવ સ્વિકાર ॥૪૨॥ વઢી ધારિયો એ
 સિદ્ધાંત, નથી આ સ્થલમાંહિ એકાંત । માટે ગામ ફળેણિમાં જાવું, તન ત્યાં
 જીને દિવ્ય થાવું ॥૪૩॥ પછી વાત જવાની પ્રકાશી, થયા સત્સંગિ સર્વે ઉદાસી
 સૌની સાંતવના સારી કીધી, પછી વાટ ફળેણીની લીધી ॥૪૪॥ એક રથ
 બિરાજિયા સ્વામી, સાથે શ્રીહરિ અંતરજામી । મુક્તાનંદ આદિક મુનિરાજા,
 યાચોગ્ય વાહનમાં બિરાજ્યા ॥૪૫॥ ઘણા પાર્ષદ ને હરિભક્ત, સંગે ચાલિ
 પરમ વિરક્ત । ફળેણીમાં ત્રવર થઈ જ્યારે, ત્યાંના ભક્ત સામા આવ
 ત્યારે ॥૪૬॥ ગોવો વેલો ને કાનજી જાણો, ચોથો રામજી સોની પ્રમાણો । એ
 આહિર નામ છે તૂળો, હવે સુતારનાં નામ સૂળો ॥૪૭॥ કૃષ્ણજી વિરજી ત
 રામ, વેરાળી હરિદાસજી નામ । અમુલા ને કેસર જીવી બાઈ, મલી તે હરિભ
 ગનાઈ ॥૪૮॥ ઇત્યાદિક હરિજન સામા આવ્યા, વાજાં વિવિધ પ્રકારનાં લાવ્યા
 વાજેછે બહુ તાલ મૃદંગ, સૌના મનમાં છે મોટો ઉમંગ ॥૪૯॥ કોઈ તો વઢી અ
 ગલ જાય, તાઢી પાડીને કીર્તન ગાય । પ્રેમથી કરે દંડપ્રણામ, જેજેકાર કરે લ
 નામ ॥૫૦॥ પેઠા ગામવિષે રૂઢી પેર, ઉતર્યા સોની રામને વેર । વિપ્રપાત્રે
 સોઈ કરાવી, પછી ઠાકોરજીને ધરાવી ॥૫૧॥ રામાનંદ ને શ્રીધનશાપ
 જમ્યા સાધુ ને પાઠા તમામ । ગામ પરગામના હરિજન, કર્યું ભાવથી સૌ
 ભોજન ॥૫૨॥ વઢી સાંજે સભા સજી સારી, રામાનંદે ત્યાં વાત ઉચારી
 યુધિષ્ઠીર ને અર્જુન આદી, વસુદેવ અને અક્ષુરોદી ॥૫૩॥ જેણેજેણે ધર્યો નરદેં

अंते देह तजी गया तेह । नाशवंत छे आ देह जाणो, एनो हर्ष के शोक न आणो ॥५४॥ अमे देह धर्योछे जे काम, तेतो पुरं थयुं छे तमाम । नीलकंठ आ छे ब्रह्मचारी, धर्मधुर तेने सोंपी अमारी ॥५५॥ तमारुं तेतो रक्षण करशे, कष्ट सर्व प्रकारनां हरशे । माटे चिंता न राखशो लेश, ए छे समरथ मुजथी विशेष ॥५६॥ मारी पाछळ शोक न करशो, आत्मघात करी नव मरशो । मारी आज्ञा अंतरमां विचारी, रहेजो सहु धीरज धारी ॥५७॥ इत्यादिक घणो मर्म सुणाव्यो, दीनदिन ताव वधतो जणाव्यो । मंदवाडतणा समाचार, सुणी आव्यां घणां नरनार ॥५८॥ भटजी अने पर्वतभाई, आव्या दर्शन करवाने धाई । राजा विक्रमनां जेह वार, वित्यां संवत् शतक अठार ॥५९॥ अट्टावनना वरसनी गणावी, मागशर शुदी तेरश आवी । रामानंदे उठीने प्रभाते, करी नित्यक्रिया निजजाते ॥६०॥ शुचि आसन उपरबेठा, ध्यानमुद्राये ध्यानमां पेठा । जाणि स्वामिनो अवसर अंत, आव्या सर्व हरिजन संत ॥६१॥ गाय कीर्तन भजनकरे, छबि स्वामिनी अंतरे धरे । धर्युं एवे समे मुनि भूप, तजी देह ने दिव्य स्वरूप ॥६२॥ ऋषी-शापथकी मुक्त थया, बद्रीकाश्रममां पाछा गया । पछी मांडवी शुभ शणगारी, तेमां स्वामिनो देह बेसारी ॥६३॥ हार चंदन आदि चडावी, अबील ने गुलाल छंटावी । रामदास ने श्रीघनशाम, मुक्तानंद ने भट मयाराम ॥६४॥ मळीने मांडवी ते उपाडी, करे उत्सव संत अगाडी । भद्रा तीरे जई तेह वार, कर्यो शास्त्रविधी संस्कार ॥६५॥ पछी सौ मळी मंदिर आव्या, सौने धैर्यना शब्द सुणाव्या । गया पुरजन निजनिज घेर, गुण संभारता बहु पेर ॥६६॥ पुष्पिताम्रावृत्त—गुरुवर कृत देह त्याग जेह, नृप तुज पास कथा उचारी तेह । करि पछि हरिये क्रिया विशेष, सुण लवमात्र कहीश हे नरेश ॥६७॥ इति श्रीविहारिलालजी-आचार्यविरचिते हरिलालमृते चतुर्थकळशे अचित्यानंदवर्णीद्रअभयसिंहनृपसंवादे रामानंदस्वामिमौ-तिकदेहत्यागकरणनामा एकत्रिंशत्तमो विश्रामः ॥३१॥

इति श्रीहरिलालमृते दीक्षानाम चतुर्थकळशः संपूर्णः ॥४॥

श्रीस्वामिनारायणो विजयतेतराम् । श्रीहरिलीलामृतम्

सौराष्ट्रनाम पंचमकळश प्रारंभः ।

शार्दूलविक्रीडितवृत्त-—चंदू जे हरिये प्रताप निजजो सौराष्ट्र देशे घणो, दे-
खाडयो करि मग्निराम जनने आश्रीत पोतातणो । धामो शुद्ध समाधिमां सुज-
नने देखाडियां दृष्टिये, लाखो विप्र जमाडियाजन सुखी कीधा कृपा दृष्टिये ॥१॥
पूर्वछायो—देह तज्यो रामानंदजी, थइ त्यारपछी जे वात । तेह कथा तमने कहूं,
भावे सुणो अभेसिंह भ्रात ॥२॥ चोपाइ—दश दिवससुधी दिल लावी, कथा
गीतानी नित्य करावी । देशदेशना जनने तेडाव्या, कार्य उपर ते सहू आव्या
॥३॥ दशाहादि एकादशा जेह, भद्रातट हरिये कर्या तेह । द्वादशाह ने श्रव-
णीश्राद्ध, कर्या शास्त्रप्रमाणे अबाध ॥४॥ दीधां द्विजने नानाविधि दान, दीधां
भावतां भोजनपान । धर्म स्थापवा तनु धरी हरी, माटे वेदविहित क्रिया करी
॥५॥ सर्व जनने शिखववाने काजे, करी सर्व क्रिया महाराजे । एम तेरमो दी-
वस गयो, दिन चौदमो ते ज्यारे थयो ॥६॥ सभा सजी बेठा घनशाम, बेठा ह-
रिजन संत तमाम । सभामध्ये सिंहासन एक, जेनुं मूल छे महोर अनेक ॥७॥
बेठा तेपर श्रीमहाराज, बेठो आगळ संत समाज । धर्म आदिक सद्गुण धारी,
सदशास्त्रना अभ्यासकारी ॥८॥ मुक्तानंद आदिक मुनि जेवा, बेठा आगळ आ-
गळ एवा । भला ब्राह्मण शास्त्र भणेलो, सभा मोटीमां मान पामेलो ॥९॥ एक
पडखे सिंहासन पासे, बेठा उत्तम पदवीनी आशे । मोटामोटा गृहस्थ ने राजा,
यथायोग्य सभामां बिराज्या ॥१०॥ देशदेशथी आवेला जेह, बेठा संवना जन
सउ तेह । लाडकीबाई आदिक नारी, सजी तेणे सभा जुदी सारी ॥११॥ न-
रोथी एक धनुष प्रमाण, सजी दुर सभा ते सुजाण । क्षत्रिमां मुख्य तो राजो-
भाई, जेनी समझण छे अधिकाई ॥१२॥ तेणे हरिशिर छत्र धरेलुं, दीसे सो
सळियोनुं करेलुं । छत्र श्वेत ते चंद्रमा जेवुं, इंद्रभुवनमां नव मळे एवुं ॥१३॥
धर्यु चामर गोविंदरामे, धर्यु बीजुं कुंवरजी नामे । मोटा संत रुडा रामदास,
झाली रूमाल उभा छे पास ॥१४॥ भला भक्त बेरोभाई जेह, धरी वीझणो
उभा छे तेह । हरिभक्तो घणाघणा आवे, वस्त्र भूषण हरिने चडावे ॥१५॥ करी
पूजा घणी धरी प्रीत, चित राखी चकोरनी रीत । सर्वे बेठा सभामांहि जइ,

મૂર્તિમાં એકાગ્ર થઈ ॥૧૬॥ એવા હરિજન પ્રત્યે શ્રીહરી, બોલ્યા કરુણા નિ-
 કૃપા કરી । રામાનંદના શિષ્ય છો સારા, તમે ધર્મ ખલો પાઠનારા ॥૧૭॥
 સ્વામિયે પોતાને ઠામ, મને બેસાર્યો કરવાને કામ । ગુરુ તેથી તમારો હું
 માટે હિતનાં સુવાક્ય કહુંહું ॥૧૮॥ ગુરુ શિષ્ય તળા જેહ ધર્મ, તેનો જાણે
 । જન મર્મ । ગુરુયે હિતવચન કહેવાં, શિષ્યે તે મનમાં ધરી લેવાં ॥૧૯॥ ઉપજા-
 ય—પાઠો સુશ્રદ્ધા ધરિ ધર્મ સારો, તેથી બધો અર્થ સરે તમારો । તે ધર્મ સા-
 ય તથા વિશેષ, પ્રકાર તેનો કહું કાંઈ લેશ ॥૨૦॥ પુરુષ કે જે પ્રમદા ગણાય,
 ઈર્મ સૌના સરસ્વા જણાય । સામાન્ય ધર્મો શ્રુતિમાં કહ્યા છે, વિશેષ વર્ણો-
 આદિના છે ॥૨૧॥ સામાન્ય ધર્મો તમને સુણાવું, કહી ગયા નારદ તે બતા-
 સુમૃદ્ધ પ્રાણી જગમાંહિ જે છે, સદ્ધર્મ તેના હિતકારિ તે છે ॥૨૨॥ સત્ય
 ને તપ શૌચ જાણો, ઇક્ષા તિતીક્ષા શમતા પ્રમાણો । તથા અહિંસા દમ વ્ર-
 ય, સ્વાધ્યાય ને આર્જવ ત્યાગવર્ય ॥૨૩॥ સંતોષ ને સત્પુરુષોની સેવા, ઇન્દ્રિ-
 વીષય જીતિ લેવા । માનેલ દુઃખે સુખ તે વિચારે, આત્માતનું ચિંતન મૌન
 ॥૨૪॥ ચોપાદ—આપે અન્નાદિ દાન સુરીતે, કથા કૃષ્ણની સાંભળે નિત્યે ।
 । કૃષ્ણનાં કીર્તન કરે, ધ્યાન શ્રીહરિનું ઊર ધરે ॥૨૫॥ પદસેવા સજે શુભ
 , કરે પૂજન વંદન પ્રીતે । કરે દાસ્ય સંસ્થાપનું જેમ, તથા આત્મસમર્પણ તેમ
 ॥ મય માંસનો ન કરે આહાર, આત્મઘાત નહીં કરનાર । પારકી चीज
 ન લાવે, કોઈને ન કલંક ચડાવે ॥૨૭॥ કોઈ દેવની નિંદા ન થાય, અણસ્વપનું
 ન રાચ । હરિવીસુખ મુખની કથાય, કદી સાંભળવા ન ચહાય ॥૨૮॥
 નિ સર્વ મનુષ્ય છે જેહ, સાધારણ ધર્મ સર્વનો તેહ । વિપ્ર ક્ષત્રિ ને વૈશ્ય ગણા-
 શૂદ્રસહિત વરણ ચાર થાય ॥૨૯॥ બ્રહ્મચારી તથા જે ગૃહસ્થ, ત્રીજું આશ્રમ
 જ્ઞાનપ્રસ્થ । ચોથા સંન્યાસિ સંસારપાર, કહ્યાં આશ્રમ એ રિતે ચાર ॥૩૦॥
 વર્ણને છે સંસ્કાર, બિજો જન્મ એતો નિરધાર । તેથી ત્રૈણે દ્વિજાતિ ગણાય,
 તો એકજાતિ જણાય ॥૩૧॥ ચાર વર્ણ વિના બિજા જેહ, વર્ણસંકર જાતિના
 । ઘટે વિપ્રને આશ્રમ ચાર, વૈશ્ય ક્ષત્રિને ત્રણ નિરધાર ॥૩૨॥ તેણે ધરવો ન
 ॥ સધર્મ, એવો કોઈ મુની કહે મર્મ । વઢી કોઈ લખી ગયા આવું, વૈશ્ય ક્ષ-
 । સંન્યાસી થાવું ॥૩૩॥ એવો બેય પક્ષનો છે ધર્મ, શૂદ્રને તો ગૃહસ્થ આશ્રમ ।
 ॥ સંકરજાતિ છે જેહ, ગૃહસ્થાશ્રમમાં રહે તેહ ॥૩૪॥ સધવા વિધવા સ્ત્રી-
 , ભજે ભગવાનને દિન રાત । નર જે અતિ હોય વૈરાગી, પ્રભુને ભજે સંસાર
 ની ॥૩૫॥ તેતો સાધુજનો કહેવાય, નિજ પરનું સદા હિત ચહાય । જેજે વર્ણ
 આશ્રમ કહ્યા, તેના પૃથકપૃથક ધર્મ રહ્યા ॥૩૬॥ તેનું ધર્મ વિશેષ છે નામ,
 વિગતી સુણાવું આ ઠામ । વેદ શાસ્ત્રતનું મત લૈને, કહુંહું તે સુણો ચિત્ત
 ॥૩૭॥ શમ દમ તપ શૌચ સંતોષ, શાંતિ આર્જવ યજ્ઞ અદોષ । હિંસારહિત

જે યજ્ઞ કરાય, યજ્ઞ તે નિરદોષ ગણાય ॥૩૮॥ કોઈ સાથે ન મત્સર રાખે, મનમાં મિત્રતા અભિલાષે । પાઠે ધર્મ તજે અદેવાઈ, દાન અન્નાદિ દે સુખદાઈ ॥૩૯॥ કરે કૃષ્ણનો પૂજા હમેશા, મન કોમલ રાખે વિશેષ । લજ્જા જ્ઞાન વિજ્ઞાન ગણાય, રાખે આસ્તિકતા સ્વાધ્યાય ॥૪૦॥ સમદૃષ્ટિપણું સર્વમાંય, ધર્મ વિપ્રના તે કહેવાય । હવે ક્ષત્રિના ધર્મ વિશેષ, કહું સાંભળો તે ઉપદેશ ॥૪૧॥ વીર્ય તેજ તથા શૌર્ય ધૈર્ય, ધરે ઉચ્ચમ ઔદાર્ય સ્થૈર્ય । આત્મજય અને ઉત્સાહ આણે, વિપ્રને પાઠવા જોગ્ય જાણે ॥૪૨॥ ધરી ऐश्वर्य રક્ષણ કરે, જીતે શત્રુને દિલ નવ ઢરે । રાખે ઢહાપણ ને મોજ દેય, યુદ્ધમાં નહિ પાછો હઠેય ॥૪૩॥ શસ્ત્ર વાહનપર ઘણો સ્નેહ, દાન દેવામાં વલ્લભાય જેહ । જેમાં દ્રવ્ય ઘણું સ્વરચાય, એવા યજ્ઞકર્યાની ઇચ્છાય ॥૪૪॥ પૂજે વિપ્રને પૂજે પ્રભુને, સુત સમ પાઠે વસ્તી સહુને । શરણાગત રક્ષણ કરે, ક્ષત્રિધર્મ તે મુનિ ઉચ્ચે ॥૪૫॥ હવે વૈદ્યતણા જેહ ધર્મ, કહું સાંભળો તેહનો મર્મ । રાખે આસ્તિકતા અતિ ઝર, કરે ઉચ્ચમ નિત્ય જરૂર ॥૪૬॥ દીલે દંભ કદાપિ ન દીસે, સેવે વિપ્રને સ્નેહે અતીશે । ત્રણ વર્ણનું પોષણ કરે, ગુરુદેવની ભક્તિ આદરે ॥૪૭॥ સેવ કરવા ડરે અભિલાષે, ગાયો પાઠવાની રુચિ રાખે । દાનનિષ્ઠા ને ઢહાપણ જાણું, એતો વૈદ્યનો ધર્મ વલ્લભ ॥૪૮॥ હવે શૂદ્રના ધર્મ છે જેહ, તમને સંભળાવું હું તેહ । દેવતાની દ્વિજાતિની સેવા, સેવે સાધુને પણ સુખ લેવા ॥૪૯॥ સેવા ગાયોની સજવાનું ધારે, સદા સર્વથા કપટ વિસારે । એવું કામ કરી ધન લાવે, તેવડે નિરવાહ ચલાવે ॥૫૦॥ રાખે તેથી સંતોષ હમેશા, એતો શૂદ્રનો ધર્મ વિશેષ । એ રીતે ચારે વર્ણના ધર્મ, કહ્યા સર્વ સહીત સુકર્મ ॥૫૧॥

પૂર્વછાયો—સુણો સહુ જન સ્નેહથી, ગર્ભાધાન આદિક સંસ્કાર । સોઠ પ્રકારે શાસ્ત્રમાં, કહ્યા છે તે કહું ઉચાર ॥૫૨॥ પ્રથમ ગર્ભાધાન છે, પછી પુંસવન સંસ્કાર । પુત્ર થવાની આશીષ છે, પછી સ્વરૂપર આધાર ॥૫૩॥ ત્રીજો સીમંત સંસ્કાર છે, જેમાં સંથો સાફ કરાય । ગર્ભવતીને આનંદ ડપજે, ગર્ભ પ્રફુલ્લિત થાય ॥૫૪॥ જાતકરમ સંસ્કાર છે, બાળજન્મ સમે કરે જેહ । બાળકની શુદ્ધી તથા, દાન દેવા આદિક છે તેહ ॥૫૫॥ નામકરણ સંસ્કાર તે, પાડે બાળકકેરું નામ । નિષ્ક્રમણ તે ચંદ્રદર્શન, એ છે ક્રિયા અભિરામ । ॥૫૬॥ અન્ન જમાડવું પ્રથમ તે, અન્નપ્રાશન છે સંસ્કાર । પ્રથમ બાળ ઉતારવા, ચૌલકર્મ તણો તે વિચાર ॥૫૭॥ કાન વિંધે બાળકતણા, કર્ણવેધ તેતો કહેવાય । જનોઈ દર્શ વ્રત ગુરુ કહે, તે વ્રતાદેશ ગણાય ॥૫૮॥ વેદ ભણે બ્રહ્મચારિ થઈ, વેદારંભ કહે ગુણવાન । નાપ જટા ઉતારિને, તેને કહે કેશાંતસ્નાન ॥૫૯॥ ભળી ગળી વઢે ઘરભળી, સમાવર્તન તેહનું નામ । તે સંસ્કાર છે તેરમો, શ્રુતિ સ્મૃતિ કહેછે આમ ॥૬૦॥ ચૌદમો જે સંસ્કાર છે, વદે તેનું નામ વિવાહ । વરે કન્યા નિજજાતિની, જેમ વેદ બતાવે રાહ ॥૬૧॥ આખી ઉમરસુધી પૂજવા, અગ્નિ ચોરી-

मांथी ले जेह । विवाहाग्नीसंग्रह नामे, छे शुभ संस्कार तेह ॥६२॥ गारहपत्य आहवनीय, दक्षिणाग्नि त्रिजो कहेवाय । अग्नि राखे त्रण वेदना, ते त्रेताग्निग्रहण गणाय ॥६३॥ सोळ कह्या संस्कार ते, त्रणे वर्ण करे धरी प्रीत । वेदे कह्याछे ते भणी भणीने, वेदना मंत्र सहीत ॥६४॥ कन्याने संस्कार नव, कर्णवेध सुधीज कराय । विवाह पण त्रण वर्णने, वेदमंत्र भणीने थाय ॥६५॥ शूद्रने पण संस्कार नव, पछी छे दशमो उद्गाह । वेदना मंत्र बिना करे, एवो छे श्रुति स्मृतिनो राह ॥६६॥ पुष्पिताम्रावृत्त—वरणधरम में कह्या विचारी, श्रुति वळि शास्त्र तणा मता-नुसारी । धरम पृथक आश्रमोतणा छे, अल्प कहीश विशेष तो घणा छे ॥६७॥ इति श्रीविहारिलालजीआचार्यविरचिते हरिलीलामृते पंचमकळशे अचिंत्यानंदवर्णीन्द्रिअभयसिंहनृपसंवादे श्रीहरिचतुर्वर्णधर्मकथननामा प्रथमो विश्रामः ॥१॥

पूर्वछायो—सभाजनोने श्रीहरि, कहे सांभळो स्नेहसहीत । धर्म विशेष हवे कहुं, चारे आश्रमना रुढी रीत ॥१॥ चोपाइ—ब्रह्मचारीतणा धर्म भाई, कहुं प्रथम सुणो सुखदाई । करे संध्यावंदन त्रण काळ, पूजे नित्य ते कृष्ण कृपाळ ॥२॥ गुरुने सेवे अल्प आहारी, नख रोम तो राखे वधारी । केश कांशकीये न समारे, मौंजी दंड कमंडलु धारे ॥३॥ मृगचर्म राखे निजपास, जोड कोपिन बे बहिर्वास । कोटमां राखे कंठी जनोई, सर्व भोगनी इच्छा ते खोई ॥४॥ स्त्रीनी वात तो काने न धरे, पोते मुखथी कदापी न करे । स्त्रीनो स्पर्श करे नहि अंगे, कदी बोले नही नारी संगे ॥५॥ स्त्रीनुं रूप जुवे न कदापी, तजे संकल्प तेनो तथापी । होय ज्यां स्त्रियोनुं क्रिडास्थान, त्यां न जाय कदी व्रतवान ॥६॥ काष्ठादिकनी के चित्रनी नारी, अडे निरखे नही ब्रह्मचारी । पण देवीनी मूर्ति जो होय, नहिं बाध जुवे अडे तोय ॥७॥ करे नारी स्नानादिक ज्यांय, ब्रह्मचारी तजे क्रिया त्यांय । मद्य मांस आदिक संसर्ग, न करे कदि वर्णनो वर्ग ॥८॥ रोग विण दिने सुबुं न भावे, धन राखे नहीं न रखावे । तजे लोभ ने क्रोध न करे, तजे स्वाद ने मान न धरे ॥९॥ काम क्रोध लोभ रस मान, तजे ते पांच छे व्रतमान । कह्युं एवुं अचळ व्रत धारी, भावे वेद भणे ब्रह्मचारी ॥१०॥ भणी वेद ते शक्तिप्रमाणे, पछी मनने सकामी जो जाणे । तोते थाय गृहस्थ ते काळे, नहि तो व्रत नैष्ठिक पाळे ॥११॥ आखी उमर रहे ऊर्ध्वरेता, कहे नैष्ठिक ते ब्रह्मवेत्ता । पाळे व्रत कांई अवधि प्रमाण, ब्रह्मचारी ते उपकुर्वाण ॥१२॥ थवा इच्छे गृहस्थ ते ज्यारे, गुरुने आपे दक्षिणा त्यारे । समावर्तेन ते पछी करे, पछि कन्या स्वजातिनी वरे ॥१३॥ अग्नि ब्राह्मणकेरी समीप, वेदविधिये वरे कुळदीप । ब्रह्मचारीना ते कह्या धर्म, हवे कहुंछुं गृहस्थनुं कर्म ॥१४॥ पूर्वछायो—कहुं गृहस्थना धर्म ते, सह सुणो थई सा-बधान । स्नान संध्या जप होम करी, करे स्वाध्याय सदगुणवान ॥१५॥ पूजन करे नित्य विष्णुनुं, तथा तर्पण ने वैश्वदेव । अतिथि आवे आंगणे, करे शक्ति

प्रमाणे सेव ॥१६॥ धर्मसहित शुभ न्यायथी, करी उद्यम द्रव्य कमाय । पोष करवा योग्यनुं, करे पोषण तेणे सदाय ॥१७॥ शरीरमां संबंधिमां, अति आसन्न ते नव थाय । करे न कष्ट कुटुंबिने, नित्य संत समागम चहाय ॥१८॥ संग क न कुसंगिनो, कामभावे न जुवे परनार । श्राद्ध के पर्वणि व्रतदिने, निजनारिथ तजे संसार ॥१९॥ स्पर्श न करे विधवातणो, अने आपतकाळ विनाय । मात सुत भगिनीनी साथे, एकांते न वसाय ॥२०॥ व्रत उद्यापन आदरे, तजे चोरीने रमे जुगार । आहार मद्य ने मांसनो, तजे तेपण सर्व प्रकार ॥२१॥ आपतकाळ पड्या विना, कदि करज करे नहि लेश । सेवा सजे मात तातनी, एनी आज्ञाम वरते हमेश ॥२२॥ होय गृहस्थ श्रीमंत ते, करे वित्तथी वैष्णव याग । उत्स मोटा आदरे, हरिमंदिरमां बडभाग ॥२३॥ पर्वणिमां तथा तिर्थमां, साधु विजमाडे सप्रीत । नानाप्रकारनां दान दे, द्विजने ते रुडी रीत ॥२४॥ न्यायथव धन मेळवे, अंश दश के विशमो जेह । धर्मनिमित्त ते वावरे, थाय द्रव्यनी शुद्ध तेह ॥२५॥ देव गुरु ने साधुनी, सजे सेवा शक्तिप्रमत्त । कपट कदिये नव को तेओ आगळ गृहस्थ सुजाण ॥२६॥ देव गुरु के संतनो, थाय जेयकी द्रोह लगार एवुं वचन उचरे नहि, जाणे कल्याणना दातार ॥२७॥ संक्षेपे धर्म गृहस्थना, तमां सुणाव्या आज । हृदयमां धरी राखजो, तमे सौ सत्संगी समाज ॥२८॥ होय गृहस्थ ते, धरे एज रिते शुभ धर्म । वषट्कार स्वाहा स्वधादिक, मंत्र विना क कर्मे ॥२९॥ यज्ञादिक क्रिया शूद्रने, सारा विप्र करावे जेह । मंत्र भणीने पुराणना विधिवत करावे तेह ॥३०॥ भारत ने वळि भागवत, तेनी कथा सुणे धरी स्नेह भक्त ब्राह्मण भगवाननो, होय तेना मुखथी तेह ॥३१॥ चोपाइ—हवे नारियांन कहुं धर्म, तमे सांभळो सौ तेनो मर्म । होय सत्संगी सधवा नारी, स्वामिने ईश्वरसम धारी ॥३२॥ तन मन वचने सजे सेवा, लोक उभयतणुं सुख लेवा वृद्ध रोगी के निर्धन होय, अपमान करे नहि तोय ॥३३॥ घर वासण आदि सु धारी, राखे निर्मळ ते सति नारी । पापीनो संग नव करे क्यारे, हित सत्य वचन उच्चार ॥३४॥ करे तीरंथ के व्रतदान, तेतो स्वामिनी आज्ञा समान । न राखे उद्धतपणुं अंग, सदा परनरनो तजे संग ॥३५॥ वळी होय जे विधवा नारी, सेवे कृष्णने निजपति धारी । कामभावनी तो कदी वात, न कहे न सुपे साक्षात ॥३६॥ नर साथे न भाषण करे, स्पर्श पण तेहनो परहरे । पडे आपत काळ जो माथे, अडे बोले सगा नर साथे ॥३७॥ पिता पुत्रनी आगन्या धरवी कदिये न स्वतंत्रता करवी । उपवास ने व्रत आचरवुं, देहदमन निरंतर कर ॥३८॥ जमे एकज वार ते नारी, करे रोग विना तो पथारी । तजे अत्तर ते सुगंधी, तेने तांबुळ खावानी बंधा ॥३९॥ वळी कुंमकुंम काजळ तजे, शरी शणगार न सजे । वस्त्र झीणां तथा तारवाळां, न धरे अंगे रुढां रुपाळां ॥४०॥

दिवसे नवनीद्रा ते करे, संग वेद्यादिनो परहरे । कृष्णभक्तिमां निश दिन रहे,
विधवाना धरम एवा कहे ॥४१॥ कोळी वाघरी ढेढ चमार, एवी संकरजाति अ-
पार । ते जो कल्याणनो खप करे, पापकर्म सकळ परहरे ॥४२॥ निज कुळने
घटित करे काम, हिंसा तो न करे कोइ ठाम । मद्य मांस चोरी व्यभिचार,
तजे सत्संगी सर्व प्रकार ॥४३॥ कळिजुगमां हरिकीर्तन, श्रेष्ठ धर्म पतितपावन ।
तेमाटे हरिकीर्तन करे, सदा सर्वदा अंतरे धरे ॥४४॥ ए छे संकरजातिनो धर्म,
वानप्रस्थनां कहुं हवे कर्म । पति पत्नि तजी घरबार, वसे तीर्थे के वन मोझार
॥४५॥ तजे विषय रहे निष्काम, वानप्रस्थ तो तेहनुं नाम । रहे आयुष्यनो त्री-
जो भाग, पति पत्नि ते पामे विराग ॥४६॥ वानप्रस्थतणो धर्म धरे, वनमां ज-
इने तप करे । एवी स्त्री नव होय वैरागी, जाय एकलो नर बडभागी ॥४७॥
शित ताप ने वृष्टिनी धार, करे सहन शरीरे अपार । पर्णकूटीमां कुंड ते करे,
अग्निहोत्रनो अग्नी धरे ॥४८॥ पर्णकूटीधकी तो बहार, रहे निर्भय थइ नरनार ।
करे तीर्थमां त्रिकाळ स्नान, करे होम थई सावधान ॥४९॥ नख केश शरीरे
वधारे, फळाहार करी रहे क्यारे । अन्न खेड्या वगरनुं खाय, सामो मणछो ने
थेक गणाय ॥५०॥ तीव्र वैरागी जो ते जणाय, तजी सर्व ते संन्यासी थाय ।
हवे संन्यासीना धर्म कहुं, स्नेह राखीने सांभळो सह ॥५१॥ पूर्वछाये—बहिर्वास
एकज धरे, राखे कोपिन बे संन्यास । जळगरणुं कथा तथा, राखे दंड कम-
डळ पास ॥५२॥ इंद्रियो सर्व जिते सदा, नारायणपरायण थाय । अष्टाक्षरनो
मंत्र ते, जपे उँनमोनारायणाय ॥५३॥ ज्ञान विज्ञान वडे सदा, जेनो आत्मा
तृप्त जणाय । भावसहित भजे विष्णुने, जमे पवित्र द्विज भिक्षाय ॥५४॥ अंत-
र शुद्ध सदा रही, ब्रह्मचर्य पाळे धरी प्रीत । एवी घणी स्मृतियो विषे छे, सं-
न्यास धर्मेनी रीत ॥५५॥ वानप्रस्थ ने संन्यासिना, अति दुष्कर धर्म गणाय ।
माटे लख्युं छे शास्त्रमां, नव थावुं कळियुगमां ॥५६॥ साधुना धर्म हवे कहुं,
जेने परमहंस गणाय । अच्युत गोत्र छे एहनुं, एने वैष्णव पण कहेवाय ॥५७॥
एक परमहंस भागवत, बीजा केवळ परमसुहंस । भागवतादिक शास्त्रमां, भेद
छे तेहना निःसंश ॥५८॥ केवळ ते परिव्राट छे, यति भिक्षुक पण कहेवाय ।
जे छे परमहंस भागवत, मुनि भिक्षुक त्यागी गणाय ॥५९॥ अच्युतगोत्री एज
छे, भागवत परमहंस दास । महामुनी वैष्णव तथा, एवां शास्त्रमां नाम प्रकाश
॥६०॥ भक्ति हरिनी नवधा करे, क्षण व्यर्थ न काढे काळ । अष्ट प्रकारे स्त्री त-
जे, जीव्यासुधी बुद्धि विशाळ ॥६१॥ स्त्रैण पुरुषनो संग नहि, बळी नरे धर्यो
स्त्रीवेश । चित्रादिकनी नारिने, पण जुवे अडे नहि लेश ॥६२॥ राखे रखावे धन
नहीं, तजे रसास्वाद ने मान । जीते अंतर शत्रुने, सदा धरे श्रीकृष्णनुं ध्यान
॥६३॥ सत्य दया शम दमक्षमा, तप शौच विज्ञान ने ज्ञान । वैराग्य धीरजआदि

गुण, सजी करे हरिगुण गान ॥६४॥ मुद्रा तिलक ने मंत्र बळि, निज देहे वेष धराय । भोजननो व्यवहार ते, संप्रदाय प्रमाणे थाय ॥६५॥ पुष्पिताम्रावृत्त—धरम करम सर्व आश्रमोनां, लव लवमात्र कष्टां सहं जनोनां । सुणि निजनिज धर्म पाळशे ते, मुज मनमां प्रिय सर्वथा थशे ते ॥६६॥ इति श्रीविहारिलालजीआचार्यविरचिते हरिलालासुते पंचमकळशे अचित्यानंदवर्णींद्रअभयसिंहनृपसंवादे आश्रमधर्मकथननामा द्वितीये विश्रामः ॥२॥

पूर्वछाये—कहे अचित्यानंदजी, सुणो भुपति सदगुणवान । शीतळदास तणुं कहुं, पामी प्रसंग शुभ आख्यान ॥१॥ चोपाई—झरणापरणाना निवासी, एक विप्र जगतथी उदासी । ऋषि एकलशृंगीना वंशी, जेवा ईश्वरना होय अंशी ॥२॥ अंगे धारी वेरागीनो वेश, चाल्या फरवाने देश विदेश । जाणे जोऊं तीरथनां स्थान, मळे क्यांई प्रगट भगवान ॥३॥ जोयां तीर्थनां स्थान अपार, आव्या पश्चिम देश मोझार । वात सांभळि त्यां एवी कान, रामानंद छे श्रीभगवान ॥४॥ तेनां दर्शन करवाने काम, चाली आव्या ते फणेणी गाम । कही त्यां कोइये वात एह, रामानंद तजी गया देह ॥५॥ तेने तेर दिवस आज थया, गादी बणिने सांपीने गया । पछी करवाने कांइ तपास, साधु आव्या ते श्रीहरिपास ॥६॥ साधु शीतळदास छे नाम, कयां जइ प्रभुपदने प्रणाम । श्रीजीये जाण्युं साधु छे सारो, एने आप्यो एकांते उतारो ॥७॥ साधु एवा विचार ते लाव्या, रामानंद स्वधाम सिधाव्या । पण साधु छे तेहना धन्य, करुं तेने तो प्रथम प्रसन्न ॥८॥ पछीथी प्रभु खोळवा काम, जोउं जै फरीने चारे धाम । महाराज मने क्यांई मळशे, मारा चित्तनी चिंता तो टळशे ॥९॥ एम करतां विती गई रात, थयुं चौदमा दिननुं प्रभात । श्रीजी वेठा सभा सजी ज्यारे, आव्या शीतळदास त्यां त्यारे ॥१०॥ सभामां बेशी सांभळी वात, जाण्या मोटा पुरुष साक्षात । चित्ते चालवा किधो विचार, बोल्या अंतरजामी ते वार ॥११॥ करो चालवानुं चित्त केम, करो केम उतावळ एम । साधु बोलिया जोडीने हाथ, मारी विनति सुणो मुनिनाथ ॥१२॥ रामानंदनां दर्शन काज, अहि आव्यो हतो हुंतो आज । हती आशा ते निष्फळ थई, प्रभु खोळुं बिजे स्थळ जई ॥१३॥ सुणी बोल्या श्रीजी-महाराज, रामानंदने मेळवुं आज । करो आज अहि स्थिर वास, थशे पूर्ण त-मारी ते आश ॥१४॥ कहे साधु मळे रामानंद, ल्यारे तो अति उपजे आनंद । सुणी बोलिया सुंदरशाम, रटो स्वामिनारायण नाम ॥१५॥ लाग्या नाम ते रटवाने ज्यारे, थई तेने समाधि ते वारे । समाधीविषे शीतळदास, गया अक्षरधाम निवास ॥१६॥ पूर्वछाये—कोटिकोटी शशी सूर्य सम, अति शीतळ सुखद अनंत । एवा तेजोमय धाममां, दीठा पुरुषोत्तम भगवंत ॥१७॥ जे छबि जोई फणेणीमां, दीठी एज प्रत्यक्ष प्रमाण । अनंत अक्षरमुक्त मळि, सजे सेवा प-

रम सुजाण ॥१८॥ उभा स्तुती करे आगळे, मत्सादिक चोविश अवतार । उभा स्वामी रामानंद पण, करे एहना गुण उच्चार ॥१९॥ शीतळदासे श्रीजीनी, करी पूजा धरीने प्रेम । अनंत मुक्तने पूजथा, करी इच्छा पूजे पण केम ॥२०॥ शामे शीतळदासने, कष्टुं धरो अनंत स्वरूप । अनंत मुक्तनि एक क्षणमां, पूजा करो मुनिभूष ॥२१॥ त्यारे तेणे कर जोडीने, कष्टुं मुजथी ते केम थाय । श्रीजी कहे निज अंतरे, तमे एवी करो इच्छाय ॥२२॥ आ रामानंदस्वामि ते, होय पुरुषोत्तम भगवंत । तो तेहनाज प्रतापथी, मारां देखाय रूप अनंत ॥२३॥ शीतळदासे धारियुं, पण सिद्ध थयुं न लगार । त्यारे वळी श्रीजी कहे, जुओ चोविश आ अवतार ॥२४॥ ते प्रत्येकविषे तमे, चित्ते करो एम विचार । ते पुरुषोत्तम होय तो, मारां थाय स्वरूप अपार ॥२५॥ कर्यो एवो संकल्प ते, ज्यारे सुफळ न थयो लेश । चितवन एवुं मुज विषे, हवे करो कहे परमेश ॥२६॥ शीतळदासे धारियुं, स्वामि आ छे सहजानंद । ते पुरुषोत्तम होय तो, मारां थाय स्वरूपनां वृंद ॥२७॥ ते समे शीतळदासनां, त्यां तो रूप थयां अगणीत । अनंत मुक्तनि एक क्षणमां, पूजा करी धरी प्रीत ॥२८॥ चोपाई—रामानंदजीनी पूजा करी, करी विनति भलो भाव धरी । तमे भगवान छो महाराज, हुंतो आव्योतो तमारे काज ॥२९॥ सुणी बोल्या रामानंदस्वामी, भगवान तो अक्षरधामी । तमे जोया फणेणीमां जेह, जुओ आ दीसे प्रत्यक्ष एह ॥३०॥ सर्व अवतारना अवतारी, सरवोपरि विश्वविहारी । हुं तो छुं एना दासनो दास, सजु सेवा रही प्रभुपास ॥३१॥ जाणो उद्धव छे मारुं नाम, कहे श्रीहरि ते करुं काम । सर्व अवतार एमां समाय, पोते कोईमां लीन न थाय ॥३२॥ एवी वात कही जेह बार, थया लीन वधा अवतार । सरिताओ मळे ते सागरमां, मळ्या अवतार सौ हरिवरमां ॥३३॥ दीठा अक्षर पुरुष अनेक, सौना नियंता श्रीहरि एक । एवा समरथ श्रीभगवान, कोणमात्र ते पुरुषप्रधान ॥३४॥ एवुं आश्चर्य नजरे निहाळी, जाण्या प्रत्यक्ष श्रीवनमाळी । भक्तिपुत्र जाण्या भगवान, बिजो नहि कोई तेह समान ॥३५॥ पछी संते शरीरमां आवी, सभामां बधी वात सुणावी । रामानंदतणा शिष्य तोय, वात मानी शक्या नहीं कोय ॥३६॥ रामानंदज छे भगवान, एवा निश्चळ निश्चयवान । केम माने तेतो बीजी वात, बोल्या हाथ जोडी साक्षात ॥३७॥ अमने पण धाम देखाडो, मन संशय सर्व मटाडो । सुणी बोलिया सुंदरशाम, रटो स्वामिनारायणनाम ॥३८॥ सभा सर्व लागी धुन्य करवा, मन संशय सौ परहरवा । समाधी सर्व भक्तने थई, जोयुं अक्षरधाम ते जई ॥३९॥ त्यांतो अक्षरधामना धामी, दीठा श्रीसहजानंद स्वामी । उभा सेवामां श्रीरामानंद, तथा अक्षरमुक्तनां वृंद ॥४०॥ सर्व श्रीहरिनेज आधीन, थया सौ हरिरूपमां लीन । आवुं अक्षरज देखी अपार, जाण्या सर्वेश धर्मकुमार ॥४१॥

पछी सर्व समाधिथी जाग्या, प्रभु प्रत्यक्षने पगे लाग्या । विनती करी मस्तक ना-
मी, सरवोपरी छो आप स्वामी ॥४२॥ पछी साधु ते शीतलदासे, लीधी दीक्षा
महाप्रभु पासे । नाम व्यापकानंद वरिष्ठ, थया परम समाधीनिष्ठ ॥४३॥ एना प-
रचानी बातो अनेक, तेतो जाणेछे संत प्रत्येक । पछी स्वामिनारायण नाम, तेनो
महिमा कखो घनशाम ॥४४॥ उपजातिवृत्त—जे स्वामिनारायण नाम लेशे, तेनां
बधां पातक बाळि देशे । छे नाम मारां श्रुतिमां अनेक, सर्वोपरी आज गणाय
एक ॥४५॥ जो स्वामिनारायण एकवार, रटे बिजां नाम रट्यां हजार । जप्या-
थकी जे फळ थाय एनुं, करी शके वर्णन कोण तेनुं ॥४६॥ षडक्षरी मंत्र महा-
समर्थ, जेथी थशे सिद्ध समस्त अर्थ । सुखी करे संकट सर्व कापे, अंते वळी अ-
क्षरधाम आपे ॥४७॥ गायत्रिथी लक्ष गुणो विशेष, जाणेज जेनो महिमा महेश
। ज्यांज्यां महामुक्त जनो वसाय, आ काळमां तो जप एज थाय ॥४८॥ जो
अंतकाळे श्रवणे सुणाय, पापी घणो तेपण मोक्ष जाय । ते मंत्रथी भूत पिशा-
च भागे, ते मंत्रथी तो सदबुद्धि जागे ॥४९॥ ते मंत्र जेना मुखथी जपाय, ते-
नाथकी तो जम नाशि जाय । श्रीस्वामिनारायण जे कहेशे, भावे कुभावे पण
मुक्ति लेशे ॥५०॥ षडक्षरो छे षट शास्त्र सार, तेतो उतारे भवसिंधु पार । छये
ऋतुमां दिवसे निशाये, सर्वे क्रियामां समरो सदाये ॥५१॥ पवित्र देहे अपवित्र
देहे, ते नाम नित्ये स्मरवुं सनेहे । जळे करीने तन मेल जाय, आ नामथी अं-
तर शुद्ध थाय ॥५२॥ जेणे महापाप कर्मा अनंत, जेणे पिड्या ब्राह्मण धेनु संत ।
ते स्वामिनारायण नाम लेतां, लाजी मरेछे मुखथी कहेतां ॥५३॥ श्रीस्वामिनारा-
यण नाम सार, छे पापने ते प्रजळावनार । पापी घणुं अंतर होय जेनुं, बळ्या वि-
ना केम रहेज तेनुं ॥५४॥ चोपाई—एम नामनो महिमा उचार्यो, संत हरिजने है-
यामां धार्यो । कहे वर्णि सुणो हेराय, एवुं भजन ते दिवसथी थाय ॥५५॥ तेना प-
हेलुं भजन एम थातुं, राम कृष्ण गोविंद भजातुं । हरे नारायणनी उचारी, सड क-
रता भजन नरनारी ॥५६॥ चौदमाथी नथी रीत करी, सौना अंतरमांही ऊतरी ।
परगामथी आवेला जन, प्रभु ते प्रत्ये बोलया वचन ॥५७॥ जाओ पोत पोताने
प्रदेश, भगवानने भजो हमेश । रामानंदस्वामी नथी गया, सदा छे सतसंगमां र-
ह्या ॥५८॥ कदीये नहि दिलगिरी करवी, धर्ममां रही धीरज धरवी । एम कहि
कर्मा सौने विदाय । चाल्या सौ प्रभुने नमि पाय ॥५९॥ व्यापकानंदनुं आख्यान,
कोइ कहेशे के सुणशे कान । तेना सिद्ध मनोरथ थाशे, अंते अक्षरधाममां जाशे
॥६०॥ पुष्पिताम्रावृत्त—हरि हरिजननी कथा पवित्र, श्रवण कर्माथि मटे भ्रमो वि-
चित्र । तन मन पण शुद्ध सद्य थाय, शुक सनकादि सदैव तेथि गाथ ॥६१॥ इति
श्रीविहारिलालजीआचार्यविरचिते हरिलीलामृते पंचमकळशे अचिंत्यानंदवर्णीन्द्रअभयासिंहनृपसंवादे
व्यापकानंदार्याने स्वामिनारायणनाममहिमाकथननामां तृतीयो विश्रामः ॥३॥

पूर्वछायो—स्वामिनुं कार्य गया पछी, मुक्तानंदने कहे महाराज । संतनुं मंडळ संग लई, तमे भुज पधारो आज ॥१॥ चोपाइ—त्यांना जाणे छे भक्त सुजाण, रामानंदने जीवन प्राण । स्वामि जातां ते धैने निराशी, हशे अंतरे अधिक उदासी ॥२॥ माटे जै तमे धीरज आपो, कष्ट विरहविजोगनुं कापो । मुक्तानंदे ते आगन्या धारी, हाथ जोडीने विनति उच्चारी ॥३॥ आशा आपनी शीश धरीश, भुज जै कहुं तेम करीश । पण वात कहुं एक जेह, लेजो अंतरमां धरी तेह ॥४॥ अभिमानी आरघुनाथदास, रहे एवी मनेनथी आश । अंते सत्संगमांथी तो जाशे, पूरेपूरो वळी द्रोही थाशे ॥५॥ एने गमतां वचन उचरीने, राखजो जेम तेम करीने । जे जे बोले ते बोल सांभळजो, अमदाबाद एने मोकलजो ॥६॥ एवी वात वदीने विशेष, मुनि मुक्त गया कछदेश । घणा साधु रह्या प्रभुपास, तेमां मोटेरा तो रामदास ॥७॥ जेजे काम श्रीहरी आदरे, तेतो तेहने पूछीने करे । भावे सुणो अभेसिंह भ्रात, हवे श्रीहरिनी कहुं वात ॥८॥ पूर्वछायो—विप्र महाभक्त मावजी, जेनुं धोराजीमां धाम । रामानंदना कार्यमां, आव्या हता फणेणी गाम ॥९॥ चोपाइ—तेणे प्रेमथी श्रीहरिपास, कर्यी विनतीनां वचन प्रकाश । दयासिंधु दया दील धारो, धर्मपुत्र धोराजी पधारो ॥१०॥ रामानंदना शिष्य छे जेह, इच्छे दर्शन आपनुं एह । घणा नास्तिक जन त्यां रहेछे, स्वर्ग नरकने मिथ्या कहेछे ॥११॥ तेने जीति करो जेजेकार, वेदधर्मनो थाय प्रसार । धर्म स्थापवाने धर्यो देह, माटे काम करो प्रभु तेह ॥१२॥ एवी अरजी सुणी थया राजी, धर्मपुत्र पधार्या धोराजी । विप्र मावजी केरे निवास, कर्यो उतारो श्रीअविनाश ॥१३॥ आंगणामां सभा भली भरी, सिंहासनमां बिराज्या श्रीहरी । दैवी जीव जे त्यांना निवासी, आव्या दर्शन करवा हुल्लाशी ॥१४॥ नाथे नजर तेओ सामी सांधी, थइ सौ जनने त्यां समाधी । जोयो कोइये वैकुंठवास, जोयो कोइये गोरि कैलास ॥१५॥ कोइ गोलोक धाममां गया, कोइ ब्रह्मसदन स्थिर थया । कोइये श्वेतद्विप निहाळ्यो, कोइये निज आत्माने भाळ्यो ॥१६॥ जन जाग्या समाधिथी ज्यारे, जेजे जोयुं तेते कहुं त्यारे । पेखी प्रगट प्रभुनो प्रताप, सतसंगी थया तजी पाप ॥१७॥ आखा पुरविषे पसरी बात, एतो अदभुत जाणुं अघात । कैक जोगी मरे जोग साधी, तोय थाय न तेने समाधी ॥१८॥ जोग साध्या विना आतो थाय, निश्चे श्रीप्रभु प्रगट्या जणाय । जन टोळे टोळां मळी आवे, करी दर्शन मनसुद लावे ॥१९॥ जेबो नास्तिक मत चार्वाक, एवा मतना जे लोक घणाक । वेद ब्राह्मणने साधु सारा, सदा तेनी निंदा करनारा ॥२०॥ वेद शास्त्रने कल्पित जाणे, स्वर्ग नरक असत्य प्रमाणे । कदी न करे तिरथ व्रतदान, नहीं गोविंदना गुणगान ॥२१॥ शिश्नोदरनाज स्वादने इच्छे, पाप पुण्य कशामां न प्रीछे । वाद वदवा करी नीरधार, आव्या श्रीप्रभुपास अ-

पार ॥२२॥ तेनी आगळ हरि साक्षात, कही वेदना धर्मनी वात । वरणाश्रमना धर्म पाळे, यज्ञ याग करे अघ टाळे ॥२३॥ तेतो स्वर्गतणां सुख लेछे, वेद तो एवां वाक्य वदेछे । थाय ईश्वरनो अवतार, थापे धर्म श्रुती अनुसार ॥२४॥ करे आज्ञा ते जे समे जेवी, पाळे जे जन ते समे तेवी । तेतो मोक्ष गतीयेज जाय, फरी जन्ममरण नव थाय ॥२५॥ जन जे पाप पंथे चडेछे, तेतो नरकना कुंडे पडेछे । जमना दुत मारेछे मार, पीडा पामेछे अपरमपार ॥२६॥ माटे पाप कदापि न करवुं, सदाचरण सदैव आचरवुं । वया एवां वचन भगवान, बोल्या नास्तिक घरी अभिमान ॥२७॥ केवी सारी शोधी काढी जुक्ती, मळे धर्म मुवा पछी मुक्ती । पेला भवनो ते वायदो सारो, कोण जाणे ते कोण जोनारो ॥२८॥ करे संसारनां सुख त्याग, अमे जाणिये एनां अभाग्य । खावुं पीवुं खुशी थवुं जेह, जन्मनुं फळ जाणिये तेह ॥२९॥ कोणे दीठांछे पुण्य ने पाप, समजावोजी अमने आप । सुणी बोलिया श्रीगिरधारी, जुवो चित्तमां उंडुं विचारी ॥३०॥ उपजातिवृत्त—जो पुण्य ने पाप खरुं न होय, तो दुःखि सुखी न जणाय कोय । राजा तथा रंक जनो जणाय, ते पुण्य ने पापथकीज थाय ॥३१॥ जो एक आरोग्य दिसे अतिशे, जो एक जन्मांध दरिद्रि दिसे । जो पुण्य ने पाप न होय भाई, जणाय एवी नहिर जुदाई ॥३२॥ जो एक मिष्टान्न सदा जमेछे, जो एक भीक्षा करवा भमेछे । तथापि ते पेट नहीं भराय, तो पुण्य ने पाप खरुं जणाय ॥३३॥ जो एकने वाहन अश्व हाथी, जो एक जीव जनकासदाथी । जो एकने छत्र शिरे धराय, जो एक तापे रणमध्य जाय ॥३४॥ जो कैक छे पालखि वेसनारा, बिजा उपाडी विचरे विचारा । एवुं घणुंये नजरे निहाळे, तथापि पापी नहिं धर्म पाळे ॥३५॥ जे पूर्वजन्मे सुकृतो करेलां, ते आ भवे भोगववा धरेलां । आ जन्ममां जे करशो कमाई, बीजे भवे भोगवशोज भाई ॥३६॥ उन्मत्ततामां नहि पाप भासे, उन्मत्तता दुःख पडे विनासे । तेवे समे तो प्रभु सत्य जाणी, पस्तायछे पाप तपाशि प्राणी ॥३७॥ यथातथा वाद वृथा विसारी, कथा तथा कीर्तनने उचारी । भजो रथारूढ रथांगधारी, अथाह संसारव्यथा निवारी ॥३८॥ अरे उरे सार विचार आणी, श्रुत्यादि सच्छास्त्र सुसत्य जाणी । चित्ते करो चिंतन नित्य चेती, गोविंद दामोदर माधवेती ॥३९॥ पूर्वछायो—ते सुणीने नास्तिक कहे, कयां छे कृष्ण जगतकरतार । दिठा विना केम मानिये, मानवानो ते शो आधार ॥४०॥ जगत्कर्ता परमेश्वर छे ते विषे । चोपाई—सुणी बोलिया सुंदरशाम, परमेश्वरनां जुओ काम । जेणे पृथ्वी बनावी आ छे, जेणे सागर शैल कर्याछे ॥४१॥ पशु पक्षी वनस्पति प्राणी, रच्यां जेणे घणी जुक्ति आणी । काया माणसनी रुडी कीधी, तेमां जुक्ति केवी करी दीधी ॥४२॥ अंगोअंग तपाशिने भाई, जुवो ईश्वरनी चतुराई । आख्यमां जळ उतरे न जेम, करी भमर्यो छजा जेवी तेम ॥४३॥ ताजुं

दुध बाळकने काजे, माना स्तनमां कर्तुं महाराजे । केम रुधिरनुं दुध ते थयुं,
 केम काम मटये मटी गयुं ॥४४॥ एवि जुक्ति जणाय अपार, केम थाय विना कर-
 नार । कर्या सूर्य शशि ग्रह तारा, यथायोग्य प्रकाश देनार ॥४५॥ तेनो नियं-
 ता जो नव ठरे, केम नियम प्रमाणे ते फरे । वायु नियम प्रमाणेज वाय,
 वृष्टि नियम प्रमाणेज थाय ॥४६॥ जुवो सागरने नथी पाळ्य, तोय हृद न
 तजे कोई काळ । एवी रचना निहाळि अपार, निश्चे जाणो छे जग करतार
 ॥४७॥ श्वेत रंगे रंग्या जुवो हंस, कर्यो काळो कोकिलनो वंश । जुवो पो-
 पट लीला जणाय, करतार विना केम थाय ॥४८॥ जुवो पवन तो नजरे न
 पडे, पण तरुवर डोले तेवडे । देखी दूरथी निश्चय थाय, कहे पवन घणो त्यां
 वाय ॥४९॥ वीश कोश उपर थाय वृष्टी, देखे दूरथि नहीं जनदृष्टी । पण आवे
 नदीमाहि पूर, जाणे वृष्टि थई ते जरूर ॥५०॥ तेम रचना आ सृष्टिनि जोई,
 जाणो निश्चे छे करनार कोई । एवां सांभळी हरिनां वचन, मान्युं नास्तिकनुं न-
 हि मन ॥५१॥ कहे नास्तिक कोण बनावे, सृष्टि थाय ने जाय स्वभावे । कर्या व-
 गर जो कांई न थाय, कहो ईश्वरनो कर्ताय ॥५२॥ अति चतुर ते ईश्वर ठर्यो,
 एवो एने कहो केणे कर्यो । सुणि बोलिया सुंदरशाम, तमे सांभळो वादी त-
 माम ॥५३॥ नभमां बहु उपजे समाय, पण आकाश सिद्ध सदाय । एम ईश्वर
 शाश्वत ए छे, एनी इच्छाये जग उपजेछे ॥५४॥ कहो तो वेदवाक्य बतावुं, कहो
 तो शास्त्रथी समझावुं । सुणि बोलीया नास्तीक वाणी, वेदवाणि तो कल्पित
 जाणी ॥५५॥ शास्त्रनी अमनें न प्रतीत, अमे मानीये जुक्तिनी रीत । कहे कृष्ण
 जो शास्त्र तजाशे, त्यारे विश्वनी शी गति थाशे ॥५६॥ शास्त्रना विश्वासविषे । उप-
 जातिवृत्त—सद्धर्म तो शास्त्रथकी जणाय, सद्धर्मथी सर्व सुखी सदाय । जो धर्म
 केरो न रहे प्रवेश, तो पापथी सर्व पीडाय देश ॥५७॥ जेवी स्थिती जाण जना-
 वरोनी, जेवी स्थिती नारी तथा नरोनी । डरे न चोरी व्यभिचार दोषे, लै पारकां
 प्राण स्वपंड पोषे ॥५८॥ शास्त्र प्रमाणेज विवाह थाय, शास्त्रो सुणी मात पिता
 पुजाय । विश्वास जो शास्त्रतणो न होय, तो रीति सारी न धरेज कोय ॥५९॥
 गरीबने तो बळवान मारे, दया न धारे दिलमां लगावे । न स्वर्ग आशा जमनो
 न त्रास, कुकर्ममां केम करे कचाश ॥६०॥ माता सुता के भगिनो सगाई, छे स-
 र्व सच्छास्त्रथकीज भाई । पक्षी पशु शास्त्र न जाणनारां, सगाइमां शुं समझे
 बिचारां ॥६१॥ मनुष्यकेरी मन जुक्ति केवी, जे दीश चाले वही जाय तेवी ।
 आकाशमां जाय हवाइ जेम, जोरे भरेली अटके न एम ॥६२॥ जो कल्पना शु-
 द्धपथे सिधावे, संसारसिंधू तरि पार लावे । जो कल्पना कुत्सित मार्ग जाय,
 तो विप्रनो पुत्र कसाइ थाय ॥६३॥ जे शास्त्र वांची द्विज तो रळेछे, जे शास्त्रथी
 मोदक तो मळेछे । ते शास्त्रने कल्पित जे गणो छो, बेठातणी डाळ तमे हणो

छो ॥६४॥ जे शास्त्र सत्ता द्विजनी वधारे, पूजाय विप्रो पण शास्त्रद्वारे ।
 शास्त्र मिथ्या करवाज लाग्या, जूचो द्विजो आज सपूत जाग्या ॥६५॥ वद
 ऋषी जेह अरण्य वासे, न जाणता नास्तिक पुत्र थासे । व्याप्यो कळीक
 ल अश्लेश अंशे, पुत्रो थया नास्तिक विप्रवंशे ॥६६॥ धिक्कार माता धिक त
 त तेनो, जोतां दिसे नास्तिक पुत्र जेनो । ते तातनो वंश डुवावनारो, छे दै
 के राक्षस छे नठारो ॥६७॥ चोपाइ—एवा शब्द सुणी सुणी साचा, थह नास्ति
 कनी बंध वाचा । डरे थरथर धुज्यां शरीर, वह्यां नेणथकी घणां नीर ॥६८॥
 शिश नामी बोल्या ततखेव, प्रभु छो तमे देवना देव । स्वर्ग नरक तो अमने
 खाडो, मन संशय सर्व मटाडो ॥६९॥ दयासिंधुये दिल दया लावी, नास्तिको
 समाधि करावी । सैने देखाड्या नरकना कुंड, जोयां त्यां जमदूतनां झुंड ॥७०॥
 पापी जाणी पकडवाने आव्या, डशी होठ ने खूब डराव्या । लीधुं स्वामिनार
 यण नाम, त्यारे ते रह्या दूर तमाम ॥७१॥ देव एवे समे एक आव्यो, लेह न
 स्तिक स्वर्गे सिधाव्यो । देव देवीनां देखाड्यां स्थान, घणा वैभव विविध विमा
 ॥७२॥ जेणे जेवो साध्यो तप जोग, तेवा भोगवे वैभव भोग । एवुं जोह समा
 धिथी जाग्या, प्रभुने पगे प्रेमथी लाग्या ॥७३॥ भक्तिपुत्र जाणया भगवान, थह
 शिष्य तजी अभिमान । एम नास्तिक मत जीति लीधो, धोराजीमां जेजेका
 कीधो ॥७४॥ पुष्पिताम्रावृत्त—सुण नरपति एम नास्तिकोने, जगपति जीति खुश
 कर्या जनोने । श्रुति मत अति शुद्ध तेह थाप्यो, अधरमरूप अशास्त्र वाद काप्य
 ॥७५॥ इति श्रीविहारिलालजीआचार्यविरचिते हरिलीलामृते पंचमकळशे अर्चित्यानंदवर्णीद्रअभय
 सिंहनृपसंवादे श्रीहरिनास्तिकमतपराजयकरणनामा चतुर्थी विश्रामः ॥४॥

पूर्वछांयो—श्रीहरि सोरठ देशमां, गया तेपछी जेजे गाम । तेह कथा तमां
 कहूं, सुणो नृप अभेसिहनाम ॥१॥ चोपाइ—चाल्या सोरठमां हरि फरवा, कै
 जनने कृतारथ करवा । रामानंदना विरही जन, शांत करवाने तेहनां मन ॥२॥
 संतमंडळ पार्षद साथ, चाल्या धोराजीथी मुनिनाथ । सत्रासे थह भाडेर गया
 तहां पादरमां स्थिर थया ॥३॥ सतसंगी मळी सामा आव्या, बाजां विविध प्र
 कारनां लाव्या । गणुं मुख्य तो गोकुळदास, भक्त वाघजीनो त्यां निवास ॥४॥
 तेना पुत्र देहळजी नाम, भक्त विप्र रुडा देवराम । तेणे पूजा करी धरी भाव, री
 झ्या तेथकी नटवर नाव ॥५॥ त्यांथी माणावदर गया शाम, सामा आव्या त्य
 भट मयाराम । भूप बाबी गजेफरखान, सामा आवी कर्तुं सनमान ॥६॥ कयं
 उतारो भटजीने घेर, सभा नित्य सजे शुभपेर । रामानंदनी गादीनी आशे
 मांज्यो पाखंड रघुनाथदासे ॥७॥ गुरुडोळ बनावीने बेशी, काढे श्रीरामानंदन
 देशी । घनशामनुं बोले घसातुं, सुणी संते सहन नथी थातुं ॥८॥ कहे गादीनं
 वारस हूं छुं, श्रेष्ठ शिष्य तो हूंज ठरूंछुं । माटे में गुरुनं पद लीधुं, रामानंदे दै

वत मने दीधुं ॥९॥ एवां सांभळी वचन प्रकाश, खीज्या साधु रामचर्णदास ।
 साधु ते रामानंदना शिष्य, वात भांखता तेतो भविष्य ॥१०॥ चाल्या त्यांथकी
 तेतो रिसाई, कहे केम करे ते ठगाई । एनुं मन छे मलीन अपार, नथी सत्संग-
 मां रहेनार ॥११॥ एम कहीने गया साधु ज्यारे, महाराज ने भटजी थ्यारे ।
 गया बेय मळीने मनावा, कह्या साधुये त्यां शब्द आवा ॥१२॥ ए छे कानो ग-
 राशियो नाते, पण हुं तो छुं वाघेलो जाते । एनुं बोल्युं सहन केम करूं, केदलीक
 क्षमा उर धरूं ॥१३॥ एने मोकलशो कयांइ ज्यारे, तम पास हुं आवीश थ्यारे ।
 त्यांसुधी बीजे गाम फरीश, सतसंगमां वातो करीश ॥१४॥ तमऊपर छे मारे
 प्रीत, रुडी तमारी जाणुंछुं रीत । एम बोलिने संत सिधाव्या, भटजी ने श्रीजी
 पाछा आव्या ॥१५॥ पछी संतनां मंडळ लैने, पीपळाणे रह्या प्रभु जैने । नरसि-
 हमेतातणे घेर, उतर्या प्रभुजी रुडी पेर ॥१६॥ पधरामणी घेरघेर थाय, हरीभक्त
 घणा हरखाय । सभामां घनशाम बिराजे, जेम उडगणमां शशि छाजे ॥१७॥
 हरिजनने समाधि करावी, दउं तेनां ते नाम गणावी । मेता नरसिंह द्विज उने-
 वाळ, शोभे जेनुं कुटुंब विशाळ ॥१८॥ तेनी पत्तिनुं लाछु छे नाम, पुत्र चार ते-
 ना अभिराम । नामे कल्याणजी वालजीय, रघुनाथ तथा रवजीय ॥१९॥ लाडु-
 बाई तथा मानुबाई, मेता नरसिनी पुत्री गणाई । नारायणदवे हरिना उपासी,
 आखा गामतणा रहेवाशी ॥२०॥ तेना पुत्र पवित्र छे जेह, कुंवरजी गोविंदजी
 तेह । त्रिजा नरसिदवे कहेवाय, जीवा मीठी वेपुत्री गणाय ॥२१॥ उको डाउ आ-
 हीरनी जाती, जेने सहजे समाधी थाती । आवरण जेने आडुं न आवे, धारे त्यां
 ते स्वतंत्र सिधावे ॥२२॥ जोशी लाधा आदिक बेठा आवी, सौने हरिये समाधी
 करावी । जइ जूवे जुदांजुदां धाम, कहे जागीने वात तमाम ॥२३॥ लोको अच-
 रज पामे घणाय, तेथी श्रीजीना आश्रित थाय । एवी लीळा घणीघणी करी,
 पछी जमवा पधारिया हरी ॥२४॥ मेता नरसिना भाई प्रमाणो, जेनुं नारणजी
 नाम जाणो । तेनी पत्ति नामे रुकमाई, जेनि माता छे लाडकीबाई ॥२५॥ तेणे
 सारी रसोइ करीने, हेत लावि जमाड्या हरीने । साधु पाळानी पंगति थई, ज-
 माड्या जगजीवने जई ॥२६॥ पछी सांजसमे महाराज, लैने पार्षद संतसमाज ।
 एक अश्वे थई असवार, गया पश्चिममां पुरबार ॥२७॥ दीठो संघाइनो वड एक,
 हतां तेविषे भूत अनेक । तेने मुक्ति देवा रुचि करी, बेठा त्यांज सभा सजी ह-
 री ॥२८॥ नारायणधुन्य त्यांतो करावी, भूतो उभां रह्यां सर्व आवी । बहु रुवे
 अने राडयो पाडे, अति दुःखनां चिह्न देखाडे ॥२९॥ दयासिंधु दया करी तेने,
 बंदीकाश्रमे मोकल्यां एने । पछी प्रश्न उत्तर बहु कर्या, नदी ओझते नावा संच-
 र्या ॥३०॥ संत हरिजन कीर्तन गाय, तेनी शोभा न वरणवी जाय । पाणी भर-
 वानो आरो छे ज्यांय, तेथी पश्चिममां हृद त्यांय ॥३१॥ नाह्या ते हृदमां मुनिना-

थ, नाह्या संत ने हरिजन साथ । मेता नरसिना सुतने बोलावी, तेने शामे समाधि करावी ॥३२॥ रघुनाथ नामे कहेवातो, नदीमां तेने मेल्यो तणातो । हरिभक्तो कहे महाराज, विप्र बूडी मरीजशे आज ॥३३॥ त्यारे तेने श्रीहरिये बोलाव्यो, उठी तरत प्रभुपासे आव्यो । बोल्यो सह सुणतां तेह ठाम, मेंतो जै जोयुं अक्षरधाम ॥३४॥ दीठा त्यां सहजानंदस्वामी, एज अक्षरधामना धामी । सेवामां उभा मुक्त अनंत, जेना ऐश्वर्यनो नहि अंत ॥३५॥ एवी वात सुणी तेहवार, पाम्या अचरज सौ नरनार । पछी अश्वे सजी असवारी, आव्या गाममां श्रीगिरधारी ॥३६॥ वाजते गाजते रुडी पेर, आव्या नरसिंह मेताने घेर । बेठा सांझे सभा भरी लाल, लाव्यो वशराम नाई मशाल ॥३७॥ सभामां आरती धुन्य करी, वालु करवा पधार्या श्रीहरी । कर्यो लाडकीबाईये थाळ, जम्या प्रीतथी जनप्रतिपाळ ॥३८॥ प्रभु पोढ्या पलंगमां राते, पछी जागिया थाते प्रभाते । पछी नित्यक्रिया सर्व करी, एक अश्वउपर चढ्या हरी ॥३९॥ जरियाननां पट धरी अंगे, संत हरिजनने लइ संगे । शाम आव्या संघाईने वडे, ढोल त्रांसां नोबत गडगडे ॥४०॥ हरिभक्ते हिंडोळो बंधाव्यो, भाळी श्रीहरिने मन भाव्यो । झुल्या हिंडोळे श्रीभगवान, कर्यु संतोये कीर्तनगान ॥४१॥ लाधा जोशीने श्रीमहाराजे, छडी आपी समाधीने काजे । तेनुं ठेबुं जेने अडाडाय, तेने तरत समाधी थाय ॥४२॥ बीजुं ठेबुं अडाडे ते ज्यारे, जागे ते समाधीमांथि त्यारे । एम बहुने समाधि करावी, थया जन बहु आश्रित आवी ॥४३॥ हिंदुस्थानी त्यां वेरागी कोई, बोल्यो तेह समाधीने जोई । सुणो स्वामीनारायण वात, न जुवो तमे जात कुजात ॥४४॥ जेने तेने समाधी करावो, तेनुं कारण मुजने बतावो । सुणी बोलिया श्रीअविनाशी, ए छे अक्षरधामना वासी ॥४५॥ तेणे भूतळमां तनु धारी, एनुं कारण इच्छा अमारी । तेनो मर्म तमे नव जाणो, एथी अंतरे संशय आणो ॥४६॥ सुणी पामियो अचरज एह, थयो आश्रित तत्क्षण तेह । एम पीपळाणा पुरवीवे, जेजेकार कर्यो जगदीशे ॥४७॥ एम ज्यां विचर्या भगवान, कर्यो ते स्थळ तीरथ स्थान । तेनो महिमा कखो नव जाय, मोटा जोगी करे जात्राय ॥४८॥ पिपळाणेथि शाम सिधाव्या, अगत्राईने पादर आव्या । दीठो गामथी दक्षिण भाग, जळाशय तट सुंदर बाग ॥४९॥ सतसंगी त्यां सामैयुं लाव्या, बागमां हरिने उतराव्या । भीमभाई ने पर्वतभाई, सारी सेवा सजे सुखदाई ॥५०॥ पूर्वळयो—अधवारुं ए बे भक्तनुं, हतुं तेवे समे त्रण गाम । स्नेहसहित नृप सांभळो, कहुं ते त्रण गामनां नाम ॥५१॥ चोपाई—माणायदर ने अगत्राई, काळवाणी भलुं त्रिजुं भाई । माटे जे गाम श्रीहरि जाय, त्यां ते सेवामां हाजर थाय ॥५२॥ सभामां बेठा श्रीघनशाम, आव्यो ब्राह्मण एक ते ठाम । नाम तेनुं उमियाशंकर, एक श्लोक

बोल्यो द्विजवर ॥५३॥ हरिमूर्तिनुं वर्णन तेमां, महीमा पण अदभुत एमां । ते-
तो श्लोक स्नेहे सुणी लई । एक जनने समाधी थई ॥५४॥ द्विजने कहे धर्मदुला-
रो, तमे श्लोक बोल्या बहु सारो । हरिनो महिमा सुणी लई, हरिजनने समा-
धी थई ॥५५॥ सुणी विप्र बोल्यो शिर नामी, मुज शक्ती नथी एवी स्वामी ।
कथा करतां उमर गइ बाधी, पण कोइने थई न समाधी ॥५६॥ एवामांही बनी
बीजी बात, कहुं ते सांभळो तमे भ्रात । जुनागढनो कोई जमादार, बेठो हतो ते
सभा मोझार ॥५७॥ तेने पण समाधी थई त्यांय, जोयुं धाम खुदा रहे ज्यांय ।
खुदारूपे दिठा श्रीहरिने, उभा पासे सलाम करीने ॥५८॥ एक लाख ने अंशी
हजार, ओलिया करे अरज उच्चार । जोया त्यां घणा पीरान पीर, करे स्तुती
नमावीने शीर ॥५९॥ एवुं जोईने जागियो ज्यारे, उमियाशंकरे कहुं ल्यारे । थया
आगळ हरि अवतार, आवुं तो न कर्तुं कोइ वार ॥६०॥ आतो जादु जेवुं मने
लागे, भाइ केम आ भ्रांति ते भागे । सुणी बोलियो ते जमादार, आतो निश्च
खुदा अवतार ॥६१॥ एने बेहेस्तमां में दीठा एवा, सजे सर्व पेगांवर सेवा । में-
तो जाणी हरीनी खुदाई, कहो तो कहुं सोगन खाई ॥६२॥ पुष्पिताम्रावृत्—सुणि
थइ अति चित्तमांहि शांति, उभय तणी मनमांधि भागि भ्रांति । तजि निज-
मत गर्व सर्व छोडी, सरस थया सतसंगि स्नेह जोडी ॥६३॥ इति श्रीविहारिलालजी-
आचार्यविरचिते हरिलीलामृते पंचमकळशे अर्चित्यानंदवर्णीद्रअभयसिंहनृपसंवादे श्रीहरिसौराष्ट्रदेश-
विचरणात्मा पंचमो विश्रामः ॥५॥

पूर्वछायो—वास वसे अगत्राईमां, हरिभक्त भला भीमभाई । बात कहुं एक
एहनी, अभेसिंह सुणो हरखाई ॥१॥ चोपाई—एक अवसरे श्रीहरिपास, बेठा संत
तथा हरिदास । तेमां बेठा हता भीमभाई, कथा कृष्णलीळानी बंचाई ॥२॥ पुरु-
षोत्तमनो महिमाय, सुणी हैयामां हरख न माय । हरिभक्तनो महिमा विचारी,
अंगोअंगमां लागी खुमारी ॥३॥ पछी प्रभुपद करीने प्रणाम, गया खेतरे करवाने
काम । त्यांतो अवनी थकी एक ठार, लाखो कीडियो निकळि बहार ॥४॥ तेने
देखी दया दिले धारी, कर्यो संकल्प कृष्ण संभारी । अहो भक्तितनुज भगवान,
दीनबंधु दयाना निधान ॥५॥ आवा प्राणीनी शी गति थाशे, वळी वैकुंठमां
क्यारे जाशे । कशुं सामर्थ्य जो होय मारुं, बधियोने विमाने बेसारुं ॥६॥ सौने
वैकुंठमांहि वसावुं, एनुं संकट सर्व नसावुं । एवो चित्तमां कीधो विचार, त्यां
तो आव्यां विमान अपार ॥७॥ कीडियोये तजी निज काया, दिव्यदेह ते सौना
देखाया । रुडां दीसे चतुर्भुज रूप, बेठां विमानमां सुखरूप ॥८॥ वड्या जैने ते
वैकुंठ वास, भीमभाई आव्या प्रभुपास । बधी बात करी रुडी रीते, पुछ्यां प्रश्न
पछी पुरी प्रीते ॥९॥ कीडीयोनां ते शां हशे कर्म, महाराज कहो तेनो मर्म ।
देवता पण दुर्लभ जाणे, ठरी केम ते एवे ठेकाणे ॥१०॥ सुणी बोल्या सदा सु-

સ્વદાર્દ, સુણો ભક્ત મ્હા ભીમભાઈ । થાય અંશ કઢા અવતાર, ત્યારે ભક્ત પામે
 ભવપાર ॥૧૧॥ પુરુષોત્તમ પોતે પધારે, તેની રીત જુદી હોય ત્યારે । નહિ ભક્ત
 અભક્ત પ્રમાણ, કરે સંકલ્પથીજ કલ્યાણ ॥૧૨॥ તેના સેવક સંકલ્પ કરે, ઇથી
 પળ બહુ જીવ ઉદ્ધરે । અવતાર અને અવતારી, એની ઇટલી રીત છે ન્યારી ॥૧૩॥
 કીડીયો કેરા કલ્યાણ માટ, ઘડ્યો અંતરમાંતમે ઘાટ । થયો તેથકો તેનો ઉદ્ધાર,
 પામો તે ભવસાગર પાર ॥૧૪॥ એવી વાત સુણો નરનારી, જાણ્યા અવતારના
 અવતારી । એવી લીઢા ત્યાં કીધી અપાર, આતો એમાંથી કહ્યો સાર ॥૧૫॥
 તીર્થભૂમી કરી અગત્રાઈ, પછી ત્યાંથી ચાલ્યા સુખદાર્દ । કાઢવાણિયે કૃષ્ણ સિ-
 ધાવ્યા, સતસંગી સડ સામા આવ્યા ॥૧૬॥ પૂર્વછાયો—ગામધિ પશ્ચિમ દિશવિષે,
 એક બાગમાં જૈ મહારાજ । એકાંત જોડને ઉતર્યા, સાથે લડને સંતસમાજ ॥૧૭॥
 ચોપાર્દ—હતા ત્યાં મુખ્ય આહીર ભક્ત, હરિપદમાં અધીક આસક્ત । તેઓને કહે
 શ્રીઅવિનાશી, તમે છો સઘઢા વ્રજવાશી ॥૧૮॥ એમ કહિને આનંદ પમાડ્યા,
 સમાધિવિષે ધામ દેશ્વાડ્યાં । બેઠા સભાસજી ઘનશામ, બેઠા હરિજન સંત તમામ
 ॥૧૯॥ વ્યાપકાનંદને કહે હરી, ઇંદ્રલોકમાં જૈ આવો ફરી । સમાધિવિષે તેહ
 સિધાવ્યા, ઇંદ્રલોક નિહાઢીને આવ્યા ॥૨૦॥ પછી મોકલ્યા વ્રહ્માને વેર, ત્યાંય
 જૈને આવ્યા રુડીપેર । પછી મોકલ્યા ગોલોકધામ, સંત જૈને આવ્યા તેહ ઠામ
 ॥૨૧॥ વઢી આજ્ઞા કરી અવિનાશ, જાઓ ભૂમાપુરુષની પાસ । સમાધી કરી
 ત્યાંય સિધાવ્યા, થોડી વાર પછી પાછા આવ્યા ॥૨૨॥ કહ્યું દૈત્ય છે રસ્તા મો-
 ઢ્ધાર, મોટી કાયા ને માથાં હજાર । જવા દેતો નથી મને ત્યાંય, માટે શી રીતે
 મુજથી જવાય ॥૨૩॥ કહે કૃષ્ણ નહી મન હારો, કાયા તેનાથકી મોટી ધારો ।
 જુદે જીતિને રસ્તે સિધાવો, ભૂમાપુરુષ કને જઈ આવો ॥૨૪॥ સાધુ એવું સુણીને
 સિધાવ્યા, મોટા અસુરની આગઢ આવ્યા । દુષ્ટ તે બહુ લાગ્યો ઢરાવા, કહે નહિ
 દડં આગઢ જાવા ॥૨૫॥ સાધુયે ઘનશામ સંભારી, કાયા દૈત્યથી બમણી વધા-
 રી । પછી યુદ્ધ કર્યું દૈત્યસંગ, માર મારી ભાંગ્યાં એનાં અંગ ॥૨૬॥ પડ્યો પા-
 પી તે પૃથ્વીમાં જ્યારે, સાધુ ચાલિયા આગઢ ત્યારે । બીજો દૈત્ય દીઠો તેહવાર,
 દીઠાં મસ્તક દશ હજાર ॥૨૭॥ કરી ક્રોધ બોલ્યો બોલ આવા, વઢ્ય પાછો ન-
 હી દડં જાવા । સાધુ પાછા વઢ્યા સાક્ષાત, આવી શ્રીહરિને કહી વાત ॥૨૮॥
 બોલ્યા શ્રીહરિ આણીને સ્નેહ, ધરો દૈત્યથી ઢોઢો દેહ । એને જીતીને આગઢ
 જાઓ, છતાં શક્તિ ન બીકળ થાઓ ॥૨૯॥ સુણી સાધુ સમાધિમાં ગયા, દેહે
 દૈત્યથી ઢોઢા થયા । જીતી દૈત્યને ત્યાંથી સિધાવ્યા, ભૂમાપુરુષની આગઢ આ-
 વ્યા ॥૩૦॥ જૈને નેહે કર્યો નમસ્કાર, કહ્યા શ્રીહરિના સમાચાર । ભૂમાપુરુષે પુરો
 પ્રેમ આળી, પૂજ્યા સાધુને મુક્ત પ્રમાણી ॥૩૧॥ સારે સિંહાસને પધરાવ્યા, ચર્ચિ
 ચંદન હાર ચડાવ્યા । વઢી આપ્યો મ્હો ફઢાહાર, જમ્યા સંત ગણી સુખકાર

॥३२॥ त्यांना बासी होता जन जेह, जेना दीसे चतुर्भुज देह । आवी साधुने ते पगे लाग्या, वात सांभळवा अनुराग्या ॥३३॥ पुरुषोत्तमनो महिमाय, संभळावियो ते समे त्यांय । वळी आश्रय हरिनो कराव्यो, दृढ निश्चय दिलमां ठराव्यो ॥३४॥ लेतां स्वामिनारायण नाम, पहांचाडिया अक्षरधाम । कर्तुं साधुये एतलुं काम, पछी आव्या ज्यां छे घनशाम ॥३५॥ सभामांहि कही बधि वात, थया सर्व सुणी रळियात । सुणी श्रीहरिनो महिमाय, जनने मन अचरज थाय ॥३६॥ पूर्वछायो—एवे समे हरि आगळे, भीमभाई भला भक्तराज । हाथ जोडी कहे हेहरी, मारी अरज सुणो एक आज ॥३७॥ चोपाइ—राजनीतिनी छे एक रीत, कहुं सांभळो परम पुनीत । जन्म परण ने पटाभिषेक, ज्यारे पामेछे राय हरेक ॥३८॥ बंधिवाननी बंधी छोडावे, एवी रीत सदा चाली आवे । थयो आपने पटाभिषेक, सुणी हरख्याछे लोक अनेक ॥३९॥ पण नरकना कुंडमां जे छे, तेतो प्राणी पिडाज खमेछे । कोइ संतने मोकलो आप, जेने जीव छोडावे अमाप ॥४०॥ सुणी एटली वात ते ठाम, स्वरूपानंदने कहे शाम । तमे यमपुर प्रत्ये सिधावो, कुंड नरकना प्राणी छोडावो ॥४१॥ भूमापुरुषतणुं ज्यां छे धाम, सौने मोकलजो तेहठाम । स्वरूपानंदे कीधी समाधी, गया यमपुर कृष्ण आराधी ॥४२॥ जोया नरकमां पीडाता प्राणी, अति अंतरमां दया आणी । लीधुं स्वामिनारायण नाम, नाठा सांभळी दूत तमाम ॥४३॥ प्राणी नीकळ्या कुंड बहार, बंधा साधुने वारमवार । नारायण स्वामि भजन कराव्युं, पाप संचित सर्वे बळाव्युं ॥४४॥ थया सर्व चतुर्भुजरूप, देह दिव्य देखाय अनृप । धाम भूमापुरुषनुं छे ज्यांय, संते सर्वने मोकळ्या त्यांय ॥४५॥ संते श्रीजीनी आगळ आवी, वात विगत सहीत सुणावी । सुणी राजि थया श्रीगोविंद, दीधां छातिमां चरणारविंद ॥४६॥ वळी बोलिया जगदाधार, अमारे धरी आ अवतार । जीव उद्धारवा छे अनंत, होय पापी तथा पुण्यवंत ॥४७॥ मारे संकल्पे उद्धरे सह, काया धरवानुं कारण कहुं । भक्त जनने भलां सुख देवा, इच्छा कीधी में अवतार लेवा ॥४८॥ एवी वात घणीघणी करी, पछी तो गया पंचाळे हरी । पोशीपूनमे संतनी साथ, मांगरोळ गया मुनिनाथ ॥४९॥ पूर्वछायो—सामा आव्या सतसंगि सौ, तेमां मुख्यनां कहुंछुं नाम । शेठ गोवरधन साथ छे, रामचंद्र सदगुणधाम ॥५०॥ सुंदरजी अने रतनजी, मुळचंदादि वणिकनी जात । भक्त बिजा मंछाराम छे, अने आणंदजी विख्यात ॥५१॥ चोपाइ—भक्त धनजी ने त्रीकमभाई, राजुबाई आदिक बहु बाई । सामा आवी कर्तुं सनमान, भाळी भाव रिझ्या भगवान ॥५२॥ मांगरोळथी पश्चिममांय, रुडी वाडि छे उतर्या त्यांय । देशपाळक वजरुदीन, नेह तेणे देखाडयो नवीन ॥५३॥ सजी सेवा तेणे पण सारी, पगे लाग्या पेगांबर धारी । सभा श्रीजी समीप भराय, बहु जनने समाधी थाय ॥५४॥ ज्यारे श्रीहरि पुरमां

પધારે, જેના સામું જુવે હરિ જ્યારે । તેને સથ સમાધી તો થાય, ગોલોકાર્ધિ
ધામમાં જાય ॥૫૫॥ કોઈ વેપાર કરતા વેપારી, કોઈ તોલતા ગ્રાજવાં ધારી । વ
નામું ઠામું લખનાર, થઈ જાય જોતાં શવાકાર ॥૫૬॥ બીજા પરચા અનેક જળ
જોઈ જન હરિ આશ્રિત થાય । કરે દેવતા પુષ્પની વૃષ્ટિ, કોઈ કાળે દેખે જન દ
॥૫૭॥ આવે દર્શને દેવ અલેખે, કોઈ જન નિજદૃષ્ટિયે દેખે । આત્મા દેશમાં વિ
રી વાત, પ્રભુ પ્રગટ થયા સાક્ષાત ॥૫૮॥ પરગામ થકી જન આવે, કરી દર્શન મ
મુદ લાવે । ભક્તિ જ્ઞાન વૈરાગ્યની વાત, ધર્મસહિત કરે ધર્મજાત ॥૫૯॥ મતવ
વદે વાદ આવી, તેને શિષ્ય કરે સમજાવી । હરિ સંશય સર્વના તોડે, અભિમ
જનો માન છોડે ॥૬૦॥ કોઈ આવેછે શાસ્ત્ર ભળેલા, કોઈ સાધક સિદ્ધ બનેલ
કોઈ જૈની ને કોઈ વેદાંતી, પ્રભુ ભાંગેછે સર્વેની શ્રાંતી ॥૬૧॥ કહે કોઈ ભણ્ય
પુરાણ, કહે કોઈ પથ્યોહું કુરાન । કૌલશાસ્ત્ર ભણ્યો કહે કોઈ, હારે સૌ હા
મુખ જોઈ ॥૬૨॥ પુષ્પિતાગ્રાવૃત્ત—મુનિપતિ રહિ માંગરોલ માંય, પરમ પ્રતાપ જ
વિયો તહાંય । અહિપતિ ઉચરે મુખે હજાર, તદપિ પમાય નહી કદાપિ પાર ॥૬
૩॥ ઇતિ શ્રીવિહારિલાલજીઆચાર્યવિરચિતે હરિલીલામૃતે પંચમકલ્લશે અચિત્યાનંદવર્ણીદ્રાઅમયસિંહનૃ
વાદે સૌરાષ્ટ્રદેશે અગત્રાદિગ્રામે શ્રીહરિપ્રતાપેન ભીમભાઈપિપીલિકામોક્ષકરણનામા ષષ્ઠો વિશ્રામઃ ।

પૂર્વછાયો—મહાપ્રભુ માંગરોલમાં, વશિ પૂરો કર્યો પોષ માસ । વસંતપંચમ
ભલો, ત્યાંતો દિવસ આવ્યો પાસ ॥૧॥ ચોપાઈ—માળાવદરના મેહેરબાન, મ
ભૂપ ગજેફરખાન । તેજે મોકલ્યા મટ મયારામ, ગયા તે સાથે ગોવિંદરામ ॥
૨॥ ભક્ત પર્વત ને ભીમભાઈ, હરિભક્ત ચાલ્યા હરખાઈ । સતસંગીનો થઈને સમા
ગયા કૂલળને તેડવા કાજ ॥૩॥ જૈને શ્રીજગજીવન પાસ, કરી પ્રેમથી ચિનતી
કાશ । માળાવદરમાં મહારાજ, કરો આવી વસંતનું કાજ ॥૪॥ ત્યાંજ તેડી
વાને તમને, અવનીશ્વરે મોકલ્યા અમને । સંત હરિજનને લઈ સાથ, નેહ લ
પધારોને નાથ ॥૫॥ માધિ પંચમીને દિન પ્રીતે, રંગલેલ કરો રૂઢી રીતે । પછી
સાથે સંતસમાજ, ગયા માળાવદર મહારાજ ॥૬॥ મટને ઘેર જૈ ભગવાને, વ
ઉતારો કરુણાનિધાને । આવ્યો પંચમીનો દિન જ્યારે, થયો સારો સમયો તે ત
॥૭॥ સારી અઠાવના તળી સાલે, કર્યો ઉત્સવ ત્યાં વૃષલાલે । દેશદેશના હ
જન આવ્યા, ભલી ભેટ સામગરી લાવ્યા ॥૮॥ પછી કેસર કેસુ પતંગ, રૂઢી
રચાવિયા રંગ । લાવ્યા ખૂબ અબીર ગુલાલ, પીચકારિયોનો તેવો તાલ ॥૯॥
પાસે તો સંતસમાજ, બીજે પાર્ષદોને મહારાજ । મઠી ખુબ કર્યો રંગલેલ, પ
પાસે ચાલી રંગરેલ ॥૧૦॥ નાંખ્યો ખૂબ ગુલાલ અબીર, પછી નાવા ગયા નરવી
નદી ક્ષારવતી લક્ષ્મિઆરે, કર્યું સ્નાન ત્યાં ધર્મદુલારે ॥૧૧॥ મટની શાહીમ
પધારી, કરી જગ્યા પ્રસાદીની સારી । માળાવદરના સાહુકાર, નામ જાદવ
નિરધાર ॥૧૨॥ તેણે રેશમની કોરવાઢો, ધોતી જોડો જે રૂઢો રૂપાઢો । ધર્મપુ

आगळ धर्यो, भला भावथकी भेट कर्यो ॥१३॥ तेने देखीने रघुनाथदास, लेवा अंतरमां करी आश । धोनी हरिवरे हाथमां लीधी, भट बेगने बे वेंची दीधी ॥१४॥ मयाराम ने गोविंदरामे, लिधी स्नेहे दिधी घनशामे । दास रघुनाथे ईरषा आणी, तेतो सर्वे जनोये जाणी ॥१५॥ वृषपुत्रे विचारियुं ऊर, आने मोकलिये क्यांइ दूर । क्लेश वारेवारे उपजावे, जाय तो सुख सर्वने आवे ॥१६॥ पछी बोलावीने निजपास, कछुं सांभळो रघुनाथदास । रामानंदनो विरह समावा, सत-संगीने शांति करावा ॥१७॥ मुक्तानंद गया कच्छ जेम, तमे गुजरातमां जाओ तेम । हरिभक्तोने हरख पमाडो, मोटुं विरहनुं दुःख मटाडो ॥१८॥ अति श्रेष्ठ ते काम गणाय, तम बगर बिजाधी न थाय । माटे अंतरे उत्साह लावो, अम-दावाद आप सिधावो ॥१९॥ बोल्यो रघुनाथदास ते ठाम, एवं हुंज करी शकुं काम । मुक्तानंद बिचारो शुं करशो, कच्छमां जईने पाछो फरशो ॥२०॥ हुंतो जैने करुं एवी वात, करुं वदय आखी गुजरात । एम कहिने ते त्यांधी सिधाव्यो, अमदावादमां एतो आव्यो ॥२१॥ कहे वर्णि सुणो हे राजान, अभिमानी धरे अभिमान । पण श्रीहरि सांखी रहेछे, समो आव्ये तेनुं फळ देछे ॥२२॥ हरिनुं धार्युं थाय तेविषे । उपजातिवृत्त—धार्युं बंधुं श्रीहरिनुंज थाय, मनुष्य जाणे मुजथी कराय । गडांतळे श्वान गती करेछे, ते मान मिथ्या मनमां धरेछे ॥२३॥ छे प्राणनाडी प्रभुनेज हाथ, सौने नचावे वळि विश्वनाथ । अज्ञानि लोको अभिमान आणे, जथार्थ शक्ती हरिनी न जाणे ॥२४॥ करे अधर्मी अघ जे अलेखे, श्रीनाथ साक्षी थइ सर्व देखे । ज्यारे समो ते फळयोग्य आवे, त्यारेज तेनुं फळ ते अपावे ॥२५॥ चोपाइ—हता जे समैये जन आव्या, आप आपने घेर सिधाव्या । माणावदरथी महाराज, चाल्या संतनो लैने समाज ॥२६॥ पीपळाणे जवाने सिधाव्या, नदी ओझतने तट आव्या । संत आगळ तहां श्रीहरी, एक वात एवी रीते करी ॥२७॥ रामानंदस्वामी घणी वार, नाछाछे ते आ नदी मोझार । अमे-पण घणीवार उमंगे, कर्युंछे आमां मज्जन अंगे ॥२८॥ रामानंदने अमे आ ठार, प्रश्न पुछ्यो तेनो कहुं सार । कांतो सदगुरु के भगवान, देछे कल्याणदान निदान ॥२९॥ कहो तेमां तमे छोज केवा, जाणे सर्व जथार्थ जेवा । सुणी बोल्या नही कांइ स्वामी, दृष्टि दइ परवतभाइ सामी ॥३०॥ वाणी मर्ममां एवी उच्चारि, ज्यारे थाय उदय तिमिरारी । पडे चंद्रनो ओछां प्रकाश, सुणी समज्या मरम हरिदास ॥३१॥ चंद्र जेवा रामानंदस्वामी, सूर्य जेवा आ अक्षरधामी । ज्यांसुधी रवि उदय न थाय, चंद्र सर्वोपरिज जणाय ॥३२॥ रामानंद हता भगवान, थया सदगुरु श्रेष्ठ समान । एम समजिया सौ हरिदास, एवी वात करी अविनाश ॥३३॥ पछी संतसहित सुखराशी, नाया ओझतमां अविनाशी । करी नित्यक्रिया सौ संते, वळि पोते करि भगवंते ॥३४॥ मेता नरसिंहने घेर जैने, उतयां

હરિ હર્ષિત થેને । સર્વે ભક્તને સુખ દઈ ભારી, માંગરોઝ પધાયો મુરારી ॥૩૬॥
 પૂર્વછાયો—હરિયે ત્યાંજ હુતાશનીનો, ઉત્સવ કીધો અનૂપ । તેમજ ત્યાં રહીને કરિ,
 રુડિ રામનૌમી સુખરૂપ ॥૩૬॥ અક્ષય તૃતીયા એ પછી, નરસિંહ ચતુર્દશી નામ ।
 મીમંકાદશી પણ ભલી, જઝજાત્રા ઉત્સવ અભિરામ ॥૩૭॥ ચોપાહ—એવા ઉ-
 ત્સવ ઉપર આવે, દેશદેશના હરિજન આવે । ઉષ્ણ કાઝ તે આકરો બાળ, પછી
 પાણીની ત્યાં ઘણી તાળ ॥૩૮॥ તપે સૂર્ય ઘણો તાપ પડે, પાણી પીવા પુરું નવ જડે ।
 દીઠી પાદર વાપિકા એક, બહુ જુની પુરાયેલી છેક ॥૩૯॥ તેહ खोदाવવા ઉર ધારી,
 રાજા આગઝ વાત ઉચ્ચારી । કહે કૃષ્ણ ઘણા સંઘ આવે, જઝ વગર કેમ અહીં
 પાવે ॥૪૦॥ વારી વગર ધિપત્તિ પડેછે, જઝ તો ઘણું દૂર જડેછે । માટે તરત રજા
 આપો તમે, તો આ વાવ્ય खोदाવિયે અમે ॥૪૧॥ સુણી બોલિયા વજરુદીન, હું
 હું આપતળોજ આધીન । કરો આજ્ઞા તો વાવ્ય खोदाવું, કહો તો પાણી હું પોં-
 ચડાવું ॥૪૨॥ સુણી બોલિયા શ્રીભગવાન, અહીં કરવું છે તીરથસ્થાન । કરે શ્રમ
 સહુ સંતનો સાથ, ગાઝ કાઢું વઢી મારે હાથ ॥૪૩॥ હરિભક્ત કરે કામ ડ્યારે,
 તીર્થ થાય પવિત્ર તો ત્યારે । મોટો આ ભૂમિનો મહિમાય, વધે તે કરવો છે ઉપાય
 ॥૪૪॥ એવો કીધોછે સંકલ્પ અમે, માટે તરત રજા આપો તમે । બોલ્યા ભૂપ સુણી
 તેહ ટાળે, કરો આપની ઇચ્છા પ્રમાણે ॥૪૫॥ ધન્યધન્ય તમે મહારાજ, પ્રભુ
 પ્રગટ્યા અમારે કાજ । મારી ભૂમીનાં ભાગ્ય અપાર, થશે વિશ્વ્યાત વિશ્વ
 મોજાર ॥૪૬॥ થશે આ સ્થળે તીરથ સ્થાન, ભલો જાણીશ હું ભાગ્યવાન । સારા
 શબ્દ સુણી હરિ આવા, વાવ્ય માંડી તે તરત खोदाવા ॥૪૭॥ સતસંગી કરે સડ
 કામ, કરે કામ ત્યાં શ્રીઘનશામ । ભક્ત દેશી તથા પરદેશી, બાહ બાહ રહે નહીં
 બેશી ॥૪૮॥ હરિભક્ત હજારો હજાર, ગાઝ કાઢે કહે જેજેકાર । સંતો અષ્ટક
 કીર્તન ગાય, જન જોવા હજારો ભરાય ॥૪૯॥ સુખ પામ્યો સુણી શેષનાગ, ભલાં
 જાણ્યાં પોતાતળાં ભાગ્ય । જેને સેવેછે સુરપતિ જેવા, પ્રભુ લાગ્યા તે ટોપલી લેવા
 ॥૫૦॥ એવી લીલા જોવા તેહ સ્થાન, છાયાં વ્યોમમાં દેવવિમાન । દશ દિવસ કર્યું
 કામ ડ્યારે, વારી વાવ્યમાં આવ્યું તે વારં ॥૫૧॥ મિષ્ટ જઝ સુરસરિતા સમાન,
 કર્યું શ્રીહરિયે તેમાં સ્નાન । વિપ્ર વેદિયા બોલાવી પ્રીતે, પૂર્ણકર્મ કર્યું રુડી રીતે
 ॥૫૨॥ દ્વિજને ત્યાં ચતુર્ભુજરૂપે, દીધું દર્શન વૃષકુઝભૂપે । કરી વેદના મંત્ર ઉ-
 ચ્ચાર, પૂજ્યા વિપ્રોયે વિશ્વઆધાર ॥૫૩॥ પછી બ્રાહ્મણોને રુડી રીત, દીધાં મો-
 જન ભાવસહીત । જમ્યા વિપ્ર હજારો હજાર, નાનાં મોટાં પુરુષ અને નાર ॥૫૪॥
 ઘણા પર્વા દેખાડીને આપ, કર્યો પ્રગટ તે પ્રૌઢ પ્રતાપ । એવી અદ્ભુત વાત સાંભઢી,
 જુદા મતના જનો આવ્યા મઢી ॥૫૫॥ કહે છો તમે સમરથ સારા, ઇષ્ટ દેખાડો
 અમને અમારા । સુણી વિનતી તે વૃષકુઝભૂપે, દીધાં દર્શન ઇષ્ટસ્વરૂપે ॥૫૬॥
 વહ્નુભી માધવી નિમાનંદી, સંપ્રદાયના જન જુવે વંદી । જાણે સાક્ષાત છે ગોપી-

नाथ, हेते वांसळी लीधोछे हाथ ॥५७॥ रामानुजमतना हता जेह, देखे लक्ष्मिना-
रायण तेह । रामानंदी हता तेह ठाम, तेणे दीठा सीता सह राम ॥५८॥ हता
वेदांती शंकरवाळा, तेणे ब्रह्मज्योतीरूपे भाळया । जेने शीवनी उपासना हती,
तेणे तो दीठा पार्वतीपती ॥५९॥ भानुभक्तोये भाळया दिनेश, गणनाथना भ-
क्ते गणेश । देवी देखे देवीभक्त जेह,, जैनि तो तीरथंकर तेह ॥६०॥ हता य-
वन जे सदगुणी शाणा, तेणे प्रगट पेगांबर जाण्या । जोइ निजनिज इष्टस्वरूप,
थया सौ सतसंगी हेभूप ॥६१॥ अवतारतणा अवतारी, जाण्या ते श्रीहरि ब्र-
ह्मचारी । पछी पोत पोतातणे घेर, गया सौ जन ते शुभपेर ॥६२॥ पुष्पिताम्रावृत्त—
पुरपुर पसरी सुवात एह, प्रगट थया प्रभु अक्षरेश जेह । सुणि जन शरणे अ-
संख्य आवे, दुरित समस्त दयानिधी शमावे ॥६३॥ इति श्रीविहारिलालजीआचा-
र्यविरचिते हरिलीलामृते पंचमकळशे अर्चित्यानंदवर्णाद्रिअभयसिंहनृपसंवादे श्रीहरिमांगरोळपुरे वापि-
काखनननामा सप्तमो विश्रामः ॥७॥

पूर्वछाये—संवत् शुभ अषाढादिनी, बेठी ओगणसाठनी साल । महाप्रभु
मांगरोळमां, वशी रक्षा वरषा काळ ॥१॥ चोपाई—शुद्धी बीज अषाढी गणाय,
रथजात्रानो उत्सव थाय । प्रभु आज्ञाथी पूरण प्रीते, कर्णो उत्सव ते रुडी रीते
॥२॥ देवपोदणी ए पछी आवी, भली एकादशी मन भावी । सौने नियम
विशेष धराव्यां, चांद्रायण आदि व्रत रखाव्यां ॥३॥ करे गर्जना मेघ आकाशे,
थाय बीजळी त्यां चारे पासे । क्यारे इंद्रधनुष देखाय, वृष्टि विश्वविषे घणी
थाय ॥४॥ करे मोर अधिक उच्चार, गाय मुनिजन राग मलार । वदी अषाढनी
द्वितीयाय, बेठा हींडोळे श्रीहरिराय ॥५॥ आवी श्रावणी पूनम सारी, कर्णो
उत्सव कुंजविहारी । जन्मअष्टमीनो दीन आव्यो, मोटो उत्सव कृष्णे कराव्यो
॥६॥ परगामतणा सतसंगी, आव्या अंतरे अधीक उमंगी । अमदावादना
जन आव्या, एतो एवा समाचार लाव्या ॥७॥ मांडी रघुनाथदासे उपाधी,
कैक साधुने लीधाळे साधी । महाराजनी निंदा करेछे, सौथी श्रेष्ठ तो पोते
ठरेछे ॥८॥ वात श्रीहरिने ते सुणावी, त्यांनो पत्र आप्यो वळी लावी । हरि-
भक्तोये तेमां लखेलुं, अमने दुःख छे उपजेलुं ॥९॥ कोई सदगुरु मंडळ साथ,
अमदावाद मोकलो नाथ । आहीं आवी उपाधी शमावे, दासरघुनाथने समजा-
वे ॥१०॥ एवा सांभळीने समाचार, वृषनंदने कीधो विचार । रामदासजीने
कही वात, झट जाओ तमे गुजरात ॥११॥ जैने सर्वे उपाधी शमावो, दास रघु-
नाथने समजावो । जो ते सतसंगमांथि निसरशे, कैक जीवनुं पण भुंडुं करशे
॥१२॥ माटे राखजो जेम तेम करी, शब्द स्नेहसहित उच्चरी । एम कही मोक-
ल्या रामदास, गया ते रघुनाथनी पास ॥१३॥ पूर्वछाये—एवे समे मांगरोळमां,
भक्त मातानो मगनीराम । आवी चळ्यो अन्य देशाथी, एनुं आख्यान कहुं आ

ठाम ॥१४॥ चेपाइ—सुणी बोल्या अभेसिहराय, कृपानाथ कहो ते कथाय । हतो कोण ते मगनीराम, क्यार्थी आवि चड्यो एह ठाम ॥१५॥ कहे वर्णि सुणो हे राय, कहुं हवे तेह कथाय । घणा जुग करतो तप जोगी, जोग भ्रष्ट थई थयो भोगी ॥१६॥ भला द्रावीड देशमां तेह, पाम्यो पुण्यथकी नरदेह । धर्यो द्विजकुळमां अवतार, रक्षो ईश्वर मळवा विचार ॥१७॥ नाम पाम्यो ते मगनीराम, बाळापणमां हैये घणि हाम । आठ वर्षे तो उपवीत दीधुं, कांइ शास्त्राध्ययन पछी कीधुं ॥१८॥ रात दिवस रहे एवुं ध्यान, मने केम मळे भगवान । पछी चाल्यो तजी घरबार, गयो देश बंगाला मोझार ॥१९॥ त्यांतो बात तेणे सुणी एवी, प्रभु मेळवे शारदा देवी । पीपानामे हतो एक राय, तेने तूठी हती शारदाय ॥२०॥ तेणे भेटाज्या श्रीभगवान, एवुं सांभळ्युं शुभ आख्यान । तेथी तेणे इच्छा करी एवी, करुं साध्य हुं शारदा देवी ॥२१॥ जेणे शारदा वश करी होय, क्यार्ह शोधुं एवो गुरु कोय । एम करतां गयो एक गामे, एक विप्र वसे तेह ठामे ॥२२॥ तेणे शारदा साध्य करेली, एवी बात बधे पसरेली । हतो द्राविड देशनो तेह, पेटअर्थे आवी वड्यो एह ॥२३॥ कन्या सोळ वरसनी तेने, वर नातनो नव मळे एने । त्यांतो शारदा साधन काम, मळ्यो आवीने मगनीराम ॥२४॥ तेने पोतानी नातनो जाण्यो, त्यारे कन्यापिता हरखाणो । माग्यो मंत्र ते मगनीरामे, शारदा वश्य करवाने कामे ॥२५॥ द्विजे साधन शीखव्युं ज्यारे, साध्य कीधी सरस्वती त्यारे । पछी मागी रजा गुरुपास, कळुं करवोछे मारे प्रवास ॥२६॥ कहे विप्र आ कन्याने वरो, मारी आशा ते पूरण करो । त्यारे बोल्यो ते मगनीराम, ब्रह्मचारी रहीश हुं आम ॥२७॥ देशोदेश फरीने निदान, मारे भेटवा छे भगवान । गुरुपुत्री ते भगिनी प्रमाणुं, खोटो संकल्प उरमां न आणुं ॥२८॥ एम कहीने ते त्यांथी विचरियो, पुरुषोत्तमपुरि जइ ठरियो । पूर्व भवनुं करम नड्युं आवी, प्रभु मळवानी बात भुलावी ॥२९॥ पाम्यो साधनसिद्धि ते काळे, देखादेखी चड्यो बीजे चाळे । जाणे हुं मोटो सिद्ध मनाउं, प्रभुनी पेरे अधिक पुजाउं ॥३०॥ सर्व राजा प्रजा वश करुं, थैने फक्कड फावे त्यां फरुं । करी मंत्रतणो उपचार, कर्या वेरागि शिष्य हजार ॥३१॥ साथे मोटी जमात ते लैने, करे दंड राजाओनो जैने । वळी ज्यांज्यां जुवे मठधारी, तेने दंडे ते चीपीया मारी ॥३२॥ तेनो वेश दिसे विकराळ, कंठे माळा जेवी रुंदमाळ । बहु मोटी जटा धरी माथे, लीधुं लोढानुं त्रिशुळ हाथे ॥३३॥ राती आंख्यो ते अंगारा जेवी, देखी बाळक बीमारे एवी । करे चांदलो सिंदुर केरो, भासे भारे भयंकर बेरो ॥३४॥ नाकने मूळे बंदगी करे, कांडे केदारी कंकण धरे । मोटो चिपियो हाथमां राखे, अभिमान भर्या बोल भाखे ॥३५॥ पोते पालखीमां चडी बेसे, झुंड लै फरे देश विदेशे । चाले स्वार पाळा एनी आगे, उंट उपर नोबत वागे ॥३६॥ मोटुं फर-

भगवुं निशान, भासे फोज ते जमनी समान । रणशिगुं वागे तेनी पास, सु-
 गां लोकने लागे त्रास ॥३७॥ कोइ नागडा उंटे चडेला, कोइ छे मदमाहि छ-
 ण । लीधी कोइये तरवार ढाल, जमदूत जेवा विकराळ ॥३८॥ बांध्या मुंझ-
 ण आडबंध, धरी पावडी कोइये कंध । वाळथा कोइये वजर कछोटा, लीधा
 इये वाळी लंगोटा ॥३९॥ धर्या कोइये गोरख धंधा, बहु तो दीसे हथियार-
 ण । देशपाळ पासे दंड मागे, मंत्रजंत्रे डराववा लागे ॥४०॥ कहे हुं दिलमां
 घ लावुं, मेली आगियो पुर सळगावुं । कांतो पथरनी करुं वृष्टि, पळ एकमां
 णारु मृष्टि ॥४१॥ एवी धाक सुणी जन धुजे, मुखे मागे ते आपीने पूजे । जैने
 शिनी जात्रा ते कीधी, पछी द्वारिकानी वाट लीधी ॥४२॥ घणा देशथकी दंड
 व्यो, पछी पोरबंदरमां आव्यो । हतो गोसांइ त्यां मठधारी, भाळ्यो तेहनो
 ख भारी ॥४३॥ तेने चीपीयानो मार्यो मार, मंत्रजोर जणाव्युं अपार । कर
 धी वळी केद कीधो, घणो दंड ते पासेथी लीधो ॥४४॥ मठधारी बोल्यो छे-
 वारे, आवुं जोर जणावोछो ज्यारे । जैने जीवनमुक्तने जीतो, नथी माथानो कोइ
 णी तो ॥४५॥ जेनुं स्वामिनारायण नाम, मांगरोळमां आज मुकाम । नवो पंथ
 गवेछे एह, तमे जीती शको नहि तेह ॥४६॥ तम जेवाने चेला करेछे, मानीनुं
 भेमान हरेछे । जीतो तेने जो जीती शकाय, आंहि डेडकां डांभे शुं थाय ॥४७॥
 ते वात ते एणे उच्चारी, सुणी दाझ्यो दिले अहंकारी । मांगरोळनो मारग लीधो,
 वी पादरमां डंको दीधो ॥४८॥ वेरो घाल्यो ते गामने आवी, वळी वात रा-
 ने कहावी । आपो रूपैया पांच हजार, नहि तो करुं सौनो संहार ॥४९॥ व्यो-
 ने पथरा वरसावुं, आखा शेहेरमां आग्य चलावुं । जो आ पत्तर उंधु वळाय,
 आ पट्टण डट्टण थाय ॥५०॥ सुणी भूप कहे साक्षात, कांइ होय एवी करामात ।
 ओ स्वामीनारायण पास, करो सिद्धाई सर्व प्रकार ॥५१॥ एने जीती आवो जेह
 ; देशुं रूपैया दश हजार । एवुं सांभळीने अहंकारी, चाल्यो जीतवा श्रीगि-
 णारी ॥५२॥ लीधा वेरागी दशवीश साथे, झाल्या चीपिया श्रीशुळ हाथे । एम
 जीनी आगळ आबी, बोल्यो बोल महा गर्व लावी ॥५३॥ तमे केम पाखंड च-
 वो, होय सिद्धाई कांई बतावो । श्रीजी बोल्या गंभीराइ धरता, अमे सिद्धाई
 नथी करता ॥५४॥ अमे उपदेश दैये सदाय, जेथी जीवुं कल्याण थाय । अमे
 पीये ज्ञान अखंड, नथी कांइ चलाव्यो पाखंड ॥५५॥ एवुं सांभळी कीधो उ-
 ण, आपो रूपैया दश हजार । नहि तो बधुं नगर उपाडुं, महासागरमांहि बु-
 डुं ॥५६॥ तमे सांभळ्युंछे मारुं नाम, देवीवाळो हुं मगनीराम । मारी पासे
 ण सिद्ध नमे, मोटा राजाने दंडिये अमे ॥५७॥ जाणुं मारण मोहन मंत्र, व-
 करण उच्चाटन तंत्र । जाणुं स्तंभन आकरषण, जप होम कर्या तरपण ॥५८॥
 ते साधीछे शारदा देवी, करे सौनो पराभव एवी । मारी फुंकथी परबत फाटे,

मारा त्रासथी इंद्र उचाटे ॥५९॥ वस्त्र पाणि ऊपर पाथरुं, एना ऊपर आसन करुं । पेसुं पावक झाल मोझार, पुरो घरमां ने नीसरुं बार ॥६०॥ सुणी बोलिया श्री-अविनाश, रुपैया तो नथी अमपास । कहो तो अन्न आपिये तमने, कांई तमथी न थै शके अमने ॥६१॥ अति समरथ इष्ट अमारा, तेथी निर्बळ मंत्र तमारा । थाय तमथी तेतो करी लेजो, जाओ देवीने मोकली देजो ॥६२॥ पुष्पिताम्रावृत्त—सुणि अति उरमांहि क्रोध आणी, वृषकुळभूप मनुष्य रूप जाणी । अधर डशन आपनो करीने, गति करि त्यांथि गयो बळी फरीने ॥६३॥ इति श्रीविहारिलालजी-आचार्यविरचिते हरिलीलामृते पंचमकळशे अर्चित्यानंदवर्णीन्द्राभयसिंहनृपसंवादे देवीभक्तमगनीराम-आख्याने अष्टमो विश्रामः ॥८॥

पूर्वछायो—कहे अर्चित्यानंदजी, भावे सुणो अभेसिंह भ्रात । मगनीरामे शुं कर्तुं । हवे ते हुंकहुं वान ॥१॥ चोपाइ—चाल्यो श्रीहरि पासेथी ज्यारे, गयो तरत पोताने उतारे । शुद्ध वस्त्र धर्या करी स्नान, बेठो एकांते थै सावधान ॥२॥ घीना दीवा करी मौन लीयुं, पछि कुंभनुं स्थापन कीयुं । आवाहन एमां देवीनुं करी, मंत्र जपवाने माळिका धरी ॥३॥ करी होम कर्तुं तरपण, त्यांतो आवी देवी ततक्षण । केम समरी मने कहे देवी, माग्यमाग्य इच्छा होय जेवी ॥४॥ मुखे बोलीयो मगनीराम, कहुंछुं ते करो एक काम । माता पाभ्यो प्रताप तमारो, तेथी जगमां थयो जय मारो ॥५॥ मोटामोटा में सिद्ध नमाव्या, घणा जोगी चेला थवा आव्या । मंत्री तंत्री गमे तेवो होय, मने जीती शक्यो नहि कोय ॥६॥ फर्यो दक्षिण पूरव देश, कर्यो पश्चिम देश प्रवेश । घणा नरपतिना दंड लीधा, अभिमानी घणा वश कीधा ॥७॥ महासागरनो पामी पार, हवे डुबुंछुं खाडा मोझार । माटे माता सहायता करो, मारा शत्रुतणो मद हरो ॥८॥ एक पुरुष रहेछे आ ठाम, तेनुं स्वामिनारायण नाम । एणे कीधुं मारुं अपमान, धर्युं तेमाटे में तारुं ध्यान ॥९॥ मारो कोइ पराभव करे, तेनी लाज तो तूजने ठरे । माटे जाओ माता हालहाल, धरो वेष महा विकराळ ॥१०॥ एनां सर्व मनुष्यो सहीत, नांखो सागरमांहि खचीत । त्यारे जीत्यो हुं जगमां जणाउं, नहि तो नक्कि हाय्यो गणाउं ॥११॥ पछी मानशे नहि कोइ मने, तेनो बटो तो लागशे तने । एना मुखनी वाणी सुणी एवी, बोली ते समे शारदा देवी ॥१२॥ सुण सेवक मगनीराम, तारी बुद्धि फरी केम आम । जो तुं प्रथमनी वात विचारी, रख्यो शामाटे तुं ब्रह्मचारी ॥१३॥ मारी साधना शामाटे कीधी, कन्या मळती हती ते न लीधी । भगवानने भेटवा माट, घणा घडतो हतो मन घाट ॥१४॥ पछी पांप पुरवतणुं नडियुं, तेथी चित्त बीजे चाळे चडियुं । तोय जाणजे छे घणुं सारुं, बीजबळ पूर्वजन्मनुं तारुं ॥१५॥ राखी भगवत भेटवा बुद्धी, कर्तुं छे तप बहु जुग-सुधी । तेतो संचित छे घणां सारां, नथी ते कदी नाश थनारां ॥१६॥ जोगभ्रष्ट

थयो पछी जोगी, भळ्यो संसारमां थयो भोगी । पेटअर्थे कर्यो कांई पाप, फरी बुद्धि ते पाप प्रताप ॥१७॥ एम कही जातिस्मरण कराव्युं, तेथी सर्वे ते सांभरी आव्युं । पछी लाग्यो ते पस्तावो करवा, लाग्यां आंवेथी आंसुडां झरवा ॥१८॥ बोल्यो देवीने प्रणमी पाय, मने भगवान भेटाडो माय । एज अर्थे में साधना कीधी, पण ते वात बीसारि दीधी ॥१९॥ पीपा भूपाळने तमे जेम, भगवान भेटाडिया तेम । मने पण भली भाते भेटाडो, मारा चित्तनी चिंता मटाडो ॥२०॥ सुणी बोलियां शारदा देवी, इच्छा अंतरे जो होय एवी । वहुं ते सत्य मानजे वात, भ्रमे भूलीश मां हवे भ्रात ॥२१॥ जे छे अक्षरधामना धामी, पुरुषोत्तम सर्वना स्वामी । ब्रह्मा विष्णु ने रुद्र अनेक, एवा सर्वना ईश्वर एक ॥२२॥ सर्व अवतारना अवतारी, सौना कारण अति सुखकारी । तेणे कळिजुगनो मळ हरवा, वेदधर्मनुं स्थापन करवा ॥२३॥ देह धार्यो छे धर्मेने धाम, शुभ नाम छे श्रीघनशाम । एज स्वामीनारायण आप, जेनो प्रगट छे प्रौढ प्रताप ॥२४॥ अति मोटो एनो महीमाय, ते न कोइथी जीती शकाय । मारा जेवी तो देवियो घणी, सजे सेवा तेना पद तणी ॥२५॥ दीनता धरी था तेनो दास, त्यागी थे रहेजे तेनी पास । भक्तिपुत्र जाणी भगवान, मुकी देजे बधुं अभिमान ॥२६॥ सेवा नीचामां नीचीये करजे, मोटां भाग्य एवुं मन धरजे । उर होय कल्याणनी आश, थजे स्वामीनो दासानुदास ॥२७॥ साधु पासे निर्मानी रहेवाविषे । उपजातिवृत्त—अनन्य जे भक्त महाप्रभूना, नवा जनो के जन होय जूना । न राखिये मोटप तेनि पास, कल्याणनी जो उर होय आश ॥२८॥ ज्यां खासडां संततणां पडेछे, त्यां बेसवा मारग जो जडेछे । माने महाभाग्यतणो प्रकाश, कल्याणनी जो उर होय आश ॥२९॥ जो शूलिये संत कदी सुबारे, तथापि सद्भाग्य सुजाण धारे । ले संतपासे मुखमांहि घास, कल्याणनी जो उर होय आश ॥३०॥ करे तिरस्कार कदापि संत, न संतनो द्रोह करे धीमंत । करे सदा संतसमीपवास, कल्याणनी जो उर होय आश ॥३१॥ करे रसास्वादतणो निषेध, जो थाय ते वाक्यथि चित्तवेध । न थाय तेथी दिलमां उदास, कल्याणनी जो उर होय आश ॥३२॥ रजोतमोना गुण जो जणाय, ते टाळवा संत करे उपाय । ते तर्त छोडे न पडे प्रयास, कल्याणनी जो उर होय आश ॥३३॥ वांचे भणे ते सतशास्त्र नित्य, संसारमां स्वल्प धरे न चित्ता । करे नही ग्राम्यकथा विलास, कल्याणनी जो उर होय आश ॥३४॥ तपे करी कुर्बळ देह राखे, स्वादिष्ट जाणी नहि स्वाद चाखे । करे विशेषे व्रत ऊपवास, कल्याणनी जो उर होय आश ॥३५॥ चेपाइ—एवी दीधी शिखामण सारी, पछी देवी तो त्यांथी पधारी । जेजे वचन कल्यां एह ठामे, सत्य मान्यां ते मगनीरामे ॥३६॥ उंघ आवी नही आखी रात, जाणे जो झट थाय प्रभात । तो हुं प्रगट प्रभु पासे जाउं, सर्व आ तजिने साधु थाउं ॥३७॥ रात चार घडी रही

ज्यारे, स्नानआदि क्रिया करी त्यारे । आव्यो श्रीहरि आश्रमपास, जोयो तनो जैने निवास ॥३८॥ बेठा कोइक धरीने ध्यान, करे कोइ हरिगुण गा करे कोइ प्रभुतुं पूजन, कोइ करवा गया मज्जन ॥३९॥ संतने करी दंड प्रण नम्यो प्रेमथी मगनीराम । पछी चोकमां जोयुं निहाळी, एठां वासण त्यां प भाळी ॥४०॥ तेने मांजवा मंज्यो जईने, अतिशे निरमानी थईने । मांजी वा वाशीतुं वाळ्युं, पछी नाथने मळवा निहाळ्युं ॥४१॥ पुछ्युं साधुने क्यां छे हरी, कछुं बेठा छे ते सभा भरी । सभामां गयो मगनीराम, प्रभुने कर्पा प्रणाम ॥४२॥ हेते विनति करी जोडी हाथ, करो कोटि कृपा कृपानाथ । तम में तपश्रम कर्पो, तमअर्थे आ ढोंग आदर्पो ॥४३॥ शारदातणुं साधन सा तेथी प्रौढ पराक्रम वाध्युं । जाण्युं जीतशे मुजने जेह, जगदीश तो जाण तेह ॥४४॥ तम आगळ हुं रख्यो हारी, तमे निश्चे छो देव मुरारी । देवी इ दाये मने कछुं, तेथी मुज मनमां दृढ थ्युं ॥४५॥ तमशरणे हुं आव्योछुं अ मने साधु करो महाराज । सुणी बोलिया जनसुखदानी, तमे छो अतिशे अ मानी ॥४६॥ मारा निर्मानि संत जणाय, तेमां केम तमे रहेवाय । एवुं सांभ वाणी उच्चारी, में तो मेल्युं छे मान विसारी ॥४७॥ प्रभु जेम कहो तेम करुं, भिमान न अंतरे धरुं । सुणी श्रीहरिये धार्युं आवुं, एना शिरनी जटा उत ॥४८॥ मूछ वहाली भूपाळने जेवी, जटा सिद्धने तो प्रिय एवी । एम जाणी बोल्या मावो, तमे शिरनी जटा उतरावो ॥४९॥ संतो जाय ने आवेछे ज्य नांखो रस्तामां ते जटा त्यांय । पगे खुंदीने संत पधारे, निरमानी तमे त्यारे ॥५०॥ सुणी ते कहे हेमहाराज, मारां भाग्य एवां क्यांथी आज । रज तना चरणनी जेह, मारी जटा उपर पडे तेह ॥५१॥ एम कहिने जटा उतरावी त चाले ते रस्ते नखावी । करी स्नान आव्यो प्रभुपास, कछुं साधु थवानी छे अ ॥५२॥ हरिभक्त कहे कोई एम, अभिमान ते मुकशे केम । ए छे ढोंगी ते ढोंग छे, काई धूतवा धर्म धरेछे ॥५३॥ सुणि बोलिया श्रीचनशाम, तमे सांभ मगनीराम । अभिमान तज्युं तमे आज, करे निश्चय सर्व समाज ॥५४॥ ज संतना एकठा करो, तेनी गांसडी निजशिर धरो । सर्व बेठी छे संत सभ तेने पांच प्रदक्षिणा थाय ॥५५॥ त्यारे पाप तमारुं तो जाय, घणा दंड्याछे रं राय । एवुं सांभळी एज ठेकाणे, कर्युं मगनीये एज प्रमाणे ॥५६॥ कहे लोक संगी ते ठाम, आ शुं कीधुं तें मगनीराम । त्यारे कहि हरिश्चंद्र कथाय, वेर पचने वेचाणो राय ॥५७॥ एथी उत्तम छे आ तो काम, हरिआज्ञाये कीधुं में आ पछी हरिने कहे जोडी हाथ, मने साधु करो मुनिनाथ ॥५८॥ समजिने साधु विषे । उपजातिवृत्त—कहे हरी जो दृढ होय चित्त, वैराग्य जो होय खरो खची जाणी विचारी पछी साधु थावुं, जाण्या विना साधु थवा न जावुं ॥५९॥ स्मः

न वैराग्य घडी जणाय, एवे समे जे जन साधु थाय । वैराग्य तेनो पछि ऊडि जाशे, धोबीतणा श्वान समान थाशे ॥६०॥ त्यागी थवुं ते तपनेज काजे, खावा पिवा के नहि लोकलाजे । जो ते पछी दैहिक, सुख इच्छे, पाखंडि छे एम प्रभूजि प्रीछे ॥६१॥ जे भूखना दुःखथि साधु थाय, खावा मळे त्यांलगि खूब खाय । पछी गुरुपास तजी निवास, वसे जईने वळि अन्यपास ॥६२॥ नहीं मळे वस्त्र विशेष अंगे, नहीं मळे पाथरवा पलंगे । नहीं मळे स्वाद सहीत खावुं, एवं विचारी उर साधु थावुं ॥६३॥ जो इच्छवुं मायिक सुख काई, मुंडावुं बीजा मतपंथ माई । तपे करी हुं हरिने रिझावुं, एवं चहो तो अहिं साधु थावुं ॥६४॥ जो होय नृणा जरिये अधूरी, करो जईने जगमां मजूरी । जो घाणिमां पंड धरी पिलावो, तो साधु थावा अमपास आवो ॥६५॥ मायीक जे जे सुख नाशवंत, बिना तपे कोइ नहीं लहंत । तो लाडवा खाइ फुलावि देह, शुं पामशे अक्षरधाम एह ॥६६॥ चोपाइ—सुणी बोलियो मगनीराम, कयुं संसारसुख में हराम । मारे कल्याणनुं छे काज, मने साधु करो महाराज ॥६७॥ पछी साधु कयो घनशामे, अद्वैतानंदजी एवे नामे । देवीवाळा ते मगनीराम, रखुं नाम एवं सहु ठाम ॥६८॥ चेला देवी हता ते उमंगे, आवी साधु थया तेने संगे । हता आसुरी ते गया नाशी, थया दिलमां विशेष उदासी ॥६९॥ पुष्पिताम्रावृत्त—कइ जन हरिने प्रभु प्रमाण्या, कइ जन तो हरि जादुजाण जाण्या । असुरमति जनो प्रताप देखे, तदपि कुतर्क करी मनुष्य लेखे ॥७०॥ इति श्रीविहारिलालजीआचार्यविरचिते हरिलीलामृते पंचमकळशे अचिंत्यानंदवर्णीन्द्रअभयसिंहनृपसंवादे देवीभक्तमगनीरामआख्यानकथननामा नवमो विश्रामः ॥९॥

पूर्वछायो—कहे अचिंत्यानंदजी, तमे सुणो अभेसिंह भ्रात । लीळा करी मांगरोळमां, तेनी कहुं विशेषे वात ॥१॥ चोपाइ—रामानंदस्वामी हता ज्यारे, मांगरोळविषे तेह वारे । बांध्युं हतुं सदाव्रत एक, आवता तीर्थवासी अनेक ॥२॥ कयुंतुं वेरागीये तोफान, तेथि बंध कयुं अन्नदान । सहजानंद स्वामिये धार्युं, अहीं करिये सदाव्रत सारुं ॥३॥ आतमाराम नामे वेरागी, तेनी जग्या जथाजोग्य लागी । तेने बोलावीने कहुं त्यारे, अन्नसत्र तो करवुं अमारे ॥४॥ तेने योग्य छे जग्या तमारी, तमे काम करो मन धारी । खर्च थाशे ते आपशुं अमे, तेनी चिंता न राखशो तमे ॥५॥ साधु राखशुं चार अमारा, बिजा राखजो साधु तमारा । एवी रीते कहुं घनशामे, वात मानी ते आतमारामे ॥६॥ चार साधु मुक्या एह ठाम, हवे हुं कहुं तेहनां नाम । मुक्या आनंदस्वामीनी पास, एकतो रामसेवकदास ॥७॥ हरिदास अने देवादास, राख्यो चारेनो त्यांज निवास । पछी मांड्युं सदाव्रत देवा, तीर्थवासी आवे बहु लेवा ॥८॥ कैक मास पछी तेह कामे, करी गरबड आतमारामे । संत साथे तो ईरषा बाधी, अति करबाने

मांडी उपाधी ॥१॥ आनंदानंद ने हरिदासे, पछी जग्या करी वाव्य पासे । साधु चारे गया त्यां रहेवा, मांडयुं त्यांज सदाव्रत देवा ॥१०॥ एज रीते वळी बीजे गामे, अन्नसत्र कर्था घनशामे । सुणजो अभेसिंह महीश, कथा तेतो पछीथि कहीश ॥११॥ मांगरोळतणी वळि वात, करुं एह प्रसंगे प्रख्यात । एक दूधत-ळावडी नाम, तेमां नावा गथा घनशाम ॥१२॥ साथे शेट हता रामचंद, कर्तुं खान धरीने आनंद । नावानुं हतुं निरमळ नीर, धोवा पथ्थर नहि तेने तीर ॥१३॥ त्यांथी वेगळे पगलां साठ, हतो पथ्थर मण शत आठ । रामचंदे त्यांठ-ष्टि धरीने, हरिने कळुं हास्य करीने ॥१४॥ तमे ईश्वरनो अवतार, गिरि गोव-रधन धरनार । आणो आ पथरो आ ठेकाणे, त्यारे जन खरा ईश्वर जाणे ॥१५॥ सुणी श्रीहरिये कळुं एने, लगाडो हाथ जै तमे तेने । अहो भक्त तमारे प्रतापे, उडी पथ्थर आवशे आपे ॥१६॥ पछी जै तेणे हाथ लगाव्यो, उडी पथ्थर पाणी-मां आव्यो । तेना उपर अंचळ धोयां, तेतो नजरे घणा जने जोयां ॥१७॥ रा-मचंद कहे महाराज, आपे ऐश्वर्य देखाडयुं आज । आव्यो पथ्थर आप प्रतापे, सौना ईश्वर छो तमे आपे ॥१८॥ कहे श्रीहरि सांभळो शाय, गिरि ऊपाड्ये जो प्रभु थाय । गिरि ऊपाड्यो अंजनीतन, तेनो कांकरो गोवरधन ॥१९॥ एट-लाथी जो ईश्वर थात, हनुमान प्रभु कहेवात । प्रभु थाय जो पथ्थर तारे, नळ नीलने सौ प्रभु धारे ॥२०॥ ईश्वरना कामविषे । उपजातिवृत्त—सेजे करावे जनने स-माधी, रहे नहीं अल्प कशी उपाधी । जुवे जईने जन विष्णुधाम, एतो खरुं ई-श्वरनुंज काम ॥२१॥ नाणावडे तो जन वश्य थाय, के शस्त्राची राज्य घणां जि-ताय । विना धने जां वश थाय आम, एतो खरुं ईश्वरनुंज काम ॥२२॥ लाखो ज-नो नाम भजेज जेनुं, खरा दिले ध्यान धरेज तेनुं । तजे कहे तो धन नारि धाम, एतो खरुं ईश्वरनुंज काम ॥२३॥ पक्का पुरा जे परधर्मि होय, जेने नहीं जीति श-केज कोय । ते शिष्य थै पाय करे प्रणाम, एतो खरुं ईश्वरनुंज काम ॥२४॥ जुदा-जुदा पंथि जनो घणाय, ते सर्वना इष्ट थई जणाय । जपे पछो ते जन तेनुं ना-म, एतो खरुं ईश्वरनुंज काम ॥२५॥ जे हिंसको चोर तथा लुटारा, ते धर्म पाळे थह शुद्ध सारा । एनी धरे जे करमां लगाम, एतो खरुं ईश्वरनुंज काम ॥२६॥ मनुष्यथी जेह क्रिया कराय, तेवी क्रिया तो करशे बिजाय । जे तुल्य बीजो न-हि कोह ठाम, एतो खरुं ईश्वरनुंज काम ॥२७॥ धिमेधिमे तो पसराय पंथ, धि-मेधिमे श्रेष्ठ रचाय ग्रंथ । ले अल्प काळे करिने विराम, एतो खरुं ईश्वरनुंज काम ॥२८॥ जे काम शीखाथि करी शकाय, ते काम तो माणसनुं गणाय । लाखो जनो-नां मन वश्य आणे, एतो कळा ईश्वर एक जाणे ॥२९॥ चोपाइ—एवी वात करी बहु सारी, पछी आव्या उतारे मुरारी । वात सर्वे थई ते विक्षात, जने जाण्या प्रभु साक्षात ॥३०॥ एवां चरित्र हरीनां अपार, शेष शारदा पामेन पार । सुणतां प्राणि

पावन थाय, कोटि जन्मनां पातक जाय ॥३१॥ वळी मेघजीनी कहुं बात, सुणो भूप अभेसिंह भ्रात । मांगरोळमां मेघजी नाम, करे सुखडिया केरुं काम ॥३२॥ रामानंदनो शिष्य वरिष्ठ, हतो तेतो समाधीनिष्ठ । अभिमान समाधिनुं आणे, पोताने प्रभुधि श्रेष्ठ जाणे ॥३३॥ ज्यारे बात ते श्रीजिये जाणी, तेनी लीधि समाधिने ताणी । गर्वगंजन श्रीभगवान, हर्युं मेघजीनुं अभिमान ॥३४॥ मेघजी गर्वगंजन नाम, पड्युं श्रीहरिनुं तेह ठाम । पछी भाद्रवो भलो आध्यो, वरसा द भलो वरसाव्यो ॥३५॥ आन्यो हस्ते निशाकर ज्यारे, कर्तुं कृष्णे उपाकर्म त्यारे । गणनाथ चतुर्थी आवी, लंबोदरने पुज्या भाव लावी ॥३६॥ आवी जळझीलणी एकादशी, कर्षो उत्सव ते तहां वशी । पछी त्यांधि चाल्या घनशाम, काळवाणिये कीधो मुकाम ॥३७॥ विप्र भक्त भलो जीवराम, तेने घेर कर्षो विश्राम । सजे सेवा ते गामना जन, कहुं नाम परम पावन ॥३८॥ विप्र मेघजी ने जेराम, भीम लक्ष्मण ने अंबाराम । भक्त जादवजी रघुनाथ, एह आदिक विप्रनो साथ ॥३९॥ वेलो राजो तथा जीवराज, करे पर्वत तो कृषिकाज । जेठाभाइ बे वणिक निवास, खोडो मूळजी ने हरदास ॥४०॥ नरसिंह ने वसतो जाणो, जेठो जूठो बे भाइ प्रमाणो । आंबो केशव ने करशनजी, भक्त लक्ष्मण ने माधवजी ॥४१॥ भला भक्त अनन्य जे एवा, स्नेहे श्रीहरिनी सजे सेवा । हरिभक्त जे बाईयो हती, तेनां नाम सुणो नरपति ॥४२॥ मधु तेजु हिरु जीवु फूली, भजे भगवानने बीजुं भूली । बीजा पण हजारो जन आवे, श्रीजी सौने समाधि करावे ॥४३॥ साधि साधन सिद्ध देखाय, अनायासे एवा जन थाय । जाणे अष्टांग जोगनी जुक्ति, जाणे जेवी रिते मळे मुक्ति ॥४४॥ जाणे शास्त्रनो सार ते आप, तेतो सत्संगनोज प्रताप । नहि शास्त्रीधि जीती शकाय, तेतो श्रीहरिनो महिमाय ॥४५॥ अणिमादिक सिद्धियो जेह, आठे प्राप्त करी लीधी एह । जन बाळ जुवान ने वृद्ध, थया कैक जेवा होय सिद्ध ॥४६॥ काया राखवी के तजी देवी, पाग्या सर्वे स्वतंत्रता एवी । करे पर तनमांहि प्रवेश, जाणे परमन बात विशेष ॥४७॥ कोइ परने समाधि करावे, समाधीमांही देहमां लावे । कैक परजनना नाडी प्राण, खेंची जाणे एवा ते सुजाण ॥४८॥ निजमूर्तिमां शाम सुजाण, खेंचे दासनां मन अने प्राण । तेथी सर्वे समाधिमां जाय, एथी लोकने अचरज थाय ॥४९॥ जुदां आसन क्यारे वळावे, पछी तेने समाधि करावे । बेसे कोईक तो सिद्धासने, बेसे कोईक पदमासने ॥५०॥ वळी कोइ वीरासन करे, स्वतिकासने कोईक ठरे । सुवे कोई शबासन करी, तेने राखे समाधिमां हरी ॥५१॥ गंज काष्ठनो खडके जेम, मुके उपरा उपरी तेम । कोईने एक प्रहरे उठाडे, कोइने जुग प्रहरे जगाडे ॥५२॥ कोइने रजनी दिन जातां, कोइने पखवाडियुं थातां । कोइने एक मास बेमासे, प्रभु उठाडी बोलावे पासे ॥५३॥ कोइने दृष्टिमात्रे जगाडे, कांतो

संकल्पथीज उठाडे । समाधीने सुखे ते लोभाई, जेह आवे नही देहमाई ॥५४॥
तेने तदात्मयोगे करीने, प्रभु देहमां लावे फरीने । जेजे धाममां ते जइ आवे,
त्यांनी वात सभामां सुणावे ॥५५॥ कोइ वैकुण्ठनी कहे वात, कोइ गोलोकनी
साक्षात । कोइ अक्षरमां जइ आवे, त्यांनी वात कही संभळावे ॥५६॥ त्रणलो-
कतणी कहे कोई, कोइ तो कहे ब्रह्मांड जोई । कोइ तो धाममां जई आवे, त्यां-
नी वस्तु अलौकिक लावे ॥५७॥ भुमापुरुष के वदनहजार, कोई लावे तेना समा-
चार । वद्रीकाश्रम के श्वेतद्वीप, जोइ वर्णवे सर्व समीप ॥५८॥ काळवाणीमां
श्रीहरि आप, एवो प्रौढ जणाव्यो प्रताप । दसरानो दिवस त्यां आव्यो, सारो
उत्सव कृष्णे कराव्यो ॥५९॥ पुष्पिताम्रावृत्त—शरद पुनम त्यांज कीधि शामे, बहु
हरिभक्त मळयाज एह ठामे । करि दरशन धर्मपुत्र केरां, जनमन शांत थयां
अती घणेरं ॥६०॥ इति श्रीविहारिलालजीआचार्यविरचिते हरिलीलामृते पंचमकळशे अचिंत्या-
नंदवर्णीद्रअभयसिंहनृपसंवादे काळवाणीग्रामे श्रीहरिसमाधिप्रतापवर्णननामा दशमो विश्रामः ॥१०॥

पूर्वछाये—ओगणसाठनि सालनी, आवी दिवाळी हुंकडी ज्यांय । लोजना
हरिजन तेडवा, आव्या श्रीहरि आगळ त्यांय ॥१॥ चेपाई—काळवाणीमां कृष्ण
बिराजे, आव्या हरिजन तेडवा काजे । कर जोडीने वाणी उच्चारी, सुणो अरज
अमारी मुरारी ॥२॥ आदिस्थान रामानंद केरुं, लोजधाम छे जूनुं घणेरुं । जेमां
प्रथम पधारीने आप, मुनि मुक्तनो कीधो मेळाप ॥३॥ गादी पाम्या पछी कोइ
वार, तमे आव्या नथी एह ठार । अन्नकूट त्यां आविने करो, अरजी एटली उर
घरो ॥४॥ सुणी बोलिया श्रीमहाराज, सुणो सौ सतसंगी समाज । काळवाणीना
जे हरिजन, अमे आप्युं छे तेने वचन ॥५॥ एक आवे प्रबोधिनी जेह, अहीं करशुं
समैयो तेह । माटे शी रीते अहिंथी जवाय, मारुं वेण मिथ्या केम थाय ॥६॥
सतसंगी बोलिया सुणी वाणी, प्रभु सांभळो सारंगपाणी । अन्नकूट करो लोज-
मांही, पछी करजो प्रबोधिनी आहीं ॥७॥ वात श्रीहरिने लागी सारी, मोकल्या
संत ने ब्रह्मचारी । हता प्रथम रामानंद पास, साधु ते रामचरणदास ॥८॥ साथे
ब्रह्मचारी जयराम, वेने मोकलिया लोजगाम । कछुं जैने तमे त्यां ठरजो, अन्न-
कूटनो सामान करजो ॥९॥ धनतेरश आवशे ज्यारे, अमे त्यां आवशुं तेह वारे ।
संत सांभळी चाल्या उमंगे, त्यांना सतसंगी पण गया संगे ॥१०॥ जैने सामान
सर्व कराव्यो, त्यांतो द्वादशिनो दिन आव्यो । कर्तुं पारणुं श्रीवनशामे, पछी
परवरिया लोज गामे ॥११॥ धनतेरश त्यां करी धीर, पूज्या चौदशे हनुमत वीर ।
पूरी दीपोत्सवे दीपमाळ, रीझ्या जनशिर दीनदयाळ ॥१२॥ अन्नकूटनणो दिन
आव्यो, भलो ते हरिजन मन भाव्यो । कर्तुं गोमय गोवरधन, कर्तुं प्रेमथि तेनुं
पूजन ॥१३॥ पूर्वी पाक शाक पकवान, करे मुनिजन हरिगुण गान । वाजे भुंगळ
ताळ मृदंग, सौने आनंद उपज्यो अंग ॥१४॥ जम्या संत ने श्रीगिरधारी, पछी

सांझे सभा सजी सारी । हता परदेशी संघ अपार, बेठा सर्वे सभानी मोझार ॥१५॥ पूर्वछायो—एवे समे एक वाणियो, जेनो दिवबंदरमां वास । आव्यो प्रभुनी आगळे, हवे एनो कहुं इतिहास ॥१६॥ चोपाई—दिवबंदरनो रहेनार, करे वाणवटीनो वेपार । एक अवसरे तेहनं वाण, लाग्युं डूबवा मध्य मेराणा ॥१७॥ घणो तेमां भर्यां हतो माल, तेनी चिंता थई तेह काळ । वाण बूडशे तो माल जाशे, मारा जीवनं जोखम थाशे ॥१८॥ एवुं जाणीने जोडिया हाथ, दिले संभार्या द्वारिकानाथ । कहुं हेप्रभु ऊगारो अमने, अर्ध भाग हुं अर्पिश तमने ॥१९॥ कृष्णनी एवी मानता करी, तेतो वाण आव्युं तीरे तरी । माल वेची तेनुं नाणुं कीधुं, पोते अर्ध एमां थकि लीधुं ॥२०॥ अर्ध रणछोडजी आगे घरवा, चाल्यो द्वारिकां तीरथ करवा । आव्यो सोरठ देशमां ज्यारे, तेणे वात एवी सुणी त्यारे ॥२१॥ आज छे गाम लोज मोझार, रामानंद प्रभु अवतार । इच्छा अंतरमां एवी थई, मळुं तेने हुं लोजमां जई ॥२२॥ पछी आव्यो रामानंद धाम, पदपद्मने कीधो प्रणाम । शेठ बेठा सभामध्य ज्यारे, तर्त बोल्या रामानंद त्यारे ॥२३॥ तमे वाणनो कीधो वेपार, डुबता हता दरिया मोझार । पछी कृष्णनी मानता करी, एथी आव्याछो आप ऊगरी ॥२४॥ एम कहिने वळी साक्षात, एना अंतरनी कही वात । सुणी निश्चे थयो निरधार, आ तो ईश्वरनो अवतार ॥२५॥ जाण्युं द्वारिकां छेज आ ठाम, दीधा वावरी सर्वे दाम । जमाज्या द्विज संतसमाज, कांड आप्युं सदाव्रत काज ॥२६॥ जात्रा त्यांज करी रुडी पेर, गयो पाछो ते पोताने वेर । रामानंद जाणी भगवान, भजे तेने धरे तेनुं ध्यान ॥२७॥ एम करतां वरष कांड वीत्यां, तज्यो देह रामानंदजी त्यां । तेने पाटे बेठा प्रभु ज्यारे, सुणी वारता ते साहुकारे ॥२८॥ सुण्यो श्रीजीनो परम प्रताप, रामानंद-धि अधिक अमाप । धरी अंतरे दर्शन आश, आव्यो लोजमां श्रीप्रभुपास ॥२९॥ जाण्युं अंतरनी कहे वात, तो हुं मानुं प्रभु साक्षात । पगे लागी बेठो सभामांय, हतो बाळक बेठेलो त्यांय ॥३०॥ वर्ष पांचनी उम्मर हती, तेनी प्रत्ये बोल्या मुनिपती । कहो शेठना मनतणी वात, केवा घाट घडे छे ते भ्रात ॥३१॥ पछी शेठना मनमां जे हतुं, तेतो बाळके त्यां कयुं छतुं । वात सरव कही विस्तारी, भाशुं शेठने अचरज भारी ॥३२॥ हरिने कहुं जोडीने हाथ, सरवेश तमे सत्य नाथ । रामानंद तो अन्तरजामी, हता पोते तेमां नहि खामी ॥३३॥ आपना शिष्य बाळक जेवा, दीसे अंतरजामी तो एवा । तमे सरवोपरी परमेश, तेमां संशय नहीं लवलेश ॥३४॥ दीठा बाळकमां गुण एवा, हशे मोटा समर्थ तो केवा । मोटा हरिजन ने मोटा संत, हशे तेमां तो शक्ति अनंत ॥३५॥ सुणी बोलिया श्रीहरि आप, कहुं मोटानो केवो प्रताप । जाणे भूत भविष्यनी वात, कहे पर मननी साक्षात ॥३६॥ वळी परने समाधि करावे, समाधिमांथी देहमां लावे ।

भलां देखाडे भगवतधाम, एवां एवां करी शके काम ॥३७॥ सुणी शेट ते आ-
श्रित थयो, पछी गाम पोतातणे गयो । जपे स्वामिनारायण नाम, घरे ध्यान ठ-
री एक ठाम ॥३८॥ एम वर्ष वित्यां त्रण्य चार, ते पछी तेणे तज्यो संसार ।
दीधी दीक्षा तेने सुखकंद, पाड्युं नाम भलुं प्रभानंद ॥३९॥ करे श्रीहरि एवां
चरित्र, सुणी पापीये थाय पवित्र । माटे गातां ने सुणतां सदाय, मोटा मुक्त तो
तृप्त न थाय ॥४०॥ पूर्वछायो—एक समे लोज गाममां, एक बेरागी शीतळदास ।
आव्यो ते श्रीहरि आगळे, हवे एनो कहुं इतिहास ॥४१॥ चोपाह—रामानंदस्वा-
मि हता ज्यारे, तीर्थवासी बे बेरागी त्यारे । आव्या रामानंदस्वामि पास, रक्षा
मंदिरमां एक मास ॥४२॥ गुरु जानकीदास छे बेमां, शिष्य शितळदास छे ते-
मां । एक पुस्तक पोतानुं जेह, सोंप्युं त्यांना कोठारीने तेह ॥४३॥ कहुं तीरथ
करवाने जैशुं, पोथी वळतां अमे पाछी लैशुं । पछि द्वारिकानी वाटे चडिया, गु-
रु मारगमां मांदा पडिया ॥४४॥ एक नगरमां कीधो निवास, गुरु मांदा रक्षा
घणा मास । काळ तेनो ते नगरमां थयो, पछी शिष्य ते द्वारिकां गयो ॥४५॥
आव्यो वळतां फरी लोज गाम, जहां राजे छे श्रीघनशाम । नमी बेठो सभा-
मध्य आवी, गुरु मरणनी वात सुणावी ॥४६॥ माग्युं पोतानुं पुस्तक ज्यारे, आ-
प्युं कोठारिये लावी त्यारे । छोडी पुस्तक जोयुं तपाशी, दीठी डाबली मूकेलि
वाशी ॥४७॥ सभामां हि ते उवाडी ज्यारे, दीठुं अदभुत अचरज त्यारे । मां हि
अरधो रुपैयो देखाणो, कणो सापनो तेने वीटाणो ॥४८॥ गुरुनी रही वासना ए-
मां, तेथी सर्प थई बेठो तेमां । जळ छांट्युं तेने मुनिभूपे, तजी देह थयो दीव्यरूपे
॥४९॥ प्रभुने पद कीधो प्रणाम, वणी विनति करी एह ठाम । वळि उचार्युं निज
वृतांत, भागी सर्वना मननी भ्रांत ॥५०॥ एने आज्ञा करी घनशामे, गयो तेथी
ते गोलोक धामे । दीनबंधु दयासिंधु एवा, कहो कोण धरमसुत जेवा ॥५१॥
एनुं अधमउद्धारण नाम, नकी जाण्युं जनोये ते ठाम । पछी श्रीहरिये सउ पास,
कहूं वासना करजो विनाश ॥५२॥ वासना तजवाविषे । उपजातिवृत्त—ज्यां वासना
जेनि जरी रहेछे, ते जन्म तो त्यां जइने लहेछे । माटे थजो सौ निरवासनीक,
जो जन्ममृत्यु तणी होय बीक ॥५३॥ अर्धो रुपैयो अति तुच्छ आतो, बेरागिनी
जो रहि वासना तो । जे कोइ पासे धन छे हजारो, एनो थशे केम करी उगारो
॥५४॥ जे भक्तने कारण अंतकाळे, आवे प्रभू ते जन कैक भाळे । जो वासना
कोइविषे वसाय, प्रभूनि साथे पण ते न जाय ॥५५॥ गृहस्थ ने त्यागि समस्त
भक्त, थशो नही मायिकमां प्रसक्त । जो राज्य छे बंधनकारि जेवुं, छे तुंबडुं बं-
धनकारि तेवुं ॥५६॥ रहे रसास्वादनि वासनाय, तेतो किडा ते रसनाज थाय ।
निःस्वादि थाजो नर सर्व नारी, भविष्यनुं दुःख दिले विचारी ॥५७॥ अनंत को-
टी जुग स्वाद चाख्यो, नथी अबोटयो रस कोइ राख्यो । तथापि जो तृप्ति थई

न भासे, तो आ भवे शुं मन तृप्त थासे ॥५८॥ जो कामकेरी रहि वासनाय, तो मूत्रविष्टा कृमि देह थाय । दुर्वासना तो दिलमांथि त्यागो, जो मुक्त थइ अक्षरधाम मागो ॥५९॥ मनुष्यनुं आयुष अल्प काळ, कापे सदा तेपण काळव्याळ । चेति शको तो चितमांहि चेतो, थशे पछीथी नहि तो फजेतो ॥६०॥ पुष्पिताग्रावृत्त—हरि अति शुभ वात एवि कीधी, सुणि सतसंगि समस्त धारि लीधी । तृणवत सुख स्वर्गनांय जाणे, नरसुख केम कदापि ऊर आणे ॥६१॥ इति श्रीविहारिलालजीआचार्यविरचिते हरिलीलामृते पंचमकळशे अचिंत्यानंदवर्णद्विअभयसिंहनृपसंवादे श्रीहरिलोजग्रामे अन्नकूटोत्सवकरणनामा एकादशो विश्रामः ॥११॥

पूर्वछायो—उत्सव करि अन्नकूटनो, चाल्या लोजथकी वृषलाल । वळि आव्या काळवाणिये, संतसहित दीनदयाळ ॥१॥ चोपाई—समैयो त्यां प्रबोधिनीकेरो, करवानो छे हरख घणेरो । गामोगामना पत्र लखाव्या, संत हरिजन सर्व तेडाव्या ॥२॥ आडो दिवस रह्यो ज्यारे एक, त्यांतो आविया संव अनेक । भुजथकी आव्या मुक्तानंद, साथे संत ने सत्संगीवृन्द ॥३॥ काठियावाडय सोरठकेरा, आव्या संचरी संव घणेरा । झालावाडी तथा गुजराती, आव्या तेनी संख्या नथी थाती ॥४॥ दशमी दिने सौ नरनारी, आवि निरखिया देव मुरारी । पछी एकादशीने प्रभाते, प्रभु नावा गया भलि भाते ॥५॥ संत सत्संगी सौ लइ साथ, नाया ज नदीमां मुनिनाथ । वाटे कीर्तन संत उचारे, पाछा आविया एम उतारे ॥६॥ पछी ज्यां सभा श्रेष्ठ भराई, आव्यां हरबाइ ने वालबाई । तेनी प्रथम कहीछे में वात, करुं वात विशेष विख्यात ॥७॥ आतमानंदनी बेय चेली, तजी संसार त्यागी थयेली । वालबाइ ते कणबी जाते, हरबाइ तो कुंभार नाते ॥८॥ धारे अंचळ भगवां अंगे, राखे शिष्य घणा निजसंगे । आत्मानंदे तज्यो ज्यारे देह, रामानंदने रहि मळी तेह ॥९॥ तेनुं ज्ञान दिले लीधुं धारी, मत अद्वैत मेल्यो विसारी । तोय ज्ञानतणुं अभिमान, रहे अंतर्यामि निदान ॥१०॥ साथे मंडळी लैने ते फरे, नर नारीने उपदेश करे । पुरुषोनी सभामांहि पेसे, गादि तकिया नखाविने बेसे ॥११॥ हता ज्यारे रामानंदजी ते, चाल्युं त्यांसुधी तो एवि रीते । पछी काळवाणीमां ते बाई, आवी संतसभामांहि धाई ॥१२॥ गया संत तो आसन छांडो, हरि भक्तोये वारवा मांडी । तोय ते सभास्थानमां पेठी, गादी सदगुरूनी जोइ बेठी ॥१३॥ हतां शिष्य तेनां बाइ भाई, तेतो बेठां तेओने विटाई । बेय बाईयोये तेह ठाम, कयों कृष्णने कांइ प्रणाम ॥१४॥ त्यारे बोलिया श्रीहरि एम, तमे वर्त्तोछो आ रीते केम । वेव त्यागिनो धारीने अंग, केम राखो छे नरनो प्रसंग ॥१५॥ चाहो सत्संगने जो खचीत, राखो सत्संगनी शुभ रीत । नरने न करो उपदेश, नव अडकवुं बोलवुं लेश ॥१६॥ सुणी बाइयो बोली ते वार, अमोने नरथी शुं थनार । नर नारीमां गणिये न भेद, अमे जाणिये

मांस ने मेद ॥१७॥ बाळापणथी अमे उध्वरेता, अमे छेये पुरां ब्रह्मवेत्ता । जु-
 वानीमां धरमथी न चळियां, डाचां मळियां ने आव्यां छे पळियां ॥१८॥ आत-
 मानंदे तो शुद्ध धार्या, रामानंदे तो अमने न वार्या । आज कालना आवेला
 तमे, नवी रीत न मानिये अमे ॥१९॥ काढी भूकशो तो दूर थई, नवो पंथ चला-
 वशुं जई । सुणी बोल्यो महासुखदाई, सुणो वालबाई हरबाई ॥२०॥ त्यागीना
 धर्मविषे । उपजातिवृत्त—त्यागी जनोनो शुभ धर्म जे छे, सच्छास्त्रमां शुद्ध लखेल ते
 छे । जो वृद्ध के व्याधित योगधारी, न जाय ज्यां चित्रित होय नारी ॥२१॥ ब्रह्मा
 भुल्या नारदजी भुल्याछे, स्त्री देखि साक्षात शिवे डुल्याछे । मळी रहे जे नर-
 नारि संग, कोई समे तो व्रत थाय भंग ॥२२॥ चोपाई—जेवो पुरुषने नारीनो संग,
 तेवो प्रमदाने पुरुषप्रसंग । एतो छे घृत अग्नि समान, एमां करवुं नहीं अभिमान
 ॥२३॥ लीधी होय जो इंद्रियो जीती, तोय सौने शिखववा सुरीती । मोटा मुक्त
 रहे स्त्रीधि दूर, एवी रीत चलववा जरूर ॥२४॥ मुक्तानंद तथा रामदास, जेणे
 कीधाछे कामादि नाश । तोय मानीने आज्ञा अमारी, तजी छे अष्ट प्रकारे नारी
 ॥२५॥ मारी आज्ञा धरो तमे चित्ते, तजो पुरुषप्रसंग ए रीते । एवी वात करी
 सुखदानी, पण ते बाइयोये न भानी ॥२६॥ मुक्तानंद ने धर्मकुमार, कीधो एकांते
 जैने विचार । मुनिमुक्त बोल्यो प्रभुपास, ए बे बाई ने रघुनाथदास ॥२७॥ नथी
 सत्संगमां रहेनार, जाणुं अंते जरूर जनार । आ बे बाइयोने महाराज, संप्रदा-
 यथी विमुख करो आज ॥२८॥ एतो छे अतिशे अभिमानी, रामानंद हता ते
 समानी । वातो करशे जो आवीने आवी, कैक भक्तने देशे भमावी ॥२९॥ पछी
 श्रीहरि आव्या सभामां, समजावी बहु ते समामां । वात जरिये न मानी ज्यारे,
 करी बेने बहिर्मुख त्यारे ॥३०॥ उठी नीसरी बेय रिसाई, तेनां शिष्य हतां बाई
 भाई । तेओ पण उठी त्यांथकी गयां, त्रंबा गामविषे जइ रह्यां ॥३१॥ नवो पंथ
 चलाव्यो त्यां जैने, बेसे गादी उपर गुरु थैने । त्यांनो भक्तसमाज भ्रमाव्यो, निज-
 नो महिमा समजाव्यो ॥३२॥ करवा जनने उपदेश, फरती हती सोरठ देश । तज्यो
 देह ते त्रंबामां ज्यांय, मोटो ओटो चणेलो छे त्यांय ॥३३॥ कोईक गामविषे हे-
 राय, एना शिष्य अद्यापि जणाय । सुणी एवं कहे नरपाळ, अहो वर्णिजी दी-
 नदयाळ ॥३४॥ उपज्यो एम संशय मने, माटे पुछुंछुं प्रश्न तमने । तजी संसारने
 त्यागी थई, केम सत्संगमांथी ते गई ॥३५॥ केम कल्याणनो खप मट्यो, केम
 वैराग्य तेहनो घट्यो । तेनुं माथुं फरे कदी एम, तेनी वात बिजा माने केम ॥३६॥
 मुक्तानंद जेवा मोटा संत, एक पक्षमां होय अनंत । तेनी वात ते केम तजाय,
 नीकळेलांनी केम मनाय ॥३७॥ एवा कोण भोळा जन थाय, तजी गंगाने खा-
 डामां नाय । केम देखे नही गुण दोष, वण समज्या करे केम रोष ॥३८॥ एज
 संशय में कळो मारो, वरणींद्र तमे ते निवारो । सुणो भूप कहे ब्रह्मचारी, कहुं

कारण तेनुं विचारी ॥३९॥ मानी शिष्यविषे । उपजातिवृत्त—जे शिष्य झाझुं अभिमान धारे, ते माननुं खंडन थाय ज्यारे । करे घणो ते मनमांहि क्रोध, बळी करे ते गुरुथी विरोध ॥४०॥ आवे गुरुनो अवगुण लेश, वधीवधी थाय घणो विशेष । छोडुं पडयुं भूतळ बीज जेम, ते थाय ऊगी वडवृक्ष तेम ॥४१॥ भ्रमेल चेलो गुरुमक्ति चूके, अनेक मिथ्या अपवाद मूके । गुरुविषे दोष सदैव देखे, छते गुणे सद्रुण ते न लेखे ॥४२॥ जै अन्य पासे अवगुण गाय, भोळा जनो ते सुणिने भ्रमाय । जो मानवाने जनजूथ आवे, चेलो पछी पंथ जुदो चलावे ॥४३॥ गोसां-इजीना मतमांथि जेम, जुदो पडथो पंथ प्रणामि तेम । थया घणा ने बळि थाय भाई, ते वातमां कांइ नथी नवाई ॥४४॥ जो वेदनो मार्ग पडथो मुकावे, वृंदा तजीने खिजडो पुजावे । लोबाननो धूप करो कहेछे, भोळा जनो तेपण मानि लेछे ॥४५॥ मनुष्य भोळा मृतिका समान, पलाळतां ते पलळे निदान । गंगाजळे ते गळिजाय जेम, सुरा पडे तो पलळेज तेम ॥४६॥ ममत्वथी जे गुरु अन्य माने, तेना कदी दोष धरे न काने । जो चोर के भ्रष्ट लबाड होय, पूजे ममत्वे करी प्रेम तोय ॥४७॥ करे ममत्वे निज धर्मेनाश, करे ममत्वे कुटिल प्रयास । ममत्वथी बैर करी घणेरुं, पोते बगाडे परलोक केरुं ॥४८॥ माथुं फरे जे जनकेरुं ज्यारे, सुझे न रस्तो सवळोज त्यारे । थाके कहीने जन ज्ञानवाने, माथाफरेलो कदिये न माने ॥४९॥ ज्यारे थयो जे नरके जनार, त्यारेज तेवी भ्रमणा धनार । आवी नडे पातक पूर्वकेरुं, माने नही संत कहे घणेरुं ॥५०॥ छुटो पडथो संत समाजमांथी, एने कशो अंकुश होय क्यांथी । तेतो चडेछे पछी पंथ आडे, पोतातणुं ने परनुं बगाडे ॥५१॥ जे ब्रह्महत्यादिक पंच पापी, कल्याण पामे कुमती कदापी । करे गुरुद्रोह कृतघ्नि जेह, कल्याण पामे कदिये न तेह ॥५२॥ चेताय तो सौ चित चेति लेजो, ते दुष्टनी संगत छोडि देजो । जे श्वान ज्यारे हडकायुं थाय, ते तुल्य ते लाळथकी थवाय ॥५३॥ जे सर्प पाळयो बहु दूध पाई, दबाय तो तेह डसेज भाई । एवा गुरुद्रोहि कृतघ्नि होय, विश्वास तेनो करशो न कोय ॥५४॥ जेने प्रतापे बहु मान पाम्यो, जेने प्रतापे जश खुब जाम्यो । विरुद्ध एवा गुरुथी थनार, धिक्कार धिक्कार हजार बार ॥५५॥ चोपाइ—ब्रह्मचारी कहे सुणो राय, कहुंछुं हवे कृष्णकथाय । काळवाणीमां कृष्ण बिराजे, तिथि तेतो प्रबोधिनी छाजे ॥५६॥ आव्युं पूरणमासीनुं पर्व, रक्षा त्यांसुधी संघ ते सर्व । पछी ते सतसंगी तमाम, गया पोतपोतातणे गाम ॥५७॥ आखा गाममां जेनो निवास, नारायणदवे कृष्णना दास । तेना पुत्र ते नरसिंह नाम, प्रेमे प्रभुपद कीधो प्रणाम ॥५८॥ पीपळाणाना नरसिंह महेता, त्रिजा तेपण संघाते हता । त्रणे विनति करी तेह टाणे, प्रभु आवो आखे पीपळाणे ॥५९॥ पुष्पिताग्रावृत्त—विनति अधिक ए समे उचारी, सुणि मनमांहि कृपा करी सुरारी । मुनिजनजुत त्यांथि तेज टाणे, प्रभु विचर्या

वळि गाम पीपळ्याणे ॥६०॥ इति श्रीविहारिलालजीआचार्यविरचिते हरिलीलामृते पंचमकळशे अचिंत्यानंदवर्णींद्रिअभयसिंहनृपसंवादे श्रीहरिकाळवाणीग्रामे बालबाईहरबाईविमुखकरणनामा द्वादशो विश्रामः ॥१२॥

पूर्वछायो—चाल्या प्रभु अगत्राइ थइ, आखे पीपळ्याणे जवामाट । उभा र-
ह्या बेय गामनी, ते जुदी पडी ज्यां वाट ॥१॥ चोपाई—बंने गामना भक्तसमाज,
सामा आव्या ते श्रीजीने काज । बंने मंडळियो जुदी दीसे, सौना हेयामां हरख
अतिशे ॥२॥ घणा ताळ मृदंग वगाडे, मांहोमांहि गुलाल उडाडे । प्रभु प्रथम
अमारं गाम, आवशे एम जाणे तमाम ॥३॥ नारायण दवे नरसिंह मेता, तेओ
पण एम जाणता हता । साधु पार्षद ने ब्रह्मचारी, तेनी संख्या तो व्रणसे धारी ॥४॥
बंने गाममां थाय रसोई, दाळ चोखा चडावेला धोई । मळी मंडळियो जेह ठाम,
प्रभु पूजीने कीधा प्रणाम ॥५॥ बंने गामना एम उचारे, प्रभु गाम पधारो अमा-
रे । थवा आवी रसोई तैयार, झाझी तेमां नथी हवे वार ॥६॥ सुणी बोलिया
वृषकुळराय, बेय ठेकाणे केम अवाय । पाक केम कर्यो बेय गाम, तमे समझ्या
वगर कर्यु काम ॥७॥ बेय गामना बोलिया त्यारे, जाण्युं आवशे गाम अमारे ।
एम समजी रसोई करावी, जमो संतसहीत तमे आवी ॥८॥ पछी एकांते जै
घनशाम, तेज्या मुक्तमुनि मयाराम । कळुं आ वातनुं केम करवुं, किया गाममां
प्रथम विचरवुं ॥९॥ बोल्या ते समे बेय विचारी, तमे समरथ छो सुखकारी ।
ज्यारे ब्रह्माये वाछरु हर्या, तमे सर्वेतणां रूप धर्या ॥१०॥ वळी नवलखा पर्वत-
मांय, नव लाख हता सिद्ध ज्यांय । नव लाख धरीने स्वरूप, मळ्या तेने तमे मु-
निभूप ॥११॥ एवी रीते करो प्रभु आज, त्यारे थाय ते बेयनुं काज । पछी एवो
ठराव ठरावी, पीपळ्याणाना भक्त बोलावी ॥१२॥ कळुं गामलगी जाओ तमे, त-
म पाछळ आवशुं अमे । एम कही करमां कोल दीधो, त्यारे तेओये मारग ली-
धो ॥१३॥ साधुसुधां नवां रूप धरी, गया तेओनी पाछळ हरी । आखा गामनां
सत्संगी साथ, चाल्या संतसहीत संत नाथ ॥१४॥ सर्वे अंतरे आनंद आणे,
उंडो मर्म तो कोई न जाणे । एवी अकळीत ईश्वरी माया, ब्रह्मा इंद्रजेवा भर-
माया ॥१५॥ गाम आखामां गोविंद गया, नारायण दवेने वेर रह्या । जम्या संत
ने श्रीगिरधारी, पछे बेठा सभा सजी सारी ॥१६॥ पूजा हरिजने हेतथी कीधी,
प्रभुये हार प्रसादी दीधी । वाजते गाजते रुडी पेर, करी पधरामणी वेरवेर ॥१७॥
त्यांथी हरिजन कोइ ते टाणे, कांइ कामे गया पीपळ्याणे । मेता नरसिंहने वेर
गया, प्रभुने जांइ विस्मित थया ॥१८॥ विचारे वळी निज अंतर, आ ते साधुं
के स्वपनांतर । आखा गाममां छे घनशाम, केम देखाय छे ते आ ठाम ॥१९॥
बेठा पंगते जमवाने संत, भावथी पीरसे भगवंत । जमीने पछी श्रीजगदीशे,
सभा सारी सजी चोकवीये ॥२०॥ प्रेमे पूजा करी सउ मळी, पधराव्या घरोवर

वळी । आखेथि आवेला हरिदासे, पीपळाणातणा जनपासे ॥२१॥ करी बात ए अवसर आम, आखा गाममां छे घनशाम । लह संतनां मंडळसाथ, वेरवेर प-
भारेछे नाथ ॥२२॥ अमे त्यां दरशन करी आव्या, साचेसाचा समाचार लाव्या ।
सुणी अचरज उपजे अमाप, जाणे प्रगट प्रभुनो प्रताप ॥२३॥ तेनो निश्चय कर-
वा कामे, गया बे जण तो आखा गामे । जोया श्रीहरि संतो सहित, खरी जाणी ते
बात खचीत ॥२४॥ वळी बात करी एह ठाम, प्रभु छे पीपळाणे गाम । पधराविया अ-
मारे वेर, अमे पुजा करी रुडी पेर ॥२५॥ त्यांतो भक्त बे आंहीथी आव्या, समाचार
अहींना सुणाव्या । तेनो निश्चय करवाने काज, अहीं आव्या छैये अमे आज
॥२६॥ सुणी आखातणा रहेनार, सह्र अचरज पाग्या अपार । दीधां बे स्थळे
दर्शनदान, जाण्या भक्तवत्सळ भगवान ॥२७॥ प्रभु सौना मनोरथ पूर्या, रह्या ए-
केतणा न अधूरा । एवा समरथ धर्मकुमार, कोटि ब्रह्मांडना करतार ॥२८॥ ए छे
सर्वना अंतरजामी, सचराच सर्वना स्वामी । जेना संकल्पमात्रे सदाय, उतप-
त्ति स्थिती लय थाय ॥२९॥ जेजे धारे करे क्षणमाई, नथी एने तो दुष्कर काई ।
आवांआवां तो अद्भुत काम, घणीवार कर्या घणे ठाम ॥३०॥ पूर्वछायो—बेय रू-
पे बेय गाममां, थोडा दिन दीधां दरशन । दर्शन करवा आविया, पर गामना
बहु जन ॥३१॥ चोपाइ—बेय गाममां कृष्णने देखे, अति अचरज अंतरे लेखे ।
त्यांना हरिजन नर अने नारी, समाधीमां गती करे सारी ॥३२॥ जोगसाधना
काई न कीधी, घनशामे स्वतंत्रता दीधी । एक एकथकी एतो बात, धई देश वि-
देश विख्यात ॥३३॥ बेय गामना हरिजन पास, पछी एम बोल्या अविनाश ।
अहीं जग्यानी छे संकडाश, नदीने तट करशुं निवास ॥३४॥ वळी करवोछे वि-
ष्णुयाग, मळे माणसजूथ अथाग । विप्र आवे हजारो हजार, केम माई शके ते
आ ठार ॥३५॥ नदी ओझतनो तट सारो, जोइ जग्या ते जैने सुधारो । तंबु देरा
चंदनियो मंगावो, नदीने तट उभां करावो ॥३६॥ आज्ञा हरिजने अंतरे धारी,
नदीतट जई जग्या सुधारी । वड आदिक वृक्ष छे ज्यांय, सौंये सारी जग्या धा-
रि त्यांय ॥३७॥ तंबु देरा मोटामोटा लाव्या, अति आनंदे उभा कराव्या । चारु
चंदनीयो मोटी लावी, बहु युक्तिथी उंची बंधावी ॥३८॥ नवी जाजमो सारी
करावी, तेतो पृथ्वी उपर पथरावी । बेय गामथी शाम सिधाव्या, हरिभक्त व-
ळावाने आव्या ॥३९॥ वाजे त्रांसां नगरां ने ढोल, वाजे ताळ मृदंग अतोल ।
करे कीर्तन संत उच्चार, बोले उंचे स्वरे छडीदार ॥४०॥ तंबु पासे आव्या एम
ज्यारे, रूपेरूप मळी गयां त्यारे । बेठा संत सभामध्य शाम, सर्वे सत्संगी बेठा
ते ठाम ॥४१॥ बेय गामना जन एम धारे, आव्या एज आ साथे अमारे । एम
दिवस गया काई वही, पछी हरिजनने बात कही ॥४२॥ घणा वेदिया विप्र तेडा-
वो, विष्णुयागनो सामान लावो । खट माससुधी आ ठार, ब्रह्मभोजन करशुं

अपार ॥४३॥ हरिभक्त कहे महाराज, धन्य भाग्य अमारां छे आज । एवो यज्ञ जो आ स्थळ थाय, तीर्थक्षेत्र आ श्रेष्ठ गणाय ॥४४॥ पछी तेओये विप्र तेडाव्या, चारे वेदना भणनार आव्या । आव्याकैक तो उयोतिषजाण, कैक जाणेछे शास्त्र पुराण ॥४५॥ विप्र आव्या हजारोहजार, बिजा हरिजननो नहि पार । खट मासनुं नोतरुं दीधुं, ब्रह्मभोजन चालतुं कीधुं ॥४६॥ कैक बेठा करे अनुष्ठान, कृष्णमंत्र जपे धरी ध्यान । करे कैक मुहूरत आठ, विष्णुनामसहस्रना पाठ ॥४७॥ भागवततणो दशमस्कंध, तेना पाठ करे विप्रवृंद । चारे वेदनी संहिता जेह, बेठा पाठ करे कैक तेह ॥४८॥ कोइ गीतानो पाठ करेछे, व्याससूत्र कोई उचरेछे । वासुदेवमाहात्म्यने जोई, तेनो पाठ करे द्विज कोई ॥४९॥ याज्ञबल्क्यतणी स्मृति जे छे, कैक तेहना पाठ करेछे । जमे भोजन नित्य नवीन, विप्र संख्या वधे दिनदीन ॥५०॥ खांड साकरना कर्या गंज, थाय लाडु जलेखी बिरंज । पीपळाणाना नरसिंह मेता, खूब खर्चवाने द्रव्य देता ॥५१॥ सतसंगियो सामान लावे, भक्त विप्रो रसोई बनावे । प्रभु दर्शन करवाने भावे, देशदेशना हरिजन आवे ॥५२॥ मास बे एवी रीत चलावी, पंचमी त्यां वसंतनी आवी । तेनो उत्सव अद्भुत कीधो, सौये लाव अलौकिक लीधो ॥५३॥ फुलडोळतणो दिन आव्यो, तेनो उत्सव त्यांज कराव्यो । रामनौमी नृसिंहजयंती, करी तेपण त्यांज शोभंती ॥५४॥ जेष्ठ शुक्ल दशम दिन ज्यारे, गंगाजन्मनो उत्सव त्यारे । भीम एकादशी बीजे दाडे, व्रत तेनुं तो पाप नसाडे ॥५५॥ एटला कर्या उत्सव त्यांय, सौने हरख वध्यो मनमांय । परिपूर्ण थयां अनुष्ठान, होम करवानुं कीधुं विधान ॥५६॥ पद्मकुंड ते रुडो रचाव्यो, हुतद्रव्यनो होम कराव्यो । त्यांतो पूर्णाहुती पछी करी, रीति शास्त्रतणी अनुसरी ॥५७॥ दीधां विप्रोने दक्षिणादान, रंकने कर्या रायसमान । जन सर्व कहे एम जोई, आवुं तो न करी शके कोई ॥५८॥ वात विस्तरी विश्वमोझार, थयो जगतमां जयजयकार । विष्णुयाग उपर आवेला, जन जे हता त्यांज रहेला ॥५९॥ कृष्णे सर्वने कीधा विदाय, चाल्था सौ प्रभुने नमी पाय । जेजे लीळा जोई नरनारे, अति स्नेहथी नित्य संभारे ॥६०॥ पुष्पिताम्रावृत्त—पुनित ललित कृष्णकेरि लीळा, हृदय धरे हरिभक्त जे रसीला । सुमति सुजन सर्व सत्य जाणे, कुमति जनो सुणिने कुतर्क आणे ॥६१॥ इति श्रीविहारिलालजीआचार्यविरचिते हरिलीलामृते पंचमकळशे अर्चित्यानंदवर्णीन्द्रअभयसिंहनृपसंवादे श्रीहरिओझतसरितातटे षण्मासपर्यंतविष्णुयागकरणनामा त्रयोदशो विश्रामः ॥१३॥

पूर्वछायो—अशाड शुदि एकम थई, आव्यो वर्षाऋतुनो काळ । बिक्रम वरस अठारसैं, पछी साठमी बेठी साल ॥१॥ चोपाई—नदी ओझत तटथी नाथ, बिचर्या लइने संतसाथ । मेघपर गया श्रीमहाराज, सामो आव्यो ते भक्तसमाज ॥२॥ कहुं ते हरिभक्तनां नाम, जेने बाला घणा घनशाम । क्षत्रिमुख्य अमरसिंह एक,

वसे जेहमां परम विवेक ॥३॥ विप्र जेठो तथा जीवराम, सोनी रणछोड नारण
 नाम । मानजी रवजी ने सामत, शवदास चौथा प्रजापत ॥४॥ बाहू लाडकी ने
 नंदु भाट, राखे सत्संगने शिरसाट । घणा पुरुष अने घणी बाई, आव्यां श्रीहरि
 सन्मुख घाई ॥५॥ वाजां विविध प्रकारनां लाव्या, बाजते गाजते पधराव्या ।
 नारायण सोनीने घेर जई, उतर्या प्रभु प्रमुदित थई ॥६॥ सदाव्रतनी हती धर्म-
 शाळा, उतर्या तहां संत ने पाळा । नारायणमेतानी सति नारी, रुक्माइ जे स-
 त्संगि सारी ॥७॥ लाडकी तेनी माता पवित्र, करी बेये रसोई विचित्र । भावथी
 जम्या श्रीभगवान, दीधां संतोने भोजनपान ॥८॥ रक्षा एम दिवस कांइ वशी,
 आवी पोहणी त्यां एकादशी । हरिजन बहु दर्शने आव्या, समैयो करी घेर सि-
 धाव्या ॥९॥ वळि हरिये विचारियुं आपे, मुनि जे दुरवासाने शापे । धर्याछे घरा
 उपर देह, तीर्थ करवाने आवडो तेह ॥१०॥ आंहि रस्तोछे द्वारिकां केरो, माटे
 आवेछे संघ घणेरो । सदाव्रत करिये अन्न देवा, मुनि आविचडे अन्न लेवा ॥११॥
 हता स्वामि रामानंद ज्यारे, आंहि देता सदाव्रत त्यारे । सदाव्रत हतां बीजेय
 गाम, तोड्यां वेरागियोये तमाम ॥१२॥ फरीथी हवे स्थापवां मारे, एवुं धर्मकुंवर
 मन धारे । मेघपरमां सदाव्रत आप्युं, फणेणी गाममां पण थाप्युं ॥१३॥ गाम
 लोज तथा सरधार, अगत्राहमां पण एजवार । माणावदर आदिक गाम, सदा-
 व्रत थाप्यां घणे ठाम ॥१४॥ राख्या साधु सदाव्रत देवा, तीर्थवासी आवे घणां
 लेवा । संत केरो समागम थाय, दैवी तो रहे सत्संगमांय ॥१५॥ आवे खाखी
 अतीत वेरागी, आवे मोटा महांत सुभागी । पुछे केनुं सदाव्रत आ छे, एना देनार
 उपरी क्यां छे ॥१६॥ सुणे स्वामीनारायणनाम, तेने थाय समाधी ते ठाम । धा-
 ममां मुरती जोइ आवे, पछी श्रीजिने मळवा सिधावे ॥१७॥ हरि ज्यां होय त्यां
 जइ मळे, त्यारे संशय तेहना टळे । आतो अक्षरधामना राय, एवो निश्चळ निश्चय
 थाय ॥१८॥ पछी वैष्णवी दीक्षा ते लैने, रहे श्रीजीना आश्रित थैने । साधु थाय
 तजीने संसार, रहे कोई गृहस्थ मोझार ॥१९॥ कोइ पंडित कोइ संन्यासी, कोइ
 तपशी के तीर्थवासी । जेम चमकभणी लोह चळे, दैवी आवीने श्रीजीने मळे
 ॥२०॥ असुरे अवतार धरेला, घणा वेरागी रुपे थयेला । वसता हता देशावर-
 मां, दास लागी एना अंतरमां ॥२१॥ करे वात परस्पर तेह, एक जीवनमुक्ता छे
 जेह । इंद्रजाळनो गोडको एने, मळयो कोई ठेकाणेथी तेने ॥२२॥ भणी मंत्रने
 भूरकी नाखे, वडय माणसने करी राखे । आपणा घणा शिष्य भ्रमाव्या, नवे पं-
 थे पोताने चलाव्या ॥२३॥ पोते पूजाय थै भगवान, हवे आपणुं क्यां रछुं मान ।
 ठामठाम सदाव्रत देछे, आपणा साधुने भोळवेछे ॥२४॥ माटे आदरो एवो उ-
 पाय, एनां बंध सदाव्रत थाय । पछी हरकत मांडी अपार, जाण्या श्रीजीये ते
 समाचार ॥२५॥ पछी श्रीजीये पत्र लखाव्या, ज्यां सदाव्रत त्यां मोकलाव्या ।

અન્ન દેવા જે સાધુ રહેલા, તેને ધૈર્યના શબ્દ લખેલા ॥૨૬॥ ક્ષમાવિષે । ઉપજાતિવૃત્ત—
 કલ્યાણમાટે જન સાધુ થાય, તેનાં રૂઢાં લક્ષણ તો જણાય । ક્ષમા દયા ધીરજ
 ચિત્ત ધારે, ન કામ કે ક્રોધ નહેજ ક્યારે ॥૨૭॥ મારે ભુંટે દુર્જન ગાઢ દેય, જે
 સાધુ સાચા સડ સાંચી લેય । કંઠી કદાપી ચ્વલ આવિ તોડે, લહે ન સાધુ ક-
 દિ તેનિ જોડે ॥૨૮॥ જે પિંડબ્રહ્માંડથિ નેહ ત્યાગે, શી વસ્તુ તેને પછિ સારિ લા-
 ગે । જો તુંબડું પત્તર દુષ્ટ ફોડે, તથાપિ સાધુ સમતા ન છોડે ॥૨૯॥ સ્ત્રીને નિહા-
 ળી મન થાય કામી, કે થાય ક્રોધી અપમાન પામી । કે દ્રવ્યમાટે દિલ લોભી
 થાય, તે સંતતો સત્ય નહીં ગણાય ॥૩૦॥ ક્ષમાથકી હૈશ્વર રાજી થાય, ક્ષમાથ-
 કી વિશ્વ બધું જિતાય । સ્વધર્મ સચ્છાસ્ત્ર વિષેજ વાંચો, ક્ષમા તજે તે નહિ સાધુ
 સાચો ॥૩૧॥ વિનાપરાધે ચ્વલ દુઃખ દેય, તે દુઃખ જો સજ્જન સાંચિ લેય । સહા-
 યતા કૃષ્ણ કરે જરૂર, ક્ષમા તજે તો પ્રભુ જાય દૂર ॥૩૨॥ મહાતપું ભૂષણ તો
 ક્ષમા છે, કલેશનું કારણ અક્ષમા છે । ક્ષમા ધરે તે સુખિયા સદાય, ક્ષમા વિના
 પ્રાણિ ઘણા પિડાય ॥૩૩॥ જો ચંદને શીતલતા ન હોય, કહે નહીં ચંદન નામ કોય ।
 જો ન ક્ષમા સદ્ગુરુમાં જણાય, સાચા નહીં સદ્ગુરુ તે ગણાય ॥૩૪॥ દ્રેષી જનોનું
 પણ સારું હચ્છે, એવી સદા સજ્જનની રિતિ છે । જે શસ્ત્ર તો ચંદન ઘૃક્ષ કાપે,
 તે શસ્ત્રને તોય સુગંધ આપે ॥૩૫॥ જો સંતને દુર્જન મારિ નાંચે, તથાપિ તે સંત-
 પણુંજ રાખે । બાઝે કદી ચંદનકાષ્ઠ કોય । દે તેહને તેહ સુગંધ તોય ॥૩૬॥ ન
 અન્નતુલ્યે જહિવુટિ જોઈ, શ્રીકૃષ્ણતુલ્યે નહિ દેવ કોઈ । ક્ષમાનિ તુલ્યે નહિ કોઈ
 જાપ, નિંદાનિ તુલ્યે નહિ કોઈ પાપ ॥૩૭॥ ક્ષમાસ્વરૂપી શુભ શસ્ત્ર જેને, રહે ન
 કોઈ પણ શત્રુ તેને । વિદ્યા ક્ષમા તો વશિકારણી છે, ક્ષમાવિષે શક્તિ રહી ઘ-
 ણી છે ॥૩૮॥ જો સિંહળી દ્વધ સુવર્ણપાત્રે, રહી શકેછે નહિ પાત્રમાત્રે । સુપા-
 ત્રમાં તેમ ક્ષમા રહેછે, કુપાત્રથી દૂર જવા ચહેછે ॥૩૯॥ છે બોબડો જે વર મુઠ-
 ચંદ, બેઠો વિવાહે ધરી મૌન ફંદ । બાંલ્યો ત્રિજાઘ્યા થકિ કાંઈ બોલ, ત્યારે થ-
 યો તેહતણોજ તોલ ॥૪૦॥ સુવર્ણને તાપવિષે તપાવે, ત્યારે પરિક્ષાજ જણાઈ
 આવે । અસંત ને સંત સમાન લાગે, જણાય જ્યારે વહુ માન ભાગે ॥૪૧॥ કહે
 કવિ ધન્ય ફળાંદ્ર નાગ, ક્ષમા ધરી તેં નિજ શીશ ભાગ । શેષે કહ્યું શું લવરી
 કરેછે, સાધુ ક્ષમા દુર્ધર તો ધરેછે ॥૪૨॥ ઋવીશ બોલ્યા જમદગ્નિ ઢાઢ્યા, ક્ષમા
 વહે વિપ્ર અમે પુજાયા । ऐश्वर्य મોડું અતિ એવડું છે, ક્ષમાવહે તે અમને જહ્યું
 છે ॥૪૩॥ શાંભે પ્રભા સૂરજકેરિ જેવી, વિદ્યા તથા લક્ષ્મિ ક્ષમાથિ તેવી । ક્ષમા-
 થકી શ્રીહરિ રાજિ થાય, ક્ષમાનું સામર્થ્ય કહ્યું ન જાય ॥૪૪॥ ક્ષમાવિષે વીર્ય
 ઘણું રહેછે, અશક્ત તેને અબુધો કહેછે । ક્ષમાવહે વિશ્વ સુવશ્ય થાય, ક્ષમાવ-
 હે સ્વાર્થ વધા સધાય ॥૪૫॥ રાખે નહીં જે મનમાં ક્ષમાને, તે પાપિ થૈ પાપિ કરે
 બિજાને । સશક્તને ભૂષણ તો ક્ષમા છે, અશક્તને તે ગુણ શ્રેષ્ઠતા છે ॥૪૬॥ ક્રોધે

करो जे जन गाळ देछे, सत्कर्म तेनां सघळां बळेछे । जे गाळ सांखे अघ तेनुं जे छे, ते गाळ देनारज भोगवेछे ॥४७॥ वैतालीयवृत्त—हळ ने खळ वक्रता धरे, परकेरी खुब खोदणी करे । मुखथी दुःख आपता रहे, पण ते सर्व सदा क्षमा सहे ॥४८॥ चोपाई—क्षमा राखजो धीरज धारी, रक्षा करशे श्रीकृष्ण तमारी । राखजो प्रभुनो विश्वास, कदी उरमां न थाशो उदास ॥४९॥ मोकल्या एवा पत्र लखावी, वांची संतोने धीरज आवी । वळी सांभळो भूप पवित्र, कहं कृष्णनुं एक चरित्र ॥५०॥ एक विप्र हतो देणदार, मुंझव्यो लेणदारे अपार । एथी अंतरमां अकळाई, जाण्युं जीव काहुं विख खाई ॥५१॥ वळी अंतरमां धरी आश, आव्यो श्रीसहजानंद पास । दुःख पोतातणुं कहि दीधुं, सर्व श्रीहरिये सुणिलीधुं ॥५२॥ आप्युं एहने द्रव्य अनंत, कर्पो करज मटाडी श्रीमंत । एतो आश्रित कृष्णनो थयो, त्रास जन्ममरणतणो गयो ॥५३॥ मेघपुरमां रही महाराज, एवां एवां कर्पो घणां काज । मास बे सुधी कीधो निवास, चाल्या त्यांथी पछी अविनाश ॥५४॥ माणावदरना जने आवी, श्रीजिने बहु विनति सुणावी । जन्मअष्टमी उच्छव शाम, करो आवीने अमारे गाम ॥५५॥ एवुं सांभळी श्रीमहाराज, गया त्यां लइ संतसमाज । कृष्णजन्माष्टमी आवी ज्यारे, थयो सारो समैयो ते त्यारे ॥५६॥ सभामध्ये बेठा घनशाम, पूछे प्रश्न त्यां भट मयाराम । कहो धर्म अधर्मना सर्ग, केवा होय ते बेयना वर्ग ॥५७॥ सुणी श्रीजीये उत्तर कर्पो । सर्व संशय तेहना हर्पा । काम क्रोध लोभ मोह मान, पांच शत्रु महा बळवान ॥५८॥ कीधा तेओये जेने हेरान, कळां इंद्रादिकनां आख्यान । जेने प्रगट प्रभु मळे ज्यारे, पांचे शत्रुओ जीताय त्यारे ॥५९॥ एवां श्रीहरिनां सुणी बेण, लाग्यां सर्वने ते सुखदेण । गाम भाडेरना भूपकेरा, सुत वाघजीभाई भलेरा ॥६०॥ समैयामां आव्या हता जेह, बोल्या श्रीहरि आगळ तेह । आवेछे कपीला छठ पर्व, चालो भाडेर लै संत सर्व ॥६१॥ त्यांना हरिजन जुवेछे वाट, घणी विनति करंछुं तेमाट । सुणी विनति दिले धरी लीधी, कपीलाछठ त्यां जइ कीधी ॥६२॥ श्राद्ध पक्षमां श्रीमहाराजे, वेदधर्म प्रवर्त्तावा काजे । मात ताततणां श्राद्ध कीधां, भलां विप्रोने भोजन दीधां ॥६३॥ जम्या विप्र हजारोहजार, थयो जगतमां जयजयकार । अहिंसा धर्मनो उपदेश, वळी त्यां वशी कीधो विशेष ॥६४॥ कोइ प्राणीनी हिंसा न करवी, एवी शास्त्ररिती अनुसरवी । अजआदि हिंसा थती होय, एवा यज्ञ न करशो कोय ॥६५॥ देव हिंसाथकी राजि थाय, एवी वात ते केम मनाय । एतो जाणो कसाइनुं काम, मिथ्या लेछे ते देवनुं नाम ॥६६॥ वळी विप्रोनी समीपे वात, कही श्रीहरिये साक्षात । भूतआदि उपद्रव थाय, त्यारे अन्य तजीने उपाय ॥६७॥ नारायणनुं कवच संभारी, पाठ करवो गणी सुखकारी । कांतो विष्णुसहस्र छे नाम, तेना पाठ करो तेह ठाम ॥६८॥

हनुमान कवचनो मंत्र, जपो अन्य तजी मंत्र जंत्र । चंडीआदिक पाठ न करवा पापरूप गणी परहरवा ॥६९॥ जेमां मांस सुरा बळिदान, करवानुं लख्युंछे निदान । करे धर्मि तो तेहनो त्याग, एमां अधरम जाणी अथाग ॥७०॥ एवी वा बह्विधि करी, दैवी विप्रोये दिलमांछि धरी । बळी दसरा ने आवि दिवाळी कर्या उत्सव श्रीवनमाळी ॥७१॥ अन्नकूटनो उत्सव कर्यो, पूजवाने गोवर्धन धर्यो आव्या भक्त हजारो हजार, जम्या संतसहीत ते ठार ॥७२॥ पुष्पिताम्रावृत्त—कां दरशन धर्मपुत्रकेरां, सकळ मनुष्य प्रसन्न थै घणेरं । प्रभुपद प्रणमी पछी सिं धाव्यां, शुभ मतिरूपि अलभ्य लाभ लाव्यां ॥७३॥ इति श्रीविहारिलालजीआचार्यविचिते हरिलीलामृते पंचमकळशे अर्चित्यानंदवर्णीद्रअभयसिंहनृपसंवादे श्रीहरिभांडेरग्रामे कपिलाषष्ठ दीपोत्सवीअन्नकूटोत्सवकरणनामा चतुर्दशे विश्रामः ॥१४॥

पूर्वछायो—उत्सव करी अन्नकूटनो, चाल्या भांडेरथी भली भात । क जवा सन कच्छभां, जमनावडे जै रह्या रात ॥१॥ चोपाई—भक्त त्यां छे भक्त दादाभाई, तेनी बेन नामे मोटीबाई । तेणे सेवा करी सारी पेर, मावो त्यांथ गया झांझमेर ॥२॥ अंबाराम तहां विप्र रहे, कांई सतसंगनो गुण लहे तेने वेर जम्या दुधपाक, पूरी भजियां ने स्वादिष्ट शाक ॥३॥ अंबारा पुछ्युं पछी एम, हरिने जीव ओळखे केम । तयारे श्रीहरिये तेह ठाम, सम धिमां देखाडियुं धाम ॥४॥ दीठा त्यां एज धर्मकुमार, सेवे अक्षर मुक्त उ पार । जोया चाविशे त्यां अवतार, तेतो हरिनी सेवा सजनार ॥५॥ पछी जा गया समाधिथी ज्यारे, प्रभुने प्रणमी कछुं तयारे । तमे कोटि जगत करतार, म निश्चे थयो निरधार ॥६॥ मावो त्यांथकी मुळिले गया, बीजी रात काळावड र ह्या । खत्री जादवे त्यां सजी सेव, त्यांथी वणधळीये गया देव ॥७॥ त्यांथी मंडे गया महाराज, देवा दासने दर्शन काज । सामा आव्या हरिजन जेह, मुख नाम सुणावुंछुं तेह ॥८॥ दाजीभाई दिसे निर्धंद, अंते जे थया अक्षरानंद । बाए भाई तथा रजमलजी, क्षत्रि मानजी ने बळि फलजी ॥९॥ सजुबा ने जीवुषा बेय, बिजी बाइयो पण बहु छेय । प्रभुने गाममां पधराव्या, वाजते गाजते तेव लाव्या ॥१०॥ अति उत्तम आप्यो उतारो, सनकार कर्यो बहु सारो । आवी बाधिनी एकादशी, कर्यो त्यांज समैयो ते वशी ॥११॥ पूर्वमांही करमदीनो धुनं जगमांही जणायछे जूनो । नदीमां कुंडी पश्चिम मांय, नाह्या बेय स्थळे हरिरा ॥१२॥ गाम अलैयाना हरिजन, आव्या त्यां करवा दरशन । क्षत्री मानजी फल जी जाणो, अजो गोबर सोनी प्रमाणो ॥१३॥ नारायण मूळजी नानजी, वसर लाधो तथा वीरजी । सारा सत्संगि तेतो सुतार, लाडुबाई प्रमुख बहु नार ॥१४॥ तेओ सौ मळी श्रीहरि पास, करी विनति धरि उर आश । अलैयामां आवि उ विनाशी, करो कार्तिकी पूरणमासी ॥१५॥ अमे सर्व कर्योछे सामान, चालो र

तसहित भगवान् । एवुं सांभळी श्रीघनशाम, गया त्यांथी अलैये गाम् ॥१६॥
 करी कार्तिकी पूरणमासी, सुख पामिया त्यांना निवासी । अमदावादथी एह
 ठाम, आव्या हरिजन गणपतराम ॥१७॥ रामदासनो कागळ लावी, आप्यो
 श्रीजीने शीश नमावी । पत्र बांची हृदया हरि ज्यारे, मुक्तानंदे पुछ्युं एम त्या-
 रे ॥१८॥ एवो पत्रमां मर्म छे केवो, जेह बांचीने हसवा जेवो । सुणी बोलिया
 सुंदरशाम, उपाधी उपजी बहु ठाम ॥१९॥ सदाव्रत भांगवाने अभागी, आहीं
 मंज्याछे खूब बेरागी । तेतो साधुने मारेछे मार, बीजी पीडा करेछे अपार ॥२०॥
 गुजरातमां रघुनाथदास, उपाधीनो करेछे प्रयास । आपणाथी थईने विरुद्ध, उं-
 धो उपदेश देछे अबुद्ध ॥२१॥ पुर बीसलनगर छे नाम, तेतो फरतो गयो तेह
 ठाम । हरिभक्तोनी आगळ त्यांय, कस्यो पोतातणो महिमाय ॥२२॥ जाणो
 स्वामि रामानंद हुं छुं, तेनी शक्ति हुं सर्व धरुं छुं । माटे मारेविषे भाव धरवो,
 रामानंदनो शोक न करवो ॥२३॥ मुक्तानंद ने वर्णि छे जेह, बेय मुजथकी छोटा
 छे तेह । रामानंदने में बहु सेव्या, बीजा कोहये सेव्या न एवा ॥२४॥ मारे माथे
 तेथी हाथ थाप्यो, मने गादीनो वारसो आप्यो । ब्रह्मविद्या मनेज भणाथी, तथा
 मोक्षनी रीत बतावी ॥२५॥ एम पोतानो महिमा बखाण्यो, हरिभक्तोये विमुख
 प्रमाण्यो । तेथि त्यांथकि कीधो विदाय, आव्योछे अमदावाद मांय ॥२६॥ आ-
 दरेछे अनेक उपाधि, लीधा सत्संगी कैकने साधी । थोडां नागरनां कर्यो मन,
 थोडा जेतलपुरतणा जन ॥२७॥ बीजा गामना पण कोइ कोई, हरिभक्त भम्या
 एने जोई । आहीं आवो तमे भगवान, तोज थाय बधुं समाधान ॥२८॥ पत्र एवो
 लख्यो रामदासे, कस्युं शामे मुक्तानंद पासे । सुणि बोलिया ते मुक्तानंद, सुणो
 श्रीहरि जनसुखकंद ॥२९॥ एतो मूळथी छे अभिमानी, पोते जाणेछे हुंज छुं
 ज्ञानी । जैये आपणे गुर्जरदेश, नैतो करशे उपाधी विशेष ॥३०॥ गुजरातमांहि
 शांति करी, कछदेश पधारजो हरी । एवी श्रीहरिये सुणी बात, जवा नक्की कर्युं
 गुजरात ॥३१॥ समैये जन आवेला त्यांय, तेतो सर्वने कीधा विदाय । संतमंडळने
 लइ साथ, अलैयाथकि निकळया नाथ ॥३२॥ तमासण थइ जाळिये रह्या, बपोरा
 गाम डांगरे थया । वडे खीमा पटेलने बेर, उतर्या जइने कडीपेर ॥३३॥ तेना फ-
 लीयामां पीपर सारी, झुल्या हिंडोळे त्यां गिरधारी । भली लीळा करी भग-
 वान, नदीमां जईने कर्यो स्नान ॥३४॥ गया खीरसरे साक्षात, दरबारमां त्यां
 रह्या रात । गाम खांभे गया करी दया, त्यांथी गोविंद गोडळ गया ॥३५॥ भूप
 देवाजीये दीधुं मान, आप्युं उतरवा शुभ स्थान । रत्ना कडियाये ए समे आबी,
 घणा खेहथी विनति सुणावी ॥३६॥ प्रभु राज निवाज गणाओ, ल्यारे राय उ-
 तारे त्यां जाओ । नाम राखो गरीबनिवाज, आवि उतरो मुज घेर आज ॥३७॥
 भाव भाळी आवो अतिसारो, कर्यो कडीयाने घेर उतारो । जम्या जेम बिदुर-

नी भाजी, तेम त्यांज जमी थया राजी ॥३८॥ पूर्वछायो—गोंडळथी गुणना नि-
धी, पछी गया रुपावटी गाम । बेटक छे श्रीजितणी, कयो त्यां जइ तरत मुका-
म ॥३९॥ चोपाइ—गंगाजळियो छे वोंकळो ज्यांय, नाह्या धर्मतनुज जइ त्यांय ।
संध्याआदिकनुं करी काम, गया गोविंद मोवैये गाम ॥४०॥ त्यांना भक्तोये म-
नभाव धारी, दीधि संतोने सूखडी सारी । करी दीमण त्यांथी सिधांव्या, गाम
बंधिये गुणनिधि आव्या ॥४१॥ सतसंगी पुरुष ने रामा, आव्यां स्नेहथी श्रीहरि
सामां । मुळुभाइ तथा जे तबोजी, त्रिजा क्षत्रिमां मुख्य सुरोजी ॥४२॥ शेट
डोसो करे रुडां काज, शेट जुठो तथा हंसराज । आछुबा ने लखुबा बे बाई, ते-
तो बाइमां मुख्य गणाई ॥४३॥ पधराव्या प्रभु रुडीपेर, उतर्या मुळुभाइने घेर ।
मुळुभाईये रसोइ दीधी, जमी शामे सभा शुभ कीधी ॥४४॥ भुजवासी सुंदर-
जी सुतार, आव्या ते तो सभानी मोझार । साथे सात हता असवार, बीजा पाळा
हता दशवार ॥४५॥ महाराजनां दर्शन माटे, आव्या कच्छथी सोरठ वाटे । दीठुं
मूर्तिमां तेज अपार, थया स्तब्ध सुंदरजी सुतार ॥४६॥ झाल्यो कर हरिये करी
हास, पछी बेसार्या पोतानी पास । डोसाभाइने पासे बेसार्या, जुना सत्संगी बेयने
धार्या ॥४७॥ सरबंधिने दीधो उतारो, कष्टुं तेओने जमवा पधारो । प्रभु सुंदरजीने
ते वार, पुछ्या सत्संगीना समाचार ॥४८॥ तेतो सर्वे कही संभळाव्या, कष्टा
जे वळि त्यांथि कहाव्या । जुवेछे सहु आपनी वाट, महाराज पधारो तेमाट ॥४९॥
कहं कृष्ण जई गुजरात, पछी कच्छमां आवशुं भ्रात । उच्चर्या वळी श्रीहरि एम,
तमे छो सुखीया कहो केम ॥५०॥ सुणि बोल्या सुंदरजी आपे, सुखी छुं प्रभु आप
प्रतापे । सदा जाणिने आपनो दास, दया राखजो श्रीअविनाश ॥५१॥ पछी तेनी
परीक्षा लेवा, शब्द श्रीहरिये कष्टा एवा । दास छुं एम सर्व कहय, दास थावुं
तो दुर्लभ छेय ॥५२॥ ज्यारे आज्ञा न लेश लोपाय, त्यारे दास खरा कहेवाय ।
कष्टुं तेणे सुणो अविनाश, हुं छुं आपना दासनो दास ॥५३॥ प्रभु आज्ञा न
लोपुं लगार, कहो तो हुं तजुं संसार । प्रभुजी कहं मूछो पडावो, मोटा थोभा ने
डाढि मुंडावो ॥५४॥ सुणी उभा थया एज ठाम, पछी तेडाव्यो तरत हजाम ।
जइ एकांते वाळ मुंडाव्या, करी स्नान प्रभुपास आव्या ॥५५॥ कष्टुं हेते जोडी
बेउ हाथ, करो आज्ञा वळि कांइ नाथ । नही आपनुं वेण उथापुं, कहो तो तप
तिव्र हुं तापुं ॥५६॥ त्यारे शाम बोल्या सुखदाई, तमे शेट सुणो डोसाभाई ।
नोता आव्या आ देशमां अमे, त्यारे एक समे जई तमे ॥५७॥ रामानंदनुं दर्शन
कर्युं, हृदये रूप स्वामिनुं धर्युं । पछी स्वामी बोल्या तेह समे, जइ आवजो का-
शिये तमे ॥५८॥ कहो वात ते साची के खोटी, केम आज्ञा उलंघी ते मोदी ।
सुणी शेट बोल्या शिर नामी, आप छो प्रभु अंतरजामी ॥५९॥ तमे समरथ
छो साक्षात, जाणो भूत भविष्यनी वात । हुंतो भूलिगयो एह काज, आपें सं-

भारी आपियुं आज ॥६०॥ हवे जेम कहो तेम करुं, वेण आपनुं अंतरे धरुं । सु-
णी श्रीजी बोलया तेह समे, भाइ सुंदरजी तथा तम ॥६१॥ बेठा छो त्यांथकी
उमा थाओ, शीधा आंहिथी काशीये जाओ । घेर जावुं नही कांइ लेवा, रहेवुं
नहि कोइने कहवा ॥६२॥ कांइ वाहन चडवा न लेवुं, मारुं वेण मानो तमे एवुं ।
कोटे कंठी सोनानी छे जेह, खाजो वाटे वंटाधीने तेह ॥६३॥ कछुं एम बोलावी
एकांत, जेम जाणे नहीं कोइ बात । मोटा मोटा हता संत जेह, बात जाणता
तो हता तेह ॥६४॥ पछी श्रीहरिने पगे लागी, चालया बेय जणा रजा मागी ।
शिधा काशीने पंथे सिंधाव्या, मनमां कांइ शंका न लाव्या ॥६५॥ गया बे गाड
ते बेय दास, कछुं संतोये श्रीहरिपास । ज्यारे जाणशे आ बात सह, त्यारे था-
शे उपाधि तो बहु ॥६६॥ सगां वालांने त्रास उपजशे, भावथी तमने कोण
भजशे । ए छे गृहस्थ बेय धनाढ्य, केम बेठशे तडकोने टाढ्य ॥६७॥ पछी वालमे
कीधो विचार, मुक्या पाछळ बे असवार । प्रभु आज्ञाथी वाळीने लाव्या, बेय
भक्त प्रभुपास आव्या ॥६८॥ धर्मपुत्रे प्रशंसा कीधी, छाप चरणनी छातीमां दी-
धी । कहे कृष्ण सुणो डोसाभाई, जात्रा काशिनी पूर्ण गणाई ॥६९॥ हवे बा-
की रहि नहि लेश, फळ पाम्याछो तेथी विशेष । मुवयुं बेय जणे तमे मान, ते-
थी जाण्या में संत समान ॥७०॥ दासे आबी सुंदरजीने पुछयुं, भाइ केम पडा-
वी आ मुछयुं । पापनामे मुवो पितराई, तेनुं सुतक उतार्युं भाई ॥७१॥ एवो
दासने उत्तर दीधो, तेणे अर्थ विचारी ते लीधो । बात जेजे जनोये ते जाणी,
धन्यधन्य कहे ते वखाणी ॥७२॥ पुष्पिताम्रावृत्त—पछि हरि उच्चर्या प्रसन्न थैने, सु-
ज वचनेथि रहो निवास जैने । सुणि हरिमुखकेरि एवी वाणी, निजनिज घेर
गया उमंग आणी ॥७३॥ इति श्रीविहारिलालजीआचार्यविरचिते हरीलीलामृते पंचमकळशे
अर्चित्यानंदवर्णीद्रअभयसिंहनृपसंवादे बंधियाग्रामे हरिदर्शनार्थसूत्रधारसुन्दरजीआगमननामा पंच-
दशो विश्रामः ॥१५॥

पूर्वछायो—बहु नामिये बंधियाथकी, लीधो पांचतळावनो पंथ । ते पृथवी
पावन करी, जेणा गुरु उचरशे ग्रंथ ॥१॥ चोपाइ—प्रभु पांचतळाव ते थैने, शुक्ल
साजडियाळीये जैने । गया संतसहित सरदार, त्यांतो रात गई घडी चार ॥२॥
भलुं मोटुं सरोवर भाळी, उतर्या तटमां वनमाळी । जन सामा आव्या तेह ठा-
म, तेमां मुख्यानां हुं कहूं नाम ॥३॥ तोंगोभाई तथा वेरोभाई, सामा आव्या ह-
कोभाई धाई । मानोभाई अने जेजोभाई, एतो क्षत्रिनी जाति गणाई ॥४॥ शेट
कमळशी गोवर्धन, इंद्रजी ने प्रेमो हरिजन । भीम वीरम वसतो दरजी, त्रणे
साचवे शामनी मरजी ॥५॥ खांजा हसन अने अमराम, देवराज रैयो वशराम ।
बाई लाडकी आणदी बाई, बेरागी रामदास ते भाई ॥६॥ हता साधु सदाव्रत
देवा, सामा आव्या श्रीहरिने लेवा । विनति सौये मळिने उच्चारि, चालो गाम-

विवे गिरधारी ॥७॥ अमे राख्यो तैयार उतारो, भलो सामान कीधोछे सारो ।
 कहे कृष्ण आ जग्याछे केवी, जाणीये नैमिशारण्य जेवी ॥८॥ माटे आहि रहे-
 शुं रात, आवशुं प्रगटे परभात । पछी गाममां हरिजन गया, श्रीजी संतसहीत
 त्यां रखा ॥९॥ कर्यो कीर्तन ने कथा वात, एम करतां तो प्रगटयुं प्रभात । कहे
 मुक्तमुनी महाराज, मारी अरज सुणो एक आज ॥१०॥ मोटा आ सरोवर मो-
 झार, रामानंद नाछा बहु वार । तमे नाओ धरमकुळराय, मोटो महिमा आ
 तीर्थनो थाय ॥११॥ घणीवार नाछोछुं हुंय, वळी आज फरी नाउं हुंय । रामानंद-
 नो जाणी प्रताप, आहि प्रथम कर्यो में मेळाप ॥१२॥ माटे तेहनो महिमा वधा-
 रो, करी मज्जन पुरमां पधारो । पछी संतसहीत नाया हरी, संध्यावेदनादि क्रि-
 या करी ॥१३॥ त्यांतो सत्संगि सौ सामा आव्या, वाजां विविध प्रकारनां ला-
 व्या । तोंगाभाई तणे दरबार, जइ उतर्या धर्मकुमार ॥१४॥ सौये सारी रीते
 करी सेवा, मोटो लाभ अलोकिक लेवा । त्यांतो साधु बे फरता आव्या, एतो
 एवा समाचार लाव्या ॥१५॥ बहु विघ्न करेछे बेरागी, पात्र तुंबडां नाखेछे भां-
 गी । देखे आपणा संतने ज्यारे, तोडे कंठी तथा मार मारे ॥१६॥ सुणी सरधा-
 रमां रहेनारा, बोल्या साधुओ बोल बिचारा । आवे झुंड सदाव्रत लेवा, मंडेछे
 अमने दुख देवा ॥१७॥ लोट दाळ कोई लुंटी लेछे, मार मारे अने गाळो देछे ।
 साथे रामकियो वळी लावे, अमने उपवास पडावे ॥१८॥ सदाव्रतथी दीठां दुख
 ज्यारे, रामानंदे कर्यो बंध त्यारे । कृपा लावी कहो महाराज, हवे शुं करिये अमे
 आज ॥१९॥ कहे कृष्ण क्षमा दिल लावो, चालेछे तेम हमणां नलावो । वळी
 उपजशे सुख जेम, काम करशुं विचारीने तेम ॥२०॥ देशमां पछी उपदेश क-
 रवा, मेल्यां संतनां मंडळ फरवा । स्वरूपानंद व्यापकानंद, तेओने कहे वृषकु-
 लचंद ॥२१॥ तमे सूरत शेहेर सिधावो, जनने सतसंग करावो । दैवी जीव
 घणा त्यां रहेछे, साचा संतनो संग चहेछे ॥२२॥ कही एम विदाय त्यां करी, स-
 रधारथी चाल्या श्रीहरी । गाम कारियाणीकेरा नाथ, मांचो खाचर ते हता
 साथ ॥२३॥ एणे अरज करी शिर नामी, मारे गाम चालो बहु नामी । कहे श्रीहरि
 आवशुं अमे, सींधुं सामान जै करो तमे ॥२४॥ मांचो खाचर घेर सिधाव्या, रायपर
 महाराज तो आव्या । सामा आव्या सहू सतसंगी, अति अंतरमांही उमंगी ।
 ॥२५॥ सौए आदर आपीने सारो, आप्यो गाममां सरस उतारो । मुख्य भक्त
 हता कहुं तेह, राजगर एक लक्ष्मण जेह ॥२६॥ तथा मावजी अर्जुन नाम, तेणे
 प्रेमे पूज्या घनशाम । त्यांथि कृष्ण गया करियाणे, भुप देहो खाचर ते ठेकाणे
 ॥२७॥ पंच पीरनी जग्या जहां छे, वड सुंदर एक तहां छे । भूमि उतरवा जो-
 ग्य भाळी, वड हेठे रखा वनमाळी ॥२८॥ हतां ते गाममां मीणबाई, समाधी-
 निष्ठ सौथी सवाई । अयोध्याथी चाल्या अविनाश, पछीथी कर्यो ज्यांज्यां प्रवा-

स ॥२९॥ मीणबाई ते सघळुं निहाळे, घेर बेठां समाधिमां भाळे । पछी पोता-
ना संबंधि पास, करे वात ते सरव प्रकाश ॥३०॥ कहे एक महाब्रह्मचारी, वनमां
बिचरे व्रतधारी । गया प्रथम हीमाचळ भणी, करी जात्रा तीरथनी घणी ॥३१॥
पछीथी ते जगन्नाथ जैने, सेतुबंध गया खुशी धैने । पछीथी फरी दक्षिण देश,
गुजरातमां कीधो प्रवेश ॥३२॥ गिरनारनी छांयामां आव्या, मांगरोळ ने लोज
सिधाव्या । पीपळाणे गया बहुनामी, रखा ज्यां छे रामानंदस्वामी ॥३३॥ आव-
शे प्रभु आपणे गाम, एम करतां ते वात तमाम । पछी आव्या तहां प्रभु ज्यारे,
तेणे दीठा समाधीमां त्यारे ॥३४॥ सर्व संबंधीने कही वात, प्रभु आव्या अहिं
साक्षात । उतर्था पंच पीरनी पास, तेडी लावो ते आपणे वास ॥३५॥ देहोखा-
चर आदिक जेह, सुणी तेडवाने गया तेह । जोयां षोडश चिह्न चरणमां, शरी-
रे मेघशाम वरणमां ॥३६॥ रुडी मूर्ति मनोहर भाळी, जाण्या श्रीहरि संशय
टाळी । कर जोडिने अरज उचारी, चालो वास अमारे मुरारी ॥३७॥ पधार्था
प्रभु दरबार मांय, जम्या संतसहित हरि त्यांय । श्रीजी बेठा सभा सजी सारी,
करी वात विज्ञाननी भारी ॥३८॥ दिव्य भाव विशेष देखाड्यो, अति सौने आनं-
द पमाड्यो । देहाखाचर आदिक साथे, धर्या नियम हरिवर हाथे ॥३९॥ थया भ-
क्त प्रभुना अनन्य, क्वांइ आस्ता रही नहीं अन्य । सगावाला पोताना जे अं-
गी, तेने करवा धार्या सतसंगी ॥४०॥ पूर्वछायो—मोको खाचर वांकियातणा, ते-
ने जाण्या पोताना जन । वळी खंभाळा गामना, नामे माणशियो पावन ॥४१॥
चोपाइ—पीठावाळाने त्यांतो तेडाव्या, एतो कोटडा गामथी आव्या । आव्यां
प्रेम ने पुतळीबाइ, तेडाव्याथकी त्यां हरखाई ॥४२॥ मुळुखाचर श्रीगुंदाळाना,
तेने जाण्या संबंधि पोताना । एहआदि सगाने तेडाव्या, तेथी ते सहु तरतज
आव्या ॥४३॥ पेखी महाप्रभुनो प्रताप, सतसंगी थया सहु आप । धन्य ते मी-
णबाई सुजाण, थयुं जेनाथी सौनुं कल्याण ॥४४॥ कुळमां सारा नरसा पुत्र विषे । उ-
पजातिवृत्त—कुटुंबमां होय सुभक्त एक, तारे कुटुंबो जन ते अनेक । जो पापि
मोटो कुळमांहि थाय, घणा जणा लै नरकेज जाय ॥४५॥ तारा घणा तो नभ-
मां रहेछे, शोभा निशा तो शशिथी लहेछे । घणा जनो जे कुळमांहि होय, शो-
भावशे एकज भक्त तोय ॥४६॥ जे वंशमां एकज भक्त थाय, पवित्र ते वंश
बधो गणाय । जे जाणिये भक्तनि जन्मवाळी, ते धन्य भूमि भलि भाग्यशाळी
॥४७॥ कुंता सिता द्रौपदि गोपिकाओ, राधा रमा के श्रुतिनी रुचाओ । इत्या-
दि जे उत्तम सौ गणार्हे, ते सर्वथी उत्तम मीणबाई ॥४८॥ पुष्पिताम्रावृत्त—सुरवर
पण बंदवा पधारे, चरणतणी रज लै स्वशीश धारे । हरिजन महिमा अपार ए-
वो, कहि न शकाय जथार्थ होय जेवो ॥४९॥ इति श्रीविहारिलालजीआचार्यविरचिते हरे-
लीलामृते पंचमकलशे अचिंत्यानंदवर्णींद्रअभयसिंहनृपसंवादे श्रीहरिकरियाणाग्रामविवरणनामा षोडशो

विश्रामः ॥१६॥

पूर्वछायो—वात कही मिणबाईनी, ब्रह्मचारिये भूपती पास । नृपतीने इच्छा थई, एनो सांभळवा इतिहास ॥१॥ चोपाई—सारी सांभळी वात अनूप, ब्रह्मचारिने पुछेछे भूप । मीणबाईतणुं आख्यान, संभळावो मने ज्ञानवान ॥२॥ मीणबाई महा भक्तराज, कुळ तारवाकेरुं जहाज । एवा भक्ततणा इतिहास, सुणे स्नेहथी कृष्णना दास ॥३॥ जेना दिलमां अदेखाइ आवे, तेवाने तो ते वात न भावे । ध्रुव प्रल्हाद केरां चरित्र, लख्यां शास्त्रमां जाणी पवित्र ॥४॥ मीणबाईतणो इतिहास, कृपानाथ कहो मुजपास । सुणी बोलिया ते ब्रह्मचारी, नृप धन्य छे श्रद्धा तमारी ॥५॥ सुणवा चहो भक्तचरित्र, कहुं सांभळो परम पवित्र । मुक्त अक्षरधामनां एह, हरि इच्छाथकी धर्यो देह ॥६॥ हादो धाधल क्षत्रिनुं नाम, जेनो वास दुर्गपुर धाम । तेना वंशतणोज विस्तार, पुत्र एक ने पुत्रियो चार ॥७॥ भलो पुत्र नामे बावो भाई, मोटी पुत्री नामे मीणबाई । जन्मथीज पवित्र जणाय, प्रभु भक्तिमां भाव देखाय ॥८॥ जोइ सर्व कहे नरनारी, थाशे बे कुळने तारनारी । ज्यारे थै दश वर्ष प्रमाणे, परणावी तेने करियाणे ॥९॥ देहा खाचरनो सगो भाई, नामे उन्नड भारे भलाई । तेने बेरे तेने परणाव्यां, सती शाणी ते सासरे आव्यां ॥१०॥ प्रभुभक्ति उपर घणो प्यार, तेने संसार न गमे लगार । कहे कोइ आ तो मीरांबाई, कहे कोइ समुद्रनी जाई ॥११॥ पछी ईश्वरनी इच्छाय, तेना कथे तजी निजकाय । मीणबाईये न कर्यो कलेश, हरिनुं करे भजन हमेश ॥१२॥ मरनार पाळल न रोवाविषे । उपजातिवृत्त—प्रभुनि इच्छाथी थवानुं थाय, एनो नथी आ जगमां उपाय । ज्ञानी जनो धीरज तो धरेछे, अज्ञानि तो रोइ कुटी मरेछे ॥१३॥ रोवाथकी कांइ नथी थवानुं, मरी गयुं ते नथि आववानुं । रोवाथकी नेत्रनुं तेज जाय, कुठ्याथि छाती दरदे पिडाय ॥१४॥ रुवे कुटे जे मरनार माटे, ते दुःख पामे मरनार वाटे । छे एम गारुड पुराणमाई, स्नेही जनोये रडवुं न कांई ॥१५॥ जो शत्रु जाणो जन मृत्युवाळो, तो रोइ कूटी बळि बेर वाळो । जो प्रीति तेनापर कांइ होय, तो स्नेहि तेना रडशे न कोय ॥१६॥ प्रभु भजी जो प्रभुपास जाय, तो स्नेहियो सांभळि राजि थाय । जो थाय जैने नरके निवासी, तो सांभळी तेह थवुं उदासी ॥१७॥ पुत्रादि छे सौ प्रभुनोज माल, आपे अने ले बळि कोइ काळ । उछीतुं आप्युं धन पाछुं लेशे, शामाटे तेनो करिये कलेशे ॥१८॥ चोपाइ—महाज्ञानी सती मीणबाई, स्वामीनो शोक कीधो न कांई । तेना मरणसुधीनी कथाय, कहुं आज प्रसंगे हेराय ॥१९॥ ज्यारे आम्हीने श्रीअविनाश, कर्यो दुर्गपूरीमां निवास । मीणबाई दुरगपुर गयां, जीवुभाईनी आगळ रक्षां ॥२०॥ पाळ्यो सर्वविध्ये सांख्ययोग, भाइयो झेर बराबर भोग । रस कसनो कर्यो तेणे त्याग, जाणी सज्या तो सळयती आग ॥२१॥ सुवे पृथिव-

ये करिने पथारी, एकवार जमे मिताहारी । सारं वस्त्र आभरण न धारे, कोई पुरुषथी बोले न क्यारे ॥२२॥ तप कठण करी दमे देह, राखे श्रीजिचरण अति-स्नेह । एता तपनी कथा सुणी कान, मोटा मुनि तपसी तजे मान ॥२३॥ धन्य धन्य ते राजकुमारी, कहे एम सहू नरनारी । आवा घोर कळीकाळ मांय, तप एवुं कोईथी न थाय ॥२४॥ एतो प्रगट प्रभुनो प्रताप, एम उच्चरे घणा जन आप । एथा परचो बिजो कियो भारे, एम समजु तो समजो विचारे ॥२५॥ एम वीत्यां वरस दसवार, तन तजवानो कीधो विचार । कही कृष्णनी आगळ वात, त्यारे बोल्या हरि साक्षात ॥२६॥ बाबो धाधल गाम गयाछे, तम उपर तेनी दया छे । ड्यारे गामथी आवे ते घेर, तमे तन तजजो शुभपेर ॥२७॥ पछी आविया ते घेर ज्यारे, बाइने प्रभुये कछुं त्यारे । हवे सुखथी तमे तजो देह, थयां तैयार तजवाने तेह ॥२८॥ एक विप्र हती रामबाई, तेनी प्रत्ये बोल्या सुखदाई । तमे जाओ समाधीमां आज, करो हुं कहुं एटलुं काज ॥२९॥ मीणबाई तजी निज देह, केवी रीते सिधावेछे तेह । किया धामविषे वसे वास, जइ जोइ आवो अमपास ॥३०॥ रामबाइ समाधिमां गयां, मीणबाइतणी केडे थयां । आव्या मुक्त विमान त्यां लैने, मीणबाइ बेठां सज्ज येने ॥३१॥ जेजे धाम उलंविने गयां, रामबाईने दर्शन थयां । गयां अक्षरधाम मोझार, त्यांतो तेजनो दीठो अंभार ॥३२॥ सिंहासनमां श्रीजीमहाराज, दीठो आगळ संतसमाज । जेवा दीसे दुरगपुरमांय, तेवा दीठा महाप्रभु त्यांय ॥३३॥ मीणबाइये बंदन कीधुं, त्यारे श्रीजीये सन्मान दीधुं । मोटा मुक्तोये कीधां वखाण, मीणबाइ छे भक्त सुजाण ॥३४॥ एणे भक्ति भली करी जेवी, आज अन्वथी नव थाय एधी । सुणी राजी थया घनशाम, आप्युं रहेवाने उत्तम धाम ॥३५॥ रामबाइ बधुं जोइ करी, आव्यां गढपुरमां पाछां फरी । सभामां सघळी कही वात, सुणि सर्वे थया रळियात ॥३६॥ मीणबाइनो भौतिक देह, केवी रीत्ये दहन कर्यो तेह । कहुं संक्षेपमां तेह वात, सुणो भूप अभेसिंह आत ॥३७॥ रुडुं एक विमान कराव्युं, तेमां ते शबने पधराव्युं । चाल्या लै संतसंगिनो साथ, साथे संतसहिन संतनाथ ॥३८॥ जतां रस्ते भेळी चाली गाय, पाछी वाळतां पाछी न जाय । जगजीवन बोलिया जांई, एने पाछी न वाळशो कोई ॥३९॥ गया जे स्थळमां समशान, मही ऊपर मुक्युं विमान । तेने गाय फेरा फरी सात, गइ क्यां ते जणाइ न वात ॥४०॥ चिता उत्तम काष्ठे रचावी, तेमां दहन कर्युं शब लावी । सउ खान करी आख्या घेर, सजी सांजे सभा शुभपेर ॥४१॥ संते श्रीजीने पुछोयुं त्यांय, कहो कोण हती एह गाय । कहे श्रीजी हती एतो गंगा, बनी आवी हती गायअंगा ॥४२॥ जाणि बाइनो महीमा अवात, करि गै ते प्रदक्षिणा सात । सुणि आश्चर्य उपज्युं अमाप, जाण्यो प्रगट प्रभुनो प्रताप ॥४३॥ तेनुं खरच कर्युं करीयाणे,

प्रभु त्यां बिचर्या तेह टाणे । खर्च सांसरिये क्युं सारुं, धन्य भाग्य तेनां पण धारुं ॥४४॥ पूर्वछाये—आख्यान आ मिणबाइनुं, खेहे सुणे सुणावे कोय । पावन मन तेनुं थशे, हेत हरिविषे दृढ होय ॥४५॥ चोपाइ—ब्रह्मचारी कहे सुणो आ-
त, हवे कहुं करीयाणानी बात । भली त्यां नदी छे काळुभार, करी पावन धर्म-
कुमार ॥४६॥ साथे लै सर्व संतनुं वृन्द, गया बावडीये वृषनंद । बाघो उको खाचर गुणवान, तेनी माताजीये दीधुं मान ॥४७॥ पायुं दूध ने साकर सारी, गया मांडवधार मुरारी । मुनिमंडळ ने मुनिराया, नेहे उन्मत्तगंगामां नाया ॥४८॥
सर्व संतने पार्षद साथे, कारीयाणीये मोकल्या नाथे । गढडे गया श्रीगोविंद, साथे साधु छे आनंदानंद ॥४९॥ भलो गामथी पश्चिम भाग, गंगाकांठे दीठो एक बाग । नामे मलेकशाह फकीर, तेनो बाग हतो ते रुचिर ॥५०॥ दीठो खीजडो एक ते ठाम, बेठा ते तळे सुंदर शाम । एह बागथी दक्षिण दीशे, रुडो उन्मत्तगंगाने विषे ॥५१॥ गया नावा आनंदानंद, प्रभु पासे आव्युं बाळवुंद । बाळमंडळि पासे बोलावी, शामे सौने समाधी करावी ॥५२॥ हता बाळक ते दशबार, सूता सर्वे थई शबाकार । त्यांतो आवी चड्या बिजा जन, जोई अच-
रज पामिया मन ॥५३॥ जाण्युं बावो आ जे उतर्योछे, तेणे आ कांइ जाडु क-
र्योछे । कसुं तेओये हेमहाराजा, बधा बाळकोने करो साजा ॥५४॥ सगांवालां जो जाणशे बात, त्यारे थशे घणो उत्तपात । कहे कृष्ण नथी कांइ व्याधी, ए-
तो सौने थईछे समाधी ॥५५॥ मुको उपराउपर खडकी, भय कांइ न पामशो भडकी । पछी आवीने ए लोको अडक्या, सौने उपराउपर खडक्या ॥५६॥ आखा गाममां विस्तरी बात, जोवा आव्या मळी जनवात । जीवोखाचर जोवाने आ-
व्या, मुळुखाचरने साथे लाव्या ॥५७॥ आव्या बाळकोना सगावाला, बहु तेणे कर्या कालावाला । महाराज दया दिले धरो, बधा बाळक जीवता करो ॥५८॥
सुणी श्रीहरि बोलिया वाणी, सौथी हेठलाने काढो ताणी । तेने काढी लीधो प-
छी ज्यारे, बीजा अधर रखा सौ त्यारे ॥५९॥ जेने काढ्यो तेने भगवाने, कर्यो जाग्रत नेणनी साने । एके एके जगाड्याथी जाग्या, उठी श्रीप्रभुने पगे लाग्या ॥६०॥ प्रभुये बाळकोने बोलाव्या, कहो कर्या जइने तमे आव्या । एके एके मांडी कही बात । प्रभु धाम दीठुं साक्षात ॥६१॥ कहे जोयो में वैकुंठवास, कहे कोइ में जोयो कैलास । दीठो गोलोक में कहे कोइ, आव्यो अक्षरधामने जोइ ॥६२॥
सिंहासनपर त्यां तमे हता, क्यारे आंहि आव्या तहां छता । जेजे त्यां मारी न-
जरे पडतुं, तेतो कहेतां नथीज आवडतुं ॥६३॥ जोयां एम जुदां जुदां धाम, लीधां बाळके तेहनां नाम । एवी बाळकनी सुणी बात, थया विस्मित सौ जन-
जात ॥६४॥ पछी बाळक गाममां गया, जीवोखाचर तो तहां रखा । मोटा पुरु-
ष प्रभुने ते जाणी, करी वंदन बोलिया वाणी ॥६५॥ दयासिंधु दया दिल धारो,

दरबार अमारे पधारो । सुणी बोल्या प्रभु साक्षात, हमणां तो जशुं गुजरात ॥६६॥ वळतां आवशुं कोइ वार, आ छे भूमि पवित्र अपार । आंहि अमने र-
हेवुं गमेछे, पण वात समानी समेछे ॥६७॥ जीवेखाचरे त्यां एक दास, मोक-
ल्यो लखु कंदोइ पास । त्यांथी पेंडा ने बरफी मंगावी, धर्मपुत्रनी पास धरावी ॥६८॥ जम्या श्रीजी ने आनंदानंद, पछी त्यांथी चाल्या जगवंद । जीवाखाचर
आदिक जेह, पाछा पुरमां पधारिया तेह ॥६९॥ वात एभल खाचरे जाणी,
अति आतुरता उर आणी । गया बागमां दर्शन काज, मळया त्यांतो नहीं म-
हाराज ॥७०॥ नव जाण्युं गया कह दशे, पूछे मंत्रिने क्यां हरि हशे । अति
अंतरे थैने उंदास, नाखे उंडाउंडा निःश्वास ॥७१॥ आंसु आव्यां ने भूलिया भान,
त्यारे बोल्यो प्रवीण प्रधान । धरणीपति धीरज धारो, घणो साचो छे स्नेह त-
मारो ॥७२॥ भव पूर्वतणां पुण्य फळशे, त्यारे श्रीहरि आविने मळशे । तमे
क्षोभ करो नहीं चिते, मळशे परमेश्वर प्रीते ॥७३॥ अतिशे उतावळिया न थवाविषे ।
उपजातिवृत्त—उतावळे कोइ सरे न अर्थ, कलेश कीचे दुःख थाय व्यर्थ । माळी
तरुने बहु पाणी पाशे, समा विना तो फळ केम थाशे ॥७४॥ निशा समे सारस
शोक धारे, जाणे रवी उदय थाय कपारे । आदित्य एमाट उंदे न थाय, प्रभात
थातां प्रगटे सदाय ॥७५॥ जे काम उतावळथी कराय, ते काममां कांइ बिगाड
थाय । उतावळो थै जन जे जनार, पाछो वळेछे फरि सात बार ॥७६॥ धिमेधि-
मे कामज थाय सारुं, उतावळे एवुं नथी थनारुं । भले करे क्रोध कदापि राय, न
एक घाये कदि कूप थाय ॥७७॥ जो काशिनो मारग कोइ झाले, एके दिने चो-
त्रिश कोश चाले । बिजे दिने कांइ नहीं चलाय, धिमेधिमे कोश सहस्र जाय ॥७८॥
उतावळुं जे भणवा करेछे, तेनुं भणेलुं झट विसरेछे । उतावळे ग्रंथ कदी
रचाय, वखाणवा जोग्य नहींज थाय ॥७९॥ रसोइ उतावळथी कराय, काची
रहे के कदि दासि जाय । उतावळुं जे जमवा चहेछे, अजीर्ण एने उदरे रहेछे ॥८०॥
न एक फाळे शिखरे जवाय, अनुक्रमे तो चडतां चडाय । माटे विचारी
मनमांहि आवुं, अत्यंत उतावळिया न थावुं ॥८१॥ पुष्पिताम्रावृत्त—सरस वचन
ए रिते सुणावी, धिरज विशेष धरेशने धरावी । पछि पुरपति गाममां पधार्या,
प्रभुगुण तो विसरे नहीं विसार्या ॥८२॥ इति श्रीविहारिलालजीआचार्यविरचिते हरिली-
लामृते पंचमकळशे अचित्यानंदवर्णीद्राभयसिंहनृपसंवादे श्रीहरिदुर्गपुरे प्रथमआगमननामा सप्तदशो
विश्रामः ॥१७॥

पूर्वछायो—गोविंद गढपुरथी गया, कारियाणीये निजजन काम । सामा
आव्या सतसंगियो, तेमां मुख्यतणां कहुं नाम ॥१॥ चोपाह—मांचो खाचर तो
महिनाथ, वस्तोखाचर तेहनी साथ । धोळेराणा हता तहां जेह, आव्या सामा
बुटोमाई तेह ॥२॥ तेना पुत्र बे सङ्गुणधाम, पुंजाजी ने बनेसिंह नाम । बनेसि-

हना सुत भोजोभाई, बुढाभाई सुता अजुबाई ॥३॥ फुलजीबा बापजीनी भग-
नी, जेमे लागी प्रभुपदे लगनी । वेलाखाचरनी ज्यां पीपर, हता त्यां उतर्या
हरिचर ॥४॥ आव्या त्यां सतसंगी तमाम, प्रभु पूजीने कीधा प्रणाम । अति अंतर-
मां प्रेम धारी, मांखाखाचरे स्तुती उच्चारि ॥५॥ दोहरो—जयजय जग जननी ज-
नक, जय शोभित जन साथ । शुभ उपमालायक सदा, जय मुनिनायक नाथ
॥६॥ सवैयो इंद्रविजय—जे मुनिनायक जे सुखदायक संतसहायक श्रीगिरधारी,
जे जनरंजन नाथ निरंजन भूधर भीतिविभंजन भारी । जे जगबंधन जे वृषनं-
दन दोष निकंदन देव मुरारी, जे जनतारण जे जगकारण विघ्ननिवारण वि-
श्वविहारी ॥७॥ चोपाई—स्तुतिना एवा शब्द सुणाव्या, पछी पुरमां प्रभु पधरा-
व्या । मांखाखाचरने दरबार, उतर्या आवि धर्मकुमार ॥८॥ अजुबा अने फुली-
बा आवी, तेने शामे समाधि करावी । जोइ आव्यां ते अक्षरधाम, त्यांनी वात
कही तेह ठाम ॥९॥ सुणी सौ जन विस्मित थाय, मान्यो श्रीहरिनो महिमाय ।
थई त्यांतो रसोई तैयार, जम्या संत ने जगदाधार ॥१०॥ गाम कुंडळमां थइ
वात, कारियाणीये छे जगतात । तेनां दर्शन करवाने काज, चाल्यो त्यां थकी
भक्तसमाज ॥११॥ रामानंदनां ते शिष्य जाणो, कहुं नाम सुणी उर आणो ।
भाग्यशाळि भलां राईबाई, तेना पुत्र भला व्रण भाई ॥१२॥ एक मामैयो हा-
थियो राम, आव्या पटगर अमरो नाम । बीजा पण आव्या उमंग धारी, नेहे
निखिया देव मुरारी ॥१३॥ करी अरज करीने प्रणाम, प्रभु आवो अमारे गाम ।
एम कालावाला बहु कीधा, तेतो शामे बधा सुणी लीधा ॥१४॥ पण बोल्या न-
हीं कांइ ज्यारे, मांचोखाचर बोलिया त्यारे । श्रीजी सांभळो हुं करुं अरजी,
पछी करजो जेबी आप मरजी ॥१५॥ जुनां सत्संगी छे राईबाई, हरिभक्तमां सु-
ख्य गणार्ह । गंगाबा छे जेतलपुर जेवां, राईबाईने जाणवां एवां ॥१६॥ अति
आग्रहथी करे अरजी, माटे साचववी तेनी मरजी । बीजे जावा उतावळ होय,
जवुं जोइये कुंडळ तोय ॥१७॥ सुणी बोलिया सुंदर शाम, जावो आवशुं कुं-
डळ गाम । एम कहि जन कीधा विदाय, रखा थोडा दिवस हरि त्यांय ॥१८॥
पछी संतसहित सुखधाम, गया त्यांथकी कुंडळ गाम । राईबाईना ओरडामांय,
उतर्या त्रिभुवनपति त्यांय ॥१९॥ राईबाईये दीधी रसोई, साधु पाळा जम्या
सहु कोई । मुकुंदानंदे त्यां कर्यां थाळ, जम्या ते पछी दीनदयाळ ॥२०॥ रखा
श्रीहरि त्यां एक रात, चाल्या उठीने थातां प्रभात । याद आव्युं बोचासण गा-
म, काशिदासनुं करवाने काम ॥२१॥ पूर्वे थै हती आकाशवाणी, मळशे आवी
सारंगपाणी । सत्य करवाने बाणी ते शाम, त्यांथी चाल्या बोचासण गाम ॥२२॥
जेजे गाममां भक्तसमाज, रातवासो रखा महाराज । एवी रीते बोचासण आ-
व्या, साथे संतनुं मंडळ लाव्या ॥२३॥ काशिदास तणे घेर गया, जइ आंगणा-

उभा रखा । काशिदास तथा तेनी मात, नामे नानीबाई विख्यात ॥२४॥
 पुछ्युं करीने प्रणाम, क्यांथी आव्या कहो निजनाम । सुणी बोल्या प्रभु शु-
 रेर, अमे आव्याहता तम घेर ॥२५॥ हतो त्यारे तपस्वीनो वेष, जटाजूट क-
 हता केश । जमतां पीरशुं तमे दूध, सुणी आवी ते बेयने सुख ॥२६॥ सां-
 । आवी आकाशवाणी, मळशे फरी सारंगपाणी । सोळे चिन्ह जोयां पद-
 ।, त्यारे निश्चे थयो तेने त्यांय ॥२७॥ आपोआप आ तो भगवान, देवा आ-
 । दर्शनदान । कहि विनतिनां वचन अनेक, आप्युं उतरवा घर एक ॥२८॥
 । संतने दीधी रसोई, जगदीश जम्या भाव जोई । जन दर्शन कांषाने
 ।, श्रीजी तेने समाधी करावे ॥२९॥ आसपास तणां जेह गाम, चाली बात
 । ठामोठाम । तेथि आवे घणा जन त्यांथी, उभराय प्रीति उरमांथी ॥३०॥
 यो—वास वसे वरतालमां, जन पवित्र पाटीदार । तेणे घणा जनने मुखे,
 यो प्रभुप्रताप अपार ॥३१॥ चोपाई—ब्रह्मचारी कहे सुणो भूप, कहुं आख्या-
 लुं अनुप । बद्रिकाश्रमना मुनि एक, चाल्या तीरथ करवा अनेक ॥३२॥
 धार्यो संन्यासिनो वेष, कर्ण तीर्थ कर्ण बहु देश । एवी रीते आव्या गु-
 त, वरतालविषे साक्षात ॥३३॥ धरा दीठी ते पुण्यनिधान, मुनिने छे त्रिका-
 ज्ञान । धारी अंतरमां एवी आश, थोडा दिन करवो अहि वास ॥३४॥
 शाळा दिठी एक एवी, वसे जेहमां वडेउ देवी । त्यांथि पश्चिमादिश मोझार,
 मारग छे जेह ठार ॥३५॥ एक खडकी हती मेडीवाळी, तेतो उतरवा जो-
 भाळी । वळि लक्ष्मिनारायण केरुं, आज दीसे छे सुंदर देरुं ॥३६॥ मोटी
 डी त्यां हती सारी, तेतो शोभती तंबुआकारी । संन्यासीनी नजर त्यां गह,
 ते स्थळनी स्मृति थई ॥३७॥ हरिगीतछंद—स्मृति थे विशाळा स्थळतणी ते
 छेने बदरी भली, अति मिष्ट तेम गरिष्ठ सुंदर फळवडे रहि छे फळी । संन्या-
 जोइ तपाशि वाच विकाशि उर अचरज धरी, संसार सरजनहार जगशणगा-
 बदरी करी ॥३८॥ चंदनतरु नंदनतणां ते जेहने बंदन करे, सुरंवृक्ष लक्षसमक्ष
 जन दक्ष महिमा उचरे । शिवसर्गथी के स्वर्गथी अपवर्गथी शुं उतरी, संसारस-
 नहार जगशणगारशुं बदरी करी ॥३९॥ हिमवान शिखरसमान तेजनिधान
 । सुरंग छे, उत्तंग अंग अभंग रंग तरंगसंग विहंग छे । अवनिंद्र इंद्र मुनींद्र चंद्र
 । तस जोग खरे खरी, संसार सरजनहार जगशणगारशुं बदरी करी ॥४०॥
 नाग बाग सुभागथी तजि राग रहि आ भागमां, विख्यात बात थडो घणी
 जात बात अथागमां । हरिधाम गणि आ ठाम करी आराम आम रही ठरी,
 । सरजनहार जगशणगारशुं बदरी करी ॥४१॥ चोपाई—बदरी बहु एम
 ।णी, अति उत्तम ए स्थळ जाणी । कीधो संन्यासीये त्यां निवास, पाटीदार
 वि बेठा पास ॥४२॥ बापुजीसुत रणछोडदास, प्रभु मळवानी ए बेने आश ।

करे जोगी जतितणी सेवा, प्रभु मेळवशे जाणे एवा ॥४३॥ मोटा सिद्ध संन्यासीने जाणी, पगे लाग्या बदी शुभ वाणी । आप्यो खडकी उपर उतारो, कर्णो स्नेह्मी सतकार सारो ॥४४॥ जह विप्र पवित्रने घेर, स्वामी भीक्षा करे रुडीपेर । बदरी तळे जै सभा सजे, कथा वात करे प्रभु भजे ॥४५॥ सुवे खडकी उपर जै राते, नाय जैने तळावे प्रभाते । कथा सांभळवा सुखकार, आवे गामना सौ पाटीदार ॥४६॥ आंघळो हतो भगवानदास, तेणे माग्युं संन्यासीनी पास । धर्मवंत दया दिल धरो, मने दृष्टिये देखतो करो ॥४७॥ सुणी एवुं दया दिले आबी, तेनी आंख्यो आरोग्य बनावी । मोटो तेथी वध्यो महिमाय, प्रभुनी पेटे स्वामि पुजाय ॥४८॥ बापुजी तथा रणछोडदास, रहे सेवामां स्वामिनी पास । नित्य स्वामिनां चरण ते चापे, जोड्ये ते जणश लावी आपे ॥४९॥ थया स्वामि ते पुरा प्रसन्न, कछुं मागो मुखेथी वचन । तयारे बोल्या तनुज ने तात, पाम्या छैये अमे सुख सात ॥५०॥ संसारमां सात सुख ने सात दुःखविषे । उपजातिवृत्त—आरोग्यता उद्यम होय सारो, सती सुनारी सुत सेवनारो । कुटुंबमां संप सुमित्र गेह, संसारमां छे सुख सात तेह ॥५१॥ व्याधी उपाधी कण होय माथे, कुभारजा क्लेश कुटुंब साथे । कुपुत्र के होय कुमित्र संग, ते दुःखनां सात गणाय अंग ॥५२॥ चोपाह—तम-जेवा तणी दया पामी, नथि दुःख ने सुख छे स्वामि । स्थिति मध्यममां सुख जेवुं, अति उत्तममां नथी एवुं ॥५३॥ नथी जोतुं घणुं धन धान, नथी जोतुं घणुं मोटुं मान । नथी जोता हवे घणा घाट, नथी जोडतुं राज के पाट ॥५४॥ इच्छा एक रहेछे अपार, मळे क्यारे जगतकरतार । सुणी स्वामि कहें धन्यधन्य, समजू तम जेवा न अन्य ॥५५॥ नथी मागता मायिक सुख, प्रभु मळवानुं मागोछो मुख । दीधुं एम कही वरदान, भेटशे तमने भगवान ॥५६॥ तयारे तेओये पूछियुं आम, क्यारे मळशे अने किये गाम । स्वामि बोल्या पछी तेनी पास, स्नेहे सांभळो रणछोडदास ॥५७॥ कोटि ब्रह्मांडना करनार, तेणे लीघोछे नर अवतार । आज सोरठमां विचरेंछे, कोटि जननां कल्याण करेछे ॥५८॥ थोडा मासमां सुंदर शाम, आवशे ते बोचासण गाम । तेनो सांभळी प्रौढ प्रताप, जजो दर्शन करवाने आप ॥५९॥ सोळे चिह्न चरणमां जणाय, तेथी जाणजो ते जगराय । एवां सांभळीने ते उच्चार, मान्यो स्वामिनो पाड अपार ॥६०॥ राते स्वामि निद्रावश थया, पाटी-दार तयारे घेर गया । आबी जोयुं प्रभातमां ज्यारे, त्यांतो स्वामिने दीठा न तयारे ॥६१॥ घणा जोई वळया वाट घाट, उपज्या उरमांहि उचाट । कोइ लोके समाचार कछ्या, बामणोली भणी स्वामि गया ॥६२॥ तेनी पाछळ जै जोई वळया, महा-पुरुष तो कयाई न मळया । जाण्युं धारी संन्यासीनो वेष, एतो आवेला कोई सिद्धेश ॥६३॥ पुष्पिताम्रावृत्त—हरिजन जह जन्म ज्यां धरेछे, मुनिजनद्वार दयाळु शुद्ध लेछे । कदि निजजनने विदेश मूके, चितवन चित्तथकी प्रभु न चूके ॥६४॥

श्रीविहारिलालजी आचार्यविरचिते हरिलीलामृते पंचमकळशे अचित्यानंदवर्णीद्रुअभयसिंहनृपसं-
श्रीवृतालये सिद्धसंन्यासीआगमननामा अष्टादशो विश्रामः ॥१८॥

पूर्वछायो—थोडाक भास गया पछी, आव्या बोचासणे अविनाश । वात
१ वरतालमां, बापुभाई ने रणछोडदास ॥१॥ चोपाइ—बापुभाईनुं नाम प्रकाश,
जन्मनुं कुबेरदास । पिता पुत्र मळीने सिधाव्या, बेय गाम बोचासणे आ-
॥२॥ काशिदासने घेर ते गया, प्रभु निरखीने पावन थया । पदमां पडी
ओ प्रणाम, प्रभुये पुछयुं गाम ने नाम ॥३॥ सर्व जाणेछे अंतरजामी, जनरीति
। बहुनामी । काशिदासे कहां नाम ठाम, कहुं आव्याछे दर्शन काम ॥४॥
पदतळ बेय निहाळ्यां, पिता पुत्रे सोळे चिह्न भाळ्यां । रुहुं दीठुं चमत्कारी
; जाण्या कोटि भुवनना भूप ॥५॥ निज भाग्यतणो महिमाय, जाणी हैयामां
ख न माय । थयां पुलकित बेनां शरीर, नेणे आवियां नेहनां नीर ॥६॥ अमे
। अल्प जीव गमार, अने क्यां कोटि जगकरतार । एनां दर्शन अमने क्यां-
एवा तर्क उठे मनमांथी ॥७॥ पण सुखथी न बोलाय बोल, स्नेहसागर उ-
घो अतोल । कयों वर्णि मुकुंदे थाळ, उज्या जमवाने दीनदयाळ ॥८॥ बेठा
रोगवा अविनाश, बेय जणने बोलाविया पास । आपी शिष्ट प्रसादी मुरारी,
या बेय ते महिमा विचारी ॥९॥ कथा वात सुणी रखा रात, पछि प्रगटियुं
। रे प्रभात । स्नानआदि क्रिया नित्य करी, चाल्या दर्शन करवा फरी ॥१०॥
। सभा सजी सुखराशी, बेठा त्यां वरताल निवासी । काशिदास पिता का-
स, बेठा तेपण तेओनी पास ॥११॥ जुवेछे वरताल निवासी, तेजोमय प्र-
सी छबि भासी । तेओ बेयने थै त्यां समाधी, जेम जोगकळा होय साधी
२॥ जैने जोड्युं अक्षरधाम, दीठा त्यां पण श्रीघनशाम । दीठा चिंतामणीमय
ल । कल्पवृक्षतणी घणी ओळ ॥१३॥ नर अक्षरसम कोटि दास, उभा सेवामां
हरिपास । ब्रह्मा विष्णु ने रुद्र गणाय, एवाने तो न दर्शन थाय ॥१४॥ गुण-
न करे वेद चार, एवुं ऐश्वर्य दीठुं अपार । त्यांतो तेओ समाधीथी जाग्या,
। ने पगे प्रेमथी लाग्या ॥१५॥ करी अक्षरधामनी वात, पाग्या अचरज सौ
। जात । वळी विनति करी जोडी हाथ, वरताल चालो मुनिनाथ ॥१६॥ अमे
विया तेडवा आज, इच्छा पूर्ण करो महाराज । सुणी एवुं कहे कानदास,
। छे चोर धाराळानो त्रास ॥१७॥ परदेशी आवी उतरेछे, तेनां वल्ल वाहन
री लेछे । त्यारे बोलिया रणछोडदास, तेनो अमने नही कांइ त्रास ॥१८॥
वी घेर अमारे उतरे, तेने हरकत कोई न करे । गाममांहि अमारी आज, कोई
पी शके नहि लाज ॥१९॥ सुणी बोलिया सुंदर शाम, तमे जाओ तमारे
म । आवती काले आवहुं अमे, तेनी चिंता न राखशो तमे ॥२०॥ आपी व-
। ने कीधा विदाय, गया ते प्रणमी प्रभुपाय । रात पाछलिये बळवंत, कहे साधुने

સાંભળો સંત ॥૨૧॥ સાધુ પાંચ રહો આ ઠામે, બિજા જાઓ જેતલપુર ગામે ।
 પળ સ્વામિ આનંદાનંદ, સાથે લે એક સંતનું ઘુંદ ॥૨૨॥ એતો આંહિથી ઢાકોર
 થૈને, ફરે કાનમ પ્રાંતમાં જૈને । એથી આજ્ઞા પ્રમુતળી પામી, ચાલ્યા સંત તે સૌ
 શિર નામી ॥૨૩॥ જવા શ્રીજી થયા તૈયાર, થયા ઘોડી ઉપર અસવાર । ઉમોભાઈ
 ને ગોવિંદ સ્વામી, શ્રીજીસાથે ચાલ્યા મુદ પામી ॥૨૪॥ વીજા સંત લઈ સંગ ચાર,
 વિચર્યા ત્યાંથી વિશ્વઆધાર । છ ઘડી દિન ચડિયો જ્યારે, વરતાલે આવ્યા
 પ્રમુ ત્યારે ॥૨૫॥ બદરીતરુ સુંદર ભાઠી, જઈ ત્યાં ઉતર્યા વનમાઠી । દીઠો કુપ
 તે પશ્ચિમ ઠામ, ગંગાજલિયો છે તેહનું નામ ॥૨૬॥ સંતસહિત મહાપ્રમુ નાઘ્યા,
 બેઠા જ્યાં શુભ બદરીની છાયા । ત્યાંજ કર્મ સંધ્યાદિક કર્યા, બદરીફલ દેવને
 ઘર્યા ॥૨૭॥ જમ્યા તે ફલ સારંગપાળી, બદરીને બહુજ વલ્લાળી । ત્યાંતો પુરજન
 આવ્યા અપાર, વાજે વાજિત્ર વિવિધ પ્રકાર ॥૨૮॥ કહે હેપ્રમુ પુરમાં પધારો, અમે
 આપિયે સારો ઉતારો । સુળી બોલિયા શ્રીભગવાન, અતિવાલું લાગેછે આ સ્થાન
 ॥૨૯॥ થોડી વાર તો બેશિયે આંહી, પછિ ઉતરશું પુરમાંહી । આસપાસ પ્રમૂજી નિ-
 હાઠે, વારેવારે તે બદરીને ભાઠે ॥૩૦॥ બાપુભાઈયે વાત પ્રકાશી, એક આવ્યા હતા
 સંન્યાસી । તેણેપણ આ જગ્યા વલ્લાળી, બદરી સુરતરુ જેવી જાળી ॥૩૧॥ કથા
 વારતા આ સ્થાન કરતા, મહિમા આ ભુમીનો ઉચરતા । એણે અમને દીધું વરદાન,
 ભેટડો તમને ભગવાન ॥૩૨॥ એતો સુફલ થઈ એની ઘાળી, મઠિયા તમે સારંગ-
 પાળી । સુળી શ્રીજી હૃદયા મંદમંદ, પછી ત્યાંથી ઉઠ્યા જગવંદ ॥૩૩॥ બાપુભા-
 ઈને આંગળે આવ્યા, લવકીને મેઢે પધરાવ્યા । ઉતર્યા ત્યાં શ્રીજી ને સંત, આ-
 વે દર્શને લોક અમંત ॥૩૪॥ શ્રીજી જ્ઞાનની વાત સુણાવે, કોઈને તો સમાધિ ક-
 રાવે । એમ આપે અતિશે આનંદ, સુખદાઈ શ્રીસહજાનંદ ॥૩૫॥ પૂર્વછાયા—આઠ
 તનુજ બાપુભાઈને, સેવે શ્રીજીને મઠી સૌ સાથ । ભલા તે આઠે ભાઈનાં, કહું
 નામ સુળો નરનાથ ॥૩૬॥ ચોપાઈ—દાસ રણછોડ બેચરદાસ, દાજીભાઈ તથા
 કાનદાસ । ભાઈજી રાઈજી વ્રજભાઈ, મૂલજી પળ ત્યાં આવે ઘાઈ ॥૩૭॥ સતી
 રણછોડદાસની નારી, રંગબાઈ તે સદ્ગુણી સારી । કહું તેહને રણછોડદાસે, શુદ્ધ
 રંધાવો ગોરની પાસે ॥૩૮॥ પુરુષોત્તમ પરબ્રહ્મ જેહ, જમશે આપણે ઘેર એહ । પ-
 છી તેણે રસોઈ કરાવી, જમ્યા નાથ નૈવેદ્ય ઘરાવી ॥૩૯॥ જમ્યા સંત ને પાર્ષદ
 આદી, પછી આપી તે સૌને પ્રસાદી । ગાડું આંગણામાં હતું ત્યાંય, પ્રમુ પોઢિયા
 માંચઢા માંય ॥૪૦॥ દાજીભાઈ તો વિચારે છાનું, સોઢે ચિહ્ન દિઠે પ્રમુ માનું ।
 પગ લાંબા કર્યા પ્રમુ જ્યારે, સોઢે ચિહ્ન તેણે દીઠાં ત્યારે ॥૪૧॥ દાજીભાઈનો
 સંશય ગયો, ભગવાનનો નિશ્ચય થયો । આઠે ભાઈ થયા સતસંગી, સેવે શ્રીજીને
 અંગે ઉમંગી ॥૪૨॥ ઢાઢ્યો લવકીને મેઢે પલંગ, પોઢે રાત્રિયે ત્યાંજ શ્રીરંગ । ક-
 રે દિવસે તો જ્ઞાનની વાત, આવે સાંભળવા જનવાત ॥૪૩॥ સારા સુતાર વાસળ

नाम, आव्या ते कथा सुणवा काम । दैवी जीव मुमुक्षु छे तेह, थया तरतज आश्रित एह ॥४४॥ कर जोडिने विनती करी, मारे घेर पधारो श्रीहरि । त्यारे भक्तवत्सल भगवान, गया तेह सुतारने स्थान ॥४५॥ घर पाछळ कीधेली बाज्य, हतुं दाडमडीनुं त्यां झाड । तळे तेने पलंग बिछावी, पुज्या त्यां प्रभुने पधरावी ॥४६॥ चर्चि चंदन हार चढाव्या, तोरा पागमां सरस धराव्या । धूप दीप ने आरती करी, भावे भेट प्रभूपासे धरी ॥४७॥ पछी प्रेमथी कीधो प्रणाम, पूज्या संतने पण तेह ठाम । मुखे माग्युं वळी वरदान, प्रभु तव पदनुं रहे ध्यान ॥४८॥ तथाअस्तु कही मुनिनाथे, मुक्क्यो हाथ सुतारने माथे । एनो अर्थ ए रीते सुधारी, गयां उतारे श्रीगिरिधारी ॥४९॥ हवे पामी कथानो प्रसंग, कहुं एक कथातणुं अंग । रुडी रीते सुणो राजान, पगी जोबननुं आख्यान ॥५०॥ वसे जोबन वरताल वासे, जेना त्रासे मोटा भूप त्रासे । चोरी करवा चारे दिश जाय, नही कोयथकी पकडाय ॥५१॥ मोटा महिपतिना मोल फाडे, लुंटे वाटमां धोळे दहाडे । सोसो गाउसुधी जेनुं नाम, जाणे रंक ने राय तमाम ॥५२॥ पगी सुंदर शकरो ने दलो, चारे भाइविषे संप भलो । सगावालानो जथो विशेष, तेथी कोइथी नव डरे लेश ॥५३॥ भाइ सुंदरनेज बोलावी, पगी जोबने बात सुणावी । पाटीदारना फळियामांही, एक बावो आवेलो छे आंही ॥५४॥ पाटीदार मोटा जन जे छे, परमेश्वर तेने कहेछे । माटे जोवी तेनी प्रभुताइ, एवो निश्चे कयोछि में भाई ॥५५॥ राते सर्व उंधी जाय ज्यारे, तेनी घोडी छोडी लेवी त्यारे । क्याई काढवी देश विदेश, जोशुं केवा छे ते परमेश ॥५६॥ मारुं वचन तमे मन धरो, काम एटलुं तो आज करो । सुणी बोल्या पगी सुंदरजी, एवं करवा नथी मारी मरजी ॥५७॥ एनां दर्शन कीधांछे मेंय, महामूर्ति चमत्कारी छेय । तेनुं पोतानुं तेज प्रकाशे, भाळतांज ते भगवान भासे ॥५८॥ मोटापुरुषनी छेड न करिये, एवाथी तो अंतरमांहि डरिये । एम कहिने सुंदरजी गयो, पगी जोबन शांत न थयो ॥५९॥ रात अरध बितीगइ ज्यारे, पगी जोबन चालियो त्यारे । ठेली कूबेरदासनी खडकी, भाइ रायजी त्यां उठ्या भडकी ॥६०॥ कुचा लै हाथमां तरवार, झट उघाडियुं जइ द्वार । पगी जोबनने जोयो ज्यारे, कहे रायजी क्रोधथी त्यारे ॥६१॥ आवी रीते छंछेडो छो अमने, तेथी लाभ थशे नहि तमने । जथावाळा अमेपण छैये, अमे तमथी नहीं डरी जैये ॥६२॥ भाखे ते समे जोबनभाई, जोवी छे प्रभुनी प्रभुताई । तमे आज कदी आडा फरशो, बीजे गाम जशे त्यां शुं करशो ॥६३॥ कही एवं पगी घेर गया, पछी रायजी तो पोठी रखा । त्रण दिवस रखा प्रभु त्यांय, थया चोथे दिजमी विदाय ॥६४॥ जतां पण प्रभु बदरीने भाळे, आसपासनी जग्या निहाळे । वखाणी बदरी बहु वार, जाणेछे श्रीहरि तेनो सार ॥६५॥ पुष्पिताम्रावृष—हरिजन वरतालना निवा-

सी, प्रभु विचर्याथि थया दिले उदासी । फरिफरि विनवे करी प्रणाम, प्रभु रहो अहियां करी स्वधाम ॥६६॥ इति श्रीविहारिलालजीआचार्यविरचिते हरिलीलामृते । मकलशे अचिंत्यानंदवर्णाद्रिअभयसिंहनृपसंवादे वृत्तालये श्रीहरिकुबेरदासगृहे आगमननामा एकं विंशो विश्रामः ॥१९॥

पूर्वछायो—भूप कहे ब्रह्मचारिने, वरतालमां विश्वाधार । शा कारण बर तरुने, निरख्युं बारंवार ॥१॥ चोपाई—शामाटे फरी भूमिने भाळी, केम त्यां उर्या वनमाळी । संन्यासीये बखाणी शा काज, तेनो मर्म कहो महाराज ॥ त्यारे वर्णि कहे नृप पास, सुणो ए भूमिनो इतिहास । पूर्वकाळे भृगुतणी ना पेटे पुत्री थई एक सारी ॥३॥ निरधारिणुं लक्ष्मी नाम, रूपे रुडी नें सद्गुणघाथइ परणवा लायक बाळ, आव्या नारदजी एह काळ ॥४॥ भृगुये एनुं अकीधुं, भला भावथी भोजन दीधुं । रमा नारदने पगे लागी, वर जोड पोतातु मागी ॥५॥ त्यारे बोल्या नारद ऋषिराय, तुज योग्य तो विष्णु गणाय । उग्र कर्तुं होय ज्यारे, तेने विष्णु मळे वर त्यारे ॥६॥ कहे लक्ष्मी कहुं तमे रुकहो क्यां जइमे तप करुं । कहे नारद सांभळ बाई, तपभूमि कहुं सुखदाई ॥ जप तप निजघेर कराय, साधारण फळ तेहनूं थाय । नदीतीरे के देवने घ करे तो फळ शतगणुं पामे ॥८॥ तेथी पण ज्यां पवित्र प्रदेश, जप तप करे जइ लेश । तेनुं लक्षगणुं फळ थाय, श्रुतिशास्त्र कहेछे सदाय ॥९॥ क्षेत्र संपरी जे गणाय, त्यांना तपनुं अक्षय फळ थाय । कहे लक्ष्मि दया दिल ला अति उत्तम क्षेत्र बतावो ॥१०॥ कहे नारद सांभळ बाई, कहुं क्षेत्र अक्षय फदाई । महिसागर ने वेत्रवती, त्रिजी साभ्रमती करे गती ॥११॥ तेह त्रणे मध्ये पावन, हितकारी छे हेडंबा वन । तरु वेलीतणो नहीं पार, बदरी एक आकार ॥१२॥ तमे त्यां रहींने तप करो, हैये ध्यान श्रीकृष्णनुं धरो । द्वादशा मंत्रने जपो, पांच अग्नितणा ताप तपो ॥१३॥ तेथी श्रीप्रभु थाशे प्रसन्न, वरव ते देशे वचन । बिजा जेजे मनोरथ हशे, सर्व ते स्थळे पूरण थशे ॥१४॥ कहि थया अंतरधान, गया नारदजी ब्रह्मस्थान । लक्ष्मी बदरीतळे गयां, करवाने तत्पर थयां ॥१५॥ तेने करवाने स्नान अनूप, धर्युं गंगाये कूपस्वरु गंगाजळियो प्रसिद्ध छे नाम, जहां स्नान कर्तुं घनशाम ॥१६॥ अति उग्र तप एवुं, नव थाय तपस्वीथी तेवुं । दीधुं दर्शन श्रीभगवान, कहुं मागो वरदान ॥१७॥ सुणी बोल्यां रमा शिर नामी, मने परणो तमे बहुनामी । सेवामां राखो सदाय, एज मागुंहुं वैकुंठराय ॥१८॥ तथाअस्तु कहुं भगव कहुं त्यां वळि करुणानिधाने । बीजी होय इच्छा मनमांही, मुखे मागो ते पीश आंही ॥१९॥ कमळा कहे करुणानिधान, मने वालुं लागेछे आ स्थान । अ मंदिर मोटुं रचाय, तेमां आपणी मूर्ति थपाय ॥२०॥ सर्वदा आंही आपणे बशि

क्षणमात्र न वेगळां खशिये । तीर्थ सर्वोपरी आ गणाय, करे पुण्य अक्षयफळ
 थाय ॥२१॥ करे इच्छाथी जो अनुष्ठान, पामे ते धन धान्य संतान । मुनि मोटा
 आश्रम करि रहे, तीर्थ करवा ब्रह्मादिक चहे ॥२२॥ करे भक्ति ठरीने आ ठामे,
 मोक्षअर्थि ते मोक्षने पामे । आप आपनुं देवत लावी, सर्व तीर्थ वसे अहीं आ-
 बी ॥२३॥ रसकस घणो आ स्थळे रहे, लोको प्रांत चारुत्तर कहे । भला राजी
 थया भगवान, तो ते आपो मने वरदान ॥२४॥ कहे विष्णु आ तीर्थ गणाशे,
 तमे मार्गुं तेतो बधुं थाशे । कळिकाळ प्रवर्तेशे ज्यारे, अति व्यापशे अधरम
 त्यारे ॥२५॥ आपे अक्षरधाम निवासी, पुरुषोत्तम परमप्रकाशी । धर्मस्थापन
 करवाने काज, आवशे लई मुक्त समाज ॥२६॥ धरणीपर नरतनु धरशे, आवी
 आ स्थळमांहि विचरशे । अति जाणी पवित्र आ ठाम, करशे निजनुं मुख्य
 धाम ॥२७॥ छबि लक्ष्मीनारायणतणी, पधरावशे प्रीतिथी घणी । छबिमां रहेशे
 बहुनामी, जेम जीवमां अंतरजामी ॥२८॥ कही एम गया अविनाश । लक्ष्मी-
 जी गयां पिता पास । कहे वर्णि सुणो वसुधेश, पछी आव्या ज्यारे अक्षरेश ॥२९॥
 वारेवारे ते बदरी निहाळी, भला भावथी भूमिने भाळी । तमे कारण पूछियुं
 राय, कही तेमाटे एह कथाय ॥३०॥ पूर्वछायो—विचरिने वरतालथी, गया जेत-
 लपुर जगदीश । थाल जम्या गंगाबाइनो, प्रभु अक्षरधाम अधीश ॥३१॥ चोपाई—
 वरतालमां जे थइ वात, मुक्तानंदने कहि साक्षात । वळी बोल्या जे ततपर था-
 ओ, वरतालविषे तमे जाओ ॥३२॥ दैवी जीव घणाक छे त्यांय, तेतो आवशे
 सत्संगमांय । केटलाक अमे समजाव्या, तेथी सत्संगमां तेओ आव्या ॥३३॥
 तमे जैने करो उपदेश, तेथी आवशे अन्य विशेष । अमदावादमां अमे जाशुं,
 पछी कच्छने मारगे थाशुं ॥३४॥ सुणी मुक्तमुनी तो सिधाव्या, लइ मंडळ वर-
 ताल आव्या । भक्त कूबेरदासने घेर, आवी उतरिया रुडीपेर ॥३५॥ नारायण-
 गर नाम गोसाईं, कथा सांभळता सभा माई । तेओ तेथकी सत्संगि थया,
 स्वामिने मठमां तेडिगया ॥३६॥ हतो एकांतनो जोग सारो, तेथी त्यांज रखा-
 व्यो उतारो । कथा वारता कीर्तन थाय, जन सारा सांभळवाने जाय ॥३७॥
 दास कूबेर जे पाटीदार, तेना पुत्र तो आठ उदार । सूत्रधार तो वासण
 नाम, हरिभक्त हता एह ठाम ॥३८॥ थया स्वामितणे उपदेशे, तेनां नाम
 सुणावुं विशेषे । पाटीदार जाणो दादाभाई, प्रभुदास तथा ब्रजभाई ॥३९॥
 वळी वासण थोभणदास, वालाभाई ने भाईजीदास । दास वसन ने रा-
 यजी दाजी, नारायणदास पण थया राजी ॥४०॥ गोर वनमाळी सत्सं-
 गी थया, तेना भवना फेरा मटि गया । पगी जोबन ते व्रण भाई, हरि-
 भक्त थया हरखाई ॥४१॥ बामणोली तणा रहेनार, समज्या ते तखोपगी सार ।
 तेथी स्वामिने त्यां तेडी गया, सतसंगी तहां घणा थया ॥४२॥ आसपासना

गाममां जैने, दैवी जीवने उपदेश दैने । स्वामिये सतसंग कराव्यो, श्रीजि महिमा समजाव्यो ॥४३॥ हवे श्रीजीतणी कहुं वात, सुणो भूप अमेसिंह भ्र त । स्वयं रामानंद छतां, घणा शिष्य जेतलपुर हता ॥४४॥ कांइ रघुनाथदा भमाव्या, अवलुं कहीने समजाव्या । तेने हरिये प्रताप जणाव्यो, निजनो मर्मा मा समजाव्यो ॥४५॥ एम त्यांनो मटाडी विषाद, विचर्या प्रभु अमदावाद जइ पांचकुवातणी पास, एक जग्यामां कीधो निवास ॥४६॥ रामदासे आवि ए ठाम, प्रेमे श्रीजीने कीधा प्रणाम । सतसंगी मळी सौ आव्या, सीधुं साम न सरवे लाव्या ॥४७॥ सर्व रघुनाथदासनी वात, रामदासे कही साक्षात । घा फेरव्याछे हरिजन, अभिमान धरे अती मन ॥४८॥ कहे गादीनो वारस हुं ! ज्ञान साधुं तो हुंज जाणुंहुं । कहे श्रीजी हरिइच्छा हशे, अंते एज रीते स थशे ॥४९॥ पण तेनुं भुंडु नव थाय, एवो थाय तो करवो उपाय । कहे वर्णि र णो महीपाळ, हरिकृष्ण छे केवा कृपाळ ॥५०॥ थोडा दिवस रखा हरिराय, क वारता त्यां नित्य थाय । कोइने तो समाधि करावे, कोइने तो प्रताप जण ॥५१॥ वध्यो श्रीपुरमां सतसंग, चढ्यो ज्ञान वैराग्यनो रंग । मत पंथ घणे द धा त्यागी, तेथी दाक्षिया दिलमां वेरागी ॥५२॥ हता रघुनाथदासे भमाव्या, मांथी पण बहु पाछा आव्या । एक अवसरे रघुनाथदास, शिष्यो सहित अ व्यो प्रभुपास ॥५३॥ भक्तिपुत्रे तेनुं भलुं करवा, दीधुं मान तेनुं मन ठरव गादि तकियो नखावि बेसार्या, घणा स्नेहना शब्द उचार्या ॥५४॥ रामानंद शिष्य छो जूना, नथी समझणमां कांइ न्यूना । माटे आज्ञा ते गुरुनी पाळो, जी तो बधी खटपट टाळो ॥५५॥ मुक्तानंद आदिक मुनि जेम, सारा सारा सद्गुरु तेम । तमे पण सारा सद्गुरु थैने, फरो देशमां मंडळ लैने ॥५६॥ जो होय जो महान्तताई, आपिये अमदावादमाई । गुरुआज्ञाथी आडा न ज्ञा संप्रदायथी विरुद्ध न थावुं ॥५७॥ एवुं सुणतां बोल्यो अभिमानी, एवा के मोटा तमे ज्ञानी । प्रभु थैने पोतेज फरोछो, मिथ्या मुजने शिखामण्यो ॥५८॥ आजकालना आवेला तमे, केम मानीये मोटेरा अमे । निजनुं हित मन धरो, मारी आज्ञाविषे अनुसरो ॥५९॥ प्रभुने कहेछे एम वात, एवामां थयो उतपात । मळया वेरागी सौ एकठार, करी संप ने कीधो विचार ॥६०॥ आव्या जीवनमुक्ता जे छे, आपणा शिष्य भोळवि लेछे । आपणो पंथ जो तु जाशे, पेट आपणुं केम भराशे ॥६१॥ जैये धोका ने चीपीया लैने, खूब मार तेहने जैने । एवुं धारीने वेरागी बीश, आव्या खूब चडावीने रीश ॥६२॥ ब ह्ये वाळेला वज्रकछोटा, कोइये वाळेला ताणी लंगोटा । कोई बोकानी बाळ चाल्या, जेम राक्षस जुळे महाल्या ॥६३॥ कोइये बांधी लीधी जटा माथे, ली धोका ने चीपीया हाथे । जाणी अंतरजामीये वात, आंहि थाशे हवे उतप

॥६४॥ रामदासने समशा करी, तेने लैने उठीगया हरी । रखा बेशी त्यां रघु-
नाथदास, तेना मनमां नथी कांई त्रास ॥६५॥ नथी तेने भविष्यनुं ज्ञान, मन
मिथ्या घरे अभिमान । जमदूतनी त्यां घाड आबी, मुक्युं बहु बूमण मचावी
॥६६॥ कहे जीवनमुक्ताने मारो, केम तोडेछे पंथ अमारो । जहां रघुनाथदास बे-
ठाछे, जाण्युं जीवनमुक्ता तो आ छे ॥६७॥ धोका चीपीयानो मार्यो मार, करे
रघुनाथदास पोकार । भांग्यो वांसो ने भांग्या नितंब, गयुं ते पछी जमनुं कु-
टुंब ॥६८॥ महादुःखथी रघुनाथदास, वशो जैने पोताने निवास । धर्मपुत्र जे
करवानुं घात्रे, तेवुं काम करे परद्वारे ॥६९॥ पुष्पिताम्रावृत्त—नहि कदि करमांहि
शस्त्र लीधुं, पण जग सर्व स्वबदय एम कीधुं । परजन मन प्रेरणा करीने, अ-
खिल विनाश कराविया अरीने ॥७०॥ इति श्रीविहारिलालजीआचार्यविरचिते हरिलोलामृते
पंचमकलशे अर्चित्यानंदवर्णोद्भवमयसिंहनृपसंवादे श्रीहरि श्रीपुरे रघुनाथदासअभिमानखंडननामा
विंशो विश्रामः ॥२०॥

पूर्वछायो—बिजे दिवस रामदासजी, कहे श्रीपुरुषोत्तम पास । मनावतां न-
हि मानशे, अभिमानी रघुनाथदास ॥१॥ उपजातिवृत्त—आयुष अंते मरवा पडे-
लुं, जेनुं घणुं अंतर तो सडेलुं । धन्वंतरी आवि करे उपाय, तथापि तेनो नहि
रोग जाय ॥२॥ जेनी थई जीवननाडि नाश, न राखवी उगरवानी आश । खूटी
गयुं सूकृत सर्व जेनुं, सुमारगे चित्त चडे न तेनुं ॥३॥ जो शैल जेवो तृणगंज
होय, बळे पडे जो लव अग्नि तोय । जो पुण्यना ओघ कर्यो अपार, बळे गु-
रुद्रोह करे लगार ॥४॥ द्रोही थयोछे रघुनाथदास, थयां सुकर्मां सघळां विनाश ।
सत्संगथी तेह थयो टळेल, नथी हवे ते तलमांहि तेल ॥५॥ सत्संगमांथी जन कोइ
जाशे, सत्संगने शुं नुकशान थाशे । समुद्रथी जो मगरो रिसाय, समुद्रने खामि
कशी न थाय ॥६॥ जो बालबाई हरबाई जेवां, गयां मनुष्यो वळि अन्य एवां ।
तथापि सत्संग घटयो न लेश, दिनेदिने छे बधतो विशेष ॥७॥ कोटि प्रकारे प्रभु
आप पास, नहीं रहे ते रघुनाथदास । माटे कृपानाथ करो विमूख, नहीं करो तो
नहि थाय सूख ॥८॥ जे अंगमां उत्पन्न कीडियारुं, ते तर्त काप्ये तन थाय सारुं ।
जो लोभ तेनो लगिरे कराय, बिजो बहू तेथि बगाड थाय ॥९॥ बोल्या सुणीने
प्रभु निर्विनाश, खरुं कहोछो मुनि रामदास । शत्रू नड्योछे अभिमान एने, तेणे
कर्यो खूब खुबार तेने ॥१०॥ अभिमानविषे । रथोद्धतावृत्त—गर्व सर्व सुख नाशकार
छे, गर्वमांहि दुःख तो अपार छे । गर्ववान तृणतुल्य थायछे, गर्वगंजन हरी गणा-
यछे ॥११॥ जोगधारि अभिमान जे घरे, तो भवाब्धि कदिये न ते तरे । मानथीज
सदबुद्धि जायछे, जाप जज्ञ तप नाश थाय छे ॥१२॥ काम क्रोधथकि मान नेष्ट
छे, मान सर्वथकि शत्रु श्रेष्ठ छे । छे काम क्रोध जिततां जितायछे, मानपास जन
हारि जायछे ॥१३॥ रावणादि जग जीति जामिया, मानथीज पण मृत्यु पामिया ।

દેવ દૈત્ય નર નાગના મુખી, માનથીજ વહુ થાયછે દુઃખી ॥૧૪॥ ભક્તિ સાધિ જન
 ધામમાં ચડે, માનશત્રુ જઈને ત્યાં નહે । કામ લોભ નહિ ધામમાં નહયા, માન-
 થીજ જય ને વિજે પડ્યા ॥૧૫॥ જો પુરાણ શ્રુતિ શાસ્ત્રને ભણે, શ્રેષ્ઠ થાય કદિ
 સદ્ગુણે ઘણે । તોય હોય અભિમાન તો નહે, જેમ શ્વેર પયમાં કદી પડે ॥૧૬॥ જો
 અજાણિ કશિ વારતા રહી, માનિ માન તજિને પુછે નહીં । જેમ ઘેલિ રસ લોટમાં
 ધરી, આપબુદ્ધિ રસરોટલી કરી ॥૧૭॥ કાંઈ હોય કદિ પાત્રતાપણું, માનરૂપિ પણ
 થાય ઢાંકણું । તો ન થાય ગુણ પ્રાપ્ત તેવિષે, હોય માંહિ ગુણ તે નહીં દિસે ॥૧૮॥
 મૂઢ ઢાલિ મુલથી મુંઢાવિયાં, વસ્ત્ર અંગ ભગવાં ધરાવિયાં । નાત જાત તજિ ની-
 કલ્લયો અરે, મૂર્ખ દેહઅભિમાન શું ધરે ॥૧૯॥ ત્યાગિ લાજ કર તુંબડું ગ્રહ્યું, રાજ
 ચોલિ પછિ માન ક્યાં રહ્યું । ભીલ માગિ નિજ પેટ તો ભરે, મૂર્ખ વ્યર્થ અભિ-
 માનને ધરે ॥૨૦॥ એકએકથકિ શ્રેષ્ઠ હોય છે, ક્યાં અનન્ય ગુણવાન કોય છે । ચંદ્ર
 હંદ્રપણ અલ્પપાત્ર છે, તો મનુષ્ય જન કોણમાત્ર છે ॥૨૧॥ ઉપજાતિવૃત્ત—નિર્માનિ
 જેના હરિ હૃષ્ટ હોય, તેતો ન ઇચ્છે કદિ માન કોય । જે હોયછે રાવણપક્ષ કેરા,
 તે માન ઇચ્છે મનમાં ઘણેરા ॥૨૨॥ તજે કદાપી ગજ બાજ રાજ, તજાય સર્વે
 સુખસાજ લાજ । વને વશીને ફલ ફૂલ ખાય, બધું તજે માન નહીં તજાય
 ॥૨૩॥ ય્યાંસુધિ ધોળાં પડ હોય અંગે, । સાધૂનું માહાત્મ્ય ગણે ઉમંગે ।
 સાધૂ થઈને ભગવાં કરાય, સાધૂતણો તે પિતરાઈ થાય ॥૨૪॥ જો ગાદિયે સદ્ગુ-
 સંગ વેસે, સમાવિષે ગાદિ વિના ન પેસે । માને કરીને મન મોટું થાય, ગાડી
 વિના તેથિ નહીં ચલાય ॥૨૫॥ માની સજે કોઈ અમારિ સેવા, ન ચાલતે થાય
 ચલાવિ લેવા । કુકાલમાં જેમ કુધાન્ય ખાય, એવીજ સેવા અમને જણાય ॥૨૬॥
 આજ્ઞા અમારિ પ્રિય જાણિ પાઠો, તો સંત સર્વે અભિમાન ટાલો । હું માનથી
 દૂર સદા ફરુંહું, માની જનોથી દિલમાં ડરુંહું ॥૨૭॥ જે શિષ્ય તો માન ઘણું
 ધરેછે, ગુરુજિ આજ્ઞા કરતાં ડરેછે । જાણે કહ્યાથિ દિલ દુઃખ થાશે, સત્સંગ-
 માંથીજ સમૂઢ જાશે ॥૨૮॥ છે વ્યાઢ વીંછી વિષવાન જેવા, શ્વેરી જનો છે અ-
 ભિમાનિ એવા । ઉભા થવું સર્પ સમીપ પેહી, ઉભા થવું દૂરથિ માનિ દેહી ॥૨૯॥
 પૂર્વજાયો—ઈત્યાદિક અભિમાનના, અવગુણ કહ્યા હરિ આપ । લેખણ ચઢીયો
 કાગળો, વલ્લિ મગાવિ નિજ મોરછાપ ॥૩૦॥ પત્ર લખાવી મોકલ્યા, સર્વ સંત ને
 હરિજનપાસ । અમે વિમુલ્ક કર્યો આજથી, સંપ્રદાયથી રઘુનાથદાસ ॥૩૧॥ થયો
 વિમુલ્ક સતસંગથી, તેનો જે જન કરશે સંગ । તેની અસર તેને લાગશે, થાશે
 ભક્તપણાનો ભંગ ॥૩૨॥ હૃડકવા થયો શ્વાનને, તેની લાઢ જેવી વિહ્યાત ।
 સ્પર્શ થયે હરે પ્રાણને, એવિ વિમુલ્ક મુલની વાત ॥૩૩॥ ભોરીંગ મોટો ભાલિને,
 જેમ ઢરીને સ્વશિયે દૂર । તેમજ ઢરવું દિલવિષે, જોઈ વિમુલ્ક જનને જરૂર ॥૩૪॥
 એવિ રિત્યે આજ્ઞા કરી, સતસંગીને શ્રીમહારાજ । શ્રીપુરમાં રામદાસને, રાહ્યા

सुसुक्षु जनने काज ॥३५॥ पछी श्रीपुरथी परवर्या, जवा भुजभणी भगवान ।
 मावो गया मछीयावमां, देवा जनने दर्शनदान ॥३६॥ त्यां उतर्या दरबारमां,
 फैबा राणिये कयों सतकार । त्यांथी गया मेथाणमां, कोदि ब्रह्मांडना करतार
 ॥३७॥ अजो पटेल तहां रहे, काकोभाइ ने पुंजोभाइ । भाविक भक्त भला ग-
 णी, दिधां दर्शन जइ सुखदाइ ॥३८॥ त्यांथी हरी हळवद गया, जोशी नारा-
 यणेने वेर । थाळ आरोग्या स्थिति करी, परमेश्वर रुडी पेर ॥३९॥ चोपाई—जेने
 लक्ष्मीजी थाळ धरावे, राधाजी जळपान करावे । एवा भगवान भक्तने वेर,
 जोइ प्रेम जमे रुडी पेर ॥४०॥ जेनुं घ्यान महादेव धरे, वेद तो जेनुं वर्णन करे ।
 देव दर्शन दुर्लभ जाणे, थया भक्तोने सुगम आ टाणे ॥४१॥ अहो आश्चर्य अ-
 दभुत एह, अक्षरेशे धर्यो नरदेह । जेणे निरखिया जगदाधार, तेना पुण्यतणो
 नहि पार ॥४२॥ हळवदथी सिधाविया हरी, कृपानाथे कृपा बहु करी ।
 पुर गाम ने पावन कीधां, दैवी जीवने दर्शन दीधां ॥४३॥ गया हालार-
 मां हरिराय, भलुं भादरा गाम छे ज्यांय । विप्र मुळजी त्यां गुणवृंद, थया
 जेह गुणातीतानंद ॥४४॥ उतर्या प्रभु तेने निवास, तेना अंतरनी पुरि आश ।
 भक्त रत्नो अने डोसोभाइ, भक्त विश्राम आविया धाइ ॥४५॥ तेणे सेवा सजी
 घणी सारी, पछी त्यांथी चाल्या अघहारी । शेखपाट गया सुखकार, त्यां तो
 लालजी नामे सुतार ॥४६॥ थशे जे मुनि निष्कुळानंद, तेने घेर रखा सुखकंद ।
 साल साव्यनि तेतो सुहावी, मास महाशुदि पंचमी आवी ॥४७॥ तेडाव्या हरि-
 भक्त ने संत, कयों उत्सव त्यांतो वसंत । लालजी प्रति नाथ उच्चार, जवुंछे क-
 च्छदेश अमारे ॥४८॥ साथे भोमीयो जन तमजेवो, कोई भक्त भलो शोधी देवो ।
 एवी सांभळीने शुभ वाणी, जवा लालजीये रुचि आणि ॥४९॥ साथे लेवा भातुं
 भलुं कीधुं, एक बतक भरि जळ लीधुं । साथे कोरि लीधी दशबार, घाली जो-
 डांमां गुप्त प्रकार ॥५०॥ चाल्या लालजी ने घनशाम, जई रात रखा भीला
 गाम । चाल्या वळते दिवस सुखकारी, मळयो वाटमां भूळयो भिखारी ॥५१॥
 अती करगरीने माग्युं अन्न, दया आवी दयाळुने मन । हतुं भातुं ते तेने अपाव्युं,
 लव लेश न शेष रखाव्युं ॥५२॥ त्यांथी आगळ चालिया ज्यारे, मळया लोक
 लुटारा तो त्यारे । सारा साधु जाण्या घनशाम, माटे लीधुं न तेसनुं नाम ॥५३॥
 लालजी तणां वल्ल तपाश्यां, तेतो माल वगरनां भाश्यां । तजी तेहने चालिया
 ज्यारे, महाराजे तेने कस्युं त्यारे ॥५४॥ नथी लुटतां तमने आवडतुं, छतुं नाणुं
 छे ते नथी जडतुं । तेना जोडातणो जुवो पार, तेमां कोरियो छे दशबार ॥५५॥
 पछी चोरे तपाशी मोजडीयो, त्यांतो कोरियो तेमांथी जडीयो । तेतो लुटनारा
 लईगया, भक्त लालजी निर्धन थया ॥५६॥ जोवा भक्तनी धीरज माट, घनशामे
 घडयो एवो घाट । हशी बोलिया लालजी वाणी । तमें सांभळो सारंगपाणी ॥५७॥

दिलना थया आप उदार, आप्यो रांकने सघळो आहार । कोरीयो तसकरने अपावी, क्यांथी जमशो हवे अन्न लावी ॥५८॥ हशी बोलिया श्रीहरि त्यारे हतुं विप्र थवानुं तमारे । अमे ते परवारं वटाड्युं, तम माथेथी कष्ट मटाड्युं ॥५९॥ थोडा दिन तेह पंथे सिधाव्या, गिरधर गाम माळीये आव्या । सुख सागर सुंदरशाम, कर्यो ते गाममांहि विराम ॥६०॥ पुष्पिताम्रावृत्त—हरिवर हरिभक्त लालदास, जुग मळि कच्छपथे कर्यो प्रवास । पुनित सरस छे कथा पवित्र, वृष-सुतनां सुचरित्र छे विचित्र ॥६१॥ इति श्रीविहारिलालजीआचार्यविरचिते हरिलीलामृते पंचमकळशे अचित्यानंदवर्णीद्रअभयसिंहनृपसंवादे श्रीहरिसूत्रधारलालजीसः कच्छप्रतिविचरणनामा एकविंशो विब्रामः ॥२१॥

पूर्वछायो—वर्णि कहे अभेसिंहजी, सुणो प्रगट चरित्र पवित्र । आश्चर्यकारी अति घणां, करे कृष्ण चरित्र विचित्र ॥१॥ चोपाई—त्यांथी चालवा कीधी तैयारी, साथे लीथुं बतक भरी वारी । कृष्ण चालिया कच्छना रणमां, नहि राखिया जोडा चरणमां ॥२॥ गया वेगळे रणमां ज्यारे, महापुरुष मळ्या एकत्यारे । अंतरीक्ष जाता हता तेह, नम्या श्रीहरिने धरी नेह ॥३॥ प्रभुपासे माग्युं पीवा पाणी, दीथुं नीर तेने दया आणी । नव रणुं बतकमांहि नीर, बहु तरशे पीडायुं शरीर ॥४॥ कहे लालजी हेमुनिनाथ, नही चाली शकुं तम साथ । पाणी वगर जशे मारा प्राण, हवे शुं करुं शाम सुजाण ॥५॥ धर्मनंदने धीरज दीधी, कृपानाथे पछी कृपा कीधी । मावो बोल्या घरीने महेर, खारा सागरमां मीठी सेर ॥६॥ एवी केहेवत छे तेह आवी, भरी ल्यो जळ मीठुं हलावी । नीर लालजीये तेह पीथुं, लाग्युं मीठुं बतक भरी लीथुं ॥७॥ फरी चाखी जोयुं तेह ठार, खूब लाग्युं तेतो जळ क्षार । अती अचरज अंतरे भास्युं, पण सुखथी न प्रगट प्रकाश्युं ॥८॥ महा समरथ श्रीहरिराय, तेतो जेम करे तेम थाय । लोहीनुं दुध माताना स्तनमां, एनी इच्छाथी थाय भुवनमां ॥९॥ हरि इच्छा करे मनमांय, अति शेरनुं अमृत थाय । एवी छे तेनी ईश्वरताई, नथी तेमांहि कांई नवाई ॥१०॥ रण उत्तरीने गया पार, नानुं आव्युं तळाव ते ठार । लीधो बावळ हेठ विराम, सोड ताणी सुता घनशाम ॥११॥ प्रभुपदमां कांटा हता वाग्या, भक्त लालजी काढवा लाग्या । सोळे चिन्ह चरणमां निहाळी, स्नेहे राख्यां अंतरमां संभाळी ॥१२॥ निज मस्तके चरण चढाव्यां, बळी छातीनी साथ दबाव्यां । वधवा उद्धवी संप्रदाय, एवां कष्ट सहे हरिराय ॥१३॥ शीत ताप ने वर्षा सहेछे, राते उज्जड वनमां रहेछे । सहे आसुरीना उपहास, तन दुखे धरे नहि त्रास ॥१४॥ सुख ईच्छे न आपने अंग, फरे विस्तारवा सतसंग । थाक कांइक उतर्यो ज्यारे, पुछ्युं लालजाये तेह वारे ॥१५॥ महापुरुष मळ्या वाटे जेह, कहो नाथ हता कोण तेह । खारुं केम थयुं मिठुं पाणी, सुणी बोलिया श्रीहरि वाणी ॥१६॥ महापुरुष मळ्या वाट

जेह, रामानंदस्वामी हता तेह । बळी पाणी मीटुं पीधुं तमे, तेतो तम-
 अरथे कर्तुं अमे ॥१७॥ राखे एक मारो विश्वास, तेनां कष्ट करुं हुं नाश ।
 बीजा देव के देवीने बळगे, त्यारे तजुंछुं तेने अळगे ॥१८॥ मारो निश्चय
 मनमांहि पेसे, एनि आस्ता बिजे नव बेसे । मृत प्रेतनो भय नव आ-
 णे, जाडु मंत्र साचा नव जाणे ॥१९॥ मारी मूर्तिमां मन अनुरागे, तेने नजर
 के चोट न लागे । काळ कर्म के माया कदापी, मारा जनने शके न संतापी ॥२०॥
 मारा हाथमां छे बधी बाजी, एम जाणी रहे जन राजी । एवी बात बहुविध कीधी,
 लालजीये दीले धरी लीधी ॥२१॥ पछी त्यांथकि ऊठी सिधाव्या, गाम आधोइ
 आगळ आव्या । कहे कृष्ण आ पुरमां सिधावो, मागी भीक्षा तमे अन्न लावो
 ॥२२॥ सुणी लालजी बोलया वचन, मने ओळखेछे त्यांना जन । माटे भीक्षा में
 केम मगाय, उपहास अति घणो थाय ॥२३॥ त्यारे श्रीजी कहे करं एम, तमने
 ओळखे नही जेम । एम कही मुछ कातरी नांखी, माथे चोटली पण नही राखी
 ॥२४॥ काढी बख्र कोपीन धरावी, अंगपर अलफी पहरावी । धार्युं नाम ते नि-
 ष्कुळानंद, उपज्यो उरमांहि आनंद ॥२५॥ झोळी आपीने भीक्षा मगावी, जम्या
 बेय रसोई बनावी । धन्यधन्य तेनो वैराग, तर्त कीधो संसारनो त्याग ॥२६॥
 काचा तांतणाने तोडे जेम, तोडयुं मायानुं बंधन तेम । महासुक्त समर्थ गणाय,
 बीजाथी एवुं काम न थाय ॥२७॥ जेम थुंक तजे जीभ परथी, तेम संसार त्याग्यो
 अंतरथी । वळि बोलिया देव मुरारी, हवे छे कांइ इच्छा तमारी ॥२८॥ रामानंदे
 कछुं हतुं जेह, कहो स्मरणमां तमने छे तेह । साधु करवा इच्छा थरो ज्यारे, लेहुं
 तमने बोलावी ते वारे ॥२९॥ सुणी बोलया मुनि साक्षात, मने सांभरेछे तेह बात ।
 तमे साधुनी जे दीक्षा दीधी, मारी आशा संपूरण कीधी ॥३०॥ हवे मागुंछुं एक
 वचन, आपो भक्ति तमारी अनन्य । कोइ देव देवीनो लगार, मारा मनमां रहे नहि
 भार ॥३१॥ एवुं सांभळी दीनदयाळ, तथाअस्तु कछुं तेह काळ । पछी गाममां
 जावाने काजे, उर इच्छा करी महाराजे ॥३२॥ पूर्वछाये— भला लुवाणा भक्त-
 जन, तेनुं ठकर कचरो नाम । एतो वसे आधोइमां, तेने घेर गया घनशाम ॥३३॥
 तेहनो नेह निहाळिने, रखा श्रीहरि त्यां बे रात । निष्कुळानंदने राखिया, त्यां
 करवा प्रभुनी बात ॥३४॥ वळि कछुं करजो तमे, जमदंड नामे ग्रंथ । पछी प्रभुजी
 पधारिया, भुजनगर केरे पंथ ॥३५॥ चोपाई—धर्मपुत्र धमडके गया, रायघणजी तणे
 घेर रखा । कंथकोट गया कृपा करी, पछी अंजारमां गया हरी ॥३६॥ भुजनगर
 गया भगवान, दीधां भक्तोने दर्शनदान । सारा सुतार हीरजी नाम, तेने घेर
 कर्यो विश्राम ॥३७॥ मल्लगुणीयल गंगाराम, तेणे स्नेहथी सेबीया शाम । फुलडो-
 ळ ने रामजयंती, ते तो त्यांज करी गुणवंती ॥३८॥ हीरजी ने सुंदरजी भाई, तेणे
 पूज्या प्रभु सुखदाई । एवामां जगजीवन महेतो, कारभारी जे भुजमां रहेतो ॥३९॥

તેણે ચંડીનો યજ્ઞ આદર્યો, ઘણો સામાન એકઠો કર્યો. બહુ વેદિયા વિપ્ર તેડાવ્યા, વરુણીમાં વિશેષ વરાવ્યા ॥૪૦॥ નાત જાતના ડરથકિ ડરે, તેથી હિંસિક યજ્ઞ ન કરે. પળ એમ સભામાં ઉચારે, હિંસાયજ્ઞ કહે વેદ ચારે ॥૪૧॥ શ્રીજીના ગુણ સુણવામાં આવ્યા, તેથી તેણે સભામાં તેડાવ્યા. પ્રભુ વેદનાં વાક્ય ઉચારી, હિંસાયજ્ઞની વાત વિદારી ॥૪૨॥ દૈવી વિપ્ર થયા રહ્યાત, જગજીવને માની ન વાત. ભૂજમાં કરી જયજયકાર, વિચર્યા ત્યાંથી વિશ્વઆધાર ॥૪૩॥ હરિ આવ્યા ધમડકે ફરી, કર્ણિંદ્રાણે સેવા બહુ કરી. કંથકોટ ગયા કરતાર, જોડીયે ઉતર્યા ટાકીપાર ॥૪૪॥ ત્યાંથી હાલારમાં ગયા હરી, કરુણા નિજજનપર કરી. ઘોઢ થેને સરપદડ ગયા, રાજકોટ ત્યાંથી જઈ રહ્યા ॥૪૫॥ ગામથી અગની કોળ માંય, રામનાથ નદીમાં છે ઝ્યાંય. વિપ્ર બહુ કરતા હતા સ્નાન, નાહ્યા ત્યાં જઈને ભગવાન ॥૪૬॥ શિવ આગઢ આસન કર્યું, સંધ્યાવંદન આદિ આચર્યું. માહેશ્વર મટ ભાવિક આવી, બહુ પ્રશ્ન પુછ્યાં મન લાવી ॥૪૭॥ આપી ઉત્તર સંશે મટાડ્યો, દિવ્યભાવ વિશેષ દેખાડ્યો. હતા દૈવી તેને થયો સ્નેહ, જાળ્યા જે અવતારિ છે એહ ॥૪૮॥ ક્ષત્રી રાઘવજીયે ત્યાં વઢી, તથા મટ માહેશ્વરે મઢી. ગામમાં પ્રભુને પધરાવ્યા, ઘણા આગ્રહથી હરિ આવ્યા ॥૪૯॥ રોજા દાવલની આંબલિયો, ખાઢતાં પ્રભુને ખાસિ ખલીયો. કૃષ્ણે તે તઢે આસન કીધું, ઢિજે ભોજન ત્યાં લાવિ દીધું ॥૫૦॥ જમી ત્યાંથી ચાલ્યા જગદીશ, મવા ગામે પધાર્યા મુનીશ. કૃષ્ણ ક્રાંકશિયાઢિયે ગયા, સ્વાંભા ગામે ગયા કરી દયા ॥૫૧॥ માંસાવડ થઈને જગતાત, લોધીકામાં રહ્યા જઈ રાત. ગયા મેંગળીયે મહારાજ, ગયા કંઢોરઢે જનકાજ ॥૫૨॥ ઢોસો બારોટ અને ગોપાઢ, ઉતર્યા તેને ઘેર દયાઢ. નાવા નદીયે ગયા વૃષ્ણંદ, કાંઢે દીઢું આંબલીયોનું ઘુંદ ॥૫૩॥ એક ઢિજને કહે ગિરિધારી, શોભા આ છે આંબલીયોની સારી. વાળી વિપ્ર વચોં તેહ વાર, કરે કોઈ ચોરાશિ આ ઠાર ॥૫૪॥ શોભા ત્યારે તો કહેવાય સારી, તે વિના તો શી સારી નઠારી. સુળિ એવું બોલ્યા મહારાજ, અમે કરશું ચોરાશી આજ ॥૫૫॥ જાવો નોતરાં જૈ દેવરાવો, આ ઠેકાણેજ પાક કરાવો. સુળી વિપ્ર હશ્યો મનમાંથી, સીધું તરત તે લાવશે ક્યાંથી ॥૫૬॥ દડં નોતરાં મારું શું જાશે, તેહનીજ ફજેતી તો થાશે. લૈને સ્વામીનારાયણ નામ, તેણે નોતર્યા વિપ્ર તમામ ॥૫૭॥ ગયા નાહીને નાથ ઉતારે, કહી બારોટને વાત ત્યારે. કહ્યું સીધું તો સઘ કરાવો, નદીતીર તરત પોચઢાવો ॥૫૮॥ ત્યારે બારોટ બોલિયા વાળી, તમે સાંભઢો સારંગપાળી. જામ સાહેબની અસવારી, આવવાની હતી એવું ધારી ॥૫૯॥ ઘણું સિધું પટેલે કરાવ્યું, પળ જામનું દઢ નવ આવ્યું. ભાદો પટેલ તો ગયા ગામ, પટલાળી કરે ઘેર કામ ॥૬૦॥ તમે જૈને કહો ભગવાન, તો તે આપશે સર્વ સામાન. પછી જૈ સીધું વેચાતું માથું, પટલાળીને પળ સારું લાગ્યું ॥૬૧॥ અઢ ધી ગોઢનાં ગાઢાં ભરી, પહો-

चाड्यां उतावळ करी । जम्या विप्र करीने रसोई, हरिभक्त जम्या सौ कोई ॥६२॥
दीधां विप्रने दक्षिणादान, जेजेकार कर्यो भगवान । पाम्या बहु जन भोजन पान,
बध्यो तोय घणोक सामान ॥६३॥ पटलाणीने त्यां पाछो गयो, तोळतां हतो
तेदलो थयो । जाण्युं बीजेथी माल मंगाव्यो, माटे आ तो पाछो मोकलाव्यो ॥६४॥
कहे बारोटने अविनाश, होय कोरियो जे तमपास । पटलाणीने चुकवी आपो,
तेथी तेने रहे न उतापो ॥६५॥ गया बारोट कोरियो देवा, पटलाणी तो लागियां
कहेवा । पाछो सामान मोकल्यो तमे, शानि कोरियो राखीये अमे ॥६६॥ बहु
ताण तो बारोटे कीधी, पांच कोरी प्रसादीनी लीधी । माग्युं एवुं वळी मुखे करी,
अंते तेडवा आवे श्रीहरी ॥६७॥ बारोटे प्रभुने कही बात, तथा अस्तु बोल्या
साक्षात । पछो ज्यारे थयो अंतकाळ, आव्या तेडवा दीनदयाळ ॥६८॥ पुष्पिता-
ग्रावृत्त—अति अचरज जेवि बात एह, प्रसरि गई पुरमां विशेष तेह । प्रगट प्र-
भु तणो प्रताप जाणी, जन हरिभक्त थया उमंग आणी ॥६९॥ इति श्रीविहारि-
लजीआचार्यविरचिते हरिलीलामृते पंचमकळशे अर्चित्यानंदवर्णीद्रमयसिंहनृपसंवादे श्रीहरिकंडो-
रडाग्रामे ब्राह्मणभोजनकरणनामा द्वाविंशो विश्रामः ॥२२॥

पूर्वछाये—कंडोरडामां कृपा करी, घणी लीळा करी घनशाम । पार न के-
तां पामीये, कदि कल्प विते एह ठाम ॥२॥ चोपाई—त्यांथी नाथ फणेणीये गया,
जमनावड जह रात रह्या । दादाभाईतणो दरबार, कर्यो पावन धर्मकुमार ॥२॥
बीजे दिवस वडाळ्ये धेने, जुनागढमां रह्या प्रभु जेने । दादाभाईतणो मेडो
सारो, कर्यो त्यां जह कृष्णे उतारो ॥३॥ पांची बाइये मोकल्युं अन्न, रांध्युं
विप्रे जम्या भगवान । बीजे दिन आसोपालव तळे, सभा त्यां सारी सजी
शामळे ॥४॥ त्यांतो दुष्टोये उपाधी करी, तेथी त्यांथी पधारिया हरी । गया
वणथळिये रुडीपेर, रह्या पांचापटेलने वेर ॥५॥ पुंजीबाइये थाळ कराव्यो, एक
विप्रे प्रभुने धराव्यो । मेघपुर गया महाराज, जसा सोनीलुं करवाने काज ॥६॥
सोनी जेसींगने वेर जई, उतर्या प्रभु प्रमुदित थई । मेता नारणनी घरनारी, रु-
कमाइ हरीभक्त सारी ॥७॥ तेणे सुंदर कीधी रसोई, भक्तीपुत्र जम्या भाव
जोई । पीपळाणे पछी प्रभु गया, मेता नरसिंहने वेर रह्या ॥८॥ लाडुबाइये त्यां
कर्यो थाळ, जम्या जुक्तिथी जनप्रतिपाळ । आखागामे गया अविनाश, नाराय-
णदवे केरे निवास ॥९॥ नरसिंहदवे तणी नारी, लाडुबाई हरिभक्त सारी । तेणे
रांधि घराबियो थाळ, जम्या प्रेमथि जनप्रतिपाळ ॥१०॥ प्रभु त्यांथी गया अग-
त्राई, त्यां तो भीम ने पर्वतभाई । तेने वेर रह्या घनशाम, गया त्यांथकी मह-
डे गाम ॥११॥ जेठोमेर त्यां भक्त विख्यात, तेने वेर रह्या हरि रात । कृष्ण
त्यांथी गया काळवाणी, भीम एकादशी आवी जाणी ॥१२॥ गुजरातथी सौ
संत आव्या, साथे संव मोटा मोटा लाव्या । कर्यो उत्सव एकादशीनो, रीझ्या

पुत्र ते प्रेमवतीनो ॥१३॥ जागरण कर्तुं सौ जन मळी, आशा सौना अंतरनी फळी । बिजे दिन द्विज संत जमाव्या, वळी संतोष सौने पमाव्या ॥१४॥ कर्णो वर्णि मुकुंदे त्यां थाळ, जग्या श्रीहरि दीनदयाळ । धन्य भाग्य जेणे हरि जो-या, ओळख्या न तेणे भव खोया ॥१५॥ दैवी जनपर करुणा कीधी, परमहंस-नी दीक्षा दीधी । सभा सांजे सजी महाराज, बेठा हरिजन संतसमाज ॥१६॥ पूछ्या शामे समाचार एवा, देशमां देशकाळ छे केवा । त्यारे बोलिया सौ मळी संत, दुःख बेरागी देछे अत्यंत ॥१७॥ निरमानी थैये छैये जेम, पीडा झाझी करे तेमतेम । जोवा संतनी धीरज काज, बोल्या मर्म वचन महाराज ॥१८॥ दुःख देछे बेरागीयो ज्यारे, तेना सामा तमे थाओ त्यारे । बोल्या संत सुणो म-हाराज, केम करिये अमे एवुं काज ॥१९॥ टेक राखवाविषे । उपजातिवृत्त—अधर्मि लो-को न अधर्म मूके, तो संत ते केम स्वधर्म चूके । तजे नहीं पावक उष्णताने, त-जे नहीं बर्फ सुशीतताने ॥२०॥ जोगी शुकादी भरताख्य जेवा, अमे धर्या छे दृढ धर्म एवा । करे महाकाळ कदी परीक्षा, न चूकिये लेश स्वधर्मशीक्षा ॥२१॥ जो सर्प ले जीव कदी अमारो, तथापि तेने कहिये न मारो । तो मानवीने कर-वा प्रहार, साधु करे केम कदी विचार ॥२२॥ कामी थयो ते कहिये न संत, क्रोधी थयो ते पण पापवंत । कल्याणकाजे जन जोग धारे, तेतो क्षमा धर्म नहीं विसारे ॥२३॥ निर्वाहमाटे जन जोगी थाय, तेनाथकी केम क्षमा रखाय । संत-स्वरूपे सुसमे जणाशे, काळे परिक्षा कपटीनि थाशे ॥२४॥ अमे कल्याण नि-मित्त आव्या, भूखे मरी भेख नथी धराव्या । तो कोइ देशे दुःख तेथि एम, कदी क्षमा धर्म तजाय केम ॥२५॥ राजातणुं राज्य समस्त जाय, जोगीतणी तेम क्षमा तजाय । पछी रखो शो करमाहि अर्थ, थयुं बयुं जीवित तेनुं व्यर्थ ॥२६॥ क्षमा तजे ते जन जोगि खोटो, क्षमा तजे ते जन पापि मीटो । आप प्रतापे उर राखि धारी, खसे नहीं लेश क्षमा अमारी ॥२७॥ चोपाह—सुणी बोलिया शाम वचन, अहां संत तमे धन्यधन्य । साधुधर्म तो सत्य तमारा, कामी क्रोधी गुरु छे ठगारा ॥२८॥ तम जेवा जोई गुरु करशे, तेतो निश्चय भवजळ तरशे । कामी क्रोधी गुरु जेने जडे, तेतो नरकना कुंडमां पडे ॥२९॥ कहो संतो तमारी बात, तमे क्यां-क्यां फर्या गुजरात । बेरागीये केवी पिडा कीधी, तमे केवी सहन करी लीधी ॥३०॥ सुणी बोलिया आनंदस्वामी, बळवंत सुणो बहुनामी । बोचासणथी तमे महाराज, दैवी जीवने उपदेश काज ॥३१॥ दीधी आज्ञा करीने दया, अमे डा-कोरमां तेथी गया । बेरागीयोनी पंगति थई, बेठा जमवा अमे तेमां जई ॥३२॥ जय चारे संप्रदायतणी, मेंतो बोलावी ते समे गणी । त्यारे बोलियो एक बेरागी, आ छे जीवनमुक्ताना त्यागी ॥३३॥ जय बोलवानो अधिकार, नथी तेहने कांइ नगार । माटे जो जय बोलावे सही, तेतो आपणे बोलवी नहीं ॥३४॥ त्यारे

बोलिया बीजा बेरागी, नथी जीवनमुक्ताना त्यागी । एम वाद वद्या मांहोमांय, मारामारी थई पडी त्यांय ॥३५॥ अमे तो जमी चाली निसरिया, एवी रीते तहांथी उगरिया । पछी तो फरी कानमदेश, कर्यो बीसळनगर प्रवेश ॥३६॥ त्यांतो आवि बेरागीनी टोळी, जेवा निर्दय जंगली कोळी । एणे आवी तुंबडीयो फोडी, वळी कंठियो कंठथी तोडी ॥३७॥ कहे पाखंड केम चलावो, गांजा मांग्यने केम तजावो । लई जाओछो चेला अमारा, तेने शिष्य करोछो तमारा ॥३८॥ बेर लेशुं अमे तेह माटे, बहु मारशुं वाटे ने घाटे । एम बोलिने अमने प्रहार्या, अति अघटित शब्द उचार्या ॥३९॥ घरांगघरे गया अमे त्यांथी, जाण्युं छुटिया ते दुःख-मांथी । रह्या त्यां जइने पांच रात, पछी ऊठीने चाल्या प्रभात ॥४०॥ आन्या वनमां बेरागीयो चार, तेतो मारवा लागिया मार । हतां पुस्तक ते लीधां लूटी, क्षमा तोय अमारी न छूटी ॥४१॥ देवीवाळा जे मगनीराम, तेतो एम बोल्या तेह ठाम । आपो आज्ञा तो एने हठावुं, बेनां मांथां झाली भटकावुं ॥४२॥ त्यारे तेने कहुं अमे एम, धर्म साधुनो छोडाय केम, तमे पण जो तेना जेवा थाओ, तजी सत्संग ते साथे जाओ ॥४३॥ तमे करशो साधुतानो भंग, अमे तजशुं तमारो प्रसंग । दोषवाळानी संगे जो रहिये, तेथी संसर्ग दुषित थैये ॥४४॥ एम अमे शिखामण दीधी, त्यारे तेणे क्षमा धरी लीधी । एवी आनंदस्वामीनी बात, सुणी श्रीहरिये साक्षात ॥४५॥ बीजा संतोये पण तेह ठार, कल्यां एवांज दुःख अपार । सदाव्रत देनारा जे संत, कहे सांभळो श्रीभगवंत ॥४६॥ अन्न लेवा बेरागी आवेछे, तेतो अमने गाळो बहु देछे । कांतो मागेछे गांजो तमाकुं, अन्न लेतां छतां बोले वांकुं ॥४७॥ तमे बांध्यो सदाव्रत धारो, तेथी पसरछे पंथ तमारो । तोडशुं ते सदाव्रत अमे, त्यारे तो ठरी बेसशो तमे ॥४८॥ कीर्त्ति कारण आपोछो अन्न, बीजुं कांइ नथी प्रयोजन । एम बोले भुंडा भेखधारी, घणुं शुं दुःख कहिये उचार्या ॥४९॥ सुणी बोल्या श्रीजीमहाराज, अन्न देता नथी कीर्त्तिकाज । द्वारिकां तीर्थनो पथ जाणी, आपीये छैये अन्न ने पाणी ॥५०॥ घणा पामर जन सुख पामे, दैवी जीव आविने विरामे । एम जाणीने आपीये अन्न, पण नव गम्युं भेखने मन ॥५१॥ त्यारे बंध सदाव्रत करवां, तेनां पाप तेने शिर धरवां । एज दुःखे रामानंद छतां, सदाव्रत बंध सौ कर्यो हतां ॥५२॥ बोल्या श्रीमुखे श्रीहरि एवुं, सदाव्रत हवे क्यांइ न देवुं । पछी दर्शन देवाने काज, मांगरोळ गया महाराज ॥५३॥ त्यांथी लोजपुरे गया लाल, कर्यो निजजनने त्यां निहाल । गया पंचाळे श्रीहरिराय, स्त्रीणाभाईना दरबारमांय ॥५४॥ अदीबाये त्यां थाळ कराव्यो, विप्र लाडकी माये धराव्यो । जमीने रह्या श्रीहरि रात, माणावदर पधार्या प्रभात ॥५५॥ त्यांथी वेळवे स्त्रींक्षरी थैने, रह्या रात गणोदमां जेने । क्षत्री खंगार मोडजी नाम, त्रीजा भगवानजी गुणधाम ॥५६॥ उतर्या तेना दरबारमांय, सौये

सारी सेवा सजी त्यांग । विप्र भीमजी ने देवराम, तेणे रांध्युं जम्या घनशाम ॥५७॥ सुत भीमजीनो हरिराम, तेणे सेव्युं जुनागढ धाम । वर्णि वासुदेवानंद पास, रच्यो संसारथीर्थ उदास ॥५८॥ सुणो भूप अभेसिंह भ्रात, वृषनंदननी कहुं वात । संतमंडळनी संग रास, रम्या भादरतट अविनाश ॥५९॥ प्रभु पोढ्या हता रुचि लावि, त्यां छे वेठक रुडी बनावी । भक्त प्रगट प्रभुना छे जेह, तीर्थ-भूमि गणे भला तेह ॥६०॥ पुष्पिताम्रावृत्त—गिरिधर विचरी गणोद गाम, कृत सुचरित्र विचित्र तेह ठाम । सुणि नृप उरमां वध्यो उमंग, पुलकित तर्त थयुं अखंड अंग ॥६१॥ इति श्रीविहारिलालजीआचार्यविरचिते हरिलीलामृते पंचमकलशे अचित्यान-दवर्णाद्रभयसिंहनृपसंवादे श्रीहरिगणोदपुरविचरणनामा त्रयोविंशो विश्रामः ॥२३॥

पूर्वछाये—गिरधर चाल्या गणोदधी, रच्या जइने जाळिये गाम । सांगा बा-बरियाने घरे, कयों महाप्रभूये मुकाम ॥१॥ चोपाइ—रुडी पत्नि तेनी रत्नबाई, सतसंगी ते सारी गणाई । तेणे भाव भलो दिल लावी, विप्रपासे रसोई करावी ॥२॥ जम्या भाव जोई जगदीश, महाराजाधिराज मुनीश । आव्या भक्त मळी एह ठाम, कहुं निर्मळ तेहनां नाम ॥३॥ नाथो लूवाणो ज्ञाननिधान, खिमो ही रो मकन भगवान । हतो पिंपळो त्यां फळियामां, बांध्यो हींडोळां तेह समामां ॥४॥ हींडोळे हरिने पधराव्या, भला भक्तोये भावे झुलाव्या । दीठुं नाथनुं दि-व्यस्वरूप, थयुं अचरज सौने अनुप ॥५॥ एम आपीने सुख अनंत, बीजे दिवस चाल्या बळवंत । उपळेटे गया अविनाश, नदीतट कयों वाडीमां वास ॥६॥ म-हाराज करी घणी मेहेर, जम्या कानजी जोशीने घेर । बीजा सतसंगीये तेह गाम, सजी सेवा तेनां कहुं नाम ॥७॥ विप्र शवजी क्षत्री नथुभाई, पटेल नारा-यण रुपबाई । कूरजी रतनो भगवान, कणबी करशन गुणवान ॥८॥ बीजो आ-हीर करशनदास, गोकळ ने गोवींद खवास । तेणे सारि रीते सजी सेवा, मोठो लाभ अलौकिक लेवा ॥९॥ पधरामणियो रुडीपेर, हरिभक्ते करी घेरघेर । नि-जजननां हृदय करी राजी, धर्मपुत्र पधर्या धोराजी ॥१०॥ त्यांना जनपर अह-ळक ढळी, पछी शाम पधर्या सांकळी । लुवाणा भगवानने घेर, प्रभु रात रच्या रुडीपेर ॥११॥ त्यांथी नाथ फणेणीये गया, वेला सोनीतणे घेर रच्या । गया गि-रधर त्यांथि गुंदाळे, जनो सामा आव्या एह काळे ॥१२॥ सोनी आनंदजी अ-ने मोठो, बीजो सोनी करमशी दीठो । लाखो कुंभार केसरबाई, धर्मपुत्रने नि-रखिया घाई ॥१३॥ प्रभुने गाममां पधराव्या, सजी सेवा हरख उपजाव्या । जे-तपुरमां गया जगराय, भट वामनना घरमांय ॥१४॥ त्यांना भूपने दर्शन दीधुं, हरिभक्तोनुं कारज सीधुं । विरपर गया त्यांथी विचरी, पछी गोंडळमां गया ह-री ॥१५॥ हठीभाइये कयुं सनमान, राख्या दरबारमां भगवान । रच्या त्यां प्रभु दिन त्रणचार, पछी परवर्या प्राण आधार ॥१६॥ गाम कोटडा भाडवा येने, स-

रधार रक्षा हरि जैन । वेरीभाइ ने तोगोजी त्यांय, उतर्या तेना दरबार मांय ॥१७॥ पूरी थइ एम साठयनी साल, वरषाकतुनो आव्यो काळ । सर्वे सरधारना मळी दास, राख्या श्रीजीने चातुरमास ॥१८॥ रथजात्रानो उत्सव कीधो, हरिभक्ते भलो लाव लीधो । देवपोढणी दीने जनेश, व्रत सौने धराव्यां विशेष ॥१९॥ जनमाष्टमी आवती जाणी, कही भक्तोये विनयनी वाणी । सतमंडळ सर्व तेडावो, हरिभक्तोने पत्र लखावो ॥२०॥ भलो आंहीज समैयो भरो, जन्मअष्टमि उत्सव करो । तेथी पृथिव आ पावन थाय, गणतां मोटुं तीर्थ गणाय ॥२१॥ शब्द सांभळी शामने भाव्या, सतसंगी ने संत तेडाव्या । शिळ सातम दिन एह ठार, लोक आव्या हजारो हजार ॥२२॥ देहोखाचर ने मीणबाई, करियाणे-थि आवियां धाई । बिजापण बहु आव्या गृहस्थ, वळी आविया संत समस्त ॥२३॥ हरख्या गामना हरिदास, सारी सौनी करी बरदास । कथा सांभळीने सुता राते, उठ्या अष्टमी दिवस प्रभाते ॥२४॥ त्यां छे सागर जेवुं तळाव, तेमां नावातणो धरि भाव । संघ सहित सजी असवारी, नेहे नावा पधार्या मुरारी ॥२५॥ संतमंडळ कीर्तन गाय, तेनी शोभा वरणवी न जाय । वाजां विविध प्रकारनां वाजे, अवनी अने आकाश गाजे ॥२६॥ चारु चमर हरिशिर ढळे, मुख चंद्रछबी झळमळे । उंचे स्वर उचरे छडीदार, जन सौ कहे जयजयकार ॥२७॥ निरखे हरिने नरनारी, छबि अंतरमां ले उतारी । गया सर्व सरोवर तीर, मुनिनाथे वखाणीयुं नीर ॥२८॥ संघसहित कयुं हरि स्नान, जळक्रीडा करी भगवान । सहू सांभळतां तेह ठाम, बोल्या श्रीमुखे श्रीघनशाम ॥२९॥ रामानंदस्वामी बहुवार, नाछा छे आ तळाव मोझार । आ छे तीरथ परम पवित्र, एनो महिमा छे मोटो विचित्र ॥३०॥ जेजे जन्मे अहीं जळजंत, एनां जाणवां पुण्य अनंत । प्राणी जे करशे जळपान, निश्चे पामशे मोक्ष निदान ॥३१॥ एवी ज्यां करेछे हरि वात, थयुं अचरज एक अघात । मत्स्य कच्छ हता मांहि जेह, तरी आव्या उपर सहू तेह ॥३२॥ हाले चाले नही स्थिर थया, सौये जाणयुं एतो मरी गया । निसर्या सहू मज्जन करी, कोरां वस्त्र अंगे लीधां धरी ॥३३॥ मत्स्य कच्छ मृतकसम जोई, प्रश्न कृष्णने पूछेछे कोई । प्रभु आ ते शी उपजी उपाधी, कहे शाम ते थइछे समाधी ॥३४॥ पूर्वछयो—मुक्तानंद आदिक कहे, सुणो श्रीहरि सुंदर शाम । बग शीचाणा समळियो, एवा उडेंछे बहु आ ठाम ॥३५॥ मत्स्य आदिकने ते मारशे, माटे जगाडो जगदाधार । जेथी ते जळ अंतर जई, सुखे विचरे सर मोझार ॥३६॥ उपजातिवृत्त—बोल्या सुणी श्रीहरिराय त्यांय, छे सौनि दोरी मुज हाथमांय । हुं थाउं रक्षा करनार जेनो, न कोइथी प्राण हणाय तेनो ॥३७॥ जेजे थतुं आ जगमां जणाय, अमारि इच्छाधिज सर्व थाय । इच्छा विनातो कदी शुष्क पत्र, न जै शके अत्रथकी परत्र ॥३८॥

अमारि इच्छाथकि वायु वाय, अमारि इच्छाथकि वृष्टि थाय । अमारि इच्छा-
 थकि सृष्टि जामे, अमारि इच्छाथि विनाश पामे ॥३९॥ रवी शशी जे नभमां
 फरेछे, फर्णीद्र जे शीश धरा धरेछे । समुद्र मर्यादविषे वसाणो, अमारि इच्छा-
 थकि एह जाणो ॥४०॥ मत्स्यादि आ रक्षित छे अमारा, बकादि शुं मारिशके
 बिचारा । बोल्या सुणीने मुनि शीश नामी, साचुं कहोछो जगदादिस्वामी
 ॥४१॥ चोपाह—पछी मत्स्य जगाडवा काजे, मत्स्य सामुं जोयुं महाराजे । जळ-
 जंतु ते जाग्रत थया, जळमांहि गती करी गया ॥४२॥ सौने अचरज उपज्युं
 अमाप, जाण्यो प्रगट प्रभूनो प्रताप । एवां ऐश्वर्य वारमवार, प्रभु जनने देखाडे
 अपार ॥४३॥ पछी सुंदर असवारी साथ, निज ऊतारे आविया नाथ । सभा
 सजी विराजिया शाम, मतवादी आव्या एह ठाम ॥४४॥ कोई वामी ने कोई
 वेदांती, भागी श्रीहरिये सौनि भ्रांती । निज मततणुं थापन कीधुं, मान सर्वत-
 णुं हरिलीधुं ॥४५॥ कृष्णजन्म उत्सव थयो राते, जोयुं त्यां अचरज जनजाते ।
 रुडी रीते राधाकृष्णरूपे, दीधां दर्शन वृषकुळभूपे ॥४६॥ नेणे निरखवा उत्सव
 एवो, आव्या इंद्रआदिक सह्य देवो । मळी सुरवधू सुमने बधावे, गुणी गांधर्व
 हरिगुण गावे ॥४७॥ थयो नवमितणो दिन ज्यारे, त्यांना भूप तोगाजीये त्या-
 रे । विप्रपासे रसोइ करावी, संतने पीरशुं हरि आवी ॥४८॥ कर्यो वर्णि मुकुंदे
 त्यां थाळ, जम्या श्रीहरि दीनदयाळ । पछी एकादशी आवि ज्यारे, बेठा श्री-
 जी सभा सजी त्यारे ॥४९॥ संते लैने सरोदा सतार, कर्युं गान अलोकी प्रका-
 र । प्रभुये पछी वात उच्चारी, काम क्रोधनी खंडनकारी ॥५०॥ कष्टा लोभना
 दोष विशेष, लोभमां छे अधर्म अशेष । लोभ छे सर्व पापनुं मूळ, लोभ धर्म-
 थकी प्रतिकूल ॥५१॥ लोभविषे । उपजातिवृत्त—पंचेंद्रियोना विषयो प्रमाणो, तेनी-
 ज तृष्णा जन लोभ जाणो । तेने तजे तो भवमुक्त थाय, तजे नहीं ते नरकेज
 जाय ॥५२॥ अत्यंत जागे उर लोभ जेने, सुपुण्य के पाप सुजे न तेने । लोभे क-
 रीने न रहेज ज्ञान, लोभी दिसे प्रौढ पशुसमान ॥५३॥ वैराग्य पामी घरबार
 त्यागे, जो ते पछी अंतर लोभ जागे । जो चित्त द्रव्यादिकमां लगाडे, बहु क-
 रेलुं तप ते बगाडे ॥५४॥ जो देवअर्थे पण धर्म छोडी, कमाइ आपे घन एक को-
 डी । तेने नहीं देव प्रसन्न थाय, ते पापि पापे नरकेज जाय ॥५५॥ जो माननो
 अंतर लोभ धारे, निर्मानिता साधु थई विसारे । एथी बिजो श्रेष्ठ नहीं अधर्म,
 ते लोभधी ते करशे कुकर्म ॥५६॥ न्याये मळ्युं ते घन हाथ लेवुं, पड्युं जड्युं ते-
 पण त्यागि देवुं । गृहस्थ तेनो मनलोभ राखे, ते पापनुं तो फळ तेह चाखे
 ॥५७॥ लोभे करेछे जन चोर चोरी, लै जायछे लोभ कुमार्ग दोरी । लोभे अध-
 र्मी जन लांच खाय, लोभे करी पाप बधां कराय ॥५८॥ जेने दिले लोभ घणो
 जणाय, आज्ञा प्रभूकेरि नहीं पळाय । जो लोभिने लाभ जडे जरूर, दिलेथि मू-

के निजधर्म दूर ॥५९॥ लोभीष्ट डाबे कर चोरि लावे, साचो थवाने जमणो बतावे । आ हाथथी में करि होय चोरी, शीक्षा करे देव मने सजोरी ॥६०॥ लोभी प्रभूने ठगवा उपाय, करे भले ईश्वर शुं ठगाय । खोटुं खरुं अंतरजामि जाणे, ते दंडशे कर्म कर्या प्रमाणे ॥६१॥ ते लोभनुं खंडन एम कीधुं, सर्वे जनोये मन धारि लीधुं । बीजे दिने पाक भला बनावी, जम्या सहू श्रीहरिने धरावी ॥६२॥ पुष्पिताम्रावृत्त—हरि निजजनने कर्या विदाय, निजनिज देश गया लई रजाय । चित धरि हरिनां रुडां चरित्र, प्रतिदिन पाठ करे गणी पवित्र ॥६३॥ इति श्रीविहरिलालजीआचार्यविरचिते हरिलीलामृते पंचमकळशे अर्चित्यानंदवर्णीद्रअभयसिंहनृपसंवादे श्रीहरि सरधारपुरे जन्माष्टम्युत्सवकरणनामा चतुर्विंशतितमो विश्रामः ॥२४॥

पूर्वछाये—शिष्य रामानंद स्वामिना, मांचोभक्त महाबुद्धिमंत । वास वसे कारियाणीमां, जेने वाला श्रीहरि संत ॥१॥ महाप्रभुये मांगरोळमां, कृष्णजन्म उत्सव कर्यो सार । ए अवसर मांचे खाचरे, प्रेख्यो प्रभुप्रताप अपार ॥२॥ शिष्य थया त्यारे श्रीजिना, जाणी सर्वोपरी अवतार । वळि समैये आविया, प्रति स्नेहे सहित सरधार ॥३॥ चोपाह—सरधारमां श्रीहरिकेरो, पूरो पेख्यो ताप घणेरो । दह निश्चय तेथकी थयो, सर्व संशय तेहनो गयो ॥४॥ पधरावा भू निजगाम, उर इच्छा थई एह ठाम । अरजी कर जोडि उच्चारी, मारे गाम धारो मुरारी ॥५॥ सुणी बोल्या प्रभु बळवंत, तमे सांभळो शुभ मतिमंत । मला छोजी एकांतिक भक्त, व्रत नैष्ठिकवंत विरक्त ॥६॥ रामानंदजीना शिष्य यारा, वळी सारा छो शिष्य अमारा । रामानंदजी तमारे घेर, पधार्या हता उत्तम पेर ॥७॥ अमेपण आवशुं एज रीते, तमे निश्चय राखजो चित्ते । सरधाना भक्तोने अमे, एवुं वचन आप्युं एक समे ॥८॥ चालते वर्ष चातुरमास, वशुं सरधारमां वास । मारुं वेण मिथ्या केम थाय, चोमासामां न कयांइ जवा- ॥९॥ प्रबोधिनी करीने आ ठाम, पछी आवशुं आपने गाम । कही एवुं ने शिधा विदाय, सरधार रखा हरिराय ॥१०॥ मांचाभक्तना संबंधीकरुं, गाम गडुं पवित्र घणेरुं । पासे उन्मत्त गंगा वहेछे, अवनीपति अभय रहेछे ॥११॥ ना उत्तम पुत्र भला छे, जुगपुत्री जया ललिता छे । मांचोभक्त रखा तहां रा- ॥१२॥ करी प्रगट प्रभूतणी वात ॥१२॥ कोटि जगततणा करतार, तेणे लीधो छे र अवतार । शिव ब्रह्मा धरे जेनुं ध्यान, भाळ्या मनुष्यरुपे भगवान ॥१३॥ में ले लीधो अलौकिक लाव, देवने न मळे आवो दाव । सुणी भूप बोल्या तेह यान, तमे शाधी जाण्या भगवान ॥१४॥ मांचोभक्त कहे हे महीश, कहुं जेथी जाण्या जगदीश । दीठी मूर्ति मनोहर एवी, दैवी जीवनां दिल हरे तेवी ॥१५॥ पोळे चिन्ह चरणमां जणाय, जोतां श्रीहरि निश्चे मनाय । एना मुखनी जो त सुणाय, पाको पथर पीगळी जाय ॥१६॥ नथी हुकमे मनावता बळथी, न-

थी आपता नाणुं आगळ्ळी । लाखो जन वश वर्ते छे तोय, हरि वगर एवुं केम होय ॥१७॥ चोर जे नृपथी नथी डरता, हरिवचने चोरी नथी करता । थया आधीन लोक अपार, तेने वचने तजे घरबार ॥१८॥ घणा वैष्णव ने शिवभक्त, थया श्रीहरि पदमां आसक्त । घणा जैन ने मुसलमान, निजमतनुं तजी अभिमान ॥१९॥ भक्तिपुत्रनुं भजन करेछे, साचा भावथी ध्यान धरेछे । देशोदेश जनो संभळाय, पण आवुं कोईथी न थाय ॥२०॥ लाखो जनमन साक्षी पुरेछे, परमेश्वर प्रत्यक्ष ए छे । कयुं मुज मने नक्की कबूल, नथी भोळपणे थई भूल ॥२१॥ तमे आपो एवा सम खाउं, साचा ईश्वर एनेज गाउं । उचरुंहुं हुं अर्थे तमारे, नथी स्वार्थ एमां कांइ मारे ॥२२॥ कहे भूप एवुं होय ज्यारे, केम सौ नथी मानता ल्यारे । जुदा पंथ जणायछे जेह, केम एक थता नथी तेह ॥२३॥ मांचोखाचर बोल्या तेवारे, कहुं कारण तेनुं अत्यारे । बीज भूमिमां होय अभंग, उगी नीमरे वृष्टि प्रसंग ॥२४॥ पुण्य पूर्वनुं संचित जेह, उगे संत प्रसंगथी तेह । बीजा आसुरी भावथी भमे, तेने प्रगटनी वात न गमे ॥२५॥ राम कृष्ण थया प्रभु ज्यारे, झाझा लोके न मानिया त्यारे । तेह टाणे मोटा संव मळी, आव्यानी नथी वात सांभळी ॥२६॥ आज प्रगटनां दर्शन माटे, मोटा संव आवे मळी वाटे । प्रतिपक्षीयो पण आज भाई, जाणेछे प्रभुनी प्रभुताई ॥२७॥ मनमां गोटा वाळवा माट, वडेछे पछी कुतरकघाट । कहे साध्योछे बाबरोभूत, तेथी देखाडेछे अदभूत ॥२८॥ कांतो जादुनो गोटको जड्यो, तेथी तेनो पासो समो पड्यो । एना करनी प्रसादी जे खाय, जन तेतो गांडा थइ जाय ॥२९॥ जण एके प्रसादी न चाखी, लैने भेंशना खाणमां नाखी । भेंश खाण खाधे गांडी थई, स्वामिनारायण पासे गई ॥३०॥ प्रतिपक्षी करे एवी वात, एमां मर्म छे उंडो अघात । कृष्णमां छे चमत्कार कांई, एतो निश्चे थयुं जगमांई ॥३१॥ हरि जोतां दिसे जन जेवा, पण कयांइ नथी बीजा एवा । एमां संशय कोई न करशे, तेथी निश्चय ते प्रभु ठरशे ॥३२॥ एवो भूपने भेद सुणाव्यो, हरिकृष्णनो निश्चे कराव्यो । पछी बोल्या अभय तेह वार, मळशे क्यारे अमने मुरार ॥३३॥ अहीं आव्या हता एक वार, उतर्या हता वाडी मोझार । बाळकोने समाधि करावी, थोडीवार रह्या हता आवी ॥३४॥ अमे त्यां गया दर्शनकाज, त्यांतो चाली गया महाराज । प्रभु एज हशे साक्षात, मांचेभक्ते कहुं खरी वात ॥३५॥ पूर्वलायो—मांचोखाचर वळि बोलिया, सरधारमां छे सुखधाम । प्रबोधिनी पछी आवशे, गिरिधर अमारे गाम ॥३६॥ चोपाई—त्यारे तमने तेडावशुं अमे, प्रभु भेटवा आवजो तमे । एवी उच्चारीने शुभ वाणी, मांचोभक्त गया कारियाणी ॥३७॥ हवे श्रीहरिनी कहुं वात, रह्या सरधारमां नरभ्रात । एकसठथानी दसरा दीवाळी, कयां उत्सव त्यां वनमाळी ॥३८॥ अन्नकूट कयां मुद लावी, तिधि

त्यांतो प्रबोधिनी आवी । त्यारे सारो समैयो भराणो, तेतो विश्वविषे वखणाणो
 ॥३९॥ पछी श्रीहरि त्यांथी सिधाव्या, हरिभक्त वळाववा आव्या । प्रभु गाम
 पीपरडीये गया, विप्र भाणजीने घेर रह्या ॥४०॥ पछी चालिया प्रातस्काळ,
 कारियाणिये आव्या कृपाळ । हरि आवडो एवुं विचारी, मांचाभक्ते करेली तै-
 यारी ॥४१॥ सगा संबंधियोने तेडावी, परगामथी राखेला लावी । तेओ सौ म-
 ळीने सजी स्वारी, हरिसामा आव्या हर्ष धारी ॥४२॥ हवे तेहतणां कहुं नाम,
 जेनां सिद्ध थयां सर्व काम । मांचोखाचर मुख्य गणाय, जेनी प्रीति घणी प्रभु-
 मांय ॥४३॥ रुडाखाचर वस्तो ने राम, वळी वेलो विक्रमशी नाम । कणबी कमो
 ने वीरदास, त्रिजो राघव त्यां वसे वास ॥४४॥ शोठ देवो ने गोवरधन, विप्र वैकुंठ
 छे हरिजन । सोनी पूजो भलो सतसंगी, सामा आव्या ते सर्व उमंगी ॥४५॥
 बुटो कांधो जेठी मालूभाई, चारेने भाईनी छे सगाई । धोळेराणा गराशिया ते-
 ह, भला भक्त एकांतिक एह ॥४६॥ पूजोभाई बनेसिंह जाणो, पुत्र बुटाना बेय
 प्रमाणो । अजुबा नामे पुत्रि तो एक, जेना मनमां विशेष विवेक ॥४७॥ जेठी-
 भाईनी पुत्री पुनित, फुलजीबा भजे प्रभु नित्य । रहेनार जे बोटाद गाम, सा-
 रा खाचर सोमलो नाम ॥४८॥ हता खाचर बीजा हमीर, त्रीजा मातरोधाधल
 धीर । शींक्षावदरना रहेनार, भक्त नाम अलैयो उदार ॥४९॥ सुरोखाचर नाग-
 डकाना, जेना जश जगमां नथी छाना । जीवोखाचर सारंगपरना, एतो भक्त
 भला हरिवरना ॥५०॥ खंभाळाना भला छे खाचर, नामे माणशियो निरडर ।
 मोकोखाचर तो वांकियाना, नाजो भक्त तो लाखणकाना ॥५१॥ कहे वर्णि सु-
 णो नृप धीरे, नाजा जोगीयाने रघुवीरे । पछी साधु करी राख्या पास, नाम ध-
 रावी घनशामदास ॥५२॥ एवा काठी थई असवार, श्रीजी सामा आव्या तेह-
 वार । बहु भालातणां फळ झळके, तरवारतणी मुठयो चळके ॥५३॥ वाजां वि-
 विध प्रकारनां वाजे, शब्द जयजयनी ध्वनि गाजे । मांचाभक्तना दरबारमांय,
 अक्षरावीश उतर्या त्यांय ॥५४॥ मुक्तानंद आदिक मुनि जेह, जोग्य जग्यामां
 ऊतर्या तेह । मांचोभक्त ते निर्मानी एवा, करे किंकरनी पेरे सेवा ॥५५॥ पांचो
 रत्नो रघू लावो हरजी, सर्वे श्रीजीनी साचवे मरजी । लालो खोडो धनो भग-
 वान, माधो शामो तेजो बुडिमान ॥५६॥ हरिबा शीतबा धनुबाई, देवीबा दि-
 लनी घणी डाई । मळीने घणा हरिजन एवा, सजी श्रीहरिनी बहु सेवा ॥५७॥
 थइ त्यांतो रसोई तैयार, संतने पिरसे सुखकार । कर्यो वर्णिमुकुंदे त्यां थाळ,
 जम्या श्रीहरि दीनदयाळ ॥५८॥ सभा सारी सजी सांज टाणे, बेठा सौ जन
 रीति प्रमाणे । बेठी बाईयो त्यांथकी दूर, श्रीहरिनी छबी धरी ऊर ॥५९॥ मो-
 टी कार्तिकी पूनम जाणी, सौये अंतरे उमंग आणी । प्रभुजीनी महापूजा करी,
 ध्यानमां ते छबी लीवी धरी ॥६०॥ मांचाभक्ते पूज्या महाराज, सारो लावीने

पूजानो साज । भलां भूषण वस्त्र धराव्यां, चारुचंदन पुष्प चढाव्यां ॥६१॥ धूप दीपने नैवेद्य धरी, अति उमंगे आरती करी । बहु बाईयोये प्रेम लावी, करी पूजा प्रभुजीनी आवी ॥६२॥ हार तोराने गजरा धराव्या, कडां वेद बिंदी पहेराव्यां । अहो भूप हुं शी कहुं वात, सौये पूज्या प्रभू साक्षात ॥६३॥ लीधो लाव अलौकिक एवो, अज इंद्रने नव जडे जेवो । धन्य हरिजन ते नरनार, जेणे सेविया जगकरतार ॥६४॥ पुष्पिताम्रावृत्त—श्रुति धरि सुण हे रुडा नरेश, अचरज एक तहां थयुं विशेष । चित धरि शुभ ते चरित्र गाउं, हरिगुण गाइ हमेश राजि थाउं ॥६५॥ इति श्रीविहारिलालजीआचार्यविरचिते हरीलीलामृते पंचमकळशे अचिंत्यानंदवर्णाद्रअमयसिंहनृपसंवादे श्रीहरिकारियाणीपुरे विचरणनामा पंचविंशतितमो विश्रामः ॥२५॥

पूर्वछायो—पूजा करी जने प्रेमथी, सहु बेठा सभा मोझार । मूर्ति मनोहर निरखतां, अति दीठो तेज अंबार ॥१॥ चोपाइ—कोटि सूर्य शशांक समान, दीठुं अदभुत तेज ते स्थान । दीठुं दिव्य सिंहासन तेमां, जळ्या चिंतामणी बहु जेमां ॥२॥ जोया तेविषे श्रीघनशाम, पुरुषोत्तम पूरणकाम । त्यांतो अगणित शक्तियो युक्त, स्तुति उच्चरे अक्षरमुक्त ॥३॥ दीठा हरिना बधा अवतार, करे वर्णन त्यां वेद चार । दीठा पुरुष प्रधान अनेक, उभा आज्ञामां थै दीन छेक ॥४॥ ज्यां सुधी एक मुहुरत गयुं, सभा सघळीने दर्शन थयुं । हरिइच्छाथि एह ठेकाणे, पछी तो दीठा पूर्वप्रमाणे ॥५॥ मांचाभक्त आदिक हरिजन, अति अचरज पामिया मन । जाण्या अवतारना अवतारी, भक्ति धर्मतनुज भयहारी ॥६॥ नेणे आवियां प्रेमनां नीर, थयां रोमांच सौनां शरीर । महीमा प्रभुनो मन धारी, स्तुति गदगद कंठे उचारी ॥७॥ नाराचछंद—अहो कृपानिधान कृष्ण कोटि विश्वकारि छो, सुधर्म थापनार्थ धर्म गेह देह धारि छो । अखंड चित्तवृत्तिमां अहो प्रभू रहो तमे, पुरो अमारि आश दीनदास बंदिये अमे ॥८॥ सुरेश ने गणेश शेष भावथी सदा भजे, महेश तो हमेश ध्यान चित्तथी नहीं तजे । अनंतमुक्त आप पास नेहथी सदा नमे, पुरो अमारि आश दीनदास बंदिये अमे ॥९॥ समर्थमां समर्थ आप सर्वथी विशेष छो, स्वतंत्र सर्वना पती थया मनुष्यवेष छो । तमो विना अन्य वस्तु अल्प अंतरे गमे, पुरो अमारि आश दीनदास बंदिये अमे ॥१०॥ अभीष्ट आपनार इष्ट तो तमे वरिष्ट छो, अनिष्ट नाशकारि सङ्गणी तमे गरिष्ट छो । सुदर्शकाज योगिराज प्राण इंद्रियो दमे, पुरो अमारि आश दीनदास बंदिये अमे ॥११॥ सुभक्तपाळ हेकृपाळ कालनाथ काल छो, विशाल पुष्पमाळ धारि धर्मभक्तिवाळ छो । तमारि भक्तिहीन होय ते भवाब्धिमां भमे, पुरो अमारि आश दीनदास बंदिये अमे ॥१२॥ समस्त रिद्धि सिद्धि केरि वृद्धि थाय आपथी, समस्त कष्ट नष्ट थाय आपना प्रतापथी । सजे न भक्ति ते सदा असंख्य संकटो खमे, पुरो अमारि आश दीनदास बंदिये अमे

॥१३॥ घयो मनुष्य देह प्राणियो अपार तारवा, अधर्मिये कयो सुधर्म लोप ते उधारवा । अहो कृपानिधी करी कृपा अधीक आ समे, पुरो अमारि आश दीन-
दास वंदिये अमे ॥१४॥ सुधर्मना कुमार धर्मकेरि धींगि ढाल छो, समस्त वि-
श्वमां विभो तमे विहारीलाल छो । अमारि चित्तवृत्ति आप मूरतिविषे रमे, पुरो
अमारि आश दीनदास वंदिये अमे ॥१५॥ चोपाइ—भाखे एवुं सुणी भगवान,
मांचाभक्त माणो वरदान । तमे मागशो ते हुं आपीश, आशा पूर्ण तमारी क-
रीश ॥१६॥ मांचो बोलिया मस्तक नामी, सदा एटलुं मागुंलुं स्वामी । मारा
मनमां तमे स्थिर ठरजो, काम क्रोधथी रक्षण करजो ॥१७॥ मायामां मन नव
लोभाय, तव दासनो प्रोह न थाय । रहे आपनुं स्मरण अखंड, मिथ्या भासे
आ षिंड ब्रह्मांड ॥१८॥ आपो एज मने वरदान, तथा अस्तु बोलिया भगवान । मांचो
भक्त वद्या बळि वेण, तमे सांभळो जन सुखदेण ॥१९॥ सरधारमां हुं ज्यारे
आव्यो, पाछो त्यांधकी घेर सिधाव्यो । आव्युं रस्तामां गढपुर गाम, हुंतो रात
रखो तेह ठाम ॥२०॥ नृप अभय सगा छे अमारा, जन सर्व पवित्र छे सारा ।
त्यांतो में आपनी करी वात, सौये जाण्या प्रभु साक्षात ॥२१॥ थयां आतुर दर्शन
करवा, पछि लागियां एम उधरवा । प्रभु आवे तमारेज गाम, त्यारे करज्यो ख-
बर आ ठाम ॥२२॥ अमे आवशुं दर्शन काज, नेणे निरखशुं श्रीमहाराज । कहो
तो तहां खबर करावुं, सौने दर्शन काज तेडावुं ॥२३॥ सुणी बोलिया सुंदर शाम,
ते हुं जाणुंलुं वात तमाम । एह राजा ने राजकुमार, राजपुत्रियो परम उदार
॥२४॥ ए छे सर्वे अनादिनां मुक्त, भलां मारां छे पूर्वनां भक्त । सुख आपवा एने
अपार, आज लीघोछे में अवतार ॥२५॥ मात ताते लीधुं सुखलेश, एने आ-
पीश एथी विशेष । राजा अभय अमारे काज, करेछे तप तजि सुखसाज ॥२६॥
तेनो पुत्र ने पुत्रियो जेह, व्रत तीव्र सदा करे तेह । इच्छा राखेछे अमने मळबा,
मथी चातां बीजुं फळ फळवा ॥२७॥ मोटी पुत्री तेनी जीवुबाई, तेनी वात कहुं
सुणो भाई । अमे करिये ने करिये जे काम, तेतो त्यां बेठां देखे तमाम ॥२८॥ मी-
णबाई जे करियाणानां, लाडकीबाई पीपळाणानां । कयां ज्यांज्यां अमे जन्म घरो,
बळी जेजे लीळा अमे करी ॥२९॥ ते बे बाईयो देखेछे जेम, जीवुबाईये
देखेछे तेम । नृप ने नृपनो परिवार, मुज भक्त छे प्रेमी अपार ॥३०॥ माटे
माणस त्यां मोकलाबो, लखी पत्रने अत्र तेडावो । पछी तेणे लखी आपी
पत्र, विप्र राघव जेवळ्यो तत्र ॥३१॥ पूर्वछायो—कहे अचित्यानंदजी, सुणो
मुप अभेसिह आत । दुर्गपुरीमां शुं थयुं, कहुं ते हवे तमने वात ॥३२॥ चोपाई—
राजा अभयसहित परिजन, राते सर्वेने लागुं स्वपन । पूर्व देशथी पूर्ण प्रकाश,
दीठो आवतो दरबार पास ॥३३॥ दीठुं तेजमां दिव्य विमान, कोटि सूर्य शशांक
समान । वीसे दिव्य मणिमय सार, तेमां चिंतामणीनो न पार ॥३४॥ तेने फरतुं

विमाननुं धृद, जेम तारामंडळ मध्य चंद । तेमां बेठेला मुक्तो अनेक, वचलामां
 महा प्रभु एक ॥३५॥ शोभे मूर्ति मनोहर शाम, कोणमात्र ते कोटिक काम ।
 धर्या दिव्य आभूषण अंगे, माथे मुगट जडेलो छे नंगे ॥३६॥ तेह मूर्तिनुं वरणन
 करवा, जडता नथी शब्द उचरवा । जेम मुंगाने स्वपनुं थाय, तेतो मनमांज स-
 मजी रखाय ॥३७॥ बीजा जे हरिना अवतार, दीठा अन्य विमान मोझार । तहां
 मुक्त बोल्या ततकाळ, सांभळो भाग्यशाळी भूपाळ ॥३८॥ घणा जन्मनुं पुण्य
 तमारुं, आज उदय थयुं अति सारुं । सर्व अवतारना अवतारी, सरवोपरि जे
 सुखकारी ॥३९॥ सौना ईश्वर सौना नियंता, जे छे अतिशय ऐश्वर्यवंता । जेनुं
 ध्यान शिवादिक धारे, तेतो घेर पधार्या तमारे ॥४०॥ दया आणीने दर्शन दीधां,
 काज सरवे तमारां सीधां । भला छोजी एकांतिक भक्त, मनमां छो मायाथी
 विरक्त ॥४१॥ माटे मोटी करी प्रभु मेहेर, सदा रहेशे तमारेज घेर । घणा अक्ष-
 रमुक्त सहीत, तमपासे रहेशे खचीत ॥४२॥ गुणवंतु आ गढपुर गाम, करशे जेवुं
 अक्षरधाम । तमारो सहनो जोह खेह, नही दूर रहे क्षण तेह ॥४३॥ भाग्यशाळी
 तमारा समान, नथी सांभळथो कोहये कान । राखे घेर हरिने सदाय, एवा नथी
 थया नही थाय ॥४४॥ जेना चरणनी रजनेकाज, तप श्रेष्ठ करे जोगीराज । करे
 वेद जेना गुणगान, जे छे कोटि ब्रह्मांड निदान ॥४५॥ प्रभु ते गढपुरमां विचरशे,
 सर्व ठाम चरणरज करशे । नित्य उन्मत्तगंगामां जैने, स्नान करशे सखा संग
 लैने ॥४६॥ मोटुं तीर्थ गणाशे ते एवुं, बिजुं जगमां नही तेना जेवुं । अहो भू-
 पति भाग्य तमारुं, सुर मुनियो वखाणशे सारुं ॥४७॥ कीर्ति अचळ तमारी तो
 थाशे, मोटा ग्रंथोमां वातो लखाशे । अंते ब्रह्मांडनो नाश थाय, हरिलीळाना
 ग्रंथ न जाय ॥४८॥ ज्यारे ब्रह्मांड आ प्रले पामे, रहे ग्रंथ ते अक्षरधामे । एवुं
 सांभळतां नृप जाग्या, चित्ते वात विचारवा लाग्या ॥४९॥ अचरज उपज्युंछे
 अंतर, आ ते सत्य के स्वपनांतर । श्रीहरि मळिया साक्षात, नथी संशय जेवी
 ते वात ॥५०॥ पुत्र पुत्रियोने कळुं ज्यारे, तेओये कळुं तेमज त्यारे । सौने एवुंज
 लाग्युं स्वपन, थयां श्रीहरिनां दरशन ॥५१॥ प्रभाते जन सौ ज्यारे जाग्यां,
 सारां शुक्रन त्यारे थवा लाग्यां । फरक्यां वाम अंग स्त्रीयोनां, जमणां फरक्यां
 पुरुषोनां ॥५२॥ थयां शांत सरवतणां मन, दीसे निर्मळ सर्व गगन । शुक्र सारिका
 शब्द उचारे, एवा शब्द सुण्या नहि क्यारे ॥५३॥ वजाव्या विना दुंदभि बाजे, जाणे
 आनंदनो घन गाजे । हता शत्रु ते थै गया मित्र, बोल्या प्रीतिनां वचन विचित्र
 ॥५४॥ जेजे धारेलां दुष्कर काम, अनायासे गयां एह ठाम । त्यारे सौ मळी कीधो
 विचार, आज सारा मळे समाचार ॥५५॥ एवां चिह्न जणायछे आज, कांतो आवी
 मळे महाराज । कांतो आवणने त्यां तेडावे, एवी कोह वधामणी लावे ॥५६॥ बेत-
 वाविषे । उपजातिवृत्त—वर्णीं कहे सांभळ सुझ राय, ज्यारे बहुचिह्न भलां जणाय ।

त्यारेज जे काम कर्यानुं धारे, मनोरथो ते जन सर्व सारे ॥५७॥ ज्यारे पडे सौ
अबळाज पासा, ज्यांत्यां अकीर्तिज अने निराशा । चतूर चेते चितमांहि त्यारे,
ममत्व ने मान बंधुं विसारे ॥५८॥ न जुड कीजे पडती दशामां, नमी जवुं निश्चय
ते समामां । शत्रुनि साथे पण स्नेह थाय, एवाज त्यारे करवा उपाय ॥५९॥ अ-
शुभ चिह्नो अगणीत होय, चेत्यो नही रावण राय तोय । ममत्व तेणे मननो न
मूक्यो, चतूर शोनो चतुराई चुक्यो ॥६०॥ पुष्पिताम्रावृत्त—शुकन सरस जाणि
जाण्युं राय, जरु मनोरथ आज सिद्ध थाय । द्विजवर शुभ पत्र तत्र लाव्यो,
महिपति लै निज मस्तके चढाव्यो ॥६१॥ इति श्रीविहारिलालजीआचार्यविरचिते हरिली-
लामृते पंचमकण्डशे अचिंत्यानंदवर्णीद्रअभयसिंहनृपसंवादे अभयनरपतिस्वप्ने श्रीहरिदर्शननामा
षडविंशतितमो विश्रामः ॥२६॥

पूर्वछायो—पत्र वांच्यो घणा प्रेमथी, तेमां शामना सुणि समाचार । अभय
नृप सकुटुंबने, वध्यो उर उमंग अपार ॥१॥ भूपति ब्राह्मणने कहे, तमे मोटो कर्यो
उपकार । प्राप्ति थवा परमेशनी, लाव्या वधामणी एह वार ॥२॥ आपुं शुं तमने
आ समे, अहो सुणो रुडा द्विजराय । राज बंधुं जो आपिये, आज एपण अल्प
गणाय ॥३॥ एम कहीने आपियां, भलां भूषण वस्त्र अमूल्य । मस्तक चरणे न-
मावियुं, जाण्युं तेपण नथी ते तुल्य ॥४॥ भावे दीधुं भोजन भलं, बिजा जमा-
डिया द्विज संत । स्नेही सगाने जमाडियां, जाणी हर्षनो दिवस अत्यंत ॥५॥
पछी जवा कारियाणिये, नरनाथ थया तैयार । पुत्र तथा निजपुत्रियो, सह साथे
लीधो परिवार ॥६॥ एक रथे बे राणियो, बेठी प्रभुने करीने प्रणाम । जेहतणां
रुडां जाणिये, सोमादेवी ने सुरप्रभा नाम ॥७॥ चोपाई—जीवुबाई अने लाडुबाई,
ए बे पुत्रियो मोटी गणाई । बिजा रथमां बिराजियां तेह, जेनो श्रीहरिपर बहु
स्नेह ॥८॥ पांचुबाई तथा नानबाई, नृपपुत्रियो वय लवुताई । त्रीजा रथमां ते
बेठियो जैने, मुखे श्रीहरिनुं नाम लैने ॥९॥ चोथा रथमां बेठा सगा स्नेही, ए-
कमां नृप अभय बिदेही । दादो नामे कुंवर निज साथे, बेसार्यो रथमां नरनाथे
॥१०॥ सुरबाईनो ते सुत सारो, भावथी प्रभुने भजनारो । नृपनो जमाई नांग-
मालो, घेलो धाधल भूपनो साळो ॥११॥ ए बे अश्वे थया असवार, बीजा अस-
वारनो नहि पार । साथे दासियो ने बहु दास, खीजमतदार झाझा खवास
॥१२॥ शूरवीर लीधा घणा संगे, अस्त्र शस्त्र धरी लीधां अंगे । मळी शुकने स-
वत्सी गाय, आवी जळ भरी सामी कन्याय ॥१३॥ मळ्या विप्र ते वेद भणेलो,
तेणे केसर तिलक करेलां । नरनाथे नमस्कार कीधो, त्यारे तेणे आशीर्वाद दीधो
॥१४॥ सामो माळी मळयो छाब भरी, तेणे हार तोरा भेट धरी । लैने महोर एने
आपी राज, हार तोरा राख्या हरिकाज ॥१५॥ पछी पंथमां कीधुं प्रयाण, धरी
श्रीहरिमां मन प्राण । घनशामनुं नाम उच्चारें, बळी चितमां एम विचारे ॥१६॥

મને આજ મહાપ્રભુ મળશે, ઘણા દિનના મનોરથ ફળશે । મારાં સિદ્ધ થશે સર્વ કાજ, મને બોલાવશે મહારાજ ॥૧૭॥ ઘાટે જાય વિચારતા આમ, ત્યાંતો આવ્યું ઉગામેડી ગામ । પછિ આવિયું ગામ નિંગાલું, સ્ત્રીજ્ઞાવદર સ્તંભપથી ભાળ્યું ॥૧૮॥ એમ આઠ ગાઝ ગયા છેક, કારિયાણી રહી ગાડ એક । ધરી ઊર હરિનો મહિમાય, તજિ બાહન ચાલિયા પાય ॥૧૯॥ પુર પાસે આવે જેમજેમ, અંગે ઉપજે હરખ તેમ-તેમ । જાણે જો પાંચવાળો હું થાઉં, ઉઢી તરત પ્રભુપાસે જાઉં ॥૨૦॥ ગયો આ-ગલ એક સવાર, તેણે જૈને કહ્યા સમાચાર । ત્યારે સંબંધી જન સંગ લૈને, માં-ચોભક્ત મળ્યા સામા જૈને ॥૨૧॥ સારી રીતે કરી સનમાન, લાવ્યા સ્નેહસહિન સ્વસ્થાન । આપ્યો ઉત્તમ ભુવને ડતારો, સળગારો તે રાખેલો સારો ॥૨૨॥ ક્યાં છે કૃષ્ણ ક્યાં છે હરિકૃષ્ણ, એમ પૂછે વારેવારે પ્રશ્ન । અતિ આતુર મળવાને કાજ, થયા ઘેલા તે ગઢપુરરાજ ॥૨૩॥ ગયા તૈ મઢી શ્રીહરિપાસ, પેલ્યો ત્યાંપણ પૂર્ણ પ્રકાશ । માંચાભક્તે કહ્યાહતા જેવા, સ્વપનામાં દીઠા હતા તેવા ॥૨૪॥ જોયા મુક્તોવિષે મહારાજ, દીઠો ત્યાં બધો દિવ્ય સમાજ । દંડવત કરીને નિજ દેહ, નમ્યા કુંવરસહિત નૃપ તેહ ॥૨૫॥ વદતાં મુખે ગદગદ વાણી, આવ્યાં પ્રેમનાં ને-ળમાં પાણી । અહો નાથ અહો નાથ કહી, શીશ ચરણે નમાવિયું સહી ॥૨૬॥ મહારાજે મુકયો શિર હાથ, ઉઠી ભૂપને ભેટિયા નાથ । પછી આસને સારે બેસાર્થ, પ્રભુ સ્નેહના શબ્દ ઉચ્ચાર્યા ॥૨૭॥ કર્યા વાઙ્મયે તેહ ઠામ, પ્રભુજીને પંચાંગ પ્ર-ણામ । પછી ચંદન આદિ મગાવી, ભૂપે પૂજા કરી પ્રેમ લાવી ॥૨૮॥ ભૂપે ભાવ ભલો મન ધારી, સ્તુતિ જુગ કર જાંડી ઉચ્ચારી । જયજય પ્રભુ પ્રાણજીવન, જય-જય ભક્તિધર્મના તન ॥૨૯॥ હરિગીતછંદ—જય ધર્મવાલ વિશાલ જશ જનપાલ દીનદયાલ છો, ઊર કુસુમમાલ વિશાલ ધર પ્રભુ કાલનાપણ કાલ છો । કલ્લિ-કાલ અતિ વિકરાલમાં કરુણાનિધી કરુણા કરી, મહારાજ આજ સમાજ લૈ અમકાજ પ્રગટ થયા હરી ॥૩૦॥ બહુનામિ સૌના સ્વામિ અંતરજામિ અક્ષરવામિ છો, નથિ સ્વામિ રિપુ છો વામિના સ્વગગામિ નર નિષકામિ છો । ગુણ ગાય નારદ શેષ શારદ અંત ન શકે ઉચ્ચરી, મહારાજ આજ સમાજ લૈ અમકાજ પ્રગટ થયા હરી ॥૩૧॥ જયજય મુરારી અભયકારી ધર્મ ધીરજધારી છો, અસુરારી ધર્મોઢારી સદઆચારિ અચલ વિચારિ છો । મુનિ તપ કરે મલ્લ આદરે છલિ મન ધરે વનમાં ઠરી, મહારાજ આજ સમાજ લૈ અમકાજ પ્રગટ થયા હરી ॥૩૨॥ વ્રત દાન તીર્થસ્નાન સર્વ નિદાન તમને પામવા, શ્રુતિ વરણ શ્રવણે ધરણ તે તવ ચરણમાં ચિત જામવા । મહાકાલ જે વિકરાલ તે તવ હુકમમાં ચાલે ઢરી, મહારાજ આજ સમાજ લૈ અમકાજ પ્રગટ થયા હરી ॥૩૩॥ અણમાપ આપ પ્રતાપ છે પરિતાપ હર નિષ્પાપ છો, છે ચિહ્ન ચરણે ચાપ-નું ધરિ છાપ ईશ્વર આપ છો । તવ દાસ થાય સદાય તે જન જાય ભવસાગર

तरी, महाराज आज समाज है अमकाज प्रगट थया हरी ॥३४॥ तब भक्त विषय विरक्त है आसक्त तब पदमां थयो, ते मुक्त है सुखयुक्त अक्षरमुक्तमांहि सदा वसे । ते मरण के अवतरण भवमां करण नव पामे फरी, महाराज आज समाज है अमकाज प्रगट थया हरी ॥३५॥ धरि प्यार वारमवार जगदाधार चरणे लागिये, यो ज्ञानदान कृपानिधान अमे मुखे ए मागिये । मुजवास वास वसो सदा गणी दास खास दया धरी, महाराज आज समाज है अमकाज प्रगट थया हरी ॥३६॥ चोपाइ—मारो वास वसो महाराज, अमे तेडवा आविया आज । स्तुति सांभळीने एवी काने, तथा अस्तु कछुं भगवाने ॥३७॥ बळी बोलिया सुंदर शाम, अमे आव्या हता तब गाम । त्यारे नव थयो जोग अमारो, पण जाण्यो में प्रेम तमारो ॥३८॥ माटे गाम तमारो आवीश, तहां दर्शन सौने दर्ईश । रुडी उन्मत्तगंगा वहेछे, अतिवालुं मने स्थान ए छे ॥३९॥ त्यारे उभा थई जोडी हाथ, मांचोखाचर बोल्या हेनाथ । घणे काळे करी कांई मेहेर, घनशाम आव्या मुज घेर ॥४०॥ माटे हमणां वसो आहीं वास, करो पूरी अमारी आश । सगा जाणी तेडाव्या में ज्यारे, भूप अभय पधार्या छे त्यारे ॥४१॥ तेतो अक्रुरना जेवुं काम, करवाने बेठा छे आ ठाम । प्राणनाथने त्यां तेडी जावा, आदरेछे जपाय ते आवा ॥४२॥ पछी बोल्या पोते परमेश, तमे चिंता न राख-शो लेश । पंचमी तो वसंतनी करशुं, पछी अत्रथी तत्र विचरशुं ॥४३॥ भूप अभय प्रत्ये भगवान, कहे सांभळो नृप गुणवान । हुंतो जाणुंहुं प्रेम तमारो, पण एवो विचार छे मारो ॥४४॥ मेळो आंही वसंतनो भरवो, अति उत्तम उत्सव करवो । पछी आवशुं गाम तमारो, नथि संशय एमां लगारे ॥४५॥ कहे भूप सुणो प्रभु तमे, रहेशुं आंही त्यांसुधी अमे । दयासिंधुनां दरशन करशुं, साथे लैने स्वगेह विचरशुं ॥४६॥ सुणी हरख्या हरि तेह वार, नृपतीनो कर्यो सतकार । पछी लै प्रभुनो अभिप्राय, बंदोबस्त कर्यो निजराय ॥४७॥ घेलो घाघल ने नांगमालो, कछुं तेने तमे आज चालो । गढपुरमां जइ स्थिर ठर-जो, मुज राज्यनुं रक्षण करजो ॥४८॥ एवुं सांभळीने एतो गया, परिवारसहित नृप रखा । करे नाथनां दर्शन नित्य, कथा बात सुणे धरि चित्त ॥४९॥ मांचे खाचरे मन धरि प्यार, आप्युं नाणुं श्रीजीने अपार । एनुं उपयोग करवा-नुं धारी, वृषवंशीयि बात विचारी ॥५०॥ असुरे अवतार धर्या छे, विष्णुयाग तो बंध कर्या छे । जेमां हिंसा कर्यानुं बतावे, एवा चंडिना यज्ञ करावे ॥५१॥ माटे ते मत खंडन करुं, विष्णुयाग विमळ आदरुं । लोक यज्ञमां लाखो भराय, तेने पाणी पुहुं नव थाय ॥५२॥ माटे मोहुं तळाव खोदावुं, तेमां नीर सजीवन लावुं । वारी बावरे लोक अपार, तोय ताण पडे न लगार ॥५३॥ पछी सारो दि-वस जोवराव्यो, खोदवानो सामान मगाव्यो । गामथी दिशा उत्तरमांय, सर

खोदावा मांडियुं त्यांय ॥५४॥ प्रातःकाळमां भोजन करी, थाय तैयार त्यां जवा हरी । सारि घोडि सजित शणमार, प्रभु थाय तेपर असवार ॥५५॥ सखामंडळ संचरे साथ, सुणो नाम तेनां नरनाथ । महीनाथ अभय अने मांचो, जेनो स्नेह संपूरण साचो ॥५६॥ मोकोखाचर सोमलो सुरो, अलैयो ने जीवो प्रेमी पुरो । बीजा हरिजननो नहि पार, करे कीर्तन वाटे उच्चार ॥५७॥ वाजां विविध प्रकारनां वाजे, छडीदारतणा शब्द छाजे । खीजडो सारो सरवर पाळे, तेनी छायामां ढोलियो ढाळे ॥५८॥ बेसे तेपर श्रीघनशाम, करे हरिजन खोद्यानुं काम । सहु जयजय शब्द उच्चार, काम करतां ते कोइ न हारे ॥५९॥ सांजसुधी करे एम काम, पछी सौने भेटे घनशाम । कचराळां थयां वख्ख होय, हरि हेने मळे तेने तोय ॥६०॥ आपे पुष्प प्रसादिना हार, आपे चरण ते छाति मोझार । माथे कोइने मुकेछे हाथ, देखाडेछे प्रसन्नता नाथ ॥६१॥ तप करता मोटा ऋषिराय, तनपर राफडा वळी जाय । तोय दर्शन देता न जेह, आज रिड्या सहजमां तेह ॥६२॥ अहो भाग्य अहो महाभाग्य, जेजे आव्या जनो एह जाग्य । तेना पुण्यतणो नहि पार, शुं वखाणिये वारमवार ॥६३॥ पछी पुरमां पधारे मोरारी, गाजते वाजते गिरधारी । वात देशमां विस्तरी ज्यारे, हजारो जन आविया त्यारे ॥६४॥ नित्यनित्य लीळा नवी थाय, जोवा देव आवे नभमांय । ब्रह्मा आदि धरि संतवेष, करे जूथमां आवि प्रवेश ॥६५॥ पुष्पिताम्रावृत्त—जन कृत हरि जोइ राजि थाय, जन मन तेम उमंग तो न माय । परम पुनित ते चरित्र जेणे, नजर निहाळ्युं लिधो सुलाव तेणे ॥६६॥ इति श्रीविहारिलालजीआचार्य-विरचिते हरिलीलामृते पंचमकळशे अचित्यानंदवर्णीन्द्रअभयसिंहनृपसंवादे कारियाणीपुरे श्रीहरिअमनृपमीलननामा सप्तविंशतितमो विश्रामः ॥२७॥

पूर्वछायो—लीळा श्रीहरिनी निरखवा, सतसंगीनो आवे समाज । जीवो-खाचर गढपुरथकी, त्यारे आविया दर्शन काज ॥१॥ चोपाइ—साथे पुत्री छे अमूलांवाई, बीजी अमरवाई गणाई । मुळुखाचर आविया साथ, नेहे निरखिया नटवर नाथ ॥२॥ खासी रीते तळाव खोदाय, सहु त्यां मळी दर्शने जाय । भूख्या थाय जनो तेने काज, करे एवुं श्रीजीमहराराज ॥३॥ आगले दिवस संध्याकाळे, बाजरो डोढ कळशी पलाळे । बीजे दिवस बपोरने टाणे, काम चालतुं होय त्यां आणे ॥४॥ प्रभु पोष भरीभरी देय, सहुने ते पहोंची रहेय । ज्यारे आव्युं सजीवन नीर, नाह्या तेविषे शामशरीर ॥५॥ प्रेमथी प्रभुये जळ पोथुं, चरणांमृत सौ जने लोथुं । त्रण मासलगी तेह ठाम, राख्युं खोद्यानुं चालतुं काम ॥६॥ वळि तेह तळाव मोझार, दीशा पश्चिममां तेह ठार । पूर्व पश्चिम कुंड कराव्या, राम ने भीम कुंड ठराव्या ॥७॥ तेमां नाह्या मोटामोटा संत, घणी बार नाह्या भगवंत । तेथी तीर्थ मोटुं एह आज, कोणमात्र ते पुष्करराज ॥८॥ सर्व

तीरथ वसे त्यांकणे, गंगा गोमतीने कोण गणे । पाणी पुष्कळ त्यां थयुं ज्यारे,
 विष्णुयाग आरंभियो त्यारे ॥१॥ श्रौत स्मार्त क्रिया जाणनार, त्यांतो तेडाव्या
 विप्र अपार । पुर्तकर्म तळावनुं कर्तुं, पछी यज्ञनुं काम आदर्युं ॥१०॥ घणा वि-
 प्र बरुणीमां वर्या, पाठ विष्णुसहस्रना कर्तुं । नित्य ब्राह्मण भोजन थाय, तेतो
 गणतां नहीज गणाय ॥११॥ दिशा पश्चिमे सरोवर पाळे, चोका चाळीश कीधा
 ते काळे । सवा माससुधी तेह ठार, जम्या विप्र हजारो हजार ॥१२॥ मोटो
 मंडप कुंड कराव्यो, पुरणाहूतिनो दिन आव्यो । कर्तुं होम भलो एह काळे, घृत
 होम्युं घणुं प्रनाळे ॥१३॥ विष्णुयाग पुरो एम कर्तुं, अतिरुद्र पछीथी आदर्यो ।
 एक अबसरे जमवाने टाणे, घृत खूटि पड्युं ते ठेकाणे ॥१४॥ प्रभु अश्वे थई
 असवार, विचर्या घृत लेवा तेवार । तलवावळां छे त्यांथी पास, गया त्यांसुधी
 श्रीअविनाश ॥१५॥ घीनां कुळांनुं चोकियुं गाडुं, आडे रस्ते जतुं हतुं आडुं । हरि
 तेतो हंकावीने लाव्या, घीनां कुळां ते खालि कराव्यां ॥१६॥ पछी गाडुं ते कइ
 दशे गयुं, तेतो कोइनी नजरे न थयुं । सौने अचरज उपज्युं अमाप, जाण्यो
 प्रौढ प्रभुनो प्रताप ॥१७॥ एवां ऐश्वर्य अपरमपार, प्रभु देखाडे वारमवार । अति-
 रुद्र कर्तुं एवी रीते, अक्षराधीश अक्षरातीते ॥१८॥ दीधां द्विजने नानाविधि
 दान, जेजेकार कर्तुं भगवान । वळी आश्चर्यनी एक वात, सुणो भूप अभेसिंह
 भ्रात ॥१९॥ जेकुंवर एक उंझानी बाई, तेतो एकज शिंघोडुं खाई । नित्यनित्य
 करे उपवास, एम वीति गया घणा मास ॥२०॥ प्रतिदिवस दाणा मण दळे, लोट
 संघना लोकने मळे । एवो भक्तिमां तेहनो भाव, काम करवानो अंगे उत्साव
 ॥२१॥ उत्साहविषे । उपजातिवृत्त—उत्साहथी काम घणुं कराय, आलस्य एमां जरिये
 न थाय । उत्साहवाळो जन होय जेह, क्षुधा तृषाने न गणेज तेह ॥२२॥ जो
 मानवी निर्बळ होय अंगे, बळिष्ठ थै काम करे उमंगे । जोरावरे जे न करी श-
 काय, ते काम उत्साहथकी कराय ॥२३॥ उत्साहथी जे रणमां चडेछे । माथुं पडे
 तो धड त्यां लडेछे । सती करे पावकमां प्रवेश, उत्साहथी कष्ट गणे न लेश
 ॥२४॥ कष्टे करी जे जन मूडि जोडे, न प्राण जातां पण पाइ तोडे । उत्साह
 एना उरमांहि आवे, तो द्रव्य ते एक दिने उडावे ॥२५॥ उत्साहथी जाय उपाडि
 भार, उत्साहथी जाय समुद्र पार । उत्साह जो अंतरमां न होय, करी शके काम
 कशुं न कोय ॥२६॥ उत्साहवाळुं मन होय जेवुं, तेना थकी काम कराय तेवुं ।
 जे काम उत्साह विना कराय, ते वेठियुं काम नजीवुं थाय ॥२७॥ एकादशीनो
 उपवास होय, संतो करे काम तळाव तोय । उत्साह जेना मनमां अमाप, गणे
 न वृष्टी तन टाढ ताप ॥२८॥ महाप्रभुनो महिमा विचारे, ते प्राप्ति जो जीव
 अमुल्य घारे । उत्साह तेना उरमां न माय, तेनाथकी शुं न करी शकाय ॥२९॥
 बोपाई—करे उत्साहथी सह काम, राजी थाय जोई घनशाम । पंचमी त्यां

वसंतनी आबी, भक्तिनंदवने मन आबी ॥३०॥ वन झाझा गुलाल मगाव्यो, रंग
 विविधप्रकार रचाव्यो । प्रभु संतने हरिजन संगे, रम्या रंगे उमंगधि अंगे ॥३१॥
 एम उत्सव अद्भुत कर्षो, तेतो ध्यामनां मुनिजने धर्षो । समेया पछी श्रीहरि-
 राय, संघ सर्वने किधा बिदाय ॥३२॥ वन बात तो एवि बिस्तरी, दुर्गपुरमां व-
 धारधो हरी । फुलढोळ उत्सव तहाँ करधो, अति अद्भुत लीळा आपरधो ॥३३॥
 माटे दूरदेशी जन जेह, रखा श्रीहरिमी साथे तेह । गान बोदादना दृढ धीर,
 साखे खाचरनाम हमीर ॥३४॥ भगोदोशी मे सोमलो भक्त, जेमां मन हरिचरण
 आसक्त । सीये विनति करी शिर नामी, आबो बोदादमां बहुनामी ॥३५॥ बी-
 नबंधु दया दिल धरो, अमारां घर पावन करो । एवी विनती सुणीमै ते ठाम,
 गिरिधर गया बोदाद गाम ॥३६॥ भक्त हमीरने दरबार, उतर्या जै जगतआधार ।
 बड्या बे दिन त्यां प्रभु बास, दीले राजी धया सहु दास ॥३७॥ कारियाणिबे
 पाछा पधार्या, त्यांना भक्तोना हरख बधार्या । माघकुष्ण एकांशो आबी, सूप
 अभये त्यां विनति सुणावी ॥३८॥ पंचमी तो वसंतनी गई, प्रभु आज एकाद-
 शी बई । चालो गढ़पुर श्रीगिरिधारी, करो पूरण आशा अमारी ॥३९॥ सुणी
 बोलया श्रीजीमहाराज, चालो आवहुं आज मे आज । मांखोखाचर नो रजा
 लैने, त्यांथी चालिया तैयार धैने ॥४०॥ मांखोखाचर आव्या बळावा, मनवृत्ति
 प्रभुमां ठरावा । सोमलो तथा खाचर सुरो, जेनो प्रेम प्रभुविषे पुरो ॥४१॥ का-
 रियाणीने सोमाबे आव्या, मांखामक्तने पाछा बळाव्या । सोम सुरने कहे घम-
 शाम, तमे जाओजी तमारे गाम ॥४२॥ तयारे तें बोलया जोडीने हाथ, अमने
 तो राखो आप साथ । जूदा तमथकि नहि रहेबाय, पळ एक ते जुगजेवी जाय
 ॥४३॥ बात शी कहीये मुखे घणी, तमे जाणोछो अंतरतणी । एवु सांमळीने
 मुनिनाथे, राखया तेओने पोतानि साथे ॥४४॥ अमेखाचर सह परिवार, जीवो-
 खाचर पण धरी प्यार । चाल्या श्रीघनशामने संग, तेना मनमां छे मोटो उमंग
 ॥४५॥ बीजा पण महाराजना मित्र, घणा क्षत्रि छे परम पवित्र । वणि मुख्य छे
 मुकुंदानंद, मुक्तानंद प्रमुख मुनिवृंद ॥४६॥ मयाराम भटादि गृहस्थ, श्रीजी संग
 चाले थइ स्वस्थ । प्रभु आव्या दुरगपुरपास, थइ पुरमां ते बात प्रकाश ॥४७॥
 भोकोखाचर जीवाखाचरना, रामोखाचर मूळुखाचरना । प्रभु भक्तिमां ते अनु-
 राग्या, नगरी शणगारबा लाग्या ॥४८॥ घेलो बाघल मे नांगमाले, शणगावुं
 शहर ते काळे । छंडकाबिया रस्ता बळावी, बांध्यां तोरण दरवाजे आबी ॥४९॥
 बावटा पचरंगी बडाव्या, चारु चौटा मे चोक शोभाव्या । प्रभु आव्यामी आणी
 पेर, घणो हरख बघ्यो घेरघेर ॥५०॥ श्रीजी साथे हतो संघ जेह, केहु वेळे दुर-
 गपुर तेह । गामधि दिशा दक्षिणमांय, वहे उम्मत-ना ते त्यांय ॥५१॥ तेमां
 नीर प्रवाहमो घोष, सुणतां थइये निरदोष । तेहुं नीर कदापि न खूटे, बारे भास

प्रवाह ने तूटे ॥५२॥ दिशा उत्तरमां बहु बाग, एनी शोभा तो दीसे अथाग ।
 आंवा आंवलियो ने अवार, तणे महीं पार ॥५३॥ खूष छे नाळियेरी
 खजूरी, कदळी पण पेखिये पूरी । आसोपालव वृक्ष अनेक, दीसे सरस ते एकथी
 एक ॥५४॥ कोकीला बोखे मधुरा बोल, करे पक्षीनां वृंद कल्लोल । कळा पूरी
 कळाघर नाचे, जाणे श्रीहरिने जोड राचे ॥५५॥ कुवा वाव्य शोभे तेह स्थान,
 पाणी मीठां पियूषसमान । तेह नीरनुं जे करे पान, बहु थाय तेतो बळवान
 ॥५६॥ सुणो रुडा अमेसिंह राज, राधाबाव्य छे जे स्थळ आज । सारो बाग
 इतो तेह ठाम, आवी ऊतर्या त्यां घनशाम ॥५७॥ नेणे निरखवा धर्मकुमार,
 पुरना जन उलट्या अपार । नेणे नीरखीने हरखेछे सर्व, जाणे आव्युं अनूपम
 पर्व ॥५८॥ करी नित्यक्रिया परमेशे, पेंडा बरफी मगाव्यां नरेशे । भाव जोड
 जम्या भगवान, पछी आरोगीया बीडिपान ॥५९॥ पुष्पिताम्रावृत्त—परमपुरुष अ-
 क्षराधिनाथ, नरतनु धारि अनेक मुक्तसाथ । प्रभु गढपुर ते स्वयं पधार्या, जन-
 मन मोद अनेकधा वधार्या ॥६०॥ इति श्रीविहारिलालजीआचार्यविरचिते हरिलीलामृते
 पंचमकळशे अर्चित्यानंदवर्णीद्रजममसिंहनृपसंवादे श्रीहरिकारियाणीपुरात् दुर्गपुरआगमननामा अ-
 ष्टाविंशतितमो विश्रामः ॥२८॥

इति श्री हरिलीलामृत सारम् ॥ पञ्चमकळशः संपूर्णः ॥ ५ ॥

श्रीस्वामिनारायणायनमोनमः ।

श्रीहरिलीलामृतम्

दुर्गपुराण्य षष्ठकलश प्रारंभः ।

शार्दूलविकीडितवृक्ष—बंदू जे हरि दुर्गपत्तन रही त्यां भूपना घाममां, स्थापी उत्तम वासुदेवप्रतिमा रंगे रुडा शाममां । सौराष्ट्रादि विशेष देश फरिने दुर्गाख्य पूरे रह्या, जेने आ जगमांहि दुर्गपुरना बासी विशेषे कह्या ॥१॥ पूर्वछायो—सजी सामैयुं लाविया, नांगमालो जेहनूं नाम । वेलो धाधल घणा हरखथी, हरि सामा आव्या तेह ठाम ॥२॥ भोकोखाचर भला भावथी, रामोखाचर पण रुडी रीत । सामा आव्या घनशामनी, पुरि धारी प्रभुपद प्रीत ॥३॥ चोपाइ—घणा ढोल नगारां तो वाजे, सरणाइयोना स्वर गाजे । घणा पाळा घणा असवार, हाथमांहि धर्यां हथियार ॥४॥ रथ चाले ने धरणी धमके, घणा बळदना घूघरा धमके । थाय बंदुक केरा बहार, बोले जन सहु जयजयकार ॥५॥ हार तोरा ने गजरा बनावी, मुकी माळिये छाब त्यां लावी । भलां भूषण वस्त्र भूपाळे, कर्घ्यां अर्पण लावी ते काळे ॥६॥ प्रभुनी करी विनती अपार, सजाव्यां वस्त्रभूषणसार । हार तोरा ने गजरा धराव्या, एवा अंतरमांही ठराव्या ॥७॥ हरि अश्वे थया असवार, मुनियो बेठा रथ मोझार । पचरंगी उडेछे निशान, गाय गुणी जन हरिगुणगान ॥८॥ केवी रीते सजी असवारी, अनुक्रमथी कहूं ते उच्चारी । थया वाजावाळा आगेवान, तेनी पाछळ डंको निशान ॥९॥ तेनी पाछळ कुंतल घोडा, शणगारेला सारा सजोडा । हरिभक्तो धरिने उमंग, बजावे बहु ताल मृदंग ॥१०॥ भलां वाजेछे भुंगळ भेर, जोवा उलटयुं त्यां आवुं शोहेर । पछी मुनिजन कीर्तन गाय, तेनी शोभा वरणवी न जाय ॥११॥ पछी पाळा चाले शस्त्र धारी, भला छोडता बंदुक भारी । अश्व ऊपर श्रीमहाराज, तेने विंटेला वर्णिसमाज ॥१२॥ भक्त कुबेरजी छडिदार, करे आगळ जयजयकार । एक वर्णि श्रीमुकुंदानंद, बीजा जेराम वर्णि स्वछंद ॥१३॥ चारु चमर करे तेतो बेय, तेनी दांडियो सोनानी छेय । उमाभाइये तो धर्युं छत्र, इंडुं सोनानुं झळकेछे तत्र ॥१४॥ वेराजिये धर्योछे वीरगणो, शोभे रत्न जडीत ते घणो । साथे चाले सखा असवार, तेनो गणतां न पामिये पार ॥१५॥ तेनी पाछळ रथनो न अंत, तेमां बेठा मोटामोटा संत । उंटे नोबत छे सहु छेली, झुल पांच पटानी

करेली ॥१६॥ एम अस्वारी पुरमां पधारी, थयां दर्शनातुर नरनारी । तज्यां कामनीये घरकाम, चाली निरखवा श्रीघनशाम ॥१७॥ मेल्यां कोइये तो रोतां बाळ, चाली निरखवा जनप्रतिपाळ । धर्यां वस्त्र उतावळे अवळां, धर्यां भूषण अवळां ने सवळां ॥१८॥ जोवा कोइ अगाशिये चडी, चडी छापरे कोइ ते घडी । टोळे टोळां मळी स्त्रीयो आवे, प्रभुने बहु पुष्पे वधावे ॥१९॥ सुणो भूप कहे ब्रह्मचारी, शोभा गढपुरनी दीसे सारी । चारु चोवटा बवळी बजार, बसे बाजुये हाटनी हार ॥२०॥ करे वेपार रुडा वेपारी, घणी वस्तुओ वेचाय सारी । नाणावटी नाणावटां करे, हुंडी तेनी पाछी नव फरे ॥२१॥ दीपे देवनां मंदिर सारां, लागे पेखतां मनने प्यारां । सारा चारे वरणनो छे वास, करे विप्र ते वेद अभ्यास ॥२२॥ शोभे देव ने देवीयो जेवां, नरनारियो शोभेछे एवां । दीसे राजातणा दरबार, तेनी शोभातणो नहीं पार ॥२३॥ घेरघेर हरिगुण गाय, अति आनंद उत्सव थाय । विवा जेजुं दीसे ठारठार, रुडां तोरण बांधियां बार ॥२४॥ शोभे नर ने नारियोनां वृंद, ज्यां त्यां दीसे आनंद आनंद । जोइ पुर मुनिये मन धर्युं, जाणे अक्षरधाम उतर्युं ॥२५॥ वड्या जे पुरमां भगवान, अन्य पुर नहि एह समान । भूप अभयना दरबारमांय, रुडी रीते आव्या हरिराय ॥२६॥ एकसव्यानी साल ते खासी, शुक्ल एकादशी माघमासी । नृप अभयतणे दरबार, पधार्या प्रभु परम उदार ॥२७॥ संतने सतसंगीने सारो, आप्यो अभय नरेशो उतारो । हरिने मुनिने तेहवार, आप्यो हेत धरी फळाहार ॥२८॥ एम करतां हुताशनी आवी, रम्या रंगे हरी हर्ष लाबी । सखा सहित सजी असवारी, वेले नावा पधार्या मुरारी ॥२९॥ आव्यो वाटे जतां तेहवार, जीवाखाचरनो दरबार । जीवाखाचरे त्यां स्तुति करी, कछुं आंहि पधारो श्रीहरि ॥३०॥ गया हरि दरबार मोझार, हतो त्यांपण रंग तैयार । संतो संगे रम्या हरि रंगे, निरखे जन अधिक उमंगे ॥३१॥ त्यांथी उन्मत्तगंगाने तीर, गया नावाने शामशरीर । जळ क्रीडा सखा संगे करी, पछी पुरमां पधारिया हरी ॥३२॥ नृप अभयना दरबारमांय, प्रभु आवी बिराजिया त्यांय । बीजे दिन डोळ उत्सव कीधो, लाव भक्तजने भलो लीधो ॥३३॥ रामनौमी आवी रुडी रीते, प्रभुये समैयो भर्यां प्रीते । आव्या जेजे जनो एह काळे, बरदास करी नरपाळे ॥३४॥ देहोखाचर ने मीणबाई, करियाणेथी आवेलां चाई । तेणे विनति करी जोडी हाथ, करियाणे चालो मुनिनाथ ॥३५॥ प्रभुये कछुं तेहनी पासे, ज्यारे आ संघ सर्वे बेराशे । लइ संतनुं मंडळ त्यारे, अमे आवशुं गाम तमारे ॥३६॥ पूर्वछायो—संघनां जन सह संचरी, गया पोत पोताने देश । करियाणे करुणा करी, त्यारे पोते गया परमेश ॥३७॥ संत सहित हरि उतर्या, देहाखाचरने दरबार । बहुविधे मीणबाइये, पूज्या प्रेमथी प्राण आधार ॥३८॥ चोपाई—सुणो भूप अभेसिह

भाई, महा समरथ ते जियवार् । जन्मथी हरि जे लीळा करे, घेर बेठां ते देखे नजरे ॥३९॥ एतो अक्षरनां रहेनार, आवी लीघो मनुष्य अवतार । प्रभु प्रत्यक्ष-ने तेथी पेखे, बीजा देव देवी नव देखे ॥४०॥ हवे श्रीहरिनी सुणो वात, प्रभु नित्य उठीने प्रभात । काळुमार नदीतणे तीरे, जाय नावाने निर्मळ नीरे ॥४१॥ करावे संतने जोगाभ्यास, अक्षरावीश श्रीअविनाश । देहाखाचरने कहे मावो, एक कोठो आ ठाम करावो ॥४२॥ अहीं एकांतमां वशी वास, संतने शीखवुं जोगाभ्यास । नदीथी दक्षिणे मन भाव्यो, देहाखाचरे कोठो कराव्यो ॥४३॥ पछी त्यां केटला एक मास, वृषनंदने कीघो निवास । आवी भीम एकादशि ज्या-रे, गया गढपुर श्रीहरि तयारे ॥४४॥ थयो उत्सव त्यां अतिसारो, निरख्या सौ-ये धर्मबुलारो । पछी बेठी बासठयानी साल, रथजात्रा आवी एह काळ ॥४५॥ तेनो उत्सव उत्तम कीघो, भलो लाव ते भक्तोये लीघो । नृप अभय तथा परि-बार, सौने जेमे जेवो अधिकार ॥४६॥ खेहे श्रीहरिनी सजे सेवा, वृषपुत्रने वश करी लेवा । जीवोखाचर भक्त सुजाण, सेवे श्रीजीने इष्ट प्रमाण ॥४७॥ तेनी पुत्रियो बे बहु डाही, भमुलां बीजी अमरबाई । तेओ पण भक्तिपुत्रने भजे, क्षणमात्र न मनथकी तजे ॥४८॥ जीवाखाचरने दरबार, प्रभु बेसे सभा सजी सार । कथा वारता कीर्तन थाय, अति आनंदमां दिन जाय ॥४९॥ जीवाखाचरे जोडीने हाथ, कष्टु हेहरि हेमुनिनाथ । मारा दरबारमां महाराज, एक राखवो संतसमाज ॥५०॥ सेवा जेवी थशे तेवी करशुं, तेनी वात सुणी मन घरशुं । एवी अरज सुणी उर थारी, कहे मुक्तमुनिने मुरारी ॥५१॥ जीवाखाचरने दर-बार, रहो संत लई दशवार । सुणी आज्ञा घरीने आनंद, रखा त्यां जइने मु-क्तानंद ॥५२॥ ओरडाथकी पाछळ ज्यांय, एक लीबडो छे आज त्यांय । जग्या साधुने रहेवा माटे, करावी हती सुंदर घाटे ॥५३॥ मुक्तानंद रखा तेमां जई, संतनुं मोटुं मंडळ लई । कथा वात करे नित्यनित्ये, प्रेमी भक्तो सुणे मळी प्रीत्ये ॥५४॥ मृप अभयतणे दरबार, रखा श्रीहरि धर्मकुमार । जन्मअष्टमीनो दिन आव्यो, भूपे उत्सव भारे कराव्यो ॥५५॥ आव्या दसरा ने आवी दीवाळी, अन्नकूट करी हृद वाळी । मोटा मोटा समैया भराय, संत सतसंगी एकठा थाय ॥५६॥ मळे लोक हजारो हजार, दिव्यभाव ते देखे अपार । वात विस्तरी ते ठामोठ म, सतसंग वध्यो गामो गाम ॥५७॥ गढपुरमां लीळा करी घणी, गणत्तां ते शकाय न गणी । घणा ग्रन्थोमां तेह लखाणी, देशोदेशविषे ते वंचाणी ॥५८॥ माटे ते वातनो विस्तार, जाणवो अन्य ग्रंथ मोझार । कहुं संक्षेपमां कांइ वात, सुणो भूप अर्भेसिंह आत ॥५९॥ एम करतां प्रबोधिनी आवी, हरिभक्तोने अंतरे भावी । त्यांतो संत समस्त तेडाव्या, देशोदेशना हरिजन आव्या ॥६०॥ कर्पो उत्सव ते रुढी रीते, पूज्या सौये प्रभुजीने प्रीते । छेले दिवस सभा सजी ज्यारे,

जवा सौने रजा आपी ल्यारे ॥६१॥ हरिभक्तो बोलया तेह ठाम, प्रभुजी आंवा अमारे गाम । जेजे वृद्ध ने अंगे अशक्त, इच्छे दर्शन आपंमा भक्त ॥६२॥ पुष्पिताम्रावृत्त—विचरण करशो विशेष देश, जन सतसंगि थशे घणा जनेश । सुणि शुभ विनती धरी स्वजर, वचन कह्युं प्रभु आवहुं जर ॥६३॥ इति श्रीविहारिलालजीआचार्यविरचिते हरीलीलामृते षष्ठकल्लशे अचिंत्यानंदवर्णीद्राभयसिंहनृपसंवादे दुर्गपुरे अभयनृपतिसौधे श्रीहरिस्थितिकरणनामा प्रथमो विश्रामः ॥१॥

पूर्वकायो—हरिजनो गामो गामना, तेनी पूरण करवा आश । धर्मसुते इच्छा धरी, करवा जवाने प्रवास ॥१॥ चोपाई—प्रभु करवा प्रवासनु धारी, उयारे करवाने मांडि तैयारी । थया अभय उदासी ते वार, तथा उत्तम नाम कुमार ॥२॥ सोमादेवी सुरप्रभा राणी, तेनी आंखयोमां आवियां पाणी । सुमांबाइ भूपाळमी भगनी, जेने लागी प्रभुपदे लगनी ॥३॥ ललिता जया राजकुमारी, जेने बालां छे विश्वविहारी । पांचुबाइ तथा नामबाई । चारे पुत्रियो भूपनी डाई ॥४॥ थया अंतरे ए सौ उदास, पाणी जोडी बोलयां प्रभुपास । प्रभु आज सुधि सुख देने, जवा बेठा छो तैयार थेने ॥५॥ पण तम विना शाम सुजाण, अमे राखहुं शी रिते प्राण । एनो अमने उपाय बतावो, सुखेथी पछी शाम सिंघावो ॥६॥ सुणी बोलिया श्रीपरमेश, तमे सांभळो अभय नरेश । तमो सर्वेना प्रेमथी हुंय, वश थेने बंधायेलो हुंय ॥७॥ सदा वास तमारे वसीश, बिजे तो मिजमान रहीश । जेम जन कोइ परगाम जाय, निज घेर आधी स्थिर थाय ॥८॥ तेम हुं विचरुं परगाम, पण जाणिश आ मुज घाम । मारुं गढहुं ने हुं गढडानो, तेतो कदिये नथो मढवानो ॥९॥ सदा संतसमाज सहित, गढडामां रहीश खचीत । धर्म थापवा घरणी मोझार, आज लीघोछे में अवतार ॥१०॥ गामो गाम करीने प्रवास, करवोछे अधर्मनो नाश । कहुंछे में हरिजन पास, तहां आधीने पूरिश आश ॥११॥ माटे आधीश जेने वहेलो, मममांथी फिकर तमे मेलो । बोलया अमय अमय परिवार, प्रभु सांभळो प्राण आधार ॥१२॥ अमे दृढ व्रत धार्युं छे आहुं, विना दर्शन अन्न न खावुं । माटे तमथी कदी न जवाय, जतां अन्न अमे न खवाय ॥१३॥ कहे भूप हेते जोडी हाथ, अही माथ अही प्राणनाथ । मने मेलीने क्याई न जाशो, मुजथी क्षण दूर न थाशो ॥१४॥ कहेतां एम सूचित थया, दीनबंधुने उपजी दया । भूपने कर झाली उठाडथा, निजछातीनी साथे लगाडथा ॥१५॥ कहे कृष्ण हुं तो नहीं जाउं, तमथी नहीं वेगळो थाउं । एवुं सांभळी धीरज धारी, मेली विरहनी पीडा विसारी ॥१६॥ पछी श्रीहरि स्वीरता करी, रखा दुर्गपुरिमांहि ठरी । दैवी जीवने उपदेश करवा, संतमेडळ बोकर्यां करवा ॥१७॥ उयारे वसंतपंचमी आधी, कर्षी उत्सव सौने तेढावी । परगामना भक्तोनी पास, एम बोलया हुता अविनाश ॥१८॥ तमारे गाम हुं वि-

चरीश, आशा पूर्ण तमारी करीश । पाळवाने पोतानुं वचन, महाराजे विरियुं मन ॥१९॥ धार्युं निश्चे एवुं मनमांही, मारी मूर्ति थापुं एक आंहीं । वा देव ते नाम धरावुं, एमां सर्वनी आस्ता करावुं ॥२०॥ परगाम विचरिये जो अतेनां दर्शन करी सहू जमे । एवो चित्तमां कीधो विचार, सत्यसंकल्प सर्व धार ॥२१॥ एक दिवस प्रभातने टाणे, कर्णु संध्यादि शाम सुजाणे । बेठा हासने अविनाश, भला अक्षरभुवननी पास ॥२२॥ आव्या साधु पाळा ब्रह्मरी, हरिजननी सभा थह सारी । त्यांतो आव्या अभय नरपाळ, प्रभुने नमी टा ते काळ ॥२३॥ करियाणाविषे वसे जेह, देहोखाचर आविया एह । श्रीहरि धर्मनी वात, सुणी थाय ते सहू रळियात ॥२४॥ हरि इच्छाथकी टाणे, बीजी वात बनी ते ठेकाणे । परदेशी शलाट ते आव्यो, शाम मूर्ति लानी बे लाव्यो ॥२५॥ एक मूर्ति चतुर्भुज मोटी, बीजी शेषशायी तणी छो बोल्यो हेते जोडी हाथ बेय, वेचवानी आ मूर्तियो छेय ॥२६॥ हमणां अमूकी जईश, पछी आधीने मूल कहीश । करुं गंगाविषे जइ स्नान, वेलो बीश हेभगवान ॥२७॥ मूर्ति मूकीने चाल्यो शलाट, कोण जाणे गयो कइ ट । गयो पाछळ खोळवा पाळो, पण तेने तो क्यांइ न भाळ्यो ॥२८॥ आव्यो नहीं एह ठाम, पास्या अचरज भक्त तमाम । बेय मूर्ति मनोहर भा बोल्या सौ जन छे तो रूपाळी ॥२९॥ पछी हेते जोडी बेउ हाथ, नृप उनड हे नाथ । आ ते मूर्ति मुकी कोण गयुं, अमने अति अचरज थयुं ॥३०॥ सुशाम हृष्या मंदमंद, पछी बोल्या सकळ सुखकंद । मोटी मूर्ति छे आ तो मारी, वासुदेव एवुं नाम धारी ॥३१॥ जोइने प्रेम तमारो आज, नित्य द करवाने काज । मुक्त अक्षरधामना आवी, मूर्ति मुकी गया त्यांथी लावी ॥३२॥ अमारुं तेणे दर्शन कीधुं, उनमत्तगंगा जळ पीधुं । महीमा जाणीने कर्णु स पछी पोते गया स्वस्थान ॥३३॥ एवी सांभळी श्रीमुख वात, जाणुं ऐश्वर्य रिनुं अघात । कहे अभय नरेशने श्रीजी, हवे वात सुणो एक बीजी ॥३४॥ त्तराभिमुखे एक सारो, ओरडो आंहि छे जे तमारो । तेमां मूर्ति आ था एक, एथी अर्थ तो सरशे अनेक ॥३५॥ सुणी नृप कहे महाराज, करो जेम तेम काज । पछी मुहुरत शुभ जोवरावा, रामचंद्र जोशीने बोलाव्या ॥३६॥ पूर्वछायो—पूछयो प्रभूजिये जोशिने, मूर्ति थापवानो दिन शुद्ध । बोल्या बळि हुनामी ते, तमे सांभळो विप्र प्रभुद्ध ॥३७॥ चोपाई—फुलडोळनो उत्सव थ त्यारे सारो समैयो भराशे । माटे एवामां मुहुरत आवे, त्यारे तो भक्त स भावे ॥३८॥ जोशिये त्यां मुहुर्त तपाशुं, पछी सर्व सभामां प्रकाशुं । विक्रमी बासठि साल, वदी फागणी त्रीज ते काळ ॥३९॥ वार शुक्रतणो सारो, धर्मपुत्र ते मुहुरत धारो । एवी सांभळी जोशीनी वात, रुदे सर्वे

रळियात ॥४०॥ कृष्णे कंकोतरीयो लखावी, देशोदेशविषे मोकलावी । विप्र बेचर लक्ष्मीराम, दवेजी हरजीवन नाम ॥४१॥ दवे डोसो ने लालजी गोर, कंकोत-रिया गया चारे कोर । सतसंगी सहुने तेडाव्या, बळी संत समस्त त्यां आव्या ॥४२॥ तेडाव्या विप्र वेदीया घणा, जेनी विद्याविषे नहि मणा । जोइ ग्रंथ प्रतिष्ठा-मयूख, भूपना ओरडा सनमूख ॥४३॥ प्रेमजी खीमजी सूत्रधार, रुडा मंडपना रचनार । दिशा चारेविषे चार द्वार, माथे ध्वजा पताकानी हार ॥४४॥ आसो-पालव तोरण छाजे, रुडा रंभाना थंभ बिराजे । अधिवासन कारण धारी, मध्ये वेदी रची बहु सारी ॥४५॥ होम करवा प्रतिष्ठाने अंगे, पद्मकुंड कराव्यो उमंगे । भलो वेदीथी उत्तर भागे, कुंड जोतां दिले प्रिय लागे ॥४६॥ वदी बीज अने गु-रुबारे, नित्यकर्म करीने सवारे । प्रतिष्ठामख आदर कीधो, सामवेदतणो मत ली-धो ॥४७॥ भट्ट शीयाणीना शिवराम, करे तेतो आचार्यनुं काम । रामचंद्र जोशी थया ब्रह्मा, सभासद तो दीनानाथ गम्या ॥४८॥ भट्ट बेचर सतसंगी सत्य, गुणी तेतो थया गाणपत्य । विप्र रगनाथ ने जीवराम, लालजी तथा लक्ष्मीराम ॥४९॥ हरजीवन ने जागेश्वर, दुर्गपुरमां ते द्विजनां घर । रोइसाळाना लक्ष्मी-राम, घणा वाला तेने घनशाम ॥५०॥ कहुं पीठवडीतणा हवे, जीवो जोशी ने मो-नजी दवे । वीरपरना राघवजीनाम, भेंसजाळना तो अंबाराम ॥५१॥ गाम बोटा-दमांहि रहेता, जोशी नरसिंह नरसिंह महेता । मोनो जोशी तथा मोनो पंडयो, त्रवाडी जेठो भक्तिमां मंडयो ॥५२॥ एह आदिक विप्र अपार, थया ऋत्विज यज्ञ मोझार । सौनां वरुण करी भगवान, दीधां वस्त्र आभूषण दान ॥५३॥ स्वस्तिवा-चन विप्रोये कीधुं, अक्षराधिरो सांभळी लीधुं । पछी कीधी कुशांडिनि रीत, ग्रह-यज्ञ कर्यो धरी प्रीत ॥५४॥ तेह यज्ञना देव प्रधान, तेने दिधां आहुतिनां दान । पछी होमियां पृथक समिध, हवे तेनी सुणो कहुं विध ॥५५॥ सूर्यने आकडानां समिध, सोमने खाखरानां प्रसिद्ध । क्षितिपुत्रने तो गमे खेर, बुधने तो अंगेडो ए पेर ॥५६॥ गुरुने भलो पीपळो भावे, उमरो शुक्रने तो सुहावे । शनिने खि-जडानां समिध, राहुने दुरवा दीधे सिद्ध ॥५७॥ केतुने कुश होमवो तेह, कहु फळ ग्रहने गमे जेह । द्राक्षशेळडी अने सोपारी, नारंगी ने लींबु सुखकारी ॥५८॥ बीजोरुं ने कमळफळ जाणो, टोपरुं ने अनार प्रमाणो । एम होम्यां हुतद्रव्य घणां, घृत होम्यामां राखी न मणा ॥५९॥ पुष्पिताम्रावृत्त—श्रुतिमत मनमांहि धारि लीधो, ग्रहसख एम कृपानिधान कीधो । वरणन करतां न पार आवे, कदि शत कल्प-सुधी सुशेष गावे ॥६०॥ इति श्रीहरीलीलामृतजीआचार्यविरचिते हरिलीलामृते षष्ठकळसे अर्चित्यानंदवर्णीद्रअभयसिंहनृपसंवादे दुर्गपुरे श्रीबासुदेवनारायणप्रतिष्ठांग्रहयज्ञकरणनामा द्वितीयो विश्रामः ॥२॥

पूर्वछायो—फागणवदी तृतीया थई, करो नित्यक्रियानुं काम । मूर्तिप्रति-

छा काममां, ततपर थया घनशाम ॥१॥ चोपाइ—सूर्य उदयसमो हतो ज्यारे, हतो हस्तनो चंद्रमा ल्यारे । ब्रह्माचार्यने ऋत्विजे मळी, विधिपूर्वक प्रीतथी वळी ॥२॥ भट त्यांतो हता मयाराम, मुक्तानंदमुनी तेह ठाम । हता वर्णि त्यां मुकुंदानंद, मळी सौये सहीत आनंद ॥३॥ उत्तराभिमुखे ओरडामां, उत्तराभिमुखे ए समामां । वासुदेवनारायण केरी, स्थापी मूर्ति ते सरस घणेरी ॥४॥ वेदमंत्रे षोडश उपचारे, पूजी मूर्तिने श्रीजीये त्यारे । धूप दीप ने नैवेद्य घारी, आरति अति हेते उत्तारी ॥५॥ सौये दीठुं ते मूरतिमांय, अतितेज अलोकिक त्यांय । तेह मूर्तिमां श्रीजीनुं रूप, जोयुं सर्वे जनोये अनुप ॥६॥ एथी अचरज अंतरे आणी, मूरती तेतो श्रीजीनी जाणी । देश देशना जन सह्य आवी, वासुदेवने भेट घरावी ॥७॥ कोइये वस्त्र भूषण अरण्यां, कोइये बहु द्रव्य समर्प्यां । प्रभुये पुरणाहुति कीधी, द्विजने दक्षणा बहु दीधी ॥८॥ घणा विप्र ने संत जमाब्बा, शामे संतोष सौने पमाब्बा । सजी सभा मंडप मोझार, मंच ऊपर बेठा मुरार ॥९॥ मुक्तानंद प्रमुख घणा संत, मुकुंदादिक वरणी अनंत । नृप अभय सहित परिवार, बेठा जेम जेने अधिकार ॥१०॥ जीवोखाचर मुळुखाचर, जेना पुण्यना प्रगटिया थर । देहोखाचर करियाणाना, मोकोखाचर ते वांकियाना ॥११॥ कारियाणीना खाचर वस्तो, जब्बो जेहने मोक्षनो रस्तो । मांचोखाचर विषयविरक्त, सोमलो ने सुरो भला भक्त ॥१२॥ अलैयो गाम झींझावदरना, भला भक्त तेतो हरिवरना । मांतरो तथा भक्त हमीर, बेय बोटादना गुरवीर ॥१३॥ बीजा हरिजननो नहि पार, मळी बेठा मंडप मोझार । प्रभुचरणमां सौनां छे चित्त, तेतो चंद्र चकोरनी रीत ॥१४॥ करुणा करीने कृपानाथ, बोल्या हेते उपाडीने हाथ । वासुदेवनी मूर्ति आ जेह, मारी मूर्तिज जाणवी तेह ॥१५॥ एमां साक्षात हुंज रहीश, आशा पूर्ण तमारी करीश । पूजजो मनमां प्रेम धरी, जमजो एनां दर्शन करी ॥१६॥ वळी वर्णि मुकुंदनी पास, आपे एम बोल्या अविनाश । तमे तो सदा सेवोछो अमने, तेथी अवकाश नहि मळे तमने ॥१७॥ वासुदेवनी पूजा हमेश, भट बेचर करशे विशेष, दौछुं तमने भलामण तेनी, सदा संभाळ राखजो एनी ॥१८॥ उद्धवी संप्रदाय प्रमाणे, करवा बधा उत्सव टाणे । शुद्ध थैने पुजे देव जेवा, तोज देव मानी लेछे सेवा ॥१९॥ दृढ जो ब्रह्मचर्य रखाय, देव पूजवा योग्य ते थाय । करे स्पर्श अशुद्ध थै आप, तेने तो देवता देछे शाप ॥२०॥ देवसेवाविषे अपराध, करवा थकि लागेछे बाध । ते हुं तमने हवे संभळावुं, सारी रीते कही समझावुं ॥२१॥ शार्दूलविक्रीडितवृत्त—जाशे देवसमीप चाखडि चडी के वाहने जो चडी, तो जाणो अपराध एज सुरनो तेणे कर्यो ते घडी । जो जन्मोत्सव देवना न करशे ते दोष बीजो गणो, पेखी मूर्ति प्रणाम जे नहि करे ते दोष श्रीजो घणो ॥२२॥ बेसे मंदिरमां मनुष्य जहने जे

कोह उच्चासने, एकांते नरनारि त्यां स्थिति करे कां तो करे हास्यने । के उच्छिष्ट अशौच आप तनथी जै देवने जो अडे, कांतो थाय प्रणाम एक करथी ते प्रौढ पापे पडे ॥२३॥ कांतो एक प्रदक्षिणाज करशे दुःशब्द उच्चारशे, के बेसी प्रभु-मूर्तिपास निजना लांभा पगो धारशे । बेसे दींचण बांधि वस्त्र करिने कांतो सु-वे त्यांकणे, के कांई पण खाय मंदिरविषे जुटुं जिभे जे भणे ॥२४॥ उंचा श-ब्दथकी मुखेथि उचरे के कांई कष्टे रुवे, स्त्रीनो स्पर्श करे स्त्रियो पुरुषनो के खो-टि दृष्टे जुवे । मोटाई धरि कोइने वचन त्यां आपे कदी रीक्षिने, के कोइ जनने प्रभूसदनमां शिक्षा करे स्त्रीजिने ॥२५॥ टंटो कांई करे निवेदित विना जे कांई व-स्तू जमे । बोलै ग्राम्यकथा तथा रमत ते त्यां कोइ रीते रमे । देवस्थानविषे अ-धोपवननो संचार कोइ करे, बेसे पुंठ करी तथा निजतणी कीर्ती कदी उचरे ॥२६॥ जंघा जानु उरूपरी पग धरे ते थाय प्रौढासन, बेसे मंदिरमांहि मूर्ख जन जे एवुं करी आसन । वाणी क्रूर वदे तथा परतणी निंदा स्तुती उचरे, बोलै बोल कठोर लोभि थइने सेवा न सारी करे ॥२७॥ जे पोते करि मानता पण पछी पूरी करे ते नही, ऊछीनुं लइ देवनुं पछिथकी पाछुं कदी दे नहीं । जे अपें न फळो रतेरत तणां वंदे बिजाने तहीं, जे भावे बहु आपने सुरस ते नैवेद्य धारे नहीं ॥२८॥ इत्यादी अपराध ते न करवा भक्ती भली चाय तो, प्रायश्चित्त करे कदी असमझे एवुं थई जाय तो । ऊभा एक थळे रही हरितणी सौ आरती कीजिये, बीजी बात बधी तजी प्रभुपदे वृत्ती तदा दीजिये ॥२९॥ पोढे देवप्रदक्षिणा न क-रधी मर्याद ना मूकिये, जेजे सेवननो समो सुसजिये टाणुं नहीं चूकिये । वारा-हाख्य पुराणमां वचन छे देवे वराहे भण्यां, पृथ्वीपास प्रसिद्ध छे उचरियां स-र्वोपयोगी घणां ॥३०॥ मूर्तीनो अपराध जे जन करे शुं तेहने थायछे, ते हुं आज तमो समीप उचरुं सच्छास्त्रनो न्याय छे । जे पूजे जमिने प्रभूनि प्रतिमा ते कुंभिपाके पडे, नाखो तोय न दंतधावन क्युं जै मूर्तिने जे अडे ॥३१॥ तेनां सुकृत नाश थाय सघळां संदेह तेमां नही, माटे सर्व पवित्र थै मूरतिने स्नेह-थि सेवो सही । स्त्रीसंभोग करी निमज्जन विना मूर्तीसमीपे धसे, तेतो चौद ह-जार वर्षलगि जै धीर्यज वासो बसे ॥३२॥ जोईने शब जे न नाय अथवा सच्छा-स्त्र निंदा सुणे, ते जो स्पर्श करे प्रभूनि छबिने बंधाय पापे घणे । पोते पूर्वज सौ समेत वनमां जांवूक थैने रहे, जैने नित्य मसाणमांज शबनुं ते मांस खावा चहे ॥३३॥ कामे मोहित थै रजोवतितणो जे स्पर्श क्यारे करे, ते जो स्पर्श करे प्रभूनि छबिने ते पापि पुरो ठरे । जै संपूर्ण सहस्र वर्षसुधि ते स्त्रीपुष्प पापी पि-ये, जन्मे त्यां जडबुद्धि थाय जन ते दारिद्र मोटुं लिये ॥३४॥ जो पोते शबने कदापि अडिने देवालये जे जशे, तेने गर्भथकीज जन्म मरनुं ते लक्षवारे थशे । ते चांडाळपणुं पछीथि धरशे सो सैकडां वर्षनां, ज्यां त्यां शोक कलेश कष्ट न-

हशे स्वमां नहीं हर्षनां ॥३५॥ मूर्ती स्पर्श मनुष्य कोह करतां वायु अधो संचरे,
 ते संवत्सर सप्त उंदरतणो जै देह निश्चे घरे । त्यांधो ते त्रण वर्ष श्वान थइने पं-
 चाब्द मांखी हशे, ने वर्षो नव काचबो पछि थई दुर्गंध भक्षी थशे ॥३६॥ जो
 सेवा करतां पुरीष तजशे ते रौरवे जै पडे, देवोना दश सोय वर्ष वसिने जीवेज
 विष्ठावडे । सच्छास्त्रोधि विरुद्ध शास्त्र मतनो जो पक्ष ले मंदिरे, तेतो सात
 भवो सुधी विचरशे थै काचबो ने नीरे ॥३७॥ जे अत्यंत मलीन वस्त्र धरिने मू-
 र्तिनी पूजा करे, ते संवत्सर पांचशे सुधी सदा कीडानि काया घरे । मूर्तिने
 अडवाज जोग्य नहि जे ते जो जईने अडे, ते पापी मतिमंद तो नरकना जै कुं-
 डमांही पडे ॥३८॥ मारा पूजनमध्य अन्यसुरनी पूजा कदी आदरे, ते वर्षो श-
 त सोसुधी मरिमरी कीडानि काया घरे । क्रोधि चंचळचित्तवंत जन जे जो मू-
 र्तिपासे जशे, तोते उंदरनाज देह धरिने सो वर्षसूधी वसे ॥३९॥ सो वर्षो व-
 ल्लि सर्प थै पछि वसे तेना पछी देडको, थाशे वत्सर ग्रीश ते पछि थशे जांबू-
 क जाते पको । विष्णुपूजनमां निषेध कुसुमो जेजे कहेवायछे, ते पुष्पे हरिपूज-
 नार नरके ते रौरवे जायछे ॥४०॥ सुकां पुष्प तथा पड्यां अवनिमां निर्गंध कां-
 तो हशे, के दुर्गंध दिसे स्मशान समिपे के ऊगियां जे हशे । सुंघेलां जन
 कोइये सुरशिरं जे एकवारे चड्यां, बोटेला कदि वस्त्रमां जन घरे के लोट थुंके
 अड्यां ॥४१॥ पुष्पो अर्क कणेर शीमळतणां भोरींगणीनां तथा, के वाशी कुसु-
 मोधि विष्णु अरचे पूजा बधी ते वृथा । माळाकार गृहे रहे सुकुसुमो वाशी न
 ते थायछे, स्थापेली छबिने कणेर कुसुमे प्रीतीथि पूजायछे ॥४२॥ अंधारे बणदी-
 पके प्रभुतणी जे मूर्तिपासे जशे, तो आखो भव आंधळो रहि अने ते सर्व-
 भक्षी थशे । काकादी अपवित्र प्राणि अडके ते वस्त्र अंगे धरी, पूजे जो प्रभुने
 जरूर जनमे ते कागडामां मरी ॥४३॥ श्वानोच्छिष्ट घरे निवेद हरिने ते जन्मशे
 श्वानमां, वर्षो सातपछी वळी शशक थै वासो वसे रानमां । संकोरी कदि दीप
 हस्त न धुवे ने मूर्तिने जै अडे, साठे वर्षसुधी शरीर गळते ते कोढियो थै पडे ॥४४॥
 जैने कोह मशाण स्नान करिने पंडे छतां सूतकी, मूर्ती स्पर्श शियाळ थाय
 वर्षो एकोनषष्टि नकी । पक्षी गीध पछी थई वरस तो ते सातसूधी रहे, माटे
 सूतक केटलं स्वजननुं ते भक्त जाणी लहे ॥४५॥ मद्यस्पर्श करी पछी प्रभुतणा
 जो मंदिरे जायछे, तो ते सो शत वर्षसूधि दुखियो दारिद्र्यथी थायछे । धारेलुं
 जन कोइये वसन के मेलुं चडावे मने, तेतो थै मृग एकवीश वरसो वासो व-
 सेछे वने ॥४६॥ पाके अन्न नवीन ते प्रभुजिने अप्यां विना खायछे, तेना पूर्वज
 वर्ष पंदरसुधी आशा तजी जायछे । पूर्व चंदन पूष्प पूजन विना जे धूप लावी
 घरे, तो ते राक्षस थाय अन्य जनमे ज्यारे अहींधी मरे ॥४७॥ पेसे मंदिरमां उ-
 पान धरिने ते चर्मकारी वने, वर्षो तेरपछीज सूकर थई वासो वसेछे वने । घंटा

भेरि बजाववा विण मने आवी जगाडे सही, ते आखो भव भोगवे बधिरता ते-
मांहि संशे नहीं ॥४८॥ झाझु खाइ अजीर्ण अंग धरिने उद्गार खातां खरो, सू-
तीपास जनार श्वान जनमी ने जन्मशे वांदरो । जे काई करि मानता मुजतणी
ते पूरि पाडे नहीं, ऊछीतुं लइ देवनुं बळति ते पाछुं न आपे सही ॥४९॥ तेने कष्ट
अनेक छेक पडशे खावानुं तो खटशे, ज्यांज्यां जन्म घरे मरे करजथी त्यांत्यां
नहीं छूटशे । जो काई अपराध थाय सुरनो देहे अवश्ये करी, के अज्ञानपणाथि
थाय कदि तो जाण्या पछीथी डरी ॥५०॥ प्रायश्चित्त निवारणार्थ करवुं सच्छा-
स्त्रमां शोधिने, पापीने जम पीडशे नरकना कुंडोविषे रोधिने । तेमाटे अपराध
कोइ बखते क्यारे न थाये जरी, एवी रीत खचीत चित्त धरिने रेजो दिले सौ डरी
॥५१॥ पुष्पिताम्रावृत्त—तजि हरिअपराध एवि रीते, प्रभुप्रतिमा नित पूजवी स-
प्रीते । मुजसम मुज मूर्ति सत्य जाणी, स्तुति करवी बदिने महात्म्यवाणी ॥५२॥
इति श्रीविहारिलालजीआचार्यविरचिते हरिलीलावृत्ते षष्ठकळशे अर्चित्यानंदवर्णीद्रव्यभयसिंहनृपसंवादे
दुर्गपुरे श्रीवासुदेवनारायणप्रष्टा ततथा देवअपराधनिवारणनामा तृतीयो विश्रामः ॥३॥

शिखरिणीवृत्त—कहे श्रीजी स्वामी सकळ सतसंगि श्रुति घरो, प्रभूनी से-
वा तो समय अनुसारे शुभ करो । ऋतू टाणुं जेवुं सकळ उपचारो सुकरिये,
घराणां ने वस्त्रो ऋतुऋतुनणां भिन्न धरिये ॥१॥ प्रभूनी मूर्ती ते प्रगट प्रभु सा-
क्षात गणिने, न मर्यादा तूटे प्रभुसमिप एवाज बणिये । जुदाई जे जाणे प्रभु-
सुरतिमां ने प्रभुविषे, महापापी तेतो दुरमति अती दानव दीसे ॥२॥ नकी बा-
सो लेशे कल्प शतकोटी नरक जै, मुंझाशे ने रोशे कुमति अतिकष्टे गरक थे ।
तमे सौ ते माटे प्रभुसुरतिमां प्रीति धरजो, भला भावे भाई खट रसतणा थाळ
करजो ॥३॥ रसोईमां क्यारे निजमुखथकी थुंक न पडे, रसोईने जोई मन अ-
शनना घाट न घडे । स्वहस्तो बे जोडी विनति करीने थाळ धरवो, जमेछे श्री-
स्वामी स्वमन शुभ संकल्प करवो ॥४॥ प्रभूने पोढाडे विनति करिने सेवक स-
दा, जगाडे ते ज्यारे विनति मुखथी उच्चरी मुदा । बिमेधीमे द्वारो हरिजन
उघाडे हरितणां, शिखी राखे गावा समयसमयोनां पद घणां ॥५॥ प्रीते पांचे
टाणे छबि निरखतां आरति करे, त्रि आंटा अंग्रीने जुगल गणि नाभी मन धरे ।
पछी आंटे एके वदन हरिकेहं निरखतां, बिजा साते आंटे नखशिख निहाळे हर-
खतां ॥६॥ वैतालीयवृत्त—वरणी प्रभुपास जे रहे, विषयोनां बहु योग ते लहे ।
मन जो विषये तणायछे, मरिने ते जमपूर जायछे ॥७॥ हरिमंदिरना महांतने,
बळि भंडारि थयेल संतने । विषयादिक जोग थाय छे, चितमां चेति रखे ब-
चायछे ॥८॥ उगरे बळि एज रीतथी, जन कोठारि खरो खचीतथी । नहि तो
अति पापमां पडे, अथ ते कल्प घणासुधी नडे ॥९॥ कोठारीना गुणविषे । उपजाति-
वृत्त—जो वस्तुनो लेश बगाड थाय, के वावरेलुं कदि व्यर्थ जाय । कोठारिना

तो प्रजळेज प्राण, कोठारि तेतो कहिये सुजाण ॥१०॥ घणी घणुं खर्च करे क-
दापी, कोठारि संकोच करे तथापी, पैसो गणे कांचनने प्रमाण, कोठारि तेतो
कहिये सुजाण ॥११॥ विश्वासने योग्य घणो जणाय, तेनेज कोठारिपणुं अपाय ।
थवा न दे जे दमडीनि हाण, कोठारि तेतो कहिये सुजाण ॥१२॥ घणा जनो व-
स्तु अनेक मागे, ना पाडतां तो दिल दुःख लागे । गणे न निर्दा न गणे वखा-
ण, कोठारि तेतो कहिये सुजाण ॥१३॥ साहुं जमे अंचळ जीर्ण धारे, न खाय
हाथे लइ वस्तु क्यारे । धर्मेज चाले ज्यम रामबाण, कोठारि तेतो कहिये सु-
जाण ॥१४॥ वैतालीयवृत्त—करशे छळ के कशो दगो, नथि ते कोइतणो दगो स-
गो । जमना पुरमांज लै जशे, अतिशे तेनि फजेति तो थशे ॥१५॥ अति उत्तम
वस्तु होय ते, दइ देवी प्रभुअर्थ तोय ते । घृत आदिक कोइ काळमां, बगडेलुं
नव देखुं थाळमां ॥१६॥ प्रभुजीनि प्रसादि लीजिये, सहने तेह वहेचि दीजिये ।
करशे कदि पक्षपात तो, अघ लागे बहु ब्रह्मघात तो ॥१७॥ कदि कांइक चोरि
खायछे, अति पापी जन एह थायछे । धन धर्मतणुं प्रमाणहुं, उपरीये जिवतुल्य
जाणहुं ॥१८॥ दमडी नहि व्यर्थ बावरे, परमार्थे प्रभु माल संघरे । पण पापथकी
दिले डरे, प्रभुअर्थे पण पाप ना करे ॥१९॥ पर थापण तो न राखवी, नहि को-
ईनि जमानि दाखवी । ऋण देवशिरे न कीजिये, नहि व्याजे सुरद्रव्य दीजिये
॥२०॥ सुरमाल अयोग्य खायछे, मरिने ते जन भूत थायछे । नरसिंहमुनी कही
हती, प्रभुये तेह कथा करी छती ॥२१॥ उपजातिवृत्त—कहे कृपानाथ प्रभु प्रमाण,
अहो नृसिंहाख्यमुनि सुजाण । जोयेलुं वृन्दावनमांहि जेह, तमे कहो वात स-
मग्र तेह ॥२२॥ बोल्या सुणी वात नृसिंह संत, सुणो सभाना जन बुद्धिमंत ।
ज्यां हुं जगन्नाथपुरी गयोतो, दीक्षा लई देवळमां रखोतो ॥२३॥ सेवा जग-
न्नाथतणी सजुं हुं, ने शुद्धभावे प्रभुने भजुं हुं । बेरागि जे त्यांथकि एक चाल्यो,
झारामती तीर्थविषे महाल्यो ॥२४॥ त्यांथी गयो ते सरधार गाम, जोया तहां
श्रीहरि मेघशाम । आव्यो ज ज्ञाथ समीप एह, मने मळ्यो मंदिरमांहि तेह
॥२५॥ तेणे कछुं जे सरधार ज्यां छे, श्रीस्वामिनारायण देव त्यां छे । कर्यो जई
दर्शन एह ठार, प्रताप तेनो निरख्यो अपार ॥२६॥ तीर्थे जतां रात्रि जहां वि-
राम्यो, त्यां स्वामिनारायण दर्श पांम्यो । ते काकताळीय बन्यो बनाव, कर्यो
नहोतो मनमां ठराव ॥२७॥ छे स्वामिनारायण देव केवा, ते एज छे ईश्वर एह
जेवा । आकाश आकाशसमान भाई, सिंधुसमी सिंधुतणी बडाई ॥२८॥ एवी
कही ज्यां मुज पास वात, त्यां तेहना आननथी अघात । कोटी रवीतुल्य थयो
प्रकाश, जोयो जगन्नाथ तणे निवास ॥२९॥ त्यांतो कर्यो में मनमां विचार, ते
नाममां शक्ति दिसे अपार । जे नाम लीधे प्रगट्यो प्रकाश, जई करुं दर्शन तेनि
पास ॥३०॥ पछी जगन्नाथथकी सिधाव्यो, काशी करी तीर्थ प्रयाग आव्यो ।

गंथी अयोध्या पुरमां गयो हुं, पछीथि वृंदावनमां रख्यो हुं ॥३१॥ बढ्यो तहां
 बड हेठ बासो, दीठो तहां एक भलो तमासो । जती रही जामनि अर्ध
 गारे, आव्या अजाण्या जण चार त्यारे ॥३२॥ वाशीहुं वाळी अबनी सुधारी,
 नो गया ते करि भूमि सारी । वेराणि आव्या बळि अन्य चार, छांटी गया ते
 छ तेह ठार ॥३३॥ वेराणि बीजा बळी चार आव्या, ते ढोलिया जाजम गा-
 लाव्या । तेणे कयुं रुडि रिते बिछानुं, जाणे रच्युं रुडुं कचेरिखानुं ॥३४॥ में
 णियुं तीरथ आ कहावे, माटे अहीं कोइ महान्त आवे । त्यातो मळी मंडळ
 छ आव्युं, साथे मशालो छडिदार लाव्युं ॥३५॥ मेनाविषे कोइ हता महान्त,
 इ हता पालखिमांहि संत । कोई बिराज्या पछि तो पलंगे, बेठा बिजा गा-
 विषे उमंगे ॥३६॥ घणाक तो जाजममांहि बेठा, कोई रसोई करवाज पेठा ।
 ई करे पूजन नित्यपाठ, जोगिंद्र जेवोज जणाय ठाठ ॥३७॥ रथोद्धतावृत्त—
 गां पछीथि जमवा समो थयो, एक साधु तहिं तेडवा गयो । सर्व संततणि
 गती थई, पांच सात पिरसे लईलई ॥३८॥ एक आवि मुजने कहे तमे, साधु-
 म जमवा उठो समे । ते सुणी हुं जमवा तहां गयो, भक्ष भोज्य निरखी खु-
 ने थयो ॥३९॥ लाडु घेवर जलेबि दैथरां, शाक पाक भजियां भलां कर्यो । स-
 वस्तु पिरसाइ ज्यां रहे, एक साधु मुज कानमां कहे ॥४०॥ ते दयाळु दिलनो
 गो सही, तेथी बात मुजने खरी कही । एक बात करवा चिते चहुं, तेथी त्रा-
 उपजे न तो कहुं ॥४१॥ में कहुं हुं दिलमां नहीं डरुं, साधु तेह सुणि बोलि-
 खरुं । साधुराम जमशो नही तमे, भूतजाति सघळां छिये अमे ॥४२॥ पा-
 मांहि पकवान जेह छे, हाड मांस रुधिरादि तेह छे । ते सुणी वचन में कहुं
 हां, संतरूप सघळा दिसे इहां ॥४३॥ भूत केम सहु संत ते थया, ते कहोजि
 रिते तमे दया । साधु एम सुणतांज बोलियो, सत्य भेद सघळोय खोलियो
 ॥४४॥ उपजातिवृत्त—सुणो कहुं ते शुचि साधुराम, अमे हता एक पवित्र धाम ।
 मां हता श्रेष्ठ महान्त कोई, भंडारि थै कोइ करे रसोई ॥४५॥ कोठारि कोठार
 गशि राखे, तथापि चोरी लइ चीज चाखे । शिधुं समर्पे जन देवतार्थे, अमे
 र्यो ते उपयोग स्वार्थे ॥४६॥ जाण्या अमे सेवक मित्र जेने, खाधुं अमे ने खव-
 व्युं तेने । निष्पक्षपाते नहि धर्म धार्यो, साधुतणो धर्म सदा विसार्यो ॥४७॥
 देवतानी मरजाद राखी, जाण्या नहीं अंतरजामि साखी । देवालये कांइ क-
 कुकर्म, पाळ्यो पळाव्यो नहि शुद्ध धर्म ॥४८॥ पूजारि थैने बहु पाप कीधां,
 तवा पदार्थो बहु चोरि लीधां । कुदृष्टिये कामनियो निहाळी, ते पाप तो केम
 काय टाळी ॥४९॥ साधू थईने तजि साधुताई, अमे थया तेथकि भूत भाई ।
 भक्षनुं भक्षण तो मळेछे, बहूबहू अंतर तो बळेछे ॥५०॥ इच्छुं दयाथी हित
 तमारुं, खाशो नहीं भोजन आ अमारुं । एवुं सुणी लाडु जलेबि जेह, खा-

धां नहीं में तिलमात्र तेह ॥५१॥ लै एक बख्से धरि गांठ बाळी, भूतो गयां में तहिं रात गाळी । जोयुं प्रभाते पछि जागि ज्यारे, अस्थी तथा मांस दिठांज त्यारे ॥५२॥ हतां बळी गर्भवनांज लींढां, तथा हतां कुर्कटजाति इंडां । तेतो पछी में दुर नांखि दीधुं, बख्खो पखाळ्यां वळि स्नान कीधुं ॥५३॥ त्यांथी पछी हुं करतो प्रवास, आवी रह्यो श्रीहरिकृष्णपास । जोतांज तेने जगदीश जाण्वा, प्रत्यक्ष सर्वोपरि ते प्रमाण्या ॥५४॥ दिधी मने भागवती सुदीक्षा, तथा सुणावी शुभ धर्मशीक्षा । नृसिंह आनंद सुनाम आप्युं, कृपानिधाने सह कष्ट काप्युं ॥५५॥ श्रीजी कहे सौ सुणजो विचारी, महान्त कोठारि तथा पुजारी । कोई प्रकारे कपटी जणाशो, जरूर तो ते मरि भूत थाशो ॥५६॥ सुणो गृहस्थो सह बाइ भाई, जे मुज हस्ते सुरति थपाई । प्रत्यक्ष ते मूज स्वरूप जाणी, पूजो सदा अंतर प्रेम आणी ॥५७॥ जे उद्यमे द्रव्य कमाइ लेजो, देवार्थ वीशांश दशांश देजो । न देव नाणुं करजेथि लेबुं, न पाप मोडुं सुरक्षण जेवुं ॥५८॥ दृष्टान्त गोवर्धननी फईनुं, दीधुं प्रभूये नरके गईनुं । जो देवतानुं ऋण ना वळाय, तो भाई अंते गति एवि थाय ॥५९॥ ते देवनां वाहन वख्र कांई, न पात्र लेवां व्यवहार मांई । निष्कामभावे सजवीज सेवा, अंते थवा अक्षरमुक्त जेबा ॥६०॥ पुष्पिताम्रावृत्त—निजजन प्रति स्नास्त्रि एवि वात, करि हरिये करुणा करी अधात । सुण नृप लवमात्र में कहिछे, पण बहु शेष विशेष तो रहीछे ॥६१॥ इति श्रीविहारिलालजीआचार्यविरचिते हरिलीलामृते षष्ठकळशे अचिंत्यानंदवर्णीन्द्रअभयसिंहनृपसंवादे नृसिंहानंदआख्यानकथननामा चतुर्थो विश्रामः ॥४॥

उपजातिवृत्त—बोल्या बळी सुंदर शामरंगी, सुणो सह संत तथा सुसंगी । जन्मादि जे उत्सव कांई आवे, ते कृष्णना दास करे करावे ॥१॥ कहुं हवे निर्णय आज एनो, रहै नहीं संशय कांई तेनो । सच्छास्त्रमां वैष्णवनो सुधर्म, छे तेह-नो सौ सुणजो सुमर्म ॥२॥ चैत्रे शुदीजे नवमी गणाय, हरीजयंती जन सर्व गाय । तेनुं बळी छे हरिनौमि नाम, तेनो कहुं निर्णय एह ठाम ॥३॥ जेने सदा आश्रय छे अमारो, तेनेज आ निर्णय रुचनारो । रात्री घटीका दश जाय ज्यारे, नौमी शशीव्रासर पुष्य त्यारे ॥४॥ जो एटला जोग बधाय होय, ते कीजिये अष्टमि वेध तोय । जो तेहमां न्यून कशुं जणाय, तो अष्टमी वेध तजो सदाय ॥५॥ जो कृष्णनौमी दिन बेय आवे, तो पूर्ववारे व्रत ते सुहावे । नौमी तिथीनो क्षयकाळ भाळी, लीजे सदा अष्टमि वेधवाळी ॥६॥ तेतो विना अष्टमिवेध एवी, तिथी तजीने उदयात लेवी । मध्याह्न काळे पण चित्त दीजे, श्रीरामजन्मोत्सव तेह कीजे ॥७॥ वैशाक शुक्ला उदयात लेवी, प्रतीपदा कूर्मजयंति एवी । तेथी पछी जे तिथि त्रीज नाम, ते दीन जन्म्या प्रभु पशुराम ॥८॥ उग्याथि मध्याह्नविषे सुहावे, त्यारे तिथी ते व्रतनी कहावे । चतुर्दशी ते पछि जेह आवे,

નૃસિંહની જન્મતિથી કહાવે ॥૧॥ ચતુર્દશીનો ક્ષય હોય જ્યારે, ત્રયોદશીવેધ ગ-
નો ન ત્યારે । જે જેઠમાસે તિથિ પૂર્ણમાસી, છે સ્નાનયાત્રોત્સવ કેરિ સ્વાસી ॥૧૦॥
જો હોય જેઠા ઉદયાત કાઢે, તે વાર તો ઉત્સવનો નિહાળે । આષાઢ શુક્રે તિથિ
બીજ ત્રીજે, જો પુષ્ય ભાનૂ ઉદયાત લીજે ॥૧૧॥ તે વાસરે છે રથકેરિ જાત્ર,
સુણો તમે સૌ સતસંગિમાત્ર । ચંદી અષાઢી પડવે સુબીજે, વૃષાખ્યરાશી ચઢ ચંદ્ર
લીજે ॥૧૨॥ ત્યારે હિંદોળે હરિને ધરીજે, ઉતારવા શ્રાવણકૃષ્ણ ત્રીજે । જો ચંદ્ર-
મા મકરકુંભકેરો, ચઢિષ્ટ રાશી વૃષને ઘણેરો ॥૧૩॥ શુદી ચતુર્થી તિથિ શ્રાવ-
ણી છે, જયંતિ વારાહતણી ગણીછે । મધ્યાહ્ન વ્યાપે તિથિ લેવી તેહ, બે હોય તો લે
તિથિ બીજી જેહ ॥૧૪॥ જન્માષ્ટમી શ્રાવણકૃષ્ણપક્ષે, તેનો કહું ભેદ તમો સમ-
ક્ષે । જો અષ્ટમી રોહિણી વાર બૂધ, અર્ધી નિશાયે તિથિ તેહ શુદ્ધ ॥૧૫॥ તે ચા-
રનો જો કદિ યોગ લાધે, તો સસમી વેધતણો ન બાધે । જો ચારમાં ન્યૂન કશું
જણાય, તો સસમીવેધ તજો સદાય ॥૧૬॥ પૂર્વે દિને જોગ બધા કહ્યા તે, બીજે
દિને અષ્ટમિ અર્ધરાતે । ત્યારે સમર્થે ઉપવાસ બેય, અશક્ત બીજે દિન તે કરેય
॥૧૭॥ ન હોય જો મેં કહી રીત તેવી, તો અષ્ટમી તે ઉદયાત લેવી । શ્રીકૃષ્ણજ-
ન્માષ્ટમિનો વિચારી, નિશ્ચે કહ્યો નિર્ણય પુણ્યકારી ॥૧૮॥ શાલીનીવૃત્ત—પ્રાતઃકા-
ળે તે તિથીમાં પ્રમાણો, રામાનંદસ્વામિનો જન્મ જાણો । તેતો કાંઈ ભૂલિ જાવું ન
માઈ । ઇચ્છે સર્વે તેમના સંપ્રદાયી ॥૧૯॥ ઉપજાતિવૃત્ત—તિથી કહું અર્જુનજન્મ
જેહ, છે ભાદ્રવાની શુદિ બીજ તેહ । જો ઉત્તરાફાલ્ગુની બીજ સાથે, મધ્યાનકાળે
રવિ હોય માથે ॥૨૦॥ જાણો તિથી ઉત્તમ હોય એવી, ન ઉત્તરા તો ઉદયાત
લેવી । જે એજ માસે શુદિ ચોથ જાણો, ગણેશની જન્મતિથી પ્રમાણો ॥૨૧॥
મધ્યાહ્ન ટાળે તિથિ તેહ લેવી, માનો સુઆજ્ઞા મુજકેરિ એવી । જે ભાદ્રવાની
શુદિ અષ્ટમી છે, રાધાજિનો જન્મતિથી કહીછે ॥૨૨॥ તે સસમીવેધ જણાય એ-
વી, જો અષ્ટમીનો ક્ષય તોજ લેવી । તિથી શુદી દ્વાદશિ ભાદ્રમાસી, જન્મ્યા પ્ર-
ભૂ વામન સૂક્ષ્મરાશી ॥૨૩॥ મધ્યાહ્ન વ્યાપી શુભ સાંભળેલી, તે ઉત્તમા જો શ્ર-
વણે મળેલી । આસોશુદી જે દશમી ગણાય, સંયુક્ત લેવી શ્રવણે સદાય ॥૨૪॥
નક્ષત્ર જો તે તિથીમાં ન હોય, સંધ્યાસમાની તિથિ લેવી તોય । રાસોત્સવી
આશ્વિન પૂર્ણમાસી, સંધ્યા સમાની તિથિ તેહ સ્વાસી ॥૨૫॥ સૂર્યોદયે દ્રવ્ય ત્ર-
યોદશી તો, જો હોય તેનો ક્ષય દ્વાદશી તો । ચતુર્દશી આશ્વિનકેરિ કાઢી, તે
લીજિયે સંગવ કાઢવાઢી ॥૨૬॥ પૂજા કરી જે હનુમાન કેરી, પીઢા ટળે તેથકિ
તો ઘણેરી । પ્રાતઃ પછી સંગવ કાઢ સોય, મધ્યાહ્ન કેડે અપરાહ્ન હોય ॥૨૭॥
સાર્યસમો તેહપછી પ્રમાણો, તે પાંચ ભાગે દિન એક જાણો । સાર્યસમે એજ અ-
માંસ આવે, દીપોત્સવી તેહ દિને સુહાવે ॥૨૮॥ સાર્યસમે જો પડવે ગણાય, તો
અન્નકૂટોત્સવ તેદિ થાય । ચતુર્દશી કાઢિ દિવાઢિ જેહ, ને અન્નકૂટોત્સવ ત્રણ

तेह ॥२९॥ जोडेज आवे जन सर्व जाणो, एके दिमो अंतर तो न आणो। गोपा-
ष्टमी कार्तिक शुक्लपक्षे, ते लेवि सूर्योदयनी समक्षे ॥३०॥ एकादशी कार्तिक
शुक्ल जाणो, प्रबोधिनी नाम भल्लं प्रमाणो। तेनो कहुं निर्णय आज सारो, ते
सांभळी अंतरमां उतारो ॥३१॥ वैतालीयवृत्त—सुणजो सतसंगियो सहु, व्रत
एकादशि सर्वनुं कहुं। दशमी तिथिवेध जे दिने, व्रत तेनुं करवुं न ते दिने ॥३२॥
दशमी तिथि वेध जाणिये, घडी पंचावन ज्यां प्रमाणिये। दशमी पळ एक
जो घटे, दशमीनो पछि वेध तो मटे ॥३३॥ दिन बे तिथि तेह थाय छे,
व्रत बीजे दिन तो करायछे। दशमीक्षय जे दिने दिसे, व्रत कीजे तिथि
द्वादशीविषे ॥३४॥ कदि द्वादशि बे दिने थशे, व्रत आया तिथि द्वादशी-
विषे। करवुं मुजना कष्टाथकी, नरनारी सहु जाणजो नकी ॥३५॥ तिथि जेह प्र-
बोधिनी कही, दिनमध्ये वृषजन्म छे सही। तिथि कार्तिक पूर्णिमा छतां, प्रग-
ठ्यां भक्ति दिनास्त ते थतां ॥३६॥ तिथि जेह वसंतपंचमी, मुजने तो उदयात ते
गमी। वदि चौदश माघनी गमे, शिवरात्री निशि अर्धने समे ॥३७॥ वदि फा-
ल्गुननी प्रतीपदा, फुलडोळोत्सव जाणिये तदा। उगतां रवि होय उत्तरा, करिये
तो फुलडोळ सौ खरा ॥३८॥ वळि एज समे सुणो सहु, नरनारायणजन्म छे कहुं।
शुभ उत्सव आदरीजिये, प्रभुने तेथि प्रसन्न कीजिये ॥३९॥ तृतिया उदयात दीननी,
शुदि बैथी सुजयंति मीननी। सहु उत्सव एरिते करो, मुजदासो सुणिने दिले धरो
॥ ४० ॥ पुष्पिताम्रावृत्त—निजजन हितकाज राजराजे, सुणतां भक्त विरक्तनो
समाजे। निजमत व्रत उत्सवो बताव्या, सुणि सहुना मनमां भलाज भाव्या ॥४१॥
इति श्रीविहारिलालजीआचार्यविरचिते हरिलीलामृते षष्ठकळशे अर्चित्यानंदवर्णीद्रव्यमयसिंहनृपसंवादे
श्रीहरिब्रह्मोत्सवनिरूपणनामा पंचमो विश्रामः ॥५॥

उपजातिवृत्त—श्रीजी कहे सांभळजो समस्त, में स्थापिछे आ मुरती स्व-
हस्त। सर्वेथकी आदि सुमूर्ति जाणो, में स्थापि माटे महिमा प्रमाणो ॥१॥ आ
संप्रदाना शुभ आदिदेव, सर्वोपरी छे जन सर्व सेव्य। एनुं थशे मंदिर आंहि
मोडुं, माहात्म्य तेनुं नहि कांइ छोडुं ॥२॥ पूजा करो सौ उर प्रेम आणी, वदो
स्तुतीनी वळि शुद्ध वाणी। मारीज पूजा करि मानि लैश, जे ईच्छशो ते फळ
हुंज दैश ॥३॥ एवुं सुणी सौ सतसंगि संत, पूज्या प्रभूने थह प्रेमवंत। स्तुती
करी त्यां सहु तर्तखेव, अहो दयाळु प्रभु वासुदेव ॥४॥ चामरवृत्त—वासुदेव दे-
वदेव विश्वना निवास छो, शंभु शेष इंद्र चंद्र सर्वने उपास्य छो। जे परेश
अक्षरेश एज आप छो तमे, आदिदेव जाणि वासुदेव बंदिये अमे ॥५॥ ज्ञान-
दान शो दयानिधान आणिले दया, आश्रितो अनन्य एक आपना अमे थया।
मूर्ति आपनीज अंतरे उतारवी गमे, आदिदेव जाणि वासुदेव बंदिये अमे ॥६॥
मुक्तनाथ मुक्तसाथ पृथ्विमां पधारिया, टेक धारिने अनेक जीवने उधारिया। जे

न आपने अनंत दुःख ते खमे, आदि देव जाणि वासुदेव बंदिये अमे ॥७॥
 लळ धर्मपाळ भक्तिबाळ भूधरा, आपना सुसंगथी कुसंगि कैक सूधर्या ।
 मे न कोइने तमारि पास ते नमे, आदिदेव जाणि वासुदेव बंदिये अमे ॥८॥
 ने प्रसन्न काज यज्ञ याग आदरे, आपने प्रसन्न काज ध्यान धारणा करे ।
 ने प्रसन्न काज जोगि देहने दमे, आदिदेव जाणि वासुदेव बंदिये अमे ॥९॥
 तो भले अमारि पास आप आविया, अंगमां उमंग तो अभंग ऊपजाविया ।
 थे अमारुं चित्त पादपद्ममां भजे, आदिदेव जाणि वासुदेव बंदिये अमे ॥१०॥
 आपनी छबी अहो अमे निहाळिये, तेथि पाप ने तथा उताप सर्व टाळि-
 कोण भाग्यशाळि छे अमारि तुल्य आ समे, आदिदेव जाणि वासुदेव वं-
 अमे ॥११॥ हाथ जोडि नाथ एटलुंज मागिये अहो, दुर्गपत्तने दया करी
 सदा रहो । मूर्ति आपनी अमारि आंख्यमां रही रमे, आदिदेव जाणि वा-
 बंदिये अमे ॥१२॥ उपजातिवृत्त—स्तुती करी सौ मळि एम उयारे, सुण्यो
 भणकार त्यारे । अर्हीथकी क्यांइ नहीं जईश, सदैव हुं दुर्गपुरे रहीश
 ॥ सुणी सऊ पूरण हर्ष पाय्या, उठी सभा जै जन तो विराम्या । बिजे दि-
 घ गया स्वदेश, लीळा हरिनी उचरे हमेश ॥१४॥ राजा कहे हे मुनि ब्रह्म-
 , कथा तमे आज सुणावि सारी । पुछुं हवे उत्तर एह आपो, कृपा करी
 प सर्व कापो ॥१५॥ तमे कही जे प्रतिमा प्रभूनी, ते आज क्यां छे छबि
 । जूनी । बोल्या सुणि तत्क्षण वर्णिराय, सुणो कहुं तेनि बिजी कथाय ॥१६॥
 यवृत्त—शुभ दुर्गपुरीविषे वळी, वरसो कांइ गयांज नीकळी । शुभ मंदिर
 नाथनुं, रचियुं श्रेष्ठ घणाक हाथनुं ॥१७॥ रचिया घण खंड तेहमां, प्रति-
 १ पधरावि जेहमां । बचले प्रभु गोपिनाथ छे, सति राधा पण तेनि साथ
 १८॥ पछि पश्चिम खंडने विषे, वृष भक्तीतणि मूर्तियो दिसे । वृषनी ज-
 भुजा भणी, छबि आदीश्वरनी लसे घणी ॥१९॥ वळि जे दिशि पूर्वखंड
 २०॥ तेमां छबि मारतंड छे । सुण हे नृप तें पुछियुं सही, छबि क्यां छे शुभ
 था कही ॥२०॥ मुरती सहस्रमोर जाहरे, हति थापी घरमांहि ताहरे । मख-
 कयो हतो तहां, हरिहस्ते घृत होमियुं जहां ॥२१॥ महिमा मनमांहि धा-
 नृपती उत्तम ते विचारिने । मखकुंड अखंड राखियो, महिमा श्रेष्ठ सुनीं-
 राखियो ॥२२॥ उपजातिवृत्त—कहे भुमानंद कृपा करीने, विवेकि सारा जन
 जीने । सुणो कथा स्नेहसहीत सारी, पछी थयुं तेह कहुं विचारी ॥२३॥ बैता-
 त—नृप उत्तम पुत्र जे थया, शुभ नामे अमरीष सौ कथा । कर्तुं रक्षण
 २४॥ करवा ध्यान सदा अखंडनुं ॥२४॥ वृषवंशि विहारीलालजी, पद आ-
 लिधुं विशाळजी । महिमा मखकुंडनो घरी, तहिं राख्यो दृढ कुंड ते करी
 ॥ जन दर्शन सर्व जै करे, घरणीनो महिमा दिले घरे । कृति जाणि विहा-

रोलालनी, स्तुति बोले जन धर्मपाळनी ॥२६॥ नहि मंदिर जे नवुं करे, नहि जे ग्रंथ नवीन आदरे । नहि कारज श्रेष्ठ जो कर्तुं, पद आचार्य धर्युं नहीं धर्युं ॥२७॥ पुष्पिताम्रावृत्त—सुणि बटुमुखथी कथाप्रसंग, पुलकित पुष्ट थयुं नरेश अंग । प्रणमि चरणकंज वारवारे, मुखथकि धन्य सुधन्य ते उचारे ॥२८॥ इति श्रीविहारिलालजीआचार्यविरचिते हरिलीलामृते षष्ठकळशे अर्चित्यानंदवर्णाद्रिअभयसिंहनृपसंवादे श्रीवासुदेवनारायणमूर्तिमहिमानिरूपणनामा षष्ठो विश्रामः ॥६॥

पूर्वछायो—कहे अर्चित्यानंदजी, सुणो अभयसिंह अवनीश । बासव्यातणी सालमां, रह्या दुर्गपुरे जगदीश ॥१॥ ओरडामां वासुदेवनी, प्रभु करि प्रतिष्ठा जेह । तेतो कथा तमने कही, धरी निश्चळ मनमां नेह ॥२॥ आव्यो उत्सव हरिनौमिनो, पक्ष शुक्लमां चैत्र मोक्षार । ते उत्सव पण त्यां कर्यो, मळ्या लोक हजारो हजार ॥३॥ आव्या तहां चरोतरथकी, सदगुरु अनंतानंद । कर जोडी तेणे कछुं, सुणो श्रीहरि आनंदकंद ॥४॥ देश चरोतरमां हवे, सारो घणो वध्यो सतसंग । दर्शन करवा आपनां, घणा जन धरेछे उमंग ॥५॥ कृपानिधी करिने कृपा, आप पधारो त्यां एकवार । भावथी तमने भेटवा, अति आतुर छे नरनार ॥६॥ एवुं सुणी हरि बोलिया, अमे आवशुं त्यांतो जरूर । वचन सुणी वालातणुं, अनंतानंद हरख्या ऊर ॥७॥ चोपाह—चरोतरमां जवा साक्षात, कही भूप अभयने ते वात । कर जोडी कहे त्यारे राय, केम तम वियोगे रद्देवाय ॥८॥ तमारुं कर्या विण दर्शन, केम जमिये अमें प्रभु अन्न । बोल्या श्रीहरि धीरज धरजो, वासुदेवनां दर्शन करजो ॥९॥ वासुदेवनी मूरतीद्वारे, सुख आपीश सर्व प्रकारे । घणा जीव मुमुक्षुने काज, लैने जैश हुं संतसमाज ॥१०॥ सुणी भूप बोल्या तेह टाणे, करो आपनी ईच्छा प्रमाणे । पछी कीधी जवानो तैयारी, लीधा साधु पाळा ब्रह्मचारी ॥११॥ सखा खाचर सोमलो सूरु, जेनो प्रेम न कांइ अधूरो । साथे लैने चाल्या घनशाम, कारियाणिये कीधो मुकाम ॥१२॥ गाम खरड गया गिरधारी, कृतकृत्य कर्यो नरनारी । गामोगाम करिने निवास, कर्यो आप प्रताप प्रकाश ॥१३॥ गया धोळेरे धर्मकुमार, पुंजाभाइतणे दरबार । अजुबा फुलजीवाये जोइ, कराथी विप्रपासे रसोई ॥१४॥ भाव भाळी जम्या भगवान, दीधां दैवीने दर्शन दान । रह्या श्रीहरि त्यां एकरात, पछी ऊठीने चाल्या प्रभात ॥१५॥ आव्या साभ्रमतीने किनारे, उतर्या शिकोतरतणे आरे । उलंघीने खंभातनुं बारुं, काशिदासने भेटवा सारु ॥१६॥ बोचासणमां गया बळवंत, हरख्या काशिदास अत्यंत । काशिदासे सेवा सजी सारी, छबि अंतरमां लीधी धारी ॥१७॥ तेनी माये पुछयुं प्रभुपासे, कहोजी मारुं कल्याण थाशे । सुणि बोल्या सदा सुखदाई, तमारुं थाय ते शी नवाई ॥१८॥ सगा संबंधी जे छे तमारा, जशे तेपण धाममां मारा । तमो हाथना रोटला खाशे, नकी तेनुंये क-

ल्याण थाशे ॥१९॥ काशिदासे विचारियुं मन, करुं मारा सगाने पावन । जावं
 लै प्रभुने तेने वेर, करे दर्शन सौ रुडीपेर ॥२०॥ वेलमां बेसार्या घनशाम, पछी
 लै गया दाबोल गाम । सगाने कराव्यां दरशन, बळी त्यांथी गया गाम अन्य
 ॥२१॥ फरता केटलेक दहाडे, घनशाम गया संजीवाडे । सायंकाळे जई गाम-
 पास, कर्यो गामने गोंदरे वास ॥२२॥ पांच अस्वार लै घनशाम, रायधणजी ने
 भट मयाराम । गया जगरूप बारोट वेर, नाम पूछता उत्तम पेर ॥२३॥ जोइ
 बोलिया जगरूपभाई, कहो क्यांना छे आ ठकराई । रायधणजी बोल्या रुडी
 रीते, कहुं ते तमे सांभळो प्रीते ॥२४॥ उपजातिवृत्त—जेने श्रुति ब्रह्मपुरी कहेछे,
 निवासि सौ निर्भय ज्यां रहेछे । समृद्धि ज्यां सर्व प्रकार नाना, तमे पुछयुं ते
 ठकराइ त्यांना ॥२५॥ नथी जहां कोइतणोज त्रास, अखंड छे ज्यां सुखनोज
 वास । ज्यांना निवासी नथि छेक छाना, तमे पुछयुं ते ठकराइ त्यांना ॥२६॥
 चिंतामणीना बहु चोक ज्यां छे, सुकल्पवृक्षो अगणीत त्यां छे । मरे न जन्मे
 न निवासि ज्यांना, तमे पुछयुं ते ठकराइ त्यांना ॥२७॥ ज्यां काळशत्रू कदिये
 न फावे, ज्यां रोग के शोक कशुं न आवे । अखूट ज्यां छे धनना खजाना, तमे
 पुछयुं ते ठकराइ त्यांना ॥२८॥ जहां वसे श्रेष्ठ धनाढ्य केवा, न जाणवा इंद्र कु-
 बेर एवा । छे कैक तो वासि सदा तहांना, तमे पुछयुं ते ठकराइ त्यांना ॥२९॥
 जहांनि हुंडी सरवन्न चाले, क्यांईथि पाछी कदिये न बाळे । ज्यां उपरी छे जगतो
 बधाना, तमे पुछयुं ते ठकराइ त्यांना ॥३०॥ ज्यां काळ माया न करे प्रवेश, ज्यां दुःख
 दारिद्र दिसे न लेश दिसे जहां सागर तो दयाना, तमे पुछयुं ते ठकराइ त्यांना ॥३१॥
 ज्यां क्लेश कंकासतणो न वास, दिसे न कोई कदिये उदास । त्यां जाय ते मुक्त सह
 थवाना, तमे पुछयुं ते ठकराइ त्यांना ॥३२॥ चोपाइ—रायधणजी कहे जगरूप, आ छे
 अक्षरधामना भूप । एनुं स्वामिनारायण नाम, दया लावि आव्या तव धाम ॥३३॥
 अनंतानंदस्वामिये तमने, करी बात धराव्या नियमने । जेह प्रगट प्रभु ओळ-
 खाव्या, एज आ प्रभु तमघेर आव्या ॥३४॥ एबुं सुणतां हरख थयो जेबो, क-
 विथी न वरणवाय तेबो । दंडवत् करिने लाग्या पाय, नेणे प्रेमनां जळ बह्यां जा-
 य ॥३५॥ अहो नाथ अहो प्राणनाथ, भले आव्या सत्वा लइ साथ । एम बोले
 काला घेला थाय, उठी लागे वारेवारे पाय ॥३६॥ माथे हाथ मुक्या महाराजे,
 आपी आशिष कल्याण काजे । ढाळी ढोलियो दीधो बिछावी, बेठा तेपर श्रीह-
 रि आवी ॥३७॥ बापुभाई पटेल ते बात, जाणी आविया थै रळियात । प्रभुने
 कर्यो दंडप्रणाम, बिजा भक्त आव्या एह ठाम ॥३८॥ अति स्नेहयी दर्शन की-
 थां, निज भाग्य भलां गणि लीथां । नारी बारोटनी सजुबाई, सारी करवा रसो-
 इमां डाई ॥३९॥ हतो जे कोइ क्षत्रिसमाज, कर्युं भोजन तेहने काज । मयारा-
 मभटे रांध्युं जेह, जम्या शीलपुल्लिन तेह ॥४०॥ हता पादरमां काशिदास, ते-

ने तेडाव्या पोतानी पास । जथाजोग्य सहुने जमाव्या, अति आनंद अंगे पमा-
 ड्या ॥४१॥ जमीने प्रभु ढोलिये बेठा, पुरवासी आवी बेठा हेठा । धर्म ज्ञान
 वैराग्यनी बात, करी श्रीहरिये साक्षात ॥४२॥ जगरूपनी परसाळ मांय, ढाळ्यो
 ढोलियो पोढवा त्यांय । तेनी ऊपर मशरु तळाई, सारो ओछाड पण सुखदाई
 ॥४३॥ कर्तुं ओशिकुं पूर्व दिशाय, पोढ्या तेपर श्रीहरिराय । जगरूप बापुभाइ
 बेय, प्रभुनी पदसेवा करेय ॥४४॥ श्रीजी पूछे रुडा समाचार, पुछे श्रीजीने तेह
 ते ठार । एम करतां परस्पर बात, डोढ पोर विती गइ रात ॥४५॥ बोल्या शाम
 बत्तेप्रति त्यारे, अमे चालशुं काल सवार । बापुभाइ कहे धीरा थाजो, मारे घेर
 जम्या पछी जाजो ॥४६॥ घणि ताण करी कछुं ज्यारे, तथाअस्तु कछुं प्रभु त्या-
 रे । सुणि एवुं रुदे राजि धैने, सूता सौ सउने स्थळ जैने ॥४७॥ पछि ऊठिया
 कृष्ण प्रभाते, करि नित्यक्रिया भली भाते । बापुभाइये रसोइ करावी, जम्या
 शाम साथे सहु आवी ॥४८॥ रुडी रीते रच्या तहां रात, धीती रात ने प्रगटयुं
 प्रभात । पछी घोडे मंडाव्यां पलाण, थया तैयार शाम सुजाण ॥४९॥ कहे ज-
 गरूपने जगनाथ, कोइ भामियो मोकलो साथ । जगरूप कहे जगदीश, आपनी
 साथे हुंज आधीश ॥५०॥ काको लखमण बारोट नामे, मागी तेनी घोडी जवा
 कामे । घोडी लैने चाल्या जगरूप, ज्यारे चाल्या ते भूपना भूप ॥५१॥ जगरूप
 तणी वृद्ध माये, जाण्युं मुज सुतने लइजाये । लागी ककळाट करवाने ज्यारे,
 रायधणजी तेने कहे त्यारे ॥५२॥ प्रभुखोळे छे पुत्र तमारो, तेनी चित्तधी चिंता
 विसारो । घणी ए रिते धीरज दीधी, पछी वाट बाळंटानि लीधी ॥५३॥ प्रभु
 अश्वे थया असवार, साथे स्वार हता व्रणचार । काशीदासनी वेल ते वांसे,
 बाले संतमंडळ तेह पासे ॥५४॥ बाळंटे थइने मगरोळ, गया सर्वे ते करता क-
 छोल । गाम देवानी पूर्व दिशाये, कुवो देखीने ऊतर्या त्यांये ॥५५॥ दंतधावन
 आदिक कीधुं, सर्व नित्यकरम करि लीधुं । बेठा वेलमां विश्वविहारी, वसो पु-
 रमां जवानुं विचारी ॥५६॥ गया त्यांथी गाउ एक ज्यारे, भट्ट पाछळ रहीगया
 त्यारे । पड्या घोडी उपरथकी भट्ट, जाण्युं अंतरजामिये झट ॥५७॥ वेल पोता-
 नि उभी रखावी, रायधणजीनी घोडी मगावी । पोते तेपर अस्वार धैने, भट्ट-
 जीनी दशा जोइ जैने ॥५८॥ भट्ट भूमि उपर हता फरता, घोडी झालवानो श्रम
 करता । घोडी तो दूर नासती जाय, भट्टने मुख श्वास न माय ॥५९॥ घनशामे ते घो-
 डीने झाली, आव्या त्यांतो मयाराम चाली । पडेलो भोंइ भट्टनो खडियो, जतां
 ते जगदीशने जडियो ॥६०॥ नाथे खडियो उपाडियो ज्यारे, थयां खडखड वा-
 सण त्यारे । नाखी दीधो ते खडियो रिसाई, कछुं घोडीनो वांकशो भाई ॥६१॥
 विप्र वासण राखे घणांय, तेथी खडखड भडभड थाय । घोडुं भडकीने भागे
 जरूर, करे अस्वारने चकचूर ॥६२॥ भट्टनी घोडिये भगवान, थया अस्वार धै

धान । भट खडियो पोतातणो लैने, बीजी घोडी उपर बेठा जैने ॥६३॥
 मारामनी भागोळे आव्या, जनना मनमां प्रभु भाव्या । नाखी घोडीने कृष्णे
 ाळे, आंटा सो फेरवी एह काळे ॥६४॥ एवी लीळा श्रीजी तणी जेह, घरे
 नमां मुनिजन तेह । आपे दासने आनंद भारी, एवा श्रीहरि विश्वविहारी
 ॥ पुष्पिताम्रावृत्त—प्रगट हरितणां चरित्र जेह, शुक सनकादिक नित्य गाय
 । अधम पतित पापिने न भावे, सुणिसुणि कोटि कुर्तक चित्त लावे ॥६६॥
 श्रीविहारिलालजीआचार्यविरचिते हरिलीलामृते षष्ठकळशे अचित्यानंदवर्णीद्रअभयसिंहनृपसंवादे
 रचारुतरप्रांतविचरणनामा सप्तमो विश्रामः ॥७॥

पूर्वखंडो—वसोभणी प्रभु विचर्या, देवा गामथि दीनदयाळ । सामा आव्या
 संगियो, समाचार सुणी ततकाळ ॥१॥ चोपाइ—सामा आविया त्यां वा-
 गाई, तेनी पत्नि ते अवलबाई । तुळसीभाइ पण त्यां विचरिया, जेणे अं-
 गां हरि धरिया ॥२॥ दवे दादा आदिक सतसंगी, आव्या दर्शन काज उमं-
 । आव्या कानजी ठकर लुवाणा, सतसंगमां जे वखणाणा ॥३॥ लाव्या
 ली बरफीनी भरी, धर्मनंदन आगळ धरी । जम्या श्रीजगजीवन तेह, आ-
 सौने प्रसादी तो एह ॥४॥ हता बारोट जे जगरूप, कहे तेहने वृषकुळभूप ।
 नो घेर हवे तमे भ्रात, करेछे चिंता तमारी मात ॥५॥ घणुं करतां हशे कल-
 र ॥६॥ माताना प्रेमविषे । उपजातिवृत्त—मातातणो प्रेम अपूर्व होय, ते तुल्य स्ने-
 हि अन्य कोय । संसारमां अन्य घणी सगाई, मातानी तुल्ये नहि कोइ
 ॥७॥ जे आपनुं सत्व शरीर केरुं, ते पुत्रने पाय अहो घणेरुं । एवी रिते पो-
 तारि कोय, मातानी तुल्ये जगमां न होय ॥८॥ जुओ तपाशी पशु पक्षिमांय,
 तणो स्नेह घणो जणाय । पोते सहे संकट कोइ काळे, तथापि स्नेहे सुतनेज
 ॥९॥ भाई तथा मित्र कळत्र पुत्र । जे जे सगां स्नेहि जणाय अत्र । ते स-
 स्वारथनी सगाई, निःस्वार्थ मातानी सगाइ भाई ॥१०॥ करे तिरस्कार कु-
 मानो, मानो खरो स्नेह नहीं जवानो । जो पुत्र गांडो नवळो नठा-
 तथापि माने मन होय प्यारो ॥११॥ चकोरने छे प्रिय चंद्र जेवो,
 गने तो भणि होय एवो । दृष्टांत मित्रादिक एह देय, मातानि प्रीती खरि
 छेय ॥१२॥ मातानि प्रीती प्रभुये रचेली, बिजानि तो कर्त्रिम छे करेली ।
 क्षने चित्रित होय जेवुं, मानुं तथा अन्यनुं हेत एवुं ॥१३॥ प्रवासथी पुरुष
 आवे, माता तथा पत्नि प्रहर्ष लावे । माता कहे पुत्र भलेज आव्या, पत्नि पूछे
 कमाइ लाव्या ॥१४॥ चोपाई—स्नेहसागर माता तमारी, वाट जोतां हशे ह-
 वारी । माटे जै तेने सुख संपडावो, मारी आज्ञा आ माथे चडावो ॥१५॥
 आज्ञा करी मुनिभूप, तेथी घेर गया जगरूप । काशिदासने पण कथुं त्या-

रे, तमे घेर सिधावो तमारे ॥१६॥ कर जोडि कहे काशिदास, तमे सांभळो श्रीअविनाश । मारा संबंधी मातरमां छे, माटे तमने तेडी जवा त्यां छे ॥१७॥ सुणी श्रीहरि तैयार थया, मनमोहन मातर गया । एक बावाने ईरषा वाधी, तेणे करवाने मांडी उपाधी ॥१८॥ त्यांना बारोट बहु हता सारा, तेणे चोरामां हरिने उतार्या । बहु बावाने तेणे डराव्यो, तेथी उपाधि करवा न फाव्यो ॥१९॥ काशीदासना संबंधी घेर, जमी आव्या प्रभु रुडीपेर । त्यांथी फरता बिजां घणां गाम, गया उत्तरशंढे ते शाम ॥२०॥ त्यांतो नरहरदास पटेल, महीमा प्रभुनो समजेल । तेणे उतार्या पोताने घेर, खेहे सेवा सजी शुभपेर ॥२१॥ त्यांथी पीज गया परमेश, देवा दैवीने शुभ उपदेश । बच्चाभाइनी खडकी छे ज्यांय, उतर्या त्रिभुवनपति त्यांय ॥२२॥ भाइंजी भाइ झवेरदास, कानदास आव्या प्रभुपास । मळी सौये सजी सारी सेवा, लाभ अचळ अलौकिक लेवा ॥२३॥ वात चाली डभाणे घणीज, महापुरुष पधार्या छे पीज । तेमां भारे चमत्कार भासे, कीधे दर्शन पाप प्रनाशे ॥२४॥ विष्णुदासना रघुनाथदास, तेनो गाम डभाणमां वास । पुत्री पावन अवलबाई, भलां दैवी ते भगनी ने भाई ॥२५॥ करी तातने विनति घणीज, आपो आज्ञा अमे जैये पीज । महापुरुषने आपणे घेर, तेडी लाविये उत्तम पेर ॥२६॥ विष्णुदासे कहुं भले जाओ, पद परशिने पावन थाओ । पछी पीज गयां बेन भाइ, कर्या दरशन अति सुखदाइ ॥२७॥ घणी विनति सुणावी सुजाण, प्रभु लै गयां गाम डभाण । उतर्या विष्णुदास निवास, शामे सौनी पुरी करी आश ॥२८॥ एक गोविंदभाइ पटेल, जेना मनमां नहीं लेश मेल । नामे रायजी ते जण बेय, एक विप्र प्रभुराम छेय ॥२९॥ विप्र कुबेरजी मयाराम, वळि नागजी गोविंदराम । प्रभुरामना सुत जगन्नाथ, एह आदिक सत्संगी साथ ॥३०॥ सर्व श्रीहरिनी सेवा करे, उपदेश सुणी उर धरे । पछी त्यांथी गया जगतात, गाम हुंडेल थै पीपळात ॥३१॥ वामणोली गया बहुनामी, निजजन हित अंतरजामी । तहां भक्त तखोपगी नाम, तेने बाला घणा घनशाम ॥३२॥ मुक्तानंदतणे उपदेशे, तेने ज्ञान मळेळुं विशेषे । सुण्या तेणे सारा समाचार, आहि आवेछे धर्मकुमार ॥३३॥ सामा जैने कर्युं सनमान, भावे भेटिया श्रीभगवान । रुडी रायण छे एक ज्यांय, ढाळ्यो ढोलियो लावीने त्यांय ॥३४॥ बिराज्या ढोलिये महाराज, बेठो आगळ संतसमाज । कुवो त्यांथी ईशानमां भाळी, तहां नावा चाल्या वनमाळी ॥३५॥ दंतधावन आदिक कीधुं, नित्यकर्म तहां करी लीधुं । हरिमज्जननुं नीर राखुं, तखाभक्ते कुवामांहि नाखुं ॥३६॥ सर्वे लोकनी बुद्धि सुधरवा, कुवो तेह प्रसादीनो करवा । एक जाजम पाथरी हती, बेठा त्यां पछी संतना पति ॥३७॥ मुक्तानंद आदिक सहू संत, बेठा निर्खवा श्रीभगवंत । धर्म भक्ति धरी दिव्य

દેહ, હતાં શ્રીજીની સેવામાં તેહ ॥૩૮॥ તત્વાભક્તે કશું જમવાનું, પળ શ્રીહરિયે નહિ માન્યું । જતાં વરતાલ વિલંબ થાય, માટે જમવા નહીં રહેવાય ॥૩૯॥ એવાં વચન બોલ્યા હરિ ડ્યારે, સુકિ કેરિયો લાવિને ત્યારે । સંતને હરિયે વેંચી દીધી, સંતે જાણી પ્રસાદી તે લીધી ॥૪૦॥ જમ્યા કેરિયો શ્રીજી ને સંત, હરખ્યા ત-
 સ્વોભક્ત અત્યંત । બ્રહ્મા ઇંદ્ર મહેશ ગણેશ, આવ્યા ગાંધર્વ શારદા શેષ ॥૪૧॥ પ્રભુ દર્શનની કરી આશ, બેઠા સર્વ તે રાયણ પાસ । વાત વરતાલમાંહિ વિસ્ત-
 રી, વામણોલી પધાર્યા છે હરી ॥૪૨॥ પડ્યાં મેલી બિજાં વધાં કાજ, સામો ચા-
 લિયો સર્વ સમાજ । પ્રેમી ભક્ત મહુડિયા પરાના, પગી જાલમ ચાલિયા ત્યાંના ॥૪૩॥ જન સામો મળ્યો નર કોઈ, તેને પુછ્યું તેના સામું જોઈ । ભાઈ સ્વામિ-
 નારાયણ ક્યાં છે, તેની સાથે બીજા કોણ ત્યાં છે ॥૪૪॥ ઉપજાતિવૃત્ત—બોલ્યો
 સુણીને નર તેહ ઠામ, છે વામણોલી શુભ ગામ નામ । કુલો તહાં રાયણથી ઇ-
 શાને, છે સ્વામિનારાયણ તેહ સ્થાને ॥૪૫॥ આવ્યા સુરો દર્શનકેરિ આશ, બેઠા
 મઢી રાયણ વૃક્ષપાસ । સંતો તથા ભક્ત ગૃહસ્થ જે છે, શ્રીસ્વામિનારાયણ પાસ તે
 છે ॥૪૬॥ સભા વિલોકી સુર રાજી થાય, ઉત્સાહ એનો વરણ્યો ન જાય । ગાંધર્વ સર્વે
 ગુણ ઉચ્ચરેછે, શ્રીસ્વામિનારાયણ પાસ તે છે ॥૪૭॥ જે મુખ્ય તો મુક્ત મુની ગણાય,
 વૈરાગ્ય જેનો વધતો જણાય । વાત્સા કથા શ્રીહરિની કરેછે, શ્રીસ્વામિનારાયણ પાસ
 તે છે ॥૪૮॥ મહેશ સાથે સુત છે ગણેશ, સુરોની સાથે વઢિ છે સુરેશ । શેષાદિ સર્વે
 સુજશો કહેછે, શ્રીસ્વામિનારાયણ પાસ તે છે ॥૪૯॥ મુકુંદ જે નૈષ્ઠિક વર્ણિરાજ,
 પૂજાતણો તે લઈ સર્વ સાજ । ઉમાઉમા અર્ચન આચરેછે, શ્રીસ્વામિનારાયણ પાસ તે
 છે ॥૫૦॥ તહાં વઢી નારદ શારદાદિ, કવિત્વકારી કવિ વાલ્મિકાદિ । ચ-
 રિત્રના ગ્રંથ રુઢા રચેછે, શ્રીસ્વામિનારાયણ પાસ તે છે ॥૫૧॥ શ્રીધર્મ ભક્તિ ધરિ
 દિવ્ય દેહ, સદા સજી શ્રીહરિમાં સનેહ, સેવા ભલી સજ્જ થઈ સજેછે, શ્રીસ્વામિ-
 નારાયણ પાસ તે છે ॥૫૨॥ પ્રત્યેક બ્રહ્માંડતણા અધીશ, બ્રહ્માભવાનીપતિ લક્ષ-
 મીશ । સમીપના દાસ થવા ચહેછે, શ્રીસ્વામિનારાયણ પાસ તે છે ॥૫૩॥ ચૌપાઈ—
 સુણિને સહુ હરખિત થયા, વામણોલિયે તે સહુ ગયા । કુલા પાસે દીઠા અબિનાશ,
 દીઠા દેવ સૌ રાયણપાસ ॥૫૪॥ કર્યા પ્રેમે જઈને પ્રણામ, દીધી આશીષ સુંદર
 શામ । પછી સજ્જ થઈ હરિરાય, થયા વરતાલપંથે વિદાય ॥૫૫॥ દેવો સૌ ગયા
 દર્શન કરી, મહુડીયે પરે આવ્યા હરી । પગી જાલમજીતણે ઘેર, પધાર્યા પ્રભુજી
 રુઢીપેર ॥૫૬॥ વરતાલ આવ્યા વનમાઢી, પામ્યા આનંદ સૌ જન માઢી । તહાં
 વાસણ સૂતાર ઘેર, ઉતર્યા ધરિને ઉર મહેર ॥૫૭॥ ધર્મશાઢા વહેડની જ્યાંય, સહુ
 ઉતર્યા અસ્વાર ત્યાંય । રહ્યા દશ દિન દેવ મુરારી, સેવા સત્સંગિયે સજી સારી
 ॥૫૮॥ તહાં પ્રૌઢ પ્રતાપ જણાવ્યો, તેથી જશ ઠામઠામ ફેલાવ્યો । કહે ભૂપ અહો
 બ્રહ્મચારી, એતો વાત કહો વિસ્તારી ॥૫૯॥ કેવી રીતે જણાવ્યો પ્રતાપ, વરતાલમાં

श्रीहरि आप । हरि जश रस करवाने पान, अति आतुर छे मुज कान ॥६०॥
 पुष्पिताम्रावृत्त—हरि जश रसनी न चाह जेने, असुर अधर्मी कहेज शास्त्र तेने ।
 बळि जड जन एज आत्मघाती, धिकधिक जन्म धर्यो मनुष्यजाती ॥६१॥ इति
 श्रीविहारिलालजीआचार्यविरचिते हरिलीलामृते षष्ठकलशे अचित्यानंदवर्णीद्रअभयसिंहनृपसंवादे
 वृत्तालये श्रीहरिआगमननामा अष्टमो विश्रामः ॥८॥

पूर्वछायो—वर्णि कहे वरतालमां, भक्तिनंदन श्रीभगवान । देव्यस्वरूपे कै-
 कने, दीधुं पोतानुं दर्शनदान ॥१॥ चोपाई—गामोगाम ते विस्तरि वात, प्रभु प्रगट
 थया साक्षात् । धेरी आव्या मनुष्य आकार, वरतालमां विश्वआधार ॥२॥ खो-
 डोभाई तथा हठीभाई, गाम बुधेजना ठकराई । तेणे सांभळ्यो प्रौढ प्रताप, धरी
 दर्शननी रुचि आप ॥३॥ धयुं स्वप्नमां दर्शन राते, कही वात मळी ते प्रभाते ।
 दीठा बे जणे एकज रीते, कछुं तेह परस्पर प्रीते ॥४॥ वरताले वडेउ, छे माता,
 तेनी जग्यामां जनसुखदाता । उत्तराभिमुखे अविनाशी, दिठा पाट उपर सुख-
 राशी ॥५॥ हतुं पुस्तक पासे पडेलुं, काळा कांबळा उपर धरेलुं । पछी
 बेये कर्यो निरधार, वरताल जैये एक वार ॥६॥ स्वपनामां दीठा हरि जेवा, त्यां
 जो देखिये एवा ने एवा । नकी जाणशुं ते जगपाळ, नहि तो बधुं आळपंपाळ
 ॥ ७ ॥ वरताल आव्या एवुं धारी, दीठा एवेज रूपे मुरारी । धर्मशाळा वडे-
 उनी ज्यांय, हता श्रीसहजानंद त्यांय ॥८॥ उत्तराभिमुखे एज वेश, पेख्या पाट-
 उपर परमेश । पासे पुस्तक दीठुं पडेलुं, काळा कांबळा उपर धरेलुं ॥९॥ नि-
 श्रे जाण्या ते सुंदरशाम, कर्यो प्रेमथी दंडप्रणाम । बेना हैयामां हरख न माय,
 अति आश्चर्य एने जणाय ॥१०॥ मळया अंगद आदिने जेह, मळया गोपी गोवा-
 लने तेह । कळिकाळमां ते मळे क्यांथी, एम फूलायळे मनमांथी ॥११॥ श्रीजी-
 ये बेयने सतकार्या, बोलावीने समीप बेसार्थी । ज्ञानवात करी समजाव्या, सत-
 संगना नियम धराव्या ॥१२॥ माग्युं बेय जणे वरदान, आवो बुधेज श्रीभगवा-
 न । दीनबंधु दया दिल धारी, आशा एटली पूरो अमारी ॥१३॥ सुणि बोलि-
 या श्रीघनशाम, नकी आवशुं बुधेज गाम । गुजरातमां बीजे विचरता,
 आवशुं तहां फरता फरता ॥१४॥ सुणी राजी थया जन बेय, रही रात
 गया घेर तेय । काशीदासने करुणानिधान, कहे जाओ तमे निज स्थान
 ॥१५॥ घणा दिवस थया मुक्युं गाम, माटे जाओ करो घरकाम । काशि-
 दास कहे जोडी हाथ, महाराज सुणो मुनिनाथ ॥१६॥ मारा संबंघि छे चांगा-
 गामे, तमने लइ जैश ते ठामे । सगा सहने तमारुं ज्ञान, देवानुं धार्युं छे भग-
 वान ॥१७॥ सुणी राजी थया घनश्याम, तेनी साथे गया चांगा गाम । एक वा-
 सर त्यां वशी वास, कर्यो कैकने ज्ञानप्रकाश ॥१८॥ आव्या संजाये श्रीअविना-
 श, रहे भक्त त्यां गरिबदास । तेने घेर जै जम्या जीवन, विप्र अंबारामे रांध्युं

અન્ન ॥૧૯॥ ત્યાંથી આવ્યા પ્રભુ વરતાલ, પરમેશ્વર જગપ્રતિપાલ । કાશિદાસને
 ઘેર વઢાવ્યા, શ્રીજી તો ઉમરેઠ સિધાવ્યા ॥૨૦॥ ઉતર્યા રૂપરામને ઘેર, તેણે સે-
 વા સજી સારીપેર । બિજે દિન રાખ્યા નરભેરામે, રહ્યા ચાર દિવસ એહ ઠામે
 ॥૨૧॥ કહ્યું તે બેયને ઘનશામે, અમે આવ્યા હતા એહ ઠામે । નાગનાથમાં કી-
 ઘો ઉતારો, પઢાહાર આપ્યો તમે સારો ॥૨૨॥ બોલ્યા તે બેય કરિને પ્રણામ, રૂ-
 પરામને નરભેરામ । એહ અવસરે હે મહારાજ, નોતા જાણ્યા રાજા અધિરાજ ॥૨૩॥
 સુણો ભૂપ કહે બ્રહ્મચારી, ઉમરેઠમાં શ્રીનિરધારી । કર્યો ઉદ્ભવમતનો પ્રકાશ,
 કર્યો વેદવિરુદ્ધનો નાશ ॥૨૪॥ જ્યાંજ્યાં જાય ત્યાં જળવે પ્રતાપ, સતસંગ વધારે
 અમાપ । મતવાંદીયોના અભિમાન, કરે ભંજન શ્રીભગવાન ॥૨૫॥ કૃષ્ણે જન્મ ધર્યો
 જેહ કામે, એજ કામ કર્યું ઠામોઠામે । દિન પ્રત્યેકની કથા કહીયે, લક્ષ વર્ષમાં
 પાર ન લહીયે ॥૨૬॥ માટે સંક્ષેપમાં જાણી લેવું, પ્રતિદિવસ કર્યું કામ એવું ।
 ઉમરેઠમાં નિજજય કરી, ગયા ગામ ઘોઢાસર હરી ॥૨૭॥ ત્યાંધિ જેતલપુર મછિ-
 યાવ, વિચર્યા મનમોહન માવ । બહુનામી બુધેજ સીધાવ્યા, ઘોઢાભાઈ ત્યાં તો સા-
 મા આવ્યા ॥૨૮॥ હઠિભાઈ આદિક હરિભક્ત, આવ્યા જે હરિચરણ આસક્ત ।
 સારી રીતે કર્યું સનમાન, પુરમાં પધાર્યા ભગવાન ॥૨૯॥ ઘોઢાભાઈતણે દરબાર,
 ઉતર્યા જહુ વિશ્વ આધાર । પશ્ચિમાભિમુખે ઓરઢા છે, ઓટો લિંબડા આગઢ ત્યાં
 છે ॥૩૦॥ ભલો તેપર ઢોલિયો ભાઢી, બેઠા તેના ઉપર વનમાઢી । બેઠા આગ-
 ઢ ભક્ત ને સંત, ઘોઢાભાઈને કહે ભગવંત ॥૩૧॥ ભલા ભક્ત તમે તો ગણાઓ,
 ગમે તે એક કીર્તન ગાઓ । ઘોઢાભાઈયે રાગ સુણાવ્યો, તેમાં ભાવ ભલો દર-
 શાવ્યો ॥૩૨॥ કેટલેક ઢાઢે બેની કાન, બેઠા મુજ આંગણે ભગવાન । મર્મ સમ-
 જીને બોલિયા શામ, અમે આવ્યા હતા એહ ઠામ ॥૩૩॥ પૂર્વછાયો—ઉત્તરમુખ
 છે ઓરઢા, તહાં લેલા સદાવ્રત કામ । આવ્યા હતા અમે એમ કહિ, બધિ વાત
 કરિ ઘનશામ ॥૩૪॥ ચોપાઈ—ઘોઢોભાઈ બોલ્યા શિર નામી, અહો ઈશ્વર અંતર-
 જામી । મહા દુસ્તર માયા તમારી, અવરાયેલી બુદ્ધિ અમારી ॥૩૫॥ તેથી તમને
 ન ઓઢઢ્યા ત્યારે, અતિ ભૂલ થઈ એતો ભારે । ક્ષમા કીધો એવો અપરાધ, આપ
 ગંભીર છોજી અગાધ ॥૩૬॥ મોઢાના અનુગ્રહવિષે । ઉપજાતિશ્રુત—અજાણતાં જે અપરા-
 ધ થાય, મોઢા જનો માફ કરે સદાય । અજ્ઞાનિ જો બાઢ કુવાક્ય ભાલે, માતા
 પિતા ક્રોધ કદી ન રાલે ॥૩૭॥ રાજા ક્ષિણા દોષ જુવે પ્રજાના, જનો ગુનેગાર
 સઢ્ઢ થવાના । રાલેજ મોઢા જન ગંભિરાઈ, ત્યારેજ સંસાર નમે સદાઈ ॥૩૮॥ ગા-
 ઢો કઈ ઈશ્વરનેય દેહે, તથાપિ વૃષ્ટી પ્રભુ તો કરેહે । જુવે જનોના અપરાધ જો-
 ય, તો વિશ્વમાં જીવ જિવે ન કોય ॥૩૯॥ ઘણી જુવે ચાકરકેરિ ચુક, અપાર
 ચૂકો જહુશે અચૂક । ઘણી ચુકો માફ ઘણી કરેહે, ત્યારેજ તે ચાકર તો નમે
 છે ॥૪૦॥ સદા કરે જે ઘરકામ નારી, તેની જુવે ચૂક સદા વિચારી । તો પેલતાં

पार कदी न आवे, शी रीत नारी घर ते चलावे ॥४१॥ जो काष्ठ पाणीशि
बाट पाडे, तथापि ते पाणि नहीं बुडाडे । जेनुं करे पोषण जे खचीत, ते
निभावेज वडानी रीत ॥४२॥ जेने वडा आश्रयमाहि लेय, तेने कदी ते नहि त्या
देय । जो शंभुये झेर स्वहस्त लीधुं, तेने पछाथी नहि त्याग कीधुं ॥४३॥ मोट
तणां तो मन होय मोटां, छोटातणां तो मन छेक छोटां । तळाव छे ते छल
काह जाय, समुद्रने क्षोभ कदी न थाय ॥४४॥ माता पिता के प्रतिपाळनार, ए हं
यछे गंभिर ने उदार । छोरु कछोरु जगमां जणाय, माता कुमाता कदिये न थ
य ॥४५॥ अहो प्रभू बाळ अमे तमारां, माता पिता सत्य तमे अमारां । क्षमा क
रोछो अपराध जोई, एवा दयाळु नहि देव कोई ॥४६॥ चोपाई—सुणि राजि थ
या महाराज, गुणसागर गरिबनिवाज । खोडाभाइनी भारजा डाई, रुडुं नाम जे
नुं नानबाई ॥४७॥ तेणे थाळ पवित्र कराव्यो, विप्रवासे प्रभुने धराव्यो । जम्या कृ
ष्ण जम्या सहु संत, हररूपा खोडोभाइ अत्यंत ॥४८॥ बीजे दिन हठीभाइने घे
जम्या संत हरी रुडि पेर । राजुबाई तेने घेर नारी, प्रेमे पूज्या तेणे गिरधारी ॥४९॥
तेजाभाइ तेना सुत शाणा, तेणे श्रीपुरुषोत्तम जाण्या । अति प्रेमथि कीधा प्र
णाम, शिर हाथ मुक्यो घनशाम ॥५०॥ त्रीजे दिन कलभातणे घेर, जमवा नो
तर्या शुभपेर । उत्तराभिमुखे ओरडा छे, जगजीवन त्यांज जम्याछे ॥५१॥ कं
कुबाइ तेनी ठकराणी, तेणे सेविया सारंगपाणी । पछी जीभाइये जमवाने, ते
ब्या राजाधिराज राजाने ॥५२॥ पश्चिमाभिमुखे ओरडामां, जम्या श्रीहरि तेह
समामां । एक दिन हठिभाइने घेर, सभा शामे सजी सारीपेर ॥५३॥ त्यारे ते अ
वसर तेह ठाम, हठीभाइये बोलाव्युं गाम । प्रजा सौने कहे हठीभाई, आ
सर्वोपरी सुखदाई ॥५४॥ रुचे तो तेनो आश्रय करो, तेना धर्मना नियम धरो
सुणी सौ जन आश्रित थया, आप्या नियम हरी करि दया ॥५५॥ हठीभाइ
त्ये बोल्या हरी, वरदान मागो मुखे करी । भाव भाळी थयोछुं प्रसन्न, माटे मा
गो जे चाहना मन ॥५६॥ हठीभाइ बोल्या जोडि हाथ, मागुं एटलुं हे मुनिन
थ । नथी तीरथ अमारे गाम, एक तीर्थ करो एह ठाम ॥५७॥ जेथी उडरे जी
अनेक । एज मागुंछुं वरदान एक । एवुं सांभळी बोल्या मुरारी, धन्य छो तं
परउपकारी ॥५८॥ नथी मागिलेता धन धाम, नव माग्यो गरास के गाम । थव
जीव अनेक उडार, माग्युं तीरथ एक आठार ॥५९॥ गामथी दक्षिणे छे तळाव
पछी त्यां गया नटवर नाव । उष्ण काळ हतो एह टाणे, लोको पाणी तो सींची
ने आणे ॥६०॥ मोटो वीरडो हरिये खोदाव्यो, पूर्वकर्म करीने शोभाव्यो । कामे व
ळगीया भक्त अपार, थोडा दिवसमां कीधो तैयार ॥६१॥ तेंमां नायाजई मुनिनाथ
नाथो सर्वे ते संतनो साथ । पछी बोल्या मनोहर भाव, आनुं नाम तो हरीतळा
॥६२॥ उपजातिवृत्त—हरीतळावे जन जेह नाशे, कल्याण तो तेनुं जरूर थाशे । आ मा

नवुं तीरथराज मोदुं, खरुं कहुं नथि कांइ खोदुं ॥६३॥ छे कारियाणीनुं तळाव जेवुं, आ तीर्थ जाणो अति श्रेष्ठ एवुं । ते में कथुं मारि प्रसादिकेरुं, वालुं मने छे घटमां घणेरुं ॥६४॥ काशीनि माशी मथुरांनि माय, भागीरथीनी भगनी भणाय । मही-नदीनी बडि मावडी छे, ते आ हरीनाम तळावडी छे ॥६५॥ तीर्थो बघांनुं शुभ आज पात्र, केदार द्वारामति कोणमात्र । अबंति कांवीपुर ने प्रयाग, आ एथकी उत्तम भूमिभाग ॥६६॥ एवुं सुणी तीर्थ महात्म्य त्यांय, राजी थया सौ जन चित्तमांय । सुभक्त पीतामर जे लुवाणा, बुधेजना वासि सुशील शाणा ॥६७॥ तेणे जमाड्या हरि सर्व संत, पूज्या प्रभू प्रेम धरी अनंत । पवित्र कीधुं घर एम एनुं, संतोष पास्युं मन तेथि तेनुं ॥६८॥ पुष्पिताम्रावृत्त—वृषसुत हरिये बुधेज मांय, परम विचित्र चरित्र कीधुं त्यांय । श्रवणज करदो सनेह आणी, प्रिय परमेश्वरने थरो सुप्राणि ॥६९॥ इति श्रीविहारिलालजीआचार्यविरचिते हरिलीलामृते षष्ठकळशे अत्रित्यामंद-द्रव्यमयसिंहनृपसंवादे श्रीहरिबुधेजग्रामे हरितडागमहिमाकथननामा नवमो विश्रामः ॥९॥

पूर्वछायो—बुधेजमां बहुनामिये, घणी लीळा करी घनशाम । महात्म्य तेनुं वधारियुं, जेवुं गणाय गोकुळ गाम ॥१॥ चोपाह—त्यांथी चालवानी रुचि कीधी, घोडी गोकळ गढवीनी लीधी । तेनी उपर थई असवार, गया गोराड गाम सु-रार ॥२॥ रहेछे त्यां कांधोजी ठाकोर, तेने वेर गया चित्तचोर । पटल शामजी ने प्रभुदास, रक्षा सेवामां श्रीहरिपास ॥३॥ कहे तेओने धर्मकुमार, अमे आव्या हता एकवार । एम कहि कांइ चिह्न बताव्युं, त्यारे त्रणेने सांभरी आव्युं ॥४॥ कर जोडीने कहे कांधोजी, तमे समरथ श्रीहरिछोजी । अहिं आव्या हता आप ज्यारे, नीर उंडुं हतुं कुवे त्यारे ॥५॥ तमे उंचू आणी भरि लीधुं, एवुं अदभुत कारज कीधुं । अमे ए बात सांभळी ज्यारे त्रणे असवार थै आव्या त्यारे ॥६॥ जण एके समा-चार कथा, जोगि अंतरिक्षे जाय वथा । अमे पाछा वळ्या थै निराश, आज पूरी तमे आवी आश ॥७॥ रक्षा गोराडमां हरिरात, पछी ऊठिने चाल्या प्रभात । गया कुंडळ ने कारीयाणी, पछी गढपुर सारंगपाणी ॥८॥ सामा आविया सौ हरि-भक्त, सामा आविया संत विरक्त । वाजते गाजते पधराव्या, कहे सर्वे भले प्रभु आव्या ॥९॥ नृप अभयतणे दरबार, बिराज्या भक्तिधर्मकुमार । समाचार बधा रुढी रीते, पछी पूछ्या परस्पर प्रीते ॥१०॥ करे संत परस्पर बात, अदि मास फर्या गु-जरात । चैत्र वदमां अहींथि सिधाव्या, जेठ मास उतरतां आव्या ॥११॥ थई बासठनी पुरी साल, साल त्रेसठी बेसशे काल । एम करतां परस्पर बात, थयो भोजननो समो भ्रात ॥१२॥ जम्या श्रीहरि ने जम्या संत, सजि सांझे सभा भगवंत । यथायोग्य बेठां बाइ भाई, जेथी बाघ आवे नहि कांइ ॥१३॥ मुक्तानंद आदिक सड संत, मुकुंदादिक वणि अनंत । भगुजी आदि सहु भला पाळा, गृहस्थो बेठा सौ ध-र्मवाळा ॥१४॥ नृप अभय प्रेमीजन पूरा, भक्त खाचर सोमला सूर । एह आ-

दिक् देखि समाज, मोटे सादे बोल्या महाराज ॥१५॥ सर्वे सांभळो दृष्टांत एक,
 सुणि करजो विचार विवेक । चक्रवर्ति हतो एक राय, तेणे एम धार्युं मनमांय
 ॥१६॥ घरुं अंगे फकीरनो वेश, जोउं चर्चा फरुं मुज देश । कोण छे केवि रीतथी
 दुखिया, कोण छे केवी रीतथी सुखिया ॥१७॥ दुखियातणां दुःख मटाडुं, थतो
 होय ते जुलम नसाडुं । जाउं राजाने वेषे जो आप, करे केम गरीब मेळाप ॥१८॥
 स्वजातिमां मन मळवाविषे । उपजातिवृत्त—समान साथे सुखथी मळाय, मोटाथकी तो
 डरि दूर जाय । कीडी मळे कुंजर साथ केम, मळे न भूपाळ गरीब तेम ॥१९॥
 मैत्री करे बाळक साथ बाळ, विशाळ साथे जन जे विशाळ । पशू पशू साथ
 विनोद पामे, माटे मळेछे जइ एक ठामे ॥२०॥ स्वजाति साथे सुख थाय जेवुं,
 विजाति साथे नव थाय एवुं । पाणीतणो जे जड छे प्रवाह, स्वजाति साथेज मळे
 अथाह ॥२१॥ जो देव कोइ दरशाय सामे, तो भूत जाणी जन भित्ति पामे । मनुष्य-
 नी साथ मनुष्य थाय, त्यारे मनुष्ये सुख तो पमाय ॥२२॥ चोपाई—एम बात भुपाळे
 विचारी, लीधो वेष फकीरनो धारी । मोटा मंत्रीयोने साथे लीधा, तेना वेष फ-
 कीरना कीधा ॥२३॥ उतर्या गामडे जइ चोरे, लोको जोवा मळ्या चारे कोरे ।
 त्यारे बोलियो मंत्री समाज, आ छे प्रत्यक्ष राजाधिराज ॥२४॥ सुणशे अरजी
 निजकान, पछी जाशे पोतातणे स्थान । एनी आज्ञाने जे अनुसरशे, तेने जागि-
 र बक्षिस करशे ॥२५॥ नहि माने हुकम तेनो जेह, गुनेगार तो ठरशे तेह । एवी
 मंत्रीयोनी मुख वाणी, केटलाक जने सत्य जाणी ॥२६॥ नृपआज्ञा तेणे मानी
 लीधी, सेवा चाकरी पण सारी कीधी । कोइके तो ते बोल न धर्यो, कोइके
 तो उपद्रव कर्यो ॥२७॥ भूपे त्यांतो कशुं नव भाख्युं, पण पोते बधुं
 लखी राख्युं । लख्युं नाम ठाम तथा गाम, लख्युं जेणे कर्युं जेवुं काम
 ॥२८॥ एवि रीते विशेष विचरी, आव्या राजधानी विषे फरी । पछी सौ
 जनने त्यां तेढाव्या, तेतो भूपना हुकमथी आव्या ॥२९॥ जेणे मान्यो
 हुकम सेवा कीधी, तेने तो सारी जागिर दीधी । जेणे कीधो हतो तिरस्कार,
 गया ते कारागृह मोक्षार ॥३०॥ एतो एकज कहुं दृष्टांत, हवे कहुं तेहनो सि-
 ज्ज्ञांत । कोटि ब्रह्मांडनो पति हुंय, मुक्त साथे लइ आव्यो हुंय ॥३१॥ गामोगाम
 जउंछुं विचरवा, कोटि जीवनां कल्याण करवा । मुक्त सौने मनावेछे बात, आ
 छे पुरुषोत्तम साक्षात ॥३२॥ सुणि आज्ञा जे मानशे मारी, तेने आपिश हुं सु-
 ख भारी । मारो के संतनो द्रोह करशे, तेतो नरकनि वाटे विचरशे ॥३३॥ जेह
 अवसर चुकशे आवो, तेने थाशे पछीथी पस्तावो । सुणि बात आ अंतरे आ-
 णो, एमां संशय लेश न जाणो ॥३४॥ बळि बात उचारवा बीजी, सभामां ए-
 म बोलिया श्रीजी । स्नेहे सांभळो सौ नरनार, सुणी समजजो बातनो सार
 ॥३५॥ जनथी क्रिया जेजे कराय, पगले पगले पाप थाय । करे केवळ पुरुषप्रय-

तन, तेथि नव मळे कल्याण रत्न ॥३६॥ ज्यारे ईश्वरनी कृपा थाय, मोक्षप्राप्ति
 तो त्यारे पमाय । नथि हुं करतो कांई पाप, एवो गर्व न धारसो आप ॥३७॥
 कहुं ए विषे एक दृष्टांत, सुणि भांगजो मनतणि भ्रांत । एक अवसरे एक रा-
 जाये, सर्वलोक तेड्या सभामांये ॥३८॥ आव्या पुरजन आज्ञाने धारी, आव्या
 नाना मोटा कारभारी । बेठा सरवे सभा मोक्षार, त्यारे राजाये कीधो उच्चार
 ॥३९॥ आमां जेजे गुनेगार होय, उभा थाओ तेतो सहु कोय । एवी सांभळी
 राजानी हाक, त्यांतो उभा थया केटलाक ॥४०॥ फरि भूप कहे सुणो भाई, गु-
 नो जेणे कर्णो होय कांई । एतो आ अवसर उभा थाओ, माफ मागिने निज-
 घेर जाओ ॥४१॥ वळि कैक उभा थया त्यारे, माफ मागी गया तेह्वारे । वळि
 राजाये कीधो उच्चार, जेनामां होय वांक लगार ॥४२॥ उभा थाओ हुकम मुज
 मानी, कशी वात नहीं रहे छानी । सुणि सर्वे जनो उभा थया, कारभारिओ सौ
 बेशि रखा ॥४३॥ बोल्या राजाजि चित्त विचारी, तमे सांभळो सौ कारभा-
 री । तमे छोज महा गुनेगार, बिजा तो मुजथी डरनार ॥४४॥ तमे छो अतिशो
 अभिमानी, वांकनी वात राखोछो छानी । पछि सर्वेनो कीधो तपास, थयो सौ-
 ना गुनानो प्रकाश ॥४५॥ जाणि लांघि कसुर जेनि जेवी, राये शीक्षा करी तेने
 तेवी । सुणो ते वातनो हवे सार, जेने छे अभिमान अपार ॥४६॥ तेतो जाणे
 छे तप जप करी, भवसागर हुं जैश तरी । नथि करतो हुं पाप लगारे,
 प्रभु शुं करसो मने त्यारे ॥४७॥ जेवुं करिये तेवुंज पमाय, त्यारे प्रभुनि
 गरजथि शुं थाय । एम समजे छे मूढ अज्ञानी, प्रभु न भजे अहं ब्रह्म
 मानी ॥४८॥ मारा आश्रित छो जन जेह, तेवा कोई थसो नहि तेह । सुणि
 बोल्या सहू शिर नामी, एवा नहीं थैये अहो स्वामी ॥४९॥ पगले पगले
 गुनेगार, अमे छैये हे जगदाधार । रच्युं पद प्रेमानंदे ते बेरा, प्रभु मॅतो गुनेगार
 तेरा ॥५०॥ एवी वात करे नित्यनित्य, चोरे दैविजनोतणां चित्त । रथजात्रात-
 णो दिन आव्यो, त्यारे उत्सव सारो कराव्यो ॥५१॥ देवपोढणि दिवसे जनेश,
 सौने नियम धराव्या विशेष । जप तपना नियम कोइ धारे, कोइ पाठ के पूजा
 बधारे ॥५२॥ जन्मअष्टमि ऊपर नाथ, जवा चाल्या लई सहु साथ । गाम नाम
 रुहुं अगव्राई, भक्त ज्यां वसे पर्वतभाई ॥५३॥ जैने उत्सव अष्टमिकेरो, कर्णो
 ते स्थळ सरस घणेरो । देशदेशना हरिजन आव्या, सर्व संतने पण त्यां तेडा-
 व्या ॥५४॥ समैयो तेतो सर्व वखाणे, थयो एवो सरस एह ठाणे । पूजा पर्व-
 तभाइये कीधी, बीजा भक्तोये पण भली विधी ॥५५॥ करीने तहां जयजयकार,
 चाल्या त्यांथकी थैने तैयार । आव्या गढपुर श्रीअबिनाशी, अतिराजि थया पु-
 रवासी ॥५६॥ जळझीलणि त्यां करि शामे, करी शरदपुनम एह ठामे । दीप-
 उत्सवी उत्सव कर्णो, अन्नकूट भलीविधि भर्णो ॥५७॥ धन्यधन्य दुरगपुरवासी,

જેનીપાસે વશા અવિનાશી । ધન્યધન્ય અભય દરબાર, સદા જ્યાં રહ્યા ધર્મકુમ
 ॥૫૮॥ ધન્યધન્ય તે ઊન્મત્તગંગા, એતો ગંગાથી ઉત્તમ અંગા । જેમાં નાહ્યા મહ
 પ્રભુ નિત્ય, એતો પરમ ગણાય પુનિત ॥૫૯॥ પ્રમિતાક્ષરાવૃત્ત—અતિધન્ય ધન્ય હ
 મ તે ધરણી, મહિમા સમગ્ર ન શકું વરણી । ઘૃષવંશ હંસ હરિ જ્યાં વિચર્યા, ।
 ગદી પ્રતાપ જનતાપ હર્યા ॥૬૦॥ ભવપાર કોટિ જનને કરવા, વઢિ ભૂમિમા
 સઘઢો હરવા । ઘૃષવંશમાંહિ અવતાર ધર્યો, કઢિકાઢ ટાઢિ કૃતયુગ કર્યો ॥૬૧॥
 અજ ઈશ તીર્થ કરવા વિચરે, રજ લૈ તહાંનિ નિજશીશ ધરે । સહુથીજ એ
 થઢ જાણિ શુચિ, ધરી તીર્થ સર્વ વસવાનિ રુચિ ॥૬૨॥ પુષ્પિતામ્રાવૃત્ત—પુનિત
 રણ પૂરિ સાત જોઈ, નહિનહિ દુર્ગપુરી સમાન કોઈ । સુખનિધિ હરિ જ્યાં વસ
 સદાય, પુર ગણતાં પુર મુખ્ય તે ગણાય ॥૬૩॥ ઇતિ શ્રીવિહારિલાલજીઆચાર્યવિરિ
 હરિલીલામૃતે ષષ્ઠકલશે અર્ચિત્યાનંદવર્ણદ્રિઅમર્યાસિંહનૃપસંવાદે દુર્ગપુરે શ્રીહરિયુગ્મનૃપદૃષ્ટાંતોચ્ચારણના
 દશમો વિશ્રામઃ ॥૧૦॥

પૂર્વછાયો—મંડલ પરતાં સંતનાં, દેવા દૈવી જનને ઉપદેશ । પ્રૌઢપ્રતાપ
 ણાવવા, પ્રભુ પળ જતા પરદેશ ॥૧॥ ચોપાઈ—ઉપદેશનાં વચન અપાર, લક્ષી મં
 કલતા ઠારોઠાર । કૈક વાંચીને અંતરે ધરતા, આવી શ્રીજીનો આશ્રય કરતા ॥૨॥
 એક અવસર પત્ર લખાવ્યો, એમાં એવો તો મર્મ જણાવ્યો । ભરતચંડમાં માનુ
 દેહ, ફરી મઢવાનો દુર્લભ તેહ ॥૩॥ મલાં ભાગવતાદિ પુરાણ, કરે તે સર્વ શા
 પ્રમાણ । આલા બ્રહ્માંડની મોજાર, ભરતચંડ હશે કિયે ઠાર ॥૪॥ તેનું જાણ
 સ્થલ પાવન, કર્યું બ્રહ્માંડનું વરણન । લખાવે જેમ અંતરજામી, લખનાર શુક
 નંદસ્વામી ॥૫॥ ભક્તિબાગે રહી ભક્તિપુત્ર, પ્રભુ પોતે લખાવ્યો આ પત્ર । હરમા
 તરુતલે બેશી, લખાવી થાત આ ઉપદેશી ॥૬॥ ભરતચંડમાં માનવ દેહ, મઢ
 અતિદુર્લભ તેહ । દેહ ચિંતામણીસમ એ છે, ઇંદ્ર આદિક એને ઇચ્છેછે ॥૭॥ સુ
 જે પંચવિષયોતનાં, તેતો સ્વર્ગ આદિકમાં છે ઘણાં । વઢી આયુષ્ય તો દેવતા
 ઘણું લાંબું છે તે નથિ છાનું ॥૮॥ પળ મોક્ષ મઢયાનો ઉપાય, ભરતચંડમાં જનત
 થાય । બીજે દેહે કે બિજે ઠેકાણે, નથિ થાતો તેતો સહુ જાણે ॥૯॥ નહિ દેહ
 નુષ્ય સમાન, ભરતચંડસમું નહિ સ્થાન । ચૌદ લોકવિષે ધરિ ચિત્ત, મલે
 જુવે કોઈ સ્વચીત ॥૧૦॥ ચૌદ લોકતનાં સુણો નામ, કહું તેમાં છે જેહ
 ધામ । નરનારીયો જેમાં રહેછે, ભૂલોક તો તેને કહેછે ॥૧૧॥ તેથી ઉંચે છ લો
 છે ભાઈ, તેનાં નામ કહું હરવાઈ । તેમાં પ્રથમ ભુવલોક જે છે, તેમાં દેવ મલી
 રહેછે ॥૧૨॥ એથી ઉંચો સ્વર્ગલોક જાણો, તેમાં ઇંદ્રાદિ દેવ પ્રમાણો । એથી ઉં
 મહર્લોક માન, પિતૃ અર્યમા આદિનું સ્થાન ॥૧૩॥ પછી જનલોક ને તાલો
 ઋષિ ભૃગ્વાદિ વાસ અશોક । સત્યલોક તે સાતમો જાણો, તે તો બ્રહ્માનું સ્થા
 પ્રમાણો ॥૧૪॥ ભૂલોકથી સાત છે હેઠા, તેનાં નામ સુણો તમે બેઠા । એક અત

બિજો વિતલ, ત્રીજો તેથિ નિચે છે સુતલ ॥૧૫॥ એહ ઘ્રણ્યમાં દૈત્ય રહેછે, તેથી
 નીચે તલ્લાતલ તે છે । રસાતલની નિચે મહાતલ, નિશાચરનું છે તે માંહિ બલ
 ॥૧૬॥ પછી સાતમો લોક પાતાલ, તેમાં તો વસેછે બધા વ્યાલ । ચૌદ લોક
 એવિ રિતે ધારો, તેમાં સૌથિ છે ભૂલોક સારો ॥૧૭॥ ભૂરલોકના છે દ્વીપ સાત, તે
 છે ચક્રઆકાર પ્રખ્યાત । જાંબુદ્વીપ છે મધ્ય મોક્ષાર, લક્ષ યોજનનું વિસ્તાર
 ॥૧૮॥ ચારો સાગર છે તેને ફરતો । લક્ષ યોજનનું માપ ધરતો । પ્લક્ષદ્વીપે આંટો
 લીધો એને, ક્ષુરસનો સમુદ્ર છે તેને ॥૧૯॥ બધે લક્ષ યોજનના છે તેહ, લલ્હી છે
 વાત શાસ્ત્રમાં એહ । ત્રીજો શાલ્મલિ દ્વીપ છે તેમ, સુરોદક નિધિ ફરતો છે એમ
 ॥૨૦॥ લક્ષ ચાર યોજન તેનું માપ, વેદવ્યાસ કહે એમ આપ । તેથી વમળો કુશ-
 દ્વીપ જાણો, નિધિ તેવો ઘૃતોદ પ્રમાણો ॥૨૧॥ સોઠ લાલ્હનો છે કૌંચ દ્વીપ, તેવો
 ક્ષીરોદધી તે સમીપ । શાકદ્વીપ છે વમળો તેથી, દધિમંડોદ ફરતો છે એથી ॥૨૨॥
 સાતમો દ્વીપ છે પુષ્કર, તેને ફરતો મિઠો છે સાગર । લક્ષ ચોસઠ યોજન દ્વીપ,
 તેવો સાગર તેની સમીપ ॥૨૩॥ સાત દ્વીપ છે એવા વિચિત્ર, જાંબુદ્વીપ છે સૌથિ
 પવિત્ર । જાંબુદ્વીપના છે નવ ખંડ, દ્વીપમધ્ય છે મેરુ અખંડ ॥૨૪॥ શોભે તેવો સુવર્ણનો
 તે છે, નદી ડ્યાંથિ ગંગાજિ વહેછે । એક શિખરનું નામ કૈલાસ, તેમાં શંકરનો છે નિ-
 વાસ ॥૨૫॥ મેરુ ફરતો તઢાડીને ઠામ, એક ખંડ હિલાવત નામ । ત્યાંતો ભક્તિ
 સંકર્ષણની છે, મુખ્ય ભક્ત મહાદેવજી છે ॥૨૬॥ મેરુથી તો પશ્ચિમમાં વિશાલ,
 ખંડનું નામ છે કેતુમાલ । શુભગણ તેનું બીજું છે નામ, ભક્તિ પ્રચુન્નની તેહ ઠા-
 મ ॥૨૭॥ જેનું નામ છે લક્ષ્મીજિ દેવી, મુખ્ય ભક્ત તે ત્યાં ગણી લેવી । મેરુથી
 ઉત્તરે ઘ્રણ ખંડ, એક રમ્યક નામ અખંડ ॥૨૮॥ મત્સ્ય દેવને ત્યાં સૌ ઉપાસે,
 મુખ્ય તો મનુ સાવર્ણિ ખાસે । ઉતરે છે હિરણ્યમય ખંડ, કૂર્મદેવની ભક્તિ અખંડ
 ॥૨૯॥ અર્ધમા મુખ્ય ભક્ત છે એમાં, લેશ સંશય તો નથિ તેમાં । કુરુ ખંડ છે
 ત્યાંથિ ઉત્તરમાં, ભક્તિ વારાહની નારિ નરમાં ॥૩૦॥ મુખ્ય ભક્ત ત્યાં પૃથિવ પ્ર-
 માણો, એવો ભેદ જથારથ જાણો । મેરુથી પૂર્વમાં ખંડ જે છે, તેનું ભદ્રાશ્વ નામ
 કહેછે ॥૩૧॥ હયગ્રીવને ત્યાંતો ઉપાસે, ભક્ત મુખ્ય ભદ્રાશ્વ ખાસે । ઘ્રણ ખંડ
 મેરુથી દક્ષિણમાં, એક તો હરિવર્ષ તે ઘ્રણમાં ॥૩૨॥ ત્યાંના દેવ તો નરસિંહજી
 છે, મુખ્ય ભક્ત ત્યાં પ્રહાદજી છે । ત્યાંથી દક્ષિણમાં ખંડ જેહ, કિપુરુષ નામે
 કહે તેહ ॥૩૩॥ રામચંદ્ર પ્રભુ તેહ સ્થાન, મુખ્ય ભક્ત ત્યાં હનુમાન । ભરતખંડ
 છે દક્ષિણે ત્યાંથી, જડે સાર એવો શાસ્ત્રમાંથી ॥૩૪॥ નરનારાયણ ત્યાંના દેવ,
 મુખ્ય નારદજી કરે સેવ । નવ ખંડ એ રીતે પ્રમાણો, સૌથિ શ્રેષ્ઠ ભરતખંડ જાણો
 ॥૩૫॥ બીજે છે બહુ ભોગવિલાસ, પળ કલ્યાણની નહિ આશ । મોક્ષ થાય ભર-
 તખંડ માંય, માટે સૌથિ તે શ્રેષ્ઠ ગણાય ॥૩૬॥ પૂર્વછાયો—ભરતખંડમાં દેશ છે,
 તેની સંખ્યા સાડીપચીશ । તેર તો તેમાં અનાર્ય છે, વઢી એ છે કઠોર અતીશ

॥૩૭॥ ચોપાઈ—એક બંગાળ બીજો નેપાળ, ત્રીજો ભૂતાન દેશકરાળ । ચોથો કા-
માક્ષિ પાંચમો સિંધ, છઠો કાબુલ પળ એવિ વીધ ॥૩૮॥ પછી લાહોર ને મુલ-
તાન, એમ જાણવો નવમો ઇરાન । અસ્તંબોલ ને અર્બસ્થાન, સ્વાલ ને પીલપીલામ
સ્થાન ॥૩૯॥ તેતો તેર મલીન છે દેશ, તહાં દુર્લભ સદુપદેશ । ગુરુ દેવ કલ્યા-
ણના દાતા, નથી તે દેશમાંહિ જણાતા ॥૪૦॥ મોક્ષ મારગનું જેહ જ્ઞાન, થવું દુ-
ર્લભ છે તેહ સ્થાન । આર્ય દેશ જે છે સાઢાબાર, તેનાં નામ કહું નિરધાર ॥૪૧॥
એક પૂર્વે બિજો વ્રજ દેશ, માઠવો મરુદેશ વિશેષ । પછિ પંજાબ ને ગુજરાત, દેશ
દક્ષિણ સુઢાં તે સાત ॥૪૨॥ પછી તીલંગ ને મલબાર, દેશ દ્રાવિડ બાર મલાર ।
આલ્હો સોરઠ અરધો કચ્છ, સાઢાબાર તે દેશ છે સ્વચ્છ ॥૪૩॥ બ્રહ્મવેત્તા જે
સંત કહાવે, તે તો તે દેશમાં મલ્લિ આવે । તેમાં ભગવાનના જન્મ થાય, દેશ ઉ-
ત્તમ અથિ ગણાય ॥૪૪॥ પામે તેમાં મનુષ્ય અવતાર, પામી જ્ઞાન પામે ભવપાર ।
ભરતલંક આલ્હા વિષે ક્યાંય, કરે જો મોક્ષ મલ્લક ઉપાય ॥૪૫॥ મોક્ષપ્રાપ્તિ તો
તેહને થાય, નવ પામે જો ન કરે ઉપાય । માટે જે જન છે બુદ્ધિમાન, તેણે મેઢવવું
પ્રમુજ્ઞાન ॥૪૬॥ સદશાસ્ત્રનો સાર સંભાળી, હિંસા દોષ રહિત ધર્મ પાળી । ભેહે
સેવવા સદગુરુ સંત, ભાવે ભજવા સદા ભગવંત ॥૪૭॥ એવા સદ્ગુરુનાં જે લક્ષણ,
શાસ્ત્રથી સમજે વિચક્ષણ । ધર્મ જ્ઞાન વૈરાગ્ય ને ભક્તિ, તેની જાણે જથારથ જુ-
ક્તિ ॥૪૮॥ પોતે પાઠે બીજાને પઢાવે, ભજે પોતે બિજાને ભજાવે । કામ ક્રોધ ન-
હીં લોભ મોહ, ન કરે કોઈ પ્રાણિનો દ્રોહ ॥૪૯॥ તજે કામિનિ અષ્ટ પ્રકારે, ઘન
સંગ્રહ ન કરે લગારે । એવા સંતતણો કરી સંગ, કરે વશ મન ઇન્દ્રિય અંગ ॥૫૦॥
મોહ માયા કપટ છલ તજે, ભગવાનને ભાવથી ભજે । ત્યારે જન્મમરણથી છુ-
ટાય, તજી તન હરિધામમાં જાય ॥૫૧॥ ભૂતકાળે ભજન જેણે કર્યું, આજ પળ
એમ જેણે આદર્યું । આવતા કાળમાં જેહ કરશે, જન્મ સાર્થક તેનો જ ઠરશે ॥૫૨॥
સતસંગ જેને નહિં થાશે, જનદેહ તેનો વ્યર્થ જાશે । પછિ નરકના કુંડમાં જૈને,
પીઢા ભોગવશે દુઃખી થૈને ॥૫૩॥ ઘણા કલ્પ જતાં આવે પાર, પછિ જાય ચોરા-
શિ મોક્ષાર । ઘણે કાળે મનુષ્યભવ મળે, ત્યારે પળ ભજને ભવ ટળે ॥૫૪॥
પુણિતાપ્રાવૃત્ત—દુર્લભ નરદેહ દેવ જાણે, તનુ મલ્લવા અતિ આશ ઝર આણે । જ-
નમ મરણ દુઃખ અંત જેહ, નર તનથીજ પમાય સચ તેહ ॥૫૫॥ ઇતિ શ્રીવિહારિલા-
લજીઆચાર્યવિરચિતે હરિલીલામૃતે પઠકલ્પે અર્ચિત્યાનંદવર્ણીદ્રિઅભયસિંહનૃપસંવાદે દુર્ગપુરે ભક્તિબાગે
શ્રીહરિભૂદ્ધીપલંકાદિનિરૂપણનામા એકાદશો વિશ્રામઃ ॥૧૧॥

પૂર્વછાયો—શ્રીજી કહે શુકાનંદને, જન જન્મ પામીને જેહ । ઉપાય ન કરે
મોક્ષનો, મોટો મુરખ ગણવો તેહ ॥૧॥ ચોપાઈ—વ્યવહારિક કામમાં ઢાલ્હો, ભ-
લે લોકમાં ચતુર ગણાયો । ધરે બુદ્ધિનું બહુ અભિમાન, પળ જો ન ભજે ભગવાન
॥૨॥ સતપુરુષ ને સચ્છાસ્ત્ર જે છે, તેતો તેવાને મુરખ ગણેછે । ભલે હોય તે માણ-

मोटो, पण तरखलाथी छेक छोटो ॥३॥ सुख विषयनां स्वप्नसमान, स्वप्न
 ांज मोटप मान । खोह आवरदा एवा माटे, जेम राख ले सुवर्ण साटे ॥४॥
 ये मोटि ते शी मुरखाई, धिकधीक तेनी चतुराई । वलोव्युं लेवा माखण वा-
 पीधुं झेरने अमृत धारी ॥५॥ सत्य पोतानो अर्थ न सार्यो, तेतो जाणवो
 म्महत्यारो । मोक्षक्षेत्रमां जन अवतार, घणे काळे मळे बिजिवार ॥६॥ एना
 धिनो जेह प्रकार, कहुं शास्त्रतणे अनुसार । आपणां वर्ष तो एक पास, छ-
 टासठ ने आठ मास ॥७॥ ब्रह्माना एक लवसम थाय, साठ लवनुं तो निमि-
 णाय । आपणां वर्ष चाळी हजार, ब्रह्मानुं ते निमिष निरधार ॥८॥ एक
 खतणो मिचकारो, तेनुं नाम निमिष तमे धारो । एनुं नामज क्षण पण जा-
 , एनुं नामज विपळ प्रमाणो ॥९॥ साठ निमिषतणुं पळ एक, हवे सांभळो
 विवेक । आपणां वर्ष चोविश लाख, तेतो ब्रह्मानुं पळ एक दाख्य ॥१०॥
 ठ पळनी घडी एक थाय, वर्ष आपणां तो बहु जाय । कोटि चौद ने लाख
 कीश, घडि एक ब्रह्मानी कहीश ॥११॥ घडी त्रीशतणुं दिनमान, सुणो वर्ष
 ां राखी ध्यान । चार अबज ने बत्री करोडे, वर्ष ब्रह्माना दिवसमां दोडे
 २॥ जुग चारनी चोकडी एक, कहुं सांभळो तेनो विवेक । लाख सतर अ-
 वि हजार, वर्ष सतयुगनां निरधार ॥१३॥ त्रेतायुगनां वरसनो सुमार, चार
 ल ने छनुं हजार । जुग द्वापरनो निरधार, आठ लाख चोसठ हजार ॥१४॥
 लाख हजार बत्रीश, कळियुगनुं प्रमाण कहीश । चार जुगनां मळी
 जेह, थाय लाख त्रेंताळीश तेह ॥१५॥ वळी उपर बीश हजार, न-
 संशय एमां लगार । एवी हजार चोकडी जाय, त्यारे ब्रह्मानो दिन एक
 य ॥१६॥ चौद इंद्र वीते एटलामां, मनु चौद वीते तेटलामां । तेनी आयुष
 प्रमाण, तमे सांभळो संत सुजाण ॥१७॥ आपणां वर्ष तो त्रीश कोड, पं-
 शी लाख ते साथे जोड । उपरे एकोतेर हजार, तेनी उपर तो शत चार ॥१८॥
 ध्यावीश वरस खट मास, तेथी अधिक कहुं तम पास । वळी वासर तो प-
 ोश, उपरांत घडी बेंताळीश ॥१९॥ एकावन पळ विपळ पचीश, लव तेपर तो
 ाळीश । बार लवतणो चौदमो भाग, पछी इंद्र करे तनत्याग ॥२०॥ मनु पण
 इंद्रने संग, एटलुं जिविने तजे अंग । चौद इंद्र मनु थह जाय, त्यारे ब्रह्मानो
 थाय ॥२१॥ तेमां बहु उपजे बहु जाय, तेतो नित्यप्रलय कहेवाय । थाय ब्र-
 नो सार्यकाळ, नासे स्वर्ग मृत्यु ने पाताळ ॥२२॥ तेतो निमित्तप्रलय कहेवा-
 गणतां प्रले बीजो गणाय । राते ब्रह्मा सुवे साक्षात, जेवडो दिन तेवडी रा-
 ॥२३॥ आठ अबज ने चोसठ कोटी, संख्या आपणां वर्षनी मोटी । एटलो अ-
 र उपारे जाय, ब्रह्मानुं अहोरात्र गणाय ॥२४॥ वळि थाय प्रभात ते उपारे,
 ओकी उपजाधे ते त्यारे । अहोरात्र बिती जाय त्रीश, ब्रह्मानो मास एक क-

હીશ ॥૨૫॥ માસ ચારતણું વર્ષ થાય, શત વર્ષ જીવે તે બ્રહ્માય । ચૌદ લોક સહીત
 બ્રહ્માંડ, નાશ થાય તજે બ્રહ્મા પંડ ॥૨૬॥ અંડ પ્રકૃતિમાંહિથી થાય, પાહું પ્રકૃ-
 તિમાંહિ સમાય । એતો પ્રાકૃતપ્રલય લખાય, સંખ્યા ગણતાં તે ત્રીજો ગણાય ॥૨૭॥
 ચોથો પ્રલય આત્યંતિક જેહ, કેવિ રીતથી થાયછે તેહ । મૂઝપ્રકૃતિથી જે પ્રધાન, તથા
 પુરુષ થયેલા નિદાન ॥૨૮॥ તેઓ સહિત બ્રહ્માંડ અનેક, થાય નાશ તેનો જ્યારે
 છેક । પ્રકૃતીનું કારજ કહેવાય, પ્રકૃતીમાં પ્રતિલોમ થાય ॥૨૯॥ પછી પ્રકૃતિ
 પૂરુષ જેહ, કહું તેનિ ગતી થાય તેહ । મહાઅક્ષરપુરુષનું તેજ, લીન થાય તેમાં
 બેય એજ ॥૩૦॥ આત્યંતિક પ્રલય તેનું નામ, લઘુંછે સતશાસ્ત્રમાં આમ । જ્યારે
 ઉત્પત્તિકાલ આવેછે, અનુક્રમથી ત્યારે ઉપજેછે ॥૩૧॥ થાયછે પ્રતિલોમ તે જેમ,
 અનુલોમથી ઉપજેછે એમ । એતો પ્રલય કહ્યા અમે ચાર, હવે સાંભળો ઘીજો
 વિચાર ॥૩૨॥ જ્યારે બ્રહ્માનો અંત જણાય, ત્રીજો પ્રાકૃતપ્રલય તે થાય । સાડી
 ત્રણ કોટી થાય તેહ, ફરી આવે ત્યારે નરદેહ ॥૩૩॥ કાંતો અસદગુરુથિ બંધાર્હ,
 કાંતો વિષયના સુખમાં લોભાર્હ । વ્યર્થ કાઢેછે જન અવતાર, તેતો જાયછે નર-
 ક મોઝાર ॥૩૪॥ ઘણા કાલસુધી નર્ક કુંડે, મહાપીડા પામેછે તે પંડે । પછી
 ભોગવે લક્ષ ચોરાશી, તેનાં દુઃખ જુઓને તપાશી ॥૩૫॥ જાતિ ઉદ્વિજ અને અં-
 ડજ, વઢિ સ્વેદજ ને જરાયુજ । એકવીશ લક્ષ જાતિ જાણો, સંખ્યા પ્રત્યેકની
 તે પ્રમાણો ॥૩૬॥ ભરતખંડમાં માનુષ્ય દેહ, છેલી વારે પામે જીવ તેહ । સાડી-
 ત્રણ કોટી બ્રહ્મા જાય, ફરી આવે ત્યારે નરકાય ॥૩૭॥ ત્યારે પળ સતસંગ જો
 કરે, પ્રભુ ભજિ ભવસાગર તરે । નહિ તો પાછો નરકમાં જાય, વઢી ગોથાં ચો-
 રાશીમાં રાય ॥૩૮॥ માટે ચેતજો ચિત્તમાં ભાર્હ, આવ્યો અવસર છે સુખદાર્હ ।
 સતશાસ્ત્ર વિચારો વિશેષ, માનો સદગુરુનો ઉપદેશ ॥૩૯॥ કરો સાધન મોક્ષ
 જવાનું, નહિ તો મહાકષ્ટ થવાનું । આ છે શાસ્ત્રનો સત્ય સિદ્ધાંત, ભાઈ એમાં
 નથી કાંઈ ભ્રાંત ॥૪૦॥ સમજુ જન સમજિ વિચારે, મૂર્ખ તો મનમાં નવ ધારે ।
 સદગુરુનો કે શાસ્ત્રોપદેશ, નહિ મૂર્ખને અંકુશ લેશ ॥૪૧॥ પત્ર વાંચીને ધરજો
 આનંદ, કહો જયજય સચ્ચિદાનંદ । એવા પત્ર અનેક લખાવ્યા, ગામોગામવિષે
 મોકલાવ્યા ॥૪૨॥ વાંચીકૈક થયા સતસંગી, આવ્યાશ્રીપ્રભુપાસ ઉમંગી । અવિના-
 શીનો આશ્રય લીધો, અંગિકાર ઉદ્ભવમત કીધો ॥૪૩॥ એવી રીતથી શામ સુ-
 જાણ, કર્યાં કોટિક જનનાં કલ્યાણ । કલિકાલમાં સતજુગ થાપ્યો, કષ્ટકારિ
 કુમારગ કાપ્યો ॥૪૪॥ પ્રભુ પ્રગટને ઓઢાવ્યા નહીં, મોટા મૂરખ તે જન સહી ।
 અતિ પ્રૌઢ પ્રતાપ જણાવ્યો, તોય જડને વિચાર ન આવ્યો ॥૪૫॥ પુષ્પિતાપ્રાવૃત્ત—
 અગણિત જનકેરિ ભ્રાંતિ ભાગી, જડમતિ તોય જુવે ન કાંઈ જાગી । દિનકર
 કૃત તેજ તો અલેખે, પળ દૃગ ધ્રુવિ ઉત્કૃષ્ટ તો ન દેખે ॥૪૬॥ ઇતિ શ્રીવિહારિલાલજી-
 આચાર્યવિરચિતે હરિલીલામૃતે ષષ્ઠકલશે અચિંત્યાનંદવર્ણીદ્રામયસિંહનૃપસંવાદે દુર્ગપુરે શ્રીહરિલબ-

निमेषादिब्रह्मदेवआयुष्यमाननिरूपणनामा द्वादशो विश्रामः ॥१२॥

पूर्वछायो—आवि पवित्र प्रबोधिनी, आव्या दर्शने दास अनंत । फरता देश विदेशाथी, आव्या गढपुरमां सहु संत ॥१॥ चोपाह—नेणे निरखिया धर्मकुमार, एथी आनंद उपज्यो अपार । सुधासम मीठां वचन उच्चारि, सौने सुखिया कर्या सुखकारी ॥२॥ स्नेहे पूछ्या पछी समाचार, संतो विचर्या तमे जेह ठार । कहो केवा तहां देश काळ, केवी रैयत केवा भूपाळ ॥३॥ केवा भावथी मानिया तमने, कहो सर्व समाचार अमने । बोल्या संत हेते जोडी हाथ, नमी कहिये सुणो कृपानाथ ॥४॥ एक आपना चरणनी पास, सदा छे सर्व सुखनो निवास । बीजे दुख दरियाव देखाय, तेतो स्वल्प सहन नव थाय ॥५॥ भेखधारि असुरना जे अंश, जेवा काळनेमी अने कंस । अमो ऊपर राखेछे वेर । पापी पीडे छे ते बहूपेर ॥६॥ आवि कंठनि कंठियो तोडे, मुंशी तिलक ने तुंषडा फोडे । ब्रह्मचर्य जे अष्ट प्रकारे, अमे पाळिये वचने तमारे ॥७॥ अमे नारीने अडिये न अंग, भेखधारि करे व्रतभंग । नीच नारियोने उशकेरे, स्पर्श करवाने जोरथि प्रेरे ॥८॥ भेख जुलम करे एवा भारी, राय रक्षा करे न अमारी । झालावाडे धरांगधरा छे, तहां द्वेषि वेरागि घणा छे ॥९॥ गयुं त्यां संतमंडळ फरवा, दैवी जीवने उपदेश करवा । मुख्य तेमांहि जानकिदास, सिंहासन हतुं तेहनी पास ॥१०॥ हता तेमांहि बाळमुकुंद, एवे आव्युं वेरागिनुं वृंद । करि मूरति खंडित एणे, भागि नाख्युं सिंहासन तेणे ॥११॥ कंठमांहिथि कंठियो तोडी, तुंबिपात्र नांख्यां वळि फोडी । वळि पापीये कीधो प्रहार, दीधी निर्लज गाळो अपार ॥१२॥ संते जइने कछुं ज्यां राय, राये कांइ कर्यो नहि न्याय । कछुं गायो साथे गायो लडी, तेमां शुं करिये वच्चे पडी ॥१३॥ कहे संत सुणो धर्मलाल, आज एवो दिसे देशकाळ । पीडे निर्बळने बळवान, राजा कांइ धरे नहि कान ॥१४॥ एम राजनीति राये मेली, त्यारे कोण गरीबनो बेली । आप छो जगना प्रतिपाळ, माटे ल्यो सर्व केरी संभाळ ॥१५॥ सुणी बोलिया श्रीमहाराज, धरो धीरज संतसमाज । वायुदिशमांथी आवशे राय, तेतो संतनी करशे सहाय ॥१६॥ राजा सर्व स्वतंत्र थया छे, राजनीति तजीने रह्या छे । नथि अंकुश कोइ आ टाणे, माटे वरतेछे मरजी प्रमाणे ॥१७॥ एक आवशे समरथ राय, तेने वश थशे भूप बघाय । नथि संतनो सुणता पोकार, केम सांखशे जग करतार ॥१८॥ अन्यायी राजाविषे । उपजातिवृत्त—सर्वेनि रक्षा करवाज काज, आप्युं प्रभुये नरनाथ राज । करे नहीं संततणी सहाय, ते रायनुं राज जरूर जाय ॥१९॥ जो भाव मुंडो उर भूप आणे, स्वपुत्र पुत्रीसम ते न जाणे । के लोभ लाबी लव लांच खाय, ते रायनुं राज जरूर जाय ॥२०॥ जाणे नहीं जे नृप राजनीती, के पापकारी जनसाथ प्रीती । अन्यायथी दीन प्रजा पिडाय, ते रायनुं राज जरूर जाय ॥२१॥ जेने घणा मूर्ख

मळे प्रधान, विद्वाननुं ज्यां नहि लेश मान । बळिष्ठ तो ज्यां अबळा गणा
 रायनुं राज जरूर जाय ॥२२॥ नरेश दीसे व्यसनी विशेष, वसे नहीं चित्त
 वेक लेश । कुटुंबमां नित्य कुसंप थाय, ते रायनुं राज जरूर जाय ॥२३॥
 प्रभुनो डर जे न राखे, स्वेच्छा प्रमाणे मुखशब्द भाखे । स्वच्छंद रीते वरं
 दाय, ते रायनुं राज जरूर जाय ॥२४॥ सदैव ज्यां नीच सलाहकार, अकृत
 कृत्य नहीं विचार । न दीर्घदृष्टी करि नीरखाय, ते रायनुं राज जरूर जाय ।
 जाणे नहीं जे घन केटलुं छे, जाणे नहीं जे बळ जेटलुं छे । मिथ्याभिमानि
 मां सदाय, ते रायनुं राज जरूर जाय ॥२५॥ चोपाई—एवा भासेछे आज भु
 नथी राखता सौनी संभाळ । नवुं राज्य जोरावर थाशे, तेथी तेह पीडा
 जाशे ॥२७॥ संतो त्यांसुधी धीरज धरो, जोह समय तमे अनुसरो । कंठी
 कतणो करो त्याग, शिखा सूत्र तजो बडभाग ॥२८॥ परमहंस दशा तं
 खो, प्रतिमानी पूजा काढी नांखो । मानसीक करो जप ध्यान, करो हरि
 कीर्तन गान ॥२९॥ मागि मधुकरी भोक्षा जमो, तीव्र तप करी देहने दमो ।
 आज्ञा करी अविनाश, राख्या संतोने पोतानी पास ॥३०॥ दिवस जाणी
 धिनि केरो, कयों उत्सव सरस घणरो । रक्षा गढपुरमां हरि संत, आव्यो प
 दिवस वसंत ॥३१॥ देशोदेशथी आविया दास, कयों उत्सव श्रीअविनाश ।
 जनने देवा उपदेश, गया पीपरडी परमेश ॥३२॥ पुष्पिताम्रावृत्त—नरतनु धर्मा
 र्मना कुमार, पुनित चरित्र करे भलां अपार । गणिगणि गुण शेषनाग गाय
 णिसुणि संत महान्त राजी थाय ॥३३॥ इति श्रीविहारिलालजीआचार्यविरचिते हरि
 मृते षष्ठकवशे अर्चित्यानंदवर्णीद्रअभयसिंहनृपसंवादे दुर्जनकृतसंतापोद्रवनिवारणनामा त्र
 विश्रामः ॥३३॥

पूर्वछायो—कहे अर्चित्यानंदजी, सुणो भूप अभेसिंह भाई । पीपरडीम
 धारिया, सर्व संत सहित सुखदाई ॥१॥ चोपाई—तहां ब्राह्मण भाणजी घे
 धार्या प्रभुजी रुडिपेर । तेणे थाळ करीने जमाव्या, सजी सेवा संतोष पमाव्या
 करि सूतार कसळाये सेवा, रक्षा बे दिन हरि सुख देवा । गया त्यांथकि न
 नाथ, सर्वे संत मंडळ लह साथ ॥३॥ हतो त्यां एक विप्र गंगेव, तेने घेर
 देवदेव । सारी रीते सेवा तेणे करी, त्यारे तेप्रत्ये बोलिया हरि ॥४॥ अमे
 स्थळमांहि रक्षाता, मरचां मीढीआवळ खाता । तने सांभरेछे भाइ तेह,
 एवुं बोल्यो द्विज एह ॥५॥ सुख आप्युं छे आपे अनंत, केम वीसरे ते भग
 एवो वातो करी त्यां अपार, श्रीजी त्यांथी, गया सरधार ॥६॥
 तोगोजी ने बेरीभाई, एतो आविया सनमुख धाई । गोवर्धन ने कमळशी व
 बीजा विप्र ने वैश्य अधिक ॥७॥ सामैयुं सजिने सामा आव्या, वाजां वि
 प्रकारनां लाव्या । सारी रीते करी सनमान, पधराव्या प्रिते भगवान ॥८॥

गेजीये करी घणी ताण, आवो अम घेर इयाम सुजाण । सुणी बोल्या वणिक
 बेय वाणी, भक्तराज सुणो स्नेह आणी ॥९॥ घणीवार तमारे तो घेर, उतर्या छे
 प्रभु रुडी पेर । लेवावो अमने आज लावो । रुडो अवसर आव्यो छे आवो
 ॥१०॥ अमे गरीब वणिक बे छैये, आवो लाभ फरी क्यारे लैये । सुणी बोल्या
 श्रीजीमहाराज, अमे आवशुं तम घेर आज ॥११॥ प्रभुजी तेने घेर पधार्या,
 संतोने पण त्यांज उतार्या । सौनी सेवा सजी शुभ पेर, धर्मलाले करी लीलालेर
 ॥१२॥ कर्या वर्णि सुकुंदे त्यां थाळ, जम्या स्नेहथी जनप्रतिपाळ । कहुं वाणिये
 निज वृद्ध माने । मारे जावुं छे तरत दुकाने ॥१३॥ माटे पोहवा प्रभुने अभंग,
 सारो पाथरी देजो पलंग । भळामण एवी डोशिने दीधी, पछी वाट दुकाननी ली-
 धी ॥१४॥ डोशी हुंठियानो धर्म पाळे, जुंओ मांकडनेय संभाळे । एक खाटला-
 मां भेळा करे, आवे मेमान त्यारे पाथरे ॥१५॥ ढाळ्यो ते हरिकृष्णने काज, कहुं
 पोढो तमे महाराज । सुता जै जगदीश्वर ज्यारे, आव्यां मांकड ने जुंओ त्यारे ॥१६॥
 जेम कीडीनुं दर उभराय, जेम राफडे टीड न माय । जेम उधेइ निकळे अपार, आव्या
 मांकड एम ए ठार ॥१७॥ हरिकृष्णने करडवा लाग्या, त्यारे झबकीने श्रीहरि जाग्या ।
 बेठा भुमिये श्रीभगवान, निजरूपतणुं धरि ध्यान ॥१८॥ मांकडविषे । उपजातिवृत्त—
 वर्णी कहेछे सुण भूप वात, महा बुरी मांकड केरि जात । उत्पत्ति एनी अति थाय
 ज्यारे, अत्यंत लोको अकळाय त्यारे ॥१९॥ सूर्यादि आकाशविषे फरेछे, स्मशानमां
 शंकर जै ठरेछे । विष्णु सुए शेषशरीर खाटे, कल्पे कवी मांकड दुःख माटे ॥२०॥
 चोपाइ—कहे वर्णि सुणो रुडा राय, कहुं चालती तेह कथाय । आव्या बे भाइ घेर
 फरीने, हेठा बेठेला दीठा हरीने ॥२१॥ कर्या प्रेमे करीने प्रणाम, पोढो एह पलंगमां
 शाम । कहे कृष्णसुवाय न एमां, जुंओ मांकड छे बहु तेमां ॥२२॥ शेठे सांभळिने
 मर्म जाण्यो, दीले डोशिउपर क्रोध आण्यो । जैने लाग्या ते डोशिने लडवा, त्यारे
 डोशि लागी बडबडवा ॥२३॥ तारा स्वामिजी छे भगवान, देशे मांकडने मोक्ष-
 दान । एवुं जाणीने एह पलंग, मेंतो पाथरी आप्यो अभंग ॥२४॥ एवो शब्द
 सुण्यो घनशामे, त्यारे बोलाव्यां तेने ते ठामे । डोशी सामि नजर ज्यारे सांधी,
 त्यारे डोशिने थै त्यां समाधी ॥२५॥ दिव्यदृष्टिये डोशि ते काळे, महा मोक्षनो
 मार्ग निहाळे । जुंओ मांकडना जीव जेह, एके एके तजी तन तेह ॥२६॥ विमाने
 चडि बैकुंठ जाय, बधुं तेतो डोशीने देखाय । डोशि ज्यारे समाधिथी जागी,
 प्रेमे श्रीप्रभुने पगे लागी ॥२७॥ कर्तुं स्तवन कर्या गुणगान, तमे समरथ श्रीभ-
 गवान । हवे जाण्या जथारथ तमने, आव्या पावन करवाने अमने ॥२८॥ मो-
 टो अपराध कीधो में आज, माफ करजो तमे महाराज । पछि डोशि थइ स-
 तसंगी, पामि अविचळ भक्ति अभंगी ॥२९॥ कहे वर्णि कहुं बीजि वात, भलो
 जाणी प्रसंग आ भ्रात । नामे बोदो जे कमानगर, सरधारविषे तेनुं घर ॥३०॥

रामानंदस्वामीतणो दास, घणुं रहेतो ते स्वामिनि पास । एवामां एह गाम मो-
 झार, कोइ जनने थयो अतिसार ॥३१॥ त्यारे बोल्या रामानंद वाणी, पाओ
 पाशेर मीठानुं पाणी । गुरुवचने पायुं लुण नीर, थयुं तेथि निरोगी शरीर
 ॥३२॥ बोदाभक्ते देखी शिखी राख्युं, एज ओसड अन्यने भाख्युं । तेथी थै
 एक जनतणी घात, फिटकार करे जनजात ॥३३॥ बोदे स्वामिनो अवगुण
 लीधो, सतसंग तेथी तजि दीधो । सौनी आगळ बोले सदाय, जुठा
 स्वामि ने जूठो उपाय ॥३४॥ देखादेखी न करवाविषे । उपजातिवृत्त—ज्ञानीत-
 णो वाद अजाण लेछे, अजाणितुं ओसड कांइ देछे । ए उंटवैदुं गण-
 तां गणाय, एमांथि अंते उलटुंज थाय ॥३५॥ जाण्या विना जोग समाधि
 साधे, कांतो मरे कां तनरोग बाधे । एतो महा कष्टतणो उपाय, एमांथि अंते उ-
 लटुंज थाय ॥३६॥ तारो नहीं ने तरवा करेछे, ते नीरमां बूडि जई मरेछे । वादे
 नहीं वारिषिषे तराय, एमांथि अंते उलटुंज थाय ॥३७॥ उमावरे झेर असह्य पी-
 धुं, सदैव कंठे निज धारि लीधुं । बिजाथकी एम नहीं रखाय, एमांथि अंते उल-
 टुंज थाय ॥३८॥ जणाय छे ईश्वरमूर्ति जेह, इच्छाप्रमाणे वरतेज एह । जो अ-
 न्य एवुं करवा चहाय, एमांथि अंते उलटुंज थाय ॥३९॥ बिजातणा दोषज मूर्ख
 जाणे, पोतातणा दोष नहीं प्रमाणे । बिजानि वांकाइज उंट देखे, पोतानि वांकाइ
 जरी न लेखे ॥४०॥ मोटा कहे तेम सदा करीजे, मोटा करे तेम कदी न कीजे ।
 मोटा करे ते करवा चहाय, नहींज हाळाहळ जोरवाय ॥४१॥ मोटातणो दोष
 दिले धरेछे, पोतातणुं ते नरसुं करेछे । जे मत्स्य गंगाजळथी रिसाय, पोतेज
 पीडाथकि ते पीडाय ॥४२॥ चोपाई—गंगातुल्य छे आ सतसंग, तजी जाशे जे
 तेना तरंग । तेतो प्राणीज पोते पीडाशे, सतसंगमां भंग न थाशे ॥४३॥ गयां
 हरबाइ ने वालबाई, गया रघुनाथदास रिसाई । एवा कैक गया अने जाशे, स-
 तसंगमां ओछुं न थाशे ॥४४॥ ज्यारे लागेछे मायानो धक्को, त्यारे हाली पडे
 थंभ पक्को । गया कैक तो विद्याना पात्र, त्यारे बोदो बिचारो शा मात्र ॥४५॥
 ज्यारे मोटानो अवगुण आवे, त्यारे माथातणुं जोर फावे । भला भक्तोये राखवुं
 भान, कह्युं एमांटे आ आख्यान ॥४६॥ सुण्यो बोदे श्रीजीनो प्रताप, नम्यो जैने
 तेथी टळ्युं पाप । बुद्धि निर्मळ थै तेनि ज्यारे, सतसंगि सारो थयो त्यारे ॥४७॥
 हवे श्रीहरिनी कह्युं वात, चाल्या सरधारथी साक्षात । गाम रामोदमां जह रखा,
 बंधिये त्यांथि बळवंत गया ॥४८॥ डोसा वाणिजाना घरपास, करता रामानंद
 निवास । एज ओरडिमां अविनाशी, उतर्या सुखथी सुखराशी ॥४९॥ ढाळ्यो
 ढोलियो ते फळियामां, बेठा श्रीहरि उत्तर सामा । बेठा आगळ हरिजन संत,
 भागवत लीधुं श्रीभगवंत ॥५०॥ वांची वेदस्तुती संभळावी, वळी वात बोल्या
 मुखे आवी । भागवत सुणेछे जन जेह, एम अंतरे समजेछे एह ॥५१॥ एतो भू-

प परिक्षित काज, कहि छे कथा शुक ऋषिराज । पण सुणनार एम न जाणे, आपणे परिक्षितने ठेकाणे ॥५२॥ कथा करनार शुकजी समान, लेखुं आपणे ए-
मांथि ज्ञान । एम जाणी कहे सुणे जेह, धन्य वक्ता तथा श्रोता तेह ॥५३॥ बो-
ल्या भाइ त्यां आत्मानंद, एक प्रश्न सुणो सुखकंद । जेणे हरिने जाण्या भग-
वान, जाण्या संतने मुक्तसमान ॥५४॥ पछि जाण्ये अजाण्ये भुलाय, सतसंग
थकी पडि जाय । एनी अंत्ये केवी गति थाय, कहो कृष्ण करीने कृपाय ॥५५॥
सुणि उच्चर्या अंतरजामी, मोटा संत सुणो निषकामी । जाणतां के अजाणे भु-
लाय, जीभ दांततळे कचराय ॥५६॥ तेनि पीडा भोगववी तो पडे, ज्ञानि
अज्ञानिने पण नडे । जाणो इंद्रियो दांत समान, जीभ जाणो नियम वर्तमान
॥५७॥ भूले चूके करे तेनो अंग, तेनि पीडा तेने थाय अंग । प्रभुकेरो जो निश्चे
न जाय, कोइ काळे तो कल्याण थाय ॥५८॥ एवी बातो बहुज प्रकारे, करी ध-
र्मनी धर्मकुमारे । संते अंतरमां धरी लीधी, करी मनन महादृढ कीधी ॥५९॥
पुष्पिताम्रावृत्त—वृषसुत उचरे मुखेथी बाणी, कदि उचरे मुख एज अन्य प्राणी ।
पण न मधुर वाक्य तेह दीठुं, अवनितणुं जळ इक्षुमांज मीठुं ॥६०॥ शुकमुख
उचरे सुशब्द जेह, कदि उचरे मुख अन्य प्राणि एह । सुणि स्वर कहिये न ह-
र्षकारी, शुकमुख केरि सरस्वतीज न्यारी ॥६१॥ इति श्रीविहारिलाळजीआचार्यविरचिते
हरिलीलामृते षष्ठकळशे अक्षिस्थानंदवर्णोद्भूतअभयसिंहनृपसंवादे श्रीहरिवंधियाग्रामे विचरणनामा चतु-
र्दशो विश्रामः ॥१४॥

पूर्वछायो—संतो सहित पछि संचर्या, गाम बंधियेथी बळबंत । गोंडळमां गि-
रधर गया, थयां जन मन मुदित अनंत ॥१॥ चोपाइ—चाल्या गोंडळथी जगदीश,
रह्या मेवासे जैने मुनीश । नदी चांपरवाडी छे नाम, बेठा त्यां जह श्रीधनशाम
॥२॥ कथुं संतसहित तेमां स्नान, करि नित्यक्रिया भगवान । बीरेश्वर इंद्रजी अने
कडवा, आव्या विप्र प्रभुपाय पडवा ॥३॥ कथुं प्रेमे करीने प्रणाम, प्रभुजी करो
पावन गाम । सुणि बोल्या श्रीजी थइ राजी, उतावळथी जवुंछे घोराजी ॥४॥
रसोई जमवा नहि रहिये, तमे समजु छो झाहुं शुं कहिये । हतो वीवा बीरेश्वर
वेर, लाव्या पकवान ते रुडीपेर ॥५॥ पीरइयुं संतने प्रभु प्रीते, पोते पेंडा जम्या
रुडी रीते । एक वृक्षतळे सभा सजी, बेठा संतमंडळ मध्ये श्रीजी ॥६॥ समैयो
थवानी सुणि गाथ, आव्या ब्रह्मसुनी संतसाथ । पद बंदी बेठा तेह ठार, त्यारे
श्यामे पूछया समाचार ॥७॥ तमे जै फर्या जे देशमांय, कहो केवो छे सत्संग
त्यांय । बोल्या ब्रह्मसुनी शीर नामी, वध्यो छे घणो सतसंग स्वामी ॥८॥ वळी
बोलिया माव उमंगी, तमे केवा थया सतसंगी । ब्रह्मानंद कहे भगवान, कथुं
तन मन धन कुरबान ॥९॥ पाम्या भक्ति तमारी अभंगी, अमे साचा थया सत-
संगी । कहे श्रीजी अमे क्यां फरता, कहो केवी क्रिया अमे करता ॥१०॥ कहो

तो जाणुं सत्संगी साचा, नहि तो कहुं सत्संगी काचा । एवा सत्संगि पर्वतभाई,
मीणबाई तथा जीवुबाई ॥११॥ एवा भट्ट भला मयाराम, तथा शेट गोवर्धन नाम ।
अमे जेजे जग्यामां विचरिये, तथा जेजे क्रिया अमे करिये ॥१२॥ तेतो व्रणे
अवस्थानी मांय, भक्तो भाळे छे नजरे सदाय । कहे ब्रह्ममुनि अहो देवा, सत्त-
संगी नथी अमे एवा ॥१३॥ अमेतो छैये दासना दास, जेवी दूधनी आगळ छाश ।
मेरुआगळ टेकरा जेवा, मोटा भक्त आगळ अमे एवा ॥१४॥ सुणी बोल्या मुक्ता-
नंद स्वामी, अहो समरथ अंतरजामी । एवा सत्संगी केम थवाय, कहो जे होय
एनो उपाय ॥१५॥ सुणी उच्चर्या अंतरजामी, सांभळो मुक्तानंदस्वामी । करे आग्र-
हथी जे अभ्यास, पोते टाळे मायातणो पास ॥१६॥ माने आत्माने अक्षररूप,
मने जाणे अक्षरतणो भूप । धरे अंतरमां माहं ध्याम, थाय सत्संगी श्रेष्ठ समान
॥१७॥ बोल्या ब्रह्ममुनी, शिर नामी, सुणो श्रीसहजानंद स्वामी । कृपानाथ कृपा
करो ज्यारे, एवा थैये सत्संगी तो त्यारे ॥१८॥ सुणी बोल्या श्रीजीमहाराज, कहुं
सांभळो कविशिरताज । चौद लोकनुं ब्रह्मांड एक, एवां मोटां ब्रह्मांड अनेक
॥१९॥ एक अक्षरना रोमकूपे, रह्यांछे थइने अणुरूपे । एवो अक्षरनो महीमाय, जेनुं
वरणन शेषे न थाय ॥२०॥ एवा अक्षरधामनो धामी, हुं छुं श्रीपुरुषोत्तम नामी ।
कोटिमुक्ततणो पति जेह, तम अर्थे धर्यो नरदेह ॥२१॥ तमअर्थे आव्यो एह ठार,
न रह्यो अन्य धाम मोझार । तज्युं प्रकृतिपुरुषनुं धाम, तज्यां वैकुण्ठ आदि तमाम
॥२२॥ बीजां धाम ने स्थान अनंत, जेनो आवे न गणतां अंत । कर्यो क्यांइ जई
नहि वास, प्रेमे आवि वश्यो तम पास ॥२३॥ नित्य दर्शन दै साक्षात, करंछुं तम
आगळ वात । जुगतीथकि पिरशी जमाडुं, रंग उत्सवे रंगे रमाडुं ॥२४॥
बहु हेते हुं तमने बोलावुं, लैने छातीनी साथे लगावुं । हेते आवुं प्रसादिना हार,
वळि लाड लडावुं अपार ॥२५॥ कांई आज्ञा करो उलंघन, सगातुल्य करंछुं स-
हन । तमे तोय एवुं उच्चरो, सतसंगी थैये कृपा करो ॥२६॥ तमे ज्यां करो त्यां
साथे फरिये, हवे एथी कृपा केवी करिये । सुणी बोल्या ब्रह्मानंदस्वामी, अहो
ईश्वर अक्षरधामी ॥२७॥ कृपा बहु कीधि अशरणशरण, पण मायानुं छे आव-
रण । नथी एथकि समजातुं अमने, जाणिये न जथारथ तमने ॥२८॥ एवुं सां-
भळीने श्रीरंगे, उपवस्त्र जे ओढयुंतुं अंगे । तजी दूर बोल्या मनहरण, जुओ छे
हवे कांई आवरण ॥२९॥ उंडो मर्म एमां हतो जेह, ब्रह्मानंदे जाणी लीधो तेह ।
करता वात परोक्ष सदाय, आज स्पष्ट कह्यो महिमाय ॥३०॥ एमां अंतर कांई
न राख्यो, भेद सर्वे जथारथ भाख्यो । मने एम श्रीजीये जणाव्युं, ब्रह्मानंदने
अंतरे आव्युं ॥३१॥ त्यारे हेते बोल्या जोडि हाथ, अति आजे कृपा करि नाथ ।
आज भेद जथारथ भाख्यो, पडदो रंचमात्र न राख्यो ॥३२॥ तमे अक्षरधामना
धामी, सरचोपरि सर्वना स्वामी । सर्व अवतारना अवतारी, सौथी समरथ छो

पुत्रकारी ॥३३॥ एम बोलिया ब्रह्ममुनीजी, एवामांहि बनी वात बीजी । जेत-
रमां रहे एक जोशी, सतसंगी सुपात्र संतोषी ॥३४॥ एणे सांभळी वात जे
गज, आव्या मेवासे श्रीमहाराज । जोशी दर्शन करवाने आव्या, पुत्र बेने साथे
छी लाव्या ॥३५॥ नाम एकनुं तो शिवराम, बिजो पुत्र गोवर्धन नाम । प्रणमी
भुपद अनुराग्या, पुत्र बे प्रभुने प्रिय लाग्या ॥३६॥ त्यारे पुछ्युं जोशी सामुं
गेई, आने दीधीछे नहि के जनोई । जोशीजी बोल्या जोडीने हाथ, नथी दीधी
नोई हेनाथ ॥३७॥ कहे कृष्ण जो तमने गमे, आने दैये जनोई तो अमे । सुणि
लेल्या ते सुतना पिताजी, प्रभु राजी तमे तो हुं राजी ॥३८॥ मारुं सर्वस्व त-
ने में दीधुं, तन मन धन अर्पण कीधुं । प्रभु बेय छे पुत्र तमारा, कहे वामात्र
लानुंछुं मारा ॥३९॥ मावे मुहूरत त्यां जोवराव्युं, फागणे शुक्लपक्षमां आव्युं ।
या त्यांथि प्रभु रुडिपेर, दुधिवदर ने झांसमेर ॥४०॥ जेतपर गया अवसर
गेई, बाळ बेयने दीधि जनोई । विप्र ज्ञातिने नोतरां दीधां, भलां भोजन तैयार
तोधां ॥४१॥ केटलाक हता द्विज द्वेषी, हता कैक स्वभावे कलेशी । सर्वे विप्रोने
णे भमाव्या, तेथी ब्राह्मणो जमवा न आव्या ॥४२॥ त्यारे श्रीजीये संघ जमा-
यो, अनार्थीने आनंद पमाळ्यो । बिजे दिन द्विज सौने बोलाव्या, पुछ्युं केम
जमवाने आव्या ॥४३॥ बोल्यो ब्राह्मण एक विचारी, जेष्ठपुत्र छे श्राद्धाधि-
तारी । तेने ताते जनोई देवाय, बिजाथी क्रिया ते न कराय ॥४४॥ बीजो कोइ
नोई दे एने, करे श्राद्ध पहोंचे ते तेने । तेना तातने नहि पोचशेय, विधिशास्त्र
वेरुद्ध थशेय ॥४५॥ एवो बाध गण्यो नहि तमे, एथी जमवा न आविया अमे ।
तातनुं श्राद्ध करशे जे एह, श्राद्ध तमने पहोंचशे तेह ॥४६॥ कहे श्रीजी पोहों-
चशे मने, तेतो पहोंचशे पित्रि सरवने । माटे अमने पहोंचशे श्राद्ध, तेनो कांइ
जाणवो बाध ॥४७॥ एधुं जाणि जमो सहु तमे, हजी आज जमाडीये अमे ।
बेप्रे मानी न वात तपाशी, करि घोराजी जैने चोराशी ॥४८॥ जेतपरथी चाल्या
नशांम, गया सांकळिये सुखधाम । गया घोराजी धर्मकुमार, सामा सत्संगि
माव्या अपार ॥४९॥ हठीभाई तथा अजुभाई, भक्त भोजोजी आविया घाई ।
काभाई जे क्षत्रि खिमाणी, जेनी भक्ति भली वखणाणी ॥५०॥ बाजीबा मेरा-
णजीए आव्या, साथे स्नेहि सगा जन लाव्या । विप्र मावजी पुत्र राघवजी,
लालजी तथा विप्र केशवजी ॥५१॥ वाजे वाजिप्र डंका निशान, कर्तुं श्रीहरिनुं
उनमान । लालबड एक छे पुरपास, आवी ऊतर्या त्यां अविनाश ॥५२॥ मोटुं
यां दिठुं सारुं मेदान, सौने ऊतरवा जोग्य स्थान । माटे त्यां रहेवानुंज कीधुं,
रिभक्तोये भोजन दीधुं ॥५३॥ सौनी सारि करी बरदास, कोइ वाते न राखि
पचाश । फुलडोळ उपर संघ आव्या, भेट सामगरी भलि लाव्या ॥५४॥ फु-
डोळ दिवस बहु रंगे, रम्या श्रीहरि संतोने संगे । अति ऊडे अबीर गुलाल,

पीचकारि छोडे वृषलाल ॥५५॥ बाजां विविध प्रकारनां बाजे, देखी देवनां हुंहुमि लाजे । कर्यो उत्सव शुभ एवी रीते, लीळा संते धरी लीधी चित्ते ॥५६॥ पछी संत सहित कर्हुं खान, भावे थाळ जम्या भगवान । बड हेठे सभा सजी सारी, यथायोग्य बेठां नरनारी ॥५७॥ हता सूरतना जन आव्या, जरियाननो पोशाक लाव्या । बस्त्र पूजा करी पहेराव्यां, भाळी भक्तजनो मन भाव्यां ॥५८॥ मावने शिर मुगट धराव्यो, हतो सूरतना संवे कराव्यो । पेलवेलो एवो शणगार, धर्यो ते दिन धर्मकुमार ॥५९॥ अति शोभ्यो समयो ते सारो, मळया हरिजन संत हजारो ॥६०॥ पुष्पिताम्रावृत्त—अति सुख हरि नित्य एम आपे, निजजननां प्रभु पाप ताप कापे । दिन निश दिलमां रहे खुमारी, परम पवित्र चरित्र चित्त धारी ॥६१॥ इति श्रीविहारिलालजीआचार्यविरचिते हरीलीलामृते षष्ठकळशे अर्चित्यानंदवर्णीद्रव्यभयसिंहनृपसंवादे श्रीहरि धोराजीपुरे पुष्पदोलेत्सवकरणनामा पंचदशो विश्रामः ॥१५॥

पूर्वेछायो—आवेलो उत्सव ऊपरे, जूनागढना घणा हरिजन । कर जोडी प्रभुने कष्टुं, जूनेगढ चालो जीवन ॥१॥ चोपाई—हरिनवमीनो उत्सव जेह, करो त्यां करुणानिधि तेह । घणा दिननी छे इच्छा अमारी, पुरो आशा प्रभू त्यां प-धारी ॥२॥ दीननाथे दिले दया आणी, कहि आनंदानंदने वाणी । विचरो जुनेगढ ज्ञानवान, समैयानो करावो सामान ॥३॥ थोडा दिवस पछी रुडि रीत, अमे आव-वशुं संतो सहित । सुणि स्वामि आनंद त्यां गया, धर्मपुत्र धोराजीमां रखा ॥४॥ थोडा दिवस पछी सुखकारी, जुनेगढ जवा कीधी तैयारी । साथे लीधा काठी असवार, संत सत्संगिनो नहि पार ॥५॥ जूनेगढ गया श्रीजगदीश, जे छे अक्षरकेरा अधीश । पुरथी दिशा उत्तरमांय, सोनरख सरिता बहे ज्यांय ॥६॥ तेने तट छे आमलियोनुं वृंद, जह उतर्या त्यां जगवंद । हरिभक्त जुनागढवासी, तेणे जाण्युं आव्या अविनाशी ॥७॥ भक्त नागर रामजीभाई, झीणाभाइ हैये हरखाई । गया बे मळी पूरण प्रीते, राजद्वार बिषे रुडी रीते ॥८॥ हता हामद-खान नवाब, जेना उत्तम छे इलकाब । तेने जै समाचार सुणाव्या, आंही स्वा-मिनारायण आव्या ॥९॥ राजी थैने रजा आपो तमे, पुरमां पधराबिये अमे । त्यारे बोल्या मंगळजी दिवान, थाय एमां तो कांइ तोफान ॥१०॥ घणा काठी छे साथे आवेल, करे राजने कांइ खखेल । सुणि खान बोल्या ततक्षण, कोण छे ते स्वा-मिनारायण ॥११॥ बोल्या रामजी त्यां धरी धीर, मोटा ए छे अमारा फकीर । सुणि उच्चर्या पुरपति आपे, करुं राज्य फकीर प्रतापे ॥१२॥ अमारा पुरमां भले आवे, एने कोइ नहीं अटकावे । भक्त चाल्या करीने सलाम, मळया त्यां सत-संगी तमाम ॥१३॥ दादोभाइ तथा गगोभाई, आव्या उमेदसिंहजी घाई । आव्या भक्त नवलसिंह नाम, मेता माणकलाल ते ठाम ॥१४॥ कानजीभाइ भीमजी-भाई, अंबाराम आव्या हरखाई । रुपशंकर प्रेमी प्रमाण, जटाशंकर भक्त

सुजाण ॥१५॥ शिवशंकर हरिगुण गाय, मोटा भक्त छे माधवराय । हरिभक्त छे । भतराम, भक्त रंगीलदासजी नाम ॥१६॥ वृंदावनदास भूखणदास, कूर्गा-
दास ने दयाळदास । शोठ चांपशी अने भीमजी, शोठ मंगळजी ने वीरजी ॥१७॥ घडीयाळी भला देवराम, नारायणजी बिजा भाइ नाम । भक्त भाटिया
गोकळदास, दामोदर आव्या दर्शन आश ॥१८॥ लखमण तथा हीरो लुवार,
रामजी मूळजी सोत चार । घनो पांचमो ने छठो भगो, मानसिंह बारोट अ-
डगो ॥१९॥ एह आदि घणा नर रामा, आव्या सामैयुं लै हरि सामा । वाजां
बाजे त्यां विविध प्रकार, सौने अंग उमंग अपार ॥२०॥ प्रेमे कृष्णने कीधा प्र-
णाम, आपे आशिष सुंदर शाम । वाले वल्ल धर्या जरियानी, धर्या भूषण करु-
णानिधानी ॥२१॥ करी माणकीपर असवारी, सखा संगे शोभे सुखकारी । व-
र्णि चमर करे तेणीवार, छडिदार बोले जेजेकार ॥२२॥ थाय बंडुकेरा भडाका,
कोइ जाणे के मेघ कडाका । धीमेधीमे चाले असवारी, निरखे पुरनां नरनारी ॥२३॥ बाजे भुंगळ ताल मृदंग, गाय कीर्तन मुनिजन संग । दरबाजे मजेवडी
केरे, हरि पेठा ते जन सहु देरे ॥२४॥ दैवी जीव देखी हरखाय, दील दुष्टनां तो
बळि जाय । असवारि सहित अविनाश, आव्या भूपना दरबार पास ॥२५॥
एक भाविक भक्त त्यां आव्यो, भेट करवाने काकडी लाव्यो । हेते आपी ते ह-
रिकेरे हाथे, मांडी आरोगवा कृपानाथे ॥२६॥ जरुखे हता हामदखान, तेणे के-
वा भाळ्या भगवान । असवारी सारी सजी जाता, सर्वदेखतां काकडी खाता ॥२७॥
हती भूपमां बुद्धि अपार, तेणे चित्तमां कीधो विचार । जनने होय जनकेरि श-
र्म, एवो छे आखि दुनियानो धर्म ॥२८॥ पशुआदि जोई जुदी जाती, नथी मा-
णसने लाज थाती । अलमस्त दिसे आ तो कोई, नथी लाजता जनने जोई ॥२९॥
हतो भूपनी पासे फकीर, वद्यो ते वळी वाणी गंभीर । मारा दिलमां तो एम
दिसे छे, अति मोटा पेगांबर ए छे ॥३०॥ करी वात परस्पर आम, करी शाम-
ने स्नेहे सलाम । झीणाभाइतणे दरबार, जह ऊतर्था धर्मकुमार ॥३१॥ पूर्वछायो—
दिवानखाने दयानिधि, पोते उतर्था श्रीपरमेश । पार्षद हरिजन संतने, बिजा
आप्या उतारा बेश ॥३२॥ चोपाइ—सौने आपियां आदरमान, प्रीते आप्यां भ-
लां खानपान । पांचीबा हतां नागर नाते, तेणे थाळ कर्यो भली भाते ॥३३॥
भाळी भाव जम्या भगवान, पछी आरोग्या सोपारी पान । हरिनौमी दिवस
आव्यो ज्यारे, थयो सारो समैयो ते वारे ॥३४॥ देशदेशना हरिजन आव्या, क-
रि बत्सव हरिने रिझाव्या । कहे वर्णि अभेसिंह राय, आज देरी छे जे स्थळ
मांय ॥३५॥ आसोपालवनुं झाड हतुं, अतिसुंदर तेह शोभतुं । सभा त्यां स-
जी सुंदर शामे, जोतां जनमन आनंद पामे ॥३६॥ मळी मोटामोटा सतसंगी,
आव्या पूजबा हरिने उमंगी । झीणोभाइ तथा दादोभाई, अंबाशंकर नागर-

माई ॥३७॥ पीपळाणाना नरसी मेहेता, अगत्राइमां पर्वत रेहेता । माणावदरमां मयाराम, मांगरोळे गोवर्धन नाम ॥३८॥ एहआदिक सोरठमांय, मोटामोटा जे भक्त गणाय । मळीने प्रभुनी पूजा करी, छबी अंतरमां लीषी धरी ॥३९॥ चारु चंदन पुष्प चढाव्यां, भारे भूषण वस्त्र धराव्यां । धूप दीप ने नैवेद्य धरी, अति आनंदे आरती करी ॥४०॥ करी स्तवन ने कीधा प्रणाम, मागी भक्ति भलीआठे जाम । एवामां जुनागढना निवासी, आव्या गांधर्व गान विलासी ॥४१॥ कर्युं सप्त स्वरे शुभ गान, रीझ्या ते सुणी श्रीभगवान । भेद गानना जाणे अनेक, एवो ए मंडळी मध्य एक ॥४२॥ जाण्यो तेहने मुमुक्षु सारो, बोल्या ते प्रत्ये धर्मदुलारो । तमे संसारमांहि रह्याछो, तोय दृढ निष्कामी थयाछो ॥४३॥ पण ईश्वरनुं नथी ज्ञान, माटे ते सर्व व्यर्थ समान । जाणो जीव विना वपु जेवुं, प्रभु-ज्ञान विना व्रत एवुं ॥४४॥ प्रभुना ज्ञान विना मोक्ष न थाय तेविषे । उपजातिवृत्त—जथार्थ जाणे हरिने न जेह, करे घणोरां व्रत दान तेह । तथापि तेनुं फळ अल्प थाय, प्रभू विना मोक्ष नहीं पमाय ॥४५॥ वृक्षो उभां जे वनमां रहेछे, ते ताप वृष्टी सघळुं सहेछे । तपस्वि तुल्ये तपते जणाय, प्रभू विना मोक्ष नहीं पमाय ॥४६॥ जो स्नान-थी मोक्ष मळे निदान, सदा करेछे जळजंतु स्नान । तथापि तेनां नहि पाप जाय, प्रभू विना मोक्ष नहीं पमाय ॥४७॥ जो मोक्ष पामे वनवास लीषे, के नित्य पत्रो फळ भक्ष कीषे । वनेचरो तो फळ पत्र खाय, प्रभू विना मोक्ष नहीं पमाय ॥४८॥ पढे जुओ पोपट रामनाम, जाणे न जे कोण हशेज राम । तेनाथि संसार नहीं तराय, प्रभू विना मोक्ष नहीं पमाय ॥४९॥ निष्कामि तो सौ बळदो रहेछे, परार्थ ते संकट तो सहेछे । तेनाथि वैकुंठ नहीं वसाय, प्रभू विना मोक्ष नहीं पमाय ॥५०॥ बडोतणां वृक्ष जटा वधारे, वागोळ ऊंघे शिर मास बारे । बहू घरे ध्यान बगो बधाय, प्रभू विना मोक्ष नहीं पमाय ॥५१॥ नोळीक्रियाकुं-जर तो करेछे, निर्मानि थे धूळ शिरे घरेछे । जाण्या विना व्यर्थ बधा उपाय, प्रभू विना मोक्ष नहीं पमाय ॥५२॥ चोपाह—ज्यारेईश्वरनुं ज्ञान थाय, थाय सुफळ तो सर्व उपाय । जळ सींचे ने बीज न होय, कांड फळ तेथी पामेन कोय ॥५३॥ शामे एम कही दृष्टि सांधी, थइ गांधर्वने त्यां समाधी । जोयुं जै तेणे अक्षर-धाम, दीठा त्यां एज सुंदरशाम ॥५४॥ पछी जाग्यो समाधिधि ज्यारे, पाये लाग्यो प्रभुजीने त्यारे । अहो अक्षरधाम अधीश, जाण्या में तमने जगदीश ॥५५॥ कृपादृष्टि कृपानाथ धारो, मुजने करो साधु तमारो । माहं मायानुं बंधन कापो, भक्ति आपनि उत्तम आपो ॥५६॥ शामे कीधो पछी साधु एने, दीधुं नाम देवानंद तेने । जडमूळथी वासना टाळे, एवुं कोण करे कळिकाळे ॥५७॥ एतो श्रीप्रभुनी प्रभुताई, पण जडमति जाणे न भाई । एवा कीधा हजारो हजार, तोय मूर्ख न माने लगार ॥५८॥ शामे कैने करावी समाधी, आपी ज्ञान तजावि

धि । शक्ति वावरि आ अवतारे, एवी तो नथि वावरि क्यारे ॥५९॥ पुषि-
वृत्त—नरतनु धरि धर्मरक्षकाज, अधिक प्रताप जणावियोज आज । जगप-
बहु जन्म अन्य लीधा, नथिनथि आज समान काज कीधां ॥६०॥ इति श्रीवि-
लालजीआचार्यविरचिते हरिलीलामृते षष्ठकळशे अर्चित्यानंदवर्णाद्विअभयसिंहनृपसंवादे श्रीहरि-
दुर्गे हरिनवमीउत्सवकरणनामा षोडशो विश्रामः ॥१६॥

पूर्वछायो—भूप सुणो अभेसिंहजी, कहे वर्णि अर्चित्यानंद । अति ललित
ठाकरी, जुनागढविषे जगवंद ॥१॥ चोपाई—हरिनौमी तणी विति रात, दशमी
प्रगटयुं प्रभात । करि नित्य क्रिया मुनिनाथे, सभा सारी सजी संत साथे
। भलो आज जहां छे भंडार, हतो पीपळो एक ए ठार । सभा त्यां सजी
र शाम, बेठा हरिजन संत तमाम ॥३॥ संते कीर्तन गायां ते ठामे, घणी
ते करी घनशामे । दीधो एवो भलो उपदेश, न रहे सुणि संशय लेश ॥४॥
अवसरे हामदखाने, सुणि कीर्ति प्रभूतणि काने । झीणाभाइने तरत तेडा-
, दरबारमां तेतो सिधाव्या ॥५॥ घडियाळि रुडा देवराम, तेडाव्या तेने पण
ठाम । भाळ्युं तेनी पासे शुद्ध भावे, आंहि स्वामिनारायण आवे ॥६॥ एवि
ती जईने उचारो, करे पावन दरबार मारो । मारे दर्शननी घणि आश, तमे
मो कहो स्वामी पास ॥७॥ पछि बेये प्रभुपासे आवी, बधी वात कही संभ-
ति । भूपती घणो राखेछे भाव, माटे तमने तेडाव्याछे माव ॥८॥ एवां सां-
ठ विनय वचन, जवा ऊठिया प्राणजीवन । मुक्तानंद ब्रह्मानंदस्वामी, नित्या-
दिक निष्कामी ॥९॥ साथे लीधा मोटामोटा संत, बहु स्वार पाळा बळवंत ।
ते खाचर सोमलो सूरु, प्रेमभक्तिमां जे बहु पूरो ॥१०॥ झिणाभाइ आदि-
रिजन, जेणे अरण्यां छे तन मन धन । एवा एवा जनो लइ साथ, चाल्या
गरमां मुनिनाथ ॥११॥ अश्व ऊपर श्रीजी बिराजे, वाजां विविध प्रकारनां
ते । भूपभवने गया भगवान, सामा आविया हामदखान ॥१२॥ कचेरीमां
। पधराव्या, कारभारियो पण सउ आव्या । पूजी अर्चिने कीधा प्रणाम, सा-
पोशाक आप्यो ए ठाम ॥१३॥ भले आव्या कळुं महाराज, मने कीधो कू-
थ आज । शामे आपीयो आशिरवाद, पूरी थइ तेना मननी मुराद ॥१४॥
लाएक नागरो त्यांय, राखता द्वेष अंतरमांय । तेओने उर ऊपजि झाळ,
जे शुं करिये एह काळ ॥१५॥ आप्युं भूपे एने मोटुं मान, केम करिये एनुं
मान । कर्यो सौए विचार ते त्यांही, एक नरसिंह पंज्यो छे आंही ॥१६॥
अभ्यासमां छे अधूरो, पण वाचाळ छे विप्र पूरो । तेनी साथे जो चर्चा
थ्य, स्वामी हारे ने अपमान थाय ॥१७॥ श्रीजी करता हता ज्ञानवात, द्वेषी
लेया भूप संघात । पंज्यो नरसिंह छे विप्र एक, भण्यो छे तेतो शास्त्र
क ॥१८॥ घणा दिनथी ते धारेछे आवुं, स्वामी साथे हुं चर्चा चलावुं ।

रजा यो तो तेडाविये राय, थाय चर्चा तो आनंद थाय ॥१९॥ सुणी बोलिया
 हामदखान, पंडयो आवे भले एह स्थान । पछी द्वेषिये तेने तेडाव्यो,
 एतो ऊतावळो चाली आव्यो ॥२०॥ जोतां दीसे केवुं तेनुं तेज, जाणे दारिद्र
 प्रत्यक्ष एज । पाघडीमांहि पंचांग केवुं, दीसे छापराणा मोभ जेवुं ॥२१॥ कपाळे
 भभुती करी केवी, कंटेवाळो कयों होय एवी । नाक तो जाणे देडकुं धरियुं, तेतो
 ताजि तमाकुये भरियुं ॥२२॥ लीट तो लुगडे लुतो जाय, तेना डाघ घणाज दे-
 खाय । खूब मुखमां तमाकु ते खाय, मुख तैथकी तेनुं गंधाय ॥२३॥ हाथ डं-
 कडा ने लांबा कान, आंख्यो उंडी ते खाडा समान । दांत बे तो देखाय बहार,
 भाग्या खोखरा थाय उच्चार ॥२४॥ आवी बोल्यो अहो अन्नदाता, सदा जीवो
 रहो सुखशाता । गउ ब्राह्मणना प्रतिपाळ, मारा जेवानी राखो संभाळ ॥२५॥
 एनो देखीने एवो आकार, भूपे चित्तमां कीधो विचार । कयांथी दारिद्र आ चाली
 आव्युं, एने दरबारमां कोण लाव्युं ॥२६॥ एनी आकृति मूर्खमां ठरशे, ए ते शा-
 खनी चर्चा शी करशे । भूपे आप्युं न आदरमान, तोय आवी बेठो तेह स्थान
 ॥२७॥ श्रीजीये कळुं भूपने त्यारे, अमे तो हवे जाशुं उतारे । साधुओ थोडीवार
 रहेशे, पुछशे तेने उत्तर देशे ॥२८॥ एम कहिने उतारे ते गया, नित्यानंद आ-
 दिक मुनि रक्षा । सतसंगना द्वेषियो जेह, बोल्या भूपनी आगळ तेह ॥२९॥
 पंढ्यो नरसिंह पंडित जेवो, सोसो गाउविषे नथी एवो । तेनी साथे जो चर्चा
 कराय, नित्यानंदजी तो वखणाय ॥३०॥ कहे नरपति चर्चा चलावो, कयांथी अ-
 वसर आवशे आवो । केटला एके धारियुं त्यारे, पंडयो प्रश्न तो पुछशे भारे ॥३१॥
 न्यायनो के वेदांतनो लक्ष, लैने करशे तेतो पूर्वपक्ष । कहे पंडयो हुं पुछिश वात,
 भाखे उत्तर एनो जे भ्रात ॥३२॥ कोइ शास्त्री सुण्यो नथी एवो, अति कठण छे
 उत्तर देवो । एक प्रश्न पुछुंहुं हुं एम, प्रभु पदने नमे सहु केम ॥३३॥ हाथ मुखने
 के माथाने जोई, नमुं केम कहे नहि कोई । खरो उत्तर एनो उच्चार, नित्यानंद खरा
 कहुं त्यारे ॥३४॥ नित्यानंद बोल्या मुनिराय, वंदे पद सरवांग वंदाय । माटे म-
 हिपतिने कहे दास, रहुं आपना कदमनी पास ॥३५॥ रहुं कोइ कहे नहि माथे,
 रहुं कोइ कहे नहि हाथे । नमे चरणारविदने जेह, खरो दासनो धर्म छे तेह ॥३६॥
 कहे पंडयो एतो वाळ्यो गोटो, आप्यो उत्तर ते बधो खोटो । सभा जीत्योहुं हुं
 देशदेश, कळुं ते मेंतो मान्युं न लेश ॥३७॥ वशिने मेंतो काशीमां वास, कयोंछे
 घणो शास्त्र अभ्यास । मारा प्रश्ननो उत्तर जाणे, एवो कोइ नथी एह टाणे ॥३८॥
 कहे स्वामी मने सुज्यो जेवो, आप्यो में एनो उत्तर एवो । बीजो उत्तर आप
 बतावो, सभासद् सउने समजावो ॥३९॥ कहे पंडयो जो शीखुं तमने, पछि
 कोण पुछे आवी अमने । खरो अर्थ गुरुनी कृपाथी, एक हुंज शिख्योहुं शि-
 ख्याथी ॥४०॥ बोल्या नागरो दिल दया लावो, साचो अर्थ पंजाजी सुणावो ।

बोल्या पंड्यो मुंछे धरी हाथ, साचो अर्थ सुणो सउ साथ ॥४१॥ प्रभुना पगमां नथी माया, बीजा अंगमां मायानी छाया । माटे पदने पवित्र प्रमाणी, बंदु पदने वदे सउ बाणी ॥४२॥ भाग्युं खोखरुं पंड्ये बोलाय, तेथी समजी शक्या नहिं राय । मुनिने पुछ्युं मस्तक नामी, कहो शी चरचा थइ स्वामी ॥४३॥ कहे स्वामि सुणो नरपाळ, पंड्यो एम कहेछे आ काळ । खोदानां तो कदम छेज पाक, बीजुं छे आखुं अंग नापाक ॥४४॥ कहे भूप एतो भूल मोटी, पंड्ये जे कहि ते बात खोटी । खोदातो पूरे पुरा छे पाक, कोण एने कहेज नापाक ॥४५॥ एवुं सांभळी नरसिंह पंड्यो, बीजुं प्रभ ते पूछवा मंड्यो । स्वामीने कहोछो भगवान, केम माने ते सौ मतिमान ॥४६॥ स्वामी जो एक ग्रंथ बनावे, पछि काशिये ते मोकलावे । करे मान्य ते सौ विदवान, त्यारे स्वामि खरा भगवान ॥४७॥ सुणी संतने पुछ्युं राजाये, कहो शुं कछुं तेह पंड्याये । नित्यानंद कहे सुणो राय, एतो एम कहेछे पंड्याय ॥४८॥ खरो सूर्य तो कहेबाय क्यारे, तेने दुनियां बधी माने त्यारे । नहीं तो नहीं सूरज तेह, एम बोलेछे पंड्याजी एह ॥४९॥ एवुं सांभळी बोल्या नवाब, एतो पंड्यानो जुठो जवाब । बधी दुनियां कहे नहीं तोय, जे छे सूर्य ते सूरज होय ॥५०॥ सुणि पंड्यो पड्यो बहु भोंठो, तेथी मोंहुं चडाविने उठ्यो । पंड्याजी तो पोते घेर गया, ब्रेषीबो पण दाझीने रखा ॥५१॥ मुनिने दीधुं राजाये मान, गया तेपण उयां भगवान । श्रीजीये बधी सांभळी बात, त्यारे तेह थयो रळीयात ॥५२॥ हत्ता कंठमां पुष्पना हार, नित्यानंदने आप्या ते वार । नित्यानंद जीत्या सभा जेह, प्रभु प्रगट प्रतापधि तेह ॥५३॥ पुष्पिताम्रावृत्त—मुनिवर विदवान नंद नित्या, जिरणगढे करतां विवाद जीत्या । पण लव न धरे असर्ष आप, मन समजे सउ श्रीजीनो प्रताप ॥५४॥ इति श्रीविहारिलालजीआचार्यविरचिते हरीलीलामृते षष्ठकळेशे अन्त्यानंदवर्णनद्विअभयसिंहनृपसंवादे श्रीजीर्णदुर्गे नित्यानंदमुनिकृतवादिपराजयनामा सप्तदशो विश्रामः ॥१७॥

पूर्वछायो—भाई झीणाना भवनमां, सतसंगी तथा सउ संत । सभा भरी बेठा हता, बेठा त्यां हता हरि बळवंत ॥१॥ चोपाई—रसोइ झीणाभाइनी हती, करी तेमणे आवी बिनति । थयोछे प्रभु तैयार थाळ, आबो जमवाने जनप्रतिपाळ ॥२॥ सुणी बोल्या श्रीजी साक्षात, झीणाभाइ सुणो एक बात । अंबाशंकर छे भक्त भाई, तेनी पतिन भली बाउबाई ॥३॥ एणे संकल्प कीघोछे आज, आवे बणनोतरे महाराज । करे मुज घेर भोजन पान, तो हुं निश्चे जाणुं भगवान ॥४॥ एवुं धारि करीछे रसोई, बाइ बेठांछे ते वाट जोई । माटे त्यां मारे जमवाने जावुं, मारो निश्चय तेने करावुं ॥५॥ एम उबरी अंतरजामी, उठि चाल्या तेने घेर स्वामी । भगुजी मूळजी ब्रह्मचारी, भेगा लैगया भवभयहारी ॥६॥ माये भोजन त्यां मागी लीधुं, उबाइये भावधी दीधुं । आप्युं नावा प्रथम वनुं नीर, नाया

सुंदर शाम शरीर ॥७॥ आप्यु आसन बेसवा काज, रुही रीते बेठा महाराज । बाउबाइये प्रेम अपारे, क्यु पूजन सोळ प्रकारे ॥८॥ चारु बंदन पुष्प चडाव्यां, वस्त्र ने उपवीत धराव्यां । भात भातना धूप त्यां धर्यो, घृतना घणा दीपक कर्या ॥९॥ प्रभुने पीरइयां पकवान, भाळि भाव जम्या भगवान । बाळि बीडि आप्यो मुखवास, स्नेहे आरोग्या श्रीअविनाश ॥१०॥ पछि पाद उपर पधराव्या, हता त्यां गादि तकिया बिछाव्या । आरती अति हेते उतारी, स्तुति उत्तम रीते उचारी ॥११॥ मारो संकल्प जाणियो स्वामी, निश्चे जाण्या में अंतरजामी । तमे अक्षरपर अक्षरेश, न रखो एमां संशय लेश ॥१२॥ हुं हुं दासि अनन्य तमारी, करुणा करो करुणाकारी । भाळि भक्ति बोल्या भगवान, बाइ मागो तमे वरदान ॥१३॥ भाळि भाव राजी थयो छुंय, मुखे मागो ते आपीश हुंय । बाउबाई बोल्यां तेणी वार, प्रभुजी मारे पुत्र छे चार ॥१४॥ रूपशंकर शिवशंकर, जटाशंकर ग्रीजा कुंवर । पुत्र चोथा छे माधवराय, एह चारेनुं कल्याण थाय ॥१५॥ बीजा बे पुत्र स्वर्गे गयाछे, नथि जाणतो क्यां ते रखाछे । पामे एपण अविचळ स्थान, देवदेव यो ए वरदान ॥१६॥ सुणि बोलिया श्रीगिरधारी, पेढियो एकवीश तमारी । ए तो पामशे अविचळ स्थान, आज आपुंहुं ए वरदान ॥१७॥ बाइ आनंद पामी अपार, क्यु बंदन वारमवार । अंबाशंके पण एह ठाम, प्रभुने कर्या दंडप्रणाम ॥१८॥ गया त्यांथकि धर्मकुमार, श्रीणाभाइतणे दरवार । आज देरी छे मंदिर पास, सभा त्यां करता अविनाश ॥१९॥ आसोपालव ने जांबुकेरुं, हतुं झाड शोभित घणेरुं । करी संते पंगत ते स्थान, प्रभुये पीरइयां पकवान ॥२०॥ संध्याकाळे सभा सजी त्यांय, जोइ जन हरखे मनमांय । बाद वदवा माटे उनमादी, आव्या मोटामोटा मतवादी ॥२१॥ कैके वेदांतवाद विस्तार्यो, कैके नास्तिकनो मत धार्यो । कैक तो वाममार्गना वादी, करे कोइक मंत्र तंत्रादी ॥२२॥ श्यामे सौनो पराजय कीधो, डंको आपनि जीतनो दीधो । केटलाक हता अभिमानी, तेणे तो कांइ बात न मानी ॥२३॥ पण वैखि हता जन जेह, हरिना थया आश्रित एह । एवामांहि बनी बिजी बात, सुणो भूप अभेसिंह भ्रात ॥२४॥ जीवो जोशी आव्या जेतपरथी, उचर्यो मुख गदगद स्वरथी । अहो कृष्ण कृपाना निधान, भक्तिनंदन श्रीभगवान ॥२५॥ पीडा बिप्रो करेछे अपार, मुक्युं मुज घरने नातवार । रुठयोछे बळि मुजपर राय, गाममांहि नही रहेवाय ॥२६॥ कृपानाथ कहो तेम करुं, कहो तो भगवो भेल धरुं । कहो तो लडुं नातनि साथे, हथियार धरुं निजहाथे ॥२७॥ कहे वर्णि सुणो नरनाथ, केटलोएक विप्रोनो साथ । राखे श्रीहरि ऊपर बेष, नडे हरिजनने ते बिशेष ॥२८॥ उपजातिवृत्त—विप्रोतणुं मान बधारवाने, काया धरीछे नरनाथने । तेने द्विजो शत्रु समान देखे, अहो जुओ कौतुक आ अलेखे ॥२९॥ चोपार्ड—

जीवा जोंशिनि सांभळी बाणी, बोल्या स्नेहथि सारंगपाणी । क्षमा राखवि भक्ते
सदाय, सौथि सारो छे एज उपाय ॥३०॥ छेवि आपणा होय विशेष, तजी ते
स्थळ बसवुं विदेश । माटे त्याग करो तेह गाम, तमे जैने बसो बीजे ठाम ॥३१॥
कहि एम श्रीधर्मकुमारें, सभा सासुं जोयुं तेह बार । माम गोरबियाळीना जे-
ह, हीराआदि पटेलिया तेह ॥३२॥ तेने जोह बोल्या घनशाम, राखो जोशीने
भामने गाम । राखजो सर्वदा बरदाश, एतो मारा अनन्य छे दास ॥३३॥ प-
छी जोशी कुडुंब सहीत, रखा त्यां जइने रुडी रीत । कथा श्रीहरिनी संभळा-
ये, दैवीने सतसंग करावे ॥३४॥ पटेलोये पीठवडी वसावी, त्यारे जोशीये त्यां
एखा आधीं । सांये जोशीनी राखी संभाळ, जाणी परम धरम प्रतिपाळ ॥३५॥
हवे श्रीहरिनी कहुं वात, संध्याकाळ बित्यो थइ रात । सभा त्यारे विसर्जन क-
रि, झीणाभाइ भुवन गया हरी ॥३६॥ अदिबाये तथा गंगाबाये, हतो थाळ क-
राबियो त्यांये । जम्या त्यां जइने प्रभु थाळ, पोढ्या दीवानखाने दयाळ ॥३७॥
प्रभुं बळता दिवसुं प्रभात, हवे ते दिननी कहुं वात । ओटो छे हाथिखानानी
गास, बेठा ए स्थळमां अविनाश ॥३८॥ वसुं करशन वाळंदे कर्युं, प्रभुये पछी लान
आदर्युं । गिरनारनो जेमलमेर, जेनी बागती हाक चोफेर ॥३९॥ आव्यो दर्शन
करवाने काजे, आप्यो हार एने महाराजे । अति ऐश्वर्य देखाड्युं एने, कर्पो आ-
श्रित तेथकि तेने ॥४०॥ पछी बोलिया श्रीहरि पंडे, आज जाशुं दामोदर कुंडे ।
अम साथे तमे जो अबाय, कशि हरकत अमने न थाय ॥४१॥ सुणि जेमलमे-
र उबरे, तमने कोण हरकत करे । तमे ईश्वरमूर्ति छो आप, प्रौढ दिसे तमारो
प्रताप ॥४२॥ काळ तमथकी पामेछे घ्रास, कोणमात्र बिजा तमपास । करो आ-
ज्ञा ते शीश घरीश, प्रभु आपनी साथे आबीश ॥४३॥ पछी सारी सर्जी अ-
सबारी, गिरनार चाल्या गिरघारी । लीघो जेमलमेरने साथे, निजदास गणी
मुनिनाथे ॥४४॥ जैने नाछा दामोदर कुंडे, नाछा रेवतीकुंडे अखंडे । दामोदरने
नम्या जोडी हाथ, पछी निखिया जै भवनाथ ॥४५॥ सभा त्यां सजी श्रीघनशामे,
तीर्थवासी घणा तेह ठामे । गिरनार जता हता जेह, आवि बेठा सभामांहि तेह
॥४६॥ देखी प्रगट प्रभुनो प्रताप, थया आश्रित बहु जन आप । पछी पुरभणी
शाम सिचाव्या, दामोदरकुंड मुकीने आव्या ॥४७॥ भली रस्ताथी उत्तर भणी,
भाळी रायण शोभिती घणी । तहां उभा रखा अविनाश, हतो जेमलमेर ते पास
॥४८॥ तेने कृष्णे कहुं तेह बार, जाय सत्संगि जे गिरनार । तमे तेहनुं रक्षण
करजो, धर्म भाइपणुं उर धरजो ॥४९॥ कहे जेमल आज्ञा घरीश, हरिजनने सहाय
करीश । काळ मायाथकी परमेश, मारुं रक्षण करजो हमेश ॥५०॥ आवजो ते-
डबा अंतकाळे, तथाअस्तु कहुं धर्मलाले । झीणाभाइतणे बरबार, पछी आ-
बिया विश्वआधार ॥५१॥ नागर घेर, प्रभु जैने जम्या रुडी पेर ।

झीणाभाहने त्यां रही रात, चालवा मांडयुं उठी प्रभात ॥५२॥ त्यारे सोरठना हरिजन, उदासी अतिशो थया मन । कष्टुं जैने प्रभुजिनी पास, बसो आंहि महा-प्रभु वास ॥५३॥ हरिगीतछंद—करि वास प्रभु अमपास उरनी आश परिपूरण करो, तब दास सकळ उदास छे अविनाश ते अंतर धरो । करि प्रीत चोर्यो चित नविनवि नित्य वातो उबरी, निज जीत करी आ रीतथी भयभीत करी चाल्या हरि ॥५४॥ ब्रजदेश तुल्य विशेष सोरठदेशमां बसता तमे, परदेशमां परमेश जाशो लेश नहि जाण्युं अमे । मधुपुर समान निदान गढपुर गाम शाम सिधावशो, आ स्थान दर्शनदान देवा कान क्यारे आवशो ॥५५॥ जळजंतु जळ विण जेम तम विण तेम तरफडिये अमे, करी केम रहीये क्षेम अमने एम तो शिखवो तमे । तम विण रहे नहि प्राण प्रभुजी प्राणना पण प्राण छो, शुं जाण करिये वाणीये दिल जाण सर्व सुजाण छो ॥५६॥ घनशाम निर्मळ नाम पूरणकाम सुखना धाम छो, ठरबा तणुं छो ठाम जनविश्राम आठे जाम छो । महाराज गरिबनिवाज संतसमाजना शिरताज छो, अम काज तनु धरि आज सद्य जहाज निजजननाज छो ॥५७॥ चोपाइ—निजजनना दयाना जहाज, रहो आंहि सदा महाराज । सुणी बोलिया सुंदर शाम, जशुं हमणां तो गढपुरगाम ॥५८॥ मने वालो छे सोरठ देश, दिव्यरूपे रहीश हमेश । एवां वचन वदीने ते वारे, दीधी धीरज धर्मकुमारे ॥५९॥ त्यारे सोरठना हरिजन, बोल्या वालानी पास वचन । जुदांजुदां अमारां जे गाम, आवी दर्शन यो घनशाम ॥६०॥ हरिजनने हरख उपजावो, सुखे गढपुर आप सिधावो । कहे कृष्ण तमारेज गाम, देता दर्शन जाशुं ते ठाम ॥६१॥ पुष्पिताम्रावृत्त—हरिजन सहजुने कर्या विदाय, सुपथ जतां गुण कृष्णनाज गाय । दर्शनथकि दुःख सौ विदार्युं, सुखकृत ते विसरे नहीं विसार्युं ॥६२॥ इति श्रीबिहारिलालजीआचार्यविरचिते हरिलीलामृते षष्ठकलशे अर्चित्यानंदवर्णीद्रव्यभयसिंहनृपसंवादे श्रीहरिजीर्णदुर्गे हरिनौमीउत्सवकरणनामा अष्टादशो विश्रामः ॥१८॥

पूर्वछायो—जीरणगढथी जगपती, थया चालवाने तैयार । जग्या मेता नरसिंहनी छे, आव्या प्रभू ए ठार ॥१॥ चोपाइ—आव्युं हरिजनवृंद बळावा, तेने अंतरे सुख उपजावा । ज्यां छे आमालेंचोतणं वृंद, उतर्या तहां आनंद कंद ॥२॥ वातो करतां थई घणी वार, त्यांतो दिवस चडयो घडी वार । उचर्या हरिजन एवुं जोई, प्रभु आंहि करावो रसोई ॥३॥ करे भोजन सौ संतसाथ, पछी पंथे पधारजो नाथ । भक्तिपुत्रने ते वात भावी, त्यारे खीचडी करवा मंडावी ॥४॥ पासे जग्या मेताजीनि जाणी, पधार्या जोवा सारंगपाणी । जोयो जै मेता नरसीनो ओटो, वचे छे तुळसी क्यारो मोटो ॥५॥ मेता नरसीनुं आसन भाळी, बेठा तेपर श्रीवनमाळी । बोल्यो बावो बेसो तमे हेठा, केम मताने आसने बेठा ॥६॥ कहे कृष्ण बावा सुणी लैये, अमे मेताजीना गुरु छैये । सुणी बावो नयो ते द्वाइ,

बोल बोली शक्यो नहि काई ॥७॥ कृष्णे तेने समाधि करावी, तेमां एवी ली-
ळा देखडावी । स्तुति स्वामीनारायणकेरी, करे नरसिंह मेतो घणेरी ॥८॥ राधा
लक्ष्मि आदि घणी शक्ति, करे भावधी श्रीजीनी भक्ति । एवं जोई जाग्यो बा-
बो ज्यारे, थयो श्रीजीतणो शिष्य त्यारे ॥९॥ संतो पासे गया भगवंत, पोते
पीरशी जमाडिया संत । जमी त्यांथकी आगळ गया, बिसारत बागमां रात र-
ह्यां ॥१०॥ बरफी भरी माटलीमांय, पांचीबाइये मोकली त्यांय । जम्पा श्रीहरि बर-
फी ते स्वादी, आपी सर्वने शिष्ट प्रसादी ॥११॥ जैने बळते दिवस वणथळिये, सौ-
ने दर्शन दीधां शामळिये । रक्षा कल्याणभाइने घेर, सूर्यकुंडे नाछा शुभपेर ॥१२॥
मेघपर त्यांथी माव सिधाव्या, नाथ त्यांथकि नावडे आव्या । महादेव ओझे
मन घारी, सेवा श्रीहरिनी करी सारी ॥१३॥ प्रभु त्यांथी गया पीपळाणे, त्यां-
ना भक्तीने तो सह जाणे । आखा गामने टीकरतणो, जहां मारग एकठो गणो
॥१४॥ व्रण नदियो मळेछे ते ठाम, कहुंछुं सुणो तेहनां नाम । साबळी नदी ने
क्षारवती, नाम श्रीजीतुं तो मधुमती ॥१५॥ तेह संगममां घणी बार, जइ नाछा-
छे धर्मकुमार । आखे गाम जई अविनाश, पछि त्यांथि गया मूळियास ॥१६॥
हतो त्यां हरिजन हदोमेर, धनशाम गया तेने घेर । मढडे गया श्रीमहाराज, जे-
ठामेरनुं त्यां कर्तुं काज ॥१७॥ प्रभु त्यांथि गया अगत्राई, भेट्या भीम ने परव-
तभाई । आंबो भक्त भजे भगवान, दीधां तेहने दर्शनदान ॥१८॥ नदी त्यां छे
बडोदरी नाम, कर्तुं स्नान तहां घनशाम । आंबो घोंळियो छे वळि ज्यांय, प्र-
भुजीये सभा सजि त्यांय ॥१९॥ काळवाणिये कृष्ण सिधाव्या, मावो त्यांथकि
माळिये आव्या । मूळजी नेणशी बे लुवाणा, त्यांना भक्त भला वखणाणा
॥२०॥ मळि तेहने जनप्रतिपाळ, गया लाठोदरे धर्मलाल । मांगरोळ थई गया
लोज, रक्षा पंचाळे जै पंच रोज ॥२१॥ गामथी पश्चिमे अहोराव, खोखरा ना-
मनुं छे तळाव । नावा नित्य हरी तहां जाता, जग्या जोइने रंजन धाता ॥२२॥
एक समय शिलापर शाम, बेठा वपन करावा ते ठाम । एवी आज्ञा करी हती
मावे, पूछ्या वगर न जन कोइ आवे ॥२३॥ सूर्योखावर तो तेह वारे, थया दर्शने
आतुर भारे । एथी आज्ञा तो वीसरि गई, आव्या दर्शने सत्वर थई ॥२४॥ ह-
ता भक्त नवलसिंह नाम, तेनी प्रत्ये बोल्या घनशाम । सुराभक्तने जै कहो एम,
आज्ञा तोडीने आवो छो केम ॥२५॥ एम कहिने एने अटकावो, मारी आज्ञा तो
पूरी पळावो । सुणतां भक्त तेह सिधाव्या, सुराभक्तने जै अटकाव्या ॥२६॥ त्या-
रे रोवा मांड्युं तजि धीर, नेणथी वरइयां बहु नीर । राग ताणी रुदन बहु कीधुं,
दयावंत थया दयासिंधु ॥२७॥ भक्तवत्सळ छे भगवान, प्रेमथि थया आतुरवान ।
सुराभक्तनुं संकट जाणी, पळ्यां नाथना नेणथि पाणी ॥२८॥ सुराभक्तने पासे
बोलाव्या, दैने दर्शन दिल हरखाव्या । वळि बोलिया वृषकुळ इंदु, पळ्यां आ

સ્થળે આંસુનાં બિંદુ ॥૨૯॥ માટે બિંદુસરોવર નામ, ઠરશે સરનું એહ ઠામ । આંસુ લક્ષ્મીપતિ તળાં જેમ, સિંધુપરમાં પડ્યાં હતાં તેમ ॥૩૦॥ બિંદુસર થયું છે તે ઠેકાણે, તેતો આ જગના જન જાણે । મારિ આંહુયનાં આંસુ આ ઠાર, પડ્યાં તેથી છે મહિમા અપાર ॥૩૧॥ શ્રાદ્ધ જે કોઈ આ સ્થળે કરશે, તેના પૂર્વજ સર્વે ઉદરશે । સ્નાન દાન કરે જપજાપ, તેનું પુણ્યતો થાશે અમાપ ॥૩૨॥ એહ આદિક મહિમા અપાર, બોલ્યા શ્રીમુખે ધર્મકુમાર । વલ્લિ ભક્તિતનુજ ભગવાન, ઘણીવાર કર્યું એમાં સ્નાન ॥૩૩॥ સાબલી નદીમાં ઘણે ઠામ, જઈ નાહ્યા છે શ્રીઘનશામ । ધરો મગરિયો છે ગાડ એક, તહાં નાહ્યા છે વાર અનેક ॥૩૪॥ ગામથી વલ્લિ પૂર્વદિશાયે, સ્વામિ રામાનંદ સાથ, ઘણી વાર નાહ્યા મુનિનાથ ॥૩૫॥ ધન્યધન્ય તે પંચાલુ ગામ, મોટાં તીર્થ ઠર્યાં તેહ ઠામ । એમ પંચાલુ પાવન કરી, પછી ત્યાંથી સિંધાવિયા હરિ ॥૩૬॥ સુતરેજ ગયા ભગવાન, તહાં વાવ્યવિષે કર્યું સ્નાન । દાંડુઠક્કર અને જેરામ, સ્નેહે સેવ્યા તેણે ઘનશામ ॥૩૭॥ બાલાગામે ગયા બહુનામી, નદી ઓછતમાં નાહ્યા સ્વામી । માળાવદર થૈને મુરારી, ગયા વેલ્લવે ગામ વિચારી ॥૩૮॥ ભક્ત ત્યાં વસે દાસો કુંભાર, મળ્યા તેહને ધર્મકુમાર । ગયા ત્યાંથી તમારે ગામ, ગુણવંતુ ગણોદ છે નામ ॥૩૯॥ નદી ભાદરતટ ફુલબાગ, ઉતર્યા હરિ ત્યાં જોઈ લાગ । હતા પૂર્વજ ત્યાં જે તમારા, સતસંગિ હતા સડ સારા ॥૪૦॥ તેણે સેવા સજી ભલિ ભાત, ભાલિ ભાવ રહ્યા પ્રભુ રાત । જાલિયે ગયા જગજીવન, કર્યું વેણું નદીમાં મજ્જન ॥૪૧॥ ગયા ભાયાવદર ભગવાન, દીધું દાસોને દર્શનદાન । ભલા ભક્ત તહાં જુણોભાઈ, મયાશંકર પળ ગામમાં ॥૪૨॥ ભલા ભક્ત ભવાનીશંકર, જાણો નાત તો તેની નાગર । સૌયે શ્રીહરિની સજી સેવા, મોટો લાભ અલૌકિક લેવા ॥૪૩॥ હેતે થાલ કર્યાં હરિરામે, કર્યું ભોજન સુંદર શામે । જમિને સંત પાર્ષદ સાથ, સ્વામીને જાલિયે ગયા નાથ ॥૪૪॥ ભાવે સેવિયા રાવલ ભક્તે, કર્યું ભોજન હરિયે વિરક્તે । ઉપલેટે ગયા જનકાજે, જોઈ મોજ નદી મહારાજે ॥૪૫॥ ભાલ્યો ત્યાંથી પૂરવ ભાગ, દીધો ત્યાં દરબારનો બાગ । સોમનાથ સદાશિવ ત્યાં છે, વડ ત્યાંથી ઉત્તરમાં છે ॥૪૬॥ ઉતર્યા જઈ ત્યાં અવિનાશી, આવ્યા દર્શને ગામ નિવાસી । પ્રેમી ભક્ત નારણજી પટેલ, નથુ બારૈયો સાથે આવેલ ॥૪૭॥ રૂપડોશી તથા મલુડોશી, આવ્યા વિપ્ર નારાયણ જોશી । તપ્યો સૂરજનો અતિ તાપ, તેનું થાય ન કોઈથી માપ ॥૪૮॥ ત્યારે કુંડી કુવાપાસે જોઈ, કૂપનીરે હરિજને ધોઈ । પ્રભુને તેવિષે પધરાવ્યા, કાઢી કૂપજલે નવરાવ્યા ॥૪૯॥ જલના ઘડા એક હજાર, વાલા ઉપર રેઝ્યા તે વાર । પછી વલ્લ ધરી વૃષલાલ, ગયા બાગમાં જમવાને થાલ ॥૫૦॥ હતું શ્રાદ્ધ કદંબનું ડ્યાંય, પાક કીધેલો જોશીયે ત્યાંય । ભાલ્લી ભાવ જમ્યા ભગવંત, જમ્યા પાર્ષદ ને જમ્યા સંત ॥૫૧॥ દીનબંધુને તે

या भाडेर, विचर्या भोजा भक्तने घेर। धोराजी गया धर्मकुमार, गया
यांथी फणेणी मोझार ॥५२॥ हता सोनी सारा सतसंगी, करी मावनी सेवा
उमंगी। गया गुंदाळे सुंदर शाम, गया त्यांथकि गालोळ गाम ॥५३॥ मावो
भक्त लखो राजगर, कर्ण पावन तेहनां घर। तोरी गाम गया ततखेव, त्यांथी
रड्डीये गया देव ॥५४॥ भक्त त्यां भला रूपशीभाइ, स्नेहे सेव्या तेणे सुख-
ताइ। घूघराळे गया घनशाम, लघु सुतार भक्त ते ठाम ॥५५॥ गया कोटडे
यांथी कृपाळ, पीठोवाळो तहांनो भूपाळ। तेना पांच पवित्र कुमार, राखे प्रभु-
दमां बहु प्यार ॥५६॥ सुरो मातरो राणिंग जाणो, हाथियो ने गोलण पण
जाणो। सौये श्रीहरिनी करि सेवा, अति भाविक भक्त ते एवा ॥५७॥ त्यांथि
किंयि शाम सिधाव्या, मोका खाचरने मन भाव्या। तेना ओघड खाचर भा-
रहे ते गाम खंभाळा माई ॥५८॥ तेतो प्रभुने करीने प्रणाम। त्यांथी तेडी
या निजगाम। त्यांथी कृष्ण गया करियाणे, हता देहोखाचर ते ठेकाणे ॥५९॥
पांच पुत्र तेना भला जाणो, ओढो उन्नड ने त्रीजो राणो। चोथो लुणो ने पांच-
सो भोज, राखे प्रभुपर प्रेम घणोज ॥६०॥ सौये सेवा सजी सारी रीते, जम्या
श्रीहरि संत सहीते। गया वावडीये विश्वराय, नानबाइये सेविया त्यांथ ॥६१॥ एम
गोरठमां घनशाम, करी आव्या घणांघणां गाम। जूनेगढथी चाल्या जगदीश,
गित्या वाटमां वासर वीश ॥६२॥ कोइ गाममां भोजन कीधुं, क्यांइ तो पय के जळ
गिधुं। क्यांइ तो दीधुं दर्शनमात्र, कोइ गामविषे रखा रात्र ॥६३॥ चाल्या बाव-
गिथी प्रभु प्यारा, आव्युं तीर्थ त्यां सहस्रधारा। भाळि रीझीया श्रीभगवान, कर्ण
अंतसहित त्यां स्नान ॥६४॥ आवी अक्षयतृतीया ज्यारे, गया गढपुरमां प्रभु त्यारे।
शामा आव्या सह सतसंगी, वाय वाजां विशेष उमंगी ॥६५॥ नेणे निरखिया
टवर नाथ, अति हरखियो हरिजन साथ। प्रेमे पुलकित थाय शरीर, आव्यां
गमां नेहनां नीर ॥६६॥ आवे आंधळाने जेम आंख्य, करी पक्षी पामे जेम पांख।
त्यां प्राण आवे करी जेम, हैये हरिजन हरखिया तेम ॥६७॥ एह समयनो आनंद
थाय, शेषनागे वरणव्यो न जाय। पेठा गढपुरमां परमेश, त्यारे पुरजन हर-
ख्या विशेष ॥६८॥ दादाखाचरने दरबार, आवी उत्तर्या विश्वआधार। जेम
तोई करीने प्रवास, पाछो आवे पोताने निवास ॥६९॥ त्यारे हरख हैयामां
थाय, एम हरख्या हैये हरिराय। बालुं अक्षरधामथी आज, गढपुरने गणे महा-
तज ॥७०॥ पछी अक्षयतृतीया केरो, कर्णो उत्सव सरस धणेरो। नरसिंह च-
र्दशि आवी, कर्णो उत्सव जनमन भावी ॥७१॥ भीमएकादशी दिन भाळी,
ना उत्सवनी हृद बाळी। साल त्रेसठनी गइ सारी, एनी लीळा संक्षेपे उचारी
॥७२॥ पुष्पिताम्राष्ट्र—प्रतिदिनतणुं जो चरित्र धारी, वरणन कोइ करे कवि विचारी।
गड्ड जुग बदतांज बीति जाय, पण प्रभुनुं न चरित्र पूर्ण थाय ॥७३॥ इति श्रीविहा-

રિલાજીઆચાર્યવિરચિતે હરિલીલામૃતે ષષ્ઠકલ્પે અચિત્યાનંદવર્ણીદ્રામયસિંહનૃપસંવાદે શ્રીહરિસૌ-
રાષ્ટ્રદેશવિચરણનામા એકોનવિંશો વિશ્રામઃ ॥૧૯॥

પૂર્વછાયો—ભૂપ સુણો અમેસિંહજી, પછી આવી ચોસઠની સાલ । રથજાત્રા
રુઢિ રીતથી, કરિ ગઢપુરમાં ઘૂલ્યાલ ॥૧॥ ચોપાહ—દૈવિ જીવને ઉપદેશ કરવા,
ગઢપુરથી ગયા પ્રભૂ ફરવા । ગયા રામપરે તેહ ટાળે, પછી ત્યાંથી ગયા કરિયાળે
॥૨॥ દેહાલાચરને દરબાર, ઉતર્યા જહ વિશ્વ આધાર । તેણે ખાવ મલો ડર ધા-
રી, સેવ્યા લેહસહીત સુખકારી ॥૩॥ સતસંગી તે ગામના જાણો, જેનું નામ
કાઠો મકવાળો । તેણે આવીને અરજ ઉચારી, મારે ઘેર પધારો મુરારી ॥૪॥ ભ-
ક્તવત્સલ છો ભગવાન, આપો સર્વને દર્શનદાન । એવિ બિનતિ સુણો એહ ઠામ,
તેને ઘેર ગયા ઘનશામ ॥૫॥ તન મન હરખી તેહ ટાળે, કરી પૂજા કાઠે મકવા-
ળો । બિજા સત્સંગિયોનો સમાજ, આવી બેઠો ત્યાં દર્શનકાજ ॥૬॥ જીવો ધા-
ધલ પળ હતો ત્યાંય, તેણે ઇચ્છા કરી ડરમાંય । કાઠા કાંઈ કરીને દેલાડું, મહા-
રાજને હરખ પમાડું ॥૭॥ ભક્ત વાંસઠી સારી બજાવે, એવી કોઈ બીજાને ન પાવે ।
મહારાજને શીશ નમાવી, તેણે વાંસઠી સરસ બજાવી ॥૮॥ જેમ ડોલે મણિધર
વ્યાઠ, તેમ ડોલવા લાગ્યા દયાઠ । નવ રાખી બજાવતાં લામી, બોલ્યા રીશી-
ને અંતરજામી ॥૯॥ ધન્યધન્ય તમે ગુણવાન, આપું માગો તેવું વરદાન । જીવો
ધાધલ બોલિયા વાળી, સુણો શ્રીહરિ સારંગપાળી ॥૧૦॥ રાજી જો થયા છો
મહારાજ, એક ઇચ્છા છે તે પુરો આજ । કૃષ્ણ અવતારમાં તમે નાથ, વનમાં ધ-
રી વાંસઠી હાથ ॥૧૧॥ રુઢિ રીતે વજાડીતી જેવી, લીઠા અમને દેલાડોજિ
એવી । એજ માગુંહું હું વરદાન, બીજી ઇચ્છા નથી ભગવાન ॥૧૨॥ એમ કહી એક
વાંસઠી તાજી, કરી મેટ રુદે થઈ રાજી । કરુણા કરી કરુણાનિધાન, દીધું માગ્યું
એવું વરદાન ॥૧૩॥ સંધ્યાકાઠ સમો થયો ડ્યારે, કરી આરતી ને ધુન્ય ત્યારે ।
જીવો ધાધલ બોલિયા વાળી, સુણો શ્રીહરિ સારંગપાળી ॥૧૪॥ ગામ બહાર વાં-
સાવડીધાર, નદી જ્યાં વહેછે કાલુખાર । ત્યાં આપ પધારો અત્યારે, એવી ઇચ્છા
છે ડરમાં અમારે ॥૧૫॥ ત્યાં વાસઠી આપ વજાડો, લીઠા ગોકુલકેરી દેલાડો ।
સુણો બોલિયા નવઘન દેહ, સ્ત્રીણો સ્ત્રીણો આ વરસેછે મેહ ॥૧૬॥ માટે શી રીતે
સૌયેજવાશે, અંગે ધારેલાં વલ્લ ભીંજાશે । જીવોભક્ત કહે તે પ્રસંગે, અમે ધાબઠા
ઓઢશું અંગે ॥૧૭॥ સારો ધાબઠો લાવી દેલાડયો, મહારાજને અંગે ઓઢાડયો ।
સહુ ધાબઠા ઓઢીને ત્યારે, વિચર્યા વાંસાવડકેરિ ધારે ॥૧૮॥ ત્યાં મેઘ તો
ઉતરિ ગયો, ચંદ્ર પૂનમનો ઉદય થયો । ઘની વાર કરી જ્ઞાનવાન, ડોઢ પોર
ઉપર ગઈ રાત ॥૧૯॥ ધાબઠો ઓઢી શોમેછે કેવા, ગોપમંડલમાં કૃષ્ણ જેવા ।
ભક્તે વાંસઠી આગઠ ધરી, કરી બિનતિ બજાવો શ્રીહરી ॥૨૦॥ પળે આંટી ભ-
રાવીને શામ, આપે ઉભા રહ્યા એહ ઠામ । ત્રિભંગી છાંબે તે સમે કીધો, પછી વાં-

સઠિ હાથમાં લીધી ॥૨૧॥ સત્વામંડલિ તો ઉભિ ફરતી, અતિ અંતરે આનંદ
 ધરતી । પુરમાં પ્રભુ નિદ્રાને પ્રેરી, ઉંઘે જઈ જન સૌ લિધા ઘેરી ॥૨૨॥ પછી વાં-
 સઠી વાલે વજાવી, તેમાં ઢાઢા અલોકિક લાવી । તેવિષે લઈ અદ્ભુત તાન, સા-
 મવેદતણું કર્યું ગાન ॥૨૩॥ ગાયાં વૃહદરથંતર સામ, ગાયું મહાર્વશ્વાનર નામ ।
 અતિ ઉત્તમ રાગ આઢાપ્યો, તેનો ત્રિભુવનમાં સ્વર વ્યાપ્યો ॥૨૪॥ તેધિ ધૂર્જટિનું
 છુટયું ધ્યાન, આવ્યા દેવો ચડીને વિમાન । રહ્યાં થંભિ નદીતળાં નીર, રહ્યો થંભિ
 વહેતો સમીર ॥૨૫॥ ડોલ્યા દિગ્ગજ ને દિગપાઢ, વસુધાધર ડોલિયો વ્યાઢ । થંભ્યાં
 તારામંડલતળાં વૃંદ, થંભ્યો આકાશમાં જોવા ચંદ ॥૨૬॥ ભરવાડતળા વાઢામાં-
 થી, સુણિ નાદ ગાયો દોડીત્યાંથી । આવી શ્રીહરિને વિંટીવઢી, પશુ પક્ષીનિ સુધ
 બુધ ટઢી ॥૨૭॥ એમ વીતિયો કાઢ અપાર, જન જાણે વિતી ઘડિ ચાર । સત્વા
 સર્વને થે ત્યાં સમાધી, મટિ માયાનિ સર્વ ઉપાધી ॥૨૮॥ સૌયે દીઠું સમાધિમાં વીર,
 જાણ્યું છેયે કાલિંદીને તીર । વંસી વાય વાલો વૃંદાવનમાં, વચ્ચે ઝમા રહી ગોપજ-
 નમાં ॥૨૯॥ પછિ જાગિને જોયું અનૂપ, દીઠું પ્રત્યક્ષ એજ સ્વરૂપ । દેવતાઓયે પુણે
 વધાવ્યા, પછિ શ્રીહરિ ઝતારે આવ્યા ॥૩૦॥ આપ આપને જૈને ભવન, સુખથી
 કર્યું સૌયે શયન । બીજે દિન તેનાં કીર્તન ચાર, કર્યાં બ્રહ્મસુનીયે તૈયાર ॥૩૧॥
 વાંસઢી વજાડી બઢવીર, સઢી આજ કાલંદીને તીર । કાઢુભાર નદીને કિનારે,
 કરિ એવિ લીઢા કરતારે ॥૩૨॥ વઢી તે મકવાણાને ઘેર, કર્યું બીજું ચરિત્ર સુપેર ।
 સાંમઢાવું હવે તેહ ગાઈ, સુણો ભૂપ અમેસિંહ ભાઈ ॥૩૩॥ એક દિન મકવાણાને
 ધામ, વિચર્યા હતા સુંદરશામ । પૂર્વદ્વારનો ઓરડો જેહ, દીઠો બંધ નિરંતર તેહ
 ॥૩૪॥ પ્રભુજીયે પુછ્યું આમાં શું છે, કેમ એ ઘર બંધ રહ્યું છે । કાઢોભક્ત બો-
 લ્યા તતલેખ, પ્રભુ એમાં છે પૂર્વજ દેવ ॥૩૫॥ પીતરાઈ અમારા છે જેહ, તેમાં અ-
 વગતિયા થાય તેહ । ફઢાં કાછનાં તેનાં બનાવી, મુકિ જાયછે આ ઠામ આવી
 ॥૩૬॥ નડેછે કોઈને તેહ ઝયારે, આંહિ આવિને ધૂળેછે ત્યારે । ભૂવા ધૂળે ને ઢા-
 કલાં વાગે, વંશશૃદ્ધિ તેની પાસે માગે ॥૩૭॥ બાધા રાઢીને દર્શને આવે, ઘીનો
 દીવો ને શ્રીફઢ લાવે । ઘણા લોકો તો એવું કહેછે, દેવ હાજરાહજુર એ છે ॥૩૮॥
 માન્યાથી મંદવાઢ મટાઢે, કરે નિંદા તો પીઢા પમાઢે । અમને ગમતું નથિ એહ,
 કેમ જાય જુનો ચાલ તેહ ॥૩૯॥ આપ આંહિ ચિરાજોછો ઝયારે, નથિ ધૂળતા
 જન આવિ ત્યારે । તમે જાઓ ઝયારે અન્ય સ્થાન, બહુ ત્યારે કરેછે તોફાન ॥૪૦॥
 પ્રભુયે પછી ઘર ઉઘઢાવ્યું, ત્યાંતો તે સર્વ જોવામાં આવ્યું । ફઢાં જોયાં મોટાં
 અને નાનાં, એકને હતાં નેળ રૂપાનાં ॥૪૧॥ પુછ્યું કૃષ્ણે કહો કોણ આ છે, કશું
 પૂર્વજ એતો વઢા છે । ફઢાં સર્વ તેમેઢાં કરાવી, એક માંસડિ એની બંધાવી ॥૪૨॥
 કહે કૃષ્ણ નાવા જશું નીરે, ત્યારે લાવજો ત્યાં નદિતીરે । એવી વાત કરેછે મુરા-
 રી, આવ્યાં ત્યાં કાઢાભક્તની નારી ॥૪૩॥ જેનું વીજલવાઈ છે નામ, તેહ બો-

ल्यां करीने प्रणाम । तमअर्थे अहो प्रभु प्यारा, डोडा शेक्या मकाइना सारा ॥४४॥ दाणा काढी चढाव्यो मसालो, जगजीवन जमवाने चालो । सुणी बेय ते नीकळ्या बहार, कथुं बंध ते घरतणुं द्वार ॥४५॥ पूर्वछायो—ओसरीमां ढाळ्यो हतो, जहां सुंदर एक पलंग । तेना उपर बेठा प्रभु, जोतां उपजे हरख अभंग ॥४६॥ चोपाई—हेठा बेठा काळो मकवाणो, प्रभुना भक्त परम प्रमाणो । बाइ विजल लाव्यां मकाई, अरप्या हरिने हरखाई ॥४७॥ जम्या जीवन ईश अनादी, काळाभक्तने आपि प्रसादी । देहोखाचर ए समे आव्या, तेने आपि प्रसादि रीझाव्या ॥४८॥ कर्यो वरणीये थाल तैयार, जम्या जीवन जगत आधार । पछी पोढी रह्या थोडी वार, उठी ज्ञानकथा करी सार ॥४९॥ ज्यारे दिवसरखो घडि चार, कर्यो नावा जवा निरधार । काळाभक्त प्रत्ये कहे मावो, फळां गांसडी लैने सिधावो ॥५०॥ नदीने तट जै रहो तमे, पछवाडेथि आवशुं अमे । एवुं सांभळी तत्पर थया, नदीये गांसडी लइ गया ॥५१॥ रुडि ज्यां छे वांसावडी धार, धरो त्यां छे नदीनि मोझार । पंचपिरथी उत्तरमांय, काळुभार नदी वहे ज्यांय ॥५२॥ वोंकळो ज्यां रावतियो मळेछे, त्यांथकी पूर्वमां धरो ते छे । लांबो कदम पंचावन सुधी, फळां त्यां नांखवा करि बुद्धि ॥५३॥ जइ गांसडी त्यांज उतारी, गया पाछळथी गिरधारी । हामो भरवाड ने देहोभाई, गया धर्मतनुज संगे धाई ॥५४॥ पछी छोडावी गांसडी शामे, वळि वचन कहुं सुखधामे । काळाभक्त धरी मुज ध्यान, करो आ तीर्थमां तमे खान ॥५५॥ फळां सर्वने खान करावो, पछि मुज पदने स्पर्शावो । मकवाणे वचन मन धारी, फळां लइ जई इबकी मारी ॥५६॥ जोया पूर्वज प्रत्यक्ष जळमां, पाणीपाणी पोकारता पळमां । मोटो पूर्वज जे रुक्मनेण, उचर्यो ए समे एवुं वेण ॥५७॥ प्रभु प्रगट विराजेछे आंहि, माटे धिरज धरो मनमांहि । हवे आपणो सद्गति थाशे, घणा काळनां संकट जाशे ॥५८॥ काळो मकवाणो झबकीने जाग्या, प्रभुने आवी पूछवा लाग्या । फळां पाणीविषे धर्यो आणी, तोय केम बोल्यां पाणीपाणी ॥५९॥ एतो अचरज वात अवात, समजावो मने साक्षात । एवुं सांभळी कृष्ण कहेछे, चोकी जळमां वरुणनी रहेछे ॥६०॥ भूत प्रेतनां जेनां शरीर, तेने पीवा देता नथि नीर । तेने तरश तो जळ बेडां बार, करे पाणीपाणीनो पोकार ॥६१॥ हवे ए फळांने आंही लावो, मारा चर्णनो स्पर्श करावो । एवां वेण करीने उच्चार, थया नाबाने नाथ तैयार ॥६२॥ बीजा बे जणने लइ संग, नाया जै नदिमां शामरंग । काळोभक्त फळां लइ आव्या, तेने पद प्रभुना परसाव्या ॥६३॥ स्पर्श थातां तज्यो प्रेतदेह, थयां कोई चतुर्भुज तेह । आव्यां तेडवा तेने विमान, तेमां बेशी गया सुखस्थान ॥६४॥ कोई वैकुण्ठवाटे सिधाव्या, कोई गोलोकमां जता फाव्या । हता जे सुखभोगना आशी, थया स्वर्गना तेतो निवासी ॥६५॥ भक्ति करवानी

इच्छा अपार, घर्या तेणे मनुष्य अवतार । व्रण भक्त हता हरि साथे, दिव्यदृष्टि दिधी तेने नाथे ॥६६॥ तेथि ते सर्व तेमणे भाळ्युं, जे रिते हरिये कष्ट टाळ्युं । त्यांनुं नाम पड्युं तेहनाट, कहेछे पुरवज केरो घाट ॥६७॥ काळुभारतणो महीमाय, कळो श्रीमुखथी हरिराय । कालिदियकी कोटिक गणुं, कळुं माहात्म्य ते तीरथतणुं ॥६८॥ पुष्पिताम्रवृत्त—अमरसरितथी विशेष आ छे, तिरथ समस्त वशी अहीं रखांछे । जनतन धरि जे अहीं नहाशे, गत अथ थै मुज धाममांहि जाशे ॥६९॥ कदि जन करशे सुश्राद्ध आंहि, सुगति थवा निज पूर्वजोनी चाही । तरपण पण आंहि जो कराशे, सदगति संतत पूर्वजोनी थाशे ॥७०॥ जप तप व्रत दान आंहि थाय, फळ शुभ लक्षगणुं पुरुं पमाय । प्रिय मुज अति श्रेष्ठ तीर्थ आ छे, परमपवित्र भलीज भूमिका छे ॥७१॥ निजजनहित वांसळी बजावी, पुरवज दासतणा दिधा मुकावी । कृत पुनित चरित्र भक्तसार, भगवत तेह करो भलुं अमारुं ॥७२॥ इति श्रीविहारिलालजीआचार्यविरचिते हरिलीलावृते षष्ठकळशे अचित्यानंदवर्णीद्रामयसिंहनृपसंवादे श्रीहरिकरियाणाग्रामे वंसीवादनादिलीळानिरूपणनामा विंशतितमो विश्रामः ॥२०॥

पूर्वछायो—करियाणा मांही करी, प्रभु लीळा अनेक प्रकार । पछी खंभाळे थइ गया, गाम बांकिये विश्वाधार ॥१॥ रात रखा रुडी रीतथी, मोकाखाचरने दरबार । प्रात समे उठि परवर्या, गया श्रीहरि शेडुभार ॥२॥ दयाळु देवाळिये थइ, रखा आकडिये जइ रात । कुंकावाव्य वडिये थइ, गया गालोळ प्रभु प्रख्यात ॥३॥ जेतपुरे जइने पछी, गया धोराजी धर्मकुमार । जमनांवड भाडेर थइ, अगत्राह्ये अखिलाधार ॥४॥ काळवाणीये जइ कर्यो, जनमाष्टमी उत्सव जेह । सारो समैयो त्यां थयो, संत सर्व वखाणे तेह ॥५॥ मंडळ मुनि पांच पांचनां, करि मोकल्यां फरवा काज । पीपळाणे धानियाणे थइ, रखा गणोद जइ महाराज ॥६॥ जाळिये जगजीवन गया, गया भायावदर भगवान । वडाळे थै हरमाणे गया, गया माटलिये गुणवान ॥७॥ प्रीतसहीत पधारिया, मनमोहन मोडागाम । छे तहां करमदियो घुमो, नाथ नाछा तेह ठाम ॥८॥ शार्दूलविक्रीडितवृत्त—नाछा श्रीहरि जे समे सुहृदमां मत्सो मळ्यां धाइने, आवे चुंबक पास जेम उछळी खीलाज खंचाइने । ते सौने थइ त्यां समाधि जळमां थंभी ठर्यो तेहथी, एवां चारु चरित्रकारि हरिने बंदु सदा स्नेहथी ॥९॥ चोपाई—गाम अलये शाम सिखाव्या, शेखपाट थै भादरे आव्या । वसे त्यां वशराम सुतार, उतयो तेने घेर मुरार ॥१०॥ मूळजी धिपे कीधी रसोई, भगवान जम्या भाव जोई । एक छे रुडु बंधिया गाम, तहां प्रथम गया हता शाम ॥११॥ तहां सुंदरजी सूत्रधार, भुजनगरतणा रहेनार । हरिआज्ञाथकी साधु थया, पाछा आज्ञाथकी घेर गया ॥१२॥ तेने त्यागतणुं कांइ मान, आव्युं ते जाण्युं श्रीभगवान

તેને દેલાદવાનેજ કાજે, એક લીલા કરી મહારાજે ॥૧૩॥ કાઠિયાવાડ ને શા-
લાવાડે, લખ્યા પત્ર ત્યાં એક દહાડે । કોઈ શેઠ કોઈ સરદાર, કોઈ રાજ્યતણા
કરનાર ॥૧૪॥ સતસંગમાં દૃઢમતિ જેને, મહારાજે લખાવિયું તેને । અમપર પ્રીતિ
હોય તમારે, તો આ તમને મળે પત્ર જ્યારે ॥૧૫॥ ત્યાંથી તરત જેતલપુર જાવું, પ-
છમાત્ર ન ઘેર રોકાવું । રહે જેતલપુર રામદાસ, જજો પાંશરા તેહની પાસ ॥૧૬॥
ભગવાં ધરી ત્યાં સાધુ થાવું, ત્યાંથી ચાલીને કાશીયે જાવું । વઢી જેતલપુર
મોજાર, હતા ગોવિંદસ્વામિ તે ઠાર ॥૧૭॥ તેને પત્ર લખ્યો પરમેશ, નાનાભાઈ
છે ગુર્જરદેશ । વસેછે કરજીસણ ગામ, તેને તેડાવજો તેહ ઠામ ॥૧૮॥ તેના હ-
થુ જગન કરો તમે, અવાશે તો ત્યાં આવશું અમે । એવા પત્ર લખી મોકલાવ્યા,
પછી ગામ પિંપલિયે સિધાવ્યા ॥૧૯॥ ત્યાંથી રણ ઉતર્યા અવિનાશ, કર્યો વાં-
દિયામાં જઈવાસ । તહાં દેવજી ભક્તને ઘેર, પ્રભુજી ઉતર્યા રુડિપેર ॥૨૦॥ ગયા
લાકડીયે ધર્મલાલ, ત્યાંથી આધોઈ દીનદયાલ । લાધાજીતણા દરબારમાંય, જૈ-
ને જીવન કતર્યા ત્યાંય ॥૨૧॥ માલા ફેરવતા હતા માવ, પુછ્યું લાધાજિયે ધરિ
ભાવ । અમે કરિયે તમારું ભજન, તમે કેને ભજો છો જીવન ॥૨૨॥ સુણી બો-
લ્યા શ્રીજી સાક્ષાત, લાધાભાઈ સુણો એહ વાત । મારા ભક્ત મને ભજે જેમ,
'મંજું' હું પળ ભક્તને તેમ ॥૨૩॥ મારા ભક્ત મને ન વિસારે, નવ મૂલું હું ભક્તને
ક્યારે । લાધોભાઈ તો વિસ્મિત થયા, દીઠી શ્રીજીની અદભુત દયા ॥૨૪॥ ચા-
લ્યા આધોઈથી અવિનાશ, વડ્યા જૈને 'મંચા'માં વાસ । ફરતાફરતા ઘણું સ્થા-
ન, 'મુજનગર' ગયા ભગવાન ॥૨૫॥ કરી ત્યાં લીલા અમિત પ્રકાર, નવ આવે
ઉચારતાં પાર । પ્રભુ પત્ર લખ્યા હતા જેહ, ગયા જેતલપુર જન તેહ ॥૨૬॥ રામ-
દાસજિ આગલ જૈને, 'ભગવાં' ધરિયાં સાધુ થૈને । મોટા થોભા અને મુછો જેહ,
નાંચી તરત મુંડાવીને તેહ ॥૨૭॥ કોઈનાં હતાં વાઢક છોટાં, કોઈનાં વરાવાજો-
ગ મોટા । કોઈ મોલ ચળાવતા હતા, ત્યાંથી ચાલીગયા અળછતા ॥૨૮॥ પચ્યા
મુક્યા લેના દેના દામ, પડ્યાં મુક્યાં જરૂરનાં કામ । કોઈને ઘેર મેમાન હતા,
તેને મઢવા થયા નહિ છતા ॥૨૯॥ કોઈ એજ વરસ પરણેલા, કોઈ પરણવા જોગ
થયેલા । હ્ય રથપર બેસવાવાઢા, તેતો ચાલિગયા પગવાઢા ॥૩૦॥ સુવા સારા
પલંગ તઢાઈ, મૂમિ ઉપર સૂતા તે ભાઈ । ઓઢતા શાલ દૂશાલા અંગે, ઓઢી
ચાદર ભગવે રંગે ॥૩૧॥ માથે મંડિલ બાંધતા જેહ, ધર્યાં ટોપીને રૂમાલ તેહ । જ-
મતા જેહ થાઢ સોનાને, તેણે પાત્ર લીધાં જમવાને ॥૩૨॥ પીતા હેમના પ્યાલાયે
પાણી, તેણે તુંબડામાં શોભા જાણી । ભાવતાં જમતા જે ભોજન । જમ્યા તે જ-
ઢમિશ્રિત અન્ન ॥૩૩॥ તેનો ત્યાગ વૈરાગ્ય તેટાણે, શુકજી સરસ્વાય વચ્ચાણે ।
શુકજી ન હતા રાજ્યધારી, પરણ્યા ન હતા પોતે નારી ॥૩૪॥ નછતાં તજવું તે
સહેલ, હોય તે તજવું મુશકેલ । હોય દારિદ્ર કે ક્રોધ થાય, ત્યારે તો ઘરબાર

तजाय ॥३५॥ भर्षरीने मळी सुंडि नारी, त्यारे त्यागि थया भेख धारी । आज जेवि रीते त्यागि थाय, तेम तो कोइये न कराय ॥३६॥ कळिजुगमां तजे घर आव, तेतो प्रगट प्रभुनो प्रताप । साधु थैने ते सौ सरदार, थया काशि ये जावा तैयार ॥३७॥ रामदासजीने स्वप्नमांय, कृपानाथे कळुं जइ त्यांय । काशि ये न जवा देशो केने, साथे लै आहिं आवजो एने ॥३८॥ पछी ते सहुने राखि पास, भुजनगर गया रामदास । कर्या श्रीजीने सौये प्रणाम, साधु सौने मळ्या घन-शाम ॥३९॥ धर्मपुत्रे कळुं घन्यधन्य, तमे सौ मारा भक्त अनन्य । धन नारीनुं बंधन केवुं, वज्रपाशनुं बंधन जेवुं ॥४०॥ तेतो तरत तमे तोडयुं एम, तोडे हाथी कमळनाळजेम । सुणी एवुं बोल्या सहु साथी, अमेळव्या तमारी कृपाथी ॥४१॥ हता त्यांज सुंदरजि सुतार, एतो अचरज पाम्या अपार । अहो एहनो धन्य वैराग्य, कर्यो राज्यतणो जेणे त्याग ॥४२॥ एवि रीते अंतरमां विचारी, मेल्युं मान तो मनथी उतारी । थोडा दिवस गया एम उयारे, बोल्या संतप्रत्ये प्रभु त्यारे ॥४३॥ साधु थै नवा आव्याछो जेह, जाओ घेर तजी भेख तेह । बोल्या संत ते दिलगिर थैने, दुख द्यो न हवे सुख दैने ॥४४॥ महा बंधनमांथि छोडाव्या, दुःखसागरमांथि बचाव्या । तेमां नांखवा इच्छो छो फरी, न घटे तमने एवुं हरी ॥४५॥ राखो निज पदपद्मनि पास, न करो नाथ अमने निराश । त्यारे बोलिया धर्मदुलारो, तमे मारुं वचन उर धारो ॥४६॥ तम हस्तक तो हजि काम, करवां छे घणां घणे ठाम । तमे जैने गृहस्थ थवाशे, तोज ते काम पूरण थाशे ॥४७॥ तमे आज्ञा धरो उर मारी, मनना मत मेलो विसारी । प्रभुये कहीने ए-वि पेर, केटलायेने मोकल्या घेर ॥४८॥ केटला एकने परमेशे, सदा राखिया साधुना वेशे । एवा त्याग वैरागनी वात, थइ विश्वविषे विख्यात ॥४९॥ संसार-त्याग दुष्करविषे । उपजातिवृत्त—आकाशमार्गे विचरी शकाय, कदापि पाताळविषे जवाय । संसार साचा मनथी तजाय, ते काम तो दुष्कर छे सदाय ॥५०॥ पासे जई पर्वतने उपाडे, के सिंहने पुच्छ ग्रही पछाडे । दशेंद्रियोने वश जे कराय, ते काम तो दुष्कर छे सदाय ॥५१॥ जिते जईने रणमांहि शर, करे रिपूनुं दळ सर्व चूर । तथापि कामादिकने जिताय, ते काम तो दुष्कर छे सदाय ॥५२॥ घ-णा द्विजोने जुगते जमाडे, संतोष प्राणी सहुने पमाडे । तथापि संसार विरक्त थाय, ते काम तो दुष्कर छे सदाय ॥५३॥ यज्ञो करे ने बहु दान देय, पृथ्वीविषे तीर्थ बधां फरेय । तथापि तृष्णा मनथी मुकाय, ते काम तो दुष्कर छे सदाय ॥५४॥ पंचाम्रि तापे बहु जाप जापे, पोतातणा प्राण परार्थ आपे । तथापि जे नैष्ठिकता धराय, ते काम तो दुष्कर छे सदाय ॥५५॥ जो वेद के शास्त्र भणे वि-शेष, ज्ञानी थई ज्ञान कथे हमेश । तथापि पांचे विषयो जिताय, ते काम तो दु-ष्कर छे सदाय ॥५६॥ सभा जिते वादविवादकारी, भ्रमध्य विद्वान गणाय भा-

री । त्यागीतणे शुद्ध पथे चलाय, ते काम तो दुष्कर छे सदाय ॥५७॥ पुष्पिता-
म्रावृत्त—तनमन विषयादिने जिताय, प्रगट प्रभूनि कृपाथि तेह धाय । धरि निज
उरमांहि ए विचार, प्रगट प्रभूपद बंदु वारवार ॥५८॥ इति श्रीविहारिलालजीआचार्य-
विरचिते हरिलीलामृते षष्ठकलशे अर्धित्यानंदवर्णाद्रिअभयसिंहनृपसंवादे श्रीहरिभुजनगरे कंकदेशीय
श्रीमंतसाधुकरणनामैकविंशतितमो विश्रामः ॥२१॥

पूर्वछायो— चारु चरित्र कर्षा घणां, भुजनगरमां भगवान । पछी पधार्या
त्यांथकी, देवा दासोने दर्शनदान ॥१॥ चोपाई—गया मानकुवे महाराज, त्यांथी
तेरे गया जनकाज । सजीवन जळना कुंडमांय, नाह्या श्रीपुरुषोत्तम त्यांय ॥२॥
जग्या जैने सदाबाने घेर, मनमां घरी तेपर महेर । गया त्यांथकि बळंधिये गाम,
उतर्या गंगदासने धाम ॥३॥ गजोडे गया श्रीअविनाश, वड्या धनजी सुतारने
वास । गया मांडवी बंदर माव, त्यांना भक्तोनी भाळीने भाव ॥४॥ लक्ष्मीभट
पासे कथा वंचावी, सुणी कृष्णलीळा मुद लावी । कहे श्रीजी रामानुजभाष्य,
तेनो संतोये करवो अभ्यास ॥५॥ पूर्वछायो—बळि वचन वरणी कहे, सुणो अ-
भयसिंह अवनीश । आख्यान खैया खत्रिनुं, कथा तेनी हवे हुं कहीश ॥६॥
चोपाई—खैयो खत्रि हतो मांडवीमां, घणो प्रख्यात ते पृथ्वीमां । बळि ते
हतो वेदांति एवो, उपदेशक आचार्य जेवो ॥७॥ भला वेदांत ग्रंथ भणेलो,
प्रेमे शिष्य घणाए पुजेलो । घणा शास्त्रीयोने शिष्य कीधा, कैक भाटीया
वश करिलीधा ॥८॥ गामडाओमां फरवाने जाय, वध्यो तेथि तेनो संप्रदाय ।
रामकृष्णादि हरि अवतार, तेनुं खंडन ते करनार ॥९॥ देवमूर्तिने ते नव माने,
नव माने ते तीरथ खाने । सर्व स्थावर जंगम जेह, एक ब्रह्म कहे बधुं एह
॥१०॥ अर्थ गीताना पण उलटावे, एक ब्रह्म एथी समजावे । गीता साक्षात
हरिनां वचन, सुणे भक्त भला अरजुन ॥११॥ जन्म कर्म कक्षां दिव्य मारां,
न कळुं तेने दिव्य छे तारां । कळुं जे दिव्य धाम छे मारुं, न कळुं दिव्य धाम
छे तारुं ॥१२॥ एक सर्वज्ञ अल्पज्ञ एक, एवां वाक्य छे एनां अनेक । ब्रह्मने
ते कहे अविकारी, चडि मायानि तेने खुमारी ॥१३॥ ब्रह्मे ब्रह्म ते वाद वदेछे,
ब्रह्मे ब्रह्म लडीने मरेछे । एवी अणमळती वात गाय, तोय भोळा जनो भरमाय
॥१४॥ खैया खत्रीने गर्व अपार, मने कोइ नथी जीतनार । तेने कोइ जने कळुं एम,
अभिमान धरेछे तुं केम ॥१५॥ कर्षां होय वेदांत अभ्यास, जा तुं स्वामिनारायण
पास । तेने जीते त्यारे तो तुं साचो, नहि तो तुं वेदांती छे काचो ॥१६॥ एवुं सां-
भळिने गर्व आव्यो, संदेशो श्रीहरीने कहाव्यो । तमो पासे हुं आवीश आज,
ज्ञाननो वाद वदवाने काज ॥१७॥ तमे भोळा जनोने भमावो, उलटुं सुलटुं सम-
जावो । पण जीतो मने तमे ज्यारे, मानुं ईश्वर तमने हुं त्यारे ॥१८॥ एवुं सांभ-
ळीने कहे मावो, कहो खैयाजीने भले आवो । ब्रह्मानंदने कहे भगवान, तमे बेसो

अमारेज स्थान ॥१९॥ तम आगळ हूं बेसुं हेठो, जेम शिष्य कोई होय बेठो । पुछे प्रश्न ते आविने ज्यारे, तमे एटलुं बोलजो त्यारे ॥२०॥ एवा प्रश्नना उत्तर जेह, करशे आ नाना साधु तेह । तेनाथी जे उत्तर नहि थाय, समजावीश हूं ते बधाय ॥२१॥ सुणी बोल्या ब्रह्मानंदस्वामी, एम केम करुं बहुनामी । बेसुं आपने आसने हुंय, तेथी पापमां हूं तो पडुंय ॥२२॥ कहे कृष्ण जे आज्ञा अमारी, जाणो ते हितकारि तमारी । तोडे आज्ञा तेथी थाय पाप, एम जाणजो निश्चय आप ॥२३॥ माटे मारि गादीपर बेसो, बीजा संशयमां नव पेसो । हशी बोल्या ब्रह्मानंद वाणी, अहो सांभळो सारंगवाणी ॥२४॥ आज हूं परमेश्वर थैश, लाव बे घडीनो भलो लैश । एम कही गादिउपर बेठा, बेठा आगळ श्रीहरि हेठा ॥२५॥ खैयो ए अवसरमांही आव्यो, साथे शिष्य घगा निज लाव्यो । ब्रह्मानंदे कर्युं सनमान, बेठो ते थइने सावधान ॥२६॥ ब्रह्मानंदने पुछवा लाग्यो, जाणे वेदांति आचार्य जाग्यो । कहो वेदांत मानो के नहीं, व्याससूत्र शुं जाणोछो सही ॥२७॥ ब्रह्मानंद कहे प्रश्न एवां, नानासाधुने पूछवा जेवां । माटे आसाधु उत्तर देशे, अमे देशुं जो बाकी रहेशे ॥२८॥ कहे श्रीहरि उत्तर दैए, अमे वेदांत मानीए छैए । रामानुजना भाष्यसहित, व्याससूत्रने मानिए नित्य ॥२९॥ खैये प्रश्न पुछया घणाघणा, आप्या उत्तर त्यां तेहतणा । शतप्रश्नी ने सहस्रप्रश्नी, खैयो तेहनो तो हतो अशनी ॥३०॥ पण दैवी हतो जीव एतो, थाय उत्तर ते धारी लेतो । आहुं बोलीने वाद न करतो, थयो उत्तर एम उचरतो ॥३१॥ मिथ्यावादीविषे । वसंततिलकावृत्त—मिथ्या विवादि जन जेह विवाद ताणे, आहुंज बोली जीतवा उर आश आणे । जो सांभळे सरस उत्तर सानुकूळ, जीमे तथापि न करे कदीए कबुल ॥३२॥ जो भूलथी दिवसने रजनी कहेछे, तो तेह सत्य करवा बहु वाद लेछे । साक्षात सूर्य निरखी शशि ते ठरावे, जूठो पडे तदपि लाज नहीज आवे ॥३३॥ बोले मुखे महत पंडितने हूं जोत्यो, में तेनुं कांइज कबूल कर्युं नहींतो । में तेहना सुणि सुउत्तर नाज पाडी, एवी रिंतेज हूं जित्यो सउनी अगाडी ॥३४॥ मिथ्याविवादि मनमां अभिमान राखे, बंधाय तोय निजनी नहि भूल भाखे । शोधे सदैव निजमान रक्षानि कुंची, भोंई पड्यो पण कहे मुज टांग उंची ॥३५॥ जे दैवि जीव निज संशय टाळवाने, पुछे सुप्रश्न समजी शुभ चालवाने । तेतो विवाद न करेज वकील तुल्य, जो सत्य वात समजाय करे कबूल ॥३६॥ पुछे अजाण जन तो सुणि जाण थाय, जाणी विवाद करनार नहीं जिताय । जागे उंवेळ जन तेह जगाडवाथी, जाग्यो उंवे जरुज जाग्रत थाय शाथी ॥३७॥ शुं सत्य छे जगतमांहि असत्य शुं छे, ते जाणवा स्वमन तत्पर जो रचुंछे । मिथ्या विवाद न वदे नहि पक्ष ताणे, ते सत्य शोधक भलो सहुको वखाणे ॥३८॥ छे आ मनुष्यतणुं जीवन मुल्यवा-

न, जे जाय एक पळ लक्ष वसू समान । एवो विचार उरमां जन जेह लावे, मिथ्या विवाद करि काळ नहीं गुमावे ॥३९॥ चोपाह—खैयो दैथी खरेखरो एवो, मिथ्यावाद वदे नहि तेवो । साचो उत्तर जे समजाय, तेतो जीवविषे ठशि जाय ॥४०॥ वाग्यां श्रीहरिनां वाक्यबाण, भेयुं अंतर ने भेयां प्राण । मुनि ब्रह्म बोल्या वचमाई, खैयो ते समज्यो नहि कांई ॥४१॥ खैयो बोल्यो जे आ तो मिथ्या छे, सहजानंद तो स्वयं आ छे । एम कहि प्रभुने लाग्यो पाय, एवामां एक अचरज थाय ॥४२॥ पुछ्युं श्रीहरिये साक्षात, तमे कोण छो ते कहो वात । बोल्यो खैयो हुं सत्य कहुंछुं, सच्चिदानंद ब्रह्म ते हुं छुं ॥४३॥ कहे श्रीजी तेतो नहि तमे, सच्चिदानंद ब्रह्म तो अमे । कहे खैयो तमे हशो एज, त्यारे मुजने देखाडो ते तेज ॥४४॥ एवामां प्रभुपदथी प्रकाश, प्रगटी प्रसर्गो चारे पास । खैयाने तेतो तीव्र जणायो, तेथी तेणे देखी न खमायो ॥४५॥ कहे खैयो दिले दया लावो, महाराज आ तेज शमावो । त्यारे बोल्या श्रीत्रिभुवनराय, अमोथी नहि तेज शमाय ॥४६॥ तमे ने तमारा शिष्यवृंद, उच्चरो राम कृष्ण गोविंद । ताळी पाडीने धुन्य कराशे, त्यारे तेज ते सघळुं समाशे ॥४७॥ सौए धुन्य करी पछि उपारे, तेज श्रीहरिमां शम्युं त्यारे । पछी श्रीजी ते गादीए बेठा, बेठा ब्रह्ममुनी तहां हेठा ॥४८॥ खैये जाण्या जगत करतार, कर्तुं बंदन त्यां बहु वार । प्रेमे नेत्रमां आवीयां पाणी, बोल्यो गदगद कंठथी वाणी ॥४९॥ सच्चिदानंद आप स्वतंत्र, हुं छुं आत्मा तथा परतंत्र । तमे सौने करम फळदाता, अमे कर्मने वश अथडाता ॥५०॥ नट पूतळां जेम नचावे, जेम पोतानि इच्छामां आवे । तेम जीवने ईश्वर जे छे, तमाराज भमाव्या भमेछे ॥५१॥ तमे सौना नियंता छो स्वामी, अक्षरातीत अक्षरधामी । धर्म थापवा भूमि मोक्षार, आपे लीधो मनुष्य अवतार ॥५२॥ करुणा मुज ऊपर करी, आंही आप पधारिया हरो । मने आपियुं आपनुं ज्ञान, काप्या संशय करुणानिधान ॥५३॥ हवे हुं थयो शिष्य तमारो, हेते हाथ ग्रहो हरि मारो । माहं कल्याण जे रीते थाय, मने एज बतावो उगय ॥५४॥ सुणी बोलीया श्रीहरि एम, तमे कल्याण पामशो केम । तमे जीव घणाने भमाव्या, रखडे तेवे रस्ते चडाव्या ॥५५॥ भमेलो ठेकाणे न आवे तेविषे । उपजातिवृत्त—ढोंगी गुरू जे जनने भमावे, तेमांथि पाछो नहि ठाम आवे । फेंक्यो कमाने शर जेह होय, कमान वाळे न वळेज तोय ॥५६॥ आ जीवनो छेज स्वभाव एवो, निचो दिसे मारग एज लेवो । नेवे सदा मोभनुं नीर जाशे, न नेवनुं नीर उंचे चडाशे ॥५७॥ मायातणा जीव प्रसंगि जे छे, तेने सदा ज्ञान उंथुं गमेछे । कुज्ञाननी वात घरेज काने, सुज्ञाननो बोध कदी न माने ॥५८॥ जो श्वानजाती कदि खीर खाय, तो ऊलटी थै निकळीज जाय । श्रीकृष्णलीळामृत जे गणाय, टके नही आसुर पेटमांय ॥५९॥ छे जीवजाती मृ-

तिकासान, प्रवाहिथी ते पलळे निदान । जे वारुणीथी पलळीज जाय, ते शुद्ध कीघाथकि केम थाय ॥६०॥ छे सत्यनो दुर्गेम पंथ भाई, असत्यनो पंथ गमे सदाई । जो वाममार्गे सहजे चलाय, निष्काम निःस्वाद नहीं पळाय ॥६१॥ जेणे पदोळापर भात पाडी, तेनाथि ते नै उखडे उखाडी । तमे चढाव्यो जनने कुरंग, तमोथि ते शुद्ध थशे न अंग ॥६२॥ तथापि जैने करजो प्रयास, जेने हशे मोक्ष जवानि आश । दैवी हशे तेह तमारि बात, भली रिते सांभळशेज आत ॥६३॥ चोपाई—जेवो जाण्योछे मुज महिमाय, तेवो शिष्योनि पासे सदाय । कहे-जो मुजभक्त प्रमाण, तेथि थाशे तमारं कल्याण ॥६४॥ भावे भजन मारं सदा करजो, धर्म उद्धवि मतनोज धरजो । एम कहि तेने नियम धराव्यां, आपि कंठी ने तिलक कराव्यां ॥६५॥ तेना शिष्य होता दैवि जेह, थया श्रीजीना आश्रित एह । खैयो चाल्यो पोताने आगार, घणा शिष्य उभा होता द्वार ॥६६॥ कहेता होता ते एह स्थान, खैयो छे दृढ मेरुसमान । शत स्वामिनारायण आवे, तोय खैयाने ते शुं डगावे ॥६७॥ खैये सांभळया शब्द ते एवा, त्यारे लाग्यो ते उत्तर देवा । भाइ मेरु अडग तेतो डगियो, ब्रह्मज्ञानना फंदवि फगियो ॥६८॥ थयो स्वामिनो शिष्य हुं खरो, तमे तमने गमे तेम करो । सम खाह कहुं साची बात, स्वामी छे परब्रह्म साक्षात ॥६९॥ ए छे कोटि भुवन करतार, सकळेश्वर सर्वआधार । नकी कल्याणनी होय आश, तमे थाओ एना सउ दास ॥७०॥ एवी सांभळीने एनी बाणी, दैवी जीवोए दिलमांहि आणी । सतसंगी थया ते-तो सारा, न थया जन जेह नठारा ॥७१॥ तेतो निंदा करे एवुं भाखी, वश कीघो एने भुती नांखी । माटे बात न मानवी एनी, बधी बुद्धि फरी गइ तेनी ॥७२॥ खैयो केवो थयो भलो भक्त, जेवो अक्षरधामनो मुक्त । कर्यो प्रेम प्रभु-पदे केवो, मुखे मागे महामुनि जेवो ॥७३॥ जीत्यो श्रीहरिये खैयो वंको, तेथी देशमां बागियो डंको । एनुं आख्यान सुणशे के गाशे, तेने श्रीहरिमां स्नेह था-शे ॥७४॥ पुष्पिताम्रावृत्त—विधविध व्रत तीर्थमां कराय, फळ शुभ जेटलुं तेथकी पमाय । हरि हरिजननां चरित्र जे छे, फळ सुणनार विशेष तेथि लेछे ॥७५॥ इति श्रीविहारिलालजीआचार्यविरचिते हरिलीलामृते षष्ठकळशे अचिंत्यानंदवर्णाद्रिअभयसिंहनृपसंवादे खैयाखतरीआख्यानकथननामा द्वाविंशतितमो विश्रामः ॥२२॥

पूर्वछायो—मांडवी बंदरमां रही, खैया खत्रीने करी निजदास । श्रीहरि सौ संतने कहे, जइ रहो श्रीपुरनी पास ॥१॥ चोपाइ—तमे जइने श्रीनगर समक्ष, उपां छे आंमलीनां घणां वृक्ष । रहो ते स्थळमां करी वास, सतशास्त्रनो करजो अभ्यास ॥२॥ जन दैवीने उपदेश देजो, सदा आनंदमांहि रहेजो । भीक्षा मा-गवा पुरमांहि जाजो, नदीतीरे गोळा बाळी खाजो ॥३॥ कोइ दे मान के अप-मान, सदा गणजो ते बेय समान । भीक्षा मागवा जाओ जे ठार, काढी मुके

करी तिरस्कार ॥४॥ तोय त्यां भीक्षा मागवा जावुं, तिरस्कारथी नहि शरमा-
वुं। शिर कांकरा के नाखे धूळ, तेतो जाणजो पुष्पनी तुल्य ॥५॥ करे डुंकारा
गाळ उचारे, तेथी रीस न करशो लगारे। चित्तमां सौनुं हित चहाजो, तमे न-
म्र ने निर्मानी थाजो ॥६॥ एक दरवाजे पेसतां वारे, बीजे व्रीजेथी पेसबुं त्यारे।
निरमानीपणुं अति जेह, जाणो संतनुं भूषण तेह ॥७॥ सदाकाळ रही साव-
धान, धरजो मारी मूर्तिनुं ध्यान। करजो सदा ब्रह्मकल्लोल, मुखे बोलशो नहि
बीजो बोल ॥८॥ वळी सदगुरु गोविंदस्वामी, रखा जेतलपुरमां विरामी। मारी
आज्ञाथी यज्ञ ते करशे, घणा विप्रो वरुणीमां वरशे ॥९॥ करजीसणना नाना-
भाइ, यजमान थशे तेह मांइ। तेडावे तो तमे तहीं जाजो, काम काजमां सा-
मेल थाजो ॥१०॥ कर्या एम कहीने विदाय, गयो श्रीपुर ते समुदाय। रखा आ-
मलीयोमांहि जइ, करे भजन सदा स्वस्थ थइ ॥११॥ एवे अवसरे जेतलपुरमां,
अति आनंद लाविने उरमां। कर्यो गोविंदस्वामीए जज्ञ, यजनार नानाभाइ सु-
ज्ञ ॥१२॥ त्यारे श्रीपुरथी सर्व संत, तेणे तेडाविया मतिमंत। तेथी त्यां सर्व
संत ते गया, यज्ञकाममां सामेल थया ॥१३॥ देशदेशथी हरिजन आव्या, घ-
णी सामग्री यज्ञनी लाव्या। थयुं आज्ञाथी यज्ञनुं काम, कच्छमांथी न आविया
शाम ॥१४॥ वसंततिलकावृत्त—आज्ञाथि जेनि अति अद्भुत काम थाय, उत्पत्ति ने
स्थिति तथा प्रलये जणाय। ब्रह्मा रमेश गिरिजेश करेज काम, आज्ञा थकी जग-
तकाम नभे तमाम ॥१५॥ चोपाई—थयो आज्ञाथकी यज्ञ एम, थाय उत्पत्ति स्थि-
ति लय जेम। थयो जगतमां जयजयकार, थयां आश्रित बहु नरनार ॥१६॥
पछी कच्छथि शाम संचरिया, प्रभु हालारमां परवरिया। जामनगर गया ज-
गदीश, अति हरखियो त्यांनो अधीश ॥१७॥ तेणे सारुं कर्युं सनमान, भावे
आपियुं भोजन पान। बहु वेदांतियोने बोलाव्या, सभामां श्रीहरिने तेडाव्या
॥१८॥ तेमां श्रीजीये चर्चा चलावी, सत्यता निजमतनी ठरावी। पछी चाल्या
प्रभु संत जोडे, गाम अलैये थै गया मोडे ॥१९॥ वणथळिये काळावडे गया,
टोडा गामे गया करी दया। गया कंडोरडे कृपानाथ, झांझमेर गया जनसाथ
॥२०॥ उपळेटे ने जाळिये थैने, रखा रात गणोदमां जैने। गया माणावदर महा-
राज, त्यांथी पंचाळे सहित समाज ॥२१॥ श्रीणाभाइना दरबारमांय, मेडी उ-
पर उतर्या त्यांय। अदीबाइ तथा गगाभाइ, तेणे सेव्या महामुखदाइ ॥२२॥
तेओनो घणो नेह नीहाळी, मास बे रखा त्यां वनमाळी। दिव्य लीळा करी च-
मत्कारी, पास्यां अचरज बहु नरनारी ॥२३॥ वळी मानुषी पण लीळा करी, मं-
दवाडतणुं मिष धरी। शाम साजा थया वळि ज्यारे, श्रीणाभाइ प्रत्ये कर्णुं त्या-
रे ॥२४॥ नोतरो आखुं गाम तमारुं, देवुं भोजन सारामां सारुं। कांतो बरफी ने
पेडा मगावो, कांतो लाडु जलेबी करावो ॥२५॥ श्रीणाभाइ बोल्या जोडी हाथ,

पुछो गामना लोकने नाथ । जेवा भोजनथी रीझे एह, पकवान पडाविये तेह ॥२६॥
मुख्य लोकोने पूछियुं मावे, कहो भोजन तमने शुं भावे । अमारे छे जमाडवुं
गाम, भावे तमने कहो ते आ ठाम ॥२७॥ लाडु लाखणशाइ करावुं, कोतो सा-
री जलेबी पडावुं । कोतो बासुदी कोतो शीखंड, कोतो पिरशीये खाजां अखंड
॥२८॥ सुणी लोक बोल्या मुखे आवुं, लाडवा जलेबीमां शुं खावुं । एतो भोज-
नमां न गणाय, पूरुं पेट भरी न खवाय ॥२९॥ लागे शीखंड बासुदी केवी, घेंश
खादी अने गळी जेवी । होय त्रेवड जमाडवानी, करावो रसोइ मनमानी ॥३०॥
चोखा गोळ ने घी पीरसाय, त्यारे तो डंको देशमां थाय । पछी श्रीहरिये तेवी
रीते, आवुं गाम जमाडियुं प्रीते ॥३१॥ सूणो भूप अभेसिंह आत, रांक तो कु-
शके रळियात । खाखरातणि खीस्कोली जेह, सारी साकर शुं जाणे तेह ॥३२॥
अपरीक्षकविषे । उपजातिवृत्त—जेनी नही कींमत होय जेने, ते वस्तु तो तुच्छ जणा-
य तेने । तुवेरनो जे नहि स्वाद जाणे, ते कांदरा के कळथी बखाणे ॥३३॥ अ-
भ्यास जेने नित्य होय जेवो, तेने सदा स्वाद गमेज तेवो । जेने सदा खीचडी
खुब भावे, बिरंज खातांज बकारि आवे ॥३४॥ जेओ वसेछे जन भाल देशे,
मेवातणो स्वाद शुं जाणि लेशे । जे स्वाद तो रायणनो न जाणे, पाकी लिंबो-
ळीज चुशी बखाणे ॥३५॥ जे पाघडी पेटणनी न प्रीछे, खादीतणो खेश विशेष
इच्छे । भोळा भला गामडिया बिचारा, घी गोळ चोखा जमि रीझनारा ॥३६॥
तेओविषे उत्तम गुण ए छे, भक्ति भली ते प्रभुनी करेछे । स्वरूपनी निश्चय गां-
ठ बाळे, छूटे नही ते पछि कोइ काळे ॥३७॥ खेडू खरा प्रेमि सुभक्त पूरा, वेपा-
रियो एहथकी अधूरा । विप्रोविषे उत्तम भक्त अर्ध, कोई भला चारण भाट बृद्ध
॥३८॥ चोपाई—पंचाळामां रही परमेशे, लीळा कीधी विचित्र विशेषे । पछी
त्यांथी गया पीपळाणे, जूनेगढ गया ते सहज जाणे ॥३९॥ पुरपासे अवेडानी बाव्य
तहाँ उतर्या मनोहर माव । रामजीभाइ नागर नाते, आव्या सामैयुं लै भलि भा-
ते ॥४०॥ बाजते गाजते पधराव्या, भाळी सौ जनने मन भाव्या । भीमजीभा-
ई नागर घेर, उतर्या प्रभुजी शुभपेर ॥४१॥ जुनागढना मळी हरिजन, पूज्या
प्रभुपद परम पावन । त्यांना वासी नागर हरिराम, कर्षा संन्यासी तेने ते ठाम
॥४२॥ बिजा नागर रामजीभाइ, कछुं तेणे अहो सुखदाइ । मनेपण प्रभु आपो
संन्यास, भागो जन्ममरण भवत्रास ॥४३॥ सुणी बोल्या श्रीजी शुभपेर, मारी
आज्ञाथकी रहो घेर । नव लेवो तमारे संन्यास, सदा संसारथी छो उदास ॥४४॥
सेवा संतनी करजो सुजाण, तेथी थाशे तमारुं कल्याण । सुणी आज्ञा हरीतणी
एवी रक्षा घरमां रीति त्यागी जेवी ॥४५॥ जळ उपर कमळ रहे जेम, रक्षा
संसारमां पण तेम । एक समय श्रीजीमहाराज, काळवानदिये नावा काज ॥४६॥
जेने श्वेत शिलापर बेशी, नाछा निरखतां देशी विदेशी । शोभा ए अवसर

बनी केवी, क्षीरसागरने तट जेवी ॥४७॥ शेषनागे शुं कुंडळी वाळी, बेठा ते-
पर श्रीवनमाळी । तेना उपर घन जेम वरसे, स्नान करतां श्रीजी एवा दरसे
॥४८॥ योगधारणा ते नदीतीरे, संतने शीखवी नरवीरे । देखाव्यो बहु चमतका-
र, जने जाण्यो प्रताप अपार ॥४९॥ भीमजीभाइने घेर आवी, जम्या थाळ प्र-
भू रुचि लावी । केटलाक दिवस तहां ठरिया, जुनागढथी पछी परवरिया ॥५०॥
थाणागालोळ गाममां गया, मावा पटेलने घेर रह्या । रुडी पत्ति तेनी रेंयांबाइ,
तेणे सेव्या स्नेहे सुखदाइ ॥५१॥ त्यांथी संचरिया घनशाम, गया गिरधर डेर-
डी गाम । वाळा वाघा मेरामनो जेह, उत्तरादो छे ओरडो तेह ॥५२॥ तेमां उ-
तर्या त्रिभुवननाथ, हता संत ने पार्षद साथ । शेठ रुपशी पटेल हीरो, एक आं-
बो अने एक वीरो ॥५३॥ सेवा सौये मळी सजी सारी, गया कोटडे कुंजविहा-
री । वांकिये मोकाखाचर घेर, उतर्या प्रभु जै रुडीपेर ॥५४॥ गया खंभाळे सुंद-
रशाम, रह्या ओघड खाचर धाम । तेनो माणशियो सुत सारो, तेणे सेविया
धर्मदुलारो ॥५५॥ करियाणे गया कृपानाथ, त्यांथी बावडिये संतसाथ । भलां
भक्त तहां नानबाइ, स्नेहे सेव्या तेणे सुखदाइ ॥५६॥ एम विचरी घणेघणे ठा-
म, गया गोविंद गढडे गाम । महाराज करी घणी महेर, देता दर्शन जै घेरघेर
॥५७॥ दया आज देखाडी दयाळ, एवी कीधी नथी कोइ काळ । निजजनने ल-
डावियां लाड, मानि शकिये नहीं पूरो पाड ॥५८॥ पुष्पिताम्रावृत्त—नरतनु धरि
धर्मभक्तिलाले, करि करुणा कळिकाळमां कृपाळे । अवर समयमां कदापि एवी,
नथि निरखी नथि सांभळीज तेवी ॥५९॥ इति श्रीविहारिलालजीआचार्यविरचिते हरिली-
लामृते षष्ठकलशे अचित्यानंदवर्णादिअभयसिंहनृपसंवादे श्रीहारिकच्छहलारसौराष्ट्रदेशविचरणनामा
त्रयोविंशो विश्रामः ॥२३॥

पूर्वछायो—श्रीगिरधर बहु गाममां, जइ आव्या दुरगपुर धाम । आवी ब-
संतनी पंचमी, आव्या हरिजन संत ते ठाम ॥१॥ चोपाई—थयो त्यारे समैयो
ते सारो, आव्या हरिजन लोक हजारो । रुडी रीतथी रंग रचाव्यो, मण झाझा
गुलाल मंगाव्यो ॥२॥ कर्यो उत्सव उत्तम बेश, गया सत्संगी सर्व स्वदेश । ब-
ळी सत्संगनी वृद्धि करवा, संतमंडळ मोकल्यां फरवा ॥३॥ एवामां राजकोटना
राये, स्नेहे श्रीजीने तेडाव्या त्यांये । तेडवा मोकल्यां असवार, लखी पत्रमां बि-
नती अपार ॥४॥ साथे लै थोडो संतसमाज, राजकोट चाल्या महाराज । वाटे
हरिजननां गाम आवे, सौने आनंद त्यां उपजावे ॥५॥ राजकोट गया एवी रीते,
त्यारे पुरपती पुरण प्रीते । राजा सुरोजी सामैये आव्या, वाजां विविध प्रकार-
नां लाव्या ॥६॥ लाव्या असवारी संगे अनूप, भला श्रीराजकोटना भूप ।
लाग्या प्रेमे प्रभुजीने पाय, करी दर्शन हरख्या ते राय ॥७॥ गांजते वाजते
तेह बार, प्रभु पधार्या पूर मोझार । हाल ज्यां छतरी छे रुपाळी, तहां

तरिया वनमाळी ॥८॥ तंबु राखेला उभा करावी, प्रभु उत्तर्या ते मध्ये
 गावी । राये ते दीन आपी रसोइ, जम्या श्रीहरि ने संत सोइ ॥९॥ हरिभक्त
 त्या सहू पास, करे सेवा सहू हरिदास । पछी बोरडीनो जेह वृक्ष, त्यां पधा-
 री प्रभुजी प्रत्यक्ष ॥१०॥ भेट भक्ते बढी फळ धर्या, हेते हरिये अंगिकार कर्या ।
 तां ते फळ उत्तम स्वादी, जमीने सौने आपी प्रसादी ॥११॥ लावी उत्तम सर्व
 शमान, बांध्यो हेते हिंडोळो ते स्थान । बांधनारा छे प्रेमी अपार, कहुं नाम
 नां नीरघार ॥१२॥ पुरा प्रेमविषे भरपुर, अति उमंग छे जेने उर । भट माहे-
 वर महादेव, रणछोड करे हरिसेव ॥१३॥ व्यास इंद्रजी अति भावे, हास्यरसे
 रिने हसावे । जाणे हास्यतणी वातो झाड्डी, करे श्रीहरिने बहु राजी ॥१४॥ दे-
 वकृष्ण छे तेहना भाइ, जेने श्रीहरि साथे सगाइ । शेट करसनजी निष्काम, भक्त
 रशन ठकर नाम ॥१५॥ मीळी मांडण वालो ने उको, हरिभक्तिमांहि जेह प-
 णे । मीळी मावजी पांचो गोविंद, देवराज जेराम स्वच्छंद ॥१६॥ एह आदि स-
 हरिजन, भला भावे झुलावे जीवन । आपे दासने दर्शनदान, भली रीतथी
 श्रीभगवान ॥१७॥ प्रभु पधार्या जाणी ते वार, आसपासतणा दरबार । आव्या
 । सहू दर्शनकाज, नेहे निरखिया महाराज ॥१८॥ पाडासण खांभा ने वडाळी,
 गेधिका अने क्रांकशियाळी । मंगणी ने वागोदड कैये, माखावड आदिक गाम
 म्ये ॥१९॥ त्यांना राजाओने बहु स्नेह, आव्या दर्शन करवाने तेह । तेने प्रौढ
 ताप जणाव्यो, निज रूपनो निश्चे कराव्यो ॥२०॥ थोडा दिवस तहां रही नाथ,
 गल्या गढपुर संतनी साथ । आवी त्यां सारो समैयो भर्या, फुलडोळनो उ-
 सव कर्या ॥२१॥ मुक्तानंद आदिक मुनिजन, आव्या त्यां करवा दर्शन । सत-
 ङ्गीये आव्या अपार, नेणे निखेवा धर्मकुमार ॥२२॥ गयो उत्सवनो दिन ज्या-
 , गया सौ निजनिज घर त्यारे । जीवोखाचर सारंगपुरना, भला भक्त हरिनी
 झुरना ॥२३॥ कहुं तेणे करीने प्रणाम, मारे गाम चालो घनशाम । साथे त्यो
 सहू संतसमाज, मारो पुरो मनोरथ आज ॥२४॥ भाखे एवुं सुणि भगवान, त-
 ने जेने करावो सामान । काले आवहुं संतसहित, तमे चिंता न राखशो चित्त
 ॥२५॥ कर्या एम कहीने विदाय, प्रभु चाल्या बिजे दिन त्यांय । जतां गाम आ-
 युं धिकवाळी, वाडीमां, उतर्या वनमाळी ॥२६॥ हता सोमलो खाचर साथे,
 णे धावळी पाथरी हाथे । बेठा तेपर श्रीमहाराज, बेठो आगळ संतसमाज
 ॥२७॥ प्रभुये पुछयुं माळीने त्यांय, शंशुं पाके छे आ वाडी मांय । कहे माळी
 पाके घणां शाक, पण सर्वथी सरस वृंताक ॥२८॥ मीठां आंहिनां वृंताक जेवां,
 गेजे कांइ थतां नथी तेवां । सुणी धार्युं दिले महाराजे, जमाडुं शाक संतोने
 पाजे ॥२९॥ मण वृंताक माळीनी पासे, माग्यां ए अवसर अविनाशे । कहे मा-
 णी रुपैयो लहीश, ते हुं पोचाडवा त्यां आवीश ॥३०॥ कृष्णे वात करी ते कव-

ल, तने आपिश एदलुं मूल । मण वृताक ते माळी लाव्यो, तेनो गांसडो एक
 बंधाव्यो ॥३१॥ हतो मूरख माळी ते केवो, कोइने नव ओळखे एवो । माग्यो
 तेणे त्यां रूपैयो एह, कोइ पासे हतो नहीं तेह ॥३२॥ करी कृष्णे जवानी तैया-
 री, करी घोडी उपर असवारी । मूर्ख माळी लाग्यो अकळावा, मूल लैश त्यारे
 दैश जावा ॥३३॥ कहे संतो हरिने ते टाणे, शीद शाक लीधुं विना नाणे । कहे
 कृष्ण फिकरमां न पडिये, नाणुं चाल्युं आवेछे आ घडिये ॥३४॥ कहे वर्णि सु-
 णो वसुधेश, सत्यसंकल्प श्रीपरमेश । जेनो संकल्पमात्र जो थाय, कोटि ब्रह्मांड
 उपजे ने जाय ॥३५॥ जळस्थाने करे स्थळ पळमां, मेरुने तो डुबाडीदे जळमां ।
 तेना संकल्पथी शुं न थाय, पण मूरखने न मनाय ॥३६॥ भक्त बोटादना जण
 बेय, मूळचंद केशवजी तेय । उघराणी ते गामडे करता, हरिइच्छाये त्यां आ-
 व्या फरता ॥३७॥ जाण्युं छे आंहि श्रीमहाराज, कोडे आविया दर्शनकाज । प्र-
 भुपद पांच रूपैया धरी, पगे लाग्या दंडवत करी ॥३८॥ पास्या अचरज सौ म-
 नमांय, कृष्णमाया कळी न शकाय । आप्यो रूपैयो माळीने ज्यारे, तेणे गांस-
 डी शिर लीधी त्यारे ॥३९॥ गया सारंगपुर सुखधाम, सासुं आव्युं सामैयुं ते
 ठाम । पुरमां पधराविया हरि, सेवा सर्व प्रकारथि करी ॥४०॥ माळीये
 शाकनो ढग कीधो, जीवे खाचरे रूपैयो दीधो । प्रभुनो तेनो पाछो अपाव्यो,
 तेह शाकनो पाक कराव्यो ॥४१॥ संतने पीरशु भगवंते, कर्यो भावतां
 भोजन संते । रखा त्यां हरि एक बे रात, पछी चालवा मांड्युं प्रभात
 ॥४२॥ मुक्तानंदजीने महाराज, कहे हुं कहुं ते करो काज । जाओ मंडळ
 लै तमे फरवा, हरिभक्तोने आनंद करवा ॥४३॥ झालावाडयमां दै उप-
 देश, फरजो पछि दंढावदेश । तमे त्यांथि जजो चरोतरमां, फरो गामडांमां ने
 नगरमां ॥४४॥ मुनि छो तमे तो मुज अंग, आपे ईश्वरमूर्ति अभंग । मने पूजेछे
 हरिजन जेम, तमने पण पूजशे तेम ॥४५॥ मारा दर्शनथी सुख जेवुं, तम दर्श-
 नथी थशे तेवुं । माटे यो सहने जई सुख, मटे मारा विजोगनुं दुःख ॥४६॥ पूर्व-
 छायो—उद्धवजी ब्रजमां गया, जेम आज्ञा धरीने शीश । तेम तमे झालावाड थह,
 जजो दंढाव चरोतर दीश ॥४७॥ चोपाई—मुक्तानंद कहे महाराज, आप जे कहो
 ते करुं काज । करो आज्ञा जेने तमे कांई, धन्य भाग्य तेना जगमांई ॥४८॥ हुंतो
 इच्छुं छुं एम हमेश, कांइ आज्ञा करे परमेश । अति हखें करुं काम तेह, जाणुं
 जन्म सुफल थयो एह ॥४९॥ संतमंडळ लै मुज साथ, झालावाडमां जैश हुं नाथ ।
 एवां विनयनां वचन उच्चारी, पद प्रणमीने कीधी तैयारी ॥५०॥ ज्यारे संत ते लाग्या
 सिधावा, विचर्या वालो तेने वळावा । जीवोखाचर पण हता साथ, गया गामने
 पादर नाथ ॥५१॥ कहेछे जन ज्यां होळिधार, सर्व ऊभा रखा एह ठार । मुक्तानंद
 उपर एह टाणे, स्नेह बहु कर्यो शाम सुजाणे ॥५२॥ पोते पांच प्रदक्षिणा करी, पछी

घोडेधि ऊतर्था हरी । दंडवत करवा लाग्या ज्यारे, मुक्तानंदे झाली राख्या त्यारे ॥५३॥ कहे ते समे धर्मकुमार, दंडवत करवा घोने चार । तमे संत महान्त छो केवा, नथि ब्रह्मांडमां तम जेवा ॥५४॥ मारो संकल्प थाय छे जेम, तमे समजीने वरतोछो तेम । मारे अर्थे संकष्ट सहोछो, दाम धामथी दूर रहोछो ॥५५॥ सहोछो खळनो उपहास, सहोछो जन दुष्टनो त्रास । मारे अर्थे तज्युं तमे मान, तज्यां सारां सारां खान पान ॥५६॥ तमे त्यागि तपस्वी छो भारे, माटे वंदनजोग्य छो मारे । मुनि बोलिया स्नेहसंयुक्त, सेवे तमने तो अक्षरमुक्त ॥५७॥ रहे आज्ञामां ते दिनरात्र, एनी आगळं हुं कोणमात्र । दयासागर छो तमे देवा, मानी ल्योछो घणी अल्प सेवा ॥५८॥ एवां वचन अनेक उंचारी, प्रभुनी छबि अंतर धारी । जोइ मुक्त मुनीनो समाज, मळया सर्वने श्रीमहाराज ॥५९॥ प्रेमे प्रणमीने प्रभुपदद्वंद, मुनि चालिया श्रीमुक्तानंद । पछी कृष्णने तेडवा काज, सतसंगीनो आव्यो समाज ॥६०॥ कारियाणी ने कुंडळकेरा, भक्त आव्या मळीने घणेरा । करि विनति करीने प्रणाम, चालो नाथ अमारेज गाम ॥६१॥ सुणी शब्द अंतरमां उतार्या, कारियाणीये कृष्ण पधार्या । सखा सहित रह्या तहां रात, गया कुंडळ ऊठि प्रभात ॥६२॥ वस्या कांइ दिवस तहां वास, स्नेहे सेवा सजे सहु दास । पटगर अमरो ने मामैयो, हरि पूजीने हरखित थैयो ॥६३॥ रुडां भक्त वळी राइबाई, तेनी सेवा तो सरस गणाई । नदी त्यां छे उतावळि नाम, तेमां नावा गया घनशाम ॥६४॥ गामथी तो पुरब दिश भाग, बरवाळे जवानो छे माग । वीश हस्त उत्तर दिशे त्यांय, हृद नीरनो छे नदीमांय ॥६५॥ सखा सहित सजी असवारी, तेमां नावा पधार्या मुरारी । बल्ल नावानुं धारीने अंगे, प्रभु नावा पेठा जन संगे ॥६६॥ उपजातिवृत्त—पेठा नदीमां जळ शुद्ध भाळी, बोले जनो कीर्तन पाडि ताळी । संतो हता श्रीहरिनी हजूर । काठी गया कांइक त्यांथि दूर ॥६७॥ जुवान काठी जळ-मध्य जैने, कुचा तर्था खूब प्रमत्त थैने । पछीथि कोरां धरि बल्ल अंगे, आव्या प्रभु आगळ सौ उमंगे ॥६८॥ पगे प्रभूने अडवानुं धार्युं, त्यां वेण एवुं हरिये उचार्युं । अशुद्ध काया करि छे जरूर, माटे रहो सौ अमर्थाज दूर ॥६९॥ नाया तमे त्यां नहि शुद्ध नीर, त्यांतो हतुं ते सयलुं रुधीर । माटे करो स्नान सह फरीने, वाणी वदु ते मनमां धरीने ॥७०॥ प्रभुनी स्मृति विना कर्तुं ते व्यर्थ तेविषे । जेओ प्रभूकेरि स्मृती विसारी, गंगाविषे स्नान करे पधारी । ते स्नान तो शोणित तुल्य जाणो, अशुद्ध एनुं शरिर प्रमाणो ॥७१॥ पूजा करे ने मन होय बीजे, पूजा करी तेह नहीं कहीजे । करे जनो जे जप होम दान, स्मृती विना ते न कर्या समान ॥७२॥ स्मृती प्रभुनी करिने सदाय, सुकर्म कीधे सु-फळीत थाय । स्मृती विना तो तप के व्रतादी, वदे बधुं व्यर्थ सुशास्त्र वादी ॥७३॥ रटे सदा पोपट रामराम, तेथी न पामे झट मोक्षधाम । स्मृती विना कीर्तन

नित्य गाय, वेद्या न वैकुण्ठ विषे वसाय ॥७४॥ एवं सुणीने मन धारि लीधुं, ते काठियोये फरि स्नान कीधुं । पगे प्रभूने पछि आवि लागी, प्रसन्नता लीधि मुखेथि मागी ॥७५॥ चोपाई—पछि रुडि रिते सुखराशी, आव्या उतारे श्रीअविनाशी । कथा वारता त्यां नित्य थाय, सौने आनंद उर न समाय ॥७६॥ वृष्टि ब्रह्म आनंदनी वरसे, सभा दिव्य अलौकिक दरसे । एक बे दिन त्यां हरि रखा, पछि गिरधर गढपुर गया ॥७७॥ हरिनौमि उपर तेह ठार, आव्या सतसंगि संत अपार । अति आनंद उत्सव कीधो, लाव सौये अलौकिक लीधो ॥७८॥ सौने साथे लई हरि क्यारे, पुरुषोत्तम घाटे पधारे । जळकेळी करे सखा संगे, मुनि कीर्तन गाय उमंगे ॥७९॥ मावो माणकिये असवार, थैने आवे ते पूर मोझार । वाजां विविध प्रकारनां वाजे, दरबारमां आवि बिराजे ॥८०॥ सभा श्रीहरि आगळ थाय, जोतां दैवीने दिव्य देखाय । जन होय हजारो जे त्यांय, सौनि दृष्टि तो श्रीहरिमांय ॥८१॥ जाणे सौने थई शुं समाधि, अल्पमात्र दिसे न उपाधि । महाजोगियोनी स्थिति जेवी, नरनारियोनी दीसे एवी ॥८२॥ दश वर्षनां बाळक होय, दीसे भूतिविषे लीन तोय । दृष्टि एकाग्र प्रभुपद धारे, कोइ आंखनुं मटकुं न मारे ॥८३॥ एतो अद्भुत वात जणाय, जोतां समजुने निश्चय थाय । माने मूरख तो इंद्रजाळ, नव जाणे जे आ जगपाळ ॥८४॥ पूर्व पाप आवी आडां थाय, तेने श्रीहरि नव ओळखाय । जेनां संचित शुभ होय काई, तेतो माने तरत मनमाई ॥८५॥ समैयो निरखी शुभपेर, गया हरिजन सौ निजवेर । झिझावदर जेहुं गाम, जेनुं अलैयो खाचर नाम ॥८६॥ एणे अरज करी एह वारे, प्रभु गाम पधारो अमारे । एवं इच्छेछे गामना वाशी, क्यारे आवे अहीं अविनाशी ॥८७॥ दीनबंधुनां दर्शन करिये, भवसागर पार उतरिये । एम झंखे छे सर्व सदाय, माटे कृष्ण करोने कृपाय ॥८८॥ साथे ल्यो सहु पार्षद संत, भली रीते आवो भगवंत । सुणि बोलिया सुंदरशाम, काले आवशुं आपने गाम ॥८९॥ सुणि वालानां एवां वचन, अलैयो पाम्या आनंद मन । अहो कृष्ण कृपाळु छे केवा, जाय जनवेर दर्शन देवा ॥९०॥ पुष्पिताम्रावृत्त—अगणित अज इंद्र ईश जेवा, दरशन लाभ चहे अलभ्य लेवा । नरतनु धरि तेह धर्मलाल, दरशन दे जनवेर जै दयाळ ॥९१॥ इति श्रीविहारिलालजीआचार्यविरचिते हरिलीलामृते षष्ठकळशे अचित्यानंदवर्णीद्रअभयसिंहनृपसंवादे दुर्गापुरे श्रीहरिनौमिउत्सवकरणनामा चतुर्विंशतितमो विश्रामः ।

पूर्वछायो—श्रीझावदर जवा नीसर्पा, संत पार्षद लै संतनाथ । अलैयो खाचर ए समे, हता श्रीघनशामनी साथ ॥१॥ चोपाई—गिरधर गढपुरथी सिधाव्या, उगामेडीये ईश्वर आव्या । गामथी दिशा पश्चिम मांय, एक वाव्य छे सुंदर त्यांय ॥२॥ नाथे त्यां उतारी पीधुं नीर, गया निंगाळे शाम शरीर । गया केरिये करुणानिधान, देवा दैवीने दर्शनदान ॥३॥ नारायणजी पटेलनी बाडी,

दीठी गिरिधरे गाम अगाडी । दीठो तेविषे बावळ सारो, कृष्णे त्यां जइ कीधो उतारो ॥४॥ भक्त भगु पटेल त्यां आव्या, काना सोळंकीने साथे लाव्या । मु-
क्युं श्रीफळ श्रीहरि पासे, दंडवत करीया बेय दासे ॥५॥ वाले तेतो श्रीफळ
वधेराव्युं, टोपरुं तेहमांथी कढाव्युं । कटका तो तेना घणा कीधा, दास सर्वेने
ते वेंची दीधा ॥६॥ वेंचतां वेंचतां वध्या जेह, फेंकी दीधा खेतरमांहि तेह । क-
खुं जे आ प्रसादिने खाशे, तेह प्राणीनुं कल्याण धाशे ॥७॥ त्यांथी चालिया ते-
ज दहाडे, गया झींझावदरने शिमाडे । दीठो बावो दिगंबर एक, बेठो ध्यान
करी धरि टेक ॥८॥ दीसे पग पदमासन बाळ्युं, पासे वस्त्र के पात्र न भाळ्युं ।
आंख्यो मीचीने बेठेलो एह, जटाधारी महाजोगी तेह ॥९॥ बीजा सौ जोहने
चाल्या गया, पण अलैयो पाछळ रखा । जोगी सत्य छे के ढोंगधारी, तेनी कर-
वा परीक्षा विचारी ॥१०॥ एक मित्रने संघाते लैने, जोगीने पगे लागिया जैने ।
बावो बोलावतां नव बोले, रहे अक्कड आंख्य न खोले ॥११॥ अलैये त्यां कखुं
अहो मित्र, मोटा जोगी आ परम पवित्र । नथी जोता ते ध्यानथी जागी, अ-
वधूत आतो महात्यागी ॥१२॥ भाइ मानता छे एक मारे, आवा जोगी मळे
कोइ ज्यारे । रुपैया पांच तेहने देवा, मळ्या आज महाजोगी तेवा ॥१३॥ होय
तुंबडि तो धरुं तेमां, होय अंचळो तो बांधुं एमां । होत चेलो के सेवक साथे,
तो हुं सोंपत तेहने हाथे ॥१४॥ मुक्ति आगळ केम जवाय, कोण जाणे कोइ लइ
जाय । खखडाव्या रुपैया ते ज्यारे, बावे मुख पोळुं क्युं त्यारे ॥१५॥ त्यारे जो-
गीनो ढोंग ते जाण्यो, पूरो पाखंडि कपटि प्रमाण्यो । धूळ लै तेना मुखमांहि धा-
री, वळी गाल ऊपर लात मारी ॥१६॥ पछी पंथे पोते परवरी, कृष्ण आगळ
जै बात करी । त्यारे बोल्या महाप्रभु त्यांय, साचा संत छे सतसंगमांय ॥१७॥
बीजे पाखंडिनो परिवार, जुओ शोधी सकळ संसार । रहे नग्न ने फळ पत्र
खाय, तोय तृष्णाने पूरे तणाय ॥१८॥ तृष्णाविषे । उपजातिवृत्त—तृष्णानदी नीर
अगाध दीसे, प्रवाह एनो प्रबळो अतीशे । जे तत्त्ववेत्ता पण ते तणाय, तृष्णा-
तणुं जोर कखुं न जाय ॥१९॥ संसार छोडि जन थाय त्यागी, रुडो दिसे कृष्ण-
पदानुरागी । तथापि तेने नडवा चहाय, तृष्णातणुं जोर कखुं न जाय ॥२०॥ म-
हाक्रुषी सौभरी तेह भूल्या, तृष्णाविषे नारद तुल्य डूल्या । तो जीवनो शी
गणती गणाय, तृष्णातणुं जोर कखुं न जाय ॥२१॥ पंचेन्द्रियोना विषयो कखा छे,
ते सर्व तो द्रव्यविषे रखाछे । तेथीज तृष्णा धननी धराय, तृष्णातणुं जोर कखुं
न जाय, ॥२२॥ जोगी जती पंडित जे प्रमाणो, विशेष जेने जगमां बला-
णो । तृष्णाथकी निर्बळ छे बघाय, तृष्णातणुं जोर कखुं न जाय ॥२३॥ बुढापणे
निर्बळ देह दीसे, आहार ने जोर घटे अतीशे । जो चावतां अस नहीं चवा-
य, तृष्णातणुं जोर कखुं न जाय ॥२४॥ धनेश तुल्ये धन कोइ पासे, तथापि

तृष्णा नहि रे धिरामे । घणाघणाधीज घणुं चहाय, तृष्णातणुं जोर कहुं न जाय ॥२५॥ देहादि जो सर्व असत्य जाणे, आशा सुखो अक्षयनीज आणे । संतो-
तणा सद्गुण ले सदाय, प्रभु प्रतापे तृष्णा जिताय ॥२६॥ चोपाइ—कहे श्रीजी
सुणो सद्गु संत, सतसंगि सुणो बुद्धिमंत । मारि मूर्तिमां करि अनुराग, करजो
तमे तृष्णानो त्याग ॥२७॥ एवि वात करी सद्गु साथ, झीझावदरमां गया ना-
थ । अलैयातणा दरबारमांय, बेठा ढोलिया ऊपर त्यांय ॥२८॥ सभा शामनी
पासे भराई, यथायोग्य बेठां बाइ भाई । वाले वात करी भलि एवी, छेदे संश-
य सर्वना तेवी ॥२९॥ कयो वणि मुकुंदे त्यां थाळ, जम्या जुक्तिथी जनप्रतिपा-
ळ । पछि पोढ्या प्रभुजी पलंगे, मुनिवर सेवे चरण उमंगे ॥३०॥ एक दील्लीनो
पठाण हतो, आव्यो त्यां ते जुनेगढ जतो । झीझावदरनी हदमांय, पेसतां पा-
म्यो आनंद त्यांय ॥३१॥ दीठुं तेज अलौकी अपार, नोतुं दीठुं एवुं कोइ ठार ।
मळ्या मनमांथि संकल्प घाट, मळ्या सर्व प्रकारे उचाट ॥३२॥ जोयुं चिसे धि-
चार करीने, जइ आव्यो हुं मके मदीने । पण शांति जेवी थइ आंही, एवि तो
थइ शांति न क्यांही ॥३३॥ एथि निश्चय थापछे आम, कोइ ओलिया छे एह
ठाम । मळ्यो एक पुरुष एह टाणे, तेने प्रीतथि पूछयुं पठाणे ॥३४॥ कोइ ओ-
लिया आ गाममां छे, होय तो कहो ते वळि क्यां छे । त्यारे ते कहे ओलिया
जेवो, एक बावो चोरामां छे एवो ॥३५॥ सुणि राजि पठाण ते थयो, जोबा बा-
वाने चोरामां गयो । मळ्या अलैयो त्यां चोराबार, तेने पुछयुं पठाणे ते बार
॥३६॥ आंही ओलिया छे एक बावो, कहो क्यां छे ते मुजने बत्तावो । अलैये ते-
नी आगळ थैने, त्यांनो बावो बतावियो जैने ॥३७॥ बावो बेठो होको पीतो इ-
तो, भुंडा शब्द मुखेथि भाखतो । अलैयाने कहुं ते पठाणे, आने ओलियो को-
ण प्रमाणे ॥३८॥ पछी अलैयो आप निवास, तेने तेडि गया प्रभुपास । त्यांतो
तेहने समाधी थई, केवुं दीठुं समाधिमां जई ॥३९॥ दीठा ओलिया अगणित
एणे, घणा दीठा पेगांबर तेणे । सर्व श्रीहरिनी स्तुति करे, करे आज्ञा ते अंतरे
धरे ॥४०॥ जोइ जाग्यो समाधिथि ज्यारे, करी कृष्णनी बंदगी त्यारे । पेगांबर-
ना पेगांबर आप, एवो जाण्यो में आप प्रताप ॥४१॥ मारे एवि उमेद छे ऊर,
हमेशां रहुं आप हजूर । सुणि बोल्या श्रीजी साक्षात, करे हरकत तमने नात्य
॥४२॥ जुनेगढ जाओ मानि अमारुं, अमे कल्याण करशुं तमारुं । एवुं सांभळि
तं राजि थयो, पगे लागी जुनेगढ गयो ॥४३॥ सुणो भूप कहे ब्रह्मचारी, करे ए-
वां चरित्र मुरारी । करे क्यारेक दिव्य चरित्र, क्यारे मानुषी लीळा विचित्र
॥४४॥ ते चरित्रना ग्रंथ गुंथाय, वैकुंठादिकमांहि वंचाय । महा अक्षरधामना मु-
क्त, कहे सांभळे स्नेहसंयुक्त ॥४५॥ झीझावदरमां रहि हरी, लीळा मानुषि जे
एक करी । ते हुं तमने सुणावुंछुं आज, सुणो स्नेहे अभेसिंह राज ॥४६॥ हतो

एह समे उष्ण काळ, तपे ताप अती विकराळ । त्यारे सर्वे सखा लह साथ, कुवे नावा पधारिया नाथ ॥४७॥ जाणो खाचर जे जेठसूर, अति भक्ति भली एने ऊर । भलो भक्त अलैयोये एवो, व्रीजो मांतरो घाघल तेवो ॥४८॥ नाजो जोगियो जोगियो राम, एक खाचर अमरो नाम । लाघो टांक ने सोळंकी बावो, भगा-दोशि भला उर लावो ॥४९॥ एह आदि घणा सखा साथ, लैने चालिया नटवर नाथ । गया गामथी उत्तरमांय, कुवो छे तरकोशियो त्यांय ॥५०॥ मोटो बड छे कुवाने किनारे, चव्या तेपर सौ तेह वारे । खेल आंभळि पींपळी केरो, घनशाम रम्या ते घणरो ॥५१॥ बड डाळ झाली बहु वार, मार्या धूबका कूप मोझार । सखा संगे रमे अविनाश, जुवे अमर रहीने आकाश ॥५२॥ कहे मुनिजन जय-जयकार, लीळा निरखीने हरखे अपार । पछी वाजते गाजते वालो, गया गाम-मां धर्मनो लालो ॥५३॥ करे एवां चरित्र अथाग, जेणे जोधां तेनां बडभाग्य । श्रींज्ञावदरमां अविनाश, केटलाक दिवस कर्यो वास ॥५४॥ बीजा गामोमां फ-रवानुं धारी, त्यांधो चालवा कीधी तैयारी । तेडी लै जवा निजनिज गाम, भ-क्तो ताण करे तेह ठाम ॥५५॥ भाळे जेहनो भाव विशेष, प्रेमे त्यां पधारे पर-मेश । मावनो निरखी महिमाय, सतसंगि घणा जन थाय ॥५६॥ पुष्पिताप्रावृत्त—निजपद रज धारि मेघशाम, तिरथ अनेक कर्योज ठामठाम । अधरमतणुं थाणुं ते उठाव्युं, कळिजुगनुं नहि कांइ जोर फाव्युं ॥५७॥ इति श्रीविहारिबालजीआचार्यवि-रचिते हरिलीलामृते षष्ठकळशे अचित्यानंदवर्णीन्द्राभयसिंहनृपसंवादे श्रीहरिर्ज्ञावदरविचरणनामा पंचविंशो विश्रामः ॥२५॥

पूर्वछायो—श्रींज्ञावदरथी झट गया, कारियाणीये करुणानाथ । सामा आवी सनमान कीधुं, सौ सतसंगी साथ ॥१॥ चोपाई—वस्ताखाचरनो दरबार, कर्यो पावन प्राणआधार । कहे वर्णि सुणो रुडा राज, हरिमंदिर छे जहां आज ॥२॥ नामे अक्षरओरडी त्यांय, प्रभु उतर्या एस्थळ मांय । थोडा दिवस निवास ठराव्यो तहां कूप नवीन कराव्यो ॥३॥ तेमां पाणि प्रथम आव्युं ज्यारे, मुकुंदानंद वर्णिये त्यारे । लैने निर्मळ ते भलुं नीर, नवराविया शामशरीर ॥४॥ बुनाबंध कुंडीमां बि-राजी, नाया श्रीहरिथै रुदे राजी । प्रभुये कुपजळ कर्यु पान, दिधुं सौने पादोदक दान ॥५॥ नीर वर्णिये कूपमां नाख्युं, भगवाने त्यारे एम भाख्युं । आनुं पाणि पीये मोक्ष थाशे, मोक्षकूप माटे कहेवाशे ॥६॥ पछी गायत्रिनुं पुरश्चरण, करावाने धार्युं सुख-करण । घणा वेदिया विप्र तेडाव्या, मावे गायत्रिमंत्र जपाव्या ॥७॥ वस्ताखाच-रना ओरडा छे, सारा पूर्वमुखे शोभिता छे । एनी आगळ कुंड रचाव्यो, वेद-मंत्रथी होम कराव्यो ॥८॥ वाले त्यां घणा विप्र जमाव्या, दान दैने संतोष पमा-व्या । लींबडो चोकमध्ये छे ज्यांय, सभा भरता महाप्रभु त्यांय ॥९॥ त्यां छे ओरडा आगळ ओटो, एनो छे महीमा बहु मोटो । बेसता ते उपर बहुनामी, अ-

ક્ષરાધીશ અંતરજામી ॥૧૦॥ રામાનંદ સ્વામી જ્યારે હતા, એજ ઓટા ઉપર બે
 સતા । ત્યાં જાયછે સંઘ સમાજ, એહ ઓટાને પૂજેછે આજ ॥૧૧॥ ક્ષાત્રીવા
 આવી એહ ગામ, ઘણી લીલા કરી ઘનશામ । કૃપાનાથે વાતો કરી જેહ, લખ્ય
 છે વચનામૃત તેહ ॥૧૨॥ કર્યું ત્યાંથી પ્રયાણ કૃપાલ, લાઠીદહ ગયા ધર્મનો લાલ
 ગામથી પૂર્વ લીજહો ત્વાસો, વડ્યા બે ઘડી ત્યાં હરિ વાસો ॥૧૩॥ સૌને દર્શા
 દે તેહ ઠામ, ગયા સારંગપુર ઘનશામ । જીવાલાચરને દરબાર, ઉતર્યા જહ જગ
 દાધાર ॥૧૪॥ ઉત્તરાભિમુખે ઓરહો છે, ભગવાનને યોગ્ય ભલો છે । સમા ત્ય
 સજિ શ્રીઘનશામે, કર્યા પ્રશ્ન ઉત્તર એહ ઠામે ॥૧૫॥ જમ્યા સંત જમ્યા હરિ થા
 લ, એમ કરતાં થયો સંઘ્યાકાલ । સતસંગિયો સ્નેહ ધરીને, આવ્યા નોતરાં દેવ
 હરિને ॥૧૬॥ વારાકેહે વારો જો ઠરાવે, માસ પાંચમાં પાર ન આવે । ત્રિભુવન
 પતિ બોલિયા ત્યારે, ઉતાવળ છે જવાની અમારે ॥૧૭॥ ક્ષાત્રા દિવસ નહીં રહે
 વાય, કહું તે કરો એક ઉપાય । કાલે વિપ્ર પવિત્ર બોલાવો, ઘેરઘેર રસોડ કરા
 થો ॥૧૮॥ અમે આવશું સર્વને ઘેર, જમશું અતિ ઉત્તમપેર । સુણિ વાત તે સર્વ
 ભાવી, ઘેરઘેર રસોડ કરાવી ॥૧૯॥ જમવાની વેળા થઈ જ્યારે, ઘેરઘેર ગયા હ
 રિ ત્યારે । કર્યા કૃષ્ણે ત્યાં રૂપ અનંત, થયા પોતેજ સાથેના સંત ॥૨૦॥ નિજ
 નિજ મન સૌ એમ જાણે, આવ્યાછે મુજ ઘેર આ ટાળે । જીવાલાચર કેરે નિવાસ
 જમ્યા એજ રીતે અવિનાશ ॥૨૧॥ વલ્લિ લાચર મુઠુ ને વસ્તો, જેણે જાણ્યો સુ
 ધર્મનો રસ્તો । સુરોલાચર ને દેવદાસ, જમ્યા શ્રીહરિ સૌને નિવાસ ॥૨૨॥ જમ્ય
 રાઠોડ ધાધલ ધામ, બીજા માંતરો ધાધલ નામ । બોધો શેઠ તથા શેઠ કમો
 જીવરાજ શેઠે કહ્યું જમો ॥૨૩॥ રાજગર લીલાધર સરિયાણ, રાજગર ત્રીજ
 ઘેલો સુજાણ । નારાયણ નામે એક પટેલ, જેને વાલા છે છબીલો છેલ ॥૨૪॥ ભ
 ગવાન ને હીરો મેરાઈ, ભલો સુતાર ગોપાલભાઈ । ભરવાડ હરિભક્ત હાજો, જે
 નો પ્રેમ પ્રભુપદે ક્ષાત્રો ॥૨૫॥ એહ આદિક ભક્ત અનંત, સૌને ભવન જમ્યા ભ
 ગવંત । કર્યું એવું ચરિત્ર પવિત્ર, કલિ કોય શકે ન વિચિત્ર ॥૨૬॥ થઈ વાત
 સિદ્ધ તે જ્યારે, પામ્યા અચરજ પુરજન ત્યારે । નિશ્ચે જાણિયા જગદાધાર, આવ્ય
 વંદન કરવા અપાર ॥૨૭॥ ધર્મ ધારવાની રુચિ જાણી, પ્રભુયે ત્યાં મગાવિયું પા
 ણી । એકે એકે તો પાર ન આવે, માટે શી રીતે નિયમ ધરાવે ॥૨૮॥ પ્યારે સર્વ
 ને છાંદિયું પાણી, નિજવદને વડ્યા એવી વાણી । ઉડે આ જલનો છાંદો અંગ
 જાણો તેણે લિધો સતસંગ ॥૨૯॥ પ્રીતે પાલજો નિયમ અમારા, અમે ટાલ્યા
 દોષ તમારા । સુખ પામશો સર્વ આ ઠામ, અંતે પામશો અક્ષરધામ ॥૩૦॥ સુ
 ણિ હરખ્યા તે લોક તમામ, પ્રેમે પ્રભુજીને કીધા પ્રણામ । લલ્લો નામે પટેલિય
 એક, જેને ચિત્તે વિશેષ વિવેક ॥૩૧॥ અતિ શૃદ્ધ હતી તેની માય, તેના ઉપ
 આવી દયાય । જાણ્યું એનું કલ્યાણ કરાવું, પ્રભુની પાસે નિયમ ધરાવું ॥૩૨॥

छी ते प्रभु आगळ आव्यो, कहुं डोशीने नियम धरावो । त्यारे डोशीने झा-
लीने हाथे, निज नियम धरावियां नाथे ॥३३॥ डोशी समजी नहीं कांइ ज्यारे,
शुं कहोछो बोली एम त्यारे । सुणि बोलिया शाम सुजाण, डोशी थाशे तमा-
रुं कल्याण ॥३४॥ सारुंभा कहि गै डोशी घेर, अण दिवस गया एवीपेर । दीधां
दर्शन श्रीमहाराजे, कहुं तेडवा आवशुं आज ॥३५॥ डोशीये सुतने कहि वात,
आज खेतर जैश न भ्रात । आज धाममां जावुं छे मारे, प्रभु तेडवा आवशे
त्यारे ॥३६॥ दिव्यरूपे आव्या वृषलाल, कैके दृष्टिये दीठा दयाळ । डोशीने धा-
ममां लइ गया, पुरवासियो विस्मित थया ॥३७॥ एवां कीधां चरित्र अनंत, गाय
सुव्रत आदिक संत । आ समे जे जणाव्यो प्रताप, एतो अकळित छे ने अमाप
॥३८॥ पूर्वछाये—सारंगपुरथकि श्रीहरी, चाल्या संत सखा लइ साथ । अळाउ
आदिक गाम फरता, नागडके गया नाथ ॥३९॥ चोपड़—सूराखाचरने दरबार,
उतर्या जइ प्राण आधार । भूपपत्नी भली सांतीबाई, भला नायो ने हाथीयो
भाई ॥४०॥ एक माणशियो बीजो काळो, भला नापाना बे सुत भाळो । हा-
थिया तणा डोसो ने राणो, सुरानो सुत नाथो प्रमाणो ॥४१॥ एह आदिक सौ
परिवार, सजी सेवा पुरो धरि प्यार । महाराज तहां रखा रात, पछी परवर्या
प्रगटे प्रभात ॥४२॥ भेंसजाळ गया भगवान, दीधुं दासोने दर्शनदान । कायो-
भाई झुणोभाइ सजो, जेणे अधरमनो मत तज्यो ॥४३॥ सौए सेवा सजी शुभ
रीते, पूज्या नाथने पूरण प्रीते । त्यांथी लोये गया धर्मलाल, जगदीश्वर जनप्रति-
पाळ ॥४४॥ सतसंगि त्यां संघो पटेल, एह आदि सेवामां आवेल । बहु राखी
तेणे बरदाश, तेमां कांइ न दीसे कचाश ॥४५॥ त्यांथी फरता बीजे गाम स्वा-
मी, गया बोटादमां बहुनामी । सामा सौ सतसंगियो आव्या, वाजते गाजते
पधराव्या ॥४६॥ दाहाखाचरने दरबार, उतर्या जइ विश्वआधार । भगो दोशी
तथा शेट हीरो, शेट वस्तो गणाय गंभीरो ॥४७॥ शेट केशवजी मुळचंद, तेने
बाला श्रीसहजानंद । चकु ने करशन बडोदरिया, जेणे धर्मतनुज उर धरिया
॥४८॥ शीवी जोशी तथा मोनो जोशी, तेनी बेन राधाबाई डोशी । एहआदि-
क सौ सतसंगी, मळि मावने सेव्या उमंगी ॥४९॥ एक अवसरे शाम सुजाणे,
उष्णकाळ जाणी एह टाणे । संत पार्षद सौ साथे लैने, दाहाखाचरने बागे जै-
ने ॥५०॥ नाया बडिये कुये अविनाश, जम्या ते स्थळे पीपळा पास । पोते सं-
तने पिरशी जमाडया, पार्षदने संतोष पमाडया ॥५१॥ बेठा ढोलिये धर्मकुमार,
मोनो पंडयो आव्या तेह वार । वाले करवाने हास विलास, टीपणुं जोवराव्युं
ते पास ॥५२॥ ग्रह सर्व छे किंकर जेना, जोया जोशिये ग्रह तेना । थोडो
दिवस रखो पछि ज्यारे, सखा अस्वार लै साथे त्यारे ॥५३॥ शाम नीकळ्या
सीममां फरवा, मित्रता करिने मन हरवा । हता हमीरखाचर साथ, तेना दर-

बारमां गया नाथ ॥५४॥ तेणे सेवा सजी सारी रीते, पूज्या श्रीपरमेश्वर प्रीते ।
 रखा बोटादमां दिन बेय, घणे घेर कर्या हरिछेय ॥५५॥ कोइये पधरामणि करी,
 कोइये जमवा तेड्या हरी । कर्युं ए रिते पावन गाम, पछी त्यांथी चाल्या घन-
 शाम ॥५६॥ संगे लै सर्व संतनो साथ, गया नागलपर मुनिनाथ । वस्ताधाघलने
 दरबार, उतर्या जइ धर्मकुमार ॥५७॥ हतो शेट शगाळशा नामे, आव्यो श्री-
 हरिपास ते ठामे । तेने श्रीहरिये करि वात, तमे छो भगादोशीनी नात ॥५८॥
 तेतो शिष्य अमारा छे ज्यारे, तमे केम नथी थता त्यारे । कहे शेट अहो प्रह-
 प्यारा, अमे पण छैये शिष्य तमारा ॥५९॥ त्यांतो आव्या वीरो राजगर, कळ-
 पुनित करो मुजघर । सुणिने कळुं शाम सुजाणे, आवशुं करिने कोइ टाणं
 ॥६०॥ हमणां तो छे तरत जवानुं, नथि आ समे खोटि थवानुं । एम कहिं
 जम्या तहां थाळ, गया झोटींगडे जनपाळ ॥६१॥ त्यां छे पादरमां हनुमान
 पीपयों ने कुवो तेह स्थान । रहीने त्यां कूपोदक पीधुं, शेष नीर कुवे रेडि दी
 ॥६२॥ करी एक घडी त्यां विराम, गया नाथ गोरडके गाम । सर्व संतसहि
 भगवान, कर्युं केरिनी मांहि स्नान ॥६३॥ गया गढपुरमां गिरधारी, निरखी ह-
 रख्यां नरनारी । ब्रह्मचारी कहे हेभूपाळ, थइ चोसठनी पुरी साल ॥६४॥ कथ
 संक्षेपमां तेनि कही, आवे विस्तारतां पार नही । हवे पांसव्यनि सालतणी, लि-
 ळा संक्षेपथी कहुं गणी ॥६५॥ पुष्पिताम्रावृत्त—रघुवर पद वानरेज सेव्या, ब्रजप-
 ति सेवक गोप गोपि जेवा । वृषसुत पदहेत पूर्ण कीधुं, अति सुख काठिजने
 आज लीधुं ॥६६॥ इति श्रीविहारिलालजीआचार्यविरचिते हरिलीलामृते षष्ठकलशे अचिंत्या-
 दवर्णीद्रअभयसिंहनृपसंवादे श्रीहरिकाठियावाडविचरणनामा षड्विंशो विश्रामः ॥२६॥

पूर्वछाये—लीळा पांसठनी सालनी, कहुं संक्षेपथी सुणो राय । रथजात्र
 गढपुर रही, करी बेसते घरवे त्यांय ॥१॥ चोपाइ—देवपोढणिनो दिन आव्यो
 त्यारे उत्सव सरस कराव्यो । कृष्णजन्माष्टमी आवि ज्यारे, थयो सारो समैयं
 ते वारे ॥२॥ हवे पामो कथानो प्रसंग, कहुं एक कथातणुं अंग । गुणवंतुं पाडास
 ण गाम, सरतानजी भूप ते ठाम ॥३॥ वडाळी गामना मेघोभाई, जेठीभाई खा-
 भा गाम मांई । कहुं गाम छे कांकशियाळी, हकाभाइनी त्यां स्थिति भाळी ॥४॥
 दैवी जीव सगा स्नेही चारे, निज कल्याण करवानुं धारे । कयांइ सांभळे सद्गु-
 वास, करे त्यां जइ तेनो तपास ॥५॥ स्वरूपानंद सद्गुरु जेह, पाडासणमां पधारि
 या तेह । सरतानजीये सुणि वात, कर्यो दर्शन जइ साक्षात ॥६॥ दीठा अद्भु-
 त्यागी वैरागी, अहोनिश प्रभुपद अनुरागी । तजे नारीने अष्ट प्रकारे, घन धूव
 बराबर धारे ॥७॥ अतिनिःस्वादी ने निरमानी, गुणवंत तपस्वी ने ज्ञानी । जाण्य
 शुक्र सनकादिक जेवा, अन्य कयांइ सुण्या नहीं एवा ॥८॥ पछि वीचारिने म-
 मांय, व्रणे मित्रने तेडाव्या त्यांय । मळि चारे गया संत पास, सांभळ्यो शु-

ज्ञानविलास ॥९॥ पछि पूछ्युं पगे शिर नामी, क्यांथि आव्या छो सद्गुरु स्वा-
मी । दीसोछो शुक नारद जेवा, आव्या छो आंहि दर्शन देवा ॥१०॥ अमे जो-
युं घणा तीर्थमाई, तम जेवा दिठा नहि क्याई । संप्रदाय चार बावन द्वारा, तेमां
कोण गुरु छे तमारा ॥११॥ सुणिने बोल्या स्वरूपानंद, सुणो शुभमति सद्गुण-
कंद । भला सर्व मुमुक्षु छो भ्रात, माटे कहुंछुं जधारथ वात ॥१२॥ जे छे अक्षर-
धामना धामी, बळवंत प्रभु बहुनामी । जे छे सर्वोपरी सुखकारी, सर्व अवता-
रना अवतारी ॥१३॥ तेणे कळिमळ कापवा काज, अवतार धर्यो अहीं आज ।
तेनुं स्वामिनारायण नाम, एने भजिये अमे आठे जाम ॥१४॥ अमे शिष्य सा-
धु एना छैये, दैवी जीवने उपदेश दैये । सुणी सरतानजी बोल्या त्यांय, ते छे
स्वामिनारायण क्यांय ॥१५॥ तेनुं ठाम ठेकाणुं बतावो, दयासिंधु दया दिले ला-
वो । जेना शिष्य जोगी तम जेवा, हशे स्वामिनारायण केवा ॥१६॥ बोल्या सं-
त ते घात वखाणुं, कहुं स्वामिनुं ठाम ठेकाणुं । थाय शास्त्रतणो शोध ज्यांय, व-
से स्वामिनारायण त्यांय ॥१७॥ स्वामिनारायण क्यां रहेछे तेविषे । उपजातिवृत्त—ज्यां
शास्त्रनो शोध सदैव थाय, वेदांतनां भाष्य भलां भणाय । सर्वे सुणी सद्गुण सं-
ग्रहेछे, श्रीस्वामिनारायण त्यां रहेछे ॥१८॥ ज्यां ज्ञाननो थाय अखंड यज्ञ, ध्या-
नी रहे ध्यानविषे निमग्न । ज्यां दोषरूपी समिधो दहेछे, श्रीस्वामिनारायण त्यां
रहेछे ॥१९॥ समाधिमां लोक असंख्य जाय, ते ऊपराऊपर गंज थाय । गोलो-
कने ते निरखी लहेछे, श्रीस्वामिनारायण त्यां रहेछे ॥२०॥ संसारथी नित्य उ-
दासी संत, ज्यां ज्ञानदाता जनने अनंत । मानापमानो सघळां सहेछे, श्रीस्वा-
मिनारायण त्यां रहेछे ॥२१॥ ज्यां कोइ काळे व्यसनो न थाय, ज्यां काम के क्रो-
ध कदि न जाय । सद्धर्मेने सौ चितमां चहेछे, श्रीस्वामिनारायण त्यां रहेछे
॥२२॥ जे प्राप्ति इंद्रादिक देव इच्छे, जे दुर्लभ प्राप्ति शिवे गणीछे । ते प्राप्ति लो-
को सहजे लहेछे, श्रीस्वामिनारायण त्यां रहेछे ॥२३॥ जेजे दिसे संशय शैल
भारी, ते सर्वेने ज्यां झट तोडनारी । उन्मत्तगंगा श्रुतिनी वहेछे, श्रीस्वामिना-
रायण त्यां रहेछे ॥२४॥ निर्भागि जे दुर्गपुरे न जाय, वसे जहां निर्भय नाम
राय । गोलोकतुल्ये कवियो कहेछे, श्रीस्वामिनारायण त्यां रहेछे ॥२५॥ चोपाइ—
एबुं चार जणे सुणि लीधुं, संतने पदे वंदन कीधुं । करि त्यांथि प्रयाण सिधा-
व्या, चारे मित्र दुरगपुर आव्या ॥२६॥ गंगा उन्मत्त त्यां जोइ केवी, अवनीश
सुणो कहुं एवी । अति उत्तम जळ जोयुं एमां, तत्त्व तीरथ सर्वेनुं तेमां ॥२७॥
इंद्रवंशावृत्त—उन्मत्तगंगा पय शुद्ध पेखियां, तेनेविषे तीर्थ समस्त लेखियां । प्रसि-
द्ध ते पूर्वमुखे प्रवाह छे, अपूर्व एनो महिमा अथाह छे ॥२८॥ उन्मत्तताथी
ध्वनि धारती रहे, जाणे जनोने स्वरथी सदा कहे । जो मोक्षइच्छा मनमां
जनो धरो, तो स्नान आवी मुजमां तमे करो ॥२९॥ संतो तहां स्नान

सुखे सदा करे, सुवर्ण कुंभे जळ जोषिता भरे । कल्लोल पक्षी तटमां व
रे बहु, जाणे प्रभूना जश गायछे सहू ॥३०॥ तेने तटे दुर्गपुरी दिठि भर्ल
एना समी तो पुरि एज एकली । छे काशि कांची मथुरां दुवारिका, कोइ न एव
झट मोक्षकारिका ॥३१॥ देवालयोनां शिखरो दिसे घणां, ते जाणिये छे शिख
रो गिरीतणां । तेने शिरे कांचन कुंभ देखिया, संपूर्ण ते शुद्ध शशांक लेखि
या ॥३२॥ श्रीमंत लोको सघळा वसे तहां, कुसंप के क्लेश दिसे नहीं जहां । वि
चित्र छे वैभव तो विशेष त्यां, निवास इच्छे सुर ने सुरेश ज्यां ॥३३॥ विद्या
विप्रो अतिशे अगर्व छे, क्षत्री तहांना शुरवीर सर्व छे । वेपारि मोटा ब्रह्म वैश
त्यां रहे, सेवा सदा शूद्र त्रिवर्णनी चहे ॥३४॥ भलो दिठो जै दरबार भूपनो
सुरेशाना सौधसम स्वरूपनो । संपूर्ण ज्यां छे सुखभोग संपदा, श्रीस्वामिनारा
यण त्यां वसे सदा ॥३५॥ चोपाइ—प्रभुने निरख्या करी प्रीत, दीठी सर्व अलौ
किक रीत । स्वरूपानंदस्वामि समान, दीठा संत असंख्य ते स्थान ॥३६॥ को
श्रीजीतणुं धरे ध्यान, करे कोइ तेना गुणगान । कोइ तो हरिरूप निहाळे, जे
चंद्रने चकोर भाळे ॥३७॥ सभामां प्रदन उत्तर थाय, सुणि संशय सौना छेदाय
वणा जणने समाधि थयेली, राख्या उपराउपर मेली ॥३८॥ एवो पेखीने प्रौ
प्रताप, जाण्या ईश्वर छे आपोआप । करी वंदन वारमवार, सतसंगि थया मित्र चा
॥३९॥ अहो भूप एवां आख्यान, केटलांक सुणावुं हुं कान । पार उच्चरतां न
आवे, जुगना जुग जो वहिजावे ॥४०॥ कथा चालती ते ह्वे कहूं, सुणो भूप धर
भाव बहु । गाम पिपळियाना सुतार, हता आव्या समैया मोझार ॥४१॥ एव
वीरो तथा बिजो वेलो, जेणे प्रभुपद प्रेम धरेलो । तेणे विनति करी तेह ठाम
प्रभु चालो पिपळीये गाम ॥४२॥ कहे कृष्ण जजो आज तमे, काले आवशुं त्य
सहु अमे । पछी पात्र रसोदनां लई, गया सूतार हर्षित थई ॥४३॥ संत पार्ष
लै संत स्वामी, बीजे दिवस गया बहु नामी । हरिमंदिर छे जहां आज, उतय
तहां जै महाराज ॥४४॥ कर्तुं भोजन त्यां भगवंत, जम्या त्यां सहू पार्षद संत
पछी सांज समो थयो ज्यारे, गया गामथी दक्षिणे त्यारे ॥४५॥ मढीना लिबड
ते छे ज्यांय, शाम बेठा सभा सजी त्यांय । पुंजो खावर आविया पास, बेठा वं
दिने पद अविनाश ॥४६॥ आव्या हळवदना विप्र आठ, जोयो चरणमां चिहनें
ठाठ । तेतो शास्त्र सामुद्रिक जाणे, तेथि जाण्या प्रभु तेज टाणे ॥४७॥ अवि
नाशीना आश्रित थया, पछी गाम पोताने गया । एक रात रही एह गाम, गय
सारंगपुर घनशाम ॥४८॥ जीवाखाचरने दरबार, रक्षा जैने जगत करतार
कथा वारता त्यां नित्य थाय, संत हरिजन कीर्तन गाय ॥४९॥ बळी त्य
प्रभुजी प्रतिदीन, करे लीळा नवीन नवीन । क्यारे ऐश्वर्य एवुं देखाडे, दी
सांभळ्युं नहीं कोइ दहाडे ॥५०॥ क्यारे मनुजचरित्र जणाय, देखी ब्रह्मादिने मो

थाय। दरबारनुं जे तेह स्थान, भासे अक्षर धाम समान ॥५१॥ पुरुषोत्तम प्रगट
 बिराजे। भासे अक्षर संत समाजे। क्यारे देवता दर्शने आवे, प्रभुने सारां पुष्पे
 बधावे ॥५२॥ पडे पुष्प तेतो सहु पेखे, पण देवोने कोइक देखे। उडे अबिर गुलाल
 कोटाणे, क्यांथि आव्यो ते कोइ न जाणे ॥५३॥ क्यारे कोइने थाय समाधी,
 जाय धाममां छोडी उपाधी। ज्यारे जागे त्यारे साक्षात, करे अक्षरधामनी वात
 ॥५४॥ क्यारे कोइना मनतणी वात, कहे अंतरजामि अघात। कहे कोइने धर्म-
 कुमार, साधु थाओ तजी घरबार ॥५५॥ तो ते तरत करे घर त्याग, जोतां अ-
 क्षरज लागे अथाग। काठि जे हता मांस आहारी, कर्या विप्र जेबा सदाचारी
 ॥५६॥ एवुं ईश्वर वगर न थाय, समजुए तरत समजाय। बघ्यो सत्संग एम अ-
 पार, जपे नाम प्रगट नरनार ॥५७॥ जपे नाम मुसलमान जात, शैव वैष्णवनी
 तो शि वात। थया श्रावक बहु सतसंगी, प्रभुभक्ति करे नव अंगी ॥५८॥ क-
 रिने एम जयजयकार, थया त्यांथि जवाने तैयार। संत मंडळने लह साथ, ग-
 या कुंडळ श्रीकृपानाथ ॥५९॥ पुष्पिताम्रावृत्त—प्रभु जगपति कुंडळे पधार्या, जन-
 मनमां अति हर्षने बधार्या। बहु दिन वशि त्यां चरित्र कीधां, निजजनने सुख
 वांछितार्थ दीधां ॥६०॥ इति श्रीविहारिलालजीआचार्यविरचिते हरिलालामृते षष्ठकळशे अधि-
 त्यानंदवर्णाद्रिअभयसिंहनृपसंवादे श्रीहरिकुंडळप्रतिविचरणनामा सप्तविंशो विश्रामः ॥२७॥

चोपाइ—मोका पटगरने दरबार, उतर्या जइ अखिलआधार। लीळा कुंड-
 लमां करी बहु, सुणो कांइक संक्षेपे कहुं ॥१॥ पत्नी पटगरनी राइबाई, तेतो
 जाणिये जनकनि जाई। जोतां ते महा प्रेमनिधान, मटे गोपीयोनुं अभिमान
 ॥२॥ तेणे विप्र विवेकि तेडावी, श्रीजी अर्थे रसोइ करावी। शाक पाक तथा प-
 कवान, कराव्या सुर जमण समान ॥३॥ लाडु करवा मांझ्या संतकाज, त्यारे
 बोलिया श्रीमहाराज। लाडु नहि जमे संत अमारा, तेतो बगडशे सर्व तमारा
 ॥४॥ रसकस जमता नथि संत, एवां नियम धर्याळे अत्यंत। जैने मधुकरि ला-
 वेळे मागी, गोळा वाळि जमेळे ते त्यागी ॥५॥ कहे बाइ सुणो महाराज, संत
 जो न जमे लाडु आज। मारा घरमां छे जेटला जन, आज कोई जमे नहि अन्न
 ॥६॥ एवो आग्रह बाइनो जोई, आपि आज्ञा करावि रसोई। पछि संतोने पण
 कष्टुं एवुं, एक पात्रमां भोजन लेवुं ॥७॥ शाक दाळ लाडु होय खीर, तेमां मे-
 लबवुं पछि नीर। एम स्वाद वगर करी जमवुं, तमारे होय अमने जो गमवुं ॥८॥
 जर्म्या एवि रीते सहु संत, भाळी राजि थया भगवंत। जर्म्या प्रथम तो श्रीपर-
 मेश, पकवान विचित्र विशेष ॥९॥ मोको पटगर पांम्या प्रसादी, जेह इच्छेछे अज
 भवआदी। बीजी लीळा कहुं कुंडळनी, एतो छे अविनाशी अकळनी ॥१०॥ एक
 अबसरमां राइबाई, कहे शामने हे सुखदाई। तन दुर्बळ दीसे तमारुं, माटे मानो प्र-
 भु कष्टुं मारुं ॥११॥ बसो आंहि घणा दिन वास, जमो सारुं भोजन अविनाश।

तेथी पुष्ट शरीर तो थाशे, बधि नेरिछत्त मटि जाशे ॥१२॥ कयो आग्रह बहु
 एह स्थान, भक्तआधीन छें भगवान । घणा दिवस वदया तहां वास, गुरुभावे
 राईबाइ पास ॥१३॥ कढेलां दुध साकर नित्य, पाय राइबाई करि प्रीत । चोखी
 तर दुध ने दर्ही केरी, प्रभुजीने जमाडे घणेरी ॥१४॥ नदी त्यां छे उतावळि ना-
 म, धरो पीपळियो तेह ठाम । नदिनो बध्यो महिमा अपार, नित्य नाय त्यां ध-
 र्मकुमार ॥१५॥ एक दिन सखाजन लइ साथ, नावा नदिये गया मुनिनाथ । प-
 टगर अमरो मोको नाम, तथा मामैयो मांतरो राम ॥१६॥ नाजो देहो ने खाचर
 सूरु, सोमलो अलैयो बळ पुरो । भक्त मांतरो धाधल जेवो, तथा रांठोड धा-
 धल तेवो ॥१७॥ जीवोखाचर सारंगपुरना, सखा इत्यादि हरिना हजुरना । ली-
 धा पार्षद पण बहु पास, चड्या घोडीये श्रीअविनाश ॥१८॥ भला काठियो पण
 असवार, वाजां आगळ वाजे अपार । तेह गामथी पश्चिम पासे, नदिमाहि उं-
 डो हृद भासे ॥१९॥ टीबलानो गणायछे आरो, नावा लायक सौ कहे सारो ।
 कयुं स्नान तो त्यां जइ नाथे, जळकेळी करी सखा साथे ॥२०॥ करि मज्जन ह-
 रखिया उरमां, पेठा वाजते गाजते पुरमां । मोका पटगरने दरबार, ओशरी छे
 उगमणे दुवार ॥२१॥ सभा त्यां सजता घनशाम, संतसत्संगि सहीत तमाम ।
 दीधां आ अवसर सुख जेवां, कोइ अवतारमां नहि एवां ॥२२॥ बळि अन्य
 लीळा कहुं एक, सुणो राखि विशेष विवेक । सखाभावे खेले घनशाम, पूरे भ-
 क्तना हैयानी हाम ॥२३॥ अलैयो भक्त अति बळवान, धरे अंतरमां अभिमा-
 न । धायुं तेणे जे हुं मुज अंगे, करुं कुस्ती श्रीकृष्णनी संगे ॥२४॥ शिर नामि
 कहुं अहो स्वामी, बळवंत छोजी बहुनामी । कृष्णअवतारमां तमे नाथ, जीत्या
 मोटामोटा मल्लसाथ ॥२५॥ मुज करमांथि कांडु छोडावो, तयारे बळवंत बाम
 धरावो । एवो सांभळि एनो उच्चार, बोल्या भक्तइच्छा पुरनार ॥२६॥ आ ल्यो-
 झालो आ कांडुं अमारुं, जोडं केवुं छे जोर तमारुं । अलैये धरि उर अभिमान,
 कांडुं पकडयुं ते सिंहसमान ॥२७॥ जेम बाळकना करमांथी, छोडावे तेम छो-
 डाव्युं त्यांथी । अलैयाने शरम कांइ आवी, धूळ हाथेळिमांहि लगावी ॥२८॥
 कांडुं पकडयुं बळी बिजि वार, तर्त छोडावियुं तेह ठार । त्रीजी वार कयुं बळी
 तेम, अभिमानी तजे मान केम ॥२९॥ कांडुं छोडावीने फेंक्यो दूर, पडयो ते
 जेम आकनुं तूर । उठीने प्रभुने लाग्यो पाय, तमे समरथ त्रिभुवनराय ॥३०॥
 आखी सृष्टि तमे सजनार, प्रभुशक्ति तमारी अपार । जगमां तमने कोण जी-
 ते, वढतां जो घणा दिन बीते ॥३१॥ मारी इच्छा तमे करि पूरी, एमां अल्पे र-
 ही न अधूरी । आप आव्या छो अक्षरमांथी, स्पर्श पदरजनो पण क्यांथी ॥३२॥
 तेनि साथे लडयो करि दाव, में तो लीधो अलौकिक लाव । मोटां मानुंछुं भा-
 ग्य हेनाथ, सखाभाव थयो तमसाथ ॥३३॥ कहे श्रीजी तमे घन्यघन्य, तमे भ-

मारा अनन्य । एम कहिने मुक्या माथे हाथ, चांप्यां चरणक्षमळ छाति ॥३४॥ एम कुंडळमां कृपानाथ, नवि लीळा करे सखासाथ । नावा जोग । जे आरा, नाया त्यां जइ धर्मदुलारा ॥३५॥ भली बीजी लीळा कहुं ओता वक्ताने छे सुखदाई । मामैयातणा दरबार पासे, चोरो माळेलो भासे ॥३६॥ उत्तराभिमुखे एतो धारो, एनी आगळ लींबडो सारो । तेने । चुनाबंध ओटो, पदस्पर्शथि महिमा छे मोटो ॥३७॥ शिवलिंग पड्युं ह-
 ांय, धार्युं श्रीहरिये मनमांय । जेम रामे स्थाप्या रामनाथ, तेम थापुं आ मुज हाथ ॥३८॥ एज ओटा उपर जळाधारी, करावी प्रभुए कांइ सारी । दिवसे ते शिव पधराव्या, कुंडलेश्वर नामे ठराव्या ॥३९॥ गामना लोकने एम, आना उपर राखजो प्रेम । वळि कहुं एक दिवसनी बात, तमे भाव पुणो भ्रात ॥४०॥ मामैयाने लई निजसाथ, नदिये गया नटवर नाथ । गाम दनो पथ ज्यां छे, तेथी पूर्वे उंडो हृद त्यां छे ॥४१॥ उंची भेखड छे एह चड्या तेपर मित्र ने शाम । बेये नावानां बख तो धरियां, वाले त्यां मुख-
 उचरियां ॥४२॥ जाण्युं भक्तनी प्रीति छे केवी, आज एनी परीक्षा तो । कह्युं आंहिथी कुदि पडाय, तेम तमथी न थाय के थाय ॥४३॥ कहे मा-
 हे मतिधीर, अतिउंडुं छे आ स्थळे नीर । पडे तेना नकी प्राण जाय, माटे । पडी न शकाय ॥४४॥ कहे श्रीहरि हुंतो पडीश, जशे तन तो स्वधामे । नथी आत्मा कदी मरनारो, ए छे अजर अमर ठरनारो ॥४५॥ मामैयो महाराज, एबुं करशो नहि तमे काज । तमे छो सर्व बात सुजाण, सतसं-
 जीवन प्राण ॥४६॥ तमे जळ अमे मीन समान, जुदा पडिये तो जीवनुं । कह्युं एवी रीते घणीवार, चाली नेणथी नीरनी धार ॥४७॥ एवी लीळा ततखेव, आव्या आकाशमां चडि देव । देवता दीलमां एम धारे, तन त-
 जो कृष्ण अत्यारे ॥४८॥ काम करवानुं रहेशे अधुरुं, हजी कीधुं नथी का-
 ह । नथी मोटां मंदिर हजी कीधां, नथी आचार्यनां पद दीधां ॥४९॥ चिंता करे चित्तमांय, पछी शुं थयुं ते कहुं त्यांय । पडवा गया ज्यां
 ाथ, भीडी मामैये बळ करी बाथ ॥५०॥ पडे जोर करीने जो नाथ, पडे मा-
 पण तेह साथ । प्रभुअर्थे कर्यां निजप्राण, एबो प्रेम दीठो रामबाण ॥५१॥ । ते जोइने जगराय, त्यारे बोल्या वचन सुखदाय । धन्यधन्य छे प्रेम त-
 राख्यो पकडीने देह अमारो ॥५२॥ मने पकडी राख्यो जेवी रीते, अंते त-
 पकडीश प्रीते । धाम अक्षरमां लइ जैश, वास मारा समीपमां देश ॥५३॥
 प्रेमपरीक्षा में कीधी, पुरी प्रीति छे ते जाणी लीधी । कहे मामैयो करिने ।, करशो न परीक्षाज आम ॥५४॥ एबुं देखी दीले हर्ष लावी, वुंदुभी देव-
 जावी । पुष्पवृष्टि करी तेह ठाम, स्तुति करीने गया निजधाम ॥५५॥ मा-

मैयो ने तथा महाराज, किनारे गया मज्जन काज । कयुं मज्जन जइने उमंगे, कोरां वल्ल घर्यो पछि अंगे ॥५६॥ घणा हरखथी आविया घेर, प्रभु लीळा करे एवी पेर । केटलीक कहुं एह ठार, शेष शारदा पामे न पार ॥५७॥ पुष्पिताम्रावृत्त—निज-जन सुखदेण देह धार्यो, निजजनमां दढ मर्म ते धिचार्यो । जनमनतणि वांछना-ज जेवी, धरि हरिये रमणीय रीत तेवी ॥५८॥ इति श्रीविहारिलाळजीआचार्यविरचिते हरिलीलामृते षष्ठकलशे अक्षित्यानंदवर्णीद्रअभयसिंहनृपसंवादे श्रीहरिकुंडलप्रामे तीर्थे दिव्यचरित्रक-रणनामा अष्टाविंशतितमो विश्रामः ॥२८॥

पूर्वछायो—ज्यारे हता कुंडळविषे, अखिलेश्वर अमर आराध्य । अमराप-टगरने थयो, कांइ शरीरे रोग असाध्य ॥१॥ चोपाई—अमरापटगरने निवास, तेने जोवा गया अविनाश । भक्त सुता हता जेह ठामे, सुख शाता पुछी घन-शामे ॥२॥ पछि ओसरीमांहि पधारी, श्रीजी बेठा सभा सजी सारी । एवामां रामपटगर आव्या, चाल्या बळदोने पाणी ते पावा ॥३॥ वल्ल बांधेलां बळदने सुखे, जोइ शामे पुछ्युं तेने सुखे । केम बांध्या बळदमुख आम, त्यारे बोल्या ते पटगर राम ॥४॥ वल्ल बळदने मोढे बंधाय, तेथि पाणी गळीने पीवाय । बोल्या श्रीजी ते समजीने मर्म, पशु पक्षीनो ते नहि धर्म ॥५॥ जुदा माणसना धर्म जा-णो, पशु पक्षीना जूदा प्रमाणो । माटे छोडी नाखो पट मुखथी, एने पाणी पीवा देजो सुखथी ॥६॥ कहे पटगर अणगळ पीशे, तेनुं कल्याण शी रीते दीसे । सुणि बोलिया संतना मित्र, दरबार तमारो पवित्र ॥७॥ तेमां जे प्राणि त्यागशे वेह, तर्त कल्याण पामशे तेह । वरदान एवं सुणि राम, पट छोडीने कीधा प्र-णाम ॥८॥ ब्रह्मचारीये त्यां कर्यो थाळ, जम्या जुक्तिथी जन प्रतिपाळ । जम्या पार्षद ने जम्या संत, पीरशुं प्रीतथी भगवंत ॥९॥ पछी आपे गया अविनाश, अमरा पटगर तणि पास । पुछि तेहने वात विचारी, कहो केवि इच्छा छे तमारी ॥१०॥ जवुं धामे के आंहि रहेवुं, रुचेछे तमने कहो केवुं । भाखे त्यां मुखे अम-रोभाई, देह भौतिक छे दुःखदाई ॥११॥ माटे तेतो कृपाथि तजावो, मने आप समीप रखावो । वसे ज्यां महामुक्त तमारा, सदाकाळ सेवा सजनारा ॥१२॥ मने तेमां वसावो सदाय, नित्य दर्शन आपनां थाय । एवं सांभळीने दया ला-वी, तेनी भौतिक काया तजावी ॥१३॥ दिव्यदेहे राख्या निजपास, एना अंत-रनी पुरि आश । पछी चालिया पूरणकाम, गया सारंगपुर घनशाम ॥१४॥ जीवाखाचरने दरबार, उतर्या जइ प्राण आधार । सारि रीतथि सन्मान कीधुं, भला भावथी भोजन दीधुं ॥१५॥ ओशरीमांहि ढाळ्यो पलंग, बेठा तेपर रा-खि उमंग । भरवाडणियो दश बार, आवी दर्शन करवा ते बार ॥१६॥ घर्यो भूषण रूपानां अंगे, वल्ल जननां शामळ रंगे । करी प्रेमे प्रभुने प्रणाम, बेठी बाइयो सौ तेह ठाम ॥१७॥ वाले वात विचारि त्यां एवी, हशे आ सौनि सम-

જળ કેવી । નથી તે કોઈ શાસ્ત્ર ભળેલી, નથી સંતની વાતો સુળેલી ॥૧૮॥ મારો મહિમા શું જાણતી હશે, પરીક્ષા એની શી રીતે થશે । પછી બોલિયા ત્યાં નરભ્રાત, સર્વ સાંભળો બાહ્યો વાત ॥૧૯॥ યજ્ઞ કરવો છે એક અમારે, તેમાં નાળાંનો સ્વપ્ન છે વધારે । ઘરાણાં તમે સર્વે ઉતારો, આપો અમને ધરમકાજ ધારો ॥૨૦॥ એવું સાંભળિને સહુ નારી, રહી અંતરમાંહી વિચારી । હાજા ભક્તની ભારજા જેહ, અતિશે પામી ઉત્સાહ એહ ॥૨૧॥ સાંકળી કોટમાંથિ ઉતારી, સ્નેહે શ્રીજીની આગળ ધારી । પગમાં હતિ કાંચિયો જેહ, કાઢિ મૂકિ પ્રભુ કને તેહ ॥૨૨॥ કાઢી નાકનિ વીંટિ તે કાઢ, કાનના વેઢલા અને જ્ઞાલ । કાઢ્યો હારડો રૂપાનો હતો, નાકાં ચોડિ રૂપેયાનો થતો ॥૨૩॥ પ્રભુપાસ મુકી પગે લાગી, માની પોતાને બહુ બડભાગી । કહે શ્રીજી આ અર્પો છો અમને, તમારો પતિ સ્ત્રી-જશે તમને ॥૨૪॥ કહે બાઈ તે ચિંતા મ ધારો, મારો સ્વામિ છે ભક્ત તમારો । જ્યારે સાંભળશે તેહ વાત, અતિશેજ થશે રહ્યાત ॥૨૫॥ એવું સાંભળિ શ્રીજી વિચારે, આની સમજણ છે કેવિ ભારે । મોક્ષપદથી અધિક કાંઈ હોય, આપું તે આને વક્ષીસ તોય ॥૨૬॥ પછી બાહ્યો સૌ પગે લાગી, ઘેર ગૈ હરિની રજા માગી । હાજે ભક્તે તે સાંભળિ વાત, વધ્યો ઊરમાં આનંદ અઘાત ॥૨૭॥ ગયા તે પ્રભુ આગળ જ્યારે, તેને શ્રીહરિયે કહ્યું ત્યારે । ભક્ત લ્યો આ ઘરાણાં તમારાં, નથી કાંઈ તે સ્વપ્નાં અમારાં ॥૨૮॥ હાજો ભક્ત કહે હરિરાય, આપ્યાં તે પાછાં કેમ લેવાય । થયાં તેતો ઘરાણાં તમારાં, ધન્ય ભાગ્ય ગણાય અમારાં ॥૨૯॥ કહે કૃષ્ણ પ્રસાદિ કરીને, આપું તે લેવિ હરસ્વ ધરીને । અતિ એમ આગ્રહ કરિ દીધાં, ત્યારે જાણિ પ્રસાદિ તે લીધાં ॥૩૦॥ સમામાંહી બેઠા હતા શામ, આવ્યો સૂરતી સંઘ તે ઠામ । તેણે પૂજા પ્રભુજીનો કીધી, પછી ભેટ ભલી ભલી દીધી ॥૩૧॥ કીનસાવતણો સુરવાળ, ધરાવિ વળી ડગલી વિશાળ । સારું મંડીલ માથે બંધાવ્યું, હેમ મુગટથી અધિક શોભાવ્યું ॥૩૨॥ પછી આરતી કપુર ઉતારી, સ્તુતિ પળ પ્રભુજીની ઉચ્ચારી । પછિ સંતોને પૂજિયા પ્રીતે, વસ્ત્ર ઓઢાડિયાં રુઢિ રિતે ॥૩૩॥ એવામાં આવ્યાં ગંગા મા ત્યાંય, રહેતાં જે જિતલપુર માંય । પાળકોરું કર્યું ભેટ આવી, લાંબું આઠજ હાથનું લાવી ॥૩૪॥ હરિયે ઘણા હેતથી લીધું, માથે મંડીલપર વિંટી દીધું । બોલ્યો જન જે પાસે રહેનારો, પાળકોરું પ્રભુજી ઉતારો ॥૩૫॥ ઉચર્યા પછિ શ્રીહરિ એમ, પાળકોરું ઉતારાય કેમ । સમજો છો તમે તેને સોંધું, એ છે મંડીલથી બહુ મોંધું ॥૩૬॥ ગંગામા હરિજન નથિ છાનાં, રામાનંદ સ્વામીનાં સમાનાં । તેણે પ્રેમ કરી મુજ માટે, કાંત્યું સૂત્ર ક્ષિણું નિજહાથે ॥૩૭॥ તેનું આ પાળકોરું કરાવ્યું, પૂરા પ્રેમથી મુજને ધરાવ્યું । તેના પ્રેમનું મૂલ અપાર, કોણમાત્ર હીરાતણા હાર ॥૩૮॥ એમ કહિ હરિ નાવાને કાજ, ચાલ્યા છે સાથે સંતસમાજ । થયા માળકીયે અસંબાર, વાજાં વાજે ત્યાં વિવિધ પ્રકાર ॥૩૯॥

गाम बहार घोळो कुबो नाम, नावा त्यां गया सुंदरशाम । महीमा ते कुवानो
छे मोटो, त्यांतो हमणां कराव्योछे ओटो ॥४०॥ हता पिंपळा बे तेह टाणे, प्रभु
उतर्या एह ठेकाणे । धार्यु नावानुं अंचळ अंगे, चड्या पीपळे निजसखा संगे
॥४१॥ कुवामां बहु धूबका मार्या, संते जयजय शब्द उच्चार्या । जळकेळी करी
घणी बार, पछी वख्र घर्या आवि बहार ॥४२॥ पेठा वाजते गाजते पुरमां, धारे
हरिजन ए छबी उरमां । रहि सारंगपुरमां श्रीहरि, एवी अद्भुतलीळाओ करी
॥४३॥ पछि त्यांथी चाल्या जगतात, रखा बोटादमां जइ रात । पछी-गढपुर
शाम सिधाव्या, त्यांना हरिजनने हरखाव्या ॥४४॥ स्थिति आपे करी एह
स्थाने, भागवत सांभळ्युं भगवाने । अन्नकोटतणो दिन आव्यो, कोडे उत्सव
सारो कराव्यो ॥४५॥ एम करतां प्रबोधिनि आवी, हरिभक्ततणे मन भावी ।
समैयो थयो ते अति सारो, मळया हरिजन संत हजारो ॥४६॥ गइ कार्तिकी
पूनम ज्यारे, गया संघ स्वदेशमां त्यारे । आसो पूनमथी एक मास, वड्या श्री-
हरि गढपुर बास ॥४७॥ चोमासाना नियमनो जेह, छेलो मास गणाय छे तेह ।
भला जेथी रीझे भगवंत, काम जप तपनूं साधे संत ॥४८॥ एक दिन नृप अ-
भय विचारी, मुक्तानंदनी पासे पधारी । पुछ्यो प्रश्न कहो मुनिराय, केम पूर्वनां
क्षय पाप थाय ॥४९॥ उत्तर । चोकीप्रबंध । इंद्रवज्रावृत्त—जे आप पापी पथमांज ला-
जे, जे लाज माने नहि आ समाजे । जे मास आमां घनशाम काजे, जे काम
साधे क्षय पाप आजे ॥५०॥ पुष्पिताग्रावृत्त—अभय नृपति मुक्त छेज आप, नथि
लव पूर्वभवो तणांज पाप । पण परउपकार अर्थ जाणी, करि शुभ प्रश्न सुणी
मुनीनि वाणी ॥५१॥ इति श्रीविहारिलालजीआचार्यविरचिते हरिलीलामृते षष्ठकलशे अर्चित्या-
नंदवर्णीद्रअभयसिंहनृपसंवादे श्रीहरिदुर्गपुरे प्रबोधिनीउत्सवकरणनामा एकोनत्रिशो विश्रामः ॥२९॥

इति श्रीहरिलीलामृते दुर्गपुराख्यः षष्ठकलशः समाप्तः ।

